Stadsfullmäktiges

i

Västerås

Protokoll och Handlingar

för år 1913.

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar.

År 1913.

REGISTER.

	Redo-görelsen. sid.	Protokollet sid.	Handlingarne sid.
Adresskalender, anslag till	18	117	351
Aflöning till polismän vid tjänstgöring på landsbygden	15	80, 97	265
Allmänna Svenska Elektr. A.-B., byte med bolaget af en del fastigheter	21	131	372
Allmänna Svenska Elektr. A.-B., tillstånd att nedlägga vissa ledningar m. m. i en del gator och vägar	20	74, 98, 125	275, 360
Ambulansvagn, anskaffande af	8	15, 59	24, 181
Andersborg, inlösen af byggnaderna å lägenheten	11	71	220
Apoteksväsendets i länet ordnande, yttrande ang.	23	123, 141	
Arbetareförhållanden, reglering af tillströmningen af arbetskraft från landsbygden till städerna		6	
Arbetareinstitutet, anslag till	17	103, 108	334
Arbetsförmedlingen, anslag till och revision af dess räkenskaper för 1912	26	133, 157	462, 515
Arbetslöshet, behöflighet af nödhjälpsarbeten		15	23
Arbetslöshet, yttrande ang. åtgärder mot	2	8	10
Arbetsstugan, anslag till	26	120, 158	516
"Automaten", yttrande ang. dess rätt till ölutskänkning	17	106	331
Automobiltrafik i Västerås, nya föreskrifter för	12	74, 107	
Badhusstyrelsen, årsberättelse för 1912		47	86
Badplatser, iordningsställande af	10	30, 69	215
Baltiska utställningen, deltagande i en kommunalteknisk utställning	24	151	
Baltiska utställningen, resebidrag för stadens arbetare	18	103, 110	339
Barnasyl, inrättande af	27	159	487, 518
Barnhemmet, anslag för 1914	26	125, 158	516
Barnhemmet "Sparfboet", anslag för 1914	26	157	516
Barnkrubban, anslag för 1914	26	133, 158	516

	Redo-görelsen. sid.	Protokollet sid.	Handlingarne sid.
Begrafningsplatserna, öfverflyttning af en del till begrafningsplatser afsedda områden från den kyrkliga till den borgerliga kommunen..........	13	94	248
Beredningsutskott, val af	1	4	
Berättelse, Badhusstyrelsens för år 1912		47	86
Berättelse, brandchefens för år 1912		46	83
Berättelse, byggnadschefens för år 1912		59	182
Berättelse, Drätselkammarens för 1912 års förvaltning		105	297
Berättelse, Hälsovårdsnämndens för år 1912..........		47	89
Berättelse, Vatten- och Gasverksstyrelsens för år 1912..		53	145
Bostadsbrist, åtgärder för hindrande och förekommande af	20	30, 48, 108, 130	111, 335, 371
Bostadsbristkommittén, nya, anslag till..................	22	138	
Bostadsräkning, granskning af uppgifter och anslag härför	23	132, 146	
Brandautomobil, anslag till	25	153	439, 443, 508, 549
Brandchef, vice, val af..	28	161	
Brandchefen, personligt lönetillägg	25	153	439, 442, 508
Brandchefen, årsberättelse för 1912......................		46	83
Brandordningen, tillämpning utom stadsplanen och reviderande af	3	17	29
Brandstationen, utvidgning af verkstadsbyggnaden m. m.		145	
Brandstyrelsen, budget för 1914		153, 160	439, 508, 520, 572, 591
Brottmålsrådmannen, lönereglering........................	24	151	424, 504, 551, 548
Brännvin, ordnande af detaljhandeln med	5	20, 29, 71	53
Brännvin, upplåtande af detaljhandeln åt visst bolag	13	86	
Brännvin, yttrande ang. "Sällskapets" utskänkningsrätt	17	106	
Brännvinsmedlens indragning till statsverket, stadens ersättning härför	7	48	
Budget för 1914, Beredningsutskottets betänkande			547
Budget för 1914, brandstyrelsens		153, 160	439, 508, 520, 572, 591

	Redo-görelsen. sid.	Protokollet sid.	Handlingarne sid.
Budget för 1914, byggnadsnämndens		153, 160	445, 508, 574, 591
Budget för 1914, Drätselkammarens betänkande			503
Budget för 1914, fattigvårdens		159	483, 517, 615
Budget för 1914, folkskolans		123, 159	551, 489, 518, 603
Budget för 1914, hamnens		154, 160	455, 511, 613
Budget för 1914, hälsovårdens		153, 160	445, 508, 520, 578, 595
Budget för 1914, Magistraten betänkande			424, 551
Budget för 1914, register			621
Budget för 1914, stadens	24	151	395, 565
Budget för 1914, varmbadhuset		153, 160	450, 509, 580, 596
Budget för 1914, vatten- och gasverksstyrelsens		158, 160	466, 516, 522, 607
Budgetförslag för 1914, register			524
Byggnadsbestämmelser, särskilda för järnvägsverkstadsområdet		6	1
Byggnadschefen, arbetsredogörelse för 1912		59	182
Byggnadsnämnden, budget för 1914		153, 160	445, 508, 574, 591
Byggnadsverksamheten utom stadsplanen, föreskrifter ang.	4, 18	20, 21, 110	47, 341
Byte af fastigheter med Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget	21	131	372
Byte af mark för reglering af lägenheten Rosenberg	5	28	51
Centralhotellet, yttrande ang. utskänkning af öl och vin	17	107	
Centralslöjdskolan, anslag till	17	87, 108	333
Djäkneberget, flyttning af ett gammalt hus till detsamma	22	133, 139	389
Donation till staden af byggnaderna å lägenheten Stenbo	3	16	
Donationsjord, förlikning och öfverenskommelse med Allm. Svenska Elektr. A.-B.	2	9	17

	Redogörelsen. sid.	Protokollet sid.	Handlingarne sid.
Donatorer, hugfästande af deras minne	6	45	79
Drätselkammarens förvaltningsberättelse för 1912		105	297
Dyrtidstillägg åt tillsyningsmannen öfver handeln med brännvin m. m.	25	152	436, 507
Dyrtidstillägg åt vaktmästaren vid köttbesiktningsbyrån	25	153	508
Elektrisk kraft, anskaffande af	4	18	30
Elektrisk ström, utlämnande till "Västra förstaden" å Hammarbyområdet i Lundby socken	14	51, 96	261
Epidemisjukvården, ökadt anslag för 1913	12	65, 72	207, 223
Exekutionsbetjänterna, anslag t ll telefoner	25	152	425, 431, 505
Exekutionsbetjänterna, lönereglering	25	152	430, 505
Fastighetsförvärf från och *öfverlåtelse* till Allm. Svenska Elektr. A.-B.	21	131	372
Fastighetsförvärf, återförvärfvande af gården och tomten N:o 111 södra kv. från Västerås Teateraktiebolag	10	51, 56, 63, 70	174, 218
Fattigvården, budget för 1914		159	483, 517, 615
Fattigvårdare, val af	4, 19	20, 124	
Folkskolan, tandklinik för folkskolans barn	8	48, 59	184
Folkskolan, budget för 1914		123, 159	489, 518, 551, 603
Folkskolan, ny lärarinna i huslig ekonomi	27	160	551, 519
Folkskolan, ny slöjdlärarinna	7	58	176
Folkskolan, ny slöjdlärarinna	27	160	499
Folkskolan, nya lärarebefattningar		56	
Folkskolan, nya lärarebefattningar	27	159	499
Folkskolan, tjänsteårsberäkning för lärarepersonalen	27	159	498, 518, 550
Folkskolebyggnad, ny, uppförande af	9, 20, 24	43, 61, 128, 150	65, 192, 367, 561
Föreskrifter, ang. byggnadsverksamheten utom stadsplanen	4, 18	20, 21, 110	47, 341
Föreskrifter, nya för automobiltrafik i Västerås	12	74, 107	
Förrådsförmannen vid vatten-, gas- och elektricitetsverken, lönereglering	26	158	467

	Redogörelsen sid.	Protokollet sid.	Handlingarne sid.
Försäljning af den s. k. Cronstrandska villan samt fastigheterna N:o 48 norra kvarteret och N:o 5 i kvarteret Njord	7	57	178
Försäljning af en del af lägenheten Rosenberg	5	28	51
Försäljning af en del fastigheter till Allm. Svenska Elektr. A.-B.	21	131	372
Försäljning af gården och tomten N:o 70 b i Västra kv.	19	118	354
Försäljning af mark af Kassörsgatan att läggas till tomten N:o 7 i kv. Gunnar	23	140	391
Försäljning af mark af Kassörsgatan att läggas till tomten N:o 8 i kv. Guttorm	14	95	253
Försäljning af mark af Munkgatan att läggas till tomten N:o 109 södra kv.	14	95	252
Försäljning af mark att läggas till lägenheten N:o 8 b Katrinelund	5	29	52
Försäljning af mark att läggas till tomten N:o 2 i kv. Njord	4	19	
Försäljning af mark vid Munkgatan att läggas till tomterna N:ris 93, 94 och 95 södra kv.	5	43	
Försäljning af området Bellevue m. m.	9	63	203
Försäljning af tomten N:o 5 i kv. Kalla	2	8	
Försäljning af tomter af utmarken vid Vargbolund	19	119	355
Försäljning af tomter inom egendomen Kristiansborg	9	63	204
Förvaltare för stadens renhållningsverk och jordar m. m.	22	137	384
Gasklocka, ny, jämte hufvudledning		159	469, 517
Gasverk, plats för nytt sådant	20	64, 68, 128	209, 367
Gasverket, nyanskaffningar och förbättringar	10	64, 68	209
Gator, gångbro eller gångtunnel vid järnvägens korsning med Hamngatan		47	
Gatubelysning inom byggnadsområdet Annedal	11	63, 72	222
Gatubelysningen, anslag för 1914		154	467, 511
Gatuläggningen, anslag för 1914	26	153	452, 510, 549
Gatumark, förvärfvande af sådan från lägenheten Stenvreten	23	146	
Gatumark, förvärfvande af sådan från tomten N:o 66 norra kvarteret	23	149	

	Redo-görelsen. sid.	Protokollet sid.	Handlingarne sid.
Gatumark, inköp af sådan inom byggnadsområdet Karlsdal	13	93	247
Gatumark, tomtägares ersättning för värdet af	7	46	
Gaturenhållningen, anslag för 1914		154	512
Grandinsons, V., entledigande från en del kommunala uppdrag	16	103	
Gårdar, försäljning af den s. k. Croustrandska villan samt fastigheterna N:o 48 norra kv. och N:o 5 i kv. Njord	7	57	178
Gårdar, försäljning af N:o 70 b i västra kv.	19	118	354
Gårdar, återförvärfvande af gården N:o 111 i södra kv. från Västerås Teateraktiebolag	10	51, 56, 63, 70	174, 218
Hamnen, budget för 1914		154, 160	455, 511, 613
Hamnmagasinen, anordningar i och plan för deras uthyrande	21	69, 137	375
Hamnområde för Västerås, faställande af	14	14, 95	253
Hamnordningen, ändring däri	20	124	359
Hamnstyrelsen, ökning i antalet ledamöter	20	124	359
Hesslö, fråga om inköp af egendomen		17	
Hofdesta, inköp af egendomen	18	118	352
Hälsovården, täckande af brist i Hälsovårdsnämndens stat	12	65, 72	207, 223
Hälsovårdsnämnden, budget för 1914		153, 160	445, 508, 520, 578, 595
Hälsovårdsnämndens årsberättelse för 1912		47	89
Idrottsplatsen på Herrgärdet, anslag till	23	142, 149	
Idrottsplatskommittén, val af ledamot och suppleant	5	30	
Inkomst- och utgiftsstat för 1914, brandstyrelsens		153, 160	439, 508, 520, 572, 591
Inkomst- och utgiftsstat för 1914, byggnadsnämndens		153, 160	445, 508, 574, 591
Inkomst- och utgiftsstat för 1914, fattigvårdens		159	483, 517, 615
Inkomst- och utgiftsstat för 1914 folkskolans		123, 159	551, 489, 518, 603

	Redo-görelsen. sid.	Protokollet sid.	Handlingarne sid.
Inkomst- och utgiftsstat för 1914, hamnens		154, 160	455, 511, 613
Inkomst- och utgiftsstat för 1914, hälsovårdens		153, 160	445, 508, 520, 578, 595
Inkomst- och utgiftsstat för 1914, stadens	24	151	395, 565
Inkomst- och utgiftsstat för 1914, varmbadhusets		153, 160	450, 509, 580, 596
Inkomst- oeh utgiftsstat för 1914, Vatten- och Gasverksstyrelsens		158, 160	466, 516, 522, 607
Inköp af egendomarne Carlberg, Malmaberg och Gideonsberg		66, 69	213
Inköp af egendomen Hesslö		17	
Inköp af egendomen 3/4 mantal Hofdesta N:o 2	18	118	352
Inköp af egendomen Kristiansborg	9	63	204
Inköp af en del fastigheter från Allm. Svenska Elektr. A.-B.	21	131	372
Inköp af gatumark inom byggnadsområdet Karlsdal	13	93	247
Inköp af gården N:o 83 samt lotterna N:ris 5 c och 6 c af tomten N:o 143 södra kv.	1	7	7
Inköp af lägenheten Åshagen	19, 22	121, 138	
Inköp af tomten N:o 78 södra kvarteret		7	5
Inlösen af byggnader å lägenheten Andersborg	11	71	220
Inlösen af gården N:o 83 samt lotterna N:ris 5 c och 6 c af tomten N:o 143 södra kv.	1	7	7
Inlösen af Wahlenii mälthus		146	556
Justerare af elektriska mätare, lönereglering	27	158	467
Järnväg, förberedande åtgärder för ny sådan mellan Västerås och Avesta	6	31, 33, 43	55, 74
Järnvägen, gångbro eller gångtunnel vid järnvägens korsning med Hamngatan		47	
Järnvägskommittén, entledigande och val af ledamot	7	52	
Järnvägsverkstadsområdet, särskilda byggnadsbestämmelser för		6	1
Kallelser till allmän rådstuga och stadsfulläktige, annonsering i tidningar	24	151	
Komunal historia, stadens, program för	2	9	16
Kommunal svingård, inrättande af	5, 8	28, 34, 58	48, 180

	Redogörelsen. sid.	Protokollet sid.	Handlingarne sid.
Kommunaltekniska föreningen, anslag till dess årsmöte i Västerås	12	66, 73	
Kommnnalutskylder, E. G. Lindström, befrielse från	3	6, 16	
Kraftledning, medgifvande till förändrade sträckningar för kraftledningarna från Trångfors och Skultuna	6	44, 103	75
Kraftledning, upplåtande af tomt för transformatorslation för kraftledningen från Elfkarleby	6	45	77
Kristiansborgs egendom, inköp och exploatering af	9	63	204
Kronouppbördskassören, lönereglering	24	151	425, 427, 504, 548
Kronouppbördskontoret, ny tjänst å	24	151	425, 427, 504, 548
Kvarnbron, iståndsättande af	23	140	392
Kyrkogårdarne, öfverflyttning af en del till begrafningsplatser afsedda områden från den kyrkliga till den borgerliga kommunen	13	94	248
Köp af byggnader å lägenheten Andersborg	11	71	220
Köp af egendomarne Carlberg, Malmaberg och Gideonsberg		66, 69	213
Köp af egendomen Hesslö		17	
Köp af egendomen ³/₄ mantal Hofdesta N:o 2	18	118	352
Köp af egendomen Kristiansborg	9	63	204
Köp af en del fastigheter från Allm. Svenska Elektr. A.-B.	21	131	372
Köp af gatumark inom byggnadsområdet Karlsdal	13	93	247
Köp af gården N:o 83 samt lotterna N:ris 5 c och 6 c af tomten N:o 143 södra kv.	1	7	7
Köp af lägenheten Åshagen	19, 22	121, 138	
Köp af tomten N:o 78 södra kvarteret		7	5
Köttbesiktningsbyrån, dyrtidstillägg åt vaktmästaren	25	153	508
Köttbesiktningsbyrån, höjning i hyresafgiften		153	509
Köttbesiktningsbyrån, löneförhöjning åt bokföraren	25	153	446
Lasarettet, nedsättning i vattenafgiften	7	47	
Ledningar, stadens, till Blåsboområdet	8	61	189
Ledningar, stadens, till Nya A.-B. Svenska Metallverkens bostadsområde Sandgärdet å Emaus ägor	16	101	283
Ledningar, stadens, väster om stadsplanen	15	99	278
Ledningar, tillstånd för Allm. Svenska Elektr. A.B. till vissa sådanas nedläggande i en del gator och vägar	20	74, 98, 125	275, 360

	Redogörelsen. sid.	Protokollet sid.	Handlingarne sid.
Lefnadskostnadsundersökning, skrifvelse ang.		29	
Lungsjuka, extra anslag för vård af medellösa sådana	2	11	20
„ tilläggsanslag för vård af medellösa sådana	10	65	206
Lån, försäljning af återstående obligationer af 1910 års lån	20	128	368
Lån, tillfälliga, upptagande af	21	132	
Löneförhöjning åt bokföraren vid köttbesiktningsbyrån	25	153	446
Löneförhöjning åt stadssjuksköterskorna	25	153	446
Lönereglering för brottmålsrådmannen	24	151	424, 504, 551, 548
Lönereglering för exekutionsbetjänterna	25	152	430, 505
Lönereglering för justeraren af elektriska mätare	27	158	467
Lönereglering för kronouppbördskassören	24	151	425, 427, 548
Lönereglering för materialvakten vid vatten-, gas- och elektricitetsverken	26	158	467
Lönereglering för poliskåren	25	107, 152	426, 431, 506
Lönereglering för rörnätsförmannen vid vatten-, gas- och elektricitetsverken	27	158	467
Lönereglering för stadsfiskalen	14	95, 125	257
Lönereglering för stadsfogden	11	63, 72, 132	200, 222
Lönestatens tillämpning i fråga om ålderstillägg		151	548
Lönetillägg, personligt, åt brandchefen	25	153	439, 442, 508
Lönetillägg, personligt, åt 1:sta stadsbarnmorskan	25	153	445
Lönetillägg, personligt, åt stadsvaktmästaren	24	152	425, 430, 505
Lönetillägg, personligt, åt trädgårdsdirektören		56	
Lösningsrätt till fastigheten N:o 63 och 64 norra kv.	18	117	350
Lösningsrätt till fastigheterna N:o 74 och 75 norra kv. N:o 115 södra kv. samt N:o 83 och lotterna N:ris 5 c och 6 c af N:o 143 södra kv.	1	7	7
Lösningsrätt till fastigheterna N:o 70 a 1 i Västra kv. och N:o 76 i södra kv.	14	94	250
Magasinn vid hamnen, anordningar i och plan för deras uthyrande	21	66, 137	375
Magistraten och Rådstufvurätten, anslag för tillfälliga biträden		151	504, 522, 548

	Redo-görelsen. sid.	Protokollet sid.	Handlingarne sid.
Magistratens ämbets- och tjänstemäns reservfond, afsättning till		153	508, 522, 548
Mantalspenningar, vissa personers befrielse från	3	6, 16	
Mantalsskrifning, anslag för ökade göromål med anledning af pensionsförsäkringslagen	12	75	
Mantalsskrifning, val af ytterligare ombud och ökadt anslag till arvoden för ombuden	17	107	333
Mantalsskrifningsförrättare, anställande af	24	151	425, 427, 504, 548
Mantalsskrifningsort, Redaktören A. Pers', yttrande ang.	1	6, 57	
Mariaberget, plan för dess bebyggande	10	64	206
Markförvärf, öfverflättning af en del till begrafningsplatser afsedda områden från den kyrkliga till den borgerliga kommunen	13	94	248
Materialvakten vid vatten-, gas- och elektricitetsverken, lönereglering	26	158	467
Mälarens reglering och öppnande för den större sjöfarten, åtgärder i frågan	3	11, 17	
Mätare och serviser för stadens ledningar, tilläggsanslag	16	101	284
Möte, anslag till Kommunaltekniska föreningens årsmöte i Västerås	12	66, 73	224
Möte, anslag till S. S. U. H:s ombuds- och förbundsmöte i Västerås	8	51, 58	179
Nattherberget, anslag för 1914	26	158	516
Naturskyddade områden, afsättning af	2	9, 30	14
Nyanläggningar och nyanskaffningar för vatten-, gas- och elektricitetsverken, anslag för 1914	27	158	470, 517
Nödhjälpsarbeten, behöfligheten af		15	23
Obligationslån, försäljning af återstående obligationer af 1910 års lån	20	128	368
Opinionsyttring angående ersättning till staden för brännvinsmedlens eventuella indragning statsverket	7	48	
Ordförande, val af	1	3	
Ordförande, vice, val af	1	3	
Parker och planteringar, anslag för 1914		155	458, 512, 574
Parlograph, anskaffande af	6	46	

	Redogörelsen. sid.	Protokollet sid.	Handlingarne sid.
Pension åt Rådmannen F. C. Hennichs änka	11	63, 71	199, 221
Pension åt Skolföreståndaren H. Larssons änka	16	69, 97, 105	213, 263
Pension åt småskolelärarinnan Jenny Kjellin	28	159	499, 519, 550
Pensioner åt f. epidemisjuksköterskan Carolina Thunell och f. städerskan vid folkskolan Edla Froberg		56	
Pensionsförsäkringen, anslag för ökade göromål med mantalsskrifningen	12	75	
Pensionsförsäkringen, stadens indelning i pensionsdistrikt	12	83	
Pensionsnämnden, anslag för 1914		158	465, 516
Pensionsnämnden, antal valda ledamöter i	12	83	
Pensionsnämnden, arvode till ledamöterna	16	101	
Pensionsnämnden, val af ledamöter	16	101	
Pilgatan, förbättrade gång- och velocipedbanor		120, 154	454, 511
Polis, ridande, anslag till	2, 17, 23	11, 85, 109, 132, 147	4, 243, 338, 553, 507
Polisen, aflöning till polismän vid tjänstgöring å landsbygden	15	80, 97	265
Poliskommissarien, beklädnadsersättning	25	152	426, 506
Poliskåren, lönereglering för	25	107, 152	426, 431, 506
Poliskåren, ny öfverkonstapel	25	152	426, 437, 506
Politikärra, anslag till	25	152	426, 436, 507
Polisreglemente för riket, yttrande angående		142	
Reglering af lägenheten N:o 8 b Katrinelund	5	29	52
Reglering af lägenheten Rosenberg	5	28	51
Renhållningsföreståndaretjänstens omorganisation	22	137	384
Renhållningsstadga, ny	5, 13	28, 34, 87	48, 247
Revision af Centralslödskolans och Tekniska skolans räkenskaper för år 1912	19	120	
Revision af stadens räkenskaper för år 1912	16	105	287
Revision af Västmanlands läns arbetsförmedlings räkenskaper för år 1912	26	133, 157	462, 515
Ridande polis, anslag till	2, 17, 23	11, 85, 109, 132, 147	4 243, 338, 553, 507

	Redo-görelsen. sid.	Protokollet sid.	Handlingarne sid.
Rådhuset, ökadt utrymme för Magistraten		123	
Rådstufvurätten och Magistraten, anslag för tillfälliga biträden		151	504, 522, 548
Rörnätsförmannen vid vatten,- gas- och elektricitetsverken, lönereglering	27	158	467
Sala—Gysinge—Gefle Nya Järnvägsaktiebolag, valörer å aktiebref		103	
Skerikesbron, iståndsättande af	23	140	392
Skridskoklubben, anslag för 1914	26	157	515
"Sparfboet", anslag för 1914	26	157	516
Spritbolaget, yttrande öfver anbud om öfvertagande af detaljhandeln med brännvin	13	86	
Stadens kommunala historia, program för	2	9	16
Stadens ombudsman, personligt lönetillägg		7	
Stadga för renhållningen inom gårdarne, ny	5, 13	28, 34, 87	48, 247
Stadsbarnmorskan, 1:sta, personligt lönetillägg	25	153	445
Stadsfiskalen, förändrad lönestat	14	95, 125	257
Stadsfogden, ny lönestat	11	63, 72, 132	200, 222
Stadsfullmäktige, V. Grandinsons entledigande från ledamotskap	19	124	
Stadsfullmäktige, ny ledamot		142	
Stadsfullmäktige, yttrande i fråga om suppleanter för	18	85, 116	244, 342
Stadsfullmäktige, ökadt antal	1	5	
Stadsplanen, plan för Mariabergets ordnande för bebyggande	10	64	206
Stadsplanen, särskilda byggnadsbestämmelser för järnvägsverkstadsområdet		6	1
Stadsplannn, utläggande af öppen plats vid Rådhuset		103	
Stadsplanen, ändring af kvarteret Neta		118	354
Stadssjuksköterskorna, löneförhörhöjning	25	153	446
Stadsvaktmästaren, personligt lönetillägg	24	152	425, 430, 505
Strandrätt, återvinning af utfylld mark vid västra Mälarestranden	7	46	82
Strömsholms våg, inkomst under år 1914		117	
Strömsholms våg, reparation och ombyggnad af ett boningshus	18	117	345
Sundinska understödsfonderna, antal understöd	3	16	
Sundinska understödsfonderna, pensionstagare för år 1914		56	

	Redo-görelsen. sid.	Protokollet sid.	Handlingarne sid.
Svartån, ordnande af viken mellan Slottsträdgården och järnvägsbanken		14	
Svartån, ordnande af östra stranden mellan Biskops- och Skarpskyttebroarne		30	
Svingård, kommunal, inrättande af	5, 8	28, 34, 58	48, 180
"Sällskapet", yttrande ang, dess rätt att utskänka brännvin	17	106	
Tandklinik, för folkskolans barn, anordnande af	8	48, 59	184
Teater, utbyte af teatertomt	3	11, 13	19
Teatern, återförvärfvande af gården N:o 111 i södra hv. från Västerås Teateraktiebolag	10	51, 56, 63, 70	174, 218
Teatern, ökad aktieteckning i Västerås Teateaktiebolag	10	63, 70	205
Tekniska skolan, anslag till	17	87, 108	333
Tekniska skolan, nybyggnad för och omorganisation af		142, 145	527
Tekniska skolan, ökadt lokalutrymme		132, 142, 145	527
Tekniska undervisningens (den lägre) ordnande, yttrande angående	7	48, 54	169
Tillsyningsmannen öfver handeln med brännvin m. m., dyrtidstillägg	25	152	436, 507
Tomtförsäljning af Östra utmarken vid Vargbolund	19	119	355
Tomtreglering, försäljning af mark af Kassörsgatan att läggas till tomten N:o 7 i kv. Gunnar	23	140	391
Tomtreglering, försäljning af mark af Kassörsgatan att läggas till tomten N:o 8 i kv. Guttorm	14	95	253
Tomtreglering, försäljning af mark af Munkgatan att läggas till tomten N:o 2 i kv. Njord	4	19	
Tomtreglering, försäljning af mark af Munkgatan att läggas till tomten N:o 109 södra kv.	14	95	252
Tomtreglering, försäljning af mark af Munkgatan att läggas till tomterna N:ris 93, 94 och 95 södra kv.	5	43	
Transformatorstation, upplåtande af tomt för	6	45	77
Tryckfrihetsförordning, yttrande öfver förslag	12	14, 79	229
Trädgårdsdirektören, personligt lönetillägg		56	
Tuberkulossjukvård, extra anslag för vård af medellösa lungsjuka	2	11	20

	Redo-görelsen. sid.	Protokollet sid.	Handlingarne sid.
Tuberkulossjukvård, tilläggsanslag för vård af medellösa lungsjuka	10	65	206
Tullhuset, utvidgning och förändringar i tullkammarens lokaler	22	29, 139	386
Upplagsplats, för vatten-, gas- och elektricitetsverken, anslag till iordningsställande af	27	158	470, 517
Utgifts- och inkomststat för 1914, brandstyrelsens		153, 160	439, 508, 520, 572, 591
Utgifts- och inkomststat för 1914, byggnadsnämnden		153, 160	445, 508, 574, 591
Utgifts- och inkomststat för 1914, fattigvårdens		159	483, 517, 615
Utgifts- och inkomststat för 1914, folkskolans		123, 159	551, 489, 518, 603
Utgifts- och inkomststat för 1914, hamnens		154, 160	455, 511, 613
Utgifts- och inkomststat för 1014, hälsovårdens		153, 160	445, 508, 520, 578, 595
Utgifts- och inkomststat för 1914, stadens	24	151	395, 565
Utgifts- och inkomststat för 1914, varmbadhusets		153, 160	450, 509, 580, 596
Utgifts- och inkomststat för 1914, Vatten- och Gasverksstyrelsens		158, 160	466, 516, 522, 607
Uttaxeringen år 1914	24	161	520
Wahlenii malthus, inlösen af		146	556
Val af en del kommunala förtroendemän	28	161—168	
Val, fyllnads-, i en del kommunala delegationer	18	116, 117	
Varmbadhuset, budget för 1914		153, 160	450, 509, 580, 596
Varmbadhuset, inledande af åvatten för ångmaskinerna och tvättinrättningen	8	60	186
Vattenafgift, nedsättning för fastigheter utom stadsplanen		12, 73	225
Vattenafgift, nedsättning för lasarettet	7	47	
Vatten- och Gasverksstyrelsen, budget för 1914		158, 160	466, 516, 522, 607

	Redo-görelsen sid.	Protokollet sid.	Handlingarne sid.
Vatten- och Gasverksstyrelsens årsberättelse för 1912		53	145
Vattenklosetter, i Allm. Svenska Elektriska A.-B:s verkstäder i kv. Mimer	4	19	
Vattenklosetter i fastigheten N:o 6 i kv. Henrik	12	79	
Vattenklosetter i fastigheterna N:ris 4 och 8 i kv. Harald och N:o 8 i kv. Hugo	21	120, 134	
Vattenklosetter i fastigheterna N:is 6, 7 och 8 i kv. Harald, N:o 3 i kv. Njord och N:o 7 vid Svantegatan.	10, 21	65, 134	
Vattenklosetter, utredning angående		102	
Vattenledningsverket, ny sugbrunn vid Hesslö	3	17	26
Vin och öl, inskränkning i försäljningstiderna	4	28	
Vin och öl, Kungl. Maj:ts utslag ang. försäljningstiderna		87	
Vin och öl, yttrande ang. utskänkning i Centralhotellet	17	107	
Vägarne, förbättrade gång- och velocipedbanor i den s. k. Pilgatan		120, 154	454, 511
Västerås arbetareinstitut, anslag till	17	103, 108	334
Västerås arbetsstuga, anslag till	26	120, 158	516
Västerås barnhem, anslag till	26	125, 158	516
Västerås barnkrubba, anslag till	26	133, 158	516
Västerås kommunala historia, program för	2	9	16
Västerås sjukkassors centralförsamlings fortsättningsförening, anslag för 1914	26	157	465, 515
*Västerås sjukkassors centralförsamlings fortsättnings*förening, val af suppleant i styrelsen	7	57	
Västerås skridskoklubb, anslag för 1914	26	157	515
Västerås Teater aktiebolag, ökad aktieteckning	10	63, 70	205
Västmanlands läns arbetsförmedling, anslag till och revision af dess räkenskaper för 1912	26	133, 157	462, 515
Yrkesskolekommittén, val af en ledamot	21	133	
Yttrande ang. apoteksväsendets i länet ordnande	23	123, 141	
Yttrande angående den lägre tekniska undervisningens ordnande	7	48, 54	169
Yttrande angående ersättning till staden för brännvinsmedlens eventuella indragning till statsverket	7	48	
Yttrande ang. polisreglemente för riket		142	
Yttrande ang. Redaktör A. Pers mantalsskrifningsort	1	6, 57	
Yttrande ang. åtgärder mot arbetslöshet	2	8	10

	Redogörelsen sid.	Protokollet sid.	Handlingarne sid.
Yttrande i fråga om utseende af suppleanter för stadsfullmäktige	18	85, 116	244, 342
Yttrande öfver förslag till tryckfrihetsförordning	12	14, 79	229
Ångbåtstrafiken till Hästholmarne, billigare afgifter till Östra holmen		30, 69	215
Årsberättelse, Badhusstyrelsens för 1912		47	86
Årsberättelse, brandchefens för 1912		46	83
Årsberättelse, byggnadschefens för 1912		59	182
Årsberättelse, Drätselkammarens för 1912 års förvaltning		105	297
Årsberättelse, Hälsovårdsnämndens för 1912		47	89
Årsberättelse, Vatten- och Gasverksstyrelsens för 1912		53	145
Återvinning af utfylld mark vid västra Mälarestranden	7	46	82
Öfverkonstapel, ny, vid poliskåren	25	152	426, 437, 506
Öl och vin, inskränkning i försäljningstiderna	4	28	
Öl och vin, Kungl. Maj:ts utslag ang. försäljningstiderna		87	
Öl och vin, yttrande ang. utskänkning i Centralhotellet	17	107	
Öl, yttrande ang. Västerås-automatens utskänkningsrätt	17	106	331

Västerås 1914, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar.

Redogörelse

för de beslut Stadsfullmäktige i Västerås under år 1913 fattat.

Under året hafva hållits 15 sammanträden.

Stadsfullmäktige hafva därvid beslutat:

Dag och § i protokollet	
2/1 §§ 2—4	ang. *val af ordförande, vice ordförande och beredningsutskott;*
30/1 § 7	ang. *ökning af antalet stadsfullmäktige,* att en i ämnet väckt motion icke skulle föranleda till någon stadsfullmäktiges åtgärd;
30/1 § 10	ang. *Redaktören A. Pers' mantalsskrifningsort,* att uppdraga åt Drätselkammaren att afgifva infordradt yttrande härutinnan;
30/1 § 15	ang. *köp af fastighet,* att bemyndiga Drätselkammaren att inköpa gården och tomten N:o 78 i stadens södra kvarter för 35,000 kronor att gäldas af reserverade köpeskillingsmedel;
30/1 § 16	ang. *lösningsrätt till fastigheter på stadens grund,* att göra stadens lösningsrätt gällande till gården och tomten N:o 83 samt lotterna N:ris 5 c och 6 c af tomten N:o 143 i stadens södra kvarter, som gårdsägaren J. A. Larsson köpt för 21,000 kronor, och uppdraga åt Drätselkammaren att vidtaga alla för detta ändamål nödiga åtgärder äfvensom bestämma, att löseskillingen skulle gäldas af reserverade köpeskillingsmedel, men att däremot icke göra stadens lösningsrätt gällande på grund af lagfarna öfverlåtelser till gården och tomten N:ris 74 och 75

Dag och § i protokollet	
	i norra kvarteret, som P. A. Andersson köpt för 50,000 kronor, gården och tomten N:o 115 i södra kvarteret, som J. Jacobson köpt för 50,000 kronor, samt gården om tomten N:o 57 i västra kvarteret, som I. L. la Cour köpt för 33,000 kronor;
30/1 § 17	ang. *försäljning af fastighet*, att bemyndiga Drätselkammaren att försälja tomten N:o 5 i kvarteret Kalla till pris och på öfriga vilkor, som Drätselkammaren kunde finna skäliga;
30/1 § 18	ang. *åtgärder mot arbetslöshet*, att afgifva yttrande i enlighet med af Drätselkammaren upprättadt förslag öfver en riksdagens skrifvelse till Kungl. Maj:t i ämnet;
30/1 § 19	ang. *afsättande af naturskyddade områden*, att tillsätta en kommitté med uppdrag att efter tagen noggrann kännedom om stadens om gifningar till Stadsfullmäktige inkomma med yttrande och förslag angående områden, som icke allenast borde fritagas från bebyggande utan äfven för framtiden borde komma i åtnjutande af naturskydd;
30/1 § 20	ang. *Västerås stads kommunala historia*, att godkänna ett af Beredningsutskottet framlagdt program för ifrågavarande arbete, dock med frihet för författaren att, i den mån det under arbetets gång kunde finnas lämpligt, göra ändringar i programmet;
30/1 § 21	ang. *öfverenskommelse med Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget om donationsjord*, att godkänna en af Drätselkammaren med bolaget träffad preliminär öfverenskommelse af den 18 Januari 1913 angående förlikning af rättegångar rörande vissa af bolaget innehafda donationsjordar;
30/1 § 23	ang. *anslag för vård af lungsjuka*, att för fyllande af en å anslaget för vård af medellösa lungsjuka för år 1912 nppkommen brist å 1,698 kronor 35 öre bevilja ett extra anslag af samma belopp att utgå af årets förslagsanslag;
30/1 § 24	ang. *anslag till ridande polis*, att anföra besvär öfver Konungens Befallningshafvandes i länet utslag den 30 December 1912 i anledning af anförda besvär öfver Stadsfullmäktiges beslut den 1 Okt. samma år ang. anslag till ridande polis å länets landsbygd;

Dag och § i protokollet.	
30/1 § 25	ang. *Mälarens öppnande för den större sjöfarten,* att tillsätta en kommitté för att bevaka stadens intressen härutinnan;
27/2 § 28	ang. *utbyte af teatertomt,* att förklara sig icke hafva något att erinra däremot, att Västerås Teateraktiebolag eventuellt komme att byta bort tomten N:o 111 i södra kvarteret, som Stadsfullmäktige den 31 Oktober 1912 beslutit att försälja till bolaget, emot tomterna N:ris 9, 10 a och b samt 11 och 12 b i Västra kvarteret;
27/2 § 34	ang. *vissa personers befriande från mantalspenningars utgörande för år 1913;*
27/2 § 35	ang. *f. d. volontären E. G. Lindströms utskylder till staden för år 1911,* att godkänna af Drätselkammaren uppgjordt förslag till yttrande öfver en af Lindström hos Konungens Befallningshafvande i länet gjord framställning;
27/2 § 36	ang. *lägenheten Stenbo,* att med tacksamhet mottaga byggnaderna å lägenheten, hvilka byggnader aflidna änkan Anna Margareta Råberg genom testamente öfverlämnat till staden;
27/2 § 37	ang. *Sundinska understödsfonderna,* att bestämma antalet understöd till 10 för pauvres honteux och medelklassen samt 10 för arbetsklassen;
27/2 § 38	ang. *anslag till kommittén för bevakande af stadens intressen rörande Mälarens öppnande för den större sjöfarten,* att bevilja kommittén ett förslagsanslag af 500 kronor att utgå af årets förslagsanslag;
27/2 § 39	ang. *vattenledningsverket vid Hesslö,* att för upptagande af en ny sugbrunn vid Hesslö bevilja ett anslag af 17,700 kronor att utgå af lånemedel;
27/2 § 41	ang. *brandordningens tillämpning utom stadsplanen,* att, jämlikt 20 § i brandstadgan för rikets städer, hos Konungens Befallningshafvande i länet göra framställning därom, att hvad i samma stadga vore föreskrifvit om stad, skulle gälla om samtliga de områden, som vore upplåtna till bebyggande inom stadens ägoområde väster, norr och öster om stadens planlagda område, med undantag allenast för byggnadsområdet Vega å Tunby stadsgärde och Iggeby gärde;

Dag och § i protokollet.	
27/2 § 42	ang. *anskaffande af elektrisk kraft till staden,* att uppdraga åt Vatten- och Gasverksstyrelsen att i hufvudsaklig öfverensstämmelse med af Kungl. Vattenfallsstyrelsen enligt ett upprättadt förslagskontrakt gjordt erbjudande samt om möjligt med iakttagande af det önskemål, att den maximikraft, staden kunde blifva berättigad uttaga, sattes så högt som möjligt och att, därest större kraftbelopp än beräknadt vore kunde från Elfkarlebyfallen uttagas eller nya kraftkällor därmed förenas, staden erhölle optionsrätt för möjligen blifvande industri inom staden att tillgodogöra sig ökad kraftmängd utöfver i kontraktet bestämd maximikvantitet, å stadens vägnar träffa aftal med Kungl. Vattenfallstyrelsen om leverans af elektrisk kraft till staden, under uttalande af önskvärdheten af, att af Vatten- och Gasverksstyrelsen samt Drätselkammaren framställda önskemål rörande vissa ändringar och tillägg i kontraktsförslaget vid uppgörandet af definitivt aftal blefve beaktade;
27/2 § 43	ang. *försäljning af mark,* att bemyndiga Drätselkammaren att till gårdsägaren A. H. Eriksson försälja den del af nuvarande Munkgatan, som enligt nya stadsplanen skulle läggas till kvarteret Njord, i areal innehållande 39,6 kvm. till ett pris af sex kronor pr kvm;
27/2 § 44	ang. *vattenklosetter,* att medgifva Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget rätt att i mån af behof till ett begränsadt antal af ytterligare fyrtio stycken tillsvidare inrätta vattenklosetter inom byggnadskvarteret Mimer med direkt anslutning tlll stadens kloakledning, med villkor dock, att på bolagets bekostnad inom kvarteret inrättades en afsättningsbehållare i enlighet med de föreskrifter, som komme att af Vatten- och Gasverksstyrelsen i samråd med Hälsovårdsnämnden meddelas;
27/2 § 46	ang. *val* af en fattigvårdare;
27/3 § 49	ang. *byggnadsverksamheten utom stadsplanen,* att delvis antaga särskilda föreskrifter härom;
27/3 § 50	ang. *försäljningstiderna för vin och öl,* att afgifva yttrande i anledning af besvär öfver Stadsfullmäktiges beslut i ämnet den 29 Augusti 1912;

Dag och § i protokollet.	
27/3 § 52	ang. *försäljning af en del af lägenheten Rosenberg*, att bemyndiga Drätselkammaren dels att med Trädgårdsdirektören Frans Johansson träffa aftal angående utbyte af mark i södra gränsen af den del af lägenheten, som låg söder om vägen till Gästgifvarevreten, dels ock att, sedan jämväl i östra tomtgränsen för tomtregleringen utbyte af mark skett mellan tomten och stadens därintill gränsande utmark, för ett pris af 5,100 kronor till Karl Sundkvist försälja den sålunda reglerade tomten med därå uppförd byggnad;
27/3 § 53	ang. *försäljning af mark att läggas till tomten N:o 8 b Katrinelund,* att befullmäktiga Drätselkammaren att till ägaren af nämnda tomt C. J. Karlsson för en krona 50 öre pr kvm. försälja det staden tillhöriga område om cirka 500 kvm., som i öster gränsade intill tomten och låge mellan densamma och den blifvande nya gatan från Loviseberg fram till Kristiansborgsvägen;
27/3 § 54	ang. *detaljhandeln med brännvin,* att rätt till detaljhandel med brännvin fortfarande borde medgifvas sådant bolag, som omnämndes i § 12 af Kungl. Förordningen angående försäljning af brännvin den 9 Juni 1905, samt att i fråga om antalet utminuterings- och utskänkningsställen äfvensom beträffande dessas lägen ingen förändring i de nuvarande förhållandena borde äga rum;
27/3 § 58	ang. *val* af en ledamot och en suppleant i Idrottsplatskommitén;
24/4 § 65	ang. *ny renhållningsstadga och kommunal svingård,* att delvis antaga ny renhållningsstadga för gårdarne i Västerås stad och vissa i särskild ordning bestämda delar af stadens område. samt att gifva Drätsetkammaren i uppdrag att uppföra en stadens svingård och verkställa för denna inrättning nödiga anordningar och anskaffningar i hufvudsaklig öfverensstämmelse med af stadens byggnadschef uppgjorda ritningar och kostnadsförslag och för ändamålet anslå ett belopp af 100,000 kronor af lånemedel;
24/4 § 67	ang. *försäljning af mark vid Munkgatan att läggas till tomterna N:o 93, 94 och 95 södra kvarteret,* att bemyndiga Drätsel-

Dag och § i protokollet.	
	kammaren att till Bankdirektören Axel Sundström försälja det mellan nämnda tomter och Munkgatan belägna markområdet till ett pris af 7 kronor 50 öre pr kvm.;
24/4 § 68	ang. *förberedande åtgärder för järnväg Västerås—Avesta*, att bemyndiga af Stadsfullmäktige tillsatta järnvägskommittérade dels att komplettera och fullständiga den undersökning och de utredninger samt vidtaga de öfriga förberedande åtgärder, som vore erforderliga för sökande af koncession å en ny järnväg med hufvudsaklig sträckning från Västerås genom Romfartuna, Fläckebo och Väster Fernebo m. fl. socknar till Avesta, eventuellt med anslutning till Skultuna station, dels att därefter å stadens vägnar, eventuellt i förening med andra, söka koncession å den sålunda föreslagna nya järnvägen, dels ock att förberedelsevis underhandla med de kommuner, industriidkare och andra, som kunde befinnas vara intresserade af järnvägens tillkomst, rörande ekonomiska bidrag för företagets förverkligande, samt att till kommittérades förfogande för bestridande af de med utförandet af kommittérades uppdrag förenade kostnaderna ställa ytterligare ett belopp af förslagsvis 5,000 kronor att utgå till hälften af 1913 års förslagsanslag och till hälften af uttaxerade medel under år 1914;
24/4 § 69	ang. *förändrad sträckning af kraftledningar*, att under vissa villkor bifalla af Trångfors kraftaktiebolag gjord framställning rörande omläggning af bolagets kraftledningar från Trångfors och Skultuna;
24/4 § 70	ang. *upplåtande af tomt för transformatorstation*, att bemyndiga Vatten- och Gasverksstyrelsen att med Kungl. Vattenfallsstyrelsen träffa aftal af innehåll, att staden förbunde sig att, i händelse Kungl. Vattenfallsstyrelsen så fordrade, åt styrelsen tillhandahålla af staden tillhörig mark i närheten af stadsområdets gräns lämplig tomt för en transformatorstation till pris icke öfverstigande tre kronor pr kvm.;
24/4 § 71	ang. *hugfästande af minnet af stadens donatorer*, att afslå en af Majoren P. Tersmeden i ämnet väckt motion;
24/4 § 72	ang. *parlograph*, att af 1913 års förslagsanslag anslå 496 kronor för inköp till stadsombudsmannens expedition af en s. k. parlograph med slipmaskin och öfriga tillbehör;

Dag och § i protokollet.	
$^{24}/_{4}$ § 73	ang. *ersättning för värdet af gatumark*, att bemyndiga Drätselkammaren att med tomtägare inom stadsplanen träffa aftal angående beloppet af och sättet för utgifvande till staden af ersättning för värdet af gatumark framför deras tomter;
$^{24}/_{4}$ § 74	ang. *återvinning af utfylld mark vid Västra Mälarestranden*, att bemyndiga Drätselkammaren att, om den så funne nödigt, mot Västerås Masugns Akt.-bol. och öfriga jordägare utefter Västra Mälarestranden anhängiggöra och utföra rättegång angående afträdande till staden af de områden, som låge utanför vederbörande jordägares invid stranden ägogränser;
$^{24}/_{4}$ § 78	ang. *vattenafgift*, att Västerås lasarett tillsvidare skulle erhålla vatten efter ett nedsatt pris af 16 öre pr kbm.;
$^{24}/_{4}$ § 83	ang. *stadens ersättning för brännvinsmedlens eventuella indragning till statsverket*, att afslå af Drätselkammaren framställdt förslag rörande opinionsyttring i ämnet;
$^{24}/_{4}$ § 87	ang. *val* af ledamot i Järnvägskommittén;
$^{29}/_{5}$ § 89	ang. *lånemedelsanslag*, att medgifva Vatten- och Gasverksstyrelsen att för täckande af under år 1912 uppkommen brist i anslagen af lånemedel af besparade lånemedel från år 1911 disponera ett belopp af 12,597 kronor 9 öre;
$^{29}/_{5}$ § 90	att afgifva *yttrande* öfver Kungl. kommitterades förslag till den lägre tekniska undervisningens ordnande;
$^{29}/_{5}$ § 95	ang. *val* af en suppleant i styrelsen för Västerås sjukkassors centralförsamlings fortsättningsförening;
$^{29}/_{5}$ § 96	ang. *försäljning af en del fastigheter*, att bemyndiga Drätselkammaren att på sätt den funne lämpligt försälja dels den s. k. Cronstrandska villan med lämpligt tomtutrymme, dels tomten N:o 48 i norra kvarteret, dels ock tomten N:o 5 i byggnadskvarteret Njord;
$^{29}/_{5}$ § 97	ang. *ny slöjdlärarinneplats*, att berättiga Folkskolestyrelsen att från den 1 Juli 1913 använda redan anslagna medel till aflöning af en ny fast anställd slöjdlärarinna;

Dag och § i protokollet.	
$^{29}/_{5}$ § 98	ang. *S. S. U. H:s möte,* att till bestyrelsen för ett af Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbund planeradt ombuds- och förbundsmöte här i staden under sommaren 1913 för mötets anordnande bevilja ett förslagsanslag af högst 500 kronor mot redovisningsskyldighet att utgå af 1913 års förslagsanslag;
$^{29}/_{5}$ § 99	ang. *kommunal svingård,* att svingården skulle uppföras vid stadens egendom Stenby å af renhållningskommitterade föreslagen plats;
$^{29}/_{5}$ § 100	ang. *ambulansvagn och sjukbårar,* att en af Folkskoleläraren J. P. Malmberg väckt motion om anskaffande för stadens räkning af en ambulansvagn icke skulle för det dåvarande föranleda till någon annan Stadsfullmäktiges åtgärd, än att Drätselkammaren erhöll i uppdrag att för tillgängliga medel anskaffa två bärbårar att uppställas den ena å järnvägsstationen och den andra i turbinhuset;
$^{29}/_{5}$ § 102	ang. *tandklinik,* att inrätta en sådan för stadens folkskolor från och med den 1 Oktober 1913 och anslå medel till densamma i enlighet med af Stadsfullmäktige antagna hufvudgrunder;
$^{29}/_{5}$ § 103	ang. *varmbadhuset,* att anslå af tillgängliga medel att påföras varmbadhuset och amorteras af dess inkomster ett belopp af 5,000 kronor för inledande af vatten från Lilllåns kulvert till badhuset för ångmaskinernas ock tvättinrättningens behof;
$^{29}/_{5}$ § 104	ang. *ledningar till området Blåsbo,* att bifalla en af P. O. Flodins sterbhus gjord framställning om framdragande af stadens ledningar till en under hösten 1912 i byggnadskvarter och tomter planlagd del af Blåseområdet och för ändamålet bevilja ett anslag af 8,400 kronor att utgå med 5,000 kronor af lånemedel och resten af de medel sökanden, hvilken hade att till staden såsom godtgörelse för anslutning till stadens ledningar i Skultunavägen erlägga en afgift af 12 öre pr kvm tomtareal inom ifrågavarande område, sålunda skulle till staden erlägga, under villkor att fullständiga, af Byggnadsnämnden godkända kartor upprättades öfver tomtområdet och öfverlämnades till staden och att sökanden till staden med äganderätt öfverläte gatumarken inom området utan ersättning äfven-

Dag och § i protokollet.	
	som till staden utgåfve ersättning för den gatumark af Akademivreten, gränsande intill sökandens ifrågavarande tomtområde, som staden kunde blifva nödgad inlösa;
29/5 § 105	ang. *ny folkskolebyggnad,* att uppdraga åt en särskild kommitté af fem personer att låta genom Arkitekten Erik Hahr uppgöra fullständiga entreprenadritningar till ny folkskolebyggnad af sten å stadens östra område i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ett af Folkskolestyrelsen framlagdt förslag alt. 3 med iakttagande af de inskränkningar i afseende på lärosalarnas storlek, som Folkskolestyrelsen i afgifvet utlåtande antydt, äfvensom de ändringar och förenklingar i öfrigt, som vid en närmare undersökning kunde finnas lämpliga, och att sedermera underställa ritningarna med tillhörande kostnadsberäkningar Stadsfultmäktiges pröfning och afgörande;
29/5 § 109	ang. *försäljning af området Bellevue,* att bemyndiga Drätselkammaren att, på sätt densamma funne lämpligt, försälja hela det s. k. Bellevueområdet jämte en del intill liggande, staden tillhörig mark, som för en lämplig tomtindelning kunde komma att erfordras, däraf till ägaren af byggnaderna å Bellevue det tomtområde, som med honom kunde öfverenskommas, under villkor att han medgåfve, att det gällande arrendekontraktet i sin helhet annulerades;
29/5 § 110	ang. *inköp af egendomen Kristiansborg och exploatering af en del af densamma, att* uppdraga åt Drätselkammaren att af Bankdirektören A. Sundström inköpa egendomen Kristiansborg för ett pris af 200,000 kronor med tillägg af ränta och Sundströms öfriga omkostnader för egendomens förvärfvande, *att* gifva Drätselkammaren bemyndigande att omedelbart försälja till byggnadstomter den del af egendomen, som lågd söder om hufvudbyggnaden och som redan blifvit indelae till kvarter och tomter, äfvensom att låta indela till tomter och försälja andra för tomtupplåtelser lämpliga delar af Kristiansborg, allt med rätt för Drätselkammaren att därjämte försälja de delar af staden förut tillhörig intill egendomen gränsande mark, som erfordrades för erhållande af lämpliga kvartersfigurer, *att* till Drätselkammarens förfogande ställa ett förslagsanslag af 50,000 kronor för utdragande af nödiga vatten-, aflopps-, gas- och elektriska ledningar till de indelade

Dag och § i protokollet.	
	områdena *samt att* såväl erforderliga medel för inköp af egendomen som sagda förslagsanslag å 50,000 kronor skulle utgå af reserverade köpeskillingsmedel;
29/5 § 110	ang. *ökad aktieteckning i Västerås teateraktiebolag,* att i händelse bolaget återlämnade till staden tomten N: 111 i södra kvarteret, som Stadsfullmäktige beslutat försälja till bolaget, staden skulle teckna ytterligare aktier i bolaget för den omkostnad bolaget finge vidkännas för förvärfvande af den för teaterbyggnad mera lämpliga tomten i hörnet af Slotts- och Västgötegatorna;
29/5 § 111	ang. *plan för Mariabergets ordnande för bebyggande,* att till Drätselkammarens förfogande ställa ett belopp af 500 kronor af ett förut beviljadt anslag för Mariabergets ordnande för uppgörande af en enhetlig plan till Mariabergets ordnande för bebyggande;
29/5 § 113	ang. *vård af medellösa lungsjuka,* att af 1913 års förslagsanslag bevilja Hälsovårdsnämnden ett belopp af förslagsvis 2,000 kronor att, utöfver det anslag för vård af medellösa lungsjuka, som uti 1913 års stat ställts tfll nämndens förfogande, för samma ändamål af Hälsovårdsnämnden användas;
29/5 § 115	ang. *vattenklosetter,* att afslå framställning rörande tillstånd att inrätta vattenklosetter i fastigheterna N:o 6, 7 och 8 i kv. Harald, N:o 3 i kv. Njord och N:o 7 vid Svantegatan;
19/6 § 120	ang. *anordningar i gasverket,* att anslå 28,000 kronor af lånemedel till en del nyanskaffningar och förbättringar vid gasverket;
19/6 § 123	ang. *badplatser,* att lämna Drätselkammaren i uppdrag att iordningställa en, eller därest så kunde ske, två badplatser å Östra holmen och att kostnaden härför skulle utgå ur 1913 års förslagsanslag;
19/6 § 124	ang. *återförvärfvande af tomten N:o 111 i södra kvateret och ökad aktieteckning i Västerås tedteraktiebolag, att* lämna Drätselkammaren i uppdrag att med bolaget träffa aftal, hvarigenom Stadsfullmäktiges beslut den 31 Oktober 1912, i hvad detsamma afsåge försäljning till bolaget af tomten N:o

Dag och § i protokollet.	
	111 i södra kvarteret icke vidare blefve för staden bindande, *att,* med ändring af beslutet den 31 Oktober 1912 angående teckning af aktier i Västerås teateraktiebolag, äfven den del af aktieteckningen, som enligt samma beslut skulle bestridas af köpeskillingen för tomten N:o 111 södra kvarteret eller 15,000 kronor, skulle gäldas af lånemedel, samt *att* den ökning i aktieteckningen i bolaget, som beslutats den 29 Maj 1913, skulle afse ett belopp af 13,500 kronor och gäldas af inflytande medel vid försäljning af tomter inom egendomen Kristiansborgs område;
19/6 § 126	ang. *inlösen af byggnaderna å lägenheten Andersborg,* att bemyndiga Drätselkammaren att inlösa arrendatorn Gustaf Anderssons tillhöriga hus å lägenheten för en summa af 6,000 kronor att gäldas dels genom kvittning af Anderssons skuld för föregående års arrendeafgifter och dels med inflytande arrenden under de närmaste sex åren;
19/6 § 127	ang. *pension,* att från Magistratens änbets- och tjänstemäns pensionsfond skulle årligen, räknadt från och med den 1 Maj 1913, under aflidne Rådmannen F. C. Hennichs' änka, Fru Thérèse Hennichs' lifstid, så länge hon lefde ogift, utgå en pension af 500 kronor;
19/6 § 128	ang. *ny lönestat för stadsfogden,* att den kontanta aflöningen skulle från och med år 1914 utgå med 2,500 kronor för år med två ålderstillägg à 500 kronor efter resp. 5 och 10 års tjänstgöring, att i öfrigt skulle gälla hvad förut föreskrifvits i afseende å rätt för stadsfogden till erhållande af tjänstelokal eller hyresbidrag samt angående löneförmånernas uppdelande i lön och tjänstgöringspenningar, att de vid den af Stadsfullmäktige år 1908 antagna allmänna lönestaten för de flesta af stadens befattningshafvare fogade villkor och bestämmelser i alla tillämpliga delar fortfarande skulle vara gällande med afseende å stadsfogdetjänsten, samt att stadsfogden skulle vara skyldig att, i händelse tjänstelokal bereddes honom af staden, vara å densamma tillgänglig i tjänsteärenden på tider, som af Magistraten bestämdes;
19/6 § 129	ang. *gatubelysning,* att uppdraga åt Vatten- och Gasverksstyrelsen att till hösten 1913 uppsätta en elektrisk gatulampa å lämplig plats å öfre delen af Särlagatan inom Annedals byggnads-

Dag och § i protokollet.	
	område samt att den uppkommande kostnaden härför, äfven i hvad densamma afsåg belysningen under år 1913, skulle upptagas till uttaxering i 1914 års stat;
19/6 § 130	ang. *brist i Hälsovårdsnämndens stat och ökadt anslag för epidemisjukvården,* dels att en uppkommen brist i Hälsovårdsnämndens stat 13,603 kronor 52 öre skulle täckes af föregående års behållningar å stadens allmänna utgifter och inkomster, dels ock att af samma behållningar skulle ställas till Hälsovårdsl nämndens förfogande ett förslagsanslag af 5,000 kronor tilbestridande af oförutsedda utgifter för epidemisjukvåden under år 1913;
19/6 § 131	ang. *kommunaltekniska föreningens årsmöte*, att af 1913 års förslagsanslag mot redovisningsskyldighet ställa ett belopp af högst 500 kronor till anordnarnes af kommunaltekniska föreningens årsmöte i Västerås förfogande;
19/6 § 134	ang. *automobiltrafik,* att för sin del godkänna ett af Magistraten framlagdt förslag till nya föreskrifter för automobiltrafik i Västerås;
19/6 § 135	ang. *mantalsskrifningen*, att för ökade göromål med mantalsskrifningen i följd af den nyinförda allmänna folkpensioneringen för år 1913 lämna Magistraten ett anslag å 1,000 kronor att utgå af 1913 års förslagsanslag;
19/6 § 136	ang. *ny tryckfrihetsförordning*, att afgifva yttrande enligt af Beredningsutskottet uppgjordt förslag öfver af särskilda kommitterade inom Kungl. Justitiedepartementet upprättadt förslag till ny tryckfrihetsförordning;
19/6 § 137	ang. *vattenklosetter*, att tillsvidare tillåta anordnande af 30 st. vattenklosetter i gårdsägaren E. A. Erikssons nybyggnad å tomten N:o 6 i kv. Henrik med anslutning till stadens aflopsledning i Utanbygatan, under villkor att Eriksson ställde sig till efterrättelse de föreskrifter rörande klosetternas anordning och användning, som Hälsovårdsnämnden kunde finna skäligt meddela;
15/8 § 139	ang. *folkpensioneringen,* dels att staden skulle utgöra ett pensionsdistrikt, dels ock att antalet af Stadsfulmäktige valda ledamöter i pensionsnämnden för staden skulle utgöra sex;

Dag och § i protokollet.	
28/8 § 143	ang. *detaljhandeln med brännvin,* att tillstyrka antagandet af ett af Grosshandlaren John Hygrell m. fl. afgifvet anbud att i bolag under firma Västerås spritbolag öfvertaga all detaljhandel med brännvin i Västerås stad från och med den 1 Januari 1914 till och med den 31 December 1916.
28/8 § 146	ang. *ny renhållningsstadga,* att definitivt antaga ny renhållningsstadga för gårdarne i Västerås och vissa i särskild ordning bestämda delar af stadens område, byggd på grundvalen af det s. k. separationssystemet;
28/8 § 147	ang. *inköp af ett markområde af lägenheten Karlsdal,* att befullmäktiga Drätselkammaren att åt staden för ett pris af 2,100 kronor att utgå af reserverade köpeskillingsmedel inköpa den del af ett från lägenheten Karlsdal i Tegelvreten afsöndradt område, utgörande åker, som å en af stadsingeniören under år 1913 upprättad karta öfver byggnadsområdena Katrinelund och Karlsdal betecknats med grön färg och i areal innehöll 843,1 kvm.
28/8 § 148	ang. *öfverflyttning af en del till begrafningsplatser afsedda områden från den kyrkliga till den borgerliga kommunen,* att bemyndiga Drätselkammaren att med den kyrkliga kommunen träffa aftal angående öfverlåtelse till staden af det kyrkokommunen tillhöriga området mellan nya kyrkogården och stadsdelen Östermalm, som vore afsedt till utvidgning af samma kyrkogård, äfvensom ett område om 111,1 kvm. af östra gamla begrafningsplatsen, som Drätselkammaren på grund af stadsfullmäktiges bemyndigande genom bytesaftal den 31 Mars 1906 öfverlåtit till J. R. Keijser m. fl. för reglering af tomten N:o 1 i kvarteret Felix, mot förbindelse från stadskommunens sida att utan kostnad för S:t Ilians församsamling tillhandahålla kyrkokommunen annat för ny kyrkogård lämpligt område samt under villkor att, i händelse S:t Ilians församling skulle inom tio år i kyrkligt hänseende skiljas från Västerås, S:t Ilian skulle äga rätt att för sin andel i de öfverlåtna områdena utfå kontant vederlag efter skiljemäns värdering äfvensom att staden för den ifrågasatta värderingen skulle för sin del utse två skiljemän, hvilka skulle utväljas af drätselkammaren;

Dag och § i protokollet.	
28/8 § 146	ang. *lösningsrätt,* att icke göra stadens lösningsrätt gällande på grund af lagfarna öfverlåtelser af fastigheterna N:o 70 a 1 i västra kvarteret, som Västerås mejeriförening köpt för 32,000 kronor och N:o 76 i södra kvarteret, som E. L. Windahl och E. J. Vannberg köpt för 25,000 kronor;
28/8 § 150	ang. *försälning af mark af Munkgatan för reglering af tomten N:o 109 södra kv.,*att bemyndiga Drätselkammaren att till Grosshandlaren Carl W. Wahlenius för ett pris af 22 kronor pr kvm. försälja den mark af Munkgatan, som enligt den af Stadsfullmäktige genom särskilda beslut under åren 1910 och 1911 antagna stadsplanen vore afsedd att tilläggas tomten 109 i södra kvarteret, utgörande området i areal ungefär 14,5 kvm.
28/8 § 151	ang. *försäljning af mark från Kassörsgatan att läggas till tomten N:o 8 i kv. Guttorm,* att bemyndiga Drätselkammaren att till Byggmästaren A. V Blomqvist för ett pris af fem kronor pr kvm. försälja den del af nuvarande Kassörsgatan, som enligt den af Stadsfullmäktige nyantagna stadsplanen skulle läggas till tomten N:o 8 i kv. Guttorm såsom förgård, i areal utgörande 192 kvm., under förutsättning att den nya stadsplanen i förevarande del vunne nådig fastställelse;
28/8 § 152	ang. *hamnområdet,* att aflåta af Kungl. Kommerskollegium begärd utredning rörande fastställandet af hamnområde för Västerås;
28/8 § 153	ang. *förändrad lönestat för stadsfiskalen,* att denna lönestat skulle ändras så, att, med bortfallande af förmånen att åtnjuta fri bostad, grundlönen för ny innehafvare af stadsfiskalstjänsten skulle utgöra 3,000 kronor;
28/8 § 154	ang. *elektrisk ström till Hammarby stadshage,* att tillsvidare bifalla en framställning från tomtägareföreningen Västra Förstaden om erhållande af elektrisk energi från stadens elektricitetsverk för belysningsändamål å det s. k. Hammarbyområdet i Lundby socken — i hvilken framställning föreningen förklarat sig vllig att på egen bekostnad bygga och underhålla erforderliga strömledningar utanför stadens gräns samt erbjudit sig att tio år efter strömleveransens början kostnadsfritt öfverlämna dessa ledningar till staden — under villkor

Dag och § i protokollet.	
	dels att föreningen garanterade, att de 600 lampor, hvarom ansökan gjorts, vore uppsatta inom ett år, räknadt från den dag, framställningen beviljades, samt på egen bekostnad och under Vatten- och Gasverksstyrelsens kontroll anlade erforderligt ledningsnät och sedermera bekostade underhållet af detsamma, dels ock att priset pr kvt. för den elektriska strömmen till abonnenter å ifrågavarande område sattes 5 öre högre än för abonnenter inom staden;
28/8 § 156	ang. *utbetalning af lön till stadens polismän vid kommenderingar utom staden,* att bemyndiga Drätselkammaren att till f. poliskonstpeln Emil Borg, hvilken härom anhängigjort rättegång mot staden, samt till öfriga under 1909 års storstrejk på grund af det mellan statsverket och staden uppgjorda kontraktet angående tillhandahållande af polismän för tjänstgöring å rikets landsbygd till sådan tjänstgöring beordrade polismän utbetala 70 proc. af dem enligt gällande lönestat tillkommande löneförmåner i egenskap af poliskonstaplar i Västerås för den tid kommenderingarne varat jämte ränta från de särskilda aflöningsdagarne samt till Borg skälig rättegångskostnad;
28/8 § 158	ang. *ledningar väster om stadsplanen,* att för utförande af en hufvudaflopsledning å stadsområdet väster om stadsplanen mellan stadens gräns och Jakobsberg vid lägenheten Almelund och Mälaren äfvensom en del vatten-, aflopps-, gas- och elektriska ledningar såväl inom som utom stadsplanen, hufvudsakligen till byggnadskvarteren Jenny och Jeannette, allt i öfverenstämmelse med af Vatten- och Gasverksstyrelsen framställdt förslag och därtill hörande karta bevilja ett anslag af lånemedel å 76,600 kronor samt att uppdraga åt Drätselkammaren att i och för ledningarnes framdragande å staden icke tillhörig mark träffa uppgörelse om erforderlig marköfverlåtelse, dels ock att bidraget från enskilde för rätt till anslutning till ifrågavarande ledningar skulle tills vidare utgå efter 90 öre pr kvm. tomtareal för anslutning till samtliga ledningar och efter 30 öre pr kvm. tomtareal för anslutning till endast afloppsledning, och att från enskilda personer eller andra inflytande bidrag för framtida anslutningar till stadens allmänna ledningar skulle afsättas till en fond, af hvilken efter Stadsfullmäktiges bepröfvande skulle utgå anslag till bekostande af nya ledningar, till hvilka lånemedel eljest skolat användas, ävensom att lämna Drätselkammaren i upp-

Dag och § i protokollet.	
	drag att vidtaga erforderliga åtgärder i ändamål att från S:t Ilians socken eller tomtägarne inom byggnadsområdet Jakobsberg i sagda socken utbekomma ersättning för kostnaderna för ifrågavarande afloppsledning, till den del dessa kostnader skäligen kunde anses belöpa å Jakobsbergsområdet;
28/8 § 159	ang. *ledningar till Svenska Metallverkens bostadsområde vid Emaus,* att på gällande villkor för ledningars utsträckande till stadens icke planlagda område bifalla en af Nya A.-B. Svenska Metallverken gjord framställning att få vatten-, aflopps-, gas- och elektriska ledningar utdragna till området Sandgärdet å Emaus ägor mellan Malmabergsgatan och järnvägen, samt för ledningars anläggande bevilja ett anslag af 15,300 kronor att utgå af lånemedel;
28/8 § 160	ang. *tilläggsanslag till mätare och serviser,* att af till Vatten- och Gasverksstyrelsen anslagna och besparade lånemedel från år 1912 bevilja styrelsen 16,700 kronor, däraf 13,000 kronor för inköp af mätare och 3,700 kronor för servisledningar m. m.;
28/8 § 161	ang. *val af ledamöter i pensionsnämnden samt ang. arvode till nämndens ledamöter,* att till en hvar af ordföranden och ledamöterna skulle i dagtraktamente utbetalas 4 kronor för hvarje sammanträdesdag;
28/8 § 168	att entlediga kaptenen V. Grandinson från ledamotskap uti Drätselkammaren, Hamnstyrelsen, Hamnstyrelsen för Strömsholms våg, Byggnadsnämnden, kommittén för uppmärksammande af frågan om ny järnväg från Katrineholm norrut samt kommittén för bevakande af stadens intressen ifråga om Mälarens öppnande för den större sjöfarten;
25/9 § 170	ang. *pension,* att afslå en af styrelsen för Centralslöjdskolan och Tekniska skolan gjord framställning om beviljande af pension åt aflidne skolföreståndaren H. Larssons änka;
25/9 § 171	ang. *revision,* att i anledning af inkommen revisionsberättelse öfver granskning af Drätselkammarens, Vatten- och Gasverksstyrelsens, Fattigvårdsstyrelsens, Folkskolestyrelsens och Hamnstyrelsens för Strömsholms vågs räkenskaper för år 1912 bevilja vederbörande ansvarsfrihet för den tid revisionen omfattat;

Dag och § i protokollet.	
25/9 § 172	ang. *utskänkning af brännvin,* att afstyrka bifall till en af "Sällskapet" i Västerås hos Konungens Befallningshafvande gjord framställning om rätt att under år 1914 i sällskapets lokal till ledamöter och inbjudna gäster utskänka brännvin;
25/9 § 173	ang. *utskänkning af öl,* att tillstyrka en af Nya A.-B. Västerås-Automaten hos Konungens Befallningshafvande gjord framställning om tillstånd att under åren 1914—1916 i huset N:o 36 Stora gatan utskänka öl, med iakttagande af de föreskrifter, som förut varit för denna utskänkningsrätt fastställda;
25/9 § 174	ang. *utskänkning af öl och vin,* att i anledning af en ansökning till Konungens Befallningshafvande af Alrik Nyberg om tillstånd att under åren 1914—1916 i gården N:o 42 och 43 i Västra kvarteret (Centralhotellet) utskänka vin och öl i förening med mat till spisande gäster, tillstyrka ansökningen dock endast med afseende å rätten att utskänka öl;
25/9 § 176	ang. *mantalsskrifningen,* att utse ytterligare fyra ombud vid mantalsskrifningen under år 1913 samt att utöfver det i staten upptagna beloppet 120 kronor till arvoden för ombuden för samma ändamål anslå ytterligare 280 kronor att utgå af 1913 års förslagsanslag;
25/9 § 178	ang. *Centralslöjdskolan och Tekniska skolan, att* bevilja Centralslöjdskolan och Tekniska skolan i Västerås för år 1914 3,000 kronor ur Zimmermanska fonden, *att* anslå af uttaxerade medel i 1914 års stat likaledes 3,000 kronor till främjande af undervisningen i Tekniska skolan, *samt att* ingå till Kungl. Maj:t med ansökan, att Tekniska skolan för år 1914 måtte tilldelas ett belopp af 5,000 kronor från det af Riksdagen lämnade anslaget till lägre tekniska yrkesskolor;
25/9 § 179	ang. *Västerås Arbetareinstitut,* att af uttaxerade medel i 1914 års stat bevilja institutet dels 1,600 kronor för anordnande härstädes af populärvetenskapliga föreläsningar i folkbildningssyfte, dels ock 1,500 kronor till institutets biblioteksverksamhet;
25/9 § 181	ang. *ridande polis,* att till den i staden stationerade ridande polisafdelningen för landsbygden anslå för hvart och ett af åren 1913—1915 1,000 kronor att utgå för år 1913 af detta års förslagsanslag samt för åren 1914 och 1915 upptagas till uttaxering i dessa års stater;

Dag och § i protokollet.	
$^{25}/_{9}$ § 182	ang. *resebidrag till Baltiska utställningen för arbetare,* att till länskommitténs för Baltiska utställningen i Malmö år 1914 förfogande ställa ett belopp af 175 kronor att användas som resebidrag till ifrågavarande utställning för de arbetare och arbetsförmän i stadens tjänst, som därtill utvaldes af Drätselkammaren;
$^{25}/_{9}$ § 183	ang. *byggnadsverksamheten utom stadsplanen,* att ingå till Kungl. Maj:t med ansökan om fastställelse å nu definitivt antagna särskilda föreskrifter jämlikt 41 § i lagen angående stadsplan och tomtindelning med afseende å byggnadsverksamhetens ordnande utom stadens planlagda område;
$^{25}/_{9}$ § 184	ang. *suppleanter för Stadsfullmäktige,* att i infordradt underdånigt yttrande öfver en riksdagsskrifvelse med begäran om förslag till bestämmelser i ämnet tillstyrka Riksdagens framställning;
$^{25}/_{9}$ §§ 186-191	ang. *fyllnadsval* i en del kommunala delegationer efter Kaptenen V. Grandinsson:
$^{25}/_{9}$ § 192	ang. *Strömsholms våg,* att godkänna Hamnstyrelsens för Strömsholms våg åtgärd att vidtaga diverse reparationsarbeten å ett städerna Västerås och Köping gemensamt tillhörigt, till Strömsholms våg hörande boningshus å Borgås udde för en beräknad kostnad af 10,000 kronor;
$^{25}/_{9}$ § 194	ang. *lösningsrätt,* att icke göra stadens lösningsrätt gällande på grund af lagfaren öfverlåtelse af fastigheten N:o 63 och 64 i norra kvarteret, som C. J. Johansson köpt för 14,000 kronor;
$^{25}/_{9}$ § 195	ang. *adresskalender,* att anslå 250 kronor af uttaxerade medel i 1914 års stat att ställas till Boktryckaren F. Anderssons förfogande för utgifvande under år 1914 af adresskalender för Västerås, under villkor att Andersson kostnadsfritt till stadens myndigheter och verk öfverlämnade 25 exemplar af kalendern;
$^{25}/_{9}$ § 196	ang. *inköp af $^{3}/_{4}$ mantal Hofdesta,* att bemyndiga Drätselkammaren att af Bankdirektören Axel Sundström inköpa egendomen $^{3}/_{4}$ mantal N:o 2 Hofdesta i S:t Ilians socken med inventarier för 55,000 kronor att utgå af lånemedel;

Dag och § i protokollet.	
25/9 § 198	ang. *försäljning af tomten N:o 70 b västra kvarteret,* att bemyndiga Drätselkammaren att för ett pris af 21,000 kronor med tillägg af stadens kostnader för fastighetens förvärfvande till Arkitekten Erik Hahr försälja ifrågavarande fastighet inom de gränser, som enligt den nyantagna stadsplanen bestämts för byggnadskvarteret Neta, med skyldighet för köparen att, därest ändring i tomtgränsen skulle ske vid fastställandet af nya stadsplanen af Kungl. Maj:t eller sådan ändring beslutades af Stadsfullmäktige, inköpa eller afstå tomten därigenom tillagd eller afskild mark för ett pris af 5 kronor per kvm;
25/9 § 199	ang. *försäljning af tomter vid Vargbolund,* att bemyndiga Drätselkammaren dels att ingå till Kungl. Maj:t med framställning därom, att staden måtte erhålla tillstånd att för afhjälpande af förefintlig bostadsbrist afhända sig ett till stadens östra utmark hörande och till staden doneradt område mellan tuberkulossjukhusets mark och lägenheten Vargbolund enligt däröfver af stadsingeniören Smitt upprättad karta med inlagdt förslag till stadsplan och tomtindelning för området, dels ock att, i händelse af bifall till berörda framställning, sedan försälja området till bebyggande i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det af stadsingeniören upprättade förslaget till tomtindelning af området, hvarvid Drätselkammaren hade att söka tillse, att tomterna upplåtes till de verkliga bebyggarne själfva;
25/9 § 200	ang. *revision,* att i anledning af inkommen berättelse öfver af vederbörande revisorer verkställd granskning af Centralslöjdsskolans och Tekniska skolan samt Västmanlands läns hemslöjdsmagasins räkenskaper för år 1912 bevilja vederbörande ansvarsfrihet för den tid revisionen omfattade;
25/9 § 204	ang. *inköp af lägenheten Åshagen N:o 1,* att bemyndiga Drätselkammaren att för stadens räkning inköpa lägenheten Åshagen N:o 1, afsöndrad från 1/2 mantal Hofdesta N:o 4 i S:t Ilians socken för en köpesumma af 7,000 kronor att utgå af lånemedel;
30/10 § 209	ang. *val* af en fattigvårdare;
30/10 § 210	ang. *stadsfullmäktige,* att bifalla kaptenen V. Grandinsons begäran om entledigande från ledamotskapet inom stadsfullmäktige från och med år 1914;

Dag och § i protokollet.	
30/10 § 211	ang. *ökadt antal ledamöter i Hamnstyrelsen,* att antaga sådan ändring af § 3 i Hamnordningen, att antalet ledamöter i Hamnstyrelsen från och med år 1914 skulle vara fem valda för fem år;
30/10 § 214	ang. *tillstånd för Allmänna Svenska Elektriska A.-B. att nedlägga vissa ledningar m. m. i stadens gator och vägar,* att under vissa i protokollet närmare angifna villkor meddela bolaget eller dess rättsinnehafvare tillstånd och mellan Kungl. Vattenfallsstyrelsens blifvande transformatorstation vid Västerås och bolagets verkstäder samt dessa verkstäder sinsemellan i stadens gator och vägar nedlägga och under en tid af 40 år, räknadt från den 1 januari 1915 bibehålla dels jordkablar för elektrisk kraftöfverföring, dels jordkablar för bolagets privata telefonnät och dels ledningar för s. k. rörpost samt att uppdraga åt Drätselkammaren att å stadens vägnar med bolaget afsluta kontrakt i öfverensstämmelse med stadsfullmäktiges beslut;
30/10 § 215	ang. *nytt gasverk,* att såsom plats för ett framtida nytt gasverk med därtill hörande byggnader och anordningar afsätta ett område af Kungsängen om cirka 30,000 kvadratmeters areal, beläget sydväst om Viksängsvägen omedelbart efter densammas brytning från sydlig till sydostlig riktning och liggande emellan sagda väg och sjön samt utmärkt å en särskild karta;
30/10 § 216	ang. *nytt folkskolehus,* att för påbörjande af en ny folkskolebyggnad i stadens östra del å staden tillhörigt område af Myggbo och Malmabergs ägor i enlighet med det närmare förslag, som sedermera kunde blifva af stadsfullmäktige godkändt, af lånemedel anslå ett belopp af 291,230 kronor;
30/10 § 217	ang. *obligationslån,* att hos Kungl. Maj:t göra framställning om rätt för Drätselkammaren att af det enligt medgifvande i Kungl. Maj:ts nådiga bref den 20 November 1909 år 1910 upplagda obligationslånet å 3,000,000 kronor till täckande af i särskild förteckning upptagna, af Stadsfullmäktige beslutade utgifter försälja återstående obligationer uppgående till ett belopp af 935,000 kronor;
30/10 § 218	ang. *bostadsbrist,* att uppraga åt en kommitté af tre personer dels att utarbeta förslag till stadgar och bestämmelser samt vidtaga öfriga förberedande åtgärder för organisation af en bostads-

Dag och § i protokollet.	
	förening, som hade till ändamål att med ekonomiskt stöd af staden för tillgodoseende af föreningsmedlemmarnes behof af tjänliga bostäder å kvarteret Ivar eller annan lämplig tomt uppföra större arbetarebostadskomplex, och dels, under förutsättning att tillräckligt antal föreningsmedlemmar under behörigen bindande former komme att anmäla sig, att underställa sitt förslag i ofvannämnda hänseende Stadsfullmäktiges pröfning och afgörande, äfvensom att förelägga Stadsfullmäktiges förslag till företagets finansiering, samt att åt samma kommitté därjämte lämna i uppdrag att verkställa utredning och för Stadsfullmäktige framlägga förslag om planmässigt upplåtande af egnahemsområden, hälst å staden tillhörig mark samt om understödjande af byggnadsverksamheten å dessa områden genom förmedlande af billiga egnahemslån eller på annat liknande sätt;
30/10 § 219	ang. *bytesaftal med Allm. Svenska Elektr. A.-B. rörande vissa markområden,* att godkänna ett af Drätselkammaren uppgjordt förslag härutinnan af innehåll, som protokollet närmare utvisar;
30/10 § 224	ang. *tillfälliga lån,* att bemyndiga Drätselkammaren att i mån af behof för stadens räkning genom öppnande af räkning med bank eller på annat sätt upptaga tillfälliga lån;
30/10 § 225	ang. *val* af en ledamot i yrkesskolekommittén;
30/10 § 229	ang. *vattenklosetter,* att tillsvidare meddela tillstånd till inrättande af följande vattenklosetter med direkt anslutning till stadens afloppsledningar, nämligen 5 stycken i en hvar af fastigheterna N:ris 4, 6 och 7 i kvarteret Harald, 4 stycken i fastigheten N:o 8 i samma kvarter, 5 stycken i fastigheten N:o 8 i kvarteret Hugo, 3 stycken i fastigheten N:o 2 i kvarteret Njord samt 1 i fastigheten N:o 7 i kvarteret Pamela, under villkor att någon samlingsbrunn för spillvatten icke finge inom respektive fastigheter anbringas, samt att fastighetsägarne i öfrigt ställde sig till efterrättelse de föreskrifter rörande klosetternas anordning och användning, som Hälsovården kunde finna skäligt meddela;
27/11 § 231	ang. *anordningar i stadens hamnmagasin och plan för deras uthyrande,* att en i ämnet väckt motion icke skulle till någon vidare åtgärd föranleda;

Dag och § i protokollet.	
27/11 § 232	ang. *omorganisation af renhållningsföreståndaretjänsten, att* den förutvarande renhållningsföreståndaretjänsten skulle upphöra, *att* en ny tjänstebefattning för förvaltningen af stadens renhållningsverk och svingård samt stadens eget landtbruk och skogar äfvensom utarrenderade egendomar och jordlägenheter skulle från och med den 1 januari 1914 inrättas, *att* innehafvaren af ifrågavarande tjänst, som skulle benämnas förvaltare, skulle utses af Drätselkammaren och tillsättas med sex månaders ömsesidig uppsägningstid genom kontrakt, samt *att* aflöningen för ifrågavarande tjänst skulle utgöra 4,000 kronor med två ålderstillägg à 500 kronor efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring, skolande de vid den af Stadsfullmäktige år 1908 antagna allmänna lönestaten för de flesta af stadens tjänstemän och betjänte fogade villkor och bestämmelser i tillämpliga delar gälla för ifrågavarande nya tjänstebefattning;
27/11 § 233	ang. *bostadsbrist,* att till den nya bostadsbristskommitténs förfogande ställa det öfverskott, som förefunnos å den förra bostadsbristkommitténs anslag;
27/11 § 234	ang. *inköp af lägenheten Åshagen,* att bekräfta sitt den 25 september 1913 härutinnan fattade beslut;
27/11 § 235	ang. *tullhuset, att* till ändrings- och inredningsarbeten i tullhuset af uttaxerade medel i 1914 års stat anslå 2,800 kronor, *att* tillsvidare åt tullverket för nederlags- och transitupplagsmagasin upplåta två s. k. rutor i ett af stadens hamnmagasin samt för deras afskiljande och inredning anslå 350 kronor att upptagas till uttaxering i 1914 års stat, samt *att* bemyndiga Drätselkammaren att, om den så funne lämpligt, uppgöra taxa för samt debitera och af vederbörande uppbära hyresafgifter för i de af staden upplåtna nederlags- och transitupplagsmagasinen inlagdt gods;
27/11 § 236	ang. *flyttning af ett äldre hus till Djäkneberget,* att för förvärfvande och flyttning till den mindre öppna plats å Djäkneberget, som vore belägen väster om den östra uppfartsvägen till berget från Kristinagatan, af en å tomterna N:o 9 och 10 i stadens västra kvarter kvarstående äldre byggnad anslå ett belopp af 1,500 kronor att upptagas till uttaxering i 1914 års stat;

Dag och § i protokollet.	
27/11 § 237	ang. *försäljning af ett förgårdsområde,* att bemyndiga Drätselkammaren att, under förutsättning att den af Stadsfullmäktige under åren 1910 och 1911 nyantagna stadsplanen i nu förvarande del vunne nådig fastställelse, till Byggmästaren A. V. Blomqvist för 5 kronor pr kvm försälja den del af nuvarande Kassörsgatan, som enligt samma nya stadsplan skulle såsom förgård tilläggas den Blomquist tillhöriga tomten N:o 7 i kvarteret Gunnar;
27/11 § 238	ang. *Kvarnbron eller Skerikesbron,* att icke för det dåvarande företaga någon åtgärd för brons iståndsättande;
27/11 § 239	ang. *ordnande af apoteksväsendet i länet,* att afgifva yttrande härom;
18/12 § 248	ang. *bostadsräkning,* att förberedande granskning och komplettering af uppgifter och ifyllda formulär för af Kungl. Socialstyrelsen anordnad bostadsräkning i staden, skulle genom Magistratens försorg verkställas, samt att för detta ändamål till Magistratens förfogande ställa ett anslag å 500 kronor af uttaxerade medel år 1914.
18/12 § 249	ang. *förvärfvande af gatumark af lägenheten Stenvreten,* att bemyndiga Drätselkammaren att för stadens räkning förvärfva enligt karta öfver lägenheten utmärkt gatumark, 1,220 kvm, däraf 424 kvm mot en godtgörelse af 424 kronor att utgå af reserverade köpeskillingsmedel och återstoden utan ersättning;
18/12 § 250	ang. *ridande polis,* att afgifva yttrande i anledning af anförda besvär öfver Stadsfullmäktiges beslut i ämnet den 25 september 1913;
18/12 § 251	ang. *idrottsplats,* att af uttaxerade medel i 1914 års stat till idrottsplatskommitténs förfogande ställa ett belopp af 500 kronor att användas till underhåll och förbättringar af idrottsplatsen å Herrgärdet;
18/12 § 252	ang. *tomt- och gatureglering,* att bemyndiga Drätselkammaren att med E. A. Hedrén såsom ägare af tomten N:o 66 i norra kvarteret träffa aftal om förvärfvande af gatumark till Vasagatans och Rubecksgatans utläggande enligt den nyantagna stadsplanen samt om ersättning för värdet af gatumark på villkor, som protokollet närmare innehåller;

Dag och § i protokollet.	
18/12 § 253	ang. *nytt folkskolehus,* att med godkännande af de af särskilde kommitterade framlagda ritningarne utöfver de af Stadsfullmäktige den 30 Oktober 1913 anslagna 291,230 kronor till byggnadens påbörjande af lånemedel ytterligare anslå 83,770 kronor till uppförande af ett nytt folkskolehus å stadens östra område å därför afsedd plats, dock att i de sålunda beviljade anslagen jämväl skulle ingå kostnaden för framdragande af vatten-, aflopps- och gasledningar till byggnaden, samt att uppdraga åt en kommitté att ombesörja arbetets utförande;
18/12 § 254	ang. *kungörelser,* att kallelser till allmän rådstuga och till Stadsfullmäktiges sammanträden under år 1914 skulle införas i Västmanlands läns tidning, Westmanlands Allehanda och tidningen Folket;
18/12 § 255	ang. *Baltiska utställningen,* att bevilja Drätselkammaren ett anslag å 350 kronor af uttaxerade medel år 1914 för stadens deltagande i en kommunalteknisk utställning i samband med Baltiska utställningen i Malmö år 1914 i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ett af ledamoten i Drätselkammaren Ingeniören H. Håkansson upprättadt förslag;
18/12 § 256 och 19/12 § 257	ang. *utgifts- och inkomststat för år 1914,* att fastställa densamma med en uttaxering af 6,75 % af det till bevillning upptaxerade inkomstbeloppet (6 kronor och 75 öre per bevillningskrona);
18/12 § 256	ang. *brottsmålsrådmannen,* att afslå Magistratens framställning om höjning af brottmålsrådmannens grundlön;
18/12 § 256	ang. *kronouppbördskontoret,* att afslå Magistratens hemställan om lönereglering för kronouppbördskassören, att för år 1914 till kronouppbördskassören anslå 1,000 kronor för extra skrifbiträden, att för år 1914 anslå 1,200 kronor till arvode för ett skrifbiträde å kronouppbördskontoret samt att, med afslag å Magistratens framställning om inrättande af en ny tjänst å kronouppbördskontoret, för år 1914 för erforderligt biträde vid mantalsskrifningen, särskildt med anledning af ökningen i göromål till följd af folkpensioneringen, lämna Magistraten ett fast anslag af 1,000 kronor;
18/12 § 256	ang. *stadsvaktmästaren,* att afslå Magistratens framställning om personligt lönetillägg åt stadsvaktmästaren;

Dag och § i protokollet.	
18/12 § 256	ang. *exekutionsbetjänterna,* att afslå deras framställningar om löneförhöjning samt om erhållande af bostadstelefon på stadens bekostnad;
18/12 § 256	ang. *poliskommissarien,* att bevilja denna beklädnadsersättning med 200 kronor;
18/12 § 256	ang. *ny öfverkonstapel,* att en ny sådan befattning skulle från och med år 1914 inrättas;
18/12 § 256	ang. *poliskårens lönereglering,* att afslå en af poliskåren härom gjord framställning;
18/12 § 256	ang. *tillsyningsmannen för handeln med brännvin m. m.*, att bevilja denne för år 1914 ett dyrtidstillägg å 150 kronor;
18/12 § 256	ang. *politikärra,* att afslå Magistratens framställning om anslag därtill;
18/12 § 256	ang. *brandchefen,* att bevilja honom ett personligt lönetillägg å 300 kronor;
18/12 § 256	ang. *brandautomobil,* att för anskaffande af en sådan med tillbehör anslå 20,000 kronor att uttaxeras på fem år;
18/12 § 256	ang. *1:sta stadsbarnmorskan,* att bevilja henne ett personligt lönetillägg af 100 kronor;
18/12 § 256	ang. *stadssjuksköterskorna,* att dessas lön från och med år 1914 skulle utgöra 700 kronor för dem hvardera;
18/12 § 256	ang. *kommunalt tillsyningsorgan,* att anslå 150 kronor för anställande af ett sådant;
18/12 § 256	ang. *Köttbesiktningsbyråns bokförare,* att till arvode anslå 900 kronor;
18/12 § 256	ang. *Köttbesiktningsbyråns vaktmästare,* att bevilja denne ett dyrtidstillägg för år 1914 å 150 kronor;

Dag och § i protokollet.	
18/12 § 256	ang. *gatuläggning,* att af uttaxerade medel lämna följande anslag: *Vasagatan* mellan Munkgatan och Stora gatan, omsättning af körbanan samt breddning omläggning af östra gångbanan .... 5,500: — *Blåsbogatan* omsättning af backen mot Skolgatan 750: — *Karlsgatan,* mellan Kopparbergsvägen och Norra Ringvägen, beläggning af börbanan med tjärmakadam .... 4,000: — *Allégatan* mellan Kopparbergsvägen och Norra Ringvägen, påbörjande af gatans ordnande ...... 5,500: — Kronor 15,750: —
19/22 § 257	ang. *revision,* att i anledning af inkommen revisionsberättelse öfver granskning af Västmanlands läns arbetsförmedlings räkenskaper för år 1912 bevilja vederbörande ansvarsfrihet för sagda år;
19/12 § 257	ang. *Arbetsförmedlingsanstalten,* att till densamma för år 1914 anslå 2,000 kronor;
19/12 § 257	ang. *Västerås sjukkassors Centralförsamlingsfortsättningsförening,* att till föreningen för år 1914 anslå förslagsvis 2,600 kronor under förut bestämda villkor;
19/12 § 257	ang. *barnhemmet Sparfboet,* att till detsamma för år 1914 anslå 300 kronor;
19/12 § 257	ang. *vissa humanitära ändamål,* att för år 1914 anslå till arbetsstugan 2,500 kronor, till barnkrubban 1,000 kronor, till barnhemmet 500 kronor och till nattherberget 300 kronor;
19/12 § 257	ang. *Västerås skridskoklubb,* att till densamma anslå 400 kronor;
19/12 § 257	ang. *materialvakten för gasverket m. m.,* att bevilja denne sådan lönereglering, att lönen skulle utgöra 1,800 kronor med två ålderstillägg à 300 kronor efter respektive 3 och 6 års tjänstgöring;

Dag och § i protokollet.	
19/12 § 257	ang. *rörnätsförmannen,* att dennes lön skulle utgöra, 1,800 kronor med två ålderstillägg à 300 kronor efter 3 och 6 års tjänstgöring;
19/12 § 257	ang. *justeraren af elektriska mätare,* att dennes grundlön skulle höjas till 1,500 kronor med bibehållande af förutvarande ålderstillägg;
19/12 § 257	ang. *upplagsplats för gasverket m. m.*, att anslå 4,500 kronor för iordningsställande af en sådan upplagsplats å hamnområdet att utgå af verkens vinstmedel med hälften under hvartdera af åren 1915 och 1916;
19/12 § 257	ang. *nyanläggningar m. m. för vatten-, gas- och elektricitetsverken,* att af lånemedel anslå;

till aflopps-, vatten- och gasledningar i Kopparbergsvägen mellan Knuts- och Allégatorna	29,000: —
till aflopps-, vatten- och gasledningar i Allégatan mellan Norra Ringvägen och Kopparbergsvägen	12,000: —
till hufvudmätare vid vattenledningsverket samt mätanordningar vid bassängerna	5,000: —
till anskaffning af mätare och inventarier	40,000: —
till servicer och diverse oförutsedda utsträckningar af ledningar	25,000: —
Kronor	111,000: —

19/12 § 257	ang. *barnasyl,* att till inrättande och underhåll af en sådan under år 1914 anslå 4,000 kronor;
19/12 § 257	ang. *tjänsteårsberäkning för folkskolans lärarepersonal,* att afslå Folkskolestyrelsens framställning om rätt att räkna tjänsteår för föregående tjänstgöring i annat skoldistrikt;
19/12 § 257	ang. *nya befattningar vid folkskolan,* att från och med den 1 juli 1914 skulle inrättas en ny extra ordinarie folkskollärare-, en ny extra ordinarie folkskollärarinne-, två nya småskollärarinne-

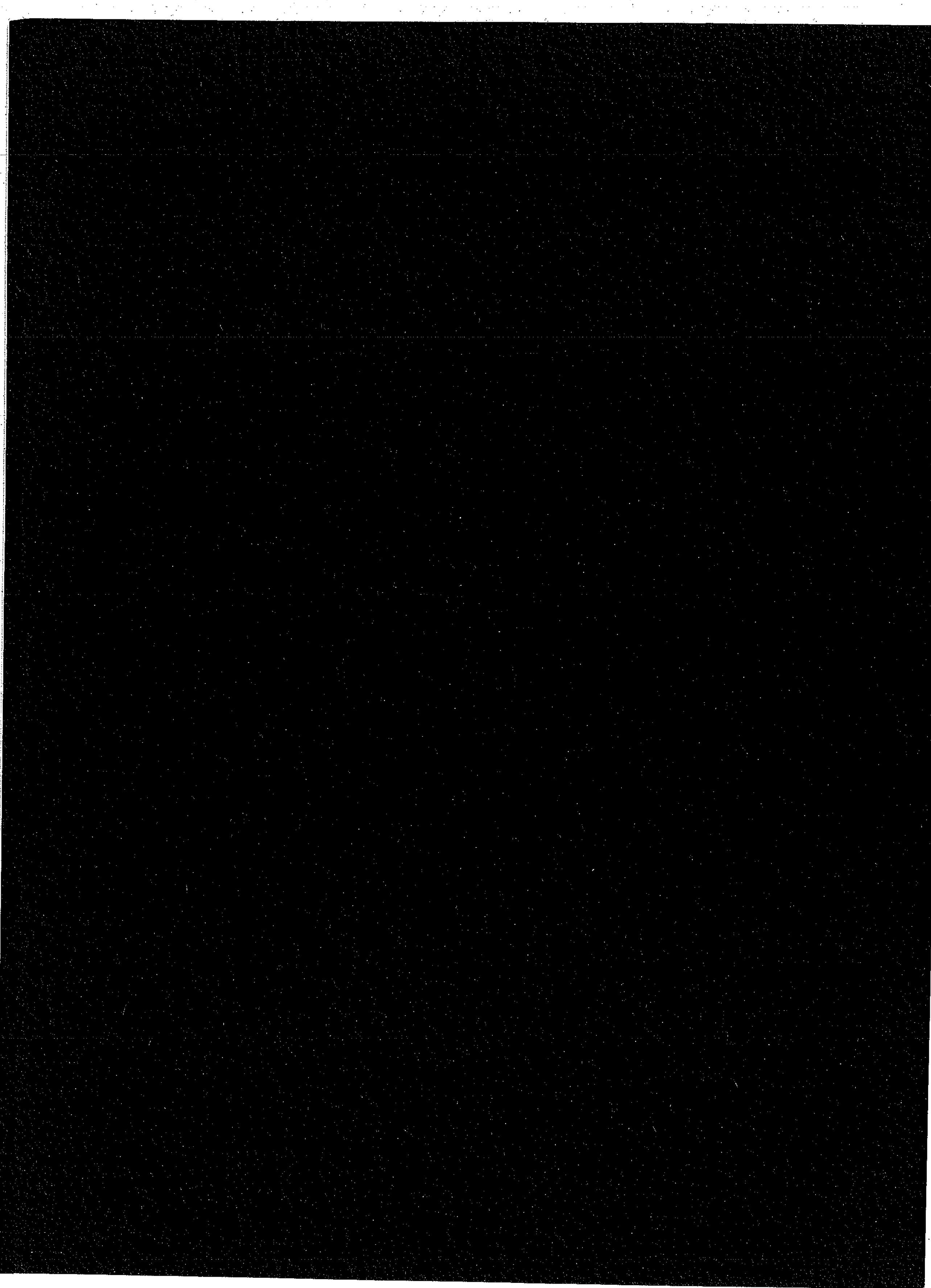
Dag och § i protokollet.	
	och en ny fast aflönad slöjdlärarinne befattning, samt från och med den 1 januari 1914 en ny fast aflönad lärarinna i huslig ekonomi;
$^{19}/_{12}$ § 257	ang. *pension,* att bemyndiga Folkskolestyrelsen att bevilja småskollärarinnan Jenny Kjellin en pension af 600 kronor om året;
$^{19}/_{12}$ § 258	ang. *val af vice brandchef för år 1914;*
$^{19}/_{12}$ §§ 260-291	ang. *val af åtskilliga kommunala förtroendemän.*

Västerås i Januari 1914.

Theofil Öberg.
Stadens ombudsman.

Västerås 1914. Westmanlands Alleh:s Boktr.

PROTOKOLL

Stadsfullmäktiges i Västerås

Protokoll

år 1913

Västerås 1913
Westmanlands Allehandas Boktryckeri

Den 2 Januari 913.

Närvarande: Läroverksadjunkten B. Fjellman, Häradshöfdingen O. L. M. Schenström, Häradshöfdingen C. Uggla, f. d. Förste provinsialläkaren E. Björkman, Bankdirektören A. Sundström, Byggmästaren Edv. Karlsson, Apotekaren O. Oest, Statens landtbruksingeniör A. V. Nordin, Fabrikören A. Danielsson, Majoren P. Tersmeden, Grosshandlaren E. Andersson, Skomakaremästaren J. Svensson, vice Häradshöfdingen G. Enhörning. Förmannen S. G. Hedin, Domprosten Fr. Fåhræus, Riksdagsmannen V. Larsson, Handelsföreståndaren J. A. Zander, Maskinisten C. F. Huggare, Järnsvarfvaren C. Bäckman, Lägenhetsägaren J. V. Råberg, Handlanden E. A. Thunholm, Ingeniören G. Andersson, Järnsvarfvaren A. F. Lind, Fanjunkaren K. Romé, Lokomotivföraren C. R. Vennberg, Direktören E. Falk, Fru Nina Andersson, Kaptenen V. Grandinson, Expeditören K. Kättström, Järnsvarfvaren G. Jansson, Gjutaren A. Lindström, Redaktören A. Pers, Gjutaren A. Jonsson och Lägenhetsägaren G. Thunblad.

Frånvarande med godkändt förfall voro Trädgårdsdirektören F. Johansson och Direktören J. S. Edström.

Närvarande å Magistratens vägnar: Herr Borgmästaren John Karlsson.

§ 1.

Sedan Herr Fjellman, hvilken de flesta år oafbrutet varit ledamot af Stadsfullmäktige, enligt arbetsordningens föreskrift sammankallat Stadsfullmäktige för att bland sig utse dels ordförande och vice ordförande för det ingångna året, dels ock ledamöter och suppleanter i Beredningsutskottet för samma tid, öppnades nu sammanträdet af Herr Fjellman.

§ 2.

Val af ordförande.

Företogs med slutna sedlar val af ordförande hos Stadsfullmäktige för innevarande år; och befanns vid röstsedlarnes öppnande, att till detta uppdrag blifvit utsedd Herr Häradshöfdingen Max. Schenström med 33 röster.

En röst tillföll Läroverksadjunkten B. Fjellman.

§ 3.

Val af vice ordförande.

Sedan Herr Schenström härefter öfvertagit ledningen af förhandlingarne, skreds till val af vice ordförande hos Stadsfullmäktige för innevarande år, hvilket val jämväl förrättades med slutna sedlar; och utföll valet så, att till vice ordförande utsågs Herr Läroverksadjunkten B. Fjellman med 32 röster.

En röst tillföll Domprosten Fr. Fåhræus, hvarjämte en blank röstsedel aflämnades.

§ 4.

Val af Beredningsutskott.

I fråga om val af ledamöter och suppleanter i Beredningsutskottet för år 1913 beslöto Stadsfullmäktige till en början att liksom förra året utse sju ordinarie ledamöter och tre suppleanter i utskottet.

Vid härefter företaget val med slutna sedlar af sju ledamöter i Beredningsutskottet utsågos härtill Läroverksadjunkten B. Fjellman, Trädgårdsdirektören F. Johansson och Häradshöfdingen C. Uggla, en hvar med 34 röster, Bankdirektören A. Sundström, Riksdagsmannen V. Larsson och Domprosten Fr. Fåhræus med 33 röster hvar samt Apotekaren O. Oest med 18 röster.

Närmast i röstetal kom Maskinisten C. F. Huggare med 14 röster, hvarjämte 2 röster tillföllo Statens landtbruksingenjör A. V. Nordin samt 1 röst en hvar af Byggmästaren E. Karlsson, Lokomotivföraren C. R. Vennberg och Handelsföreståndaren J. A. Zander.

Slutligen företogs, likaledes med slutna sedlar, val af tre suppleanter i Beredningsutskottet; och utsågos härtill Maskinisten C. F. Huggare med 27 röster, Kaptenen V. Grandinson med 16 röster och Direktören E. Falk med 15 röster.

Närmast i röstetal kom f. d. Förste provinsialläkaren E. Björkman med 11 röster, hvarjämte 10 röster tillföllo Järnsvarfvaren G. Jansson, 5 röster Handlanden E. A. Thunholm, 4 röster Byggmästaren E. Karlsson, 2 röster hvardera Fabrikören A. Danielsson och Fru Nina Andersson samt 1 röst en hvar af Redaktören A. Pers, Expeditören K. Kättström, Ingeniören G. Andersson och Statens landtbruksingeniör A. V. Nordin.

In fidem

Theofil Öberg.

Justeradt den 30 Januari 1913.

B. Fjellman.

Stadsfullmäktiges protokoll.

Den 30 Januari 1913.

Närvarande: Vice ordföranden Herr Läroverksadjunkten B. Fjellman, Herrar Uggla, Björkman, Johansson, Sundström, Karlsson, Oest, Nordin, Danielsson, Tersmeden, Erik Andersson, Svensson, Enhörning, Edström, Hedin, Fåhræus, Zander, Huggare, Bäckman, Råberg, Gustaf Andersson, Lind, Romé, Vennberg, Falk, Fru Nina Andersson, Herrar Grandinsson, Kättström, Jansson, Lindström, Pers, Jonsson och Thunblad.

Frånvarande med godkändt förfall voro Herrar ordföranden Häradshöfdingen M. Schenström, Larsson och Thunholm.

Närvarande å Magistratens vägnar: Herr Borgmästaren John Karlsson.

På grund af Herr ordförandens frånvaro leddes förhandlingarna vid sammanträdet af Herr vice ordföranden.

§ 5.

Justering.

Upplästes och justerades protokollet vid Stadsfullmäktiges sammanträde den 2 innevarande Januari.

§ 6.

Justeringsmän.

Uppdrogs åt Herrar Uggla och Thunblad att jämte Herr vice ordföranden justera protokollet vid dagens sammanträde.

§ 7.

Ang. ökning af antalet stadsfullmäktige.

Vid förnyad föredragning af Herr Daniel Johanssons vid Stadsfullmäktiges sammanträde den 28 November 1912 bordlagda motion med förslag, att Stadsfullmäktige ville ingå till Magistraten med anhållan om författningsenlig ökning i antalet Stadsfullmäktige för staden, beslöto Stadsfullmäktige nu på yrkande af Herr Enhörning att motionen icke skulle till någon Stadsfullmäktiges åtgärd föranleda utan läggas till handlingarne.

§ 8.

Ang. vissa personers befriande från mantalspenningar för år 1913.

En från Fattigvårdsstyrelsen inkommen förteckning å personer, som ansågos böra befrias från mantalspenningars utgörande för år 1913, beslöto Stadsfullmäktige på förslag af Herr Uggla remittera till Drätselkammaren för yttrande.

§ 9.

Ang. reglering af tillströmningen af arbetskraft från landsbyggden till städerna.

Föredrogs en till Stadsfullmäktige inkommen skrifvelse af den 16 nästlidne December från "Svenska Landtarbetsgifvare-Föreningarnes Fullmäktige" med hemställan, att Stadsfullmäktige måtte vidtaga åtgärder för reglering af tillströmningen af arbetskraft från landsbygden till städerna.

På förslag af Herr Uggla beslöto Stadsfullmäktige lägga skrifvelsen till handlingarne.

§ 10.

Ang. Redaktör A. Pers mantalsskrifningsort.

Genom resolution den 7 innevarande Januari hade Magistraten infordrat Stadsfullmäktiges yttrande öfver till Magistraten inkomna handlingar rörande Redaktören Anders Pers rätta mantalsskrifningsort för år 1913.

På förslag af Herr Uggla beslöto Stadsfullmäktige öfverlämna handlingarne till Drätselkammaren med uppdrag för kammaren att å Stadsfullmäktiges vägnar afgifva yttrande i ärendet.

§ 11.

Ang. f. volontär E. G. Lindströms utskylder till staden för år 1911.

Genom resolution den 7 innevarande Januari hade Magistraten infordrat Stadsfullmäktiges yttrande öfver en af f. d. volontären Erik Gunnar Lindström till Konungens Befallningshafvande ingifven skrift rörande Lindströms utskylder till staden för år 1911.

På yrkande af Herr Nordin beslöto Stadsfullmäktige remittera ärendet till yttrande af Drätselkammaren.

§ 12.

Ang. särskilda byggnadsbestämmelser för järnvägsverkstadsområdet.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 20 December 1912 (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 1) hade Byggnadsnämnden på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige ville uppdraga åt Byggnadsnämnden att underhandla med Stockholm—Västerås—Bergslagens Nya Järnvägsaktiebolag om dess medgifvande till sådana inskränkningar med afseende å dess rätt att uppföra byggnader inom järnvägsverkstadsområdet, som utan att blifva för bolaget alltför betungande, dock möjliggjorde bibehållandet, åtminstone till en del af utsikten öfver området från Stallhagen samt hvilka ej heller äfventyrade silhuetten från sjön öfver den västra stadsdelen, samt att därefter inkomma till Stadsfullmäktige med nytt förslag rörande särskilda byggnadsbestämmelser för järnvägsverkstadsområdet.

På yrkande af Herrar Bäckman, Pers, Danielsson och Sundström biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning hvad Byggnadsnämnden sålunda hemställt.

§ 13.

Föredrogos och lades till handlingarne från Drätselkammaren, Vatten- och Gasverksstyrelsen samt Hamnstyrelsen inkomna särskilda meddelanden rörande förrättade val af ordförande och vice ordförande m. m. inom Drätselkammaren och styrelserna för innevarande år.

Ang. medd. om val af ordf., v. ordf. m. m. i Drkn, Vatten-, Gas- o. Hamnstyr.

§ 14.

Föredrogs och lades till handlingarne Konungens Befallningshafvandes i länet till Stadsfullmäktige öfverlämnade resolution den 4 innevarande Januari med fastställelse å Stadsfullmäktiges den 26 September 1912 fattade beslut att, utöfver i den fastställda lönestaten upptagna löneförmåner bevilja stadens ombudsman Theofil Öberg ett personligt lönetillägg af 1,000 kronor om året att från och med den 1 Januari 1913 utgå af uttaxerade medel.

Ang. personligt lönetillägg åt stadens ombudsman.

§ 15.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 9 innevarande Januari (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 3) hade Drätselkammaren på anförda skäl föreslagit, att Stadsfullmäktige ville bemyndiga Drätselkammaren att inköpa gården och tomten N:o 78 i stadens södra kvarter till af fastighetens ägare erbjudet pris af 35,000 kronor samt bestämma, att sagda köpeskilling skulle gäldas af reserverade köpeskillings medel.

Ang. inköp af tomten N:o 78 södra kvarteret.

På yrkande af Herr Enhörning biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning till alla delar, hvad Drätselkammaren sålunda föreslagit.

§ 16.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 9 innevarande Januari hade Drätselkammaren — med öfverlämnande af till Drätselkammaren inkomna förteckningar öfver vid Rådstufvurätten i Västerås beviljade lagfarter å fastigheter på stadens grund under Juli—November månader 1912, utvisande att lagfart beviljats den 1 Juli å gården och tomten N:ris 74 och 75 i Norra kvarteret, som P. A. Andersson köpt för 50,000 kronor, den 30 September å gården och tomten N:o 115 i västra kvarteret, som J. Jakobsson köpt för 50,000 kronor, den 7 Oktober å gården och tomten N:o 83 samt lotterna N:ris 5 c och 6 c af tomten N:o 143 i södra kvarteret, som J. A. Larsson köpt för 21,000 kronor samt den 11 November å gården och tomten N:o 57 västra kvarteret, som I. L. la Cour köpt för 33,000 kronor — på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige ville besluta att i anledning af att lagfart den 7 Oktober 1912 beviljats å de på stadens grund belägna fastigheterna gården och tomten N:o 83 samt lotterna N:ris 5 c och 6 c af tomten N:o 143 i Västerås stads södra kvarter, som gårdsägaren Joh. Axel Larsson enligt köpebref den 1 Oktober 1912 af snickaremästaren Alexander Axelsson för 21,000 kronor tillhandlat sig, göra stadens lösningsrätt till fastigheterna gällande och uppdraga åt Drätselkammaren att vidtaga alla för detta ändamål nödiga åtgärder äfvensom bestämma, att löseskillingen skulle gäldas af reserverade köpeskillingsmedel, men att Stadsfullmäktige med afseende å öfriga i förteckningarne omförmälda fastigheter, till hvilka lösningsrätt till-

Ang. inlösen af fastigheter på stadens grund (N:o 74 och 75 norra kv., N:o 115 södra kv. samt N:o 83 och lotterna N:ris 5 c och 6 c södra kv.)

komme staden, måtte besluta, att icke göra stadens lösningsrätt på grund af de nu lagfarna öfverlåtelserna gällande.

På yrkande af Herr Enhörning biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning till alla delar, hvad Drätselkammaren sålunda hemställt.

§ 17.

Ang. försäljning af tomten N:o 5 i kv. Kalla.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 9 innevarande Januari hade Drätselkammaren anhållit om bemyndigande att försälja den staden tillhöriga tomten N:o 5 i kvarteret Kalla här i staden till pris och på öfriga villkor, som Drätselkammaren kunde finna skäliga.

Stadsfullmäktige biföllo på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning Drätselkammarens berörda hemställan.

§ 18.

Ang. yttrande i fråga om åtgärder mot arbetslöshet.

Sedan Stadsfullmäktige den 28 November 1912 till Drätselkammaren remitterat frågan om afgifvande af yttrande öfver Riksdagens skrifvelse till Kungl. Maj:t den 29 Maj 1912 angående sådan planläggning af statens och kummunernas arbeten, att största möjliga antal arbetare bereddes arbete under tider och perioder då större arbetslöshet inträdde, hade Drätselkammaren i afgifvet utlåtande den 9 innevarande Januari (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 5) föreslagit, att Stadsfullmäktige ville såsom infordradt yttrande aflåta en skrifvelse af följande lydelse:

"Till Konungen.

Såsom infordradt underdånigt yttrande i anledning af Riksdagens skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t den 29 Maj 1912 angående sådan planläggning af statens och kommunernas arbeten, att största möjliga antal arbetare beredes arbete under tider och perioder, då större arbetslöshet inträder, få Stadsfullmäktige i Västerås i underdånighet anföra följande.

Orsakerna till arbetsbrist äro väl hufvudsakligen af den art, att de förorsaka dels "säsongarbetslöshet" och dels "depressionsarbetslöshet", men säkerligen äro orsakerna äfven mången gång rent lokala och då ofta af den art, att arbetslösheten ej kan förutsägas afsevärd tid, innan den inträffar.

Stadsfullmäktige anse, att kommunerna böra genom sina allmänna arbeten söka utjämna arbetstillgången i möjligaste mån och särskildt, då detta kan ske utan afsevärdare ekonomisk uppoffring. Hvad särskildt Västerås beträffar hafva redan arbeten af staden mer än en gång satts i verket för att hindra följderna af arbetsbrist inom samhället, och stadens årliga arbeten fördelas i allmänhet, så, att en mindre stam arbetare sysselsättes i det närmasta året rundt.

För afhjälpande af säsongarbetsbristen — liksom äfven af rent ekonomiskt skäl — böra kajarbeten, i den mån de afse träkonstruktioner, i regel ske vintertiden. Till denna årstid kunna äfven förläggas arbeten med framdragande af djupare hufvuddräneringar, sprängningar samt i viss mån äfven byggnadsarbeten.

En del arbeten kunna möjligen reserveras för att sättas i verket vid depressionsperioder, men vanligen framtvingas de redan tidigare och af de skäl, som från början föranledt samhället att föranstalta utredning om dem. Af stor betydelse i det förevarande hänseendet synes vara, om det i god tid ordnas så, att större stadsplane- och gaturegleringsarbeten finnas planerade och färdiga att

verkställas vid depressionstider, detta emedan arbeten af berörda slag i allmänhet ej äro brådskande och lämna god arbetstillgång utan egentlig materialkostnad.

Stadsfullmäktige anse sig slutligen kunna mdedela, att Västerås stad för ett par år sedan fastställt plan för ett större kajbyggnadsarbete af ofvan omnämnd art och att utredningar samt tomtinköp för en del större gaturegleringar verkställts."

Stadsfullmäktige beslöto utan mönstring godkänna Drätselkammarens förslag.

§ 19.

Ang. utredning om afsättande af naturskyddade områden.

Sedan Stadsfullmäktige den 19 nästlidne December till utlåtande af Beredningsutskottet remitterat den af Herr Frans Johansson nämnda dag väckta motionen med förslag om tillsättande af en kommitté med uppdrag att efter tagen noggrann kännedom om stadens omgifningar till Stadsfullmäktige inkomma med yttrande och förslag angående områden, som icke allenast borde fritagas från bebyggande utan äfven för framtiden borde komma i åtnjutande af naturskydd, hade Beredningsutskottet i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 15 innevarande januari (Stadsfullmäktiges handlingar n:o 6) föreslagit, att Stadsfullmäktige ville för utredning af förevarande fråga tillsätta en kommitté af fem personer.

Stadsfullmäktige biföllo på yrkande af Herrar Johansson och Uggla, hvad Beredningsutskottet sålunda föreslagit, hvarefter till ledamöter i kommittén jämlikt Beredningsutskottets förslag med acklamation valdes Trädgårdsdirektören Frans Johansson, med uppdrag att sammankalla kommitterade, Häradshöfdingen C. Uggla, Lektorn M. Floderus, Ingeniören H. Håkansson och stadens byggnadschef G. Smitt.

§ 20.

Ang. program för Västerås stads kommunala historia.

Sedan Stadsfullmäktige den 29 Augusti 1912, jämte det Stadsfullmäktige för utarbetande af Västerås stads kommunala historia beviljat ett förslagsanslag af 2,500 kronor samt lämnat stadens ombudsman i uppdrag att redigera arbetet, uppdragit åt Beredningsutskottet att till Stadsfullmäktige inkomma med förslag till riktlinier rörande den närmare arten och omfattningen af ifrågavarande arbete, hade Beredningsutskottet i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 15 innevarande Januari (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 7) föreslagit, att Stadsfullmäktige ville bestämma, att arbetet måtte utföras i hufvudsak efter ett vid skrifvelsen fogadt program, dock med frihet för författaren, att i den mån det under arbetets gång kunde finnas lämpligt, göra ändringar i programmet.

Stadsfullmäktige biföllo utan omröstning, hvad Beredningsutskottet sålunda föreslagit.

§ 21.

Ang. öfverenskommelse med Allmänna Svenska Elektriska A.-B. om donationsjord.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 20 innevarande Januari (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 8) hade Drätselkammaren på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige ville godkänna en vid skrifvelsen fogad af Drätselkammaren med Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget träffad öfverenskommelse af den 18 i samma månad angående förlikning af rättegångar rörande i öfverenskommelsen omförmälda donationsjordar, varande densamma af följande lydelse:

"Öfverenskommelse.

Emellan Västerås stad genom dess Drätselkammare, å ena, och Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget, å andra sidan, är jämlikt Stadsfullmäktige i Västerås beslut den 26 Maj 1911 och under förutsättning af Stadsfullmäktiges godkännande, såvidt öfverenskommelsen afser lägenheterna Bäckbo och Arvidslund följande aftal träffadt.

Sedan staden vid Rådstufvurätten i Västerås anhängiggjort rättegångar, dels den 16 juni 1906 mot slaktaren Carl Petterssons sterbhus såsom innehafvare af lägenheten Arvidslund i Kullgärdet och dels genom två särskilda stämningar den 13 Mars 1908 och den 6 Mars 1909 mot ofvannämnda bolag såsom innehafvare af vissa i stämningarne närmare angifna jordområden af lägenheten Bäckbo äfvensom af lägenheten Emaus samt i Kopparbergsvreten, Kullgärdet, Prästgärdet, Sandgärdet, Flygarevreten och Rigärdet och därvid yrkat, att sterbhuset och bolaget måtte förpliktas till staden afträda ifrågavarande jordområden, enär desamma vore till staden donerade, samt bolaget sedermera genom köp förvärfvat sterbhusets rätt till lägenheten Arvidslund,

förbinder sig staden att nedlägga berörda donationsjordsrättegångar och förklarar sig med nedan angifna undantag för all framtid afstå från alla anspråk å ägande- eller besittningsrätt till ifrågavarande jordar,

hvaremot bolaget:

dels till staden erlägger ett kontant belopp af åttatusentvåhundrasjuttiotvå (8,272) kronor 64 öre, (däraf 150 kronor för Arvidslund, 300 kronor för Bäckbo och återstående 7,822 kronor 64 öre för öfriga donationsjordsområden) med 5 % årlig ränta därå från den 1 juli 1911,

dels till staden af lägenheten Bäckbo öfverlåter den del af densamma, som upptages af Östra Ringvägen, under förklaring, att så stor del af det sålunda öfverlåtna området, hvars värde tomtägare enligt stadsplanelagen skall ersätta, lämnats utan beräkning af någon godtgörelse från stadens sida,

dels till staden af ofvan omförmälda donationsjordar med tillträdesrätt, räknadt från den 1 Juli 1911 öfverlåter ett å karta af stadsingeniören Smitt utmärkt, till utläggande af en tilltänkt järnvägslinie till Skultuna, utgående från nuvarande järnvägslinien till Tillberga i närheten af Nya Aktiebolaget Svenska Metallverkens verkstäder, afsedt 30 meter bredt område utgörande i areal 7,200 kvadratmeter,

dels ock utfäster sig att utan ersättning, i den mån här ifrågavarande donationsjordsområden efter fastställd plan tagas i anspråk för bebyggande, afstå mark för gator och öppna platser i den omfattning, som det lagligen åligger tomtägare att ersätta värdet af sådan mark.

Förestående i två exemplar upprättade öfverenskommelse godkännes å ömse sidor.

Västerås den 18 Januari 1913.

för Drätselkammaren
Georg Enhörning.

för Allmänna Svenska Elektriska A.-B.
J. S. Edström.

På en gång närvarande vittnen:

H. Silverstolpe. *Theofil Öberg."*

På yrkande af Herr Enhörning beslöto Stadsfullmäktige efter föredragning häraf utan omröstning bifalla Drätselkammarens ifrågavarande hemställan.

§ 22.

Ang. utbyte af teatertomt.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 20 innevarande Januari (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 9) hade Drätselkammaren hemställt, att Stadsfullmäktige måtte förklara sig icke hafva något att erinra däremot, att Västerås Teater Aktiebolag eventuellt komme att byta bort tomten N:o 111 i södra kvarteret, som Stadsfullmäktige beslutat försälja till bolaget, emot tomterna N:ris 9, 10 a och b samt 11 och 12 b i västra kvarteret.

Efter föredragning häraf yrkade dels Herr Uggla, med hvilken Herr Enhörning instämde, bordläggning af ärendet, dels Herr Zander, att ärendet måtte förklaras hvilande, till dess Västerås Teater Aktiebolag hos Drätselkammaren styrkt, att dess minimikapital vore fulltecknadt, dels ock Herr Kättström, att Stadsfullmäktige för närvarande måtte afslå framställningen.

Vid efter öfverläggningens slut först framställd proposition å Herr Ugglas bordläggningsyrkande och frågan om Stadsfullmäktige ville denna dag slutligt afgöra ärendet beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning bordlägga detsamma.

§ 23.

Ang. anslag för vård af lungsjuka.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 18 innevarande Januari (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 10) hade Hälsovårdsnämnden på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte för fyllande af en å anslaget för vård af medellösa lungsjuka för år 1912 uppkommen brist å 1,698 kronor 35 öre bevilja ett extra anslag af samma belopp att utgå af innevarande års förslagsanslag.

Stadsfullmäktige biföllo utan omröstning Hälsovårdsnämndens berörda hemställan.

§ 24.

Ang. anslag till ridande polis.

Med resolution den 17 innevarande Januari (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 2) hade Magistraten för den åtgärd, som kunde på Stadsfullmäktige ankomma, till Stadsfullmäktige öfverlämnat styrkt afskrift af Konungens befallningshafvandes i länet utslag den 30 December 1912 på de besvär Borgmästaren John Karlsson och Stadsfiskalen Erhard Kumlin anfört öfver Stadsfullmäktiges beslut den 31 Oktober 1912 angående anslag till ridande polis å länets landsbygd.

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige på förslag af Herr Uggla utan omröstning att öfver Konungens befallningshafvandes ifrågavarande utslag anföra besvär; och uppdrogs åt Stadsfullmäktiges ordförande att jämte sekreteraren å Stadsfullmäktiges vägnar uppsätta och underskrifva besvärsskriften samt ombesörja densammas behöriga ingifvande.

§ 25.

Ang. Mälarens öppnande för den större sjöfarten.

I skriftlig motion till Stadsfullmäktige den 27 innevarande Januari hade Herr Pers föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte tillsätta en kommitté af fem personer för att bevaka stadens intressen i fråga om Mälarens öppnande för den större sjöfarten och till dess förfogande ställa ett förslagsanslag af 500 kronor.

Efter föredragning af motionen beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning bifalla hvad i motionen föreslagits beträffande tillsättande af en kommitté; och utsågos med acklamation till ledamöter i kommittén Herrar Borgmästaren John Karlsson, med uppdrag att sammankalla kommittén, Redaktören A. Pers, Riksdagsmannen V. Larsson, Statens Landtbruksingeniör A. V. Nordin och Kaptenen V. Grandinsson.

Frågan om anslag till kommitterade remitterades till utlåtande af Drätselkammaren.

§ 26.

Ang. nedsättning i vattenafgiften för fastigheter utom stadsplanen.

Inlämnade Herr Edv. Karlsson en af honom såsom egen motion upptagen skriftlig framställning från Byggmästaren K. J. Karlsson m. fl., med anhållan, att Stadsfullmäktige måtte besluta, att den nu gällande undantagsbestämmelsen om betalning enligt mätare för en del af stadens förbrukare af hushållsvatten från stadens vattenledning skulle upphäfvas och att den för öfriga förbrukare af vatten gällande taxan skulle tillämpas lika för alla stadens vattenförbrukare.

På yrkande af Herrar Edv. Karlsson och Grandinsson beslöto Stadsfullmäktige remittera motionen till yttrande af Vatten- och Gasverksstyrelsen samt Drätselkammaren, hvilkas yttranden borde vara inkomna till Stadsfullmäktige i god tid före dess ordinarie sammanträde under nästkommande Juni månad.

In fidem:

Theofil Öberg.

Justeradt den 3 Februari 1913.

Claes Uggla. **B. Fjellman.** **G. Thunblad.**

Offentligen uppläst den 4 Februari 1913; betygar

Ex officio:

Theofil Öberg.

Stadsfullmäktiges protokoll.

Den 27 Februari 1913.

Närvarande: Ordförande Herr Häradshöfdingen Max Schenström, vice ordföranden Herr Läroverksadjunkten B. Fjellman samt Herrar Uggla, Björkman, Johansson, Sundström, Karlsson, Oest, Nordin, Danielsson, Tersmeden, Erik Andersson, Enhörning, Edström, Hedin, Fåhræus, Larsson, Zander, Huggare, Bäckman, Råberg, Gustaf Andersson, Lind, Romé, Wennberg, Fru Nina Andersson, Herrar Grandinsson, Kättström, Jansson, Lindström, Pers, Jonsson och Thunblad.

Frånvarande med godkändt förfall voro Herrar Svensson, Thunholm och Falk.

Närvarande på Magistratens vägnar Herr Borgmästaren John Karlsson.

§ 27.

Justeringsmän.

Till justeringsmän för dagens protokoll jämte Herr ordföranden utsågos Herrar Lindström och Jonsson.

§ 28.

Ang. utbyte af teatertomt.

Företogs till förnyad behandling Drätselkammarens vid Stadsfullmäktiges sammanträde den 30 nästlidne Januari bordlagda, under N:o 9 i de tryckta handlingarne för nämnda dag antecknade hemställan, att Stadsfullmäktige måtte förklara sig icke hafva något att erinra däremot, att Västerås Teater-Aktiebolag eventuelt komme att byta bort tomten N:o 111 i södra kvarteret, som Stadsfullmäktige den 31 Oktober 1912 beslutat försälja till bolaget, emot tomterna N:ris 9, 10 a och b samt 11 och 12 b i västra kvarteret.

Under öfverläggningen härom yrkade dels Herrar Enhörning och Sundström bifall till Drätselkammarens framställning, dels ock Herrar Kättström och Viktor Larsson afslag å samma framställning.

Vid efter öfverläggningens slut framställd proposition å ofvanberörda yrkanden beslöto Stadsfullmäktige genom begärd och anställd omröstning (voteringslista Bil. 28) med 18 ja mot 15 nej, afgifna för afslagsyrkandet, bifalla Drätselkammarens ifrågavarande hemställan.

Herr Larsson, med hvilken Herrar Kättström, Råberg, Huggare, Zander, Vennberg, Bäckman, Jonsson, Lind och Lindström instämde, anmälde emot be-

slutet sin reservation, enär han vore öfvertygad därom, att beslutet icke vore till gagn för staden.

Vid sammanträdets slut anhöll Herr Björkman, att i protokollet måtte antecknas, att Herr Sundström under öfverläggningen i förevarande ärende förklarat sig beredd, att, därest han, som nu vore ägare till tomterna N:ris 9, 10 a och b samt 11 och 12 b i västra kvarteret, genom det ifrågasatta bytet komme att förvärfva tomten N:o 111 i södra kvarteret, återlämna densamma åt staden i utbyte mot någon annan stadens tomt, i anledning hvaraf Herr Sundström förklarade, att ofvanberörda erbjudande afsåge, att han ville ställa tomten N:o 111 i södra kvarteret till stadens förfogande mot en ersättning, som svarade mot hans kostnader för tomtens förvärfvande genom det ifrågasatta bytet mot tomterna N:ris 9, 10 a och b samt 11 och 12 b i västra kvarteret.

§ 29.

Ang. hamnområde för Västerås.

På grund af Konungens Befallninghafvandes i länet resolution den 10 innevarande Februari, hvarigenom Konungens Befallningshafvande anmodat Magistraten att från Stadsfullmäktige och Hamnstyrelsen infordra af Kungl. Kommerskollegium i skrifvelse till Konungens Befallningshafvande begärd utredning i fråga om fastställande af hamnområde för Västerås, hade Magistraten den 11 innevarande Februari för den begärda utredningen öfverlämnat handlingarne i ärendet till Stadsfullmäktige.

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr vice ordföranden remittera ärendet till utlåtande af Hamnstyrelsen och Drätselkammaren.

§ 30.

Ang. yttrande öfver förslag till tryckfrihetsförordning.

Genom nådig remiss den 24 nästlidne Januari hade Kungl. Maj:t anmodat Stadsfullmäktige afgifva underdånigt utlåtande öfver 2 kap. af det af särskilda kommitterade inom Kungl. Justitiedepartementet afgifna betänkande med förslag till tryckfrihetsförordning och därvid tillika framställa de erinringar, hvartill Stadsfullmäktige kunde finna betänkandet i öfrigt föranleda.

Stadsfullmäktige beslöto på yrkande af Herr vice ordföranden remittera ärendet till yttrande af Drätselkammaren, Vatten- och Gasverksstyrelsen, Hamnstyrelsen, Byggnadsnämnden, Hälsovårdsnämnden, Fosterbarnsnämnden, Brandstyrelsen, Fattigvårdsstyrelsen, Folkskolestyrelsen och Badhusstyrelsen samt därefter af Beredningsutskottet.

§ 31.

Ang. ordnande af viken i Svartån mellan Slottsträdgården och järnvägsbanken.

Sedan Stadsfullmäktige den 18 December 1912, jämte det Stadsfullmäktige anvisat ett belopp af 3,250 kronor att jämte ett af Västmanlands läns landsting beviljadt anslag af samma storlek användas till ordnande af viken i Svartån mellan Slottsträdgården och järnvägsbanken i enlighet med ett af stadens byggnadschef uppgjordt förslag, beslutat att hos landshöfdingen i Västmanlands län, i dennes egenskap af ståthållare på Västerås slott, göra framställning om medgifvande till ordnande af viken i fråga på sätt sålunda föreslagits, hade nu Magistraten för kännedom till Stadsfullmäktige öfverlämnat bestyrkt afskrift af en skrifvelse till Magistraten från Konungens Befallningshafvande i länet den 6 innevarande Februari, hvaraf inhämtades, att Konungens Befallningshafvande,

som fått Stadsfullmäktiges ofvanberörda framställning till sig öfverlämnad för besluts fattande, vid ärendets föredragning funnit skäligt bifalla den gjorda framställningen under villkor, *att* i samband med vikens igenfyllande under fyllningen framdroges och för framtiden af staden underhölles en trumma till afledande af det från området väster om slottet kommande vattnet, så att detta område fortfarande såsom hittills hölles väl torrlagdt, *att* i gränsen mellan den utfyllda viken och slottsträdgården anbringades ett solidt och prydligt staket af järn, hvars framtida underhåll jämväl ombesörjdes af staden, samt *att* det utfyllda området af staden ordnades och underhölles i värdigt skick.

Efter föredragning häraf yrkade Herr vice ordföranden, att skrifvelsen måtte öfverlämnas till Drätselkammaren för iakttagande vid utförandet af ifrågavarande arbete, hvarjämte Herr Zander uttalade såsom önskemål, att ordnandet af ifrågavarande vik måtte ske i anslutning och med hänsyn till den i nya stadsplanen upptagna gatan omkring fängelsets område, hvarefter Stadsfullmäktige i öfverensstämmelse med hvad Herr vice ordföranden yrkat, beslöto öfverlämna skrifvelsen till Drätselkammaren.

§ 32.

Ang. behöfligheten af nödhjälpsarbeten.

I anledning af en vid Stadsfullmäktiges sammanträde den 30 nästlidne Januari af Herr Huggare framställd interpellation, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 innevarande Februari (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 11), med öfverlämnande af en af byggnadschefen verkställd utredning och på i öfrigt anförda skäl anmält, att Drätselkammaren för sin del icke för närvarande ämnade vidtaga några åtgärder för särskilda nödhjälpsarbetens igångsättande.

Efter särskilda anföranden af Herrar Huggare, Enhörning, Pers och Sundström beslöto Stadsfullmäktige godkänna Drätselkammarens i ärendet fattade beslut.

§ 33.

Ang. anskaffande af en ambulansvagn.

Sedan Stadsfullmäktige genom beslut den 26 September 1912 till yttrande af Hälsovårdsnämnden och Drätselkammaren remitterat en af Folkskoleläraren J. P. Malmberg såsom motion upptagen skrifvelse från Västerås sjukkassors centralförsamling angående inköp för stadens räkning af en ambulansvagn att vid behof af stadens invånare kostnadsfritt användas, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 innevarande Februari (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 12), med öfverlämnande af Hälsovårdsnämdens i ärendet förda protokoll, på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta, att den väckta frågan angående inköp af en ambulansvagn för stadens räkning icke för närvarande måtte föranleda till någon Stadsfullmäktiges åtgärd.

Under öfverläggningen härom yrkade dels Herrar Enhörning och Danielsson bifall till Drätselkammarens förslag, dels Herr Huggare återremiss af ärendet för förnyad utredning till såväl Hälsovårdsnämnden som Drätselkammaren, i hvilket yrkande Herrar Pers och Uggla instämde, dels ock Herr Viktor Larsson återremiss af ärendet för ytterligare utredning endast till Drätselkammaren.

Sedan Stadsfullmäktige efter öfverläggningens slut till en början förklarat sig icke vilja utan ytterligare utredning företaga ärendet till slutligt afgörande, beslöto Stadsfullmäktige vid framställning af proposition å de särskilda yrkan-

dena om återremiss, i enlighet med Herr Viktor Larssons förslag, återremittera ärendet till Drätselkammaren.

§ 34.

Ang. vissa personers befriande från mantalspenningar.

Sedan Stadsfullmäktige den 30 nästlidne Januari för yttrande af Drätselkammaren remitterat en af Fattigvårdsstyrelsen uppgjord förteckning å personer, som ansågos böra befrias från mantalspenningars utgörande för år 1913, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 innevarande Februari föreslagit, att Stadsfullmäktige äfven för sin del måtte tillstyrka att i förteckningen upptagna personer måtte befrias från mantalspenningars utgörande för år 1913.

Stadsfullmäktige biföllo utan omröstning Drätselkammarens förslag.

§ 35.

Ang. f. d. volontären E. G. Lindströms utskylder.

Sedan Stadsfullmäktige den 30 nästlidne Januari för yttrande af Drätselkammaren remitterat en af f. d. volontären Erik Gunnar Lindström till Konungens Befallningshafvande ingifven skrift rörande Lindströms utskylder till staden för år 1911, öfver hvilken skrift Magistraten genom resolution den 7 i samma månad infordrat Stadsfullmäktiges utlåtande, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 innevarande Februari hemställt, att Stadsfullmäktige måtte såsom sitt yttrande anföra, att, enär Lindström icke i någon mån styrkt sina påståenden, i det han hvarken visat, att han i rätt tid öfverklagat taxeringen såsom felaktig eller att debiteringen vore felaktig i förhållande till taxeringen, de anförda besvären icke måtte föranleda till någon vidare Konungens Befallningshafvandes åtgärd.

Stadsfullmäktige beslöto efter föredragning häraf utan omröstning godkänna hvad Drätselkammaren sålunda föreslagit.

§ 36.

Ang. öfverlämnande till staden af byggnaderna å lägenheten Stenbo.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 innevarande Februari hade Drätselkammaren anmält, att Drätselkammaren af sterbhusdelägarne efter änkan Anna Margareta Råberg emottagit en del vid Drätselkammarens skrifvelse fogade handlingar, utvisande, att den aflidna genom numera laga kraft vunnet testamente tillagt staden äganderätten till henne tillhöriga husen å lägenheten Stenbo å Västerås stads västra område, hvilken lägenhet varit till henne på lifstid upplåten, samt hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att med tacksamhet mottaga ifrågavarande donation.

På yrkande af Herr Enhörning fattade Stadsfullmäktige beslut i ärendet i öfverensstämmelse med Drätselkammarens berörda hemställan.

§ 37.

Ang. antal understöd från Sundinska understödsfonderna.

Jämlikt stadgarna för Sundinska understödsfonderna för dels pauvres honteux och medelklassen, dels arbetsklassen, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 innevarande Februari föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte bestämma antalet understöd från nämnda fonder för innevarande år, hvilka understöd skulle utgå med 150 kronor till personer tillhörande pauvres

honteux och medelklassen, samt med 75 kronor till personer ur arbetsklassen samt utdelas den 8 Maj, till tio för hvardera klassen.

Stadsfullmäktige biföllo efter föredragning häraf utan omröstning Drätselkammarens förslag.

§ 38.

Ang. anslag till kommittén för bevakande af stadens intressen rörande Mälarens öppnande för den större sjöfarten.

I anledning af Stadsfullmäktiges remiss den 30 nästlidne Januari af Redaktören A. Pers' i motion den 27 i samma månad framställda förslag angående beviljande af ett förslagsanslag af 500 kronor till en samma dag af Stadsfullmäktige tillsatt kommitté för bevakande af stadens intressen i fråga om Mälarens öppnande för den större sjöfarten, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 innevarande Februari tillstyrkt bifall till ifrågavarande förslag samt hemställt, att anslaget måtte beviljas att utgå af innevarande års förslagsanslag.

Efter häraf tagen del biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning hvad Drätselkammaren sålunda tillstyrkt och hemställt.

§ 39.

Ang. ny sugbrunn vid vattenledningsverket vid Hässlö.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 innevarande Februari (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 13) hade Drätselkammaren, med öfverlämnande af en till Stadsfullmäktige ställd skriftlig framställning från Vatten- och Gasverksstyrelsen, att Stadsfullmäktige ville för upptagande af en ny sugbrunn vid vattenverket i Hesslö bevilja ett anslag af 17,700 kronor att utgå af lånemedel, tillstyrkt bifall till ifrågavarande framställning.

Sedan under öfverläggningen härom Herr Gust. Andersson yrkat bifall till den föreliggande framställningen, beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning till alla delar bifalla hvad Vatten- och Gasverksstyrelsen sålunda föreslagit och Drätselkammaren tillstyrkt.

§ 40.

Ang. inköp af en del af Hesslö egendom.

Sedan Stadsfullmäktige den 22 Juni 1911 bemyndigat Drätselkammaren att efter i samråd med Vatten- och Gasverksstyrelsen verkställd sakkunnig utredning rörande det område af kronodomänen Hesslö, som för tryggande af en god och tillräcklig tillgång på vatten för stadens vattenledningsverk kunde finnas nödigt, hos Kungl. Maj:t göra underdånig framställning om sagda områdes förvärfvande för stadens räkning och att köpeskillingen därvid måtte bestämmas i den ordning, som vore stadgad i fråga om jords- eller lägenhets afstående för allmänt behof, föredrogs nu en till Stadsfullmäktige för kännedom öfverlämnad afskrift af Kungl. Maj:ts nådiga bref den 31 December 1912 till Domänstyrelsen, utvisande, att Kungl. Maj:t vid föredragning af detta ärende icke funnit skäl bifalla förevarande ansökning.

Stadsfullmäktige beslöto lägge skrifvelsen till handlingarne.

§ 41.

Ang. brandordningens tillämpning utom stadsplanen samt reviderande af brandordningen.

Företogs till behandling det vid Stadsfullmäktiges sammanträde den 28 November 1912 för utlåtande till Drätselkammaren remitterade ärendet angående brandordningens tillämning utom stadsplanen (Stadsfullmäktiges handlingar år 1911 N:o 84, år 1912 N:o 91 och år 1913 N:o 14).

I detta ärende hade Drätselkammaren dels tillstyrkt Magistratens i dess skrifvelse den 7 November 1912 framställda förslag, att Stadsfullmäktige ville, jämlikt 20 § i brandstadgan för rikets städer den 8 Maj 1874, besluta, att hos Konungens Befallningshafvande i länet göra framställning därom, att hvad i samma stadga vore föreskrifvet om stad, skulle gälla om samtliga de områden, som vore upplåtna till bebyggande inom stadens ägoområde väster, norr och öster om stadens planlagda område, med undantag allenast af byggnadsområdet Vega å Thunby stadsgärde och Iggeby gärde, dels ock beträffande den af Brandstyrelsen berörda frågan angående behofvet af förenklingar i brandordningens bestämmelser rörande brandsyn, föreslagit, att genom Brandstyrelsens försorg förslag måtte utarbetas till brandordningens reviderande såväl i denna punkt som i öfriga delar, där en förändring på grund af den utsträckta tillämpningen kunde blifva erforderlig.

Efter föredragning af ärendet yrkade Herr Enhörning bifall till Magistratens af Drätselkammaren tillstyrkta förslag beträffande brandordningens tillämpning å vissa områden utom stadsplanen samt i senare delen af Drätselkammarens förslag sådan ändring af detsamma, att Stadsfullmäktige måtte anhålla hos Magistraten, att Magistraten måtte i samråd med Brandstyrelsen uppgöra och till Stadsfullmäktige inkomma med förslag till de af Drätselkammaren antydda förändringarne i stadens brandordning. I detta yrkande instämde Herrar Pers, Danielsson, Sundström, Uggla och vice ordföranden.

Vid efter öfverläggningens slut framställda särskilda propositioner i ärendets olika delar biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning Herr Enhörnings under öfverläggningen gjorda yrkande.

§ 42.

Ang. anskaffande af elektrisk kraft till staden.

Företogs härefter till behandling kommitterades för utredning af fråga om anskaffande af elektrisk kraft till staden utredning och förslag jämte Drätselkammarens däröfver afgifna utlåtande (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 15).

I detta ärende hade kommitterade — med åberopande af en af Vatten- och Gasverksstyrelsen i skrifvelse till kommitterade verkställd utredning samt en promemoria, afgifven af Ingeniören G. Gustafsson äfvensom ett förslag till kontrakt mellan Kungl. Vattenfallsstyrelsen och staden rörande leverans till staden af elektrisk energi, afsedd att alstras vid statens kraftstationsbyggnad vid Elfkarlebyfallen i Dalälfven, samt under framhållande såsom särskildt önskemål, att den maximikraft, staden kunde blifva berättigad uttaga, sattes så högt som möjligt samt att, därest större kraftbelopp än beräknadt vore kunde från Elfkarlebyfallen uttagas eller nya kraftkällor därmed förenas, staden erhölle optionsrätt för möjligen blifvande ny industri inom staden att tillgodogöra sig ökad kraftmängd utöfver i kontraktet bestämd maximikvantitet — hemställt, att Stadsfullmäktige ville uppdraga åt dess Vatten- och Gasverksstyrelse att, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Vattenfallsstyrelsens erbjudande samt om möjligt, med iakttagande af ofvanberörda önskemål, å stadens vägnar träffa aftal med Vattenfallsstyrelsen om leverans af elektrisk kraft till staden. Till detta förslag hade Drätselkammaren tillstyrkt bifall, dock hade Drätselkammaren förklarat sig anse, att rörande det af Kungl. Vattenfallsstyrelsen framlagda förslaget till kontrakt, utöfver de förändringar i detsamma, som Vatten- och Gasverksstyrelsen i sitt utlåtande upptagit såsom önskvärda

och hvilka jämväl Drätselkammaren funnit befogade, en del i Drätselkammarens yttrande omförmälda förändringar och tillägg i förslaget borde göras.

Efter föredragning af ifrågavarande ärende och sedan under öfverläggningen härom Herrar Enhörning, Viktor Larsson, Pers, Edström och Nordin yrkat bifall till kommitterades förslag, på sätt detsamma blifvit af Drätselkammaren tillstyrkt, beslöto Stadsfullmäktige efter öfverläggningens slut utan omröstning i öfverensstämmelse med hvad sålunda yrkats, bifalla kommitterades framställning under uttalande af önskvärdheten af, att de af Vatten- och Gasverksstyrelsen samt Drätselkammaren uttalade önskemål rörande vissa ändringar och tillägg i kontraktsförslaget vid uppgörandet af definitivt aftal blefve beaktade.

§ 43.

Ang. försäljning af mark att läggas till tomten n:o 2 i kv. Njord.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 17 innevarande Februari hade Drätselkammaren, med öfverlämnande till Stadsfullmäktiges pröfning af en skrifvelse från Gårdsägaren A. H. Eriksson af den 7 i samma månad med anhållan att få af staden inköpa den del af nuvarande Munkgatan, som enligt nya stadsplanen skulle läggas till kvarteret Njord, i areal innehållande 39,6 kvm., på anfördt skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Drätselkammaren att till sökanden försälja berörda markområde till ett pris af sex kronor pr kvm.

På yrkande af Herr Enhörning biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning hvad Drätselkammaren sålunda hemställt.

§ 44.

Ang. tillstånd för Allmänna Svenska Elektriska A.-B. att inrätta V. C. i bolagets verkstäder inom kv. Mimer.

Sedan Vatten- och Gasverksstyrelsen med utdrag af sitt protokoll för den 10 September 1912 till Hälsovårdsnämnden öfverlämnat en af Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget hos styrelsen gjord framställning af den 21 Augusti samma år om tillstånd till anordnande af vattenklosetter i bolagets verkstäder inom kvarteret Mimer med anslutning till stadens afloppsledning, och därvid förklarat, att med afseende å ledningarna tekniska hinder för bifall till framställningen icke mötte, hade Hälsovårdsnämnden i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 20 innevarande Februari, med öfverlämnande af en af Doktor Clas Sondén i Stockholm i ärendet verkställd utredning, på anförda skäl och med anledning af innehållet i Doktor Sondéns utlåtande samt hvad i öfrigt i ärendet förekommit, hemställt, det Stadsfullmäktige ville medgifva Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget rätt att i mån af behof, till ett begränsadt antal af ytterligare fyrtio stycken, inrätta vattenklosetter inom byggnadskvarteret Mimer med direkt anslutning till stadens kloakledning, med villkor dock, att på sökandens bekostnad inom kvarteret inrättades en afsättningsbehållare i enlighet med de föreskrifter, som i händelse af bifall till ansökningen komme att af Vatten- och Gasverksstyrelsen efter samråd med Hälsovårdsnämnden meddelas, till förhindrande däraf, att exkrementklumpar och gröfre slamm från kvarteret inleddes i stadens afloppsledning.

Efter föredragning häraf och sedan Herr vice ordföranden under öfverläggningen i ärendet yrkat bifall till Hälsovårdsnämndens förslag med det tillägg, att tillståndet måtte beviljas att gälla endast tills vidare, beslöto Stadsfullmäktige bifalla hvad Hälsovårdsnämnden i ärendet föreslagit med det af Herr vice ordföranden under öfverläggningen föreslagna tillägget.

§ 45.

Ang. detaljhandel med brännvin inom staden.

I skriftlig motion den 25 innevarande Februari hade Herr Oest på grund af § 11 i Kungl. Förordningen angående försäljning af brännvin den 9 juni 1905 anhållit, dels att Stadsfullmäktige för sin del måtte besluta, huruvida rätt till detaljhandel med brännvin fortfarande borde medgifvas sådant bolag, som omnämndes i § 12 af nämnda förordning, dels ock, därest sådan rätt medgåfves, att Stadsfullmäktiges beslut måtte innehålla antal försäljningsställen dels för utminutering och dels för utskänkning äfvensom, ifall så ansåges nödigt, i hvilken trakt af staden hvarje försäljningsställe skulle finnas.

På yrkande af motionären beslöto Stadsfullmäktige remittera motionen till utlåtande af Drätselkammaren.

§ 46.

Ang. val af en fattigvårdare.

Genom utdrag af sitt protokoll för den 28 nästlidne Januari hade Fattigvårdsstyrelsen hos Stadsfullmäktige föreslagit, att en ny vårdarebefattning måtte inrättas i andra fattigvårdsdistriktet och att till innehafvare däraf måtte utses Fru Sofia Ström.

Med bifall till berörda framställning beslöto Stadsfullmäktige att utse fru Ström att till och med utgången af innevarande år vara vårdare i andra fattigvårdsdistriktet.

§ 47.

Ang. föreskrifter med afseende å byggnadsverksamhetens ordnande utom stadsplanen.

Sedan Stadsfullmäktige den 28 November 1912 till utlåtande af Beredningsutskottet remitterat ett af Byggnadsnämnden framlagdt förslag till särskilda föreskrifter med afseende å byggnadsverksamhetens ordnande utom stadsplanen, hade Beredningsutskottet i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 21 innevarande Februari afgifvit det begärda yttrandet.

På yrkande af Herr vice ordföranden beslöto Stadsfullmäktige bordlägga ärendet.

In fidem:

Theofil Öberg.

Justeradt den 5 Mars 1913.

Max. Schenström. **Aug. Lindström.** **Arvid Jonsson.**

Offentligen uppläst den 7 Mars 1913, betygar;

Ex officio:

Theofil Öberg.

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

Stadsfullmäktiges protokoll.

Den 27 Mars 1913.

Närvarande: Ordföranden Herr Häradshöfdingen Max Schenström, vice ordföranden Herr Läroverksadjunkten B. Fjellman samt Herrar Uggla, Björkman, Fräns Johansson, Sundström, Edv. Karlsson, Oest, Nordin, Danielsson, Tersmeden, Erik Andersson, J. Svensson, Enhörning, Edström, Hedin, Fåhræus, V. Larsson, Zander, Huggare, Bäckman, Råberg, Thunholm, Gust. Andersson, Lind, Romé, Vennberg, Falk, Fru Nina Andersson, Herrar Grandinson, Kättström, Jansson, Lindström, Pers, Jonsson och Thunblad.

Efter behandlingen af det under § 49 här nedan antecknade ärendet aflägsnade sig efter anmälan Herrar V. Larsson, Bäckman, Pers och Gustaf Andersson.

Närvarande på Magistratens vägnar Herr Borgmästaren John Karlsson.

§ 48.

Justeringsmän.

Utsågos Herrar Grandinson och Kättström att jämte Herr ordföranden justera dagens protokoll.

§ 49.

Ang. särskilda föreskrifter om byggnadsverksamheten utom stadsplanen.

Företogs till förnyad behandling det vid Stadsfullmäktiges sammanträde den 27 nästlidne Februari bordlagda ärendet angående antagande af särskilda föreskrifter med afseende å byggnadsverksamhetens ordnande utom stadsplanen (i Stadsfullmäktiges tryckta handlingar för 1912 N:o 93 samt för innevarande dag N:o 16).

I detta ärende hade Byggnadsnämnden i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 7 November 1912 hemställt, att Stadsfullmäktige ville dels för sin del godkänna ett vid skrifvelsen fogadt förslag till särskilda föreskrifter jämlikt 41 § i lagen angående stadsplan och tomtindelning med afseende å byggnadsverksamheten å Västerås stads icke planlagda område, dels ock ingå till Kungl. Maj:t med underdånig ansökan om fastställelse å de särskilda föreskrifter i berörda hänseende, som Stadsfullmäktige på grund af det föreliggande förslaget kunde finna skäligt för sin del godkänna, hvarjämte Beredningsutskottet i anledning af Stadsfullmäktiges remiss den 28 November 1912 i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 21 Februari 1913, med tillstyrkande i hufvudsak af det framställda

förslaget, föreslagit en del i skrifvelsen närmare omförmälda ändringar och tillägg i detsamma; varande Byggnadsnämndens förslag till föreskrifter af följande lydelse:

"Särskilda föreskrifter

jämlikt 41 § i lagen angående stadsplan och tomtindelning, med afseende å byggnadsverksamhetens ordnande inom nedan angifna delar af Västerås stads område:

§ 1.

Dessa föreskrifter afse de delar af Västerås stads område, som icke ingå i fastställd stadsplan.

§ 2.

Inom dessa områden må ej nybyggnad uppföras utan att stadens byggnadsnämnd därtill gifvit lof.

§ 3.

Ansökan om byggnadslof, hvarom i § 2 säges, skall göras skriftligen hos Byggnadsnämnden och vara åtföljd af:

a) karta öfver tomtplatsen, utvisande dess form och areal samt byggnadens tilltänkta läge äfvensom till tomtplatsen gränsande allmän eller för gemensamt behof afsatt eller annan enskild väg;

b) bevis, att sökanden äger tomtplatsen eller ock eljes är till arbetets utförande berättigad;

c) plan-, fasad- och genomskärningsritningar i två exemplar öfver byggnadsföretaget, Byggnadsnämnden likväl obetaget att med afseende å mindre betydande byggnadsföretag efter pröfning af omständigheterna meddela byggnadslof, utan att ritningar alls eller af så fullständig beskaffenhet, som ofvan sagts, blifvit ingifna.

Af byggnadsritningarna, sådana de blifvit fastställda, skola, med påskrift om fastställelsen, ena exemplaret till sökanden återställas och det andra hos Byggnadsnämnden förvaras.

På enahanda sätt förfares vid ändring eller tillbyggnad af förut uppförd byggnad eller ändring af fastställd ritning.

§ 4.

Byggnadslof får ej meddelas, där arealen af tomtplatsen understiger trehundra kvadratmeter eller där tomtplatsens form är synnerligen olämplig; dock att, där fråga är om uppförande af i rader sammanbyggda mindre med brandmur skilda egna hem å flera tomtplatser och ansökan om byggande af en hel grupp sådana hus på en gång föreligger, Byggnadsnämnden äger meddela byggnadslof, äfven om hvarje tomtplats icke innehåller ofvan angifna minimiareal.

Innan byggnadslof meddelas, bör tillses, att tomtplats, som ej är belägen vid allmän eller för gemensamt behof afsatt enskild väg och som därjämte saknar egen utfartsväg, på betryggande sätt tillförsäkras rätt till sådan utfartsväg och att tomtplatsen blifvit torrlagd så fullständigt, omständigheterna det medgifva, eller, där Hälsovårdsnämnden så pröfvat nödigt, blifvit försedd med erforderlig kloakledning.

§ 5.

Af tomtplats skall minst hälften lämnas obebyggd.

Gårdsrum skall hafva en medelbredd af minst nio meter och smyg eller dylikt minst fyra och en half meter. Som gårdsrums bredd räknas dess djup, då tomtplatsens bredd understiger nio meter.

Gårdsrum å invid hvarandra liggande tomtplatser skola så vidt möjligt läggas i ett sammanhang.

§ 6.

Hus af trä må icke uppföras till större höjd än åtta meter eller med flere än två våningar och vindsvåning, hvarvid iakttages, att högst en fjärdedel af vinden får till boningsrum inredas.

Stenhus må icke hafva mer än två våningar och vindsvåning eller tre våningar, i hvilket fall vindsvåning ej får förekomma. Sådant hus får icke uppföras till större höjd än elfva meter.

Med byggnads höjd förstås dess medelhöjd, räknad från omgifvande gata, väg eller gårdsrum till korsningen af vägglif och takfall eller i fråga om brutet tak det nedre takfallet, dock med undantag af gaflar, frontespisar, torn och dylikt.

Hvad här ofvan är stadgadt om stenhus, gäller ej fabriksbyggnad eller byggnad för offentligt ändamål.

Boningshus af trä, som upptager större yta än fyrahundra kvadratmeter skall afdelas genom en eller flera fullt betryggande brandmurar, så att icke någon af de medelst brandmur skilda delarne af byggnaden upptager större yta än fyrahundra kvadratmeter.

§ 7.

Byggnad af sten eller därmed jämförligt ämne må uppföras invid gränsen till grannes område, med iakttagande att i mur mot grannens område ej utan dennes och Byggnadsnämndens särskilda medgifvande må anbringas fönster eller annan öppning.

Byggnad af annat ämne må ej, med mindre den förses med brandmur, uppföras närmare grannes område än fyra och en half meter, dock att Byggnadsnämnden må för mindre betydande uthusbyggnader efter omständigheterna medgifva undantag från hvad här är stadgadt äfvensom för byggnader i öfrigt medgifva anstånd med brandmurs uppförande till dess granne bygger emot. Utan Byggnadsnämndens särskilda tillstånd och grannes medgifvande må ej i brandmur anbringas fönster eller annan öppning.

§ 8.

Byggnad skall uppföras af ändamålsenligt material och på ett betryggande sätt samt med iakttagande däraf,

att densamma är lämplig för den tomtplats, å hvilken den skall uppföras,

att densamma erhåller ett sådant läge samt så uppföres, att den erbjuder tillfredsställande säkerhet mot eldfara,

att byggnaden, om den är afsedd till boningshus eller för ändamål, som nödvändiggör, att människor större delen af dagen vistas inom densamma, erhåller sundt läge och en mot sundhetens fordringar svarande inredning,

att källarevåning under boningshus skall utföras af sten eller därmed jämförligt ämne samt, där fråga är om byggnad för flere än två hushåll, i dess helhet och eljest, om i källarevåningen inredes tvättstuga, till den del, som däraf upptages, förses med tak af enahanda beskaffenhet, samt

att byggnaden tillfredsställer billiga anspråk på smak och prydlighet.

Vid byggnads uppförande skall därför alltid tillses,

att tillräcklig grund lägges under såväl väggar som skorstenspipor och annat murverk,

att golfvet i boningsrum lägges minst 30 centimeter öfver angränsande jordyta,

att boningsrums höjd blir minst 2,40 meter,

att boningsrum göres tillräckligt ljust och lämnar tillfälle till nödig luftväxling,

att fabrikshus äfvensom byggnader, afsedda till samlingsrum för större antal människor, erhålla utgångar och trappor äfvensom förstugor, där sådana förekomma, lämpade efter den mängd personer, som å stället rymmes; och skola alla dörrar kunna öppnas utåt,

att boningshus såväl till förekommande af fara vid eldsvåda som till de i huset boendes säkerhet och trefnad förses med tillräckligt antal trappor och utgångar,

att eldstäder med därtill hörande rör och pipor samt skorstenar icke anbringas närmare trävirke än 30 centimeter; och skall mellanrummet fyllas med sten eller annat eldsäkert ämne,

att skorstens- och eldrör samt murade eldstäder ej komma att hvila på trävirke, samt

att byggnads tak icke må täckas med halm eller annat lättantändligt ämne.

§ 9.

Ej må byggnad till-, på- eller ombyggas eller inredas helt eller delvis till väsentligen annat ändamål än förut, ej heller i afseende å byggnads inredning vidtagas andra förändringar af den genomgripande beskaffenhet, att de kunna anses jämförliga med ombyggnad, med mindre Byggnadsnämnden till sådant byggnadsföretag gifvit lof.

§ 10.

Inom område, som från början indelats och i större utsträckning upplåtits till villatomter, må fabriksbyggnad icke uppföras.

§ 11.

Det åligger Byggnadsnämnden att öfvervaka efterlefnaden af de här ofvan gifna föreskrifter, och skall, till utrönande af att godkänd ritning och af Byggnadsnämnden i särskildt fall meddelade föreskrifter följts, utfördt byggnadsföretag, efter anmälan om dess fullbordande, af därtill af Byggnadsnämnden förordnad person afsynas och godkännas, innan byggnaden får för sitt afsedda ändamål begagnas.

§ 12.

Hvad här förut är sagdt skall ej tillämpas med afseende å statens under Kungl. Öfverintendentsämbetets vård ställda byggnader eller andra allmänna byggnader, hvartill ritningarne skola enligt gällande författningar af Kungl. Maj:t pröfvas, ej heller å byggnad, som å jordbruksfastighet erfordras för densammas brukande.

För byggnad af sistnämnda slag skall dock iakttagas:

att eldstäder med därtill hörande rör och pipor samt skorstenar icke anbringas närmare trävirke än 30 centimeter; och skall mellanrummet fyllas med sten eller annat eldsäkert ämne,

att skorstens- och eldrör samt murade eldstäder ej komma att hvila på trävirke, samt

att byggnads tak icke må täckas med halm eller annat lättantändligt ämne.

§ 13.

Företager någon byggnadsarbete utan Byggnadsnämndens tillstånd, där sådant enligt dessa föreskrifter erfordrats, eller utför någon byggnadsarbete i strid mot fastställda ritningar eller Byggnadsnämndens föreskrifter, böte från och med fem till och med femhundra kronor och vare dessutom underkastad skyldighet att borttaga eller ändra det utförda arbetet, om Byggnadsnämnden finner nödigt sådant föreskrifva.

Byggnadsnämnden äger att genom utsättande af lämpligt vite vid meddelande af föreskrift enligt denna § göra sig hörsammad.

Till böter enligt dessa särskilda föreskrifter må icke dömas, om å förseelsen följer straff enligt allmän lag.

Ådömda böter och viten enligt dessa särskilda föreskrifter tillfalla stadens kassa och skola, där tillgång saknas till deras fulla gäldande förvandlas enligt allmän lag.

§ 14.

Förseelser mot de här meddelade särskilda föreskrifterna åtalas af allmän åklagare, ägande Byggnadsnämnden ock att för särskildt fall förordna åklagare.

§ 15.

Den, som ej åtnöjes med Byggnadsnämndens beslut i ärende, hvarom här ofvan förmäles, må däröfver föra klagan hos Konungens Befallningshafvande i Västmanlands län inom trettio dagar efter erhållen del af beslutet.

§ 16.

Då till Byggnadsnämndens kännedom kommer, att ägare af jordområde står i begrepp att försälja detsamma helt eller delvis till byggnadstomter, bör nämnden låta sig angeläget vara att för jordägaren påpeka lämpligheten af, att dylik försäljning sker efter en viss från början uppgjord plan, vid hvilken hänsyn tages till områdets framtida upptagande i stadsplanen och att sådan plan uppgöres i samråd med och efter anvisning af Byggnadsnämnden samt genom stadsingenjörens försorg.“

Vid föredragning af det föreliggande förslaget paragrafvis fattade Stadsfullmäktige här nedan närmare omförmälda beslut.

Beträffande § 3 c beslöto Stadsfullmäktige, sedan Herr vice ordföranden härutinnan yrkat bifall till Beredningsutskottets ändringsförslag genom begärd och anställd omröstning (voteringslista Bil. § 49 b) med 30 ja emot 6 nej, afgifna för Byggnadsnämndens förslag oförändradt, godkänna Beredningsutskottets ändringsförslag eller att orden "alls eller" skulle ur förslaget utgå.

I fråga om första stycket af 4 § hade Beredningsutskottet föreslagit, att i stället för orden "Byggnadslof får ej meddelas" borde insättas orden: "Tillstånd att uppföra nybyggnad får ej meddelas".

Sedan härutinnan dels Herr vice ordföranden yrkat bifall till Beredningsutskottets ändringsförslag, dels ock Herr Grandinson bifall till Byggnadsnämndens förslag oförändradt, beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning godkänna Byggnadsnämndens oförändrade förslag.

Vidkommande den af Beredningsutskottet i början af andra stycket af 4 § föreslagna ändringen att orden "Innan byggnadslof meddelas" skulle utbytas mot orden "Innan lof att utföra nybyggnad meddelas" beslöto Stadsfullmäktige på förslag af Herr vice ordföranden att godkänna Byggnadsnämndens förslag oförändradt.

I fråga om andra stycket af 4 § hade Beredningsutskottet vidare hemställt, att det i slutet förekommande uttrycket "eller där Hälsovårdsnämnden så pröfvat nödigt, blifvit försedd med erforderlig kloakledning" måtte utgå.

Under öfverläggningen härom yrkade dels Herrar Sundström och Edv. Karlsson bifall till Beredningsutskottets förslag, dels Herr Nordin bifall till Byggnadsnämndens förslag, dels ock Herrar Björkman, Vikt. Larsson och Pers återremiss af förslaget i denna del till Byggnadsnämnden och Beredningsutskottet, Herr Björkman under uttalande däraf, att till Byggnadsnämndens förslag borde fogas ett tillägg af innehåll att, därest kloakledning af Hälsovårdsnämnden pröfvades vara af behofvet påkallad, men större ekonomiska eller tekniska svårigheter mötte härför, frågan skulle hänskjutas till Stadsfullmäktiges afgörande, samt Herr Larsson, att förslaget i nu ifrågavarande del måtte ändras därhän, att i sådana fall, hvarom nu vore fråga, Hälsovårdsnämndens yttrande borde af Byggnadsnämnden infordras, innan byggnadslof meddelades.

Vid framställning af proposition å berörda yrkande om återremiss och frågan om Stadsfullmäktige ville nu företaga denna del af ärendet till slutligt afgörande, beslöto Stadsfullmäktige i enlighet med återremissyrkandet att för förnyadt yttrande återremittera ifrågavarande del af förslaget till Byggnadsnämnden och Beredningsutskottet.

Beträffande andra stycket af 6 § hade Beredningsutskottet föreslagit, att i slutet af styrket borde göras följande tillägg: "Uppförande af högre stenhus må dock tillåtas, om bestämmelserna i stadens byggnadsordning och byggnadsstadgan för rikets städer därvid iakttages".

I fråga härom yrkade nu dels Herrar Sundström, vice ordföranden och Frans Johansson bifall till Beredningsutskottets förslag, dels Herr Pers bifall till Byggnadsnämndens oförändrade förslag, dels ock Herr Nordin bifall till Beredningsutskottets förslag med det tillägg att mellan orden "därvid" och "iakttagas" skulle inskjutas orden "i hufvudsakliga delar".

Vid efter slutad öfverläggning i denna del framställd proposition å ofvanberörda olika yrkanden och då Herr ordföranden därvid förklarade sig anse frågan om bifall till Beredningsutskottets förslag vara med öfvervägande ja besvarad, begärdes votering, hvarefter, och sedan till kontraproposition emot Beredningsutskottets förslag utan omröstning antagits Byggnadsnämndens oförändrade förslag, Stadsfullmäktige vid anställd omröstning (voteringslista Bil. § 49 c) med 18 nej emot 17 ja, afgifna för bifall till Beredningsutskottets förslag beslöto godkänna Byggnadsnämndens förslag.

Vidkommande fjärde stycket af 6 §, hade Beredningsutskottet hemställt, att denna bestämmelse borde till följd af tillägget i andra stycket utgå.

Härutinnan yrkade nu dels Herr vice ordföranden, att ifrågavarande stycke med hänsyn till Stadsfullmäktiges nyss fattade beslut beträffande andra stycket af 6 § måtte bibehållas, dels Herr Falk, med hvilken Herr Edström instämde, att ifrågavarande stycke här måtte utgå och bestämmelse af samma innehåll intagas under 12 §, dels ock Herr Uggla återremiss af förslaget i nu förevarande del till Byggnadsnämnden och Beredningsutskottet.

Vid framställd proposition å Herr Ugglas berörda yrkande och frågan om ärendet i nu ifrågavarande afseende denna dag skulle företagas till slutligt afgörande beslöto Stadsfullmäktige att i enlighet med Herr Ugglas yrkande återremittera denna del af förslaget till Byggnadsnämnden och Beredningsutskottet.

Beträffande tredje attsatsen i 8 §:s första stycke beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Uggla att återremittera förslaget i denna del till Byggnadsnämnden och Beredningsutskottet.

Vidkommande fjärde attsatsen i 8 §:s första stycke hade Beredningsutskottet föreslagit, att i stället för orden "flere än två hushåll" borde insättas orden "flere än fyra hushåll".

Stadsfullmäktige biföllo härutinnan utan omröstning på yrkande af Herr Sundström Beredningsutskottets ändringsförslag.

Af Beredningsutskottet hade anmärkts, att uti det tryckta förslaget i tredje attsatsen från slutet af 8 §:s andra stycke förekomme ett ord "rörande", som icke hörde till sammanhanget och läto Stadsfullmäktige, sedan upplyst blifvit att nämnda ord tillkommit genom tryckfel och att detsamma ej förefunnes i originalförslaget, vid anmärkningen bero.

Beslöto Stadsfullmäktige på yrkanda af Herr Falk till Byggnadsnämnden och Beredningsutskottet återremittera 12 §.

Beträffande 16 § hade Beredningsutskottet föreslagit sådan ändring att orden "och efter anvisning af" äfvensom "samt genom stadsingeniörens försorg" borde utgå.

Under öfverläggningen i denna del yrkade dels Herrar Pers, Danielsson, Grandinson och Edv. Karlsson bifall till Byggnadsnämndens förslag, dels ock Herr Nordin, med hvilken Herrar Oest och vice ordföranden instämnde återremiss af förslaget i nu ifrågavarande del till Byggnadsnämnden och Beredningsutskottet, hvarvid Herr Nordin för sin del uttalade, att mellan orden "stadsingeniörens" och "försorg" borde insättas orden "eller ock annan af Byggnadsnämnden godkänd person" eller något liknande uttryck.

Vid framställd proposition å yrkandet om återremiss och frågan om Stadsfullmäktige ville nu företaga förevarande del af ärendet till afgörande beslöto Stadsfullmäktige att återremittera denna del af förslaget till Byggnadsnämnden och Beredningsutskottet.

Det af Beredningsutskottet framställda förslaget om tillägg af en ny paragraf 17 blef på yrkande af Herr Uggla återremitteradt till Byggnadsnämnden och Beredningsutskottet.

Sedan Stadsfullmäktige härefter i de delar, hvarutinnan återremiss icke beslutats, för sin del godkändt det föreliggande förslaget till särskilda föreskrifter i enlighet med ofvan antecknade beslut och Byggnadsnämndens förslag, beslöts, att frågan om sökande af fastställelse å ifrågavarande föreskrifter skulle anstå till dess Stadsfullmäktige efter det förnyade utlåtanden inkommit från Byggnadsnämnden och Beredningsutskottet fattat slutligt beslut rörande de punkter, hvarutinnan återremiss nu blifvit beslutad.

§ 50.

Ang. inskränkning i försäljningstiderna för öl och vin; yttrande öfver besvär.

Genom resolution den 14 innevarande Mars hade Magistraten infordrat Stadsfullmäktiges yttrande öfver af Västerås Bryggeri Aktiebolag hos Kungl. Maj:t anförda besvär öfver Konungens Befallningshafvandes i länet utslag den 31 December 1912 i anledning af besvär öfver Stadsfullmäktiges beslut den 29 Augusti samma år angående inskränkning i försäljningstiderna för öl och vin.

Efter föredragning af handlingarne i ärendet beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Uggla utan omröstning som infordradt yttrande i underdånighet hemställa om besvärens ogillande samt att Konungens Befallningshafvandes utslag måtte fastställas.

§ 51.

Ang. ny renhållningsstadga och kommunal svingård.

Sedan Stadsfullmäktige den 31 Oktober 1912 för utlåtande af Hälsovårdsnämnden och Drätselkammaren remitterat särskilda kommitterades förslag till ny renhållningsstadga äfvensom angående anläggande af en stadens svingård (Stadsfullmäktiges handlingar 1912 N:o 82) hade nu skriftliga utlåtanden inkommit från Hälsovårdsnämnden och Drätselkammaren (Stadsfullmäktiges handlingar 1913 N:o 17).

Stadsfullmäktige beslöto på yrkande af Herr Thunholm bordlägga ärendet.

§ 52.

Ang. försäljning af en del af lägenheten Rosenberg.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 innevarande Mars (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 18) hade Drätselkammaren på anförda skäl hemstält om bemyndigande för kammaren dels att med Trädgårdsdirektören Frans Johansson träffa aftal angående utbyte af mark i södra gränsen af den del af lägenheten Rosenberg, som låge söder om vägen till den s. k. Gästgifvarevreten dels ock att, sedan jämväl i östra tomtgränsen för tomtregleringen erforderligt utbyte af mark skett mellan tomten och stadens därintill gränsande utmark, allt i enlighet med en vid skrifvelsen fogad af stadens byggnadschef upprättad kartskiss för ett pris af 5,100 kronor till Karl Sundkvist försälja den sålunda reglerade tomten med därå uppförd byggnad.

På yrkande af Herr Enhörning bifföllo Stadsfullmäktige enhälligt Drätselkammarens ifrågavarande hemställan.

§ 53.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 innevarande Mars (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 19) hade Drätselkammaren hemställt, att Stadsfullmäktige ville befullmäktiga Drätselkammaren att till ägaren af tomten N:o 8 b af lägenheten Katrinelund C. J. Karlsson för ett pris af 1 krona 50 öre pr kvm. försälja det staden tillhöriga område om cirka 500 kvm., som i öster gränsade intill nämnda tomt och låge mellan densamma och den blifvande nya gatan från Loviseberg fram till Kristiansborgsvägen enligt en af byggnadschefen Smitt uppgjord kartskiss öfver området.

Ang. försäljning af mark att läggas till lägenheten N:o 8 b Katrinelund.

På yrkande af Herr Enhörning biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning, hvad Drätselkammaren sålunda hemställt.

§ 54.

Sedan Stadsfullmäktige den 27 nästlidne Februari till utlåtande af Drätselkammaren remitterat Herr Oests motion af den 25 i samma månad med hemställan, att Stadsfullmäktige ville för sin del besluta, huruvida rätt till detaljhandel med brännvin fortfarande borde medgifvas sådant bolag, som omnämndes i § 12 af Kungl. förordningen angående försäljning af brännvin den 9 Juni 1905 äfvensom angående antalet utminuterings- och utskänkningsställen samt dessas lägen, hade Drätselkammaren i afgifvet utlåtande den 13 innevarande Mars föreslaget, att Stadsfullmäktige måtte för sin del besluta, att rätt till detaljhandel med brännvin fortfarande borde medgifvas sådant bolag, som i motionen omförmäldes, samt att i fråga om antalet utminuterings- och utskänkningsställen äfvensom beträffande dessas lägen ingen förändring i de nuvarande förhålldena borde äga rum.

Ang. detaljhandeln med brännvin.

Efter föredragning af handlingarna i ärendet, som funnos intagna under N:o 20 af de tryckta handlingarne för dagen, yrkade dels Herrar Oest och Fåhræus bifall till Drätselkammarens förslag, dels ock Herr Zander, med hvilken Fru Andersson och Herr Danielsson instämde, äfvenledes bifall till Drätselkammarens förslag, dock med den ändringen, att den af spritbolaget för närvarande innehafda s. k. rörliga rättigheten måtte indragas.

Vid efter öfverläggningens slut framställda särskilda propositioner å ofvanberörda yrkanden beslöto Stadsfullmäktige genom begärd och anställd mönstring (voteringslista Bil. § 54) med 17 ja emot 15 nej, afgifna för bifall till Herr Zanders yrkande, att till alla delar bifalla Drätselkammarens förslag.

§ 55.

Genom resolution den 26 innevarande Mars hade Magistraten öfverlämnat till Stadsfullmäktige för besluts fattande en af föreståndaren för härvarande tullkammare I. Andersén till Stadsfullmäktige aflåten skrifvelse af den 22 i samma månad med begäran om utvidgade lokaler för tullkammarens behof samt om en del anordningar inom de nuvarande lokalerna.

Ang. utvidgning och förändring af tullkammarens lokaler.

På yrkande af Herr vice ordföranden beslöto Stadsfullmäktige remittera ärendet till utlåtande af Drätselkammaren.

§ 56.

En från Kungl. Socialstyrelsen till Stadsfullmäktige aflåten skrifvelse af den 26 innevarande Mars rörande den af Stadsfullmäktige förut på Kungl.

Ang. lefnadskostnadsundersökning.

Socialstyrelsens framställning beslutade lefnadskostnadsundersökningen i Västerås beslöto Stadsfullmäktige öfverlämna till den af Stadsfullmäktige tillsatta särskilda kommittén för lefnadskostnadsundersökningens verkställande.

§ 57.

Ang. ordnande af Svartåns östra strand mellan Biskops- och Skarpskyttebroarne.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 22 innevarande Mars hade den af Stadsfullmäktige den 30 sistlidne Januari tillsatta s. k. naturskyddskommittén föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte besluta att i sammanhang med Biskopsbrons ombyggnad låta anordna ett strandparti utefter östra sidan af Svartån mellan Skarpskytte- och Biskopsbroarne med naturlig strand mot vattenytan samt att platsen ifråga måtte sättas i bekväm förbindelse med de båda broarna och förses med lämpliga planteringar.

På yrkande af Herrar Uggla och Frans Johansson beslöto Stadsfullmäktige remittera framställningen till utlåtande af Byggnadsnämnden och Drätselkammaren.

§ 58.

Ang. val af ledamot och suppleant i Idrottsplatskommittén.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 26 innevarande Mars hade Idrottsplatskommitterade meddelat att såväl ordinare ledamoten af kommittén Telegraftjänstemannen A. Johansson som suppleanten H. Jonsson afflyttat från staden, hvarför kommitterade föreslagit, att till ny medlem i kommittén måtte utses Kassören H. Billman och till suppleant Herr J. O. Kjellin.

Stadfullmäktige utsågo efter föredragning häraf med acklamation till ledamot i ifrågavarande kommitté Kassören H. Billman och till suppleant i kommittén Herr J. O. Kjellin.

§ 59.

Ang. reglering af egnahemsområden och ordnande af egnahemsrörelsens kreditförhållanden.

Frambar Herr Edström en af honom undertecknad motion af den 19 innevarande Mars med förslag, att Stadsfullmäktige ville besluta understödja egnahemsrörelsen i staden genom att reglera lämpliga egnahemsområden samt för denna rörelse ordna kreditförhållandena så, att stående lån intill 60 % af en lägenhets värde kunde erhållas mot första inteckning, samt amorteringslån intill ytterligare 25 % fås mot andra inteckning och stadens borgen.

På yrkande af motionären beslöto Stadsfullmäktige remittera motionen för skyndsam utredning till Bostadsbristkommitterade och Drätselkammaren.

§ 60.

Ang. anordnande af badställen m. m.

Väcktes af Herrar Kättström och Vennberg genom skriftlig motion af denna dag förslag, att Stadsfullmäktige måtte besluta dels att uppdraga åt Drätselkammaren att i ungefärlig öfverenskommelse med hvad i motionen närmare angifvits och på sätt Drätselkammaren i öfrigt kunde finna lämpligt, låta iordningställa två badplatser å Östra holmen äfvensom den för badning använda platsen bortom Viksängstorpet, dels att erforderligt anslag för ändamålet måtte utgå af tillgängliga medel, dels ock att uppdraga åt Drätselkammaren att utreda och till Stadsfullmäktige inkomma med förslag till möjligast billiga passagerareafgifter å ångslupen Märta å traden hamnen—Östra holmen—hamnen.

På yrkande af Herr Kättström remitterades motionen till utlåtande af Drätselkammaren.

§ 61.

Ang. förberedande åtgärder för en ny järnväg Västerås—Avesta.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige denna dag hade den af Stadsfullmäktige den 21 Juni 1912 tillsatta s. k. järnvägskommittén på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige ville dels bemyndiga kommitterade att komplettera och fullständiga den undersökning och de utredningar samt vidtaga de öfriga förberedande åtgärder, som vore erforderliga för sökande af koncession å en ny järnväg med hufvudsaklig sträckning från Västerås genom Fläckebo och Romfartuna, Väster Fernebo m. fl. socknar till Avesta, att därefter å stadens vägar, eventuelt i förening med andra, söka koncession å den sålunda föreslagna järnvägen samt att förberedelsevis underhandla med de kommuner, industriidkare och andra, som kunde befinnas vara intresserade af järnvägens tillkomst, rörande ekonomiska bidrag för företagets förverkligande, dels ock till kommitterades förfogande för bestridande af de med utförande af kommitterades uppdrag förenade kostnaderna ställa ytterligare ett belopp af förslagsvis 5,000 kronor.

Vid framställningen funnos fogade skriftliga reservationer af kommittéledamöterna Herrar Borgmästaren John Karlsson och Kaptenen V. Grandinson.

Efter föredragning af ofvanberörda framställning yrkade dels Herr Uggla bordläggning af ärendet, dels ock Herr Nordin remiss af detsamma till Drätselkammaren.

Vid framställd proposition å Herr Ugglas berörda yrkande samt frågan om Stadsfullmäktige ville denna dag företaga ärendet till vidare behandling och då Herr ordföranden därvid förklarade sig anse sistnämnda fråga vara med öfvervägande ja besvarad, begärdes votering.

Vid den i anledning häraf företagna omröstningen afgåfvos enligt bifogade voteringslista (Bil. § 61) 20 ja röster för ärendets vidare behandling samt 10 nej röster, de senare afgifna för bordläggningsyrkandet.

Då sålunda en tredjedel af de närvarande Stadsfullmäktigeledamöterna uttalat sig för ärendets bordläggning förklarade ordföranden jämlikt 6 § af den för Stadsfullmäktige antagna arbetsordningen, att ärendet skulle bordläggas.

In fidem:

Theofil Öberg.

Justeradt den 3 April 1913.

Max. Schenström. **Wald. Grandinson.** **K. Kättström.**

Offentligen uppläst den 5 April 1913, betygar

Ex officio:

Theofil Öberg.

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

Stadsfullmäktiges protokoll.

Den 14 April 1913.

Närvarande: Ordföranden Herr Häradshöfdingen Max. Schenström, vice ordföranden Herr Läroverksadjunkten B. Fjellman samt Herrar Björkman, Johansson, Edv. Karlsson, Oest, Nordin, Danielsson, Tersmeden, Erik Andersson, Svensson, Enhörning, Hedin, Fåhræus, Larsson, Zander, Huggare, Bäckman, Råberg, Gustaf Andersson, Lind, Romé, Vennberg, Falk, Fru Nina Andersson, Herrar Grandinson, Kättström, Jansson, Lindström, Pers, Jonsson och Thunblad.

Frånvarande med godkändt förfall voro Herrar Uggla, Sundström, Edström och Thunholm.

Närvarande å Magistratens vägnar: Herr Borgmästaren John Karlsson.

§ 62.

Ang. förberedande åtgärder för en ny järnväg Västerås—Avesta.

Hade Stadsfullmäktige till denna dag sammankallats för att till förnyad behandling företaga särskilda kommitterades vid Stadsfullmäktiges sammanträde den 27 nästlidne Mars bordlagda, under N:o 21 af de tryckta handlingarne för dagen intagna betänkande af den 27 Mars 1913 med förslag angående förberedande åtgärder för åstadkommande af en ny järnväg Västerås—Avesta.

Efter föredragning af ärendet beslöto Stadsfullmäktige på af Herrar Nordin, Erik Andersson, Pers och Larsson under öfverläggningen framställda yrkanden att remittera kommitterades förslag till yttrande af Drätselkammaren.

In fidem:
Theofil Öberg.

Justeradt den 24 April 1913.

Max. Schenström.

Stadsfullmäktiges protokoll.

Den 24 April 1913.

Närvarande vid uppropet: Ordföranden Herr Häradshöfdingen Max. Schenström, vice ordföranden Herr Läroverksadjunkten B. Fjellman samt Herrar Björkman, Johansson, Sundström, Karlsson, Oest, Nordin, Danielsson, Tersmeden, Erik Andersson, Svensson, Enhörning, Edström, Hedin, Fåhræus, Zander, Huggare, Bäckman, Råberg, Thunholm, Lind, Romé, Vennberg, Falk, Fru Nina Andersson, Herrar Kättström, Jansson, Lindström, Pers och Jonsson.

Frånvarande med godkändt förfall voro Herrar Uggla, Larsson, Gustaf Andersson och Grandinson.

Under sammanträdets lopp aflägsnade sig därjämte Herrar Falk och Danielsson, den förstnämnde under behandlingen af det under § 65 här nedan antecknade ärendet, och den sistnämnde under behandlingen af ärendet, antecknadt under § 68, samt Herrar Thunholm och Pers senare under sammanträdet.

Närvarande å Magistratens vägnar: Herr Borgmästaren John Karlsson.

§ 63.

Justering.

Upplästes och justerades det vid Stadsfullmäktiges sammanträde den 14 innevarande April förda protokoll.

§ 64.

Justeringsmän.

Utsågos Herr Vennberg och Fru Nina Andersson att jämte Herr ordföranden justera dagens protokoll.

§ 65.

Ang. ny renhållningsstadga och kommunal svingård.

Företogs till förnyad behandling det vid Stadsfullmäktiges sammanträde den 27 nästlidne Mars bordlagda ärendet angående fråga om antagande af ny renhållningsstadga och anläggande af en stadens svingård (Stadsfullmäktiges handlingar 1912 N:o 82 och 1913 N:o 17).

I detta ärende hade af Stadsfullmäktige utsedde särskilda kommitterade i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 25 September 1912 föreslagit, att Stadsfullmäktige ville besluta *dels* för sin del antaga ett vid skrifvelsen fogadt förslag

till renhållningsstadga, byggd på grundvalen af det s. k. separationssystemet; *dels och* gifva Drätselkammaren i uppdrag att vid Stenby uppföra en stadens svingård och verkställa för denna inrättning behöfliga anordningar och anskaffningar i hufvudsaklig öfverensstämmelse med af stadens byggnadchef uppgjorda ritningar och kostnadsförslag samt för ändamålet anslå ett belopp af 100,000 kronor, varande berörda af kommitterade uppgjorda stadgeförslag af följande lydelse:

"Förslag till Renhållningsstadga för gårdarne i Västerås stad och vissa i särskild ordning bestämda delar af stadens område.

§ 1.

Förvaltningen af stadens renhållningsväsen.

Förvaltningen af stadens renhållningsväsen, såvidt den afser den renhållning, hvarom i § 10 mom. 1 och 2 här nedan förmäles, tillkommer Drätselkammaren, som därvid biträdes af föreståndaren för renhållningsverket. Denne föreståndare, som antages af Drätselkammaren med 3 månaders uppsägningstid och åtnjuter af Stadsfullmäktige bestämd aflöning, har att i utöfningen af sin befattning ställa sig till efterrättelse, hvad gällande lag och denna stadga innehålla, samt de särskilda föreskrifter, som Drätselkammaren för honom utfärdar.

Föreståndaren är ansvarig för fullgörande af den renhållningsskyldighet, som staden enligt denna stadga sig åtagit.

§ 2.

Afträdens beskaffenhet.

Utöfver bestämmelserna i § 17 mom. 1, 2 och 3 af hälsovårdsstadgan för riket skall i afseende å afträde följande iakttagas.

1:o) Till behållare för latrin, jämväl till våningsklosetter, som ej äro uteslutande afsedda för tillfälligt begagnande, må endast användas kärl af stålplåt enligt af Hälsovårdsnämnden godkänd modell.

2:o) Kärl i afträde skall vara så uppställdt, att afståndet från dess öfverkant till sittbrädet utgör 2 à 3 cm., dock må samma afstånd i redan befintliga afträden uppgå till högst 5 cm.

I våningsklosetter må dock större afstånd mellan kärlet och sittbrädet kunna medgifvas, därest tillfredsställande anordningar för urinens afledande finnas.

3:o) Afledes urinen till kloakledningen, skall noga tillses, att urintrattar och rör alltid hållas fria från fördämningar.

4:o) Kring afträdeskärl skall finnas en med väl slutande lock försedd stomme, lämpad efter den för sådana kärl fastställda modellen, samt så anordnad att detsamma ej kan på annat sätt däri inställas, än att den fasta eller flytande orenligheten, när den aflåtes, icke kan spillas utanför och att kärlet utan svårighet kan uttagas och besiktigas.

5:o) Där afträde icke är så anordnat, att bakom kärlen finnes en tillräckligt bred öppen gång, från hvilken dessa kunna besiktigas och bekvämt uttagas, skall sitsen å den omslutande stommen vara så inrättad, att den utan svårighet kan slåss upp så mycket, att hinder ej möter för ombyte eller besiktning af kärl.

6:o) Å afträde skall hela golfvet, jämväl innanför stommen, och där uttagningsgång bakom kärlet finnes, äfven golfvet i denna, vara belagdt med asfalt, cement eller annat ämne, som icke genomsläpper eller insuger vätska.

7:o) Afträde skall vara försedt med ändamålsenlig anordning för luftväxling samt hållas i snyggt skick.

8:o) Hvarje gårdsafträde skall vara försedt med ett utvändigt anbragt, tydligt nummer, och skall inom hvarje egendom numreringen börja med 1 och fortsätta i oafbruten sifferföljd.

§ 3.

Hämtning från afträde. Innan latrinkärl blifvit så fylldt, att innehållet når upp till öfverkanten, skall bud om hämtning ske. Hämtning skall dock i hvarje fall verkställas minst en gång i månaden.

När lägenhetsinnehafvare flyttar eller eljes lämnar lägenheten för längre tid än en månad, skall afträdesorenligheten genast bortföras.

Därest Hälsovårdsnämnden till förekommande eller hämmande af smittosam sjukdom föreskrifver, att bortforsling af afträdesorenligheten skall ske oftare, än nu är sagdt, länder sådant till efterrättelse.

§ 4.

Ombyte af afträdeskärl. Vid ombyte får endast rentvättadt kärl insättas och skall detsamma å botten till en höjd af 15 à 20 cm. vara fylldt med torfströ från renhållningsverkets förråd.

§ 5.

Urinkur. Där inom gård finnes urinkur, skall den hafva direkt underjordiskt aflopp till kloak, om sådan finnes till tomten framdragen. Finnes ej kloak, skola för urinens mottagande användas täta och lätt flyttbara kärl, innehållande torfströ eller annat lämpligt af Hälsovårdsnämnden godkändt ämne. Dessa kärl skola tömmas och innehållet bortföras, så ofta behofvet det påkallar. Golfvet i urinkur skall vara belagdt med *asfalt, cement* eller annat ämne, som icke genomsläpper eller insuger vätska. Väggarne, därest de äro af trä, skola beckas eller asfalttjäras till minst en meters höjd från golfvet.

Urinkur med hvad därtill hör skall hållas i snyggt och vårdadt skick.

§ 6.

Sopning af gård. Sopning af gårdar, smygar och portgångar skall ske minst en gång i veckan, dock ej när marken är af snö betäckt, Magistraten och Hälsovårdsnämnden obetaget, att, där anledning därtill förekommer, förordna, att sådan rengöring skall oftare verkställas.

§ 7.

Separation. 1:o) *Svinmat,* hvartill räknas matrester, köksafskräde och dylikt, skall uppsamlas i täta och lätt flyttbara, på täta underlag stående kärl af stålplåt enligt af Hälsovårdsnämnden fastställd modell.

Vid sådan påföljd för öfverträdelse, som i 17 § stadgas, är det förbjudet att sammanblanda svinmat med eller inlägga sådan i samma kärl som sopor eller annan orenlighet; åliggande det gårdsägaren att hålla noggrann tillsyn öfver efterlefnaden af denna bestämmelse.

2:o) *Gödselsopor,* hvartill räknas sopor från gata och gård, från kloakbrunn upptagen orenlighet, affall från trädgård och andra liknande ämnen, hvilka äro lämpliga till gödningsämne, äfvensom kreatursspillning, skola uppsamlas i täta och läta flyttbara samt på täta underlag stående kärl af den form och storlek, Hälsovårdsnämnden bestämmer; dock må i gård, där häst- eller fäkreatur hållas, efter Hälsovårdsnämndens tillstånd fast gödselkammare för gödselsopornas uppsamlande få användas.

3:o) *Skräp,* hvarmed förstås affall, som ej kan användas till svinmat eller gödningsämne, såsom förstörda husgeråd, förbrukade klädespersedlar, papper, blecksaker, glas och porslin och dylikt samt aska uppsamlas och förvaras i särskilda behållare.

4:o) *Fabriks- och butiksaffall,* hvartill hänföres affall från fabriker, handtverkerier, andra näringar och butiker, hopsamlas och förvaras särskildt för sig.

5:o) *Flytande ämnen* få icke i ofvan uppräknade uppsamlingskärl utslås.

6:o) Kärlen för svinmat och gödselsopor skola vara försedda med lock, som för att underlätta afhämtningen, ej få vara fästade vid själfva kärlen, utan skola vara angjorda vid väggen eller vid en bakom kärlen löpande slå eller dylikt.

7:o) Gårdsägare är skyldig att på gården anordna en tillräckligt stor sopplats för uppställande af omförmälda kärl för uppsamling af svinmat, gödselsopor och skräp samt eventuelt fabriks- och butiksaffall.

Sopplatsen, som hälst bör vara fösedd med aflopp, skall vara anordnad med vattentätt golf af cement eller asfalt samt lämpligt tak.

Sopplatsen skall förläggas på lämpligt ställe och får ej vara inbygd eller ligga uti prång eller vara på annat sätt svåråtkomlig. Så kallade slaskhus äro ej tillåtna.

8:o) Gårdsägare är skyldig att invid hvarje af ofvan uppräknade uppsamlingskärl anbringa af renhållningsverket kostnadsfritt tillhandahållna skyltar, angifvande hvilka slag af affallsämnen, som skola i de olika kärlen utslås.

§ 8.

Huru ofta hämtning af svinmat och sopor m. m. skall ske.

Vid behof, dock minst 2 gånger i månaden den kallare och minst en gång i veckan den varmare årstiden skola uppsamlingskärlen för svinmat och gödselsopor tömmas och rengöras samt innehållet bortföras.

Skräp samt fabriks- och butiksaffall skola bortföras så ofta behofvet det påkallar.

Gårds- och slaskbrunn skall rensas minst hvarannan vecka och hälst omedelbart före sopornas bortförande.

Till förekommande eller hämmande af smittosam sjukdom äger Hälsovårdsnämnden meddela de särskilda föreskrifter rörande orenlighetens bortförande, som af förhållandena påkallas.

§ 9.

När hämtning af svinmat m. m. skall ske.

Bortforsling af orenlighet och af svinmat från gårdarne sker i den ordning, som af Drätselkammaren bestämmes, men kan äfven verkställas efter budning af lägenhetsinnehafvare eller gårdsägare.

Har budning skett, skall hämtning verkställas inom följande söckendag eller, om detta icke kan medhinnas, hvarom besked i sådant fall skall lämnas vid budningen, sist inom därpå följande hälgfria dag.

Öfver verkställd budning och om tiden, då den ägt rum skall anteckning ske å renhållningsverkets kontor.

§ 10.

Af hvem bortforslingen af svinmat och sopor m. m. skall verkställas.

1:o) Bortforsling af *latrin och svinmat* skall verkställas uteslutande af renhållningsverket och på stadens bekostnad, med undantag i sistberörda afseende:

a) för de områden och fastigheter utom stadsplanen, inom hvilka denna stadga jämlikt § 18 kan komma att tillämpas, i den mån Stadsfullmäktige icke bestämma afgiftsfri hämtning; och

b) för hämtning från våningsklosetter, där sådant sker direkt genom renhållningsverkets försorg, i hvilket fall af vederbörande lägenhetsinnehafvare skall erläggas särskild afgift per år, som bestämmes till visst belopp per klosett.

2:o) *Gödselsopor och skräp* bortforslas af renhållningsverket på stadens bekostnad, dock äger gårdsägare, som så önskar, att efter därom hos renhållningsverket gjord skriftlig anmälan själf ombesörja bortforslingen däraf; skolande sådan anmälan, som ej får afse kortare tid än ett år, af renhållningsverket meddelas Hälsovårdsnämnden i och för kontroll.

För rensning af kloakbrunn, där sådant sker genom stadens försorg, skall af gårdsägare erläggas särskild afgift per år, som bestämmes till visst belopp för hvarje brunn.

3:o) *Fabriks- och butiksaffall,* äfvensom snö, is, affall af byggnadsmaterialier, vid gräfning uppsamlad jord, sten, grus, andra fyllnadsämnen, döda djur, slaskvatten och andra sådana ämnen åligger det gårdsägare att på egen bekostnad och ansvar bortföra.

§ 11.

Gårdsägarens skyldighet att hålla kärl m. m.

Gårdsägare är skyldig på egen bekostnad anordna och anskaffa behöfliga afträden, urinkurar och uppsamlingskärl för latrin och sopor i enlighet med de föreskrifter, som Hälsovårdsstadgan för riket och denna stadga innehålla, samt att med här nedan nämnda undantag desamma allt framgent i fullgodt och lagenligt skick underhålla.

Likaledes är gårdsägare skyldig att, om för renhållningsverkets drift sådant erfordras, efter Drätselkammarens bepröfvande inrätta nya eller ökadt antal afträden och anskaffa ökadt antal kärl för såväl latrin som sopor etc.

§ 12.

Renhållningsverkets skyldighet att hålla kärl m. m.

Renhållningsverket tillhandahåller mot ersättning kärl för latrinens uppsamlande å afträdena, äfvensom kostnadsfritt kärl för uppsamling af svinmat.

När afträde för första gången förses med kärl af den modell och storlek, som blifver fastställd, äger renhållningsverket för sålunda levererade kärl af gårdsägaren erhålla betalning efter kärlens inköpspris, hvaremot kärl till ombyte äfvensom erforderliga lock med skrufinrättning sedermera kostnadsfritt för gårdsägaren tillhandahållas af renhållningsverket.

§ 13.

Hämtningens verkställande.

Vid hämtning skall renhållningsverkets personal lämnas tillträde, och må personalen därvid icke hindras eller onödigtvis uppehållas.

Gårdsägare eller lägenhetsinnehafvare äger, där han så önskar, till renhållningsverket aflämna erforderliga nycklar för tillträde till den lokal, där hämtning skall ske.

Renhållningspersonalen skall utföra sitt arbete med omsorg och varsamhet samt på sådant sätt, att förorening därvid icke sker eller större olägenhet ej uppkommer, än som är oundgängligt.

§ 14.

Stall och fähus.

1:o) *Stall och fähus* skola vara ljusa och rymliga samt försedda med fullt vattentäta golf, förfärdigade af cement, asfalt eller annat af Hälsovårdsnämnden godkändt ämne.

Golfvet kan till större eller mindre del täckas med pallar af plank.

2:o) Golfvet bör hafva sådan lutning, att den flytande orenligheten kan uppsamlas och afledas. Därest den ej afledes till kloakbrunn eller upptages i torfströ eller annat tjänligt ämne, skall den afledas genom glaserade lerrör till en utanför belägen vattentät behållare af beton eller glaseradt lergods. Sådan behållare skall tömmas vid behof, dock minst en gång i veckan.

3:o) Beträffande spiltor, anordnade under bar himmel eller i skjul för uppställande af kreatur, gälle i tillämpliga delar, hvad ofvan i afseende å stall och fähus är sagdt.

4:o) Undantag från eller lindring i ofvan gifna bestämmelser beträffande stall, som endast tillfälligtvis begagnas, kan af Hälsovårdsnämnden på särskild framställning beviljas.

§ 15.

Svinhållning.

Svins hållande är inom område, där denna stadga äger tillämpning, förbjudet.

§ 16.

Sätt och tid på dygnet för hämtningen.

Allt affall, som i denna stadga afses, skall bortföras i väl slutna eller öfvertäckta vagnar eller kärl på sådant sätt, att elak lukt ej utdunstar.

Bortforslingen genom renhållningsverkets försorg må, därest Magistraten ej annorlunda bestämmer, kunna äga rum när som hälst på dygnet.

§ 17.

Ansvar.

Förseelse emot denna stadga, straffas med böter från och med två till och med etthundra kronor, där förseelse ej är i allmän lag med särskildt straff belagd.

§ 18.

Stadgans tillämplighetsområde.

Denna stadga skall äga tillämpning å stadens planlagda område samt de områden och fastigheter utom stadsplanen, som Stadsfullmäktige bestämma; och skola nu gällande ordningsföreskrifter i afseende å den allmänna hälsovården i Västerås stad och vissa delar af dess område af den 8 Februari 1896 med nedan i § 19 angifna undantag upphöra att gälla för de områden och fastigheter, inom hvilka denna stadga skall tillämpas.

§ 19.

Stadgans ikraftträdande.

Denna stadga skall träda i kraft 6 månader efter det den blifvit i vederbörlig ordning fastställd; dock skall angående förut befintliga afträden med hvad i denna stadga i §§ 2, 3 och 4 är föreskrifvet, anstå ytterligare fem år, och gälla under tiden i detta hänseende, hvad i § 1 af nuvarande ordningsföreskrifter af den 8 Februari 1896 stadgadt är.“

I afgifna yttranden öfver kommitterades förslag hade dels Hälsovårdsnämnden hemställt, att Stadsfullmäktige ville med en del i Hälsovårdsnämndens utlåtande omförmälda ändringar i förslaget till stadga för gårdsrenhållningen bifalla det af renhållningskommitterade framlagda förslaget såväl i nämnda del som ock beträffande inrättandet af en kommunal svingård, dels ock Drätselkammaren i hufvudsak tillstyrkt det af kommitterade framlagda förslaget och hemställt, att de för anläggande af en stadens svingård erforderliga medlen måtte beviljas att utgå af lånemedel, äfvensom beträffande kommitterades förslag till renhållningsstadga tillstyrkt densammas antagande med de af Hälsovårdsnämnden föreslagna förändringarna.

Härjämte hade Drätselkammaren i särskild skrifvelse till Stadsfullmäktige den 21 innevarande April öfverlämnat en skrifvelse till Drätselkammaren från ett offentligt möte med Västerås fastighetsägare med förmälan, att mötet, som anordnats för öfverläggning om ifrågavarande förslag till renhållningsstadga, enat sig om följande uttalande: “Som staden inom närmaste framtiden får stora utgifter för byggnadsföretag, som kräfva sin lösning och antagandet af ny renhållningsstadga samt anläggande af svingård skulle för såväl staden som fastighetsägarne medföra stora kostnader, ansåg mötet att det ej brådskade därmed. Skulle Stadsfullmäktige likväl antaga förslaget till renhållningsstadga och bygga svingård önskas att § 7 mom. 1 andra delen förtydligas så, att ej gårdsägaren blir skyldig den bötespåföljd, som i 17 § stadgas angående sammanblandningen af svinmat med sopor eller annan orenlighet, utan den som begår felet. Dessutom önskas att staden äfven bekostar första uppsättningen af de nya plåtkärlen.“

Efter föredragning af handlingarne i ärendet yrkade till en början Herr Thunholm, att ärendet måtte förklaras hvilande tillsvidare, hvaremot Herrar Oest och Svensson hemställde, att Stadsfullmäktige nu måtte företaga ärendet till afgörande.

Sedan Stadsfullmäktige i anledning af Herr Thunholms yrkande vid framställd proposition beslutat afslå detsamma, beslöto Stadsfullmäktige i öfverensstämmelse med hvad kommitterade föreslagit att för sin del antaga förslag till renhållningsstadga byggd på grundvalen af det s. k. separationssystement.

Vid härefter skedd föredragning af det föreliggande stadgeförslaget paragrafvis fattade Stadsfullmäktige härutinnan i nedan i närmare omförmälda delar följande beslut.

Beträffande § 2 punkt 4 hade Hälsovårdsnämnden hemställt, att i satsen, “att detsamma ej kan på annat sätt däri insättas“ ordet “detsamma“ måtte utbytas mot ordet “kärlet“.

Stadsfullmäktige godkände härutinnan Hälsovårdsnämndens hemställan.

I fråga om § 5 hade Hälsovårdsnämnden föreslagit följande ändringar.

I andra meningen insättes mellan orden “användas“ och “täta“ uttrycket “för ändamålet lämpliga“.

I tredje meningen ändras första satsen: "Dessa kärl skola tömmas och innehållet bortföras", så att satsen erhåller följande lydelse: "Dessa kärl skola bortföras och tömmas".

I sista meningen af första stycket inskjutes efter satsen "därest de äro af trä", en ny sats så lydande: "eller då eljes så erfordras".

Stadsfullmäktige beslöto godkänna §:en med de ändringar, Hälsovårdsnämnden sålunda föreslagit.

Vidkommande § 6 beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herrar Edv. Karlsson och Pers att för förnyadt yttrande återremittera stadgeförslaget i denna del till Hälsovårdsnämnden.

§ 7 blef likaledes på yrkande af Herr Edv. Karlsson återremitterad för förnyadt yttrande till Hälsovårdsnämnden.

Beträffande § 8 hade Hälsovårdsnämnden föreslagit, dels att i första stycket ordet "minst" måtte utgå på andra stället, dels ock att i tredje stycket orden "Gårds- och slaskbrunn" måtte utbytas mot ordet "kloakbrunn".

Stadsfullmäktige godkände härutinnan Hälsovårdsnämndens ändringsförslag.

I fråga om § 10 punkt 1 hade Hälsovårdsnämnden föreslagit, att punkten måtte erhålla följande ändrade lydelse: "Bortforsling af *latrin och svinmat* från gårdarne inom stadens planlagda område skall verkställas uteslutande af renhållningsverket och på stadens bekostnad.

Där hämtning från våningsklosetter sker direkt genom renhållningsverkets försorg skall af vederbörande lägenhetsinnehafvare erlägges särskild afgift per år, som bestämmes till visst belopp per klosett.

För bortforsling af latrin och svinmat från områden och fastigheter utom stadsplanen, inom hvilka denna stadga jämlikt § 18 kan komma att tillämpas, skall afgift erläggas i de fall, där Stadsfullmäktige icke bestämma afgiftsfri hämtning".

Härutinnan yrkade nu dels Herr Bäckman, med hvilken Herr Råberg instämde, bifall till kommitterades oförändrade förslag, dels ock Herr Sundström, med instämmande af Herr Svensson, bifall till Hälsovårdsnämndens ändringsförslag; och beslöto Stadsfullmäktige vid efter öfverläggningens slut i denna del framställd proposition å de sålunda gjorda yrkandena genom begärd och anställd omröstning (voteringslista Bil. § 63 b) med 16 nej emot 15 ja, afgifna för Herr Sundströms yrkande, att i enlighet med Herr Bäckmans yrkande godkänna kommitterades förslag oförändradt.

Vidkommande § 10 punkt 2 hade Hälsovårdsnämnden förslagit, att andra stycket måtte erhålla följande ändrade lydelse:

"För rensning af kloakbrunnar å gård skall, där sådant sker genom stadens försorg, af gårdsägare erlägges särskild afgift per år för hvarje brunn".

Stadsfullmäktige godkände härutinnan Hälsovårdsnämndens ändringsförslag.

I fråga om § 11 hade Hälsovårdsnämnden hemställt, att i andra stycket orden "för renhållningsverkets drift" måtte såsom obehöfliga utgå.

Detta Hälsovårdsnämndens ändringsförslag beslöto Stadsfullmäktige godkänna.

Vidkommande § 12 hade Hälsovårdsnämnden föreslagit, att det i andra stycket i satsen "När afträde för första gången etc." förekommande ordet "för" måtte utgå.

Hälsovårdsnämndens ändringsförslag blef af Stadsfullmäktige bifallet.

I fråga om § 13 hade Hälsovårdsnämnden hemställt, dels att ordet "personalen" i senare satsen af första stycket måtte utgå, dels dock att i satsen "eller större olägenhet ej uppkommer" i tredje stycket ordet "ej" måtte borttagas.

Stadsfullmäktige godkände härutinnan Hälsovårdsnämndens ändringsförslag.

Beträffande § 14 hade Hälsovårdsnämnden hemställt, att senare delen af punkt 1:o) och början af punkt 2:o) måtte ändras sålunda:

1:o) "Golfvet, som till större eller mindre del må täckas med pallar af plank, skall hafva sådan lutning, att den flytande orenligheten kan uppsamlas och afledas.

2:o) Därest den flytande orenligheten ej afledes till kloakbrunn etc."

Hälsovårdsnämndens berörda ändringsförslag blef af Stadsfullmäktige bifallet.

Vidkommande § 16 hade Hälsovårdsnämnden föreslagit, dels att ordet "utdunstar" i slutet af första stycket måtte utbytas mot ordet "sprides", dels ock att första ordet i andra stycket "Bortforslingen" borde gifves obestämd form: "Bortforsling."

De af Hälsovårdsnämnden sålunda föreslagna ändringarna blefvo af Stadsfullmäktige godkända.

I fråga om § 17 beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Edv. Karlsson återremittera stadgeförslaget i förevarande del till Hälsovårdsnämnden för förnyadt yttrande.

Beträffande § 18 godkände Stadsfullmäktige Hälsovårdsnämndens ändringsförslag, att i första satsen mellan orden "samt" och "de" måtte inryckas ordet "inom."

Vidkommande § 19 hade Hälsovårdsnämnden hemställt, att densamma måtte erhålla följande ändrade lydelse:

"Denna stadga skall träda i kraft ett år, efter det den blifvit i vederbörlig ordning fastställd; dock tillåtes angående förut befintliga afträden, att i stället för hvad i denna stadga i §§ 2, 3 och 4 är föreskrifvet, under ytterligare fem år må gälla, hvad i § 1 af nuvarande ordningsföreskrifter af den 8 Februari 1896 stadgadt är."

Hälsovårdsnämndens härutinnan framställda ändringsförslag blef af Stadsfullmäktige godkändt.

Stadsfullmäktige beslöto härefter att i de delar, hvarutinnan återremiss icke beslutats, för sin del godkänna det föreliggande stadgeförslaget i enlighet med ofvan antecknade beslut och renhållningskommitterades förslag.

Beträffande slutligen förslaget om anläggande af en kommunal svingård yrkade Herr Zander, med hvilken Herrar Erik Andersson och Bäckman instämde, att denna del af förslaget måtte återremitteras till Drätselkammaren för förnyad utredning och yttrande, i hvad detsamma afsåg platsen för den blifvande svingården.

Vid härefter framställda särskilda propositioner å de olika punkterna i nu förevarande förslag beslöto Stadsfullmäktige enhälligt dels gifva Drätselkammaren i uppdrag att uppföra en stadens svingård och verkställa för denna inrättning nödiga anordningar och anskaffningar i hufvudsaklig öfverenstämmels med af stadens byggnadschef uppgjorda ritningar och kostnadsförslag samt för ändamålet anslå ett belopp af 100,000 kronor att utgå af lånemedel, dels ock i enlighet med Herr Zanders yrkande till Drätselkammaren återremittera frågan om platsen för den blifvande svingården.

§ 66.

Sedan Stadsfullmäktige den 26 September 1912 till Drätselkammaren för yttrande remitterat ett af Folkskolestyrelsen framlagdt förslag om uppförande af ett nytt folkskolehus å det af staden inköpta området af Myggbo i öfverensstämmelse med af Arkitekten Erik Hahr utförda skisser, märkta Alt. III, hade Drätselkammaren i afgifvet utlåtande den 10 April 1913 (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 22) på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att uppdraga åt en särskild kommitté att låta genom Arkitekten Erik Hahr uppgöra fullständiga entreprenadritningar till ny folkskolebyggnad af sten å stadens östra område i hufvudsaklig öfverensstämmelse med af Drätselkammaren förordade af Arkitekten Hahr uppgjorda nya skisser Alt. IV, med iakttagande af de inskränkningar i afseende å lärosalarnas storlek, som Drätselkammaren i sitt utlåtande närmare antydt, äfvensom inskränkningar och förenklingar i öfrigt, som vid den närmare undersökningen kunde finnas lämpliga, och att sedermera underställa ritningarna med tillhörande kostnadsberäkningar Stadsfullmäktiges pröfning och afgörande, äfvensom att gifva kommittén i uppdrag att närmare undersöka om och i hvad mån med uppförande af en del af det sålunda planerade skolbyggnadsföretaget skulle kunna tills vidare anstå.

Ang. ny folkskolebyggnad.

Efter en längre öfverläggning beslöto Stadsfullmäktige i enlighet med af Herr Enhörning framstäldt yrkande, i hvilket Herrar Fåhræus, Björkman, Huggare, Edv. Karlsson, Danielsson, Edström och Zander instämde, att för yttrande remittera ärendet till Folkskolestyrelsen.

§ 67.

Med anledning af framställning från Bankdirektören Axel Sundström hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 14 innevarande April hemställt, att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Drätselkammaren att till Herr Sundström försälja det mellan hans tomter N:ris 93, 94 och 95 i stadens södra kvarter och Munkgatan belägna markområdet att läggas till ifrågavarande tomter till ett pris af 7 kronor 50 öre pr. kvm.

Ang. försäljning af mark vid Munkgatan att läggas till tomterna N:ris 93, 94 och 95 södra kv.

På yrkande af Herr Enhörning biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning, hvad Drätselkammaren sålunda föreslagit.

§ 68.

Företogs till behandling det vid Stadsfullmäktiges sammanträde den 14 innevarande April till Drätselkammaren remitterade ärendet angående förberedande åtgärder för åstadkommande af en järnväg från Västerås till Avesta (Stadsfullmäktiges handlingar N:ris 21 och 23).

Ang. förberedande åtgärder för järnväg Västerås —Avesta.

I detta ärende hade järnvägskommitterade i skrifvelse till Stadsfullmäktige hemställt, att Stadsfullmäktige ville:

1:o) dels bemyndiga kommitterade:

a) att komplettera och fullständiga den undersökning och de utredningar samt vidtaga de öfriga förberedande åtgärder, som vore erforderliga för sökande af koncession å en ny järnväg med hufvudsaklig sträckning från Västerås genom Romfartuna, Fläckebo och Väster Färnebo m. fl. socknar till Avesta;

b) att därefter å stadens vägnar, eventuelt i förening med andra, söka koncession å den sålunda föreslagna nya järnvägen; samt

c) att förberedelsevis underhandla med de kommuner, industriidkare och andra, som kunde befinnas vara intresserade af järnvägens tillkomst, rörande ekonomiska bidrag för företagets förverkligande;

2:o) dels ock till kommitterades förfogande för bestridande af de med utförandet af kommitterades uppdrag förenade kostnaderna ställa ytterligare ett belopp af förslagsvis 5,000 kronor.

Särskilda skriftliga reservationer hade anförts emot kommitterades förslag af kommittéledamöterna Borgmästaren John Karlsson och Kaptenen V. Grandinson.

Drätselkammaren hade i det öfver kommitterades förslag afgifna utlåtandet, under uttalande af önskvärdheten af att järnvägen i sin södra del komme att dragas öfver Skultuna med anslutning därstädes till Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg, tillstyrkt bifall till kommitterades hemställan samt föreslagit, att det begärda anslaget å 5,000 kronor måtte beviljas att utgå med hälften af innevarande års förslagsanslag och hälften af uttaxerade medel under nästkommande år.

Emot Drätselkammarens beslut hade reservationer anmälts af Kaptenen Grandinsson under åberopande af hans emot järnvägskommitterades förslag afgifna reservation och af Veterinären M. Jonsson med ett särskildt yttrande.

På yrkande af Herrar Enhörning och Nordin beslöto Stadsfullmäktige till alla delar bifalla hvad kommitterade och Drätselkammaren i förevarande fråga föreslagit.

Paragrafen blef härefter omedelbart uppläst och justerad.

§ 69.

Ang. förändrad sträckning af kraftledningen från Trångfors.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 10 innevarande April (Stadsfullmäktige handlingar N:o 24) hade Drätselkammaren med öfverlämnade af en framställning till Drätselkammaren från Trångfors Kraft A.-B., hvari bolaget anhållit, att bolaget måtte medgifvas rätt att framdraga bolagets ledningar från Trångfors och Skultuna på sätt å ett vid framställningen fogadt kartblad inritade röda linier angåfve och i öfrigt i enlighet med ett vid samma framställning fogadt kontraktsformulär, föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte bifalla Trångfors Kraft A.-B. framställning att få omlägga sina ledningar från Trånfors och Skultuna, på sätt sålunda föreslagits, under följande villkor, nämligen:

1:o) *att* genom den föreslagna kraftledningen finge öfverföras kraft allenast för uppehållande af driften och belysningen i Nya A.-B. Svenska Metallverkens och därunder lydande bolags verkstäder och kontor, men däremot icke utan Stadsfullmäktiges medgifvande användas för öfverföring af elektrisk energi till andra;

2:o) *att* bolaget, när så kunde komma att erfordras, på egen bekostnad utbytte luftledningen mot jordkabel öfver sådana områden inom staden, som ordnades för bebyggande; samt

3:o) *att* bolaget när så kunde blifva nödigt, kostnadsfritt för staden verkställde anordningar för kraftledningens korsning med blifvande trafikleder samt stadens elektriska ledningar.

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Edström, med hvilken Herr Enhörning instämde, till alla delar bifalla hvad Drätselkammaren sålunda föreslagit, dock med den ändringen att till det under

1:o) upptagna villkoret skulle tilläggas orden "såvida ej sådan öfverföring för närvarande äger rum."

§ 70.

Ang. upplåtande af tomt för transformatorstation.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 10 innevarande April (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 25) hade Drätselkammaren, med öfverlämnande till Stadsfullmäktiges pröfning af en skrifvelse från Vatten- och Gasverksstyrelsen angående bemyndigande för Drätselkammaren att med Kungl. Vattenfallsstyrelsen träffa aftal af innehåll, att staden förbunde sig att i händelse Kungl. Vattenfallsstyrelsen så fordrade, åt styrelsen anskaffa en enligt styrelsens bedömande lämplig tomt för en transformatorstation till pris, icke öfverstigande ett visst maximibelopp per kvm., såsom eget utlåtande i ärendet föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Vatten- och Gasverksstyrelsen att med Kungl. Vattenfallsstyrelsen träffa aftal af innehåll, att staden förbunde sig att, i händelse Kungl. Vattenfallsstyrelsen så fordrade, åt styrelsen tillhandahålla af staden tillhörig mark i närheten af stadsområdets gräns lämplig tomt för en transformatorstation till pris icke öfverstigande tre kronor pr. kvm.

På yrkande af Herrar Enhörning och Edström biföllo Stadsfullmäktige efter föredragning häraf utan omröstning, hvad Drätselkammaren i förevarande ärende föreslagit.

§ 71.

Ang. hugfästande af minnet af stadens donatorer.

Sedan Stadsfullmäktige den 28 November 1912 beslutit till Beredningsutskottet och Drätselkammaren för yttrande remittera en af Herr Tersmeden väckt motion angående beviljande af ett anslag å 500 kronor att användas för hugfästande af minnet af stadens donatorer genom att uppsätta deras förstorade porträtt i galleriet i stadshotellets festvåning, hade nu de sålunda infordrade yttrandena till Stadsfullmäktige inkommit (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 26).

Beredningsutskottet hade under uttalande, att vid förslagets realiserande vissa af Beredningsutskottet i dess utlåtande angifna grunder borde följas, för sin del tillstyrkt motionen samt hemställt, att Stadsfullmäktige måtte överlämna åt Herrar Tersmeden, Fjellman och Enhörning att å Stadsfullmäktiges vägnar bringa hvad i motionen föreslagits till verkställighet.

Drätselkammaren hade tillstyrkt bifall till Beredningsutskottets förslag samt hemställt, att det begärda anslaget måtte beviljas att utgå af innevarande års förslagsanslag.

Emot Drätselkammarens beslut hade Herrar Edv. Karlsson och Danielsson låtit anteckna sin afvikande mening, i det att de förklarat, att motionens syfte borde realiseras genom uppsättande af en minnestafla öfver donatorerna i rådhuset.

Under öfverläggningen härom yrkade dels Herr Enhörning, med hvilken Herrar Tersmeden, vice ordföranden, Fåhræus och Nordin instämde, bifall till hvad Beredningsutskottet och Drätselkammaren föreslagit, dels Herr Kättström, med instämmande af Herrar Zander och Huggare, afslag af framställningen, dels ock Herr Edv. Karlsson bifall till sin emot Drätselkammarens förslag afgifna reservation.

Efter öfverläggningens slut framställdes proposition å de sålunda gjorda yrkandena, och då Herr ordföranden därvid förklarade sig anse frågan om bifall

till Herr Kättströms afslagsyrkande vara med öfvervägande ja besvarad, begärdes votering.

Sedan härefter till kontraproposition emot Herr Kättströms yrkande utan omröstning antagits Herr Enhörnings yrkande, anställdes den begärda omröstningen och utföll densamma enligt bifogade voteringslista så, att för Herr Kättströms afslagsyrkande afgåfvos 11 ja-röster och för Herr Enhörnings yrkande 17 nej-röster.

Vid denna utgång af omröstningen förklarade Herr ordföranden, som ansåg, att för bifall till Drätselkammarens och Beredningsutskottets förslag, som afsåg anslag till ett nytt ändamål, erfordrades ²/₃ af de i omröstningen deltagandes röster, att Stadsfullmäktige afslagit den föreliggande framställningen.

§ 72.

Ang. inköp af en s. k. parlograph.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 10 innevarande April hade Drätselkammaren hemställt, att Stadsfullmäktige måtte bevilja ett anslag af 496 kronor för inköp till stadsombudsmannens expedition af en s. k. parlograph med slipmaskin och öfriga tillbehör, äfvensom föreslagit, att medlen måtte beviljas utgå af innevarande års förslagsanslag.

På yrkande af Herrar Enhörning och Nordin biföllo Stadsfullmäktige enhälligt, hvad Drätselkammaren sålunda föreslagit.

§ 73.

Ang. aftal med tomtägare om ersättning för gatumark.

Biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning på yrkande af Herr Enhörning Drätselkammarens i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 10 innevarande April framställda förslag; att Stadsfullmäktige måtte gifva Drätselkammaren bemyndigande, att med tomtägare inom stadsplanen träffa aftal angående beloppet af och sättet för utgifvande till staden af ersättning för värdet af gatumark framför deras tomter.

§ 74.

Ang. återvinning af utfylld markvid västra Mälarestranden.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 10 innevarande April (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 27) hade Drätselkammaren på anförda skäl hemställt om Stadsfullmäktiges bemyndigande att, om Drätselkammaren så funne nödigt, icke blott emot Västerås Masugns A.-Bol. utan äfven gent emot öfriga jordägare utefter västra Mälarestranden anhängiggöra och utföra rättegång angående afträdande till staden af de områden, som låge utanför vederbörande jordägares invid stranden ägogränser.

På yrkande af Herr Enhörning biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning Drätselkammarens ifrågavarande hemställan.

§ 75.

Ang. brandchefens årsberättelse för 1912.

Föredrogs och lades till handlingarna Brandchefens med skrifvelse till Stadsfullmäktige ifrån Brandstyrelsen af den 31 nästlidne Mars öfverlämnade berättelse öfver brandkårens verksamhet under år 1912, hvilken berättelse fanns intagen i Stadsfullmäktiges tryckta handlingar för innevarande dag under N:o 28.

§ 76.

Ang. Badhusstyrelsens årsberättelse för 1912.

Föredrogs Badhusstyrelsens under N:o 29 af de tryckta handlingarna för dagen intagna årsberättelse för år 1912.

Efter en kort öfverläggning, därunder Herr Kättström uttalade vissa önskemål rörande ordningarne inom folkbadet samt Herr Tersmeden besvarade Herr Kättströms anförande, blef årsberättelsen lagd till Stadsfullmäktiges handlingar.

§ 77.

Ang. Hälsovårdsnämndens årsberättelse för 1912.

Föredrogs och lades till handlingarna inkommen årsberättelse från Hälsovårdsnämnden för år 1912, intagen under N:o 30 af de tryckta handlingarna för dagen.

§ 78.

Ang. nedsättning i vattenafgiften för Västerås lasarett.

I en icke dagtecknad skrifvelse, som inkommit till Stadsfullmäktige den 19 innevarande April, hade Vatten- och Gasverksstyrelsen i anledning af framställning från direktionen för härvarande lasarett om nedsättning af vattenafgiften för lasarettet från 20 öre pr kbm. till 16 öre, på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige ville besluta, att Västerås lasarett tillsvidare måtte erhålla vatten efter ett pris af 16 öre pr kbm.

Stadsfullmäktige beslöto efter föredragning häraf på yrkande af Herr vice ordföranden bifalla hvad Vatten- och Gasverksstyrelsen sålunda föreslagit.

§ 79.

Ang. gångbro eller gångtunnel vid Hamngatans korsning med järnvägen.

Med skrifvelse den 21 innevarande April hade Stockholm—Västerås—Bergslagens Nya Järnvägs A.-Bol. öfverlämnat utdrag af protokoll vid dess styrelses sammanträde den 5 nästlidne Mars, hvaraf inhämtades, att styrelsen efter föredragning af "en af Stadsfullmäktige i Västerås gjord framställning om anordnande af gångbro öfver eller gångväg under järnvägsspåren vid Hamngatan" härstädes, beslutat förbinda bolaget att, vare sig af staden anordnades gångbro eller staden funne med sin fördel förenligt att anordna gångtunnel, allt i hufvudsaklig öfverensstämmelse med af Bandirektören J. Plantin år 1909 upprättade förslag, betala halfva kostnaden härför.

Sedan Herr Edström upplyst, att han i motion till Stadsfullmäktige den 26 November 1908 föreslagit, att utredning genom Drätselkammarens försorg måtte verkställas, huruvida en viadukt för gående öfver järnvägen vid Hamngatan kunde anordnas, angående kostnaderna för en sådan anordning, äfvensom huruvida Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg borde bekosta anordningen helt eller delvis, samt att Stadsfullmäktige, därest Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg ej kunde åläggas bygga ifrågavarande viadukt, själfva måtte besluta utföra densamma, att Stadsfullmäktige samma dag beslutat remittera berörda motion till utlåtande af Drätselkammaren samt att Drätselkammaren den 10 December 1908 beslutat anhålla om Magistratens yttrande, huruvida ur trafiksynpunkt den föreslagna anordningen eller annan därmed jämförlig vore erforderlig samt i så fall, huruvida Magistraten kunde ålägga Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg att utföra en sådan anordning, beslöto Stadsfull-

mäktige likaledes efter af Herr Edström därom gjordt yrkande att remittera ifrågavarande från Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg inkomna skrifvelse till Magistraten och Drätselkammaren.

§ 80.

Ang. ordnande af tandkliniklokal för folkskolebarnen.

Sedan Stadsfullmäktige den 19 sistlidne December vid fastställandet af stadens budget för innevarande år beviljat medel för utvidning af tandvården vid stadens folkskolor samt i sammanhang därmed till Folkskolestyrelsen återremitterat för vidare utredning af sagda styrelse framställdt förslag angående anordnandet af en särskild tandkliniklokal, hade Folkskolesstyrelsen nu i skrifvelse till Stadsfullmäktige af den 10 nästlidne Mars aflämnat förnyad framställning i sist berörda hänseende.

Stadsfullmäktige beslöto efter föredragning häraf på yrkade af Herr Fåhræus remittera förslaget till Drätselkammaren för utlåtande med anhållan, att Drätselkammaren måtte inkomma till Stadsfullmäktige med sitt yttrande till Stadsfullmäktiges nästkommande ordinarie sammanträde.

§ 81.

Ang. bostadsbristkommittens betänkande.

I afgifvet betänkande af den 21 innevarande April hade den af Stadsfullmäktige den 24 November 1910 tillsatta s. k. bostadsbristkommittén aflämnat förslag rörande det åt kommitterade lämnade uppdraget.

Stadsfullmäktige beslöto, på yrkande af Herr Nordin, remittera ifrågavarande betänkande till utlåtande af Beredningsutskottet och Drätselkammaren.

§ 82.

Ang. yttrande öfver Kungl. kommitterades för den lägre tekniska undervisningens ordnande förslag.

Sedan Stadsfullmäktige den 26 September 1912 uppdragit åt yrkesskolekommitterade att upprätta förslag till det yttrande, som från Stadsfullmäktige infordrats öfver Kungl. kommitterades för den lägre tekniska undervisningens ordnande utlåtande och förslag, hade yrkesskolekommitterade i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 20 innevarande April, med åberopande af ett vid skrifvelsen fogadt uttalande från framstående elektrotekniker m. fl. aflämnat sådant förslag till yttrande.

På yrkande af Herr Edström beslöto Stadsfullmäktige bordlägga ärendet.

§ 83.

Ang. yttrande i fråga om ersättning till staden för brännvinsmedlens eventuella indragning till statsverket.

Föredrogs följande från Drätselkammaren inkomna skrifvelse:

"*Till Stadsfullmäktige i Västerås.*

Sedan Stadsfullmäktiges yttrande infordrats öfver ett af särskilda kommitterade afgifvet underdånigt betänkande angående kommunernas, landstingens m. fl. frigörande från ekonomiskt beroende af rusdrycksmedlen, beslöto Stadsfullmäktige den 29 Augusti 1912 afgifva ett yttrande, som utmynnade i följande uttalande:

"På grund af hvad ofvan anförts, få Stadsfullmäktige, som icke hafva något att erinra mot brännvinsförsäljningsmedlens indragning till statsverket mot lagstadgad ersättning till kommuner och institutioner, som hittills erhållit dessa

medel, såsom sin mening uttala, att den af kommittén föreslagna direkta ersättningen till städerna, åtminstone hvad Västerås beträffar, icke är, såsom kommittén själf med sitt förslag synes åsyfta, anpassad efter hvad städerna hittills erhållit, samt att denna ersättning bör utgå efter den beräknade medelinkomsten under åren 1908—1911, under hvilka år den nu gällande brännvinsförsäljningsförordningen ägt tillämpning, på det att städerna, som naturligen för en tid framåt beräknat sin ekonomi efter den nuvarande storleken af brännvinsmedlen, icke måtte få sin ekonomiska bärkraft i betänklig grad försvagad till men för de mångahanda stora uppgifter, de hafva sig förelagda."

Till stöd för detta sitt uttalande framhöllo Stadsfullmäktige bland annat följande:

De särskilda kommitterade hade yttrat, att någon tvekan icke borde råda därom, att vid en indragning till statsverket af brännvinsmedlen kommuner och institutioner, som förut åtnjutit dessa medel, borde erhålla en ersättning, hvilken så nära som möjligt anpassades efter hvad de förut uppburit. Detta kommitterades principuttalande ansågo emellertid Stadsfullmäktige vid de förslagna ersättningarnas bestämmande icke vara beaktadt, åtminstone icke hvad Västerås stad beträffade.

Kommitterade hade förslagit, att ersättningarna borde utgå under två olika former, dels så, att ersättningen för städernas direkta andelar af brännvinsförsäljningsmedlen lämnades i form af kontanta anslag af statsmedel och dels så, att den s. k. kommunandelen ersattes genom en höjning af statens bidrag till folkskolelärares och småskolelärares aflöning. För ersättande af den direkta andelen skulle beräknas medeltal af de under åren 1900/01—1910 inom staden influtna försäljningsafgifter och vinstmedel samt härå tillämpas bestämmelsen, att staden däraf erhölle $^{29}/_{100}$ äfvensom under en öfvergångsperiod till och med år 1920 ytterligare vissa bråkdelar, lämpade i enlighet med öfvergångsbestämmelserna i 1905 års förordning.

Enligt dessa bestämmelser skulle Västerås stad erhålla för år 1915, då den föreslagna förordningen skulle träda i kraft, 68,004 kronor, med därefter skeende successiv minskning till 54,781 kronor för år 1921, hvilket sistnämnda belopp skulle blifva fixt och utgå, till dess annorlunda förordnades.

Beträffande den föredragna ersättningen för kommunandelen, skulle denna för Västerås stad komma att uppgå till ungefär 10,500 kronor.

Emellertid påvisade Stadsfullmäktige, att medeltalet af stadens direkta andelar af brännvinsförsäljningsmedlen för åren 1908—1911 — ett medeltal, som Stadsfullmäktige på anförda skäl ansågo för den närmaste framtiden ingalunda komma att minskas utan tvärtom ökas — varit i rundt tal 110,300 kronor. Lades härtill skatten från spritbolaget, för år 1911 utgörande 22,088: 30 kronor, hvilken utan tvifvel komme att bortfalla, om försäljningsmedlen indroges till statsverket, skulle staden enligt nu gällande brännvinsförordning för år 1921 och följande år kunna påräkna en inkomst från spritbolaget (kommunandelen oberäknad) af minst 132,388: 30 kronor, under det att enligt kommittébetänkandet staden från och med nämnda år skulle komma att uppbära en ersättning af endast 54,781 kronor. Det belopp hvarmed stadens direkta inkomster af brännvinsförsäljningsmedlen skulle komma att minskas från och med år 1921, blefve sålunda afrundadt 77,600 kronor.

Äfvenledes i fråga om ersättningen för kommunandelen funno Stadsfullmäktige det af kommitterade framställda förslaget för staden ofördelaktigt, i det att Stadsfullmäktige på anförda skäl ansågo sig kunna beräkna denna med tillämpande af nu gällande bestämmelser till minst 25,000 kronor år 1920, under det att enligt förslaget ersättningen till staden för samma år blefve endast omkring 10,500 kronor. Den omständigheten, att statsbidraget till folkskolan komme att ökas med åren, ansågo Stadsfullmäktige icke komma att nämnvärdt ändra denna missproportion, då denna ökning gifvetvis icke komme att motsvara den starka ökningen af kommunandelen och det för öfrigt med skäl kunde sättas ifråga, huruvida icke staten under alla förhållanden komme att åtaga sig ifrågavarande ökning.

Dessa af Stadsfullmäktige i Västerås och äfven af Stadsfullmäktige i andra städer framhållna synpunkter, hafva emellertid icke af Kungl. Maj:t i den nu för Riksdagen framlagda Kungl. propositionen i någon mån beaktats. Tvärtom har Kungl. Maj:t gått ännu längre än rusdrycksmedelskommittén förslagit, i det att Kungl. Maj:ts proposition gått ut på en successiv fullständig afskrifning till och med år 1935 af all till kommunerna utgående direkt ersättning i form af årliga anslag. Den kontanta ersättningen till Västerås under öfvergångsperioden skulle börja med 72,144 kronor år 1915 — ökningen i förhållande till det af rusdrycksmedelskommittén för samma år föreslagna beloppet af 68,004 kronor beror på att den tioårsperiod, för hvilken medeltalet beräknats, förslagts till åren 1901/02—1911 i stället för 1900/01—1910 — och sluta med 2,004 kronor år 1935.

Beträffande ersättningen för kommunandelen, har Kungl. Maj:t i propositionen förutsatt, att denna skall utgå på sätt Rusdrycksmedelskommittén föreslagit, ehuru förslag därom icke nu framlagts.

På grund af hvad sålunda förekommit har Drätselkammaren ansett sig böra föreslå Stadsfullmäktige att till Riksdagens bevillningsutskott samt till riksdagsmännen från staden öfverlämna ett uttalande af följande lydelse:

"Västerås stadsfullmäktige, som erfarit, att Kungl. Maj:t i proposition till det nu samlade riksmöte framställt ett förslag rörande det allmännas frigörande från ekonomiskt beroende af rusdrycksmedlen, hvilket förslag i fråga om ersättningen till städerna och en del andra kommuner för indragning till statsverket af den vinstandel af rusdryckshandteringen, som enligt nu gällande förordning utgår direkt till dessa städer och kommuner, går vida längre än den s. k. rusdryckskommitténs förslag, få härmed, under åberopande af sitt öfver sistberörda förslag afgifna yttrande, framhålla, att det Kungl. förslaget, om detsamma blir genomfördt, kommer att medföra en allvarsam, ja måhända ödesdiger rubbning i Västerås stads ekonomiska förhållanden.

Västerås stad har ett antal af inemot 94,000 bevillningskronor, fördelade på hufvudsakligen arbetare och andra mindre inkomsttagare. Kommunalskatten har under de senaste åren utgått med kronor 6,75 pr bevillningskrona. Stadens direkta andel i brännvinsmedlen har under samma tid afsevärdt öfverstigit 100-tusen kronor pr år. Redan under år 1915 skulle minskningen blifva betydlig och motsvara omkring 50 öre pr bevillningskrona. Då Västerås stads folkmängd står under en synnerligen rask tillväxt, är det gifvet, att stora anslagskraf oupphörligen tränga sig fram för tillgodoseende af stadens oundgängliga behof. Det är under sådana förhållanden omöjligt att tänka sig en relativ minskning i stadens

utgifter, utan måste de minskade inkomsterna af rusdrycksmedlen motsvaras af ökning i de direkta skatterna.

Enär en sådan skatteökning för de af stora utskylder förut betungade stadsinnevånarne måste anses som en stor fara för samhällets lyckliga utveckling, hafva Stadsfullmäktige icke kunnat underlåta att uttrycka sitt allvarliga bekymmer i anledning af den i här förevarande hänseende inträdda situationen".

Vid behandlingen af detta ärende i Drätselkammaren hafva dess ledamöter Herrar Edv. Karlsson och Danielsson reserverat sig mot Drätselkammaren beslut.

Västerås den 21 April 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Browaldh."

Under öfverläggningen i anledning af berörda skrifvelse yrkade dels Herr Enhörning bifall till hvad Drätselkammaren i samma skrifvelse föreslagit, dels ock Herr Edv. Karlsson, med hvilken Herr Bäckman instämde, afslag å Drätselkammarens förslag.

Vid efter öfverläggningens slut framställd proposition å dessa yrkanden beslöto Stadsfullmäktige genom begärd och anställd omröstning enligt bifogade voteringslista med 15 nej emot 13 ja, afgifna för Drätselkammarens förslag, att afslå den af Drätselkammaren gjorda framställningen.

§ 84.

Ang. utlämnande af elektrisk ström till Hammarbyområdet i Lundby socken.

I en såsom egen motion af Herr Hedin upptagen skrifvelse af den 5 innevarande April hade Tomtägareföreningen Vestra Förstaden förnyat sin förut hos Stadsfullmäktige gjorda anhållan om erhållande af elektrisk energi från stadens elektricitetsverk för belysningsändamål å det s. k. Hammarbyområdet.

Stadsfullmäktige beslöto efter föredragning häraf på yrkande af Herr Hedin remittera motionen till utlåtande af Vatten- och Gasverksstyrelsen och Drätselkammaren.

§ 85.

Ang. anslag till ett nykterhetsmöte i Västerås.

I en såsom egen motion af Herr Edv. Karlsson m. fl. upptagen skrifvelse af den 21 innevarande April hade bestyrelsen för ett af Sveriges Studerande Ungdoms Helnykterhetsförbund planeradt ombuds- och förbundsmöte här i staden under nästinstundande sommar hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att till mötesbestyrelsen anslå 500 kronor i och för mötets anordnande.

På yrkande af Herr Edv. Karlsson beslöto Stadsfullmäktige remittera framställningen till utlåtande af Drätselkammaren.

§ 86.

Ang. återförvärfvande af tomten N:o 111 södra kv.

En af Herr Kättström m. fl. Stadsfullmäktigeledamöter framlämnad motion med förslag angående eventuelt återförvärfvande åt staden af tomten N:o 111 i södra kvarteret, som Stadsfullmäktige beslutat försälja till Västerås Teater A.-Bol.,

i händelse detsamma komme till stånd, beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Kättström bordlägga till nästkommande sammanträde.

§ 87.

Ang. entlediggande och val af ledamot i Järnvägskommittén.

Anmälde Herr ordföranden, att Kaptenen V. Grandinson anhållit om entledigande från uppdraget att vara ledamot i den s. k. järnvägskommittén.

I anledning häraf beslöto Stadsfullmäktige befria Herr Grandinsson från ifrågavarande uppdrag, hvarefter Stadsfullmäktige med acklamation till ledamot af ifrågavarande kommitté i Herr Grandinsons ställe utsågo nuvarande suppleanten i kommittén Direktören Erik Falk.

In fidem:

Theofil Öberg.

Justeradt den 30 April 1913.

Max. Schenström. Nina Anderson. Carl Wennberg.

Offentligen uppläst den 2 Maj 1913, betygar

Ex officio:

Theofil Öberg.

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

Stadsfullmäktiges protokoll.

Den 29 Maj 1913.

Närvarande vid uppropet: Ordföranden Herr Häradshöfdingen Max Schenström samt Herrar Björkman, Frans Johansson, Sundström, Oest, Nordin, Danielsson, Tersmeden, Erik Andersson, Svensson, Enhörning, Edström, Hedin, Fåhræus, Zander, Huggare, Bäckman, Råberg, Thunholm, Gustaf Andersson, Lind, Vennberg, Falk, Fru Nina Andersson, Herrar Grandinson, Kättström, Jansson, Lindström, Pers, Jonsson och Thunblad.

Senare under sammanträdet tillstädeskommo vice ordföranden Herr Läroverksadjunkten B. Fjellman och Herr Viktor Larsson, den förstnämnde under behandlingen af under § 95 antecknade ärendet och den senare vid föredragningen af det under § 103 antecknade ärendet.

Frånvarande med godkändt förfall voro Herrar Uggla, Edv. Karlsson och Romé.

Närvarande å Magistratens vägnar: Herr Borgmästaren John Karlsson.

§ 88.

Justeringsmän.

Uppdrogs åt Herrar Lind och Falk att jämte Herr ordföranden justera dagens protokoll.

§ 89.

Vatten- och Gasverksstyrelsens årsberättelse.

Med skrifvelse den 15 innevarande Maj hade Drätselkammaren öfverlämnat Vatten- och Gasverksstyrelsens till Drätselkammaren ingifna berättelse för år 1912 och därvid tillstyrkt en af styrelsen i sammanhang med berättelsen gjord framställning att få för täckande af under sagda år uppkommen brist i anslagen af lånemedel af besparade lånemedel från år 1911 disponera ett belopp af 12,597 kronor 9 öre.

Stadsfullmäktige godkände efter föredragning häraf utan omröstning Vatten- och Gasverksstyrelsens af Drätselkammaren sålunda tillstyrkta framställning, hvarjämte beslöts att styrelseberättelsen skulle läggas till Stadsfullmäktiges handlingar.

§ 90.

Ang. yttrande öfver Kungl. kommitterades förslag till den lägre tekniska undervisningens ordnande.

Företogs till förnyad behandling det vid Stadsfullmäktiges sammanträde den 24 nästlidne April bordlagda ärendet angående yrkesskolekommitterades afgifna förslag till yttrande från Stadsfullmäktige öfver Kungl. kommitterades för den lägre tekniska undervisningens ordnande utlåtande och förslag, (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 33) och beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Edström att afgifva underdånigt yttrande i förevarande ärende i fullkomlig öfverensstämmelse med yrkesskolekommitterades förslag, varande den af kommitterade föreslagna skrifvelsen af följande lydelse:

"Till Konungen.

Sedan Stadsfullmäktige i Västerås i anledning af Eders Kungl. Maj:ts nådiga remiss den 17 Augusti 1912 anbefallts att yttra sig öfver kommitterades för den lägre tekniska undervisningens ordnande den 11 juni 1912 afgifna underdåniga utlåtande och förslag, få Stadsfullmäktige i underdånighet anföra följande.

Beträffande förslaget i allmänhet synes det Stadsfullmäktige, som den Kungl. kommittén byggt på fullt riktiga principer, då den förordat de nuvarande tekniska skolornas ersättande af eller ombildande till s. k. yrkes- och fackskolor med strängare specialisering i undervisningen under följande af en efter hvarje skolas ändamål väl affattad läroplan. Medan de nuvarande tekniska skolorna ofta mer äro ägnade att bibringa en teknisk allmänbildning, än en verklig yrkesutbildning, afser kommittén genom upprättande i respektive industriers hufvuddistrikt af yrkesskolor för utbildande af förmän och verkmästare samt fackskolor för konstruktörer och driftsingeniörer att under intim samverkan med industrien på kortaste möjliga tid bibringa de bildningssökande en gedignare och för praktiken bättre afpassad utbildning. Dessa skolor skulle komma att jämte lärlingsskolorna utgöra grundvalen för den lägre tekniska undervisningen i vårt land.

Kungl. kommittén har för yrkes- och fackskolorna utarbetat särskilda läroplaner. Mot dessa finna Stadsfullmäktige intet väsentligt att anmärka, om ock här och hvar mindre förändringar skulle kunna ifrågasättas rörande vissa detaljer. Stadsfullmäktige anse emellertid, att olika meningar i fråga om pedagogiska detaljspörsmål ej böra lägga hinder i vägen vid förslagets realiserande. Då det nya skolväsendet en gång trädt i verksamhet, blir det i hvarje fall jämförelsevis lätt att vidtaga ändringar i undervisningen, om de första årens erfarenheter visa sådana erforderliga.

Hvad som emellertid i Kungl. kommitténs förslag synes Stadsfullmäktige vara mindre lyckligt är förslaget om förläggningen af den elektrotekniska fackskolan till Örebro. Den Kungl. kommittén har motiverat detta sitt förslag därmed, att vissa besparingar i anläggnings- och underhållskostnaderna skulle vinnas genom skolans kombination med den planerade mekaniska fackskolan i Örebro. Emellertid torde det ur många synpunkter vara lämpligare att förlägga den elektrotekniska fackskolan till Västerås, som utan gensägelse bör kunna betraktas som den elektriska industriens i vårt land centrum. Skolan skulle här i Västerås kunna påräkna största antalet elever och därigenom fullständigare än annorstädes fylla sin uppgift i industriens tjänst. Likaså skulle den här

kunna påräkna lärarekrafter, samtidigt aktivt verkande inom industrien. De bästa garantier för undervisningens ändamålsenlighet skulle därigenom vinnas. Äfven bortsedt från Västerås stads karaktär af elektriskt industricentrum, torde skolan äfven i öfrigt böra anses ligga lämpligare här än i Örebro. De två näst Västerås viktigaste elektriska industriorterna Ludvika och Stockholm ligga närmare Västerås än Örebro, hvarjämte Västerås äfven i förhållande till Bergslagen med dess många elektriska anläggningar ligger synnerligen centralt.

En närmare undersökning af den Kungl. kommitténs beräkningar visar, att statens markkostnader för skolans förläggande till Västerås skulle blifva ganska obetydliga. Den Kungl. kommittén har beräknat de årliga statskostnaderna för en oberoende mekanisk eller elektroteknisk fackskola till 35,875 kronor, medan kostnaderna för en elektroteknisk fackskola i Örebro, kombinerad med den därstädes föreslagna mekaniska fackskolan skulle utgöra endast 27,475 kronor. Den lägre kostnaden i det senare fallet skulle bero därpå, att den mekaniska skolans föreståndare samtidigt skulle förestå den elektriska fackskolan, hvarjämte kostnaderna för vaktmästare, belysning och underhåll skulle något reduceras.

Den fasta, en gång för alla inträdande kostnaden för staten vid den elektrotekniska fackskolans förläggning till Örebro utgöres af kostnaden för utrustningen till det elektrotekniska laboratoriet, hvilken kostnad med hänsyn därtill, att den mekaniska fackskolan i hvarje fall behöfver ett mindre dylikt laboratorium, kunnat sättas så lågt som 25,000 kronor.

Vid den elektrotekniska fackskolans förläggning till Västerås har man att i stället för dess kombination med en mekanisk *fackskola* att räkna med dess kombination med en elektroteknisk och en mekanisk *yrkesskola*. Ingendera af dessa sistnämnda skolor lika litet som den mekaniska fackskolan i Örebro är visserligen ännu organiserad, men då Västerås stads växande industri kräfver bättre teknisk undervisning än hvad som för närvarande kan bjudas i den nuvarande Centralslöjdskolan och tekniska skolan härstädes, är det sannolikt, att staden fortast möjligt kommer att vidtaga åtgärder för sådana skolors inrättande härstädes, i all synnerhet som en af Stadsfullmäktige tillsatt kommitté sedan början af år 1910 arbetar på denna frågas utredning och nu är i det närmaste färdig med sitt arbete och då därjämte Stadsfullmäktige hafva under sin disposition en särskildt för ändamålet afsedd fond, som för närvarande uppgår till nära 400,000 kronor. Under sådana förhållanden torde man kunna räkna med, att den af Kungl. kommittén beräknade skillnaden i årliga kostnader af 8,400 kronor till förmån för fackskolans förläggning i Örebro afsevärdt kan nedbringas genom de besparingar, som genom förläggningen i Västerås skulle ernås vid anordnande af fackskolan inom samma byggnad som de tvänne planerade yrkesskolorna och lärlingsskolan härstädes. Kunna därjämte alla skolorna ledas af en och samma föreståndare, såsom vid Örebroförslaget förutsatts, minskas kostnaderna ytterligare med ett par tusen kronor. Man torde därför ej räkna för optimistiskt, om man antager, att statens merkostnader vid kombination af den elektrotekniska fackskolan med yrkesskolorna i Västerås uppgå till högst ett par tusen kronor årligen.

Beträffande kostnaden för anskaffande af laboratorieutrustning för fackskolan i Västerås torde man ej behöfva anslå denna till högre belopp än vid Örebroförslaget. De båda yrkesskolorna kräfva nämligen äfvenledes mindre laboratorier, hvilka kunna kompletteras för den elektriska fackskolan för samma belopp, som Kungl. kommittén beräknat vid Örebroskolan.

Under sådana förhållanden torde kunna anses uppenbart, att det med hänsyn till statens kostnader är praktiskt taget likgiltigt, om skolan förlägges till Västerås eller Örebro.

Det är sålunda Stadsfullmäktiges uppfattning, att Västerås såväl genom sitt centrala läge i förhållande till landets större elektriska industriorter som med hänsyn till den nära beröringen med de stora elektriska industrianläggningarne härstädes, som skolan här skulle få, är vida lämpligare som förläggningsort för den elektrotekniska fackskolan än Örebro, och att den ringa merkostnad, som tilläfventyrs kan uppkomma genom skolans förläggning till Västerås, icke bör tillmätas någon afgörande betydelse i fråga om valet af förläggningsort för skolan.

Med anledning af hvad i det förestående anförts och med åberopande af närlagda uttalande af framstående elektrotekniker och representanter för elektriska företag, få Stadsfullmäktige i Västerås, under uttalande af sin lifliga önskan, att den Kungl. kommitténs i det stora hela synnerligen förtjänstfulla förslag måtte blifva genomfört, i underdånighet hemställa, att vid förslagets förverkligande, sådan afvikelse från detsamma måtte äga rum, att den elektrotekniska fackskolan kommer att förläggas till Västerås i stället för till Örebro".

§ 91.

Ang. återförvärfvande af tomten N:o 111 södra kvarteret.

Vid återföretagande till förnyad behandling af Herr Kättströms m. fl. stadsfullmäktigeledamöters vid Stadsfullmäktiges sammanträde den 24 nästlidne April bordlagda under N:o 34 af de tryckta handlingarna för dagen intagna motion med förslag angående eventuellt återförvärfvande åt staden af tomten N:o 111 i södra kvarteret, som Stadsfullmäktige beslutat försälja till Västerås Teater A.-Bol., i händelse detsamma komme till stånd, beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Kättström nu att remittera ifrågavarande motion till utlåtande af Drätselkammaren.

§ 92.

Ang. fastställelse af en del Stadsfullmäktigebeslut.

Föredrogs och lades till Stadsfullmäktiges handlingar Konungens Befallningshafvandes i länet till Stadsfullmäktige öfverlämnade resolution den 19 sistlidne Mars, utvisande att Konungens Befallningshafvande till efterrättelse fastställt af Stadsfullmäktige i sammanhang med upprättandet af innevarande års utgifts- och inkomststat för staden den 18 och 19 December fattade beslut att dels bevilja en årlig pension å 500 kronor åt förra epidemisjuksköterskan fru Carolina Thunell att utgå från den 1 November 1912, dels bevilja ett personligt lönetillägg åt trädgårdsdirektören C. A. Forsberg af 400 kronor, dels inrätta från och med den 1 Juli 1913 en ny ordinarie folkskolelärarebefattning och en ny extra ordinarie folkskolelärarebefattning samt två nya folkskolelärarinnebefattningar, dels ock bevilja en årlig pension å 300 kronor åt förra städerskan vid folkskolan Edla Froberg.

§ 93.

Ang. understödstagare från de Sundinska understödsfonderna.

Föredrogs och lades till Stadsfullmäktiges handlingar till Stadsfullmäktige öfverlämnadt utdrag af protokoll hållet vid sammanträde med nämnden öfver Sundinska understödsfonderna för dels pauvres honteux och medelklassen och dels arbetsklassen den 6 innevarande Maj, utvisande, att nämnden till under-

stödstagare för innevarande år utsett ur fonden för pauvres honteux och medelklassen fröknarna Lydia Dillman och Laura Humble, f. kassören Olof Olsson, f. handlanden Joh. Fredrik Lindgren, f. åkaren Gust. Eriksson, skräddaren Anders Larsson, bildhuggaren Karl Erik Berglund, f. kontorsskrifvaren Osvald Holmin, f. traktören Johan Peter Olsson och änkan Anna Helena Stensson, samt ur fonden för arbetsklassen f. snickaren C. G. Jonsson, änkorna Carolina Johansson, Anna Brita Skoglund och Anna Sofia Andersson, f. hushållerskan Karolina Pettersson, ogifta Charlotta Fröding, Maria Sofia Kollin och Kristina Katarina Jonsson, änkan Kristina Lovisa Ekstedt och arbetaren Erik Julin.

§ 94.

Ang. Redaktören Anders Pers' mantalsskrifning.

Med skrifvelse den 9 innevarande Maj hade Magistraten för kännedom till Stadsfullmäktige öfverlämnat ett exemplar af Konungens Befallningshafvandes den 30 nästlidne April gifna utslag i fråga om Redaktören Anders Pers' mantalsskrifning för innevarande år.

Efter föredragning af berörda utslag, hvaraf inhämtades, att Konungens Befallningshafvande funnit lagligt att med undanröjande af mantalsskrifningsåtgärden i Västerås, förklara Pers' och hans familjs rätta mantalsskrifningsort för innevarande år vara S:t Ilians socken, beslöto Stadsfullmäktige lägga utslaget till Stadsfullmäktiges handlingar.

§ 95.

Ang. val af en suppleant i styrelsen för Västerås sjukkassors centralförsamlings fortsättningsförening.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 19 innevarande Maj hade Västerås Sjukkassors Centralförsamling anhållit, att Stadsfullmäktige ville välja en styrelsesuppleant i Västerås Sjukkassors Centralförsamlings Fortsättningsförening.

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herrar Zander och Kättström att bifalla förevarande framställning; och utsågo Stadsfullmäktige genom vid sammanträdets slut företaget val till suppleant uti ifrågavarande styrelse med acklamation förmannen S. G. Hedin.

§ 96.

Ang. försäljning af den s. k. Cronstrandska villan, tomten N:o 48 norra kv. och gården och tomten N:o 5 i kv. Njord.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 8 innevarande Maj (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 36) hade Drätselkammaren på anförda grunder anhållit om bemyndigande att på sätt Drätselkammaren funne lämpligt, försälja följande staden tillhöriga fastigheter, nämligen den s. k. Cronstrandska villan med lämpligt tomtutrymme; tomten N:o 48 i norra kvarteret belägen inom byggnadskvarteret Jorund samt gården och tomten N:o 5 i byggnadskvarteret Njord.

Under öfverläggningen härom yrkade dels Herr Enhörning, med hvilken Herr Danielsson instämde, bifall till Drätselkammarens förslag, dels ock Herr Kättström att frågan om försäljningen af den s. k. Cronstrandska villan måtte bordläggas, men i öfrigt bifall till Drätselkammarens förslag.

Vid efter öfverläggningens slut framställda särskilda propositioner i fråga om de olika fastigheterna beslöto Stadsfullmäktige till en början utan omröstning att godkänna hvad Drätselkammaren föreslagit i fråga om försäljning af tomten N:o 48 i norra kvarteret och gården och tomten N:o 5 i byggnadskvarteret Njord.

Härefter framställdes proposition å frågan om bordläggning eller omedelbart afgörande af frågan angående försäljning af den s. k. Cronstrandska villan och

beslöto Stadsfullmäktige härvid att omedelbart vid detta sammanträde företaga denna del af ärendet till afgörande.

Vid slutligen framställd proposition å bifall och afslag å Drätselkammarens härutinnan framställda förslag beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning att jämväl bifalla hvad Drätselkammaren rörande försäljning af den s. k. Cronstrandska villan föreslagit.

§ 97.

Ang. inrättande af en ny ordinarie slöjdlärarinneplats vid folkskolan.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 15 innevarande Maj (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 35) hade Folkskolestyrelsen på anförda skäl anhållit om rättighet att fr. o. m. den 1 instundande Juli använda redan anslagna medel till aflöning af en ny fast slöjdlärarinna.

På yrkande af Herrar Fåhræus och vice ordföranden beslöto Stadsfullmäktige efter föredragning häraf utan omröstning bifalla hvad Folkskolestyrelsen sålunda anhållit.

§ 98.

Ang. anslag till S. S. U. H:s ombuds- och förbundsmöte i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 24 nästlidne April till utlåtande af Drätselkammaren remitterat en af Herr Edv. Karlsson m. fl. stadsfullmäktigeledamöter såsom egen motion upptagen skrifvelse från bestyrelsen för ett af Sveriges Studerande Ungdoms Helnykterhetsförbunds planerat ombuds- och förbundsmöte här i staden under instundande sommar med anhållan, att Stadsfullmäktige måtte besluta att till mötesbestyrelsen anslå 500 kronor i och för mötets anordnande, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 8 innevarande Maj (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 37) på anförda skäl tillstyrkt bifall till hvad sålunda föreslagits på det sätt, att anslaget måtte lämnas såsom förslagsanslag af högst 500 kronor mot redovisningsskyldighet, samt hemställt, att medlen måtte beviljas att utgå af innevarande års förslagsanslag.

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herrar Enhörning och vice ordföranden utan omröstning bifalla, hvad Drätselkammaren sålunda tillstyrkt och föreslagit.

§ 99.

Ang. platsen för den kommunala svingården.

Sedan Stadsfullmäktige den 24 nästlidne April, jämte det Stadsfullmäktige antagit förslag till ny renhållningsstadga byggd på grundvalen af det s. k. separationssystemet äfvensom beslutat anläggande af en stadens svingård, till Drätselkammaren återremitterat ärendet, i hvad det rörde platsen för den blifvande svingården, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 8 innevarande Maj (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 38) på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige jämväl i denna del måtte besluta i enlighet med hvad förut föreslagits eller att svingården måtte uppföras vid stadens egendom Stenby å af renhållningskommitterade föreslagen plats.

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning godkänna hvad Drätselkammaren sålunda föreslagit.

§ 100.

Ang. anskaffande af en ambulansvagn eller sjukbårar.

Företogs till förnyad behandling den genom motion af Folkskolläraren J. P. Malmberg väckta frågan om anskaffande för stadens räkning af en ambulansvagn att vid behof af stadens innevånare kostnadsfritt användas (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 12 och 39).

I detta ärende hade, sedan Stadsfullmäktige den 27 Februari 1913 till Drätselkammaren för ytterligare utredning återremitterat ärendet, Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 8 innevarande Maj på anförda skäl hemställt, att motionen om anskaffande af en ambulansvagn för stadens räkning icke för närvarande måtte föranleda till någon annan Stadsfullmäktiges åtgärd än att Drätselkammaren erhölle i uppdrag att för tillgängliga medel anskaffa två nya bärbårar, en att uppställas å järnvägsstationen och en i turbinhuset.

Efter föredragning af handlingarna i ärendet beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herrar Enhörning och Huggare utan omröstning bifalla, hvad Drätselkammaren sålunda hemställt.

§ 101.

Ang. byggnadschefens arbetsredogörelse.

Med skrifvelse till Stadsfullmäktige den 8 innevarande Maj hade Drätselkammaren till Stadsfullmäktige öfverlämnat byggnadschefens redogörelse för i staden under föregående år utförda arbeten (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 40).

Stadsfullmäktige beslöto lägga ärendet till handlingarna.

§ 102.

Ang. inrättande af tandklinik för folkskolan.

Den 19 sistlidne December hade Stadsfullmäktige vid fastställande af stadens budget för innevarande år beviljat medel för utvidgning af tandvården vid stadens folkskolor samt i sammanhang därmed till Folkskolestyrelsen återremitterat för vidare utredning Folkskolestyrelsens förslag angående anordnandet af en särskild tandkliniklokal.

Sedan Folkskolestyrelsen härefter i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 10 sistlidne Mars aflämnat förnyad framställning i berörda hänseende och därvid hemställt att Stadsfullmäktige måtte besluta:

1:o) *att* från den 1 instundande Oktober upplåta fyra rum i västra delen af tredje våningen i Sundinska huset till tandklinik för stadens folkskolor;

2:o) *att* för en första uppsättning af möbler och instrument m. m. bevilja, utom förut anslagna 500 kronor till förbrukningsartiklar, 1,100 kronor att tagas af å folkskolans stat från år 1912 besparade medel;

3:o) *att* bestämma att kliniken skulle kostnadsfritt vara tillgänglig för alla barn i stadens folk- och småskolor för behandling af akuta tandåkommor, och att den konserverande behandlingen, som skulle omfatta folkskolans fyra första årsklasser, äfvenledes skulle vara afgiftsfri för medellösa, men att öfriga skulle därför betala en afgift af en krona pr läsår;

4:o) *att* anslå inflytande tandvårdsafgifter till bestridandet af kostnaderna för kliniklokalens städning, uppvärmning och belysning under innevarande år; samt

5:o) *att* uppdraga åt Folkskolestyrelsen att anställa tandläkare och i öfrigt vidtaga nödiga anordningar för klinikens upprättande äfvensom att utfärda närmare föreskrifter för verksamheten inom densamma, samt Stadsfullmäktige den 24 nästlidne April till Drätsalkammaren för utlåtande remitterat Folkskole-

styrelsens berörda förslag, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 15 innevarande Maj (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 41) tillstyrkt bifall till hvad Folkskolestyrelsen sålunda föreslagit, dock under villkor att hyra för den föreslagna lokalen i Sundinska huset skulle beräknas efter 600 kronor pr år samt med framhållande af, att nämnda lokal vore för ändamålet onödigt stor och endast borde tagas i anspråk intill dess plats för kliniken kunde beredas i någon af stadens folkskolor, hvilket jämväl i andra afseenden torde vara att föredraga.

Under öfverläggningen härom yrkade dels Herrar Danielsson och Fåhræus bifall till Folkskolestyrelsens förslag på sätt detsamma blifvit af Drätselkammaren tillstyrkt med den ändringen i fråga om första punkten af Folkskolestyrelsens förslag, att Stadsfullmäktige måtte besluta att från den 1 instundande Oktober upplåta lämpliga rum i tredje våningen i Sundinska huset till tandklinik för stadens folkskolor och det skulle bero på öfverenskommelse mellan Drätselkammaren och Folkskolestyrelsen, dels i hvilka rum i sagda våning skulle komma till användning för ifrågavarande ändamål, dels ock rörande hyresafgiften för de upplåtna lokalerna, dels Herr Huggare bifall till Folkskolestyrelsens förslag oförändradt, dels och Herr Zander att 3 och 4 punkterna i Folkskolestyrelsens förslag måtte utgå och att sålunda all tandvård vid stadens folkskolor skulle vara afgiftsfri för samtliga folkskolebarn.

Vid efter öfverläggningens slut framställda särskilda propositioner i de olika delarna af det föreliggande förslaget beslöto Stadsfullmäktige godkänna detsamma i enlighet med Folkskolestyrelsens och Drätselkammarens förslag med de ändringar, hvilka nu föreslagits dels af Herrar Danielsson och Fåhræus, dels ock af Herr Zander; och hade Stadsfullmäktige alltså beslutat:

1:o) *att* från den 1 instundande Oktober upplåta lämpliga rum i tredje våningen i Sundinska huset till tandklinik för stadens folkskolor, med uppdrag för Drätselkammaren och Folkskolestyrelsen att träffa öfverenskommelse om hvilka rum, som för ändamålet skall komma till användning, och den hyresafgift, som för desamma skulle beräknas;

2:o) *att* för en första uppsättning af möbler och instrument m. m. bevilja, utom förut anslagna 500 kronor till förbrukningsartiklar, 1,100 kronor att tagas af å folkskolans stat från år 1912 besparade medel;

3:o) *att* uppdraga åt Folkskolestyrelsen att anställa tandläkare och i öfrigt vidtaga nödiga anordningar för klinikens upprättande äfvensom att utfärda närmare föreskrifter för verksamheten inom densamma;

4:o) samt att den meddelade tandvården skulle vara kostnadsfri.

§ 103.

Ang. inledande af åvatten för ångmaskinerna och tvättinrättningen i varmbadhuset.

I skrifvelse den 15 innevarande Maj (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 42) hade Drätselkammaren med öfverlämnande af en till Drätselkammaran ingifven och till Stadsfullmäktige ställd skrifvelse från Badhusstyrelsen af den 5 innevarande Maj däri hemställts, att Stadsfullmäktige måtte bevilja ett anslag af 5,000 kronor för inledande af vatten från Lillåns kulvert till varmbadhuset för ångmaskinernas och tvättinrättningens behof i enlighet med af ingeniören G. Gustafsson uppgjordt förslag, på af Badhusstyrelsen anförda skäl tillstyrkt bifall till ifrågavarande förslag samt hemställt att beloppet måtte beviljas att utgå af tillgängliga medel och påföras badhuset att amorteras af dess inkomster.

Stadsfullmäktige beslöto efter föredragning häraf på yrkande af Herrar Tersmeden och Jansson bifalla hvad Drätselkammaren sålunda tillstyrkt och hemställt.

§ 104.

Ang. utdragande af ledningar till Blåsbo.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 15 innevarande Maj (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 43) hade Drätselkammaren, med öfverlämnande af en till Drätselkammaren ingifven och till Stadsfullmäktige ställd skrifvelse af den 5 innevarande Maj från Vatten- och Gasverksstyrelsen, däri styrelsen med anledning af en till styrelsen inkommen skriftlig framställning från P. O. Flodins sterbhus af den 8 sistlidne Mars, hemställt att Stadsfullmäktige dels måtte besluta, att P. O. Flodins sterbhus skulle till staden såsom godtgörelse för anslutning till stadens ledningar i Skultunavägen erlägga en afgift af 12 öre per kvm. tomtareal, dels ock bifalla sökandens framställning om ledningars framdragande till en under förliden höst i byggnadskvarter och tomter planlagd del af Blåsboområdet och för ändamålet bevilja ett anslag af 8,400 kronor att utgå med 5,000 kronor af lånemedel och resten af de medel, sökandena skulle till staden erlägga för ledningarna i Skultunavägen, tillstyrkt bifall till hvad sålunda föreslagits, dock med uttryckligt betonande af att det föreslagna priset af 12 öre pr kvm. tomtareal såsom ersättning för anslutning till ofvannämnda ledningssystem icke finge betraktas såsom normerande för framtida ersättningar af liknande slag, samt under villkor att fullständiga, af Byggnadsnämnden godkända kartor upprättas öfver ifrågavarande tomtområde och öfverlämnades till staden och att sökandena till staden med äganderätt öfverläte gatumarken inom området utan ersättning äfvensom till staden utgåfve ersättning för den gatumark af Akademivreten gränsande intill sökandens ifrågavarande tomtområde, som staden kunde blifva nödgad inlösa.

Under öfverläggningen härom yrkade dels Herrar Enhörning och Sundström bifall till Drätselkammarens förslag, dels ock Herr Nordin bifall till samma förslag, dock med den ändringen, att det första af Drätselkammaren föreslagna villkoret måtte erhålla följande lydelse "att fullständiga, af Byggnadsnämnden godkända kartor öfver gator och kvarter inom ifrågavarande område upprättas och öfverlämnas till staden, innan ledningarne tagas i anspråk".

Vid efter öfverläggningens slut framställda särskilda propositioner å de olika punkterna i det föreliggande förslaget, beslöto Stadsfullmäktige till alla delar godkänna, hvad Vatten- och Gasverksstyrelsen och Drätselkammaren i ärendet hemställt och föreslagit, i fråga om det första af Drätselselkammaren uppställda villkoret efter begärd och anställd omröstning enligt bifogade voteringslista med 21 ja emot 12 nej, afgifna för bifall till det af Herr Nordin under öfverläggningen framställda ändringsförslaget, men i öfriga delar utan omröstning.

§ 105.

Ang. ny folkskolebyggnad.

Företogs till behandling fråga om uppförande af ny folkskolebyggnad (Stadsfullmäktiges handlingar N:ris 22 och 44).

I detta ärende hade Folkskolestyrelsen i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 19 September 1912 hemställt, att Stadsfullmäktige ville besluta om omedelbart uppförande på afsedd plats af ett skolhus i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Arkitekt Hahrs ritningar, alt. 3 och för ändamålet anvisa behöfliga medel.

Berörda framställning hade den 26 samma månad och år remitterats till Drätselkammaren för yttrande och hade Drätselkammaren på grund af denna remiss i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 10 nästlidne April på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta, att uppdraga åt en särskild kommitté att låta genom Arkitekten Erik Hahr uppgöra fullständiga entreprenadritningar till ny folkskolebyggnad af sten å stadens östra område i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af Drätselkammaren i berörda skrifvelse förordade skisserna alt. IV med iakttagande af de inskränkningar i afseende å lärosalarnes storlek, som Drätselkammaren i samma skrifvelse antydt äfvensom de inskränkningar och förenklingar i öfrigt, som vid en närmare undersökning kunde finnas lämpliga och att sedermera underställa ritningarna med tillhörande kostnadsberäkningar Stadsfullmäktiges pröfning och afgörande äfvensom att gifva kommittén i uppdrag att närmare undersöka om och i hvad mån med en del af det sålunda planerade skolbyggnadsföretaget skulle kunna tills vidare anstå.

Sedan Stadsfullmäktige den 24 nästlidne April beslutat remittera Drätselkammarens nyssberörda skrifvelse till yttrande af Folkskolestyrelsen hade Folkskolestyrelsen i till Stadsfullmäktige afgifvet utlåtande af den 21 innevarande Maj på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att uppdraga åt en särskild kommitté att låta genom Arkitekten Erik Hahr uppgöra fullständiga entreprenadritningar till ny folkskolebyggnad af sten i stadens östra område i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Folkskolestyrelsens förslag alt. 3 med iakttagande af de inskränkningar i afseende å lärosalarnas storlek, som Folkskolestyrelsen i sin omförmälda skrifvelse antydt äfvensom de ändringar och förenklingar i öfrigt, som vid en närmare undersökning kunde finnas lämpliga, och att sedermera underställa ritningarna med tillhörande kostnadsberäkningar Stadsfullmäktiges pröfning och afgörande.

Efter föredragning af handlingarna i ärendet uppstod en längre öfverläggning, hvarunder yrkades dels af Herr Enhörning, med instämmande af Herrar Pers och Danielsson, bifall till Drätselkammarens förslag dock med uteslutande af det sista momentet däri, eller, att den föreslagna kommittén skulle få i uppdrag att närmare undersöka om och i hvad mån med utförande af en del af det sålunda planerade skolbyggnadsföretaget skulle kunna tills vidare anstå, dels ock af Herr Björkman, med hvilken Herrar Bäckman, Thunholm, vice ordföranden, Fåhræus, Falk, Viktor Larsson, Frans Johansson och Sundström instämde, bifall till Folkskolestyrelsens senast afgifna förslag.

Vid efter öfverläggningens slut framställd proposition å de sålunda gjorda yrkandena beslöto Stadsfullmäktige genom begärd och anställd omröstning enligt bifogade voteringslista med 24 ja emot 9 nej, afgifna för bifall till Herr Enhörnings under öfverläggningen framställda förslag, att till alla delar bifalla Folkskolestyrelsens senast gjorda framställning.

I fråga om tillsättande af den sålunda beslutade kommittén beslöto Stadsfullmäktige på förslag af Herr Viktor Larsson, att kommittén skulle bestå af fem ledamöter, af hvilka en, som skulle vara kommitténs ordförande, skulle utses af Stadsfullmäktige och de fyra öfriga utses två af Folkskolestyrelsen och två af Drätselkammaren, hvarefter Stadsfullmäktige till ordförande i ifrågavarande kommitté med acklamation utsågo Herr Borgmästaren John Karlsson.

§ 106.

Ang. pension åt Rådman Hennichs änka.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 15 innevarande Maj (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 45) hade Magistraten hemställt om beviljande af en pension åt aflidne Rådmannen Frans Conrad Hennichs änka Fru Thérèse Hennichs.

På yrkande af Herr vice ordföranden beslöto Stadsfullmäktige remittera framställningen till utlåtande af Drätselkammaren.

§ 107.

Ang. ny lönestat för stadsfogden.

Ett af Magistraten i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 21 innevarande Maj (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 46) framställdt förslag angående fastställande af ny lönestat för stadsfogden i Västerås beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr vice ordföranden remittera till utlåtande af Drätselkammaren.

§ 108.

Ang. förbättrad gatubelysning inom Annedal.

I en såsom egen motion af Herr Pers upptagen skrifvelse af den 20 innevarande Maj hade byggnadsföreningen Annedal på anförda grunder anhållit att Stadsfullmäktige måtte besluta att uppdraga åt Vatten- och Gasverksstyrelsen att till hösten uppsätta en elektrisk gatulampa å lämplig plats å öfre delen af Särlagatan inom Annedals byggnadsområde.

På yrkande af motionären remitterades framställningen till utlåtande af Drätselkammaren.

§ 109.

Ang. försäljning af området Bellevue.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 15 innevarande Maj (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 47) hade Drätselkammaren på anförda skäl anhållit om Stadsfullmäktiges bemyndigande att, på sätt Drätselkammaren funne lämpligt, försälja hela det s. k. Bellevueområdet jämte en del intill liggande, staden tillhörig mark, som för en lämplig tomtindelning kunde komma att erfordras, däraf till ägaren af byggnaderna å Bellevue det tomtområde, som med honom kunde öfverenskommas, under villkor, att han medgåfve att det nu gällande arrendekontraktet i sin helhet annulerades.

På yrkande af Herr Enhörning biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning Drätselkammarens berörda hemställan.

§ 110.

Ang. inköp af egendomen Kristiansborg och exploatering af en del af samma egendom samt om ökad aktieteckning till Västerås teateraktiebolag.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 22 innevarande Maj (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 48) hade Drätselkammaren, med öfverlämnande af en skriftlig framställning till Drätselkammaren från Direktören Axel Sundström, på anförda skäl hemställt att Stadsfullmäktige måtte besluta att uppdraga åt Drätselkammaren att af Direktören Sundström inköpa egendomen Kristiansborg för ett pris af 200,000 kronor med tillägg af ränta och Herr Sundströms öfriga omkostnader för egendomens förvärfvande, att gifva Drätselkammaren bemyndigande att omedelbart försälja till byggnadstomter den del af egendomen, som låge söder om hufvudbyggnaden och som redan blifvit indelad till kvarter och tomter äfvensom att låta indela till tomter och försälja andra för tomtupplåtelser lämpliga delar af Kristiansborg, allt med rätt för Drätselkammaren att därjämte

försälja de delar af staden förut tillhörig intill egendomen gränsande mark, som erfordrades för erhållande af lämpliga kvartersfigurer, att till Drätselkammarens förfogande ställa ett förslagsanslag af 50,000 kronor för utdragande af nödiga aflopps-, gas- och elektriska ledningar till de indelade områdena samt att såväl erforderliga medel för inköp af egendomen som sagda förslagsanslag å 50,000 kronor skulle utgå af reserverade köpeskillingsmedel.

Under öfverläggningen härom yrkade dels Herrar Zander och Viktor Larsson bifall till Drätselkammarens förslag, dels och Herr Pers, med hvilken Herrar Erik Andersson, Björman, vice ordföranden, Nordin, Enhörning, Frans Johansson och Svensson instämde, likaledes bifall till Drätselkammarens ifrågavarande förslag, men med det tillägg, att Stadsfullmäktige måtte, i öfverensstämmelse med hvad Herr Sundström i ofvanberörda framställning till Drätselkammaren hemställt, besluta att i händelse Västerås Teater A.-Bol. återlämnade till staden tomten N:o 111 i södra kvarteret, som Stadsfullmäktige beslutat försälja till bolaget, staden skulle teckna ytterligare aktier för den merkostnad, bolaget finge vidkännas för förvärfvande af den för teaterbyggnad mera lämpliga tomten i hörnet af Slotts- och Västgötegatorna.

Vid efter öfverläggningens slut framställda särskilda propositioner i ärendets olika delar beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning till alla delar godkänna hvad Drätselkammaren i ärendet föreslagit med det af Herr Pers under öfverläggningen påyrkade tillägget.

§ 111.

Ang. plan för Mariabergets ordnande för bebyggande.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 22 innevarande Maj (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 49) hade Drätselkammaren på anförda skäl anhållit, att Stadsfullmäktige måtte till Drätselkammarens förfogande ställa ett anslag af 500 kronor att utgå af innevarande års förslagsanslag för uppgörande af en enhetlig plan till Mariabergets ordnande för bebyggande.

Efter föredragning häraf upplyste Herr Enhörning, att Stadsfullmäktige för åtskilliga år sedan beviljat ett förslagsanslag å 2,000 kronor för ordnandet af Mariaberget och att å ifrågavarande anslag ännu finnas besparingar till ett belopp af något öfver 1,300 kronor, samt anhöll, att Stadsfullmäktige så till vida måtte ändra Drätselkammarens förslag, att Drätselkammaren bemyndigades att af ifrågavarande anslag disponera för nyss angifna ändamål ett belopp af 500 kronor.

Stadsfullmäktige beslöto bifalla ifrågavarande framställning i enlighet med hvad Herr Enhörning under öfverläggningen yrkat.

§ 112.

Ang. plats för nytt gasverk och vissa utvidgningar i gamla gasverket.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 23 innevarande Maj hade Vatten- och Gasverksstyrelsen hemställt, att Stadsfullmäktige ville dels besluta, att det område å Kungsängen, hvilket utvisades å en vid skrifvelsen fogad karta, bilaga D, och ägde en yta af cirka 30,000 kvm., måtte afsättas som plats för nytt gasverk, dels också bevilja ett anslag af 28,000 kronor till de i ett skrifvelsen bilagdt kostnadsförslag, bilaga C, upptagna nyanskaffningar och förbättringar vid gasverket att utgå af lånemedel.

Efter föredragning häraf yrkade dels Herr Nordin att ifrågavarande framställning måtte remitteras såväl till Drätselkammaren som till Hamnstyrelsen, dels Herr Enhörning att framställningen måtte remitteras endast till Drätselkammaren, dels ock Herr Sundström att Stadsfullmäktige måtte besluta bordlägga ärendet.

Vid framställd proposition å Herr Sundströms bordläggningsyrkande och frågan om Stadsfullmäktige ville företaga ärendet till vidare afgörande, beslöto Stadsfullmäktige i enlighet med hvad Herr Sundström yrkat bordlägga ärendet.

§ 113.

Ang. tilläggsanslag för vård af medellösa lungsjuka.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 21 innevarande Maj (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 50) hade Hälsovårdsnämnden anhållit, att Stadsfullmäktige måtte bevilja Hälsovårdsnämnden ett förslagsanslag å 2,000 kronor att, utöfver det anslag för vård af medellösa lungsjuka som uti innevarande års budget ställts till Hälsovårdsnämndens förfogande för samma ändamål af Hälsovårdsnämnden användas.

Efter föredragning häraf yrkade dels Herr Enhörning med instämmande af Herrar Nordin och Viktor Larsson remiss af ärendet till Drätselkammaren, dels ock Herr Björkman, att Stadsfullmäktige måtte nu företaga ärendet till afgörande och därvid bifalla Hälsovårdsnämndens framställning med det tillägg att det begärda anslaget skulle utgå af innevarande års förslagsanslag.

Vid efter öfverläggningens slut framställd proposition å de sålunda gjorda yrkandena, beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning i enlighet med hvad Herr Björkman under öfverläggningen hemställt, att bifalla Hälsovårdsnämndens framställning med tillägg att beloppet skulle beviljas att utgå af innevarande års förslagsanslag.

§ 114.

Ang. täckande af brist i Hälsovårdsnämndens stat samt ökadt anslag till epidemisjukvården.

En af Hälsovårdsnämnden i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 10 nästlidne April (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 51) gjord framställning angående täckande af uppkommen brist i nämndens stat samt om höjdt anslag för innevarande år till epidemisjukvården beslöto Stadsfullmäktige remittera till utlåtande af Drätselkammaren.

§ 115.

Ang. vattenklosetter i fastigheterna N:ris 6, 7 och 8 i kv. Harald, N:o 3 i kv. Njord och N:o 7 vid Svantegatan.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 21 innevarande Maj hade Hälsovårdsnämnden med öfverlämnande af utdrag af Vatten- och Gasverksstyrelsens protokoll för den 8 April 1913 afseende fråga om tillstånd för byggmästaren C. J. Johansson att inrätta 15 st. vattenklosetter i fastigheterna N:ris 6, 7 och 8 i kvarteret Harald, äfvensom till Hälsovårdsnämnden inkomna ansökningar från Gårdsägaren A. H. Eriksson om tillstånd att inrätta 3 st. vattenklosetter i nybyggnad å tomten N:o 3 i kvarteret Njord och från Joh. Fr. Köhler om liknande tillstånd i fråga om en vattenklosett i huset N:o 7 Svantegatan inom kvarteret Pamela, hade Hälsovårdsnämnden underställt ifrågavarande ansökningar Stadsfullmäktiges pröfning och därvid såsom sin mening framhållit att ifrågavarande framställningar eller ytterligare inkommande ansökningar om tillstånd till vattenklosetters inrättande icke måtte af Stadsfullmäktige bifallas, innan den af Stadsfullmäktige beslutade fullständiga utredningen om vattenklosettförhållandena i staden och afloppssystemets utlopp i Mälaren blifvit verkställd, och sålunda hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att för närvarande afslå de föreliggande framställningarne, hvarjämte Hälsovårdsnämnden förmält, att från

detta Hälsovårdsnämndens beslut förste stadsläkaren Doktor C. Thunström uttalat sin afvikande mening, i det han för sin del yrkat, att Hälsovårdsnämnden måtte tillstyrka bifall till ifrågavarande framställningar i den mån tekniska hinder icke mötte härför.

Under öfverläggningen härom yrkade dels Herrar Zander, Björkman, Bäckman och Viktor Larsson bifall till Hälsovårdsnämndens afslagsyrkande, dels ock Herr Danielsson, med hvilken Herrar Enhörning, Edström och Sundström instämde, bifall till Doktor Thunströms emot Hälsovårdsnämndens förslag afgifna reservation.

Vid efter öfverläggningens slut framställd psoposition å de sålunda gjorda yrkandena beslöto Stadsfullmäktige genom begärd och anställd omröstning enligt bifogade voteringslista med 16 ja emot 14 nej, afgifna för Herr Danielssons under öfverläggningen framställda förslag, att i enlighet med hvad Hälsovårdsnämnden hemställt för närvarande afslå de föreliggande framställningarna.

§ 116.

Ang. anordningar i och plan för uthyrande af hamnmagasinen.

I en såsom egen motion af Herr Erik Andersson upptagen framställning af den 28 innevarande Maj hade Västerås Köpmannaklubb på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige ville uppdraga åt Drätselkammaren att, efter inhämtande af köpmännens i staden närmare önskemål, uppgöra och till Stadsfullmäktige inkomma med förslag angående lämpliga anordningar i hamnmagasinen och plan för deras uthyrande.

Efter föredragning häraf yrkade dels Herr Erik Andersson bifall till ifrågavarande framställning, dels ock Herrar Nordin och Grandinson att ärendet måtte remitteras till utlåtande af Drätselkammaren; och beslöto Stadsfullmäktige vid framställd proposition å de sålunda gjorda yrkandena att i enlighet med hvad Herrar Nordin och Grandinson yrkat remittera ärendet till Drätselkammaren för utlåtande.

§ 117.

Ang. förvärfvande af egendomarna Karlberg, Malmaberg och Gideonsberg.

Genom en nu ingifven skriftlig motion föreslogo Herrar Bäckman och Lindström på anförda skäl att Stadsfullmäktige måtte gifva Drätselkammaren i uppdrag att utreda och till Stadsfullmäktige inkomma med förslag om inköp af egendomarna Karlberg, Malmaberg och Gideonsberg.

Under öfverläggningen härom yrkade dels Herr Bäckman att motionen måtte öfverlämnas till Drätselkammaren för verkställande af den begärda utredningen dels ock Herr Viktor Larsson bordläggning af ärendet.

Stadsfullmäktige beslöto efter öfverläggningens slut vid framställning af proposition å de sålunda gjorda yrkandena att i enlighet med Herr Viktor Larssons förslag bordlägga ärendet.

§ 118.

Ang. anslag till kommunaltekniska föreningens årsmöte i Västerås.

I en såsom egen motion af Herr Edström upptagen skrifvelse hade Herr Edström jämte stadens byggnadschef Gösta Smitt och föreståndaren för vatten-, gas- och elektricitetsverken Gerhard Gustafsson anhållit att Stadsfullmäktige ville för vidtagande af anordningar för afhållande i början af nästkommande September månad af Svenska Kommunaltekniska Föreningens årsmöte här i staden anslå 500 kronor och ställa detta belopp till sökandenas förfogande.

På yrkande af Herr Edström beslöto Stadsfullmäktige remittera framställningen till utlåtande af Drätselkammaren.

In fidem:
Theofil Öberg.

Justeradt den 4 Juni 1913.

Max Schenström. **Erik Falk.** **A. T. Lind.**

Offentligen uppläst den 7 Juni 1913, betygar

Ex officio:
Theofil Öberg.

Stadsfullmäktiges protokoll.

Den 19 Juni 1913.

Närvarande: Ordföranden Herr Häradshöfdingen Max Schenström, vice ordföranden Herr Läroverksadjunkten B. Fjellman samt Herrar Uggla, Johansson, Sundström, Karlsson, Oest, Nordin, Danielsson, Erik Andersson, Svensson, Enhörning, Edström, Hedin, Larsson, Zander, Huggare, Bäckman, Råberg, Gust. Andersson, Lind, Romé, Wennberg, Fru Nina Andersson, Herrar Grandinson, Kättström, Jansson, Lindström, Pers, Jonsson och Thunblad,

Frånvarande med godkändt förfall voro Herrar Björkman, Tersmeden, Fåhræus, Thunholm och Falk.

Närvarande å Magistratens vägnar: Herr Borgmästaren John Karlsson.

§ 119.

Justeringsmän.

Utsågos Herrar Gustaf Andersson och Romé att jämte Herr ordföranden justera dagens protokoll.

§ 120.

Ang. plats för nytt gasverk samt anslag till vissa anordningar i gamla gasverket.

Företogs till fortsatt behandling Vatten- och Gasverksstyrelsens vid Stadsfullmäktiges sammanträde den 29 nästlidne Maj bordlagda framställning angående afsättande af plats för nytt gasverk, samt angående anslag till vissa anordningar vid nuvarande gasverket (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 52).

I detta ärende hade Vatten- och Gasverksstyrelsen i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 23 Maj 1913 hemställt, att Stadsfullmäktige ville, dels besluta, att det område å Kungsängen, hvilket funnes utvisadt å en vid framställningen fogad karta, bilaga D, och ägde en yta af cirka 30,000 kvm., skulle afsättas som plats för nytt gasverk, dels ock bevilja ett anslag af 28,000 kronor till vissa i ett vid Vatten- och Gasverksstyrelsens framställning likaledes fogadt kostnadsförslag, bilaga C, upptagna nyanskaffningar och förbättringar vid nuvarande gasverket att utgå af lånemedel.

Härjämte hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 6 innevarande Juni, med förmälan att Vatten- och Gasverksstyrelsen, under uppgift, att behofvet af ofvanberörda nyanskaffningar och förbättringar vid nuvarande gasverket vore synnerligen trängande, anhållit, att Drätselkammaren ville utan

remiss afgifva utlåtande i denna del af ärendet, på de skäl Vatten- och Gasverksstyrelsen anfört, tillstyrkt, att Stadsfullmäktige måtte bifalla Vatten- och Gasverksstyrelsens ifrågavarande framställning, i hvad densamma afsåge beviljande af anslag till nyanskaffningar och förbättringar vid nuvarande gasverket.

Efter föredragning af de föreliggande handlingarne i ärendet beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan votering dels till Drätselkammaren för utlåtande remittera framställningen i fråga om afsättande af plats till nytt gasverk, dels ock i enlighet med hvad Vatten- och Gasverksstyrelsen hemställt samt Drätselkammaren nu tillstyrkt, bevilja ett anslag af 28,000 kronor för de i Vatten- och Gasverksstyrelsens framställning omförmälda nyanskaffningar och förbättringar vid gasverket att utgå af lånemedel.

§ 121.

Ang. inköp af egendomarne Karlberg, Malmaberg och Gideonsberg.

Företogs till fortsatt behandling Herrar Bäckmans och Lindströms vid Stadsfullmäktiges sammanträde den 29 nästlidne Maj bordlagda motion med hemställan, att Stadsfullmäktige måtte gifva Drätselkammaren i uppdrag att utreda och till Stadsfullmäktige inkomma med förslag om inköp af egendomarna Karlberg, Malmaberg och Gideonsberg, hvilken motion nu finns intagen i Stadsfullmäktiges tryckta handlingar för dagen under N:o 53.

Under öfverläggningen härom yrkade dels Herr Bäckman, med hvilken Herrar vice ordföranden, Viktor Larsson och Pers instämde, remiss af den föreliggande motionen till Drätselkammaren för verkställande af den i motionen omförmälda utredningen och afgifvande af utlåtande och förslag i ärendet, dels ock Herr Sundström, med instämmande af Herr Edv. Karlsson, att Stadsfullmäktige måtte besluta remittera motionen till Drätselkammaren likväl utan angifvande af något uppdrag i afseende å den utredning, som af Drätselkammaren i anledning af motionen skulle verkställas.

Vid framställning af proposition å de sålunda under öfverläggningen gjorda yrkandena beslöto Stadsfullmäktige att i enlighet med Herr Bäckmans yrkande remittera motionen till utlåtande af Drätselkammaren.

§ 122.

Ang. pension åt skolföreståndaren Hans Larssons änka.

Genom resolution den 9 innevarande Juni (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 54) hade Magistraten till Stadsfullmäktige för besluts fattande öfverlämnat en framställning från styrelsen för Centralslöjdskolan och Tekniska skolan här i staden med anhållan att Stadsfullmäktige måtte bevilja en pension till lämpligt belopp åt aflidne skolföreståndaren Hans Larssons änka Fru Augusta Larsson.

På yrkande af Herr Enhörning beslöto Stadsfullmäktige remittera ifrågavarande ärende till utlåtande af Drätselkammaren.

§ 123.

Ang. anordnande af badplatser m. m.

Sedan Stadsfullmäktige den 27 Mars 1913 till utlåtande af Drätselkammaren remitterat en af Herrar Kättström och Wennberg samma dag väckt skriftlig motion med förslag att Stadsfullmäktige måtte besluta, dels uppdraga åt Drätselkammaren att i ungefärlig öfverensstämmelse med hvad i motionen närmare angifvits och på sätt Drätselkammaren i öfrigt kunde finna lämpligt, låta iordningställa två badplatser å Östra holmen äfvensom den för badning använda

platsen bortom Viksängstorpet, dels att erforderligt anslag för ändamålet skulle utgå af tillgängliga medel, dels ock att uppdraga åt Drätselkammaren att utreda och till Stadsfullmäktige inkomma med förslag till möjligast billiga passagerareafgifter å ångslupen Märta å traden Hamnen—Östra holmen—Hamnen, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 6 innevarande Juni (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 55) efter anförd motivering hemställt, att motionen icke måtte föranleda annan Stadsfullmäktiges åtgärd än att Drätselkammaren måtte lämnas i uppdrag att på Östra holmens nordvästra sida eller å annan tilläfventyrs lämpligare befunnen plats vidtaga enklare anordningar för iordningställande af en badplats för den holmen besökande allmänheten, samt att Drätselkammaren för ifrågavarande anordningar bemyndigades anvisa medel ur innevarande års förslagsanslag.

Under öfverläggningen i detta ärende yrkade först i fråga om anläggande af badplatser å Östra holmen, dels Herr Enhörning, med hvilken Herrar Viktor Larsson, Edström, Sundström och Romé instämde, bifall till hvad Drätselkammaren föreslagit, dock med den ändringen, att åt Drätselkammaren måtte lämnas i uppdrag, att iordningställa en, eller, därest så kunde ske, två badplatser å Östra holmen, dels ock Herr Kättström, med instämmande af Fru Andersson samt Herrar Råberg och Wennberg äfvenledes bifall till Drätselkammarens förslag, dock med det tillägg, att Drätselkammaren måtte få i uppdrag att, så snart ske kunde iordningställa en andra badplats å Östra holmen.

I denna del af ärendet bifölло Stadsfullmäktige vid efter öfverläggningens slut framställda särskilda propositioner å de gjorda yrkandena utan omröstning Herr Enhörnings yrkande.

I fråga om förslaget beträffande iordningställande af badplatsen vid Viksängstorpet godkände Stadsfullmäktige utan omröstning Drätselkammarens förslag att motionen i denna del icke skulle föranleda till någon vidare Stadsfullmäktiges åtgärd.

Vidkommande slutligen det i motionen framställda förslaget om nedsättning af passagerareafgifterna å ångslupen Märta å traden Hamnen—Östra holmen—Hamnen beslöto Stadsfullmäktige i öfverensstämmelse med ett af Herr Edström under öfverläggningen gjordt yrkande, i hvilket Herrar Kättström, Råberg, Wennberg och Viktor Larsson instämde, att återremittera denna del af frågan till Drätselkammaren, med uppdrag för Drätselkammaren att efter verkställd utredning inkomma till Stadsfullmäktige med yttrande och förslag angående förbättrad ångbåtstrafik mellan staden och Hästholmarne.

§ 124.

Ang. återförvärfvande af tomten N:o 111 södra kv. och aktieteckning i Västerås Teateraktiebolag.

Företogs till behandling frågan angående återförvärfvande af tomten N:o 111 i södra kvarteret (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 34 och 56).

I detta ärende hade Herrar Kättström, Wennberg, Huggare, Råberg, Lindh, Jonsson, Zander, Lindström, Bäckman och Jansson i skriftlig motion den 24 April 1913 hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att uppdraga åt Drätselkammaren att, för den händelse Västerås Teater-Aktiebolag komme till stånd och enligt Stadsfullmäktiges beslut den 31 Oktober 1912 gjorde anspråk på äganderätten till tomten N:o 111 södra kvarteret utan afsikt att å densamma bygga ett teaterhus, för 15,000 kronor eller möjligast billiga pris af teaterbolaget eller den, i hvars ägo tomten genom eventuellt byte befunne sig, till staden återför-

värfva äganderätten till samma tomt och besluta, att köpeskillingen skulle utgå af reserverade köpeskillingsmedel.

Sedan Stadsfullmäktige den 29 nästlidne Maj remitterat ifrågavarande motion till utlåtande af Drätselkammaren, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 6 Juni 1913 på anförda skäl *dels* hemställt, att nu ifrågavarande motion icke måtte föranleda annan åtgärd från Stadsfullmäktiges sida, än att Drätselkammaren erhölle i uppdrag, att med Västerås Teater-Aktiebolag träffa aftal, hvarigenom Stadsfullmäktiges beslut af den 31 Oktober 1912, i hvad detsamma afsåge försäljning till bolaget af tomten N:o 111 i södra kvarteret icke vidare blefve för staden bindande, *dels ock* föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte ej mindre med ändring af sitt beslut den 31 Oktober 1912 angående teckning af aktier i Västerås Teater-Aktiebolag besluta, att äfven den del af aktieteckningen, som enligt samma beslut skulle bestridas af köpeskillingen för tomten N:o 111 södra kvarteret, eller 15,000 kronor skulle gäldas af lånemedel, än äfven såsom tillägg till sitt beslut den 29 Maj 1913 om ökad aktieteckning i teateraktiebolaget besluta, att denna ökade aktieteckning skulle afse ett belopp af 13,500 kronor, och att detta belopp skulle gäldas af inflytande medel vid försäljningen af tomter inom egendomen Kristiansborgs område.

Efter föredragning af de föreliggande handlingarne i ärendet beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herrar Enhörning och Viktor Larsson utan omröstning vid framställning af särskilda propositioner i ärendets olika delar till alla delar bifalla, hvad Drättselskammaren i frågan hemställt och föreslagit.

§ 125.

Föredrogs och lades till Stadsfullmäktiges handlingar Konungens Befallningshafvandes i länet resolution den 30 nästlidne maj angående ordnande af detaljhandeln med brännvin i Västerås under tre år från och med den 1 januari 1914. *Ang. detaljhandeln med brännvin.*

§ 126.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 6 innevarande juni (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 57) hade Drätselkammaren på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Drätselkammaren att inlösa nuvarande arrendatorn Gustaf Andersson tillhöriga hus å lägenheten Andersberg för en summa af 6,000 kronor att gäldas dels genom kvittning af Anderssons skuld för föregående års arrendeafgifter och dels med inflytande arrenden under de närmaste sex åren. *Ang. inlösen af byggnaderna å lägenheten Andersberg.*

På yrkande af Herr Enhörning biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning hvad Drätselkammaren sålunda hemställt.

§ 127.

Företogs till behandling det under N:o 45 och 58 af Stadsfullmäktiges tryckta handlingar antecknade ärendet angående fråga om beviljande af pension åt Rådmannen F. C. Hennichs' änka, Fru Thérèse Hennichs; och beslöto Stadsfullmäktige härvid på yrkande af Herr Enhörning i öfverensstämmelse med hvad Magistraten hemställt och Drätselkammaren tillstyrkt, att från Magistratens ämbets- och tjänstemäns pensionsfond skulle årligen, räknadt från och med den 1 nästlidne maj, under änkefru Hennichs' lifstid, så länge hon lefde ogift, utgå en pension af 500 kronor, att utbetalas med 125 kronor hvarje den 1 Juli, 1 Oktober, 1 December och 1 April. *Ang. pension åt rådmannen F.C. Hennichs änka.*

§ 128.

Ang. ny lönestat för stadsfogden.

Sedan Magistraten i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 21 nästlidne Maj (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 46) hemställt, att Stadsfullmäktige måtte för sin del besluta, att den kontanta aflöningen till stadsfogden i Västerås skulle från och med år 1914 utgå med 2,500 kronor för år, att stadsfogden skulle äga åtnjuta två ålderstillägg, hvartdera å 500 kronor, efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring, samt att i öfrigt skulle gälla hvad föreskrifvits i afseende å rätt för stadsfogden till erhållande af tjänstelokal eller hyresbidrag, samt angående löneförmånernas uppdelande i lön och tjänstgöringspenningar, samt Stadsfullmäktige den 29 nästlidne Maj remitterat ifrågavarande framställning till utlåtande af Drätselkammaren, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 6 innevarande Juni (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 59) tillstyrkt bifall till hvad Magistraten i ärendet föreslagit, dock med det tillägg, att de vid den af Stadsfullmäktige år 1908 antagna allmänna lönestaten för de flesta af stadens befattningshafvare fogade villkor och bestämmelser i alla tillämpliga delar fortfarande skulle vara gällande med afseende å stadsfogdetjänsten.

Efter föredragning af detta ärende beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning bifalla Magistratens framställning på sätt Drätselkammaren tillstyrkt densamma, dock med det af Herr Uggla under öfverläggningen i ärendet nu föreslagna ytterligare tillägget, att stadsfogden skulle vara skyldig att, i händelse tjänstelokal bereddes honom af staden, vara å densamma tillgänglig i tjänsteärenden på tider, som af Magistraten bestämdes.

§ 129.

Ang. en elektrisk gatulampa inom Annedal.

Sedan Stadsfullmäktige den 29 nästlidne Maj till utlåtande af Drätselkammaren remitterat en af Herr Pers såsom egen motion upptagen skrifvelse från byggnadsföreningen Annedal med anhållan, att Stadsfullmäktige måtte besluta att uppdraga åt Vatten- och Gasverksstyrelsen att till innevarande års höst uppsätta en elektrisk gatulampa å lämplig plats å öfre delen af Särlagatan inom Annedals byggnadsområde, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 6 innevarande Juni (Stadfullmäktiges handlingar N:o 60) på anförda skäl tillstyrkt bifall till den i ärendet gjorda framställningen samt föreslagit att den uppkommande kostnaden äfven i hvad densamma afsåge belysningen under innevarande år måtte upptagas till uttaxering i 1914 års budget.

På yrkande af Herr Enhörning beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning bifalla framställningen, på sätt densamma blifvit af Drätselkammaren tillstyrkt.

§ 130.

Ang. brist i Hälsovårdsnämndens stat och ökadt anslag för epidemisjukvården.

Sedan Stadsfullmäktige den 29 nästlidne Maj till utlåtande af Drätselkammaren remitterat en skrifvelse från Hälsovårdsnämnden (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 51) angående täckande af uppkommen brist i nämndens stat samt om ökadt anslag till epidemisjukvården, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 6 innevarande Juni (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 61) på anförda skäl föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte besluta, dels att den uppkomna bristen i Hälsovårdsnämndens stat 13,603 kronor 52 öre skulle täckas af föregående års behållningar å stadens allmänna utgifter och inkomster, dels ock att af samma behållningar skulle ställas till Hälsovårdsnämndens förfogande ett

förslagsanslag af 5,000 kronor till bestridande af oförutsedda utgifter för epidemisjukvården under innevarande år.

Stadsfullmäktige beslöto efter föredragning häraf på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning bifalla hvad Drätselkammaren sålunda föreslagit.

§ 131.

Ang. anslag till kommunaltekniska föreningens årsmöte i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 29 nästlidne Maj till utlåtande af Drätselkammaren remitterat en af Herr Edström väckt motion om ett anslag af 500 kronor till kommunaltekniska föreningens årsmöte här i staden under innevarande år att ställas till anordnarnes af mötet förfogande, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 6 innevarande Juni (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 62) hemställt, att Stadsfullmäktige måtte för ifrågavarande ändamål af det i 1913 års budget afsatta anslaget till diverse utgifter och oförutsedda behof bevilja ett förslagsanslag af högst 500 kronor mot redovisningsskyldighet.

På yrkande af Herr Edström biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning Drätselkammarens berörda hemställan.

§ 132.

Ang. upphäfvande af betalning af vattenafgift enligt mätare.

Sedan Stadsfullmäktige den 30 sistlidne Januari för yttrande till Vatten- och Gasverksstyrelsen samt Drätselkammaren remitterat en af Herr Edv. Karlsson såsom egen motion upptagen skriftlig framställning från byggmästaren K. J. Karlsson m. fl. med anhållan, att Stadsfullmäktige måtte besluta, att den nu gällande undantagsbestämmelsen om betalning enligt mätare för en del af stadens förbrukare af hushållsvatten från stadens vattenledning skulle upphäfvas, och att den för öfriga förbrukare af vatten gällande taxan skulle tillämpas lika för alla stadens vattenförbrukare, hade nu de begärda utlåtandena till Stadsfullmäktige inkommit (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 63).

Vatten- och Gasverksstyrelsen hade i sitt utlåtande under förmälan, att styrelsen hade påbörjat en omfattande utredning i syfte att få till stånd ett enhetligare system för debitering af vattenafgiften, förklarat sig anse, att någon ändring i hittills gällande taxa i fråga om vattenafgifters erläggande för närvarande icke borde ifrågakomma, i synnerhet som den omförmälda utredningen möjligen kunde komma att utmynna i ett förslag om ett allmänt införande af vattenmätare inom stadens vattenförbrukande gårdar.

Drätselkammaren hade för sin del på de skäl Vatten- och Gasverksstyrelsen i sin skrifvelse anfört hemställt, att motionen för närvarande icke måtte föranleda någon Stadsfullmäktiges åtgärd.

Under öfverläggningen härom yrkade dels Herr Enhörning bifall till Drätselkammarens förslag, dels Herr Edv. Karlsson bifall till motionen, dels ock Herr Hedin, med hvilken Herrar Uggla och Edström instämde, återremiss af ärendet till Vatten- och Gasverksstyrelsen för förnyadt yttrande i samband med afgifvandet af den af Vatten- och Gasverksstyrelsen omförmälda utredningen.

Vid efter öfverläggningens slut framställd proposition å Herr Hedins yrkande och frågan om Stadsfullmäktige denna dag ville företaga ärendet till afgörande, beslöto Stadsfullmäktige i öfverensstämmelse med hvad Herr Hedin under öfverläggningen yrkat att för vidare utredning återremittera ärendet till utlåtande af Vatten- och Gasverksstyrelsen.

§ 133.

Ang. tillstånd för Allm. Svenska El. A.-B. att nedlägga vissa ledningar m. m. i en del af stadens gator och vägar.

Genom resolution den 12 innevarande Juni hade Magistraten till Stadsfullmäktige för yttrandes afgifvande öfverlämnat en skrifvelse till Magistraten från Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget med anhållan om rätt för bolaget att nedlägga i skrifvelsen närmare omförmälda ledningar och vidtaga andra anordningar i vissa af stadens gator och vägar.

På yrkande af Herr Vice Ordföranden beslöto Stadsfullmäktige remittera ifrågavarande framställning till utlåtande af Vatten- och Gasverksstyrelsen samt Drätselkammaren.

§ 134.

Ang. nya föreskrifter för automobiltrafik i Västerås.

Med skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 innevarande Juni hade Magistraten i anledning af framställning från automobilägare här i staden om ändring uti de den 22 Januari 1910 fastställda särskilda föreskrifter för automobiltrafik i Västerås, särskildt i hvad gällde den för färd med automobil här i staden tillåtna högsta hastighet, och under förmälan, att Magistraten funnit de hittills gällande bestämmelserna hafva föranledt en del olägenheter, efter stadsfiskalens hörande till Stadsfullmäktige öfverlämnat ett af Magistraten uppgjordt förslag till önskade föreskrifter för automobiltrafik i staden med anhållan, att Stadsfullmäktige ville däröfver afgifva yttrande, varande berörda förslag af följande lydelse:

"Förslag till särskilda föreskrifter för automobiltrafik i Västerås.

§ 1.

Automobil för befordran af personer får icke framdrifvas med större hastighet än 10 kilometer i timmen å följande gator: Köpmangatan mellan Stora torget och Stora gatan, Smedjegatan samt å gata eller väg, som delvis är afstängd för trafik.

§ 2.

Automobil för forsling af varor får ej framdrifvas med större hastighet än 10 kilometer i timmen å de i § 1 omnämnda platser samt å Stora gatan mellan Allégatan och Källgatan och Vasagatan mellan Smedjegatan och Stora gatan.

§ 3.

Automobil skall, då hinder ej möter, framföras å vänstra sidan af gata, från förarens sida räknadt, samt vid regnig väderlek eller då väglaget eljest är smutsigt, framföras med försiktighet, så att smutsen ej stänker upp från hjulen å öfriga trafikanter eller å de omkringliggande husen.

§ 4.

Utan särskildt tillstånd af Magistraten får icke vid automobil tillkopplas annat fordon.

§ 5.

Hvad genom gällande reglemente angående droskväsendet i Västerås stadgas, gäller ock i tillämpliga delar till efterrättelse för automobiler, som äro vid

droskstationen eller å andra för droskor anvisade platser uppställda för att mot betalning användas till personbefordran.

§ 6.

För yrkesmässig automobiltrafik i Västerås stad och å dess område gälla härjämte följande föreskrifter:

a) Vid järnvägsstation eller hamnplats och för öfrigt å alla de platser, där åkare enligt bestämd indelning är förpliktad att tillhandahålla åkdon, vare annan än åkare förbjudet att uppställa automobil för yrkesmässig trafik.

Automobilförare skall, när åt honom anförtrodd automobil är uppställd å station, uppehålla sig i omedelbar närhet af automobilen;

b) Såvida åkande ej angifver särskild väg, skall föraren köra genaste väg till resans mål;

c) På ställen, hvarest i allmänhet, såsom vid bangård, teater eller dylikt, större trafik äger rum, får föraren för mottagande af likvid eller af annan anledning icke stanna omedelbart framför ingång, eller så att tillträde till denna hindras eller försvåras;

d) Det är passagerare samt obehöriga personer förbjudet att vidröra styrinrättning, bromsar eller andra inrättningar, som äro afsedda för automobilens drift.

§ 7.

För förseelser mot dessa ordningsföreskrifter skall, där ansvar icke finnes satt i allmän lag eller författning, den felande böta från och med två till och med ett hundra kronor.

§ 8.

Klagomål mot ägare eller förare af automobil må anföras å polisstationen eller till tjänstgörande polisman."

Under öfverläggningen härom yrkade dels Herr Vice Ordföranden remiss af ärendet till Drätselkammaren, dels ock Herr Uggla, med hvilken Herrar Edström, Sundström, Huggare, Oest och Pers instämde, att Stadsfullmäktige måtte omedelbart företaga ärendet till afgörande och därvid förklara sig icke hafva något att erinra emot det af Magistraten framställda förslaget.

Sedan Stadsfullmäktige efter öfverläggningens slut vid först framställd proposition å Herr Vice Ordförandens remissyrkande och frågan om Stadsfullmäktige ville i dag företaga ärendet till afgörande i öfverensstämmelse med den senare propositionen beslutat nu afgöra ärendet, förklarade Stadsfullmäktige sig, i öfverensstämmelse med hvad Herr Uggla yrkat, icke hafva något att erinra emot det föreliggande förslaget.

§ 135.

Föredrogs följande från Magistraten inkomna framställning:

Ang. anslag för utförande af ökade göromål vid mantalsskrifningen i anledning af den nyinförda folkförsäkringen.

"Till Stadsfullmäktige.

Enligt 14 § i det af innevarande års riksdag antagna förslaget till lag om allmän pensionsförsäkring skall hvarje år, sedan mantalslängden för kommunen blifvit i stadgad ordning justerad, af mantalsskrifningsförrättaren uppgöras förteckning öfver de i längden upptagna personer, som vid årets början uppnått femton men icke sextiosex års ålder; och skall i förteckningen, som

uppgöres enligt fastställdt formulär, angifvas för hvarje person namn, födelseår och dag, civilstånd, yrke samt bostad.

I en skrifvelse till Magistraten, hvaraf en afskrift bifogas, har kronouppbördskassören påvisat hvilken dryg arbetsbörda pensionsförsäkringen kommer att pålägga ej allenast de personer, som hafva hand om kyrkobokföringen här i staden, utan ock i all synnerhet kronouppbördskassören och dennes biträden.

De af staden aflönade tjänstebiträden åt kronouppbördskassören eller ett kvinnligt skrifbiträde med årlig lön af 1,000 kronor och ett extra skrifbiträde med arvode af 600 kronor hafva redan förut full sysselsättning med afskrifter af längder m. m. och kunna icke påläggas ökade göromål; och för arbetet ifråga fordras en synnerlig noggrannhet, personkännedom och vana att handskas med kyrkoböcker och mantalslängder.

För att nu detta arbete skall redan från början blifva fullt korrekt ser sig Magistraten, som har ansvaret därför, ingen annan utväg än att därför anlita en särskild person, nuvarande exekutionsbetjänten Reinhold Pettersson, som till följd af sitt yrke och däraf att han under en längre tid varit anlitad som skrifbiträde å pastorsexpeditionen har synnerligt god personkännedom och är väl hemmastadd med kyrkoböckerna.

Pettersson åtnjuter för närvarande tjänstledighet som exekutionsbetjänt med afstående af sina inkomster såsom sådan och uppbär för en tid af 7 månader under året arvode å kyrkans stat af 200 kronor per månad. Med ett tillägg af 1,000 kronor eller 200 kronor per månad under återstående fem månader af året skulle Pettersson få tillfälle att hela året ägna sig åt kyrkobokföringen och mantalslängderna, hvarigenom nu rådande olägenheten i afseende å mantalsskrifningen kunde undvikas samt de till följd af pensionsförsäkringen tillkomna arbetena skulle blifva på tillfredsställande sätt utförda.

Magistraten vågar därför hos Stadsfullmäktige anhålla:

att Stadsfullmäktige ville för ökade göromål med mantalsskrifningen i följd af pensionsförsäkringen för innevarande år lämna Magistraten ett anslag från förslagsanslaget för oförutsedda utgifter 1,000 kronor.

Västerås Rådhus den 12 Juni 1913.

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

Victor Åsberg";

varande vid framställningen såsom bilagor fogade följande handlingar:

"Afskrift.

Till Magistraten i Västerås.

Under de senare åren har jag tyckt mig finna att det sätt, hvarpå mantalsskrifningen härstädes sker, i några afseenden icke är fullt tillfredsställande. I tanke härpå och med åberopande af Kungl. cirkuläret af den 23 Maj detta år i anledning af det af riksdagen antagna förslaget till lag om allmän folkpensionering får jag vördsamt anföra följande:

Det har naturligtvis städse varit af vikt att mantalsskrifningarna förrättas noggrannt, då mantalslängden ju tjänar till ledning vid den allmänna taxeringen, vid uppgörandet af röstlängder m. m., men likväl torde man kunna säga att införandet af den allmänna rösträtten skärpt krafvet på noggrannhet i berörda hänseende och att samma kraf nu ytterligare stegrats genom tillkomsten af lagen om allmän folkpensionering. Det är nämligen alldeles särskildt nödvändigt att med kyrkoböckerna kontrollera den af hvarje person lämnade uppgiften om födelsetid, enär åldersgränserna spela bestämd roll i olika hänseenden. Denna kontroll är emellertid högst tidsödande, särdeles så länge kyrkoböckerna föras på det sätt, som nu sker här i staden. Hittills har mantalsskrifningen måst utsättas några dagar efter uppbörden, som slutar omkring den 6 December, men nu, efter hvad det visat sig, måste utsträckas några dagar till. Tiden har då ej räckt till för en effektiv kontroll med kyrkboken. Dock skulle en lättnad i detta fall kunna uppnås om, i stället för det nu tillämpade sättet, att föra sagda böcker, ett uppläigg gjordes i församlingsboken för hvarje särskild fastighet och alla inom fastigheten boende personer familjevis infördes i de respektive uppläggen. I och för nyinflyttning eller flyttning från en fastighet till en annan borde vid hvarje upplägg lämnas ett tillräckligt antal oskrifna blad. Genom en sådan förändring skulle den fördelen vinnas, att mantalsskrifningsförrättaren, då han har framför sig uppgifterna för ett visst fastighetsnummer, endast hade att i församlingsboken uppslå det motsvarande numret för att där återfinna samtliga inom fastigheten boende personer och sålunda befrias från att såsom hittills efter ett register uppsöka dem å de mest skilda ställen i församlingsboken.

Emellertid torde det vara nödvändigt att mantalsskrifningsförrättningen tills vidare samt framgent, om detta mitt förslag till kyrkböckernas förande ej skulle vinna beaktande, ökas från nuvarande 8 dagar till 20 dagar. Men då tiden för sagda förrättning, som måste utsättas med början den första dagen i December månad eller betydligt tidigare än hvad som hittills varit fallet, således kommer helt eller delvis sammanfalla med kronouppbörden, torde det blifva nödigt att lämplig person förordnas att biträda mig med mantalsskrifningen, då jag själf är förhindrad på grund af uppbörden.

De efterarbeten, det vill säga granskningen af de alltmer svällande uppgifterna å arbets- och kontorspersonal från bolagen till mantalsskrifningen och därmed sammanhängande arbete, som efter mantalsskrifningen i och för mantalslängdens komplettering måste äga rum, hafva blifvit synnerligen betungande, beroende på den kontroll, som måste utöfvas för att konstatera, att hvarje uppgifven person finnes införd i mantalslängden och där så ej är fallet, på skyldigheten att infordra felande uppgifter från flera hundra mest inneboende personer. Det är lätt att förstå, hvilket tidsödande arbete detta är, och har det med den nuvarande arbetskraften å kronouppbördskontoret visat sig svårt att i god tid få mantalslägden färdig, hvadan i detta afseende fordras ytterligare arbetshjälp å kontoret.

Härtill kommer att enligt ofvan berörda lag om allmän pensionsförsäkring mantalsskrifningsförrättaren omedelbart, sedan mantalslängden i stadgad ordning blifvit justerad, skall uppgöra en förteckning öfver de i mantalslängden upptagna personer, som vid årets början uppnått 15 men icke sextiosex års ålder, därvid skall angifvas för hvarje person namn, födelseår och dag, civilstånd, yrke samt bostad. För upprättande af denna längd erfordras säkerligen 6 veckor,

hvartill ej finnes arbetskraft å kontoret, synnerligast som vid denna tid ett forceradt arbete måste ägnas åt uppgörande af register å mantalslängden, redovisning af restlängden, uppgörande af röstlängd till riksdagsmannaval, tillskrifning af taxeringslängderna m. m. Själf är jag fullständigt upptagen med kronoräkenskapen, granskning af det arbete som utföres å kontoret, en del förarbeten till taxeringen samt sedermera vid taxeringsnämndens sammanträden samt vid komplettering af taxeringslängderna.

Vidare finner jag det önskligt att inlämnandet af mantalsuppgifterna utsattes att ske under de 10 första dagarna i November månad och att inlämnandet sker för vissa fastigheter till bestämdt antal hvarje dag, på det att uppgifterna må kunna vid inlämnandet sorteras och noggrannt granskas. Inlämnandet torde då lämpligen ske till den här ifrågasatta medhjälparen vid mantalsskrifningen. Denne borde sedermera biträda vid utskrifvandet af mantalslängden efter uppgifterna, hvilket arbete, på grund af den för hvarje år skeende högst betydliga folkökningen samt nya bestämmelser om införande af födelsedag m. m. i mantalslängden, ej kan medhinnas af nuvarande kontorspersonalen till den för mantalsskrifningen tidigare utsatta tiden.

Slutligen finner jag mig böra hemställa, att Magistraten ville fastställa de formulär till blanketter för uppgifter till mantalsskrifningen, hvartill förslag nu af mig bifogas; och torde sådana blanketter böra åtminstone under första året afgiftsfritt på stadens bekostnad tillhandahållas allmänheten.

Västerås kronouppbördskontor den 11 Juni 1913.

Axel Eklundh.

Vidimeras.

Ex officio.
Victor Åsberg".

"Afskrift af afskrift.

GUSTAF, med Guds Nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung.

Vår ynnest och nådiga benägenhet med Gud Allsmäktig!

Enligt 14 § i det af innevarande års Riksdag antagna förslaget till lag om allmän pensionsförsäkring skall hvarje år, sedan mantalslängden för kommunen blifvit i stadgad ordning justerad, af mantalsskrifningsförrättaren uppgöras förteckning öfver de i längden upptagna personer, som vid årets början uppnått femton men icke sextiosex års ålder; och skall i förteckningen, som uppgöres enligt fastställdt formulär, angifvas för hvarje person namn, födelseår och dag, civilstånd, yrke samt bostad.

Då vid uppgörandet af sådan förteckning torde befinnas lämpligast, att samtliga för förteckningen erforderliga uppgifter återfinnas i mantalslängden, vid hvars uppläggande hänsyn härtill således bör tagas, hafva Vi redan nu velat i nåder anbefalla Eder att fästa vederbörande mantalsskrifningsförrättares uppmärksamhet å innehållet i ofvan angifna paragraf i och för de förberedande arbeten, som skola vidtagas till mantalsskrifningarna för år 1914, samt för upp-

görande af förslag å tider för förrättande af mantalsskrifningarna, hvilka kunna antagas komma att kräfva längre tid än tillförene. Hvilket Eder till kännedom och efterrättelse, hvad på Eder beror, härigenom meddelas.

Stockholms slott den 23 maj 1913.

GUSTAF.

Axel Schotte.

Öfverlämnas till Magistraten i Västerås för kännedom och efterrättelse.

Västerås slott i landskontoret den 30 Maj 1913.

Ex officio:

Olof Åkerrén.

Vidimeras.

Ex officio:

Victor Åsberg".

Stadsfullmäktige beslöto på yrkande af Herr Uggla utan omröstning bifalla hvad Magistraten i förevarande ärende föreslagit, eller att för ökade göromål med mantalsskrifningen i följd af pensionsförsäkringen för innevarande år lämna Magistraten ett anslag från förslagsanslaget för oförutsedda utgifter å 1,000 kr.

§ 136.

Ang. yttrande öfver förslag till ny tryckfrihetsförordning.

Sedan Stadsfullmäktige den 27 sistlidne Februari, efter det Stadsfullmäktige genom nådig remiss den 24 Januari samma år anbefallts att afgifva underdånigt utlåtande öfver 2 kap. af det af särskilda kommitterade inom Kungl. Justitiedepartementet afgifna betänkande med förslag till tryckfrihetsförordning och därvid tillika framställa de erinringar, hvartill Stadsfullmäktige kunde finna betänkandet i öfrigt föranleda, remitterat detta ärende till yttrande af Drätselkammaren, Vatten- och Gasverksstyrelsen, Hamnstyrelsen, Byggnadsnämnden, Hälsovårdsnämnden, Fosterbarnsnämnden, Brandstyrelsen, Fattigvårdsstyrelsen, Folkskolestyrelsen och Badhusstyrelsen samt därefter af Beredningsutskottet, hade Beredningsutskottet i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 14 innevarande Juni (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 64), med öfverlämnande af inkomna yttranden från Drätselkammaren, Byggnadsnämnden och Folkskolestyrelsen, föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte besluta att i det föreliggande ärendet afgifva underdånigt utlåtande af följande lydelse:

"Till Konungen etc. se Stadsfullmäktiges handlingar sid. 230—233.

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herrar vice Ordföranden, Viktor Larsson och Huggare att afgifva utlåtande i ärendet i fullkomlig öfverensstämmelse med Beredningsutskottets förslag.

§ 137.

Ang. vattenklosetter i fastigheten N:o 6 i kv. Henrik.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 20 Februari 1913, som inkommit till Stadsfullmäktige den 18 innevarande Juni, hade Hälsovårdsnämnden, med öfverlämnande af en af gårdsägaren E. A. Eriksson hos Hälsovårdsnämnden gjord

och den 14 Januari 1913 dagtecknad ansökning om tillstånd att i nybyggnad å tomten N:o 6 i kvarteret Henrik inrätta 30 st. vattenklosetter samt under åberopande af Vatten- och Gasverksstyrelsens vid Hälsovårdsnämndens skrifvelse bilagda, i ärendet afgifna yttrande af den 15 Januari 1913, däri Vatten- och Gasverksstyrelsen meddelat, att servis till ifrågavarande byggnad antingen kunde anslutas till ledningen i Domkyrkoesplanaden eller ledningen i Engelbrektsgatan, hvilka ledningar utmynnade i Utanbygatans aflopp, som kort därefter komme att intagas i den större kulvert, hvilken vore anlagd i Kopparbergsvägen m. fl. gator och utmynnade i Svartån, och att ledningarna, hvilkas lutning och dimensioner tilläte anslutning af berörda klosetter, hade en längd mellan utloppet i Svartån och sökandens byggnad af 1,275 meter, samt på grund häraf förklarat, att tekniska skäl icke lade hinder i vägen för bifall till framställningen, föreslagit, att Stadsfullmäktige ville för ifrågavarande fall medgifva undantag från bestämmelsen om garderobklosetter i § 1 af ordningsföreskrifterna i afseende å den allmänna hälsovården i Västerås stad samt tillsvidare tillåta anordnandet af det begärda antalet vattenklosetter i nybyggnaden ifråga med anslutning till stadens afloppsledning i Utanbygatan under villkor, att sökanden ställde sig till efterrättelse de föreskrifter rörande klosetternas anordning och användning, som Hälsovårdsnämnden kunde finna skäligt meddela.

Efter föredragning häraf yrkade dels Herr Sundström bifall till Hälsovårdsnämndens framställning, i hvilket yrkande Herrar Oest, Edström, Edv. Karlsson, Nordin och Frans Johansson instämde, dels ock Herr Bäckman afslag å ifrågavarande framställning, hvarjämte Herr Viktor Larsson, som förklarade sig icke hafva något särskildt yrkande i själfva saken, hemställde, att Stadsfullmäktige i samband med det beslut Stadsfullmäktige i ärendet komme att fatta, måtte uttala önskvärdheten af, att Vatten- och Gasverksstyrelsen snarast möjligt måtte afgifva den förut af Stadsfullmäktige begärda utredningen rörande vattenklosettförhållandena i staden och afloppssystemets utlopp i Mälaren samt att den utredning, Hälsovårdsnämnden enligt upplysning för någon tid sedan begärt af Vatten- och Gasverksstyrelsen rörande sådana provisoriska anordningar, som kunde anses erforderliga för att medgifva vidare inrättande af vattenklosetter, intill dess resultatet af förstberörda utredning blifvit tillgängligt och beslut i anledning däraf fattats, måtte afgifvas så tidigt att Hälsovårdsnämnden kunde framlägga därpå grundadt förslag vid Stadsfullmäktiges ordinarie sammanträde under nästkommande Augusti månad.

I denna Herr Viktor Larssons hemställan instämde Herrar Edström, Edv. Karlsson och Nordin.

Vid efter öfverläggningens slut framställda propositioner å de sålunda gjorda yrkandena beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning dels bifalla hvad Hälsovårdsnämnden i det föreliggande ärendet föreslagit, dels ock att i sammanhang därmed göra det uttalande, som af Herr Larsson föreslagits.

§ 138.

Ang. stämning å staden af f. poliskonstapeln Emil Borg.

Anmälde Ordföranden, att han blifvit delgifven en af f. Poliskonstapeln Emil Borg utverkad stämning å staden till härvarande Rådstufvurätt med inställelse den 18 nästkommande Augusti, i hvilken stämning Borg yrkat att ut-

bekomma honom undanhållna löneförmåner under tid, då han varit kommenderad till tjänstgöring å annan ort, med 375 kronor 54 öre.

I anledning häraf beslöto Stadsfullmäktige befullmäktiga stadens ombudsman Theofil Öberg, eller den hans tjänst företrädde att uti ifrågavarande rättegångsmål utföra och bevaka stadens talan med rätt för ombudsmannen eller hans vikarie att sätta annan person i sitt ställe, äfvensom att eventuellt till vederbörande öfverrätter fullfölja och därstädes utföra och bevaka stadens talan i målet.

In fidem:

Theofil Öberg.

Justeradt den 25 Juni 1913.

Max. Schenström. ***Gust. Anderson.*** ***Konrad Romé.***

Offentligen uppläst den 26 Juni 1913 betygar,

Ex officio:

Theofil Öberg.

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

Stadsfullmäktiges protokoll.

Den 15 Augusti 1913.

Närvarande: ordföranden Herr Häradshöfdingen Max Schenström, vice ordföranden Herr Läroverksadjunkten B. Fjellman samt Herrar Uggla, Björkman Johansson, Sundström, Oest, Danielsson, Tersmeden, E. Andersson, Svensson, Enhörning, Hedin, Fåhræus, Larsson, Zander, Huggare, Bäckman, Råberg, Thunholm, G. Andersson, Lind, Romé, Vennberg, Fru Nina Andersson, Herrar Kättström, Jansson, Lindström, Jonsson och Thunblad.

Frånvarande med godkändt förfall voro Herrar Karlsson, Nordin, Edström, Falk, Grandinson och Pers.

Närvarande å Magistratens vägnar: Herr t. f. Borgmästaren Victor Asberg.

§ 139.

Ang. fråga om indelning af staden i pensionsdistrikt m. m.

Genom resolution den 28 nästlidne Juli hade Konungens Befallningshafvande i länet — med öfverlämnande af ett exemplar af Kungl. Maj:ts nådiga cirkulär den 4 Juli 1913, däri Kungl. Maj:t anbefallt Konungens Befallningshafvande bland annat att med anledning af vissa stadganden i lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 Juni 1913, hvilka stadganden skulle i tillämpliga delar lända till efterrättelse från och med den 1 September innevarande år, anmoda enhvar kommun inom länet att snarast möjligt besluta, huruvida kommunen skulle fördelas i två eller flera pensionsdistrikt samt att företaga val af ledamöter i pensionsnämnden eller där kommunen omfattade mer än ett pensionsdistrikt, i pensionsnämnden för hvarje distrikt — anmodat Magistraten i Västerås bland annat att, så fort ske kunde, infordra Stadsfullmäktiges beslut, huruvida stadskommunen skulle fördelas i två eller flera pensionsdistrikt eller utgöra allenast ett pensionsdistrikt, äfvensom föranstalta om val af ledamöter i pensionsnämnden för hvarje distrikt, hvarjämte Konungens Befallningshafvande förklarat sig införvänta Stadsfullmäktiges beslut om fördelningen i pensionsdistrikt före den 20 innevarande Augusti.

På grund häraf hade Magistraten genom resolution den 31 nästlidne Juli öfverlämnat ofvanberörda handlingar till Stadsfullmäktiges ordförande med anmodan till ordföranden att föranstalta om beslut angående stadens indelande i pensionsdistrikt och med protokoll öfver beslutet till Magistraten inkomma före den 20 innevarande Augusti.

Sedan ofvan omförmälda handlingar blifvit föredragna för Stadsfullmäktige, hvilka för behandling af detta ärende blifvit kallade till extra sammanträde denna dag, beslöto Stadsfullmäktige på förslag af Herrar Uggla, vice ordföranden och Viktor Larsson, *dels* att staden skulle utgöra ett pensionsdistrikt, *dels ock* att antalet af Stadsfullmäktige valda ledamöter i pensionsnämnden för staden skulle utgöra sex, hvarjämte på yrkande af samma talare uppdrogs åt Beredningsutskottet att till nästkommande ordinarie sammanträde till Stadsfullmäktige inkomma med förslag ej mindre å de personer, som borde inväljas i pensionsnämnden, än äfven ifråga om bestämmande af arvode för nämndens ledamöter.

Protokollet blef omedelbart uppläst och justeradt

In fidem:

Theofil Öberg.

Stadsfullmäktiges protokoll.

Den 28 Augusti 1913.

Närvarande: Ordföranden Herr Häradshöfdingen Max Schenström, vice ordföranden Herr Läroverksadjunkten B. Fjellman samt Herrar Uggla, Björkman, Frans Johansson, Sundström, Oest, Nordin, Danielsson, Tersmeden, E. Andersson, Svensson, Enhörning, Edström, Hedin, Fåhræus, Larsson, Zander, Huggare, Bäckman, Råberg, Thunholm, G. Andersson, Lind, Romé, Vennberg, Falk, Fru Nina Andersson, Herrar Grandinsson, Kättström, Jansson, Lindström, Pers, Jonsson och Thunblad.

Frånvarande med godkändt förfall var Herr Edv. Karlsson.

Närvarande å Magistratens vägnar: Herr Borgmästaren John Karlsson.

§ 140.

Justeringsmän.

Utsågs Herrar Råberg och Thunholm att jämte Herr ordföranden justera dagens protokoll.

§ 141.

Ang. anslag till ridande polis.

Föredrogs Kungl. Maj:ts under N:o 65 i de tryckta handlingarne för dagen intagna utslag på Stadsfullmäktiges m. fl. besvär öfver Konungens Befallningshafvandes i länet den 30 December 1912 meddelade utslag i fråga om Stadsfullmäktiges beslut den 31 oktober 1912 rörande anslag till ridande polis; och beslöto Stadsfullmäktige, sedan af Kungl. Maj:ts utslag inhämtats, att Kungl. Maj:t icke funnit skäl hafva förekommit, som föranledde ändring i Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes utslag, hvarigenom Konungens Befallningshafvande visat ärendet åter till Stadsfullmäktige, som hade att Magistratens i ärendet gjorda hemställan ånyo till behandling i vederbörlig ordning företaga och därmed vidare lagligen förfara, att för utlåtande remittera ärendet till Drätselkammaren.

§ 142.

Ang. yttrande öfver förslag rörande utseende af suppleanter för Stadsfullmäktige.

Genom resolution den 1 Juli 1913 hade Magistraten i anledning af en skrifvelse från Konungens Befallningshafvande den 30 sistlidne Juni öfverlämnat för Stadsfullmäktiges yttrande Riksdagens skrifvelse N:o 24 till Konungen i anledning af väckt motion om skrifvelse till Konungen i fråga om utarbetande och framläggande af förslag till bestämmelser rörande utseende af suppleanter för Stadsfullmäktige (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 66).

På yrkande af Herr Uggla beslöto Stadsfullmäktige remittera ärendet till Beredningsutskottet med uppdrag för utskottet att utarbeta och till Stadsfullmäktiges nästa sammanträde inkomma med förslag till yttrande i ärendet.

§ 143.

Ang. yttrande rörande öfverlåtande å bolag af detaljhandeln med brännvin.

I anledning af Konungens Befallningshafvandes i länet resolution den 30 sistlidne Maj angående medgifvande att detaljhandel med brännvin finge utöfvas i Västerås under tre år från och med den 1 Januari 1914 vid ett utminuteringsoch sju utskänkningsställen, hade Magistraten genom kungörelse, som i behörig tid varit införd i stadens tidningar, anmodat bolag, som önskade att åt sig få upplåten samma försäljningsrätt, att sist före klockan tolf middagen den 7 nästlidne Juli till Magistraten inkomma med skriftligt anbud därå, hvilket anbud borde åtföljas af bolagets stadgar.

Under anslagstiden hade inkommit endast ett anbud, undertecknadt den 17 April 1913 af Grosshandlaren John Hygrell, Direktören J. Lundin, Apotekaren Otto Oest, Fabrikören C. A. Palmén, Bankdirektören Axel Sundström, Majoren Petrus Tersmeden, Handlanden Albert Öhman och biträdande provinsialläkaren Gustaf Holm, alla i Västerås samt Godsägaren Thor Richter å Brynnby i Irsta socken, varande anbudet åtföljdt af bolagets stadgar, dagtecknade samma dag.

I berörda anbud hade bemälda personer anmält sig hafva bildat bolag uteslutande för ändamål att i sedlighetens intresse ordna och öfvervaka detaljhandeln med brännvin inom Västerås stad och erbjudit sig att i sådant bolag under firma Västerås Spritbolag öfvertaga all detaljhandel med brännvin i Västerås stad, som enligt Kon. Befhds i länet beslut medgifvits vid ett minuthandelsställe och sju utskänkningsställen från och med den 1 januari 1914 till och med den 31 december 1916 med årlig afgift enligt § 20 mom. 3 i Kungl. Förordningen angående försäljning af brännvin den 9 juni 1905, afstående jämlikt § 21 i samma förordning af hela den nettovinst, som af bolagets rörelse uppkomme, till redovisning i enlighet med sistnämnda lagrum samt under förpliktelse att iakttaga, hvad i afseende å dylik rörelse stadgades i berörda förordning samt de ytterligare allmänna eller särskilda ordningsföreskrifter, som vore eller kunde under tiden blifva gällande.

Med skrifvelse till Stadsfullmäktige den 14 nästlidne Juli hade Magistraten öfverlämnat ifrågavarande anbud och därvid fogade stadgar samt jämlikt 12 § i Kungl. Förordningen den 9 Juni 1905 angående försäljning af brännvin anmodat Stadsfullmäktige att öfver anbudet afgifva yttrande och därmed till Magistraten inkomma.

Efter föredragning af ärendet yrkade dels herr Enhörning, med hvilken herr Sundström instämde, att Stadsfullmäktige måtte tillstyrka antagandet af det nu föreliggande anbudet, dels ock herr Danielsson, med instämmande af herr Pers, att Stadsfullmäktige måtte på så sätt tillstyrka ifrågavarande anbud, att oktroj för bolaget meddelades för endast ett år eller år 1914.

Sedan öfverläggningen i ärendet förklarats afslutad beslöto Stadsfullmäktige genom begärd och anställd omröstning enligt bifogade voteringslista med 18 ja emot 17 nej, afgifna för bifall till herr Danielssons yrkande, att i enlighet med herr Enhörnings förslag tillstyrka antagandet af det föreliggande anbudet.

§ 144.

Föredrogs och lades till handlingarne Stadsfullmäktige tillställd afskrift af Kungl. Maj:ts utslag på de besvär Västerås Bryggeri Aktiebolag anfört öfver Konungens Befallningshafvandes i länet den 31 December 1912 meddelade utslag i fråga om Stadsfullmäktiges beslut den 29 Augusti samma år angående ändrade bestämmelser rörande hufvudsakligen tiderna för försäljning af öl och vin inom staden, enligt hvilket utslag Kungl. Maj:t ej funnit skäl att göra ändring i Konungens Befallningshafvandes utslag, hvarigenom Stadsfullmäktiges berörda beslut blifvit fastställdt.

Ang. försäljningstiderna för vin och öl.

§ 145.

Genom resolution den 7 innevarande Augusti hade Magistraten till Stadsfullmäktige för besluts fattande öfverlämnat en framställning från Styrelsen för Centralslöjdskolan och Tekniska skolan i Västerås med begäran om anslag för år 1914.

Ang. anslag till Centralslöjdskolan och Tekniska skolan.

På yrkande af herr vice ordföranden beslöto Stadsfullmäktige remittera framställningen till utlåtande af Drätselkammaren.

§ 146.

Sedan Stadsfullmäktige den 24 April 1913 vid behandlingen af särskilda kommitterades, i Stadsfullmäktiges protokoll för nämnda dag under § 65 intagna förslag till ny renhållningsstadga för gårdarne i Västerås stad och vissa i särskild ordning bestämda delar af stadens område, jämte det Stadsfullmäktige i öfriga delar med vissa ändringar och tillägg antagit det föreliggande förslaget, beslutit till Hälsovårdsnämnden återremittera §§ 6, 7 och 17 af samma förslag, hade Hälsovårdsnämnden i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 16 nästlidne Juli afgifvit förnyadt utlåtande i ärendet (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 67).

Ang. ny renhållningsstadga för gårdarne i Västerås.

I fråga först om § 6 hade Hälsovårdsnämnden nu hemställt, att denna § måtte erhålla följande ändrade lydelse: "Gårdar, smygar och portgångar skola sopas och rengöras minst en gång i veckan, Magistraten och Hälsovårdsnämnden obetaget, att där anledning därtill förekommer förordna, att sådan rengöring skall oftare verkställas".

På yrkande af Herr Oest beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning godkänna detta Hälsovårdsnämndens ändringsförslag.

Beträffande härefter § 7 hade Hälsovårdsnämnden hemställt, att förslaget måtte godkännas med de ändringar och tillägg till detsamma, som Hälsovårdsnämnden i sin skrifvelse i ärendet den 18 Januari 1913 (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 17) föreslagit; och beslöto Stadsfullmäktige nu vid särskildt framställda propositioner i §:ens olika delar i öfverensstämmelse med detta Hälsovårdsnämndens förslag, att § 7 skulle erhålla följande lydelse:

"1:o) *Svinmat,* hvartill räknas matrester, köksafskräde och dylikt, skall uppsamlas i täta och lätt flyttbara, på täta underlag stående kärl af stålplåt enligt af Hälsovårdsnämnden fastställd modell.

Vid sådan påföljd för öfverträdelse, som i § 17 stadgas, är det förbjudet att sammanblanda svinmat med eller inlägga sådan i samma kärl som sopor eller annan orenlighet; åliggande det gårdsägaren att hålla noggrann tillsyn öfver efterlefnaden af denna bestämmelse.

2:o) *Gödselsopor,* hvartill räknas sopor från gata och gård, från kloakbrunn upptagen orenlighet, affall från trädgård och andra liknande ämnen, hvilka äro lämpliga till gödningsämne, äfvensom kreatursspillning, skola uppsamlas i täta och lätt flyttbara samt på täta underlag stående kärl af den form och storlek, Hälsovårdsnämnden bestämmer; dock må i gård, där häst- eller fäkreatur hållas, efter Hälsovårdsnämndens på särskild framställning meddelade tillstånd fast gödselkammare för gödselsopornas uppsamlande få användas.

3:o) *Skräp,* hvarmed förstås affall, som ej kan användas till svinmat eller gödningsämne, såsom förstörda husgeråd, förbrukade klädespersedlar, papper, blecksaker, glas och porslin och dylikt samt aska uppsamlas och bevaras i särskilda behållare.

4:o) *Fabriks- och butiksaffall,* hvartill hänföres affall från fabriker, handtverkerier, andra näringar och butiker, hopsamlas och förvaras särskildt för sig.

5:o) *Flytande ämnen* få icke i ofvan uppräknade uppsamlingskärl utslås.

6:o) Kärlen för svinmat och gödselsopor skola vara försedda med lock, som, för att underlätta afhämtningen, ej få vara fästade vid själfva kärlen, utan skola vara angjorda vid väggen eller vid en bakom kärlen löpande slå eller dylikt.

7:o) Gårdsägare är skyldig att inom fastigheten anordna en tillräckligt stor sopplats för uppställande af omförmälda kärl för uppsamling af svinmat, gödselsopor och skräp samt eventuelt fabriks- och butiksaffall.

Sopplatsen, som hälst bör vara försedd med aflopp, skall vara anordnad med vattentätt golf af cement eller asfalt samt lämpligt tak.

Sopplatsen skall förläggas på lämpligt, lätt åtkomligt ställe och får ej utan Hälsovårdsnämndens särskilda tillstånd vara inbyggd. Så kallade slaskhus äro ej tillåtna.

8:o) Gårdsägare är skyldig att invid hvarje af ofvan uppräknade uppsamlingskärl anbringa af renhållningsverket kostnadsfritt tillhandahållna skyltar, angifvande hvilka slag af affallsämnen, som skola i de olika kärlen utslås".

Vidkommande slutligen § 17 hade Hälsovårdsnämnden jämväl härutinnan hemställt, att densamma måtte godkännas i öfverensstämmelse med af Hälsovårdsnämnden förut gjordt ändringsförslag i enlighet med hvilket förslag Stadsfullmäktige nu beslöto att § 17 skulle erhålla följande lydelse:

"Förseelse mot denna stadga straffas med böter från och med två till och med etthundra kronor, där förseelsen ej är i allmän lag med särskildt straff belagd".

Genom sina särskilda beslut den 24 sistlidne April och denna dag hade Stadsfullmäktige sålunda antagit följande

"Renhållningsstadga för gårdarne i Västerås stad och vissa i särskild ordning bestämda delar af stadens område.

§ 1.

Förvaltningen af stadens renhållningsväsen.

Förvaltningen af stadens renhållningsväsen, såvidt den afser den renhållning, hvarom i § 10 mom. 1 och 2 här nedan förmäles, tillkommer Drätselkammaren, som därvid biträdes af föreståndaren för renhållningsverket. Denne föreståndare, som antages af Drätselkammaren med 3 månaders uppsägningstid och åtnjuter af Stadsfullmäktige bestämd aflöning, har att i utöfningen af sin

befattning ställa sig till efterrättelse, hvad gällande lag och denna stadga innehålla, samt de särskilda föreskrifter, som Drätselkammaren för honom utfärdar.

Föreståndaren är ansvarig för fullgörande af den renhållningsskyldighet, som staden enligt denna stadga sig åtagit.

§ 2.

Afträdens beskaffenhet.

Utöfver bestämmelserna i § 17 mom. 1, 2 och 3 af hälsovårdsstadgan för riket skall i afseende å afträde följande iakttagas.

1:o) Till behållare för latrin, jämväl till våningsklosetter, som ej äro uteslutande afsedda för tillfälligt begagnande, må endast användas kärl af stålplåt enligt af Hälsovårdsnämnden godkänd modell.

2:o) Kärl i afträde skall vara så uppstäldt, att afståndet från dess öfverkant till sittbrädet utgör 2 à 3 cm., dock må samma afstånd i redan befintliga afträden uppgå till högst 5 cm.

I våningsklosetter må dock större afstånd mellan kärlet och sittbrädet kunna medgifvas, därest tillfredsställande anordningar för urinens afledande finnas.

3:o) Afledes urinen till kloakledningen, skall noga tillses, att urintrattar och rör alltid hållas fria från fördämningar.

4:o) Kring afträdeskärl skall finnas en med väl slutande lock försedd stomme, lämpad efter den för sådana kärl fastställda modellen, samt så anordnad att kärlet ej kan på annat sätt däri inställas, än att den fasta eller flytande orenligheten, när den aflåtes, icke kan spillas utanför och att kärlet utan svårighet kan uttagas och besiktigas.

5:o) Där afträde icke är så anordnadt, att bakom kärlen finnes en tillräckligt bred öppen gång, från hvilken dessa kunna besiktigas och bekvämt uttagas, skall sitsen å den omslutande stommen vara så inrättad, att den utan svårighet kan slåss upp så mycket, att hinder ej möter för ombyte eller besiktning af kärl.

6:o) Å afträde skall hela golfvet, jämväl innanför stommen, och där uttagningsgång bakom kärlet finnes, äfven golfvet i denna, vara belagdt med asfalt, cement eller annat ämne, som icke genomsläpper eller insuger vätska.

7:o) Afträde skall vara försedt med ändamålsenlig anordning för luftväxling samt hållas i snyggt skick.

8:o) Hvarje gårdsafträde skall vara försedt med ett utvändigt anbragt, tydligt nummer, och skall inom hvarje egendom numreringen börja med 1 och fortsätta i oafbruten sifferföljd.

§ 3.

Hämtning från afträde.

Innan latrinkärl blifvit så fylldt, att innehållet når upp till öfverkanten, skall bud om hämtning ske. Hämtning skall dock i hvarje fall verkställas minst en gång i månaden.

När lägenhetsinnehafvare flyttar eller eljes lämnar lägenheten för längre tid än en månad, skall afträdesorenligheten genast bortföras.

Därest Hälsovårdsnämnden till förekommande eller hämmande af smittosam sjukdom föreskrifver, att bortforsling af afträdesorenligheten skall ske oftare, än nu är sagdt, länder sådant till efterrättelse.

§ 4.

Ombyte af afträdeskärl. Vid ombyte får endast rentvättadt kärl insättas och skall detsamma å bottnen till en höjd af 15 à 20 cm. vara fylldt med torfströ från renhållningsverkets förråd.

§ 5.

Urinkur. Där inom gård finnes urinkur, skall den hafva direkt underjordiskt aflopp till kloak, om sådan finnes till tomten framdragen. Finnes ej kloak, skola för urinens mottagande användas för ändamålet lämpliga, täta och lätt flyttbara kärl, innehållande torfströ eller annat lämpligt af Hälsovårdsnämnden godkändt ämne. Dessa kärl skola bortföras och tömmas så ofta behofvet det påkallar. Golfvet i urinkur skall vara belagdt med *asfalt, cement* eller annat ämne, som icke genomsläpper eller insuger vätska. Väggarne, därest de äro af trä eller då eljes så erfordras, skola beckas eller asfalttjäras till minst en meters höjd från golfvet.

Urinkur med hvad därtill hör skall hållas i snyggt och vårdadt skick.

§ 6.

Sopning af gård. Gårdar, smygar och portgångar skola sopas och rengöras minst en gång i veckan, Magistraten och Hälsovårdsnämnden obetaget, att, där anledning därtill förekommer, förordna, att sådan rengöring skall oftare verkställas.

§ 7.

Separation. 1:o) *Svinmat*, hvartill räknas matrester, köksafskräde och dylikt, skall uppsamlas i täta och lätt flyttbara, på täta underlag stående kärl af stålplåt enligt af Hälsovårdsnämnden fastställd modell.

Vid sådan påföljd för öfverträdelse, som i § 17 stadgas, är det förbjudet att sammanblanda svinmat med eller inlägga sådan i samma kärl som sopor eller annan orenlighet; åliggande det gårdsägaren att hålla noggran tillsyn öfver efterlefnaden af denna bestämmelse.

2:o) *Gödselsopor,* hvartill räknas sopor från gata och gård, från kloakbrunn upptagen orenlighet, affall från trädgård och andra liknande ämnen, hvilka äro lämpliga till gödningsämne, äfvensom kreatursspillning, skola uppsamlas i täta och lätt flyttbara samt på täta underlag stående kärl af den form och storlek, Hälsovårdsnämnden bestämmer; dock må i gård, där häst- eller fäkreatur hållas, efter Hälsovårdsnämndens på särskild framställning meddelade tillstånd fast gödselkammare för gödselsopornas uppsamlande få användas.

3:o) *Skräp,* hvarmed förstås affall, som ej kan användas till svinmat eller gödningsämne, såsom förstörda husgeråd, förbrukade klädespersedlar, papper, bleckaker, glas och porslin och dylikt samt aska uppsamlas och förvaras i särskillda behållare.

4:o) *Fabriks- och butiksaffall,* hvartill hänföres affall från fabriker, handtverkerier, andra näringar och butiker, hopsamlas och förvaras särskildt för sig.

5:o) *Flytande ämnen* få icke i ofvan uppräknade uppsamlingskärl utslås.

6:o) Kärlen för svinmat och gödselsopor skola vara försedda med lock, som för att underlätta afhämtningen, ej få vara fästade vid själfva kärlen, utan skola vara angjorda vid väggen eller vid en bakom kärlen löpande slå eller dylikt.

7:o) Gårdsägare är skyldig att inom fastigheten anordna en tillräckligt stor sopplats för uppställande af omförmälda kärl för uppsamling af svinmat, gödselsopor och skräp samt eventuellt fabriks- och butiksaffall.

Sopplatsen, som hälst bör vara försedd med aflopp, skall vara anordnad med vattentätt golf af cement eller asfalt samt lämpligt tak.

Sopplatsen skall förläggas på lämpligt lätt åtkomligt ställe och får ej utan Hälsovårdsnämndens särskilda tillstånd vara inbyggd. Så kallade slaskhus äro ej tillåtna.

8:o) Gårdsägare är skyldig att invid hvarje af ofvan uppräknade uppsamlingskärl anbringa af renhållningsverket kostnadsfritt tillhandahållna skyltar, angifvande hvilka slag af affallsämnen, som skola i de olika kärlen utslås.

§ 8.

Huru ofta hämtning af svinmat och sopor m. m. skall ske.

Vid behof, dock minst två gånger i månaden den kallare och en gång i veckan den varmare årstiden skola uppsamlingskärlen för svinmat och gödselsopor tömmas och rengöras samt innehållet bortföras.

Skräp samt fabriks- och butiksaffall skola bortföras så ofta behofvet det påkallar.

Kloakbrunn skall rensas minst hvarannan vecka och hälst omedelbart före sopornas bortförande.

Till förekommande eller hämmande af smittosam sjukdom äger Hälsovårdsnämnden meddela de särskilda föreskrifter rörande orenlighetens bortförande, som af förhållandena påkallas.

§ 9.

När hämtning af svinmat m. m. skall ske.

Bortforsling af orenlighet och af svinmat från gårdarne sker i den ordning, som af Drätselkammaren bestämmes, men kan äfven verkställas efter budning af lägenhetsinnehafvare eller gårdsägare.

Har budning skett, skall hämtning verkställas inom följande söckendag eller, om detta icke kan medhinnas, hvarom besked i sådant fall skall lämnas vid budningen, sist inom därpå följande hälgfria dag.

Öfver verkställd budning och om tiden, då den ägt rum skall anteckning ske å renhållningsverkets kontor.

§ 10.

Af hvem bortforslingen af svinmat och sopor m. m. skall verkställas.

1:o) Bortforsling af *latrin och svinmat* skall verkställas uteslutande af renhållningsverket och på stadens bekostnad, med undantag i sistberörda afseende:

a) för de områden och fastigheter utom stadsplanen, inom hvilka denna stadga jämlikt § 18 kan komma att tillämpas, i den mån Stadsfullmäktige icke bestämma afgiftsfri hämtning; och

b) för hämtning från våningsklosetter, där sådant sker direkt genom renhållningsverkets försorg, i hvilket fall af vederbörande lägenhetsinnehafvare skall erläggas särskild afgift per år, som bestämmes till visst belopp per klosett.

2:o) *Gödselsopor och skräp* bortforslas af renhållningsverket på stadens bekostnad, dock äger gårdsägare, som så önskar, att efter därom hos renhållningsverket gjord skriftlig anmälan själf ombesörja bortforslingen däraf; skolande sådan anmälan, som ej får afse kortare tid än ett år, af renhållningsverket meddelas Hälsovårdsnämnden i och för kontroll.

För rensning af kloakbrunnar å gård skall, där sådant sker genom stadens försorg, af gårdsägare erlägges särskild afgift per år för hvarje brunn.

3:o) *Fabriks- och butiksaffall,* äfvensom snö, is, affall af byggnadsmaterialier, vid gräfning uppsamlad jord, sten, grus, andra fyllnadsämnen, döda djur, slaskvatten och andra sådana ämnen åligger det gårdsägare att på egen bekostnad och ansvar bortföra.

§ 11.

Gårdsägares skyldighet att hålla kärl m. m.

Gårdsägare är skyldig på egen bekostnad anordna och anskaffa behöfliga afträden, urinkurar och uppsamlingskärl för latrin och sopor i enlighet med de föreskrifter, som Hälsovårdsstadgan för riket och denna stadga innehålla, samt att med här nedan nämnda undantag desamma allt framgent i fullgodt och lagenligt skick underhålla.

Likaledes är gårdsägare skyldig att, om sådant erfordras, efter Drätselkammarens bepröfvande inrätta nya eller ökadt antal afträden och skaffa ökadt antal kärl för såväl latrin som sopor etc.

§ 12.

Renhållningsverkets skyldighet att hålla kärl m. m.

Renhållningsverket tillhandahåller mot ersättning kärl för latrinens uppsamlande å afträdena, äfvensom kostnadsfritt kärl för uppsamling af svinmat.

När afträde första gången förses med kärl af den modell och storlek, som blifver fastställd, äger renhållningsverket för sålunda levererade kärl af gårdsägaren erhålla betalning efter kärlens inköpspris, hvaremot kärl till ombyte äfvensom erforderliga lock med skrufinrättning sedermera kostnadsfritt för gårdsägaren tillhandahållas af renhållningsverket.

§ 13.

Hämtningens verkställande.

Vid hämtning skall renhållningsverkets personal lämnas tillträde, och må därvid icke hindras eller onödigtvis uppehållas.

Gårdsägare eller lägenhetsinnehafvare äger, där han så önskar, till renhållningsverket aflämna erforderliga nycklar för tillträde till den lokal, där hämtning skall ske.

Renhållningspersonalen skall utföra sitt arbete med omsorg och varsamhet samt på sådant sätt, att förorening därvid icke sker eller större olägenhet uppkommer, än som är oundgängligt.

§ 14.

Stall och fähus.

1:o) *Stall och fähus* skola vara ljusa och rymliga samt försedda med fullt vattentäta golf, förfärdigade af cement, asfalt eller annat af Hälsovårdsnämnden godkändt ämne.

Golfvet, som till större eller mindre del må täckas med pallar af plank, skall hafva sådan lutning, att den flytande orenligheten kan uppsamlas och afledas.

2:o) Därest den flytande orenligheten ej afledes till kloakbrunn eller upptages i torfströ eller annat tjänligt ämne, skall den afledas genom glaserade lerrör till en utanför belägen vattentät behållare af beton eller glaseradt lergods. Sådan behållare skall tömmas vid behof, dock minst en gång i veckan.

3:o) Beträffande spiltor, anordnade under bar himmel eller i skjul för uppställande af kreatur, gälle i tillämpliga delar, hvad ofvan i afseende å stall och fähus är sagdt.

4:o) Undantag från eller lindring i ofvan gifna bestämmelser beträffande stall, som endast tillfälligtvis begagnas, kan af Hälsovårdsnämnden på särskild framställning beviljas.

§ 15.

Svinhållning.

Svins hållande är inom område, där denna stadga äger tillämpning, förbjudet.

§ 16.

Sätt och tid på dygnet för hämtningen.

Allt affall, som i denna stadga afses, skall bortföras i väl slutna eller öfvertäckta vagnar eller kärl på sådant sätt, att elak lukt ej sprides.

Bortforsling genom renhållningsverkets försorg må, därest Magistraten ej annorlunda bestämmer, kunna äga rum när som hälst på dygnet.

§ 17.

Ansvar.

Förseelse emot denna stadga, straffas med böter från och med två till och med etthundra kronor, där förseelsen ej är i allmän lag med särskildt straff belagd.

§ 18.

Stadgans tillämpningsområde.

Denna stadga skall äga tillämpning å stadens planlagda område samt inom de områden och fastigheter utom stadsplanen, som Stadsfullmäktige bestämma; och skola nu gällande ordningsföreskrifter i afseende å den allmänna hälsovården i Västerås stad och vissa delar af dess område af den 8 Februari 1896 med nedan i § 19 angifna undantag upphöra att gälla för de områden och fastigheter, inom hvilka denna stadga skall tillämpas.

§ 19.

Stadgans ikraftträdande.

Denna stadga skall träda i kraft ett år efter det den blifvit i vederbörlig ordning fastställd; dock tillåtes angående förut befintliga afträden, att i stället för hvad i denna stadga i §§ 2, 3 och 4 är föreskrifvet under ytterligare fem år må gälla, hvad i § 1 af nuvarande ordningsföreskrifter af den 8 Februari 1896 stadgadt är."

§ 147.

Ang. inköp af ett markområde af lägenheten Karlsdal.

I skriftlig framställning den 14 nästlidne juli (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 68) hade Drätselkammaren, med öfverlämnande af en skrifvelse från lägenhetsägaren J. V. Eriksson, däri denne hembjudit staden till inköp efter ett pris af 2 kronor 52 öre pr kvm. ett från lägenheten Karlsdal i Tegelvreten afsöndradt område utgörande åker och i areal innehållande 1,385,6 kvm., af skäl att vid blifvande reglering af byggnadsområdena Katrinelund och Karlsdal en del af det till staden hembjudna området blefve erforderlig för gatas utläggande, hemställt, att Stadsfullmäktige ville befullmäktiga Drätselkammaren att åt staden för ett pris af 2,100 kronor att utgå af reserverade köpeskillingsmedel inköpa den del af ifrågavarande område, som å en af stadsingeniören under innevarande år upprättad och vid skrifvelsen bilagd karta öfver byggnadsom-

rådena Katrinelund och Karlsdal vore betecknad med gul färg och i areal innehölle 843,1 kvm.

Stadsfullmäktige biföllo efter föredragning häraf på yrkande af Herr Sundström utan omröstning Drätselkammarens berörda hämställan.

§ 148.

Ang. öfverflyttning af en del till begrafningsplatser afsedda områden från den kyrkliga till den borgerliga kommunen.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 14 nästlidne juli (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 69) hade Drätselkammaren, som hos Kyrkostämman i Västerås och S:t Ilians församlingar, under förutsättning att Stadsfullmäktige godkände förslaget, hemställt, att kyrkokommunen ville kostnadsfritt till staden öfverlämna det kyrkokommunen tillhöriga området mellan nya kyrkogården och stadsdelen Östermalm, som vore afsedt till utvidgning af samma kyrkogård, äfvensom ett område om 111,1 kvm. af östra gamla begrafningsplatsen, som Drätselkammaren på grund af Stadsfullmäktiges bemyndigande genom bytesaftal den 31 mars 1906 öfverlåtit till J. R. Keijser m. fl. för reglering af tomten N:o 1 i kvarteret Felix, men hvilket område befunnits tillhöra Västerås och S:t Ilians församlingar, mot förbindelse från stadskommunens sida att utan kostnad för S:t Ilians församling tillhandahålla kyrkokommunen annat för ny kyrkogård lämpligt område, med öfverlämnande af protokoll hållet vid gemensam kyrkostämma med Västerås och S:t Ilians församlingar den 28 maj 1913, enligt hvilket kyrkostämman beslutat medgifva det sålunda föreslagna öfverlåtandet, dock med det tillägg, att i händelse S:t Ilians församling skulle inom tio år i kyrkligt hänseende skiljas från Västerås, S:t Ilian skulle äga rätt att för sin andel i de öfverlåtna områdena utfå kontant vederlag efter skiljemäns värdering, hemställt, att Stadsfullmäktige samtidigt med bemyndigande åt Drätselkammaren att med den kyrkliga kummunen träffa aftal angående öfverlåtelse till staden på ofvan angifna grunder af de ifrågavarande markområdena måtte utse skiljemän med uppdrag att värdera den del af berörda områden, som tillhörde S:t Ilians församling och för hvilket församlingen under förut angifna förutsättning fordrade ersättning.

På yrkande af Herr Sundström biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning Drätselkammarens ifrågavarande hemställan, hvarjämte Stadsfullmäktige på förslag af Herr Enhörning beslöto, att staden för den ifrågasatta värderingen skulle för sin del utse två skiljemän samt att lämna Drätselkammaren i uppdrag att å stadens vägnar utvälja dessa skiljemän.

§ 149.

Ang. lösningsrätt till fastigheter på stadens grund (N:o 70 a 1 västra kv. och N:o 76 södra kv.)

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 14 nästlidne juli (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 70) hade Drätselkammaren, med öfverlämnande af från Rådstufvu-Rätten inkomna förteckningar öfver beviljade lagfarter å fastigheter på stadens grund, utvisande bland annat, att sådana lagfarter beviljats dels den 7 april innevarande år å gården och tomten N:o 70 a 1 i Västerås stads västra kvarter, som Västerås Mejeriförening med begränsad personlig ansvarighet köpt för 32,000 kronor, dels ock den 2 juni innevarande år å gården och tomten N:o 76 i Västerås stads södra kvarter belägen inom byggnadskvarteret Lorens, som E. L. Windahl och E. J. Wannberg köpt för 25,000 kronor, på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige icke måtte på grund af de sålunda lagfarna öfverlåtelserna göra stadens lösningsrätt till fastigheterna ifråga gällande.

På yrkande af Herr Sundström biföllo Stadsfullmäktige denna Drätselkammarens hemställan.

§ 150.

Ang. försäljning af mark af Munkgatan för reglering af tomten N:o 109 södra kv.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 14 nästlidne juli (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 71) hade Drätselkammaren i anledning af en skrifvelsen vidfogad framställning från Grosshandlaren Carl W. Wahlenius anhållit om Stadsfullmäktiges bemyndigande att till Wahlenius för ett pris af 22 kronor pr kvm. få försälja den mark af Munkgatan, som enligt den af Stadsfullmäktige genom särskilda beslut under åren 1910 och 1911 antagna stadsplanen vore afsedd att tilläggas tomten N:o 109 i stadens södra kvarter i och för erhållande af en rät gränslinie emot nämnda gata, utgörande berörda markområde i areal enligt en å stadsingeniörskontoret upprättad kartskiss ungefär 14,5 kvm.

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning på yrkande af Herr Sundström bifalla Drätselkammarens ifrågavarande anhållan.

§ 151.

Ang. försäljning af mark från Kassörsgatan att läggas till tomten N:o 8 i kv. Guttorm.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 14 nästlidne juli (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 72) hade Drätselkammaren i anledning af en af Byggmästaren Georg Waldemar Blomqvist hos Drätselkammaren framställd begäran att få af staden inköpa den del af nuvarande Kassörsgatan, som enligt den af Stadsfullmäktiges nyantagna stadsplanen skulle läggas till tomten N:o 8 inom kvarteret Guttorm såsom förgård, i areal utgörande 192 kvm., hemställt, att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Drätselkammaren att till sökanden försälja berörda markområde för ett pris af fem kronor pr. kvm.

Stadsfullmäktige beslöto efter föredragning häraf på yrkande af Herr vice ordföranden utan omröstning bifalla Drätselkammarens hemställan under förutsättning att den nya stadsplanen i förevarande del vunne nådig fastställelse.

§ 152.

Ang. fastställande af hamnområde för Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 27 Februari innevarande år på grund af Konungens befallningshafvandes i länet resolution den 10 i samma månad, hvarigenom Konungens befallningshafvande anmodat Magistraten att från Stadsfullmäktige och Hamnstyrelsen infordra af Kungl. Kommerskollegium i skrifvelse till Konungens befallningshafvande begärd utredning i fråga om fastställande af hamnområde för Västerås stad remitterat ärendet till utlåtande af Hamnstyrelsen och Drätselkammaren, hade nu utlåtanden inkommit från nämnda myndigheter, varande Hamnstyrelsens utlåtande dagtecknadt den 8 innevarande augusti och Drätselkammarens den 19 samma månad; och funnos desamma intagna under N:o 73 af Stadsfullmäktiges tryckta handlingar för dagen.

Efter föredragning af ifrågavarande ärende beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning att såsom eget yttrande instämma uti och åberopa hvad Hamnstyrelsen och Drätselkammaren i ärendet anfört.

§ 153.

Ang. förändrad lönestat för stadsfiskalen.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 28 nästlidne juli (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 74) hade Magistraten på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta sådan ändring i den för stadsfiskalen gällande lönestaten,

att grundlönen för denne skulle efter den nuvarande innehafvarens af tjänsten afgång utgöra tretusen kronor och att i stället förmånen af fri bostad skulle bortfalla; och hade Drätselkammaren, som utan remiss anmodats att afgifva yttrande i ärendet, i skrifvelsen till Stadsfullmäktige den 19 innevarande augusti tillstyrkt bifall till hvad Magistraten sålunda föreslagit och på grund häraf hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta sådan ändring af den för stadsfiskalen i Västerås hittills gällande lönestaten att med bortfallande af förmånen att åtnjuta fri bostad grundlönen för ny innehafvare af stadsfiskalstjänsen skulle utgöra tretusen kronor med det tillägg, att de vid den af Stadsfullmäktige år 1908 antagna allmänna lönestaten för de flesta af stadens befattningshafvare fogade villkor och bestämmelser i alla tillämpliga delar fortfarande skulle vara gällande med afseende å stadsfiskalstjänsten.

På yrkande af Herrar Enhörning och Uggla godkände Stadsfullmäktige utan omröstning Drätselkammarens ifrågavarande hemställan.

§ 154.

Ang. utlämnande af elektrisk ström till Hammarby stadshage.

I en såsom egen motion af Herr Hedin upptagen skrifvelse af den 5 sistlidne april hade Tomtägareföreningen Västra Förstaden förnyat sin förut hos Stadsfullmäktige gjorda anhållan om erhållande af elektrisk energi från stadens elektricitetsverk för belysningsändamål å det s. k. Hammarbyområdet i Lundby socken.

I berörda skrifvelse hade föreningen förklarat sig villig att på egen bekostnad bygga och underhålla erforderliga strömledningar utanför stadens gräns, samt erbjudit sig att tio år efter strömleveransens början kostnadsfritt öfverlämna dessa ledningar till staden, hvarjämte föreningen förmält, att å en af densamma utsänd anteckningslista till anslutningen anmälts cirka 600 stycken glödlampor, hvartill komme några småmotorer för hushållsbehof jämte cirka 10 stycken större glödlampor för den gatubelysning, som vid erhållande af ström komme att anordnas af föreningen.

Sedan Stadsfullmäktige den 24 april 1913 beslutat remittera ifrågavarande motion till utlåtande af Vatten- och Gasverksstyrelsen samt Drätselkammaren hade nu utlåtanden från nämnda myndigheter till Stadsfullmäktige inkommit och funnos desamma intagna i Stadsfullmäktiges tryckta handlingar för innevarande dag under N:o 75.

Vatten- och Gasverksstyrelsen hade för sin del förordat bifall till framställningen att gälla tills vidare och under villkor, dels att föreningen garanterade, att de 600 lampor, hvarom ansökan gjorts, vore uppsatta inom ett år, räknadt från den dag, framställningen beviljades, samt på egen bekostnad och under styrelsens kontroll anlade erforderligt ledningsnät och sedermera bekostade underhållet af detsamma, dels ock att priset pr kwt. för den elektriska strömmen till abonnenter å ifrågavarande område sattes 5 öre högre än för abonnenter inom staden.

Mot Vatten- och Gasverksstyrelsens beslut hade reserverat sig dess ordförande samt Herr K. J. Karlsson, den senare under åberopande af sin reservation af den 19 september 1912, hvilken återfunnes i Stadsfullmäktiges tryckta handlingar för sagda år N:o 78 sidan 303.

Drätselkammaren hade för sin del åberopat sitt yttrande den 15 oktober 1912 i anledning af liknande framställning från Vatten- och Gasverksstyrelsen

rörande samma område och på samma skäl som däri anförts (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 85 1912) jämväl för förevarande fall hemställt att Stadsfullmäktige måtte afslå motionen.

Efter föredragning af handlingarne i ärendet uppstod en längre öfverläggning, hvarunder yrkades *dels* af Herr Enhörning bifall till Drätselkammarens afslagsyrkande, *dels* af Herr Hedin, med hvilken Herrar Zander, Edström, Pers, Gust. Andersson, Erik Andersson, Falk, Johansson, Björkman, Uggla, vice ordföranden och Nordin instämde, bifall till Vatten- och Gasverksstyrelsens framställning, *dels ock* Herr Sundström med instämmande af Herrar Oest, Viktor Larsson och Danielsson återremiss af ärendet till Drätselkammaren.

Sedan vid efter öfverläggningens slut först framställd proposition å Herr Sundströms återremissyrkande och frågan om Stadsfullmäktige nu ville företaga ärendet till slutligt afgörande Stadsfullmäktige utan omröstning beslutit i dag företaga ärendet till afgörande, fattade Stadsfullmäktige vid härefter framställd proposition å Vatten- och Gasverksstyrelsens förslag samt Drätselkammarens afslagsyrkande utan omröstning beslut i ärendet enligt Vatten- och Gasverksstyrelsens framställning.

§ 155.

Ang. pension åt skolföreståndaren Hans Larssons änka.

Sedan Stadsfullmäktige den 19 sistlidne Juni till utlåtande af Drätselkammaren remitterat en af styrelsen för Centralslöjdskolan och Tekniska skolan härstädes genom Magistraten gjord framställning, att Stadsfullmäktige måtte bevilja en pension till lämpligt belopp åt aflidne skolföreståndaren Hans Larssons änka Fru Augusta Larsson, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 20 innevarande Augusti, med återställande af de remitterade handlingarna, på anförda skäl förklarat sig förhindrad att tillstyrka bifall till skolstyrelsens ifrågavarande framställning (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 76).

Efter föredragning af ärendet yrkade *dels* Herr Enhörning, med instämmande af Herr Bäckman, afslag å skolstyrelsens framställning, *dels* Herr Björkman, att Stadsfullmäktige måtte besluta att af uttaxerade medel anslå en årlig pension till Fru Larsson af 400 kronor, *dels ock* Herr Nordin bordläggning af ärendet.

Vid efter öfverläggningens slut framställd proposition å Herr Nordins bordläggningsyrkande och frågan om Stadsfullmäktige ville nu företaga ärendet till afgörande beslöto Stadsfullmäktige bordlägga ärendet.

§ 156.

Ang. utbetalning af lön till stadens polismän vid kommenderingar utom staden.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 14 innevarande Augusti (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 77) hade Drätselkammaren med öfverlämnande af ett utdrag af Magistratens protokoll för den 8 nästlidne Juli och däri intagna bilagor, i anledning af den rättegång, f. poliskonstapeln Emil Borg anhängiggjort emot staden med yrkande om utbekommande af honom enligt gällande lönestat tillkommande lön med däri inberäknade tjänstgöringspenningar för den tid han under 1909 års storstrejk, på grund af det mellan statsverket och staden uppgjorda kontraktet angående tillhandahållande af polismän för tjänstgöring å rikets landsbygd, tjänstgjort vid Surahammars bruk äfvensom ränta och rättegångskostnader, samt på grund af under hand af åtskilliga andra polismän vid stadens poliskår gjorda framställningar om erhållande af liknande ersättningar för kom-

menderingar på landsbygden under storstrejken, på anförda grunder hemställt om Stadsfullmäktiges bemyndigande *att*, hvad poliskonstapeln Emil Borg anginge, med honom träffa förlikning i det af honom mot staden instämda mål på sådana villkor, att han af staden ägde utbekomma 70 % af honom enligt lönestaten tillkommande samtliga aflöningsförmåner i egenskap af ordinarie poliskonstapel i Västerås stad för den tid, han under storstrejken varit kommenderad vid Surahammars bruk, att utanordnas af innevarande års förslagsanslag jämte ränta från de särskilda aflöningsdagarna samt skälig rättegångskostnad, *samt att* af samma anslag i händelse af kraf till öfriga för tjänstgöring annorstädes under storstrejken på grund af kontraktet med statsverket beordrade polismän, utbetala enligt enahanda grunder dem för nämnda tid tillkommande egentlig lön i deras egenskap af polismän i Västerås stad.

På yrkande af Herrar Enhörning och Danielsson biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning Drätselkammarens ifrågavarande hemställan.

§ 157.

Ang. rätt för Allm. Svenska Elektriska Aktiebolaget att nedlägga ledningar m. m. i vissa af stadens gator och vägar.

Företogs till behandling frågan angående medgifvande för Allm. Sv. El. A.-Bol. att nedlägga en del ledningar m. m. i vissa af stadens gator och vägar (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 78).

I detta ärende hade Allm. Sv. El. A.-Bol. i skrifvelse till Magistraten den 12 sistlidne Juni anhållit om tillstånd att nedlägga dels jordkablar för elektrisk kraftöfverföring, dels ledningar för s. k. rörpost, dels ock kablar för bolagets privata telefonnät i Viksängsvägen och Pilgatan äfvensom vissa delar af Östra Ringvägen och Kopparbergsvägen, Stora gatan, Kungsängsgatan och Södra Esplanaden samt Lillån och Östra Järnvägsgatan äfvensom en tunnelbyggnad mellan tomten N:o 3 i kvarteret Nore och industrikvarteret Mimer, afsedd att förläggas under Karlsgatan.

Sedan Magistraten genom resolution samma dag öfverlämnat framställningen till Stadsfullmäktige för yttrandes afgifvande, hade Stadsfullmäktige den 26 Juni 1913 infordrat Vatten- och Gasverksstyrelsens samt Drätselkammarens yttranden i ärendet; och hade samma myndigheter nu inkommit till Stadsfullmäktige med utlåtanden, båda dagtecknade den 19 innevarande Augusti.

Vatten- och Gasverksstyrelsen hade förklarat sig anse, att det begärda tillståndet kunde beviljas på följande villkor, nämligen *dels* att för de elektriska ledningarne stadgades, att dessa skulle utföras och förläggas i enlighet med gällande författningar och i öfrigt de anvisningar, som lämnades af stadens vederbörande myndigheter med skyldighet för bolaget ej mindre att gälda alla genom dess åtgöranden samt ledningarnas begagnande och förekomst för staden blifvande kostnader utan äfven att framdeles på egen bekostnad vidtaga de ändrings- och ombyggnadsarbeten å sagda ledningar, som kunde af stadens myndigheter begäras, *dels* att samma stadganden gjordes beträffande den begärda tunneln, hvilken dessutom skulle utföras vid och på sådan tid, att gatutrafiken i minsta möjliga mån stördes, *dels ock* att den bestämmelsen gjordes, att de i stadens mark lagda ledningarna skulle öfvergå i stadens ägo, för den händelse de framdeles ej komme att användas för bolagets behof.

Drätselkammaren hade hemställt, att Stadsfullmäktige måtte på de af Vatten- och Gasverksstyrelsen föreslagna villkor tillstyrka bifall till sökandebolagets framställning under förutsättning, att bolaget i ersättning för det genom

ledningarnes framdragande samt öfriga anläggningar förorsakade intrång förbunde sig att till staden under nämnda 40 år erlägga en årlig afgift af 500 kronor.

Under en längre öfverläggning i ärendet yrkade *dels* Herrar Enhörning, Sundström, Viktor Larsson och Danielsson bifall till Drätselkammarens förslag, *dels* Herr Edström, med instämmande af Herrar Nordin, Falk, vice ordföranden, Erik Andersson och Frans Johansson, att Stadsfullmäktige måtte tillstyrka bifall till sökandebolagets framställning på de af Vatten- och Gasverksstyrelsen föreslagna villkoren men utan det af Drätselkammaren föreslagna tillägget, *dels* Herr Pers bifall till Drätselkammarens förslag, dock med den ändringen att den årliga afgiften borde nedsättas till 200 kronor, *dels ock* Herr Uggla, hvilken, efter det under diskussionen uppgifvits, att de ifrågasatta ledningarne delvis komme att nedläggas i samma grafvar som stadens blifvande ledningar från Vattenfallsstyrelsens transformatorstation, ansåg, att utredning borde förebringas rörande eventuelt samarbete mellan stadens myndigheter och sökandebolaget vid de ifrågasatta ledningarnas anläggande och dels att de af Vatten- och Gasverksstyrelsen föreslagna villkoren borde klarare och noggrannare, än hvad nu skett, formuleras, återremiss af ärendet till Vatten- och Gasverksstyrelsen samt Drätselkammaren, i hvilket sistberörda yrkande Herr Fåhræus förenade sig.

Vid efter öfverläggningens slut framställd proposition å återremissyrkandet och frågan om Stadsfullmäktige ville nu företaga ärendet till afgörande, beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning i enlighet med hvad Herr Uggla yrkat att återremittera ärendet för skyndsamt yttrande till Vatten- och Gasverksstyrelsen samt Drätselkammaren.

§ 158.

Ang. utförande af vissa ledningar väster om stadsplanen.

Företogs till behandling fråga angående utförande af vissa ledningar väster om stadsplanen (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 79).

I detta ärende hade Vatten- och Gasverksstyrelsen i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 14 innevarande Augusti hemställt, att Stadsfullmäktige ville dels för ett hufvudaflopp till Mälaren för vissa områden väster om stadsplanen och för anläggande af vatten-, aflopps-, gas- och elektriska ledningar till byggnadskvarteren Jeanette och Jenny anslå ett belopp af 74,700 kronor att utgå af lånemedel samt uppdraga åt Drätselkammaren att i och för ledningarnas framdragande träffa uppgörelse om erforderlig marköfverlåtelse, dels ock bestämma, att bidraget från enskilda för rätt till ledningarnas anslutning skulle tills vidare utgå efter 1 krona 10 öre kvm. tomtareal för anslutning till samtliga ledningar, samt efter 50 öre pr kvm. tomtareal för anslutning endast till afloppsledning.

Med öfverlämnande till Stadsfullmäktiges pröfning af berörda framställning hade Drätselkammaren, till hvilken framställningen ingifvits, i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 20 innevarande Augusti på anförda grunder föreslagit, *att* Stadsfullmäktige ville för utförande af en hufvudafloppsledning å stadsområdet väster om stadsplanen mellan stadens gräns mot Jakobsberg vid lägenheten Almelund och Mälaren äfvensom en del vatten-, aflopps-, gas- och elektriska ledningar såväl inom som utom stadsplanen, hufvudsakligen till byggnadskvarteren Jenny och Jeanette, allt i enlighet med Vatten- och Gasverksstyrelsens förslag och därtill hörande karta, bevilja ett anslag af lånemedel å 76,600 kronor, *att* Stadsfullmäktige måtte uppdraga åt Drätselkammaren att i och för ledningarnas framdragande å staden icke tillhörig mark träffa uppgörelse om erforderlig

marköfverlåtelse, *samt att* Stadsfullmäktige ville bestämma, att bidraget från enskilda för rätt till anslutning till ifrågavarande ledningar skulle tills vidare utgå efter 90 öre pr kvm tomtareal för anslutning till samtliga ledningar och efter 30 öre pr kvm tomareal för anslutning till endast afloppsledning. Emot Drätselkammarens beslut hade reserverat sig dess ledamöter Herrar Grandinson, Jonsson och Håkanson i det de uttalat sig för bifall till Vatten- och Gasverksstyrelsens förslag, och hade stadens byggnadschef Smitt instämt i detta uttalande.

Under en långvarig öfverläggning i ärendet yrkade *dels* Herr Enhörning, med hvilken Herrar Viktor Larsson, Danielsson, Sundström, Frans Johansson, Nordin och Bäckman instämde, bifall till Drätselkammarens förslag, *dels* Herr Uggla bordläggning af ärendet, *dels* Herrar Pers, Hedin och Huggare återremiss till Drätselkammaren samt Vatten- och Gasverksstyrelsen af tredje punkten i Drätselkammarens förslag eller i fråga om grunderna för de enskildas bidragsskyldighet, *dels ock* Herr Grandinson bifall till Vatten- och Gasverksstyrelsens förslag.

Sedan Stadsfullmäktige vid efter öfverläggningens slut först framställd proposition å Herr Ugglas bordläggningsyrkande och frågan om Stadsfullmäktige ville nu företaga ärendet till afgörande utan omröstning beslutat att denna dag afgöra ärendet, beslöto Stadsfullmäktige till en början i fråga om de två första punkterna af Drätselkammarens förslag utan omröstning att godkänna hvad Drätselkammaren härutinnan föreslagit, eller *att* för utförande af en hufvudafloppsledning å stadsområdet väster om stadsplanen mellan stadens gräns mot Jakobsberg vid lägenheten Almelund och Mälaren äfvensom en del vatten-, aflopps-, gas- och elektriska ledningar såväl inom som utom stadsplanen hufvudsakligen till byggnadskvarteren Jenny och Jeanette, allt i öfverensstämmelse med Vatten- och Gasverksstyrelsens försag och därtill hörande karta, bevilja ett anslag af lånemedel å 76,600 kronor, *samt att* uppdraga åt Drätselkammaren att i och för ledningarnas framdragande å staden icke tillhörig mark träffa uppgörelse om erforderlig marköfverlåtelse.

I fråga om tredje punkten af Drätselkammarens förslag framställdes härefter proposition å Herr Pers' m. fl:s återremissyrkande och frågan om Stadsfullmäktige ville nu jämväl företaga denna punkt till slutligt afgörande; och beslöto Stadsfullmäktige härvid genom begärd omröstning enligt bifogade voteringslista med 23 ja mot 11 nej att nu företaga äfven denna del af ärendet till slutligt afgörande, hvarefter Stadsfullmäktige utan omröstning härutinnan godkände Dräselkammarens förslag och sålunda hade beslutat, att bidraget från enskilda för rätt till anslutning till ifrågavarande ledningar skulle tills vidare utgå efter 90 öre pr kvm. tomtareal för anslutning till samliga ledningar och efter 30 öre pr. kvm. tomtareal för anslutning till endast afloppsledning.

Slutligen beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning att godkänna Drätselkammarens i sammanhang med denna fråga framställda förslag, *dels* att från enskilda personer eller andra inflytande bidrag för framtida anslutningar till stadens allmänna ledningar skulle afsättas till en fond, af hvilken efter Stadsfullmäktiges bepröfvande skulle utgå anslag till bekostande af nya ledningar, till hvilka lånemedel eljes skolat användas, *dels ock* att lämna Drätselkammaren i uppdrag att vidtaga erforderliga åtgärder i ändamålet att från S:t Ilians socken eller tomtägarne inom byggnadsområdet Jakobsberg i sagda socken utbekomma ersättning för kostnaderna för ifrågavarande afloppsledning till den del dessa kostnader skäligen kunde anses belöpa å Jakosbergsområdet.

§ 159.

Ang. utsträckning af ledningar till Nya Aktiebolaget Svenska Metallverkens bostadsområde vid Emaus.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 20 innevarande Augusti (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 80) hade Drätselkammaren, med öfverlämnande af en till Stadsfullmäktige ställd framställning från Vatten- och Gasverksstyrelsen, däri styrelsen i anledning af en ansökning från Nya Aktiebolaget Svenska Metallverken med anhållan att på gällande villkor för utstäckning af de allmänna ledningarna till stadens icke planlagda område få vatten-, aflopps-, gas- och elektriska ledningar utdragna till området Sandgärdet beläget å Emaus ägor mellan Malmabergsgatan och järnvägen, hemställt, att Stadsfullmäktige ville på gällande villkor för ledningarnas utsträckande till stadens icke planlagda område bifalla sökandens framställning och för ledningarnes anläggande bevilja ett anslag af 15,300 kronor att utgå af lånemedel, såsom eget utlåtande tillstyrkt Vatten- och Gasverksstyrelsens ifrågavarande hemställan.

På yrkande af Herr Enhörning beslöto Stadsfullmäktige bifalla Vatten- och Gasverksstyrelsens sålunda af Drätselkammaren tillstyrkta framställning.

§ 160.

Ang. tilläggsanslag till mätare och serviser.

Sedan Vatten- och Gasverksstyrelsen till Drätselkammaren inlämnat en till Stadsfullmäktige ställd framställning om bevilljande af ett anslag af 16,700 kronor däraf 13,000 kronor för inköp af en mätare och 3,700 kronor för inköp af servis m. m., hade Drätselkammaren med öfverlämnande af framställningen till Stadsfullmäktiges pröfning tillstyrkt bifall till densamma samt föreslagit, att anslaget måtte beviljas utgå af besparade lånemedel för Vatten- och Gasverksstyrelsen från år 1912 (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 81).

På yrkande af Herr Enhörning biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning Drätselkammarens ifrågavarande förslag.

§ 161.

Ang. val af ledamöter i pensionsnämnden och arvode till nämndens ledamöter.

Sedan Stadsfullmäktige i anledning af Magistratens resolution den 31 nästlidne Juli med anmodan till Stadsfullmäktiges ordförande att föranstalta om beslut angående stadens indelande i pensionsdistrikt, den 15 innevarande Augusti i samband med besluts fattande, dels att staden skulle utgöra ett pensionsdistrikt, dels ock att antalet af de af Stadsfullmäktige valda ledamöterna i pensionsnämnden för staden skulle utgöra sex personer, uppdragit åt Beredningsutskottet att till detta sammanträde till Stadsfullmäktige inkomma med förslag ej mindre å de personer, som borde inväljas i pensionsnämnden än äfven ifråga om bestämmande af arvode för nämndens ledamöter, hade Beredningsutskottet nu inkommit med skriftligt förslag härutinnan.

Efter föredragning af Beredningsutskottets berörda skrifvelse beslöto Stadsfullmäktige med acklamation företaga val af ledamöter och suppleanter i pensionsnämnden och utsågos i öfverensstämmelse med Beredningsutskottets förslag till ledamöter i sagda nämnd: Församlingsdiakonissan Gerda Nilsson, Exekutionsbetjänten Reinhold Pettersson, Skomakaremästaren Johan Svensson, Fru Agnes Söderqvist, Lokomotivföraren C. R. Wennberg och Sjukbesökaren Anton Åberg samt till suppleanter att inkallas vid förfall för Gerda Nilsson Församlingsdiakonissan Selma Ellqvist, för Reinhold Pettersson Skräddaremästaren Severin Ericsson, för Johan Svensson Folkskolläraren J. Valter, för Agnes Söderqvist Fru Ida Wilhelmina Olsson, för C. R. Wennberg Maskinisten C. F. Huggare samt

för Anton Åberg Filaren Axel Leonard Andersson, med bestämmelse, att Nämndens ordförande vid förfall för såväl ordinarie ledamot som för dennes suppleant finge inkalla annan suppleant, hvarjämte Stadsfullmäktige enligt Beredningsutskottets förslag beslöto att till en hvar af ordföranden och Nämndens ledamöter i dagtraktamente skulle utbetalas 4 kronor för hvarje sammanträdesdag.

§ 162.

Ang. utredning rörande vattenklosetter.

Föredrogs och intogs som bilaga i Stadsfullmäktiges protokoll följande från Vatten- och Gasverksstyrelsen inkomna skrifvelse.

"Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Genom protokollsutdrag den 19 sistlidne Juni har Stadsfullmäktige uttalat önskvärdheten af, att Vatten- och Gasverksstyrelsen snarast möjligt måtte afgifva en af Stadsfullmäktige begärd utredning angående vattenklosettförhållandena i staden och afloppsystemets utlopp i Mälaren samt att en af Hälsovårdsnämnden i samma månad begärd utredning rörande vidtagande af sådana provisoriska anordningar, som kunna anses erforderliga för att medgifva vidare inrättande af vattenklosetter, intill dess resultatet af förstberörda utredning blefve tillämpligt och beslut i anledning däraf fattats, måtte afgifvas så tidigt, att Hälsovårdsnämnden kunde framlägga därpå grundadt förslag vid Stadsfullmäktiges ordinarie sammanträde innevarande Augusti månad.

I anledning af ofvannämnda protokollsutdrag, som inkom till Vatten- och Gasverksstyrelsen den 26 sistlidne Juni, får styrelsen härmed tillkännagifva, att styrelsen icke varit i tillfälle vidtaga några sådana provisoriska åtgärder, som omförmäles i Hälsovårdsnämndens skrifvelse af den 7 sistlidne Juni, dels emedan tiden varit alltför knapp dels ock emedan styrelsen icke förfogat öfver nödig sakkunskap på hithörande sanitära område.

Visserligen ha förslag varit å bane att i afloppsledningarna insätta filter, brunnar och galler för uppfångande af gröfre smutsämnen i afloppsvätskan, men då värdet af dessa anordningar från intet håll med bestämdhet vitsordats, har styrelsen icke ansett lämpligt låta utföra desamma.

För att emellertid snarast möjligt kunna lämna den af Stadsfullmäktige begärda utredningen har styrelsen vändt sig till en på området erkänd specialist, Byggnadschefen Figge Blidberg i Göteborg. Herr Blidberg, som på grund häraf besökt staden den 20 sistlidne Juli i och för närmare kännedom om förhållandena härstädes, har meddelat, att han först under instundande höst är i tillfälle inkomma med uttalande i frågan.

Västerås den 18 Augusti 1913.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

Martin Jonsson.

Gerhard Gustafson.

§ 163.

Genom allmän kungörelse den 15 innevarande Augusti hade Konungens Befallningshafvande i länet anmodat bland andra ordföranden i Stadsfullmäktige i Västerås att bereda Kommunen tillfälle att yttra sig i anledning af en af Trångfors Kraft Aktiebolag hos Kungliga Majestät gjord ansökan om tillstånd att framdraga en elektrisk högspänningsledning från Bolagets Kraftstation i Svedvi socken till Nya Aktiebolaget Svenska Metallverkens verkstäder i Västerås. *Ang. yttrande rörande ny sträckning för kraftledningen från Trångfors.*

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige på förslag af Herr Uggla att såsom yttrande i ärendet åberopa hvad Stadsfullmäktige anfördt i fråga om samma ansökning den 24 sistlidne April, varande Stadsfullmäktiges berörda beslut antecknadt under § 69 i det för sistnämnda dag förda protokollet.

§ 164.

Föreslog Herr Enhörning genom en vid sammanträdet inlämnad skriftlig motion, att Stadsfullmäktige ville för sin del besluta sådan ändring i stadsplanen, att tomten N:o 119 och 120 samt den del af tomten N:o 121 och 122 i södra kvarteret, som låge norr om en å en motionen bilagd kartskiss heldragen röd linje, skulle utgöra öppen plats. *Ang. utläggning af öppen plats vid Rådhuset.*

På yrkande af Herr Enhörning remitterades motionen till utlåtande af Byggnadsnämnden.

§ 165.

En såsom egen motion af Herrar Edström och Falk upptagen skriftlig framställning från Baltiska Utställningskommitténs för Västmanlands län arbetsutskott om anslag till resebidrag för arbetare och arbetsförmän i stadens tjänst till Baltiska utställningen år 1914 remitterades på yrkande af Herr Falk till utlåtande af Drätselkammaren. *Ang. resebidrag för stadens arbetare till Baltiska utställningen.*

§ 166.

Föredrogs och remitterades för utlåtande till Drätselkammaren en af Herr Uggla väckt skriftlig motion angående anslag för år 1914 till Västerås Arbetareinstitut. *Ang. anslag till Arbetareinstitutet.*

§ 167.

En till Stadsfullmäktige inkommen skrifvelse från Sala—Gysinge—Gäfle Nya Järnvägsaktiebolag angående de valörer af aktiebref, staden önskade utbekomma för sin teckning i bolaget beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Uggla öfverlämna till Drätselkammaren för besluts fattande. *Ang. aktiebref i S. G. G. Nya Järnvägsaktiebol.*

§ 168.

Anhöll Herr Grandinson på grund af förestående afflyttning från staden om entledigande från och med den 1 nästkommande November från de af honom innehafda kommunala uppdrag, hvartill han blifvit af Stadsfullmäktige utsedd, eller från ledamotskapet uti Drätselkammaren, Hamnstyrelsen, Hamnstyrelsen för Strömsholms våg, Byggnadsnämnden, Kommitterade för uppmärksammande *Herr Grandinssons entledigande från åtskilliga kommunala uppdrag.*

af frågan om ny järnväg från Katrineholm norrut samt Kommitterade för bevakande af stadens intressen i fråga om Mälarens öppnande för den större sjöfarten.

Stadsfullmäktige beslöto bifalla berörda framställning, hvarjämte uppdrogs åt Beredningsutskottet att till Stadsfullmäktige inkomme med förslag å ledamöter i ifrågavarande delegationer i Herr Grandinsons ställe.

In fidem:

Theofil Öberg.

Justeradt den 4 September 1913.

Max Schenström. ***E. A. Thunholm.*** ***J. W. Råberg.***

Offentligen uppläst den 6 September 1913, betygar

Ex officio:

Theofil Öberg.

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

Stadsfullmäktiges protokoll.

Den 25 September 1913.

Närvarande: Ordföranden Herr Häradshöfdingen Max Schenström, vice ordföranden Herr Läroverksadjunkten B. Fjellman samt Herrar Johansson, Sundström, Karlsson, Oest, Nordin, Danielsson, Tersmeden, Erik Andersson, Svensson, Enhörning, Edström, Hedin, Fåhræus, Larsson, Zander, Huggare, Bäckman, Råberg, Thunholm, Gust. Andersson, Lind, Romé, Falk, Grandinsson, Kättström, Jansson, Lindström, Pers, Jonsson och Thunblad.

Frånvarande med godkändt förfall voro Herrar Uggla, Björkman och Vennberg samt Fru Nina Andersson.

Närvarande å Magistratens vägnar: Herr Borgmästaren John Karlsson.

§ 169.

Justeringsmän.

Utsågos Herrar Huggare och Bäckman att jämte Herr ordföranden justera dagens protokoll.

§ 170.

ang. pension åt Skolföreståndaren H. Larssons änka.

Sedan Stadsfullmäktige den 28 nästlidne Augusti beslutit bordlägga styrelsens för Centralslöjdskolan och Tekniska skolan genom Magistraten gjorda framställning, att Stadsfullmäktige måtte bevilja en pension till lämpligt belopp åt aflidne Skolföreståndaren Hans Larssons änka Fru Augusta Larsson (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 76), företogs detta ärende nu till förnyad behandling; och beslöto Stadsfullmäktige härvid utan omröstning på yrkande af Herr Enhörning och i enlighet med Drätselkammarens afstyrkande att afslå den af Styrelsen uppgjorda framställningen.

§ 171.

ang. revision af stadens räkenskaper för år 1912.

Genom resolution den 12 innevarande September (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 82) hade Magistraten till Stadsfullmäktige öfverlämnat af vederbörande revisorer afgifven berättelse öfver verkställd granskning af Drätselkammarens, Vatten- och Gasverksstyrelsens, Fattigvårdsstyrelsens, Folkskolestyrelsens och Hamnstyrelsens för Strömsholms våg räkenskaper för år 1912 jämte i anledning af revisionsberättelsen inkomna förklaringar från Folkskolestyrelsen, Fattigvårds-

styrelsen, Vatten- och Gasverksstyrelsen samt Drätselkammaren äfvensom Drätkammarens förvaltningsberättelse för år 1912.

Efter föredragning af ärendet beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning jämlikt revisorernas hemställan bevilja alla vederbörande ansvarsfrihet för den tid revisionen omfattade.

§ 172.

ang. yttrande öfver Sällskapets ansökan om rätt att utskänka brännvin.

Genom resolution den 11 innevarande September hade Magistraten infordrat Stadsfullmäktiges yttrande öfver en af "Sällskapet" i Västerås hos Konungens Befallningshafvande gjord framställning om tillstånd för Sällskapet att under år 1914 få i dess lokal i Västerås stadshus till ledamöter och inbjudna gäster utskänka brännvin.

Under öfverläggningen härom yrkade *dels* Herr Edv. Karlsson, med instämmande af Herrar Victor Larsson och Bäckman, att Stadsfullmäktige måtte afstyrka ifrågavarande framställning, *dels ock* Herr Enhörning, med hvilken Herrar Sundström och Oest instämde, att framställningen måtte af Stadsfullmäktige tillstyrkas.

Vid efter öfverläggningens slut framställd proposition å dessa yrkanden beslöto Stadsfullmäktige genom begärd och anställd omröstning (enligt protokollet vidlagd voteringslista) med 18 nej mot 14 ja, afgifna för Herr Enhörnings yrkande, att i enlighet med Herr Edv. Karlssons förslag afstyrka bifall till "Sällskapets" ifrågavarande ansökning.

§ 173.

ang. yttrande öfver Nya A.-B. Västerås automatens ansökan om rätt att utskänka öl.

För erhållande af Stadsfullmäktiges yttrande hade Magistraten genom resolution den 10 innevarande September (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 83) öfverlämnat en af Nya Aktiebolaget Västerås automaten till Konungens Befallningshafvande ingifven ansökan om tillstånd att genom bolagets verkställande direktör Grosshandlaren Frithiof Sandberg under tre år, räknadt från och med den 1 Januari 1914, uti huset N:o 36 vid Stora gatan här i staden utskänka öl; och hade bolaget tillika anhållit om sådan afvikelse från nu gällande föreskrifter i fråga om tiden och sättet för utskänkningsrättens utöfvande, att bolaget måtte medgifvas rätt att dels å måndagar kl. 9—11 f. m. utskänka öl i förening med mat, dels ock å lördagar kl. 1—5 e. m. utskänka öl medelst automatiska apparater.

Under öfverläggningen härom yrkade *dels* Herr Edv. Karlsson, att Stadsfullmäktige, enär sökandebolaget tillfredsställande utöfvat sin innehafda rättighet, men då det vore oriktigt och olämpligt samt förenadt med våda för den goda ordningen å automatrestauranten att gifva sökandebolaget vidsträcktare rättigheter än dem, som gällde för öfriga ölutskänkningsställen i staden, och de bestämmelser, som för kort tid sedan blifvit i enlighet med Stadsfullmäktiges förslag af Konungens befallningshafvande fastställda för samma restaurant, måtte tillstyrka sökandebolagets ansökning dock ej med afseende å de utsträckta rättigheterna, *dels ock* Herr Kättström, med instämmande af Herr Sundström, att Stadsfullmäktige måtte tillstyrka ansökningen, i fråga om de utsträckta rättigheterna dock endast på det sätt, att sökandebolaget tillätes utskänka öl i förening med mat å måndagar kl. 9—11 f. m.

Vid efter öfverläggningens slut framstälda propositioner å ofvanberörda yrkanden beslöto Stadsfullmäktige genom begärd och anställd omröstning (enligt

protokollet vidfogad voteringslista) med 17 ja mot 15 nej, afgifna för bifall till Herr Kättströms yrkande, att i enlighet med Herr Edv. Karlssons förslag och på de af honom anförda grunder tillstyrka bolagets ansökning med afstyrkande af de af bolaget begärda utsträckta rättigheterna.

§ 174.

ang. yttrande öfver Alrik Nybergs ansökan om rätt att utskänka vin och öl i Centralhotellet.

Genom resolution den 10 innevarande September hade Magistraten infordrat Stadsfullmäktiges yttrande öfver en af Alrik Nyberg till Konungens Befallningshafvande i länet gjord ansökning om tillstånd att under en tid af tre år från och med den 1 Januari 1914 i gården N:ris 42 och 43 i Västerås stads västra kvarter utskänka vin och öl i förening med mat till spisande gäster.

Under öfverläggningen härom yrkade *dels* Herr Edv. Karlsson att Stadsfullmäktige måtte för befrämjande af nykterheten inom samhället och enär ifrågavarande rättighet vore mindre behöflig, afstyrka bifall till ifrågavarande ansökning, *dels ock* Herr Enhörning, att Stadsfullmäktige måtte tillstyrka ansökningen dock endast med afseende å rättigheten att utskänka öl, då sådan rättighet förut af sökanden utöfvats och anledning till anmärkning mot densamma icke förekommit, samt behof af ifrågavarande rättighet otvifvelaktigt vore förefintligt.

Efter slutad öfverläggning framställdes proposition å de sålunda gjorda yrkandena; och fattade Stadsfullmäktige härvid genom begärd och anställd omröstning (enligt protokollet vidfogad voteringslista) med 17 ja mot 15 nej, afgifna för bifall till Herr Edv. Karlssons förslag, beslut i frågan i enlighet med Herr Enhörnings yrkande.

§ 175.

ang. föreskrifter för automobiltrafik i Västerås.

Föredrogs och lades till handlingarne Konungens Befallningshafvandes i länet resolution den 28 nästlidne Augusti, hvarigenom Konungens Befallningshafvande fastställt af Stadsfullmäktige den 19 Juni innevarande år godkända föreskrifter för automobiltrafik i Västerås.

§ 176.

ang. val af ytterligare ombud vid mantalskrifningen och ökadt anslag för arvoden till ombuden.

Med bifall till Magistratens därom i skrifvelse den 2 innevarande September (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 84) gjorda framställning beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr vice ordföranden dels utse ytterligare fyra ombud vid mantalsskrifningen under innevarande år, dels ock utöfver det i nuvarande års stat upptagna beloppet 120 kronor till arvoden för ombuden vid mantalsskrifningen för samma ändamål ytterligare anslå 280 kronor att utgå af förslagsanslaget för diverse utgifter och oförutsedda behof, hvarefter Stadsfullmäktige med acklamation till ombud vid mantalsskrifningen i enlighet med Magistratens förslag utsågo Filaren Axel Andersson, Exekutionsbetjänten G. Richtner, Kaptenen Gustaf Halling och Sjökaptenen Ivar Örström.

§ 177.

ang. löneförhöjning för poliskåren.

Föredrogs och remitterades på yrkande af Herr vice ordföranden för utlåtande af Drätselkammaren en från Magistraten inkommen skrifvelse af den 11 innevarande September med öfverlämnande af en framställning från härvarande

poliskår om löneförbättring från och med år 1914 med tillhörande bilagor jämte af t. f. stadsfiskalen Emil Ekström infordradt yttrande öfver samma framställning.

§ 178.

ang. anslag till Centralslöjdskolan och Tekniska skolan.

Sedan Stadsfullmäktige den 28 nästlidne Augusti till utlåtande af Drätselkammaren remitterat en af styrelsen för Centralslöjdskolan och Tekniska skolan genom Magistraten gjord framställning, med begäran att Stadsfullmäktige måtte för år 1914 dels bevilja Centralslöjdskolan och Tekniska skolan härstädes ett anslag af 3,000 kronor ur Zimmermanska fonden, dels ock anslå ur stadskassan likaledes 3,000 kronor till främjande af undervisningen vid Tekniska skolan, äfvensom att Stadsfullmäktige måtte ingå till Kungl. Maj:t med ansökan, att Tekniska skolan för år 1914 måtte tilldelas ett belopp af 5,000 kronor från det af Riksdagen lämnade anslaget till lägre tekniska yrkesskolor, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 11 innevarande September (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 85) tillstyrkt bifall till ifrågavarande framställning samt hemställt, att anslaget å 3,000 kronor till Tekniska skolan måtte upptagas till uttaxering i 1914 års budget.

Efter föredragning häraf biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning, hvad Drätselkammaren sålunda i ärendet tillstyrkt och hemställt.

§ 179.

ang. anslag till Västerås Arbetareinstitut.

Sedan Stadsfullmäktige den 28 nästlidne Augusti till Drätselkammaren för utlåtande remitterat en af Herr Uggla väckt motion, att Stadsfullmäktige måtte för år 1914 bevilja Västerås Arbetareinstitut dels 1,600 kronor för anordnande härstädes af populärvetenskapliga föreläsningar i folkbildningssyfte, dels ock 1,500 kronor till institutets biblioteksverksamhet, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 11 innevarande September (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 86) tillstyrkt bifall till motionen samt föreslagit, att anslagen måtte upptagas till uttaxering i nästkommande års budget.

På yrkande af Herr Enhörning biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning, hvad Drätselkammaren sålunda tillstyrkt och föreslagit.

§ 180.

ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

Företogs till behandling fråga om vidtagande från stadens sida af åtgärder till afhjälpande och förekommande här i staden af brist på mindre bostadslägenheter (Stadsfullmäktiges handlingar N:ris 31 och 87).

I detta ärende hade en af Stadsfullmäktige den 24 November 1910 tillsatt kommitté afgifvit ett omfattande betänkande med förslag af den 21 sistlidne April, i hvilket betänkande kommitterade jämväl yttrat sig öfver en af Herr Edström den 27 mars 1913 väckt och af Stadsfullmäktige samma dag till kommitterade remitterad motion i ämnet, dels ock Drätselkammaren och Beredningsutskottet i anledning af Stadsfullmäktiges remiss den 24 sistlidne April öfver kommitterades utlåtande och förslag afgifvit särskilda yttranden af den 11 och den 18 innevarande September.

Sedan under en långvarig öfverläggning särskilda talare yrkat bifall till de olika under ärendets beredning framställda förslagen, enade sig Stadsfullmäk-

tige slutligen om att återremittera frågan till Beredningsutskottet och Drätselkammaren, hvarvid Beredningsutskottet och Drätselkammaren särskildt skulle taga under öfvervägande ett af Herr Enhörning nu framställt förslag, att Stadsfullmäktige måtte uppdraga åt en kommitté af tre personer dels att utarbeta förslag till stadgar och bestämmelser samt vidtaga öfriga förberedande åtgärder för organisationen af en bostadsförening, som hade till ändamål att med ekonomiskt stöd af staden för tillgodoseende af föreningsmedlemmarnes behof af tjänliga bostäder å kvarteret Ivar eller annan lämplig tomt uppföra större arbetarebostadskomplex, och dels under förutsättning att tillräckligt antal föreningsmedlemmar under behörigen bindande former komme att anmäla sig, att underställa sitt förslag i ofvannämnda hänseende Stadsfullmäktiges pröfning och godkännande äfvensom att förelägga Stadsfullmäktige förslag till företagets finansiering, samt att Stadsfullmäktige måtte åt samma kommitté därjämte lämna i uppdrag att verkställa utredning och för Stadsfullmäktige framlägga förslag om planmässigt upplåtande af egnahemsområden hälst å staden tillhörig mark samt om understödjande af byggnadsverksamheten å dessa områden genom förmedlande af billiga egnahemslån eller på annat liknande sätt.

Det uttalades därjämte det önskemålet, att Drätselkammaren och Beredningsutskottet måtte inkomma till Stadsfullmäktige med sina förnyade yttranden i ärendet till Stadsfullmäktiges nästkommande ordinarie sammanträde, hvarjämte på förslag af Herr Larsson uppdrogs åt Beredningsutskottet att afgifva förslag å ledamöter i den sålunda ifrågasatta nya kommittén.

§ 181.

ang. anslag till ridande polis.

Företogs till vidare behandling fråga om anslag till ridande polis (Stadsfullmäktiges handlingar N:ris 65 och 88).

I detta ärende hade Stadsfullmäktige den 28 nästlidne Augusti — efter tagen del af Kungl. Maj:ts utslag den 28 maj 1913 på Stadsfullmäktiges m. fl. besvär öfver Konungens Befallningshafvandes i länet den 30 December 1912 meddelade utslag ifråga om Stadsfullmäktiges beslut den 31 Oktober samma år rörande anslag till ridande polis, genom hvilket utslag Kungl. Maj:t förklarat sig icke funnit skäl hafva förekommit, som föranledde ändring i Konungens Befallningshafvandes utslag, hvarigenom Konungens Befallningshafvande visat ifrågavarande ärende åter till Stadsfullmäktige, som hade att Magistratens i ärendet gjorde hemställan ånyo till behandling i vederbörlig ordning företaga och därmed vidare lagligen förfara — beslutit att för utlåtande remittera ärendet till Drätselkammaren; och hade Drätselkammaren nu i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 11 innevarande September hemställt om bifall till Magistratens ifrågavarande framställning samt sålunda föreslagit, att Stadsfullmäktige ville till den i staden stationerade ridande polisafdelningen för landsbygden anslå för hvart och ett af åren 1913—1915 1,000 kronor att utgå för innevarande år af förslagsanslaget för detta år samt för åren 1914—1915 upptagas till uttaxering i dessa års budget, hvarjämte Drätselkammaren förmält, att emot dess beslut afgifvits reservation af Herrar Viktor Larsson och Danielsson, i det att de för sin del hemställt, att Drätselkammaren måtte afstyrka ifrågavarande hemställan.

Under öfverläggningen i detta ärende yrkade *dels* Herr Enhörning, med hvilken Herrar Hedin och Edström instämde, bifall till Drätselkammarens förslag, *dels ock* Herr Viktor Larsson afslag å den föreliggande framställningen.

Vid efter öfverläggningens slut framställda propositioner å de sålunda gjorda yrkandena förklarade ordföranden frågan om bifall till Herr Enhörnings yrkande vara med öfvervägande ja besvarad; och blef i anledning häraf votering begärd.

Sedan härefter ordföranden förmält, att han för sin del ansåg, att för bifall till Drätselkammarens i ärendet framställda förslag, såsom afseende anslag till nytt ändamål eller behof, erfordrades ²/₃ af de i omröstningen deltagandes röster, men att han ville öfverlämna åt Stadsfullmäktige att härutinnan besluta, samt Herr Enhörning däremot förklarat sig anse endast enkel majoritet erforderlig för bifall till Drätselkammarens förslag, beslöto Stadsfullmäktige genom begärd och anställd omröstning (enligt protokollet vidfogad voteringslista) med 19 nej emot 12 ja, afgifna för bifall till den af ordföranden uttalade meningen, att i enlighet med Herr Enhörnings uppfattning förklara, att för bifall till ifrågavarande förslag erfordrades endast enkel pluralitet.

Vid slutligen anställd omröstning i hufvudfrågan (enligt protokollet vidfogad voteringslista) fattade Stadsfullmäktige med 19 ja emot 12 nej, afgifna för Herr Larssons afslagsyrkande, sitt beslut i förevarande ärende i enlighet med Herr Enhörnings yrkande; och hade sålunda Drätselkammarens förslag blifvit af Stadsfullmäktige bifallet.

Herr Kättström anmälde mot Stadsfullmäktiges beslut sin reservation.

§ 182.

ang. anslag till resebidrag för stadens arbetare till Baltiska utställningen.

Sedan Stadsfullmäktige den 28 nästlidne Augusti till utlåtande af Drätselkammaren remitterat en af Herrar Edström och Falk såsom egen motion upptagen skriftlig framställning från Baltiska utställningskommitténs för Västmanlands län arbetsutskott, att Stadsfullmäktige måtte till Länskommitténs förfogande anslå ett belopp af 175 kronor att användas som resebidrag för arbetare och arbetsförmän i stadens tjänst till Baltiska utställningen i Malmö år 1914, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 11 innevarande September (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 89) tillstyrkt bifall till motionen samt föreslagit, att anslaget måtte upptagas till uttaxering i 1914 års budget.

På yrkande af Herr Kättström, med hvilken Herrar Falk och Enhörning förenade sig, beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning bifalla, hvad Drätselkammaren sålunda föreslagit, med det tillägg att de stadens arbetare och arbetsförmän, som borde ifrågakomma till erhållande af resebidrag, skulle utväljas af Drätselkammaren.

§ 183.

ang. byggnadsverksamheten utom stadsplanen.

Sedan Stadsfullmäktige den 27 Mars 1913 beslutit att till Byggnadsnämnden och Beredningsutskottet återremittera 2:dra stycket af 4 §, 4:de stycket af 6 §, tredje attsatsen i 8 §:ens första stycke, 12, 16 och 17 §§ i det af Stadsfullmäktige sagda dag behandlade och i öfriga delar antagna förslaget till särskilda föreskrifter med afseende å byggnadsverksamhetens ordnande utom stadsplanen, hade nu Byggnadsnämnden och Beredningsutskottet till Stadsfullmäktige inkommit med förnyade utlåtanden i ärendet i återremitterade delar af den 11 Juni och den 12 September innevarande år (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 90).

Vid behandlingen af ifrågavarande ärende punktvis fattade Stadsfullmäktige nedan antecknade beslut.

Beträffande 4 § 2:dra stycket hade Byggnadsnämnden föreslagit, att orden "eller, där Hälsovårdsnämnden så pröfvat nödigt, blifvet försedd med erforderlig kloakledning" måtte utgå samt ersättas med orden "i afseende hvarå Byggnadsnämnden, där så anses erforderligt, bör inhämta Hälsovårdsnämndens yttrande"; och hade jämväl Beredningsutskottet biträdt detta Byggnadsnämndens förslag.

Stadsfullmäktige godkände ifrågavarande punkt med den ändring Byggnämnden och Beredningsutskottet sålunda föreslagit.

I fråga om 6 § 4 stycket hade Byggnadsnämnden och Beredningsutskottet hemställt, att samma stycke måtte bibehållas i den af Byggnadsnämnden förut föreslagna lydelsen: "Hvad här ofvan är stadgadt om stenhus, gäller ej fabriksbyggnad eller byggnad för offentligt ändamål".

Stadsfullmäktige godkände stycket i enlighet med detta förslag.

Vidkommande 3:dje attsatsen i första stycket af 8 § hade Byggnadsnämnden hemställt, att i slutet af denna sats måtte tilläggas orden "i afseende hvarå Byggnadsnämnden, där så anses erforderligt, bör inhämta Hälsovårdsnämndens yttrande", hvaremot Beredningsutskottet på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte antaga ifrågavarande stadgande i enlighet med Byggnadsnämndens ursprungliga förslag och således utan det af Byggnadsnämndens föreslagna tillägget.

Stadsfullmäktige godkände härutinnan Beredningsutskottets förslag.

Jämlikt Byggnadsnämndens och Beredningsutskottets hemställan beslöto Stadsfullmäktige, att 12 § skulle bibehållas i den af Byggnadsnämnden från början föreslagna lydelsen.

Beträffande 16 § hade Byggnadsnämnden föreslagit sådan ändring, att orden "samt genom stadsingeniörens försorg" i Byggnadsnämndens ursprungliga förslag måtte utgå; och hade Beredningsutskottet förenat sig i detta Byggnadsnämndens ändringsförslag.

Stadsfullmäktige godkände §:en i enlighet med det af Byggnadsnämnden och Beredningsutskottet nu afgifna förslaget.

I fråga om den af Beredningsutskottet tidigare föreslagna nya §:en, § 17, hade Byggnadsnämnden hemställt, att densamma icke måtte i de blifvande föreskrifterna ingå.

Beredningsutskottet hade däremot föreslagit, att ifrågavarande § måtte intagas i föreskrifterna, men att samma § måtte erhålla följande ändrade lydelse:

"Stadsfullmäktige må kunna för vissa särskilda fall å område, där byggnadsverksamhet i större omfattning ej är att inom närmare tid förvänta, tillsvidare lämna anstånd med dessa föreskrifters tillämpning".

Stadsfullmäktige godkände härutinnan på yrkande af Herr vice ordföranden Beredningsutskottet senast afgifna förslag.

Genom sina särskilda beslut den 27 sistlidne Mars och denna dag hade Stadsfullmäktige sålunda för sin del antagit följande:

"Särskilda föreskrifter,

jämlikt 41 § i lagen angående stadsplan och tomtindelning, med afseende å byggnadsverksamhetens ordnande inom nedan angifna delar af Västerås stads område.

§ 1.

Dessa föreskrifter afse de delar af Västerås stads område, som icke ingå i fastställd stadsplan.

§ 2.

Inom dessa områden må ej nybyggnad uppföras, utan att stadens byggnadsnämnd därtill gifvit lof.

§ 3.

Ansökan om byggnadslof, hvarom i § 2 säges, skall göras skriftligen hos Byggnadsnämnden och vara åtföljd af:

a) karta öfver tomtplatsen, utvisande dess form och areal samt byggnadens tilltänkta läge äfvensom till tomtplatsen gränsande allmän eller för gemensamt behof afsatt eller annan enskild väg;

b) bevis, att sökanden äger tomtplatsen eller ock eljes är till arbetets utförande berättigad;

c) plan-, fasad- och genomskärningsritningar i två exemplar öfver byggnadsföretaget, Byggnadsnämnden likväl obetaget att med afseende å mindre betydande byggnadsföretag efter pröfning af omständigheterna meddela byggnadslof, utan att ritningar af så fullständig beskaffenhet, som ofvan sagts, blifvit ingifna.

Af byggnadsritningarna, sådan de blifvit fastställda, skola, med påskrift om fastställelsen, ena exemplaret till sökanden återställas och det andra hos Byggnadsnämnden förvaras.

På enahanda sätt förfares vid ändring eller tillbyggnad af förut uppförd byggnad eller ändring af fastställd ritning.

§ 4.

Byggnadslof får ej meddelas, där arealen af tomtplatsen understiger trehundra kvadratmeter eller där tomtplatsens form är synnerligen olämplig; dock att, där fråga är om uppförande af i rader sammanbyggda mindre med brandmur skilda egna hem å flera tomtplatser och ansökan om byggande af en hel grupp sådana hus på en gång föreligger, Byggnadsnämnden äger meddela byggnadslof, äfven om hvarje tomtplats icke innehåller ofvan angifna minimiareal.

Innan byggnadslof meddelas, bör tillses, att tomtplats, som ej är belägen vid allmän eller för gemensamt behof afsatt enskild väg och som därjämte saknar egen utfartsväg, på betryggande sätt tillförsäkras rätt till sådan utfartsväg och att tomtplatsen blifvit torrlagd så fullständigt, omständigheterna det medgifva, i afseende hvarå Byggnadsnämnden, där så anses erforderligt, bör inhämta Hälsovårdsnämndens yttrande.

§ 5.

Af tomtplats skall minst hälften lämnas obebyggd.

Gårdsrum skall hafva en medelbredd af minst nio meter och smyg eller dylikt minst fyra och en half meter. Som gårdsrums bredd räknas dess djup, då tomtplatsens bredd understiger nio meter.

Gårdsrum å invid hvarandra liggande tomtplatser skola så vidt möjligt läggas i ett sammanhang.

§ 6.

Hus af trä må icke uppföras till större höjd än åtta meter eller med flere än två våningar och vindsvåning hvarvid iakttages, att högst en fjärdedel af vinden får till boningsrum inredas.

Stenhus må icke hafva mer än två våningar och vindsvåning eller tre våningar, i hvilket fall vindsvåning ej får förekomma. Sådant hus får icke uppföras till större höjd än elfva meter.

Med byggnads höjd förstås dess medelhöjd, räknad från omgifvande gata, väg eller gårdsrum till korsningen af vägglif och takfall eller i fråga om brutet tak det nedre takfallet, dock med undantag för gaflar, frontespisar, torn och dylikt.

Hvad här ofvan är stadgadt om stenhus, gäller ej fabriksbyggnad eller byggnad för offentligt ändamål.

Boningshus af trä, som upptager större yta än fyrahundra kvadratmeter, skall afdelas genom en eller flera fullt betryggande brandmurar, så att icke någon af de medels brandmur skilda delarne af byggnaden upptager större yta än fyrahundra kvadratmeter.

§ 7.

Byggnad af sten eller därmed jämförligt ämne må uppföras invid gränsen till grannens område, med iakttagande att i mur mot grannens område ej utan dennes och Byggnadsnämndens särskilda medgifvande må anbringas fönster eller annan öppning.

Byggnad af annat ämne må ej, med mindre den förses med brandmur, uppföras närmare grannens område än fyra och en half meter, dock att Byggnadsnämnden må för mindre betydande uthusbyggnader efter omständigheterna medgifva undantag från hvad här är stadgadt äfvensom för byggnader i öfrigt medgifva anstånd med brandmurs uppförande till dess granne bygger emot. Utan byggnadsnämndens särskilda tillstånd och grannes medgifvande må ej i brandmur anbringas fönster eller annan öppning.

§ 8.

Byggnad skall uppföras af ändamålsenligt material och på ett betryggande sätt samt med iakttagande däraf:

att densamma är lämplig för den tomtplats, å hvilken den skall uppföras,

att densamma erhåller ett sådant läge samt så uppföres, att den erbjuder tillfredsställande säkerhet mot eldfara,

att byggnaden, om den är afsedd till boningshus eller för ändamål, som nödvändiggör, att människor större delen af dagen vistas inom densamma, erhåller sundt läge och en mot sundhetens fordringar svarande inredning,

att källarvåning under boningshus skall utföras af sten eller därmed jämförligt ämne samt, där fråga är om byggnad för flere än fyra hushåll, i dess helhet och eljest, om i källarvåningen inredes tvättstuga, till den del, som däraf upptages, förses med tak af enahanda beskaffenhet, samt

att byggnaden tillfredsställer billiga anspråk på smak och prydlighet.

Vid byggnads uppförande skall därför alltid tillses:

att tillräcklig grund läggas under såväl väggar som skorstenspipor samt annat murverk,

att golfvet i boningsrum läggas minst 30 centimeter öfver angränsande jordyta,

att boningsrums höjd blir minst 2,40 meter,

att boningsrum göres tillräckligt ljust och lämnar tillfälle till nödig luftväxling,

att fabrikshus äfvensom byggnader, afsedda till samlingsrum för större antal människor, erhålla utgångar och trappor äfvensom förstugor, där sådana förekomma, lämpade efter den mängd personer, som å stället rymmes, och skola alla dörrar kunna öppnas utåt,

att boningshus såväl till förekommande af fara vid eldsvåda som till de i husets boendes säkerhet och trefnad förses med tillräckligt antal trappor och utgångar,

att eldstäder med därtill hörande rör och pipor samt skorstenar icke anbringas närmare trävirke än 30 centimeter, och skall mellanrummet fyllas med sten eller annat eldsäkert ämne,

att skorstens- och eldrör samt murade eldstäder ej komma att hvila på trävirke samt

att byggnads tak icke må täckas med halm eller annat lättantändligt ämne.

§ 9.

Ej må byggnad till-, på- eller ombyggas eller inredas helt eller delvis till väsentligen annat ändamål än förut, ej heller i afseende å byggnads inredning vidtagas andra förändringar af den genomgripande beskaffenhet, att de kunna anses jämförliga med ombyggnad, med mindre Byggnadsnämnden till sådant byggnadsföretag gifvit lof.

§ 10.

Inom område, som från början indelats och i större utsträckning upplåtits till villatomter, må fabriksbyggnad icke uppföras.

§ 11.

Det åligger Byggnadsnämnden att öfvervaka efterlefnaden af de här ofvan gifna föreskrifter, och skall, till utrönande af att godkänd ritning och af Byggnadsnämnden i särskildt fall meddelade föreskrifter följts, utfördt byggnadsföretag, efter anmälan om dess fullbordande, af därtill af Byggnadsnämnden förordnad person afsynas och godkännas, innan byggnaden får för sitt afsedda ändamål begagnas.

§ 12.

Hvad här förut är sagdt skall ej tillämpas med afseende å statens under Kungl. Öfverintendentsämbetets vård ställda byggnader eller andra allmänna byggnader, hvartill ritningarne skola enligt gällande författningar af Kungl. Maj:t pröfvas, ej heller å byggnad, som å jordbruksfastighet erfordras för densammas brukande.

För byggnad af sistnämnda slag skall dock iakttagas:

att eldstäder med därtill hörande rör och pipor samt skorstenar icke anbringas närmare trävirke än 30 centimeter, och skall mellanrummet fyllas med sten eller annat eldsäkert ämne,

att skorstens- och eldrör samt murade eldstäder ej komma att hvila på trävirke, samt

att byggnads tak icke må täckas med halm eller annat lättantändligt ämne.

§ 13.

Företager någon byggnadsarbete utan Byggnadsnämndens tillstånd, där sådant enligt dessa föreskrifter erfordrats, eller utför någon byggnadsarbete i strid mot fastställda ritningar eller Byggnadsnämndens föreskrifter, böte från och med fem till och med femhundra kronor och vare dessutom underkastad skyldighet att borttaga eller ändra det utförda arbetet, om Byggnadsnämnden finner nödigt sådant föreskrifva.

Byggnadsnämnden äger att genom utsättande af lämpligt vite vid meddelande af föreskrift enligt denna § göra sig hörsammad.

Till böter enligt dessa särskilda föreskrifter må icke dömas, om å förseelsen följer straff enligt allmän lag.

Ådömda böter och viten enligt dessa särskilda föreskrifter tillfalla stadens kassa och skola, där tillgång saknas till deras fulla gäldande, förvandlas enligt allmän lag.

§ 14.

Förseelser mot de här meddelade särskilda föreskrifterna åtalas af allmän åklagare, ägande Byggnadsnämnden ock att för särskildt fall förordna åklagare.

§ 15.

Den, som ej åtnöjes med Byggnadsnämndens beslut i ärende, hvarom här ofvan förmäles, må däröfver föra klagan hos Konungens Befallningshafvande i Västmanlands län inom trettio dagar efter erhållen del af beslutet.

§ 16.

Då till Byggnadsnämndens kännedom kommer, att ägare af jordområde står i begrepp att försälja detsamma helt eller delvis till byggnadstomter, bör nämnden låta sig angeläget vara att för jordägaren påpeka lämpligheten af, att dylik försäljning sker efter en viss från början uppgjord plan, vid hvilken hänsyn tages till områdets framtida upptagande i stadsplanen, och att sådan plan uppgöres i samråd med och efter anvisning af Byggnadsnämnden.

§ 17.

Stadsfullmäktige må kunna för vissa särskilda fall å område, där byggnadsverksamhet i större omfattning ej är att inom närmare tid förvänta, tillsvidare lämna anstånd med dessa föreskrifters tillämpning";

och beslöto Stadsfullmäktige ingå till Kungl. Maj:t med underdånig ansökan om fastställelse å de sålunda antagna särskilda föreskrifterna.

§ 184.

ang. yttrande i fråga om utseende af suppleanter för Stadsfullmäktige.

Sedan Stadsfullmäktige genom Magastratens resolution den 1 sistlidne Juli förelagts att afgifva yttrande öfver Riksdagens skrifvelse N:o 24 till Konungen i anledning af väckt motion om skrifvelse till Konungen i fråga om utarbetande och framläggande af förslag till bestämmelser rörande utseende af suppleanter för Stadsfullmäktige (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 66) hade Beredningsutskottet, som enligt Stadsfullmäktiges beslut den 28 nästlidne Augusti anmodats inkomma till Stadsfullmäktige med förslag till yttrande i ärendet, i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 12 innevarande September (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 91) hemställt, att Stadsfullmäktige ville på de i riksdagsskrifvelsen anförda skäl i underdånighet tillstyrka bifall till riksdagens framställning.

Efter föredragning häraf fattade Stadsfullmäktige på yrkande af Herr vice ordföranden beslut i ärendet i enlighet med Beredningsutskottets hemställan.

§ 185.

ang. fyllnadsval i en del kommunala delegationer.

Sedan Stadsfullmäktige den 28 nästlidne Augusti uppdragit åt Beredningsutskottet att till Stadsfullmäktige inkomma med förslag till fyllnadsval inom nedan under §§ 186—191 i detta protokoll omnämnda kommunala delegationer i de ledigheter, som uppkommit genom Kaptenen V. Grandinsons afgång ur desamma, hade Beredningsutskottet genom skrifvelse till Stadsfullmäktige den 12 innevarande September afgifvit sådant förslag; och företogos ifrågavarande val med acklamation på sätt §§ 186—191 här nedan i protokollet närmare omförmäla.

§ 186.

Drätselkammaren.

Till ledamot i Drätselkammaren från och med den 1 nästkommande November till slutet af innevarande år utsågs i ledigheten efter Kaptenen V. Grandinson Lokomotivföraren C. R. Vennberg.

§ 187.

Hamnstyrelsen.

Till ledamot i stadens Hamnstyrelse från och med den 1 nästkommande November till utgången af år 1914 utsågo Stadsfullmäktige nuvarande suppleanten i styrelsen Fabrikören C. A. Palmén, hvarjämte till suppleant i samma styrelse efter Herr Palmén likaledes till 1914 års slut utsågs Ingeniören Carl Henning.

§ 188.

Hamnstyrelsen för Strömsholms våg.

Valdes till ledamot i Hamnstyrelsen för Strömsholms våg från och med den 1 nästkommande November till innevarande års slut efter Kaptenen V. Grandinson nuvarande suppleanten Fabrikören C. A. Palmén och till suppleant efter Herr Palmén till slutet af år 1914 Ingeniören C. Henning.

§ 189.

Byggnadsnämnden.

Till ledamot i stadens Byggnadsnämnd i ledigheten efter Kaptenen V. Grandinson från och med den 1 nästkommande November till 1914 års slut utsågs Fabrikören A. Danielsson.

§ 190.

Utsågo Stadsfullmäktige till ledamot i kommittén för uppmärksammande af frågan om ny järnväg från Katrineholm norrut i stället för Kaptenen V. Grandinson Ingeniören C. Henning.

Kommittén ang. järnväg Katrineholm-norrut.

§ 191.

Till ledamot i kommittén för bevakande af stadens intressen ifråga om Mälarens öppnande för den större sjöfarten valdes med acklamation efter Kaptenen V. Grandinson Ingeniören Gustaf Andersson.

Kommittén ang. Mälarens öppnande för större sjöfart.

§ 192.

Genom resolution den 19 innevarande September hade Magistraten för beslutts fattande till Stadsfullmäktige öfverlämnat en framställning från Hamnstyrelsen för Strömsholms våg af den 3 innevarande September (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 92), att Stadsfullmäktige måtte för sin del godkänna styrelsens åtgärd att vidtaga vissa i framställningen närmare omförmälda reparationer af ett städerna Västerås och Köping gemensamt tillhörigt, till Strömsholms våg hörande boningshus vid Borgås udde för en beräknad kostnad af 10,000 kr.

ang. reparation och ombyggnad af ett boningshus vid Borgås udde.

Efter föredragning häraf biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Grandinson utan omröstning, hvad Hamnstyrelsen för Strömsholms våg sålunda i ärendet hemställt.

§ 193.

Föredrogs och lades till Stadsfullmäktiges handlingar en genom Magistratens resolution den 19 innevarande September till Stadsfullmäktige öfverlämnad anmälan från Hamnstyrelsen för Strömsholms våg därom, att städerna Västerås och Köping med hänsyn till af styrelsen beslutade omfattande reparationsarbeten icke under år 1914 torde kunna påräkna någon inkomst från Strömsholms våg.

ang. stadens inkomst från Strömsholms våg.

§ 194.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 11 innevarande September (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 93) hade Drätselkammaren, med öfverlämnande af förteckning öfver vid Rådstufvu-Rätten i Västerås beviljade lagfarter å fastigheter belägna helt eller delvis å stadens grund under Juli månad 1913, utvisande att Rådstufvu-Rätten den 14 Juli innevarande år beviljat lagfart å gården och tomten N:o 63 och 64 i stadens norra kvarter, som Byggmästaren C. J. Johansson köpt för 14,000 kronor, hemställt, att Stadsfullmäktige icke måtte på grund af den sålunda lagfarna öfverlåtelsen göra stadens lösningsrätt till fastigheten ifråga gällande.

ang. lösningsrätt till fastighet (N:o 63 och 64 norra kv).

På yrkande af Herr Enhörning biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning Drätselkammarens ifrågavarande hemställan.

§ 195.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 18 innevarande September (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 94) hade Drätselkammaren, med öfverlämnande af en framställning från Boktryckaren Fredr. Andersson om ett anslag från Stads-

ang. anslag till adresskalender.

fullmäktige å 500 kronor till fortsatt utgifvande af adresskalender för Västerås stad, hemställt, att Stadsfullmäktige måtte i så måtto bifalla framställningen, att ett anslag å 250 kronor att utgå af uttaxerade medel i 1914 års stat måtte ställas till Anderssons förfogande för utgifvande under år 1914 af ifrågavarande kalender, under villkor att Andersson kostnadsfritt till stadens myndigheter och verk öfverlämnade 25 exemplar af kalendern för nämnda år.

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning godkänna Drätselkammarens ifrågavarande framställning.

§ 196.

ang. inköp af 3/4 mtl Hofdesta.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 11 innevarande September (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 95) hade Drätselkammaren, med öfverlämnande af ett skriftligt erbjudande från Bankdirektören Axel Sundström för staden att öfvertaga ett af honom gjordt inköp af egendomen 3/4 mantal N:o 2 Hofdesta i S:t Ilians socken med inventarier enligt ett vid erbjudandet bilagdt köpekontrakt mellan Landtbrukaren A. Haage, säljare, och Sundström, köpare, på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Drätselkammaren att af Direktör Sundström inköpa ifrågavarande egendom jämte de i köpekontraktet omförmälda inventarier m. m. för ett pris af 55,000 kronor och på i öfrigt mellan Haage och Sundström aftalade villkor samt därvid bestämma, att nämnda köpeskilling skulle utgå af lånemedel.

Stadsfullmäktige beslöto efter föredragning häraf på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning bifalla Drätselkammarens ifrågavarande framställning.

§ 197.

ang. ändring i stadsplanen vid kv. Neta.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 11 innevarande September (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 96) hade Drätselkammaren i anledning af ifrågasatt försäljning af den s. k. Cronstrandska villan med tillhörigt tomtområde förslagit viss ändring i den nyantagna stadsplanen, i hvad densamma afsåge byggnadskvarteret Neta.

Stadsfullmäktige beslöto på yrkande af Herr Enhörning remittera framställningen till utlåtande af Byggnadsnämnden.

§ 198.

ang. försäljning af tomten N:o 70 b västra kv.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 11 innevarande September (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 97) hade Drätselkammaren i anledning af en framställning från stadsarkitekten Erik Hahr med begäran att af Västerås stad få för en erbjuden köpeskilling af 21,000 återköpa gården omfattande södra delen af tomten N:o 70 b i Västerås stads västra kvarter, hvilken fastighet på grund af staden tillkommande lösningsrätt, staden enligt köpekontrakt den 17 Juli 1907 för ofvannämnda summa inlöst af Arkitekten Hahr, hemställt, att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Drätselkammaren att för det af Hahr föreslagna priset, med tillägg af stadens kostnader för fastighetens förvärfvande, till honom försälja ifrågavarande fastighet inom de gränser, som enligt den nyantagna stadsplanen bestämts för byggnadskvarteret Neta med skyldighet för köparen att, därest ändring i tomtgränsen skulle ske vid fastställandet af nya stadsplanen

af Kungl. Maj:t eller sådan ändring beslutades af Stadsfullmäktige, inköpa eller afstå tomten därigenom tillagd eller afskild mark för ett pris af 5 kronor pr kvm.

Under öfverläggningen härom yrkade dels Herr Enhörning bifall till Drätselkammarens framställning, dels ock Herr vice ordföranden bordläggning af ärendet.

Vid efter öfverläggningens slut framställd proposition å Herr vice ordförandens bordläggningsyrkande och frågan om Stadsfullmäktige ville denna dag företaga ärendet till slutligt afgörande beslöto Stadsfullmäktige genom begärd och anställd omröstning (enligt vid protokollet fogad voteringslista) med 28 nej emot 2 ja, afgifna för bifall till bordläggningsyrkandet, att företaga ärendet till afgörande, hvarefter Stadsfullmäktige vid framställning af proposition å bifall och afslag till Drätselkammarens framställning utan omröstning godkände Drätselkammarens ifrågavarande förslag.

Emot detta beslut anmälde ordföranden sin reservation med förbehåll att vid protokollets justering få närmare motivera densamma; och anförde ordföranden vid protokollsjusteringen härutinnan följande:

"För min del anser jag, att ifrågavarande fastighet för närvarande ej bort försäljas, samt att vid försäljning anbud å fastigheten i vederbörlig ordning skolat infordras, hvarigenom köpeskillingen säkerligen blifvit högre för denna fastighet, som ju har ett mycket vackert och så sundt läge, samt lämpar sig särdeles väl, för att bebyggas med ett större boningshus".

§ 199.

ang. försäljning af tomter vid Vargbolund.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 11 innevarande September (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 98) hade Drätselkammaren, med öfverlämnande af ett utdrag af Bostadsbristkommitténs i ärendet förda protokoll för den 14 sistlidne April, på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Drätselkammaren dels att ingå till Kungl. Maj:t med underdånig framställning därom, att staden måtte erhålla nådigt tillstånd att för afhjälpande af förefintlig bostadsbrist afhända sig ett till stadens östra utmark hörande och till staden doneradt område mellan tuberkulossjukhusets område och lägenheten Vargbolund enligt däröfver af stadsingeniören Smitt upprättad karta med inlagdt förslag till stadsplan och tomtindelning för området, dels ock att, i händelse af nådigt bifall till ifrågavarande framställning, sedan försälja området till bebyggande i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det af stadsingeniören upprättade förslaget till tomtindelning af området.

Under öfverläggningen i ärendet yrkade *dels* Herr Enhörning med instämmande af Herr Sundström bifall till Drätselkammarens ifrågavarande framställning, *dels ock* Herr Zander likaledes bifall till samma framställning, men med det tillägg, att Stadsfullmäktige måtte besluta uppdraga åt Drätselkammaren att vid blifvande tomtförsäljningar å ifrågavarande område söka tillse, att tomterna upplåtes till de verkliga bebyggarne själfva.

Sedan Stadsfullmäktige efter slutad öfverläggning till en början enhälligt beslutat att i enlighet med Drätselkammarens förslag bemyndiga kammaren att göra underdånig framställning om ifrågavarande markområdets försäljning samt att, i händelse framställningen beviljades inom markområdet försälja tomter, beslöto Stadsfullmäktige vid härefter framställd proposition å bifall och afslag å Herr Zanders under öfverläggningen framställda tilläggsförslag genom begärd

och anställd omröstning (enligt protokollet bilagd voteringslista) med 16 nej emot 15 ja, hvilka voro för afslag å detta förslag, att godkänna Herr Zanders ifrågavarande förslag.

§ 200.

ang. revision af Central-slöjdskolans och Tekniska skolans räkenskaper för år 1912.

Föredrogs en till Stadsfullmäktige inkommen berättelse öfver af vederbörande revisorer verkställd granskning öfver Centralslöjdskolans och Tekniska skolans samt Västmanlands läns hemslöjdsmagasins räkenskaper för år 1912; och beslöto Stadsfullmäktige härvid i enlighet med revisorernas hemställan bevilja vederbörande ansvarsfrihet för den tid revisionen omfattade.

§ 201.

ang. förbättrade gång- och velocipedbanor i Pilgatan.

I en såsom egen motion af Herr Romé upptagen skrifvelse af den 20 innevarande September hade Kaptenen Georg Björnström m. fl. personer anhållit, att Stadsfullmäktige måtte besluta att i 1914 års stat anslå behöfliga medel för arbeten med anordningar för förbättrade gång- och velocipedbanor i den s. k. Pilgatan.

Stadsfullmäktige beslöto på yrkande af Herr vice ordföranden remittera framställningen för utlåtande af Drätselkammaren.

§ 202.

ang. vattenklosetter i fastigheterna N:o 4 och N:o 8 i kv. Harald samt N:o 8 i kv. Hugo.

I en såsom egen motion af Herr E. Edv. Karlsson upptagen skriftlig framställning hade Byggmästarne C. J. Johansson och Axel Hammer anhållit om tillstånd att tillsvidare inrätta vattenklosetter med direkt förbindelse till stadens afloppsledningar, Johansson 4 stycken i fastigheten N:o 8 i kvarteret Harald och Hammer 5 stycken i hvardera af fastigheterna N:o 4 i kvarteret Harald och 8 i kvarteret Hugo under förut af Stadsfullmäktige tillämpade villkor, eller att sökandena vore skyldiga ställa sig till efterrättelse de föreskrifter rörande klosetternas anordning och användning, som Hälsovårdsnämnden kunde finna skäligt meddela.

Efter föredragning af framställningen yrkade *dels* Herr vice ordföranden, med instämmande af Herr Thunholm, remiss af densamma till Hälsovårdsnämnden för utlåtande, *dels* Herr Oest, med hvilken Herrar Edv. Karlsson, Sundström och Enhörning instämde, bifall till framställningen, *dels ock* Herr Bäckman afslag å densamma.

Vid efter öfverläggningens slut framställd proposition å vice ordförandens yrkande och frågan, huruvida Stadsfullmäktige ville denna dag företaga ärendet till afgörande, beslöto Stadsfullmäktige genom begärd och anställd omröstning (enligt vid protokollet fogad voteringslista) med 16 ja emot 15 nej, afgifna för bifall till frågan om ärendets omedelbara afgörande, att i enlighet med Herr vice ordförandens förslag remittera motionen till utlåtande af Hälsovårdsnämnden.

§ 203.

ang. anslag till Arbetsstugan.

Föredrogs och remitterades på yrkande af Herr vice ordföranden för utlåtande till Drätselkammaren en af Herr Oest vid dagens sammanträde framburen motion, att Stadsfullmäktige måtte i likhet med föregående år, för år 1914 bevilja Västerås arbetstuga ett anslag af 2,500 kronor.

§ 204.

ang. inköp af lägenheten Åshagen N:o 1.

Föreslog Herr Sundström, att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Drätselkammaren att i enlighet med skriftligt erbjudande från E. A. Gezelius sterbhus för stadens räkning inköpa den nämnda sterbhus tillhöriga lägenheten Åshagen N:o 1, afsöndrad från hemmanet 1/2 mantal Hofdesta N:o 4 i S:t Ilians socken och i areal innehållande 13,4688 hektar för en köpesumma af 7,000 kronor att utgå af lånemedel.

Stadsfullmäktige biföllo utan omröstning, hvad Herr Sundström sålunda föreslagit.

In fidem:

Theofil Öberg.

Justeradt den 4 Oktober 1913.

Max. Schenström. ***C. F. Huggare.*** ***Carl Bäckman.***

Offentligen uppläst den 4 Oktober 1913, betygar

Ex officio:

Theofil Öberg.

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

Stadsfullmäktiges protokoll.

Den 30 Oktober 1913.

Närvarande: Ordföranden Herr Häradshöfdingen Max Schenström, vice ordföranden Herr Läroverksadjunkten B. Fjellman samt Herrar Uggla, Björkman, Johansson, Sundström, Karlsson, Oest, Nordin, Danielsson, Tersmeden, Erik Andersson, Svensson, Enhörning, Edström, Hedin, Fåhræus, Larsson, Zander, Huggare, Bäckman, Råberg, Gust. Andersson, Lind, Wennberg, Falk, Fru Nina Andersson, Herrar Grandinson, Kättström, Jansson, Lindström, Jonsson och Thunblad.

Frånvarande med godkändt förfall voro Herrar Thunholm, Romé och Pers.

Närvarande å Magistratens vägnar: Herr Borgmästaren John Karlsson.

§ 205.

Justeringsmän.

Uppdrogs å Herrar Larsson och Zander att jämte Herr ordföranden justera dagens protokoll.

§ 206.

Ang. ordnandet af apoteksväsendet i länet.

I cirkulärskrifvelse till Stadsfullmäktige i länets städer den 24 nästlidne September hade Konungens Befallningshafvande anmodat Stadsfullmäktige att besvara vissa frågor rörande ordnandet af apoteksväsendet i länet enligt ett vid cirkulärskrifvelsen fogadt frågeformulär.

Stadsfullmäktige beslöto efter föredragning häraf på yrkande af Herr vice ordföranden remittera ärendet till yttrande af Beredningsutskottet.

§ 207.

Ang. beredande af ökadt utrymme för Rådstufvu-Rätten och Magistraten samt kronouppbördskassören.

En från Magistraten inkommen skriftlig framställning af den 2 innevarande Oktober om vidtagande af åtgärder för beredande af ökadt utrymme för Rådstufvu Rätten och Magistraten samt dess kronouppbördskassör beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr vice ordföranden remittera till utlåtande af Drätselkammaren.

§ 208.

Ang. Folkskolans budget för år 1914.

Med skrifvelse den 14 innevarande Oktober hade Folkskolestyrelsen till Stadsfullmäktige öfverlämnat af Styrelsen uppgjordt förslag till utgifts- och inkomststat för Västerås folkskolor för år 1914 jämte det vid ärendets behandling i folkskolestyrelsen förda protokollet.

På yrkande af Herr vice ordföranden beslöto Stadsfullmäktige remittera ärendet till utlåtande af Drätselkammaren.

§ 209.

Ang. val af fattigvårdare.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 30 nästlidne September hade Fattigvårdsstyrelsen anmält, att vårdaren i 8:de fattigvårdsdistriktet Trädgårdsmästaren Gust. Andersson aflidit, samt anhållit, att Stadsfullmäktige måtte företaga val af vårdare i Anderssons ställe.

Med bifall till berörda anhållan utsågo Stadsfullmäktige med acklamation till vårdare i 8:de fattigvårdsdistriktet efter Herr Andersson Urmakaren Gunnar Danielsson för tiden intill innevarande års slut.

§ 210.

V. Grandinsons entledigande från ledamotskap i Stadsfullmäktige.

Genom resolution den 13 innevarande Oktober hade Magistraten till Stadsfullmäktige för kännedom och den åtgärd, som kunde på Stadsfullmäktige bero, öfverlämnat en skrifvelse till Magistraten från Kaptenen Wald. Grandinson, däri Herr Grandinson på grund af afflyttning från staden anhållit, att från och med 1914 års ingång varda befriad från uppdraget att vara ledamot af Stadsfullmäktige.

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige bifalla Herr Grandinsons ifrågavarande anhållan; och skulle meddelande ske till Magistraten härom med anhållan, att Magistraten måtte vidtaga ny röstsammanräkning för utseende af ledamot af Stadsfullmäktige i Herr Grandinsons ställe.

§ 211.

Ang. ökadt antal ledamöter i Hamnstyrelsen.

Sedan Beredningsutskottet i anledning af en af Herr E. Dürango väckt till Utskottet för utlåtande remitterad motion angående ökadt antal ledamöter i Hamnstyrelsen i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 1 December 1911 afgifvit utlåtande och förslag i ämnet (Stadsfullmäktiges handlingar för nämnda år N:o 91) samt Stadsfullmäktige vid behandling af ärendet den 19 December 1911 remitterat detsamma till Hamnstyrelsen för yttrande äfvensom för förslag till de ändringar af stadens hamnanordning i öfrigt, som till äfventyrs kunde anses lämpliga, hade Hamnstyrelsen nu i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 29 nästlidne September (Stadsfullmäktiges handlingar n:o 99), med förmälan att styrelsen ännu icke vore färdig med sitt yttrande rörande öfriga ändringar af hamnordningen, hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta i enlighet med det af Beredningsutskottet förut afgifna förslaget, eller att Stadsfullmäktige måtte för sin del besluta att § 3 i den af Konungens Befallningshafvande i länet den 17 Juni 1875 fastställda Hamnordningen för Västerås stad måtte erhålla följande ändrade lydelse:

"Omförmälda styrelse utses af Stadsfullmäktige bland stadens röstberättigade män och består af fem ledamöter med tre suppleanter.

De ordinarie ledamöterna utses hvar och en för fem år i sänder, så att för hvarje år en är i tur att afgå.

Suppleanterna utses hvar och en för tre år i sänder likaledes i sådan ordning, att för hvarje år en är i tur att afgå.

Vid uppkommen ledighet under löpande mandat anställes fyllnadsval", samt *att* Stadsfullmäktige ville äfven antaga följande öfvergångsbestämmelse:

"Den nya bestämmelsen tillämpas från och med kalenderåret näst efter det, under hvilket densamma vunnit fastställelse, och iakttages första gången

val af ordinarie ledamöter enligt denna bestämmelse förrättas, att af de tre ledamöter, som då skola utses, efter genom lottning bestämd ordning skola afgå en efter 3 år och en efter 4 år.

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige godkänna hvad Beredningsutskottet och Hamnstyrelsen i frågan föreslagit, med den af Herr Grandinson nu föreslagna ändringen, att i öfvergångsbestämmelsen orden "kalenderåret näst efter det, under hvilket densamma vunnit fastställelse" skulle utgå och ersättas med orden "år 1914".

§ 212.

Ang. ny lönestat för Stadsfiskalen.

Föredrogs och lades till handlingarna till Stadsfullmäktige för kännedom öfverlämnad styrkt afskrift af Kungl. Maj:ts nådiga bref den 10 Oktober 1913, hvarigenom Kungl Maj:t fastställt Stadsfullmäktiges den 28 sistlidne Augusti fattade beslut angående ny lönestat för stadsfiskalen i Västerås.

§ 213.

Ang. anslag till Barnhemmet.

Genom resolution den 16 innevarande Oktober hade Magistraten till Stadsfullmäktige för besluts fattande öfverlämnat en till Magistraten inkommen framställning af den 15 i samma månad från styrelsen för Barnhemmet i Västerås med anhållan om anslag af stadskassan för år 1914.

Stadsfullmäktige beslöto efter föredragning häraf på yrkande af Herr vice ordföranden remittera ärendet till utlåtande af Drätselkammaren.

§ 214.

Ang. tillstånd för Allm. Sv. Elektr. A.-B. att nedlägga vissa ledningar m. m. i stadens gator och vägar.

Företogs åter till behandling det vid Stadsfullmäktiges sammanträde den 28 sistlidne Augusti till Vatten- och Gasverksstyrelsen samt Drätselkammaren återremitterade ärendet angående tillstånd för Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget att nedlägga vissa ledningar m. m. i en del af stadens gator och vägar. (N:ris 78 och 100).

Beträffande föredragningsordningen af detta ärende beslöto Stadsfullmäktige till en början på förslag af Herr Grandinson, att de af Drätselkammaren i det senaste utlåtandet föreslagna villkoren för det sökta tillståndet beträffande de elektriska och öfriga ledningar skulle först punktvis behandlas, att därefter frågan om tillståndets beviljande rörande dessa ledningar skulle tagas under ompröfning och att frågan om tillstånd till den ifrågasatta tunneln skulle till sist behandlas.

Vid i denna ordning företagen behandling af ärendet fattade Stadsfullmäktige nedan antecknade beslut.

Vidkommande punkt 5 af villkoren beslöto Stadsfullmäktige på förslag af Herrar Falk och Edström att antaga Drätselkammarens förslag med sådan ändring, att emellan orden "af" och "anläggningarne" inskötos orden "de bolaget tillhöriga" samt att orden "medelbart eller omedelbart" skulle utgå.

I fråga om punkt 8 godkändes Drätselkammarens förslag med den af Herr Nordin föreslagna ändringen, att i stället för orden "storleken 1: 200" insattes orden "af styrelsen bestämd skala".

Beträffande punkt 11 yrkade Herr Edström följande ändringar, nämligen att efter orden "därest bolaget" måtte inskjutas orden "efter skriftlig anmaning

med lämplig frist" att ordet "omedelbart" måtte utgå samt att ordet "sökanden" ersattes med ordet "bolaget".

Stadsfullmäktige godkände punkten med de af Herr Edström sålunda föreslagna ändringarna.

De af Drätselkammaren i öfriga punkter föreslagna villkoren godkändes härefter oförändrade i enlighet med Drätselkammarens förslag.

Beträffande härefter frågan om meddelande af tillstånd till nedläggande af de i Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolagets ansökan omförmälda ledningarna yrkade Herr Edström med förmälan, att sedan drätselkammarens förslag afgifvits, fråga uppkommit om förläggande af Kungl. Vattenfallsstyrelsens transformatorstation å annan plats än Viksäng, hvarför det vore önskvärdt att inga bestämda ledningssträckningar i tillståndet angåfves, samt att ledningarna icke skulle tagas i bruk förrän den 1 Juli 1915, i följd hvaraf tillståndet borde beviljas *att* gälla från och med den 1 Januari 1915, att det sökta tillståndet måtte beviljas sålunda, att Stadsfullmäktige meddelade Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget eller dess rättsinnehafvare, här nedan kalladt bolaget, tillstånd att mellan Kungl. Vattenfallsstyrelsens blifvande transformatorstation vid Västerås och bolagets verkstäder samt dessa verkstäder sinsemellan i stadens gator och vägar nedlägga och under en tid af fyrtio år, räknadt från den 1 Januari 1915 bibehålla dels jordkablar för elektrisk kraftöfverföring, dels jordkablar för bolagets privata telefonnät och dels ledningar för s. k. rörpost.

Herr Grandinsson instämde i detta Herr Edströms förslag, dock med den ändringen att i stället för orden "bolagets verkstäder samt dessa verkstäder sinsemellan" borde insättas orden "nu i ansökningen afsedda verkstadsområden samt dessa verkstadsområden sinsemellan."

Vid efter öfverläggningens slut i denna del framställd proposition å ofvanberörda yrkanden samt Drätselkammarens oförändrade förslag och sedan Herr ordföranden därvid förklarat sig anse frågan om bifall till Herr Edströms yrkande vara med öfvervägande ja besvarad, beslöto Stadsfullmäktige genom begärd och anställd omröstning (enligt protokollet bilagd voteringslista) med 19 ja emot 14 nej, afgifna för bifall till Herr Grandinsons såsom kontraproposition utan omröstning antagna förslag, bifalla Herr Edströms under öfverläggningen framställda yrkande.

I fråga slutligen om tunnelbyggnaden beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning i enlighet med Drätselkammarens hemställan att icke för närvarande lämna bolaget tillstånd att utföra den ifrågasatta tunnelbyggnaden under Karlsgatan.

Stadsfullmäktige hade alltså i detta ärende beslutat att meddela Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget eller dess rättsinnehafvare, här nedan kalladt bolaget, tillstånd att mellan Kungl. Vattenfallsstyrelsens blifvande transformatorstation vid Västerås och bolagets verkstäder samt dessa verkstäder sinsemellan i stadens gator och vägar nedlägga och under en tid af fyrtio år, räknadt från den 1 Januari 1915, bibehålla dels jordkablar för elektrisk kraftöfverföring, dels jordkablar för bolagets privata telefonnät ock dels ledningar för s. k. rörpost, under villkor att utöfver gällande lagbestämmelser följande föreskrifter skulle för tillståndet gälla:

1:o) *att* så vidt ske kan samtliga bolagets ifrågavarande ledningar skola nedläggas samtidigt på samma sträcka och, där gemensam graf för staden led-

ningar och bolagets ledningar kommer till användning, samtidigt med stadens ledningar;

2:o) *att* ledningsgrafvarnes upptagande, där gemensam graf för stadens och bolagets ledningar samtidigt upptages, sker genom stadens försorg med proportionerlig fördelning af kostnaderna mellan staden och bolaget, men där sådan gemensam graf ej förekommer, utföres af bolaget enligt de föreskrifter med afsende å grafvarnas läge och djup samt sättet för arbetets utförande, som efter af bolaget i god tid före arbetets påbörjande gjord anmälan af Magistraten efter Vatten- och Gasverksstyrelsens samt Drätselkammarens hörande meddelas;

3:o) *att* grafvarnas igenfyllande samt återställande af väg- eller gatubeläggning efter lednings nedläggande eller å ledning verkställd reparation skall verkställas genom stadens försorg på bolagets bekostnad, dock att, där sådant arbete sker för stadens och bolagets gemensamma räkning, kostnaden skall proportionvis fördelas mellan staden och bolaget;

4:o) *att* arbetet med lednings nedläggande skall bedrifvas utan afbrott med största möjliga skyndsamhet och så, att allmän trafik så litet som möjligt däraf störes;

5:o) *att* bolaget är ersättningsskyldigt för all af de bolaget tillhöriga anläggningarne sig härledande kostnad eller skada;

6:o) *att* bolaget är skyldigt att på egen bekostnad vidtaga de ändringar i ledningarnes sträckning eller de ändrings- och ombyggnadsarbeten i öfrigt å ledningarne, som af stadens Vatten- och Gasverksstyrelse eller andra vederbörande myndigheter i följd af stadsplaneändring, annan reglering eller åtgärd med stadens egna ledningar eller annat stadens ändamål påfordras, vid äfventyr, att om sådant arbete icke efter tillsägelse af bolaget verkställes, detsamma kommer att utföras genom stadens försorg på bolagets bekostnad;

7:o) *att* den medgifna rättigheten icke må utgöra hinder för förändring af läget af väg eller gata eller allmän plats, hvari ledningarna framgå, eller för uppbrytning, afstängning eller annan åtgärd för trafikleds omläggning, nyläggning eller reparation, eller för nedläggning, reparation eller ändring af stadens vatten-, aflopps-, gas- och elektriska ledningar eller för hvilket annat som hälst stadens ändamål, samt att af nyssnämnda ledningar härrörande skada å eller hinder i begagnande af bolagets ledningar ej må för staden medföra någon som hälst kostnad eller ersättningsskyldighet;

8:o) *att* det åligger bolaget att till stadens Vatten- och Gasverksstyrelse aflämna kartor i af styrelsen bestämd skala, utvisande de särskilda ledningarnas förläggning;

9:o) *att* såsom godtgörelse för intrång och de olägenheter, som för staden kunna uppkomma i följd af tillståndets begagnande, skall af bolaget årligen till stadens kassa erläggas en afgift för hvarje längdmeter af bolaget begagnad ledningsgraf i staden tillhörig mark af 20 öre inom den för hvarje tid gällande stadsplanen och 10 öre utom stadens planlagda område;

10:o) *att* de i stadens mark nedlagda ledningarne skola öfvergå i stadens ägo, för den händelse de framdeles ej komma att användas för bolagets behof, samt

11:o) *att* därest bolaget efter skriftlig anmaning med lämplig frist ej ställer sig till efterrättelse ofvan lämnade föreskrifter, staden förbehåller sig rätt att återkalla det gifna tillståndet, i hvilket fall det åligger bolaget att, om sta-

den så påfordrar, genast borttaga ledningarne, vid äfventyr att staden på bolagets bekostnad själf verkställer det härför erforderliga arbetet.

Slutligen beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr vice ordföranden, hvilken härutinnan upptog ett af Herr Borgmästaren framställdt förslag, uppdraga åt Drätselkammaren att å stadens vägnar med bolaget afsluta kontrakt i öfverensstämmelse med Stadsfullmäktiges ofvanberörda beslut.

§ 215.

Ang. afsättande af plats för nytt gasverk.

Företogs till behandling Drätselkammarens utlåtande angående afsättande af plats för nytt gasverk (Stadsfullmäktiges handlingar N:ris 52 och 101.)

I detta ärende hade Drätselkammaren, sedan Stadsfullmäktige den 19 sistlidne Juni, jämte det Stadsfullmäktige på framställning af Vatten- och Gasverksstyrelsen lämnat styrelsen anslag till vissa anordningar vid stadens nuvarande gasverk, för utlåtande till Drätselkammaren remitterat styrelsens i samma framställning väckta förslag, att Stadsfullmäktige måtte afsätta visst område för uppförande af ett framtida nytt gasverk, i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 9 innevarande Oktober hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta, att såsom plats för ett framtida nytt gasverk med därtill hörande byggnader, och anordningar afsätta ett område af Kungsängen om cirka 30,000 kvadratmeters areal, beläget sydväst om Viksängsvägen omedelbart efter densammas brytning från sydlig till sydostlig riktning och liggande emellan sagda väg och sjön samt utmärkt å en vid Vatten- och Gasverksstyrelsens framställning fogad karta.

Efter föredragning häraf godkände Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning Drätselkammarens ifrågavarande förslag.

§ 216.

Ang. påbörjande af nytt folkskolehus.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 9 innevarande Oktober (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 102) hade Drätselkammaren på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att för påbörjande af en ny folkskolebyggnad i stadens östra del å staden tillhörigt område af Myggbo och Malmabergs ägor i enlighet med det närmare förslag, som sedermera kunde blifva af Stadsfullmäktige godkändt, af lånemedel anslå ett belopp af 291,230 kronor.

Efter föredragning häraf yrkade dels Herr Enhörning, med hvilken Herrar Sundström och vice ordföranden instämde, bifall till Drätselkammarens berörda förslag, dels ock Herr Uggla, att Stadsfullmäktige måtte besluta att till påbörjande af en ny folkskolebyggnad i enlighet med det närmare förslag, som sedermera kunde blifva af Stadsfullmäktige godkändt, af lånemedel anslå ett belopp af 291,230 kronor.

Vid efter öfverläggningens slut framställd proposition å berörda yrkanden beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning godkänna Drätselkammaren i ärendet framställda förslag oförändradt.

§ 217.

Ang. försäljning af återstående obligationer af 1910 års lån.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 9 innevarande Oktober (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 103) hade Drätselkammaren på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att bemyndiga Drätselkammaren att hos Kungl. Maj:t göra underdånig framställning om rätt för Drätselkammaren att af det enligt medgifvande i Kungl. Maj:ts nådiga bref den 20 November 1909

år 1910 upplagda obligationslånet å 3,000,000 kronor till täckande af de i en i Drätselkammarens framställning vidlagd förteckning upptagna af Stadsfullmäktige beslutade utgifter försälja återstående obligationer, uppgående till ett belopp af 935,000 kronor; varande ofvanberörda förteckning af följande lydelse:

"Förteckning

öfver af Stadsfullmäktige i Västerås beviljade lånemedelsanslag för hvilkas täckande försäljning af obligationer ännu ej medgifvits.

1911.	Dec.	19.	Påbörjande af anläggning för ordnande af Strandvägen och invid liggande strandområde	20,000: —
1912.	Aug.	29.	Uppförande af en ny annexbyggnad för Västerås högre allm. läroverk	150,000: —
1912.	Aug.	29.	Uppförande af en körbro öfver Svartån vid Biskopsgatan	25,000: —
1912.	Aug.	29.	Inköp af ett område af lägenheten Andersberg för gatureglering	3,000: —
1912.	Aug.	29.	Gäldande af en del af köpeskillingen för lägenheten Fridsborg	10,000: —
1912. 1913. 1913.	Okt. Maj Juni	31. 29. 19.	Tecknande af aktier i Västerås teateraktiebolag	55,000: —
1912.	Dec.	18.	Teckning af preferensaktier i Sala—Gysinge—Gefle Nya järnvägsaktiebolag	16,600: —
1912.	Dec.	18.	Omläggning af Västgötegatan mellan Slottsgatan och Hållgatan samt Gåsmyregatan från förutvarande tuktade stenstättningen till Domkyrkoesplasdens norra gren	19,770: —
1912.	Dec.	18.	Anskaffning af mätare och inventarier för aflopps-, vatten-, gas- och elektriska ledningar, anläggning af serviser och aflopp samt anläggning af ledningar	39,800: —
1913.	Febr.	27.	Upptagande af en ny sugbrunn vid vattenledningsverket vid Hesslö	17,700: —
1913.	April	24.	Anläggande af en kommunal svingård	100,000: —
1913.	Maj	29.	Utsträckning af stadens ledningar till Byggnadsområdet Blåsbo	5,000: —
1913.	Juni	19.	Nyanskaffningar och förbättringar vid gasverket	28,000: —
1913.	Aug.	28.	Utläggande af en större afloppsledning samt en del vatten-, gas- och elektriska ledningar väster om stadsplanen	76,600: —
1913.	Aug.	28.	Utsträckning af stadens ledningar till Nya Aktiebolaget Svenska Metallverkens bostadsområde vid Emaus	15,300: —
1913.	Sept.	25.	Inköp af $^3/_4$ mantal N:o 2 Hofdesta i S:t Ilians socken med inventarier	55,000: —
			Transport	636,770: —

		Transport	636,770: —
1913.	Sept. 25.	Inköp af lägenheten Åshagen N:o 1, afsöndrad från 1/2 mantal Hofdesta N:o 4 i S:t Ilians socken	7,000: —
1913.	Okt. 30.	Påbörjande af ny folkskolebyggnad	291,230: —
		Summa kronor	935,000: —"

På yrkande af Herr Enhörning biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning Drätselkammarens ifrågavarande hemställan.

§ 218.

Ang. åtgärder till afhjälpande och förekommande af bostadsbrist.

Företogs åter till behandling frågan om vidtagande från stadens sida af åtgärder till afhjälpande och förekommande här i staden af brist på mindre bostadslägenheter (Stadsfullmäktiges handlingar N:ris 31, 87 och 104).

Sedan Stadsfullmäktige den 25 nästlidne September i detta ärende beslutat att till Drätselkammaren och Beredningsutskottet återremittera den föreliggande frågan, därvid Drätselkammaren och Beredningsutskottet särskildt skulle taga under öfvervägande ett af vice Häradshöfdingen G. Enhörning vid frågans behandling i Stadsfullmäktige nämnda dag framställdt förslag till beslut eller, att Stadsfullmäktige måtte uppdraga åt en kommitté af tre personer dels att utarbeta förslag till stadgar och bestämmelser samt vidtaga öfriga förberedande åtgärder för organisation af en bostadsförening, som hade till ändamål att med ekonomiskt stöd af staden för tillgodoseende af föreningsmedlemmarnes behof af tjänliga bostäder å kvarteret Ivar eller annan lämplig tomt uppföra större arbetarebostadskomplex, och dels, under förutsättning att tillräckligt antal föreningsmedlemmar under behörigen bindande former komme att anmäla sig, att underställa sitt förslag i ofvannämnda hänseende Stadsfullmäktiges pröfning och afgörande, äfvensom att förelägga Stadsfullmäktige förslag till företagets finansiering, samt att Stadsfullmäktige måtte åt samma kommitté därjämte lämna i uppdrag att verkställa utredning och för Stadsfullmäktige framlägga förslag om planmässigt upplåtande af egnahemsområden, hälst å staden tillhörig mark samt om understödjande af byggnadsverksamheten å dessa områden genom förmedlande af billiga egnahemslån eller på annat liknande sätt, hade såväl Drätselkammaren som Beredningsutskottet i skrifvelser till Stadsfullmäktige af den 9 resp. den 10 innevarande Oktober till alla delar tillstyrkt bifall till ofvanberörda af Herr Enhörning framställda förslag.

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herrar Enhörning och vice ordföranden att i enlighet med Drätselkammarens och Beredningsutskottets tillstyrkan godkänna ifrågavarande af Herr Enhörning framställda förslag.

I fråga om val af ledamöter i den sålunda beslutade kommittén utsågo Stadsfullmäktige vid sammanträdets slut med acklamation till ledamöter i kommittén Herrar Direktören J. S. Edström, Riksdagsmannen Viktor Larsson och Fabrikören A. Danielson med uppdrag för Herr Danielson att sammankalla kommitterade.

I sammanhang härmed föreslog Herr Uggla med instämmande af Herr Oest, att till kommitterades förfogande för utredningens verkställande måtte ställas ett förslagsanslag å 500 kronor samt att detta förslag måtte remitteras till utlåtande

af Drätselkammaren, hvaremot Herr Sundström, med instämmande af Herr vice ordföranden, yrkade afslag å Herr Ugglas berörda förslag.

Vid framställning af proposition å dessa yrkanden beslötö Stadsfullmäktige genom begärd och anställd omröstning (enligt protokollet bilagd voteringslista) med 19 ja emot 12 nej, afgifna för Herr Sundströms afslagsyrkande, att till utlåtande af Drätselkammaren remittera det af Herr Uggla framställda förslaget om anslag till kommittén.

§ 219.

Ang. bytes aftal med Allm. Sv. Elektr. A.-B. rörande vissa markområden.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 9 innevarande Oktober (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 105) hade Drätselkammaren på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att bemyndiga Drätselkammaren att å stadens vägnar med Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget träffa bytesaftal af följande hufvudsakliga innehåll:

Staden öfverlåter till bolaget:

1:o) Den del af den s. k. Stadskassörsåkern i Rigärdet, som faller inom bolagets ägor, utgörande i areal cirka 1,960 kvm.;

2:o) Ett triangelformigt område af Rigärdet, beläget invid och öster om Bergslagsvägen och inndhållande cirka 1,340 kvm.;

3:o) Ett kilformigt område af Prästgärdet för reglering af Kopparbergsvägens fortsättning utom stadsplanen om cirka 856 kvm.;

4:o) Stadskomministerns förutvarande löningsjord i Kopparbergsvreten med en areal af 4,939 kvm.;

5:o) Den mark, som enligt 1902 års stadsplan upptages af den s. k. Sigurdsgatan, utgörande 843,6 kvm.; samt

6:o) Ett markområde om cirka 235 kvm. af hamnplanen att läggas till och ingå i kvarteret Sigurd vid dess östra sida.

Bolaget öfverlåter till staden:

1:o) Ett långsträckt område af Rigärdet, innehållande cirka 2,680 kvm., för omläggning af Kopparbergsvägens fortsättning utanför stadsplanen att jämte den del af Kopparaergsvägen invid området, som bolaget i egenskap af markägare skall kostnadsfritt öfverlämna till staden, utläggas till nämnda väg samt ingå i tomt- och gatuområden väster om densamma;

2:o) Ett område om cirka 235 kvm. i kvarteret Sigurds sydöstra hörn att ingå i hamnplanen;

3:o) Tomten N:o 146 litt. D i södra kvarteret; samt

4:o) Den del af tomten N:o 89 i södra kvarteret, som enligt gällande stadsplan ingår i Stora gatan, utgörande i areal 172,3 kvm.

Bolaget erlägger till staden en kontant mellangift af 2,500 kronor.

Genom detta aftal har bolaget fullgjort sin skyldighet att ersätta staden viss del af kostnaden för markförvärf för Stora gatans vidgning vid tomten N:o 89 södra kvarteret.

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning bifalla Drätselkammarens ofvanberörda hemställan.

§ 220.

Ang. ökadt lokalutrymme för Tekniska skolan.

Genom resolution den 23 innevarande Oktober hade Magistraten till Stadsfullmäktige för besluts fattande öfverlämnat en till Stadsfullmäktige ställd skrifvelse från styrelsen för härvarande Centralslöjdskola ock Tekniska skola af den 21 innevarande Oktober med hemställan, att Stadsfullmäktige ville vidtaga skyndsamma åtgärder för den allt mer nödvändiga lösningen af skolans byggnadsfråga.

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herrar Nordin och Björkman att remittera framställningen till utlåtande af yrkesskolekommitterade.

§ 221.

Ang. ny lönestat för stadsfogden.

Föredrogs och lades till handlingarna till Stadsfullmäktige för kännedom öfverlämnad styrkt afskrift af Kungl. Maj:ts nådiga bref den 10 innevarande Oktober med fastställelse å Stadsfullmäktiges beslut den 19 sistlidne Juni angående ny lönestat för stadsfogden i Västerås.

§ 222.

Ang. bostadsräkning.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 22 innevarande Oktober hade Magistraten, med öfverlämnande af en bestyrkt afskrift af Kungl. Socialstyrelsens den 16 samma månad till Magistraten aflåtna skrifvelse angående bostadsräkning inom staden, i anledning af den utaf Styrelsen såsom nödvändig omtalade förberedande granskning och komplettering af de ifyllda formulären anhållit, att Stadsfullmäktige ville vidtaga åtgärder för åstadkommande af en sådan granskning och komplettering genom ett antal med stadens befolknings-, bostads- och inkomstförhållanden förtrogne personer samt att Stadsfullmäktige för ändamålet måtte anvisa ett förslagsanslag af 500 kronor utaf uttaxerade medel för år 1914.

På yrkande af Herr vice ordföranden beslöto Stadsfullmäktige remitttera ärendet till Drätselkammaren för utlåtande.

§ 223.

Ang. anslag till ridande polis.

Genom resolution den 27 innevarande Oktober hade Magistraten remitterat till Stadsfullmäktige för yttrande af Herr K. Kättström anförda besvär öfver Stadsfullmäktiges beslut den 25 nästlidne September angående ett af Magistraten begärdt anslag till ridande polis för länets landsbygd.

På yrkande af Herr Enhörning beslöto Stadsfullmäktige remittera ärendet till Drätselkammaren med uppdrag för kammaren att till Stadsfullmäktige inkomma med förslag till yttrande i ärendet.

§ 224.

Ang. upptagande af tillfälliga lån.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 28 innevarande Oktober hade Drätselkammaren, enär kammaren i afbidan på Kungl. Maj:ts tillstånd att försälja återstående obligationer af 1910 års amorteringslån och jämväl i öfrigt för bestridande af i vederbörlig ordning beslutade utgifter behöfde upptaga tillfälliga lån anhållit om Stadsfullmäktiges bemyndigande att i mån af behof för stadens räkning genom öppnande af räkning med bank aller på annat sätt upptaga tillfälliga lån.

På yrkande af Herr Enhörning beslöto Stadsfullmåktige utan omröstning bifalla Drätselkammarens berörda hemställan.

§ 225.

Ang. val af en ledamot i Yrkesskole-kommittén.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 15 innevarande Oktober hade Yrkesskolekommitterade med anmälan, att Öfveringeniören J. Forsstedt, hvilken af Stadsfullmäktige valts till den af Stadsfullmäktige tillsatta kommittén för utredning af fråga om inrättande i Västerås af en yrkesskola för elektrotekniker och mekaniker m. m., afflyttat från staden och ej vidare kunde deltaga i kommitténs arbeten, anhållit, att Stadsfullmäktige måtte utse annan ledamot i kommittén i Herr Forstedts ställe; och hade kommittérade härtill föreslagit Direktören E. Falk.

Med bifall till kommitterades berörda framställning utsågo Stadsfullmäktige med acklamation Herr Falk till ledamot af ifrågavarande kommitté.

§ 226.

Ang. anslag till barnkrubban.

Föredrogs och remitterades på yrkande af Herr vice ordföranden till utlåtande af Drätselksmmaren en från styrelsen för Västerås Barnkrubba inkommen framställning om anslag ur stadskassan för år 1914.

§ 227.

Ang. anslag till Arbetsförmedlingen och revision af dess räkenskaper.

Genom resolution denna dag hade Magistraten till Stadsfullmäktige för besluts fattande öfverlämnat en till Stadsfullmäktige ställd skrifvelse från Arbetsförmedlingsstyrelsen här i staden med anhållan om anslag till Arbetsförmedlingsanstalten för år 1914 samt med öfverlämnande af vederbörande revisorers berättelse öfver granskning af anstaltens räkenskaper och förvaltning under år 1912.

Stadsfullmäktige beslöto på yrkande af Herr Uggla remmittera ärendet till utlåtande af Drätselkammaren.

§ 228.

Ang. flyttning af ett gammalt hus till Djäkneberget.

Föredrogs en såsom egen motion af Herr Uggla upptagen framställning från Borgmästaren John Karlsson af denna dag med anhållan, att Stadsfullmäkmåtte för förvärfvande samt flyttning till Djäkneberget af ett äldre hus å tomterna N:ris 9 och 10 i stadens västra kvarter anvisa ett belopp af uttaxerade medel för år 1914 å 1,000 kronor.

Under öfverläggningen härom yrkade dels Herr Uggla, med instämmande af Herrar Fåhræus, Bäckman, Edv. Karlsson, Danielsson, Oest och Johansson remiss af ärendet till Drätselkammaren för utlåtande, dels Herr Sundström, att Stadsfullmäktige måtte genast besluta, att uppdraga åt Drätselkammaren att lösa till sig ifrågavarande byggnad och omhändertaga densamma samt i öfrigt afgifva yttrande i ärendet, dels ock Herr Nordin, att Drätselkammaren måtte erhålla i uppdrag att, om den så funne för godt, förvärfva byggnaden och taga hand om densamma samt att Drätselkammaren i öfrigt skulle inkomma till Stadsfullmäktige med yttrande i ärendet.

Vid framställning af proposition å ofvanberörda yrkanden beslöto Stadsfullmäktige remittera ärendet till utlåtande af Drätselkammaren.

§ 229.

Föredrogs följande från Hälsovårdsnämnden komna utlåtande och förslag:

"Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Ang. vattenklosetter i fastigheterna N:o 4, 6, 7 och 8 i kv. Harald, N:o 8 i kv. Hugo, N:o 2 i kv. Njord och N:o 7 i kv. Pamela.

Stadsfullmäktige hafva den 25 nästlidne September till utlåtande af Hälsovårdsnämnden remitterat en såsom egen motion af Byggmästaren Edv. Karlsson upptagen framställning till Stadsfullmäktige från Byggmästarne C. J. Johansson och Axel Hammer om inrättande af vattenklosetter i fastigheterna N:ris 4 och 8 i kvarteret Harald och N:o 8 i kvarteret Hugo, och får Hälsovårdsnämnden i anledning däraf nu anföra följande:

I ett den 27 innevarande Oktober till Vatten- och Gasverksstyrelsen afgifvet utlåtande, hvilket utlåtande denna dag öfverlämnats till Hälsovårdsnämnden, har den af styrelsen tillkallade sakkunnige Byggnadschefen Figge Blidberg i Göteborg tillstyrkt inrättande af ytterligare ett antal af omkring 30 st. vattenklosetter i afbidan på Byggnadschefens Blidbergs fullständiga utredning i vattenklosettfrågan.

Hälsovårdsnämnden har förut under innevarande år behandlat liknande ansökningar af Byggmästaren C. J. Johansson, afseende inrättande af fem stycken vattenklosetter i en hvar af fastigheterna N:ris 6 och 7 kvarteret Harald samt af Gårdsägaren A. H. Eriksson afseende 3 stycken dylikas inrättande uti fastigheten N:o 2 i kvarteret Njord, hvilka ansökningar, härefter öfverlämnade till Stadsfullmäktige, af Stadsfullmäktige den 29 sistlidne Maj afslagits i afbidan på den närmare utredningen angående vattenklosettförhållandena i staden. Dessa ansökningar anser sig emellertid Hälsovårdsnämnden i anledning af Byggnadschefen Blidbergs nu föreliggande utredning böra samtidigt med de remitterade ansökningarna ånyo öfverlämna till Stadsfullmäktiges pröfning äfvensom en af J. F. Köhler framställd ansökan att få inrätta en vattenklosett i fastigheten N:o 7 kvarteret Pamela, samtidigt med förenämnda afslagen af Stadsfullmäktige.

Vatten- och Gasverksstyrelsen har förklarat tekniska hinder ej möta emot inrättandet af härofvan omförmälda vattenklosetter.

Då, såsom framgår af Byggnadschefen Blidbergs yttrande, någon olägenhet enligt hans åsikt ej kan uppkomma genom ifrågavarande klosetters anslutning till stadens afloppsledningar, samt Hälsovårdsnämnden på grund af de arbeten, som nyligen vidtagits vid afloppsledningarnas utlopp i Svartån ofvanför järnvägsbron, härutinnan delar Byggnadschefen Blidbergs åsikt, får Hälsovårdsnämnden hemställa:

att Stadsfullmäktige måtte meddela tillstånd tillsvidare till inrättande af följande antal vattenklosetter med direkt anslutning till stadens ledningar nämligen: 5 stycken i enhvar af fastigheterna N:ris 4, 6 och 7 i kvarteret Harald, 4 stycken i fastigheten N:o 8 samma kvarter, 5 stycken uti fastigheten N:o 8 i kvarteret Hugo, 3 stycken i fastigheten N:o 2 kvarteret Njord samt 1 uti fastigheten N:o 7 kvarteret Pamela under villkor, att någon samlingsbrunn för spillvatten icke får inom respektive fastigheter anbringas, samt att fastighetsägarne i öf-

rigt ställa sig till efterrättelse de föreskrifter rörande klosetternas anordning och användning, som Hälsovårdsnämnden kan finna skäligt meddela.

Västerås den 30 Oktober 1913.

På Hälsovårdsnämndens vägnar:

John Karlsson.

Ragnar Tenow".

jämte en vid framställningen fogad skrifvelse från byggnadschefen i Göteborg Figge Blidberg af följande lydelse:

"Till Vatten- och gasverksstyrelsen i Västerås.

Med anledning af förfrågan huruvida ett 30-tal W. C. kunde få kopplas till afloppsledningarne i Västerås, innan utredningen af frågan om införande af W. C. i sin helhet blifvit utredd, så får jag härmed anföra följande:

Om innehållet från 30 W. C. tillföres afloppsledningarne, ökas ledningarnes innehåll endast med en bråkdel af en procent utan att i ringaste mån försämra utan snarare förbättra kvalitén på nuvarande afloppsvattnet i sin helhet i de ledningar, som häraf beröras. Vid ifrågavarande ledningars utlopp i ån är redan nu så ordnadt att gröfre, flytande partiklar, såsom t. ex. exkrementklumpar, ej kunna komma ut i ån.

På grund häraf, och då de ledningar, som af frågan beröras, hafva god lutning och äro af modern konstruktion i öfrigt, så anser jag mig utan tvekan kunna tillstyrka, att ett 30-tal W. C. inkopplas i afloppsledningarne. Härvid bör såsom villkor uppställas, att tomtledningarne i de hus, där W. C. skola installeras, anordnas fullt modernt, så att någon samlingsbrunn för *spillvatten* ej på något villkor får inom tomten anbringas.

Om sålunda denna fråga från rent tekniskt och sanitärt hänseende är lätt att besvara jakande, hvilket äfven doktor K. Sondén i sitt utlåtande af den 10 Februari 1913 synes böjd för i ett liknande fall, så ställer sig dock osökt den frågan fram, om man kan gifva tillstånd till införande af ett 30-tal W. C. utan att sedan gifva tillstånd till införande af W. C. öfverallt i Västerås, där såväl ledningarne som förhållandena i öfrigt äro sådana, att W. C. ur tekniskt och sanitärt hänseende kunna tillåtas. Är man emellertid ej säker på detta, så torde ett bifall till det ifrågavarande, sökta tillståndet innebära en möjlighet till orättvisa till de sökandes fördel.

Ledsamt nog har min utredning angående införande af W. C. i Västerås blifvit fördröjd, och jag kan ej förrän om någon tid öfversända densamma. Så mycket kan jag emellertid redan nu anföra, att jag kommer att tillstyrka införande af W. C. i större delen af staden och alldeles säkert i den del af staden, där enligt uppgift de sökandes tomter äro belägna. Någon ändring i afloppsnätet behöfver ej nu genast eller för ett 30-tal W. C. utföras. Möjligen kommer jag att för ifrågavarande del af staden föreslå, att någon mindre ändring af ledningarnes upplopp i ån utföres, innan W. C. i större utsträckning kommer att genomföras.

Då jag sålunda redan nu kan bestämdt uttala mig för fullständigt införande af W. C.-systemet i större delen af Västerås, så får jag tillstyrka, att tillstånd under ofvan angifna villkor gifvas till inkopplande till stadens aflopps-ledningar af ifrågavarande 30-tal W. C.

Göteborg den 27 Oktober 1913.

Figge Blidberg."

Efter föredragning af berörda handlingar yrkade dels Herr vice ordföranden, med instämmande af Herrar Edström, Sundström, Oest och Frans Johansson bifall till Hälsovårdsnämndens ofvan intagna förslag, dels ock Herr Bäckman afslag å detsamma.

Vid efter öfverläggningens slut framställd proposition å berörda yrkanden beslöto Stadsfullmäktige i enlighet med Hälsovårdsnämndens hemställan att meddela tillstånd tillsvidare till inrättande af följande vattenklosetter med direkt anslutning till stadens afloppsledningar, nämligen 5 stycken i enhvar af fastigheterna N:ris 4, 6 och 7 i kvarteret Harald, 4 stycken i fastigheten N:o 8 i samma kvarter, 5 stycken i fastigheten N:o 8 i kvarteret Hugo, 3 stycken uti fastigheten N:o 2 i kvarteret Njord samt 1 uti fastigheten N:o 7 i kvarteret Pamela under villkor, att någon samlingsbrunn för spillvatten icke finge inom respektive fastigheter anbringas, samt att fastighetsägarne i öfrigt ställde sig till efterrättelse de föreskrifter rörande klosetternas anordning och användning, som Hälsovårdsnämnden kunde finna skäligt meddela.

In fidem:

Theofil Öberg.

Justeradt den 6 November 1913.

Max. Schenström. ***V. Larsson.*** ***I. A. Zander.***

Offentligen uppläst den 8 November 1913, betygar

Ex officio:

Theofil Öberg.

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

Stadsfullmäktiges protokoll.

Den 27 November 1913.

Närvarande: Ordföranden Herr Häradshöfdingen Max. Schenström, vice ordföranden Herr Läroverksadjunkten B. Fjellman samt Herrar Björkman, Johansson, Edv. Karlsson, Oest, Nordin, Tersmeden, Svensson, Enhörning, Fåhræus, Larsson, Zander, Huggare, Bäckman, Råberg, Gustaf Andersson, Lind, Romé, Vennberg, Falk, Fru Nina Andersson, Herrar Kättström, Jansson, Lindström, Jonsson och Thunblad.

Frånvarande med godkändt förfall voro Herrar Uggla, Sundström, Danielsson, Erik Andersson, Edström, Hedin, Thunholm, Grandinsson och Pers.

Närvarande å Magistratens vägnar: Herr Borgmästaren John Karlsson.

§ 230.

Justeringsmän.

Utsågos Herrar Enhörning och Fåhræus att jämte Herr ordföranden justera dagens protokoll.

§ 231.

ang. anordningar i stadens hamnmagasin och plan för deras uthyrande.

Sedan Stadsfullmäktige den 29 sistlidne Maj till Drätselkammaren för utlåtande remitterat en såsom egen motion af Herr Erik Andersson upptagen skrifvelse till Stadsfullmäktige från Västerås Köpmannaklubb med hemställan, att Stadsfullmäktige ville uppdraga åt Drätselkammaren att efter inhämtande af köpmännens i staden närmare önskemål uppgöra och till Stadsfullmäktige inkomma med förslag angående lämpliga anordningar i stadens hamnmagasin och plan för deras uthyrande, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 innevarande November (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 106), under åberopande af ett af några af Drätselkammarens ledamöter afgifvet utlåtande m. fl. handlingar hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta, att ifrågavarande motion icke skulle till någon Stadsfullmäktiges vidare åtgärd föranleda.

Efter föredragning af handlingarne i ärendet biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning Drätselkammarens sålunda gjorda hemställan.

§ 232.

ang. omorganisation af renhållningsföreståndaretjänsten.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 innevarande November (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 107) hade Drätselkammaren på anförda skäl föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte besluta:

1:o) *att* den nuvarande renhållningsföreståndaretjänsten skulle upphöra;

2:o) *att* en ny tjänstebefattning för förvaltningen af stadens renhållningsverk och svingård samt stadens eget landtbruk och skogar äfvensom utarrenderade egendomar och jordlägenheter skulle från och med den 1 Januari 1914 inrättas;

3:o) *att* innehafvaren af ifrågavarande tjänst, som borde benämnas stadsförvaltare, skulle utses af Drätselkammaren och tillsättes med sex månaders ömsesidig uppsägningstid genom kontrakt;

4:o) samt att aflöningen för ifrågavarande tjänst skulle utgöra 4,000 kronor med två ålderstillägg à 500 kronor efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring, skolande de vid den af Stadsfullmäktige år 1908 antagna allmänna lönestaten för de flesta af stadens tjänstemän och betjänte fogade villkor och bestämmelser i tillämpliga delar gälla för ifrågavarande nya tjänstebefattning.

Vid föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning på yrkande af Herr Enhörning till alla delar godkänna Drätselkammarens berörda förslag, allenast med den ändringen, att benämningen å den nya tjänstebefattningen skulle vara endast förvaltare och ej stadsförvaltare.

§ 233.

ang. anslag till nya bostadsbristkommittén.

Sedan Stadsfullmäktige den 30 nästlidne Oktober till utlåtande af Drätselkammaren remitterat ett af Herr Uggla väckt förslag, att Stadsfullmäktige ville till den samma dag af Stadsfullmäktige tillsatta kommitténs för utredning och förslag i vissa hänseenden i afseende å åtgärder till afhjälpande och förekommande af bostadsbrist förfogande ställa ett förslagsanslag å 500 kronor, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 innevarande November tillstyrkt bifall till berörda förslag och hemställt, att anslaget måtte upptagas till uttaxering i 1914 års budget.

Efter föredragning häraf meddelade Herr Enhörning i egenskap af Drätselkammarens ordförande, att vid Drätselkammarens behandling af förslaget till 1914 års budget för staden blifvit upplyst, att å den förra, numera upplösta s. k. bostadsbristkommitténs anslag återstode ett ännu oanvändt belopp af omkring 900 kronor, samt yrkade i anledning häraf, med instämmande af Herr Larsson, afslag å Drätselkammarens förslag och att Stadsfullmäktige i stället måtte till den nya kommitténs förfogande ställa det öfverskott, som förefunnes å den förra bostadsbristkommitténs anslag.

Vid framställning af proposition å Drätselkammaren förslag och Herr Enhörnings yrkande blef sistnämnda yrkande af Stadsfullmäktige utan omröstning bifallet.

§ 234.

ang. inköp af lägenheten Åshagen N:o 1.

Sedan Stadsfullmäktige den 25 sistlidne September beslutat bemyndiga Drätselkammaren att för stadens räkning inköpa den E. A. Gezelius sterbhus tillhöriga lägenheten Åshagen N:o 1, afsöndrad från hemmanet 1/2 mantal Hofdesta N:o 4 i S:t Ilians socken och i areal innehållande 13,4688 hektar för en köpesumma af 7,000 kronor att utgå af lånemedel, hade Magistraten i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 10 innevarande November meddelat, att, då detta beslut fattats på förslag af en utaf Stadsfullmäktiges ledamöter samt företagits till afgörande utan sådan utredning, som omförmäldes i 36 § Kungl. Förordningen

om kommunalstyrelse i stad, Magistraten jämlikt 47 § samma förordning funnit sig pliktig vägra handräckning till verkställighet af samma beslut.

Härjämte hade Drätselkammaren, som erhållit kännedom om Magistratens berörda meddelande, i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 14 innevarande månad på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte nu bekräfta sitt i förevarande ärende den 25 sistlidne September fattade beslut.

Stadsfullmäktige beslöto efter föredrag af dessa handlingar på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning bifalla Drätselkammarens berörda hemställan.

§ 235.

ang. utvidgning och förändringar af tullkammarens lokaler.

Sedan Magistraten genom resolution den 26 Mars innevarande år till Stadsfullmäktige för beslutsfattande öfverlämnat en af föreståndaren för härvarande tullkammare I. Andersén till Stadsfullmäktige aflåten skrifvelse af den 22 i samma månad med begäran om utvidgade lokaler för tullkammarens behof och en del anordningar inom de nuvarande lokalerna samt Stadsfullmäktige den 27 Mars 1913 remitterat framställningen till Drätselkammaren för utlåtande, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 14 innevarande November (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 108) på anförda skäl föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte besluta:

1:o) *att* till ändrings- och inredningsarbeten i nuvarande tullhuset i enlighet med af stadens byggnadschef uppgjordt kostnadsförslag af uttaxerade medel att upptagas i 1914 års stat anslå 2,800 kronor;

2:o) *att* tillsvidare åt tullverket för nederlags- och transitupplagsmagasin upplåta två s. k. rutor i ett af stadens hamnmagasin samt för deras afskiljande och inredning anslå 350 kronor att upptagas till uttaxering i 1914 års budget;

3:o) samt *att* bemyndiga Drätselkammaren att, om den så funne lämpligt, uppgöra taxa för samt debitera och af vederbörande uppbära hyresafgifter för i de af staden upplåtna nederlags- och transitupplagsmagasin inlagdt gods.

Efter föredragning häraf beslöto Stadfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning till alla delar godkänna Drätselkammarens ofvanberörda förslag.

§ 236.

ang. flyttning af ett äldre hus till Djäkneberget.

Sedan Stadsfullmäktige den 23 nästlidne Oktober till Drätselkammaren för utlåtande remitterat en såsom egen motion af Herr Uggla upptagen framställning från Borgmästaren John Karlsson, att Stadsfullmäktige måtte anslå behöfliga medel för förvärfvande samt flyttning till Djäkneberget af ett äldre hus, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 14 innevarande November (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 109) på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta:

att för förvärfvande och flyttning till den mindre öppna plats å Djäkneberget, som vore belägen väster om den östra uppfartsvägen till berget från Kristinagatan af en å tomterna N:ris 9 och 10 i stadens västra kvarter kvarstående äldre byggnad anslå ett belopp af 1,500 kronor att upptagas till uttaxering i 1914 års stat.

Under öfverläggningen härom yrkade dels Herrar Enhörning och Bäckman bifall till Drätselkammarens berörda hemställan, dels ock Herr Råberg afslag å densamma.

Vid efter öfverläggningens slut framställt proposition å ofvanberörda yrkanden beslöto Stadsfullmäktige genom begärd och anställd omröstning (enligt protokollet bifogad voteringslista) med 22 nej emot 5 ja, afgifna för afslagsyrkandet, att bifalla Drätselkammarens i ärendet framställda förslag.

§ 237.

ang. försäljning af ett förgårdsområde.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 17 innevarande November (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 110) hade Drätselkammaren på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Drätselkammaren att, under förutsättning att den af Stadsfullmäktige under åren 1910 och 1911 nyantagna stadsplanen i nu förevarande del vunne nådig fastställelse, till Byggmästaren A. W. Blomqvist för ett pris af fem kronor pr. kvm. försälja den del af nuvarande Kassörsgatan, som enligt samma nya stadsplan skulle såsom förgård tilläggas den Blomqvist tillhöriga tomten N:o 7 i kvarteret Gunnar.

På yrkande af Herr Enhörning beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning bifalla Drätselkammarens berörda hemställan.

§ 238.

ang. iståndsättande af Kvarnbron.

Sedan stadens byggnadschef Gösta Smitt i skrifvelse till Magistraten den 11 innevarande November gjort anmälan därom, att östra landfästet i bron öfver Svartån närmast norr om Västerås kvarn eller den s. k. Kvarnbron rasat, medtagande den på detsamma hvilande delen af brobanan, och att bron sålunda för närvarande vore otrafikabel, äfvensom meddelat, att kostnaden för det ombyggnadsarbete, som nu erfordrades för brons iståndsättande, kunde beräknas till omkring 2,000 kronor, hade Magistraten genom resolution den 15 innevarande November öfverlämnat berörda anmälan till Drätselkammaren samt förelagt Drätselkammaren att skyndsammast låta sätta bron i farbart skick.

Med anledning häraf hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 17 innevarande November (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 111) med förmälan, att, då Magistraten saknade befogenhet att gifva Drätselkammaren ett sådant åläggande, samt Stadsfullmäktige genom beslut den 29 Maj 1908 för stadens räkning endast åtagit sig att *tillsvidare* öfvertaga *underhållet* af bron, men de åtgärder, som nu erfordrades för brons iståndsättande, på sätt stadens byggnadschef i sin anmälan till Magistraten påpekat, vore att hänföra till ombyggnad, Drätselkammarens ansett sig hvarken pliktig elldr befogad att ställa sig Magistratens åläggande till efterrättelse, öfverlämnat frågan till Stadsfullmäktiges pröfning och afgörande samt därvid för egen del på i skrifvelsen närmare angifna grunder föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte besluta att icke för närvarande företaga någon åtgärd för iståndsättande af den s. k. Kvarnbron.

Efter föredragning häraf begärde och erhöll Herr Borgmästaren ordet samt anhöll att i Stadsfullmäktiges protokoll få intaget följande af honom upplästa skriftliga yttrande:

"Enär i Drätselkammarens skrifvelse angående inståndsättande af Kvarnbron förekommer en missuppfattning, som ej i Stadsfullmäktiges handlingar bör kvarstå orättad, anhåller jag att i Stadsfullmäktiges protokoll få intaget följande:

Drätselkammarens yttrande, att Magistraten saknat befogenhet att gifva Drätselkammaren ett åläggande att skyndsamt låta sätta bron i farbart skick är

fullkomligt oriktigt. Det är så långt ifrån att Magistraten genom ett sådant föreläggande öfverskridit sin befogenhet att i stället Magistraten, genom underlåtenhet häraf, skulle svikit sin tjänsteplikt. I Magistratens ämbetsåligganden ingår nämligen att vaka däröfver att inom stadens område befintliga till allmänt underhåll indelade vägar och broar städse hållas i farbart skick. Om någon enskild vägunderhållsskyldig häruti brister, får han städse, sedan syn å vägen eller bron hållits, ett föreläggande af Magistraten att genast sätta vägen eller bron i farbart skick vid äfventyr att bristerna eljest komma att emot lega på den försumliges bekostnad afhjälpas. I nu förevarande fall har Västerås stad, särskildt sedan Stadsfullmäktige genom beslut den 29 maj 1908 åtagit sig underhållet af Kvarnbron, icke annan ställning än hvarje annan väghållningsskyldig. Och Magistraten har därför i form, som hos Magistraten är vanlig, dock utan att därvid fästa något särskildt äfventyr, afgifvit Drätselkammaren omtalade föreläggande.“

Under den fortsatta öfverläggningen i ärendet yrkade dels Herr Enhörning, med hvilken Herrar Bäckman, Vicktor Larsson, Nordin och Råberg instämde bifall till Drätselkammarens hemställan, dels Herr Oest, med instämmande af Herrar Björkman, Zander, Falk och Frans Johansson, att Stadsfullmäktige måtte uppdraga åt Drätselkammaren att låta utföra arbetet med brons iståndsättande samt för ändamålet af uttaxerade medel i 1914 års stat anslå ett belopp af förslagsvis 2,000 kronor, dels ock Herr Edv. Karlsson att frågan måtte återremitteras till Drätselkammaren för utredning angående bästa sättet för brons iståndsättande och angående frågan, af hvilken eller hvilka kostnaderna härför borde betalas.

Sedan efter öfverläggningens slut vid först framställd proposition å Herr Edv. Karlssons nyssberörda yrkande och frågan huruvida Stadsfullmäktige nu ville företaga ärendet till afgörande, sistberörda fråga blifvit utan omröstning med öfvervägande ja besvarad, beslöto Stadsfullmäktige vid därefter framställd proposition å öfriga under öfverläggningen gjorda yrkanden genom begärd och anställd omröstning (enligt protokollet vidlagd voteringslista) med 16 ja emot 11 nej, afgifna för till Herr Oests yrkande, att i enlighet med Drätselkammarens förslag icke för närvarande vidtaga någon åtgärd för iståndsättande af den s. k. Kvarnborn.

Emot Stadsfullmäktiges beslut anförde Herrar Björkman, Oest, Frans Johansson, Falk och Romé sin reservation, hvarjämte Herr Edv. Karlsson anhöll få till protokollet antecknadt, att han uttalat en mot Stadsfullmäktiges beslut afvikande mening.

§ 239.

ang. ordnandet af apoteksväsendet i länet.

Sedan Stadsfullmäktige den 30 sistlidne Oktober till Berdningsutskottet för yttrande öfverlämnat en af Konungens Befallningshafvande i länet afgifven skrifvelse, hvari Konungens Befallningshafvande anmodat Stadsfullmäktige att besvara vissa frågor rörande ordnandet af apoteksväsendet i länet enligt ett vid skrifvelsen fogadt frågeformulär, hade Beredningsutskottet i skifvelse till Stadsfullmäktige den 24 innevarande November afgifvit yttrande i ärendet, däri Beredningsutskottet föreslagit, att första frågan “Anser Ni att allmänhetens tillgång till läkemedel inom staden för närvarande är på ett tillfredsställande sätt ordnad“, borde besvaras jakande, med tillägg att Stadsfullmäktige med afseende fäst vid det förhållandet, att staden visade stark tendens till ökning af folk-

mängden och som följd däraf dess område efter hand utvidgades, måtte uttala som sin åsikt, att inom en ej alltför aflägsen framtid behofvet af annan förläggning af nuvarande apotek komme att göra sig märkbart, samt att frågan N:o 3 "Anser Ni, att det skulle medföra afsevärda olägenheten för allmänheten, om alternering apoteken emellan infördes i fråga om öppethållande:

a) under sön- och helgdagar? b) nattetid?" i sina båda delar af Stadsfullmäktige måtte besvaras nekande.

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige i fråga om besvarandet af frågan N:o 1 i enlighet med Beredningsutskottets förslag.

Frågan N:o 2 "I motsatt fall, hvilka förbättringar anses önskvärda" skulle i anledning häraf ej besvaras.

Beträffande besvarandet af frågan N:o 3 yrkade dels Herr vice ordföranden, att frågan måtte besvaras på sätt Beredningsutskottet föreslagit, dels ock Herr Edv. Karlsson att frågan besvaras jakande.

Ifråga härom beslöto Stadsfullmäktige vid framställd proposition å de gjorda yrkandena i enlighet med Beredningsutskottets förslag.

De beslutade svaren skulle införas å frågeformuläret, hvilket därefter skulle af Stadsfullmäktiges ordförande undertecknas så sätt med skrifvelser från Stadsfullmäktige vanligen skedde.

§ 240.

ang. polisreglemente för riket.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 22 innevarande November hade Magistraten, med öfverlämnande af förslag till polisreglemente för riket lämnat Stadsfullmäktige tillfälle att öfver samma förslag afgifna yttrande, hvilket införväntades före utgången af innevarande år.

På yrkande af Herrar vice ordföranden och Nordin beslöto Stadsfullmäktige remittera ärendet till utlåtande af Beredningsutskottet.

§ 241.

ang. ny Stadsfullmäktige ledamot efter V. Grandinson.

Föredrogs och lades till Stadsfullmäktiges handlingar till Stadsfullmäktige för kännedom öfverlämnadt utdrag af Magistratens protokoll för den 15 innevarande November, utvisande, att vid då verkställd röstsammanräkning för utseende af efterträdare såsom stadsfullmäktig efter Kaptenen V. Grandinson från och med den 1 Januari 1914 till och med den 31 December 1916, utsetts Veterinären Martin Jonsson.

§ 242.

ang. underhåll och förbättring af idrottsplatsen å Herrgärdet.

Föredrogs och remitterades på yrkande af Herr vice ordföranden till utlåtande af Drätselkammaren en från Idrottsplatskommitterade inkommen framställning om anslag för år 1914 till underhåll och förbättringar af idrottsplatsen å Herrgärdet.

§ 243.

ang. nybyggnad för teknisk skola samt omorganisation af centralslöjdskolan och tekniska skolan m. m.

Sedan Stadsfullmäktige den 30 nästlidne Oktober till Yrkesskolekommitterade remitterat en hemställan från styrelsen för härvarande Centralslöjdskola och tekniska skola angående åtgärder för lösning af skolans byggnadsfråga, hade nu från kommitterade inkommit ett omfattande betänkande af den 26 innevarande

November med förslag om uppförande af en nybyggnad för teknisk skola här i staden samt omorganisation af Centralslöjdskolan och tekniska skolan m. m.

På yrkande af Herr Larsson beslöto Stadsfullmäktige bordlägga ärendet.

In fidem:

Theofil Öberg.

Justeradt den 1 December 1913.

Max. Schenström. ***Georg Enhörning.*** ***Fred. Fåhraeus.***

Offentligen uppläst den 2 December 1913, betygar

Ex officio:

Theofil Öberg.

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

Stadsfullmäktiges protokoll.

Den 18 December 1913.

Närvarande: Ordföranden Herr Häradshöfdingen Max. Schenström, vice ordföranden Herr Läroverksadjunkten B. Fjellman samt Herrar Uggla Björkman, Johansson, Sundström, Edv. Karlsson, Oest, Danielsson, Tersmeden, Svensson, Enhörning, Edström, Hedin, Fåhræus, Larsson, Zander, Huggare, Bäckman, Råberg, Thunholm, Gustaf Andersson, Lind, Romé, Vennberg, Falk, Fru Nina Andersson, Herrar Grandinsson, Kättström, Jansson, Lindström, Jonsson och Thunblad.

Frånvarande med godkändt förfall voro Herrar Nordin, Erik Andersson och Pers.

Närvarande å Magistratens vägnar: Herr Borgmästaren John Karlsson.

§ 244.

Justeringsmän.

Uppdrag åt Herrar Edström och Hedin att jämte Herr ordföranden justera detta sammanträdes protokoll.

§ 245.

ang. nybyggnad för teknisk skola samt omorganisation af Centralslöjdskolan och Tekniska skolan m. m.

Företogs till förnyad behandling särskilda kommitterades vid Stadsfullmäktiges sammanträde den 27 nästlidne November bordlagda betänkande med förslag angående uppförande af en nybyggnad för teknisk skola här i staden samt omorganisation af Centralslöjdskolan och Tekniska skolan m. m. (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 113) och beslöto Stadsfullmäktige härvid på yrkande af Herrar Edström och vice ordföranden att remittera ärendet för utlåtande till styrelsen för Centralslöjdskolan och Tekniska skolan, Drätselkammaren samt Beredningsutskottet med särskildt uppdrag för Drätselkammaren enligt af Herr Uggla därom framställdt förslag att i sammanhang med remissen utreda fråga om förvärfvande åt staden af Zimmermanska fondens fastighet gården och tomten N:o 1 i stadens norra kvarter.

§ 246.

ang. uppförande af verkstadshus å brandstationens tomt m. m.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 innevarande December hade kommitterade för utredning af fråga om nybyggnader inom polis- och brandstationen hemställt, att Stadsfullmäktige måtte anvisa ett anslag å 20,000 kronor till utvidgning af verkstadsbyggnaderna, därstädes m. m.

På yrkande af Herr Tersmeden beslöta Stadsfullmäktige remittera ärendet till utlåtande af Brandstyrelsen och Drätselkammaren.

§ 247.

ang. inlösen af Vahlenii mälthus.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 11 innevarande December (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 116) hade Drätselkammaren, med öfverlämnande af Kungl. Maj:ts dom den 2 i samma månad i mål mellan Västerås stad, å ena, och Grosshandlaren Carl Vilhelm Vahlenius' sterbhusdelägare, å andra sidan, genom hvilken dom Västerås stad med tillträdesdag den 1 April 1914 förklarats berättigad att för en summa af 5,188 kronor 43 öre af ene sterbhusdelägaren Carl Vilhelm Vahlenius såsom nuvarande innehafvare tillösa sig ett mälthus jämte den plats, mellan tomterna N:ris 132 och 109 i stadens västra kvarter, hvarå detsamma vore uppfördt, hemställt att Stadsfullmäktige ville besluta, att ofvanberörda belopp 5,188 kronor 43 öre skulle utgå af reserverande köpeskillingsmedel.

Under öfverläggningen i detta ärende uppläste samt öfverlämnade Herr Enhörning till Stadsfullmäktige en till honom i egenskap af Drätselkammarens ordförande inlämnad, till Stadsfullmäktige ställd skrift från Carl V. Vahlenius, däri denne hemställde, att Stadsfullmäktige med hänsyn till den förlust, som skulle drabba honom genom fastighetens afträdande för den enligt Kungl. Maj:ts dom bestämda låga lösekillingen samt de stora omkostnaderna för rättegången ville bestämma lösesumman till högre belopp, hvarjämte dels Herr Thunholm med instämmande af Herrar Uggla och Sundström, yrkade, att frågan skulle återremitteras till Drätselkammaren för utredning, huruvida godtgörelse på något sätt skulle kunna beredas Vahlenius för hans förluster, dels ock Herr Larsson yrkade bifall till Drätselkammarens hemställan.

Vid efter öfverläggningens slut framställd proposition å Herr Thunholms återremissyrkande och frågan om Stadsfullmäktige ville denna dag företaga ärendet till slutligt afgörande beslöto Stadsfullmäktige, på sätt därom yrkats, återremmittera ärendet till Drätselkammaren.

§ 248.

ang. granskning af uppgifter rörande bostadsräkning.

Sedan Stadsfullmäktige den 30 sistlidne Oktober för utlåtande till Drätselkammaren remitterat en framställning från Magistraten, att Stadsfullmäktige dels måtte vidtaga åtgärder för åstadkommande af en förberedande granskning och komplettering af uppgifter och ifyllda formulär för af Kungl. Socialstyrelsen anordnad bestadsräkning här i staden, dels ock för nämnda ändamål måtte anvisa ett anslag å 500 kronor, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 11 innevarande December föreslagit, att berörda granskning måtte genom Magistratens försorg verkställas, på sätt Magistraten funne lämpligt, samt att Stadsfullmäktige måtte till Magistratens förfogande ställa ett anslag att utgå af uttaxerade medel år 1914 å 500 kronor för utförande af densamma.

På yrkande af Herr Enhörning godkände Stadsfullmäktige utan omröstning Drätselkammarens förslag.

§ 249.

ang. förvärfvande af gatumark af lägenheten Stenvreten.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 11 innevarande December hade Drätselkammaren, med öfverlämnande af en framställning från G. E. Berglind såsom ägare af lägenheten Stenvreten N:o 1 af Vargboområdet jämte en af stads-

ingeniören den 8 i samma månad upprättad karta öfver lägenheten, hemställt, att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Drätselkammaren att för stadens räkning förvärfva all den å kartan utmärkta gatumarken, utgörande i areal 1220 kvadratmeter, däraf den del af 424 kvadratmeter, som vore betecknad med grön färg, mot en godtgörelse af 424 kronor att utgå af reserverade köpeskillingsmedel och återstoden utan ersättning.

På yrkande af Herr Enhörning biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning Drätselkammarens berörda hemställan.

§ 250.

ang. anslag till ridande polis.

I anledning af Stadsfullmäktiges remiss den 30 sistlidne Oktober, hvarigenom Stadsfullmäktige till Drätselkammaren för yttrande öfverlämnat af Herr Kättström anförda besvär öfver Stadsfullmäktiges beslut den 25 sistlidne September angående anslag till ridande polis för länets landsbyggd, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 11 innevarande December (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 115) föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte afgifva förklaring öfver besvären af följande lydelse:

"Till Konungens Befallningshafvande i Västmanlands län.

Sedan Konungens Befallningshafvande genom resolution den 24 sistlidne Oktober infordrat Stadsfullmäktiges yttrande i anledning af Expeditören K. Kättströms besvär öfver Stadsfullmäktiges beslut den 25 September 1913 angående anslag till ridande polis få Stadsfullmäktige anföra följande:

Den 27 Januari 1910 beslöto Stadsfullmäktige att såsom bidrag till bekostande af första uppsättningen af en i Västerås förlagd station ridande polis, till hvars årsunderhåll länets landsting för åren 1910, 1911 och 1912 beviljat erforderligt anslag, för en gång anslå ett belopp af högst 2,000 kronor, under villkor att förmannen för polisafdelningen skulle vara bosatt i Västerås och äga rätt att, där sådant för ordningens upprätthållande inom staden af Magistraten pröfvades nödigt, inställa eller återkalla den ridande polisens patrullering å landsbygden och öfverlämna chefskapet öfver densamma till stadens polischef.

Efter det 1912 års landsting afslagit en framställning om fortsatt anslag till den ridande polisens upprätthållande, ingick Magistraten i Västerås till Stadsfullmäktige med förslag, däri Magistraten, under förmälan, att en inom länet tillsatt kommitté med uppdrag att bland annat söka från kommuner, industriella verk och enskilda personer utverka erforderliga medel för bibehållande af den i Västerås förlagda polisstationen under tre års tid från och med år 1913, hemställde, att Stadsfullmäktige måtte, därest samma polisafdelning komme att bibehållas, därför bevilja ett årligt anslag af 1,000 kronor under sagda tre år.

Vid behandlingen af detta förslag inom Stadsfullmäktige den 31 Oktober 1912 framställdes yrkande dels om bifall och dels om afslag å förslaget. I omröstningen om berörda yrkanden afgåfvos 18 röster för bifall och 10 röster för afslag å Magistratens förslag, hvarefter Stadsfullmäktiges ordförande, som ansåg $^2/_3$ pluralitet erforderlig för bifall till förslaget, förklarade Stadsfullmäktiges beslut hafva så utfallit, att Magistratens ifrågavarande förslag afslagits.

Sedan nyssberörda beslut blifvit öfverklagadt och ärendet på grunder, hvarom nu ej är fråga, blifvit genom Kungl. Maj:ts utslag den 28 Maj 1913 återförvisadt till Stadsfullmäktige för förnyad behandling, beslöto Stadsfullmäktige genom nu öfverklagade beslutet den 25 September 1913 med 19 röster mot 12,

som voro för afslag, att till den i staden stationerade ridande polisafdelningen för landsbyggden anslå för hvart och ett af åren 1913—1915 1,000 kronor att utgå för år 1913 af förslagsanslaget för detta år samt för åren 1914 och 1915 upptagas till uttaxering i dessa års stater.

Stadsfullmäktige hade före detta besluts fattande likaledes med 19 röster mot 12 vid samma tillfälle förklarat, att för bifall till berörda förslag erfordrades endast enkel pluralitet.

Till närmare utredning af nu berörda förhållanden bifogas ett exemplar af Stadsfullmäktiges tryckta handlingar och protokoll i hvad de röra ifrågavarande ärende.

Af närslutna utdrag af Västerås polisstations tjänstgöringsbok framgår, att den ridande polisafdelningen, som genom förskott af enskilda personer oafbrutet upprätthållits, i afsevärd grad haft tjänstgöring inom Västerås stads område och utgjort en välbehehöflig förstärkning af stadens egen polis.

Enär det anslag, hvarom nu är fråga, med hänsyn till Stadsfullmäktiges beslut den 27 Januari 1910 och ofvanberörda tjänstgöringsboksutdrag icke kan anses afse något nytt ändamål eller behof, och sålunda anslaget kunnat beviljas af Stadsfullmäktige med enkel majoritet, som äfven vid omröstningen uppnåtts, få Stadsfullmäktige hemställa, att de anförda besvären måtte af Konungens Befallningshafvande lämnas utan afseende."

Härjämte hade Drätselkammaren förmält, att dess ledamöter Herrar Larsson, Karlsson och Vennberg haft en från Drätselkammarens majoritet afvikande mening samt för sin del föreslagit, att förklaringen måtte erhålla följande lydelse:

"Till Kon. Befallningshafvande i Västmanlands län.

Sedan Konungens Befallningshafvande — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — —

(Lika med Drätselkammare majoritetens förslag)

— — — — — — — — — — — — — — — — —

hvad berör ifrågavarande ärende.

Af dessa handlingar framgår, att Stadsfullmäktige icke förut beviljat anslag af den art, hvarom här är fråga nämligen till underhåll af ridande polis för länets landsbygd.

Genom beslut den 27 Januari 1910 beviljade visserligen Stadsfullmäktige *för en gång* ett belopp af högst 2,000 kronor under uttryckligt betonande af, att detta anslag endast utgjorde *"bidrag till bekostande af en första uppsättning"* för en af landstinget beslutad ridande polisstation i Västerås, afsedd att utgöra en förstärkning af polisbevakningen å länets landsbygd.

Detta anslag kan sålunda icke ha något samband med det nu ifrågavarande, hvilket afser *årsunderhåll* af en af enskilda, kommuner, bolag och personer med tillhjälp af statsmedel upprättad och underhållen ridande polisstation.

Detta så mycket mindre som den af landstinget upprättade ridande polisstationen, till hvilken Stadsfullmäktige 1910 lämnat bidrag till upprättningskostnad, numera icke existerar, då landstinget, enligt bifogade protokollsutdrag, genom beslut 1912 ansett densamma obehöflig och indragit sitt anslag.

Då det anslag, hvarom nu är fråga, sålunda afser ett nytt ändamål eller behof och för detsammas beviljande bort erfordres två tredjedels majoritet af

de i omröstningen deltagandes röster och då sådan majoritet icke uppnåtts få Stadsfullmäktige hemställa, att de anförda besvären måtte af Konungens Befallningshafvande gillas".

Efter föredragning af handlingarne i ärendet yrkade dels Herr Enhörning, att Stadsfullmäktige måtte besluta att afgifva förklaring i enlighet med Drätselkammarens förslag, dels ock Herr Larsson, att Stadsfullmäktige ville såsom förklaring godkänna det af honom jämte Herrar Karlsson och Vennberg reservationsvis inom Drätselkammaren framställda förslaget.

Vid efter öfverläggningens slut framställd proposition å ofvanberörda yrkanden beslöto Stadsfullmäktige genom begärd och anställd omröstning (enligt protokollet vidfogad voteringslista) med 18 ja emot 14 nej, afgifna för bifall till Herr Larssons yrkande, godkänna Drätselkammarens förslag.

Herr Larsson hemställde, att vid förklaringens afgifvande till Konungens Befallningshafvande i länet reservationen måtte bifogas.

§ 251.

ang. underhåll och förbättring af idrottsplatsen å Herrgärdet.

Sedan Stadsfullmäktige den 27 nästlidne November till Drätselkammaren för yttrande remitterat en från Idrottsplatskommittérade inkommen framställning om ett anslag för år 1914 till underhåll och förbättringar af idrottsplatsen å Herrgärdet, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 11 innevarande December hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att ställa det begärda boloppet 500 kronor till kommittérades förfogande att under år 1914 användas till underhåll och förbättringar af ifrågavarande idrottsplats samt bestämma, att anslaget skulle utgå af uttaxerade medel år 1914.

Efter föredragning häraf yrkade dels Herr Enhörning bifall till Drätselkammarens hemställan, dels ock Herr Bäckman afslag å densamma; och beslöto Ssadsfullmäktige vid framställd proposition å dessa yrkanden utan omröstning i enlighet med Herr Enhörnings yrkande bifalla hvad Drätselkammaren i ärendet hemställt.

§ 252.

ang. förvärfvandet af gatumark vid tomten N:o 66 norra kv.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 11 innevarande December hade Drätselkammaren, med öfverlämnande af en skriftlig framställning i ärendet från E. A. Hedrén såsom ägare till tomten N:o 66 i stadens norra kvarter, i ändamål att erhålla reglering af berörda tomt i enlighet med den af Stadsfullmäktige nyantagna stadsplanen samt uppgörelse mellan staden och tomtägaren rörande gatumarken intill tomten, hemställt, att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Drätselkammaren att med Hedrén träffa aftal af innehåll, att Hedrén till staden af ifrågavarande tomt öfverlämnade dels för Vasagatans utläggande 371,5 kvm., däraf 299,5 kvm. utan ersättning och 72 kvm. mot en godtgörelse af sex kronor pr kvm.; dels ock för utläggande af Rudbecksgatan 430,4 kvm., hvaraf 301 kvm. utan ersättning och 129,4 kvm. till ett pris af sex kronor pr kvm. och att Hedrén därjämte ersatte staden för värdet af 2 kvm. gatumark i Vasagatan, som icke af honom öfverlämnades, efter enahanda beräkningsgrund sex kronor pr kvm., samt att Stadsfullmäktige måtte bestämma, att erforderligt belopp för fullgörande från stadens sida af berörda aftal skulle utgå af reserverade köpeskillingsmedel.

På yrkande af Herr Enhörning biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning Drätselkammarens berörda hemställan.

§ 253.

ang. uppförande af nytt folkskolehus.

Sedan Stadsfullmäktige den 29 Maj 1913 uppdragit åt en särskild kommitté att låta genom Arkitekten Erik Hahr uppgöra fullständiga entreprenadritningar till ny folkskolebyggnad af sten i stadens östra område i hufvudsaklig öfverenstämmelse med af Folkskolestyrelsen förut framlagdt förslag alternativ 3 med iakttagande af de inskränkningar i afseende å lärosalarnes storlek, som Folkskolestyrelsen i utlåtande af den 21 Maj 1913 antydt äfvensom de ändringar och förenklingar i öfrigt, som vid en närmare undersökning kunde finnas lämpliga och att sedermera underställa ritningarna med tillhörande kostnadsberäkningar Stadsfullmäktiges pröfning och afgörande, hade nämnda kommitté med skrifvelse till Stadsfullmäktige den 15 innevarande December öfverlämnat ritningarna till ifrågavarande byggnad samt aporoximativa kostnadsberäkningar slutande å ett belopp af 375,000 kronor samt därvid hemställt, att Stadsfullmäktige måtte utöfver de af Stadsfullmäktige den 30 sistlidne Oktober till påbörjande af ifrågavarande byggnad anslagna 291,230 kronor af lånemedel ytterligare bevilja ett anslag af 83,770 kronor till uppförande af ett nytt folkskolehus å därför afsedd plats, samt att Stadsfullmäktige måtte för byggnadens uppförande utse en ny kommitté på fem personer.

Under öfverläggningen i detta ärende yrkade dels Herr Enhörning, under erinran att Drätselkammaren i betänkandet till 1914 års budget hemställt, att Stadsfullmäktige ville af det till påbörjande af nya folkskolebyggnaden beviljade anslaget anvisa ett belopp af 6,800 kronor för aflopps-, vatten- och gasledningars utsträckning till samma byggnad, att anslaget för skolhusets uppförande, inberäknadt förut beviljade 291,230 kronor måtte bestämmas till 365,000 kronor, hvari äfven skulle ingå ofvanberörda belopp för ledningarne till skolhuset 6,800 kronor, i hvilket yrkande Herr Sundström instämde, dels ock Herr Edv. Karlsson, med instämmande af Herrar Larsson och vice ordföranden, bifall till kommitterades förslag, dock att i det beviljade anslaget äfven skulle ingå kostnaden föı merberörda ledningar till skolhuset 6,800 kronor.

Vid efter öfverläggningens slut framställd proposition å dessa yrkanden och kommitterades oförändrade förslag biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning Herr Edv. Karlssons yrkande; och hade Stadsfullmäktige alltså beslutat att med godkännande af de af särskilde kommitterade Iramlagda ritningarne utöfver de af Stadsfullmäktige den 30 sistlidne Oktober anslagna 291,230 kronor till byggnadens påbörjande af lånemedel ytterligare bevilja ett anslag af 83,770 kronor till uppförande af ett nytt folkskolehus å stadens östra område å därför afsedd plats, dock att i de sålunda beviljade anslagen jämväl skulle ingå kostnaden för framdragande af vatten-, aflopps- och gasledningar till byggnaden, hvilken kostnad vore beräknad till 6,800 kronor, samt att uppdraga åt en kommitté af fem personer att ombesörja arbetets utförande.

I fråga om val af ledamöter i kommittén beslöto Stadsfullmäktige, att densamma skulle bestå af samma personer som den kommitté, hvilken aflämnat det nu godkända förslaget, eller Borgmästaren John Karlsson, sammankallande, Bankdirektören A. Sundström, Byggmästaren Edv. Karlsson, Lektorn A. Falk och Järnsvarfvaren C. Bäckman.

§ 254.

Jämlikt bestämmelserna i 15 och 35 §§ af förordningen om kommunalstyrelse i stad enligt lagen den 13 Juni 1913 beslöto Stadsfullmäktige på förslag af Herr Larsson, att kallelser till allmän rådstuga och till Stadsfullmäktiges sammanträden under nästkommande år skulle införas i Västmanlands läns tidning, Västmanlands Allehanda och tidningen Folket. *ang. kallelse till allmän rådstuga och Stadsfullmäktiges sammanträden.*

§ 255.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 11 innevarande December hade Drätselkammaren på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte bevilja Drätselkammaren ett anslag å 350 kronor att utgå af uttaxerade medel år 1914 att anändas i stadens deltagande i en kommunalteknisk utställning i samband med Baltiska utställningen i Malmö år 1914 i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ett af ledamoten i Drätselkammaren Ingeniören H. Håkansson upprättadt förslag. *ang. deltagande i Baltiska utställningen.*

Stadsfullmäktige biföllo på yrkande af Herr enhörning utan omröstning Drätselkammarens hemställan.

§ 256.

Sedan Magistraten med eget yttrande till Stadsfullmäktige öfverlämnat af Drätselkammaren uppgjordt förslag till utgifts- och inkomststat för staden för år 1914 med därtill hörande bilagor och i sammanhang med budgetförslaget till Stadsfullmäktige gjorda framställningar samt Beredningsutskottet däröfver afgifvit yttrande samt från Folkskolestyrelsen inkommit ett tillägg till dess förslag rörande staten för stadens folkskoleväsen, företogs nu till behandling detta ärende, däri handlingare funnos intagna bland Stadsfullmäktiges tryckta handlingar för denna dag under N:o 112 och 114 och hvaraf ett exemplar skulle detta protokoll biläggas. *ang. utgifts- och inkomststat för år 1914.*

Vid föredragning af ärendet i särskilda delar fattade Stadsfullmäktige nedan antecknade beslut, nämligen:

Utgifterna:

Jämlikt Drätselkammarens och Beredningsutskottets samstämmande förslag beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr vice ordföranden afslå Magistratens framställning om höjning af brottmålsrådmannens grundlön med 500 kronor. *Brottmålsrådmannen.*

På yrkande af Herr vice ordföranden, med hvilken Herr enhörning förenade sig, beslöto Stadsfullmäktige i enlighet med Beredningsutskottets förslag att för år 1914 till Magistratens förfogande ställa ett anslag af intill 200 kronor för anlitande af tillfälliga biträden. *Tillfälliga biträden åt Magistraten.*

Beslöto Stadsfullmäktige efter af Herr vice nrdföranden därom framställdt yrkande i enlighet med Beredningsutskottets förslag förklara den nyantagne stadsfogden Erhard Kumlin i denna sin egenskap berättigad att åtnjuta ålderstillägg på grund af sin föregående tjänstgöring som ordinarie stadsfiskal i Västerås. *Stadsfogden.*

Ifråga om utgifterna för kronouppbördskontoret biföllo Stadsfullmäktige till alla delar Beredningsutskottets förslag, hvarigenom Stadsfullmäktige alltså hade beslutat att afslå Magistratens hemställan om lönereglering för krono- *Kronouppbördskontoret.*

uppbördskassören, att för år 1914 till kronouppbördskassören anslå ett till 1,000 kronor förhöjdt belopp för extra skrifbiträden, att likaledes för år 1914 anslå 1,200 kronor till arvode för ett skrifbiträde å kronouppbördskontoret samt att, med afslag å Magistratens framställning om inrättande af en ny tjänst å kronouppbördskontoret, för år 1914 för erforderligt biträde vid mantalsskrifningen, särskildt med anledning af den ökning i dessa göromål, som betingades af pensionslagens bestämmelser, lämna Magistraten ett fast anslag af 1,000 kronor.

Stadsvaktmästaren.

I enlighet med Drätselkammarens af Beredningsutskottet biträdda förslags afslogs Magistratens framställning om beviljande af ett personligt lönetillägg åt stadsvaktmästaren å 100 kronor, men skulle det för innevarande år honom beviljade dyrtidstillägget å 150 kronor jämväl utgå för år 1914.

Exekutionsbetjänterna.

Afslogs enligt Drätselkammarens och Beredningsutskottets förslag exekutionsbetjänternas anhållan om löneförhöjning.

Ifråga om Magistratens hemställan om beviljande af ett anslag å 150 kronor för bostadstelefoner åt exekutionsbetjänterna yrkade dels Herr Romé, med instämmande af Herr Uggla, att Stadsfullmäktige måtte för år 1914 bevilja det af Magistraten sålunda äskade anslaget, dels ock Herr Bäckman, med hvilken Herrar Kättström, Danielsson, Sundström och vice ordföranden instämde, i enlighet med Drätselkammarens och Beredningsutskottets förslag afslag å Magistratens ifrågavarande hemställan, och beslöto Stadsfullmäktige vid framställning af proposition å dessa yrkanden utan omröstning att i enlighet med sistberörda yrkande afslå framställningen.

Poliskåren.

Biföllo Stadsfullmäktige Magistratens af Drätselkammaren tillstyrkta framställning om beviljande af beklädnadsersättning åt poliskommissarien med 200 kr.

Likaledes godkändes i enlighet med Drätselkammarens förslag Magistratens anhållan om inrättande af en ny öfverkonstapelsbefattning vid poliskåren.

Sedan Stadsfullmäktige den 25 sistlidne September till Drätselkammaren för utlåtande remitterat en af Magistraten till Stadsfullmäktige öfverlämnad framställning från poliskåren om lönereglering från och med år 1914, hade Drätselkammaren nu på anförda skäl i fråga härom hemställt, att Stadsfullmäktige ville med afslag å polispersonalens framställning äfven för år 1914 bevilja denna personal samma dyrtidstillägg som för år 1913. Stadsfullmäktige godkände härutinnan Drätselkammarens förslag.

Beträffande Magistratens hemställan, att tillsyningsmannen för handeln med brännvin m. m. måtte för år 1914 tilldelas samma dyrtidstillägg som den egentliga polispersonalen, hade Dtätselkammaren afstyrkt denna hemställan. I fråga härom beslöto Stadsfullmäktige emellertid på yrkande af Herrar vice ordföranden och Edv. Karlsson att för år 1914 anslå 150 kronor såsom dyrtidstillägg åt tillsyningsmannen.

Vidkommande Magistratens begäran om ett anslag å 500 kronor för anskaffande af en s. k. politikärra beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herrar Huggare och Uggla att i enlighet med Drätselkammarens och Beredningsutskottets afstyrkande afslå denna framställning.

Beträffande Drätselkammarens åtgärd att i budgetförslaget upptaga ett anslag å 1,000 kronor till bidrag för upprätthållande af en i Västerås stationerad ridande polisafdelning för länets landsbygd enligt Stadsfullmäktiges beslut den 25 September 1913, hvilket beslut vore öfverklagadt, beslöto Stadsfullmäktige, med godkännande af åtgärden, på förslag af Herr vice ordföranden, att i staten vid denna anslagspost skulle anmärkas, att densamma vore reservationsvis i budgeten uppförd.

Pensioner.

I fråga om Drätselkammarens förslag, att i den nu föreliggande staten icke skulle upptagas något anslag till Magistratens ämbets- och tjänetemäns reservfond, beslöto Stadsfullmäktige på yttrande af Herrar vice ordföranden och Uggla i enlighet med Beredningsutskottets hemställan, att för ifrågavarande ändamål skulle i budgeten uppföras ett belopp af 360 kronor med uttryckligt angifvande, att beloppet nu endast beviljades för år 1914.

Brandväsendet.

Beviljades brandchefen i enlighet med Brandstyrelsens af Drätselkammaren och Beredningsutskottet tillstyrkta framställning ett personligt lönetillägg af 300 kronor.

Brandpersonalens bostadsförmåner skulle på sätt Drätselkammaren hemställt upptagas i enlighet med gällande lönestat eller för brandchefen med 600 kronor samt för brandverkets öfriga befattningshafvare, som åtnjöte bostadsförmån, med 150 kronor för hvar och en.

Beträffande Brandstyrelsens af Drätselkammaren och Beredningsutskottet tillstyrkta framställning om ett anslag å 20,000 kronor till anskaffande af en brandautomobil att fördelas till uttaxering på fem år yrkade dels Herr Tersmeden, med instämmande af Herrar Oest, Enhörning, Danielsson och Bäckman, bifall till framställningen, dels ock Herr Uggla jämlikt sin inom Beredningsutskottet afgifna reservation, att frågan ej nu måtte afgöras utan uppskjutas till fortsatt behandling under nästkommande år; och beslöto Stadsfullmäktige härutinnan, sedan till en början vid framställd proposition å Herr Ugglas yrkande och frågan om Stadsfullmäktige ville nu företaga ärendet till afgörande sist berörda fråga blifvit med öfvervägande ja besvarad, utan omröstning godkänna ifrågavarande förslag. Härefter godkändes jämväl Drätselkammarens förslag, att utgifterna för brandverkets stall skulle upptagas till 1,000 kronor i stället för 1,500 kronor.

Byggnadsnämnden.

Byggnadsnämndens utgiftsstat godkändes i öfverensstämmelse med Drätselkammarens förslag.

Hälsovårdsnämnden.

Beviljade Stadsfullmäktige dels 1:sta stadsbarnmorskan Fröken Anna Lindeström ett personligt lönetillägg af 100 kronor, dels de två stadssjuksköterskorna Anna Ekström och Maria Hellström från och med år 1914 hvardera en lön af 700 kronor, dels 150 kronor såsom arvode för ett kommunalt tillsyningsorgan enligt nya arbetareskyddslagstiftningen, dels ett förhöjdt belopp af 900 kronor såsom arvode för bokföraren och kassören vid köttbesiktningsbyrån, dels ock för år 1914 ett dyrtidstillägg å 150 kronor till köttbesiktningsbyråns vaktmästare.

I öfriga delar fastställdes Hälsovårdsnämndens utgiftsstat med den af Drätselkammaren föreslagna ändringen, att hyran för köttbesiktningsbyråns af staden tillhandahållna byggnad och tomt bestämdes till 3,000 kronor i stället för 2,000 kronor enligt Hälsovårdsnämndens förslag.

Varmbadhuset.

Godkändes Badhusstyrelsens förslag till stat för stadens varmbadhus.

Renhållningsverket.

Beträffande utgifterna för stadens renhållningsverk fastställdes desamma enligt Drätselkammarens förslag med iakttagande af den af Beredningsutskottet gjorda anmärkningen, att föreståndarens benämning enligt Stadsfullmäktiges beslut den 27 nästlidne November skulle vara förvaltare och ej stadsförvaltare.

Gatuläggningen.

Ifråga om de gatuarbeten, som vore afsedda att utföras under nästkommande år, biföllo Stadsfullmäktige till en början på yrkande af Herrar vice ordföranden och Enhörning Drätselkammarens framställning om anslag af uttaxerade medel i den föreliggande staten till nedan angifna särskilda gatuarbeten med följande belopp, nämligen:

Vasagatan mellan Munkgatan och Stora gatan, omsättning af kör-körbanan samt breddning och omläggning af östra gångbanan	5,500: —
Blåsbogatan, omsättning af backen mot Skolgatan	750: —
Karlsgatan mellan Kopparbergsvägen och Norra Ringvägen, beläggning af körbanan med tjärmakadam	4,000: —
Allégatan mellan Kopparbergsvägen och Norra Ringvägen, påbörjande af gatans ordnande	5,500: —
Summa Kronor	15,750: —

Hvad däremot beträffade de särskilda större gatuarbeten, till hvilka Drätselkammaren begärt anslag att utgå af lånemedel, beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr vice ordföranden och i enlighet med hvad Beredningsutskottet hemställt uppskjuta den vidare behandlingen af denna fråga till ordinarie sammanträdet under nästkommande januari månad.

Vägunderhåll. I sammanhang med sin framställning om anslag till vägunderhåll hade Drätselkammaren utlåtit sig i anledning af Herr Romés till Drätselkammaren den 25 sistlidne September remitterade motion, att Stadsfullmäktige måtte i 1914 års stat anslå behöfliga medel för förbättrade gång- och velocipedbanor i Pilgatan, och därvid på anförda skäl hemställt, att motionen icke måtte föranleda någon vidare åtgärd från Stadsfullmäktiges sida.

Härom uppstod nu en stunds öfverläggning, hvarunder yrkades dels af Herrar Enhörning och Råberg bifall till Drätselkammarens hemställan, dels ock af Herr Edström, med instämmande af Herrar vice ordföranden, Romé och Sundström, återremiss af motionen till Drätselkammaren för förnyadt utlåtande, hvarvid Herr Romé uttalade som önskemål, att arbetet åtminstone borde komma till utförande på så sätt, att den nuvarande gångbanan utmed vägens norra sida finge användas till velocipedåkning och att det utmed vägens norra sida ledande diket igenfylldes och däröfver anordnades en ny gångbana, samt Herr Sundström framhöll, att återremissen endast borde afse föreslagna arbeten i Pilgatan öster om järnvägen.

Stadsfullmäktige beslöto efter öfverläggningens slut i enlighet med det därom af Herr Edström framställda yrkandet återremittera motionen till Drätselkammaren.

Under öfverläggningen i nyssberörda fråga hade Herr Jansson uttalat önskvärdheten af, att Pilgatan under varm och torr väderlek borde vattnas äfven öster om järnvägen.

Hamnen. Hamnstyrelsens förslag till utgiftsstat för stadens hamn blef af Stadsfullmäktige godkändt.

Gatubelysningen. Vidkommande af Drätselkammaren begärda anslag för ökad gatubelysning yrkade dels Herr Danielsson bifall till Drätselkammarens förslag, dock att den föreslagna nya lyktan i korsningen af Stora gatan och Floragatan måtte utgå, dels ock Herr Enhörning, med instämmande i öfrigt i Herr Danielssons yrkande, att berörda gatulykta i stället borde uppställas å annan plats i Floragatan, som Drätselkammaren ägde bestämma, och bifollo Stadsfullmäktige vid framställning af proposition å dessa yrkanden Herr Enhörnings förslag.

Gaturenhållningen. Godkändes Drätselkammarens åtgärd att höja ersättningen till de s. k. kapitelhjonen redan för innevarande år med 10 kronor pr hjon.

Trädplenteringssällskapets förslag till stat för stadens parker och planteringar bifölls med däri af Drätselkammaren föreslagna förändringar och tillägg. *Parker och planteringar.*

Sedan öfriga under hufvudtiteln fastigheter uppförda anslagsbelopp blifvit godkända enligt Drätselkammarens förslag, beslöto Stadsfullmäktige i anseende till den långt framskridna tiden uppskjuta sammanträdet för utgifts- och inkomststatens fortsatta behandling samt afgörande af öfriga föreliggande ärenden till nästföljande dag kl. 5 e. m.

In fidem:

Theofil Öberg.

Justeradt den 31 December 1913.

Max. Schenström. **J. S. Edström.** **S. G. Hedin**

Offentligen uppläst den 2 Januari 1914, betygar

Ex officio:

Theofil Öberg.

Stadsfullmäktiges protokoll.

Den 19 December 1913.

Närvarande; Ordföranden Herr Häradshöfdingen Max. Schenström, vice ordföranden Herr Läroverksadjunkten B. Fjellman äfvensom samtliga öfriga Stadsfullmäktigeledamöter.

Närvarande på Magistratens vägnar: Herr Borgmästaren John Karlsson.

§ 257.

Ang. utgifts- och inkomststat för år 1914.

Jämlikt Stadsfullmäktiges beslut vid gårdagens sammanträde fortsattes nu behandlingen af stadens utgifts- och inkomststat för nästkommande år, därvid Stadsfullmäktige fattade nedan närmare omförmälda beslut:

Diverse sociala ändamål

Sedan Stadsfullmäktige den 30 sistlidne Oktober till Drätselkammaren remitterat en skrifvelse från Arbetsförmedlingsstyrelsen här i staden med anhållan om anslag till arbetsförmedlingsanstalten för år 1914 samt med öfverlämnande af vederbörande revisorers berättelse öfver granskning af anstaltens räkenskaper och förvaltning under år 1912, hade Drätselkammaren i sitt betänkande till budgetförslaget föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte anslå 2,000 kronor för år 1914 såsom bidrag till uppehållande af anstaltens verksamhet, dels ock för sin del jämlikt revisorernas tillstyrkan bevilja vederbörande ansvarsfrihet för 1912 års förvaltning och räkenskaper.

Stadsfullmäktige beslöto i enlighet med Drätselkammarens förslag.

Med öfverlämnande af en till Drätselkammaren inkommen framställning från Västerås sjukkassors Centralförsamlings Fortsättningsförening om bidrag af staden för år 1914 hade Drätselkammaren tillstyrkt, att Stadsfullmäktige måtte bevilja sådant bidrag under samma villkor, som af Stadsfullmäktige bestämdes den 23 December 1909, då bidrag ur stadskassan till föreningen första gången beviljades, samt för ändamålet förslagsvis i budgeten uppfört ett belopp af 2,600 kronor. Hvad Drätselkammaren sålunda tillstyrkt blef af Stadsfullmäktige godkändt.

Biföllo Stadsfullmäktige Drätselkammarens hemställan om bemyndigande att, därest ansökan från Västerås skridskoklubb om anslag af staden för klubbens verksamhet inkomme till Drätselkammaren, till densamma utanordna bidrag intill ett belopp af 400 kronor ett utgå under enahanda villkor, som hittills gällt.

Anslogs såsom bidrag till barnhemmet Sparfboet för år 1914 ett belopp af 300 kronor.

Beviljades för fosterbarnsnämndens behof för år 1914 ett belopp af 150 kronor.

Sedan Stadsfullmäktige genom särskilda beslut den 25 september och den 30 Oktober innevarande år till Drätselkammaren remitterat framställningar från vederbörande om bidrag ur stadskassan för år 1914 till arbetsstugan, barnkrubban och barnhemmet, hade Drätselkammaren tillstyrkt de begärda anslagens beviljande eller till arbetsstugan 2,500 kronor, till barnkrubban 1,000 kronor och till barnhemmet 500 kronor samt dessutom föreslagit beviljandet af det vanliga anslaget till nattherrberget 300 kronor, äfvensom hemställt, att till gäldande af dessa anslag tillhopa 4,300 kronor måtte användas 3,300 kronor af Sundinska donationsfondens för välgörande och allmännyttiga ändamål öfverskottsmedel och återstoden 1,000 kronor uttaxeras, hvilket förslag af Stadsfullmäktige godkändes.

Godkändes Pensionsnämndens förslag till stat för nämndens behof med ett sammanlagdt utgiftsbelopp af 2,000 kronor.

Vatten-, gas- och elektricitetsverken.

Bifölls Vatten- och gasverksstyrelsens framställning om sådan reglering af materialvaktens lön, att densamma från och med år 1914 skulle utgöra 1,800 kronor med två ålderstillägg à 300 kronor efter resp. 3 och 6 års tjänstgöring. Denna befattningshafvares titel skulle enligt Drätselkammarens förslag vara förrådsförman.

Likaledes biföllo Stadsfullmäktige Vatten- och Gasverksstyrelsens förslag om förändrade lönestater för rörnätsförmannen och för justeraren af elektriska mätare, så att dessa lönestater från och med år 1914 skulle utgöra för den förra befattningen grundlön 1,800 kronor med två ålderstillägg à 300 kronor efter resp. 3 och 6 års tjänstgöring samt för den senare befattningen grundlön 1,500 kronor med bibehållande af nuvarande ålderstillägg à 150 kronor efter resp. 3 och 6 års tjänstgöring.

De inom parentes angifna naturaförmånerna för gasmästaren och maskinmästaren vid elektricitetsverket skulle på sätt Drätselkammaren erinrat uppföras enligt gällande lönestat med 400 kronor för hvardera befattningen.

I allt öfrigt godkändes de föreslagna utgiftsbeloppen i Vatten- och Gasverksstyrelsens statförslag.

Beviljades Vatten- och Gasverksstyrelsen enligt dess af Drätselkammaren tillstyrkta hemställan ett anslag af 4,500 kronor för iordningsställande af en upplagsplats å hamnområdet att utgå af verkens vinstmedel och fördelas med hälften på hvartdera af åren 1915 och 1916.

Vidkommande nyanläggningar och nyanskaffningar m. m. för de under Vatten- och Gasverksstyrelsen lydande verken beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning i enlighet med Drätselkammarens af Beredningsutskottet tillstyrkta förslag anslå af lånemedel:

till aflopps-, vatten- och gasledningar i Kopparbergsvägen mellan Knuts- och Allégatorna	29,000: —
till aflopps-, vatten- och gasledningar i Allégatan mellan Norra Ringvägen och Kopparbergsvägen	12,000: —
till hufvudmätare vid vattenledningsverket samt mätanordningar vid bassängerna	5,000: —
till anskaffning af mätare och inventarier	40,000: —
till serviser och diverse oförutsedda utsträckningar af ledningar	25,000: —
Summa Kronor	111,000: —

Beträffande Vatten- och Gasverksstyrelsens i sammanhang med budgetförslaget gjorda framställning om anslag till ny gasklocka med hufvudledning m. m. hade Drätselkammaren hemställt, att Stadsfullmäktige icke måtte upptaga detta förslag till pröfning, förrän Drätselkammarens vidare utlåtande öfver detsamma inkommit, och blef denna Drätselkammarens af Beredningsutskottet tillstyrkta hemställan af Stadsfullmäktige bifallen.

Fattigvården. Ifråga om Fattigvårdsstyrelsens begäran om anslag för inköp af ved, skulle i enlighet med Drätselkammarens ändringsförslag de två för detta ändamål i fattigvårdens stat förekommnnde anslagsposterna med beräkning af 14 kronor 50 öre per famn minskas med respektive 460 och 360 kronor eller tillhopa 820 kronor.

Aflslogs i enlighet med Drätselkammarens förslag Fattigvårdsstyrelsens framställning om anslag till inköp af en gigg.

Det af Fattigvårdsstyrelsen begärda anslaget i och för inrättande och underhåll under år 1914 af en barnasyl blef af Stadsfullmäktige efter yrkanden af Fru Andersson och Herr Fåhræus beviljadt, hvarjämte på yrkande af Herr Huggare, med instämmande af Herrar Larsson, Svensson och Enhörning, Stadsfullmäktige jämlikt Drätselkammarens förslag beslöto lämna Fattigvårdsstyrelsen i uppdrag att utreda frågan om och hos Stadsfullmäktige framlägga förslag angående eventuel sammanslutning af de barnavårdsanstalter här i staden, till hvilka anslag af stadskassan lämnades.

I öfriga delar godkände Stadsfullmäktige det föreliggande förslaget till stat för stadens fattigvård.

Folkskolan. Sedan Stadsfullmäktige den 30 sistlidne Oktober till Drätselkammaren för utlåtande remitterat af Folkskolestyrelsen upprättadt förslag till utgifts- och inkomststat för stadens folkskoleväsende under nästkommande år, hade Drätselkammaren, som infört detta förslag som en del i stadens allmänna budget, utlåtit sig däröfver i sitt betänkande till budgetförslaget.

Vid behandlingen af folkskolans stat för innevarande år den 19 December 1912 hade Stadsfullmäktige till folkskolestyrelsen återremitterat styrelsens hemställan om rätt för lärare och lärarinnor att för uppflyttning i högre lönegrad få räkna sig till godo väl vitsordad tjänstetid, högst fem år, i motsvarande anställning inom annat skoldistrikt. Folkskolestyrelsen hade nu förnyat samma hemställan. Drätselkammaren och Beredningsutskottet hade emellertid afstyrkt densamma och hade Drätselkammaren i sitt budgetförslag angifvit de ändringar i Folkskolestyrelsens förlag, som skulle blifva en följd af ett afslag å ifrågavarande framställning. På yrkande af vice ordföranden afslogo Stadsfullmäktige framställningen och godkände Drätselkammarens ändringsförslag.

Biföllo Stadsfullmäktige Folkskolestyrelsens framställning, att från och med den 1 Juli 1914 skulle inrättas vid härvarande folk- och småskolor en ny extra ordinarie folkskolelärarebefattning, en ny extra ordinarie folkskolelärarinnebefattning och två nya småskolelärarinnebefattningar.

Folkskolestyrelsen hade hemställt, att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga styrelsen att bevilja småskolelärarinnan Jenny Kjellin afsked med bibehållande af det belopp 600 kronor om året såsom pension, hvilket belopp hon under de senare åren, då hon af sjukdom varit urståndsatt att tjänstgöra, uppburit af den för henne anslagna lönen. Berörda framställning hade af Drätselkammaren och Beredningsutskottet afstyrkts. Sedan under öfverläggning härom dels Herr

Fåhræus, med instämmande af Herrar Pers, Björkman och vice ordföranden yrkat bifall till Folkskolestyrelsens förslag, dels ock Herr Sundström afslag å detsamma, blef Folkskolestyrelsens förslag af Stadsfullmäktige vid framställning af proposition å de sålunda gjorda yrkandena godkändt, dock skulle till protokollet särskildt antecknas, att det nu fattade beslutet ej finge anses vara prejudicierande för framtida liknande fall.

Folkskolestyrelsen hemställan om anslag till en ny fast aflönad slöjdlärarinnebefattning från och med den 1 Juli 1914 blef af Stadsfullmäktige bifallen.

Med anledning däraf att i Folkskolestyrelsens förslag fanns upptaget ett anslag till aflöning af en ny lärarinna i huslig ekonomi (af Billbergh) å 1,200 kronor hade Drätselkammaren, under erinran att vid fastställandet af innevarande års stat beviljats ett anslag af 450 kronor till utvidgning af undervisningen i huslig ekonomi, men att något beslut om fast anställande af en ny lärarinna för denna undervisning icke af Stadsfullmäktige fattats, framhållit, att Stadsfullmäktige torde hafva att bevilja det nu upptagna anslaget, om behof af den nya befattningen ansåges föreligga. I ett tilläggsförslag af den 6 innevarande December hade Folkskolestyrelsen emellertid, med bifogande af ett utdrag af sitt protokoll för den 30 April 1913, närmare motiverat ifrågavarande anslags upptagande i förslaget samt så till vida ändrat detsamma i förevarande del, att i stället för namnet af Billbergh inom parentes vid anslagsposten borde införas orden "ej tillsatt". Stadsfullmäktige beslöto vid föredragning häraf på yrkande af Herr vice ordföranden, med hvilken Herr Björkman instämde, att från och med år 1914 en ny fast aflönad lärarinna i huslig ekonomi skulle anställas, hvarjämte erforderligt anslag härför beviljades i enlighet med det af Folkskolestyrelsen ändrade förslaget.

Pensionsafgifterna skulle i enlighet med Drätselkammarens förslag upptagas till ett sammanlagdt belopp af 500 kronor.

I öfriga här ofvan ej särskildt omförmälda delar godkändes det föreliggande förslaget till utgifts- och inkomststat för stadens folkskoleväsende.

Inkomsterna:

Brandväsendet. Inkomsterna för brandverket skulle beräknas enligt Brandstyrelsens förslag med det af Drätselkammaren föreslagna tillägget af 1,400 kronor såsom inflytande försäljningssumma för de två hästar, som efter brandautomobilens anskaffande komme att blifva öfverflödiga.

Byggnadsnämnden. Byggnadsnämndens inkomstberäkning godkändes.

Hälsovården. Beträffande inkomsterna under Hälsovårdsnämndens stat godkändes Hälsovårdsnämndens förslag, dock att inkomsterna för köttbesiktningsbyrån skulle beräknas till 1,150 kronor högre belopp än enligt nämndens förslag, på sätt Drätselkammaren i fråga härom erinrat.

Varmbadhuset. Den af Badhusstyrelsen gjorda beräkningen för varmbadhusets inkomster blef af Stadsfullmäktige godkänd.

Hamnen. Likaledes godkändes Hamnstyrelsens beräkning af inkomsterna för stadens hamn.

Vatten-, Gas- och Elektricitetsverken. Vidkommande vatten-, gas- och elektricitetsverkens inkomster skulle desamma upptagas i enlighet med Vatten- och Gasverksstyrelsens beräkningar, dock med af Drätselkammaren föreslagna ändringarne i följd af den ökade gatubelysningen, eller att gasverkets inkomster skulle ökas med 1,702 kronor och elektricitetsverkets med 455 kronor.

Med bifall till Drätselkammarens af Beredningsutskottet tillstyrkta förslag beslöto Stadsfullmäktige att till täckande af bristen i 1914 års utgifts- och inkomtstat för staden jämlikt 57 § af Kungl. förordningen om kommunalstyrelse i stad bestämma en uttaxering för år 1913 af 6,75 % å den enligt senaste, af pröfningsnämnden fastställda taxering, till bevillning upptaxerade inkomsten i staden. *Uttaxeringen.*

För utjämning af budgetens utgifts- och inkomstsidor i anledning af dels de af Stadsfullmäktige under gårdagen fattade beslut att anslå 500 kronor för granskning af uppgifter rörande bostadsräkning, att anslå 500 kronor till underhåll och förbättring af idrottsplatsen å Herrgärdet samt att anslå 350 kronor för stadens deltagande i en kommunalteknisk afdelning vid Baltiska utställningen, dels ock de af Stadsfullmäktige vid budgetbehandlingen företagna ändringarne i Drätselkammarens förslag skulle det af Drätselkammaren upptagna förslagsanslaget till diverse utgifter och oförutsedda behof å 19,488 kronor 38 öre minskas med 2,560 kronor till 16,928 kronor 38 öre. *Förslagsanslaget.*

Härefter blef den föreliggande utgifts- och inkomststaten i dess helhet i öfverenstämmelse med Drätselkammarens förslag och ofvan antecknade beslut antagen och godkänd.

§ 258.

Från Brandstyrelsen hade med styrelsens tillstyrkan till Stadsfullmäktige öfverlämnats en från Fabrikören A. Danielsson inkommen ansökan till vice brandchefsbefattningen år 1914, och förordnade Stadsfullmäktige efter häraf tagen del Herr Danielsson till vice brandchef under nästkommande år. *Val af vice brandchef.*

§ 259.

Föredrogs af Beredningsutskottet afgifvet förslag till återbesättande af de kommunala uppdrag, som med innevarande år utlöpte eller eljes påkallade nya val, och företogos nu dessa val på sätt §§ 260—291 här nedan i protokollet närmare utvisa. *ang. val af kommunala förtroendemän.*

Valen förrättades med undantag för valen dels af ledamöter i Drätselkammaren, dels af en suppleant i Folkskolestyrelsen och dels af en suppleant i spritbolagets styrelse meddels acklamation.

§ 260.

Enär ledamöterna i stadens Drätselkammare Veterinären M. Jonsson, Byggmästaren Edv. Karlsson, Ingeniören H. Håkansson, Fabrikören A. Danielsson och Lokomotivföraren C. R. Vennberg med innevarande års utgång voro i tur att afgå från ifrågavarande ledamotskap, skulle nu förrättas val af fem ledamöter i Drätselkammaren för åren 1914—1917. *Drätselkammaren.*

Beredningsutskottet hade föreslagit de afgående ledamöterna till återval med förmälan, att utskottets ledamöter Herrar Larsson och Huggare varit af skiljaktig mening och förklarat sig hafva för afsikt att på grund af bestämmelse i lag den 13 juni 1913 angående ändrad lydelse i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse i stad i fråga om detta val påkalla propotionellt valsätt.

Sedan Beredningsutskottets skrifvelse i nu förevarande del blifvit uppläst yrkade Herr Larsson med instämmande af Herrar Zander, Huggare, Bäckman, Råberg, Jansson, Jonsson, Lindström och Lindh, att ifrågavarande val måtte ske propotionellt, i anledning hvaraf ordföranden på grund af bestämmelse i §

56 af Kungl. förordningen om kommunalstyrelse i stad, sådan denna § lyder enligt lag den 13 Juni 1913, som trädt i kraft den 1 Juli samma år, förklarade, att valet skulle ske propotionellt, på sätt därom vore särskildt förordnadt i Kungl. stadgan den 13 Juni 1913 om propotionellt valsätt vid vissa val inom landsting och Stadsfullmäktige.

Härefter upplästes de i ämnet gällande författningarne, hvarpå och efter det Stadsfullmäktiges ledamöter lämnats en stunds rådrum för att enskildt öfverlägga om valet, valet förrättades med slutna sedlar.

Efter det samtliga närvarande 36 Stadsfullmäktige i valurnan nedlagt sina röstsedlar, företogs omedelbart röstsammanräkningen, därvid befanns bland annat, att 25 röstsedlar afgifvits under partibeteckningen "Borgerliga samlingslistan", däraf 22 upptagande namnen, Jonsson, M., Veterinär, Håkanson, H., Ingeniör, Danielsson, A., Fabrikör och Karlsson, Edv., Byggmästare i nu nämnd ordning, 2 med namnen Jonsson, M., Veterinär, Håkanson, H., Ingeniör och Falk, E., Direktör i nu nämnd ordning och 1 med namnen Jonsson, M., Veterinär, Håkanson, H., Ingeniör, Danielsson, A., Fabrikör, Karlsson, Edv., Byggmästare och Falk, E., Direktör i nu nämnd ordning, samt att 11 röstsedlar afgifvits under partibeteckningen "Socialdemokraterna", däraf 10 upptagande som första namn C. R. Vennberg.

Platserna mellan de olika valsedelsgrupperna fördelades härefter sålunda, att 1:sta och 2:dra platserna tilldelades gruppen "Borgerliga samlingslistan" för jämförelsetalen 25 och 12 1/2, 3:dje platsen gruppen "Socialdemokraterna" för jämförelsetalet 11 samt 4:de och 5:te platserna gruppen "Borgerliga samlingslistan" för jämförelsetalen 8 1/3 och 6 1/4.

Då Veterinären Jonsson var upptagen på samtliga och sålunda mer än hälften af gruppen "Borgerliga samlingslistans" valsedlar såsom första namn, Ingeniören Håkanson på samtliga och således mer än två tredjedelar af samma grupps valsedlar såsom andra namn med Veterinären Jonsson som första namn, Fabrikören A. Danielsson på 23 och alltså mer än tre fjärdedelar af samma grupps valsedlar såsom tredje namn med Veterinären Jonsson och Ingeniören Håkanson som första och andra namn samt Byggmästaren Edv. Karlsson på 23 och sålunda mer än fyra femtedelar af samma grupps valsedlar såsom fjärde namn med Veterinären Jonsson, Ingeniören Håkansson och Fabrikören Danielsson som första, andra och tredje namn, skulle de fyra platser, som tillfallit gruppen "Borgerliga samlingslistan", besättas med nämnda personer i ordningen Jonsson, Håkanson, Danielsson och Karlsson.

Den gruppen "Socialdemokraterna" tillfallna platsen skulle besättas med Lokomotivföraren Vennberg, hvars namn förekom som första namn å 10 eller mer än hälften af gruppens valsedlar.

Till ledamöter i Drätselkammaren för åren 1914—1917 hade sålunda utsetts Veterinären M Jonsson, Ingeniören H. Håkanson, Lokomotivföraren C. R. Vennberg, Fabrikören A. Danielsson och Byggmästaren Edv. Karlsson.

§ 261.

Vatten- och Gasverksstyrelsen.

Till ledamöter i Vatten- och Gasverksstyrelsen för åren 1914—1917 omvaldes Ingeniören Gust. Andersson och Byggmästaren K. J. Karlsson.

Till suppleant i styrelsen för samma tid omvaldes likaledes Ingeniören C. Hamberg.

§ 262.

Sedan Stadsfullmäktige den 30 sistlidne Oktober beslutat sådan ändring i stadens hamnordning, att Hamnstyrelsen från och med år 1914 skulle bestå af fem, i stället för nu tre, ordinarie ledamöter valda för fem år med bibehållande af nuvarande antal eller tre suppleanter valda för tre år, och då en af de nuvarande ledamöterna Statens Landtbruksingeniör A. V. Nordin i och med innevarande års slut var i tur att afgå, skulle nu utses tre ordinarie ledamöter i Hamnstyrelsen. *Hamnstyrelsen.*

Härtill utsågos i enlighet med Beredningsutskottets förslag Statens Landtbruksingeniör A. V. Nordin, Grosshandlaren J. Aug. Jönsson och Handelsföreståndaren J. A. Zander. Enligt af Stadsfullmäktige antagen öfvergångsbestämmelse bestämdes härefter genom lottning, att af de sålunda utsedda ledamöterna Herr Zander skulle afgå efter fyra år och Herr Jönsson efter tre år.

Till suppleant i Hamnstyrelsen för åren 1914—1916 återvaldes Byggmästaren J. A. Fredriksson.

Jämlikt Beredningsutskottets därom framställda förslag beslöto Stadsfullmäktige, att suppleanterna i Hamnstyrelsen skulle inkallas i följande ordning: Henning, Fredriksson och Norling.

§ 263.

Till ledamot i Hamnstyrelsen för Strömsholms våg för åren 1914—1916 återvaldes Fabrikören C. A. Palmén. *Hamnstyrelsen för Strömsholms våg.*

Till suppleanter i samma styrelse valdes efter Handlanden J. E. Björkstedt för åren 1914—1916 Ingeniören Gust. Andersson samt efter aflidne Rådmannen F. C. Hennichs för 1914 och 1915 Byggmästaren J. A. Fredriksson.

Beträffande den ordning, i hvilken suppleanterna i Hamstyrelsen för Strömsholms våg skulle inkallas, beslöto Stadsfullmäktige på förslag af Herr Nordin bestämma, att detta skulle ske i följande ordning: Andersson, Henning, Fredriksson.

§ 264.

Sedan en från ordinarie ledamöterna af Fosterbarnsnämnden Folkskoleläraren H. Dahlberg, Barnmorskan Maria Larsson och Folkskolelärarinnan Anna Stenström framförd anhållan om entledigande från ifrågavarande uppdrag med utgången af innevarande år blifvit af Stadsfullmäktige bifallen, utsågos till ledamöter i samma nämnd för åren 1914 och 1915 nuvarande suppleanterna i nämnden Folkskoleläraren J. T. Næslund, Järnsvarfvaren C. O. Eng och Fru Agnes Ahlenius samt till suppleanter i stället för dem för samma tid Slöjdläraren A. Hammarsten, Fru Agnes Söderkvist och Fröken Augusta Hedberg. *Fosterbarnsnämnden.*

§ 265.

Återvaldes till ledamöter i stadens Brandstyrelse för åren 1914—1917 Majoren P. Tersmeden, Apotekaren O. Oest och Trädgårdsdirektören F. Johansson samt till suppleanter i samma styrelse och för samma tid Skomakaremästaren J. Svensson och Fabrikören J. Keijser. *Brandstyrelsen.*

§ 266.

Fattigvårdsstyrelsen.

I enlighet med därom af Fattigvårdsstyrelsen och Beredningsutskottet framställdt förslag utsågo Stadsfullmäktige för åren 1914—1917 till nedan angifna uppdrag inom Fattigvårdsstyrelsen följande personer.

1:sta distriktet:

Distriktschef: Fru Märta Björkman, vice distriktschef: Handlanden E. A. Thunholm.

Vårdare: Verkstadsarbetaren A. Hultkrantz, Gårdsägaren J. O. Molin, Fröken Amalia Hellberg, Gårdsägaren C. R. Lundgren och Fru Ida Nordmark.

2:dra distriktet:

Distriktschef: Urmakaren A. Ström, vice distriktschef: Fru Maria Kumlin.

Vårdare: Trädgårdsmästaren E. Berggren, Kakelungsmakaren J. R. Eriksson, Byggmästaren A. Hammer, Fabrikören Sigfrid Jansson, Fru Sofia Ström och Handlanden Emil Kumlin.

3:dje distriktet:

Distriktschef: Kassören R. Danielsson.

Vårdare: Rättaren C. E. Karlsson, Gårdsägaren L. E. Sandvall och Förmannen Oskar Olsson.

4:de distriktet:

Vårdare: Skräddaren J. E. Frössman, Slaktaren V. Karlsson, Lägenhetsägaren J. V. Råberg och Slaktaren Erik Johansson.

5:te distriktet:

Distriktschef: Stadsfogden Erhard Knmlin, vice distriktschef: Slöjdläraren A. Svensson.

Vårdare: Fabrikören A. Johansson, Konditorn G. Johansson, Guldsmeden E. Tengström och Bokbindaren A. Vidbeck.

6:te distriktet:

Distriktschef: Domkyrkokomministern A. Enblom, vice distriktetschef: Häradsskrifvaren C. Nordmark.

Vårdare: Förmannen J. Olsson, Gårdsägaren C. A. Nyander, Fröken Alma André, Fru Matilda Andersson, Handlanden A. Hæppling och Fru Maja Svensson.

7:de distriktet:

Vårdare: Fotografen E. Blom, Folkskoleläraren C. J. Vallin, Byggmästaren A. Andersson, Maskinisten C. F. Huggare, Förmannen S. G. Hedin, Byggmästaren E. A. Eriksson, Handlanden K. Blomkvist och Fru Ida Grönberg.

8:de distriktet:

Vårdare: Trädgårdsmästaren E. Berggren, Kakelugnsmakaren J. R. Eriksson, Gårdsägaren O. Ahlinder och Urmakaren G. Danielsson.

§ 267.

Till ordinarie ledamöter i stadens Folkskolestyrelse för åren 1914—1917 valdes enhälligt f. d. Förste Provnisialläkaren E. Björkman, Lektorn A. Falk och Läroverksadjunkten A. Wetterling. *Folkskolestyrelsen.*

Till suppleant i Folkskolestyrelsen för samma tid valdes härefter med slutna sedlar Löjtnanten Erik Ahlin med 18 röster. 12 röster tillföllo Seminarieföreståndarinnan Hilda Eriksson och 6 röster Folkskolelärarinnan Signe Hammarskiöld.

§ 268.

Sedan Konungens Befallningshafvande i länet förordnat, att staden äfven för år 1914 skulle indelas i två taxeringsdistrikt det södra och det norra, beslöto Stadsfullmäktige för sin del för år 1914 utse fem ledamöter i hvartdera distriktets taxeringsnämnd och lika antal suppleanter samt bestämma, att hvarje ledamot skulle hafva sin särskilda suppleant. *Taxeringsnämnderna.*

Till ledamöter i *södra distriktets* taxeringsnämnd valdes härefter Byggmästaren Alb. Andersson, Urmakaren A. Ström, Handlanden N. G. Bergström, Löjtnanten E. Ahlin och Filaren Axel Andersson samt till suppleanter för en hvar af dem i den ordning de nu blifvit nämnda Byggmästaren K. J. Karlsson, Skomakaremästaren J. Svensson, Grosshandlaren E. Andersson, Kaptenen K. Alexanderson och Skräddaremästaren S. Eriksson.

Till ledamöter i *norra distriktets* taxeringsnämnd valdes Stadsfogden E. Kumlin, Handelsföreståndaren C. J. Svensson, Byggmästaren A. Hammer, Exekutionsbetjänten R. Pettersson och Målaremästaren C. Johansson samt till suppleanter för en hvar af dem i den ordning de nu blifvit nämnda Grosshandlaren J. Hygrell, Handlanden E. Nilsson, Byggmästaren J. A. Fredriksson, Exekutionsbetjänten G. Richtnér och Guldsmeden K. E. Tengström.

§ 269.

Till stadens ombud vid mantalsskrifningen år 1914 utsågos Kontrollören H. Tersmeden, Exekutionsbetjänten R. Pettersson, Filaren Axel Andersson, Exekutionsbetjänten G. Richtnér, Kaptenen G. Halling och Sjökaptenen Ivar Örström med Urmakaren A. Ström och Lokomotivföraren C. R. Vennberg som suppleanter. *Ombud vid mantalskrifningen.*

§ 270.

Med bifall till Beredningsutskottets hemställan, att Stadsfullmäktige måtte utse fyra ordinarie ledamöter med två suppleanter uti stadens Brandstodskommitté för fast egendom år 1914, valde Stadsfullmäktige till ledamöter i Kommittén Handlanden J. E. Edling, Bankdirektören A. Sundström samt Byggmästarne Edv. Karlsson och J. A. Fredriksson med sergeanten L. Lundin och ingeniören Paul Andersson som suppleanter. *Brandstodskommittén.*

§ 271.

Utsågos Jägmästaren I. Fåhræus, Lektorn M. Floderus och Jägmästaren R. Alexanderson att under år 1914 vara kontrollanter vid utbetalning af premier för inom staden dödade skadliga djur. *Kontrollanter för rofdjurspremier.*

§ 272.

Terminsafgiftsnämnden. Till ledamot i Terminafgiftsnämnden för åren 1914 och 1915 återvaldes Borgmästaren John Karlsson och till suppleant för samma tid Folkskolläraren I. Fröier.

§ 273.

Examensvittnen vid realskoleexamen. Till examensvittnen vid realskoleexamen år 1914 utsågos Häradshöfdingen C. Uggla, Direktören J. S. Edström, Statens Landtbruksingenjör A. V. Nordin, Ingeniören H. Håkanson, Garfverifabrikören C. A. Palmén, Assistenten K. Häggvall och Majoren P. Tersmeden med Grosshandlaren E. Andersson och Direktören E. Falk som suppleanter.

§ 274.

Ombud vid Mälarebankens bolagsstämmor. Utsågs auditören B. V. Schenström att vara stadens ombud vid 1914 års bolagsstämmor med A.-B. Mälareprovinsernas bank för af staden innehafda aktier i A.-B.

§ 275.

Engvallska pensionsfondens tillsättningsnämnd. Återvaldes till ledamöter i Engvallska pensionsfondens tillsättningsnämnd för åren 1914 och 1915 Fabrikören A. F. Scherdin, Garfverifabrikören C. A. Palmén, Körsnären A. Grönberg, Skomakarmästaren J. Svensson och Riksdagsmannen V. Larsson.

§ 276.

Allmänna läroverkets byggnadsfond. Till delegerad i förvaltningen af allmänna läroverkets byggnadsfond efter aflidne Öfverstelöjtnanten Friherre A. Ehrensvärd utsågs för fem år från och med den 1 januari 1914 vice Häradshöfdingen G. Enhörning.

§ 277.

Nämnden öfver Sundinska understödsfonderna. Återvaldes för åren 1914 och 1915 till ledamöter i Nämnden öfver Sundinska understödsfonderna för pauvres honteux och medelklassen samt arbetsklassen Häradshöfdingen M. Schenström, Apotekaren O. Oest, Trädgårdsdirektören F. Johansson, Skomakaremästaren J. Svensson, Domprosten Fr. Fåhræus, Fabrikören A. Danielsson och Handelsföreståndaren J. A. Zander.

§ 278.

Nämnden öfver Sundinska donationsfonden. Utsågos till ledamöter i Nämnden öfver Sundinska donationsfonden för välgörande och allmännyttiga ändamål för åren 1914 och 1915 Apotekaren O. Oest, Fabrikören A. Danielsson och Handelsföreståndaren J. A. Zander samt Handlanden E. A. Thunholm.

§ 279.

Nämnden öfver Mobergska fonden. Till ledamöter i Nämnden öfver Adolf Mobergs och hans hustrus guldbröllopsfond för åren 1914 och 1915 återvaldes v. Häradshöfdingen G. Enhörning, Domkyrkosysslomannen A. Johansson och Fru Susan Plantin.

§ 280.

Nämnden öfver Fryklundska fonden. Till ledamöter i Nämnden öfver Fru Johanna Fryklunds donationsfond för åren 1914 och 1915 återvaldes vice Häradshöfdingen G. Enhörning, Körsnären Grönberg och Järnsvarfvaren C. Bäckman.

§ 281.

Återvaldes till ledamöter i Nämnden öfver Valbeckska välgörenhetsfonden Bankdirektören A. Sundström och Fröken Elisabeth Hedman för åren 1914 och 1915. *Nämnden öfver Valbeckska fonden.*

§ 282.

Till ledamöter i Styrelsen för Centralslöjdskolan och Tekniska skolan i Västerås utsågos, sedan f. d. Förste Provinsialläkaren E. Björkman anhållit att icke komma i fråga till återval, Rektorn Th. af Billbergh och Direktören E. Falk för åren 1914—1916. *Ledamöter i Centralslöjdskolan och Tekniska skolan.*

§ 283.

Till ledamot i styrelsen för Västerås spritbolag för åren 1914—1916 valdes med acklamation Trädgårdsdirektören F. Johansson. *Spritbolagets styrelse.*

Vid härefter företaget val med slutna sedlar af en suppleant i samma styrelse för åren 1914—1916 befanns vid röstsedlarnas öppnande, att 18 röster tillfallit hvardera af Grosshandlaren E. Andersson och Maskinisten C. F. Huggare.

Genom lottning utsågs härefter Herr Huggare till suppleant i styrelsen.

§ 284.

Till revisorer af stadens räkenskaper för år 1913 utsågos Läroverksadjunkten A. Wetterling, Handlanden E. A. Thunholm, Kamreraren J. Svensson, Assistenten K. Hägvall, Bankkamreraren R. Beijnoff, Folkskoleläraren I. Fröier, Bankkamreraren J. Hult, Handlanden J. Öberg och Läroverksadjunkten V. Hj. Thyreson med Järnhandlaren A. Rosenlund, Teckningsläraren K. Malmberg, Folkskoleläraren I. Andrén, Löjtnanten G. Robsham, Spritbolagsföreståndaren F. Barklund och Banktjänstemannen Nils Flodin som suppleanter. *Revisorer af stadens räkenskaper.*

§ 285.

Till revisorer af Spritbolagets räkenskaper för år 1913 utsågos Bankkamreraren R. Beijnoff och f. d. Läroverksadjunkten Birger Rohlin med Riksdagsmannen V. Larsson som suppleant. *Revisorer af spritbolagets räkenskaper.*

§ 286.

Valdes revisor af Västerås Arbetareinstituts räkenskaper för år 1913 länsbokhållaren V. Lange med Ingeniören F. O. Berling som suppleant. *Revisor af Arbetareinstitutets räkenskaper.*

§ 287.

Till revisor af Centralslöjdskolans och Tekniska skolans i Västerås räkenskaper för år 1913 utsågs Folkskoleläraren J. Valter med Läroverksadjunkten V. Hj. Thyreson som suppleant. *Revisor af Centralslöjdskolans och Tekniska skolans räkenskaper.*

§ 288.

Utsågs Statens Landtbruksingeniör A. V. Nordin att såsom revisor granska Högre allmänna läroverkets byggnadsfonds räkenskaper för år 1913. *Revisor af Högre allmänna läroverkets byggnadsfonds räkenskaper.*

Revisor af Västmanlands läns arbetsförmedlings räkenskaper.

§ 289.

Till revisor af Västmanlands läns arbetsförmedlings räkenskaper för år 1913 valdes Folkskolläraren P. W. Werkelin med kamreraren J. Svensson som suppleant.

Kommittén för nybyggnader inom brand- och polisstationen.

§ 290.

Beredningsutskottet hade föreslagit, att, enär suppleanten i kommittén för utredning af fråga om nybyggnader för polis- och brandstationen Kaptenen V. Grandinsson afflyttat från staden, ny suppleant måtte utses i hans ställe.

Med anledning häraf meddelade nu Herr Borgmästaren, att, sedan ifrågavarande kommitté afgifvit det vid Stadsfullmäktiges gårdagssammanträde föredragna förslaget angående uppförande af en verkstadsbyggnad m. m. å brandstationens tomt, kommitterade icke för närvarande ansågo sig böra föreslå någon vidare byggnad å samma tomt.

Efter antecknande häraf beslöto Stadsfullmäktige, att kommitténs uppdrag skulle anses vara afslutadt.

Ombud vid bolagsstämmor.

§ 291.

Jämlikt Beredningsutskottets förslag beslöto Stadsfullmäktige bemyndiga Drätselkammaren att å stadens vägnar för 1914 års bolagsstämmor utse ombud i de aktiebolag, utom A.-B. Mälarprovinsernas Bank, hvaruti staden innehade aktier.

In fidem:

Theofil Öberg.

Justeradt den 31 December 1913.

Max. Schenström. **J. S. Edström.** **S. G. Hedin.**

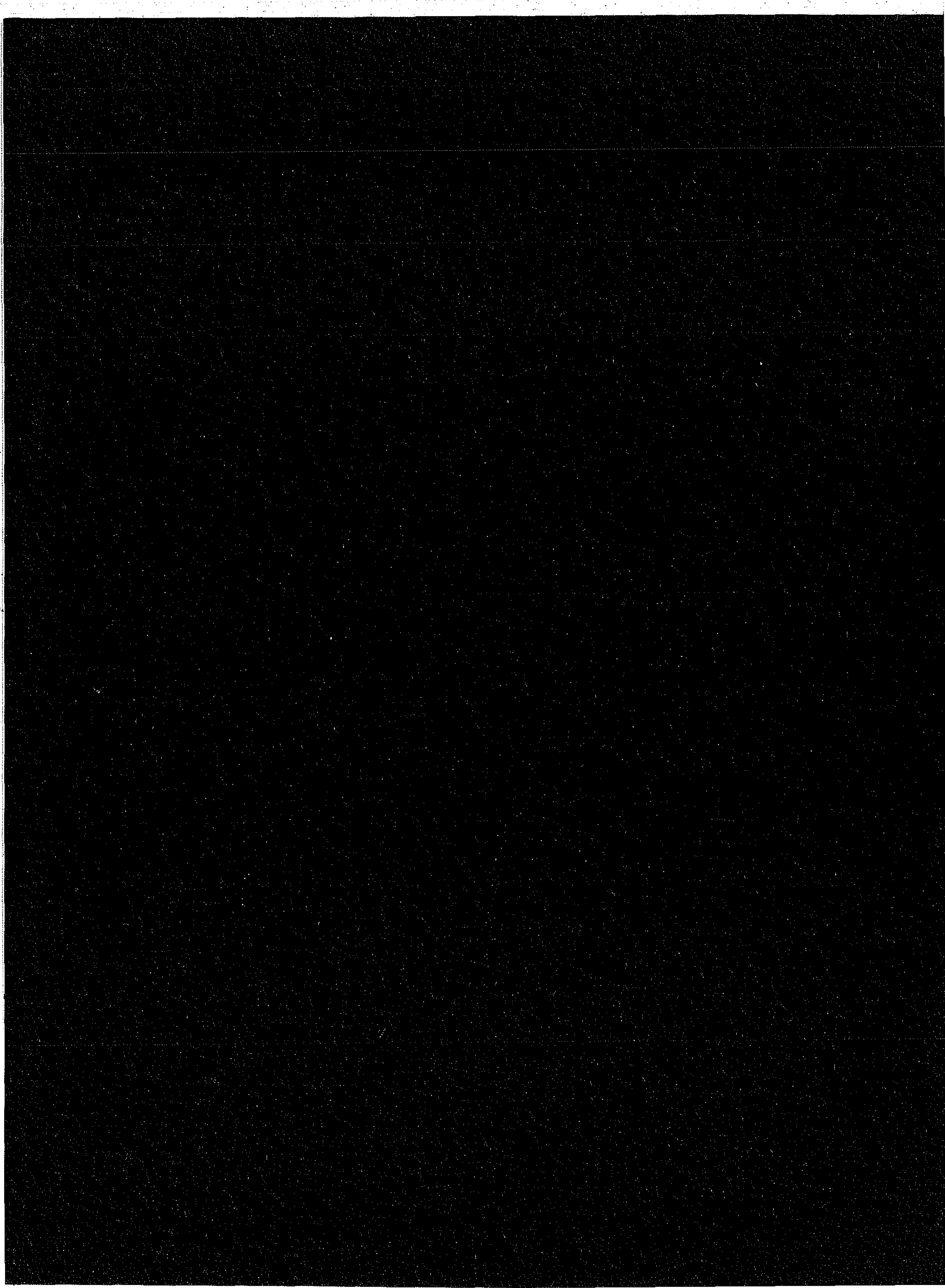
Offentligen uppläst den 2 januari 1914; betygar

Ex officio:

Theofil Öberg.

Västerås 1914. Westm. Alleh:s Boktryckeri.

HANDLINGAR

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar.

1913 Den 30 Januari I

N:o 1.

Byggnadsnämndens framställning om ändring i Stadsfullmäktiges föregående beslut ang. särskilda byggnadsbestämmelser för det s. k. järnvägsverkstadsområdet.

Till Herrar Stadsfullmäktige i Västerås.

Den 31 Oktober 1912 beslöto Stadsfullmäktige uppdraga åt Byggnadsnämnden att efter vederbörande markägares hörande i föreskrifven ordning bringa till verkställighet Stadsfullmäktiges vid samma tillfälle fattade beslut rörande vissa ändringar i de bestämmelser, Stadsfullmäktige förut i sammanhang med revisionen af stadsplanen för sin del antagit i fråga om användande af byggnadstomterna inom vissa kvarter, bland andra det s. k. järnvägsverkstadsområdet.

Sedan Byggnadsnämnden med anledning af detta uppdrag i stadgad ordning utställt Stadsfullmäktiges beslut till vederbörande markägares kännedom, har endast en anmärkningsskrifvelse till Byggnadsnämnden inkommit, nämligen från Stockholm—Västerås—Bergslagens Nya Järnvägsaktiebolag. Såsom af denna skrifvelse, hvilken härmed i afskrift bifogas, framgår, har bolaget motsatt sig såväl järnvägsverkstadsområdets intagande i stadsplanen som ock, därest området skulle mot bolagets bestridande inläggas i stadsplanen, innehållet af de af Stadsfullmäktige antagna byggnadsbestämmelserna för området. Stadsfullmäktiges beslut i fråga om berörda byggnadsbestämmelser skiljer sig som bekant i ett afseende från det förslag, som stadsplanekommittérade och Byggnadsnämnden vid ärendets beredning afgåfvo, nämligen i fråga om den tillåtna byggnadshöjden.

Stadsplanekommittérade och Byggnadsnämnden hade föreslagit, att denna höjd måtte med visst undantag bestämmas till 10 meter räknadt från omgifvande markens medelhöjd till korsningen af vägglif och takfall, hvaremot Stadsfullmäktige beslöto, att — med samma undantag — byggnadshöjden skulle begränsas till 9 meter, räknadt från omgifvande markens medelhöjd till takåsen.

Af den Stadsfullmäktiges beslut föregångna diskussionen inom Stadsfullmäktige framgick, att berörda ändring föranleddes af hänsyn till, att den vackra utsikten från Stallhagen öfver Mälaren icke skulle bortskymmas af alltför höga byggnader inom det ifrågavarande området.

På grund af hvad sålunda i denna fråga förekommit, samt då det synes byggnadsnämnden önskvärdt, att frågan löses i samförstånd med järnvägsbolaget har Byggnadsnämnden, som hyser förhoppning om att genom underhandling uppnå enighet mellan staden och bolaget rörande ifrågavarande bestämmelsers innehåll, ansett sig böra ännu en gång underställa densamma Stadsfullmäktiges pröfning.

Byggnadsnämnden har emellertid, då det är för staden ytterst angeläget att inom kort erhålla fastställelse å sin nya stadsplan, ånyo insändt stadsplanen och de af Stadsfullmäktige föreslagna byggnadsbestämmelserna till Kungl. Maj:t för fastställelse, men därvid dock hemställt, att med frågan om fastställelse af förslaget om

N:o 1
ang. byggnadsbestämmelser för järnvägsverkstadsområdet.

järnvägsverkstadsområdets intagande i stadsplanen och af särskilda byggnadsbestämmelser för området måtte få anstå och bero på anmälan, sedan denna fråga i det senare hänseendet ånyo blifvit af Stadsfullmäktige pröfvad.

Byggnadsnämnden hemställer alltså,

att Stadsfullmäktige ville uppdraga åt Byggnadsnämnden att underhandla med Stockholm—Västerås—Bergslagens Nya Järnvägsaktiebolag om dess medgifvande till sådana inskränkningar med afseende å dess rätt att uppföra byggnader inom järnvägsverkstadsområdet, som utan att blifva för bolaget allför betungande, dock möjliggöra bibehållandet, åtminstone till en del, af utsikten öfver området från Stallhagen samt hvilka ej heller äfventyra silhuetten från sjön öfver den västra stadsdelen, samt att därefter inkomma till Stadsfullmäktige med nytt förslag i ämnet.

Västerås den 20 December 1912.

På Byggnadsnämndens vägnar:

John Karlsson.

Theofil Öberg.

Till Byggnadsnämnden, Västerås.

Med anledning af det förändrade förslaget till revision af stadsplanen för Västerås stad, som för närvarande är utställdt för granskning af vederbörande markägare, får Stockholm—Västerås—Bergslagens Nya Järnvägsaktiebolag härmed ingifva bestämd protest mot det föreslagna intagandet af det s. k. järnvägsverkstadsområdet i stadsplanen.

Det ifrågavarande området är fullständigt fribeläget mellan järnvägen och sjön Mälaren. Enda betingelsen för dess intagande i stadsplanen skulle vara att utanför området föreslagits framdragande af en strandväg, tillkommen mindre såsom erforderlig kommunikationsled, än mer af andra hänsyn. Denna strandväg tillför ej verkstadsområdet någon fördel, utan är tvärtom så till vida till olägenhet, att områdets nuvarande isolering mot sjön försvinner. Ej heller i öfrigt tillskyndas järnvägsbolaget någon fördel genom områdets intagande i stadsplanen, och bör järnvägsbolaget således ej heller behöfva vidkännas någon inskränkning i sin rätt att fritt disponera öfver området i fråga.

Området är af järnvägsbolaget förvärfvadt i kraft af expropriationsrätt, därvid järnvägsbolaget äfven ersatt alla de skador eller olägenheter, som — af hvad slag de vara må — kunna komma att uppstå genom järnvägsbolagets anläggningar. Det är således alldeles otvifvelaktigt, att genom nu föreskrifna vissa inskränkande bestämmelser i afseende å områdets begagnande kränkes den rätt, som järnvägsbolaget förvärfvat sig.

Skulle icke dess mindre det ifrågavarande området mot bolagets bestridande anses böra intagas i stadsplanen — hvilket ej kan ske utan stor, obotlig skada för

järnvägen — måste järnvägsbolaget för att i möjligaste mån minska denna skada och för att i afsedt syfte kunna utnyttja det förvärfvade området påyrka, att intagandet må ske endast under sådant villkor, som Stadsfullmäktige den 20 Juni 1910 beslutat eller

N:o 1
ang. byggnadsbestämmelser för järnvägsverkstadsområdet.

> "att järnvägsverkstadsområdet skulle afsättas såsom område för industriellt behof, hvarför skulle stadgas, att, då bostadslägenheter för uthyrning ej torde komma i fråga, järnvägsbolaget skulle äga rättighet att på eget ansvar och utan Byggnadsnämndens hörande uppföra de byggnader, som erfordrades för verkstadens behof, dock med skyldighet att till nämnden aflämna de uppgifter, som erfordrados för stadens byggnadsstatistik samt för nybyggnaders inläggande å stadsplanekarten".

Öfverintendentsämbetet har i sitt utlåtande öfver stadsplanen för sin del funnit goda skäl föreligga, att beträffande dylika industriområden söka genom särskilda bestämmelser, fastställda i samband med stadsplanen, möjliggöra högst väsentligt friare byggnadssätt, än som för bostadskvarter genom byggnadsstadga och byggnadsordning måste stipuleras.

Ämbetets erinran, att Stadsfullmäktige skulle gått för långt i sina eftergifter, torde härleda sig endast därifrån, att Ämbetet saknat fullständig kännedom om förhållandena på platsen. För den därom kunnige lärer det säkerligen icke uppstå någon tanke på att i följd af det bolaget gjorda medgifvandet grannes rätt skulle komma att kränkas, hygieniska eller rimliga estetiska kraf åsidosättas eller brandsäkerheten hotas.

Från byggnadsordningens föreskrifter i allmänhet hafva stadens Fullmäktige själfva fritagit järnvägsverkstadsområdet, men byggnadsstadgans föreskrifter kvarstå såsom för järnvägsbolaget ytterst betungande.

Bland dessa må särskildt framhållas, att byggnad må ej uppföras utan Byggnadsnämndens hörande och tillstånd, hvilket — särskildt i betraktande af den inskränkta befogenhet, som är byggnadsnämnden medgifven — kan vålla stora olägenheter och för järnvägsbolaget menliga följder.

Utöfver hvad byggnadsstadga och byggnadsordning föreskrifva hafva emellertid Stadsfullmäktige fastställt vissa bestämmelser, som i än högre grad försvåra områdets utnyttjande till afsedt ändamål, nämligen i afseende å byggnadshöjden.

I detta afseende torde få anföras:

att nuvarande lokomotivstallar och verkstäder hafva större höjd än den, som Stadsfullmäktige vilja medgifva,

att åt nya lokomotivstallar, hvaraf behof redan nu förefinnes, måste gifvas än större höjd enär stallarne måste få större längd, på grund af den större längd, som lokomotiven numera hafva, samt

att äfven blifvande nya verkstadsbyggnader måste uppföras med större höjd för att bereda plats för traverser, som erfordras för verkstadsarbetets bedrifvande.

Stockholm den 12 December 1912.

För Stockholm—Västerås—Bergslagens Nya Järnvägsaktiebolag:

J. D. Simonsson.

N:o 2.

Magistratens resolution med öfverlämnande af Konungens Befallningshafvandes utslag i anledning af besvär öfver Stadsfullmäktiges beslut den 31 oktober 1912 ang. fråga om anslag till ridande polis.

Resolution.

För den åtgärd, som kan på Stadsfullmäktige i Västerås ankomma, öfverlämnar Magistraten härmed styrkt afskrift af Konungens Befallningshafvandes i länet utslag den 30 december 1912 på de besvär, borgmästaren John Karlsson och stadsfiskalen Erhard Kumlin anfört öfver Stadsfullmäktiges beslut den 31 oktober 1912 angående anslag till ridande polis å länets landsbyggd.

Västerås Rådhus den 17 januari 1913.

På Magistratens vägnar:

J. W. Ödman.

Helge Cronholm.

Afskrift.

Konungens Befallningshafvandes i Västmanlands län utslag på de besvär, herr borgmästaren John Karlsson och stadsfiskalen Erhard Kumlin i Västerås anfört däröfver, att sedan Magistraten i Västerås i skrifvelse den 25 oktober 1911 hos Stadsfullmäktige därstädes hemställt, att, därest den för landsbyggden i staden stationerade ridande polisafdelning komme att bibehållas, stadsfullmäktige måtte bevilja ett årligt anslag därför af 1,000 kronor under tre år från och med år 1913;

samt Stadsfullmäktige den 31 oktober 1912, vid samröstning med 18 ja mot 10 nej, som varit för afslag, bifallit ett under öfverläggning framställdt förslag, att Stadsfullmäktige måtte samtycka till den väckta framställningen;

så har Stadsfullmäktiges ordförande, som ansett, att för bifall till framställningen, såsom afseende anslag till nytt ändamål eller behof, erfordrades $^2/_3$ af de i beslutet deltagandes röster, förklarat, att Stadsfullmäktige afslagit Magistratens framställning;

yrkande klagandena, att Konungens Befallningshafvande måtte förklara, att för beviljande af det i Magistratens framställning begärda anslag icke erfordrats mer än enkel majoritet, samt att Stadsfullmäktige följaktligen vid ifrågavarande sammanträdet bifallit Magistratens framställning, hvarjämte klagandena hemställt, att då Stadsfullmäktige med den tolkning, som af deras ordförande gifvits åt fullmäktiges beslut, uraktlåtit att tillika fatta beslut, af hvilka medel anslaget skulle utgå, Konungens Befallningshafvande måtte förelägga Stadsfullmäktige att därom meddela besked;

öfver hvilka besvär Stadsfullmäktige i Västerås förklarat sig, i sammanhang hvarmed deras ordförande afgifvit särskildt yttrande, hvarjämte Magistraten meddelat eget utlåtande;

Gifvet Västerås slott i landskansliet den 30 december 1912.

Konungens Befallningshafvande har öfvervägt hvad handlingarne i målet innehålla; N:o 2 ang. ridande polis.

och emedan Stadsfullmäktige vid meddelande af ifrågavarande beslut, som afser beviljande af anslag, icke tillika låtit beslutet innefatta, huruvida anslaget skulle utgå af tillgängliga medel, eller erforderligt belopp borde uttaxeras, eller upplåning däraf ske;

alltså och då samma beslut står i strid med bestämmelsen i § 18 mom. 3 Kungl. förordningen angående kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 enligt lydelsen i lagen den 26 maj 1909,

samt vid sådant förhållande Stadsfullmäktiges ordförande saknat anledning att i ärendets så beskaffade skick meddela yttrande, huruvida den uppnådda röstöfvervikten varit tillräcklig för beslutsfattande eller icke,

pröfvar Konungens Befallningshafvande, som följaktligen icke nu har att ingå i bedömande af sistnämnda fråga, skäligt att, med undanröjande af Stadsfullmäktiges genom omröstning fattade beslut i anledning af besvären visa ärendet åter till Stadsfullmäktige, som hafva att Magistratens ifrågavarande hemställan ånyo till behandling i vederbörlig ordning företaga och därmed vidare lagligen förfara.

Den med detta utslag missnöjde äger att däröfver hos Kungl. Maj:t i Dess Civildepartement anföra underdåniga besvär sist inom klockan tolf å sextionde dagen efter det detta utslag blifvit genom Magistratens i Västerås försorg i Västerås stads kyrka uppläst, den dagen, som sådant sker, oräknad.

Ort och tid som ofvan.

Claës Wersäll.

Wilhelm Lange.

Uppläst i domkyrkan den 12 januari 1913.

Fredrik Fåhræus.

Rätt afskrifvet betygar Västerås Rådhus den 17 januari 1913.

Ex officio:

Helge Cronholm.

N:o 3.

Drätselkammarens förslag angående inköp af gården n:o 78 södra kvarteret.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan ägaren af gården n:o 78 i stadens södra kvarter änkefru Emma Karlsson erbjudit sig att sälja denna fastighet till staden för ett belopp af 35,000 kronor får Drätselkammaren, under åberopande af närlagda utredning af stadens byggnadschef

N:o 3
ang. köp af gården n:o 78 södra kv.

samt under framhållande däraf, att efter afskiljande af den del af tomten, som åtgår för Kopparbergsvägens utläggande till den enligt nya stadsplanen angifna bredden, full byggnadstomt ej återstår och att gården torde kunna i åtskilliga år framåt i stadens ägo bibehållas med god afkastning, men att däremot tillfälle att framdeles förvärfva fastigheten till så lågt pris som det nu erbjuda knappast torde yppa sig, föreslå, att Stadsfullmäktige ville bemyndiga Drätselkammaren att inköpa ifrågavarande fastighet till det erbjudna priset 35,000 kronor samt bestämma, att sagda köpeskilling skall gäldas af reserverade köpeskillingsmedel.

Västerås den 9 januari 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Drätselkammaren i Västerås.

Med anledning af uppdrag har jag värderat gården n:o 78 i kvarteret Lorens och får jag därom anföra.

Tomten är väl belägen, dess areal utgör 462 kvm., denna areal hvaraf ungefär hälften skall utläggas till gata, anses vara värd 5,000 kronor.

Hufvudbyggnaden är nu reparerad och försedd med ett nytt plåttak, den inrymmer bland annat en mindre tvättstuga, denna är i relativt förfallet skick. Rummens antal uppgifves af nuvarande ägarinnan till 25 st., men äro då medräknade alla de utrymmen som kunna benämnas rum, sålunda såväl de egentliga boningsrummen som butikerna och tvättstugan. Rummen äro små, höjden från golf till tak är liten såväl i butikerna, som i boningsrummen. Enligt uppgift lär byggnaden innan den för c:a 7 år sedan reparerades hafva befunnit sig i afsevärdt förfallet skick.

Rummen värderas till 1,000 kr. pr. styck :.......... 25,000 kr.
Ett inne på gården beläget uthus värderas till...... 2,000 »

Fastigheten inbringar nu 2,900 kronor i hyror, genom ombyggande af butikslägenheterna m. m. för en kostnad af c:a 10,000 kronor torde afkastningen kunna höjas till 4,500 kronor, och har afseende då särskildt tagits till gårdens rätt goda affärsläge.

Västerås den 5 december 1912.

Gösta Smitt.

Till Drätselkammaren i Västerås.

Undertecknad vill härmed erbjuda Västerås stad inköpa min ägande gård n:o 78 södra kvarteret för ett pris af Trettiofemtusen (35,000) kronor. Den är bevill-

ningstaxerad för 35,000 kronor och brandförsäkrad i Skandia för 30,600 kronor samt lämnar i hyror 2,900 kronor.

N:o 3 *ang. köp af gården n:o 78 södra kv.*

Västerås den 19 november 1912.

Emma Karlsson.

N:o 4.

Drätselkammarens skrifvelse ang. lösningsrätt till fastigheter på stadens grund.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med öfverlämnande af till Drätselkammaren inkomna förteckningar öfver vid Rådstufvurätten beviljade lagfarter å fastigheter på stadens grund under juli— november månader 1912 får Drätselkammaren i fråga om inlösen af de i förteckningarne omförmälda fastigheterna anföra följande.

Fastigheten N:ris 74 och 75 i norra kvarteret behöfver staden icke förvärfva, då ingen del af densamma enligt den nytagna stadsplanen åtgår för regleringsändamål.

Gården N:o 78 södra kvarteret har lagfarits på grund af bouppteckning och testamente, och har staden icke någon lösningsrätt till fastigheten på grund af detta fång. Emellertid har Drätselkammaren i en annan framställning till Stadsfullmäktige denna dag föreslagit fastigheten till inköp i anledning af till Drätselkammaren inkommet försäljningsanbud.

Beträffande fastigheten N:o 115 södra kvarteret finnes ingen anledning för staden att nu göra sin lösningsrätt till densamma gällande.

Hvad angår gården och tomten N:o 83 samt lotterna N:ris 5 c och 6 c af tomten N:o 143 södra kvarteret erfordras en del af tomten och just den del, hvarå hufvudbyggnaden är belägen för Karlsgatans utläggande till i stadsplanen angifven bredd. Efter afskiljande af den mark, som erfordras för nyssnämnda gatureglering, återstår icke full byggnadstomt. Med hänsyn härtill och hvad stadens byggnadschef i närlagda skriftliga utlåtande anfört, anser Drätselkammaren, att staden i föreva- rande fall bör göra sin lösningsrätt gällande.

Vidkommande slutligen fastigheten N:o 57 i västra kvarteret föreligger ingen anledning för staden att nu förvärfva denna fastighet.

Drätselkammaren hemställer alltså,

att Stadsfullmäktige ville besluta att i anledning af, att lagfart den 7 oktober 1912 beviljats å de på stadens grund belägna fastigheterna gården och tomten N:o 83 samt lotterna N:ris 5 c och 6 c af tomten N:o 143 i Västerås stads södra kvarter, som gårdsägaren Johan Axel Larsson enligt köpebref den 1 oktober 1912 af snickaremästaren Alexander Axelsson för 21,000 kronor tillhandlat

N:o 4
ang. lösningsrätt till fastigheter på stadens grund.

sig, göra stadens lösningsrätt till fastigheterna gällande och uppdraga åt Drätselkammaren att vidtaga alla för detta ändamål nödiga åtgärder äfvensom bestämma, att löseskillingen må gäldas af reserverade köpeskillingsmedel,

men att Stadsfullmäktige med afseende å öfriga här ofvan omförmälda fastigheter, till hvilka lösningsrätt nu tillkommer staden, måtte besluta att icke göra stadens lösningsrätt på grund af de nu lagfarna öfverlåtelserna gällande.

Västerås den 9 januari 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Drätselkammaren i Västerås.

Med anledning af uppdrag har jag värderat gården N:o 83 i stadens södra kvarter och får jag därom anföra:

Tomten har numera ett relativt godt affärsläge, dess areal utgör 753,6 kvadratmeter å stadens grund, häraf skola 176 kvadratmeter utläggas till Karlsgatan.

Byggnaden är nyligen nödtorftigt reparerad, men kan ej sägas vara i godt stånd. Rummen äro till antalet 17, häraf 2:ne butikslägenheter, de flesta äro synnerligen små, hvad man brukar benämna utrymmen saknas och afståndet emellan golf och tak är i genomsnitt två meter. En portgång mot Karlsgatan har nyligen inretts till boningsrum.

Rummen värderas till 900 kr. pr st.	15,300 kr.
Uthusbyggnader	1,500 „
Tomten	5,200 „
Summa	22,000 kr.

Enligt af nuvarande innehafvaren lämnad uppgift inbringar fastigheten sedan hyrorna reglerats 3,200 kr.

Västerås den 8 januari 1913.

Gösta Smith.

Förteckning öfver vid Rådstufvu-Rätten i Västerås beviljade lagfarter å fastigheter, belägna helt eller delvis på stadens grund under juli månad år 1912.

Den 1 juli:

N:o 4 *ang. lösningsrätt till fastigheter på stadens grund.*

å gårdarne och tomterna N:ris 74 och 75 i Västerås stads norra kvarter, som gårdsägaren Per August Andersson, enligt köpebref den 23 maj 1912 af byggmästaren Erik Axel Erickson för 50,000 kronor tillhandlat sig.

Den 22 juli:

å gården och tomten N:o 78 i Västerås stads södra kvarter, som änkan Emma Karolina Karlsson, född Andersson, enligt bouppteckningsinstrument den 25 april 1911 och testamente den 6 augusti 1898 efter sin aflidne man vedhandlaren Carl Johan Karlsson bekommit.

Västerås Rådhus den 31 juli 1912.

På Rådstufvu-Rättens vägnar:

J. W. Ödman.

Förteckning öfver vid Rådstufvu-Rätten i Västerås beviljade lagfarter å fastigheter belägna helt eller delvis på stadens grund under september månad år 1912.

Den 30 september:

å gården och tomten N:o 115 i Västerås stads södra kvarter, som aflidne bankdirektören Laurentius Georg Rudolf Gagges stärbhusdelägare, hans änka Augusta Gagge, född Sahlquist, samt dotter Elsa Maria Silfverstolpe, född Gagge, enligt bouppteckningsinstrument den 26 mars 1912 samt testamente den 4 maj 1896 bekommit;

å samma gård och tomt, som länsveterinären J. Jakobsson, enligt köpebref den 30 september 1912 af bankdirektören Laurentius Georg Rudolf Gagges stärbhusdelägare, hans änka fru Augusta Gagge, född Sahlquist, samt dotter fru Elsa Silfverstolpe, född Gagge, för 50,000 kronor tillhandlat sig.

Västerås Rådhus den 30 september 1912.

På Rådstufvu-Rättens vägnar:

J. W. Ödman.

Förteckning öfver vid Rådstufvu-Rätten i Västerås beviljade lagfarter å fastigheter, belägna helt eller delvis på stadens grund under oktober månad år 1912.

Den 7 oktober:

å gården och tomten N:o 83 samt lotterna Nris 5 c och 6 c af tomten N:o 143 i Västerås stads södra kvarter, som gårdsägaren Johan Axel Larsson, enligt

N:o 4 *ang. lösningsrätt till fastigheter på stadens grund.*

köpebref den 1 oktober 1912 af snickaremästaren Alexander Axelsson för 21,000 kronor tillhandlat sig.

Västerås Rådhus den 31 oktober 1912.

På Rådstufvu-Rättens vägnar:

John Karlsson.

Förteckning öfver vid Rådstufvu-Rätten i Västerås beviljade lagfarter å fastigheter belägna helt eller delvis på stadens grund under november månad 1912.

Den 11 november:

å gården och tomten N:o 57 i Västerås stads västra kvarter, som öfveringenjören Iens Lassen la Cour, enligt köpebref den 21 september 1912 af änkefru Selma Wijkman, född Nyqvist, Juris utriusque och filosofie kandidaten Olov Fredrik Wijkman, löjtnanten Sven Oscar Wijkman, civilingenjören Johan Erik Wijkman samt civilingenjören Victor Ericssons hustru Eva Helena Ericsson, född Wijkman, för 33,000 kronor tillhandlat sig.

Västerås Rådhus den 30 november 1912.

På Rådstufvu-Rättens vägnar:

John Karlsson.

N:o 5.

Drätselkammarens förslag till yttrande angående åtgärder mot arbetslöshet.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Magistraten infordrat Stadsfullmäktiges yttrande i anledning af nådig remiss af Riksdagens skrifvelse till Kungl. Maj:t den 29 Maj 1912 angående sådan planläggning af statens och kommunernas arbeten, att största möjliga antal arbetare beredes arbete under tider och perioder, då större arbetslöshet inträder, samt Stadsfullmäktige den 28 November 1912 remitterat ärendet till utlåtande af Drätselkammaren, får Drätselkammaren, som låtit bereda ärendet genom ledamoten af Drätselkammaren Herr Larsson och stadens byggnadschef, i öfverensstämmelse med hvad nämnda Herrar anfört föreslå, att Stadsfullmäktige ville såsom infordradt yttrande aflåta en skrifvelse af följande lydelse:

Till Konungen.

N:o 5 *ang. yttrande om åtgärder mot arbetslöshet.*

Såsom infordradt underdånigt yttrande i anledning af riksdagens skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t den 29 Maj 1912 angående sådan planläggning af statens och kommunernas arbeten, att största möjliga antal arbetare beredes arbete under tider och perioder, då större arbetslöshet inträder, få Stadsfullmäktige i Västerås i underdånighet anföra följande.

Orsakerna till arbetsbrist äro väl hufvudsakligen af den art, att de förorsaka dels »säsongarbetslöshet» och dels »depressionsarbetslöshet», men säkerligen äro orsakerna äfven mången gång rent lokala och då ofta af den art, att arbetslösheten ej kan förutsägas afsevärd tid, innan den inträffar.

Stadsfullmäktige anse, att kommunerna böra genom sina allmänna arbeten söka utjämna arbetstillgången i möjligaste mån och särskildt då detta kan ske utan afsevärdare ekonomisk uppoffring. Hvad särskildt Västerås beträffar hafva redan arbeten af staden mer än en gång satts i verket för att hindra följderna af arbetsbrist inom samhället, och stadens årliga arbeten fördelas i allmänhet så, att en mindre stam arbetare sysselsättes i det närmaste året rundt.

För afhjälpande af säsongarbetsbristen — liksom äfven af rent ekonomiskt skäl — böra kajarbeten, i den mån de afse träkonstruktioner, i regel ske vintertiden. Till denna årstid kunna äfven förläggas arbeten med framdragande af djupare hufvuddräneringar, sprängningar samt i viss mån äfven byggnadsarbeten.

En del arbeten kunna möjligen reserveras för att sättas i verket vid depressionsperioder, men vanligen framtvingas de redan tidigare och af de skäl, som från början föranledt samhället att föranstalta utredning om dem. Af stor betydelse i det förevarande hänseendet synes vara, om det i god tid ordnas så, att större stadsplane- och gaturegleringsarbeten finnas planerade och färdiga att verkställas vid depressionstider; detta emedan arbeten af berörda slag i allmänhet ej äro brådskande osh lämna god arbetstillgång utan egentlig materialkostnad.

Stadsfullmäktige anse sig slutligen kunna meddela, att Västerås stad för ett par år sedan fastställt plan för ett större kajbyggnadsarbete af ofvan omnämnd art och att utredningar samt tomtinköp för en del större gaturegleringar verkställts.

Västerås den 9 Januari 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Magistraten i Västerås.

Jämlikt föreskriften i hit aflåten nådig remiss den 25 sistlidne oktober å Riksdagens bilagda underdåniga skrifvelse den 29 maj 1912 angående sådan planläggning af statens och kommunernas arbeten, att största möjliga antal arbetare beredes arbete under tider och perioder, då större arbetslöshet råder, anmodar

N:o 5
ang. yttrande om åtgärder mot arbetslöshet.

Konungens befallningshafvande Eder att häröfver höra stadsfullmäktige där i staden samt att med deras yttrande därefter hit inkomma.

Västerås slott i landskansliet den 27 november 1912.

Claës Wersäll.

Georg Enhörning.

Öfverlämnas till stadsfullmäktige, som hafva att så fort ske kan hit inkomma med det begärda yttrandet samt därvid remisshandlingarna återställa.

Västerås Rådhus den 28 november 1912.

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

Victor Åsberg.

Riksdagens skrifvelse till Konungen angående sådan planläggning af statens och kommunernas arbeten, att största möjliga antal arbetare beredes arbete under tider och perioder, då större arbetslöshet inträder.

(Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 17 och 20.)
(Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 7.)

Till Konungen.

Inom Riksdagen hafva väckts motioner, afseende, bland annat åstadkommande af utredning, huruvida och på hvad sätt statens och kommunernas arbeten må utföras enligt sådan planläggning, att arbete kan beredas största möjliga antal arbetare under tider och perioder, då den privata företagsamheten inskränkes och till följd däraf större arbetslöshet uppstår.

Arbetslöshetens orsaker äro i allmänhet att söka dels i en genom årstidernas växling åstadkommen stagnation i vissa yrken, dels ock i växlande ekonomiska förhållanden i stort, och plägar man med hänsyn härtill i dagligt tal skilja mellan dels säsongarbetslöshet, dels ock krisarbetslöshet eller rättare sagdt depressionsarbetslöshet.

Den invändningen, att statens och kommunens arbeten betyda så litet i jämförelse med den privata företagsamheten, har knappast det värde, som man i första ögonblicket kanske är böjd antaga, utan hafva statens och kommunernas arbeten i jämförelse med de privata utan tvifvel större betydelse, än man i allmänhet tillmäter dem. Detta torde gälla för båda fallen af arbetslöshet och särskildt i högre grad för den sistnämnda.

Beträffande till en början den s. k. säsongarbetslösheten, utvisa statistiska uppgifter angående arbetslösheten inom vissa fack, särskildt byggnadsfacket, hur utprägladt en sådan arbetslöshet inom dem uppträder. N:o 5 ang. yttrande om åtgärder mot arbetslöshet.

Riksdagen anser de socialt menliga följderna af denna säsongarbetslöshet böra kunna i betydlig mån mildras, därest statens och kommunernas arbeten så regleras, att de i största möjliga utsträckning förläggas till den del af året, då den privata verksamheten mest ligger nere. Ett sådant förskjutande till vintertiden af allmänna arbeten begränsas visserligen i viss mån af de hinder, vårt vinterklimat lägger härutinnan. Öfver hufvud synas dock rifnings-, planerings-, bergsprängnings-, schaktnings- och pålningsarbeten utan större svårighet låta sig utföra äfven under vinterkylan. Sådana systematiskt genomförda vinterarbeten skulle uppenbarligen i första rummet motarbeta arbetslösheten bland grof- och hjälparbetarna inom säsongfacken, men tvifvelsutan torde det också vara denna grupp af arbetare, som hårdast drabbas af arbetslösheten.

Hvad härefter angår arbetslösheten under de tidsperioder, då till följd af dåliga konjunkturer eller eljest den privata företagsamheten ligger nere, håller Riksdagen före, att äfven i detta afseende åtskilligt kan åtgöras.

Såväl i vårt land som i utlandet hafva vid krisperioder utomordentliga åtgärder måst vidtagas på grund af den inträdande stora arbetslösheten. Det synes då Riksdagen vara ur alla synpunkter vida fördelaktigare att på förhand så planera arbetena inom de områden, där staten kan göra sitt inflytande gällande, att arbetslösheten därigenom kan blifva delvis förebyggd.

De verksamhetsgrenar, som mest bero af växlingen mellan goda och dåliga tider och som det därför här närmast är fråga om, äro byggnadsverksamheten i allmänhet, byggandet af järnvägar, spårvägar och kanaler jämte deras utrustning, utbyggandet af vattenfall med ledningsnät o. s. v. På detta område är den offentliga verksamheten ingalunda obetydlig och kan, om den i någon mån koncentreras till depressionsperioderna, i afsevärd grad motväga den minskning i sysselsättning, som på den privata företagsamhetens fält då gör sig gällande.

Då det just är inom byggnadsväsendet i nyssnämnda allmänna betydelse, som konjunkturväxlingarna ha sitt ursprung, torde åtgärderna i förevarande hänseende böra afse detta arbetsområde, och lära depressionens verkningar på andra områden af näringslifvet hufvudsakligen vara att betrakta som sekundära fenomen, hvilka kunna undvikas i samma mån som primärorsakerna undanröjas.

En förutsättning för att kunna utnyttja förenämnda möjlighet att vinna det åsyftade målet synes Riksdagen vara, att såväl stat som kommuner i förväg för längre tidsperioder uppgöra planer för sina större arbetsföretag. I detta afseende har Riksdagen sig bekant, att en plan redan uppgjorts för bedrifvande af statens järnvägsbyggnader under en följd af år; och torde detsamma utan större svårigheter kunna ske äfven vid åtskilliga andra statens arbetsbedrifvande verk och företag. Beträffande kommunerna kan staten visserligen icke gifva dem något åläggande i nämnda hänseende, men statens exempel och en hemställan till kommunerna torde, jämte dessas egna intressen, kunna förväntas åstadkomma, om icke samma verkan, så likväl afsevärd påföljd.

Hafva nu sådana planer upprättats, är visserligen påtagligt, att en del arbetsföretag af olika anledningar måste utföras på förut bestämd tid. Många andra kunna dock uppskjutas under afvaktan på en förr eller senare inträffande lågkonjunktur. För att närmare bestämma tiden för dessa arbetens igångsättande och ut-

N:o 5
ang. yttrande om åtgärder mot arbetslöshet.

förande vore utan tvifvel en tillförlitlig s. k. krisbarometer, för så vidt den kunde komma till stånd, af stor betydelse. Nedåtgående konjunkturer med sämre arbetsmarknad liksom stigande konjunkturer med bättre arbetsmarknad torde likväl äfven utan krisbarometer göra sig märkbara. Arbeten kunna då antingen igångsättas eller uppskjutas, och är härvid att beakta, att, enligt hvad erfarenheten visat, arbetslöshet i allmänhet inträder först någon tid, efter det en kris utbrutit.

Riksdagen vill i detta sammanhang erinra därom, att det motstånd, som på vissa håll förefunnits mot tanken på en systematisk reglering af offentliga arbeten med hänsyn till växlingarna mellan goda och dåliga tider, förnämligast utgått från misströstan om att på den vägen kunna vinna något afsevärdt resultat. Ehuru Riksdagen icke sätter alltför stora förhoppningar på det resultat, som skulle kunna åstadkommas genom åtgärder i ofvan antydda riktning, anser Riksdagen dock, att åtskilligt på angifvet sätt står att vinna.

På grund af hvad sålunda anförts, får Riksdagen anhålla, att Eders Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida och på hvad sätt statens och kommunernas arbeten må utföras enligt sådan planläggning, att arbete kan beredas största möjliga antal arbetare under tider och perioder, då den privata företagsamheten inskränkes och till följd däraf större arbetslöshet uppstår.

Stockholm den 29 maj 1912.

Med undersåtlig vördnad.

På Riksdagens vägnar:

För Första Kammaren.
Ivar Afzelius.
Talman.

För Andra Kammaren.
Carl Carlsson Bonde.
v. Talman.

N:o 6.

Beredningsutskottets utlåtande angående utredning om afsättande af naturskyddade områden.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 19 nästlidne December till utlåtande af Beredningsutskottet remitterat Herr Frans Johanssons motion med förslag om tillsättande af en kommitté med uppdrag att efter tagen noggrann kännedem om stadens omgifningar till Stadsfullmäktige inkomma med yttrande och förslag angående områden, som icke allenast böra fritagas från bebyggande utan äfven för framtiden böra komma i åtnjutande af naturskydd, får Beredningsutskottet på de skäl, som af motionären anförts, tillstyrka motionen samt föreslå, att Stadsfullmäktige ville för utredning af förevarande fråga tillsätta en kommitté af fem personer.

Såsom ledamöter i kommittén hemställer utskottet, att Stadsfullmäktige måtte utse Trädgårdsdirektören Frans Johansson med uppdrag att sammankalla kommittérade, Häradshöfdingen C. Uggla, Lektorn M. Floderus, Ingeniören H. Håkansson och stadens byggnadschef G. Smitt.

N:o 6 *ang. naturskyddade områden.*

Västerås den 15 januari 1913.

På Beredningsutskottets vägnar:

B. Fjellman.

Theofil Öberg.

Till Herrar Stadsfullmäktige i Västerås.

I hastigt framåtgående samhällen, som omgifvas af vacker, omväxlande natur, är af stor betydelse att i god tid, innan det är för sent, tillse att något af den härliga natur hvaraf vi njuta äfven bevaras åt eftervärlden.

Vår stad har under sista årtiondet förvånande hastigt utbredt sig öfver närliggande områden.

Flere platser där ännu under de sista åren naturen stod fredad äro nu tätt bebyggda. Denna i och för sig synnerligen glädjande utveckling får dock en mörk skuggsida då aktningen äfven för mera framstående naturcenerier åsidosättes och allt utan skonsamhet nedmejas.

Utan att för närvarande söka vidare utveckla detta enligt min öfvertygelse viktiga spörjsmål tager jag mig härmed friheten föreslå, att Herrar Stadsfullmäktige måtte besluta tillsättande af en kommitté med uppdrag

att efter tagen noggrann kännedom om stadens omgifningar till Stadsfullmäktige inkomma med yttrande och förslag angående områden, som icke allenast böra fritagas från bebyggande utan äfven för framtiden böra komma i åtnjutande af naturskydd.

Västerås den 19 december 1912.

Vördsamt

Frans Johansson.

I motionens syfte instämmer

Claes Uggla.

N:o 7.

Beredningsutskottets förslag till program för Västerås stads kommunala historia.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Stadsfullmäktige hafva den 29 augusti 1912, jämte det Stadsfullmäktige för utarbetandet af Västerås kommunala historia beviljat ett förslagsanslag af 2,500 kronor samt lämnat stadens ombudsman i uppdrag att redigera arbetet, uppdragit åt Beredningsutskottet att till Stadsfullmäktige inkomma med förslag till riktlinier rörande den närmare arten och omfattningen af ifrågavarande arbete.

Med anledning häraf får Beredningsutskottet föreslå, att Stadsfullmäktige ville bestämma, att arbetet måtte utföras i hufvudsak efter närlagda program, dock med frihet för författaren att, i den mån det under arbetets gång kan finnas lämpligt, göra ändringar i programmet.

Västerås den 15 januari 1913.

På Beredningsutskottets vägnar:

B. Fjellman.

Theofil Öberg.

PROGRAM
för utarbetande af Västerås stads kommunala historia.

I Arbetet omfattar hufvudsakligen tiden från och med år 1863 till och med 1912.
Endast inledningsvis och i den mån någon viktigare frågas behandling gifver anledning därtill, må förhållandena före och efter nämnda tid beröras.

II Arbetet bör innehålla:

a) en kortfattad framställning af fattade viktiga beslut med redogörelse för de olika frågornas utveckling. Denna del af arbetet indelas i

1) finanser.
2) administration.
3) byggnadsnämnds- och stadsplanefrågor.
4) hälso- och sjukvård.
5) gator, torg och vägar samt parker och planteringar äfvensom gatubelysning.
6) vatten- och afloppsledningar samt industriella verk.
7) renhållning.
8) jordar, skogar och fisken.
9) offentliga byggnader.
10) gårdar och tomter.
11) öfriga kommunala institutioner.

12) skol- och undervisningsväsen.
13) fattigvård.
14) hamn- och tullfrågor.
15) kyrkliga frågor.

N:o 7 ang. Västerås kommunala historia.

b) Stadsfullmäktiges och öfriga kommunala korporationers sammansättning med fullständig medlemsförteckning äfvensom om möjligt några personalia och eventuelt porträtt.

c) Fullständigt sakregister öfver Stadsfullmäktiges, Drätselkammarens, Vatten- och Gasverksstyrelsens, Kyrkostämmans, Kyrkorådets, Skolrådets, Folkskolestyrelsens, Fattigvårdsstyrelsens och Hamnstyrelsens protokoll samt Byggnadsnämndens och Hälsovårdsnämndens protokoll, i den del de icke endast innehålla bifall eller afslag å ansökningar af enskilda personer af vanligt förekommande slag, äfvensom öfver Stadsfullmäktiges tryckta handlingar.

N:o 8.

Drätselkammarens framställning ang. öfverenskommelse med Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget rörande af bolaget innehafda donationsjordar.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Den 26 Maj 1911 bemyndigade Stadsfullmäktige Drätselkammaren att med Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget, Nordiska Metallaktiebolaget och Godsägaren Klas Vestman träffa aftal rörande vissa af dem innehafda donationsjordar i enlighet med ett af Drätselkammaren framlagdt förslag till öfverenskommelse.

På grund af detta beslut har mellan Drätselkammaren, å ena, samt Nordiska Metallaktiebolaget och Godsägaren Vestman, å andra sidan, definitiva aftal träffats.

Vid behandlingen af frågan om definitivt aftal med Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget däremot har från bolagets sida gjorts framställning därom, att aftalet jämväl borde afse ytterligare två af bolaget innehafda donationsjordsfastigheter, hvilka ej omförmälas i Stadsfullmäktiges beslut den 20 Maj 1911. Dessa två fastigheter äro lägenheterna Bäckbo och Arvidslund. Drätselkammaren har ansett sig böra tillmötesgå bolaget härutinnan; och har genom preliminär öfverenskommelse mellan Drätselkammaren och bolaget under förbehåll af Stadsfullmäktiges godkännande fastställts de nya villkor, som blifvit en följd af de nämnda lägenheternas inryckande i aftalet. De nytillkomna villkoren äro, att det kontanta belopp, som bolaget skulle utgifva till staden, höjes med 450 kronor, däraf 300 kronor för Bäckbo och 150 kronor för Arvidslund, att bolaget afstår all den mark af lägenheten Bäckbo, som erfordras för Östra Ringvägens utläggande, samt att staden med nyssberörda undantag för den mark, som öfverlämnats till staden, afstår från alla anspråk till lägenheterna och nedlägger de rörande desamma anhängiggjorda donationsjordsrättegångarne.

N:o 8
ang. Allm. Svenskas donationsjordar.

Drätselkammaren får alltså hemställa,

att Stadsfullmäktige ville godkänna närlagda af Drätselkammaren med Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget träffade öfverenskommelse af den 18 Januari 1913 angående förlikning af rättegångar rörande i öfverenskommelsen omförmälda donationsjordar.

Västerås den 20 Januari 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Öfverenskommelse.

Emellan Västerås stad genom dess Drätselkammare, å ena, och Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget, å andra sidan är jämlikt Stadsfullmäktiges i Västerås beslut den 26 Maj 1911 och under förutsättning af Stadsfullmäktiges godkännande såvidt öfverenskommelsen afser lägenheterna Bäckbo och Arvidslund följande aftal träffadt.

Sedan staden vid Rådstufvurätten i Västerås anhängiggjort rättegångar, dels den 16 juni 1906 mot slaktaren Carl Petterssons sterbhus såsom innehafvare af lägenheten Arvidslund i Kullgärdet och dels genom två särskilda stämningar den 13 Mars 1908 och den 6 Mars 1909 mot ofvannämnda bolag såsom innehafvare af vissa i stämningarne närmare angifna jordområden af lägenheten Bäckbo äfvensom af lägenheten Emaus samt i Kopparbergsvreten, Kullgärdet, Prästgärdet, Sandgärdet, Flygarevreten och Rigärdet, och därvid yrkat, att sterbhuset och bolaget måtte förpliktas till staden afträda ifrågavarande jordområden, enär desamma vore till staden donerade, samt bolaget sedermera genom köp förvärfvat sterbhusets rätt till lägenheten Arvidslund,

förbinder sig staden att nedlägga berörda donationsjordsrättegångar och förklarar sig med nedan angifna undantag för all framtid afstå från alla anspråk å ägande- eller besittningsrätt till ifrågavarande jordar,

hvaremot bolaget:

dels till staden erlägger ett kontant belopp af åttatusentvåhundrasjuttiotvå (8,272) kronor 64 öre, (däraf 150 kronor för Arvidslund, 300 kronor för Bäckbo och återstående 7,822 kronor 64 öre för öfriga donationsjordsområden) med 5 % årlig ränta därå från den 1 Juli 1911,

dels till staden af lägenheten Bäckbo öfverlåter den del af densamma, som upptages af Östra Ringvägen, under förklaring, att så stor del af det sålunda öfverlåtna området, hvars värde tomtägare enligt stadsplanelagen skall ersätta, lämnats utan beräkning af någon godtgörelse från stadens sida,

dels till staden af ofvan omförmälda donationsjordar med tillträdesrätt, räknadt från den 1 juli 1911 öfverlåter ett å karta af stadsingeniören Smitt utmärkt, till

utläggande af en tilltänkt järnvägslinie till Skultuna, utgående från nuvarande järnvägslinien till Tillberga i närheten af Nya Aktiebolaget Svenska Metallverkens verkstäder, afsedt 30 meter bredt område utgörande i areal 7,200 kvadratmeter, N:o 8 *ang. Allm. Svenskas donationsjordar.*

dels och utfäster sig att utan ersättning, i den mån här ifrågavarande donationsjordsområden efter fastställd plan tagas i anspråk för bebyggande, afstå mark för gator och öppna platser i den omfattning, som det lagligen åligger tomtägare att ersätta värdet af sådan mark.

Förestående i två exemplar upprättade öfverenskommelse godkännes å ömse sidor.

Västerås den 18 januari 1913.

För Drätselkammaren:

Georg Enhörning.

För Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget:

J. S. Edström.

På en gång närvarande vittnen:

H. Silverstolpe. *Theofil Öberg.*

N:o 9.

Drätselkammarens skrifvelse angående annan teatertomt än den förut ifrågasatta.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I skrifvelse till Drätselkammaren denna dag hafva stiftarne af Västerås Teateraktiebolag anhållit, att Stadsfullmäktige ville medgifva, att bolaget eventuelt byter bort tomten n:o 111 i södra kvarteret, som Stadsfullmäktige beslutat försälja till bolaget, emot tomterna n:ris 9, 10 a och b, 11 och 12 b i västra kvarteret.

Drätselkammaren har på grund af Stadsfullmäktiges bemyndigande beslutat försälja de delar af tomterna n:ris 11 och 12 b i västra kvarteret, som icke åtgå för Västgötegatans utläggande, till Bankdirektören Axel Sundström för ett pris af 4,000 kronor motsvarande i det närmaste 10 kronor pr. kvadratmeter.

Då det synes Drätselkammaren, att den ifrågasatta teatern ur det allmännas synpunkt lika väl om icke bättre kan förläggas i hörnet af Slottsgatan och Västgötegatan som vid Fiskartorget och den förstnämnda platsen erbjuder afsevärda företräden i ekonomiskt hänseende för teaterbolaget samt då slutligen någon verklig nackdel för staden af att tomten n:o 111 i södra kvarteret kommer i enskild persons

N:o 9 *ang. ny teatertomt.*

ägo icke torde kunna påvisas, hemställer Drätselkammaren, att Stadsfullmäktige måtte förklara sig icke hafva något att erinra emot det ifrågasatta tomtbytet.

Västerås den 20 januari 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Drätselkammaren, Västerås.

Sedan det ställts i utsigt för stiftarne af Västerås teateraktiebolag att genom byte mot den tomt, som Stadsfullmäktige den 31 oktober 1912 beslutat försälja till det blifvande bolaget, förvärfva tomterna n:ris 9, 10 a och b, 11 och 12 b i västra kvarteret, hvilka tomter erbjuda sådana för en teaterbyggnad afsevärda företräden, såsom bättre grundförhållanden, en något längre facadlinie m. m., få bemälda stiftare härmed anhålla att Drätselkammaren ville hos Stadsfullmäktige utverka fullmäktiges godkännande af ett sådant byte, att ske för så vidt det blifvande bolaget efter en närmare utredning finner bytet med sin fördel förenligt.

Västerås den 20 januari 1913.

Å teaterstiftarnes vägnar:

Wald. Grandinsson.

N:o 10.

Hälsovårdsnämndens begäran om extra anslag för vård af medellösa lungsjuka.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Under en följd af år hafva Stadsfullmäktige för vård af medellösa lungsjuka till Hälsovårdsnämndens förfogande ställt ett årligt anslag af 1,500 kronor, hvilket anslag för år 1913 höjts till 2,000 kronor.

Nämnda årliga anslag har förut i allmänhet ej fullt åtgått, utan har å detsamma uppstått besparingar, hvilka reserverats år ifrån år och vid 1912 års början uppgingo till 2,292 kronor 90 öre.

Under år 1912 har emellertid anslaget icke räckt till, utan har därjämte större delen af besparingen utbetalats, så att vid 1912 års slut för ifrågavarande ändamål återstod allenast ett belopp af 397 kronor 20 öre. Och härtill kommer, att i början

af innevarande år till Hälsovårdsnämnden inkommit räkningar för vård af lungsjuka under år 1912, till största delen vid härvarande tuberkulossjukhus å ett sammanlagdt godkändt belopp af 2,095 kronor 55 öre. Då såsom af ofvan nämnts endast 397 kronor 20 öre vid 1912 års slut funnos tillgängliga, har alltså å ifrågavarande anslag för år 1912 uppkommit en brist å 1,698 kronor 35 öre. N:o 10 *ang. anslag för vård af lungsjuka.*

Anledningen till att berörda brist uppkommit torde vara att söka däri, att, då före tillkomsten af länets tuberkulossjukhus här vid staden endast några få platser varit tillgängliga å Kolbäcks tuberkulossjukstuga eller å något sanatorium och de intagna sjuka endast jämförelsevis kort tid kunnat beredas vård, men däremot efter tuberkulossjukhusets vid Västerås öppnande afsevärdt flere platser kunnat beredas sjuka från staden och dessa fått kvarligga längre tid, ända till ett år och däröfver, Hälsovårdsnämnden icke haft sin uppmärksamhet tillräckligt fäst på de sålunda ändrade förhållandena och sålunda icke genom åtgärder för begränsning af antalet af Hälsovårdsnämndens understödda lungsjuka eller af tiden för den dem meddelade kostnadsfria vården tillsett, att det till nämndens förfogande ställda anslaget för ifrågavarande ändamål komme att räcka till.

Ofvanberörda brist, 1,698 kronor 35 öre skulle väl kunna gäldas af innevarande års anslag å 2,000 kronor, men då häraf skulle blifva en följd, att Hälsovårdsnämnden för i år nästan upphöra att förhjälpa medellösa lungsjuka till erhållande af någon tids sjukhusvård, hvilket vore mycket olyckligt, har Hälsovårdsnämnden funnit enda utvägen vara att hos Stadsfullmäktige göra framställning om ett särskildt anslag för fyllande af bristen för år 1912.

Hälsovårdsnämnden hemställer alltså,

att Stadsfullmäktige måtte för fyllande af en å anslaget för vård af medellösa lungsjuka för år 1912 uppkommen brist å 1,698 kronor 35 öre bevilja ett extra anslag å samma belopp att utgå af innevarande års förslagsanslag.

Västerås den 18 januari 1913.

John Karlsson.

Theofil Öberg.

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar.

1913 Den 27 Februari II

N:o 11.

Drätselkammarens meddelande i fråga om behöfligheten af nödhjälpsarbeten.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I anledning af en vid Stadsfullmäktiges sammanträde den 30 nästlidne januari framställd interpellation beslöt Drätselkammaren samma dag uppdraga åt byggnadschefen att inkomma med utredning, huruvida sådan arbetsbrist kunde anses föreligga i staden, som kunde föranleda igångsättande af särskilda nödhjälpsarbeten, äfvensom med redogörelse för de stadens arbeten, som nu påginge eller omedelbart kunde sättas i gång.

På grund af det sålunda lämnade uppdraget har byggnadschefen till Drätselkammaren inkommit med bilagda skrifvelse.

De arbeten, hvarmed i stadens tjänst anställda arbetare för närvarande sysselsättes, äro bland andra: brobyggnad i Ringvägen, reparation af broar vid Tivoliplatsen, grusning af hamnplanen; makadamkrossning; kantstens- och nubbstenshuggning samt anläggning af en gångbana i Sommarro backe.

Då af den gjorda utredningen torde framgå, att någon arbetsbrist i staden för närvarande icke förefinnes, får Drätselkammaren anmäla, att Drätselkammaren för sin del icke för närvarande ämnar vidtaga några åtgärder för särskilda nödhjälpsarbetens igångsättande.

Västerås den 13 Februari 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Browaldh.

Till Drätselkammaren, Västerås.

Med anledning af Drätselkammarens uppdrag får jag härmed rörande i staden rådande arbetsförhållanden inom byggnadsbranschen anföra följande.

Vid tiden för den framställda förfrågan vore i stadens tjänst anställda 65 man, däraf 4 åkare. Byggmästare C. J. Johansson sysselsatte vid samma tidpunkt 29 man samt tvänne åkare, vid E. A. Erikssons bygge vid Engelbrektsplanen voro arbeten för grunden just påbörjade och funnos där då 8 man och 8 åkare.

N:o 11
ang. nödhjälpsarbeten.

Grundläggningsarbeten pågingo eller voro i begrepp att igångsättas hos Byggmästare Blomkvist inom Kv. Guttorm samt vid Ing. Erikssons tomt å Sigridsdal.

Nybyggnader pågingo dessutom hos Byggm. Karlberg, Byggm. Ernst Pettersson samt invid Annedalsföreningen äfvensom inom ett flertal af de till staden gränsande byggnadsföreningarne.

Från arbetsförmedlingsanstalten meddelades på förfrågan att ej synnerligen många arbetssökande funnos inom facket och erhöll jag dessutom meddelande att Byggm. Eriksson som behöfde träarbetare ej ännu haft några förfrågningar från arbetssökande. Ej heller Byggm. C. J. Johansson hade haft någon arbetssökande under de närmast föregående tvänne veckorna.

Då sålunda arbetstillgången varit, samt numera på grund af bl. annat pågående brådskande isupptagning och ökade arbetsmöjligheter inom nybyggnaderna är förhållandevis synnerligen god och arbetssökande i viss mån saknats samt en del arbeten för stadens räkning igångsatts får jag för min del uttala att jag ej kan anse skäl förefinnas att nu anordna särskilda nödhjälpsarbeten.

Vesterås den 13 Februari 1913.

Gösta Smitt.

N:o 12.

Drätselkammarens och Hälsovårdsnämndens utlåtanden i fråga om anskaffande af en ambulansvagn.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige genom beslut den 26 September 1912 till yttrande af Hälsovårdsnämnden och Drätselkammaren remitterat en af Folkskoleläraren J. P. Malmberg såsom motion upptagen skrifvelse från Västerås sjukkassors centralförsamling angående inköp för stadens räkning af en ambulansvagn att vid behof af stadens innevånare kostnadsfritt användas, samt Hälsovårdsnämnden till Drätselkammaren öfverlämnat sina i ärendet förda protokoll, får Drätselkammaren för sin del anföra följande.

För att kunna draga en mot kostnaderna för dess anskaffande och tillhandahållande svarande nytta af en ambulansvagn måste densamma finnas uppställd å sådan plats, att den vid olycks- eller sjukdomsfall ofördröjligen kan rycka ut. De enda platser, som härvid kunna komma ifråga, torde vara å brandstationen eller hos någon af stadens åkare.

Hvad angår brandstationen, kan en ambulansvagn därstädes för närvarande icke uppställas, utan att dels en ny vagnbod uppföres och dels ännu en häst anskaffas, enär af de tre hästar, som finnas, två alltid måste hållas i beredskap för brandkårens räkning. Att emellertid nu anskaffa flera hästar och eventuellt mera manskap, torde knappast vara lämpligt med hänsyn till att

inom en icke alltför aflägsen framtid automobiler i stället för hästar torde komma till användning inom brandväsendet äfven i Västerås. För öfrigt saknas för närvarande stallrum för flera hästar inom brandstationen. N:o 12 *ang. ambulansvagn.*

Skulle ambulansvagnen däremot uppställas hos någon åkare måste man af honom fordra, att han alltid håller två hästar på stall för vagnens räkning, enär eljest lätteligen kunde inträffa, att i fall af behof vagnen icke omedelbart kunde utrycka. Och då det just är för särskildt brådskande fall, som behofvet af en ambulansvagn gör sig gällande, skulle därigenom ändamålet med densamma vara förfeladt.

En förbindelse att alltid hålla två hästar på stall att användas i de jämförelsevis sällsynta fall, då ambulansvagnen behöfde rycka ut, torde emellertid ingen åkare åtaga sig utan en ganska dryg ersättning.

I mindre brådskande fall kan man med de jämförelsevis korta afstånden inom staden lika väl begagna sig af de fullt ut så bekväma bärbårarna.

Då dessutom i de flesta fall förolyckade eller sjuka lika hastigt och bekvämt som med ambulansvagn kunna forslas i droska eller automobil samt, enligt hvad ofvan framhållits, ett nöjaktigt skötande af en ambulansvagn för närvarande, då den icke med fördel kan uppställas å brandstationen, torde draga alltför stora kostnader, hemställer Drätselkammaren,

att Stadsfullmäktige måtte besluta att den väckta frågan angående inköp af en ambulansvagn för stadens räkning icke för närvarande föranleder till någon Stadsfullmäktiges åtgärd.

Västerås den 13 Februari 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Browaldh.

Utdrag af protokoll, hållet vid Hälsovårdsnämndens i Västerås sammanträde den 18 December 1912.

§ 186.

Sedan vice ordföranden anmält att han i enlighet med Hälsovårdsnämndens beslut den 18 sistlidne Oktober, antecknadt under § 152 i Nämndens protokoll, satt sig i förbindelse med “Drottning Sofias Förening“ och från föreningens öfverstyrelse erhållit det besked att någon ambulansvagn ej för närvarande kunde genom deras förmedling anskaffas, men att en firma i Stockholm C. A. Carlssons Söner, afgifvit ett skriftligt erbjudande om leverans af en vagn för 2,000 kronor samt bifogat blåkopior af vagnen, beslöt Hälsovårdsnämnden för sin del i ärendet förklara att en ambulansvagn otvifvelaktigt vore af stort

N:o 12
ang. ambulansvagn.

gagn för staden samt föreslå att, därest anskaffande af en vagn af Stadsfullmäktige beslutades, vagnen uppställdes i brandstationen, om utrymme och omständigheter sådant medgåfve, eller i annat fall hos den af stadens åkare som disponerade största antalet hästar.

Som ofvan

In fidem

Helge Cronholm.

Till Herrar Stadsfullmäktige i Västerås.

Västerås Sjukkassors Centralförsamling har lämnat sin styrelse i uppdrag att ingå till Stadsfullmäktige i Västerås med anhållan att en ambulansvagn måtte på stadens bekostnad anskaffas. Ju mera staden växer i folkmängd, ökas naturligtvis olycksfallen i antal och behofvet af ett lämpligt, lätt åtkomligt fordon för transporten af skadade eller annars sjuka till hemmet eller sjukhuset har blifvit allt mer kännbart. Vagnen torde lämpligen kunna stationeras å brandstationen, där hästar och körkarl ständigt äro till hands.

Styrelsen får därföre vördsamt hemställa, att herrar stadsfullmäktige måtte besluta, att en ambulansvagn inköpes att vid behof af stadens invånare kostnadsfritt användas.

Västerås den 25 sept. 1912.

Å Styrelsens vägnar:

J. G. Fagerman.
Ordförande.

Denna skrifvelse upptages som min motion.

J. P. Malmberg.

N:o 13.

Drätselkammarens och Vatten- och Gasverksstyrelsens förslag ang. upptagande af en ny sugbrunn vid Hesslö.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Vatten- och Gasverksstyrelsen till Drätselkammaren inlämnat bifogade till Stadsfullmäktige ställda framställning om beviljande af ett anslag å sjuttontusen sjuhundra (17,700) kronor för upptagande af en ny sugbrunn vid vattenverket i Hesslö, får Drätselkammaren, med öfverlämnande af berörda framställning

till Stadsfullmäktiges pröfning, tillstyrka bifall till densamma samt föreslå, att anslaget måtte beviljas att utgå af lånemedel.

N:o 13 *ang. ny sugbrunn vid Hesslö.*

Västerås den 13 Februari 1913.

På Drätselselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Browaldh.

Till Herrar Stadsfullmäktige i Västerås.

Då vid vattenverket i Hesslö endast tvenne sugbrunnar finnas upptagna och vattenåtgången med hvarje år tilltager, har det visat sig nödvändigt upptaga ännu en brunn. Under den varmare årstiden 1912 uppgick vattenåtgången per dygn ofta till omkring 3000 kbm. Vid dylika tillfällen bör antalet sugbrunnar vara så stort, att vattnets tillströmningshastighet fortfarande är lugn, enär vattnet i annat fall i allt för hög grad suger med flytsand, som inom kort tid kan tilltäppa de vattenförande jordlagren äfvensom brunnarnas filter och filterdukar; härtill kommer att vattnets kvalitet blifver sämre.

Af brunnarna upptogs den ena samtidigt som vattenverket byggdes, den andra ett år senare. Brunnarna hafva alltså arbetat i resp. 6 och 5 år, hvilket gör, att de nu behöfva rengöras från flytsand och andra fasta ämnen, som fastnat i filterduken, såsom kalk o. d. Då brunnarnas rengöring kräfver en tid af flera veckor och den ena brunnen icke är i stånd att under tiden lämna erforderligt vatten, är upptagandet af ytterligare en brunn af behofvet påkalladt.

Vid bestämmandet af platsen för nya brunnen, hvilket skett med tillhjälp af rätt omfattande profborrningar, har i möjligaste mån hänsyn tagits såväl till framtida utvidgningar vid vattenverket som ock till lämpliga och vattenförande jordlager.

Kostnaderna för brunnen äro, såsom af bifogade förslag framgår, beräknade till 17,700 kronor.

Under åberopande af hvad här anförts får Vatten- och Gasverksstyrelsen hemställa,

att Stadsfullmäktige ville för ifrågavarande ändamål bevilja ett anslag af 17,700 kronor att utgå af lånemedel.

Västerås den 14 januari 1913.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

Martin Jonsson.

Gerh. Gustafson.

N:o 13

ang. ny sugbrunn vid Hesslö.

Kostnadsförslag n:r 145 å sugbrunn vid vattenverket i Hesslö.

8 st. 2,5 m. tuber af 10 m/m martinplåt, höjd 1,4 m., 10,000 kg. à 40 öre	4,000: —	
Till förskrufning af tuberna erforderlig bult	40: —	
1 st. 10 m. lång stege af järn, pr m. à 9: —	90: —	
Frakter	150: —	4,280: —
Tak af plåt på bräder med underbyggnad af träkonstruktion jämte större ventilationshuf		225: —
70 m. 4″ galv. rör à 11: —	770: —	
12 st. 4″ galv. muffar à 4: 25	50: —	
Borrning af rören, 8 rör à 6: 25	50: —	
Spetsändar, 6 st. à 5: —	30: —	900: —
Filterduk af extra kvalitet, 16 m. à 14: —	225: —	
Pålödning af duken, gör för 6 rör à 40: —	240: —	465: —
Schaktning: 2 m. djup, medeldiam. 5,5 m., gör 48 kbm. à 2: 50	120: —	
Schaktning: 9 m. djup inuti tuberna, gör 55 kbm. à 35: —	1,925: —	
Transport af 65 kbm. grus à 2: —	130: —	2,175: —
Tubernas förskrufning och sänkning medelst belastning		280: —
Nedslagning af 45 m. 4″ rör à 6: —		270: —
Iordningställande af filterbädd af singel		50: —
Sugledning: 45 m. 14″ fläns- och muffrör à 45: —	2,020: —	
Rördelar	150: —	
2 st. 14″ ventiler à 190	380: —	
1 st. 14″ bottenventil	200: —	
Bly, diktgarn, koks och läggning jämte inbyggnad af rören i brunnen med härför erforderlig järnkonstruktion	250: —	
Frakter	75: —	
Upptagning och igenfyllning af rörgrafven, 200 kbm. à 3: —	600: —	
1 st. ventilbrunn af betong	300: —	3,975: —
Virke, järn och spik till landgångar och ställningar, samt hinkar, kärror, linor, spadar, spett m. m.		600: —
Vattenlänsning: hyra för härför erforderligt maskineri, erforderliga sug- och tryckledningar, frakter, montering m. m.	800: —	
Kraft: 15 kw. under 1,100 timmar, gör 16,500 kwt. à 6 öre	990: —	1,790: —
Arbetsledning, 110 dagar à 8: —		880: —
Oförutsedt c:a 7 %		1,110: —
Utgifter för verkställd profborrning		700: —
	Kronor	17,700: —

Västerås den 10 December 1912.

Gerh. Gustafson.

N:o 14.

Drätselkammarens utlåtande i fråga om brandordningens tillämpning utom stadsplanen.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige genom beslut den 28 november 1912 för utlåtande af Drätselkammaren remitterat ett af Brandstyrelsen framställdt förslag angående tillämpning af stadens brandordning för vissa områden utom stadsplanen och Drätselkammaren i sin ordning remitterat frågan för ytterligare utredning till Brandstyrelsen, har denna inkommit med bilagda utlåtande.

Såsom eget yttrande i ärendet får Drätselkammaren, då det numera synes utredt, att det framställda förslaget angående brandordningens tillämpande äfven för vissa utom stadsplanen belägna områden icke medför några nya ekonomiska uppoffringar för staden, äfven för sin del tillstyrka detsamma.

Beträffande den af Brandstyrelsen berörda frågan angående behofvet af förenklingar i brandordningens bestämmelser rörande brandsyn, får Drätselkammaren understödja Brandstyrelsens påpekande i detta afseende samt föreslå, att genom Brandstyrelsens försorg förslag utarbetas till brandordningens reviderande såväl i denna punkt som i öfriga delar, där en förändring på grund af den utsträckta tillämpningen kan blifva erforderlig.

Västerås den 17 Februari 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Browaldh.

Till Västerås Stads Drätselkammare.

Med anledning af Drätselkammarens skrifvelse af den 5 sistlidne December, hvari anhålles hos Brandstyrelsen om uppgift å de åtgärder och eventuella kostnader, som kunna blifva en följd däraf, att stadens brandordning skulle enligt Brandstyrelsens förslag tillämpas äfven för områden utom stadsplanen, får Brandstyrelsen afgifva följande utlåtande.

Med hänvisning till sin skrifvelse af den 20 Oktober 1911 ställd till Magistraten får Brandstyrelsen fortfarande vidhålla samma mening, som däri uttalas, med tillägg af, att vare sig dess här åberopade förslag bifalles eller ej blir brandkåren moraliskt skyldig utrycka i händelse af eldsolycka till dessa utom stadsplan liggande områden, med användande af den vattentillgång, som af bilagda kartor synes eller som kan ytterligare komma att ökas därigenom att utvidgning af gatunätet sker, eller för andra ändamål genom stadens eget föranstaltande då härmed ju äfven kan följa utläggning af vattennätet.

N:o 14

ang. brand-ordningens tillämpning utom stads-planen.

Men då Brandstyrelsen i detta sitt förslag endast ser en åtgärd från stadens sida att minska eldfaran å dessa områden och därigenom i gifven följd i sin mån medverka till att brandkårens utryckning kommer att äga rum mindre ofta till dessa delar, till hvilka enligt brandordningen brandkåren icke har skyldighet göra utryckning, på samma gång såväl Magistraten genom brandsynenämndens, som brandmyndighetens påpekning och tillsägelser blefve efterföljda, kan styrelsen icke finna att häraf skulle förorsakas någon annan kostnad för staden än den som uppstår genom att ytterligare en brandsyneafdelning skulle utgå till dessa områden, lika litet som från Brandstyrelsens sida någon särskild åtgärd behöfde vidtagas. Då som ofvan nämdt det sakförhållande kommer att äga rum, att brandkåren i händelse af eldstillbud alltid ser sig förpliktigad utrycka, blir ju staden äfven beroende häraf, vare sig dessa områden underställas brandordningen och brandsyn komme att till dem utgå, eller ej, enär Brandstyrelsen oberoende häraf kan sin plikt likmätigt anse sig skyldig, där så kan påfordras, hos Stadsfullmäktige framställa förslag om en eller annan brandposts utläggande i förlängning af det nät som staden redan har.

I sammanhang härmed har Brandstyrelsen ansett sig böra påpeka önskvärdheten af, att Brandsyneinstitutionen förenklades och anordnades på ett mera praktiskt och effektivt sätt, exempelvis som förhållandet sker å andra orter, att sotarmästaren under årets lopp, då han fullgör sitt sotningsarbete, vore af staden bemyndigad öfvervaka eldstädernas och härmed sammanhängande förhållande och inför staden ansvarig, samt skyldig anmäla alla brister å eldstäder m. m. till magistraten, eller polismyndigheten.

Västerås den 7 Februari 1913.

Å Brandstyrelsens vägnar:

Petrus Tersmeden.

C. G. Sjöqvist.

N:o 15.

Kommittérades för utredning af fråga om anskaffande af elektrisk kraft till staden betänkande jämte Drätselkammarens utlåtande däröfver.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I anledning af en utaf Direktör S. Edström hos Stadsfullmäktige väckt motion utsågo Stadsfullmäktige i December 1909 en kommitté, bestående af förslagsställaren och undertecknad, som inom kommittén utsetts till ordförande, jämte Herrar A. V. Nordin, G. Enhörning, J. Fredholm och G. Andersson för utredning af frågan om anskaffande af elektrisk kraft till staden.

Då detta ärende genom motion väcktes till lif var frågan om utbyggande af de så kallade Tyttbofallen i Dalälfven synnerligen aktuell. Ägarne af fallen

N:o 15 *ang. elektrisk kraft till staden.*

hade erhållit vederbörande domstols tillåtelse att utbygga fallen och tillstånd att öfverbygga Kungsådran hade äfven vunnits. Tanken var att staden skulle ingå i ett större kraftbolag med ägarne af fallen samt kommuner och större industriella företag inom Västmanland och angränsande län såsom delägare, hvilket bolag skulle utbygga fallen samt afyttra den erhållna kraften.

Det visade sig emellertid att samma falls inköpande och utbyggande skulle medföra så stora kostnader, mellan 5 och 6 millioner kronor, att med de kraftabonnenter, som stode till buds, företaget icke kunde blifva ekonomiskt bärande och sedan staten numera gjort anspråk på äganderätt till fallen, har naturligen frågan om desammas förvärfvande af enskilde förfallit.

Kommitterade hafva därefter riktat sina tankar på erhållande af elektrisk kraft från den så kallade Storforsen vid Avesta i Dalälfven, men då äfven beträffande samma vattenfall kan äfventyras, att äganderätten till detsamma icke är i nuvarande innehafvares hand ostridig, har med föreslagen utbyggnad af detta fall uppskjutits och frågan om erhållande därifrån af kraft till staden fått förfalla.

Sedan härefter genom motion af Herr G. Enhörning fråga uppkommit om förvärfvande åt staden af elektrisk kraft från Ramnäs vattenfall i Kolbäcks ån och kommitterade genom Stadsfullmäktiges beslut den 26 Maj år 1912 förstärkts med Herrar E. Falk och Ingeniören V. Saxenberg samt behofvet af elektrisk kraft blifvit alltmera trängande hafva kommitterade öppnat underhandlingar om hyrande af kraft *dels* af nuvarande ägaren till Ramnäs vattenfall, hvilka äro afsedda att fullständigt utbyggas, *dels* ock af Kungl. Vattenfallsstyrelsen, sedan statsmakterna fattat beslut om utbyggande af Elfkarlebyfallet i Dalälfven samt erbjudande gifvits att från sistnämnda fall draga en kraftledning till Västerås.

Samtidigt härmed hafva underhandlingar förts med ägaren af Mölntorps vattenfall i Kolbäcksån om förvärfvande af detsamma åt staden.

Sedan ägaren af Ramnäs vattenfall återtagit sitt erbjudande att tillhandahålla den för Västerås stad behöfliga kraftkvantiten utöfver hvad Nya Aktiebolaget Svenska Metallverken enligt kontrakt med samma vattenfalls ägare redan disponerade, har sistnämnda Aktiebolag erbjudit sig att tillhandahålla Västerås stad elektrisk kraft i form af trefasig växelström med 6,000 volts hufvudspänning med 50 perioder att af bolaget levereras vid dess nuvarande transformatorhus invid Korsängsgatan till pris af 6,5 öre pr kwttimme utan någon garanti från stadens sida för minimikvantit.

Ägaren af Mölntorps vattenfall i Kolbäcks ån, Mölntorps Aktiebolag, har erbjudit staden att inköpa dess vattenfall i Kolbäcksån mot en köpeskilling af 275,000 kronor och med säljaren förbehållen rätt af 65 kwt mot ett arrende af 3,5 öre per kwt timme och vid vattenmängd under 12 sekund-kubikmeter förmånsrätt till 30 kwt.

Af Kungl. Vattenfallsstyrelsen har erbjudits staden att förhyra kraft till ett årligt grundpris af 75 kronor för hvarje *abonnerad* kwt dygnskraft och 50 kronor för hvarje under året uttagen kwt dagkraft jämte en förbrukningsafgift af 0,5 öre för kwt timme dygnskraft energi och 1,5 öre för kwt timme dagkraft energi med en beräknad kraftåtgång för staden årligen till en början af 75 kwt dygnskraft och 125 kwt dagkraft samt rätt att öka kraftuttagningen till högst 600 kwt, hvaraf högst 200 kwt dygnskraft.

N:o 15
ang. elektrisk kraft till staden.

Kostnaden för inköp och utbyggande af Vattenfallet vid Mölntorp skulle med ledningar och nödiga anordningar gå till ett belopp af cirka 564,000 kronor för första utbyggnaden.

Uttagande af den utaf Kungl. Vattenfallsstyrelsen erbjudna kraft skulle draga en kostnad af circa 80,000 kronor.

Anordningen för uttagande af den utaf Nya Aktiebolaget Svenska Metallverken erbjudna kraft skulle draga ett belopp af cirka 57,000 kronor.

Kostnaden för ett nytt diesel aggregat inom stadens elektricitetsverk, hvilket blir nödvändigt anskaffa, därest staden ej från annat håll kan förhyra kraft, hafva beräknats till 105,000 kronor.

Af Vatten- och Gasverksstyrelsen har uppgjorts en jämförande tablå utvisande kostnaderna för elektrisk kraft såväl från stadens nuvarande kraftstation som ock genom antagande af något utaf de från Nya Aktiebolaget Svenska Metallverken eller Kungl. Vattenfallsstyrelsen erhållna anbud. *Bil. A.*

Härtill har Ingeniören Gerhard Gustafsson fogat ett P. M. rörande inköp af Mölntorps vattenfall. *Bil. B.*

Då erbjudandet från Nya Aktiebolaget Svenska Metallverken beträffande den kraft, som kan stå staden till buds, icke innebär någon trygghet för framtiden om fyllande af ökadt kraftbehof och kraft därifrån kommer att draga högre pris än öfriga anbud innebära, anse kommiterade, att staden icke bör reflektera på att från Nya Aktiebolaget Svenska Metallverken få sitt kraftbehof fylldt.

Ehuru det af Mölntorps Aktiebolag gjorda erbjudande om försäljning till staden af Mölntorps vattenfall icke i och för sig synes oantagligt, därest staden ägde förmåga att tillgodogöra sig all den kraft, som från fallet kan uttagas, men staden för närvarande icke är i stånd härtill vare sig för eget eller andras behof samt då ett inköp och monterande af Mölntorps vattenfall kommer att medföra synnerligen afsevärdt kapitalutlägg, som till äfventyrs under längre tid icke kommer att förräntas, kunna kommitterade icke tillstyrka, att staden inköper Mölntorps vattenfall.

Vidkommande åter erbjudandet från Kungl. Vattenfallsstyrelsen, hvilket erbjudande, som i form af förslagskontrakt *Bil. C.* bifogas denna skrifvelse, få kommitterade påpeka den stora fördel, som ligger däruti, att staden kommer i förbindelse med staten och dess stora möjligheter till kraftleverans.

Såsom önskemål få kommitterade dock framhålla, att den maximikraft, staden kan blifva berättigad uttaga, sättes så högt som möjligt samt att, därest större kraftbelopp, än beräknadt är, kan från Elfkarleby-fallen uttagas eller nya kraftkällor därmed förenas, staden erhåller optionsrätt för möjligen blifvande ny industri inom staden att tillgodogöra sig ökad kraftmängd utöfver i kontraktet bestämd maximikvantit.

Kommitterade få följaktligen hemställa:

att Stadsfullmäktige ville uppdraga åt dess Vatten- och Gasverksstyrelse att, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Vattenfallsstyrelsens erbjudande samt om möjligt med iakttagande af ofvannämnda önskemål, å stadens vägnar träffa aftal med Vattenfallsstyrelsen om leverans af elektrisk kraft till staden.

Kommitterade anse sig slutligen böra meddela, att Vattenfallsstyrelsen uttalat den önskan, att staden inom innevarande månads utgång ville lämna svar, huruvida staden för dess behof önskar erhålla kraft från Elfkarlebyfallet. Då ärendet sålunda kan anses brådskande hafva kommitterade, oaktadt remiss från Stadsfullmäktige ej skett, anhållit om Drätselkammarens yttrande i ämnet.

N:o 15 *ang. elektrisk kraft till staden.*

Västerås den 10 Februari 1913.

Å kommitterades vägnar:

John Karlsson.

Till Herrar Kommittérade för anskaffande af elektrisk kraft till staden.

Angående Kungl. Vattenfallsstyrelsens och Nya Aktiebolaget Svenska Metallverkens erbjudanden rörande leverans af elektrisk energi till Västerås stad får Vatten- och Gasverksstyrelsen afgifva följande yttrande.

Såväl Vattenfallsstyrelsens som Metallverkens erbjudanden afse leverans af växelström af för stadens elektricitetsverk lämplig spänning och lämpligt periodtal, nämligen c:a 6,000 volt med 50 perioder. I detta afseende äro anbuden alltså jämnställda. Vattenfallsstyrelsen skall leverera strömmen i transformatorstation, som af Vattenfallsstyrelsen uppföres vid stadsgränsen, Metallverken vid sin transformatorstation invid Korsängsgatan.

Vidkommande först Vattenfallsstyrelsens erbjudande, som affattats i form af kontraktsförslag och som afser att leverera energien från Älfkarleby, är med afseende på kostnaderna i efterföljande jämförelser uppställda mellan vattenkraften och alstring af kraft medelst elektricitetsverkets eget maskineri. Härvid är bortsedt från verkets nuvarande ränta och amortering, enär staden under alla förhållanden har att erlägga dessa utgifter. Brännoljeåtgången är satt till 350 gram per kwt. och priset å råolja till 100 kronor per ton. Först göres en jämförelse för det senast gångna året.

Kraft från Älfkarleby:

Enligt kontraktets bestämmelser skulle staden då hafva uttagit vid transformatorstationen:

75 kw. dygnskraft à 75: —	5,625: —	
85 „ dagkraft à 50: —	4,250: —	
(4,000 × 75) kwt. à 0,5	1,500: —	
(2,000 × 85) „ „ 1,5	2,550: —	13,925: —
Erforderliga kablar mellan transformatorstationen och elektricitetsverket jämte erforderlig instrumentering belöpa sig på:		
kablarna kr. 40,000: —; ränta o. amort. à 8 %	3,200: —	
instrumenter kr. 5,500: —; ränta o. amort à 10 %	550: —	3,750: —
	Kronor	17,675: —

eller c:a 4,4 öre per kwt.

N:o 15
ang. elektrisk kraft till staden.

För denna kostnad hade elektricitetsverket vid sin instrumenttafla erhållit c:a 405,000 kwt. ström, hvaraf $^2/_3$ likström.

Kraft från eget maskineri:

405,000 × 0,35 × 0,10	14,175: —
405,000 × 0,003, (smörjoljor, trassel, repararationer m. m.)............	1,215: —
Kronor	15,390: —

eller c:a 3,8 öre per kwt.

Af denna beräkning framgår, att år 1912 driften icke var af den omfattning, som erfordras för att med fördel kunna tillgodogöra sig det i kontraktet upptagna kraftbeloppet.

Om staden ej abonnerar på vattenkraft, måste elektricitetsverkets maskineri år 1915 utökas med ännu ett aggregat, bestående af dieselmotor, likströms- och växelströmsgeneratorer för c:a 350 kw. med tillhörande instrumentering, belöpande sig på en kostnad af c:a 105,000 kronor. Enligt Vattenfallsstyrelsens erbjudande skulle leverans af vattenkraft påbörjas den 1 juni 1915. Antages detta erbjudande, måste i stället för dieselaggregat ett elektriskt omformareaggregat med tillhörande instrumentering och förut omnämnda kablar mellan transformatorstationen och elektricitetsverket anläggas. Anläggningskostnaden blir i detta fall c:a 80,000 kronor eller 25,000 kronor mindre än för ett dieselaggregat. Vid den omsättning, som då kan påräknas vid verket, ställa sig kostnaderna i de olika fallen på följande sätt:

Kraft från Älfkarleby:

75 kw. dygnskraft à 75: —			5,625: —	
125 kw. dagkraft à 50: —			6,250: —	
(4,800 × 75) kwt. à 0,5			1,800: —	
(2,000 × 125) kwt. à 1,5			3,750: —	17,425: —
Ränta och amortering:				
omformareaggregat m. fundament...	30,000: —			
kablar	40,000: —			
	70,000: —	à 8 %	5,600: —	
Instrumentering	10,000: —	à 10 %	1,000: —	6,600: —
			Kronor	24,025: —

eller c:a 4,6 öre per kwt.

För denna kostnad erhålles vid elektricitetsverkets instrumenttafla 520,000 kwt. ström, hvaraf $^2/_3$ likström.

Kraft från eget maskineri:

520,000 × 0,350 × 0,10				18,200: —
520,000 × 0,003 (smörjoljor, trassel reparationer m. m.)				1,560: —
Ränta och amortering:				
maskinaggregat m. fundament	105,000: —	à 8 %	8,400: —	
instrumentering	4,500: —	à 10 %	450: —	8,850: —
därjämte måste personalen ökas med en maskinist				1,500: —
			Kronor	30,110: —

eller c:a 5,8 öre per kwt.

N:o 15 *ang. elektrisk kraft till staden.*

År 1916 skulle alltså vattenkraften medföra en besparing för verket af c:a 6,000 kronor.

Enligt *Svenska Metallverkens erbjudande* skulle samma kraftmängd belöpa sig på:

520,000 × 6,5					33,800: —
Ränta och amortering å erforderliga anläggningar:					
omformareaggregat	c:a	30,000: —			
kablar	„	17,000: —			
		47,000: —	à 8 %	3,760: —	
instrumentering	„	10,000: —	„ 10 %	1,000: —	4,760: —
				Kronor	38,560: —

eller c:a 7,4 öre per kwt.

Detta öfverstiger sålunda Vattenfallsstyrelsens anbud.

För att se, huru kostnaderna ställa sig något senare, har beräkning gjorts äfven för år 1919.

Kraft från Älfkarleby:

75 kw. dygnskraft à 75: —	5,625: —	
125 kw. dagkraft à 50: —	6,250: —	
(6,500 × 75) kwt. à 0,5	2,440: —	
(2,680 × 125) kwt. à 1,5	5,035: —	19,350: —
Ränta och amortering lika med föregående		6,600: —
	Kronor	25,950: —

eller c:a 3,7 öre per kwt.

Kraft från eget maskineri:

700,000 × 0,35 × 0,1	24,500: —	
700,000 × 0,003	2,100: —	26,600: —
Ränta och amortering samt aflöning till en maskinist lika med föregående		10,350: —
	Kronor	36,950: —

eller c:a 5,3 öre per kwt.

Besparingen för detta år genom användande af vattenkraft skulle sålunda utgöra 11,000 kronor.

Såsom jämförelse lämnas ännu en utredning, huru kostnaderna skulle ställa sig år 1919, om den energi, som elektricitetsverkets nuvarande maskiner kan alstra, framställes genom dessa och härutöfver erfoderlig energi — de öfre belastningarna — uttages från Svenska Metallverken. Erforderlig ström vid elektricitetsverkets instrumenttafla 1,520,000 kwt.

Häraf kan alstras i eget verk 1,150,000 kwt., hvaraf 350,000 kwt. i turbinhuset.

800,000 × 0,35 × 0,10	28,000: —
800,000 × 0,003	2,400: —
Tillkommer för en maskinist	1,500: —
370,000 kwt. à 6,5	24,050: —
Ränta och amortering	4,760: —
Kronor	60,710: —

eller c:a 4,1 öre per kwt.

N:o 15
ang. elektrisk kraft till staden.

Rörande Vattenfallsstyrelsens förslag till kontrakt anser Vatten- och Gasverksstyrelsen, att följande ändringar böra vid detsamma företagas:

§ 1. "6,000" ändras till "6,300".

§ 2 mom. 1 b). Följande tillägg göres: "samt äfven bereda plats åt staden för apparater och instrument för tre utgående linjer". Dagkraften ökas till 125 kw.

§ 3 c). I första raden mellan orden mark och utföra inskjutes: "enligt villkor, hvarom öfverenskommelse träffas".

§ 5. I andra satsen utbytes "sina" mot "båda parternas".

§ 7. Orden "abonnerad" och "uttagen", det första i tredje, det andra i fjärde raden uppifrån, understrykas.

§ 10 b). "annan tid än från kl. 1/2 7 f. m. till kl. 6 e. m." utbytes mot "mera än 10 timmars tid per dygn" med tillägg af "Inträffar dylikt förhållande, skall staden i god tid underrättas därom". "mellan kl. 6 e. m. och 1/2 7 f. m." utbytes mot "å annan tid".

§ 12. Satsen "Den skada, som tillfogas — — — ersätta Styrelsen," bör bortfalla.

§ 14. "utan vidare" utbytes mot "om föregående skriftligt föreläggande visat sig utan resultat".

Därjämte anser styrelsen synnerligen önskvärdt, att maximibeloppet ökas från 600 till minst 700 kilowatt, hvaraf 250 kw. dygnskraft.

I sammanhang med ofvanstående utredning vill styrelsen emellertid begagna tillfället som sin åsikt framhålla, att den lyckligaste lösningen af Västerås stads kraftfråga vore, om staden kunde förvärfva eget vattenfall för alstring af för samhället behöflig elektrisk energi. Härigenom vunnes trygghet att för lång tid framåt erhålla kraft till ett pris, som sannolikt komme att understiga det pris, hvilket nu erbjudes.

Västerås den 8 februari 1913.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

Martin Jonsson.

Gerh. Gustafson.

P. M. rörande inköp af Mölntorps vattenfall.

Tages vattenfallets hela effekt i anspråk — 3 st. maskinaggregat skulle då uppsättas — belöper sig enligt af ingenjör G. Andersson upprättat kostnadsförslag anläggningen på 592,000 kronor och årlig ränta och amortering jämte drifts- och administrationskostnader på 62,000 kronor, tages endast 2/3 af fallets effekt i anspråk, om sålunda endast 2 maskinaggregat uppställas, uppgår enligt samma kostnadsförslag anläggningen till 564,000 kronor och årliga kostnaderna till 55,000 kr. I anläggningskostnaderna är inberäknadt 275,000 kronor för vattenfallet.

N:o 15 *ang. elektrisk kraft till staden.*

Då anbud nu föreligger från Vattenfallsstyrelsen rörande leverans af kraft från Älfkarleby och detta anbud enligt verkställd utredning är fördelaktigt för staden, är i efterföljande visadt, huru tillgodogörandet af kraft från Mölntorp ställer sig jämfört med kraft från Älfkarleby. För erhållande af fullt jämförliga tal äro i båda fallen kraftbeloppen uppmätta på sekundära sidan i den transformatorstation, som skulle uppföras vid stadsgränsen. Uppmätt på detta ställe representerar hela kraftbeloppet från Mölntorp en effekt af 720 kw. under halfva delen af året och 590 kw. under årets andra hälft. $^2/_3$ häraf motsvarar 475 resp. 390 kw.

I Vatten- och Gasverksstyrelsens beräkningar af den 8 innevarande februari rörande bl. a. kraft från Älfkarleby äro de minsta kraftbelopp, å hvilka staden utan risk att icke erhålla användning för kraften kan abbonera, insatta. Sålunda skulle staden år 1916 kunna uttaga 200 kw. från Älfkarleby mot en kostnad af 17,425 kronor för 610,000 kwt., gör 2,9 öre per kwt., år 1919 samma effektbelopp men med större användningstid mot 19,350 kronor för 820,000 kwt., gör 2,4 öre per kwt. Såsom i föregående är omnämndt, belöper sig årligen kostnaden för Mölntorp, utbyggt till $^2/_3$ af dess kapacitet, på 55,000 kronor. Mot denna kostnad har emellertid staden, efter att hafva tillgodogjort sig 200 kw., ytterligare 275 resp. 190 eller i medeltal 230 kw. att tillgå. Äfven af denna öfverloppskraft kan elektricitetverket under den mörkare årstiden mottaga en del energi. Sålunda skulle verket år 1916 vid transformatorstationen kunna uttaga cirka 250,000 och t. ex. år 1919 cirka 375,000 kwt. Vid uttagande af kraft från Älfkarleby skulle denna energi alstras med dieselmotorerna. I Vatten- och Gasverksstyrelsens utredning är vid dieselmotorkraft för år 1912 kostnaden för driftmaterialier och reparationer beräknad till 3,8 öre per kwt. vid elektricitetsverkets instrumenttafla. På grund af förluster vid omtransformering blir motsvarande kostnad vid transformatorsstationen 3,3 öre. Uttages sålunda ofvannämnda kraftbelopp från Mölntorp, göres därigenom år 1916 en besparing af cirka 8,000 kronor och 1919 af cirka 12,000 kronor.

När en gång i tiden all kraft från Mölntorp kan fullt utnyttjas, ställer sig denna kraft minst lika billig som kraft från Älfkarleby. Som man emellertid ej känner den tidpunkt, då detta inträffar, och under tiden staden genom att uttaga kraft från Älfkarleby gör besparingar af flera tusen kronor om året, synes under nuvarande förhållanden uttagandet af kraft från Älfkarleby vara att föredraga framför inköp af Mölntorps vattenfall.

Västerås den 13 februari 1913.

Gerh. Gustafson.

KONTRAKT

mellan Kungl. Vattenfallsstyrelsen, här nedan kallad Styrelsen, och Västerås stad, här nedan kallad Staden angående leverans af elektrisk energi.

N:o 15

ang. elektrisk kraft till staden.

§ 1.

På de i detta kontrakt angifna villkoren förbinder sig Styrelsen att leverera och Staden att mottaga elektrisk energi i form af trefasig växelström om formalt 50 prioder per sekund och c:a 6,000 volts hufvudspänning. Leveransen fullgöres vid de i § 4 omförmälda mätapparaterna å sekundärsidan af den transsormatorstation,, Styrelsen uppför å öfverenskommen lämplig plats invid Västerås stads gräns.

§ 2.

Mom. 1.

Styrelsen förbinder sig:

a) att till den i § 1 omförmälda transformatorstationen på sin bekostnad framdraga för energileveransen erforderlig elektrisk ledning, utförd såsom dubbellinie å järnstolpar, samt att därefter ombesörja och bekosta densammas underhåll;

b) att i god tid i den ofvan omförmälda tranformatorstationen, hvilken bygges och underhålles af Styrelsen, bereda lämplig plats för Stadens i § 4 omförmälda mätare och framdraga ledningar för deras inkoppling;

c) att den 1 juni 1915 börja leveransen af elektrisk energi i den omfattning, att Staden vid den i § 1 omförmälda leverenspunkten kan uttaga:

75 kilowatt dygnskraft tillgänglig året om dag och natt, samt

115 kilowatt dagkraft med vissa inskränkningar i fråga om användningstiden under natten i enlighet med bestämmelserna nedan i § 10 tillgänglig året om.

Mom. 2.

a) Abonenten äger rätt att efter skriftlig anmälan, innehållande uppgift om det kraftbelopp Staden önskar uttaga, hvarje år från och med år 1916 öka kraftuttagningen utöfver de belopp, som Staden under det närmast föregående året haft rätt att uttaga, med högst 25 kilowatt dygnskraft och 25 kilowatt dagkraft, intill en total kraftuttagning af högst 600 kilowatt, hvaraf högst 200 kilowatt dygnskraft. Nämnda anmälan skall vara inlämnad senast den 1 juli året före det år, då ökningen erfordras.

b) Hindras Styrelsen af force majeure från utförandet af Styrelses projekterade, för energileveransen erforderliga anläggningar, framflyttas tiden för energileveransens påbörjande i motsvarande mån.

c) Det högsta effktbelopp dygnskraft resp. dagkraft, som Staden i enlighet med det ofvan sagda under hvarje särskildt år äger rätt att uttaga, benämnes nedan den för året ifråga abonnerade dygnskrafteffekten resp. dagkrafteffekten.

§ 3.

Staden förbinder sig:

a) att afgiftsfritt å fastighet, som af Staden äges eller innehafves upplåta mark för framdragande af kraftledningen till den i § 1 omförmälda punkten samt om möjligt förskaffa Styrelsen rätt att framdraga samma ledning äfven öfver annan tillhörig mark, på villkor, som bestämmas i Styrelsens bifogade kontraktsformulär angående kraftledningsservitut;

b) att låta Styrelsen öfver fastighet, som af Staden äges eller innehafves på sätt, hvarom närmare öfverenskommelse träffas, framdraga kraftledningar till andra abonnenter på villkor, som bestämmas i det i § 3 mom. a) omförmälda kontraktsformuläret. **N:o 15.** *ang. elektrisk kraft till staden.*

c) att tillåta Styrelsen att å Stadens mark utföra och för all framtid begagna sådana anläggningar, som kunna erfordras för uppfordring samt till- och afledning af för den omförmälda transformatorstationens behof erforderligt vatten.

Den mark, som enligt ofvanstående skall af Staden upplåtas åt Styrelsen, skall Styrelsen äga rätt att tillträda senast tre månader efter därom till Staden gjord skriftlig tillsägelse, dock tidigast den 1 juli 1913.

§ 4.

För uppmätning af Stadens förbrukning uppsätter och underhåller Styrelsen på sin bekostnad i den ofvan omförmälda transformatorstationen en registrerande kilowattimmemätare för oliksidig belatsning, som i siffror utvisar den för hvarje kvartstimme förbrukade energien.

Staden skall på sin bekostnad uppsätta och underhålla på af Styrelsen anvisad plats i transformatorstationen en registrerande kilowattimmemätare, afsedd att å Stadens vägnar göra enahanda mätningar, som rörande Styrelsens mätare i denna § angifvits.

Mätapparaterna skola vara af typ, som Syrelsen bestämmer.

§ 5.

De i § 4 omförmälda mätarna skola högst två (2) gånger i månaden på bestämd dag, hvarom Styrelsen skriftligen underrättar Staden, af Styrelsen afläsas, och äger ombud för Staden att vid afläsningarna närvara.

Hvardera parten äger att plombera sina mätare.

Kommer icke Stadens ombud tillstädes på sådan Styrelsens kallelse, som nyss nämnts, äger Styrelsen likväl rätt att bryta plomberna.

Styrelsen medgifver Staden rätt att erhålla tillträde till mätarrummet i Styrelsens transformatorstation för att besiktiga och afläsa mätarna.

§ 6.

Om Styrelsens och Stadens i § 4 omförmälda mätapparater trots iakttagande af deras uppmätta konstanter sinsemellan angifva olika energiförbrukning, förfares på följande sätt:

Om Stadens mätare angifva värden, som icke afvika från de af Styrelsens mätare angifna med mer än 5 % af dessa, läggas medelvärdena för båda till grund för beräkning af afgiften, för så vidt ej af afläsningarna tydligt framgår, att båda mätarna äro felaktiga, i hvilket fall förfares så, som i denna § under e) angifves.

Om Stadens mätare angifva värden, som afvika från de af Styrelsens mätare angifna med mer än 5 % af dessa, kontrolleras de båda olika visande mätarna, och konstanterna bestämmas vid första lägliga tillfälle af ombud för Styrelsen, hvarvid Staden äger rätt att genom ombud närvara.

N:o 15 *ang. elektrisk kraft till staden.*

a) Skulle därvid den ena mätaren visa sig defekt, men den andra brukbar, beräknas förbrukningen efter den brukbara mätaren med tillämpning af den nya konstanten.

b) Skulle båda mätarna visa sig brukbara, men med förändrade konstanter, beräknas förbrukningen efter den mätare, hvars konstant ändrats minst, med tillämpning af den nya konstanten.

c) Skulle båda mätarna visa sig obrukbara för beräkning af förbrukningen, anses denna hafva uppgått till medelvärdet mellan de till ordningen motsvarande afläsningarna under föregående och efterföljande månader, därest icke parterna enas om att uppskatta förbrukningen efter andra iakttagelser för den tid, då mätarna varit defekta.

Skulle meningsskiljaktighet, mellan Styrelsen och Staden uppstå om mätarna eller afläsningarna, hänskjutes saken till afgörande af en opartisk person eller institution, hvarom parterna enas, eller om detta ej sker, utses af Öfverståthållareämbetet i Stockholm.

Kostnaden för dylikt afgörande bestrides af kontrahenterna till hälften hvardera.

§ 7.

Betalningen för den levererade energien erlägges med:

A. Ett årligt grundpris af sjuttiofem (75: —) kronor för hvarje abonnerad kilowatt dygnskraft och femtio (50: —) kronor för hvarje under året uttagen kilowatt dagkraft.

Den under året uttagna dagkrafteffekten anses vara medelvärdet af de fyra högsta halfmånadsafläsningarna under året å de i § 4 omförmälda mätarna, minskadt med den för året abonnerade dygnskrafteffekten. Med halfmånadsafläsning menas här den högsta medeleffekt, som under den halfva månad, hvilken en afläsning innefattar, förbrukats under någon kvartstimme.

För del af år beräknas grundpris: per hel kalendermånad med $^1/_{12}$ och per dag med $^1/_{365}$ af det stadgade årliga grundpriset.

B. En förbrukningsafgift af ett halft ($^1/_2$) öre för hvarje förbrukad kilowattimme dygnskraftenergi och ett och ett halft ($1\,^1/_2$) öre för hvarje förbrukad kilowattimme dagkraftenergi.

Den under en viss kvartstimme förbrukade dygnskraftenergien anses vara lika med den af de i § 4 omförmälda kilowattimmemätarne under samma kvartstimme registrerade totala förbrukningen till och med det kilowattimmebelopp, som svarar mot en medelförbrukning under en kvartstimme af den enligt § 2 mom. 2 c) abonnerade dygnskrafteffekten.

Den under en viss kvartstimme förbrukade dagkraftenergien anses vara lika med skillnaden mellan den af kilowattimmemätaren registrerade totala förbrukningen och den under samma kvartstimme enligt ofvanstående förbrukade dygnskraftenergien.

C. Om det största värde, som för någon afläsningsperiod (halfmånad) erhålles genom summering af den till Staden levererade kvartstimmeseffekten med den till Allmänna Svenska Elektriska A.-B. samtidigt levererade kvartstimmeseffekten, understiger summan af motsvarande halfmånadsafläsningar för Staden och Allmänna Svenska Elektriska A.-B., anses den under halfmånaden uttagna effekten uppgå till endast så stor del af den enligt mom. A af denna § uttagna effekten, som ofvannämnda största summa-värde utgör af summan af halfmånadsafläsningarna.

§ 8.

N:o 15 ang. elektrisk kraft till staden.

Betalningen utgår med vissa minimibelopp enligt nedanstående bestämmelser:

För *dygnskraften* erlägges grundpris och förbrukningsafgift motsvarande 4,000 timmars användningstid per år för hela den abonnerade dygnskrafteffekten.

För *dagkraften* erlägges dels grundpris för ett effektbelopp, lika med 80 % af den abonnerade dagkraften minus 20 % af den abonnerade dygnskraften, dels förbrukningsafgift motsvarande 2,000 timmars användning af det belopp. för hvilket dagkraftgrundpris enligt detta kontrakt skall erläggas.

Minimiafgifterna utgå till kontraktstidens slut, vare sig Staden använder sig af energien eller ej, för att Styrelsen därigenom må hållas skadelösa för de kostnader, som till följd af detta kontrakt åsamkats densamma.

§ 9.

Betalningen erlägges i efterskott efter af Styrelsen utfärdad räkning och å af Styrelsen angifven plats på följande sätt:

Senast 15 dagar efter hvarje kvartals utgång erlägges:

dels den på det gångna kvartalet belöpande minimigrundprisafgiften enligt § 8 för dygns- och dagkraften,

dels afgift enligt § 7 för de under det gångna kvartalet förbrukade kilowattimmarna dygns- och dagkraft.

Kvartalet anses utgå den sista dagen i mars, juni, september och december månader hvarje år.

Senast den 15 januari hvarje år erlägges dessutom

dels grundpris enligt § 7 mom. A) för det antal kilowatt, hvarmed den under det sistförflutna året uttagna dagkrafteffekten, bestämd så som i § 7 mom. A) säges, öfverstiger den dagkrafteffekt, för hvilken minimigrundpris under året utgått,

dels den summa, hvarmed den för det sistförflutna året enligt § 8 beräknade minimiförbrukningsafgiften eventuellt öfverstiger den enligt § 7 beräknade förbrukningsafgiften under året.

Vid sistnämnda tillfälle göres äfven afdrag för eventuellt under det gångna året inträffade driftsafbrott såsom i § 12 föreskrifves.

§ 10.

Staden förbinder sig:

a) att icke utan Styrelsens skriftliga medgifvande uttaga mer än den i § 2 mom. c) omförmälda effekten;

b) att under lågvattentid, hvarmed här afses den tid, då vattenföringen i Dalälfven vid Älfkarleby enligt Styrelsens mätningar understiger 275 sm³, icke utan Styrelsens skriftliga medgifvande uttaga dragkraft under annan tid än från kl. ½ 7 f. m. till kl. 6 e. m.

Å andra sidan förbinder sig styrelsen att utan annan afgift än den i § 7 angifna förbrukningsafgiften för dagkraft leverera det abonnerade dagkraftbeloppet äfven mellan kl. 6 e. m. och kl. ½ 7 f. m. i den mån erforderlig energi finnes disponibel vid Älfkarleby kraftverk;

c) att så länge Styrelsen på de villkor, som i detta kontrakt bestämts, åtager sig att leverera all den energi, som kan vara för Stadens behof erfor-

N:o 15
ang. elektrisk kraft till staden.

derlig, icke utan Styrelsens skriftliga medgifvande själf använda eller distribuera elektrisk energi från annan kraftkälla än Styrelsens och Stadens egna inom Stadens gräns befintliga kraftmaskineri eller meddela tillstånd till annan än Styrelsen att distribuera elektrisk energi inom Stadens gräns.

Skulle Styrelsen däremot icke åtaga sig att leverera hela det effektbelopp, Staden önskar uttaga, är Staden oförhindrad att från annat håll förskaffa sig energi, och att meddela ofvan omförmäldt tillstånd till annan än Styrelsen;

d) att icke utan Styrelsens skriftliga medgifvande direkt eller indirekt distribuera elektrisk energi utom stadens gräns;

e) att icke utan Styrelsens skriftliga medgifvande mekaniskt eller elektriskt sammankoppla det från Styrelsen matade trefasdistributionssystemet med annan kraftkälla;

Härifrån undantages Stadens inom Stadens gräns befintliga kraftmaskineri, för så vidt det är så anordnadt, att det icke inverkar störande å driften af Styrelsens anläggningar;

f) att hålla sin elektriska distributionsanläggning i godt skick i enlighet med gällande föreskrifter och så anordnad, att den icke återverkar störande på driften af Styrelsens anläggningar, och har Staden skyldighet att härutinnan ställa sig till efterrättelse Styrelsens föreskrifter, som visa sig vödvändiga;

g) att såvidt det är praktiskt möjligt och beror af stadens anordningar, belasta de tre faserna så lika, att strömstyrkan vid mätapparaterna i transformatorstationen i den mest belastade fasen icke med mer än 5 % öfverstiger strömstyrkan i den minst belastade fasen;

h) att vid uttagning af hela den abonnerade effekten icke hålla lägre effektfaktor vid mätapparaterna i transformatorstationen än 0,90 samt att vid lägre kraftförbrukning icke uttaga större induktiv ström än vid uttagning af hela den abonnerade effekten är tillåtet.

i) att årligen i januari månad lämna Styrelsen meddelande om antalet och storleken af anslutna förbrukningsapparater.

Styrelsen förbinder sig:

att icke utan Stadens skriftliga medgifvande inom Stadens nuvarande gräns tillhandahålla elektrisk energi till annan än Staden.

Därest under kontraktstiden med Staden införlifvas nya områden, är Styrelsen berättigad att bibehålla sina däröfver framdragna ledningar, men är skyldig att, om Staden så påfordrar, å Staden på en gång öfverlåta alla kontrakt om leverans om energi med afnärmare inom nämnda områden under villkor att Staden inlöser samtliga Styrelsen tillhöriga ledningar, som begagnas endast för sådan leverans; skolande i brist på åsämjande lösningspriset bestämmas af tre skiljemän enligt nu gällande lag om skiljemän.

§ 11.

Styrelsen förbehåller sig rätt att besiktiga och afprofva Stadens anläggningar innan dessa anslutas till Styrelsens distributionsnät, och åligger det Staden att vidtaga de ändringar, som äro erforderliga för att erhålla betryggande driftsförhållanden, innan anläggningarna tillkopplas. För utvidgningar och förändringar af Stadens anläggningar gälla enahanda bestämmelser. Genom denna besiktning befrias hvarken Staden eller den, som utfört anläggningarna, från dem, enligt gällande lag och förordning om elektriska anläggningar åliggande skyldigheter.

§ 12.

N:o 15
ang. elektrisk kraft till staden.

Skulle Styrelsen till följd af force majeure, såsom strejk, lockout, krig, uppror, eldsvåda, olyckshändelse, vattenbrist, hvarmed här afses en minskning af vattenföringen i Dalälfven vid Älfkarleby under 70 sm^3, iskrafning, eller andra naturföreteelser eller till följd af andra händelser, till hvilka Styrelsen icke varit vållande, blifva urståndsatt att tillhandahålla Staden elektrisk energi, upphör Styrelsens åtagande för den tid, afbrottet varar.

Styrelsen är berättigad att för verkställande af reparationer, undersökningar, ändringar eller utvidgningar af sina ledningar, maskiner, apparater och dylikt tillfälligtvis afbryta energileveransen, om förhållandena oundgängligen så kräfva, men är Styrelsen skyldig att om möjligt förlägga sådana afbrott till sön- och helgdagar mellan kl. 9 f. m. och 2 e. m., och skall Styrelsen, om afbrottet kan förutses, i god tid förut underrätta Staden om detsamma.

För afbrott i energileveransen af ofvan nämnda anledningar samt för afbrott, hvilka förorsakats af fel i eller bristande skötsel af Styrelsens anläggningar, med undantag för afbrott sön- och helgdagar mellan kl. 9 f. m. och 2 e. m., äger Staden för så vidt afbrottet varat mer än en hel timma, rätt att göra afdrag å grundpriset per kilowatt med ett (1) öre för hvarje hel timma, som afbrottet varat, och är Styrelsen icke skyldig vidkännas någon annan ersättning för afbrott i energileveransen.

Förorsakas afbrott af fel i eller bristande skötsel af Stadens egna ledningar och apparater eller ledningsnät och apparater, som matas från Stadens egna ledningar, göres intet afdrag i afgiften. Det åligger Staden att ofördröjligen undanrödja orsaken till sådant afbrott och genast underrätta Styrelsens kraftstationsbefäl, när felet upptäckts och afhjälpts.

Den skada, som tillfogas Styrelsens anläggningar genom fel i eller bristande skötsel af Stadens egna anläggningar eller anläggningar, som matas från dessa, är Staden skyldig ersätta Styrelsen.

Styrelsen förbinder sig att ofördröjligen afhjälpa sådana fel i sina anläggningar, genom hvilka leveransen af energi till Staden inskränkes eller afbrytes.

§ 13.

Staden skall själf bära det ansvar för skada, förorsakad af elektrisk ström från Stadens egna anläggningar, som enligt lagen af den 27 juni 1902 skulle drabba Styrelsen såsom ägare till transformatorstation, för så vidt ej Styrelsen varit vållande till skadan.

§ 14.

Brister Staden i fullgörandet af något, som enligt detta kontrakt åligger Staden, eller bryter Staden eljest mot någon af kontraktets bestämmelser, äger Styrelsen rätt att utan vidare afbryta energileveransen, till dess rättelse vunnits. Något afdrag i den stadgade afgiften göres icke för sådant afbrott i energileveransen.

§ 15.

Detta kontrakt upphör att vara gällande den 1 januari 1955.

N:o 15
ang. elektrisk kraft till staden.

§ 16.

Detta kontrakt får icke utan Styrelsens skriftliga medgifvande på annan öfverlåtas och ej heller intecknas.

Med detta kontrakt hvaraf 2 lika lydande exemplar upprättats och utväxlats, förklara vi oss nöjda.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I anledning af kommitterades för utredning af frågan om anskaffande af elektrisk kraft till staden till Drätselkammaren för yttrande remitterade utlåtande får Drätselkammaren anföra följande.

På af kommitterade anförda skäl får Drätselkammaren äfven för sin del tillstyrka, att Stadsfullmäktige ville uppdraga åt dess Vatten- och Gasverksstyrelse att i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Kungl. Vattenfallsstyrelsens erbjudande å stadens vägnar träffa aftal med Kungl. Vattenfallsstyrelsen om leverans af elektrisk kraft till staden.

Rörande det af Kungl. Vattenfallsstyrelsen framlagda förslaget till kontrakt, anser Drätselkammaren, att, utöfver de af Vatten- och Gasverksstyrelsen föreslagna förändringarna, hvilka jämväl Drätselkammaren finner befogade, följande förändringar och tillägg i förslaget böra göras:

§ 2 mom. 1. Efter litt. c.) införes såsom litt d.) det under mom. 2 b.) upptagna stadgandet.

§ 2 mom. 2. a.) Efter orden "ökningen erfordras" i sista punkten tillägges: "dock att under år 1915 dylik anmälan icke behöfver ske före den 1 november samt att, därest energileveransens påbörjande på grund af bestämmelsen i mom. 1. d.) här ofvan uppskjutes, anmälningstiden i motsvarande mån framflyttas".

§ 2 mom. 2. Efter litt. a.) intages i stället för nuvarande litt b.) följande bestämmelse: "b.) Därest Styrelsen å kraftnätet disponerar obegagnad kraft, berättigas Staden att, utan hinder af den i mom. 2 a.) här ofvan gjorda begränsningen, uttaga för staden erforderlig kraft".

§ 3 a.) Efter att afgiftsfritt" inskjutes "under kontraktstiden"; efter upplåta mark för framdragande" tillägges: "på sätt, som genom särskild öfverenskommelse bestämmes"; efter "i § 1 omförmälda punkten samt" insättes "att"; efter "äfven öfver annan tillhörig" införas orden "staden närgränsande".

§ 3 b.) Ordställningen förändras till följande: "b.) att låta Styrelsen på sätt, hvarom närmare öfverenskommelse träffas, öfver fastighet, som af Staden ägės eller innehafves, framdraga kraftledningar etc.

§ 3 c.) Orden "för all framtid" strykas.

§ 7 c.) Hela detta mom. är så ytterst otydligt formuleradt, att det i sin helhet bör omskrifvas.

§ 10 a.) I stället för "§ 2 mom. c.) skall stå "§ 2 mom. 1 c.)

§ 10 d.) Detta mom. bör, särskildt med hänsyn till stadens nuvarande energileverans till Jakobsberg och Hesslöledningen, hvilka ligga utom stadens gräns, strykas.

§ 10 f.) I stället för "distributionsanläggning" bör stå "högspänningsanläggning".

N:o 15 *ang. elektrisk kraft till staden.*

§ 10 i.) Ordställningen i 3:dje stycket bör vara följande: "Därest under kontraktstiden nya områden införlifvas med staden, är styrelsen etc.

§ 10 i.) I sista stycket, sista raden borttages ordet "nu".

§ 11.) Efter orden "och afprofva Stadens" inskjutes "högspännings-", likaså efter orden "och förändringar af Stadens".

I slutet af §:en göres följande tillägg:

"Tvist angående tolkningen af denna § hänskjutes till afgörande af tre skiljemän enligt gällande lag om skiljemän".

§ 12.) §:ens första stycke omformuleras till följande lydelse: "Skulle Styrelsen till följd af strejk, lockout, krig, uppror, eldsvåda eller vattenbrist, hvarmed här afses en minskning af vattenförningen i Dalälfven vid Älfkarleby under 70 sm^3, iskrafning, om nödiga anordningar för dess hindrande vidtagits, eller annan force majeure, till hvilka Styrelsen etc.

Mellan tredje och fjärde styckena i §:en göres följande tillägg:

"Större sänkning i spänning eller periodtider än 10 % betraktas såsom afbrott i energileveransen".

§ 14.) I den af Vatten- och Gasverksstyrelsen föreslagna förändrade lydelsen bör mellan orden "föreläggande" och "visat" inskjutas "och underhandling".

Sista punkten i §:en bör utgå och ersättas med följande bestämmelse: "Skulle tvist om befogenhet af dylikt afbrott uppkomma, afgöres den af tre skiljemän enligt gällande lag om skiljemän. Har afbrottet genom skiljedom eller eljest, befunnits obefogadt, medgifver styrelsen ett afdrag i den stadgade afgiften af 10 öre per obonnerad kilowatt för hvarje hel afstängd kvart".

§ 15.) Denna nedflyttas såsom § 16.

§ 16.) Första stycket uppflyttas såsom § 15. Sista stycket sättes efter § 17.

Efter § 16. tillägges såsom ny §:

"§ 17.

Skulle jämväl i andra än här ofvan särskildt omförmälda fall, tvist angående tillämpningen af förestående kontrakt uppstå, får tvisten icke dragas under domstols pröfning utan skall hänskjutas till afgörande af tre skiljemän enligt gällande lag om skiljemän."

Västerås den 17 Februari 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Browaldh.

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar.

1913 Den 27 Mars III

N:o 16.

Beredningsutskottets utlåtande öfver Byggnadsnämndens förslag till föreskrifter ang. byggnadsverksamheten utom stadsplanen.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 28 november 1912 till Beredningsutskottet remitterat ett af Byggnadsnämnden framlagdt förslag till särskilda föreskrifter med afseende å byggnadsverksamhetens ordnande utom stadsplanen, får Beredningsutskottet afgifva följande yttrande:

Med tillstyrkande i hufvudsak af det framställda förslaget får Beredningsutskottet föreslå följande ändringar i och tillägg till detsamma.

§ 3 c.) Orden "alls eller" strykas.

§ 4, 1:sta stycket. I stället för "Byggnadslof får ej meddelas", bör stå: "Tillstånd att uppföra nybyggnad får ej meddelas".

§ 4, 2:dra stycket. "Innan byggnadslof meddelas", bör utbytas mot "Innan lof att utföra nybyggnad meddelas". Orden "eller, där Hälsovårdsnämnden så pröfvat nödigt, blifvit försedd med erforderlig kloakledning", böra utgå.

§ 6, 2:dra stycket. I slutet af stycket göres följande tillägg: "Uppförande af högre stenhus må dock tillåtas, om bestämmelserna i stadens byggnadsordning och byggnadsstadgan för rikets städer därvid iakttagas".

§ 6, 4:de stycket. Denna bestämmelse bör till följd af tillägget i andra stycket utgå.

§ 8, 4:de mom. I stället för "flere än två hushåll" bör stå "flere än fyra hushåll".

§ 8. I tredje mom. från slutet strykes ordet "rörande".

§ 16. Orden "och efter anvisning af" äfvensom "samt genom stadsingeniörens försorg" böra utgå.

Såsom ny § tillägges följande:

§ 17.

Stadsfullmäktige må kunna för vissa särskilda områden, där byggnadsverksamhet ej förekommer eller är att

N:o 16
Ang. byggnadsverksamheten utom stadsplanen.

inom närmare tid förvänta, tills vidare lämna anstånd med dessa föreskrifters tillämpning".

Västerås den 21 februari 1913.

På Beredningsutskottets vägnar:

B. Fjellman.

Ehrnfrid Browaldh.

N:o 17.

Drätselkammarens och Hälsovårdsnämndens utlåtanden öfver förslag till ny renhållningsstadga och anläggande af en kommunal svingård.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige genom beslut den 31 oktober 1912 för utlåtande af Hälsovårdsnämnden och Drätselkammaren remitterat renhållningskommittérades förslag till ny renhållningsstadga äfvensom anläggande af en stadens svingård samt Hälsovårdsnämnden till Drätselkammaren öfverlämnat sitt utlåtande i ärendet, får Dräselkammaren för sin del

i hufvudsak tillstyrka det af kommittérade framlagda förslaget samt hemställa att de för anläggande af en stadens svingård erforderliga medlen beviljas att utgå af lånemedel.

Beträffande kommittérades förslag till renhållningsstadga vill dock Drätselkammaren, som finner de af Hälsovårdsnämnden föreslagna förändringarna i densamma befogade, hemställa om densammas antagande med de sålunda föreslagna förändringarna.

Västerås den 13 mars 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Browaldh.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 31 Oktober 1912 till utlåtande af Hälsovårdsnämnden och Drätselkammaren remitterat ett af särskilda kommitterade uppgjordt förslag till ny renhållningsstadga äfvensom angående inrättande af en stadens svingård, får Hälsovårdsnämnden för sin del i ärendet anföra följande.

N:o 17
Ang. ny renhållningsstadga och anläggande af en kommunal svingård.

Då det ifrågavarande förslaget i det stora hela öfverensstämmer med de grunder, Hälsovårdsnämnden angifvit i sin skrifvelse till Stadsfullmäktige den 15 Februari 1911 med förslag om den nu afslutade kommittéutredningen, är det gifvet, att Nämnden med tillfredsställelse hälsar det af kommitterade framlagda förslaget och i dess väsentliga delar icke har något att emot detsamma erinra, och detta så mycket mindre som flere af Hälsovårdsnämndens ledamöter såsom medlemmar af renhållningskommittén haft tillfälle att deltaga i utredningsarbetet.

Hvad det föreliggande kommittébetänkandet närmare beträffar föreslå kommitterade till en början, att Stadsfullmäktige ville för sin del antaga ett af kommitterade utarbetadt förslag till stadga för gårdsrenhållningen, byggd på grundvalen af det s. k. separationssystemet.

Emot detta stadgeförslag, som af Hälsovårdsnämnden i detalj granskats, har Nämnden inga väsentliga anmärkningar att framställa. Hälsovårdsnämnden har dock ansett sig, beträffande vissa bestämmelser i förslaget, böra framställa nedan närmare omförmälda ändringsförslag.

§ 2 punkt 4. Hälsovårdsnämnden hemställer, att för åstadkommande af större tydlighet i satsen "att detsamma ej kan på annat sätt däri insättas" ordet "detsamma" utbytes mot ordet "kärlet".

§ 5. Hälsovårdsnämnden föreslår följande ändringar i denna §:

I andra meningen insättes mellan orden "användas" och "täta" uttrycket "för ändamålet lämpliga".

I tredje meningen ändras första satsen: "Dessa kärl skola tömmas och innehållet bortföras", så att satsen erhåller följande lydelse: "Dessa kärl skola bortföras och tömmas".

I sista meningen af första stycket inskjutes efter satsen "därest de äro af trä", en ny sats så lydande: "eller då eljes så erfordras".

§ 7 punkt 2. Hälsovårdsnämnden föreslår, att i sista satsen mellan orden "Hälsovårdsnämndens" och "tillstånd" insättas orden "på särskild framställning meddelade".

§ 7 punkt 7. Med den affattning, som enligt kommitterades förslag gifvits bestämmelserna i denna punkt, skulle det icke vara tillåtet att anordna sopplats annat än ute å gården inom en fastighet. Då emellertid Hälsovårdsnämnden har sig bekant, att åtminstone ett större byggnadsföretag är å bane, afseende bebyggande af ett helt kvarter med en stor öppen gemensam gård utan uthusbyggnader och enligt ritningarne för detta byggnadsföretag det är meningen att anordna uppsamlingsställen för svinmat och sopor i källarevåningen, samt då Hälsovårdsnämnden anser, att dylika anordningar böra kunna efter Hälsovårdsnämndens tillstånd tillåtas under vissa förutsättningar, vill Hälsovårdsnämnden föreslå, att i förevarande punkt göres följande ändringar:

I första stycket utbytas orden "på gården" mot orden "inom fastigheten".

Tredje stycket gifves följande ändrade lydelse:

N:o 17

Ang. ny renhållningsstadga och anläggande af en kommunal svingård.

"Sopplatsen skall förläggas på lämpligt, lätt åtkomligt ställe och får ej utan Hälsovårdsnämndens särskilda tillstånd vara inbyggd. Så kallade slaskhus äro ej tillåtna."

§ 8. Då det synes onödigt att, såsom i första stycket förekommer, upprepa ordet "minst", torde ordet kunna strykas på andra stället.

I tredje stycket hemställer Hälsovårdsnämnden att orden "Gårds- och slaskbrunn" utbytas mot ordet "kloakbrunn".

§ 19 punkt 1. Emot innehållet af de föreslagna bestämmelserna har Hälsovårdsnämnden intet att erinra. Emellertid synas desamma med kommitterades formulering vara något svårtolkade, hvarför Hälsovårdsnämnden i ändamål att göra dem mera lättfattliga föreslår, att punkten måtte erhålla följande ändrade lydelse:

"Bortforsling af *latrin och svinmat* från gårdarne inom stadens planlagda område skall verkställas uteslutande af renhållningsverket och på stadens bekostnad.

Där hämtning från våningsklosetter sker direkt genom renhållningsverkets försorg skall af vederbörande lägenhetsinnehafvare erläggas särskild afgift per år, som bestämmes till visst belopp per klosett.

För bortforsling af latrin och svinmat från områden och fastigheter utom stadsplanen, inom hvilka denna stadga jämlikt § 18 kan komma att tillämpas, skall afgift erläggas i de fall, där Stadsfullmäktige icke bestämma afgiftsfri hämtning."

§ 10 punkt 2. Hälsovårdsnämnden föreslår, att andra stycket erhåller följande ändrade lydelse:

"För rensning af kloakbrunnar å gård skall, där sådant sker genom stadens försorg, af gårdsägare erläggas särskild afgift per år för hvarje brunn."

§ 11. I andra stycket hemställer Hälsovårdsnämnden, att orden "för renhållningsverkets drift" måtte såsom obehöfliga utgå.

§ 12. Hälsovårdsnämnden föreslår, att det i andra stycket i satsen "När afträde för första gången etc." förekommande ordet "för" måtte utgå.

§ 13. Ordet "personalen" i senare satsen af första stycket torde böra utgå.

I satsen "eller större olägenhet ej uppkommer" i tredje stycket bör ordet "ej" borttagas.

§ 14. Hälsovårdsnämnden hemställer, att senare delen af punkt 1 och början af punkt 2 ändras sålunda:

"Golfvet, som till större eller mindre del må täckas med pallar af plank, skall hafva sådan lutning, att den flytande orenligheten kan uppsamlas och afledas.

2. Därest den flytande orenligheten ej afledes till kloakbrunn etc."

§ 16. Ordet "utdunstar" i slutet af första stycket bör utbytas mot ordet "sprides".

Första ordet i andra stycket: "Bortforslingen" bör gifvas obestämd form: "Bortforsling".

§ 17. Ordet "förseelse" i satsen "där förseelse ej är i allmän lag etc." bör däremot gifvas bestämd form: "förseelsen".

§ 18. I första satsen bör mellan orden "samt" och "de" inryckas ordet "inom".

§ 19. Hälsovårdsnämnden anser, särskildt med hänsyn till det nya stadge-

förslagets nära sammanhang med förslaget om byggande af en kommunal svingård, att tiden för ikraftträdandet blifvit af kommittérade föreslagen för kort och finner, att ett år borde bestämmas i stället för sex månader enligt kommittérades förslag. Hvad öfvergångsbestämmelsen rörande tillämpningen af vissa paragrafer i den nya stadgan angår, har Hälsovårdsnämnden ingen anmärkning att framställa emot densammas innehåll, men vill, för att göra bestämmelsen något lättara att tolka, föreslå en omformulering af densamma.

N:o 17 *Ang. ny renhållningsstadga och anläggande af en kommunal svingård.*

Hälsovårdsnämnden hemställer alltså, att § 19 erhåller följande ändrade lydelse:

"Denna stadga skall träda i kraft ett år, efter det den blifvit i vederbörlig ordning fastställd; dock tillåtes angående förut befintliga afträden att i stället för hvad i denna stadga i §§ 2, 3 och 4 är föreskrifvet under ytterligare fem år må gälla, hvad i § 1 af nuvarande ordningsföreskrifter af den 8 Februari 1896 stadgadt är."

Emot kommittérades förslag angående byggande af en stadens svingård har Hälsovårdsnämnden intet att erinra, utan förordar detsamma till antagande, hvadan Hälsovårdsnämnden alltså hemställer,

att Stadsfullmäktige ville med ofvan omförmälda ändringar i förslaget till stadga för gårdsrenhållningen bifalla det af renhållningskommittérade framlagda förslaget såväl i nämnda del som ock beträffande inrättandet af en kommunal svingård.

Västerås den 18 Januari 1913.

På Hälsovårdsnämndens vägnar:

John Karlsson.

Theofil Öberg.

N:o 18.

Drätselkammarens skrifvelse angående reglering och försäljning af en del af lägenheten Rosenberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Drätselkammaren den 5 December 1912, med anledning af inkomna förfrågningar, huruvida den del af lägenheten Rosenberg, som låge söder om vägen till den s. k. Gästgifvarevreten och hvarå hufvudbyggnaden vore belägen, vore till salu, beslutat att genom annons i stadens tidningar infordra anbud å sagda lägenhetsdel, hade inom anbudstiden tvenne anbud inkommit, det högsta af Karl Sundkvist å 5,100 kronor.

N:o 18
Ang. reglering och försäljning af en del af lägenheten Rosenberg.

Med anledning af byggnadschefens därom gjorda framställning beslöt emellertid Drätselkammaren den 13 nästlidne Februari, att, innan lägenhetsdelen försåldes, söka att med ägaren af lägenheten Stensborg, Trädgårdsdirektören Frans Johansson, träffa öfverenskommelse angående utbyte af mark i västra tomtgränsen för reglering af tomten i fråga, och sedan denne numera förklarat sig villig att ingå på nämnda markbyte, får Drätselkammaren hemställa,

dels om bemyndigande för Drätselkammaren att med Trädgårdsdirektören Johansson träffa aftal angående det ifrågasatta markbytet, dels ock, att, sedan jämväl i östra tomtgränsen för tomtregleringen erforderligt utbyte af mark skett mellan tomten och stadens därintill gränsande utmark, allt i enlighet med bifogande af byggnadschefen upprättade kartskiss, få för ett pris af 5,100 kronor till afgifvaren af högsta anbudet, Karl Sundkvist, försälja den sålunda reglerade tomten med därå uppförd byggnad.

Västerås den 13 Mars 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Browaldh.

N:o 19.

Drätselkammarens skrifvelse angående försäljning af mark att läggas till lägenheten n:o 8 b Katrinelund.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I anledning af skrifvelse till Drätselkammaren den 25 nästlidne Januari från ägaren af tomten n:o 8 b, af lägenheten Katrinelund, C. J. Karlsson, med anhållan att för ett pris af högst en krona kvm., få inköpa det område af cirka 400 kvm., som i öster gränsade intill nämnda tomt och låge mellan densamma och den blifvande nya gatan från Loviseberg fram till Kristiansborgsvägen, hade Drätselkammaren den 13 nästlidne Februari uppdragit åt byggnadschefen Smitt att upprätta och till Drätselkammaren inkomma med kartskiss öfver ifrågavarande staden tillhöriga område.

Sedan byggnadschefen nu inkommit med infordrad kartskiss öfver området, utvisande, att detsamma utgör cirka 500 kvm., får Drätselkammaren hemställa,

att Stadsfullmäktige ville befullmäktiga Drätselkammaren att till sökande för ett pris af en krona 50 öre kvm. försälja området ifråga.

N:o 19
Ang. försäljning af mark att läggas till lägenheten N:o 8 b Katrinelund.

Västerås den 13 Mars 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Browaldh.

N:o 20.

Drätselkammarens yttrande öfver Herr Oests motion angående utöfvande af detaljhandel med brännvin.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med återställande af Apotekaren Otto Oests till Drätselkammaren den 27 nästlidne Februari remitterade motion rörande rätt till detaljhandel med brännvin här i staden m. m. får Drätselkammaren, under erinran, att spritbolaget för närvarande innehar en utminuteringsrättighet i stadshotellbyggnaden och sju utskänkningsrättigheter, nämligen två i stadshotellbyggnaden, en i Vasarestauranten, en å restaurant Klippan eller Möllers salong, en i stadsparken, en å Elba samt en s. k. rörlig rättighet, föreslå, att Stadsfullmäktige måtte för sin del besluta, att rätt till detaljhandel med brännvin fortfarande bör medgifvas sådant bolag, som omförmäles i 12 § af Kungl. Förordningen angående försäljning af brännvin den 9 Juni 1905, samt att i fråga om antalet utminuterings- och utskänkningsställen äfvensom beträffande dessas lägen ingen förändring af de nuvarande förhållandena bör äga rum.

Västerås den 13 Mars 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Browaldh.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

På grund af § 11 i Kungl. förordningen angående försäljning af brännvin den 9 Juni 1905 får undertecknad härmed vördsamt anhålla, dels att Stadsfull-

N:o 20

Ang. utöfvande af detaljhandel med brännvin.

mäktige behagade för sin del besluta, huruvida rätt till detaljhandel med brännvin fortfarande bör medgifvas sådant bolag, som omnämnes i § 12 af nämnda förordning, dels ock, därest sådan rätt medgifves, att Stadsfullmäktiges beslut måtte innehålla antal försäljningsställen, dels för utminutering och dels för utskänkning äfvensom, ifall så anses nödigt, i hvilken trakt af staden hvarje försäljningsställe må finnas.

Västerås den 25 Februari 1913.

Otto Oest.

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar.

1913 Den 14 April IV

N:o 21.

Särskilda kommitterades förslag ang. förberedande åtgärder för järnväg Västerås—Avesta.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Den 21 Juni 1912 tillsatte Stadsfullmäktige i anledning af motion af Stadsfullmäktiges ordförande, i hvilken motion åtskilliga Stadsfullmäktigeledamöter instämt, en särskild kommitté med uppdrag att i samråd med å andra orter intresserade verkställa utredning och till Stadsfullmäktige inkomma med utlåtande och förslag i fråga om erhållande af en ny järnvägsförbindelse från staden norrut, hvarvid såsom utgångspunkt för utredningen skulle tagas frågan om en smalspårig järnväg härifrån öfver Skultuna bruk, dit järnvägen jämväl skulle göras bredspårig, till trakten af Väster Fernebo kyrka, hvarifrån i mån af resurser järnvägen kunde fortsättas till Kopparbergs län. Ofvanberörda motion återfinnes i Stadsfullmäktiges tryckta handlingar för år 1912 under N:o 47.

På grund af de utredningar, nämnda kommitté nu verkställt, få kommitterade härmed till Stadsfullmäktiges pröfning framlägga nedan närmare omförmälda förslag.

Kommitterade inskränkte till en början sitt arbete till frågan om möjligheten att anordna en bredspårig järnväg Västerås—Skultuna samt aflät i detta hänseende skrifvelser till styrelserna för Stockholm—Västerås—Bergslagens Nya Järnvägsaktiebolag och Nya Aktiebolaget Svenska Metallverken med förfrågan rörande nämnda bolags intressen för detta företags realiserande och de ekonomiska insatser härför, som de kunde vara villiga att göra. Å sagda framställningar har svar endast ankommit från styrelsen för Stockholm—Västerås—Bergslagens Nya Järnvägs Aktiebolag. Sagda järnvägsstyrelse framhåller däri, att en järnväg Västerås—Skultuna endast kunde blifva till skada för den nuvarande järnvägen.

Afskrifter af kommitterades berörda skrifvelser och styrelsens för Stockholm—Västerås—Bergslagens Nya Järnvägsaktiebolag svar bifogas.

Med anledning af den ställning Stockholm—Västerås—Berslagens järnväg sålunda syntes intaga till fråga om en järnväg Västerås—Skultuna och på grund af kommitterades utredningar i öfrigt hafva kommitterade, som funnit en bredspårig järnväg ur flera synpunkter vara att föredraga, ansett sig böra självständigt undersöka frågan om järnväg från Västerås till Södra Dalarne, och hafva kommitterade i sådant hänseende uppdragit åt kommittéledamoten Kaptenen Grandinson att verkställa en okulär besiktning och därpå grundad kostnadsberäkning för bredspårig järnväg å sträckan Väster Fernebo—Krylbo eller alternativt Väster Fernebo—Avesta, för att därmed komplettera den utredning, som genom en föregående af Stadsfullmäktige tillsatt kommitté föranstaltats å sträckan Västerås—Väster Fernebo. Vid denna

N:o 21

Ang. förberedande åtgärder för järnväg Västerås —Avesta.

besiktning har kommittéledamoten Statens landtbruksingeniör Nordin varit Kaptenen Grandinson följaktig.

I anledning af besiktningen har Kaptenen Grandinson till kommitterade afgifvit närlagda utlåtande.

Med hänsyn till det intresse, som visat sig för närvarande förefinnas såväl inom de berörda kommunerna eller åtminstone en del af dem som ock hos en del enskilda personer och industriidkare, hafva kommitterade ansett det vara af stor vikt att arbetet med förberedelserna för åstadkommande af en bredspårig järnväg från Västerås till Södra Dalarne fortsättes; och detta äfven med hänsyn därtill, att Västerås hamn, därest Mälaren, som det torde vara att förutse, inom kort kommer att öppnas för sjögående trafik, skall erhålla så bekväma järnvägsförbindelser som möjligt med den närmaste delen af Bergslagen och Mälarens uppland.

För detta ändamål torde vara nödigt att verkställa en fullständigare undersökning af järnvägslinien Väster Fernebo—Avesta — den lämpliga anknytningspunkten i södra Dalarne, sedan Krylbo af skäl, som Kapten Grandinson framhållit, måst uppgifvas — äfvensom trafikberäkning för järnvägen. Vidare erfordras underhandling och förberedande aftal med de befintliga järnvägar, som beröres af den nya järnvägen, antingen genom anslutning eller genom korsning. Sedan dessa utredningar verkställts, torde koncession böra sökas å den nya järnvägen. Och slutligen böra närmare underhandlingar äga rum med kommuner, industriidkare och andra, som kunna tänkas vilja ekonomiskt intressera sig för företaget, rörande blifvande andelsteckningar i järnvägen och möjligen deltagande i koncessionsansökan. Kommitterade vilja därför nu hemställa om Stadsfullmäktiges bemyndigande att vidtaga alla dessa åtgärder.

Skulle kommitterades förslag härutinnan vinna Stadsfullmäktiges godkännande, är det emellertid nödigt, att kommitterade utöfver det anslag af inemot 2,700 kronor, som ställts till kommitterades förfogande och hvaraf större delen ännu är oanvändt, erhålla ytterligare anslag. En summa af 5,000 kronor torde vara det högsta belopp, som härutinnan torde vara erforderligt.

Hvad den projekterade järnvägens sträckning närmare angår, hafva kommitterade ansett, att densamma bör göras så rak som möjligt. Med hänsyn härtill och till Stockholm—Västerås—Bergslagens järnvägs hållning torde tanken på anslutning i Skultuna med denna järnväg åtminstone för närvarande böra uppgifvas och järnvägen i sin södra del tänkas dragen genom Romfartuna, en sträckning, som jämväl i anseende till järnvägens stora betydelse som lifsmedelsbana är fördelaktig. Vidare skulle järnvägen i så rak linie som möjligt genomlöpa Fläckebo, passera i närheten af Sätra brunn och genom Väster Fernebo, där linien bör dragas så nära kyrkan, som förhållandena kunna medgifva, samt vidare in i Dalarne med anslutning till Södra Dalarnes järnväg vid Avesta.

På grund af det sålunda anförda få kommitterade hemställa, att Stadsfullmäktige ville

1:o) dels bemyndiga kommitterade

a) *att* komplettera och fullständiga den undersökning och de utredningar samt vidtaga de öfriga förberedande åtgärder, som äro erforderliga för sökande af koncession å en ny järnväg med hufvudsaklig sträckning från Västerås genom

Romfartuna, Fläckebo och Väster Fernebo m. fl. socknar till Avesta,

N:o 21
Ang. förberedande åtgärder för järnväg Västerås—Avesta.

b) *att* därefter å stadens vägnar, eventuelt i förening med andra, söka koncession å den sålunda föreslagna nya järnvägen samt

c) *att* förberedelsevis underhandla med de kommuner, industriidkare och andra, som kunna befinnas vara intresserade af järnvägens tillkomst, rörande ekonomiska bidrag för företagets förverkligande;

2:o) dels ock till kommitterades förfogande för bestridande af de med utförandet af kommitterades uppdrag förenade kostnaderna ställa ytterligare ett belopp af förslagsvis 5,000 kronor.

Vid fattande af beslutet om ofvan omförmälda framställning hafva kommitterades ordinarie ledamöter utom Ingeniören P. Hierseman samt suppleanter utom Ingeniören G. Andersson närvarit.

Kommittéledamöterna Borgmästaren John Karlsson och Kaptenen V. Grandinson hafva reserverat sig mot kommitterades beslut i enlighet med vid detta utlåtande fogade särskilda skriftliga yttranden.

Västerås den 27 Mars 1913.

På Järnvägskommitterades vägnar:

Max Schenström.

Theofil Öberg.

Enär jag hyser svaga förhoppningar om den ifrågasatta järnvägens ekonomiska bärkraft anser jag att, innan staden nedlägger några som helst ytterligare utgifter för utredande af sträckningen för järnvägen och kostnaden för densammas byggande, utredning först bör företagas om hvilka trafikinkomster kunna vara att förvänta af en järnväg i sträckning Västerås, Skultuna, V. Fernebo och Avesta, samt att endast i den händelse det efter en dylik utredning framgår, att utsikter förefinnes, att det nu beräknade beloppet för järnvägens byggande kan förräntas, staden bör gå i författning om ytterligare undersökning af lämpligaste sträckningen af järnvägen och verkliga kostnaden för densammas byggande, äfvensom foga anstalt om concessions sökande.

Jag kan följaktligen ej instämma i kommittémajoritetens förslag.

Västerås den 27 Mars 1913.

John Karlsson.

N:o 21

Ang. förberedande åtgärder för järnväg Västerås —Avesta.

Med anledning att jag icke varit med öfriga kommitterade ense i afseende å förestående beslut, tillåter jag mig såsom skäl därför framhålla följande:

Kommitterade hafva i hufvudsak bedömt det föreliggande järnvägsförslaget ur två synpunkter, nämligen *dels* som en provianteringsbana för Västerås stad, *dels ock* som en förmedlingslänk för den större godstrafiken mellan södra Dalarne och Norrland å ena sidan och Västerås blifvande, för den större sjöfarten öppnade hamn, å andra sidan.

För att verkligen tillskynda Västerås stad de fördelar, som kunna vinnas genom en provianteringsbana, erfordras enligt mitt förmenande,

att den ifrågavarande banan göres så billig som möjligt, utan att dess trafikförmåga därför minskas under det lämpliga;

att den med hänsyn härtill bör byggas smalspårig om 0,891 m. spårvidd;

att anslutning med förut befintliga till Stockkolm ledande banor undvikes annat än vid slutpunkten, d. v. s. Västerås samt

att de kommuner, som beröras af banan, gemensamt bidraga till banans förverkligande åtminstone i samma mån som Västerås stad.

Då jag emellertid fått en bestämd uppfattning att ifrågavarande kommuner åtminstone för närvarande icke äro så intresserade af förbindelsen med Västerås som nyssnämnda förutsättning kräfver, anser jag att tiden icke är mogen för ytterligare åtgärder från stadens sida.

Beträffande den andra synpunkten kan jag, som dock tillfullo uppskattar vikten af att stadens hamn snarast måtte öppnas för den större sjöfarten, icke inse att stadens därmed förenade fördelar kunna i någon afsevärd mån främjas af den nu föreslagna järnvägen.

Densamma erbjuder icke mer än 5 km. vägförkortning från Avesta i förhållande till förut befintliga järnvägar. En sådan vägförkortning kan emellertid icke inverka på *massan,* som kan komma att befordras, men väl på *frakten* för deras transport. Denna besparing kommer dock ej Västerås stad tillgodo, utan i stället trafikanterna, och ej ens alla trafikanter, utan endast dem, som producera eller konsumera ifrågavarande varor utmed Södra Dalarnes järnväg. För Norrlandstrafikens ledande till Västerås är den föreslagna banan utan all betydelse.

Skall ökning i export öfver Västerås hamn åstadkommas måste det, frånsedt exportens absoluta ökning, ske på bekostnad af andra hamnars export, i detta fall: Gäfle, Stockholm och till äfventyrs den på senare tid påtänkta hamnen vid Löfstabukten i förbindelse med en bana öfver Tierp till Krylbo. Då Västerås hamn emellertid äfven med endast förut befintliga banor har att erbjuda de kortaste järnvägsförbindelserna med betydande områden, kan enligt mitt förmenande den nu ifrågasatta 5 km. kortare banan ej i nämnvärd mån inverka på godstrafiken öfver Västerås hamn, utan blifver det uteslutande anordningarne i hamnen — såväl seglations-, lastnings- och lossningsanordningar som äfven upplagsplatser — som komma att blifva bestämmande i konkurrensen. Och i det afseende kommer nog staden att i sinom tid få — och äfven böra — vidkännas betydande kostnader.

I betraktande af hvad jag sålunda anfört måste jag — då provianteringsbanan ej för närvarande kan komma på tal — anse att den föreslagna järnvägen icke tillskyndar staden sådana fördelar, som tillnärmelsevis motsvara det bidrag, staden nödvändigtvis skulle lämna för att förverkliga densamma. Under

sådana förhållanden anser jag det också riktigast att afstyrka allt vidare utlägg af penningar för undersökningar och utredningar.

N:o 21 *Ang. förberedande åtgärder för järnväg Västerås —Avesta.*

Västerås den 27 Mars 1913.

Wald. Grandinsson.

Till Herrar Kommitterade för utredning af frågan om järnväg från Västerås till Krylbo.

Jämlikt Herrar Kommitterades uppdrag har undertecknad jämte Statens Landtbruksingeniör A. V. Nordin gått öfver sträckan mellan V. Fernebo och Krylbo resp. Avesta för att utröna möjligheten att framkomma med en järnväg, och får jag därom härmed anföra följande.

Vidhållande min öfvertygelse att indragandet af ytterligare en privatbana å Krylbo station praktiskt taget är outförbart på grund såväl af att utrymmet därstädes redan förut är mycket hårdt anlitadt som ock af att kostnaderna för en anslutning vid Krylbo skulle blifva allt för stora, har jag företrädesvis riktat min uppmärksamhet på möjlighet att vid Avesta ansluta till Södra Dalarnes järnväg.

Härvid har framkommit en omständighet, som i afsevärd grad skulle underlätta en dylik anslutning. Södra Dalarnes Järnvägsaktiebolag har nämligen redan förut sökt koncession å en omläggning af dess spår närmast Krylbo; en fråga som dock för närvarande är beroende på kontakt med Avesta stadsplan. Såsom denna koncession är begärd vore meningen, att banan från en punkt cirka 1 km. norr om Avestas nuvarande station, gifva banan en något sydligare riktning, draga upp den på den söder om stationen belägna hjödplatån och där anordna en ny station, hvarifrån spåret drages utmed Krylbo—Norbergsbanans spår in till Krylbo station.

Genom samarbete mellan Södra Dalarnes Järnväg, Krylbo—Norbergs Järnväg och den nu ifrågasatta järnvägen från Västerås, skulle den tanke, som ligger i nyssnämnda förslag, på ett synnerligen tilltalande sätt kunna utnyttjas.

Detta skulle tillgå så att på den af Södra Dalarnes järnväg tilltänkta nya stationen vid Avesta, hvilken station då skulle från början gifvas större omfattning, skulle indragas såväl Krylbo—Norbergs järnväg som Västerås-banan, hvarefter ett för alla tre banorna gemensamt förbindelsespår med Krylbo station anordnas.

Förutsättniagar, för att ett dylikt samarbete skulle kunna åstadkommas, saknas enligt mitt förmanande icke, enär de stora industriella verken vid Avesta äro synnerligen intresserade af utfart på Västerås, ett intresse som gifvit sig uttryck i att en af berörda verks chefer förklarat sig benägen att för frågans lösning på antydt sätt inköpa Krylbo—Norbergs järnväg.

Utgående från tanken att ordna banans slutpunkt på detta sätt, har man då att se till huru man skall komma till denna slutpunkt. Sedan nödvändigheten att korsa Norbergsbanan sålunda borteliminerats återstår som största svårig-

N:o 21

Ang. förberedande åtgärder för järnväg Västerås—Avesta.

het korsningen med statsbanan Krylbo—Örebro. Så vidt jag kunde utröna vid den gjorda okurlärbesigtningen, anser jag dock ej några större svårigheter härutinnan förefinnas. Cirka 4 km. från Krylbo finnes nämligen en bergskärning, visserligen ej djup, men dock tillräcklig för att gifva godt stöd för den nya banans framdragande på viadukt öfver statsbanan. Från denna punkt tror jag att större svårighet icke finnes vare sig för att komma norrut till Avesta nya station eller söderut i riktning mot V. Fernebo. Linien skulle då tänkas dragen väster om och utmed Vansjön, väster om Bysjön och därifrån i bra nog rak linie mot den vid Kårbo enligt gamla Rosshytte-förslaget tilltänkta stationen.

Af de alternativa sträckningar, som förut undersökts i och för en bana till Rosshyttan, anser jag att för den nu ifrågavarande banan Västerås—Avesta bör begagnas icke den östra genom Romfartuna, enär för en bredspårig bana i denna sträckning torde vara svårt erhålla kencession, utan i stället den västra öfver Skultuna, så mycket hällre som väl en bredspårig bana Skultuna—Västerås väl antagligen är en tidsfråga, sedan farleden till Västerås genom Mälaren väl blifvit öppnad för den större sjöfarten.

Af alternativen mellan Fläckebo och Fernebo torde återigen det östra förslaget böra upptagas, enär detsamma är kortast.

Af hänsyn att få den nya järnvägen så kort som möjligt, torde mellan Haraker och Sätra brunn den utstakade svängen mot öster öfver Vagersta böra undvikas, och sålunda en ny linie uppgås öfver Solinge,

I öfverensstämmelse med dessa antydningar torde den tillämnade järnvägen få följande omfattning och draga följande kostnad:

Västerås—Önsta	längd	=	5,868	m; kostnad	=	526,000 kr.
Önsta—Skultuna bruk	„	=	10,112	„ „	=	357,000 „
Skultuna bruk—Haraker	„	=	5,535	„ „	=	316,000 „
Haraker—Sätra brunn	„	=	13,300	„ „	=	553,000 „
Sätra brunn—Kårbo	„	=	14,308	„ „	=	544,000 „
Kårbo—Avesta	„	=	20,677	„ „	=	1,045,000 „
hvartill kommer viadukt öfver S. J.	„	=		„	=	40,000 „
andel i Avesta station				„	=	100,000 „
Summa läng		=	69,800	m; kostnad	=	3,481,000 kr.

eller 49,875 kr. pr. km. bana. Härtill kommer för rullande materiel, som i detta fall torde draga större kostnad än den för Rosshyttebanan beräknade, hvarför här upptages 69,8 km. à 9,000 619,000

Summa Kronor 4,100,000

eller c:a 58,736 kr. pr. km. bana.

Förestående är grundat på samma tekniska bestämmelser, som på sin tid förutsattes för en bredspårig bana Västerås—Rosshyttan.

Då gällde det emellertid hufvudsakligen en lifsmedelbana; nu är tanken mer riktad på den tyngre godstrafiken i förbindelse med öppnande af den större sjöfarten på Västerås hamn. Under sådana förhållanden torde det vara oklokt, att bygga en bana med så pass lätt öfverbyggnad som här skett, hvarför jag skulle vilja förorda en ökning af skenvikten från 25 till 32 kg. pr. meter och af sliperslängden från 2,40 till 2,70 meter.

N:o 21

Ang. förberedande åtgärder för järnväg Västerås—Avesta.

Kostnadsberäkningarne skulle i så fall korrigeras på följande sätt:

räler, vigtökning 0,014 kg. pr km. à 125:—	1,750	kr.	pr km.
skarfjärn, bult och spik 18 % af förest.	315	"	" "
sliprar $= \frac{1,000}{0,75}$ 1,400 st. à 0,50	700	"	" "
diverse omkostnader 15 % af förest.	435	"	" "
Summa	3,200	kr.	pr km.

och kostnadsförslagets slutsamma således ökas med 69,8 km. à 3,200 = 223,000 kr. till 4,323,000 kr.

I jämförelse med förut befintliga järnvägar blir den nya linien som ofvan visats 69,8 eller afrundadt 70 km., under det att väglängden Avesta—Krylbo—Sala—Västerås enligt tidtabeller är 75 km., således en förkortning väglängd af 5 km.

Västerås den 14 Mars 1913.

Wald. Grandinson.

Till Styrelsen för Stockholm—Västerås—Bergslagens Nya Järnvägsaktiebolag.

Genom motion hos Stadsfullmäktige i Västerås har fråga nu ånyo upptagits rörande järnvägsförbindelse härifrån norrut, hvarom Stadsfullmäktige för något år sedan låtit verkställa undersökning till Rosshyttans järnvägsstation.

I motionen framhålles, att Västerås stad, såsom många andra stadssamhällen måste söka att genom förbättrade kommunikationer draga till sig landtmannabygder för att erhålla större tillförsel af allehanda slag samt utvidga sitt handelsområde, äfvensom att, så kringskuren af järnvägar staden blifvit, för staden i sådant hänseende ej återstode annat än norr ut belägna trakter.

Motionen i fråga utmynnar i ett förslag, att Stadsfullmäktige ville utse och öfverlämna åt kommitterade att, efter samråd med å andra orter intresserade, inkomma till Stadsfullmäktige med förslag och utlåtande i öfverensstämmelse med hvad realitetsförhållandena kunna gifva anledning till och att såsom utgångspunkt för en sådan utredning måtte tagas frågan om en smalspårig tre fots järnväg från Västerås öfver Skultuna bruk, dit järnvägen jämväl skulle göras bredspårig, till trakten af Väster Fernebo församlings kyrka, hvarifrån i mån af resurser järnvägen kunde fortsättas till Kopparbergs län.

I anledning af denna motion hafva Stadsfullmäktige tillsatt en särskild kommitté för utredning af den i motionen omförmälda frågan.

På grund af det uppdrag, som sålunda lämnats kommitterade och jämväl med anledning af den under den offentliga och privata diskussionen allmänt uttalade meningen, att förevarande fråga borde lösas i bästa samförstånd med de större företag, som därvid kunna hafva intressen att bevaka eller tillgodose, och bland dem framför allt Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg, få kom-

N:o 21.

Ang. förberedande åtgärder för järnväg Västerås —Avesta.

mitterade, för hvilka det står klart, att en bredspårig järnvägsförbindelse Västerås—Skultuna kan tänkas vara i allt fall, sedan Mälaren, såsom antagligen kommer att ske, öppnats för den större sjöfarten, måste — oafsedt om ett fortsatt järnvägsbyggande norrut kommer att ske eller ej — blifva intimt förknippad med sagda järnvägs intressen, hos styrelsen för järnvägen framställa förfrågan hvilka intressen järnvägsbolaget enligt styrelsens uppfattning kan hafva af att en bredspårig järnväg Västerås—Skultuna kommer till stånd samt, för den händelse densamma kan befinnas vara eller blifva för bolaget fördelaktig, om bolaget kan vara villigt självt anlägga järnvägssträckningen i fråga och införlifva den med sitt järnvägsnät eller hvilka ekonomiska insatser bolaget i annat fall kan vilja göra för företagets realiserande.

Västerås den 1 Juli 1912.

På Kommitterades vägnar:

Till Styrelsen för Nya Aktiebolaget Svenska Metallverken.

Genom motion hos Stadsfullmäktige i Västerås har fråga nu ånyo upptagits rörande järnvägsförbindelse härifrån norrut, hvarom Stadsfullmäktige för något år sedan låtit verkställa undersökning till Rosshyttans järnvägsstation.

I motionen framhålles, att Västerås stad, såsom många andra stadssamhällen, måste söka att genom förbättrade kommunikationer draga till sig landtmannabygder för att erhålla större tillförsel af allehanda slag samt utvidga sitt handelsområde, äfvensom att, så kringskuren af järnvägar staden blifvit, för staden sådant hänseende ej återstode annat än norr ut belägna trakter.

Motionen i fråga utmynnar i ett förslag, att Stadsfullmäktige ville utse och öfverlämna åt kommitterade att, efter samråd med å andra orter intresserade, inkomma till Stadsfullmäktige med förslag och utlåtande i öfverensstämmelse med hvad realitetsförhållandena kunna gifva anledning till och att såsom utgångspunkt för en sådan utredning måtte tagas frågan om en smalspårig tre fots järnväg från Västerås öfver Skultuna bruk, dit järnvägen jämväl skulle göras bredspårig, till trakten af Väster-Fernebo församlings kyrka, hvarifrån i mån af resurser järnvägen kunde fortsättas till Kopparbergs län.

I anledning af denna motion hafva Stadsfullmäktige tillsatt en särskild kommitté för utredning af den i motionen omförmälda frågan.

På grund af det uppdrag, som sålunda lämnats kommitterade och jämväl med anledning af den under den offentliga och privata diskussionen allmänt uttalade meningen, att förevarande fråga borde lösas i bästa samförstånd med de större företag, som därvid kunna hafva intressen att bevaka eller tillgodose, få kommitterade, för hvilka det förefallit såsom en gifven sak, att en bredspårig järnvägsförbindelse Västerås—Skultuna skall medföra afsevärda fördelar för Edert bolag såsom direkt och gent sammanknytande bolagets stora anläggningar å båda

dessa orter, hos Eder framställa förfrågan, huruvida och i hvad mån bolaget kan vara benäget göra ekonomiska insatser för realiserandet af ett sådant företag.

N:o 21
Ang. förberedande åtgärder för järnväg Västevås —Avesta.

Västerås den 1 Juli 1912.

På Kommitterades vägnar:

Till Herrar kommitterade för utredning rörande ifrågasatt järnvägsförbindelse från Västerås norrut.

Eder i skrifvelse den 1 Juli 1912 gjorda framställning rörande ifrågasatt anläggning af en bredspårig järnväg Västerås—Skultuna har Styrelsen för Stockholm—Västerås—Bergslagens Nya Järnvägsaktiebolag företagit till behandling, och har Styrelsen därvid kommit till den uppfattning att en sådan järnväg hvad bolaget beträffar påtagligen icke blefve annat än till skada för dess nuvarande järnväg, hvarför Styrelsen ansett bolaget icke kunna hafva intresse af att densamma kommer till stånd, en uppfattning, som — ville det synas Styrelsen — också borde delas af Västerås stad ur synpunkten af den stora delaktighet staden äger i nämnda bolag. Hvilket jag härmed har äran å Styrelsens vägnar meddela Eder till svar å berörda framställning.

Stockholm den 6 November 1912.

Högaktningsfullt

för Stockholm Västerås—Bergslagens Nya Järnvägs-Aktiebolag

J. D. Simonsson.

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar.

1913 Den 24 April V

N:o 22.

Drätselkammarens utlåtande i fråga om uppförande af en ny folkskolebyggnad.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Den 26 September 1912 remitterade Stadsfullmäktige till Drätselkammaren för yttrande ett af Folkskolestyrelsen framlagdt förslag om uppförande af ett nytt folkskolehus å det af staden inköpta området af Myggbo.

I anledning af denna remiss får Drätselkammaren nu anföra följande.

På sätt Folkskolestyrelsen i sin framställning antydt, har Drätselkammaren under den förberedande utredningen lämnats tillfälle taga del af de två uppgjorda alternativen till ny folkskolebyggnad. I den skrifvelse till Folkskolestyrelsen, som Drätselkammaren i anledning häraf den 9 Mars 1911 aflät och som jämte det af Folkskolestyrelsens utredningskommitté i anledning af Drätselkammarens erinringar afgifna yttrandet här bifogas, anmärkte Drätselkammaren bland annat, att lärosalarna gjorts onödigt stora och att äfven öfriga utrymmen i icke oväsentlig grad borde kunna inskränkas, och ifrågasatte Drätselkammaren särskildt, om icke, sedan staden nu fått eget varmbadhus, där skolbad utan tvifvel kunde lämpligen anordnas, badinrättningen i skolhuset kunde utgå. Härjämte erinrade Drätselkammaren, att hänsyn till stadens ekonomi kräfde, att man vid detta liksom vid andra stadens byggnadsföretag måste inskränka kostnaderna till det oundgängligen nödvändiga, samt framhöll såsom sin mening, att en ny folkskola i östra delen af staden från början beräknad för omkring 500 barn och med utvidgningsmöjligheter i form af till- och påbyggnader motsvarade det närmaste behofvet.

Folkskolestyrelsen har emellertid, såsom af dess nu inkomna framställning till Stadsfullmäktige framgår, icke ansett sig kunna nedpruta något af sina kraf.

I och för det utlåtande öfver denna framställning, som Drätselkammaren fått sig förelagdt att afgifva, lät Drätselkammaren till en början granska och komplettera kostnadsberäkningarna för det af Folkskolestyrelsen förordade byggnadsförslaget. Därvid visade det sig, att byggnadssumman, inberäknadt alla ledningar inom byggnaden och gårdsplanens ordnande, kunde beräknas komma att uppgå till 365,000 kronor. I denna summa ingår dock icke inredning i skolsalarna och ej heller det föreslagna lekskjulet. Kostnaderna för dessa arbeten, som dock ej närmare beräknats, torde kunna ungefärligen uppskattas till respektive 22,000 och 5,000 kronor. Drätselkammaren fann därjämte, att af byggnadsföretaget skulle föranledas indirekta kostnader för staden, nämligen för ledningars framdragande till byggnaden 16,500 kronor samt för gatu- och väganläggningar till densamma 34,000 kronor eller tillhopa cirka 50,000 kronor. Det befanns så-

N:o 22
ang. ny folkskolebyggnad.

lunda vara en utgift af minst 450,000 kronor, som staden hade att bereda sig på i och för realiserandet af det ifrågasatta skolhusbygget. Det må under sådana förhållanden icke förtänkas Drätselkammaren, att den såg sig om efter utvägar att söka nedbringa kostnaderna för företaget eller att i hvarje fall söka möjliggöra ett uppskof med en del af bygget under någon tid, hvarigenom alltid en del af utgifterna för ränta och amortering skulle kunna inbesparas för några år. Drätselkammaren ansåg sig nämligen icke öfvertygad, att en folkskolebyggnad för så stort antal som 900 barn nu genast skulle vara af behofvet påkallad. Folkskolestyrelsen har nämligen själf uppgifvit att duplikation ännu endast äger rum i ett fåtal folkskoleklasser och en sådan anordning synes icke vara så ovanlig vid folkskolorna i städerna, då, enligt hvad Drätselkammaren erfarit, en så stor stad som Malmö i fråga om nybyggnader för folkskolan lär följa den regeln, att ett nytt folkskolehus bör vara färdigt att tagas i bruk först sedan duplikation anordnats i alla eller i det närmaste alla folkskoleklasser, utan att undervisningen anses blifva lidande därpå. Och det må här utsägas, att Västerås stad med sin jämförelsevis ansträngda ekonomi kan blifva nödgad att tillämpa samma system för att fullt utnyttja sina dyrbara folkskolebyggnader.

Vid sitt sökande efter en byggnadsform, som lämpligen medgaf utvidgning från en mindre början, erfor Drätselkammaren, att i en svansk stad, nämligen Kristinehamn, folkskolebyggnader utförts enligt det s. k. paviljongssystemet, och beslöt därför att åvägabringa en utredning efter detta system för det här ifrågasatta skolbygget. Ritningar och kostnadsuppgifter införskaffades från Kristinehamn, hvarjämte Drätselkammaren uppdrog åt Arkitekten Hahr att utarbeta ett utkast till skolbyggnader efter detta system, innehållande, för jämförelsens skull, samma och lika stora lokaler som det af Folkskolestyrelsen framburna förslaget, hvarjämte ifrågasattes, om icke åtminstone en del af byggnaderna kunde utföras af trä. Arkitekten Hahr har enligt detta uppdrag uppgjort ett helt och hållet nytt och mycket originellt förslag, som enligt Drätselkammarens mening är värdt synnerligt beaktande. Kristinehamnssystemet har därvid visserligen så till vida öfvergifvits, att förslaget icke innehåller ett flertal särskilda byggnader, utan — med undantag för vaktmästarebostaden — upptager en särdeles lyckligt grupperad sammanhängande räcka af låga byggnader, omslutande en vacker och tilltalande gårdsplan, men förslaget erbjuder likväl samma fördel som Kristinehamnssystemet, i det att det utan olägenhet kan utföras åtminstone i två olika repriser och därjämte lätt kan ytterligare tillbyggas.

Hvad kostnaderna för det sista förslaget, som kan benämnas alt. IV, angår, så hafva de beräknats för utförande i sten — ett byggnadsmaterial, som på grund af den mindre underhållskostnaden och med hänsyn till den jämförelsevis ringa besparingen af 30,000 kronor för träbyggnad synes vara att föredraga —, och inklusive alla ledningar m. m. samt lekskjulet, som här är sammanbyggdt med byggnadens midtparti, till 363,000 kronor, sålunda i det närmaste men icke fullt samma belopp som Folkskolestyrelsens förslag utan lekskjul. De tillkommande kostnaderna för inredning af lärosalarna, yttre ledningar samt gatu- och väganläggning äro gifvetvis desamma för de olika förslagen.

Utom den praktiska fördelen, att det kan utföras successivt, och den äfvenledes i samma hänseende mycket stora fördelen, att det lämnar möjlighet för utvidgning genom tillbyggnad för lärosalar för icke mindre än 400 barn och detta för en ovanligt låg kostnad, är det sista förslaget i estetiskt hänseende vida

att föredraga framför de föregående. Att i den trakt af staden, där folkskolan skall förläggas, och där alla omgifvande områden äro bebyggda med mindre egna hem, på den högt belägna tomten uppföra en hög, kasernlik byggnad har från början synts Drätselkammaren mycket motbjudande. En sådan stor och sammanträngd byggnad kan aldrig, hur vacker den än i och för sig själf må vara, på denna plats harmoniera med omgifningen. Däremot kan väl knappast mer än en mening råda därom, att en byggnad enligt det sista förslaget, som ensamt för sig betraktadt är i hög grad tilltalande, kommer att te sig synnerligen verkningsfullt och vackert i förhållande till omgifningarna.

N:o 22 ang. ny folkskolebyggnad.

Det är här förut antydt, att Drätselkammaren på frågans förberedande stadium anmärkt, att kostnaden för skolbygget skulle kunna nedbringas — utom genom en mindre början och framdeles i mån af behof skeende utvidgningar — genom en del inskränkningar framförallt i lärosalarnas storlek. Drätselkammaren håller före, att denna anmärkning ännu icke blifvit vederlagd. Enligt de uppgjorda ritningarna äro måtten för folkskolesalarna 7 × 10 × 4 meter och innehålla de alltså en volym af 280 kbm. De nu gällande reglerna för Västerås folkskolor angifva barnantalet i hvarje folkskoleklass till högst 48. Enligt "Skolhygien", utgifven af Professor Curt Wallis, bör golfytan i en folkskoleklass lämpligen hålla måtten 6 × 9 meter och då lämna plats för 43 barn. I cirkulär från Kungl. Öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk angifves, att "på hvarje lärjunge bör komma en luftvolym af 5 till 7 kbm., hvilket vid en rumshöjd af 4 meter motsvarande en golfyta af 1,25—1,75 kvm. pr lärjunge". Härtill må i förbigående anmärkas, att detta cirkulär afser högre allmänna läroverk och sålunda räknar med mera vuxna barn än hvad fallet är i en folkskola. Äfven andra skrifter i ämnet, hvaraf Drätselkammaren haft tillfälle taga del, angifva 5 kbm. luftvolym pr barn såsom tillräcklig. Med stöd häraf böra folkskolesalarna, som enligt Folkskolestyrelsens förslag och med beräkning af en luftrymd af 5 kbm. pr barn lämna plats för 56 lärjungar, kunna minskas med åtminstone ½ meter på bredden och 1 meter på längden och ändå gifva godt utrymme åt 45—48 barn. Nu är emellertid förhållandet det — eller var åtminstone 1911, enligt de uppgifter, Drätselkammaren vid frågans föregående behandling inhämtade — att endast i en folkskoleklass det högsta antalet 48 barn undervisades. I medeltal utgjorde antalet barn i folkskoleklasserna — särklasserna oräknade — 41. Då man vet, att tendensen är, att ytterligare minska barnantalet i hvarje klass, synes det vara föga förutseende att bygga folkskolesalarna större än att de nätt och jämt äro tillräckliga för det nuvarande antalet. Det förefaller därför Drätselkammaren, som om golfytan i folkskolesalarna utan minsta olägenhet skall kunna inskränkas till 6 × 9 meter, då de just, med beräkning af 5 kbm. luftrymd pr barn, lämna plats för 41 barn eller det nuvarande medeltalet lärjungar i hvarje folkskoleklass. Motsvarande minskning kan äfven ske i afseende å småskoleklasserna, som enligt här gällande regler få innehålla högst 30 barn.

Hvad förslaget vidare angår, är Drätselkammaren i viss mån tveksam om behofvet af den stora och såväl i anläggning som framförallt i drift och underhåll dyrbara skolbadafdelningen. Anses anordningar för skolbad dock oundgängliga, synas dessa anordningar kunna utföras på vida enklare och billigare sätt än enligt Folkskolestyrelsens förslag. Äfven i öfrigt torde måhända en närmare granskning kunna gifva anledning till ytterligare besparingar.

N:o 22
ang. ny folkskolebyggnad.

För sådant ändamål synes en ytterligare utredning vara nödvändig, men torde densamma kunna utföras i sammanhang med ritningarnas utarbetande och sålunda utan att byggnadsarbetet därigenom fördröjes samt på så sätt, att Stadsfullmäktige tillsätta en särskild kommitté, i hvilken såväl Folkskolestyrelsens som Drätselkammarens synpunkter blifva företrädda, med uppdrag att samverka med arkitekten vid de fullständiga ritningarnas uppgörande.

På grund af det anförda hemställer Drätselkammaren alltså, att Stadsfullmäktige måtte besluta

att uppdraga åt en särskild kommitté att låta genom Arkitekten Erik Hahr uppgöra fullständiga entreprenadritningar till ny folkskolebyggnad af sten å stadens östra område i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af Drätselkammaren förordade skisserna, alt. IV, med iakttagande af de inskränkningar i afseende å lärosalarnas storlek, som Drätselkammaren ofvan antydt, äfvensom de inskränkningar och förenklingar i öfrigt, som vid en närmare undersökning kunna finnas lämpliga, och att sedermera underställa ritningarne med tillhörande kostnadsberäkningar Stadsfullmäktiges pröfning och afgörande,

äfvensom att gifva kommittén i uppdrag att närmare undersöka om i hvad mån med utförande af en del af det sålunda planerade skolbyggnadsföretaget skulle kunna tills vidare anstå.

Västerås den 10 April 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Browaldh.

Till Folkskolestyrelsen i Västerås.

Sedan Drätselkammaren jämlikt Folkskolestyrelsens beslut af den 2 nästlidne Februari satts i tillfälle att taga del af de ritningar och kostnadsberäkningar, som uppgjorts för en tilltänkt ny folkskolebyggnad i östra delen af staden, får Drätselkammaren i ärendet göra följande erinringar:

Hvad Alt. 1 angår anser Drätselkammaren, att detta förslag icke under några förhållanden böra antagas, då detsamma uppenbarligen kommer att ställa sig allt för dyrbart.

Alt. 2 synes däremot vara mera ekonomiskt anlagdt. Men äfven mot detta förslag och emot hela planläggningen af den nya folkskolebyggnaden anser Drätselkammaren åtskilligt vara att anmärka. Lärosalarne hafva gjorts afsevärdt större, än som i förhållande till det antal barn i hvarje klass, som enligt uppgift

N:o 22 *ang. ny folkskolebyggnad.*

högst bör finnas (48 i folkskolan och 30 i småskolan) kan anses fullt tillräckligt, eller med beräkning af 5 kbm. för hvarje barn.

Vidare torde de öfriga utrymmena i huset kunna i icke oväsentlig grad inskränkas. Särskildt har Drätselkammaren ansett det böra ifrågasättas, om icke, sedan staden nu fått eget badhus, där skolbad utan tvifvel lämpligen kunna anordnas, badinrättningen i skolhuset kan utgå. Såsom en jämförelse med den nu beräknade kostnadssumman må erinras därom, att Djäknebergsskolan, i hvilken f. n. undervisas 602 barn och som enligt uppgift af folkskoleinspektören beräknats för 648 barn, men i hvilken skola *utrymmena i lärosalarne* (efter 5 kbm. för hvarje barn) medgifva undervisning af ej mindre än omkring 850 barn, byggts för en kostnad af 107,000 kronor med tillägg af 23,000 kronor för den härom året verkställda tillbyggnaden, således tillsammans 130,000 kronor. Visserligen hafva byggnadskostnaderna sedan denna skolas uppförande betydligt stigit, men skillnaden synes dock vara alltför stor för att endast motiveras af denna omständighet.

Med erinran därom, att det vid stadens framtida byggnadsföretag är nödigt att inskränka kostnaderna till hvad det oundgängliga behofvet i hvarje fall kräfver, samt att den nu planerade folkskolans uppförande — med hänsyn därtill att utrymmena i de nuvarande folkskolesalarna ännu torde medgifva undervisning af icke så litet ökadt barnantal, särskildt med införande af duplicering äfven i några folkskoleklasser — icke torde vara mera brådskande, än att frågan kan allsidigt och grundligt utredas i alla afseenden, vill Drätselkammaren under framhållandet af det synnerligen oekonomiska i att, som hittills tydligen varit fallet vid skolhusbyggnader här i staden, skolsalarne gifvas sådan storlek, att de rymma ända till 20 % mera barn, än som lämpligen kunna undervisas samtidigt i en klass, såsom sin mening uttala, att det förefaller, som en ny folkskola i östra delen af staden, från början beräknad för omkring 500 barn och med utvidgningsmöjligheter i form af till- eller påbyggnader bör motsvara det närmaste behofvet, och att en sådan byggnad, med tillvaratagande så vidt möjligt är, utan att andra berättigade och nödiga anspråk tillbakasättas, af utrymmena, samt med iakttagande af nödig sparsamhet i planläggning och utförande, bör kunna åstadkommas för en kostnad af högst 200,000 kronor.

Västerås den 9 Mars 1911.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 22
ang. ny folkskolebyggnad.

Till Folkskolestyrelsen i Västerås.

Med anledning af Drätselkammarens skrifvelse angående de uppgjorda alternativa förslagsritningarna till ny folkskolebyggnad vilja kommitterade anföra följande.

Kommitterade vilja först skärskåda Drätselkammarens anmärkning om det "synnerligen oekonomiska i att som hittills tydligen varit fallet vid skolhusbyggnader här i staden, skolsalarna gifvas sådan storlek, att de rymma ända till 20 % mera barn än som lämpligen kunna undervisas samtidigt i en klass".

Klart är, att vid en nybyggnad skolsalarna måste gifvas sådan storlek, att de rymma det antal barn, som af skolmyndigheterna vid tiden för byggandet anses kunna samtidigt i en klass undervisas. Då Skepparbacksskolan och småskolorna vid Stenläggargatan (nuvarande kyrksalen) och vid Mästermalms källa för nära 40 år sedan byggdes, ansåg man att i en folkskoleklass kunde samtidigt undervisas 80 à 100 barn och i en småskoleklass 50 à 60. Ej underligt då att skolorna gjordes så stora, att de sedan med andra åsikter om lämpligt barnantal i en klass måst delas itu till föga fromma för de nya salarnas form, långa och smala som de blifvit. Så har dock måst ske såväl med salarna i de nämnda småskolehusen som med den ena af de stora folkskolesalarna i Skepparbacksskolan för att få nödigt antal salar. Att den ena af de stora salarna i sistnämnda skola hittills kunnat bibehållas i oförändrat skick, beror därpå att den sedan många år tillbaka inrymt 2, stundom 3, samtidigt under hvar sin lärarinna arbetande flickslöjdafdelningar och därjämte utgjort lokal för arbetsstugan.

Då Djäknebergsskolan för 20 år sedan började planläggas, var ännu den meningen ganska allmän, att en folkskoleklass af 80 barn ej var för stor. Byggnadskommittén af hvilken undertecknad Larsson var medlem, var af annan mening om lämpliga barnantalet, men kunde naturligen ej föreslå salar för 30 à 40 barn, ty en hvar inser, att ett sådant förslag skulle genast utan vidare afslagits af kyrkostämman och ett nytt förslag med salar för 70 à 80 barn framkommit. Byggnadskommittén föreslog salar af 2 storlekar, för 62 à 63 barn och för 42 barn och sådant blef huset byggdt.

Där fanns då beräknadt utrymme för $4 \times 63 + 4 \times 62 + 4 \times 42 = 668$ barn. Skolsalarna ha sedan tidtals fått rymma åtskilligt större barnantal än de ofvan nämnda.

När Herrgärdsskolan för 12 år sedan började planeras, tänkte sig byggnadskommittén för denna skola, af hvilken Herr Doktor Björkman och Direktör Lundin äfvensom undertecknad Larsson voro medlemmar, barnantalet pr klass ytterligare något sänkt i jämförelse med det för Djäknebergsskolan antagna och kommittén föreslog salar af två storlekar, i hvilka skulle kunna rymmas upp till 56 och 36 barn; detta förslag blef antaget.

I båda dessa skolhus äro utrymmena för de ofvan nämnda barnantalen pr klass tilltagna så knappt som möjligt, i den tanken att insikten om nödvändigheten att minska klasserna skulle småningom vinna insteg, och salarna således ej allt för många år framåt behöfva vara så starkt befolkade. Så har det äfven gått och 1907, 16 år efter Djäknebergsskolan och 8 år efter Herrgärdsskolans planläggande, fingo vi de nuvarande bestämmelserna i skolreglementet om ett barnantal af högst 48 i folkskolan och 30 i småskolan. Utrymmena i de olika salarna synes af följande tabell.

N:o 22 *ang. ny folkskolebyggnad.*

	Golfyta kvm.	Rymd kbm.	Antal barn	Golfyta pr barn i kvm.	Luftrymd pr barn i kbm.
Djäknebergsskolan.					
Stora salarna	78	326	63	1,23	5,2
			52	1,5	6,3
			48	1,6	6,8
Små salarna	57	239	42	1,36	5,7
			38	1,5	6,3
Herrgärdsskolan.					
Stora salarna	70	287	56	1,25	5,25
			48	1,45	6,0
			46	1,5	6,2
Små salarna	50	205	36	1,4	5,8
			33	1,5	6,2
			30	1,67	6,8

Huru förhålla sig nu ofvan angifna utrymmen pr barn till de normala? Såsom normala medeltalsmått antagas allmänt pr barn ungefär 1,5 kvm. golfyta och 6 kbm. luftrymd. Öfverintendentsämbetets normalritningar uppgifva 16 à 17 kvfots (= 1,5 kvm.) golfyta och stadgan för allmänna läroverken 6 kbm. luftrymd pr elev, hvilket med 4 meters rumshöjd äfvenledes ger 1,5 kvm. golfyta. Samma mått tillämpas vid Stockholms folkskolebyggnader, t. ex. den 1910 färdiga "Sofia folkskola", och samma måttuppgifter har vid förfrågan en så erfaren skolman som kanslirådet Lyttkens lämnat. Jämföra vi nu utrymmena för 63 och 42 barn i Djäknebergsskolan och för 56 och 36 barn i Herrgärdsskolan med dessa mått, finna vi att salarna äro tilltagna så knappt som möjligt, och härmed torde Drätselkammarens tal om det synnerligen ekonomiska byggnadssättet erhållit nödig belysning. Och om vi se efter, huru många barn med 1,5 kvm. golfyta för hvarje rymmas i de stora djäknebergssalarna, finna vi 52 d. v. s. 4 mer än det nu bestämda maximum samt i de stora herrgärdssalarna 46 d. v. s. 2 mindre än sagda maximum.

Hvad nu angår de uppgjorda alternativa förslagsritningarna till ny folkskolebyggnad, så yttrar Drätselkammaren om alternativ 1 utan någon synnerlig utredning, att det icke under några förhållanden bör antagas, då detsamma uppenbarligen kommer att ställa sig allt för dyrbart, men anser alt. 2 vara mera ekonomiskt anlagdt. Kommitterade hafva efter en här bilagd utredning kommit till motsatt resultat i fråga om kostnaderna för de båda alternativen.

Skolsalarna hafva i båda alternativen samma storlek som i Herrgärdsskolan eller 70 och 50 kvm. I det föregående är visadt, att de förra rymma normalt 46 barn, de senare 33.

Det synes kommitterade oklokt att göra de mindra salarna så små, att endast småskoleklasser där kunna rymmas, ty de kunna behöfvas äfven för fåtaliga folkskoleklasser. Kommitterade vilja för öfrigt nämna, att t. ex. i den nybyggda "Sofia folkskola" i Stockholm de minsta salarna äro 47 kvm. och afsedda för 30 barn, de större äro 53 kvm. och afsedda för 36 barn.

N:o 22
ang. ny folkskolebyggnad.

Beträffande frågan om badinrättning i skolhuset äro kommitterade af den bestämda meningen, att om badningen för barnen skall blifva allmänt använd och af afsedt gagn, måste den ske inom skolhuset, och ej barnen vara hänvisade till det så långt aflägsna badhuset i staden. Kostnaderna för en badinrättning i skolhuset torde för öfrigt blifva ringa om, såsom kommitterade tänkt sig, huset uppvärmes med ånga.

Hvad angår kostnaden för de båda alternativen hafva kommitterade genom sin ledamot Byggmästaren Edv. Karlsson låtit verkställa en beräkning som här bilägges. Enligt denna skulle de beräknade arbetena för alternativ 1 uppgå till ... Kr. 223,200: —

Om härifrån afdrages för:				
Sockel, som ej finhugges ...	Kr.	500: —		
Kalksten i fasaden ...	,,	5,000: —		
Träpanel i salarna ...	,,	5,000: —	,,	10,500: —
så återstår ...			Kr.	212,700: —
Tillkommer för gymnastikbyggnad ...			,,	20,000: —
		S:a	Kr.	232,700: —
För alternativ 2 uppgår kostnaden till ...			Kr.	262,000: —
Tillkommer för badbassin, ej beräknad ...			,,	2,000: —
			Kr.	264,000: —
Om härifrån afdrages för:				
Sockel, som ej finhugges ...	Kr.	600: —		
Kalksten i fasaden ...	,,	3,000: —		
Träpanel i salarna ...	,,	5,000: —	,,	8,600: —
så återstår ...			Summa Kronor	255,400: —

hvadan alltså kostnaden för alternativ 1 visar sig 22,700 kronor lägre än för alternativ 2.

Kostnaden för gymnastiklokal, som härofvan tillagts för alternativ 1 för att göra det jämförbart med alternativ 2, har beräknats för en storlek hos salen af 20, 10, 6 m.-1,200 kbm. och kapprum 300 kbm., tillsammans 1,500 kbm., och upptagits till 20,000 kronor, som torde vara fullt tillräckligt för en gymnastiksal af denna storlek. Storleken hos gymnastiksalen har tilltagits i öfverensstämmelse med måtten hos salarna vid de nyare folkskolehusen i Stockholm. Att såsom i alternativ 2 förlägga en gymnastiksal 4 tr. upp öfver lärosalarna anse kommitterade föga lämpligt.

På grund af hvad ofvan anförts om kostnaden för de olika alternativen och då planläggningen af Herrgärdsskolan, med hvilken alternativ 1 öfverensstämmer, visat sig vid dagliga användningen mycket ändamålsenlig, anse kommitterade att detta alternativ bör kunna i hufvudsak läggas till grund för det blifvande skolhuset. I ett och annat afseende torde det dock tarfva omarbetning såsom i fråga om fasadens utseende m. m., hvilket i en blifvande ytterligare granskning kan närmare preciseras.

Västerås den 2 November 1911.

På byggnadskommitterades vägnar:

H. Larsson.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

N:o 22
ang. ny folkskolebyggnad.

Redan för flera år sedan ansåg sig Folkskolestyrelsen böra vidtaga förberedande åtgärder för uppförande af en folkskolebyggnad å den tomt invid Myggboområdet mellan Viktoria- och Frejaföreningarna, som för ändamålet blifvit af staden förvärfvad. Ritningar och kostnadsförslag till en sådan byggnad blefvo också af styrelsen kommunicerade Drätselkammaren, men ifrågasattes då, om icke kostnaderna ställde sig onödigt höga, och man t. v. kunde vara betjänad af lokaler med mindre utsträckning. Emellertid har styrelsen vid förnyad ompröfning af behofvet funnit, att en inskränkning af det föreslagna utrymmet omöjligen låter sig göra. Det är nämligen otvetydigt, att med den synnerligen starka tillväxten af stadens befolkning under de senaste åren följer en högst betydlig ökning af det barnantal, som år efter år måste intagas i skolorna. Redan nu hafva afsevärda olägenheter uppstått till följd af bristande tillgång af skollokaler, och dessa komma inom den allra närmaste tiden att väsentligen ökas. För att belysa ställningen i detta afseende vill Folkskolestyrelsen anföra följande siffror.

Stadens folkmängd utgjorde vid slutet af 1906 15,970 personer, vid samma tid 1908 17,004, 1910 19,147, 1911 19,805 och uppgår med all säkerhet vid detta års slut till mellan 20—21,000 personer, således en tillväxt under 6 år af nära 25 %. Antalet barn, som samtidigt undervisades i stadens folk- och småskolor (fortsättningsskolorna oberäknade), uppgick höstterminen 1906 till 1,751, hade 1908 stigit till 1,863 och 1910 till 2,068 samt utgör innevarande termin 2,219, således äfven här en ökning i ungefär samma proportion.

Då de förutvarande skollokalerna redan för flera år sedan voro fullt upptagna, är det tydligt, att man på grund af en så hastig stegring af lärjungetalet, under senaste tid fått kämpa med allt mer ökade svårigheter. Så är s. k. duplikation anordnad icke blott inom småskolans *alla* afdelningar, utan äfven inom två folkskoleafdelningar, där olägenheterna af en sådan anordning framträda i än tydligare dager. Dessutom har styrelsen för detta läsår fått till lärosalar förhyra tvenne lokaler på skilda håll inom staden. Ett öfverslag öfver den sannolika ställningen under kommande läsår gifver vid handen, att då ett ytterligare behof förefinnes af minst fyra lärosalar jämte nya lokaler till skolköks- och slöjdundervisning m. m.

Då behofvet af ökadt utrymme alltså vid den fortfarande snabba folktillväxten måste visa sig konstant, kan Folkskolestyrelsen icke anse tillrådligt, att ett skolhus med mindre utrymme än det största af de nuvarande uppföres, utan håller före, att ett sådant, för att motsvara behofvet inom den närmare framtiden, måste lämna plats för åtminstone 900 barn och utom vanliga lässalar inrymma lokaler för slöjd, skolkök, bad, gymnastik och dylikt, äfvensom ett lärarerum och vaktmästarebostad.

Utgående från denna åsikt har Folkskolestyrelsen uppdragit åt arkitekten Hahr att inkomma med ritningar och kostnadsberäkningar för ett för angifna plats lämpligt skolhus med tillräckliga lokaler. Efter åtskilliga öfverläggningar och sedan efter Folkskolestyrelsens önskan en del ändringar vidtagits i de ursprungliga ritningarna, har styrelsen till sin byggnadskommitté öfverlämnat förslagen, och har denna kommitté ansett, att företräde bör lämnas åt de med alt. 1 b. och alt. 3 betecknade ritningarna.

N:o 22 *ang. ny folkskolebyggnad.*

Folkskolestyrelsen har för sin del särskildt fäst sig vid alt. 3, hvilket styrelsen vill till hufvudsakligt antagande hos Hrr Stadsfullmäktige förorda. Härför vill styrelsen efter en jämförelse mellan de olika förslagen företrädesvis åberopa följande skäl.

1. Alternativet synes i fråga om viktigare anordningar mer lämpa sig för det dagliga skolarbetets kraf än de öfriga förslagen;

2. det betingar en kostnad, som icke behöfver öfverstiga den, som för de andra förslagen är beräknad;

3. det synes styrelsen ojämförligt mest tilltalande i estetiskt afseende, hvilket i fråga om en för lång framtid afsedd monumental byggnad på en öppen plats måste tillmätas särskild betydelse;

4. det erbjuder lättare möjligheter för eventuell tillbyggnad, om sådan skulle erfordras;

5. det kan användas för ett barnantal, som något öfverstiger det i öfriga alternativ beräknade;

6. det har af lärarekåren, som satts i tillfälle att taga kännedom af ritningarna, betecknats såsom det bästa.

Den beräknade kostnaden för byggnaden, såsom Folkskolestyrelsen vill förorda den, uppgår, naturligtvis oafsett inledning af värme och ljus samt inventarier, till 254,000 kronor, hvilken summa, om en från några håll förordad höjning af bottenvåningen skulle anses nödig, ökas med 10,000 kronor.

I sammanhang härmed anser sig skolstyrelsen böra fästa uppmärksamheten vid, att en lämplig väg till det nya skolhuset vid järnvägsöfvergången måste upptagas.

Folkskolestyrelsen vill alltså hemställa, att Stadsfullmäktige ville besluta om omedelbart uppförande på afsedd plats af ett skolhus i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Arkitekten Hahrs ritning alt. 3 och för ändamålet anvisa behöfliga medel.

Västerås den 19 Sept. 1912.

Å folkskolestyrelsens vägnar:

Fred. Fåhræus

P. Emil Nohrman.

N:o 23.

Drätselkammarens utlåtande ang. åtgärder för åstadkommande af en ny järnväg Västerås—Avesta.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige denna dag beslutit till Drätselkammaren för yttrande remittera järnvägskommitterades utlåtande angående frågan om erhållande af en ny järnvägsförbindelse norrut, får Drätselkammaren tillstyrka bifall till hvad kommitterade föreslagit, dock under uttalande af önskvärdheten af, att

järnvägen i sin södra del i stället för den af kommitterade förordade sträckningen drages öfver Skultuna med anslutning därstädes till Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg, samt föreslå, att det begärda anslaget å 5,000 kronor beviljas att utgå hälften af innevarande års förslagsanslag och hälften af uttaxerade medel för nästkommande år.

N:o 23 *ang. förberedande åtgärder för järnväg Västerås—Avesta.*

Herrar Grandinson och Jonsson hafva till Drätselkammarens protokoll låtit anteckna sina mot majoritetens afvikande meningar, den förre under hänvisande till sin emot järnvägskommitterades beslut afgifna reservation och den senare genom följande särskilda yttrande:

"Då enligt mitt förmenande den föreslagna järnvägen som provianteringsbana saknar betydelse för Västerås med undantag af delen Västerås—Skultuna, som redan förut är undersökt, och då järnvägen på grund af sin sträckning får karaktären af konkurrentbana och sålunda i nationalekonomiskt afseende är obefogad, och då den vidare icke kan anses tillgodose något större allmänt behof, ej heller för Västerås samhälle kan komma att medföra några så verkligt afsevärda fördelar, som motivera ett större kapitalutlägg från stadens sida, samt då slutligen järnvägens förmåga att förränta sig, på grund af dess närhet till andra järnvägar och dess höga anläggningskostnad, mycket starkt måste ifrågasättas, anhåller jag, att till protokollet få anteckna min från Drätselkammarens majoritet afvikande mening."

Västerås den 14 April 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Browaldh.

N:o 24.

Drätselkammarens skrifvelse ang. medgifvande för Trångfors A.-B. till förändrad sträckning af bolagets kraftledning till staden.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I skrifvelse till Drätselkammaren den 11 sistlidne mars hade Trångfors Kraft-Aktiebolag anhållit, att bolaget, då det, på grund af den rådande lifliga byggnadsverksamheten i stadens utkanter i närheten af bolagets ledningar från Trångfors och Skultuna, såge sig nödsakadt att närmast staden gifva sina ledningar en annan riktning, måtte medgifvas rätt att framdraga ledningarna på sätt å bilagdt kartblad inritade röda linier angåfve och i öfrigt i enlighet med bifogadt kontraktsformulär.

Med anledning af den gjorda framställningen och då Drätselkammaren anser den ifrågasatta omläggningen af ledningarna kunna ske utan olägenhet för

N:o 24
ang. förändrad sträckning af kraftledningen från Trångfors.

staden, därest samma villkor för densamma föreskrifvas, som gälla för den nuvarande ledningen mellan Nordiska Metall-Aktiebolagets verkstäder och Skultuna Bruk, får Drätselkammaren föreslå,

att Stadsfullmäktige bifaller Trångfors Kraft-Aktiebolags framställning att få omlägga sina ledningar från Trångfors och Skultuna, på sätt föreslagits, under följande villkor, nämligen:

1:o) *att* genom den föreslagna kraftledningen får öfverföras kraft allenast för uppehållande af driften och belysningen i Nya Aktiebolaget Svenska Metallverkens och därunder lydande bolags verkstäder och kontor, men däremot icke utan Stadsfullmäktiges medgifvande användas för öfverföring af elektrisk energi till andra,

2:o) *att* bolaget, när så kan komma att erfordras, på egen bekostnad utbyter luftledningen mot jordkabel öfver sådana områden inom staden, som ordnas för bebyggande, samt

3:o) *att* bolaget, när så kan blifva nödigt, kostnadsfritt för staden verkställer anordningar för kraftledningens korsning med blifvande trafikleder samt stadens elektriska ledningar.

Västerås den 10 April 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Browaldh.

Till Drätselkammaren i Västerås.

På grund af den lifliga byggnadsverksamhet som är rådande i stadens utkanter i närheten af våra kraftledningar från Trångfors och Skultuna se vi oss nödsakade att närmast staden gifva densamma en annan sträckning, som närmare framgår af å bifogade kartblad inritade röda linier. Ledningen från Trångfors passerar för närvarande vid Kristiansborg och ledningen från Skultuna vid Nordanby, staden tillhörig mark, och är det nu vår afsikt att sammanföra båda ledningarna på samma stolpar och således på endast ett ställe nämligen strax norr om Nordanby gård, på smalaste stället mellan Nordanby och Allmänna Svenskas mark vid Gideonsberg passera staden tillhörigt område. I fortsättningen kommer ledningen att följa gränsen mellan Allmänna Svenskas och Stenbys ägor och sedermera gå parallelt med järnvägen, dock på sådant afstånd från densamma och blifvande väg till Stenby att gällande säkerhetsföreskrifter (§ 34) innehållas.

Vi anhålla sålunda vördsamt om Drätselkammarens benägna medgifvande att kraftledningarne må få dragas på sätt bifogade karta antyder samt för öfrigt enligt bifogade kontraktsformulär.

Sedan den nu omnämnda omändringen blir fullbordad komma de nuvarande ledningarne att borttagas från sina resp. markområden.

N:o 24 *ang. förändrad sträckning af kraftledningen från Trångfors.*

Västerås den 11 Mars 1913.

Trångfors Kraft-Aktiebolag.

Erik Falk.

N:o 25.

Drätselkammarens skrifvelse ang. tillhandahållande af tomt för Kungl. Vattenfallsstyrelsens transformatorstation vid Västerås.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med öfverlämnande till Stadsfullmäktiges pröfning af bilagda skrifvelse från Vatten- och Gasverksstyrelsen angående bemyndigande för Drätselkammaren att med Kungl. Vattenfallsstyrelsen träffa aftal af innehåll, att staden förbunde sig att, i den händelse Kungl. Vattenfallsstyrelsen så fordrade, åt styrelsen anskaffa en enligt styrelsens bedömande lämplig tomt för en transformatorstation till pris, icke öfverstigande ett visst maximipris per kvm., får Drätselkammaren såsom eget utlåtande i ärendet anföra följande.

Drätselkammaren anser, att något hinder icke finnes att, såsom Kungl. Vattenfallsstyrelsen föreslagit, intaga en bestämmelse i nämnda riktning i det af Stadsfullmäktige godkända förslaget till kontrakt mellan staden och Kungl. Vattenfallsstyrelsen angående leverans af elektrisk kraft till staden, därest maximipriset sättes till 3 kronor per kvm. och kontraktsbestämmelsen för öfrigt erhåller följande i förhållande till Kungl. Vattenfallsstyrelsens förslag ändrade lydelse: “Staden förbinder sig att, i den händelse Styrelsen så fordrar, åt Styrelsen tillhandahålla af staden tillhörig mark i närheten af stadsområdets gräns lämplig tomt för den i § 1 nämnda transformatorstationen till pris icke öfverstigande tre kronor per kvm.“

På grund häraf får Drätselkammaren för sin del föreslå,

att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Vatten- och Gasverksstyrelsen att med Kungl. Vattenfallsstyrelsen träffa aftal af innehåll, att staden förbinder sig att, i händelse Kungl. Vattenfallsstyrelsen så fordrar, åt Styrelsen tillhandahålla af staden tillhörig mark i närheten af stadsom-

N:o 25
ang. upplåtande af tomt för transformatorstation.

rådets gräns lämplig tomt för en transformatorstation till pris icke öfverstigande tre kronor per kvm.

Västerås den 10 April 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Browaldh.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Vid fortsatt underhandling med Kungl. Vattenfallsstyrelsen rörande leverans af kraft till Västerås har Vattenfallsstyrelsens ombud ifrågasatt att förlägga transformatorstationen till Viksäng i stället för, såsom förut var tänkt, till Gideonsberg. Härigenom vunnes fördelen af lätt tillgång till vatten, som i riklig mängd erfordras till kylning af transformatorerna. I samband med förläggningen af transformatorstationen står också en annan fråga, nämligen uppförande af en reservkraftstation i Västerås, förutsatt att för dylik station lämplig plats kan erhållas invid Mälaren. Då ånga skall användas som drifkraft och stationen skall uppföras för 10 à 20 tusen hästkrafter, kräfver driften mycket kol och vatten och bör stationen därför ligga invid sjön. Med anledning af det här anförda har Vattenfallsstyrelsen i kontraktets tredje § mom. a önskat få intagen följande bestämmelse: "Staden förbinder sig: att, i den händelse Styrelsen så fordrar, åt Styrelsen anskaffa en enligt Styrelsens bedömande lämplig tomt för den i § 1 nämnda transformatorstationen till pris, icke öfverstigande .... kronor per kvm." Då Vatten- och Gasverksstyrelsen saknar befogenhet träffa uppgörelse i dylika frågor, har Styrelsen för sin del beslutat att icke låta det sålunda föreslagna momentet inflyta i kontraktet, utan ansett, att detta bör blifva föremål för separat öfverenskommelse. Som Styrelsen emellertid anser önskvärt, att staden tillmötesgår Vattenfallsstyrelsen i berörda afseende, får Styrelsen hemställa, att Stadsfullmäktige ville bemyndiga Drätselkammaren att härutinnan med Kungl. Vattenfallsstyrelsen träffa aftal.

Västerås den 10 April 1913.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

M. Jonsson.

Gerh. Gustafson.

N:o 26.

Drätselkammarens och Beredningsutskottets utlåtande ang. åtgärd till hugfästande af minnet af stadens donationer.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 28 November 1912 beslutit till Beredningsutskottet och Drätselkammaren för yttrande remittera en af Majoren P. Tersmeden väckt motion angående beviljande af ett anslag å femhundra (500: —) kronor för att på i motionen närmare angifvet sätt hugfästa minnet af stadens donatorer, samt Beredningsutskottet till Drätselkammaren ingifvit sitt utlåtandet i ärendet, får Drätselkammaren, under uttalande af sitt gillande af motionens syfte, tillstyrka bifall till Beredningsutskottets förslag samt hemställa, att medlen beviljas att utgå af innevarande års förslagsanslag.

Herrar Edv. Karlsson och Danielsson hafva till Drätselkammarens protokoll låtit anteckna sin mot majoritetens afvikande mening, att motionens syfte borde realiseras genom uppsättande af en minnestafla öfver donatorerna i rådhuset.

Västerås den 31 Mars 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Browaldh.

Sedan Major Petrus Tersmeden begärt, att jag skulle yttra mig om ett af honom väckt förslag att pryda fästvåningens galleri med porträtt af stadens aflidna donatorer för hugfästande af deras minne, har jag uppgjort närslutna skissritning utvisande sagda porträtts placering med hänsyn till befintliga inventarier, väggfältens storlek m. m., ock får jag för min del lifligt tillstyrka, att det sålunda väckta förslaget måtte realiseras. Då man emellertid ej lyckats att anskaffa porträtt af samtliga donatorer, har jag i skissen antydt, hvar ett par taflor upptagande namnen lämpligen kunna placeras och kunna dessa liksom fotografierna upphängas i den redan nu förefintliga tafvellisten.

Kostnaderna anser jag böra beräknas till cirka 700 kronor.

Samtidigt härmed får jag nämna, att jag till min ledsnad sett den vandalism som lämnat spår efter sig å stadens här uppställda staty af Carl Milles, och tror jag för min del, att de besökande skola bättre inse detta konstverks stora värde om det såsom nu föreslagits inramas i ett tafvelgalleri af antydd art, dessutom bör man genom anbringande af ett skåp cirka 1,50 m. högt försedd med lämplig marmorskifva och placerad i fonden af trappuppgången, som skissritningen visar, erhålla säkerhet för att statyn ej vidare användes som förvaringsplats för cigarrer, punschglas m. m. och att detsamma redan från denna synpunkt sett är synnerligen önskvärdt.

Västerås den 26 Mars 1913.

Erik Hahr.

N:o 26
ang. hugfästande af minnet af stadens donatorer.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige, i anledning af en af Majoren P. Tersmeden väckt motion om beviljande af ett anslag af 500 kronor för att på i motionen närmare angifvet sätt hugfästa minnet af stadens donatorer, remitterat frågan till utlåtande af Beredningsutskottet och Drätselkammaren samt handlingarna i ärendet först öfverlämnats till Beredningsutskottet, beslöt utskottet till en början anmoda sin ordförande att i samråd med Drätselkammarens ordförande och motionären upprätta och till Beredningsutskottet inkomma med utredning och förslag, angående hvilka donatorer som i förevarande afseende borde komma i fråga, och uttalade sig därvid utskottet för att vid förslagets realiserande följande grunder följas:

1:o) De donatorer, som borde komma i fråga skulle vara aflidna personer (ej institutioner och samfund), som gifvit till allmännyttiga och välgörande ändamål för Västerås stad eller till medlemmar af Västerås samhälle;

2:o) Alla sådana donatorer borde medtagas, vare sig den gifna summan vore större eller mindre;

3:o) Om porträtt af någon eller några donatorer ej kunde anskaffas, borde vederbörandes minne hugfästas genom anbringande af någon inskription å tafla eller på annat lämpligt sätt;

4:o) Alla porträtt och inskriptioner uppsättas eller anordnas i stora fästvåningens galleri i stadshotellet.

På grund af det sålunda lämnade uppdraget har till Beredningsutskottet ingifvits bilagda skrifvelse med därtill hörande förteckning öfver de donatorer, hvilkas minne bör hugfästas.

Såsom eget yttrande i ärendet får Beredningsutskottet, med uttalande af sitt gillande af motionens syfte, hemställa, att Stadsfullmäktige måtte öfverlämna åt ofvannämnda tre personer, Herrar Fjellman, Enhörning och Tersmeden, att å Stadsfullmäktiges vägnar bringa hvad i motionen förslagits till verkställighet.

Västerås den 21 Februari 1913.

På Beredningsutskottets vägnar:

B. Fjellman.

Ehrnfrid Browaldh.

Till Stadsfullmäktiges i Västerås Beredningsutskott.

Undertecknade få med anledning af Beredningsutskottets till dem ställda uppdrag, på grund af Herr Tersmedens till Stadsfullmäktige afgifna motion rörande sättet för hugfästande af minnet af stadens donatorer, att till utskottet inkomma med förslag och utredning angående hvilka donatorer, som i förevarande afseende borde komma i fråga hvarvid vissa af utskottet uppsatta grunder borde följas — härmed afgifva följande utlåtande.

Knmmitterade, hvilka till alla delar instämma med utskottet, uti de bestämmelser hvilka böra ligga till grund för afgifvande af förslag i frågan, hafva efter noggrant genomgående af tillgängliga handlingar i ärendet, såsom Redogörelsen för Fromma stiftelser och Välgörenhetsinrättningar i Västerås stad m. fl., funnit att minnet af följande här nedan angifna personer böra ifrågakomma, att af Stadsfullmäktige särskildt hugfästas genom uppsättande af deras porträtt, eller där sådana icke kunna anskaffas genom anbringande af någon inskription å gemensam tafla eller å annat sätt i galleriet i Stadshusets fästvåning. Och anse kommitterade att, i och för frågans lyckliga lösning, Beredningsutskottet hos Stadsfullmäktige föreslå 3:ne personer hvilka erhålla i uppdrag att taga saken om hand. N:o 26. *ang. hugfästande af minnet af stadens donatorer.*

Västerås den 25 Januari 1913.

Georg Enhörning. B. Fjellman. Petrus Tersmeden.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Som enhvar bekant har vår stad mer än många andra städer kommit i åtnjutande af bortgångne stadsmedlemmars minnesgoda välvilja och kärleksfulla omtanke för innebyggarne på den plats där de lefvat och verkat, därigenom att de till staden för välgörande ändamål donerat större och mindre belopp. Staden har emottagit gåfvorna och till gengäld har den äfven uttalat sin tacksamhet. Men intet har gjorts för att hugfästa minnet af dess välgörare, att för nu lefvande och kommande släkten bevara hågkomsten af dem. Endast ett litet fåtal af stadens medborgare, de hvilka hafva tillfälle kasta en inblick i stadens handlingar, känna namnet på dessa bortgångne stadsinnevånare. Ett sådant förbiseende är icke staden värdigt. Och det finnes detta oaktadt talande skäl för, att låta stadens medborgare komma i tillfälle att på något sätt lära känna sina välgörare.

Utom hvad som nu anförts finnes det äfven andra synpunkter, både i kulturhistoriskt och undervisningshänseende, som bör mana oss, att för efterkommande släkten bevara minnet af dem, hvilka som goda, ädla medborgare af kärlek till sin stad gifvit af sitt goda och därmed medverkat till att lindra nöd och lätta den fattiges bekymmer.

Det förslag som jag på grund häraf härmed har äran framlägga för Herrar fullmäktige hoppas jag därför icke måtte möta motstånd.

Såsom det enklaste, värdigaste och mest tilltalande sättet för oss, att visa vår djupa erkänsla mot dessa bortgångna stadsbor, samt bevara hågkomsten af dem, anser jag vara, att sätta upp deras förstorade, inramade fotografier i Stadshusets galleri.

Härvid kan naturligtvis icke ifrågakomma andra än de, hvilka direkt donerat till staden för välgörande ändamål, eller i andra afseenden till stadens nytta och utveckling.

N:o 26 *ang. befästande af minnet af stadens donatorer.*

För att förverkliga detta får jag yrka, att Stadsfullmäktige måtte bevilja ett anslag af *500 kronor.*

Västerås den 12 November 1912.

Petrus Tersmeden.

N:o 27.

Drätselkammarens skrifvelse ang. rättegång för återvinning till staden af utfylld mark invid Mälarestranden väster om staden.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med anledning af att Stadsfullmäktige den 29 September 1910 beslutit afslå en ansökning från Högfors och Persbo Aktiebolag om befrielse från betalningsskyldighet för en del genom stadens försorg utförda muddringsarbeten i hamnen vid Västerås masugn, och af skriftväxlingar, som sedermera förts rörande omfattningen af Västerås hamnområde, har fråga uppstått angående den rätt, Västerås Masugns Aktiebolag äger till de i sjön utfyllda områdena utanför bolagets ägogräns. Drätselkammaren har därvid häfdat den uppfattningen, att bolaget icke har äganderätt till annat än de ägofigurer, hvarå det erhållit lagfart, och att grunden i den därutanför belägna sjön med i densamma gjorda utfyllningar tillhör staden, en uppfattning, som af bolaget blifvit bestridd.

Samma fråga kan jämväl uppkomma beträffande öfriga jordägare utefter västra stranden, som gjort utfyllningar eller byggnader i vattnet, och då Drätselkammaren anser det vara af synnerlig vikt, att frågan om äganderätten blir rättsligen afgjord, får Drätselkammaren härmed hemställa om Stadsfullmäktiges bemyndigande

att, om Drätselkammaren så finner nödigt, icke blott emot Västerås Masugns Aktiebolag utan äfven gent emot öfriga jordägare utefter västra stranden anhängiggöra rättegång angående afträdande till staden af de områden, som ligga utanför vederbörande jordägares invid stranden ägogränser.

Västerås den 10 April 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Browaldh.

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar.

1913 Den 24 April V

N:o 28.

Brandchefens årsberättelse för år 1912.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Brandstyrelsen får härmed öfverlämna en af stadens brandchef uppgjord berättelse öfver brandkårens verksamhet under 1912.

Västerås den 31 Mars 1913.

På Brandstyrelsens vägnar:

Petr. Tersmeden.

Till Brandstyrelsen i Västerås.

Öfver brandkårens verksamhet och därmed sammanhängande förhållanden under det förflutna året får jag härmed vördsamt afgifva en kortfattad berättelse.

Personal:

Brandkårens personal och brandkårens reserv har utgjorts af samma antal som under föregående år.

Under året har en brandsoldat på egen begäran afgått.

Ombyte af befälet eller det öfriga ordinarie manskapet har icke förekommit.

Hälsotillståndet har under året varit mycket godt, endast några få sjukdagar hafva inträffat.

Permission, dagordning och öfningar hafva varit i likhet med året förut.

Till vakthållning vid offentliga föreställningar, där särskild eldfara ansetts ifrågakomma, har erfoderligt antal brandsoldater varit kommenderadt såsom brandvakt och hafva föreställningarnas antal under året uppgått till 50.

Under året hafva 2 man dagligen varit sysselsatta i stallet, 2 man med slöjd- och snickeriarbete, 4 man med smidesarbete, 2 man med skomakeriarbete, 1 man med skrädderiarbete och 3 man med ledningsarbete å brandtelegrafen, brandskåpsprofning, eldning, kokskörning, putsning af redskap, vedhuggning m. m.

I verkstäderna hafva därvid arbeten utförts dels för brandkårens, dels för poliskårens, dels för Västerås stads och dels för renhållningsverkets räkning till ett sammanlagdt värde af kronor 6,086: 09.

Fördelning af arbetet å de olika verkstäderna är följande: snickeriverkstaden 1,311: 11, smedjan 2,446: 44, skomakareverkstaden 1,709: 55, skräddareverkstaden 374: 60, brandtelegrafen 244: 39.

N:o 28
ang. brandchefens årsberättelse.

Stadens tidningar hafva, som förut varit fallet, af dess respektive redaktioner godhetsfullt lämnats till manskapet.

Underbefälets och manskapets besparade medel utgjorde vid årets slut kronor 3,015: 61.

Hästar:

Brandkårens stall omfattar 5 hästar, däraf 3:ne tillhöra brandkåren och de 2 öfriga staden.

Hästarna utfodras och skötas af brandkårens personal. 3 hästar om dagen och 5 om natten hafva under det gångna året stått till brandkårens disposition.

Skoningen har, af såväl brandkårens, stadens som renhållningsverkets hästar, verkställts af vid brandkåren anställd i hofslageri utexaminerad personal.

Brandkårens 3:ne hästar hafva under sistlidet år varit försäkrade för 2,400 kronor, hvarjämte deras respektive ålder är 5, 5 och 6 år.

Brandredskap:

Antalet brandfordon, som fullt utrustade å brandstationen stått färdiga till utryckning, hafva varit desamma som under föregående år.

Nyanskaffats har under årets lopp: 2:ne strålkastare med gaskök, 3 par kopplingar, 325 met. linneslang, 2:ne brandskåp, 7,000 met. hackethaltråd samt 60 st. elektroder.

Brandtelegrafen:

Brandskåpens antal utgöres af 28 st., hvaraf 22 tillhöra staden och 6 enskilda inrättningar.

Under året hafva samtliga brandskåp omkonstruerats hos A.-B. L. M. Eriksson i Stockholm, hvarjämte 2:ne linjer af brandtelegrafnätet hafva omlagts med isolerad hackethaltråd.

Antalet ringklockor tillhörande fasta brandkåren utgöra 22 st. samt till brandkårens reserv 50 st.

Å brandtelegrafens yttre ledningar har fel uppstått 9 gånger, däraf 1 gång genom åska, 2 gånger förorsakad genom brustna ledningar samt 6 gånger genom kontakt med andra luftledningar.

Allt arbete å brandtelegrafens linjenät har verkställts af brandkårens personal.

Brandtelegrafledningen har en sammanlagd längd af cirka 22,000 meter.

Vattenledningen:

Under året hafva 11 st. nya brandposter anbragts i olika delar af staden och dess utkanter och utgöres hela antalet af 180 st., hvaraf 150 tillhöra staden och 30 enskilda.

Brandmanskapets bibliotekskassa:

Ingående behållning	238: 47	
Inkomster under året	56: 08	294: 55
Utgifter under året		53: 15
Utgående behållning		241: 40

Brandmanskapets bibliotek har under året ökats med 27 band och omfattar nu 363 st. och utgör det bokförda värdet för detsamma kronor 938: 40.

N:o 28 *ang. brandchefens årsberättelse.*

Brandkårens inkomster och utgifter under år 1912:

Inkomster:

Anslag för brandväsendet	30,460: 43
Beräknade inkomster från verkstäderna	3,000: —
Anslaget för stadens 2 hästar	900: —
Inlevererade medel, dels kontanter, dels enl. räkningar å Poliskåren, Västerås stad, Renhållningsverket, Varmbadhuset och Hamnutvidgningen	4,573: 17
Summa kronor	38,933: 60

Utgifter:

Aflöningar	20,615: 08
Beklädnad	2,166: 65
Kol, ved och lyse	784: 27
Inventarier	629: 63
Underhåll af inventarier	307: 13
Stallet	2,813: 36
Skrif- och trycksaker	92: 62
Tvätt, skurning och städning	246: 82
Brandtelegraf och telefonafgift	1,855: 60
Brandkårens reserv	941: 66
Allmänna brandstyrkan	910: —
Diverse utgifter	1,499: 71
Olycksfall- och brandstodspremier	383: 38
Snickeriverkstaden	370: 77
Smedjan	1,033: 86
Brandstationen	673: 79
Balans, brandkåren till favör	3,012: 34
Summa kronor	38,933: 60

Brandkårens verksamhet år 1912:

Antalet utryckningar under det gångna året uppgår till 18 st.

Brandkåren har varit alarmerad:

för eldsvåda eller eldsvådetillbud	12	gånger.
„ kontakt	1	„
„ soteld	3	„
„ öfning	2	„

Eldsvådorna hafva varit af den betydenhet, att en gång voro 3 ledningar från brandpost för släckningen behöfliga, 1 gång 2 ledningar samt 3:ne eldsvådor hafva släckts med en slangledning.

Vid öfriga eldsvådetillfällen hafva endast pytssprutor kommit till användning.

Brandskadeersättningen, som blifvit utbetald, uppgår till kronor 12,229: —, däraf för fast egendom 7,640 kr. och för lösegendom 4,589 kr.

N:o 28 *ang. brandchefens årsberättelse.*

Alarmeringssättet har varit:

Signal från brandskåp	4	gånger.
Telefonmeddelande	12	„
Bud	2	„

Slanglängden, som vid eldsvådor varit använd, utgör cirka 756 meter.

Samtliga brandskåp hafva profvats minst en gång i veckan.

Stationens elektriska belysnings- och ringledningar hafva profvats hvarje morgon och kväll.

Elektriska ringledningar till brandkårens reserv (50 man) har en gång dagligen afprofvats.

Västerås den 27 Mars 1913.

C. G. Sjöqvist.
Brandchef.

N:o 29.

Badhusstyrelsens årsberättelse för 1912.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I enlighet med § 1 uti "Bestämmelser rörande styrelsen för Västerås stads Varmbadhus" får Badhusstyrelsen härmed öfver badhusets verksamhet under det gångna året 1912 afgifva följande

ÅRSBERÄTTELSE.

Inkomster:

Badbiljetter	23,296: 18
Uthyrning till Simsällskapets uppvisning	50: —
Summa kronor	23,346: 18

Utgifter:

Aflöningar	8,686: 91
Provision å biljettförsäljningen till betjäningen	2,678: 95
Kol	4,800: 90
Ved	81: 50
Elektrisk belysning	1,177: 71
Inventarier	253: —
Underhåll af inventarier	87: 25
„ „ pannor och rörledningar	466: 62
Trpt	18,202: 84

N:o 29
ang. badhus-styrelsens årsberättelse.

Trpt	18,202: 84
Tvätt	347: 58
Skrif- och trycksaker (badbiljetter, redogörelser, rapporter m. m.), annonser	167: 90
Badingredienser	358: 01
Telefon	102: 79
Brandpremier	138: 50
Olycksfallspremier för badpersonalen	103: 50
Städning	406: 64
Badhuset	569: 56
Förbrukningsartiklar	1,151: 44
Skatter	943: —
Diverse	496: 51
Summa kronor	22,988: 27
Inkomster öfverstigande utgifterna	357: 91
Summa kronor	23,346: 18

Af ofvanstående sammandrag framgår att inkomsterna i någon mån öfverstigit utgifterna.

TABLÅ öfver antal bad inom de olika afdelningarna.

Badformer	Bad för män	Bad för kvinnor	Summa bad
1:a klassens karbad	2020	928	2948
1:a „ „ med tvålmassage	213	198	411
1:a „ halfbad	80	15	95
2:a „ karbad	1393	1589	2982
2:a „ „ med tvålmassage	250	499	749
2:a „ halfbad	77	108	185
2:a „ billighets-karbad	478	494	972
1:a „ badstu	2211	508	2719
1:a „ „ med borstning	1761	122	2883
1:a „ „ „ tvålmassage	74	—	74
Simhall med värmestuga (vinter)	2645	469	3114
„ „ „ och solbad (sommar)	2803	566	3369
„ „ „ för elementarskolorna	1945	1550	3495
„ II kl. badstu för elementarskolorna (nedsatt pris)	1209	77	1286
„ II „ „ „ folkskolorna „ „	1188	2307	3495
Solbad med endast kalldusch	204	38	242
Dusch	240	167	407
Seminariets elever	—	299	299
Trpt	18791	9934	29725

N:o 29
ang. badhus-styrelsens årsberättelse.

Badformer	Bad för män	Bad för kvinnor	Summa bad
Trpt	18791	9934	29725
Simsällskapet	721	62	783
Billighets-badstu (folkbad)	17315	4518	21833
Elektriskt ljusbad	237	66	303
„ „ med tvålmassage	—	4	4
Kolsyrebad	22	4	26
Fangobad	101	66	167
Sittbad	1	—	1
Summa bad	37188	14654	52842

Vid en jämförelse med föregående år synes af ofvanstående tablå, att badfrekvensen ökat med *4,885 bad,* men att kvinnorna fortfarande äro i minoriteten. De badformer där en ökning hufvudsakligen ägt rum äro vid II kl. badstu, karbaden, simhallsbaden (vinter), för all skolungdom samt för simsällskapets medlemmar. Minskning har åter förekommit vid tvålmassagebaden och simhall med solbad (sommaren), förorsakad af en för dessa bad mindre gynnsam väderlek.

Förutom dessa här angifna bad bör äfven omnämnas de bad af folkskolans III kl. för gossar samt III och IV kl. för flickor som i samband med simundervisningen tagits under månaderna januari—maj samt december 1912, hvilka utgöra

för gossar	3,027	bad
„ flickor	5,257	„
Summa	8,284	bad

Om man således lägger dessa 8,284 bad till de 52,842 öfriga baden har badhuset serverat *61,126 bad* under föregående år.

Västerås den 16 April 1913.

På Badhusstyrelsens vägnar:

Petr. Tersmeden.

N:o 30.

Årsberättelse från hälsovårdsnämnden i Västerås för år 1912.

I. Hälsovårdsnämnden med därunder lydande inrättningar och personer.

1. Antal sammanträden under året.	18.
2. Under året tillkomna förändringar beträffande nämndens befattning med den allmänna sjukvården, instruktionen för nämnden, särskilda föreskrifter tillkomna i enlighet med § 24 i hälsovårdsstadgan.	Inga
3. Tjänstebiträden för hälsovården: kemist, veterinär, antal tillsyningsmän och öfrig personal.	Kemist: Västerås Kemiska station. Köttbesiktningsbyrån: Föreståndare: Veterinär M. Jonsson. 2 Trikinmikroskopister. 1 vaktmästare. 2 Hälsopoliser.

II. Befolkningen, nativiteten och dödligheten inom samhället.

Antal *kyrkoskrifna invånare* den 31 december föregående år. Antal *födda* under redogörelseåret Antal *döda* enligt dödsbevisen.	d. 31/12 1911 = 19,803 däraf 9,689 män o. 10,114 kv. d. 31/12 1912 = 20,873 „ 10,279 „ o. 10,594 „ 484 „ 250 „ o. 234 „ 237 „ 121 „ o. 116 „
Större dödlighet i någon viss stadsdel.	Har ej förekommit.

N:o 30
Hälsovårdsnämndens årsberättelse.

III. Hälsovården.

a. Vattentillgång.

1.	Behofvet af dricksvatten tillgodoses genom naturliga källor, gräfda brunnar, rörbrunnar (antal), vattenledning.	Grundvatten från 2 st. sänkbrunnar af stålplåt.
2.	Vattnets beskaffenhet; vattentillgången tillräckeller otillräcklig.	God beskaffenhet, vattentillgången riklig.
	Från samhällen med vattenledning torde följande uppgifter lämnas:	
1.	Ledningarnas *sammanlagda längd* inom rörnätet vid redogörelseårets slut.	Stadens ledningar: gj-rör 4″—14″ = 36,602; sm-rör 1″— 2″ = 1,607. Enskildas „ gj-rör 4″ = 2,055; sm-rör 1″— 2″ = 7,090. Sammanlagda rörlängden 1″—14″ = 47,354 m.
2.	*Procent hus,* i hvilka vatten är inledt vid redogörelseårets slut.	100 % inom stadens planlagda område; 362 hus utom planlagda område.
3.	*Anläggningskostnaderna* t. o. m. redogörelseåret.	635,164 kr.
	Vattenverkets utvidgning under redogörelseåret.	
4.	Längden af *nya ledningar* inom rörnätet.	221 m. 7″-rör, 1,233 m. 6″-rör. S:a 6″—7″ = 1,454.
5.	*Antal egendomar,* i hvilka vatten under året blifvit inledt.	25 st. däraf 13 st. utom planl. området.
6.	Nya filter, pumphus, etc.	Komplettering af pumpanläggningen.
7.	*Kostnaderna* för vattenverkets utvidgning.	24,659,51 kr.
8.	*Vattenförbrukning* för hushållsbehof	612,581 kbm.
9.	„ allmänna „	50,000 „
10.	„ industriella „	86,426 „
11.	Summa vattenförbrukper individ och dygn.	C:a 102 l. (för hushålls- och allmänna bohof för c:a 18,000 personer).

N:o 30 *Hälsovårdsnämndens årsberättelse.*

12. *Vattenafgift* enl. mätare.	20 öre per kbm.
13. " " annan grund (angives).	Taxabestämmelserna oförändrade: 2 kr. pr rum och år.
14. Anmärkningar angående vattentillgången och vattnets beskaffenhet.	Inga.
15. *Driftkostnader* under redogörelseåret.	Kr. 33,245: 11 exkl. räntor och amortering.
16. *Inkomster.*	" 66,545: 22.
b. **Afledning af spill- och grundvatten.**	
1. Sammanlagda längden af underjordiska afloppsledningar vid slutet af redogörelseåret.	Stadens ledningar = 25,536 m. Enskildas " = 8,960 " } S:a 34,496 m.
2. Kostnaderna för anläggning af underjordiska afloppsledningar intill redogörelseårets slut.	Kr. 301,087: 77.
3. Procent egendomar med underjordiska aflopp vid redogörelseårets slut.	100 % å planlagda området samt 398 st. utom detsamma.
4. Sammanlagda längden af under året utförda underjordiska afloppsledningar.	220 m. Kulvert 1 m. diam.; 680 m. 15″; 988 m. 12″; 277 9″. S:a 2,175 m.
5. Kostnaden för dessa.	Kr. 47,583: 21.
6. Under året utförda upprensningar af vattendrag, afdikningar af vattensjuka områden inom eller i närheten af samhället, åtgärder för rening af afloppsvatten etc.	Uppmuddring framför utloppen i Svartån och Mälaren.
7. Kostnaderna för dessa åtgärder.	Äro inbegripna i driftkostnaderna.

N:o 30
Hälsovårdsnämndens årsberättelse.

8. Antal egendomar, som under året erhållit underjordiska aflopp.	27 st. hvaraf 13 utom planlagda området.
9. Anmärkta bristfälligheter i afloppsledningarna samt olägenheter i deras anordning.	Inga.
c. **Renhållning.**	
aa. *Latrinrenhållning.*	
1. Systemet för densamma.	Torfpudrettberedning.
2. Olägenheter och missbruk samt åtgärder med anledning däraf.	Bristfälligheter å afträden åtalade i 8 fall.
3. Antalet egendomar med vattenklosetter.	26 (med 140 klosetter).
4. Bortforsling genom gårdsägarnas försorg, entretreprenör, stadens eget renhållningsverk.	Genom stadens renhållningsverk i 733 gårdar, dels inom och dels utom stadsplaneområdet, i öfriga gårdar genom ägarnas försorg.
5. Särskilda upplagsplatser; olägenheter af dessa; åtgärder med anledning däraf.	Lada vid pudrettverket, beläget inom stadsplaneområdet. Förslag föreligger om förflyttning utom staden.
6. Latrinens tillgodogörande (försäljning till landtbrukare, pudrettberedning).	Försäljes såsom pudrett.
bb 1. Uppsamling och bortforsling af *sopor, köksaffall, orenlighet från gård och gata.*	Genom renhållningsverket i 733 gårdar, i öfrigt genom ägarnas försorg.
2. Särskilda upplagsplatser; olägenheter af dessa och åtgärder med anledning däraf.	Sopor och köksaffall hopblandade dels komposteras och försäljas, dels användas för stadens landtbruk.

N:o 30 *Hälsovårdsnämndens årsberättelse.*

3.	Tillgodogörande eller oskadliggörande (bränning af sopor etc.)	Förslag om införandet af 3-delningssystem utarbetadt (innefattande anläggning af kommunalsvingård.)
cc.	För samhällen med *eget renhållningsverk* torde uppgifvas.	*Inkomster:*
1.	Inkomster under året genom försäljning af latrinpudrett, sopor etc.	Torfmull .... 1,174: 50 Komposter .... 407: — Sopor .... 941: — Stallströ .... 705: 90 Latrinhämtning .... 1,368: 07 Pudrett .... 7,283: 75 Diverse .... 562: 20 Summa 12,442: 42
2.	Tillskott för året utöfver inkomsterna.	Kr. 22,778: 86.

dd.	Antal inom den egentliga staden eller samhället befintliga	Inom stadsplaneområdet:	Utom stadspl.:
1.	Svinhus.	Inga	20 (62 svin)
2.	Fähus.	1	12 (29 nöt)
3.	Stall.	100	35
4.	Olägenheter och missbruk vid dessa samt åtgärder med anledning däraf.	Inga åtgärder.	
5.	Svinhållning förbjuden.	Svinhålln. förbjuden under året i en gård intill stadsplan. på gr. af osnygghet o. dåligt svinhus.	

	d. **Begrafningsplats.** Under året vidtagna åtgärder beträffande densamma, samt andra med liksjordande sammanhang ägande omständigheter.	Intet att anmärka.

e.	**Bostäder, skolor** och **samlingslokaler** m. m. samt **fabriker** och **näringar.**	Inom stadsplan;	Utom stadsplan;	Summa:
1.	Antal hus *(egendomar)* vid årets slut.	490	600	1,090
2.	Antal under året tillkomna.	5	27	32
3.	Antal under året rifna.	0	0	0

N:o 30
Hälsovårdsnämndens årsberättelse.

4. Antal lägenheter i hvilka *öfverbefolkning* anmärkts	Inga.
5. Antal bostadslägenheter, mot hvilka anmärkning gjorts på grund af andra sanitära missförhållanden.	2 på grund af fukt och sankt läge. Ett hus, rymmande 5 rum och korffabrik på grund af sammanbyggnad med afträden utdömdt.
6. Sanitära missförhållanden inom *skolor* och *samlingslokaler* samt åtgärder med anledning däraf.	Inga åtgärder.
7. Sanitära missförhållanden inom *fabriker eller verkstäder* samt åtgärder med anledning däraf.	Ett svagdricksbryggeri utdömdt på grund af osnygghet och olämplig inredning.
8. Uppgift angående minderåriga i industriellt yrke, äfvensom åtgärder med anledning af § 9 och 13 i lagen af den 17 oktober 1900.	302 undersökta, däraf 1 villkorligt tillåten fortsätta. —
9. Anmälan om anläggande eller inrättande af *nya fabriker* enligt § 16 af hälsovårdsstadgan samt nämndens beslut i anledning däraf.	Ej förekommit.
10. Sanitära olägenheter af *fabriker, upplag* eller *näringar* samt åtgärder med anledning däraf.	Ej förekommit.
11. Under året tillkomna *badinrättningar,* särskildt *skol-* och *folkbad.*	Ej förekommit.
12. Genom kommunens eller enskildas försorg under året tillkomna *arbetarebostäder.*	Ej förekommit.

N:o 30
Hälsovårds-nämndens årsberättelse.

13. Under året tillkomna härbärgen, asyler.	Ej förekommit.

f. **Tillsyn öfver födoämnen.**

1 a. Öfversikt öfver under året beslagtagna födoämnen.

	Antal beslag	Kassationsorsak			
		tuberkulos	trikiner	andra sjukliga förändringar	förskämning
Kött af nöt......	8	—	—	1	7
„ „ svin ...	2	1	—	—	1
„ „ häst ...	1	—	—	—	1
Inälfvor	283	201	—	62	20
Korf	3	—	—	—	3
Andra födoämn.	—	—	—	—	—

1 b. Berättelse öfver Köttbesiktningsbyråns verksamhet: se särskild bilaga.

2. Anm. missförhållanden beträffande slakterier, mejerier och fabriker för konservering af födoämnen.	Förseelser mot slakteristadgan anmälda till åtal i 3 fall. d:o mot bageristadgan 1 fall d:o ang. mjölkhandel 3 „
3. Omkostnader för tillsyn öfver födoämnena.	Kr. 11,322: 41.

g. **Åtgärder till förekommande af smittosamma sjukdomars spridning.**

1. Under året vidtagna åtgärder till underlättande af isolering af smittosjuke.	
Kostnaderna härför.	Ny transportvagn för smittosjuka anskaffad för 1,500 kr.
2. Under året anskaffade *desinfektionsapparater*, system, antal. Kostnaden.	Inga.
3. Antal utförda *bostadsdesinfektioner*.	276.
4. Särskildt för tuberkulos.	39.

N:o 30
Hälsovårds-nämndens årsberättelse.

5. Särskilda åtgärder med anledning af inom samhället eller dess närhet *utbruten farsot.*	En mindre nervfeberepidemi inom ett förstadssamhälle (Frejaföreningen), möjligen beroende på infektion af gårdsbrunnar, föranledde endast till uppmaning att använda kokt vatten. Epidemien afstannade inom kort. En hotande skarlakansepidemi genom mjölkinfektion häfdes genom påbud om pasteurisering af salubjuden mjölk under 3 veckor.
6. Åtgärder till *vaccinationens* befrämjande.	Anslag af 100 kr. till vaccinering af medellösa och mindre bemedlade barn.

Till dessa uppgifter bifogas å särskilda i K. Med.-styr:s cirk. den 9 dec. 1901 föreskrifna blanketter.

1. Öfversikt öfver dödsorsakerna enligt dödsbevisen.
2. Öfversikt öfver några af de viktigaste dödsorsakerna med fördelning på månader.
3. Uppgift angående sinnessjuka.

Dessutom bifogas följande bilagor:

4. Årsberättelse från Västerås Epidemisjukhus.
5. " " " Köttbesiktningsbyrå.
6. Redogörelse angående Fosterbarnsvården.

Västerås den 1 mars 1913.

Carl Thunström.

Sammandrag af förteckningar öfver sinnessjuke och idioter inom Västerås stad af Västmanlands län år 1912.

	Antal	Från		Kön		Civilst.		Ålder			Vårdas inom				
		landsbygd	stad	män	kvinnor	ogift	gift	under 20 år	20—40 år	öfver 40 år	enskildt hem	enskild anstalt	fattighus	länslasarett	hospital eller asyl
A. Sinnessjuke.........	43	—	43	18	25	26	17	1	17	25	6	—	9	—	28
B. Idioter	6	—	6	3	3	6	—	3	1	2	5	1	—	—	—

Öfversikt af några af de viktigaste dödsorsakerna i Västerås under år 1912 med fördelning på månader.

Dödsorsak	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa
Ålderdomssjukdomar	1	—	2	1	2	2	1	1	—	—	1	—	11
Mässling	—	—	5	5	—	—	1	—	—	—	—	—	11
Scharlakansfeber	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	4
Tarmtyfus	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Rödsot	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Inhemsk kolera, barnkolera	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kikhosta	1	2	1	1	—	1	—	—	—	—	—	1	7
Epidemisk influensa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Difteri och strypsjuka......	2	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	5
Lungsot	4	3	3	2	5	5	1	3	2	1	2	4	35
Luftrörsinflammation, akut och kronisk	—	—	1	2	1	—	1	—	—	2	—	—	7
Lunginflammation	—	1	2	6	4	2	1	1	—	2	1	1	21
Akut inflammation i magen och tarmarna	—	—	2	—	1	—	4	—	—	—	—	2	9
Självmord	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	2	4

Öfversikt af dödsorsakerna i Västerås stad under år 1912 enligt dödsbevisen.

Dödsorsak (Enl. K. Med.-styr:s cirk. den 9 Okt. 1911)	Mankön under 1 år	Mankön 1—5 år	Mankön 5—10 år	Mankön 10—15 år	Mankön 15—20 år	Mankön 20—40 år	Mankön 40—60 år	Mankön 60 år o. däröfver	Mankön Okänd ålder	Summa mankön	Kvinnkön under 1 år	Kvinnkön 1—5 år	Kvinnkön 5—10 år	Kvinnkön 10—15 år	Kvinnkön 15—20 år	Kvinnkön 20—40 år	Kvinnkön 40—60 år	Kvinnkön 60 år o. däröfver	Kvinnkön Okänd ålder	Summa kvinnkön	Summa summarum
Bildningsfel och sjukdomar hos nyfödda	5	—	—	—	—	—	—	—	—	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3	8
Ålderdomssjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	5	—	5	—	—	—	—	—	—	—	6	—	6	11
Barnsängsfeber	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
Andra hafvandeskaps- och förlossningssjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Varfeber	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Ros	1	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Smittkoppor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mässling	—	3	2	—	—	—	—	—	—	5	1	5	—	—	—	—	—	—	—	6	11
Scharlakansfeber	—	3	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4
Difteri	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	3	—	—	—	—	—	—	3	5
Kikhosta	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3	1	—	—	—	—	—	—	6	7
Influensa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fläcktyfus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nervfeber och Paratyfus	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Rödsot	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Asiatisk kolera	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Akut barnförlamning	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Epidemisk hjärnfeber	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stelkramp	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tuberkulos a) Lungsot	2	1	2	2	2	3	4	1	—	17	—	3	1	1	2	9	2	—	—	18	35
b) Annan tuberkulos	—	5	1	—	2	—	—	—	—	8	1	4	1	1	—	—	—	—	—	7	15
Spetälska	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Syfilis a) Ärfd syfilis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) Förvärfvad syfilis	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Frossa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Andra parasitära sjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blodbildande organens och blodets sjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kronisk alkoholsjukdom	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Andra kroniska förgiftningssjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sockersjuka	—	—	—	—	1	—	2	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Andra omsättnings- m. fl. sjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hjärnblödning	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2
Andra sjukdomar i nervsystemet och sinnesorganens sjukdomar	—	1	—	—	—	—	—	1	—	2	1	1	—	—	—	1	—	—	—	3	5
Sinnessjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kronisk hjärtsjukdom	—	—	—	—	—	—	5	2	—	7	—	1	—	1	—	1	1	5	—	9	16
Andra cirkulationsorganens sjukdomar	—	—	—	—	—	1	1	6	—	8	—	—	—	—	—	—	1	2	—	3	11
Luftrörsinflammation, akut och kronisk	3	1	—	—	—	—	—	2	—	6	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	7
Akut lunginflammation	—	3	—	—	1	—	2	2	—	8	—	4	—	—	—	—	2	7	—	13	21
Andra andningsorganens sjukdomar	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	4
Akut mag- och tarminflammation	1	—	—	—	—	—	—	1	—	2	4	1	—	—	—	—	—	2	—	7	9
Kronisk mag- och tarminflammation	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	2
Blindtarmsinflammation	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Tarmhinder och tarmbråck	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Andra matsmältningsorganens sjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	3
Urin- och könsorganens sjukdomar	—	—	—	—	—	—	1	2	—	3	1	—	1	—	—	—	1	1	—	4	7
Ledgångarnas och bensystemets sjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kräfta	—	—	—	—	—	—	4	4	—	8	—	—	—	—	—	1	3	9	—	13	21
Svulster af andra slag	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	3
Olyckshändelse eller våda	—	1	—	—	—	2	2	—	—	5	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	6
Självmord	—	—	—	—	—	3	1	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Mord och dråp	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1
Annan dödsorsak	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Okänd dödsorsak	2	—	—	—	—	—	—	1	—	3	2	—	—	—	—	—	1	—	—	3	6
Summa	14	22	6	2	6	13	25	33	—	121	16	23	7	3	2	15	14	36	—	116	237

N:o 30
Hälsovårds-nämndens årsberättelse.

Årsberättelse från epidemisjukhuset i Västerås för år 1912.

Sjukhuset tillhör Västerås stad.

Under året hafva följande åtgärder vidtagits beträffande inventarier, utredningspersedlar och instrument: ett sköterskerum å difteriafdelningen möblerats; en 1:sta omgång beklädnadspersedlar till 50 patienter anskaffats, hvilket förut saknats; ny transportvagn för epidemiskt sjuka anskaffad.

Följande ändringar hafva inträffat beträffande personalen: sköterskan å difteriafdeln. afgått med pension och ny sköterska anställd; i början och slutet af året har 1 extra sköterska och 1 extra biträde måst anskaffas för 2—3 mån. åt gången.

Följande viktiga åtgärder hafva hos direktionen blifvit föreslagna;

1) En 2:dra omgång beklädnadspersedlar för ett 50-tal patienter.

2) Anskaffning af tagel-krollsplint-madrasser i stället för hittills använda halmmadrasser.

3) Beläggning af trägolfven i gamla paviljongen med korkmattor.

4) Införande af central-uppvärmning och varmvattenledningar i nya paviljongen.

5) Omändring af tvättstugan för införande af maskintvätt.

1) 2) och 3) beviljade af Stadsfullmäktige.

4) och 5) ställda under utredning.

I. Intagna, aflidna, underhållsdagar, antal sängar, dagafgifter.

Antal patienter		Underhållsdagar	Antal sängar	Högsta	Lägsta	Medellängd af sjukhusvistelsen		Dagafgift		Intagna	Underhållsdagar
intagna[1])	aflidna			ant. vårdare för dag				Kr.	öre		
staden 308	10	9,355	65	89	22	29 dag.	Å enskildt rum	1	50	7	213
landet 249	5	7,194					Å allmänt rum	0	—	550	16,336
S:a 557	15	16,549	65	89	22	29 dag.					

[1]) Från föregående år kvarliggande ej medräknade.

II. Inkomster.

Anslag af landsting[1])	14,859: 54
Anslag af kommun[1])	18,937: 44
Öfriga inkomster	319: 50
Summa inkomster[2])	34,116: 48

[1]) Endast den del af anslaget som under året utanordnats.

[2]) Som öfverskott eller brist ej anföres i denna uppgift, behöfver utgifts- och inkomstsummor ej stämma med hvarandra.

N:o 30
Hälsovårds-nämndens årsberättelse.

III. Utgifter.

	Kronor	Kostn. pr und.-hållsdag öre
Aflöning (i stat upptagna) och pensioner	6,026: 09	36
Läkemedel (för inre och yttre behandling)	1,816: 49	11
Kläder, sängkläder och andra inventarier samt arbetsmaterial	4,937: 93	29
Patienters utspisning	13,071: 30	79
Värme och lyse jämte hithörande förbrukningsartiklar	5,863: 18	35
Tvätt, renhållning (inre och å gård), vatten samt hithörande förbrukningsartiklar	801: 25	5
Fastigheters (inkl. gårds, parks och vägars) underhåll, reparationer	1,106: 89	7
Diverse utgifter: Hyror och räntor, onera	493: 35	3
Summa utgifter	34,116: 48	206

IV. Personalens storlek och löneförmåner.

3 ordinarie sköterskor 450 kr. pr. år och fritt vivre. 3 sköterskebiträden 25 kr. pr mån. och fritt vivre. 1 kokerska 300 kr. pr år och fritt vivre. 1 köksbiträde 25 kr. pr mån. och fritt vivre. 1 vaktmästare 400 kr. pr år och fritt vivre. 1 gårdsdräng 960 kr. pr år, ej bostad och kost. 2 tvätterskor à 2 kr. pr dag, ej kost. Extra sköterskor och biträden vid behof och med dagaflöning enl. särskildt aftal.

V. Intagna sjukdomsfall äfvensom aflidna.

Sjukdom Enl. gällande sjukdomsnormenklatur	Intagna		Aflidna		Sjukdom Enl. gällande sjukdomsnormenklatur	Intagna		Aflidna	
	m.	kv.	m.	kv.		m.	kv.	m.	kv.
Difteria	111	110	4	3	Influensa	1	—	—	—
Scarlatina	119	128	2	—	Pveumonia ac.	2	—	—	—
Tyfus abdominalis	13	19	2	2	Bronchopneumonia ac.	—	1	—	1
Paratyfus	1	—	—	—	Bronchitis capillaris	—	1	—	1
Poliomyelitis ant. ac.	1	5	—	—	Augina follicularis	15	14	—	—
Pseudocroup	5	1	—	—	Vulnus palati	—	1	—	—
Rubeolo	—	1	—	—	Tuberculocis gland. medialt.	1	—	—	—
Peliosio rheumatica	1	—	—	—	Tuberculocis abdominis	1	—	—	—
Rheumatismus artic. ac.	1	2	—	—	Nihil	—	2	—	—

VI. Utförda operationer.

Operation	Patientens ålder			Operation, utgång		
	under 15 år	15—55 år	öfver 55 år	god	mindre god	dålig
Intubation	6	—	—	5	1	—
Op. för mastoidit	1	—	—	1	—	—
Incision af abscess	1	—	—	1	—	—

Västerås den 1 Mars 1913.

Carl Thunström.

Årsberättelse från Köttbesiktningsbyrån i Västerås 1912.

N:o 30 *Hälsovårds-nämndens årsberättelse.*

Verksamheten vid byrån har fortgått i likhet med föregående år och någon ändring i personalen har icke ägt rum.

Tillförseln af fläsk och kött, som under första halfåret var synnerligen riklig, visade mot slutet af året en betydande nedgång. Anledningen härtill är utan tvifvel att söka i den kännbara stegring af köttpriserna som inträdde på hösten. Den minskade tillförseln får sålunda icke sättas i samband med någon köttbrist utan har varit en direkt följd af en genom prisstegringen framkallad minskad köttkonsumtion. Särskildt anmärkningsvärd är den ringa tillförseln af fårkött.

Beskaffenheten af det införda och besiktigade köttet torde anses ha varit tämligen god, om också anledning till anmärkning och kassation förekommit i en afsevärd mängd fall. Vikten af det beslagtagna och oskadliggjorda köttet har uppgått till ej mindre än 13,545 kg.

Sterilisering af kött har försiggått endast några få gånger, beroende på att köttägarne i regel vägrat taga någon befattning med det steriliserade köttet och försäljning af detsamma från byråns sida icke häller visat sig möjlig.

Förbränningsugnen har användts 31 gånger med en kolåtgång af i genomsnitt $2{,}_{73}$ hektoliter pr gång.

Under året har följande antal färskt kött till byrån inlämnats för besiktning:

	Hela	Halfva	Fjärdedelar
Häst	130	68	42
Storboskap	2046	471	295
Kalf, större	2472	96	—
Kalf, mindre	4755	149	—
Får	994	21	—
Get	5	—	—
Svin	2904	1950	137
Spädgris	45	—	—
Summa	13351	2745	474

Tillförseln under de olika månaderna framgår af följande tabell:

	Häst			Storboskap			Större kalf		Mindre kalf		Get	Får		Svin			Spädgris
	1/1	1/2	1/4	1/1	1/2	1/4	1/1	1/2	1/1	1/2	1/1	1/1	1/2	1/1	1/2	1/4	1/1
Januari	8	9	5	172	39	31	129	1	486	5	1	52	2	257	152	4	3
Februari	4	9	2	168	40	29	174	5	443	8	1	52	—	272	144	10	7
Mars	9	10	5	198	68	28	262	8	453	19	—	59	1	341	236	18	9
April	8	6	4	174	34	26	206	9	507	14	—	37	1	272	200	13	6
Maj	12	6	4	177	30	19	212	15	417	10	—	35	1	204	188	12	6
Juni	10	2	1	160	32	22	231	15	411	20	—	38	—	183	160	7	5
Juli	6	5	3	120	20	11	230	11	409	20	1	54	2	147	99	4	1
Augusti	i1	3	3	170	34	19	250	14	260	11	—	122	3	213	81	9	—
September	12	2	2	144	40	29	198	1	264	9	—	116	2	187	138	16	3
Oktober	17	7	4	178	51	23	201	3	360	13	—	192	4	234	152	12	2
November	18	4	4	203	41	34	194	8	421	10	2	183	2	297	228	19	1
December	15	5	5	182	36	24	185	6	324	16	—	54	3	297	197	13	2
Summa	130	68	42	2046	471	295	2472	96	4755	149	5	994	21	2904	1980	137	45

N:o 30.
Hälsovårdsnämndens årsberättelse.

Anledning till anmärkning och kassation har i nedanstående fall varit för kött af:

	Häst	Storboskap	Kalf	Får	Svin
Tuberkulos	—	154	—	—	45
Blodförgiftning	—	4	83	—	—
Varförgiftning	—	3	21	—	—
Ledinflammation	3	49	4	—	21
Gulsot	—	—	6	—	—
Njurinflammation	—	14	3	—	3
Bukhinneinflammation	—	1	—	—	—
Omogenhet	—	—	10	—	—
Magerhet	—	6	—	—	—
Förskämning	—	—	—	1	4
Elak lukt	—	11	9	—	1
Dynt (Cysticercus termicollis)	—	—	—	1	3
Cysta bildning	—	2	—	—	—
Abscesser	—	9	3	—	3
Yttre skador	5	13	1	—	9
Självdöd	1	1	1	—	—
Grönt ister	—	—	—	—	4
Fläsknjure	—	—	25	—	—
Ödem	—	8	—	—	—
Blödningar	1	4	2	1	7
Fargaltsvål	—	—	—	—	13
Lymfosarkom	—	2	—	—	—
Botryomykom	1	—	—	—	—
Hudvattensot	1	—	—	—	—
Elekartad katarralfeber	—	1	—	—	—
Sår	1	2	—	—	—
Urininfiltration	—	2	—	—	—
Förgiftning (salpeter)	—	1	—	—	—

Sekunda stämpling har åsatts följande antal mindrevärdt kött:

Häst	2
Storboskap	131
Kalf	4
Svin	19
Summa	156

Inkomster vid byrån:

Besiktningsafgifter	Kr.	14,842: 10
Vågafgifter	„	420: 85
Förbränningsafgifter	„	8: 50
Transport	Kr.	15,271: 45

N:o 30 *Hälsovårdsnämndens årsberättelse.*

	Transport Kr.	15,271: 45
Telefonafgifter	„	2: 85
Hyresmedel	„	150: —
	Summa Kr.	15,424: 30
Utgifter vid byrån	„	11,322: 41
Behållning	Kr.	4,101: 89

Västerås den 28 Februari 1913.

Martin Jonsson.
Föreståndare.

Redogörelse angående fosterbarnsvården i Västerås stad för år 1912.

A) I *enskild bostad* vårdade fosterbarn:
Antal vid årets början anmälda 45, tillkomna under året 8, summa 53.
Aflidna under året: före fyllda 1 år —, efter fyllda 1 år, summa 1.
Afgångna af annan anledning: före fyllda 7 år 7, efter fyllda 7 år —, summa 7.
Hela antalet under året afgångna 8.
Antal vid årets slut vårdade: under 1 år gamla —,1—7 år gamla 45, summa 53.

B) I *särsild anstalt* vårdade:
Antal vid årets början anmälda 10, tillkomna uuder året 4, summa 14.
Aflidna under året: före fyllda 1 år —, efter fyllda 1 år 1, summa 1.
Afgångna af annan anledning: före fyllda 7 år 5, efter fyllda 7 år —, summa 5.
Hela antalet under året afgångna 6.
Antal vid årets slut vårdade: under 1 år gamla 1, 1—7 år gamla 7, summa 8.

C) *Hela antalet inom kommunen vårdade fosterbarn* vid redogörelseårets slut 53.

D) *Fosterlegans storlek* pr månad:
i enskild bostad: högst 25: — lägst 6: — i barnavårdsanstalt: högst 12: — lägst 5: —.

E) Hafva *förelägganden meddelats* enligt 7 § 1? Nej.

F) Hafva *förelägganden meddelats* enligt 7 § 2? Nej.

G) Hafva *försummelser beifrats* enligt 10 §? Nej.

H) Hafva *försummelser beifrats* enligt 11 §? Nej.

I) Finnes inom staden *särskild fosterbarnsnämnd?* Ja.

K) Äro *särskilda biträden* enligt 12 § förordnade och i så fall *huru många?*
Nämndens ledamöter hafva sig emellan distriktvis fördelat den särskilda tillsynen öfver fosterbarnsvården.

L) Finnes inom staden *anstalt hvarom i 18 § sägs,* och i sådant fall hvem är där anställd såsom *läkare?* Ingen sådan anstalt finnes.

Västerås den 5 Mars 1913.

H. Dahlberg.
Fosterbarnsnämndens ordförande.

N:o 30
Hälsovårdsnämndens årsberättelse.

Ämbetsberättelse från 1:ste stadsläkaren i Västerås för år 1912.

1:o.

a) Kyrkoskrifna invånares antal vid redovisningsårets början 19,803, däraf 9,689 mankön och 10,114 kvinkön vid dess slut 20,873, däraf 10,279 mankön och 10,594 kvinkön.

b) Antal födda under året 484, däraf 250 mankön och 234 kvinkön.

Antal döda under året 237, däraf 121 mankön och 116 kvinkön.

Mortaliteten pro mille = 11,35.

c) Antal döda barn under 1 års ålder 31, däraf 13 mankön och 18 kvinkön.

2:o

Allmännare förekomna sjukdomar:

Infektionssjukdomar:

Difteri:

Antalet fall under året utgjorde 123, däraf som vanligt de flesta i början och slutet af året. Ingen egentlig epidemi rådande och sjukdomen i allmänhet af godartad natur; de svårartade fallen sådana, som af en eller annan orsak kommit för sent under serumbehandling. Alla insjuknade ha införts till epidemisjukhuset. I en större gård, bebodd af talrika arbetarefamiljer uppträdde fall efter fall bland barnen och slutade först sedan man lyckats få reda på och isolera ett par bacillbärare. Någon spridning från denna gård uppstod lyckligtvis ej. — Det synes, som om befolkningen härstädes ganska allmänt kommit till insikt om den tidiga serumbehandlingens och isoleringens nytta beträffande difterien och därför är ganska ifrig att söka läkare tidigt vid inträffade halsåkommor, till stor båtnad för förebyggandet af större spridning.

Dödlighetsprocenten i difteri under året = 4,16.

Vid hvarje inträffadt difterifall inom staden har smittrening af bostäderna genom hälsopolisens försorg företagits, där så låtit sig göra; i annat fall gifvits anvisning till husmödrarna om lämpligaste sättet för rengöring; skolpliktiga barn ha hållits hemma från skolan i 8 dagar och familjemedlemmarna underrättats om nödvändigheten att i möjligaste mån undvika beröring med andra under denna tid.

Skarlakansfeber:

Antalet fall under året 153, däraf under årets första 8 månader i tämligen normalt antal, varierande mellan 3—12 per månad; men i midten af sept. uppstod en hastig stegring i de insjuknades antal, hvilken tydligen kunde hänföras till infektion genom mjölk från ett af stadens mejerier. Hvarifrån den infekterade mjölken infördes till mejeriet kunde emellertid ej utredas. Sedan Hälsovårdsnämnden skyndsamt ingripit bland annat genom förbud att saluhålla opasteuriserad mjölk inom stadens mjölkförsäljningsställen under 3 veckors tid upphörde märkbart hastigt de insjuknades antal och epidemien kunde anses häfd. — Inalles insjuknade under denna tid (sept.—okt.) 64 personer. — I nov. förekommo 15 fall och i dec. 13 fall, flera af dessa härledande sig från kontakt med sådana, som under sept.—okt.-epidemien på grund af sjukdomens lindriga natur undandragits läkareobservation och därigenom ej blifvit isolerade.

Af de kända fallen ha alla isolerats på Epidemisjukhuset utom 2, hvilka med hälsovårdsnämndens medgifvande vårdats i hemmen under betryggande garantier för smittans spridande. N:o 30 *Hälsovårdsnämndens årsberättelse.*

För öfrigt ha samma åtgärder beträffande desinfektion etc. vidtagits, som ofvan anförts för difterier.

4 stycken ha aflidit (2,63 %) och ha i dessa fall sjukdomen visat sig ovanligt häftig med blödningar i hud och slemhinnor och andra septiska symtom.

Nervfeber:

Antalet fall under året 16, af dessa 1 i mars, 9 i juni, 2 i juli, 2 i okt. och 2 i dec. — 1 dödsfall.

De 11 fall, som uppträdde i juni och juli, förekommo alla i ett egnahemssamhälle utom den egentliga staden och torde möjligen kunna härleda sig från en infektion af dricksvattnet i resp. brunnar. Bostäderna äro uppförda på och nedomkring en mindre bergskulle, på hvars topp förefinnes en mindre rud-damm och det synes mig ej omöjligt, att vattnet där kunnat bli infekterat och silat sig ned till kringliggande brunnar. Då infektionskällan emellertid var osäker, så vidtogs af Hälsovårdsnämnden för tillfället inga andra åtgärder, än uppmaning till de kringboende att endast använda kokt vatten till hushållsbruk under sommaren. Inom ett par tre veckor syntes epidemien afstanna. — De 2 fallen i resp. okt. och dec. torde kunna hänföras till infektion genom mjölk, behandlad af en misstänkt bacillbärare, som sedan afstängts från handterandet med mjölken. Alla fallen intagna å Epidemisjukhuset.

Paratyfus:

1 fall förekom i juni, infekteradt vid besök i Eskilstuna, där en dylik tämligen utbredd epidemi då var rådande. Vårdades å Epidemisjukhuset.

Barnförlamning.

Häraf förekom 1 fall (2-årsbarn) i maj och 1 fall i sept. och 1 i oktober (resp. 16- och 20-åringar). Alla vårdade på epidemisjukhuset. I intet af dessa fall kunde spåras någon kontakt vare sig med hvarandra eller med andra dylika sjuka inom eller utom samhället. Alla tre ha sedermera nästan fullständigt tillfrisknat.

Mässling:

Började visa sig mot slutet af föregående året och ökade ganska duktigt genom hufvudsakligen skolornas tillhjälp i febr. och mars, då epidemien syntes ha nått sin kulmen med 197 anmälda fall och antagligen en hel mängd dessutom icke anmälda. Epidemien upphörde först i augusti. Inalles ha 340 fall anmälts, af dessa 11 dödsfall.

Kikhosta:

Äfven denna sjukdom var en fortsättning af epidemien från slutet af föregående året och föreföll mäst spridd i jan. och febr. för att sedan aftaga inemot sommaren, men har dock ej fullständigt upphört vid årets slut. 133 anmälda fall med 7 dödsfall.

N:o 30
Hälsovårdsnämndens årsberättelse.

Influensa:

Uppträdde som vanligt i början af året men lindrig och rel. mindre utbredd. 102 fall anmälda, intet dödsfall.

Påssjuka:

Äfven denna en fortsättning af epidemien från slutet af föregående år; upphörde alldeles i maj. 91 fall anmälda. Sjukdomen i allmänhet lindrig.

Rubeola s. k. röda hund.

Tycktes börja som epidemi i april och med strödda fall här och hvar i staden, men dock utan att taga någon större fart under året; fortsatte till årets slut. 82 fall anmälda.

Epidemisk gulsot

har anmälts i några få fall i början och i slutet af året. 21 fall anmälda.

Öfriga sjukdomar:

Katarrer i luftrör och svalg jämte tarmkatarrer som vanligt de talrikast förekommande sjukdomarne och med rel. få dödsfall.

Antalet dödsfall i tuberkulos utgjorde:

i lungtuberkulos 35 [= 14,8 % af hela antalet dödsfall]
i annan tuberkulos 15 [= 6,3 % " " " "]

Hela antalet dödsfall i tuberkulos uppgick sålunda till 21,1 % af samtliga dödsfall under året (237), eller beräknadt per 1,000 inv. till 1,9.

Under året har Stadsfullmäktige beviljat såsom förut 1,500 kr. till sanatorievård åt medellösa lungsjuka och 2,000 kr. såsom bidrag åt lokalföreningen mot tuberkulos för bedrifvande af dess dispensärverksamhet och anordnandet af sommarsanatoriet. Föreningen har under året gjort ett försök att anordna en sommarkoloni för klena barn under skolåldern från tuberkulösa hem (ett 12-tal barn), hvilket synes ha slagit väl ut och torde vara ett ej oviktigt led i kampen mot denna sjukdom.

Öfversikt af gängse sjukdomar.

Särskild bilaga.

3:o.

Förhållandet i allmänhet med:

vaccination och revaccination:

Under året ha vaccinerats 152 personer (barn), alla med animal vaccin. För anskaffandet af vaccin och anordnandet af offentlig vaccinering har Hälsovårdsnämnden anslagit som vanligt 100 kr. — Intresset för att vaccinera barnen synes aftaga år efter år och några vidare åtgärder med anledning häraf ha ej vidtagits under afvaktan på utredning och eventuell ny vaccinationslag.

Apoteksväsendet: Intet särskildt att anföra.

Barnmorskeväsendet:

Inga instrumentala förlossningar verkställda af barnmorskor; i öfrigt intet att anföra. — Sammandrag ur barnmorskornas dagböcker i särskild bilaga.

4:o.

Ämbetsförrättningar

på grund af vederbörligt förordnande:

Den 22 mars på Rådstufvurättens förordnande: Rättsmedicinisk besiktning och liköppning för utrönande af dödsorsak.

Den 1 dec. på Rådstufvurättens förordnande: Yttrande angående sannolikheten af en tilltalads uppgifter beträffande undanröjande af ett barnlik m. m.

Inom staden bosatt personal af:

a) *Läkare:* P. Andréhn, 1:ste prov.-läkare. E. Björkman, f. d. prov.-läkare. G. Holm, biträdande prov.-läkare och fängelseläkare. J. P. Lundgren, lasarettsläkare. P. A. Vickholm, regementsläkare. S. R. Erhardt, bataljonsläkare. M. Sjögren, läkare vid tuberkulossjukhuset. C. Thunström, 1:ste stadsläkare. C. Idar, 2:dre stadsläkare.

b) *Veterinärer:* C. J. Jakobsson, länsveterinär. C. A. Öhrström, f. d. länsveterinär. M. Jonsson, föreståndare för köttbesiktningsbyrån.

c) *Tandläkare:* F. A. Malmström. C. V. Luthman. Ernst Adolfsson.

d) *Sjukgymnaster:* Major L. Nauckhoff, Kapten G. Nordencreutz, Kapten K. Alexandersson, Fru Thora Vittbom, f. Sundeman, Fröken Signe Graan, utexaminerade fr. Gymn. Central-Instit. Fröken Sigrid Björklund, ex. fr. Arvidssons Instit. Fröken Anna Svensson, Elert Falk, ex. fr. Kleens Instit.

e) *Fältskär:* J. A. Strömberg.

f) *Apoteksföreståndare, provisorer och elever:* Apoteket Hjorten, innehafvare A. H. Kronberg, tjänstledig. Föreståndare J. O. Oest, exam. apotekare. Provisorer: T. V. Nyman, exam. apotekare. C. A. H. Rosenberg, exam. apotekare. Ivan Norrlin, exam. apotekare. Astrid Kjellström, pharm. kand.

Apoteket Bäfvern, innehafvare Ivan Färnström, exam. apotekare. Provisorer: S. Julin. exam. apotekare. O. G. Svensson, pharm. kand. Ruth Maria Forsgren, pharm. kand. Elev E. A. Vickman.

g) *Barnmorskor:* Anna Lovisa Lindeström, 1:sta stadsbarnm., lön 600 kr. + fri telefon. Maria Amalia Larsson, 2:dra stadsbarnm., lön 500 kr. + fri telefon. Privatpraktiserande: Augusta Björkegren, barnm. för Badelunda s:n. Anna Math. Sandberg, barnm. för Skerikes och S:t Ilians s:n. Anna Fredr. Berggren, barnm. för Hubbo s:n. Hilda Maria Philgren. Anna Ottilia Agren. Lotten Andersson, inflyttad under året fr. Sala. Anna Fernström, inflyttad under året fr. Amerika. Alla instrumentberättigade. Icke praktiserande: Carolina Nährström, f. d. stadsbarnm., pension 400 kr.

h) *Vaccinatörer:* Maria Lovisa Larsson, barnm. Anna Lindeström, barnm. Hilda Philgren, barnm. Augusta Björkegren, barnm.

N:o 30 *Hälsovårdsnämndens årsberättelse.*

i) *Kvacksalfvare:* Den s. k. "Homöopaten" A. Wandery från Sala, som under närmaste åren hedrat staden med tvänne besök i månaden, synes under det gångna året ha funnit marknaden här mindre lönande, isynnerhet sedan han under året hunnit bötfällas för 2:dra gångens kvacksalfveri och har antagligen upphört med sitt geschäft här.

På hösten inflyttade från Gäfle en annan dylik, vid namn Græfve, som tydligen tänkte imponera genom braskande skyltningar, i det han dels uppsatte på husväggen en storartad skylt: "Hmöopatiska Institutet" och dels en mindre yrkesskylt med namn och titeln "Homöpatisk läkare". — Det tycks emellertid inte vara lämplig marknad här, ty efter ett par månader försvunno skyltarna och mannen härifrån, sedan polismyndigheterna på lämpligt sätt klargjort för vederbörande, hvad han hade att vänta sig från dess sida.

6:o.

Sinnessjuka och idioter.

Se bilaga 3.

7:o och 8:o. Intet att anföra.

2:dre stadsläkarens årsberättelse med tillhörande årsberättelse från sjukhuset vid Fattiggården bifogas.

Västerås den 1 Mars 1913.

Carl Thunström.
1:ste stadsläkare.

Summarisk förteckning upprättad med anledning af inkomna journaler öfver skyddskoppympningen inom Västerås stad i Västmanlands län år 1912.

Journalens N:r	Församlingens namn	Vaccinatörens namn	Antalet personer ympade med framgång	Anmärkningar
1	Västerås stad	Maria Larsson, Barnm.	80	Dessutom 12 vacc. och omvacc. utan resultat lymfan fr. kalf N:o 7.
2	„	Anna Lindeström, „	7	
3	„	Hilda Pihlgren, „	41	
4	„	Augusta Björkegren, „	12	
		Summa	140	

Revaccinerade: 12 personer.

Insänd jämte journaler till Förste provinsialläkaren i Västmanlands län den 15 Mars 1913.

Carl Thunström.
1:ste stadsläkare.

N:o 30
Hälsovårdsnämndens årsberättelse.

Öfversikt af gängse sjuk-

Sjukdomar	Januari		Februari		Mars		April		Maj	
	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde
Barnförlamning	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Paratyfus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Smittkoppor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mässling	5	—	41	—	197	5	58	5	16	—
Skarlakansfeber	12	1	9	—	6	—	12	—	2	—
Fläcktyfus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tarmtyfus	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Rödsot	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Asiatisk kolera	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Inhemsk kolera, barnkolera	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Påssjuka	56	—	21	—	8	—	2	—	4	—
Epidemisk hjärnfeber	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kikhosta	45	1	30	2	21	1	10	1	3	—
Influensa	12	—	10	—	24	—	8	—	6	—
Difteri och strypsjuka	28	2	9	—	5	1	4	—	4	—
Barnsängsfeber	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—
Frossa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Smittosam ögonsjukdom	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Akut lung- och lungsäcksinflammation	13	—	9	1	20	2	18	6	29	4
„ katarr o. infl:tion i luftstrupe o. luftrör	74	—	86	—	93	1	98	2	120	1
„ „ „ „ i tarmarne, diarré	21	—	24	—	20	2	15	—	11	1
Rubeola (röda hund)	—	—	—	—	—	—	19	—	15	—
Epidemisk gulsot	1	—	1	—	2	—	—	—	—	—
Summa	267	4	240	3	397	12	245	15	211	6

Sammandrag af summariska utdrag ur dagböcker,

Barnmorskor	Barnaföderskor						Födda barn							Missfall	Barnsängskvinnan var 3 veckor efter förlossningen		
Antal	Antal	Gifta	Ogifta	Änkor	Förstföderskor	Omföderskor	Antal	Gossar	Flickor	Lefvande födda	Dödfödda	Fullgångna	Ofullgångna		Frisk	Sängliggande sjuk	Död
8	523	470	51	2	154	369	522*	271	251	514	8	502	20	9	519	3	1

*) 8 tvillingar.

domar i Västerås år 1912.

Juni		Juli		Augusti		September		Oktober		November		December		Summa	
Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde
—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	3	—
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	—	6	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	340	11
6	—	8	—	6	1	34	1	30	—	15	—	13	1	153	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	—	2	1	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	16	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	91	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	1	3	—	6	—	4	—	—	—	3	—	4	1	133	7
13	—	—	—	1	—	3	—	2	—	5	—	18	—	102	—
—	—	5	—	9	1	13	—	11	1	9	—	26	—	123	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	2	4	1	2	1	7	—	7	2	14	1	8	1	143	21
74	—	30	1	23	—	20	—	63	2	71	—	76	—	828	7
23	—	31	4	30	—	8	—	14	—	13	—	7	2	222	9
16	—	2	—	1	—	—	—	8	—	12	—	9	—	82	—
—	—	—	—	—	—	3	—	2	—	8	—	4	—	21	—
172	3	91	8	81	3	93	1	145	5	150	1	167	5	2259	66

förda af barnmorskorna i Västerås stad under år 1911.

Vid förlossning använda operationer										Barnaföderskor, förlösta och vårdade i barnmorskans eget hem (Regl. § 22, första stycket)	Barnaföderskor, förlösta och vårdade å förlossningshem (Regl. § 22, andra och femte styckena)
Efterbördens uttagande medelst handens införande i lifmodern, utfördt af		Vändning, verkställd af		Tång, anlagd af		Krok, anlagd af		Skarpa instrument, använda af			
Barnmorska	Läkare	Barnmorska	Läkare	Barnmorska	Läkare	Barnmorska	Läkare	Barnmorska	Läkare		
—	2	—	4	—	8	—	—	—	—	1	—

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar.

1913 Den 24 April VII

N:o 31.

Bostadsbristkommitterades utlåtande och förslag ang. åtgärder till förekommande af brist på mindre bostadslägenheter.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Den 24 November 1910 tillsatte Stadsfullmäktige i anledning af motion af Fabrikören A. Danielsson en kommitté af sju personer, bestående af motionären Herr Danielsson samt statens landtbruksingeniör A. V. Nordin, Byggmästaren Edv. Karlsson, Bankdirektören A. Sundström, Förmannen S. G. Hedin, Riksdagsmannen V. Larsson och Byggmästaren J. A. Fredriksson, med uppdrag att inkomma till Stadsfullmäktige med utredning och förslag angående de åtgärder, som från stadens sida kunde anses erforderliga och lämpliga till afhjälpande och förekommande här i staden af brist på mindre bostadslägenheter.

Sagda kommitté konstituerade sig vid sammanträde den 11 Mars 1911 och valde därvid till sin ordförande undertecknad Nordin.

Kommitterade hafva vid sitt arbete inriktat sin hufvudsakliga utredning *dels* på att genom inhämtande och sammanställande af tillgängliga uppgifter rörande befolkningsförhållandena och bostadsbyggnadsverksamheten under de 15 närmast förflutna åren söka erhålla en utgångspunkt för ett tillförlitligt omdöme, huruvida och i hvad mån den enskilda byggnadsverksamheten motsvarat och framgent kan förmodas komma att motsvara den växande befolkningens behof af bostäder, och *dels* att utfinna lämpliga former och åtgärder för staden att, om så pröfvades nödigt, lämna sin medverkan för tillgodoseende af detta behof. Kommitterade hafva därjämte för att vinna ökade insikter i det till deras utredning hänskjutna viktiga spörsmålet genom Svenska stadsförbundets bemedling och äfven annorledes införskaffat uppgifter och utredningar från en del andra svenska städer rörande i dem vidtagna eller ifrågasatta åtgärder i samma liknande hänseenden.

Hvad den ofvan först omförmälda delen af utredningen beträffar hafva kommitterade till en början inhämtat uppgifter å taxeringsvärdena för samtliga nytillkomna byggnader, med undantag för fabriksbyggnader, under åren 1896—1910 dels inom nyare delar af stadens planlagda område, hvarvid dock ej de kvarter, som bebyggts med egna hem af mera burgna personer såsom kvarteren Palma m. fl. medräknats, dels ock inom samtliga utgårdsområden.

Dessa uppgifter hafva sedan sammanställts i bifogade tabell (Bil. 1), därvid taxeringsvärdena sammanförts i treårsperioder och, för att gifva en i möjligaste mån riktig bild af bostadsbyggnadsutvecklingen, för alla perioderna upptagits med ett och samma års eller 1910 års taxeringsvärden. Till komplettering af denna och äfven öfriga nedan närmare omförmälda undersökningar har äfven liknande

N:o 31
ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

uppgifter som för staden inhämtats och bearbetats rörande Jakobsbergsområdet inom S:t Ilians socken, hvilket område till största delen bebos af arbetare och andra mindre inkomsttagare, som hafva sitt arbete i Västerås.

Af generalsammandraget i slutet af nyssnämnda tabell framgår, att före 1896 värdet af bostadsbyggnaderna inom de undersökta områdena efter 1910 års taxeringsvärde utgjorde 1,167,400 kronor, att under treårsperioden 1896—1898 byggnadsverksamheten var jämförelsevis ringa, i det att inom samma områden då uppfördes bostadshus för 173,000 kronor samt att under de fyra följande treårsperioderna ifrågavarande byggnadsverksamhet tog mycket stark fart, i det att värdet af de nyuppförda byggnaderna under dessa fyra perioder utgjorde resp. 1,094,800, 2,013,200, 2,337,400 och 2,042,400 kronor. Antalet bebyggda fastigheter inom de undersökta områdena var före 1896 157; och blefvo under de fem treårsperioderna fastigheter bebyggda till antal af resp. 24, 104, 135, 127 och 99. Sammanlagda värdet för under de femton åren uppförda bostadshus inom ifrågavarande områden utgör 7,660,800 kronor och de bebyggda fastigheternas antal 489.

För åskådlighetens skull har i enlighet med ofvanberörda tabellariska utredning utarbetats en grafisk framställning (Bil. 2), hvarjämte de olika områdena blifvit å en särskild karta markerade och försedda med nummer, motsvarande de i tabellen angifna (Bil. 3). Å samma karta har därjämte staden tillhörig mark utom stadsplanen markerats med grön färg och industribolagens områden — egendomen Hammarby i Lundby socken äfven medtagen — utmärkts med gula gränslinier.

I en särskild tabell (Bil. 4) har upptagits befolkningens tillväxt i såväl Västerås som i S:t Ilians socken under åren 1896—1910.

Då det är en känd sak, hvilket stort inflytande storindustrien här i staden utöfvat på stadens tillväxt kan det vara af särskildt intresse att erfara, hvilken insats dessa industrier gjort för bostadsförhållandenas ordnande under den tid, ofvanberörda undersökning omfattat. Det framgår i detta hänseende af utredningen, att de stora industribolagens (Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolagets och Nordiska Metall-Aktiebolagets) medverkan representeras af deras under åren 1899—1901 uppförda arbetarebostäder, med ett värde af den jämförelsevis obetydliga summan af 530,000 kronor, hvilken summa erhållits, sedan från sammanlagda värdet af byggnaderna inom bolagens bostadsområden afdrag skett för de inom samma områden belägna fastigheter, hvilka bebyggts af enskilda personer. Å andra sidan synes af utredningen, hvilken högst betydande roll bostads- och egnahemsföreningarna spelat för bostadsbyggnadsverksamheten här i staden.

Närlagda grafiska öfversikt (Bil. 5) åskådliggör befolkningens tillväxt och byggnadsverksamhetens utveckling inom här ofvan ofta berörda områden under de femton åren 1896—1910 såväl i Västerås som i S:t Ilians socken.

Då det inom kommittén ansågs böra ifrågasättas, om icke de stora industribolagen i minst lika hög grad som staden kunde anses skyldiga att vidtaga åtgärder för tillgodoseende af särskildt den af dem direkt afhängiga arbetarebefolkningens bostadsbehof, och då byggnadsverksamheten i sin helhet i hvarje fall varit beroende på dessa bolags utveckling, funno kommitterade det vara af särskildt intresse att erhålla en åskådlig framställning, som utvisade dels fastighetsvärdenas stegring såväl för hela staden som för storindustribolagen jämte den sig till deras utveckling anslutande egnahemsbyggnadsverksamheten och dels beloppet af direkta skatter till staden ej mindre från samtliga kommunens medlemmar än äfven från ifrågavarande bolag. För detta ändamål införskaffades bilagda uppgifter från kro-

nouppbördskassören och stadskamreraren. (Bil. 6). Med ledning af dessa uppgifter och den här förut omförmälda utredningen har sedan uppgjorts en grafisk öfversikt (Bil. 7). Till denna grafiska öfversikt, som i öfrigt utan vidare utläggning torde ge en tydlig bild af de sidor af vår stads utvecklig, den är afsedd att belysa, må här endast erinras, att under den kurva, som utmärker storindustribolagens fastigheters taxeringsvärde ligger äfven taxeringsvärdet för deras arbetarebostäder, att värdet af dessa arbetarebostäder är särskildt utmärkt genom stegringen vid 1901 års slut af kurvan för taxeringsvärdet å egnahemsbyggnader och arbetarebostäder samt att stegringen för storindustribolagen såväl ifråga om fastigheternas taxeringsvärden, som beträffande de kommunala utskylderna är relativt ringa i förhållande till stegringarne i alla öfriga hänseenden.

N:o 31 *ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.*

Slutligen hafva kommitterade i en särskild tabell (Bil. 8) sammanfört de under år 1912 uppdebiterade kommunalutskylderna för den mantalsskrifna befolkningen inom de områden, kommitterades utredning omfattat.

Af sagda tabell framgår att af denna del af stadens utskylder kommer inom stadsplanen 133.129 kronor 82 öre och utom stadsplanen 133,402 kronor 47 öre eller sammanlagdt 266,532 kronor 29 öre, ett belopp, som nära nog uppgår till hälften af det för staden i dess helhet samma år uppdebiterade beloppet 522,935 kronor 32 öre.

Af den sålunda verkställda utredningen framgår, att den enskilda byggnadsverksamheten och däraf särskildt den storartade och för vår stad säregna egnahemsverksamheten genom byggnadsföreningarne i det stora hela lyckats följa med den ovanligt hastiga folkmängdsökningen i samhället, men att bostadstillgången för mindre inkomsttagare i hvarje fall ständigt under de senare åren varit knapp och icke, sådan i normala fall är önskvärdt, lämnat något öfverskott att tala om af outhyrda mindre lägenheter. Då det är kändt, att båda de stora industriföretagen härstädes för närvarande stå i begrepp att företaga betydande utvidgningar af sin verksamhet, synes det nu vara nödvändigt att vid sidan af enskildes företagsamhet åtskilligt göres för att anskaffa bostäder och således förhindra en eljes hotande bostadsbrist, och torde jämväl samhället som sådant icke böra undandraga sig att härutinnan på något sätt gripa in.

Kommitterade hafva redan tidigare under utredningsarbetets gång framställt förslag i sådant syfte. I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 22 Mars 1912 föreslogo kommitterade nämligen, att vissa staden tillhöriga områden väster om stadsplanen och i Borgmästarevreten skulle upplåtas för bebyggande, och blef detta kommitterades förslag den 30 Maj samma år af Stadsfullmäktige bifallet. Försäljningen af tomter inom Borgmästarevreten måste visserligen anstå, då ifrågavarande område är donationsjord och ej får försäljas utan Kungl. Maj:ts tillstånd, men har senare beslut fattats angående framställning till Kungl. Maj:t om tillstånd för staden att försälja området till byggnadstomter. Den af stadens byggnadschef verkställda utredningen, som låg till grund för kommitterades nyssberörda framställning till Stadsfullmäktige, omfattade ett 60-tal tomter. Staden har utom de nyss nämnda åtskilliga andra områden, som lämpligen kunna upplåtas till egnahemsbyggare. Särskildt må framhållas ett område intill tuberkulossjukhusets tomt, som är väl beläget och framför många andra lämpar sig för omedelbar upplåtelse, på den grund att det mycket lätt kan förses med vatten- och afloppsledningar i förbindelse med tuberkulossjukhusledningarne. Drätselkammaren har också låtit tomtindela området samt öfverlämnat förslaget härom till kommitterade för yttrande.

N:o 31 *ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.*

Emot förslaget hafva kommitterade beslutat framställa en del anmärkningar, men torde det vara att hoppas, att sedan regleringsförslaget i anledning däraf omarbetats, Stadsfullmäktige inom kort få tillfälle att besluta om tomtförsäljningar inom ifrågavarande område.

Det torde i detta sammanhang förtjäna erinras, att stora obebyggda delar af de i enskild ägo varande Blåsboområdet och egendomen Kristiansborg äro synnerligen välbelägna och lämpliga samt äfven rätt snart väntas komma att indelas till byggnadstomter.

Det är ett väl kändt förhållande, att Västerås stad starkt tenderar att breda ut sig öfver en stor yta och att byggnadsverksamheten — gifvetvis till följd af det naturliga sökandet efter så billiga tomter som möjligt — nästan är lifligast i stadens aflägsnaste utkanter, under det att relativt afsevärda delar af det planlagda området och äfven närmast utom stadsplanen ligga obebyggda. Detta är i viss mån ett missförhållande, som vållar afsevärda olägenheter. Till ett väl ordnadt byggnadsområde hör nämligen, att området försetts med ledningar för vatten- och aflopp. Men det ligger i sakens natur, att staden icke kan mäkta sträcka ut dessa ledningar till långt aflägsna byggnadsområden utan några afsevärda anslutningar på mellanliggande sträckor, och än mindre förmå de enskilda, som bebygga dessa aflägsna områden, bekosta de dyrbara ledningarna Det synes därför ur här berörda, synnerligen viktiga synpunkt vara fördelaktigast, om byggnadsverksamheten utvecklar sig inifrån och utåt och i första hand, att byggnadstomterna inom stadsplanen tagas i anspråk för bebyggande. Åtminstone bör icke staden, om den i en eller annan form skall stödja byggnadsverksamheten, göra det under annan förutsättning än i den mån den följer nyss angifna grundprinciper.

Bostadsbristkommitterade, som länge haft sin uppmärksamhet riktad på det för bebyggande, särskildt för arbetare mycket lämpliga, staden till större delen tillhöriga området mellan Kopparbergsvägen och Allégatan och som, då fråga väcktes om försäljning af tomter inom detta område, fingo af Stadsfullmäktige för sin räkning reserverade kvarteren Ivar och Kåre, hafva verkställt en utredning angående bebyggande af kvarteret Ivar med ett större arbetarebostadskomplex. Skissritningar jämte modell och beskrifning hafva uppgjorts af Arkitekten John Åkerlund i Stockholm. Ett exemplar af beskrifningen bifogas (Bil. 9) äfvensom ritningarne och modellen. Förslaget i fråga afser, att å kvarteret, som uppdelas i sex tomter uppföras sex med brandmurar afskilda men till ett sammanbyggda hus, omslutande en stor gemensam gård utan uthus. Södra delen af det sammanbyggda komplexet utföres af trä i två våningar, hvaremot norra delen bygges af sten i tre våningar. Byggnaden skall innehålla inalles 246 rum uppdelade i 20 enkelrum, 92 lägenheter om ett rum och kök samt 14 lägenheter om två rum och kök eller inalles 126 lägenheter. Kostnaderna, som af Arkitekten Åkerlund öfverslagsvis efter byggnadens kubikinnehåll beräknats till 548,640 kronor, hafva sedermera detaljuträknats dels hvar för sig af kommitténs två sakkunnige ledamöter byggmästarne Edv. Karlsson och Fredriksson och dels gemensamt af tvänne byggmästare, som utfört liknande bostadshus vid Enskede, och hafva därvid följande kostnadsbelopp beräknats, därvid alla ledningar och införande af elektriskt ljus medtagits.

a) .... Kr. 475,000: —
b) .... „ 463,000: —
c) .... „ 448,000: —

Medelvärdet för dessa tre beräkningar utgör 462,000 kronor, och torde sannolikt byggnaden kunna utföras för denna summa. N:o 31 *ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.*

Emellertid hafva kommitterade ändock funnit beloppet väl högt och hafva därför tänkt sig att genom följande förenklingar kostnaderna skulle kunna nedbringas med nedan angifna belopp:

Husets bredd minskas med ½ m.	Kr.	10,000: —
Piskbalkongerna i takfallet borttagas	„	7,000: —
De föreslagna gesimstakrännorna ersättas med enkla hängrännor	„	3,000: —
	Kr.	20,000: —

Den återstående kostnaden skulle alltså blifva	Kr.	442,000: —
Lägges härtill dels kostnad för tomten och ersättning för gatumark	„	20,000: —
Och dels ränta under byggnadstiden, arkitekt- och kontrollantarvode m. m.	„	28,000: —
Erhålles en totalkostnad af	Kr.	490,000: —

Denna kostnad motsvarar i det närmaste 2,000 kronor för hvart och ett af 246 rum och med beräkning af en erforderlig genomsnittlig hyresinkomst af 7 % på byggnadskostnaden skulle hyran i medeltal behöfva uppgå pr år och rum till 140 kronor eller för en lägenhet om ett rum och kök till 280 kronor. Visserligen kunna dessa hyror anses i och för sig något höga, men i betraktande af de ganska stora rummen och den bekväma inredningen, synes det ej vara omöjligt att få lägenheterna uthyrda till dessa pris.

Hvad realiserandet af ett byggnadsföretag enligt det här föreliggande förslaget angår hafva kommitterade funnit, att något annat och lämpligare sätt härför för närvarande icke kan föreslås än genom bildandet af en bostadsförening, organiserad under ledning af någon stadens myndighet och efter af Stadsfullmäktige godkända grunder, hvilken förening skulle blifva byggherre och ägare af huset. Staden skulle vidare mot samma ränta, hvartill staden kunde anskaffa penningar, försträcka föreningen rörelsekapital under byggnadstiden samt sedermera den del af byggnadskostnaden, som ej kan gäldas genom af föreningen upptaget stående lån, i form af amorteringslån att afbetalas under 40 år eller på samma tid, som stadens egna lån löpa, och under lämpliga former, som lämna staden full garanti för erhållande af ränta och amortering på det till föreningen utlånta kapitalet.

Utom lämpligt afvägda insatser af föreningsmedlemmarna skulle hyresbeloppen vara så uträknade, att de räckte till för förräntning af byggnadsskulden och amortering af den af staden försträckta summan samt yttre underhåll af byggnaden. Underhållet af lägenheterna torde lämpligen åläggas respektive medlemmar — hyresgäster.

Vinner kommitterades här skisserade förslag Stadsfullmäktiges godkännande, torde de närmare detaljerna lämpligen utarbetas af en mindre kommitté af exempelvis tre personer. En förebild till ett företag som det ifrågavarande finnes i Enskede i bostadsföreningen Framtiden, hvars stadgar och kontraktsformulär bifogas. (Bil. 10 och 11).

Några andra *direkta* åtgärder för närvarande än försäljning af tomter till egna

N:o 31 *ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.*

hem och tomter till bostadsbyggnader i öfrigt å stadens markområden samt för understödjande, på sätt ofvan i stora drag angifvits, af det af kommitterade föreslagna byggnadsföretaget å kvarteret Ivar, anse kommitterade sig icke böra tillstyrka, i all synnerhet som båda de stora industribolagen just nu hafva igångsatt arbetarebostadsbyggnadsföretag; Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget genom att organisera ett särskildt aktiebolag, som skall med tillämpande af ungefär samma idé med afseende å byggnadsanordningarne, som kommit till synes i kommitterades förslag, bebygga det från staden inköpta kvarteret Josef, och Nya Aktiebolaget Svenska Metallverken genom uppförande af ett antal mindre arbetarebostadshus å bolagets område mellan järnvägen och Malmabergsgatan norr om Korsängsgatan.

Staden synes dock *indirekt* äfven böra befrämja den planmässigt bedrifna enskilda byggnadsverksamheten utom stadsplanen i det att staden, i den mån denna verksamhet fortskrider successivt från stadens förut bebyggda delar och i den mån stadens resurser det medgifva, framdrager ledningar, särskildt för vatten och aflopp.

Slutligen må särskildt yttras något i anledning af den af Direktören J. S. Edström hos Stadsfullmäktige den 27 nästlidne Mars väckta och samma dag till kommitterade och Drätselkammaren remitterade motionen med förslag, att staden skulle reglera lämpliga egnahemsområden samt ordna kreditförhållandena för egnahemsrörelsen efter vissa i motionen angifna grunder.

Hvad reglering af egnahemsområden angår, hafva, på sätt ofvan erinrats, sådana regleringar af staden tillhörig mark delvis af Stadsfullmäktige redan beslutats och andra sådana äro under arbete, hvarjämte påvisats, att stora enskilda markområden nära utom stadsplanen ännu ej blifvit tagna i anspråk för bebyggande. De stora industribolagen äga också vidsträckta, för arbetarebostäder välbelägna och i öfrigt lämpliga områden, som bolagen böra kunna dels själfva bebygga och dels upplåta åt egnahemsbyggare.

Genom den ofvan omförmälda af kommitterade företagna utredningen har påvisats, att storindustrien här i staden bidrager till stadens utgifter med ett jämförelsevis ringa belopp af direkta skatter. Häri ligger också tydligen förklaringen af det kända sakförhållandet, att medan i åtskilliga andra städer kommunmedlemmarnas skatteförmåga, uttryckt i antal bevillningskronor pr individ under de senare åren stigit i afsevärd grad, Västerås i detta hänseende praktiskt taget stått alldeles stilla. Under sådana förhållanden och i betraktande af den omständigheten, att stora industriföretag å andra orter och särskildt på landet, där kommunalutskylderna mångenstädes äro högre än i Västerås, få vidkännas afsevärdt större utgifter för beredande af bostäder åt sina arbetare, än hvad fallet är med storindustrierna här i staden, synes det vara en naturlig plikt för industribolagen i Västerås att göra mera än hvad från deras sida hittills åtgjorts för att tillgodose sina arbetare med lämpliga bostäder och detta i synnerhet vid sådana tidpunkter, då bolagen genom större utvidgningar af sin verksamhet framkalla starkare tillströmning af industriarbetare till staden.

Hvad vidare angår ordnandet af kreditförhållandena genom stadens försorg, så synes till en början förhållandena i Nyköping, hvarifrån motionärens förslag är hämtadt, icke vara fullt jämförbara med förhållandena härstädes. Här har sedan många år tillbaka utvecklat sig en särdeles kraftig egnahemsrörelse, så stark till och med att den förmått själf sörja för sina kreditbehof. Här finnes icke såsom i Nyköping någon tillräcklig kreditanstalt, som — såsom Nyköpings spar-

N:o 31
ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

bank i fråga om den jämförelsevis mycket mindre egnahemsrörelsen i nämnda stad — kan lämna egnahemslån af ifrågavarande slag mot låg ränta och stadens borgen. Och slutligen är staden redan förut alltför skuldsatt och måste för andra oundgängliga behof taga sin kredit så hårdt i anspråk, att den icke kan uppträda som förlagsgifvare åt egnahemsrörelsen i allmänhet. Detta utesluter enligt kommitterades förmenande dock ej, att staden i något enskildt fall träder emellan som hjälpare på ena eller andra sättet. Kommitterade hafva i det ofvan omnämnda byggnadsprojektet i kvarteret Ivar redan nu afgifvit förslag i ett sådant fall. Och äfven i andra fall, till exempel vid bebyggande af ett egnahemsområde, som är så beläget, att det genom en systematisk utveckling af ledningsnätet kan förses med vatten- och afloppsledningar och inom hvilket byggnadsverksamheten ordnas genom en väl organiserad förening, synes det icke vara uteslutet, att staden antingen såsom direkt kreditgifvare eller garant förhjälper egnahemsbyggarne att erhålla billiga byggnadslån till inemot 80 % af byggnadssumman. Men kommitterade anse att hvarje sådan fråga bör få sin särskilda pröfning och att Stadsfullmäktige icke böra på förhand binda sig vid någon slags utfästelse i det förevarande hänseendet. Något ekonomiskt understöd af staden i form af borgen eller direkt lån kunna emellertid de stora bolagen ej påräkna för sin arbetarebostadsbyggnadsverksamhet. Stadsfullmäktige hafva ju helt nyligen, då fråga var före om understödjande af ett dylikt af Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget planeradt företag, bestämdt uttalat sin uppfattning härutinnan. Direktör Edströms motion synes kommitterade på grund af det anförda icke för närvarande böra föranleda till någon direkt åtgärd från Stadsfullmäktiges sida.

Under åberopande af hvad i öfrigt här ofvan anförts få kommitterade, under uttalande af önskvärdheten af, att staden i fråga om sättet för understödjande af byggnadsverksamheten, i hvad densamma afser att tillgodose behofvet af mindre bostadslägenheter, för framtiden följer de grunder, kommitterade här ofvan angifvit såsom enligt kommitterades uppfattning riktiga och lämpliga, hemställa,

att Stadsfullmäktige måtte uppdraga åt en kommitté af tre personer dels att utarbeta förslag till stadgar och bestämmelser samt vidtaga öfriga förberedande åtgärder för organisation af en bostadsförening, som har till ändamål att med ekonomiskt stöd af staden för tillgodoseende af föreningsmedlemmarnes behof af tjänliga bostäder å kvarteret Ivar uppföra ett bostadskomplex i hufvudsaklig öfverensstämmelse med bilagda af Arkitekten John Åkerlund utarbetade skisser och dels, under förutsättning att tillräckligt antal föreningsmedlemmer under behörigen bindande former komma att anmäla sig, att underställa sitt förslag i ofvannämnda hänseende Stadsfullmäktiges pröfning och godkännande äfvensom att förelägga Stadsfullmäktige förslag till företagets finansiering.

Beträffande kvarteret Kåre anse sig kommitterade icke vidare böra göra anspråk på, att detsamma reserveras för sådant ändamål, som kommitterades utredning afser, utan torde Stadsfullmäktiges beslut härutinnan numera förfalla.

N:o 31
ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

Emot kommitterades ofvanberörda förslag har herr Sundström anmält sin reservation i det han uttalat, att det af kommitterade föreslagna byggnadsföretaget i kvarteret Ivar icke borde främjas af staden, då detsamma ej kunnat planläggas så, att fullgoda arbetarebostäder kunde erhållas till samma kostnad, som om företaget skolat utföras af en enskild person.

Västerås den 21 April 1913.

På Bostadsbristkommitterades vägnar:

Axel Wilh. Nordin.

Theofil Öberg.

Bilaga 1.

Utvecklingen af bostadsbyggnadsverksamheten inom nyare delar af Västerås stads planlagda område samt inom utgårdsområdena.

Byggnads-område	Fördigbyggda och upptagna till taxering											
	Före 1896		1896—1898		1899—1901		1902—1904		1905—1907		1908—1010	
	N:o	åbyggn:s tax.-värde 1910	N:o	åbyggn:s tax.-värde 1910	N:o	åbyggn:s tax.-värde 1910	N:o	åbyggn:s tax.-värde 1910	N:o	åbyggn:s tax.-värde 1910	N:o	åbyggn:s tax.-värde 1910
A. PÅ VÄSTRA SIDAN OM SVARTÅN.												
a) Inom nyare delen af stadsplanen.												
1. Vasastaden och kvarteret Nanna												
Vasastaden	1	6000	3	10500	5	11500	11	27000	—	21000	—	67000
	2	6500	7	7200	16	13500			—	15000		
	4	6000	8	8900	18	14300			15	27000		
	6	3000	13	10000								
	9	3000	14	10000								
	12	10000	22	5000								
	17	5500										
	20	8000										
	21	14000										
Summa	9	62000	6	51600	3	39300	1	27000	3	63000	1	67000

N:o 31
ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

	Före 1896		1896—1898		1899—1901		1902—1904		1905—1907		1908—1910	
Kv. Nanna									3	30000	1	60700
									4	66600	2	18700
									5	26500	10b	20000
Summa									3	123100	3	99400

2. *Kvarteret Magna.*

	Före 1896		1896—1898		1899—1901		1902—1904		1905—1907		1908—1910	
Kv. Magna							9	17000	4	60000	3	122500
									5	36000	8	40500
									6	33000		
									7	68000		
									10	15000		
Summa							1	17000	5	212000	2	163000

3. *Västermalm och kvarteret Kalla.*

	Före 1896		1896—1898		1899—1901		1902—1904		1905—1907		1908—1910	
Västermalm	1	21000	17	3500	3	10000	2	14500	4	14500	22—	12100
	7-8	19000			5-6	16500	12	49000	21	36000	30+	6000
	9	7000			20	12000	13	32000	27	26000		
	10	15000			22	10000	19+	28500	34+	20000		
	11	3500			24	4200	28	18000				
	15	14400			25	3000	32	18500				
	16	27000			29	4000						
	18	15000										
	19	6000										
	23	2500										
	26	2500										
	30	5000										
	31	4000										
	33	7500										
	34	8000										
	35	7000										
	36	3000										
	37	9000										
	39-40	11700										
Summa	21	188100	1	3500	8	59700	6	160500	4	96500	2	18100
Kv. Kalla		8000								28700		
		10000								170000		
		2700								36000		
		8000										
Summa	4	28700							3	234700		

4. *Kvarteren Klara och Ingrid.*

	Före 1896		1896—1898		1899—1901		1902—1904		1905—1907		1908—1910	
Kv. Klara							3	40000	2	40000	4	120000
							5	30000				
Summa							2	70000	1	40000	1	120000
Kv. Ingrid							3	30500	4	70700		
							8	30000	8+	27000		
							9	26400				
							10	60000				
							11	28000				
Summa							5	174900	2	97700		

N:o 31 *ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.*

	Före 1896		1896—1898		1899—1901		1902—1904		1905—1907		1908—1910	
b) Inom utgårdsområdet.												
5. Söder om Köpingsvägen.												
Annedal									5	10000	4	8000
									11	10500	9	6000
									13	5100	12	5200
									14	6000	18	7000
									20	8000		
Summa									5	39600	4	26200
Adolfslund		3000										
Annelund		5000										
Aspbacka										8000		
Charlottenborg		2300										
Dalslund		2000										
Carlsfrid		4000										
Charlottenlund				2100								
Dalby										8000		
Ekeby												21400
Eriksdal				4700								
Fredriksborg		4000										3200
Fridhem		4600										
Gustafsvik		2500										
Haga		2300										
Hagaberg		5200										
Hagadal												13200
Hasselbacka		4200										
Jungstorp		5000										
Kullaberg		3000										
Larslund		1900										
Liljedal		4000										
Lindero 1—3								11000			2st.	14000
Lindesborg 2		5700										
Lindesberg		4000										
Rosenberg				7000								
Rosenborg		1100										
Rosendal				8100								
Sofieberg		1800										
Sofieborg								2200				
Solbaken										19000		
Stenbo		1000										
Stensborg		11000								21000		
Manneborg		4300										
Stenåsen								1300				
Venersborg								3000				
Vihelmsberg		2000										
Viksberg		2000										
Viktorsberg										8000		
Älviken								1600				
Summa för div. lägenh. s. om Köpingsvägen	24	85900	4	21900			5	19100	5	64000	5	51800

N:o 31
ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

	Före 1896		1896—1898		1899—1901		1902—1904		1905—1907		1908—1910	
6. Norr om Köpingsvägen.												
Amandaro		10200					2st.	9700				
Almelund		8800									2st.	29000
Hvilan		10000										10200
Elienborg												14000
Andersberg		7000										
Kristineberg		3400										
Fridsborg		14000										
Granelund		4200									3st	18000
Gripsborg n		2500										
„ s		2000										
„ "Solliden"												7200
Eriksberg		5000										
Johannesbäck		4000										
Grönborg										6000		
Lindesborg n		6000										
Lugnet		2400										
Summa för div. lägenh. n. om Köpingsvägen	13	79500					2	9700	1	6000	8	78400
7. Lustigkulla m. m.												
Lustigkulla	5	12000	1-2	20000	6	46000	19	19500	23	22000		
	18	27000	3	5000	25	8000	20	15000	27	10000		
	29	2000	21	15000	26	10200	31	15300	30	9000		
	12	5000			28	3200	32	8100	34	2500		
					33	5500	36	25000	38	3500		
					41	11500			39	16000		
									9	14000		
Summa	4	46000	4	40000	6	84400	5	82900	7	108500		
Aronsborg	1	4200										5300
B. PÅ ÖSTRA SIDAN OM SVARTÅN.												
a) Inom nyare delar af stadsplanen.												
8. Väster om Utanbygatan och Kopparbergsvägen.												
Kv. Henrik									3	56000	1	60800
									4	26000	5	75000
											7	45000
Summa									2	82000	3	180800
Kv. Helge									3	57000	1	78100
									4	42000	2	93700
											5	110000
											6	53000
Summa									2	99000	4	334800
9. Fram till Karlsgatan.												
Kv. Hugo									1	37000	2	42000
											6	50000
Summa									1	37000	2	92000

N:o 31
ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

	Före 1896		1896—1898		1899—1901		1902—1904		1905—1907		1909—1910	
Kv. Gunnar							1 2 4 5 6 9 10 11 12	30000 16500 7400 14000 18000 59800 20000 28000 22000				
Summa							9	215700				

10. *Öster om Karlsgatan.*

	Före 1896		1896—1898		1899—1901		1902—1904		1905—1907		1909—1910	
Kv. Guttorm							1 4 6 7 9 10	18000 14000 2000 3000 28000 14000	11	22000		
Summa							6	89000	1	22000		
Kv. Hulte							1 3 4 5 6	25000 23000 12000 44000 38000				
Summa							5	142000				
Sigridsdal i kv. Gude								56800				

11. *Östermalm.*

	Före 1896		1896—1898		1899—1901		1902—1904		1905—1907		1909—1910	
Östermalm	1 3 5 6 7 8 10 12 13 14 16 17 21	14000 7000 20000 12000 8000 8000 6000 11000 4000 12000 10000 44200 11000 5800			6+ 22 25	8500 50200 20000	1+ 2— 15 16+ 24 25+	13000 35000 24000 10000 30700 10000	13+	10500		
Summa	14	173000			3	78700	4	122700	1	10500		

N:o 31
ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

B) Inom utgårdsområdena.

	Före 1896		1896—1898		1899—1901		1902—1904		1905—1907		1908—1910	
12. *Norrmalm.*												
	2+	12000	+32	24000	27	}30000	21	24500	+2	43000	27	}46000
	4	3000			28		+24	23000	3	30000	28	
	5+	8500			29+	4500	43	20000	+5	11000	37b	2500
	6	18000			41	7000	+58	16000	+7	8000		
	7+	12000							9	20500		
	8	8000										
	10	9000										
	12	12000										
	13	12000										
	15	5000										
	16	4100										
	17	8000										
	18	2700										
	19	3000										
	20	4500										
	22	6000										
	23	9100										
	24+	3000										
	25	2000										
	26	4500										
Norrmalm	29+	6000										
	30	4000										
	32+	10000										
	35	}27000										
	36											
	37a	4200										
	38-39	11000										
	40	6200										
	42	6500										
	44	15000										
	45	3500										
	46	9000										
	47	1500										
	48-49	6000										
	50	3000										
	51-52	2500										
	53-54	16500										
	55	5000										
	56	7400										
	57	7500										
	58+	8500										
Summa	38	306700	1	24000	3	41500	3	83500	3	112500	2	48500
13. *Aroslund.*												
	10	1500	26	1100	1	8400	36	7000	5a	10000		
			3a	2200	2a	3000	4a	3500	6b	5000		
			20	2500	5b	3000	4b	1400	9a	2000		
Aroslund			24a	7000	6a	1000	7b	1600	19	10000		
			25	3500	8a	10000	8b	4000	22	2600		
					11	5300	8c	2000				
Trpt	1	1500	5	16300	6	30700	6	19500	5	29600		

N:o 31
ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

	Före 1896		1896—1898		1809—1901		1902—1904		1905—1907		1908—1910	
Trpt	1	1500	5	16300	6	30700	6	19500	5	29600		
Aroslund					13	2500	12	8200				
					15	3800	14	4500				
					16a	1100	16b	3500				
					17	4600	24b	1500				
					21	4200						
Summa	1	1500	5	16300	11	46900	10	37200	5	29600		

14. *Blåsbo.*

Blåsbo							1a	22000	2c	26000	2a	12000
							1b	25000	20	13000	2a	18000
							(Fågelsång)	12000	21a	6000	f	8200
											21c	10000
											24	8200
											D 5	13000
											8	12000
											Di11	16700
											12	13000
Summa							3	59000	3	45000	9	111100

15. *Papegojvreten.*

Papegojvreten									1	4000	11	11800
									2	7000	12	5800
									3	7000	22	4000
									4	6000		
									5	5000		
									6	6000		
									7	5400		
									10	4500		
									14	6000		
									15	6000		
									16	5300		
									18	12500		
									20	6000		
									21	5000		
Summa									14	85700	3	21600

15. *Rosenhill, Valsborg och mellanliggande.*

Rosenhill		3300							2	4500		
									3	4200		
									4	9000		
Summa	1	3300							3	17700		
Valsborg			1a	6500			4	7000	1c	23000	1b	28000
							5	7200	1d	7000	2	7000
							6	4000	3	18000		
Summa			1	6500			3	18200	3	48000	2	35000

N:o 31
ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

	Före 1896		1896—1898		1899—1901		1902—1904		1905—1907		1908—1910	
Eriksborg	1	10500										
Ryttersborg	1	5000						5000				10000
Gustafsberg	1	8500										
Lindsborg	1	4000									1	4000
Anderslund	1	6000							4st.	23200		
Summa	5	34000					1	5000	4	23200	2	14000

17. *Karlsdal, Loviseberg och mellanliggande.*

	Före 1896		1896—1898		1899—1901		1902—1904		1905—1907		1908—1910	
Karlsdal	2	4000			5	7000	4	5300	3	6500	1	4000
							6	2800	7	5000		
							8	2500	13	5000		
							9	6800				
							11	4500				
							12	8000				
							14a	9000				
							6	7500				
Summa	1	4000			1	7000	8	46400	3	16500	1	4000
Katrinelund	9	6000	22	2700	4	7000	5	5200	18a	11000	7	5000
	13	7000	23	6500	21	3200	19	13500			12	11300
	25	10000									24	18800
Summa	3	23000	2	9200	2	10200	2	18700	1	11000	3	35100
Loviseberg							1	28000	4a	6100	5b	6500
							2-3	16500	4b	7000		
									5a-6	12000		
Summa							3	44500	4	25100	1	6500
Abrahamsberg	1	4000										
Hoffsta		-			1	11700						
Summa	1	4000			1	11700						

18. *Nygård, Johanneslund.*

	Före 1896		1896—1898		1899—1901		1902—1904		1905—1907		1908—1910	
Nygård		10700							8	16000	7	27000
									9	21500	10	33500
									11	17600	12	24000
Summa	1	10700							3	55100	3	84500
Johanneslund St.	1	16000										

19. *Allm. Svenska och Metallverkens bostadsområden.*

	Före 1896		1896—1898		1899—1901		1902—1904		1905—1907		1908—1910	
Sv. Metallverkens arbetarebostäder					16	224000						
					1	26000						
Allm. Sv. El. A.-B. arbetarebostäder					30	280000						
Elektron					4	51500						
Summa					51	581500						

N:o 31
ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

20. *Haga, Karlsäng m. fl.*

	Före 1896		1806—1898		1899—1901		1902—1904		1905—1907		1908—1010	
Arvidslund	1	15000					1	10000				
Karlsäng					1	7000	1	63600				
Hermansdal	1	12200										
Hagalund	1	5000					2	31700			3	40000
Vretbo	1	3000			1	10800						
Haga	1	2500									1	20000
Lindängen									1	3000	5	12500
Josefsdal					1	10000	1	10000				
Summa	5	37700			3	27800	5	115300	1	3000	9	72500

21. *Eriksholm, Margretelund m. fl.*

	Före 1896		1806—1898		1899—1901		1902—1904		1905—1907		1908—1010	
Eriksholm					5+	8000	+5	29000	6	19000	2-3	18000
									7	19000	1-4	26000
									8	19100		
Summa					1	8000	1	29000	3	57100	3	44000
Gunnarsberg	1	5000					1	5000			1	18000
Margretelund	1	6000				4000			1	11000		
Summa	2	11000			1	4000	1	5000	1	11000	1	18000

22. *Ängsgärdet.*

	Före 1896		1806—1898		1899—1901		1902—1904		1905—1907		1908—1010	
Ängsgärdet					3	27000	1-2	43500	5	20200	33	3500
					28	6000	12	12500	7	9000	38-39	60000
					48+	9500	11	26600	6	18000		
							21	6800	8-18	31300		
							24	16000	22	17200		
							43	11000	27	14500		
									34	3000		
									36	22500		
									47	40000		
									+48	32500		
Summa					3	42500	7	116400	10	208200	3	63500

23. *Korsängsgärdet.*

	Före 1896		1806—1898		1899—1901		1902—1904		1905—1907		1908—1010	
Korsängsgärdet							2	7500	1b	6000	1a	36000
							3	7500	7	18000	8	7700
							4	20500	13	9700	27	50000
							5	5500	14	2300	29a	7000
							9	3400	17	18400	37	3500
							11	4200	18	19000	40b	41000
							12	6700	26	6000		
							15 } 28 }	38000	32	30000		
									40a	24100		
							19	5000	41	8000		
							20	6500	+46	18500		
							23	6500				
							24	5000				
							29	1500				
							30	1500				
Trpt							15	119300	11	160000	6	145200

N:o 31 *ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.*

	Före 1896		1896—1898		1899—1901		1902—1904		1905—1907		1908—1910	
Trpt							15	119300	11	160000	6	145200
							31	13200				
							33	2000				
							36	10500				
Korsängsgärdet							38	8800				
							39	1200				
							42	10000				
							43	7000				
							44	6000				
							45	5000				
							46+	6500				
Summa							24	189500	11	160000	6	145200

24. *Frejaföreningen.*

	Före 1896		1896—1898		1899—1901		1902—1904		1905—1907		1908—1910	
							13a	1800	21	8000	4	7000
							13b	4000	22	3500	23	5900
							15	500	33a	7600	25a	3100
Frejaföreningen							17	6700			34b	4400
							18	7200			35b	5800
							20a	4000			38	5000
							20b	13000				
Summa							7	37200	3	19100	6	31200

25. *Malmaberg, Vargbo m. fl.*

	Före 1896		1896—1898		1899—1901		1902—1904		1905—1907		1908—1910	
Malmaberg									14	8000	30d	6000
»											30 i	3900
Myggbo	2	8100			8	10000	9a	8000	96	27000		
»					13-15	22600						
Vargbo									7	4000	B	10300
»									C	10000		
Vargbolund						5000						
Eriksdal		1800										
Grantorpet		900										
Emylund						2000						
Hedenslund						2000						5500
Marielund						10000						
Ingridsdal								3000				
Grönbo		4400										
Carlsholm		1800										
Stenvreten		6000										
Solhem							2-3	8000	6	5000	1	3500
»							9	2000			4	4200
»											5	5500
Summa	7	23000			7	51600	5	21000	5	54000	7	38900

26. *Sommarro m. fl.*

	Före 1896		1896—1898		1899—1901		1902—1904		1905—1907		1908—1910	
Sommarro		25100										
Bergmanska vreten......									31	20000	32	25000
											37	7000
Summa	1	25100							1	20000	2	32000

N:o 31
ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

Sammandrag, utvisande utvecklingen af bostadsbyggnadsverksamheten inom nyare delar af Västerås stads planlagda område samt inom utgårdsområdena.

Byggnads-område	Fördigbyggda och upptagna till taxering											
	Före 1896		1896—1898		1899—1901		1902—1904		1905—1907		1908—1910	
	Antal	åbyggn:s tax.-värde 1910	Antal	åbyggn:s tax.-värde 1910	Antal	åbyggn:s tax.-värde 1910	Antal	åbyggn:s tax.-värde 1910	Antal	åbyggn:s tax.-värde 1910	Antal	åbyggn:s tax.-värde 1910
A. PÅ VÄSTRA SIDAN OM SVARTÅN.												
a) Inom nyare delen af stadsplanen.												
1. Vasastaden och Kv. Nanna	9	62000	6	51600	3	39300	1	27000	6	186100	4	166400
2. Kv. Magna							1	17000	5	212000	2	163000
3. Västermalm och Kv. Kalla	25	216800	1	3500	8	59700	6	160500	7	331200	2	18100
4. Kv. Klara och Ingrid							7	244900	3	137700	1	120000
Summa	34	278800	7	55100	11	99000	15	449400	21	867000	9	467500
b) Inom utgårdsområdet.												
5. Söder om Köpingsv.	24	85900	4	21900			5	19100	10	103600	9	78000
6. Norr om Köpingsv.	13	79500					2	9700	1	6000	8	78400
7. Lustigkulla m. m.	5	50200	4	40000	6	84400	5	82900	7	108500	1	5300
Summa	42	215600	8	61900	6	84400	12	111700	18	218100	18	161700
B. PÅ ÖSTRA SIDAN OM SVARTÅN.												
a) Inom nyare delar af stadsplanen.												
8. Väster om Utanbygatan och Koppar-bergsvägen									4	181000	7	515600
9. Fram till Karlsgatan							9	215700	1	37000	2	92000
10. Öster om Karlsgatan							12	287800	1	22000		
11. Östermalm	14	173000			3	78700	4	122700	1	10500		
Summa	14	173000			3	78700	25	626200	7	250500	9	607600
b) Inom utgårdsområdena.												
12. Norrmalm	38	306700	1	24000	3	41500	3	83500	3	112500	2	48500
13. Aroslund	1	1500	5	16300	11	46900	10	37200	5	29600		
14. Blåsbo							3	59000	3	45000	9	111100
15. Papegojvreten									14	85700	3	21600
16. Rosenhill, Valsborg och mellanliggande	6	37300	1	6500			4	23200	10	88900	4	49000
Trpt	45	345500	7	46800	14	88400	20	202900	35	361700	18	230200

N:o 31
ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

	Före 1896		1896—1898		1899—1901		1902—1904		1905—1907		1908—1910	
Trpt	45	345500	7	46800	14	88400	20	202900	35	361700	18	230200
17. Karlsdal, Loviseberg och mellanliggande	5	31000	2	9200	4	28900	13	109600	8	52600	5	45600
18. Nygård, Johanneslund	2	26700							3	55100	3	84500
19. Allm. Svenska och Metallv. bostadsområden					51	581500						
20. Haga, Karlsäng m. fl.	5	37700			3	27800	5	115300	1	3000	9	72500
21. Eriksholm, Margretelund m. fl.........	2	11000			2	12000	2	34000	4	68100	4	62000
22. Ängsgärdet					3	42500	7	116400	10	208200	3	63500
23. Korsängsgärdet							24	189500	11	160000	6	145200
24. Frejaföreningen.....							7	37200	3	19100	6	31200
25. Malmaberg, Vargbo m. fl.	7	23000			7	51600	5	21000	5	54000	7	38900
26. Sommarro m. fl. ...	1	25100							1	20000	2	32000
Summa	67	500000	9	56000	84	832700	83	825900	81	1001800	63	805600

Generalsammandrag.

A. **På västra sidan om Svartån.**												
a) *Inom nyare delar af stadsplanen*	34	278800	7	55100	11	99000	15	449400	21	867000	9	467500
b) *Inom utgårdsområdet*	42	215600	8	61900	6	84400	12	111700	18	218100	18	161700
B. **På östra sidan om Svartån.**												
a) *Inom nyare delar af stadsplanen*	14	173000			3	78700	25	626200	7	250500	9	607600
b) *Inom utgårdsområdena*	67	500000	9	56000	84	832700	83	825900	81	1001800	63	805600
Summa	157	1167400	24	173000	104	1094800	135	2013200	127	2337400	99	2042400

Inom Jakobsbergsområdet i S:t Ilians socken har byggnadsverksamheten under samma tider utvecklats närmelsevis sålunda:

Summa	52	148800	13	67500	16	91300	12	170800	12	75200	14	119800

N:o 31

ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

Bil. 4.

Folkmängd, kyrkoskrifven den 1 januari följande år i Västerås stad och S:t Ilians socken.

År	Västerås	S:t Ilian	År	Västerås	S:t Ilian
1896	8959	908	1904	13292	1236
1897	9427	916	1905	14231	1359
1898	9871	975	1906	15146	1322
1899	10391	1109	1907	15973	1348
1900	11178	1164	1908	16624	1406
1901	11999	1226	1909	17004	1351
1902	12482	1215	1910	17606	1470
1903	12592	1188	1911	19147	1545

Grafisk framställning, utvisande utvecklingen af byggnadsverksamheten inom nyare delar af Västerås stads planlagda område samt inom utgårdsområdena

A. På västra sidan om Svartån

a) inom nyare delar af stadsplanen

Nr	Område	Perioder (taxeringsvärden)
1	Vasastaden och Kv. Nanna.	–1896 · 1896–1898 · 1899–1901 · 1902–1904 · 1905–1907 · 1908–1910
2	Kv. Magna	02–04 · 1905–1907 · 1908–1910
3	Västermalm och Kv. Kalla	–1896 · 96–98 · 1899–1901 · 1902–1904 · 1905–1907 · 08–10
4	Kv. Klara och Ingrid	1902–1904 · 1905–1907 · 1908–1910

b) inom utgårdsområdet.

Nr	Område	Perioder (taxeringsvärden)
5	Söder om Köpingsvägen	–1896 · 96–98 · 02–04 · 1905–1907 · 1908–1910
6	Norr om Köpingsvägen	–1896 · 02–04 · 05–07 · 1908–1910
7	Fristighulla m.m.	–1896 · 1896–1898 · 1899–1901 · 1902–1904 · 1905–1907 · 08–10

B. På östra sidan om Svartån

a) inom nyare delar af stadsplanen

Nr	Område	Perioder (taxeringsvärden)
8	Väster om Ullanbygatan och Kopparbergsvägen	1905–1907 · 1908–1910
9	Fram till Karlsgatan	1902–1904 · 1905–1907 · 1908–1910
10	Öster om Karlsgatan	1902–1904 · 05–07
11	Östermalm	–1896 · 1899–1901 · 1902–1904 · 05–07

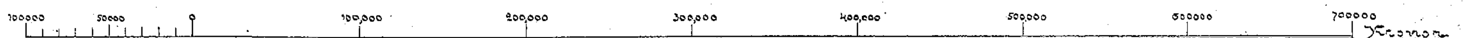
b) inom utgårdsområdena

Nr	Område	Perioder (taxeringsvärden)
12	Norrmalm	–1896 · 1896–98 · 1899–1901 · 1902–1904 · 1905–1907 · 1908–1910
13	Aroslund	1896–98 · 1899–1901 · 1902–1904 · 1905–1907
14	Blåsbo	1902–1904 · 1905–1907 · 1908–1910
15	Papegojvreten	1905–1907 · 1908–10
16	Rosenhill, Valsborg och mellanliggande	–1896 · 96–98 · 1902–04 · 1905–1907 · 1908–1910
17	Karlsdal, Loviseberg och mellanliggande	1896–1898 · 1899–1901 · 1902–1904 · 1905–1907 · 1908–1910
18	Nygård, Johanneslund	–1896 · 1905–1907 · 1908–1910
19	Allm. Sv. och Metallverkens arbetarbostäder	1899–1901
20	Kaga – Karlsäng m. fl.	–1896 · 1899–1901 · 1902–1904 · [illegible] · 1908–1910
21	Erikslund – Margretelund m. fl.	–1896 · [illegible] · 1902–1904 · 1905–1907 · 1908–1910
22	Ängsgärdet.	1899–1901 · 1902–1904 · 1905–1907 · 1908–1910
23	Korsängsgärdet	1902–1904 · 1905–1907 · 1908–1910
24	Freja-föreningen	1902–1904 · 1905–07 · 1908–10
25	Malmabo, Vargbo m. fl.	–1896 · 1899–1901 · 1902–04 · 1905–1907 · 1908–1910
26	Sommaro m. fl.	–1896 · 05–07 · 1908–1910

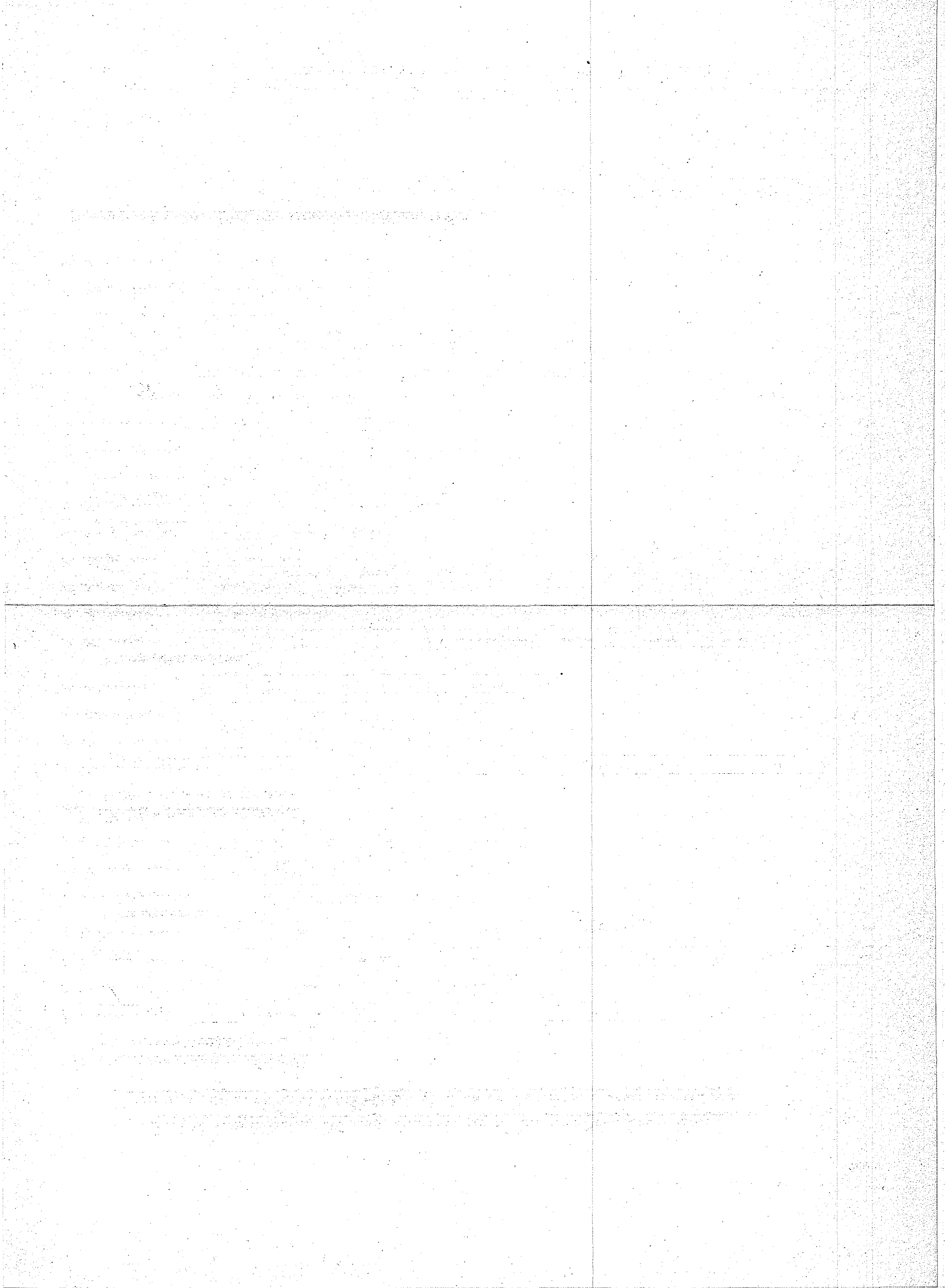
Byggnadsverksamheten å Jakobsbergsområdet i St. Ilians socken.

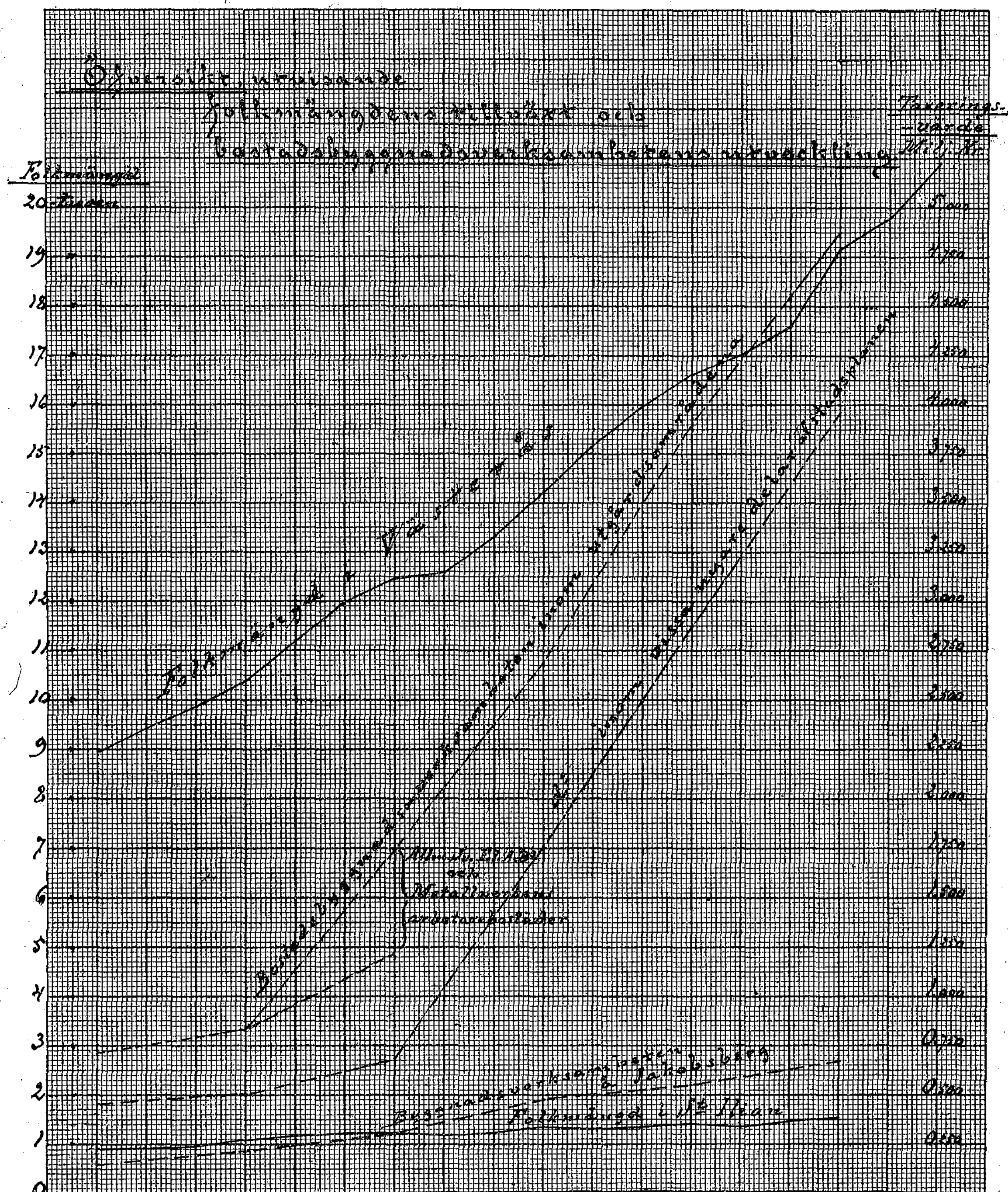
Perioder (taxeringsvärden)	–1896 · 1896–1898 · 1899–1901 · 1902–1904 · 1905–1907 · 1908–1910

Skala

Taxeringsvärden enl. 1910 års taxering.

Översikt, utvisande
folkmängdens tillväxt och
bostadsbyggnadsverksamhetens utveckling
Folkmängd
20-tusen
19
18
17
16
15
14
13
12
11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1
0
Taxerings-
-värde
Milj. Kr.
5,000
4,750
4,500
4,250
4,000
3,750
3,500
3,250
3,000
2,750
2,500
2,250
2,000
1,750
1,500
1,250
1,000
0,750
0,500
0,250

N:o 31
ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

Bil. 6.

Jämförande öfversikt öfver taxeringsvärden och kommunalutskylder

År	Taxeringsvärde för fastighet					
	Allm. Sv. El. A.-B.		Nord. Metall A.-B.		All fastighet inom staden Bevillningsfria fastigheter ej inberäknade	
1896	181,000	—	—	—	8,707,800	—
1897	222,300	—	—	—	8,950,600	—
1898	502,700	—	48,000	—	9,730,800	—
1899	882,100	—	1,109,200	—	11,512,500	—
1900	1,137,300	—	1,109,200	—	12,894,600	—
1901	1,753,500	—	1,159,200	—	13,718,400	—
1902	1,760,500	—	1,893,700	—	15,574,600	—
1903	2,002,800	—	2,309,100	—	19,034,800	—
1904	2,002,800	—	2,304,300	—	19,494,800	—
1905	2,002,800	—	2,304,300	—	20,508,700	—
1906	2,062,800	—	2,334,300	—	21,990,200	—
1907	2,172,800	—	2,334,300	—	23,334,600	—
1908	2,373,800	—	2,439,300	—	27,107,700	—
1909	2,421,200	—	2,439,300	—	28,166,400	—
1910	2,455,200	—	2,439,300	—	28,904,900	—
1911	2,613,800	—	2,439,300	—	30,884,900	—
1912	2,628,800	—	2,439,300	—	32,291,900	—

Riktigheten häraf bestyrkes.

Axel Eklundh.

N:o 31
ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

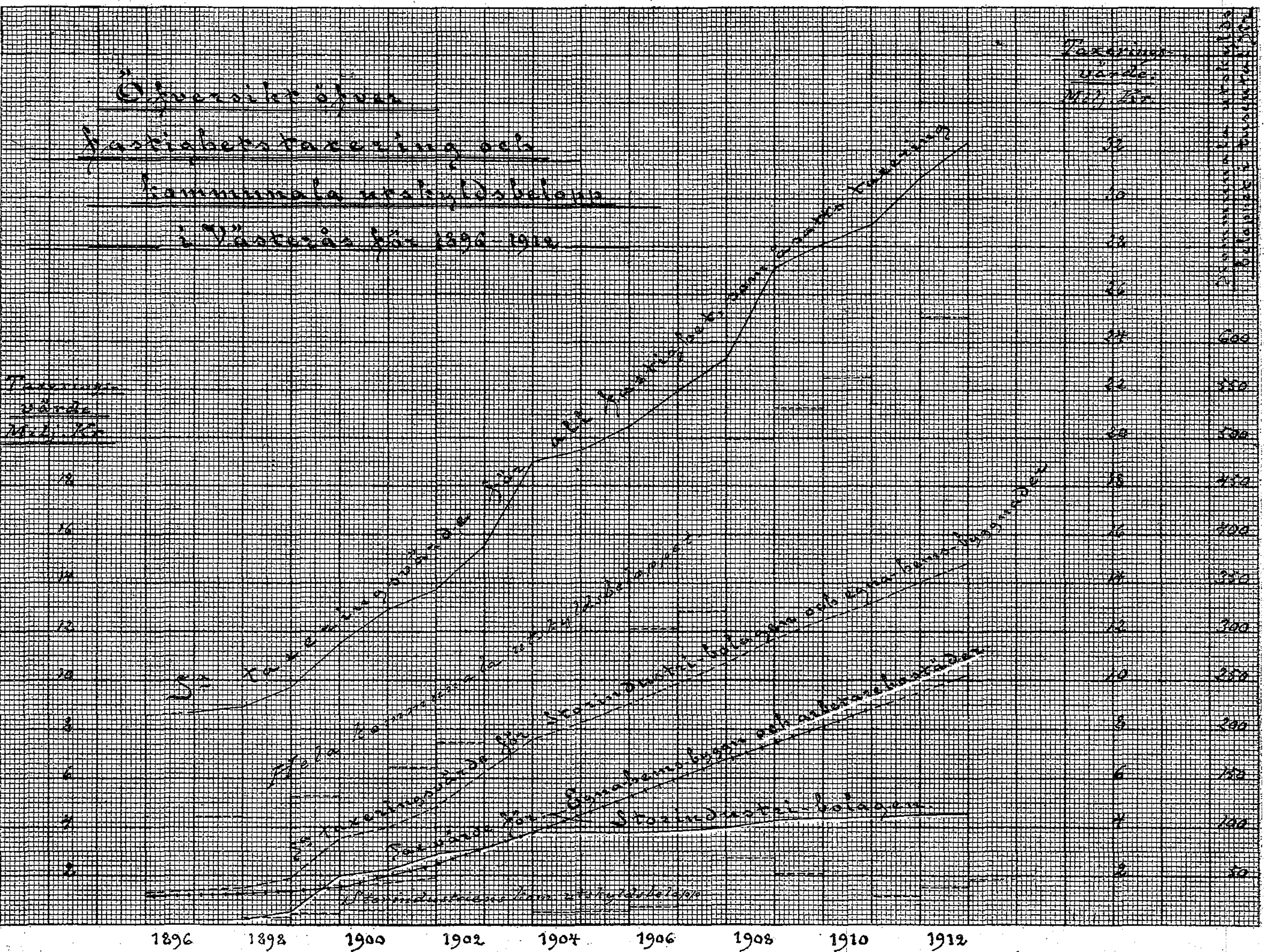
för Västerås stad i dess helhet och för storindustribolagen därstädes.

Kommunalutskylder, debiterade								Hela utdebiterade utskyldsbeloppet inom staden			
Allm. Svenska Elektriska A.-B.				Nordiska Metall A.-B.							
För fastighet		För inkomst		För fastighet		För inkomst		För fastighet		För inkomst	
448	88	4,464	69	—	—	—	—	22,127	23	88,739	85
520	79	6,143	81	—	—	—	—	21,274	44	88,853	35
1,309	90	9,433	93	151	88	—	—	23,888	33	108,566	49
2,133	62	10,361	94	2,696	10	—	—	28,001	27	116,770	11
2,753	09	8,814	24	2,701	71	—	—	30,104	12	132,146	07
4,396	50	6,312	10	2,927	60	1,849	90	34,599	95	152,388	90
4,945	08	—	—	5,335	51	—	—	43,955	41	161,457	82
6,008	40	—	—	7,085	70	—	—	57,388	92	198,459	48
6,008	40	—	—	6,939	30	232	26	58,761	54	211,244	70
6,008	40	—	—	6,939	30	5,336	52	61,743	78	241,268	04
6,188	40	—	—	7,029	30	7,124	28	66,251	28	254,511	84
7,604	80	34,242	46	8,200	85	18,029	34	81,983	16	401,553	53
8,306	91	16,693	86	8,456	92	17,319	82	93,785	21	437,670	31
8,717	62	37,389	94	8,273	14	10,331	89	95,436	90	467,809	79
8,717	62	5,831	80	8,273	14	5,884	85	97,986	71	436,603	09
9,387	90	20,634	07	8,272	80	—	—	104,644	57	521,826	30
9,303	52	23,117	40	8,272	80	5,834	02	109,360	80	522,935	32

Ex officio:

Bernh. Carlson.

Bil. 7.

Öfversikt öfver
fastighetstaxering och
kommunala utskyldsbelopp
i Västerås för 1896–1912
Taxerings-värde Milj. Kr.
Taxerings-värde Milj. Kr.
Hela kommunala utskyldsbeloppet
Storindustri-bolagen
1896
1898
1900
1902
1904
1906
1908
1910
1912
2
4
6
8
10
12
14
16
18
20
22
24
26
28
30
32
50
100
150
200
250
300
350
400
450
500
550
600

Bil. 8.

N:o 31
ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

År 1912 utdebiterade kommunalutskylder inom de i Bil. 1 till Bostadskommitterades betänkande upptagna områden af Västerås stad.

		Inom stadsplanen:	Utom stadsplanen:
1.	18,059: 08		
2.	15,069: 73		
3.	24,495: 31		
4.	15,291: 26	72,915: 38	
5. 6.	12,320: 93		
7.	11,894: 70		24,215: 63
8.	24,845: 42		
9.	12,017: 71		
10.	10,733: 23		
11.	12,618: 08	60,214: 44	
12.	13,509: 26		
13.	2,940: 12		
14.	7,387: 95		
15.	1,927: 26		
16.	6,455: 06		
17.	9,525: 06		
18.	5,290: 12		
19.	17,260: 05		
20.	6,568: 45		
21.	5,286: 96		
22.	11,790: 33		
23.	10,608: 90		
24.	2,964: 99		
25.	5,682: 48		
26.	1,989: 85		109,186: 84
		133,129: 82	133,402: 47

Bil. 9.

Beskrifning öfver förslag till bebyggande af kvarteret Ivar inom Västerås stad.

Förutsättningarna för projektet ha varit:

"Kvarteret skall bebyggas med hyreshus innehållande mindre lägenheter på 1 rum och kök, 2 rum och kök samt några enkelrum, allt lämpadt och afsedt för arbetare. Hela kvarteret skall bebyggas som en enhet på en gång och af en byggherre som sedermera också skall handhafva och förvalta densamma."

N:o 31
ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

Projektet är därför utfört som en anläggning med huskomplexet lagdt utmed gatorna rundt om en enda gemensam stor planterad gård. Till denna leda 6 större portar in och från den leda alla trappor till de respektive huslamellerna upp.

För att gården skall erhålla mästa möjliga sol äro husen å södra hälften af kvarteret tvåvånings reveterade trähus medan norra hälften äro trevånings stenhus. För eldsäkerhetens skull äro husen delade medelst brandmurar till 6 skilda komplex.

Normen för stenhusens indelning har varit, såsom i hus B synes, 6 lägenheter i en trappa; alltså 2 i hvarje våning. — I trähusen är samma antal lägenheter pr trappa men alltså därför 3 i hvarje våning. I hörnhusen måste detta antal ökas och där måste äfven de större lägenheterna om 2 rum och kök förläggas. Lägenheternas och rummens antal och fördelning framgår af följande tablå:

Hus och trappa	Våning	Enkelrum	1 rum och kök	2 rum och kök	Antal rum	Antal lägenheter	Antal lägenheter pr trappa
Sten: Hus A Trappa I	Bottenvåning	2	2		6	4	
	1 tr. upp	2	2		6	4	
	2 tr. upp	2	2		6	4	
	Vind	1			1	1	13
Trappa II	Bottenvåning		3	1	9	4	
	1 tr. upp		3	1	9	4	
	2 tr. upp		3	1	9	4	
	Vind			1	3	1	13
Trappa III	Bottenvåning			1	3	1	
	1 tr. upp		2		4	2	
	2 tr. upp		2		4	2	
	Vind		1		2	1	6
Hus B Trappa IV	Bottenvåning		2		4	2	
	1 tr. upp		2		4	2	
	2 tr. upp		2		4	2	
	Vind	1			1	1	7
Trappa V	Bottenvåning			1	3	1	
	1 tr. upp		2		4	2	
	2 tr. upp		2		4	2	
	Vind		1		2	1	6
Hus C Trappa VI	Bottenvåning		2		4	2	
	1 tr. upp		2		4	2	
	2 tr. upp		2		4	2	6
Trappa VII	Bottenvåning		2	1	7	3	
	1 tr. upp		2	1	7	3	
	2 tr. upp		2	1	7	3	
	Vind		2		4	2	11
	Trpt	8	44	9	123	62	62

N:o 31
ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

Hus och trappa	Våning	Enkelrum	1 rum och kök	2 rum och kök	Antal rum	Antal lägenheter	Antal lägenheter pr trappa
	Trpt	8	44	9	123	62	62
Trappa VIII	Bottenvåning		2		4	2	
	1 tr. upp		2		4	2	
	2 tr. upp		2		4	2	6
Trappa IX	Bottenvåning			1	3	1	
	1 tr. upp		2		4	2	
	2 tr. upp		2		4	2	
	Vind		1		2	1	6
Trä: Hus D	Bottenvåning	1	2		5	3	
Trappa X	1 tr. upp	1	2		5	3	6
Trappa XI	Bottenvåning	1	2	1	8	4	
	1 tr. upp	1	2	1	8	4	8
Trappa XII	Bottenvåning	1	1		3	2	
	1 tr. upp	1	2		5	3	
	Vind		1		2	1	6
Hus E	Bottenvåning		3		6	3	
Trappa XIII	1 tr. upp		3		6	3	6
Trappa XIV	Bottenvåning		2		4	2	
	1 tr. upp		3		6	3	
	Vind		2		4	2	7
Hus F	Bottenvåning		2		4	2	
Trappa XV	1 tr. upp		2		4	2	4
Trappa XVI	Bottenvåning	2	1	1	7	4	
	1 tr. upp	2	1	1	7	4	8
Trappa XVII	Bottenvåning	1	2		5	3	
	1 tr. upp	1	3		7	4	7
	Summa	20	92	14	246	126	126

Byggnaderna uppföras på grund af betong, som lägges på säker undergrund, rustbädd, särskildt på västra sidan där marken är dålig. Trähusen resas af plank, reveteras utvändigt och panelas, pappspännes och tapetseras invändigt. Bjälklag, golf och tak inlägges på vanligt sätt med bästa trossning. Taken täckas med panel, papp, läkt och enkelkupigt rödt tegel.

Stenhusen uppföras av välbränd tegel i föreskrifna väggtjocklekar. Mellanväggar af trä. Invändigt putsas och tapetseras eller målas. Utvändigt slammas. Bjälklag med golf och tak på vanligt sätt. Taken täckas med panel, papp, läkt och enkelkupigt rödt tegel. Hela komplexet affärgas utvändigt i svagt gul ton.

I rummen insättas kakelugnar, i köken spislar och gas. I enkelrummen gasspislar för kokning. — I hela komplexet inledes elektriskt ljus.

N:o 31

ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

I källaren inredas mat- och vedkällare för alla lägenheter samt väl ventilerade klosetter för nedre våningarna. Dessutom tvättstugor och uppsamlingsrum för sopor etc. För de övre våningarna finnes å vind klosetter. Där är dessutom vindskontor till alla lägenheter samt gemensamma torkvindar.

I vindsvåningen äro också åt gården till placerade takterasser för torkning och piskning. Dessas golf asfalteras väl.

Dessutom äro å gårdsplanen inom häckar ordnade några platser för piskning och dylikt.

Enligt här föreslagna bebyggande af kvarteret Ivar skulle komplexen komma att omfatta i kbm. då halfva källaren och en tredjedel af vindshöjden räknas:

Trähuset	11,5 × 9 × 120	= 12,420 kbm.
Stenhuset	12 × 12 × 121,5	= 17,496 kbm.

Efter ett pris af för trähuset 16 kr. pr kbm. och för stenhuset 20 kr. pr kbm. skulle respektive kostnadssummor bli

Trähuset med 96 rum	198,720 kronor.
Stenhuset med 150 rum	349,920 „
Summa	548,640 kronor.

Stockholm i september 1912.

John Åkerlund,
Arkitekt.

Bilaga 10.

Stadgar för Bostadsföreningen Framtiden, u. p. a.

Antagna vid konstituerande sammanträde den 30 mars 1911.

§ 1.

Bostadsföreningen "Framtiden" utan personlig ansvarighet har till ändamål att anskaffa sunda och billiga bostäder för sina medlemmar i Stockholm eller omnejd, hufvudsakligast genom byggande, men äfven genom köp och förhyrande af fastigheter lämpliga till bostäder och andra erforderliga lokaler.

§ 2.

Föreningen, hvars styrelse har sitt säte i Stockholm och utöfvar sin verksamhet under firma Bostadsföreningen Framtiden u. p. a., väljer för en tid af 2 år bland sina medlemmar en styrelse, bestående af 7 ledamöter och 3 suppleanter. Styrelsens ledamöter skola afgå växelvis, 3 det ena och 4 det andra året, första gången genom lottning. Styrelsesuppleant äger rättighet närvara vid styrelsens sammanträden.

Styrelsen utser inom sig själf ordförande, sekreterare, kassör och ombudsman samt bestämmer, hvilka som hafva rätt att teckna firman.

§ 3.

N:o 31

ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

Styrelsen åligger att förvalta föreningens tillgångar och omhänderhafva dess angelägenheter samt är gemensamt ansvarig för fattade beslut. Dock är styrelseledamot, som ej varit närvarande vid beslut eller som anmält sin reservation mot detsamma, befriad från ansvar.

§ 4.

För att styrelsebeslut skola äga giltighet fordras att minst fyra af styrelsens ledamöter äro närvarande och eniga om beslutet.

§ 5.

Styrelsen är skyldig att föra noggranna räkenskaper öfver föreningens verksamhet och senast den 15 februari hvarje år till revisorerna framlägga bokslut öfver föregående års räkenskaper, som afslutas med kalenderår.

§ 6.

Föreningen sammanträder två gånger årligen till ordinarie möte under mars och november månad.

§ 7.

Vid novembersammanträdet behandlas föreliggande ärenden och uppsättas kandidater till styrelse och vid marssammanträdet granskas styrelse- och revisionsberättelse samt väljas styrelse och revisorer.

§ 8.

Styrelsen äger rättighet att sammankalla extra möte, när ärenden så påkalla, på sätt i § 9 stadgas.

§ 9.

Kallelse till sammanträde sker genom annons minst 2 gånger i minst två af i Stockholm utkommande dagliga tidningar; 1:a annonsen senast 14 dagar före sammanträdets hållande. Öfriga meddelanden tillkännagifves på enahanda sätt.

§ 10.

Vid ordinarie marssammanträdet väljer föreningen 3 revisorer med skyldighet att minst 1 gång i kvartalet granska föreningens räkenskaper.

§ 11.

Vid marssammanträdet skall en fullständig, föregående års verksamhet omfattande revisionsberättelse afgifvas och bör i tryckta exemplar vara för föreningens medlemmar tillgänglig minst 8 dagar före sammanträdet.

§ 12.

Ansökan om medlemsskap i föreningen skall hos styrelsen skriftligen framställas, och, där så befinnes lämpligt, styrkas med rekommendation af föreningsmedlem eller af styrelsen känd person.

N:o 31

ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

§ 13.

Hvarje medlem erlägger en årsafgift af 2 kronor, som tillfaller förvaltningsfonden. Medlem är skyldig att, för att få representationsrätt å föreningens sammanträden, lösa minst en andel à 10 kronor. Å andelsbevisen godtgöres 4 % ränta, som årligen tillföres lägenhetsinnehafvarens andelskonto och under januari och februari månader utbetalas till öfriga medlemmar. Skulle ränta ej afhämtas före den 1 mars, tillfaller den föreningens byggnadsfond.

§ 14.

För att komma i besittning af lägenhet måste minst sju andelar pr eldstad hafva inbetalts å lägenhet.

§ 15.

Lägenheterna taxeras av styrelsen och utdelas till medlemmarna i den tur och ordning de anmält sig. Skulle enighet ej på detta sätt uppnås avgöres genom lottning.

§ 16.

För lägenhetens invändiga skötsel och underhåll svarar varje lägenhetsinnehafvare för sig. Skulle uppenbar vanvård af lägenhet ifrågakomma, äger den för egendomen af styrelsen tillsatta förvaltningsnämnden att tillhålla lägenhetsinnehafvaren detta och, därest ändring ej efter tvänne tillsägelser åstadkommes, hänskjutes frågan till styrelsen, som äger rättighet att från lägenheten skilja ifrågavarande innehafvare, dock med skyldighet att återbetala hans andelsbelopp med afdrag för nödiga reparationer och de förluster i öfrigt hans afhysande kan drabba föreningen.

§ 17.

I den afgäld, som påföres hvarje lägenhet och hvilken skall förskottsvis vid hvarje kalenderkvartals slut erläggas för det närmast kommande kvartalet, inräknas afgäld eller ränta å tomten, afgift för vatten och trappbelysning samt ränta och amortering af byggnadskostnaden.

§ 18.

För föreningens förbindelser svara endast dess tillgångar, däri inbegripna förfallna men ej guldna insatser.

§ 19.

Det i afgälden inräknade amorteringsbeloppet fördelas pr hyreskrona och införes varje nyår i föreningsboken som vinst, men kan ej till medlem utbetalas annat än efter af föreningen i hvarje särskildt fall fattadt beslut.

§ 20.

Af den öfriga verksamheten uppkommande vinsten skall, sedan minst 5 % afskrifvits å fastigheter och lösören samt minst 10 % tillförts reservfonden, återstoden afsättas till en byggnads- eller verksamhetsfond, hvaraf räntan, 4 %, utdelas i form af andelsbevis till lägenhetsägare efter lika fördelning per hyreskrona.

§ 21.

N:o 31 *ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.*

Hvarje bostadshus, på en gång uppfört och kalkyleradt, bokföres hvar för sig och bestämmes afgäld å lägenheter i proportion till dess byggnadskostnad.

§ 22.

Styrelsen äger rättighet att, därest den finner lämpligt, för hvarje afslutad byggnadsaffär tillsätta ett förvaltningsutskott af 3 personer, däraf minst 2 lägenhetsinnehafvare, hvilka hafva att på order och efter instruktion af styrelsen sköta och förvalta det bostadskomplex, för hvilket de äro tillsatta. Styrelsen är dock inför föreningen ansvarig för hvarje förvaltningsutskottets handlingar.

§ 23.

Utträde ur föreningen kan ej sökas tidigare än 2 år efter inträdet och skall sådan utträdesansökan skriftligen tillställas styrelsen senast den 30 november för att ifrågavarande medlems tillgodohafvande skall kunna utbetalas den 1 juli följande år.

§ 24.

Från utträdande medlems tillgodohafvande äger styrelsen rätt att afräkna den förlust föreningen åsamkas genom reparationer af lägenheten och förnyad upplåtelse. Föreningsmedlem, som i sitt ställe anskaffar ny af styrelsen godkänd medlem och på honom öfverlåter sina rättigheter och skyldigheter, vare befriad från ersättningsskyldighet till föreningen.

§ 25.

Vid föreningsmedlems frånfälle äga de närmaste anhöriga, maka (make) eller barn, att med samma rättigheter och skyldigheter som den avlidne ingå i föreningen.

§ 26.

Underhåll af fastigheterna utvändigt samt sådana invändiga reparationer, som ej tillhöra lägenhetsinnehafvaren, utföres genom styrelsens försorg af byggnadsfondens medel. Skulle byggnadsfonden ej räcka för reparationskostnader, äger föreningen annorlunda besluta.

§ 27.

Styrelsen äger rättighet att uppgöra förslag till nya bostadsanläggningar och att för igångsättande af företag sammankalla föreningen för beslut.

§ 28.

Arvode till styrelsen eller de funktionärer, som därtill kunna vara berättigade, beslutas å novembersammanträdet, hvarvid styrelsen eller revisorerna ha att inkomma med förslag.

§ 29.

Ändring af dessa stadgar kan ej ske med mindre än att beslut därom fattats å två på hvarandra följande sammanträden, hvaraf det ena skall vara ordinarie.

N:o 31

ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

Dessutom fordras att vid senare sammanträdet minst $^2/_3$ af de närvarande rösta därför.

§ 30.

Föreningen kan ej upplösas utan att beslut därom fattats å två på hvarandra följande möten, däraf ett ordinarie, och fordras att minst $^3/_4$ af de vid senare sammanträdet närvarande rösta därför.

§ 31.

Upplöses föreningen skall, sedan affärerna lagligen afvecklats, andelskapitalet utdelas bland delägarna samt befintliga fonder och öfriga tillgångar öfverlämnas till allmännyttiga ändamål.

§ 32.

I öfrigt gäller till efterrättelse lagen om föreningar för ekonomisk verksamhet.

Stockholm den 30 mars 1911.

Styrelsen.

Bilaga 11.

Hyreskontrakt.

§ 1. Bostadsföreningen Framtiden u. p. a. uthyr härmed till .... en i föreningens bostadshus, litt. ...... i kvarteret n:r ...... å Enskede befintlig .... lägenhet om ...... rum ...... kök ...... garderob ...... wc. .... Till lägenheten höra ..... vindskontor n:r ......, ved- och ...... matkällare n:r ...... samt del i tvättstuga och torkvind.

§ 2. Den årliga hyressumman utgör Kronor .... som med ...... kr. erlägges senast sista söckendagen före hvarje kalenderkvartals början till föreningens kassaförvaltare eller hans ombud.

§ 3. Den förhyrda lägenheten är afsedd att användas till .... och får ej utan styrelsens medgifvande öfverlåtas till annan person eller användas för annat ändamål.

§ 4. Hyrestiden räknas från .... och kan så länge lägenhetsinnehafvaren fullgör detta kontrakts förpliktelser förlängas den tid fastigheten stannar i föreningens ägo.

§ 5. Önskar lägenhetsinnehafvaren blifva från lägenheten befriad, vare han skyldig att senast den 30 nov. hafva uppsagt densamma för afflyttning nästföljande 31 mars. Sker afflyttningen från lägenheten tidigare, är föreningen berättigad uttaga hyra för tiden intill den kontrakterade flyttningsdagen.

§ 6. Det åligger lägenhetsinnehafvaren att hålla lägenheten i ett snyggt och vårdadt skick, att under den kalla årstiden hålla densamma uppvärmd så att ej vatten- och andra ledningar kunna taga skada, att ventilera och hålla samtliga utrymmen väl rena och torra, att ej inom lägenheten förvara sådana föremål eller

idka sådant arbete som kan hafva skadlig inverkan på lägenhetens bestånd, eller verka störande på andra hyresgäster.

N:o 31 *ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.*

§ 7. De reparationer som för lägenhetens bestånd kunna anses nödvändiga, åligger det lägenhetsinnehafvaren att utföra, och skola sådana underhållsarbeten af styrelsen vid lägenheternas besiktning hvarje vår fastställas. Brister lägenhetsinnehafvaren ifråga om denna underhållsskyldighet, äger styrelsen rätt att på hans bekostnad utföra arbetena.

§ 8. Erlägges ej hyran i rätt tid, eller upplåtes lägenheten för annat ändamål, eller till annan person, som ej kan anses som eget eller tillfälligt främmande, eller skulle lägenhetsinnehafvaren eller hans husfolk eller gäster föra sådant leverne att god ordning därigenom störes, och lägenhetsinnehafvaren ej efter tvänne tillsägelser låtit rätta missförhållandet, äger styrelsen rätt att utan vidare afhysa honom från lägenheten och vare lägenhetsinnehafvaren i sådant fall skyldig ersätta de kostnader som härigenom åsamkas föreningen.

§ 9. För ernående af god ordning och trevnad inom egendomen bör hvarje lägenhetsinnehafvare iakttaga följande: att trappor och förstugor hållas rena och snygga, samt ej onödigtvis belamras med lösa föremål, skräp och orenlighet, att tambur- och ytterdörrar hållas väl stängda så att ej köksos uttränger i trapporna, samt att barn ej tillåtas hafva lekplats i trappor och förstugor.

§ 10. Vid användande af tvättstuga och torkvind böra inventarierna handteras med varsamhet och efter begagnandet noga rengöras.

I öfrigt gälla de ordningsföreskrifter som föreningens styrelse kan komma att utfärda.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

För att arbetarebostadsfrågan i Västerås skall kunna lösas på bästa sätt, är det önskvärdt, att staden vidtager åtgärder för att fylla de byggandes kreditbehof. Detta spörsmål har, så vidt jag kunnat erfara, ej ännu beaktats af Stadsfullmäktiges bostadsbristkommitté. Afsikten med denna motion är att bringa kreditfrågan för byggandet af egna hem i staden under utredning och ompröfning.

Då jag erfarit att i en närliggande stad, Nyköping, denna fråga lösts på ett lyckligt sätt, har jag undersökt huru därmed förhöll sig och erfarit följande.

Under år 1907 behandlade Stadsfullmäktige i Nyköping frågan om åtgärder mot den hotande bostadsbristen och tillsatte för frågans behandling en kommitté, hvilken i maj 1908 afgaf sitt utlåtande.

Kommittén, som till att börja med enades om, att från stadens sida åtgärder borde vidtagas, ansåg att dessa bäst inriktas på åstadkommande af *egna hem för arbetare.* Då staden äger största delen af markerna utanför stadsplanen, träffades snart valet af lämplig plats, som omedelbart angränsade staden, och som af arkitekt Hallman planlades till egnahemsområde. — På grund af det gynnsamma läget hafva kostnader för gator, vatten, aflopp samt belysning blifvit så små, att staden kan sälja tomterna till ett självkostnadspris af Kronor 1,35 pr m² (d. v. s. inköp med tillägg af räntor och ofvannämnda kostnader).

N:o 31

ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

Efter att ha diskuterat sättet af upplåtelse samt de olika möjligheterna för anskaffande af byggnadslån från den kooperativa rörelsen eller staten, säger kommittén i sitt utlåtande följande:

"Under kommitterades försök att bereda utväg för anskaffande af byggnadslån har vidare framställts den frågan: I hvad mån kan Nyköpings stad lämna bistånd i detta afseende? Inom kommittén har erinrats därom, att staden ej disponerar någon fond eller några medel i öfrigt för ändamålet; att staden själf vid upptagande af lån för närvarande i följd af de strama penning-tiderna måste betala så hög ränta, att billiga lån genom staden såsom förmedlare i hvarje fall icke kunde erhållas. Kommitterade hafva då tänkt sig, att staden kunde vara villig att lämna borgen för byggnadslån, erhållet å annat håll; och därmed har, såsom nedan skall närmare utredas, kommitterade trott sig finna en del af frågans lösning.

Som lån i affärsbankerna i följd af de höga räntesatserna ställde sig alltför dyra, hafva kommitterade hört sig för, huruvida och på hvilka villkor Nyköpings Sparbank kunde bevilja lån för ändamålet. Den uppfattningen har ju på senare tid alltmera börjat göra sig gällande, att sparbankerna, som uppsamla småfolkets medel, böra understödja egnahemssaken; och hvad beträffar Sparbanken härstädes har kommittén anledning hoppas, att densamma skall ställa sig välvillig därtill. Kommitterade hafva sålunda tänkt sig, att i Sparbanken skall kunna erhållas dels stående lån mot första inteckning i egnahemslägenhet, intill 60 procent af lägenhetens värde (värdet = tomtpriset + byggnadskostnaden) och löpande med 5 procents ränta, samt dels amorteringslån emot andra inteckning jämte stadens borgen intill ytterligare 25 procent af värdet, likaledes löpande med 5 procents ränta och afsedt att amorteras med en annuitet af 8 procent. Till återstående kostnaden, eller 15 procent, borde egnahemsbyggaren själf disponera medel eller ock kunna genom hjälp från egnahemsförening eller annorledes anskaffa hvad som felades."

Vid ärendets föredragning i Stadsfullmäktige i Nyköping biträddes kommitténs förslag och för närvarande äro ett nittiotal egna hem redan uppförda med användandet af sagda lösning af kreditfrågan.

Då arbetarebostadsfrågan i Västerås äfvenledes till stor del skulle kunna lösas endast genom ordnandet af kredit för egnahemsrörelsen, synes det mig lämpligt, att Västerås stad vidtager liknande åtgärder, som de hvilka Nyköping tillgripit, och tillåter jag mig därföre föreslå, att Herrar Stadsfullmäktige behagade besluta understödja egnahemsrörelsen genom att *reglera lämpliga egnahemsområden* samt för desamma *ordna kreditförhållandena* så att stående lån intill 60 procent af lägenhetens värde må kunna erhållas mot 1:a inteckning, samt amorteringslån intill ytterligare 25 procent fås mot 2:a inteckning och stadens borgen.

Västerås den 19 mars 1913.

J. S. Edström.

Västerås 1913, Westm. Allehs Boktryckeri.

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar.

1913 Den 29 Maj VIII

N:o 32.

Drätselkammarens skrifvelse med öfverlämnande af Vatten- och Gasverkstyrelsens berättelse för år 1912.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Drätselkammaren får härmed öfverlämna Vatten- och Gasverksstyrelsens till Drätselkammaren ingifna berättelse för år 1912 och därvid tillstyrka styrelsens framställning att få för täckande af under sagda år uppkommen brist i anslagen af lånemedel af besparade lånemedel från år 1911 disponera ett belopp af 12,597 kronor 9 öre.

Västerås den 15 maj 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Browaldh.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Vatten- och Gasverksstyrelsen får härmed öfverlämna 1912 års förvaltningsberättelse öfver stadens vatten- och afloppsledings- samt gas- och elektricitetsverk.

För att bättre åskådliggöra verkens rörelse 1912 bifogas följande sammanställning:

	1911 verkl.	1912 verkl.	Ökning	1912 enl. budg.
Vattenverkets inkomster	62,573: 01	66,708: 66	4,135: 65	62,600: —
„ utgifter	55,949: 59	65,291: 92	9,342: 33	62,600: —
Vinst	6,623: 42	1,416: 74		

N:o 32. *ang. Vatten- och Gasverksstyrelsens årsberättelse.*

Gasverkets inkomster		113,756: 23	134,190: 93	20,434: 70	120,375: —
„ utgifter		78,146: 30	113,861: 77	35,715: 47	103,600: —
	Vinst	35,609: 93	20,329: 16		16,775: —
Elektr. verkets inkomster		99,373: 89	130,264: 43	30,890: 54	113,000: —
„ utgifter		80,610: 17	110,618: 34	30,008: 17	106,800: —
	Vinst	18,763: 72	19,646: 09	882: 37	6,200: —

Verkens nettovinst utgör alltså kr. 41,391: 99 mot beräknade kronor 22,975: —. Sedan omkostnaderna för afloppsledningarna, kronor 20,220: 10, afdragits, återstår kronor 21,171: 89 mot i budgeten beräknade kronor 4,175: —. Som af ofvanstående sammanställning framgår hafva såväl inkomster som utgifter ökat rätt betydligt. 1912 har för första gången nya amorteringsplanen tillämpats hvarigenom utgiftsposterna vid jämförelse med 1911 ökats med i runda tal:

för vattenverket	kr.	3,550: —
„ gasverket	„	9,400: —
„ elektr. verket	„	16,150: —
	Kr	29,100: —

Till stegringan i utgifterna har utom den ökade amorteringen prisstegringen å brännmaterialier i hög grad bidragit.

Då Stadsfullmäktige uppdrog åt Styrelsen att låta verkställa utredning rörande förvärfvande af kronodomänen Hesslö anlitade Styrelsen professor Richert, som vid vattenverkets anläggning verkställde erforderliga utredningar. Kostnaden härför, kronor 500: —, är påförd vattenverkets drift.

Under sommartiden måste extra hjälp anlitas för driften i Hesslö, men erhölls denna hjälp från elektricitetsverket, som under berörda tid kunde inskränka personalen med en man. Motsvarande summa, som härför påförts vattenverkets drift, har alltså afförts å i elektricitetsverkets stat upptaget anslag för maskinskötare.

Jämfört med 1911 hafva gasverkets utgifter för kol ökat med 14,500 kronor. Enligt beslut af Stadsfullmäktige hafva därjämte extra afskrifningar gjorts vid gasverket, nämligen 2,900 kronor å de under 1912 gjorda utvidgningarna af apparatsystemet och 800 kronor å afståndstädarna. Äfvenså har anslaget till verkens utställning påförts gas- och elektricitetsverken med 1,000 kronor på hvardera verket. Utgifterna för underhåll af gasverkets fastigheter, ugnar, apparater och ledningar hafva öfverstigit de i budgeten upptagna med c:a 5,500 kronor, beroende på, att en del reparationsarbeten måste vidtagas i större omfattning än som beräknats. En af ugnarna måste nämligen förses med ny generator och nya retorter, hvarjämte verkets byggnader på grund af apparatsystemets utvidgning kräfde en del extra kostnader, som voro att hänföra till reparationer.

Underhållskostnaderna vid elektricitetsverket hafva öfverstigit de beräknade emedan den äldre delen av batteriet, hvilken vid verkets uppförande flyttats från gamla verket, kräfde en del oförutsedda reparationer, hvilket också var förhållandet med ledningsnätet.

Att af anslaget till elektriska luftledningar i Västra Esplanaden, 2,000 kronor, endast 570: 52 kronor behöft användas beror därpå, att de ledningar, som fram-

drogos till Annedal m. fl. områden inom Västra förstaden, till största delen ersatte de med detta anslag åsyftade ledningar. N:o 32 *ang. Vatten- och Gasverks-styrelsens års-berättelse.*

Den under redogörelseåret införda afståndständningen för gatubelysningen har visat sig fungera tillfredsställande.

Verkens utställning öppnades den 19 september. Utställningen har varit lifligt besökt och rönt stort intresse från allmänhetens sida; särskildt gäller detta de praktiska förevisningar, som ägt rum.

Som af berättelsen framgår hafva de af Stadsfullmäktige beviljade anslagen i vissa fall visat sig otillräckliga. Framför allt gäller detta anslaget till mätare, 12,000 kronor, som öfverskridits med 22,374: 59 kronor, beroende på den mycket stora anslutning av nya abonnenter på gas och elektrisk kraft, som inträdde på hösten. Å andra anslag däremot hafva besparingar kunnat göras till ett belopp af kronor 12,926: 25. För att fylla den under året uppkomna bristen i anslagen anhåller Styrelsen att af besparade lånemedel från 1911, 29,360: 82, få disponera ett belopp af 12,597: 09 kronor.

Västerås den 30 april 1913.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

Martin Jonsson.

Gerh. Gustafsson.

N:o 32
ang. Vatten- och Gasverksstyrelsens årsberättelse.

Styrelseberättelse.

Jämlikt föreskrifterna i § 10 af reglementet för vatten- och afloppsledningssamt gas- och elektricitetsverken i Västerås aflämnas härmed redogörelse för år 1912.

Utgifter för verkens gemensamma förvaltning.

Löner:

Enl. budgeten:				Verkl. kostn.:
	Föreståndaren		5,000: —	
5,500: —	Ett ålderstillägg		500: —	5,500: —
3,000: —	Assistent			3,000: —
2,400: —	Kamrerare			2,400: —
	Kassörska	1,500: —		
	Två ålderstillägg à 150: —	300: —	1,800: —	
1,800: —	Afgår för tjänstledighet		25: 50	1,774: 50
	Kontorsbiträde	1,200: —		
	Två ålderstillägg à 150: —	300: —	1,500: —	
1,500: —	Tillkommer för tjänstgöring som kassörska		4: 25	1,504: 25
	Siffergranskare, arfvode för år 1912		375: —	
650: —	Rest å arfvode för år 1911		275: —	650: —
1,800: —	Tekniskt biträde			1,208: —
	Mätarejusterare		1,200: —	
1,500: —	Två ålderstillägg à 150: —		300: —	1,500: —
1,300: —	Materialvakt			1,300: —
1,800: —	Mätareafläsare och inkasserare			2,266: 40
475: —	Springgosse, inkasserar äfven räkningar å mindre belopp			202: —
21,725: —			Kronor	21,305: 15
4,800: —	Hvaraf påföres Vattenverket		4,700: —	
7,400: —	„ „ Gasverket		7,300: —	
7,400: —	„ „ Elektricitetsverket		7,300: —	
2,125: —	„ „ Afloppsledningarna		2,005: 15	21,305: 15

Diverse årliga utgifter:

N:o 32 *ang. Vatten- och Gasverksstyrelsens årsberättelse.*

1,300: —	Läkarearfvode, sjukhjälp, medicin o. olycksfallsförsäkring	1,037: 99
2,000: —	Böcker, skrif- och ritmaterial, postporto, aunonser m. m.	2,488: 03
900: —	Telefonafgifter	886: 52
1,600: —	Renhållning, eldning, städning och belysning	2,254: 51
1,500: —	Brandstodsafgifter, underhåll af förvaltningsbyggnad, inventarier och div. verktyg	2,199: 78
500: —	Allm. omkostnader, såsom resor, föreningsafgifter m. m.	391: 16
7,800: —	Kronor	9,257: 99

2,000: —	Hvaraf påföres Vattenverket	2,370: —	
2,400: —	„ „ Gasverket	2,850: —	
2,400: —	„ „ Elektricitetsverket	2,850: —	
1,000: —	„ „ Afloppsledningarna	1,187: 99	9,257: 99

Vattenverket.

Inkomster:

	Vatten enligt kontrakt	26,307: 72		
	Vatten gen. mätare 193,841 kbm.	37,884: 72	64,192: 44	
62,025: —	Hyror för vattenmätare		1,777: 78	
575: —	Hyror för lägenheter vid gamla vattenverket		575: —	
	1/3 af upp- och afskrifningsräntan för året		163: 44	66,708: 66
62,600: —				

Utgifter:

8,500: —	Driftkostnader			10,605: 98
4,500: —	Underhåll af fastigheter, maskiner och ledningar m. m.			5,364: 97
	Aflöningar och pensioner:			
4,800: —	Verkens förvaltning		4,700: —	
	Maskinmästaren	1,400: —		
2,000: —	Två ålderstillägg	600: —	2,000: —	
	En maskinist	1,000: —		
1,300: —	Två ålderstillägg	300: —	1,300: —	
	En maskinist, extra hjälp sommartid		650: —	
1,450: —	Rörnätsförmannen, lön t. o. m. oktober		1,172: 06	
	Vårdaren af vattenborgen	1,000: —		
1,300: —	Två ålderstillägg	300: —	1,300: —	
950: —	Skurning och tvättning af sand, ombyte af filter, spolning af ledningar m. m.		749: 32	
	Transport		11,871: 38	15,970: 95

N:o 32 *ang. Vatten- och Gasverksstyrelsens årsberättelse.*

	Transport		11,871: 38	15,970: 95
2,500: —	Pension till förre assistenten Lönnqvist		2,500: —	14,371: 38
	Diverse utgifter:			
2,000: —	Verkens förvaltning, enligt ofvan		2,370: —	
820: —	Brandstodsafgifter och utskylder		573: 53	
1,175: —	Arrenden för mark		1,175: —	
995: 22	Bränsle till maskinisterna vid Hesslö, skjutsar, analyser m. m.		348: 10	
150: —	Afskrifningar af div. fordringar		28: 41	
	Till professor Richert för utlåtande rörande förvärfvande af Hesslö egendom eller del däraf för vattenverket		500: —	4,995: 04
	Ränta och amortering:			
	Ränta å byggnadslån	17,793: 01		
19,093: 24	Ränta å rörelsekapital	1,100: —	18,893: 01	
12,061: 54	Amortering		12,061: 54	30,954: 55
63,600: —	Kronor			66,291: 92
1,000: —	Som minskas med afloppsledningarnas andel i aflöning till förmän			1,000: —
62,600: —	Utgifter summa Kronor			65,291: 92
	Vinst			1,416: 74
62,600: —	Summa Kronor			66,708: 66

Afloppsledningarna.

Utgifter:

1,305: 40	Underhåll af ledningsnätet		2,085: 09	
	Aflöningar:			
2,125: —	Förvaltningen, enligt ofvan	2,005: 15		
1,000: —	Andel i aflöning till förmän vid Vattenverket	1,000: —		
750: —	Spolning af ledningar och rensning af brunnar	1,294: 37	4,299: 52	
	Diverse utgifter:			
1,000: —	Förvaltningen, enligt ofvan	1,187: 99		
599: 32	Andel i ränta å rörelsekapital	337: 41	1,525: 40	7,910: 01
	Transport			7,910: 01

N:o 32 *ang. Vatten- och Gasverks-styrelsens års-berättelse.*

			Transport	7,910: 01
	Ränta och amortering å andelarna i obligationslånen:			
	1896 års lån:			
	Kapitalskuld d. 1/1 1912 40,385: 99			
	1:a halfårets ränta	726: 95		
	2:a halfårets ränta	696: —		
	Amortering	1,718: 55	3,141: 50	
	1902 års lån:			
	Kapitalskuld d. 1/1 1912 29,517: 19			
	Ränta	1,180: 68		
	Amortering	498: 32	1,679: —	
	1907 års lån:			
	Kapitalskuld d. 1/1 1912 40,736: 46			
	Ränta	1,833: 14		
	Amortering	467: 01	2,300: 15	
	1910 års lån:			
	Kapitalskuld d. 1/1 1912 57,090: —			
	1:a halfårets ränta	1,284: 53		
	2:a halfårets ränta	1,272: 31		
10,220: 28	Amortering	542: 79	3,099: 63	10,220: 28
1,800: —	Omläggning af afloppsledningen i Gåsmyregatan			2,189: 81
			Kronor	20,320: 10
	Som minskas med afgiften för en afloppsbrunn vid egendomen 62 Jakobsberg, S:t Ilians socken			100: —
18,800: —			Utgifter Summa Kronor	20,220: 10

Gasverket.

Inkomster:

	Allmänna belysningen:		
	311 st. uppåtbrinnande lågor = 639,662 lystimm. à 3,6 öre	23,027; 84	
	61 st. nedåtbrinnande lågor = 108,206 1/2 lystimmar à 3 öre	3,246: 20	
26,875: —	2 st. luxlampor i stallhagen	250: —	26,524; 04
	Enskilda gasförbrukningen:		
	Lys-, kok- o. kraftgas 483,032 kbm.	71,780: 20	
	Afgår rabatter	2,524: 99	
		69,255: 21	
68,500: —	Hyror för gasmätare	3,181: 35	72,436: 56
	1/3 af upp- och afskrifningsräntan för året		165: —
		Transport	72,601: 56

N:o 32
ang. Vatten- och Gasverksstyrelsens årsberättelse.

	Transport			72,601: 56	
	Biprodakter:				
	Koks		30,400: 73		
	Stenkolstjära		2,664: 60	33,065: 33	
25,000: —	Vinst å diverse för enskilda personer utförda				
120,375: —	arbeten			2,000: —	134,190: 93

Utgifter:

	Driftmaterial:				
41,000: —	Gaskol			46,955: 45	
3,700: —	Öfriga omkostnader för driften			3,672: 49	
	Underhåll:				
6,500: —	Af fastigheter, ugnar, apparater och ledningar m. m.			11,990: 82	
	Aflöningar och pensioner:				
7,400: —	Verkens förvaltning, enligt ofvan		7,300: —		
2,100: —	Gasmästaren	1,500: —			
	Två ålderstillägg	600: —	2,100: —		
6,200: —	Två ordinarie eldare	3,555: —			
	Extra eldare	3,874: 34	7,429: 34		
5,000: —	Gatulyktors tändning o. släckning		5,211: 55		
2,100: —	Omläggning af reningskistor m. m.		1,393: 47		
1,000: —	Pension till fröken Anna Gedda		1,000: —	24,434: 36	
	Diverse utgifter:				
2,400: —	Verkens förvaltning enligt ofvan		2,850: —		
4,000: —	Brandstodsafgifter och utskylder		2,053: 99		
531: 61	Bränsle och läse åt gasmästare		180: 75		
350: —	Afskrifning af diverse fordringar		705: —		
2,900: —	Första årets amortering af beslutad reparation af gasverket		2,900: —		
800: —	Anskaffning af afståndständare		800: —		
	Omkostnader för gasverkets utställning		1,000: —	10,489: 74	
	Ränta och amortering:				
	Ränta å byggnadslån	7,694: 40			
9,515: 33	„ „ rörelsekapital	1,100: —	8,794: 40		
8,103: 06	Amortering		7,524: 51	16,318: 91	
103,600: —	Kronor			113,861: 77	
16,675: —	Vinst			20,329: 16	
120,375: —	Kronor			134,190: 93	134,190: 93

Elektricitetsverket.

N:o 32 *ang. Vatten- och Gasverksstyrelsens årsberättelse.*

Inkomster:

	Allmänna belysningen:			
1,950: —	31 st. elektriska lampor å olika platser	1,855: —		
	Enskild förbrukning:			
	Belysningsström:			
	236,194 kvt.	75,070: 01		
	Afgår rabatter	1,969: 65	73,100: 36	
	Kraftström:			
	468,829: — kvt.	50,284: 18		
	Afgår rabatter	1,447: 64	48,836: 54	
	Hyror för mätare		4,289: 25	
	1/3 af upp. och afskrifningsräntan för året		165: —	
111,050: —	Vinst å diverse för enskilda personer utfört arbete		2,018: 28	130,264: 43
113,000: —				

Utgifter:

	Driftmaterial:				
13,000: —	Brännolja 161.7 ton		12,803: 38		
4,000: —	Öfriga kostnader för driften		4,619: 57	17,422: 95	
	Underhåll:				
3,000: —	Af fastigheter, maskiner och ledningar			8,031: 80	
	Aflöningar:				
7,400: —	Verkens förvaltning, enligt ofvan		7,300: —		
	Maskinmästaren	1,600: —			
2,200: —	Två ålderstillägg	600: —	2,200: —		
	En maskinist	1,200: —			
1,500: —	Två ålderstillägg	300: —	1,500: —		
1,350: —	En maskinist		1,350: —		
1,500: —	En maskinist		650: —		
	Förste montören	1,500: —			
2,100: —	Två ålderstillägg	600: —	2,100: —		
1,200: —	En montör		757: 58	15,857: 58	
			Transport	41,312: 33	130,264: 43

N:o 32
ang. Vatten- och Gasverksstyrelsens årsberättelse.

		Transport	41,312: 33	130,264: 43
	Turbindriften:			
3,000: —	Hyra för vattenfallet i Svartån ...	3,000: —		
2,700: —	Aflöning för tillsyn af maskiner och reglering af luckor	3,014: 87		
400: —	Öfriga kostnader för drift och underhåll	393: 13	6,408: —	
	Diverse utgifter:			
2,400: —	Verkens förvaltning, diverse årliga utgifter	2,850: —		
3,600: —	Brandstodsafgifter och utskylder	2,037: 51		
502: —	Bränsle och lyse till maskinmästaren	182: 81		
350: —	Afskrifning af diverse fordringar	430: 30		
	Omkostnader för elektricitetsverkets utställning	1,000: —	6,500: 78	
	Ränta och amortering:			
	Ränta å byggnadslån, el.-verket	27,703: 33		
	Ränta å rörelsekapital, el.-verket	1,100: —		
	Amortering. el.-verket................	25,539: 51		
	Ränta å byggnadslån, turbinhuset	1,422: 27		
56,597: 45	Amortering, turbinhuset.............	632: 12	56,397: 23	
106,800: —		Kronor	110,618: 34	
6,200: —	Vinst		19,646: 09	
113,000: —		Summa Kronor	130,264: 43	130,264: 43

Nyanläggningar.

Lånemedel:

	Verkl. kostn. kr.	Dato	Anslagets belopp kr.	+ öfverskott — underskott
Å diverse anslag besparade medel vid 1911 års slut enl. 1911 års styrelseberättelse........... 35,752: 62 hvaraf Stfm. d. 25/4 1912 1912 beviljadt........ 1,391: 80 för gäldande afledningar till Tuberkulossjukhuset, se nedan				
Rest 34,360: 82			34,360: 82	+ 34,360: 82

N:o 32
ang. Vatten- och Gasverks-styrelsens års-berättelse.

Under året fullbordade nyanläggningar äfvensom nyanskaffningar:					
Vattenmätare	4,776: 56				
Gasmätare	11,574: 80				
Elektr. mätare	14,802: 79				
Inventarier	3,220: 44	34,374: 59	21/12 1911	12,000: —	— 22,374: 59
Ny växelströmsgenerator i elektricitetsverket		11,805: 74	„	16,000: —	+ 4,194: 26
Serviser för vatten, aflopp, gas och elektr. ström jämte diverse mindre utsträckningar af ledningar		13,842: 81	„	14,000: —	+ 157: 19
Ledningar:					
I Bryggerigatan från Biskopsgatan till mitt för Norra Esplanaden:					
Afloppsledning	3,036: 11				
Vattenledning	3,523: 94				
Gasledning	2,110: 76	8,670: 81	„	7,400: —	— 1,270: 81
I Biskopsgatan från Kyrkogatan till Svartån:					
Afloppsledning	837: 82				
Gasledning	697: 66	1,535: 48	„	1,700: —	+ 164: 52
I Gåsmyregatan från Skolgatan till Kyrkobacksgatan:					
Gasledning	1,401: 90				
Elektr. jordkabel	1,759: 84	3,161: 74	„	3,600: —	+ 438: 26
I Hållgatan från Västgötegatan till Stora gatan:					
Elektr. jordkabel		782: 99	„	1,200: —	+ 417: 01
I Sturegatan:					
Afloppsledning	333: 06				
Elektr. jordkabel	446: 59	779: 65	„	800: —	+ 20: 35
Afloppsledning från Mek. Verkst. till Svartån		2,650: —	29/2 1912	2,650: —	—
I Karlsgatan från Stora gatan till Kopparbergsvägen:					
Afloppsledning	4,135: 30				
Vattenledning	3,133: 71				
Gasledning	5,608: 93	12,877: 94	„	11,000: —	— 1,877: 94
Resterande å ledningar till Tuberkulossjukhuset, se ofvan		1,391: 80	25/4 1912	1,391: 80	—

N:o 32.
ang. Vatten- och Gasverksstyrelsens årsberättelse.

Elektriska ledningar mellan elektr.-verket och vattenverkot i Hesslö samt elektriskt maskineri och pumpverk		25,894: 82	21/6 1910	32,000: —	+ 6,105: 18
Luftledning i Västra Esplanaden		570: 52	22/12 1910	2,000: —	+ 1,429: 48
		118,338: 89			
Besparade medel vid 1912 års slut kr.	21,763: 73				
som fördelas sålunda:					
Reserveras för särsk. ändamål enl. Stfm. beslut den 21/6 1912	5,000: —				
Att användas för andra ändamål, återstoden	16,763: 73	21,763: 73			
Summa Kronor		140,102: 62		140,102: 62	+ 21,763: 73

Tekniska uppgifter.

Vattenverket.

Förbrukadt vatten	År 1910	År 1911	År 1912	Jämförelse mellan åren 1911 och 1912 Ökning i	
	m³	m³	m³	m³	%
För hushållsbehof	533044	625524	612581	— 12943	— 2,07
För industriella behof	54785	58000	86426	+ 28426	+ 49,0
För allmänna behof, såsom vattenkastare, urinoarer, dricks- och spolposter, gräsmattor, gatuspolning m. m.	15100	25000	50000	+ 25000	+100,0
Summa vattenförbrukning	602929	708524	749007	+ 40483	+ 5,7

Vattenuppfordringen, fördelad på de olika pumparna.

N:o 32
ang. Vatten- och Gasverksstyrelsens årsberättelse.

Månad	Pump n:o 1		Pump n:o 2		Centrif.-pump		Uppfordradt		Ökning	
	tim.	m^3	tim.	m^3	tim.	m^3	1911	1912	m^3	%
Januari	392,45	29692	370,00	27972	—	—	40654	57664	17010	41,8
Februari	370,00	27972	372,30	28161	—	—	39766	56133	16367	41,2
Mars	317,45	24022	324,00	24494	52,30	9450	48630	57966	9336	19,0
April	149,30	11302	107,00	8088	234,45	37000	50085	56390	6305	12,6
Maj	146,30	11075	149,45	11321	253,30	40804	67076	63200	— 3876	— 5,8
Juni	215,15	16273	223,15	16878	199,15	32349	67794	65500	— 2294	— 3,4
Juli	198,30	15006	195,30	14780	282,30	45220	71461	75006	3545	4,9
Augusti	209,15	15820	198,30	15006	250,30	39300	77359	70126	— 7233	— 9,3
September	114,00	8618	145,45	11019	279,45	44800	66490	64437	— 2053	— 3,1
Oktober	245,45	18579	227,15	17180	176,15	28168	61047	63927	2880	4,7
November......	155,30	11756	88,00	6653	229,30	40314	58722	58723	1	0,0
December.	112,45	8525	38,30	3910	273,30	47500	59440	59935	495	0,8
Summa	2627,30	198640	2440,00	185462	2232,00	364905	708524	749007	40483	5,7

Vattenverkets kolvpumpar arbetade sammanlagt 5067,30 timmar och uppfordrade 384,102 m^3 vatten, hvilket utgör i medeltal 75,6 m^3 i timmen eller 21 liter vatten i sekunden. Kolåtgången uppgick till 806,75 hl.

Centrifugalpumpen arbetade sammanlagt 2,232 timmar och uppfordrade 364,905 m^3 vatten, hvilket utgör i medeltal 163,5 m^3 i timmen eller 45,42 liter vatten i sekunden. Elektriska strömmen uppgick till 121,912 kwt.

Största vattenförbrukningen under ett dygn inträffade den 16 juli och utgjorde:

12,45 timmar à 75,6 m^3..	960 m^3	
11,30 „ à 160 „	1,840 „	2,800 m^3

Minsta vattenförbrukningen under ett dygn inträffade den 14 januari och utgjorde:

19 timmar à 75,6 m^3..	1,436 m^3
Medelförbrukningen per dygn motsvarade..................................	2,052 „
D:o „ „ för 1911 motsvarade	1,940 „
motsvarande en ökning per dygn för 1912 af	112 m^3

Då omkring 18,000 personer togo vatten från stadens ledning, motsvarade den vattenmängd, som åtgick till hushålls- och allmänna behof, 102 liter per individ och dygn.

I mars månad sattes centrifugalpumpen i drift.

I januari och december skummades filtret.

I april och augusti rengjordes stora bassängen och filterbassängen.

Vattenmätare.

Storlek tum	4	$3^1/_4$	2	$1^1/_2$	$1^1/_4$	1	$^3/_4$	$^1/_2$	Summa
Antal uppsatta mätare den 31 dec. 1911.........	2	1	8	8	10	114	135	154	432
Under år 1912 uppsatta matare..................	—	1	—	6	4	35	12	17	75
Antal uppsatta mätare den 31 dec. 1912..........	2	2	8	14	14	149	147	171	507

N:o 32
ang. Vatten- och Gasverks-styrelsens års-berättelse.

Vattenledningarna.

Stadens:

Gjutjärnsledningar:

Ledningarnas sammanlagda längd den 31 dec. 1911		35,503 m.
Under året lagda ledningar	1,454 m.	
Under samma år kasserade ledningar	355 „	1,099 „
Gjutjärnsledningarnas sammanlagda längd den 31 dec. 1912		36,602 „

Smidesjärnsledningar:

Sammanlagda längden den 31 dec. 1912 ... 1,607 m.

Enskildas:

Gjutjärnsledningar:

Sammanlagda längden den 31 dec. 1912 ... 2,055 m.

Smidesjärnsledningar:

Sammanlagda längden den 31 dec. 1912 ... 7,090 m.

Vattenledningsnätets sammanlagda längd den 31 dec. 1912 ... 47,354 m.

Under år 1912 lagda vattenledningar.

Ledningssträckor	Meter rör		
	6″	7″	Summa
Kyrkogatan mellan Skolgatan och Norra Ringvägen	—	189	189
Skultunavägen mellan Norra Ringvägen och Skerikesvägen	412	—	412
Akademivreten	198	—	198
Bryggerigatan från Biskopsgatan	235	32	267
Karlsgatan mellan Stora gatan och Kopparbergsvägen	388	—	388
Summa	1233	221	1454

Afloppsledningarna.

Stadens:

Ledningarnas sammanlagda längd den 31 dec. 1911		23,899 m.
Under året lagda ledningar	2,175 m.	
Under samma år kasserade ledningar	538 „	1,637 „
Ledningarnas sammanlagda längd den 31 dec. 1912		25,536 „

Enskilda:

Sammanlagda längden den 31 dec. 1912 ... 8,960 m.

Afloppsledningsnätets sammanlagda längd den 31 dec. 1912 ... 34,496 m.

Under år 1912 lagda afloppsledningar.

N:o 32 *ang. Vatten- och Gasverksstyrelsens årsberättelse.*

Ledningssträckor	Meter rör					
	6″	9″	12″	15″	1m	Summa
Kyrkogatan mellan Skolgatan och Norra Ringvägen	—	—	—	190	—	190
Skultunavägen mellan Norra Ringvägen och Skerikesvägen	—	—	76	330	—	406
Akademivreten	—	—	197	—	—	197
Biskopsgatan mellan Kyrkogatan och Östra Ågatan	—	—	75	—	—	75
Kopparbergsvägen mellan Stora gatan och Smedjegatan	—	—	—	—	220	220
Bryggerigatan från Biskopsgatan	—	—	270	—	—	270
Karlsgatan mellan Stora gatan och Kopparbergsvägen	—	85	94	160	—	339
Sturegatan mellan Munkgatan och Stora gatan	—	45	—	—	—	45
Nya hamnen	30	110	—	—	—	140
Gåsmyregatan mellan Skolgatan och Kyrkobacksgatan	—	—	170	—	—	170
Nygatan mellan Kopparbergsvägen och Herrgårdsgatan	—	7	116	—	—	123
Summa	30	247	998	680	220	2175

Serviser för vatten och aflopp, lagda år 1912:

Vattenserviser:

12 st. inom planlagda området.
13 „ utom „ „

Afloppsserviser:

14 st. inom planlagda området.
13 „ utom „ „

Inom stadens planlagda område äga alla gårdar vattenintag och gårdsaflopp. Å stadens icke planlagda område äga 362 gårdar vattenintag och 398 gårdsaflopp.

Följande utom kommunen belägna gårdar erhålla vatten från stadens ledning:

Västerås kvarn.		
Tallbacka n:r 1	ägare	A. Hedrén.
Hamre egendom	„	A. Andersson.
Jakobsberg n:r 1	„	A. Sundberg.
Jakobsberg n:r 39 b	„	E. A. Eriksson.

Vattenklosetter.

	Med septik tank st.	Utan septik tank st.	Utan septik tank men med silbrunn st.	Summa st.
Antal klosetter den 31 dec. 1912	8	114	2	124

Gasverket.

	År				Jämförelse mellan åren					
	1909	1910	1911	1912	1909 och 1910		1910 och 1911		1911 och 1912	
					ökning	i %	ökning	i %	ökning	i %
Förgasade kol .... ton	1426,5	1812,5	1950	2282	386	27,1	137,5	7,6	332	17,03
Tillverkad gas .... kbm.	430540	520830	590900	663860	88290	20,4	70070	13,5	72960	12,35
Gasutbyte pr 1,000 kg. kol „	303,2	287,4	303	290,9	— 15,8	— 5,2	15,6	5,4	— 12,1	— 4
Koks från ugnarna ...... hl.	25918	30170	33779,5	38403,5	4252	16,4	3609,5	12,0	4624	13,69
„ till eldn. af ugnarna „	7921	9041	11060,5	11821	1120	14,1	2019,5	22,3	760,5	6,9
„ „ „ „ ångpannan .... „	301	122	175	448	— 179	—59,5	53	43,5	273	156
Till försäljning öfver öfverblifven koks......... „	17696	21007	22544	26134,5	3311	18,7	1537	7,3	3590,5	15,92
Erhållen koks pr 1,000 kg. förgasade kol...... „	18,2	16,7	17,3	16,83	— 1,5	—8,2	0,6	3,6	— 0,47	— 2,72
Till eldning af ugnarna använd koks i % af förgasade kol (1 hl. kok = 39 kg.) ... . %	21,7	19,5	22,1	20,2	— 2,2	—10,2	2,6	13,3	— 1,9	— 8,6
Erhållen stenkolstjära ... lit.	37677	58327	67910	77031	20650	54,8	9583	16,4	9121	13,43
„ „ pr 1,000 kg. förgasade kol „	26,4	32,2	34,8	33,8	5,8	22	2,6	8,1	— 1	— 2,9
Antkl retortladdningar... st.	8410	9874	11012	12794	146,4	17,4	1138	11,5	1782	16,19
Kolvikt pr retortladdning kg.	169,6	183,6	177	178,4	14	8,3	— 6,6	— 3,6	1,4	0,8
Gasförbrukning pr år och invånare .... kbm.	24,1	27,8	30,8	31,8	3,7	15,3	3,0	10,8	1,0	3,14

N:o 32
ang. Vatten- och Gasverksstyrelsens årsberättelse.

Antal gatulyktor den 31 december 1912.

	31 dec. 1911	31 dec. 1912	Ökning
Antal lyktor	318	330	12
„ lågor	359	372	13
„ „ stående	311	308	— 3
„ „ händande	48	64	16
„ „ stående, morgonbrinnare	114	113	— 1
„ „ „ aftonbrinnare	197	195	— 2
„ „ hängande, morgonbrinnare	11	14	3
„ „ „ aftonbrinnare	37	50	13
„ fjärrtändare	15	309	294
„ lystimmar	709,643,5	747,868,5	38,225

Luxlampor: 2 st.

Gasmätare.

	År			Jämförelse mellan åren			
				1910 o. 1911		1911 o. 1912	
	1910	1911	1912	ökning	%	ökning	%
Antal vanliga gasmätare	939	937	997	—2	—0,2	60	6,4
Antal automatgasmätare	305	456	635	151	49,5	179	39,3
Sammanlagda antalet gasmätare	1244	1393	1632	149	12,0	239	17,3

Fördelning af den tillverkade gasen.

	1909		1910		1911		1912		Jämförelse mellan åren					
	kbm.	%	kbm.	%	kbm.	%	kbm.	%	1909 o. 1910		1910 o. 1911		1911 o. 1912	
	af årstillverkningen								ökning	%	ökning	%	ökning	%
Ofentlig belysning	97470	22,5	98000	18,8	107354	18,2	113750	17,1	530	0,5	9354	9,5	6396	5,96
Enskild värme- o. lysgas	290574	67,2	373400	71,7	406863	68,9	479319	72,2	82826	28,5	33463	9,0	72456	17,81
Gasverkets eget behof	4265	1,0	1623	0,3	3848	0,7	3713	0,6	—2642	—62,0	2225	137,0	—135	—3,51
Felmätning och förluster	40231	9,3	47807	9,2	72835	12,2	67078	10,1	7576	18,8	25028	52,4	—5757	—7,9
Summa	432540	100,0	520830	100,0	590900	100,0	663860	100,0	88290	20,4	70070	13,5	72960	12,35

Maximum tillverkning pr dygn inträffade den 19 dec. och motsvarade 2,710 kbm., hvilket utgjorde 0,41 % af årstillverkningen.

Minimum tillverkning pr dygn inträffade den 25 juni och motsvarade 865 kbm., hvilket utgjorde 0,13 % af årstillverkningen.

N:o 32.
ang. Vatten- och Gasverksstyrelsens årsberättelse.

Gasledningar.

Gjutjärnsledningar:

Ledningarnas sammanlagda längd den 31 dec. 1911 .... 21,203 m.
Under året lagda ledningar .... 1,944 m.
Under samma år kasserade ledningar...................... 857 „ 1,087 m.

Gjutjärnsledningarnas sammanlagda längd den 31 dec. 1912 .... 22,290 m.

Smidesjärnsledningar:

Ledningarnas sammanlagda längd den 31 dec. 1912........................ 5,741 m.
Dylika ledningar hafva ej lagts under redogörelsdåret.

Gasledningarnas sammanlagda längd den 31 dec. 1912.............. 28,031 m.

Under år 1912 lagda gasledningar.

Ledningssträckor	Meter rör 4″	5″	6″	9″	Summa
Kyrkogatan mellan Skolgatan och Norra Ringvägen	—	—	188	—	188
Skultunavägen mellan Norra Ringvägen och Skerikesvägen	246	164	—	—	410
Akademivreten	197	—	—	—	197
Biskopsgatan mellan Kyrkogatan och Östra Ågatan	—	—	70	—	70
Kopparbergsvägen mellan Stora gatan och Snickaregatan	—	132	—	—	132
Bryggerigatan från Biskopsgatan	270	—	—	—	270
Karlsgatan mellan Stora gatan och Kopparbergsvägen	—	—	—	384	384
Gåsmyregatan mellan Skolgatan och Kyrkobacksgatan...........	170	—	—	—	170
Köpingsvägen från Västmannagatan väster ut	123	—	—	—	123
Summa	1006	296	258	384	1944

Serviser för gas, lagda år 1912.

28 st. inom och 15 st. utom planlagda området.

Elektricitetsverket.

	1910 kwt.	1911 kwt.	1912 kwt.	Ökning 1912 jämf. med 1911 kwt.	%
Afgifven ström:					
Till offentlig belysning	1000	3350	7400	4050	121,0
„ enskilda: d:o	163700	197700	224864	27164	13,7
„ d:o kraft, likström	42623	167531	193769	26238	15,7
„ d:o „ växelström	—	77535	268108	190573	246
Summa	207323	446116	694141	248025	55,6
Egen förbrukning: Belysning.............................	4045	6765	11330	4565	67,4
Kraft	—	2855	6952	4097	143
Summa	211368	455736	712423	256687	56,2

Under året har alstrats 512,434 kwt. likström och 275,405 kwt. växelström. Förbrukningen i elektricitetsverket motsvarade 28,500 kwt i batteriet, 10,300 kwt. för magnetiseringen af växelströmsgeneratorerna och 9,700 kwt. för utjämning af snedbelastningen. Förlusterna i ledningsnätet och i elektricitetsmätarna i staden har alltså uppgått till 19,619 kwt. å likströmsnätet och 7,297 kwt. å växelströmsnätet, motsvarande 3,84 resp. 2,65 % af alstrad lik- resp. växelström. I turbinhuset har alstrats 324,941 kwt., motsvarande 63 % af alstrad likström.

N:o 32 *ang. Vatten- och Gasverksstyrelsens årsberättelse.*

Elektricitetsmätare.

Uppsatta mätare den 31 dec. 1911	1,112 st.
Ökning under år 1912	337 „
Uppsatta mätare den 31 dec. 1912	1,449 st.

Tabell, utvisande anslutningen till verket under redogörelseåret.

	Motorer m. m.			Glödlampor		Båglampor		Summa
	st.	hkr	kw.	st.	kw.	st.	kw.	kw.
Anslutning den 31 dec. 1911	148	375	343	14680	647	20	12	1002
Ökning under år 1912	37	237	205	4320	86	2	8	299
Anslutningen den 31 dec. 1912	185	612	548	19000	733	22	20	1301

För belysningen uppgick antalet bränntimmar under året till i medeltal 323 timmar pr lampa och för likströmsmotorerna antalet drifttimmar till i medeltal 467 timmar pr hästkraft.

De till elektricitetsverket den 31 dec. 1912 anslutna elektr. motorerna m. m. voro af följande storlekar:

Motorer m. m. på 120 volt likström.

Storlek hkr.	0,01—09	1—1,9	2—2,9	3—3,9	4	5	S:a
Antal	32	37	24	7	3	4	107
Kapacitet summa hkr.	9,7	44,1	49,8	21,4	12	20	157
„ „ kw.	11,7	47,5	46,1	19,9	10,8	18	154

Motorer m. m. på 440 volt likström.

Storlek hkr.	1—1,9	2—2,9	3	4	5	6,5	7	7,5	10	12	15	18	20	24	S:a
Antal	12	17	9	9	9	4	1	1	1	2	1	1	1	1	69
Kap. s:a hkr.	18	37,5	27	36	45	26	7	7,5	10	24	15	18	20	24	315
„ „ kw.	17,8	34,4	24,6	32,2	40,5	22,6	6	6,5	8,5	20,4	13	15,2	17	17,5	276

N:o 32
ang. Vatten- och Gasverksstyrelsens årsberättelse.

Motorer på 380 volt växelström.

Storlek hkr.	0,5	1	2,5	8,5	10	25	80	S:a
Antal	1	1	2	1	2	1	1	9
Kapacitet summa hkr.	0,5	1	5	8,5	20	25	80	140
„ „ kw.	0,7	1	5	7,3	17	21	66	118

Kraft levereras till:

	Antal motorer m. m.	Summa hkr.
Bagerier och konditorier	13	28,4
Biografer	1	4,0
Bryggerier	5	9,9
Filfabriker	1	7,0
Fläktar	6	0,7
Foderfabriker	2	5,0
Gasverk	2	3,5
Hissar	14	31,1
Kafferosterier	3	5,0
Kemisk-tekniska fabriker	2	3,0
Laboratorier	1	0,5
Lossningskranar	2	9,0
Manglar	3	4,0
Mejerier	2	7,0
Mekaniska verkstäder och smedjor	35	145,3
Metall- och guldsmedsfabriker	7	18,2
Murbruksfabriker	3	28,5
Orglar	1	1,5
Pumpar	5	9,2
Renhållningsverk	1	12,0
Repslagerier	6	6,5
Röntgenapparater	3	30,0
Slakterier	18	29,24
Skomakerier	3	2,56
Sågverk och snickerier	16	78,2
Tandläkare	4	0,4
Telegrafverk	3	5,1
Tryckerier	18	27,7
Tvättinrättningar	1	3,0
Vattenverk	1	80,0
Vedsågerier	3	16,5
Summa	185	612,0

Den elektriska högspänningsgeneratorn med tillhörande instrumentering, hvars anskaffande Stadsfullmäktige beslutade den 21 dec. 1911, monterades under slutet af året.

N:o 32 *ang. Vatten- och Gasverks-styrelsens årsberättelse.*

Sedan Stadsfullmäktige den 27 april 1911 beslutat, att elektrisk kraft får försäljas efter maximaltariff, har under år 1912 kraft försålts till 11 abonnenter, hvilka under året efter nämnda taxa förbrukat 124,393 kwt. med ett genomsnittspris af 11,2 öre pr. kwt.

Under året hafva följande större ledningssträckor monterats:

Elektrisk jordkabel i Sturegatan från Munkgatan till Stora gatan,
i Gåsmyregatan från Skolgatan till Norra Ringvägen,
i Hållgatan från Västgötegatan till Stora gatan,
Elektrisk luftledning i Jakobsbergsgatan från Kristinagatan till S:t Ilians skola (bestreds af privata medel),
i gata å Ängsgärdet från Pilgatan till tomten n:r 33, samt utefter nya hamnen, hvarest samtidigt 4 st. 600-ljuslampor monterades.
Elektr. ledningsnätet å Norrmalm omlades, hvarvid därvarande ytterbelysning förbättrades.

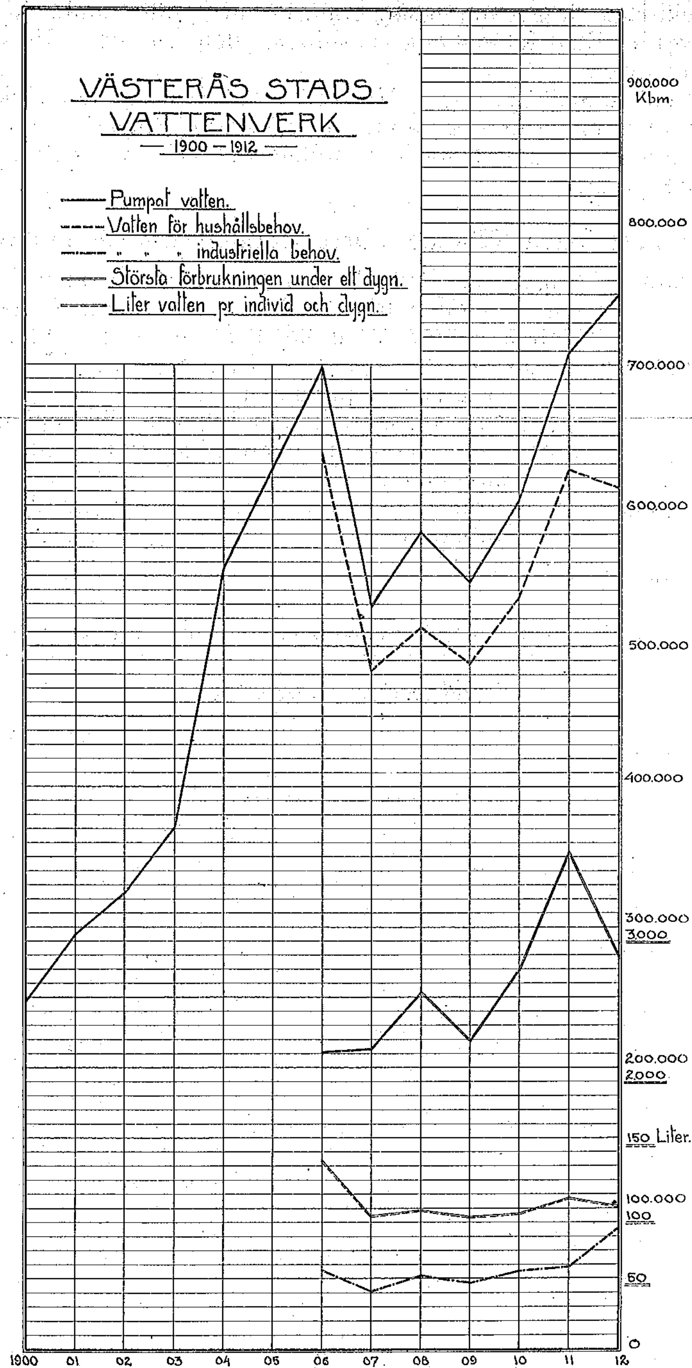
Västerås den 8 april 1913.

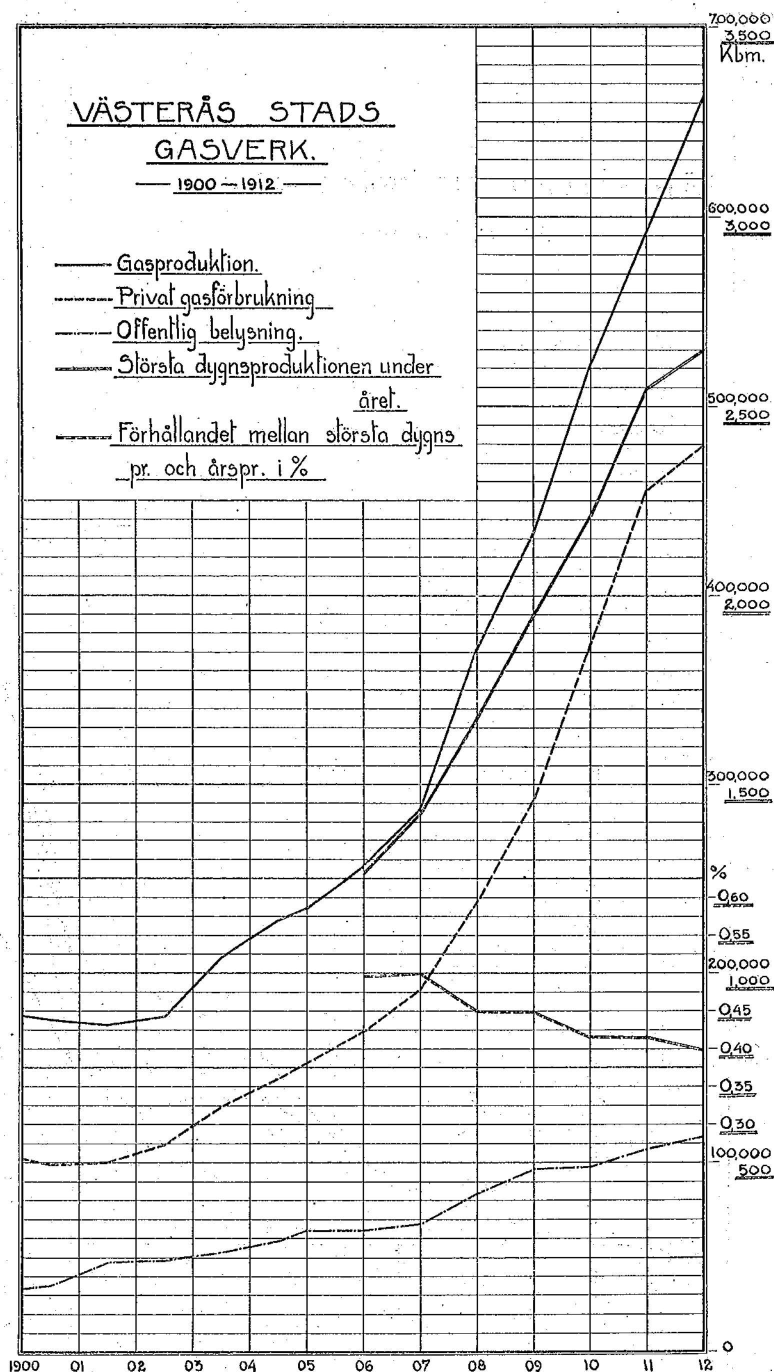
På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

Martin Jonsson.

Gerh. Gustafsson.

N:o 32
ang. Vatten- och Gasverks-styrelsens årsberättelse.

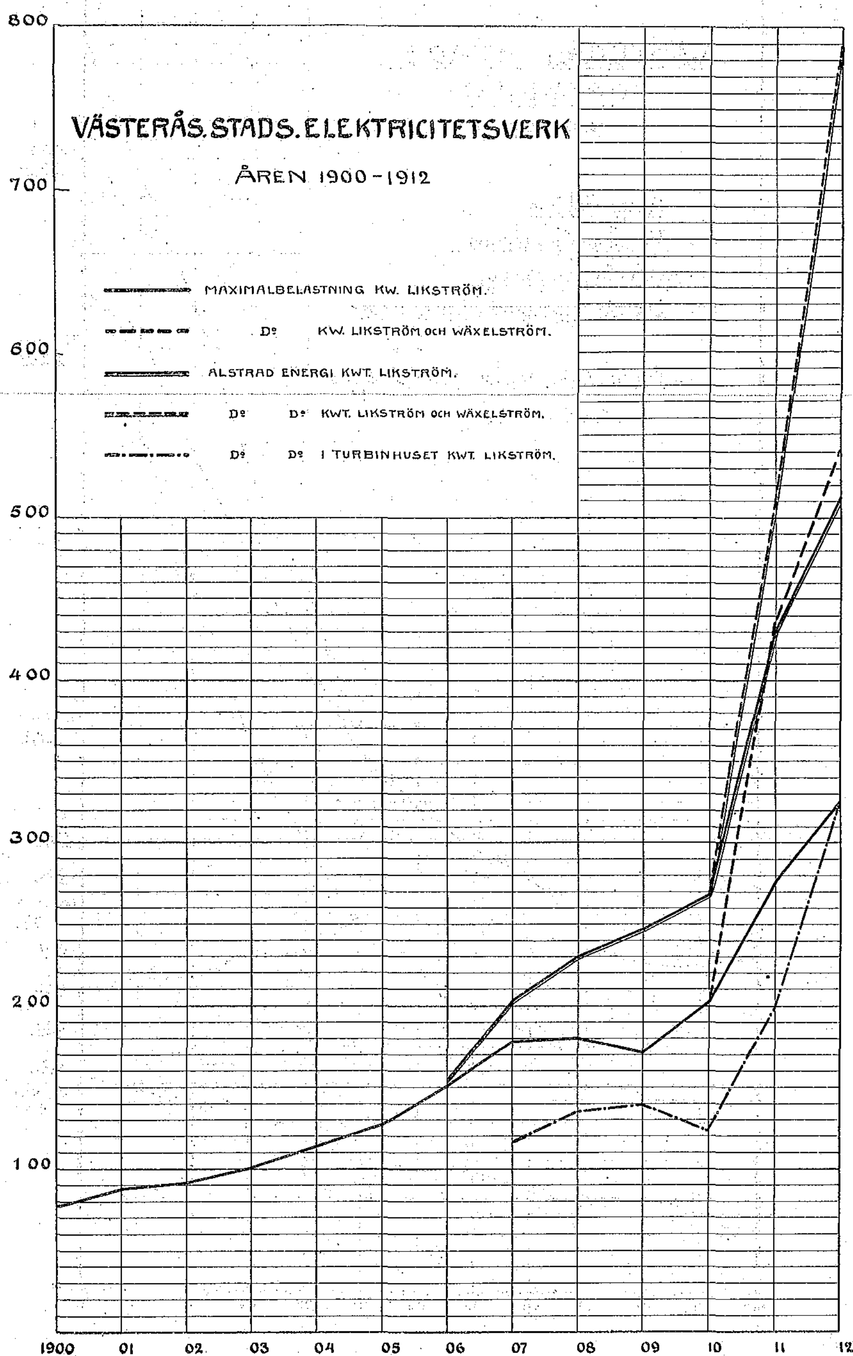

N:o 32

ang. Vatten- och Gasverksstyrelsens årsberättelse.

N:o 32
ang. Vatten- och Gasverks-styrelsens års-berättelse.

N:o 33.

Yrkesskolekommitterades förslag till yttrande i fråga om den lägre tekniska undervisningens ordnande.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Stadsfullmäktige, som genom Magistratens resolution den 20 september 1912 blifvit anmodade att afgifva yttrande öfver Kungl. kommitterades för den lägre tekniska undervisningens ordnande utlåtande och förslag, hafva den 26 samma månad och år uppdragit åt den af Stadsfullmäktige tillsatta s. k. yrkesskolekommittén att upprätta förslag till det sålunda infordrade yttrandet. Sistnämnda kommitté har granskat den Kungl. kommitténs betänkande och därvid icke funnit betänkandet böra föranleda annan anmärkning än, att enligt kommitterades åsikt — hvilken åsikt vunnit ett mycket starkt stöd i det uttalande af framstående elektrotekniker och representanter för elektriska företag, som enligt kommitterades nedan omförmälda förslag skulle bifogas Stadsfullmäktiges yttrande — den elektrotekniska fackskolan bör komma till stånd här i Västerås i stället för att, såsom den Kungl. kommittén föreslagit, förläggas till Örebro.

I öfverensstämmelse med denna sin uppfattning får Yrkesskolekommittén föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta att i den föreliggande frågan afgiva yttrande af följande lydelse:

"Till Konungen.

Sedan Stadsfullmäktige i Västerås i anledning af Eders Kungl. Maj:ts nådiga remiss den 17 augusti 1912 anbefallts att yttra sig öfver kommitterades för den lägre tekniska undervisningens ordnande den 11 juni 1912 afgifna underdåniga utlåtande och förslag, få Stadsfullmäktige i underdånighet anföra följande.

Beträffande förslaget i allmänhet synes det Stadsfullmäktige, som den Kungl. kommittén byggt på fullt riktiga principer, då den förordat de nuvarande tekniska skolornas ersättande af eller ombildande till s. k. yrkes- och fackskolor med strängare specialisering i undervisningen under följande af en efter hvarje skolas ändamål väl affattad läroplan. Medan de nuvarande tekniska skolorna ofta mer äro ägnade att bibringa en teknisk allmänbildning, än en verklig yrkesutbildning, afser kommittén genom upprättande i respektive industriers hufvuddistrikt af yrkesskolor för utbildande af förmän och verkmästare samt fackskolor för konstruktörer och driftsingeniörer att under intim samverkan med industrien på kortaste möjliga tid bibringa de bildningssökande en gedignare och för praktiken bättre afpassad utbildning. Dessa skolor skulle komma att jämte lärlingsskolorna utgöra grundvalen för den lägre tekniska undervisningen i vårt land.

Kungl. kommittén har för yrkes- och fackskolorna utarbetat särskilda läroplaner. Mot dessa finna Stadsfullmäktige intet väsentligt att anmärka, om ock här och hvar mindre förändringar skulle kunna ifrågasättas rörande vissa detaljer. Stadsfullmäktige anse emellertid, att olika meningar i fråga om pedagogiska detaljspörsmål ej böra lägga hinder i vägen vid förslagets realiserande. Då det nya skolväsendet en gång trädt i verksamhet, blir det i hvarje fall jämförelsevis lätt att vidtaga ändringar i undervisningen, om de första årens erfarenheter visa sådana erforderliga.

N:o 33
ang. yttrande om den lägre tekniska undervisningens ordnande.

Hvad som emellertid i Kungl. kommitténs förslag synes Stadsfullmäktige vara mindre lyckligt är förslaget om förläggningen af den elektrotekniska fackskolan till Örebro. Den Kungl. kommittén har motiverat detta sitt förslag därmed, att vissa besparingar i anläggnings- och underhållskostnaderna skulle vinnas genom skolans kombination med den planerade mekaniska fackskolan i Örebro. Emellertid torde det ur många synpunkter vara lämpligare att förlägga den elektrotekniska fackskolan till Västerås, som utan gensägelse bör kunna betraktas som den elektriska industriens i vårt land centrum. Skolan skulle här i Västerås kunna påräkna största antalet elever och därigenom fullständigare än annorstädes fylla sin uppgift i industriens tjänst. Likaså skulle den här kunna påräkna lärarekrafter, samtidigt aktivt verkande inom industrien. De bästa garantier för undervisningens ändamålsenlighet skulle därigenom vinnas. Äfven bortsedt från Västerås stads karaktär af elektriskt industricentrum, torde skolan äfven i öfrigt böra anses ligga lämpligare här än i Örebro. Då två näst Västerås viktigaste elektriska industriorterna Ludvika och Stockholm ligga närmare Västerås än Örebro, hvarjämte Västerås äfven i förhållande till Bergslagen med dess många elektriska anläggningar ligger synnerligen centralt.

En närmare undersökning af den Kungl. kommitténs beräkningar visar, att statens merkostnader för skolans förläggande till Västerås skulle blifva ganska obetydliga. Den Kungl. kommittén har beräknat de årliga statskostnaderna för en oberoende mekanisk eller elektroteknisk fackskola till 35,875 kronor, medan kostnaderna för en elektroteknisk fackskola i Örebro, kombinerad med den därstädes föreslagna mekaniska fackskolan skulle utgöra endast 27,475 kronor. Den lägre kostnaden i det senare fallet skulle bero därpå, att den mekaniska skolans föreståndare samtidigt skulle förestå den elektriska fackskolan, hvarjämte kostnaderna för vaktmästare, belysning och underhåll skulle något reduceras.

Den fasta, en gång för alla inträdande kostnaden för staten vid den elektrotekniska fackskolans förläggning till Örebro utgöres af kostnaden för utrustningen till det elektrotekniska laboratoriet, hvilken kostnad med hänsyn därtill, att den mekaniska fackskolan i hvarje fall behöfver ett mindre dylikt laboratorium, kunnat sättas så lågt som 25,000 kronor.

Vid den elektrotekniska fackskolans förläggning till Västerås har man att i stället för dess kombination med en mekanisk *fackskola* att räkna med dess kombination med en elektroteknisk och en mekanik *yrkesskola*. Ingendera af dessa sistnämnda skolor lika litet som den mekaniska fackskolan i Örebro, är visserligen ännu organiserad, men då Västerås stads växande industri kräfver bättre teknisk undervisning än hvad som f. n. kan bjudas i den nuvarande Centralslöjdskolan och tekniska skolan härstädes, är det sannolikt, att staden fortast möjligt kommer att vidtaga åtgärder för sådana skolors inrättande härstädes, i all synnerhet som en af Stadsfullmäktige tillsatt kommitté sedan början af år 1910 arbetar på denna frågas utredning och nu är i det närmaste färdig med sitt arbete och då därjämte Stadsfullmäktige hafva under sin disposition en särskildt för ändamålet afsedd fond, som för närvarande uppgår till nära 400,000 kronor. Under sådana förhållanden torde man kunna räkna med, att den af Kungl kommittén beräknade skilnaden i årliga kostnader af 8,400 kronor till förmån för fackskolans förläggning i Örebro afsevärdt kan nedbringas genom de besparingar, som genom förläggningen i Västerås skulle ernås vid anordnande af fackskolan inom samma byggnad som de tvänne planerade yrkesskolorna och lärlingsskolan härstädes.

Kunna därjämte alla skolorna ledas af en och samme föreståndare, såsom vid Örebroförslaget förutsatts, minskas kostnaderna ytterligare med ett par tusen kronor. Man torde därför ej räkna för optimistiskt, om man antager, att statens merkostnader vid kombination af den elektrotekniska fackskolan med yrkesskolorna i Västerås uppgå till högst ett par tusen kronor årligen.

N:o 33 *ang. yttrande om den lägre tekniska undervisningens ordnande.*

Beträffande kostnaden för anskaffande af laboratorieutrustning för fackskolan i Västerås torde man ej behöfva anslå denna till högre belopp än vid Örebroförslaget. De båda yrkesskolorna kräfva nämligen äfvenledes mindre laboratorier, hvilka kunna kompletteras för den elektriska facksskolan för samma belopp, som Kungl. kommittén beräknat vid Örebroskolan.

Under sådana förhållanden torde kunna anses uppenbart, att det med hänsyn till statens kostnader är praktiskt taget likgiltigt, om skolan förlägges till Västerås eller Örebro.

Det är sålunda Stadsfullmäktiges uppfattning, att Västerås såväl genom sitt centrala läge i förhållande till landets större elektriska industriorter som med hänsyn till den nära beröringen med de stora elektriska industrianläggningarne härstädes, som skolan här skulle få, är vida lämpligare som förläggningsort för den elektrotekniska fackskolan än Örebro, och att den ringa merkostnad, som tilläfventyrs kan uppkomma genom skolans förläggande till Västerås, icke bör tillmätas någon afgörande betydelse i fråga om valet af förläggningsort för skolan.

Med anledning af hvad i det förestående anförts och med åberopande af närlagda uttalande af framstående elektrotekniker och representanter för elektriska företag, få Stadsfullmäktige i Västerås, under uttalande af sin lifliga önskan, att den Kungl. kommittens i det stora hela synnerligen förtjänstfulla förslag måtte blifva genomfördt, i underdånighet hemställa, att vid förslagets förverkligande, sådan afvikelse från detsamma måtte äga rum, att den elektrotekniska fackskolan kommer att förläggas till Västerås i stället för till Örebro".

Västerås den 20 april 1913.

J. S. Edström.

Axel Vilh. Nordin. Petrus Tersmeden. Martin Jonsson.

J. Forsstedt. J. L. la Cour. V. Larsson. And. Pers.

Theofil Öberg.

Undertecknade, som hysa lifligt intresse för den elektrotekniska elementar- och yrkesundervisningen i vårt land, hafva tagit del af den utredning Kungl. kommittén för den lägre tekniska undervisningens ordnande förebragt rörande förläggande af en elektrisk fackskola till Örebro. Vi hafva äfven erfarit, att man

N:o 33
ang. yttrande om den lägre tekniska undervisningens ordnande.

inom Västerås Stadsfullmäktige hyser planer på den nämnda fackskolans förläggande till denna stad och få vi med anledning häraf som vår åstkt anföra, att det senare förslaget synes böra föredragas framför den Kongl. kommitténs och detta på följande grunder.

Västerås är landets förnämsta centrum för den elektriska industrien och ligger därjämte nära de elektriska industricentra Ludvika och Stockholm. Den föreslagna skolan skulle därstädes fullständigare än på något annat håll fylla sin uppgift till nämnda industris gagn. Skolans laboratorier och samlingar skulle på ett synnerligen lyckligt sätt kunna kompletteras af de stora verkstädernas laboratorier och profrum, anlagda efter en långt större måttstock än skolans egna någonsin kunna tänkas blifva. Vårt lands elektriska anläggningar kräfva en maskinist- och teknikerpersonal, som vid sin utbildning helt säkert är bäst betjänt af en skola i Västerås, där utmärkta möjligheter finnas för rent praktiska studier inom den elektriska industrien. Äfvenså skulle skolan i Västerås kunna påräkna lärarkrafter, hvilka stå i ständig beröring med industrien, hvarigenom de bästa garantier skulle vinnas för undervisningens morderna halt och ändamålsenlighet. Örebro ligger däremot fullständigt isoleradt från den industri, som skolan afser att tjäna, hvadan man har anledning befara, att lärarna därstädes ej kunna upprätthålla den kontakt med praktiken, som är nödvändig för att undervisningen skall kunna följa med den industriella utvecklingen.

Då härtill kommer, att i Västerås redan finnes en lägre teknisk skola, som lämpligen nu kan utvidgas med en yrkeskola för elektroteknik och hvilken skola skulle kunna ordnas jämte den elektriska fackskolan till ett helt synes oss det allmänna intresset af skolans förläggande dit utan större praktiska eller ekonomiska svårigheter låta förena sig med de lokala intressena vid den lägre tekniska undervisningens ordnande å denna ort.

Ludvika den 13 mars 1913.

Herman Duse
Verk. Dir. Nya Förenade Elekt. A.-B.

Stockholm den 28 mars 1913.

John Fredholm
Verkst. dir. i A.-B. Skandinaviska Elektricitetsverk.

Mölndal den 14 mars 1913.

G. Skog
Verkst. direktör för Yngeredsfors Kraft A.-B.

Stockholm den 28 mars 1913.

W. Bergqvist
Föreståndare för Kungl. Vattenfallsstyrelsens Elektrotekniska Byrå.

Stockholm den 14 mars 1893.

Fritz Hansen
Öfverste, Direktör för Kungl. Vattenfallsstyrelsen.

Erl. Nordlund
Verk. Dir. i Sveriges Industriförbund.

Ivan Öfverholm
Byrådirektör i Kungl. Järnvägsstyrelsen.

Charles Hässler
Ingeniör, Red. Tekn. Tid. Elektroteknik.

E. C. Ericson
Statens inspektör öfver elektr. anläggningar.

Axel F. Enström
Delägare i Elektriska Pröfningsanstalten, Stockholm.

Stockholm den 5 april 1913.

N:o 33 *ang. yttrande om den lägre tekniska undervisningens ordnande.*

Axel Hultman
Verkst. direktör i Luth & Roséns Elektr. A.- B.

Carl A. Rossander
Delägare i Elektriska Pröfningsanstalten, Stockholm.

Hugo Marchander
Verkst. direktör i Elektr. A.-B. Siemen-Schuckert.

Alfred Ekström
Fil. Dr.
Verkst. Dir. i Hemsjö Kraftaktiebolag.

I skrifvelsens syfte instämmer

Torsten Holmgren
Öfveringeniör vid Trollhätte kraftverk.

Undertecknad instämmer i ofvanstående så till vida, att jag anser Västerås af ofvannämnda skäl vara att föredraga framför Örebro, hvaremot jag anser det kunna ifrågasättas att förlägga den elektrotekniska fackskolan till Stockholm.

Stockholm den 19 mars 1913.

Rob. Dahlander.

David Bergman
Chef för Bergman & C:o, Konsulterande Elektroteknisk Byrå.

E. K. Pettersson
Inspektör öfver elektriska anlägg.

Stockholm den 14 april 1913.

I skrifvelsens syfte instämmer

Arvid Westerberg
Delägare i konsulterande elektrotekniska byrån Bergman & C:o, A.-B.

K. Landtmanson
Inspektör öfver elektriska anlägg.

R. Holmer
Statens inspektör öfver elektriska anlägg.

J. S. Edström
Verkst. Direktör Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget.

Afskrift.

Till Magistraten i Västerås.

I anledning af hit aflåten nådig remiss den 17 augusti 1912 å kommitterades för den lägre tekniska undervisningens ordnande härhos i 2 exemplar bilagda utlåtande och förslag anmodas Magistraten att däröfver höra styrelsen för centralslöjdskolan och tekniska skolan i Västerås och Stadsfullmäktige därstädes, samt att med deras yttranden därefter hit inkomma, såvidt ske kan, före den 1 jan. 1913.

Västerås slott i landskansliet den 17 september 1912.

Claës Wersäll.

Herman Uddén.

N:o 33 *ang. yttrande om den lägre tekniska undervisningens ordnande.*

Vidimeras. Västerås rådhus den 20 september 1912.

Ex officio:

Victor Åsberg.

Öfverlämnas jämte ett exemplar af ofvanberörda utlåtande till herrar Stadsfullmäktige i Västerås, som anmodas att senast *före* den 15 december 1912 hit inkomma med infordradt yttrande.

Västerås rådhus den 20 september 1912.

På Magistratens vägnar:

Victor Åsberg.

Helge Cronholm.

N:o 34.

Herrar Kättströms m. fl. motion om återförvärfvande af tomten N:o 111 södra kvarteret.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Den 31 oktober 1912 beslutade Stadsfullmäktige med 20 röster mot 9 att för 15,000 kronor försälja staden tillhöriga tomten N:r 111 Södra kvarteret till ett planeradt teateraktiebolag, under förutsättning detsamma kom till stånd, för uppförande af en teaterbyggnad å densamma, och den 27 februari i år beslutade Stadsfullmäktige med 18 röster mot 15 att förklara sig icke hafva något att erinra däremot, att teateraktiebolaget eventuellt komme att byta bort samma tomt mot en del tomter i västra kvarteret, hvarigenom densamma skulle komma i enskild persons ägo. Om dessa båda beslut, och särskildt det sistnämnda, har det inom Stadsfullmäktige rådt mycket delade meningar. De skäl som från minoritetens sida anfördes mot det sistnämnda beslutet om tomtbytet, nämligen olämpligheten af att afhända staden tomten samt att med det eventuella bytet kunde bero till dess teateraktiebolaget blefve bildadt och man då möjligen på annat sätt kunde träffa uppgörelse angående den upplåtna tomten, voro enligt vårt förmenande synnerligen bärande och därtill enbart dikterade af tanke på stadens bästa, hvilket knappast kan sägas om majoritetens ståndpunkt. Ett bebyggande af tomterna N:o 111 och 112 A. hvar för sig blir, enligt vårt förmenande, synnerligen opraktiskt och deras värde som centrala byggnadstomter måste ovilkorligen bli afsevärdt mindre än om de sammanslås till en byggnadstomt, hvilken då erhöll långa fasader mot Fiskartorget och Nedre Trädgårdsgatan.

Vi anse det därför synnerligen önskvärdt att staden ånyo förvärfvar sig äganderätten till tomten, för den händelse teateraktiebolaget kommer till stånd och utan att bebygga den med ett teaterhus likväl gör anspråk på densamma.

Skulle en längre tid förflyta sedan tomten ifråga kommit i enskild persons ägo så riskerar man att priset genom flera köp och försäljningar blir betydligt högre än om staden omedelbart återköper densamma. Då direktör Sundström är ägare till de tomter teaterbolaget eventuellt skulle tillbyta sig och han följaktligen genom bytet skulle bli ägare till denna tomt, bör det finnas stora utsikter för staden att återvärfva tomten för samma pris som den sålts för, eller 15,000 kronor, hälst om återförvärfvet sker omedelbart efter ett eventuellt byte. Direktör Sundström har ju också vid Stadsfullmäktiges sammanträde den 27 februari i år förklarat att han, för den händelse han blef ägare till tomten N:o 111 södra kvarteret, vore villig att ställa densamma till stadens förfogande mot en ersättning, som svarade mot hans kostnader för tomtens förvärfvande genom det ifrågasatta bytet. (Se Stadsfullmäktiges protokoll för den 27 febr. 1913, sid. 14). Då direktör Sundström i egenskap af drätselkammarledamot varit med och tillstyrkt försäljningen af denna tomt till ett pris af 15,000 kronor, under en förklaring som tyder på att drätselkammaren ansett det fastställda priset vara skäligt (se Stadsfullmäktiges handlingar för den 26 sept. 1912 N:o 74, sid. 291), kan man antaga att dir. Sundström anser värdet å tomten vara 15,000 kr. och att tomtbytet sker under denna förutsättning. Alla omständigheter synes sålunda tala för möjligheten för staden att åter förvärfva tomten till samma belopp som Stadsfullmäktige beslutat sälja den för, eller 15,000 kr.

N:o 34
ang. återförvärfvande af tomten N:o 111 södra kv.

Det skulle ju t. o. m. kunna tänkas att Drätselkammaren kan träffa öfverenskommelse med teateraktiebolaget, t. ex. genom att staden kontant löser aktier i bolaget för de 15,000 kr., som skulle gäldas med tomten i fråga och staden får behålla tomten. En dylik uppgörelse synes oss vara antaglig för teaterbolaget, hälst som staden är stor aktieägare i bolaget och mot en sådan bör väl bolaget vara ganska medgörligt. Då vi hyst den förhoppningen att Stadsfullmäktige icke skulle ha något emot att besluta i enlighet med nedanstående yrkande, ha vi icke, såsom vid sammanträdet den 27 februari förebådades, velat öfverklaga beslutet om bytet, som fattades nämnda dag.

På ofvan anförda skäl hemställa vi att Stadsfullmäktige måtte besluta

att uppdraga åt Drätselkammaren, att, för den händelse Västerås teateraktiebolag kommer till stånd och enligt Stadsfullmäktiges beslut af den 31 okt. 1912 gör anspråk på äganderätten till tomten 111 södra kvarteret utan afsikt att å densamma bygga ett teaterhus, för 15,000 kronor eller möjligast billiga pris af teaterbolaget eller den i hvars ägo tomten genom eventuellt byte befinner sig till staden återförvärfva äganderätten till samma tomt och besluta

att köpeskillingen måtte utgå af reserverade köpeskillingsmedel.

Västerås den 24 april 1913.

K. Kättström. Carl Wennberg. C. F. Huggare. J. W. Råberg.
A. F. Lindh. Arvid Jonsson. I. A. Zander. Aug. Lindström.
Carl Bäckman. Georg Jansson.

N:o 35.

Folkskolestyrelsens framställning om inrättande af en ny ordinarie slöjdlärarinneplats.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Då biträdande lärarinnan i slöjd, fröken Lilly Schenström fr. o. m. höstterminen 1913 får full tjänstgöring, får folkskolestyrelsen härmed under åberopande af bifogade handlingar anhålla om rättighet att fr. o. m. den 1:sta instundande juli använda redan anslagna medel till aflönande af en ny fast slöjdlärarinna.

Västerås den 15 maj 1913.

Å folkskolestyrelsens vägnar

Ernst Björkman,
vice ordförande.

P. Emil Nohrman.

Afskrift.

Protokoll vid kyrkostämma med Västerås församling den 29 oktober 1906.

— —

§ 4.

Församlingens lärare och lärarinnor hade anhållit att kyrkostämman måtte för dem fastställa ny af dem föreslagen lönestat att tillämpas fr. o. m. den 1 jan. 1907. Skolrådet hade i alla delar tillstyrkt denna lärarekårens anhållan. I enlighet med lärarekårens begäran bestämde kyrkostämman genom särskildt beslut i hvarje punkt, att lönerna för församlingens lärare och lärarinnor skulle, förutom det att församlingen erlägger alla deras pensionsafgifter, från nästkommande års början utgå med följande belopp, hvari ersättning för naturaförmåner är inberäknad:

— —

7. för slöjdlärarinna med *full tjänstgöring:* minimilön 1000 kr. med 3 ålderstilllägg, hvartdera à 100 kr. efter 5, 10 och 15 års tjänstgöring; — — — — — —

Rätt ur det justerade protokollet betygar i tjänsten

P. Emil Nohrman.

Afskrift. N:o 35

ang. ny ordinarie slöjdlärarinneplats vid folkskolan.

Till Skolrådet i Västerås.

Då bostads- och lefnadskostnaderna här i staden betydligt stegrats på senare tiden, *då* vår tjänstgöring är lika lång och förvisso icke mindre ansträngande än den öfriga folkskolepersonalens, och *då* staden för oss ej betalar någon afgift till pensionskassa, något, som ju vi, slöjdlärarinnor, tyvärr sakna, få vi härmed vördsamt hemställa, att skolrådet måtte taga i öfvervägande och till instundande oktober-kyrkostämma göra framställning om en lönereglering för slöjdlärarinnorna vid stadens folkskolor på följande sätt:

grundlönen höjes till 1000 kronor med 3 ålderstilläg à 100 kronor efter 5, 10 och 15 års tjänstgöring vid stadens folkskolor, så att följande lönegrader skulle komma till stånd: 1000, 1100, 1200, 1300 kronor,

samt att alla slöjdlärarinnor som äro anställda med *full tjänstgöring*, måtte förklaras för ordinarie och komma i åtnjutande af ofvanstående löneförmåner.

Västerås den 12 september 1906.

Vördsammast

Emma Vahlbäck. Eva Hellström. Hildur Lindqvst.
Sigrid Molander.

Rätt utdraget, betygar i tjänsten

P. Emil Nohrman.

Utdrag ur protokoll vid skolrådets i Västerås sammanträde den 10 oktober 1906.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

§ 20.

Togos lärarekårens lönepetitioner till behandling. (Bil. 6).

Skolrådet beslöt enhälligt att hos kyrkostämman tillstyrka, att lönerna måtte fr. o. m. den 1 jan. 1907 utgå med af dem begärda följande belopp på följande villkor:

Löner:

Ordinarie folkskollärare:	1700, 2000, 2300, 2600 kr.
Ordinarie folkskollärinna:	1500, 1700, 1900, 2100 „
e. o. folkskollärare:	1400 kr.
e. o. folkskollärarinna:	1300 „
Lärarinna i husl. ekonomi:	1200, 1300, 1400, 1500 kr.

N:o 35
ang. ny ordinarie slöjdlärarinneplats vid folkskolan.

Slöjdläraren Brandt: = ordinarie folkskollärare.
Slöjdlärarinna: 1000, 1100, 1200, 1300 kr.
Småskollärarinna: 900, 1000, 1100, 1200 „

Som ofvan.

Enligt uppdrag

Magnus Strandberg.

Justeradt.

Filip Linders. *J. Lundin.*

Rätt utdraget, betygar i tjänsten

P. Emil Nohrman.

N:o 36.

Drätselkammarens anhållan om bemyndigande att försälja en del fastigheter.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Drätselkammaren får härmed anhålla om Stadsfullmäktiges bemyndigande att, på sätt Drätselkammaren finner lämpligt, försälja följande staden tillhöriga, för olika ändamål inköpta fastigheter, hvilka Drätselkammaren, antingen på grund af att vid inköpet afsedd tomtreglering nu verkställts eller af annan anledning, anser det vara med stadens fördel förenligt att försälja, nämligen:

den s. k. Cronstrandska villan med lämpligt tomtutrymme;
tomten N:o 48, norra kvarteret, belägen inom byggnadskvarteret Jorund;
gården och tomten N:o 5 i byggnadskvarteret Njord.

Västerås den 8 maj 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Browaldh.

N:o 37.

Drätselkammarens yttrande angående anslag till S. S. U. H:s ombuds- och förbundsmöte.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 24 sistlidne april beslutit för utlåtande till Drätselkammaren remittera en af herr Edv. Karlsson m. fl. såsom egen motion upptagen skrifvelse af den 21 i samma månad från bestyrelsen för ett af Sveriges Studerande Ungdoms Helnykterhetsförbund planeradt ombuds- och förbundsmöte här i staden under instundande sommar med anhållan, att Stadsfullmäktiga måtte besluta att till mötesbestyrelsen anslå 500 kronor i och för mötets anordnande, får Drätselkammaren tillstyrka bifall till hvad sålunda föreslagits på det sätt, att anslaget lämnas såsom förslagsanslag af högst 500 kronor mot redovisningsskyldighet, samt hemställa, att medlen måtte beviljas att utgå af innevarande års förslagsanslag.

Västerås den 8 maj 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Browaldh.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sveriges Studerande Ungdoms Helnykterhetsförbund (S. S. U. H.) kommer på inbjudan af härvarande skolföreningar att i sommar (veckan före midsommar) afhålla sitt ombuds- och förbundsmöte här i staden. Till detta möte väntas representanter från S. S. U. H.-föreningar landet rundt, för att behandla förbundets angelägenheter samt för att studera nykterhetsfrågan genom föredrag o. diskussioner. Detta senare kommer speciellt att tillgodoses under en studiekurs, till hvilken stadens öfriga nykterhetsorganisationer komma att inbjudas. Som föredragshållare å studiekursen har en af landets förnämsta vetenskapsmän lofvat att medverka.

Då nu Västerås skolungdom för första gången skall mottaga samt under en veckas tid tjänstgöra som värdar för omkring 500 förbundskamrater kommer helt säkert mötesbestyrelsen hvad ekonomien beträffar att sättas på hårdt prof, enär mötesdeltagarnes utgifter måste nedpressas till ett minimum.

På grund af hvad ofvan anförts får mötesbestyrelsen vördsamt hemställa

att Stadsfullmäktige måtte besluta att till mötesbestyrelsen för S. S. U. H:s ombuds- och förbundsmöte i Västerås sommaren 1913 anslå femhundra (500) kr. i och för mötets anordnande.

Västerås den 21 april 1913.

För mötesbestyrelsen:

Mattias Pers.
Studerande, Ordf.

John Lindgren.
Civilingeniör, Sekr.

N:o 37
ang. anslag till ett nykterhetsmöte.

Omstående skrifvelse upptaga vi undertecknade som vår motion:

Västerås den 23 april 1913.

E. Edv. Karlsson. A. Danielsson. Nina Anderson.
Carl Bäckman. Arvid Jonsson. A. F. Lindh.
J. V. Råberg. S. G. Hedin.

N:o 38.

Drätselkammarens förnyade yttrande ang. plats för den kommunala svingården.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I anledning af Stadsfullmäktiges återremiss till Drätselkammaren den 24 nästlidne April af frågan angående antagande af ny renhållningsstadga för staden äfvensom anläggande af en stadens svingård, i hvad det framlagda förslaget afsåge platsen för den blifvande svingården, får Drätselkammaren anföra följande.

Den föreslagna platsen ligger fullkomligt isolerad, begränsad i öster af järnvägen och därbakom skog, i norr af skog, i väster af ett gärde med en längre bort belägen skogsbacke samt i söder och sydväst af skogbeväxt hagmark, som sålunda ligger emellan den föreslagna platsen och Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolagets nyinköpta område af egendomen Gideonsberg. Platsen är i kommunikationshänseende jämförelsevis välbelägen och är jämväl med hänsyn till den fasta, stenbundna marken och tillgången på vatten synnerligen lämplig för ifrågavarande ändamål.

Då Drätselkammaren sålunda anser den föreslagna platsen, såsom liggande på så stort afstånd från staden och de där utanför belägna områden, som inom en rimlig framtid kunna tänkas komma att blifva bebyggda, att några olägenheter af svingårdens och renhållningsverkets förläggande dit ej komma att uppstå, och detta utan att platsen i kommunikationshänseende är alltför otillgängligt belägen,

får Drätselkammaren hemställa, att Stadsfullmäktige jämväl i denna del måtte besluta i enlighet med hvad förut föreslagits.

Västerås den 8 Maj 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Browaldh.

N:o 39.

Drätselkammarens förnyade utlåtande ang. anskaffande af en ambulansvagn.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I anledning af Stadsfullmäktiges återremiss till Drätselkammaren den 27 sistlidne Februari af fråga angående inköp för stadens räkning af en ambulansvagn att vid behof af stadens innevånare kostnadsfritt användas, får Drätselkammaren anföra följande.

Drätselkammaren har, förutom förut ingifvet anbud från firman C. A. Carlssons Söner i Stockholm å en tvåspänd ambulansvagn till pris af kronor 2,200, införskaffat anbud dels från automobilfirman Scania-Vabis å en bilambulans, dels från E. E. Fromells Hofslageri- och Smidesverkstad i Sundsvall å enspända sjuktransportvagnar. Enligt de ingifna anbuden betingar ambulansautomobilen med tillbehör ett pris af cirka 14,700 kronor samt de enspända ambulansvagnarna, som tillverkas i två storlekar, 1,400—1,700 kronor.

Dessutom har från de större åkariägarne inom staden infordrats uppgifter, huruvida och till hvad pris de vore villiga låta hos sig uppställa en ambulansvagn och med densamma ombesörja alla förekommande sjuktransporter dels, om därför fordrades, att två hästar alltid måste hållas på stall för vagnens räkning, dels om dylik ovillkorlig skyldighet icke påfordrades. Svar hafva inkommit från Aron Johanssons och H. Berggrens hyrkuskverk. Den förre begär, därest han måste ikläda sig förbindelse att alltid hålla två hästar på stall för vagnens räkning, 600 kronor pr år samt dessutom 2 kronor för hvarje skjuts inom stadsplanen och 2: 50 à 3 kronor, för skjuts inom stadens område. Utan sagda ovillkorliga förpliktelse fordras 350 kronor pr år samt ofvannämnda särskilda ersättning för hvarje skjuts. H. Berggren är villig åtaga sig ombesörja sjuktransporterna med vagnen för ett pris af 400 kronor per år jämte 2 kronor för hvarje skjuts inom staden och dess område och förbinder sig då att alltid hålla 2 hästar på stall för vagnens räkning.

Nämnda åkeriägare hafva upplysningsvis meddelat, att vid begrafningar, festliga tillställningar, vackra helgdagar samt dagar, då svåra väderleksförhållanden råda, två hästar vanligtvis icke finnas på stall.

På grund af de uppgifter, Drätselkammaren sålunda införskaffat, och i öfrigt på förut anförda skäl samt med särskildt betonande af att, med de korta afstånden inom staden, sjuktransporterna i det stora flertalet fall lämpligast verkställas med bärbårar, anser sig Drätselkammaren böra vidhålla sitt förut gjorda afstyrkande, samtidigt kammaren dock vill framhålla det önskvärda i att ännu ett par bärbårar anskaffas för stadens räkning liksom ock att Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget och Aktiebolaget Nordiska Metallverken lämpligen böra anskaffa hvar sin, och får Drätselkammaren därför hemställa,

att motionen om anskaffande af en ambulansvagn för stadens räkning icke för närvarande måtte föranleda till någon annan Stadsfullmäktiges

N:o 39
ang. anskaffande af en ambulansvagn.

åtgärd än att Drätselkammaren erhåller i uppdrag att för tillgängliga medel anskaffa två nya bärbårar, en att uppställas å järnvägsstationen och en i turbinhuset.

Västerås den 8 Maj 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Browaldh.

N:o 40.

Drätselkammarens skrifvelse med öfverlämnande af byggnadschefens arbetsredogörelse.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Drätselkammaren får härmed till Stadsfullmäktige öfverlämna byggnadschefens redogörelse för i staden under föregående år utförda arbeten.

Västerås den 8 Maj 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Browaldh.

Till Drätselkammaren, Västerås.

Härmed får jag öfverlämna redogörelse för under föregående året af staden utförda arbeten.

Gatorna. Biskopsgatan har macadamiserats och försetts med kantsen, rännsten af huggen sten hvarjämte gångbanorna belagts med klinker. Vid arbetets utförande har hänsyn tagits därtill att ny bro under innevarande år skall byggas öfver Svartån och har gatans västligare del närmast ån därför ej gjorts färdig då detta arbete lämpligast sker i samband med brons byggande.

Källgatan har macadamiserats emellan Kungs- och Kristinagatorna. Macadamen har lagts på den äldre gatubeläggningen (macadam) och utförts med synnerlig omsorg i afsikt att vid inträffande varm väderlek öfvertjäras.

Munkgatan har ordnats på beslutadt sätt. Då grunden här är synnerligen lös kunde arbetet ej vid höstens regniga väderlek afslutas utan kommer detta att

ske innevarande år så fort marken torkat ut tillräckligt. Härvidlag vill jag anmärka att stadens ångvält i viss mån på grund af sin stora tyngd är oändamålsenlig vid gator med lös grund. Innan macadamytan genom vältningen erhållit tillräcklig fasthet råkar nämligen leran i gäsning och omöjliggör ytans sammanpressande. En lättare vält med mindre hjuldiameter åverkar ytan vida kraftigare utan att dess arbete tränger ner till och upplöser lerlagren. N:o 40 *ang. byggnadschefens arbetsredogörelse.*

I öfrigt hafva gatuarbeten af mer eller mindre genomgripande beskaffenhet utförts i Slottsgatan, Kopparbergsvägen, Sturegatan, Öfre Kungsgatan, Nedre Trädgårdsgatan samt å hamnplanen.

Bäcken i Ringvägen, emellan Karls- och Allegatorna, har omgräfts och hafva här i samband med arbetet utförts tvänne mindre, provisoriska broar.

Vägarne. Förutom sedvanligt underhåll af vägarne hafva de ombyggts å ett par sträckor, så har Stockholmsvägen rätats och ombyggts emellan Sommaro backe och Skogvaktareboställlet samt Köpingsvägen afschaktats emellan Västmannagatan och vägen öster om Annedalsföreningen. Det senare vägstycket är fortfarande under ombyggnadsarbete.

Hamnen. Strandskoningen väster om Svartåns mynning har fortsatts på beslutadt sätt och är nu färdig till den utsträckning medel därtill lämnats. Området innanför densamma och till en bredd af 15 meter har utfyllts med utanför uppmuddrad lera.

Årets största arbete har varit uppförandet af trenne nya magasinsbyggnader af tegelfylld, armerad betonstomme ställd å friktionspålning med bottenvåningens golf hvilande direkt å den utfyllda grunden. Arbetet har utförts på entreprenad af Aktiebolaget Arcus samt i enlighet med af Västerås Stads byggnadschef uppgjorda ritningar och under hans tillsyn. Vid arbetet har ej annat varit att anmärka än att grunden vid företagen profpålniag och belastning af pålarne befunnits vara af så lös beskaffenhet att pålantalet måst ökas med c:a 50 % och nu utgör för samtliga magasinen 1,450 st.

Vid nu företagen besiktning af dessa magasinsbyggnader har konstruktionen visat sig vara i godt stånd så att tecken till sprickor eller sättningar ej förefinnas.

Vidare hafva vid hamnen utförts en del spåranläggningar dels för järnvägstrafiken å området och dels för en därstädes nu uppställd två tons elektriskt drifven svängkran.

Fyllningsarbeten hafva utförts för såväl spåranordningarne som magasinen, till de senare ledande vägar och för erhållande af upplagsplatser. En del af fyllningen har erhållits från i staden pågående byggen, resten har pr järnväg eller pråmledes ditfraktats.

Närslutet bifogas ritningar öfver spåranläggningen och magasinen samt äfven ett par fotografier visande de senare under byggnadstiden.

Västerås den 1 April 1913.

Gösta Smitt.

N:o 41.

Drätselkammarens utlåtande i fråga om inrättande af en tandklinik för stadens folkskolor.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 24 nästlidne April till Drätselkammaren för utlåtande remitterat ett af folkskolestyrelsen i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 10 sistlidne mars framlagdt förslag angående anordnande af en särskild tandkliniklokal för stadens folkskolor, beviljande af anslag för densamma samt träffande af vissa bestämmelser rörande klinikens verksamhet, får Drätselkammaren

tillstyrka bifall till hvad af folkskolestyrelsen sålunda föreslagits, dock under villkor, att hyra för den föreslagna lokalen i Sundinska huset beräknas efter 600 kronor per år samt med framhållande af att nämnda lokal är för ändamålet onödigt stor och endast bör tagas i anspråk intill dess plats för kliniken kan beredas i någon af stadens folkskolor, hvilket jämväl i andra afseenden torde vara att föredraga.

Västerås den 15 Maj 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Browaldh.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Efter förslag af folkskolestyrelsen beviljade Stadsfullmäktige vid senaste decembersammanträdet medel för utvidgning af tandvården vid stadens folkskolor. I nämnda förslag ingick äfven anordnandet af särskild tandklinik-lokal, men blef ärendet i denna del återremitteradt till styrelsen för vidare utredning. I sitt utlåtande öfver folkskolestyrelsens förslag har Drätselkammaren framhållit, att denna angelägenhet kunde ordnas på ett enklare och framför allt för staden billigare sätt än det af styrelsen föreslagna. Drätselkammaren vore nämligen öfvertygad om att en uppgörelse skulle kunna träffas med någon i staden praktiserande tandläkare, som hemma hos sig toge emot barnen mot det för tandläkare och hans biträde beräknade arvodet, möjligen med någon förhöjning för förbrukningsartiklar och dylikt.

Folkskolestyrelsen har nu härom hört sig för hos samtliga i staden praktiserande tandläkare, och de äro fullständigt ense därom, att den af Drätselkam-

maren föreslagna anordningen är alldeles olämplig. Den skulle medföra så stora olägenheter och hinder för tandläkarens privata praktik, att om han skulle ha skälig ersättning härför, denna anordning blefve lika dyr eller dyrare än hållandet af särskild lokal. En af tandläkarna har uppskattat denna ersättning till 500 kronor årligen. Det skulle ock kunna inträffa, att tandläkaren blefve helt och hållet förhindrad att mottaga barnen hemma hos sig genom att hans hyresvärd satte sig däremot.

N:o 41 *ang. tandklinik för folkskolorna.*

Folkskolestyrelsen vill ock för egen del framhålla att den af Drätselkammaren anvisade utvägen skulle ställa skolan i alltför stort beroende af tandläkaren. Vid tillfälligt förfall för denne blefve det helt visst mycket svårt, om ej omöjligt, att kunna behörigen uppehålla tandvården. Har staden däremot egen lokal, bör det gå lättare att få vikarie. Härtill kommer att verksamheten kan bedrifvas med större skyndsamhet i en klinik, där alla anordningar äro afpassade för barn, än i en tandläkares allmänna operationsrum, hvilket gifvetvis är af synnerlig vikt i betraktande af den stora mängd patienter, som komma att anlita anstalten. Kostnaderna blifva icke heller större genom att använda den af folkskolestyrelsen föreslagna lokalen.

Hyresvärdet torde ej kunna sättas högre än 300 kronor, städning kan fås för 100 kronor pr år och kostnaden för årlig uppvärmning och belysning torde ej komma att öfverstiga 100 kronor, årliga kostnader alltså 500 kronor eller samma belopp som tandläkaren ansett såsom det minsta i ersättning för hållandet af lokal. Genom antagandet af styrelsens förslag får skolan sålunda äfven om man inberäknar några tiotal kronor för slitning af instrument, en ojämnförligt mycket bättre anordning för ungefär samma kostnad, som den af Drätselkammaren anvisade utvägen komme att betinga.

Så vidt det är folkskolestyrelsen bekant, har man i alla städer i landet, hvarest ordnad tandvård för folkskolebarnen införts, särskilda kliniklokaler, vanligen förlagda i skolhusen. För närvarande finnes i våra skolhus emellertid intet utrymme för tandklinik. Med uppförande af det planerade nya skolhuset kan visserligen sådant utrymme åstadkommas, men den af folkskolestyrelsen föreslagna lokalen, som äfven i öfrigt är synnerligen lämplig, har det företrädet, att den ligger i stadens centrum, således i närheten af den plats, där tandläkaren väl alltid kommer att bo. Härigenom undgår man att nödgas lämna tandläkaren ersättning för den tid, han måste ödsla bort på sin väg till och från en lokal i ett af skolhusen, som ju ligga i stadens utkanter. Härtill kommer att utrymmet i ett skolhus helt visst blir dyrare än de föreslagna rummen i Sundinska huset.

Då folkskolestyrelsen sålunda vidhåller sitt förslag om särskild kliniklokal, får styrelsen äfven fortfarande yrka på ett anslag af 1,600 kronor till en första uppsättning af möbler, instrument och förbrukningsartiklar. Då Stadsfullmäktige förut anvisat 500 kronor till förbrukningsartiklar m. m. fordras därutöfver således endast 1,100 kronor. Detta belopp torde lämpligen kunna tagas af fjolårets besparingar å folkskolans stat, hvilka enligt de nu afslutade räkenskaperna uppgå till kronor 2,947: 54.

I sin föregående skrifvelse till Stadsfullmäktige i detta ärende har styrelsen utan bestämdt yrkande vidrört frågan i hvilken mån barnen borde lämna ersättning för den vård de erhålla. Då nu en utvidgning af tandvården i alla händelser skall komma till stånd, bör denna fråga definitivt afgöras. Styrelsen anser att alla undersökningar äfvensom att behandling af akuta tandåkommor böra vara

N:o 41 *ang. tandklinik för folkskolorna.*

afgiftsfria för alla barn, enär det är af synnerlig vikt för skolarbetet att erläggandet af afgift icke blir ett hinder för barnen att i sådana fall få snabb och verksam hjälp. Men äfven den konserverande behandlingen bör gifvetvis vara afgiftsfri för alla medellösa. För öfriga har i förra skrifvelsen ifrågasatts en afgift af *en krona* pr barn i terminen, oafsedt huru många tänder de få lagade. Då emellertid hvarje barn i regel icke kommer att erhålla sådan behandling mer än en gång under läsåret, synes det lämpligast att afgiften utgår för läsår, och torde den icke böra sättas högre än *en krona* pr barn och år. Lärarekåren vid stadens folkskolor har ock uttalat sig för denna afgift. Kostnaden för de ifrågavarande rummens städning, uppvärmning och belysning under den tid af innevarande år, de eventuellt komma att för ändamålet tagas i anspråk, torde ungefärligen täckas af inflytande afgifter, hvarför något anslag härtill icke behöfves.

På grund af det anförda får folkskolestyrelsen alltså hemställa, att stadsfullmäktige måtte besluta:

1. *att* från den 1:sta instundande oktober upplåta fyra rum i västra delen af tredje våningen i Sundinska huset till tandklinik för stadens folkskolor;

2. *att* för en första uppsättning af möbler och instrument m. m. bevilja, utom förut anslagna 500 kronor till förbrukningsartiklar, 1,100 kronor att tagas af å folkskolans stat från år 1912 besparade medel;

3. *att* bestämma att kliniken skall kostnadsfritt vara tillgänglig för alla barn i stadens folk- och småskolor för behandling af akuta tandåkommor, och att den konserverande behandlingen, som skall omfatta folkskolans fyra första årsklasser, äfvenledes skall vara afgiftsfri för medellösa, men att öfriga skola därför betala en afgift af en krona pr läsår;

4. *att* anslå inflytande tandvårdsafgifter till bestridandet af kostnaderna för klinik-lokalens städning, uppvärmning och belysning under innevarande år;

5. *att* uppdraga åt folkskolestyrelsen att anställa tandläkare och i öfrigt vidtaga nödiga anordningar för klinikens upprättande, äfvensom att utfärda närmare föreskrifter för verksamheten inom densamma.

Västerås den 10 Mars 1913.

Å folkskolestyrelsens vägnar:

Fredr. Fåhræus.

P. Emil Nohrman.

N:o 42.

Drätselkammarens skrifvelse med förslag ang. inledande af åvatten för ångmaskinerna och tvättinrättningen i varmbadhuset.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med öfverlämnande till Stadsfullmäktige af en till Drätselkammaren ingifven och till Stadsfullmäktige ställd skrifvelse från Badhusstyrelsen af den 5 inneva-

rande Maj, däri hemställts, att Stadsfullmäktige måtte bevilja ett anslag af 5,000 kronor för inledande af vatten från Lillåns kulvert till badhuset i enlighet med af Ingeniören G. Gustafsson uppgjordt förslag, får Drätselkammaren, på af Badhusstyrelsen anförda skäl, tillstyrka bifall till dess förslag samt hemställa, att beloppet beviljas utgå af tillgängliga medel och påföres badhuset att amorteras af dess inkomster.

N:o 42 ang. inledande af åvatten till Varmbadhuset.

Västerås den 15 Maj 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Browaldh.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan det visat sig, att, ehuru icke mer än två och trefjärdedels år gått till ända sedan stadens varmbadhus började sin verksamhet, det synnerligen hårda vattnet som användes för badhusets behof åstadkommer en högst menlig inverkan såväl å ångpannorna som därtill hörande rörledningar och armatur, äfven som å linnet vid tvätten, har Badhusstyrelsen sett sig nödsakad härmed framlägga förslag om inledande af ett mjukare matarevatten till ångpannorna och för tvättens behof för att förhindra ytterligare skada å badhusets dyrbara materiel.

På grund häraf och med stöd af bifogade intyg, kostnadsförslag och utredningar från i dylika saker väl insatta och kunniga personer, får Badhusstyrelsen härmed hemställa, att Stadsfullmäktige måtte bevilja ett anslag af 5,000 kronor för inledande af vatten från Lillåns kulvert till badhuset i enlighet med det af Ingeniör G. Gustafsson uppgjorda förslaget, och torde därest Drätselkammaren försträcker medlen, dessa sedermera kunna af badhuset amorteras.

Västerås den 5 Maj 1913.

På Badhusstyrelsens vägnar:

Petrus Tersmeden.

Framledande af åvatten till Västerås varmbadhus.

Varmbadhuset tillgodoser sitt behof af vatten från borrbrunn å badhusets gård. Såsom af analysbevis framgår är detta vatten synnerligen hårdt, hvilket gör, att badhusets ångpannor, armatur och ledningar anfrätas af detsamma till sådan grad, att otätheter uppstå, samt att pannsten bildar sig i pannorna, hvarigenom dessas effekt försämras. Det hårda vattnet medför också en annan olägenhet,

N:o 42 *ang. inledande af åvatten till Varmbadhuset.*

bestående däri, att tvätten fordrar mera såpa, soda och arbetskraft, hvarjämte kläderna vid tvättningen äro utsatta för mera slitning än vid användande af mjukt vatten. För att göra vattnet mjukare har s. k. pannstenspulver användts, men har detta, ehuru rätt betydande kvantiteter tillsatts vattnet — förra året för inemot 200 kronor — ej förmått att till fullo utfälla de hårda beståndsdelarne ur detsamma, hvilket förhållande framgår af intyg från Ångpanneföreningen, Västerås stads byggnadschef samt maskiningenjören Ax. Axelsson, ur hvilka intyg nämligen inhämtats, att pannstensbildning finnes i pannorna. För att utröna, med hvilka årliga kostnader badhuset måste räkna för reparationer af pannor, armatur och ledningar, m. m. för det fall badhuset ej skaffar ett mjukt vatten, har jag inhämtat upplysningar rörande dylika kostnader vid en anläggning, där vattnet t. o. m. är af mindre hårdhet och anläggningen af mindre omfattning än badhusets, och beräknas reparationskostnaderna af berörda slag vid denna anläggning, trots att pannstenspulver användes, till 300 kronor om året. Med ledning häraf torde dylika kostnader vid varmbadhuset kunna uppskattas till mer än 500 kronor om året, men har jag i efterföljande insatt dem med endast 500 kr. Förutom dessa kostnader kunna förluster drabba badhuset genom driftstöringar. För värmeförluster genom pannstensbildning har jag insatt 2 ½ %, hvilket för innevarande år, då erforderliga kol torde uppgå till en kostnad af 8,000 kronor, gör 200 kr.

De besparingar för såpa, soda och arbetskraft m. m., som kunna göras, om mjukt vatten finnes att tillgå för tvätten, äro beräknade till 200 kronor om året. Såsom nyss nämndes uppstår också därigenom en besparing, att kläderna utsättas för mindre slitning vid användande af mjukt vatten, men är denna besparing ej upptagen i efterföljande beräkning. Däremot är för pannstenslösning insatt 150 kronor, ty möjligt är, att med nuvarande vatten driften utan dylik lösning så småningom skulle ställa sig för svårskött.

För tvätten erfordras 3 à 4 kbm. vatten per dag, och för pannorna omkring 1 kbm. Sättes dagliga behovet till 6 kbm., gör detta för 300 dagar 1,800 eller i rundt tal 2,000 kbm.

Räntabilitetsberäkningen blifver följande:

Årlig besparing för reparationer	500: —	
„ „ i bränsle	200: —	
„ „ för pannstenspulver	150: —	
„ „ vid tvättningen	200: —	1,050: —

Utgifter för:

uppfordring af 2,000 kbm. vatten; uppfordringshöjden är satt till 10 m. och priset på elektrisk ström till 20 öre kwt.; $\frac{3 \times 10 \times 0{,}736 \times 2{,}000{,}000}{75 \times 0{,}30 \times 3 \times 3{,}600} = 200$ kwt.; à 20 öre	40: —	
9 % ränta och amortering å 5,000 kr.	450: —	
Underhåll	60: —	550: —
Årlig besparing kronor		500: —

I verkligheten torde besparingen komma att öfverstiga detta belopp.

Västerås den 5 maj 1913.

Gerh. Gustafsson.

Beskrifning af anordning för framledande af åvatten till varmbadhuset; vattnet afsett att användas i tvättafdelningen och för ångpannorna.

N:o 42 *ang. inledande af åvatten till Varmbadhuset.*

F. n. finnes en 9″ ledning af gjutjärn, som utgår från Svartån och går genom Munkgatan. Å denna ledning göres ett 9″ uttag vid Vasagatan, där också en samlingsbrunn bygges. Vattnet tillföres först denna samlingsbrunn, i hvilken hufvudsakligaste delen af med vattnet följande gröfre smuts kommer att afsätta sig. Mellan brunnen och badhuset anlägges en 4″ sugledning af gjutjärn. I badhusets ångpannerum uppställes en elektromotorpump på 3 skl. I tvättstugan anordnas så nära taket som möjligt en vattenvärmare af sådan storlek, att densamma under 1 timmes tid förmår höja temperaturen hos 1,5 kbm. vatten från 0 till 50°. Mellan pumpen och vattenvärmaren drages en 2″ ledning af galvaniserade smidesjärnsrör. Från denna ledning göres afgreningar dels till ångpannorna och dels till ångpannornas behållare för kondensvatten med 1 1/2″ galvaniserade rör, hvarjämte äfven mellan vattenvärmaren och sistberörda ledning förbindning göres med 1 1/2″ rör af samma material. Mellan vattenvärmaren och blötbassängen samt tvätthoarna och kokarna drages däremot kopparrör af 1 1/2″ och 1 1/4″ diameter. Anordningen i sin helhet framgår af bifogade skiss. Centrifugalpumpens storlek är så vald, att pumpens uppfordringsförmåga ungefär motsvarar den kylvattenmängd, som erfordras för dieseldriften i elektricitetsverket, när nuvarande två dieselmotorer arbeta samtidigt och äro fullt belastade.

Västerås den 11 april 1913.

Gerh. Gustafsson.

N:o 43.

Drätselkammarens skrifvelse med förslag ang. utdragande af ledningar till Blåsbo.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I till Drätselkammaren ingifven och till Stadsfullmäktige ställd skrifvelse af den 5 innevarande Maj, har Vatten- och Gasverksstyrelsen, med anledning af en till styrelsen inkommen skriftlig framställning från P. O. Flodins sterbhus af den 8 sistlidne Mars, hemställt, att Stadsfullmäktige *dels* måtte besluta, att P. O. Flodins sterbhus skall till staden såsom godtgörelse för anslutning till stadens ledningar i Skultunavägen erlägga en afgift af 12 öre per kvm. tomtareal, *dels ock* bifalla sökandens framställning om ledningars framdragande till Blåsbo och för ändamålet bevilja ett anslag af 8,400 kronor att utgå med 5,000 kronor af lånemedel och resten af de medel, sökandena skola till staden erlägga för ledningarna i Skultunavägen.

Med öfverlämnande till Stadsfullmäktiges pröfning af ofvanberörda två skrifvelser, får Drätselkammaren

N:o 43
ang. ledningar till Blåsbo.

tillstyrka bifall till hvad sålunda föreslagits, dock med uttryckligt betonande af att det föreslagna à-priset af 12 öre per kvm. tomtareal såsom ersättning för anslutning till ofvannämnda ledningssystem icke får betraktas såsom normerande för framtida ersättningar af liknande slag, samt under villkor

att fullständiga, af Byggnadsnämnden godkända kartor upprättas öfver ifrågavarande tomtområde och öfverlämnas till staden och

att sökandena till staden med äganderätt öfverlåta gatumarken inom området utan ersättning äfvensom till staden utgifva ersättning för den gatumark af Akademivreten, gränsande intill sökandenas ifrågavarande tomtområde, som staden kan blifva nödgad inlösa.

Västerås den 15 Maj 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Brovaldh.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I en till Vatten- och Gasverksstyrelsen inlämnad skrifvelse, som här bifogas, har P. O. Flodins sterbhus hemställt, att på de allmänna villkoren för ledningars utsträckning å icke planlagda området få vatten-, aflopps-, gas- och elektriska ledningar utdragna till Blåsbo, där ett område blifvit indelat i byggnadskvarter, omfattande cirka 23 tomter. Kostnaderna för ledningarnas utsträckning, jämte erforderliga serviser, äro beräknade till 25,200 kronor. Ledningarna skulle komma att omfatta 485 m. 6″ vattenledning, 485 m. 9″ aflopp, 385 m. 4″ och 100 m. 3″ gasledning samt cirka 1,000 meter 10 till 95 kvmm. elektrisk ledning. De tre förstnämnda ledningarna skola utsträckas från Akademivreten, elektriska ledningen från tryckpunkten i hörnet af Norra Esplanaden och Blåsbogatan. Stadens andel i kostnaden skulle blifva 8,400 kronor.

Då Stadsfullmäktige vid sitt sammanträde den 28 mars 1912 till gäldande af stadens andel i kostnaden för anläggande af vatten-, aflopps-, gas- och elektriska ledningar till den s. k. Akademivreten anvisade ett belopp 30,100 kronor, uppdrogo Stadsfullmäktige åt Vatten- och Gasverksstyrelsen att till Stadsfullmäktige inkomma med utredning och förslag i syfte att vid framtida anslutningar till ofvan omförmälta ledningssystem erhålla godtgörelse för två tredjedelar af kostnaden för ledningarna mellan stadsplanens gräns och den nordligaste tomten å Borgmästarevreten, hvilka ledningar staden ensam bekostat. Det belopp, staden skulle söka återbekomma, uppgår till 10,600 kronor jämte ränta.

Som den nu föreliggande ansökan från P. O. Flodins sterbhus afser ett område, hvars ledningssystem skulle komma att anslutas till nyssberörda ledningar, har Vatten- och Gasverksstyrelsen upptagit till behandling frågan, med hvilket belopp sterbhuset skulle kunna anses skyldigt bidraga i kostnaden för ledningarna i Skultunavägen. N:o 43 ang. ledningar till Blåsbo.

De områden, som förutom Akademivreten kunna tänkas få nytta af dessa ledningar, omfatta delar af Aroslund, Blåsbo och Norrmalm samt hela områdena Bernsborg och Borgmästarevreten. Att redan nu exakt fastslå den ersättning, som för alla dessa områden bör utgå, låter sig svårligen göra, då man ej känner, inom hvilken tid desamma kunna komma att bebyggas och få sitt ledningssystem ordnadt. För att åstadkomma en i möjligaste mån rättvis fördelning torde det därför vara lämpligt att i hvarje enskildt fall söka beräkna afgiftens storlek, dock så att ersättningen alltid skulle utgå efter kvm. tomtareal.

Beträffande nu ifrågavarande område har Styrelsen ansett, att en afgift af 12 öre pr kvm. tomtarea är en skälig ersättning, motsvarande c:a 3,500 kronor. Och då sökanden förklarat sig villig erlägga mernämnda afgift, får Vatten- och Gasverksstyrelsen hemställa, att Stadsfullmäktige

dels ville besluta, att P. O. Flodins sterbhus skall till staden som godtgörelse för anslutning till ledningarna i Skultunavägen erlägga en afgift af 12 öre pr kvm. tomtarea;

dels ock ville bifalla sökandens framställning om ledningars framdragande till Blåsbo och för ändamålet bevilja ett anslag af 8,400 kronor att utgå med 5,000 kronor af lånemedel och resten af de medel, sökandena skola till staden erlägga för ledningarna i Skultunavägen.

Västerås den 5 Maj 1913.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

Martin Jonsson.

Gerh. Gustafsson.

Till Västerås Vatten- och Gasverksstyrelse.

Under förliden höst har en del af Blåsboområdet blifvit indeladt i byggnadskvarter och tomter, till hvilka det för oss vore angeläget få såväl vatten-, gas-, aflopps- som elektriska ledningar framdragna, och har Herr Ingeniören Gerh. Gustafsson, på vår begäran, däröfver uppgjordt ett kostnadsförslag slutande på en summa af 25,200 kr. och få vi vördsamt anhålla att ifrågavarande arbete måtte, enligt detta förslag, genom Eder försorg verkställas på de af Stadsfullmäktige, för dylika ledningars utsträckande utom stadsplanen, fastställda villkor.

N:o 43 ang. ledningar till Blåsbo.

Bifalles denna vår anhållan, skola vi, innan arbetet påbörjas, till staden öfverlåta äganderätten till de vägområden där ledningar framdragas.

Västerås den 8 Mars 1913.

P. O. Flodins sterbhus.
Claes Flodin.

N:o 44.

Folkskolestyrelsens utlåtande ang. uppförande af en ny folkskolebyggnad.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med anledning af den till Folkskolestyrelsen remitterade skrifvelsen från Drätselkammaren af den 10 april detta år får Folkskolestyrelsen härmed afgifva infordradt yttrande, hvartill ett yttrande från lärarekåren vid Västerås folk- och småskolor är bifogadt.

Enligt Drätselkammarens åsikt är Folkskolestyrelsens förslag om ny folkskolebyggnad för 900 barn allt för stort och dyrbart tilltaget. För närvarande beräknar Drätselkammaren, att det behöfves plats för högst 500 barn, om blott möjlighet beredes till utvidgning framdeles "genom till- och påbyggnader". Denna fråga måste belysas genom några siffror rörande ökningen af barn och lärarekrafter samt bristen på lärosalar. Barnantalet i folkskoleklasserna (utom fort- och ersättningsskolan) är ungefär 1,500 och i småskolan 775. De fem sista årens ökning har varit resp. 350 och 115 barn, motsvarande 70 pr år i folkskolan och 23 i småskolan. Vid början af nästa hösttermin blir antalet lärare och lärarinnor i folkskolan 41 och i småskolan 26. I stadens nuvarande skolhus finnas blott 30 lärosalar för folkskoleklasserna, däraf 12 rätt små, och 16 för småskolan. Således finnas då i folkskolan 11 klasser mer än tillgängliga salar, och i småskolan 10. Af de nu för folkskolan använda salarna i Djäknebergsskolan skulle ett par behöfva reserveras för naturkunnighets- och ritundervisning, och i Herrgärdsskolan äfvenledes en för ritundervisning.

Drätselkammaren anser, att bristen på salar bör täckas genom utsträckt duplicering, och att här liksom i Malmö en ny byggnad ej skulle behöfva vara färdig förr än "duplikation anordnats i alla eller i det närmaste alla folkskoleklasserna". Drätselkammaren anser detta kunna ske utan att undervisningen blir lidande däraf. Denna åsikt kan Folkskolestyrelsen icke dela, utan är fullt öfvertygad om att en sådan duplicering, hvarigenom undervisningen måste förläggas till e. m. ända till 6-tiden, måste komma att inverka menligt på resultatet af denna. Salarna blifva då icke heller tillgängliga för undervisningen i aftonskolan.

Det blir tyvärr oundgängligt att redan i höst duplicera med 12 folkskoleklasser. I småskolan har under senaste åren duplicerats i alla klasserna, hvar-

vid äfven ett par små illa ventilerade salar måst användas härtill. Trots dupliceringen arbetar småskolan liksom folkskolan med en del klasser, som ha öfvertaligt barnantal. Efter Herrgärdsskolans öppnande 1906 antogs följande år ett nytt, nu gällande, reglemente, som inskränker antalet barn i folkskolans klasser till högst 48 och i småskolans till 30. Genom stark ökning af lärarekrafterna 1908 kunde detta reglemente någorlunda tillämpas ett par år, men brist på lärosalar och lärare har gjort, att det reglementerade barnantalet sista 2 åren allt mer öfverskridits, så att i folkskolan funnits klasser med 50 till 52 barn och i småskolan klasser med 31 till 36 barn. Det af Drätselkammaren såsom lämpligt föreslagna högsta barnantalet i folkskoleklasserna, 41 st., har sista 2 åren öfverskridits i 20 à 21 klasser. Vid en reduktion af maximiantalet i folkskoleklasserna till 41, enligt Drätselkammarens förslag, får man icke, såsom Drätselkammaren synes göra, antaga att denna siffra äfven komme att blifva *medeltalet*. Detta måste naturligtvis blifva lägre, alldenstund det är omöjligt att hålla alla klasser lika stora. En sådan minskning i klassernas storlek skulle nödvändiggöra en snabbare ökning af både lärarekrafter och undervisningssalar och blefve naturligtvis dyrare än det nu reglementsenliga systemet med större klasser. Det större antalet lärarelöner och lärosalar skulle öka kostnaderna vida mer än byggnadskostnaden och räntorna för de något större salar, som Folkskolestyrelsen beräknat. Det säger sig självt, att förmånen för undervisningen i mindre klassser skulle bli så stor, att Folkskolestyrelsen med största tacksamhet skulle motse denna förändring.

N:o 44 ang. ny folkskolebyggnad.

Genom de sträfvanden, som nu pågå för att bereda ökadt bostadsutrymme inom staden och genom den utvidgning af verksamheten vid våra större industrietablissement, som redan möjliggjorts och ytterliga planläggas, har man säkerligen att motse en betydande inflyttning till staden under de närmaste åren och sålunda en än starkare befolkningstillväxt pr år än under föregående femårsperiod. Med beaktande af detta förhållande och under antagande af att folkskoleklasserna befrias från duplicering måste behofvet af nya salar för de närmaste fyra åren beräknas på följande sätt:

Hösten 1913 för a)	folkskoleklasserna	41
b)	småskoleklasserna, då två salar såsom mycket små och dåligt ventilerade ej anses böra användas för duplicering	14
	en sal för naturkunnighets- och en d:o för ritundervisningen i Djäknebergsskolan	2
	en sal för ritning i Herrgärdsskolan	1
Från höstterminen	1913 till samma tid 1915, då ett nytt skolhus tidigast kan tänkas vara färdigt, en ökning för folkskolekasserna	4
	och för småskoleklasserna	1
	samt för de följande tvenne åren samma ökning eller tillsammans	5
	Summa salar	68

Då de nu tillgängliga salarna äro 46 och det föreslagna skolhuset upptager 22 salar, summa 68, finner man, att redan 2 år efter husets invigning har gränsen för tillgången på lärosalar uppnåtts. Äfven de föreslagna lokalerna för undervisningen i slöjd och huslig ekonomi m. m., komma genast efter husets

N:o 44. *ang. ny folkskolebyggnad.*

uppförande att tagas i anspråk. Det enda öfverflöd, man här skulle kunna tala om, är att ett fåtal småskoleklasser slippa att duplicera under ett par år. För jämförelses skull kan här nämnas att i Eskilstuna dupliceras endast i småskolans första klass, och att i Norrköping bristen på klassrum inskränkte sig vid v.-t. 1911 till 2 och h.-t. till 3 för småskoleklasserna.

Skulle Drätselkammarens förslag om reduktion af barnantalet genomföras i samband med en minskning af salarnas storlek, kommer det nya skolhuset att rymma blott något öfver 800 i stället för 900 barn, hvarigenom ytterligare ett par salar för nya klasser skulle komma att behöfvas. Om nu rådande öfverbefolkning i en del klassrum kan för framtiden undvikas genom succesiv byggnad af behöfliga skolhus, har Folkskolestyrelsen intet att invända mot att skolsalarna få en mindre golfyta än förut, t. ex. 7×9 m. och att rummens höjd därjämte minskas något, förutsatt att ventilationen göres tillräckligt effektiv. Så stor minskning af lärosalarna, som Drätselkammaren föreslagit, kan Folkskolestyrelsen ej medgifva. Huru mycket man än i allmänhet söker att minska klassernas storlek, låter det sig svårligen göra att alltid hålla fast vid en så låg maximisiffra som 41, utan kommer det med all säkerhet att gå så, särskildt tiden närmast före uppförandet af nya folkskolebyggnader, att klasserna bli öfvertaliga, och denna olägenhet skulle än ytterligare ökas genom för trångt utrymme. Folkskolestyrelsen kan ej heller gå med på den af Drätselkammaren föreslagna minskningen af salarna för småskolan. I dessa salar kommer det sannolikt att alltid dupliceras, och allt som oftast tagas några af dessa salar i bruk för folkskoleklasser.

För jämförelse kan nämnas att i Lunds nya folkskola, invigd i år, är golfytan i folkskolesalarna för 42 barn 7×10 och småskolesalarna 6,80×8,20; i Malmö äro motsvarande tal för folkskolan 6,7×8,2 och i Eskilstuna 7×10 och för småskolan 6,5×8.

Drätselkammarens tanke att kunna spara in skolbadsanläggningen tror Folkskolestyrelsen icke vara möjlig att genomföra. Stadens badhus uppgifves icke äga utrymme nog att under längre tid än ett eller annat år kunna servera de nödiga baden, om badfrekvensen kommer att stiga så som den gjort under sista året. Det skulle också blifva omöjligt att låta barnen såsom hittills bada under lektionstiderna och blefve besvärligt att få dem samlade på e. m. och öfvervakade i badlokalerna. Någon sådan skyldighet torde knappast kunna läggas på lärarna.

Beträffande kostnaden bör tas i betraktande, att ett bad i badhuset väl också kostar något, och att den högre driftkostnaden för skolbadet icke kan spela någon roll i stadens ekonomi.

Förbindes varmvattenberedaren med lågtrycksånguppvärmningen för skolan blir bränsleåtgången ringa. Vid det nyaste skolbadssystemet, Carl Hanssons system, har det visat sig att 48 barn bekvämt kunna bada i timmen, hvarvid vattenåtgången varit mätt till 5,500 liter och bränsleåtgången till 40 kg. koks, således knappt 1 hl. Vid ett vattenpris af 11 öre pr kbm. (självkostnadspriset här i staden) och 2 kr. pr hl. koks, kommer man till en driftkostnad af 5,4 öre pr bad. Då vid den badform, som här användes (Herrgårdsskolan) vattenåtgången för samma antal barn enligt approximativ beräkning är ungefär 2/3 af den ofvannämnda, sjunker kostnaden till 3,6 öre pr bad. Detta belopp skulle ytterligare kunda sänkas genom att utesluta bassängen, som ej är alldeles nödvändig, och använda endast badstu och en effektivare duschanordning. Hela driftkost-

naden för läsåret med ett bad hvarannan vecka under terminen för den nya skolans omkring 600 folkskolebarn skulle sålunda stanna vid 600 à 700 kronor, däri inberäknadt 75 kronor för tvål och 250 kronor till aflöning för en baderska.

N:o 44 ang. ny folkskolebyggnad.

Anläggningskostnaden behöfver väl ej bli alltför afskräckande, då särskild ångpanna ej behöfves, och då för öfrigt möjligast enkla badform kan användas. Äfven det utrymme, som skolbadet kräfver, får ej värderas alltför högt, då det tages ur en jordvåning och ej kan på annat sätt tillgodogöras.

Då skolbad numera öfverallt i våra större och medelstora städer ingår såsom ett viktigt led i skolhygienen och barnens uppfostran, och då detta behof icke hos oss kan på nöjaktigt sätt tillgodoses annorlunda än genom en badafdelning i det nu planerade folkskolehuset, måste Folkskolestyrelsen vidhålla sitt förslag i detta afseende, möjligen för nödvändig besparing med den ändringen att bassängen uteslutes och badet anordnas såsom badstu med dusch.

Drätselkammaren framhåller arkitekt Hahrs alt. 4 såsom synnerligen beaktansvärdt, och vid den i Stadsfullmäktige förda diskussionen anfördes såsom dess företräden framför alt. 3, att det blir något billigare att uppföra och lättare att tillbygga, att, om det utföres i partier motsvarande behofvet, en del räntebesparingar skulle kunna göras, att trappor undvikas, att alla läsrum få södersol, att byggnaden skulle bli mer estetiskt tilltalande och harmonierande med de omgifvande små egna-hemmen, att den stadionliknande kringbyggda skolgården skulle afhålla barnen från att taga gatorna till lekplats, och att den planterade högre belägna delen utefter skolhuset skulle bereda lärarna en lätt öfversikt öfver barnens lekar. Därtill kan möjligen läggas, att ett envåningshus ger bättre tillfälle till att få salar af varierande dimensioner än ett flera våningars hus.

Hvad då först byggnadskostnaden beträffar, synes den efter Drätselkammarens egna beräkningar bli i det närmaste lika för båda alternativen och räntebesparing kan ej komma ifråga, då byggnaden, såsom Folkskolestyrelsen redan visat behöfves i sin helhet, så snart den kan bli färdig. Häremot synes det Folkskolestyrelsen, att de låga men långa huslängorna komma att redan från början taga en oskäligt stor del af byggnadstomten i anspråk, och att deras utsträckta tak- och väggytor måste förorsaka ökade underhållskostnader. Då alla lärosalarne ligga på nedre botten, fordras kraftigare uppvärmning, och värmledningens längd måste göra den dyrare i utförande och förorsaka ökad bränsleåtgång. Äfven de långa vatten-, gas- och afloppsledningarna blifva sannolikt dyrare än för alt. 3. En eventuell till- eller påbyggnad torde blifva mycket störande för undervisningen, och skulle en sådan lättare kunna försiggå utan obehag efter det rena paviljongsystemet, då de nya husen kunde uppföras på något längre afstånd från de äldre. Vill man emellertid företaga en tillbyggnad, kan detta ske med mindre störningar i alt. 3 än i allt. 4, hvarvid flyglarna utan svårighet kunna ökas med ända till 12 lärosalar. Att läsrummen få södersol har anförts såsom en förtjänst äfven för alt. 3. I detta få några få salar sydost eller väst-belysning, men denna har i Herrgårdsskolan visat sig vara mycket lämplig för skolarbetet.

Att trappor undvikas är en gifven fördel, om ock de flesta lärare eller elever icke ha någon olägenhet af dessa. Äfven alt. 3 torde likväl med en ringa förändring, sannolikt utan ökad kostnad, kunna erhålla en undervåning utan trappa, om slöjdsalar och skolkök kunde flyttas från källaren till ena flygeln och där läggas i en undervåning under gymnastiken eller annorlunda placeras.

N:o 44
ang. ny folkskolebyggnad.

Härom vore en utredning önskvärd. Då salarna i alt. 3 komma att ligga högre än i alt. 4 torde de få en smula bättre (jämnare) belysning och äro mindre utsatta för damm från lekplatsen. De invid en kringbyggd lekplan lågt liggande salarna i alt. 4 torde lätt bli besvärade af damm och störande ljud från planen vid barnens lekar. Hänsyn bör tagas därtill, att småskoleklasserna läsa medan folkskoleklasserna leka och tvärtom. Möjligen blir den instängda gården om vintrarna något mera besvärad af anhopad snö och af snöslask vid blidväder efter snöfall. För att i detta afseende få alt. 4 ur pedagogisk synpunkt möjligt att acceptera fordras med nödvändighet, att väsentliga förändringar vidtagas med afseende på lekplanen, och att utgångar erhållas direkt till lekplanen söder och väster om komplexet.

Huruvida det är fördelaktigt att alla barnen sammanföras på samma strängt begränsade och jämförelsevis trånga lekplan, är svårt att säga; förut har det ansetts såsom en fördel vid Herrgårdsskolan, att barnen genom de 4 utgångarna på ett naturligt sätt hänvisas till olika sidor af det stora huset. Äfven i alt. 3 hafva visserligen barnen samma lekplan, men denna är ojämförligt mycket större, så att barnen kunna här fördela sig i grupper, som hafva plats att leka oberoende af hvarandra.

Den estetiska sidan af frågan har mycket framhållits — kanske mer än nödigt är, då det är fråga om ett skolhus. Folkskolestyrelsen yttrade, då alt. 3 framlades, "att det synes ojämförligt mest tilltalande i estetiskt afseende, hvilket i fråga om en för lång framtid afsedd monumental byggnad på en öppen plats måste tillmätas särskild betydelse". Drätselkammaren anser det motbjudande att på den högt belägna tomten uppföra "en hög kasernlik byggnad"! Arkitekten var förut själf mycket tillfredsställd med sitt alt. 3, men intresserar sig helt naturligt nu för sin nya skapelse. Denna måste ju erkännas vara synnerligen originell, men allt originellt torde på samma gång vara en smula opröfvadt.

Under det somliga äro intagna af beundran för det stadionliknande förslaget, synas andra tro, att anläggningen skulle komma att få utseende af en rad hopbyggda uthus. Om smaksaker bör man ej disputera! Däremot kan befogad anmärkning göras mot Drätselkammarens argumentering. Den säger, att alla omgifvande områden äro bebyggda med mindre egna-hem. Detta är "sanning med modifikation", ty å ömse sidor ligga områden med 2 à 3 vånings-, mer eller mindre barackliknande hus, som skymma de små egna-hemmen. Tomtens omtalade höga läge torde ej komma att göra sig ofördelaktigt gällande, då bakom densamma ligga de trädbevuxna höjderna med Myggbo och Frejaföreningen.

Folkskolestyrelsen kan därför icke anse att tillräckligt tungt vägande skäl äro framlagda för att alt. 3 skall vika för alt. 4. Man bör tänka sig, att stadens utveckling kan göra, att byggnadstomtens utrymme bör sparas för tillbyggnader eller nya paviljonger. Vill staden pröfva ett paviljongsystem eller det Hahrska förslaget alt. 4, torde plats därför böra i tid reserveras väster om staden.

På grund af det anförda får Folkskolestyrelsen hemställa, att Stadsfullmäktige måtte besluta:

att uppdraga åt en särskild kommitté att låta genom arkitekten Erik Hahr uppgöra fullständiga entreprenad-ritningar till ny folkskolebyggnad af sten i stadens östra område i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Folkskolesty-

relsens förslag alt. 3 med iakttagande af de inskränkningar i afseende å lärosalarnas storlek, som Folkskolestyrelsen ofvan antydt, äfvensom de ändringar och förenklingar i öfrigt, som vid en närmare undersökning kunna finnas lämpliga, och att sedermera underställa ritningarna med tillhörande kostnadsberäkningar Stadsfullmäktiges pröfning och afgörande.

N:o 44 *ang. ny folkskolebyggnad.*

Västerås den 21 maj 1913.

Å folkskolestyrelsens vägnar:

Ernst Björkman.

P. Emil Nohrman.

Afskrift.

Då lärarekåren ett föregående år sattes i tillfälle att yttra sig angående föreslagen skolbyggnad vid Ängsgärdet, uttalade den sig för det så kallade alternativ 3, emedan detta syntes hafva största fördelar och minsta nackdelar. Fördelarna voro enligt kårens mening de bättre *lokalanordningarna* och de *större utvecklingsmöjligheterna.*

Kåren har nu ställts inför ett nytt skolbyggnadsförslag, det så kallade alternativ 4.

Vid en jämförelse mellan dessa alternativ i skoltekniskt afseende visar det sig, att båda förslagen ha rätt väsentliga likheter, men därjämte att alternativ 4 enligt kårens mening har vissa såväl förtjänster som olägenheter hvilka böra tagas i betraktande. Kåren vill därför i korthet framhålla följande synpunkter:

Frånsett att det hela i alternativ 4 förlagts på ett bottenplan, äro lokalernas antal och anordning i båda alternativen i hufvudsak lika. Utvecklingsmöjligheterna likaså.

Fördelar med alt. 4 äro:

1. Frånvaron af trappuppgångar.
2. Anordning med flera utgångar.
3. Lättare utrymmande af lokalerna.
4. Slöjdsalarnas bättre förläggning.

Såsom *olägenheter* torde man kunna anse:

1. Skolplanens relativt trånga utrymme. (Olägenheten af denna art torde möjligen kunna delvis undanröjas sålunda att gossarna t. ex. sattes att läsa i salarna närmast planen för de tillämnade skolträdgårdarna med utgångar till denna plan, som då skulle kunna anordnas till en lekplan för gossar).
2. Golfytan i nedervåning utan varm undervåning.
3. Besvärande dammassor i ett flertal läsesalar från den utanför liggande gården.

N:o 44
ang. ny folkskolebyggnad.

4. Större mängder smuts indragas på nedre botten.
5. Anhopning af snömassor å samma gård vid större snöfall.
6. Störande af lektionerna i ett afsevärt antal salar i händelse af olika rasttider för folk- och småskolan.

Då en skolbyggnad enligt alternativ 4 är en tämligen opröfvad anordning, anser sig kåren ej kunna definitivt uttala sig för eller emot ett sådant förslag utan vill endast inför Folkskolestyrelsen framlägga ofvanberörda synpunkter i frågan. Däremot framstår det för oss såsom en *hufvudsak,* att skolbyggnaden med allra första kommer till stånd och gifves den omfattning, som Folkskolestyrelsen föreslagit. Duplikation i folkskolan medför nämligen enligt all erfarenhet betydande nedgång i resultatet af undervisningen. Att skolans nödvändiga behof af undervisningslokaler verkligen kräfver omedelbart utförande af byggnadsförslaget *i sin helhet,* framgår af det förhållandet, att, sedan huset tagits i bruk, likväl 6 à 12 klasser enligt gjorda beräkningar nödgas duplicera.

Rätt afskrifvet betygar i tjänsten

P. Emil Nohrman.

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar.

1913 Den 29 Maj IX

N:o 45.

Magistratens framställning om beviljande af pension åt Rådmannen F. C. Hennichs änka.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med öfverlämnande af en från änkan efter aflidne illiterate rådmannen stadsfogden Frans Conrad Hennichs Fru Thérèse Hennichs, född Vanselow, till Magistraten ingifven ansökning därom att Magistraten ville bereda henne en årlig pension af 500 kronor att under hennes lifstid utgå från och med månaden efter hennes mans död den 24 April 1913,

får Magistraten härmed hos Stadsfullmäktige hemställa att Stadsfullmäktige måtte besluta,

att från Magistratens Ämbets- och tjänstemäns pensionsfond skall årligen, räknadt från och med den 1 innevarande Maj, under Änkefru Hennichs lifstid, så länge hon lefver ogift, utgå en pension af 500 kronor att utbetalas med 125 kronor hvarje den 1 Juli, 1 Oktober, 1 December och 1 April.

Beträffande pensionsbeloppet får Magistraten erinra, att Hennichs, som sedan år 1884 varit Stadsfogde i staden och år 1891 valdes till illiterat rådman härstädes, från staden i löneförmåner efter senaste löneregleringen uppburit såsom rådman 1,000 kronor och såsom stadsfogde 2,000 kronor tillika med två ålderstillägg af tillsammans 600 kronor; att nämnda fond vid innevarande års början uppgick till ett belopp af 46,183 kronor 62 öre, och att ingen pension från fonden för närvarande utgår samt att senast utgående pension till rådmansänka, eller änkan efter Rådman Hjulström, hvilken bestämdes år 1869, utgått med 150 kronor årligen.

Västerås rådhus den 15 Maj 1913.

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

N:o 45
ang. pension åt Rådman Hennichs änka.

Till Magistraten i Västerås.

Sedan min man Stadsfogden och illiterate Rådmannen F. C. Hennichs den 24 April 1913 aflidit får jag härmed vördsamt anhålla att Magistraten ville bereda mig en årlig pension af 500 kronor att från och med månaden efter min mans död under min lifstid utgå.

Västerås den 15 Maj 1913.

Thérèse Hennichs,
f. *Vanselow.*

N:o 46.

Magistratens framställning ang. ny lönestat för Stadsfogden.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Enligt den för Stadsfogden i staden nu gällande lönestat, hvilken af Stadsfullmäktige beslutats vid sammanträden den 26 November och 21 December 1908 samt af Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 26 Februari 1909 fastställts, hafva Stadsfogdens i staden löneförmåner från och med år 1909 utgått med 2,000 kronor för år med två ålderstillägg hvartdera à 300 kronor efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring med föreskrift tillika att Stadsfogden skulle dessutom erhålla antingen tjänstelokal på stadens bekostnad eller ock ett kontant hyresbelopp af 300 kronor, hvilket belopp ej inberäknats i löneförmånen.

Då Stadsfullmäktige fattade sitt ofvannämnda beslut var Stadsfogdetjänsten förenad med den efter Stadsfogden och rådmannen Hennichs numera indragna illiterate rådmansbefattningen i staden, för hvilken senare tjänst utgått en aflöning af 1,000 kronor per år. Detta förhållande torde hafva föranledt till att Stadsfogdens löneförmåner bestämdes till ofvannämnda grundlön, hvilken med afseende å de anspråk, man har rätt att ställa å Stadsfogdens utbildning för den grannlaga verksamhet, han har att utöfva, måste anses låg och att hvarje ålderstillägg för Stadsfogden bestämdes till allenast 300 kronor, ehuru desamma till Stadsfiskalen utgå med 500 kronor.

Då det är af vikt att Stadsfogdens löneförmåner så bestämmas att Stadsfogden, hvilken jämväl har stor uppbörd om hand, i och för sin utkomst icke blir nödgad att söka sig bisysselsättningar, som kunna menligt inverka på hans tjänstebefattning, hemställer Magistraten att Stadsfullmäktige måtte för sin del besluta

att kontanta aflöningen till Stadsfogden i Västerås skall från och med år 1914 utgå med 2,500 kronor för år; *att* Stadsfogden skall äga åtnjuta två ålderstillägg hvartdera à 500 kronor efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring samt *att* i öfrigt skall gälla hvad föreskrifvits i afseende å rätt för

Stadsfogden till erhållande af tjänstelokal eller hyresbidrag samt angående löneförmånernas uppdelande i lön och tjänstgöringspenningar. N:o 46 ang. ny lönestat för Stadsfogden.

Magistraten bifogar en tablå upptagande löneförmån för Stadsfogdar i med Västerås jämnställda städer.

Västerås rådhus den 21 Maj 1913.

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

Tablå öfver stadsfogdarnas i med Västerås jämförliga städer löneförmåner.

Malmö: 89,719 inv.

1:sta Stadsfogden:

Lön	3,000: —	
Tjänstgöringspenningar	1,500: —	
Ett ålderstillägg efter 5 år	500: —	
» » à 500: — efter ytterligare 5 år. För ett halft år	250: —	5,250: —
Arvode till vikarie vid semester		150: —

2:dra Stadsfogden:

Lön	2,000: —	
Tjänstgöringspenningar	1,000: —	3,000: —
Två ålderstillägg efter 5 och 10 års tjänsgöring à 500: —		
Arvode till vikarie vid semester		100: —

Inga sportler.

Norrköping: 46,629 inv.

Lön	3,500: —
Sportler, c:a	800: —

Helsingborg: 33,225 inv.

Lön	2,500: —
däri inräkn. två ålderstillägg à 500: — hvartdera.	
Sportler (år 1912)	8,835. 67

Gefle: 37,719 inv.

Lön	1,500: —	
Tjänstgöringspenningar	1,000: —	2,500: —
Två ålderstillägg à 500 hvardera efter 5 och 10 år.		
Sportler, c:a		200: —

Örebo: 31,066 inv.

Lön	2,500: —
Sportler, c:a	4,500: —

N:o 46

ang. ny lönestat för Stadsfogden.

Uppsala: 26,586 inv.			Jönköping: 27,226 inv.		
Lön	1,200: —		Lön	1,500: —	
Tjänstgöringspenningar	800: —	2,000: —	Tjänstgöringspenningar	1,000: —	2,500: —
Ett ålderstillägg à 500 efter 5 år.			Två álderst. à 500: — efter 5 och 10 år.		
Sportler, c:a		800: —	Sportler, c:a		2,400: —

Borås: 21,997 inv.			Halmstad: 18,297 inv.		
Lön		2,500: —	Lön	1,500: —	
Sportler, c:a		2,000: —	Tjänstgöringspenningar	500: —	2,000: —
			Sportler, c:a		2,000: —

Linköping: 23,021 inv.			Landskrona: 16,265 inv.		
Lön	1,700: —		Lön	1,500: —	
Tjänstgöringspenningar	800: —	2,500: —	Tjänstgöringspenningar	1,000: —	2,500: —
Två álderst. à 500: — efter 5 och 10 år.			Två álderst. à 500: — efter 5 och 10 år.		
Sportler, c:a		500: —	Sportler, c:a		1,500: —

Uddevalla: 12,736 inv.		Söderhamn: 11,439 inv.	
Lön	1,200: —	Lön	2,000: —
Tillika kronouppbördskassör.		Sportler, c:a	200: —
		Fritt tjänsterum.	

Karlskrona: 27,496 inv.		Västerås: 20,881 inv.	
Lön	1,700: —	Lön	2,000: —
Tjänstgöringspenningar	1,500: —	Två ålderst. à 300: — efter 5 och 10 år.	
Skrifmateriel	200: —	Kontant hyresbidrag	300: —
Sportler, c:a	2,600: —	Sportler, c:a	1,700: —

Falun: 11,691 inv.		
Lön	1,200: —	
Tjänstgöringspenningar	500: —	1,700: —
Sportler, c:a		400: —
Tillika stadsfiskal.		

Västerås den 21 Maj 1913.

Ex officio:

Helge Cronholm.

N:o 47.

Drätselkammarens förslag ang. försäljning af området Bellevue.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I skrifvelse till Drätselkammaren den 31 sistlidne mars hade ingeniören Hj. Schultz anhållit att få af staden inköpa ett mindre tomtområde till den å stadens mark belägna villan Bellevue å västra området, hvilken han inköpt med åtföljande arrenderätt till hela Bellevueområdet intill den 31 december 1926 enligt arrendekontrakt med staden. Drätselkammaren beslöt samma dag remittera skrifvelsen till stadsplanekommittén för yttrande angående kvarter och gatuindelning inom området ifråga, och har kommittén i anledning häraf inkommit med bilagda skrifvelse af den 15 innevarande maj.

Med anledning häraf får Drätselkammaren anhålla om Stadsfullmäktiges bemyndigande att, på sätt Drätselkammaren finner lämpligt, försälja hela Bellevueområdet jämte en del intill liggande, staden tillhörig mark, som för en lämplig tomtindelning kan komma att erfordras, däraf till ägaren af Bellevue det tomtområde, som med honom kan öfverenskommas, under villkor, att han medgifver, att det nu gällande arrendekontraktet i sin helhet annuleras.

Västerås den 15 Maj 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Brovaldh.

Till Drätselkammaren i Västerås.

Sedan Drätselkammaren till stadsplanekommittén öfverlämnat en framställning angående upplåtande till försäljning af en del utaf det staden tillhöriga området hvarå villan Bellevue är uppförd samt anhållit om kommitterades yttrande angående plan- och tomtindelning af samma område, få kommitterade härmed, med öfverlämnande af karta, upprättad å stadsingeniörskontoret, meddela, att kommitterade för sin del icke har något att erinra mot å samma karta inlagda förslag till gator kring området, samt beträffande tomtindelning därå anföra, att enligt kommitterades åsikt det vore lämpligast att staden tillhöriga området delades endast i tre tomter, däraf en österut och två mot väster angränsande lägenheten Hasselbacken. Terrängens beskaffenhet omöjliggör dock ej att den östra tomten ytterligare delas i två tomter, en åt norr och en åt söder.

Västerås den 15 Maj 1913.

På stadsplanekommitterades vägnar:

John Karlsson.

Theofil Öberg.

N:o 48.

Drätselkammarens förslag ang. inköp af egendomen Kristiansborg och exploatering af en del af samma egendom.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan inom Drätselkammaren fråga väckts om att för stadens räkning förvärfva den af direktören Axel Sundström nyligen inköpta, inom stadens område belägna egendomen Kristiansborg, har direktör Sundström i skrifvelse till Drätselkammaren denna dag förklarat sig villig öfverlåta sitt köp af egendomen på staden under de villkor, som i skrifvelsen finnas närmare angifna.

Drätselkammaren anser ett förvärf af ifrågavarande egendom, som enligt tillgängliga uppgifter har en sammanlagd areal af något öfver 200 tunnland, däraf 147 tunnland åkerjord, för staden synnerligen förmånligt, därest staden utnyttjar egendomen för upplåtelser af byggnadstomter och för sådant ändamål omedelbart vidtager åtgärder för försäljning af de delar af densamma, som ligga närmast det nu bebyggda stadsområdet. Detta synes äfven hafva varit säljarens afsikt med en del af de villkor han för försäljningen uppställt.

Hvad dessa villkor närmare beträffar, har Drätselkammaren intet att erinra emot de under mom. 1 och 2 i herr Sundströms skrifvelse antecknade villkoren. Den söder om hufvudbyggnaden liggande delen af egendomen, hvilken redan blifvit planlagd för bebyggande, utgöres af ett nästan intill stadsplanen inskjutande, vackert och väl beläget område om cirka 11 tunnland, som i händelse detsamma blir försedt med nödiga ledningar, synes böra vara mycket begärligt för egnahemsbyggare. Därjämte torde vara lämpligt att jämväl, så snart ske kan, indela något eller några längre bort belägna områden, som kunna tillhandahållas för billigare pris än det först omförmälda.

Vidkommande det under mom. 3 i herr Sundströms skrifvelse antecknade villkoret anser Drätselkammaren icke att den angelägenhet, som däri afses bör sammanblandas med köpet af Kristiansborg, hvarför Drätselkammaren afstyrker detsammas antagande, detta helst som direktör Sundström förklarat att han, äfven om förevarande villkor icke af staden antages, är villig att på öfriga villkor öfverlåta köpet på staden. Dock anser sig Drätselkammaren böra meddela, att, om Stadsfullmäktige skulle önska att, på sätt expeditören Kättström m. fl. nyligen motionerat, återförvärfva tomten N:o 111 i södra kvarteret, detta icke torde kunna ske, utan att staden därför får betala det högre pris som tomten vid bytet kommer att betinga.

Drätselkammaren får sålunda hemställa, att Stadsfullmäktige måtte besluta

att uppdraga åt Drätselkammaren att af direktören Axel Sundström inköpa egendomen Kristiansborg för ett pris af 200,000 kronor med tillägg af ränta och herr Sundströms öfriga omkostnader för egendomens förvärfvande,

att gifva Drätselkammaren bemyndigande att omedelbart försälja till byggnadstomter den

del af egendomen, som ligger söder om hufvudbyggnaden och som redan blifvit indelad till kvarter och tomter äfvensom att låta indela till tomter och försälja andra för tomtupplåtelser lämpliga delar af Kristiansborg, allt med rätt för Drätselkammaren att därjämte försälja de delar af staden förut tillhörig intill egendomen gränsande mark, som erfordras för erhållande af lämpliga kvartersfigurer;

N:o 48 *ang. inköp af Kristiansborg m. m.*

att till Drätselkammarens förfogande ställa ett förslagsanslag af 50,000 kronor för utdragande af nödiga aflopps-, vatten-, gas- och elektriska ledningar till de indelade områdena; samt

att såväl erforderliga medel för inköp af egendomen som sagda förslagsanslag å 50,000 kronor skola utgå af reserverade köpeskillingsmedel.

Västerås den 22 Maj 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Browaldh.

Till Drätselkammaren, Västerås.

Sedan inom Drätselkammaren fråga väckts om att för stadens räkning inköpa den mig tillhöriga egendomen Kristiansborg får jag härmed förklara mig villig öfverlåta mitt köp af egendomen på staden och att därvid köpeskillingen bestämmes till samma belopp, jag gifvit för egendomen, 200,000 kronor med tillägg af mina ränteutgifter och öfriga omkostnader såsom för lagfart m. m. samt under villkor

1:o) att Drätselkammaren erhåller Stadsfullmäktiges bemyndigande att omedelbart försälja till byggnadstomter den del af egendomen, som ligger söder om hufvudbyggnaden och som redan blifvit indelad till kvarter och tomter äfvensom att låta indela till tomter och försälja andra för tomtupplåtelser lämpliga delar af Kristiansborgs område, allt med rätt för Drätselkammaren att därjämte försälja de delar af staden förut tillhörig intill egendomen gränsande mark, som erfordras för erhållande af lämpliga kvartersfigurer;

2:o) att till Drätselkammarens förfogande ställes ett förslagsanslag af 50,000 kronor för utdragande af nödiga aflopps-, vatten-, gas- och elektriska ledningar till de indelade områdena; samt

3:o) att i händelse Västerås teateraktiebolag återlämnar till staden tomten N:o 111 i södra kvarteret, som Stadsfullmäktige beslutit försälja till bolaget, staden

N:o 48 *ang. inköp af Kristiansborg m. m.*

tecknar ytterligare aktier för den merkostnad, bolaget får vidkännas för förvärfvandet af den för teaterbyggnad mera lämpliga tomten i hörnet af Slotts- och Västgötegatorna.

Västerås den 22 Maj 1913.

Axel Sundström.

N:o 49.

Drätselkammarens anhållan om anslag till uppgörande af plan för ordnande af Mariaberget och tomterna däromkring.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Då anbud till Drätselkammaren inkommit å inköp af vissa tomter vid Mariaberget, men Drätselkammaren anser, att några försäljningar af tomter där icke bör ifrågakomma, förr än en enhetlig plan blifvit uppgjord till hela Mariabergets ordnande samt en sådan icke torde kunna erhållas utan särskilda kostnader för staden, får Drätselkammaren anhålla,

att Stadsfullmäktige måtte till Drätselkammarens förfogande ställa ett anslag af 500 kronor att utgå af innevarande års förslagsanslag, för uppgörande af en enhetlig plan till Mariabergets ordnande för bebyggande.

Västerås den 22 Maj 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Browaldh.

N:o 50.

Hälsovårdsnämndens framställning om höjdt anslag till vård af medellösa lungsjuka.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Då antalet medellösa lungsjuka, som varit i behof af vård, öfverstigit för året gjorda beräkningar och det af Stadsfullmäktige för sådan sjukvård beviljade anslag i följd häraf befunnits otillräckligt, får Hälsovårdsnämnden, för att icke

nödgas afslå dylika personers ansökningar om intagande och vård å sjukhust härmed hos Stadsfullmäktige hemställa om ett förslagsanslag för ofvannämnd, ändamål af 2,000 kronor. N:o 50 *ang. anslag till medellösa lungsjuka.*

Västerås den 21 Maj 1913.

På Hälsovårdsnämndens vägnar:

John Karlsson.

Thorsten Nilsson.

N:o 51.

Hälsovårdsnämndens framställning ang. täckande af uppkommen brist i nämndens stat samt höjdt anslag för innevarande år till epidemisjukvården.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med anledning af från stadskamrerarekontoret till Hälsovårdsnämnden inkommen tablå öfver nämndens inkomst- och utgiftsstat för åren 1911 och 1912, utvisande en sammanlagd brist af 13,603 kronor 52 öre, får Hälsovårdsnämnden till förklaring af bristens uppkomst andraga följande.

En granskning af tablån ifråga gifver vid handen, att den af Hälsovårdsnämnden för den s. k. allmänna hälsovården uppgjorda utgiftsstat i endast obetydlig mån — eller med tillhopa 687 kronor 91 öre — öfverskridits. Den uppståndna bristen härrör sålunda till i det närmaste hela sitt belopp från de utgifter, som förorsakats af epidemisjukvården. Utgiftsstaten för denna sjukvård upprättas emellertid, af lätt insedda skäl, på bas af de förhållanden, hvilka äro att betrakta såsom de normalt rådande — där ej särskilda omständigheter vid tiden för utgiftsstatens uppgörande nödvändiggöra en annan beräkningsgrund. Vid sådant förhållande torde orsakerna till den nu uppkomna bristen med lätthet låta sig skönja. Granskar man nämligen epidemirapporterna för åren 1911 och 1912, framgår af dessa, dels att en år 1910 utbruten skarlakansfeberepidemi fortsatte under de två första månaderna af år 1911, dels att i augusti sistnämnda år utbröt en barnförlamningsepidemi, som fortfor under fyra månader, och dels slutligen att staden 1912 hemsöktes af en omkring 3 månader lång skarlakansepidemi. De poster i utgiftsstaten, som öfverskridits, äro sådana, hvars storlek röna intryck af ofvanberörda omständigheter; och inträffande af så långa och svåra epidemier som de nämnda låter sig icke beräkna, utan måste alltid gifva upphof till en kassabrist. Också är det icke endast Västerås stad, som under de gångna åren åsamkats oberäknadt höga utgifter för hälsovården, utan detsamma gäller äfven öfriga orter inom länet.

På grund af hvad som sålunda andragits, hemställer Hälsovårdsnämnden, det Stadsfullmäktige ville utanordna de till bristens täckande erforderliga medel eller 13,603 kronor 52 öre.

N:o 51 *ang. anslag till epidemisjukvården.*

Som därjämte under innevarande år utbrutit en svårare difteriepidemi, hvilken åsamkat en rubbning af de för årets utgiftsstat gjorda beräkningsgrunder, får Hälsovårdsnämnden anhålla om ett förslagsanslag å 5,000 kronor för bestridande af de genom epidemien i fråga uppkomna, oberäknade utgifter.

I samband härmed vill Hälsovårdsnämnden äfven framhålla nödvändigheten af att frågan om epidemisjukhusets utvidgning med det snaraste må finna sin lösning. Att plats saknats å epidemisjukhuset, har nämligen, bortsedt från därigenom uppstånda olägenheter i sjukvårdshänseende, i icke ringa mån bidragit till fördyrande af ifrågavarande sjukvård. Särskilda sjuklokaler ha nämligen måst förhyras, hvilket haft till följd att inventarier m. m. måst anskaffas och särskilda anordningar vidtagas för mathållningen inom de provisoriska sjukstugorna — omständigheter som tydligtvis måste verka fördyrande. Antalet af den extra personal, som för sjukvård m. m. måst anställas, torde äfven genom berörda förhållande hafva blifvit något större än eljest erforderligt varit.

Västerås den 10 April 1913.

På Hälsovårdsnämndens vägnar:

John Karlsson.

Thorsten Nilsson.

Västerås 1913, Westm. Allehs Boktryckeri.

N:o 52.

Vatten- och Gasverksstyrelsens framställning ang. afsättande af plats för nytt gasverk samt ang. anslag till vissa anordningar i nuvarande gasverket jämte Drätselkammarens utlåtande i en del af ärendet.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 29 nästlidne maj beslutat bordlägga en af Vatten- och Gasverksstyrelsen hos Stadsfullmäktige gjord framställning dels om afsättande af visst område för ett nytt gasverk, dels ock angående beviljande af ett anslag af lånemedel å 28,000 kronor till nyanskaffningar och förbättringar vid nuvarande gasverket i enlighet med ett vid framställningen fogadt kostnadsförslag, har Vatten- och Gasverksstyrelsen, under förmälan, att behofvet af berörda anskaffningar och förbättringar vid nuvarande gasverket vore synnerligen trängande, anhållit, att Drätselkammaren ville utan remiss afgifva utlåtande i denna del af ärendet; och får Drätselkammaren i anledning häraf, på de skäl Vatten- och Gasverksstyrelsen anfört, tillstyrka, att Stadsfullmäktige måtte bifalla Vatten- och Gasverksstyrelsens ifrågavarande framställning, i hvad densamma afser beviljande af anslag till nyanskaffningar och förbättringar vid nuvarande gasverket.

Västerås den 6 juni 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Då Stadsfullmäktige år 1905 af dåvarande Gaslysnings A.-B. inköpte gas- och elektricitetsverken, uppdrogo Stadsfullmäktige samtidigt åt Drätselkammaren att inkomma med förslag till nytt gasverk. På grund häraf införskaffade Drätselkammaren Vatten- och Gasverksstyrelsens uttalande i frågan, och återfinnes såväl detta som Drätselkammarens yttrande i ärendet å sid. 101—103 i Stadsfullmäktiges handlingar för 1906. Med anledning af dessa yttranden beslöto Stadsfullmäktige den 21 juni samma år, att intill den tid, då nytt gasverk

N:o 52

ang. plats för nytt gasverk och anordningar i gamla gasverket.

komme till uppförande plats härför skulle reserveras såväl å Kungsängen, belägen öster om hamnen, som ock å den s. k. Gästgifvarevreten å stadens västra utmark mellan Stensborg och Karlberg, hvarjämte Stadsfullmäktige uppdrogo åt Vatten- och Gasverksstyrelsen att inkomma med dels särskild sakkunnig utredning beträffande ungefärliga kostnaderna för nytt gasverk å nyssnämnda platser, dels ock särskildt yttrande rörande såväl dessa platsers lämplighet för ändamålet som ock möjligheten af nuvarande gasverkstomtens fortsatta användande för gasverk, om den tillökades med norra delen af varmbadhusets tomt. Rörande nuvarande gasverkstomtens fortsatta användande lät Vatten- och Gasverksstyrelsen genom ingenjör R. Ahlsell i Stockholm verkställa en utredning, hvilken Styrelsen jämte eget yttrande öfverlämnade till Stadsfullmäktige den 20 april 1907; se Stadsfullmäktiges handlingar sid 45—49 för samma år.

Omsättningen vid gasverket är numera så omfattande, att förutom en del utvidgningar inom nuvarande verket äfven en ny gasklocka är af behofvet. Då klockan skall placeras på platsen för nya verket, måste platsen redan nu utses.

Enligt upprättadt kostnadsförslag (bil. A) gå kostnaderna för nytt verk

å Gästgifvarevreten på	c:a 540,000	kr.
„ Kungsängen „	„ 500,000	„

I ofvanstående summor ingår ej kostnaden för tomterna.

Då Vatten- och Gasverksstyrelsen år 1906 uttalade sig i frågan rörande plats för nytt gasverk, hade Styrelsen låtit verkställa markundersökning å Kungsängen mellan järnvägen och regementets område, och hade det visat sig, att djupet till fast botten i allmänhet vore 10 till 11 meter. Med framhållande af dessa ogynnsamma grundförhållanden gjorde Styrelsen det uttalandet, att denna plats icke borde tagas i anspråk för nytt gasverk. Sedermera har emellertid Styrelsen fått sin uppmärksamhet riktad på en annan plats å Kungsängen närmare Mälaren intill Viksängs-vägen, hvilken Styrelsen anser vara synnerligen lämplig för en blifvande gasverksanläggning. Då grundförhållandena där äro goda med ett medeldjup af 2—3 meter till fast botten, har Styrelsen i kostnadsförslaget räknat med ett verk på denna plats. Visserligen måste marken därstädes något höjas, men kan detta ske genom uppmuddring af sjön. Som af förslaget framgår ställa sig kostnaderna för verkets uppförande å Kungsängen lägre än å Gästgifvarevreten, beroende på Kungsängens närmare läge intill staden och hamnen, hvarigenom såväl hufvudledningen som ock kostnaderna för kajanordningar o. d. blifva billigare. Förbindelse med järnvägen torde också i framtiden utan svårighet kunna erhållas.

Grundförhållandena å Gästgifvarevreten äro goda, men erfordras på grund af höjdskillnader i terrängen en del schaktnings- och sprängningsarbeten, som gör, att kostnaderna för byggnaderna ej äro insatta med högre belopp för Kungsängen än för Gästgifvarevreten.

År 1906 förordade Styrelsen Gästgifvarevreten såsom lämpligaste platsen för nytt gasverk. Detta skedde hufvudsakligen på grund af goda grundförhållanden därstädes, men, då numera plats med god grund påträffats å Kungsängen, som jämväl ur kostnadssynpunkt och rent tekniska skäl är att föredraga, får Styrelsen förorda Kungsängen som plats för nytt gasverk.

Det område, som bör afsättas för nya verket, anser Styrelsen icke bör tagas mindre än 30000 kvm. Ett område af denna storlek rymmer ett verk för

en dygnsproduktion af intill 20000 kbm. År 1906 var högsta dygnsproduktionen 1300, år 1912 2700 och år 1920 är den beräknad till 5250 kbm. Som jämförelse får Styrelsen meddela, att vid följande gasverk tomtarean utgör:

N:o 52 *ang. plats för nytt gasverk och anordningar i gamla gasverket.*

i Kristianstad	c:a	27,000 kvm.
i Kalmar (verket byggdes år 1906)	„	20,000 „
i Eskilstuna (verket byggdes år 1910)	„	25,375 „

Beträffande tiden, då nytt gasverk måste anläggas är denna beroende på blifvande anslutning och gamla verkets produktionsförmåga. Bilaga B utvisar produktionen vid gasverket fr. o. m. år 1900. Med tillhjälp af sannolikhetskurfvor är produktionen beräknad för de närmast kommande åren.

Af gasverkets ugnar och apparater motsvara, per dygn räknat, storleken af ugnarna, om en

står i reserv, hvilket alltid bör vara fallet,	c:a	2,200 kbm.
och utan reserv	„	3,500 „
kylarna	„	7,000 „
ammoniaktvättarna	„	6,500 „
gassugaren	„	2,500 „
reningskistorna	„	6,000 „
stationsgasmätaren och tryckregulatorn	„	4,000 „

Af bil. B framgår, att verket först år 1920 skulle ernå en högsta dygnsproduktion af c:a 5,000 kbm. Genom vissa i bilaga C upptagna utvidgningar i verket skulle detta kunna tjänstgöra till denna tid.

År 1912 uppgick högsta dygnsproduktionen till 2,700 kbm. Verket måste sålunda omedelbart utrustas med ännu en ugn och en gassugare med tillhörande elektrisk motor och regulator. Därjämte bör detsamma vid nuvarande omsättning äga en tjärafskiljare. En ny gasklocka är äfven af behofvet. Gasklockerymden bör motsvara minst 60 % af högsta dygnsproduktionen, och skulle således för 1912 hafva erfordrats c:a 1,600 kbm. klockrymd, men rymmer nuvarande klockan endast 1,000 kbm.

Plats finnes i retorthuset för ännu en ugn på 8 retorter, hvarjämte vid retorthusets västra gafvel ytterligare plats kan beredas för en dylik ugn, som först år 1916 eller 1917 skulle erfordras. Antalet ugnar blir då 5 st. med tillsammans 35 retorter. Häraf kunna c:a 27 retorter samtidigt vara i drift och med dessa 5,000 kbm. gas tillverkas per dygn.

Då stationsgasmätaren och tryckregulatorn under den kortare tid på året, när produktionen är som störst, torde kunna något öfverbelastas, skulle alltså efter dessa utvidgningar verkets produktionsförmåga motsvara c:a 5,000 kbm.

De i kostnadsförslaget bil. C upptagna nyanskaffningar och arbeten, slutande på 28,000 kronor, böra verkställas omedelbart, enär i annat fall driftstöringar äro att befara. Anskaffandet af ny gasklocka med tillhörande hufvudledning mellan denna och verket är äfvenledes af brådskande art, men anser Styrelsen, att platsen för nya verket först bör bestämmas, innan mera detaljerade utredningar rörande härför erforderliga kostnader m. m. verkställas.

På grund af det i föregående anförda får Styrelsen hemställa, att Stadsfullmäktige ville

dels besluta, att det område å Kungsängen, hvilket visas å bifogade karta, bilaga D, och

N:o 52
ang. plats för nytt gasverk och anordningar i gamla gasverket.

äger en yta af c:a 30,000 kvm., måtte afsättas som plats för nytt gasverk,

dels också bevilja ett anslag af 28,000 kronor till de i kostnadsförslaget, bilaga C, upptagna nyanskaffningar och förbättringar vid gasverket att utgå af lånemedel.

Västerås den 23 maj 1913.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

Martin Jonsson.

Gerh. Gustafsson.

Bil. C.

Kostnadsförslag å en st. ugn jämte diverse apparater med tillhörande ledningar m. m. för Gasverket.

1 st. 8 retorters ugn med skorsten, ledningar och rökkanal	14,000: —
1 „ gassugare för 200 mm. anslutning, 280 kbm. gasgenomgång i timmen (flyttas till nya verket)	1,200: —
1 „ elektrisk likströmsmotor à 6,5 hkr., 1,375 hvarf med spännlinjaler, remskiva, pådragsmotstånd och elektriska ledningar (flyttas till nya verket)	580: —
För verkets gassugare och elektriska motorer erforderliga transmissioner, däri äfven inberäknadt trappremskifvorna för gassugarna	700: —
1 st. förbigångsregulator till gassugaren, 200 mm. anslutning (flyttas till nya verket)	750: —
1 „ tjärtvättare för 250 mm. anslutning, med reservklocka och öfrigt tillbehör (flyttas till nya verket)	1,950: —
Erforderliga ledningar inom verket	1,500: —
1 st. 235 mm. skifventil, 1 st. 225 mm. förbigångslucka, tjärbyttor m. m. (flyttas till nya verket)	1,000: —
Fundament och pallningar under ledningarna	300: —
1 st. lufttillsättningsapparat (flyttas till nya verket)	450: —
Montering af apparater och ledningar jämte målning af apparaterna	500: —
Värme- och vattenledningar samt ledningar för elektrisk belysning	340: —
Erforderliga byggnadsarbeten, såsom flyttning af väggar, upptagning af dörrar, inläggning af golf, iordningställande af badrummet	2,000: —
Tillbyggnad af det å hamnområdet belägna regenerationshuset	1,000: —
Oförutsedda kostnader	1,730: —
Kronor	28,000: —

Västerås i maj 1913.

Gerh. Gustafson.

N:o 53.

Herrar Bäckmans och Lindströms bordlagda motion ang. inköp af egendomarna Karlberg, Malmaberg och Gideonsberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Då staden under de senaste 20 åren mer än fördubblats och de områden, som legat närmast omkring stadsplanen, hvilka varit i enskildas ägo, styckats och bebyggts men ej efter någon planmässig beräkning, hvilket staden mer än en gång blifvit i tillfälle att erfara, då någon af dessa nybyggda delar på ett eller annat sätt måst förenas med det planlagda området vid såväl gators ordnande som ock ledningars framdragande, hvilket förorsakat staden dryga kostnader; på grund af att staden ej kunnat utöfva någon kontroll, så synes det, som om rätta sättet varit, att staden hade förvärfvat sig dessa områden för att sedan ordna det hela till så väl stadens som de byggandes fördel, samtidigt som tomtpriserna ej behöft oskäligt uppskrufvas.

Då nu dessa områden redan äro bebyggda och byggnadsverksamheten tenderar att utsträcka sig till andra områden, torde det väl vara på tiden att göra något i denna sak för att förvärfva dessa områden, som ännu finnas kvar och möjligen kunna stå till förfogande för staden, för att, som nämnts, kunna ordna det hela fullt planmässigt. Staden är äfven inom den närmaste tiden i behof af, att för egen del se till, att lämpliga områden finnas för en del sakers ordnande, såsom en ny begrafningsplats m. m.

På grund af det anförda så föreslå vi, att Stadsfullmäktige måtte gifva Drätselkammaren i uppdrag att utreda och till Stadsfullmäktige inkomma med förslag om inköp af egendomarna Karlberg, Malmaberg och Gideonsberg.

Västerås den 29 maj 1913.

Carl Bäckman. **Aug. Lindström.**

N:o 54.

Framställning från Tekniska skolans styrelse om beviljande af pension åt skolföreståndaren Hans Larssons änka.

Till Magistraten i Västerås.

På grund af närslutna protokollsutdrag och med bifogande af protokollsutdrag från Drätselkammaren anhålles härmed vördsamt, att Magistraten ville till Stadsfullmäktige befordra inneliggande skrifvelse.

Västerås den 5 juni 1913.

Claës Wersäll.

Sven Samuelsson.

N:o 54

ang. pension åt skolföreståndare H. Larssons änka.

RESOLUTION.

Magistraten, som icke ansett sig böra vägra bifall till skolstyrelsens därom gjorda framställning, öfverlämnar dessa handlingar till Stadsfullmäktige, som i ärendet behagade fatta beslut.

Västerås Rådhus den 9 juni 1913.

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

Victor Åsberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med lifligt erkännande af de synnerligen stora förtjänster, som direktör Hans Larsson nedlagt först såsom organisatör af Centralslöjdskolan och Tekniska skolan i Västerås och sedan under sitt 31-åriga föreståndarskap, hvarunder han bragt skolan till dess nuvarande höga ståndpunkt samt med all rätt förvärfvat sig Styrelsens och allmänhetens odelade tacksamhet, äfvensom med tanke på den storartade donation, hvarmed makarna Larsson i sitt testamente ihågkommit skolan, hvilken dessutom nu omedelbart får som gåfva mottaga större delen af dir. Larssons rikhaltiga och värdefulla bibliotek, skulle styrelsen för Centralslöjdskolan och Tekniska skolan i Västerås gärna se, om såsom en ringa gärd af tacksamhet någon pension kunde beredas åt direktör Hans Larssons änka.

Men då styrelsen själf icke förfogar öfver några medel för ändamålet, och då Drätselkammaren, till hvars bepröfvande Styrelsen först framställde denna anhållan, förklarat sig icke vilja göra någon framställning till Stadsfullmäktige i ärendet, så får Styrelsen härmed hos Stadsfullmäktige anhålla, att Stadsfullmäktige måtte bevilja en pension till lämpligt belopp åt änkefru Augusta Larsson.

Västerås den 5 juni 1913.

Claës Wersäll.

Th. af Billbergh. Gösta Palm. Ernst Björkman. J. O. Bergstrand.

Sven Samuelsson.

Utdrag af protokoll, hållet vid Drätselkammarens sammanträde den 13 mars 1913.

§ 108.

Vid förnyad behandling af styrelsens för Centralslöjdskolan och Tekniska skolan i Västerås vid Drätselkammarens sammanträde den 17 nästlidne februari bordlagda anhållan, att Drätselkammaren måtte ingå till Stadsfullmäktige med

förslag om beviljande åt direktör Hans Larssons änka Augusta Larsson af en pension till lämpligt belopp att utgå af Zimmermanska fonden, eller, om formella svårigheter härför skulle möta, af stadens medel, beslöt Drätselkammaren förklara sig icke vilja göra någon framställning i ärendet till Stadsfullmäktige, enär i förevarande fall icke förelåge några ömmande omständigheter och Zimmermanska donationsbrefvet syntes lägga hinder i vägen för den föreslagna pensionens utgående ur denna fond.

N:o 54 *ang. pension åt skolföreståndare H. Larssons änka.*

Som ofvan

In fidem:

Ehrnfrid Browaldh.

Utdrag af protokoll, hållet vid Centralslöjdskolans och Tekniska skolans styrelses sammanträde den 7 maj 1913.

§ 2.

Sedan Drätselkammaren förklarat sig icke vilja ingå till Stadsfullmäktige med förslag om beviljande af pension åt direktör H. Larssons änka, beslöts på förslag af rektor af Billbergh att genom Magistraten ingå till Stadsfullmäktige med en skrifvelse af samma innehåll som skrifvelsen till Drätselkammaren i § 7 af styrelsens protokoll för den 23 januari 1913.

Enligt uppdrag:

Sven Samuelsson

N:o 55.

Drätselkammarens yttrande ang. anordnande af badplatser.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I anledning af att Stadsfullmäktige för yttrande till Drätselkammaren remitterat ett af Herrar Kättström och Wennberg hos Stadsfullmäktige väckt förslag, att Stadsfullmäktige måtte besluta, dels att uppdraga åt Drätselkammaren att i öfverensstämmelse med, hvad i motionen närmare angifvits, och på sätt, Drätselkammaren i öfrigt funne lämpligt, anordna två badplatser å Östra holmen äfvensom den för badning redan använda platsen bortom Viksängstorpet, dels att erforderligt anslag måtte utgå af tillgängliga medel, dels ock att uppdraga åt Drätselkammaren att utreda och till Stadsfullmäktige inkomma med förslag till möjligast billiga passagerareafgifter å ångslupen Märta å traden hamnen—Östra holmen—hamnen får Drätselkammaren anföra följande.

N:o 55 *ang. anordnande af badplatser.*

Hvad vidkommer till en början anordnandet af två badplatser å Östra holmens södersida, har vid besök å holmen af en del af Drätselkammarens ledamöter denna sida på grund af sin beskaffenhet befunnits ej synnerligen lämplig för anordnande af badplats öfverhufvudtaget, hvaremot å holmens nordvästra sida mera lämplig plats härför förefunnes, ehuru äfvenväl här bottnen vore stenig. Genom några enklare anordningar t. ex. anbringande af en brygga, försedd med en trätrappa ned i vattnet, upprensande af botten samt dennas fyllande med grus skulle här eller å annan måhända än lämpligare plats för obetydliga kostnader kunna anordnas en provisorisk badplats af beskaffenhet att kunna tillfredsställa rimliga anspråk på ändamålsenlighet.

På grund af den under sommarmånaderna lifliga frekvensen af besökande å holmen och det därmed sammanhängande flitiga badandet än här än där å densamma, finner Drätselkammaren det önskvärdt, att få badandet ordnadt så, att så vidt möjligt detsamma förlägges till en enda viss bestämd plats, hvarigenom i möjligaste mån undvekes att personer, som besöka holmen för annat ändamål än att där taga sig ett bad genom det flitiga badandet blifva störda. Anordningarnas egenskap af att ännu så länge vara försöksanordningar tala ytterligare för anläggandet af endast en badplats å holmen.

Rörande vidtagande af anordningar för underlättande af badning å den plats, som härför af stadens arbetsbefolkning redan tagits i bruk bortom det s. k. Viksängstorpet, vill Drätselkammaren endast erinra, att ifrågavarande markområde tillhör Kungl. Västmanlands Regementes mark, hvarför Stadsfullmäktige rörande användningen af densamma ej äga beslutanderätt.

Hvad slutligen angår motionen i den del, den, för underlättande af badning för mindre bemedladt folk å Östra holmen, afser nedsättning af biljettpris å staden tillhöriga ångslupen Märta emellan staden och holmen vill Drätselkammaren påpeka, att dels tilläggsplats å holmen ännu ej finnes, dels ock att ångslupen understundom visat sig otillräcklig för redan förefintlig trafik emellan staden och Elba. Genom nedsättning i biljettpris i berörda afseende skulle trafiken särskildt under söndagarna ökas till den grad, att den trafik för hvilken ångslupen vore afsedd skulle lida betänkligt afbräck.

På grund af det anförda får Drätselkammaren för sin del hemställa:

att motionen ej måtte föranleda annan Stadsfullmäktiges åtgärd än att Drätselkammaren måtte lämnas i uppdrag att på Östra holmens nordvästra sida eller å annan tilläfventyrs lämpligare befunnen plats vidtaga enklare anordningar för iordningsställande af en badplats för den holmen besökande allmänheten, *samt att* Drätselkammaren för ifrågavarande anordningar bemyndigas anvisa medel ur innevarande års förslagsanslag.

Västerås den 6 Juni 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

N:o 55
ang. anordnande af badplatser.

Enligt Stadsfullmäktiges förut fattade beslut skall en ångbåtsbrygga anläggas vid Östra holmen, och ångslupen "Märta" skall vid sina turer till Elba äfven angöra Östra holmen.

Utan tvifvel kommer stora skaror af samhällets medborgare att benyttja sig af dessa båtlägenheter, för att efter slutadt arbete på aftonen, och särskilt under lördagar och söndagar, bli i tillfälle att erhålla litet frisk sjöluft. Hvad vore då naturligare, än att det äfven å denna holme gåfves tillfälle att erhålla ett uppfriskande sjöbad. Utan att några därför lämpliga badplatser iordningställas, torde det bli svårt, ja rent omöjligt, att å den under sommaren säkerligen tätbefolkade holmen, ogenerat kunna taga ett bad. Det torde häller inte vara vidare behagligt för besökande, hvilka kanske många gånger åtföljas af minderåriga, att här och hvar utmed stränderna stöta på badande personer. Vi anse det därför synnerligen önskvärdt, att ett par lämpliga badplatser utväljas å södersidan af holmen, en för män och en för kvinnor, och att dessa omgärdas med något plank e. d., så att vederbörande badare ogenerat kunna kläda af och på sig. Ett enkelt skjul med sittbänkar skulle ju också lämpligen kunna uppföras för de badandes bekvämlighet. Enligt hvad en med stränderna fullt förtrogen person uppgifvit, skall det å södra sidan af holmen finnas tvänne lämpliga badplatser. Den ena platsen är belägen ungefär midt på långsidan, och den andra å sydöstra ändan.

Kostnaderna härför skulle inte kunna behöfva bli så stora, då det enligt vår mening endast skulle bli ytterst enkla byggnader. Arrangemangen skulle helt säkert ändå hälsas med allmän tillfredsställelse och i hög grad bidraga till att öka trafiken till holmen.

Då vi äro öfvertygade om att stora skaror af särskilt de mindre bemedlade komma att begagna sig af dessa båtlägenheter, för att komma ut till den vackra Mälarholmen, anse vi att det borde tagas i öfvervägande, huruvida inte den hittills tillämpade passagerareafgiften till Elba — 25 öre tur och retur — skulle kunna sänkas till t. ex. 15 öre, utan att båten därmed skulle behöfva gå med förlust.

Genom vidtagande af dessa åtgärder, skulle stadens innebyggare bli satta i tillfälle att efter slutadt dagsarbete, för en billig afgift erhålla frisk sjöluft, och därtill ett rent och uppfriskande bad.

I samband härmed vilja vi påpeka bristen på ordnade badställen i närheten af staden.

Det förr mycket använda badstället vid Stallhagen är numera nära nog oanvändbart, enär vattnet där blir i hög grad förorenadt genom kloakledningars utlopp å ömse sidor om detsamma. På senare åren har stadens talrika arbetarekår under somrarna sökt sig ut till en plats utmed sjöstranden, bortom Viksängstorpet. Vid detta badställe finnes emellertid ingenting ordnadt, inte en spång eller brygga ut genom vassen, inte ens en ordentlig väg ned till badstället. Vi anse att äfven detta badställe bör ordnas något, t. ex. en spång utlägges, och att det korta vägstycket genom skogen iordningställes så att vägen åtminstone kan befaras med cykel.

På grund af hvad vi härofvan anfört få vi föreslå det Stadsfullmäktige måtte besluta,

N:o 55
ang. anordnande af badplatser.

dels uppdraga åt Drätselkammaren att i ungefärlig öfverensstämmelse med hvad vi här ofvan anfört, på sätt Drätselkammaren i öfrigt kan finna lämpligt, låta iordningställa tvänne badplatser å Östra holmen och äfven den använda platsen bortom Viksängstorpet, samt

dels besluta att erforderliga medel härför må utgå af tillgängliga medel. Äfvenså att uppdraga åt Drätselkammaren att utreda och till Stadsfullmäktige inkomma med förslag till möjligast billiga passagerareafgift å Märta-båten å traden hamnen—Östra holmen—hamnen.

Västerås den 27 mars 1913.

K. Kättström. *Carl G. Vennberg.*

N:o 56.

Drätselkammarens yttrande ang. återförvärfvande af tomten N:o 111 i södra kvarteret.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 29 nästlidne maj till utlåtande af Drätselkammaren remitterat en af Expeditören K. Kättström m. fl. stadsfullmäktigeledamöter väckt motion om eventuellt återförvärfvande åt staden af tomten N:o 111 i södra kvarteret, som Stadsfullmäktige beslutat försälja till Västerås teateraktiebolag, får Drätselkammaren anföra följande:

Stadsfullmäktige beslöto den 31 Oktober 1912 dels, att för stadens räkning teckna aktier i Västerås teateraktiebolag, i händelse detsamma komme till stånd, med ett kapital af minst 95,000 kronor, för ett belopp af 55,000 kronor under villkor, att i den blifvande teatern anordnades åskådareplatser för minst 570 och om möjligt 600 personer, samt att teatern inrättades så, att konserter och föreläsningar där lämpligen kunde äga rum, och äfven för sådana ändamål komme att upplåtas, dels att till samma bolag försälja tomten N:o 111 i södra kvarteret för en köpeskilling af 15,000 kronor, dels ock bestämma, att erforderliga medel till ofvanberörda aktieteckning skulle gäldas till ett belopp af 15,000 kronor af köpeskillingen för den till bolaget försålda tomten och till återstående belopp af lånemedel.

I anledning af sedermera uppkommen fråga om uppförande af den tilltänkta teaterbyggnaden å annan lämpligare tomt eller i hörnet af Slotts- och Västgötegatorna på sistnämnda gatas södra sida beslöto Stadsfullmäktige den 27 februari 1913 förklara sig icke hafva något att erinra däremot, att teateraktiebolaget eventuellt komme att byta bort tomten N:o 111 i södra kvarteret emot tomterna N:ris 9, 10 a och b samt 11 och 12 b i västra kvarteret.

Slutligen hafva Stadsfullmäktige i samband med frågan om inköp af egendomen Kristiansborg den 29 nästlidne maj beslutat, att, i händelse Västerås teateraktiebolag återlämnade till staden tomten N:o 111 i södra kvarteret, staden skulle teckna ytterligare aktier för den merkostnad, bolaget finge vidkännas för förvärfvande af den för teaterbyggnad mera lämpliga tomten i hörnet af Slotts- och Västgötegatorna.

N:o 56 *ang. återförvärfvande af tomten N:o 111 södra kvarteret.*

Då bland intressenterna i teateraktiebolaget, i hvilket staden ju för öfrigt kommer att blifva den ojämförligt störste delägaren, den åsikten, enligt hvad Drätselkammaren erfarit, är allmän, att teatern bör förläggas å sist omförmälda tomt, och då bolaget, särskildt efter det senaste beslutet af Stadsfullmäktige, gifvetvis icke kan hafva något emot att frigöra staden från dess utfästelse att till bolaget försälja tomten N:o 111 södra kvarteret, hvaraf bolaget icke kunnat begagna sig på annat sätt än som ekvivalent vid förvärfvandet af den senare föreslagna teatertomten, torde den nu ifrågavarande motionen icke behöfva föranleda annan åtgärd från Stadsfullmäktiges sida än, att Drätselkammaren erhåller i uppdrag att med Västerås teateraktiebolag träffa aftal, hvarigenom beslutet af den 31 Oktober 1912, i hvad detsamma afser försäljning till bolaget af tomten N:o 111 i södra kvarteret, icke vidare blir för staden bindande.

Som emellertid dels vid beslutet af den 31 Oktober 1912 Stadsfullmäktige bestämt, att stadens aktieteckning i teateraktiebolaget till ett belopp af 15,000 kronor skulle gäldas af köpeskillingen för tomten N:o 111 i södra kvarteret, dels ock vid Stadsfullmäktiges beslut den 29 Maj 1913 intet bestämts vare sig om det närmare belopp, hvartill den ökade aktieteckningen skulle uppgå eller på hvad sätt denna ökade aktieteckning skulle gäldas, torde det nu vara erforderligt, ej mindre, att Stadsfullmäktiges beslut om sättet för gäldandet af det aktiebelopp å 15,000 kronor, som skulle utgå af köpeskillingen för tomten N:o 111 i södra kvarteret, ändras, än äfven att beslutet af den 29 maj 1913 i ofvanberörda hänseenden kompletteras. I fråga om ändring i Stadsfullmäktiges beslut den 31 Oktober 1912 anser Drätselkammaren, att ofvanberörda aktieteckning å 15,000 kronor bör gäldas af lånemedel i likhet med den öfriga samtidigt beslutade aktieteckningen å 40,000 kronor.

Hvad vidare angår komplettering af beslutet den 29 nästlidne maj om ökad aktieteckning i teaterbolaget har Drätselkammaren inhämtat, att den ifrågasatta teatertomten i hörnet af Slotts- och Västgötegatorna, eller tomterna N:ris 9, 10 a, 10 b, 11 och 12 b i västra kvarteret kunna af teaterbolaget förvärfvas för ett belopp af något öfver 34,000 kronor. Emellertid åtgår icke för teaterbyggnaden hela den sammanlagda tomtarealen, utan skulle enligt de skisser, som blifvit upprättade för byggnaden och enligt hvilka densamma äfven på södra och västra sidorna skulle omgifvas af gator, den ena upptagen genom vidgning af Återvändsgränd och den andra framdragen vinkelrätt däremot till Västgötegatan, en del af tomtmarken afskiljas dels för utläggande af berörda nya gator och dels för tomtreglering invid Västgötegatan.

Härigenom skulle teaterbolaget återfå en del af köpesumman, enligt af Drätselkammaren verkställd beräkning uppskattad till omkring 7,500 kronor, hvarifrån dock bör afgå den ersättning, bolaget bör utgifva för värdet af gatumark i de nya gatorna, beräknad till omkring 2,000 kronor. Enligt den sålunda verkställda beräkningen skulle tomten komma att slutligen kosta teateraktiebolaget omkring 28,500 kronor eller 13,500 kronor mera än tomten N:o 111 i

N:o 56 *ang. återförvärfvande af tomten N:o 111 södra kvarteret.*

södra kvarteret. Sistberörda summa 13,500 kronor synes alltså utgöra det belopp, som staden har att ytterligare teckna i teateraktiebolaget. I öfverensstämmelse med inom Stadsfullmäktige gjorda uttalanden vid frågans behandling den 29 nästlidne maj anser Drätselkammaren, att detta belopp bör kunna gäldas af de medel, som komma att inflyta vid försäljning af tomter af egendomen Kristiansborg.

Drätselkammaren föreslår alltså, att Stadsfullmäktige måtte

dels med ändring af sitt beslut den 31 Oktober 1912 angående teckning af aktier i Västerås teateraktiebolag besluta, att äfven den del af aktieteckningen, som enligt samma beslut skulle bestridas af köpeskillingen för tomten N:o 111 södra kvarteret, eller 15,000 kronor skall gäldas af lånemedel,

dels och såsom tillägg till sitt beslut den 29 maj 1913 om ökad aktieteckning i teateraktiebolaget besluta, att denna ökade aktieteckning skall afse ett belopp af 13,500 kronor, och att detta belopp skall gäldas af inflytande medel vid försäljning af tomter inom egendomen Kristiansborgs område.

Västerås den 6 Juni 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

N:o 57.

Drätselkammarens förslag ang. inlösen af byggnaderna å lägenheten Andersberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan arrendatorn af lägenheten Andersberg å stadens östra utmark hembjudit staden till inköp de honom tillhöriga byggnaderna å lägenheten, utgörande en stugubyggnad, en ladugård, en stallbyggnad med redskapslider, ett svinhus, en logbyggnad med kista och två golf, en mindre logbyggnad med ett golf och redskapslider jämte vidbyggd vedbod, en hvälfd källare med öfverbyggd magasinsbyggnad samt hemlighus.

Efter förda underhandlingar har Drätselkammaren med Andersson, som häftar i skuld till staden för föregående års arrenden med omkring 1,200 kronor,

träffat preliminärt aftal af innehåll, att fastigheten utarrenderas till Andersson på 10 år från den 14 mars 1913 mot en förhöjd arrendeafgift af cirka 20 kronor — mot förut 16 kronor — pr tunnland eller för hela fastigheten 800 kronor, *att* arrendet mottages efter syn samt att arrendatorn svarar för nödiga reparationer å husen under arrendetiden, *att* arrendatorn erhåller nödigt reparations- och hägnadsvirke, men däremot icke, såsom enligt förutvarande kontrakt, tio stafrum ved årligen, *att* staden öfvertager arrendatorns ifrågavarande hus mot en köpeskilling af 6,000 kronor, som erlägges sålunda, att Anderssons skuld till staden 1,200 kronor afskrifves å köpeskillingen samt att återstoden betalas under sex år med arrendeafgifterna under samma tid utan beräknande af någon ränta å köpeskillingen.

N:o 57 *ang. inlösen af byggnaderna å lägenheten Andersberg.*

Med anledning häraf får Drätselkammaren, som ansett, att staden bör tillmötesgå arrendatorns önskan att få öfverlåta byggnaderna å staden, hemställa,

att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Drätselkammaren att inlösa nuvarande arrendatorn Gustaf Andersson tillhöriga hus å lägenheten Andersberg för en summa af 6,000 kronor att gäldas dels genom kvittering af Anderssons skuld för föregående års arrendeafgifter och dels med inflytande arrenden under de närmaste sex åren.

Västerås den 6 juni 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

N:o 58.

Drätselkammarens yttrande ang. beviljande af pension åt rådmannen Hennichs änka.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I anledning af Stadsfullmäktiges remiss den 29 nästlidne maj af Magistratens framställning om beviljande af pension åt rådmannen F. C. Hennichs' änka fru Thérèse Hennichs får Drätselkammaren med återställande af de remitterade handlingarna tillstyrka bifall till Magistratens ifrågavarande framställning.

Västerås den 6 juni 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

N:o 59.

Drätselkammarens utlåtande ang. ny lönestat för stadsfogden.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 29 nästlidne maj till utlåtande af Drätselkammaren remitterat en af Magistraten hos Stadsfullmäktige gjord framställning om ny lönestat för stadsfogden i Västerås, får Drätselkammaren, som finner framställningen skälig, härmed tillstyrka bifall till hvad Magistraten i ärendet föreslagit, dock med det tillägg, att de vid den af Stadsfullmäktige år 1908 antagna allmänna lönestaten för de flesta af stadens befattningshafvare fogade villkor och bestämmelser alla tillämpliga delar fortfarande skola vara gällande med afseende å stadsfogdetjänsten.

Västerås den 6 juni 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

N:o 60.

Drätselkammarens utlåtande ang. uppsättande af en elektrisk gatulampa inom byggnadsområdet Annedal.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Uti det till Drätselkammaren för utlåtande genom Stadsfullmäktiges remiss den 29 nästlidne maj remitterade ärendet angående uppsättande af en elektrisk gatulampa inom byggnadsområdet Annedal, får Drätselkammaren tillstyrka bifall till den i ärendet gjorda framställningen samt föreslå, att den uppkommande kostnaden äfven i hvad den afser belysningen under innevarande år måtte upptagas till uttaxering i 1914 års budget.

Västerås den 6 juni 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

Till Herrar Stadsfullmäktige i Västerås.

N:o 60 *ang. gatubelysning å Annedal.*

Byggnadsföreningen Annedal å Västerås stads västra område har, under åberopande af, att föreningens byggnadsområde nu i det närmaste är fullbyggt och härigenom blifvit i stort behof af bättre belysning å sina gator än som genom den enda på platsen befintliga gatulampan kan åstadkommas, i skrifvelse till Vatten- och Gasverksstyrelsen hemställt om uppsättandet af ytterligare en elektrisk lampa å området. Som skäl härför framhölls därjämte, att de flesta af gårdsägarna i Annedal äro stadens abonnenter i fråga om inomhusbelysningen.

Vatten- och Gasverksstyrelsen förklarade sig emellertid intet kunna göra åt saken utan hänvisade Byggnadsföreningen till Herrar Stadsfullmäktige med sin framställning.

Med anledning häraf få vi med hänvisning till hvad ofvan anförts vördsamt anhålla

att Herrar Stadsfullmäktige måtte besluta att uppdraga åt Vatten- och Gasverksstyrelsen att till hösten uppsätta en elektrisk galulampa å lämplig plats å öfre delen af Särlagatan inom Annedals byggnadsområde.

Västerås den 20 maj 1913.

Å Byggnadsföreningen Annedals vägnar:

J. B. Björklund.
Ordförande.

Wilh. Nyberg.
Sekr.

Ofvanstående framställning upptages som min motion.

Västerås den 19 maj 1913.

And. Pers.

N:o 61.

Drätselkammarens utlåtande ang. täckande af brist i Hälsovårdsnämndens stat samt ökadt anslag för epidemisjukvården.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 29 nästlidne maj till utlåtande af Drätselkammaren remitterat Hälsovårdsnämndens skrifvelse till Stadsfullmäktige den 10 april 1913 angående täckande af uppkommen brist i nämndens stat samt om ökadt anslag till epidemisjukvården, får Drätselkammaren, under förmälan, att enligt en å kamrerarekontoret verkställd noggrann utredning öfver upp-

N:o 61

ang. brist i Hälsovårdsnämndens stat m. m.

komna behållningar och brister i stadens utgifts- och inkomststater under de senare åren till och med år 1912 utöfver det belopp af 72,000 kronor, som upptagits som behållning i 1913 års budget förefinnes en afsevärd behållning, som mer än väl förslår till täckande af bristen i Hälsovårdsnämndens stat 13,603 kronor 52 öre äfvensom det extra anslag för epidemisjukvården, som Hälsovårdsnämnden nu begärt, föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta,

dels att den uppkomna bristen i Hälsovårdsnämndens stat 13,603 kronor 52 öre skall täckas af föregående års behållningar å stadens allmänna utgifter och inkomster,

dels ock att af samma behållningar ställa till Hälsovårdsnämndens förfogande ett förslagsanslag af 5,000 kronor till bestridande af oförutsedda utgifter för epidemisjukvården under innevarande år.

Västerås den 6 juni 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

N:o 62.

Drätselkammarens utlåtande ang. anslag till kommunaltekniska föreningens årsmöte i Västerås.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I anledning af Stadsfullmäktiges remiss den 29 nästlidne Maj af Direktören J. S. Edströms motion om ett anslag af 500 kronor till kommunaltekniska föreningens årsmöte här i staden under innevarande år att ställas till anordnarnes af mötet förfogande, får Drätselkammaren under tillstyrkande af motionen hemställa,

att Stadsfullmäktige måtte för ifrågavarande ändamål af det i 1913 års budget afsatta anslaget till diverse utgifter och oförutsedda behof bevilja ett förslagsanslag af högst 500 kronor mot redovisningsskyldighet.

Västerås den 6 Juni 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

N:o 62 *ang. kommunaltekniska föreningens årsmöte.*

I början af nästkommande September månad skall Svenska Kommunaltekniska Föreningen afhålla sitt årsmöte i Västerås. Föreningen räknar bland sina medlemmar de kommunaltekniska tjänstemännen i de flesta städerna i vårt land. Föreningens styrelse har utsett undertecknade att vidtaga anordningarne för mötets afhållande. Då detta kräfver medel få vi härmed anhålla att Stadsfullmäktige ville för ändamålet ifråga anslå femhundra kronor och ställa detta belopp till vårt förfogande.

Västerås den 29 maj 1913.

J. S. Edström. **Gösta Smitt.** **Gerh. Gustafson.**

Ofvanstående skrifvelse upptager jag som egen motion.

Västerås den 29 Maj 1913.

J. S. Edström.

N:o 63.

Drätselkammarens samt Vatten- och Gasverksstyrelsens yttranden ang. upphäfvande af betalningen af vattenafgift enligt mätare.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige genom beslut den 30 sistlidne Januari för yttrande till Drätselkammaren samt Vatten- och Gasverksstyrelsen remitterat en af Herr Edvard Karlsson såsom egen motion upptagen skriftlig framställning från Byggmästaren K. J. Karlsson m. fl. med anhållan, att Stadsfullmäktige måtte besluta, att den nu gällande undantagsbestämmelsen om betalning enligt mätare för en del af stadens förbrukare af hushållsvatten från stadens vattenledning skulle upphäfvas, och att den för öfriga förbrukare af vatten gällande taxan skulle tillämpas lika för alla stadens vattenförbrukare, får Drätselkammaren med öfverlämnande af Vatten- och Gasverksstyrelsens skrifvelse i ärendet under åbe-

N:o 63
ang. upphäfvande af vattenafgifts beräknande enligt mätare.

ropande af de i berörda skrifvelse anförda skäl i likhet med Vatten- och Gasverksstyrelsen hemställa

att motionen för närvarande icke måtte föranleda någon Stadsfullmäktiges åtgärd.

Mot detta Drätselkammarens beslut har Byggmästaren Edvard Karlsson reserverat sig och för sin del hemställt om bifall till motionen.

Västerås den 6 Juni 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Genom utdrag af protokoll för den 30 nästlidne januari hafva Stadsfull mäktige till Styrelsen för yttrande öfverlämnat en af herr Edv. Karlsson ingifven motion med anhållan, att Stadrfullmäktige ville besluta, att den nu gällande undantagsbestämmelsen om betalning enligt mätare för en del af stadens förbrukare af vatten till hushållsbehof skulle upphäfvas och att den för öfriga förbrukare af vatten gällande taxan skulle tillämpas lika för alla stadens vattenförbrukare.

Med återställande af remisshandlingen får Styrelsen anföra följande.

Den 25 oktober 1906 beslöto Stadsfullmäktige på förslag af Vatten- och Gasverksstyrelsen, att vid kommande utsträckning af vtttenledningen till stadens icke planlagda område allt vatten skulle uttagas genom mätare mot afgift enligt gällande taxa, d. v. s. 20 öre per kbm.

Antalet gårdar, till största delen belägna å stadens icke planlagda område, för hvilka vatten till hushållsbehof nu uttages efter mätare, är cirka 150, utgörande cirka 20 % af hela antalet gårdar, som erhålla vatten från stadens ledning. Medelkostnaden per rum räknadt uppgick 1912 till ungefär 3 kronor.

I sin förvaltningsberättelse för år 1910 har Styrelsen, med omnämnande af det förhållandet, att en del vattenförbrukare å stadens icke planlagda område erlägga vattenafgift efter taxan 2 kronor per rum och år och en annan del enligt taxan 20 öre per kbm., meddelat, att Styrelsen hade för afsikt att låta verkställa utredning i syfte att få till stånd ett enhetligare system för debitering af vattenafgiften och att Styrelsen så snart utredningen vore färdig ämnade förelägga densamma för Stadsfullmäktige. Då emellertid nämnda utredning ännu icke är så i detalj utarbetad, att den kan föreläggas Stadsfullmäktige, anser Styrelsen någon ändring i hittills gällande taxa ifråga om vattenafgifters erläggande för närvarande icke bör ifrågakomma, i synnerhet som utredningen

möjligen kan komma att utmynna i förslag om ett allmänt införande af vattenmätare inom stadens vattenförbrukande gårdar.

N:o 63 *ang. upphäfvande af vattenafgifts beräknande enligt mätare.*

Västerås den 6 juni 1913.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

Martin Jonsson.

Gerh. Gustafson.

Mot detta Styrelsens uttalande anhöll herr K. J. Karlsson att få foga följande reservation:

"RESERVATION.

Då den föreliggande motionen blott afser att borttaga det allmänt erkändt orätta, som ligger uti att en liten del af stadens innevånare skall betala för en af stadskommunens förmåner, en à tvåhundra procent mera än stadens öfriga innevånare.

Och då de, som i sista hand måste betala denna högre afgift, tillhöra till största delen den mindre bemedlade befolkningen.

Och då ett bifall till motionen ej i något afseende förtager Stadsfullmäktige rätten att, då den i Gasverksstyrelsens berättelse för 1910 nämnda utredning blir färdig, fatta däraf föranledda beslut, så får jag mot det fattade beslutet anmäla min reservation och i stället föreslå det Stadsfullmäktige måtte bevilja motionen.

K. J. Karlsson.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Att något måste göras, och göras snart, för att så mycket som möjligt underlätta beredandet af sunda och billiga bostäder för de mindre bemedlade i samhället och därigenom söka afhjälpa den nu rådande stora bristen på dylika bostäder, därom torde nu alla vara eniga.

Detta har ju äfven föranledt Herrar Stadsfullmäktige att, på motion af Fabrikör Danielsson, uppdraga åt en kommitté att framkomma med förslag till denna frågas lösning och att, på motion af Riksdagsman Larsson, uppdraga åt Drätselkammaren m. fl. styrelser att söka utreda och framkomma med förslag till möjliga lättnader i bestämmelserna, angående byggandet utom stadens planlagda område.

Men som dessa, kommitterades m. fl. uppdrag är ganska omfattande, så torde de ej kunna väntas vara fullgjorda under närmast, beräknelig tid. Men som något bör göras fortast möjligt, så torde ej vara ur vägen att, under väntan på möjligen framkomna förslag, taga under ompröfning om ej af dessa förslag oberoende åtgärder kunna vidtagas för att i någon mån bereda lättnader i här berörda syfte.

N:o 63

ang. upphäfvande af vattenafgifts beräknande enligt mätare.

En åtgärd i denna riktning är, enligt vårt förmenande, att afhjälpa den orättvisa som ligger uti bestämmelsen, att de som nu bygga och bo utom stadens planlagda område, skola betungas med att få betala sitt hushållsvatten efter annan ogynnsammare taxa än stadens öfriga bebyggare.

Som stöd för detta vårt påstående om orättvisa, be vi få påpeka följande fakta:

För en gård om 24 rum betalades för tiden 1/10 1911 till 1/10 1912 kr. 117: 20 i vattenafgift inberäknadt mätarehyra. Detta gör kr. 4: 88 pr rum, mot kr. 2: — pr rum, således 143 1/2 procent mera än det största antalet vattenförbrukare betala. Men något missbruk af vattnet kan väl ändå ej sägas här förekommit, ty i gården bodde 36 personer och belöpte sig vattenåtgången således blott till 43,5 liter pr dag och person.

Och som denna här påvisade förhöjda afgift i sista hand betalas af bostadsinnehafvaren.

Och då den hufvudsakligen drabbar den mindre bemedlade hårdast, få vi härmed vördsamt anhålla:

Det herrar Stadsfullmäktige måtte besluta, att den nu gällande undantagsbestämmelsen om betalning enligt mätare för en del af stadens förbrukare af hushållsvatten från stadens vattenledning upphäfves, och att den för öfriga förbrukare af vatten gällande taxan skall tillämpas lika för alla stadens vattenförbrukare.

Västerås den 29 januari 1913.

K. J. Karlsson. Lustigkulla 2. **O. Ahlinder.** Karlsdal 15. **Otto Jansson.** Nygård 12. **Aug. Asplund.** Nygård 7.

J. A. Vedholm. St. Johanneslund. **C. J. Johansson.** Tegelvreten. **E. Eriksson.** Nygård 6. **E. A. Erickson.** Almelund 3.

Förestående skrifvelse upptar jag som egen motion.

E. Edv. Karlsson.

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar.

1913 Den 19 Juni XI

N:o 64.

Beredningsutskottets förslag till yttrande öfver Kungl. kommitterades förslag till ny tryckfrihetsförordning.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Stadsfullmäktige hafva den 27 Februari 1913, efter det Stadsfullmäktige genom nådig remiss den 24 Januari samma år anbefallts att afgifva underdånigt utlåtande öfver 2 kap. af det af särskilda kommitterade inom Kungl. Justitiedepartementet afgifna betänkande med förslag till tryckfrihetsförordning och därvid tillika framställa de erinringar, hvartill Stadsfullmäktige kunde finna betänkandet i öfrigt föranleda, remitterat detta ärende till yttrande af Drätselkammaren, Vatten- och Gasverksstyrelsen, Byggnadsnämnden, Hälsovårdsnämnden, Fosterbarnsnämnden, Brandstyrelsen, Fattigvårdsstyrelsen, Folkskolestyrelsen och Badhusstyrelsen samt därefter af Beredningsutskottet.

På grund af Stadsfullmäktiges berörda beslut hafva utlåtanden i ärendet aflämnats till Beredningsutskottet af Drätselkammaren, Byggnadsnämnden och Folkskolestyrelsen, hvaremot öfriga nämnder och styrelser ännu icke inkommit med utlåtanden. Detta oaktadt har likväl Beredningsutskottet tagit ärendet under ompröfning och beslutat att med öfverlämnande af de inkomna yttrandena afgifva eget utlåtande. I Kungl. remissen föreskrifves nämligen, att Stadsfullmäktiges yttrande skall vara afgifvet före den 1 Juni, en tidpunkt, som ju redan är öfverskriden.

I det stora hela vill Beredningsutskottet för sin del instämma i det utlåtande Drätselkammaren afgifvit, hvilket jämväl i den del detsamma afser ett understödjande af svenska stadsförbundets yttrande biträdts af Byggnadsnämnden. I ett hänseende har dock Beredningsutskottet en från Drätselkammaren afvikande uppfattning eller kanske rättare sagt vill göra en anmärkning mot förslaget, som ej af Drätselkammaren gjorts. Drätselkammaren har nämligen i fråga om § 2 mom. 3 gjort en del som det synes befogade anmärkningar, men däremot icke vändt sig mot detta stadgandes grundprincip eller att de tillfälliga beredningarnes handlingar i regel skulle vara hemliga och endast skulle få utlämnas med samtycke af den, som tillsatt beredningen. Utskottet, som anser att beredningen själf lämpligen bör anförtros att afgöra, huruvida dess handlingar till någon del böra vara hemliga, och att olägenheter tvifvelsutan kunna uppstå, om en sådan beredning icke får offentliggöra något af sina handlingar utan att först inhämta medgifvande af den, som tillsatt beredningen, är därjämte af den uppfattningen, att äfven de tillfälligt tillsatta delegationernas handlingar böra följa hufvudregeln, att de skola vara offentliga, men att däremot såsom undantag stadgas att såväl dessa tillfälliga delegationer som ock de permanenta in-

N:o 64 *ang. yttrande öfver förslag till ny tryckfrihetsförordning.*

stitutionerna själfva kunna besluta att i visst till en sådan delegation eller institution för beredning hänskjutet eller eljest förekommande ärende handlingarne icke få utlämnas förr än utlåtande afgifvits eller ärendet eljes slutbehandlats.

På grund af det ofvan anförda får Beredningsutskottet föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta att å det föreliggande ärendet afgifva underdånigt utlåtande af följande lydelse:

"Till Konungen.

Sedan Eders Kungl. Maj:t genom nådig remiss den 24 Januari 1913 anbefallt stadsfullmäktige i Västerås att afgifva underdånigt utlåtande öfver kap. 2 af det af särskilda kommitterade inom Kungl. Justitiedepartementet utarbetade betänkande med förslag till tryckfrihetsförordning och därvid tillika framställa de erinringar, hvartill stadsfullmäktige kunna finna betänkandet i öfrigt föranleda, få stadsfullmäktige i underdånighet anföra följande.

Stadsfullmäktige hafva ansett sitt yttrande i fråga om kap. 2 af det föreliggande lagförslaget uteslutande böra afse hvad däri stadgas om de kommunala handlingarne; och hafva stadsfullmäktige då till en början intet att erinra emot, att offentlighetsprincipen såsom regel utsträckts äfven till de kommunala handlingarne. Framförallt är det ägnadt att väcka tillfredsställelse, att allmängiltiga bestämmelser i detta ämne komma att blifva införda.

Uti det yttrande öfver lagförslaget, som af Svenska stadsförbundets styrelse den 11 Mars 1913 afgifvits och hvaraf stadsfullmäktige tagit del, få stadsfullmäktige för sin del i alla hänseenden instämma.

Utöfver de uttalanden, som gjorts i nyssberörda yttrande, hafva stadsfullmäktige funnit sig böra framställa några erinringar.

I § 2 mom. 3 stadgas, att en kommunal mera tillfälligt tillsatt delegations protokoll och handlingar i ett visst till densamma hänskjutet eller eljes af delegationen handlagdt ärende såsom regel icke skola få vara offentliga, förrän utlåtande i ärendet afgifvits eller ärendet eljest slutbehandlats, men att utlämnande af sådana protokoll och handlingar därförinnan dock kan få ske efter samtycke af den, som tillsatt delegationen. Detta stadgande har tydligen tillämpning på af stadsfullmäktige, drätselkammare eller annan permanent nämnd eller styrelse tillsatta kommittéer för vissa eller vissa slags ärendens beredning.

Om stadsfullmäktiges beredningsutskott, en institution, som väl förefinnes i de flesta städer, och som åtminstone i Västerås tillsättes årligen icke på grund af någon i lag eller förordning gifven föreskrift utan i enlighet med en af stadsfullmäktige själfva antagen arbetsordning, som när som hälst kan ändras, men hvilket utskott tvifvelsutan dock har en viss permanent karaktär, skall hänföras till dessa mera tillfälligt tillsatta delegationer eller ej, synes vara ganska oklart. Det vore därför önskvärdt — såvida den i stadgandet förekommande skillnaden mellan tillfälliga och permanenta delegationer skall bibehållas — om ett förtydligande i det nyss anmärkta hänseendet kunde äga rum.

Anledningen till att den offentliga granskningsrätten blifvit undanskjuten, på sätt här af Kungl. kommittén föreslagits, till dess vederbörande kommitté eller annan liknande delegation afslutat sitt arbete med ett visst ärendes behandling, synes icke kunna vara annan än den, att den ifrågavarande kommittén eller delegationen skall kunna slutföra sitt arbete utan yttre, måhända alltför störande och arbetet förryckande inflytelser, som kunna göra sig gällande, innan veder-

börande själfva fattat eller kunnat fatta ståndpunkt till en fråga. Men är motivet detta, synes det vara svårt att förstå, hvarför icke samma bestämmelser härutinnan skola gälla äfven för de permanenta styrelserna och nämnderna. I allmänhet öfverlämnas beredningen af viktigare och mera omfattande frågor af de kommunala representationerna åt en särskild kommitté men icke så sällan utföras dylika utredningar antingen på grund af remiss eller på eget initiativ af en permanent styrelse eller nämnd. Någon allmängiltig regel härutinnan torde ej kunna uppställas, utan ofta nog beror det helt och hållet på en tillfällighet, om beredningen af ett ärende sker genom en kommitté eller en permanent styrelse. Och den permanenta styrelsen är gifvetvis i samma behof af sekretess under ett ärendes beredning, som en mera tillfällig kommitté.

N:o 64 *ang. yttrande öfver förslag till ny tryckfrihetsförordning.*

Vidare tillsätta de kommunala representationerna icke så sällan för utförande af vissa uppdrag, afseende verkställighet af fattade beslut, i synnerhet då det gäller utförande af större kommunala byggnadsföretag, särskilda kommittéer eller delegationer, men sådana verkställighetsuppdrag lämnas kanske lika ofta åt en permanent styrelse eller nämnd. Har ett dylikt uppdrag lämnats åt en för ändamålet tillsatt kommitté, skulle enligt det nu ifrågavarande lagförslaget alla dess protokoll och handlingar kunna vara hemliga, ända till dess kommittés uppdrag är fullgjordt, hvilket ibland kan dröja flera år, under det att, om uppdraget lämnas åt en permanent kommunal institution, alla handlingar — så vidt de ej träffas af öfriga undantagsbestämmelser — från början skola vara offentliga.

De olikformigheter, som enligt hvad ofvan påpekats skulle blifva gällande mellan de permanenta och de tillfälliga kommunala inrättningarne, synas stadsfullmäktige böra såsom synnerligen olägliga vid förslagets genomförande undanröjas.

Emellertid hafva stadsfullmäktige svårt att inse behofvet af en sekretess i så vidsträckt grad genomförd, som af de Kungl. kommitterade föreslagits för de mera tillfälliga kommunala beredningarnes handlingar. Ofta nog är en viss grad af offentlighet till och med från den beredande myndighetens synpunkt önskvärd och nödvändig under utredningens gång, och den tidsutdrägt, som alltid måste blifva en följd däraf, att offentliggörandet skall vara beroende af den tillsättande myndighetens beslut, kan säkerligen vara till förfång och olägenhet. Behofvet af sekretess under beredningen af ett ärende, som gifvetvis mången gång kan vara till finnandes, synes kunna blifva fullt tillfredsställdt, om med iakttagande af hufvudregeln af offentlighet för alla — äfven de tillfälliga beredningarnes — handlingar, sådan undantagsbestämmelse införes, att såväl en permanent styrelse eller nämnd som ock ett tillfälligt utskott eller beredning kan genom eget beslut för visst fall föreskrifva, att under utredningen af ett visst ärende eller sålunda till dess utlåtande i ärendet afgifvits eller ärendet eljest slutbehandlats, alla eller vissa handlingar i ärendet icke få utlämnas. Stadsfullmäktige anse nämligen, att vederbörande beredande myndighet själf lämpligast bör afgöra, huruvida vissa dess handlingar böra under utredningstiden vara undandragna offentligheten.

Med hänsyn till hvad ofvan anmärkts synes en fullständig omarbetning af § 2 mom. 3 vara synnerligen önskvärd.

Ordet handling förekommer i kap. 2 af det föreliggande lagförslaget i hufvudsakligen två olika betydelser, dels en vidsträcktare och dels en inskränktare. I

N:o 64 *ang. yttrande öfver förslag till ny tryckfrihetsförordning.*

sin vidsträckta bemärkelse omfattar ordet handling enligt den i § 1 mom. 1 lämnade bestämningen hvarje hos en allmän institution förekommande beslut, protokoll eller skrifvelse eller hvarje annan hos institutionen förvarad handling af hvad namn och beskaffenhet som hälst, under det att i den inskränktare bemärkelsen uttrycket handling inbegriper samtliga ofvanberörda handlingar med undantag af vederbörande institutions protokoll. I allmänhet framgår den olika betydelsen af sammanhanget och särskildt är det klart, att det ifrågavarande ordet måste tagas i dess inskränktare bemärkelse, då det förekommer i uttrycket "protokoll och handlingar", såsom i §§ 2 och 3. Emellertid förefinnes ordet handling i det förevarande kapitlet på några ställen där det ej med full tydlighet framgår, huruvida det skall tagas i den vidsträcktare eller den inskränktare betydelsen. Detta är fallet i § 7 mom. 2 och § 8 mom. 1 och 5, 2:dra och 3:dje styckena. Då det är af synnerlig vikt, att äfven vederbörande myndigheters protokoll, hvilka i de förevarande afseendena kunna vara lika upplysande som de öfriga handlingarne, i samma mån som dessa äro undandragna offentligheten, synes det vara önskvärdt, att de här berörda stadgandena genom inskjutande äfven i dessa af orden "och protokoll" eller på annat lämpligt sätt förtydligas.

I § 8 förekommer på flera ställen ett stadgande, som åtminstone för de kommunala handlingarnes vidkommande torde, om det oförändradt kommer att upptagas i den blifvande lagen, komma att vålla betydande svårigheter i tillämpningen. Det stadgas nämligen i mom. 1, 2, 3 och 4, att vissa handlingar icke få utlämnas eller i tryck offentliggöras "i vidare mån än för ärendets pröfning erfordras" eller som det heter i mom. 2 "än för pröfningen befinnes nödvändigt". Det är just de här citerade uttrycken, som synas vara i särskild grad svårtydda. Förslagets motivering ger icke heller någon vägledning härutinnan. För en fullständig och allsidig pröfning af ett föreliggande ärende synes otvifvelaktigt samtliga handlingar i deras helhet vara erforderliga; och är detta riktigt synas de ifrågavarande i § 8 förekommande undantagsbestämmelserna vara ändamålslösa, då det förbehåll, som de citerade uttrycken innebära, fullständigt eluderar undantagsbestämmelserna. Lagförslagets mening kan naturligtvis icke vara att gifva detta förbehåll en så vidsträckt omfattning, som här antydts; och är det därför i hög grad önskvärdt, att ett förtydligande i detta afseende sker. Emellertid synes det, då ett förbehåll af dylikt slag, hvilket i hvarje fall torde komma att medföra stora svårigheter i tillämpningen, öfver hufvud taget torde kunna undvaras, lämpligast, om de här berörda uttrycken helt och hållet kunna få utgå.

Det i början af § 8 mom. 2 förekommande uttrycket "i stadgad ordning" torde jämväl i fråga om de kommunala handlingarne med hänsyn till bestående förhållanden vara ägnadt att framkalla svårigheter vid stadgandets tillämpning. I de allra flesta kommuner torde nämligen icke alls finnas någon stadgad ordning för infordrande af skriftliga anbud, och det kommunala lifvet torde icke i den öfvervägande delen ens af stadskommunerna vara så utveckladt, att någon dylik ordning är af behofvet påkallad eller öfver hufvud taget lämplig. Det blir då fråga om hela den i mom. 2 föreslagna undantagsbestämmelsen icke skall

kunna tillämpas i dessa de flesta af landets kommuner eller om lagförslaget i denna del skall kunna tillämpas så, att det i fråga om kommunala handlingar må bortses från det förbehåll, som måste anses ligga i uttrycket "i stadgad ordning". Ett förtydligande för de kommunala handlingarnes del, hälst gående i den senare riktningen, synes vara synnerligen behöfligt i det nu ifrågavarande hänseendet.

N:o 64 *ang. yttrande öfver förslag till ny tryckfrihetsförordning.*

Hvad det föreliggande grundlagsförslaget i öfriga delar angår, så hafva stadsfullmäktige ej funnit anledning att härutinnan ingå i en närmare granskning af detsamma, och hafva förty ej någon erinran att framställa i dessa öfriga delar."

Västerås den 14 Juni 1913.

På Beredningsutskottets vägnar:

B. Fjellman.

Ragnar Tenow.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige genom beslut den 27 Februari 1912 anmodat Byggnadsnämnden afgifva yttrande öfver kap. 2 af det af särskilda kommitterade inom Kungl. Justitiedepartementet utarbetade förslag till ny tryckfrihetsförordning har Byggnadsnämnden efter granskning af lagförslaget i ofvanberörda del beslutat instämma i stadsförbundets den 11 Mars 1913 afgifna underdåniga yttrande.

Västerås den 11 Juni 1913.

På Byggnadsnämndens vägnar:

John Karlsson.

Ragnar Tenow.

N:o 64
ang. yttrande öfver förslag till ny tryckfrihetsförordning.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Anmodad att afgifva yttrande öfver särskilda kommitterades yttrande inom Kungl. Justitiedepartementet betänkande med förslag till tryckfrihetsförordning får Västerås folkskolestyrelse härmed framhålla, att den icke har något att invända emot de kommitterades förslag.

Västerås den 10 April 1913.

På Folkskolestyrelsens vägnar:

Fredr. Fåhræus

P. Emil Nohrman.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 27 Februari 1913 till Drätselkammaren remitterat fråga om yttrande öfver 2 kap. af utaf särskilde kommitterade uppgjordt förslag till tryckfrihetsförordning, får Drätselkammaren anföra följande.

Förevarande del af det Kungl. kommittéförslaget handlar om allmänna handlingars offentlighet och företer den nyheten i jämförelse med nu gällande tryckfrihetsförordning, att de kommunala representationernas och myndigheternas handlingar uttryckligen omnämnas och i det stora hela jämställes med statsmyndigheternas handlingar.

Kungl. kommitterade erinra om den stora osäkerhet, som enligt gällande rätt är rådande i fråga om de kommunala handlingarnas offentlighet. Hvad särskildt de borgerliga stadskommunernas handlingar beträffar, finnes för närvarande endast rörande Stadsfullmäktiges protokoll samt Magistratens, Byggnadsnämndens och Hälsovårdsnämndens handlingar uttrycklig bestämmelse, dock icke i tryckfrihetsförordningen, om att de skola vara af offentlig natur. Att till Stadsfullmäktige inkomna handlingar i ärenden, som skola blifva föremål för deras beslut, äfven enligt nu gällande rätt äro offentliga, torde allmänt anses som självfallet. Men däremot är det i hög grad tvifvelaktigt, huruvida de protokoll och handlingar, som höra till de under Stadsfullmäktige sorterande nämnders och styrelsers äfvensom mer eller mindre tillfälliga beredningars och kommittéers handläggning, äro att ense om offentliga enligt gällande rätt. I de högst få fall här i staden under de senare åren, då sistberörda spörsmål i något konkret fall blifvit aktuelt, torde vederbörande myndighet, som i allmänhet själf pröfvat, huruvida en viss handling eller beslut finge utlämnas, hafva varit af den uppfattningen, att någon obetingad rätt att taga del af dess handlingar ej förekommit. Någon olägenhet af detta förhållande torde emellertid icke här i staden hafva yppat sig. Detta synes dock ej böra utesluta önskvärdigheten af, att offentlighetspricipen i allmänhet införes för de kommunala handlingarne och framförallt, att allmängiltiga bestämmelser erhållas i ämnet.

N:o 64

ang. yttrande öfver förslag till ny tryckfrihetsförordning.

Hvad det Kungl. kommittéförslaget rörande de kommunala handlingar beträffar, så gäller till en början om dem samma hufvudregel, som om statsmyndigheternas handlingar eller att det skall vara en hvar tillåtet att till afskrifning på stället utbekomma och i tryck utgifva alla till kommunernas förvaltning hörande myndigheters, representationers, styrelsers, nämnders, beredningars och kommittéers beslut, protokoll och skrifvelser jämte alla andra hos dem förvarade handlingar af hvad namn och beskaffenhet de vara må.

Från denna grundregel göres sedan vissa undantag.

Härutinnan föreslås i de delar, hvarom yttrande från Stadsfullmäktiges sida synes kunna komma i fråga:

dels i § 2 mom. 3 att af kommunernas representationer tillsatta utskotts, kommittéers och tillfälliga beredningars protokoll och handlingar i ärenden, som utgöra föremål för deras behandling, icke må utan samtycke af den, som tillsatt utskottet, kommittén eller beredningen utlämnas eller i tryck offentliggöras förrän utlåtande i ärendet afgifvits, eller detsamma eljest slutbehandlats;

dels i § 7 mom. 2 att handlingar rörande allmänna hälso- och sjukvården, fattigvården, barnavården eller fångvården, icke må, försåvidt de angå enskildes personliga förhållanden, utlämnas i andra fall än allmän lag eller författning stadgar, därest ej med hänsyn till de förhållanden, hvarunder utlämnande ifrågasättes, kan antagas, att desamma ej komma att missbrukas till skada eller förklenande för den, som däri afses, och att för vinnande af trygghet härutinnan vid utlämnandet må kunna göras de förbehåll, som pröfvas nödiga;

dels i § 8 att skrifvelse, som i ärende angående förvärf af fast egendom inkommit till eller utgått från den myndighet, som handlägger ärendet, äfvensom andra hos myndigheten befintliga handlingar i ärendet icke må utan myndighetens samtycke utlämnas i vidare mån än för ärendets pröfning erfordras, förrän bindande aftal slutits angående förvärfvat eller förhandlingarne eljes slutförts, och att om bindande aftal icke kommer till stånd, myndigheten äger besluta, att de genom dess försorg i ärendet utförda kostnadsberäkningar och prisbestämningar fortfarande må hemlighållas under högst fem år från deras upprättande;

att i stadgad ordning infordrade skriftliga anbud, som till myndighet inkommit i ärende angående upphandling eller utförande af arbete för kommunens räkning eller försäljning eller upplåtelse af kommunen tillhörig egendom eller annat, icke må, innan de slutligen pröfvats till annan än anbudsgifvaren utlämnas i vidare mån än för pröfningen befinnes nödvändigt, att kostnadsberäkningar och prisbestämningar, hvilka i dylikt ärende utförts genom myndighets försorg, icke må utan myndighetens samtycke utlämnas, förrän bindande aftal i ärendet slutits och att, om sådant aftal ej kommer till stånd, myndigheten äger besluta, att dylika kostnadsberäkningar och prisbestämningar fortfarande må hemlighållas under högst fem år från deras upprättande;

att kartor, prof, modeller, ritningar och tekniska beskrifningar, som till myndighet ingifvits i ärende angående förvärf af egendom eller annat för kommunens räkning eller angående utförande af arbete för dess behof, icke må, om förbehåll gjorts om deras hemlighållande, utlämnas, så länge förbehållet är gällande, i vidare mån än för ärendets pröfning erfordras, förrän tio år förflutit efter det de till myndigheten ingåfvos, dock att, sedan bindande aftal kommit till stånd, förbehållet icke skall vara gällande i fråga om handling, som legat till grund för aftalet, och att därest i ämne, som tillhör kommunens tekniskt industriella för-

N:o 64
ang. yttrande öfver förslag till ny tryckfrihetsförordning.

valtning, handling som nyss nämnts, upprättats genom myndighets försorg för att användas för dess räkning, densamma icke må utlämnas utan myndighetens samtycke, förrän tio år förflutit efter dess upprättande;

att soliditets- och kompetensupplysningar, som till myndighet ingifvits vid fråga om åtagande att till kommunen något utgifva eller annorledes än såsom ämbets- eller tjänsteman för dess räkning utföra arbete eller eljest något fullgöra, icke må utlämnas i vidare mån än för ärendets pröfning eller för bevakande af kommunens rätt erfordras utan samtycke af den, som däri afses förrän tio år förflutit efter det de till myndigheten inkommit;

att handling i ärende rörande aftal om erhållande af lån för kommunens räkning icke må, i mån som förbehåll gjorts om dess hemlighållande, samt myndighet, som handlägger ärendet, sådant beslutat, så länge förbehållet är gällande utan myndighetens samtycke utlämnas, förrän fem år förflutit från handlingens datum;

samt att handling i ärende angående uppgörande af eller ändring i gällande stadsplan icke må, därest myndighet, som handlägger ärendet sådan beslutat, utan myndighetens samtycke utlämnas, förrän planen skall, enligt hvad därom särskildt är stadgadt, hållas tillgänglig.

Svenska stadsförbundets styrelse har den 11 mars 1913 afgifvit underdånigt yttrande öfver 2 kap. af det föreliggande lagförslaget, hvilket yttrande i aftryck här bifogas. Hvad sagda styrelse i sitt yttrande anfört synes vara värdt allt beaktande, och torde böra af Västerås stads myndigheter understödjas. Utöfver dessa uttalanden synes emellertid några ytterligare erinringar böra framställas.

I § 2 mom. 3 stadgas, att en kommunal mera tillfälligt tillsatt delegations protokoll och handlingar i ett visst till densamma för beredning hänskjutet eller eljes af delegationen handlagdt ärende icke skola vara offentliga förr än utlåtande i ärendet afgifvits eller ärendet eljes slutbehandlats. Detta stadgande har tydligen tillämpning på af Stadsfullmäktige, Drätselkammaren eller annan permanent nämnd eller styrelse tillsatta kommittéer för vissa eller vissa slags ärendens beredning. Om Stadsfullmäktiges beredningsutskott, som ju tillsättes årligen icke på grund af någon i lag eller förordning gifven föreskrift utan i enlighet med en af Stadsfullmäktige själfva antagen arbetsordning, som kan när som hälst ändras, men hvilket utskott tvifvelsutan dock har en viss permanent karaktär, kan hänföras till dessa mera tillfälligt tillsatta delegationer synes vara ganska oklart. Det vore därför önskvärdt, om ett förtydligande i denna del kunde äga rum.

Anledningen till att den offentliga granskningsrätten blifvit undanskjuten på sätt här föreslagits, till dess vederbörande kommitté eller annan liknande delegation afslutat sitt arbete med ett visst ärendes behandling synes icke kunna vara annan än den, att den ifrågavarande kommittén eller delegationen skall kunna slutföra sitt arbete utan yttre måhända alltför störande och arbetet förryckande inflytelser, som göra sig gällande, innan vederbörande själfva fatta eller kunnat fatta ståndpunkt till en fråga. Men är motivet detta, synes det vara svårt att förstå, hvarför icke samma bestämmelse skall äga tillämpning äfven å de permanenta styrelserna och nämnderna. I allmänhet öfverlämnas beredningen af viktigare och mera omfattande frågor af de kommunala representationerna åt en särskild kommitté men icke så sällan utföras dylika utredningar antingen på grund af remiss eller på eget initiativ af en permanent styrelse eller nämnd. Någon

N:o 64
ang. yttrande öfver förslag till ny tryckfrihetsförordning.

allmängiltig regel härutinnan torde ej kunna uppställas, utan ofta nog beror det helt och hållet på en tillfällighet, om beredningen af ett ärende sker genom en kommitté eller en permanent styrelse. Och den permanta styrelsen är gifvetvis i samma behof af sekretess under ärendenas beredning, som en mera tillfällig kommitté.

Vidare tillsätta de kommunala representationerna icke så sällan för utförande af vissa uppdrag afseende verkställighet af fattade beslut, i synnerhet då det gäller utförande af större kommunala byggnadsföretag särskilda kommittéer eller delegationer, men sådana verkställighetsuppdrag lämnas kanske lika ofta åt en permanent styrelse eller nämnd. Har ett dylikt uppdrag lämnats åt en för ändamålet tillsatt kommitté, skulle enligt det nu ifrågavarande lagförslaget alla dess protokoll och handlingar kunna vara hemliga ända till dess kommitténs uppdrag är fullgjordt, hvilket ibland kan dröja flere år, under det att om uppdraget lämnas åt en permanent kommunal institution, alla handlingar — så vidt de ej träffas af öfriga undantagsbestämmelser — från början skola vara offentliga.

Det synes därför vara önskvärdt, att § 2 mom. 3 omarbetas i sådan riktning, att å ena sidan äfven de permanenta kommunala styrelsernas och nämndernas protokoll och handlingar icke behöfva utan vidare utlämnas i hos dem förekommande ärenden, innan vederbörligt utlåtande afgifvits eller ärendet eljest slutbehandlats, samt å andra sidan den nyss antydda olikformigheten ifråga om handlingarnes offentlighet, då ett verkställighetsuppdrag lämnas till en tillfällig delegation och då det anförtros åt en permanent institution undvikes.

Ordet handling förekommer i 2 kap. af det föreliggande lagförslaget i två olika betydelser, dels en vidsträcktare och dels en inskränktare. I sin vidsträckta bemärkelse omfattar ordet handling enligt den i § 1 mom. 1 lämnade bestämningen hvarje hos en allmän institution förekommande beslut, protokoll eller skrifvelse eller hvarje annan hos institutionen förvarad handling, af hvad namn och beskaffenhet som hälst, under det att i den inskränktare bemärkelsen uttrycket handling inbegriper samtliga ofvanberörda handlingar med undantag af vederbörande institutions protokoll. I allmänhet framgår den olika betydelsen af sammanhanget, och särskildt är det klart, att det ifrågavarande ordet måste tagas i dess inskränktare bemärkelse då det förekommer i uttrycket "protokoll och handlingar" såsom i 2 och 3 §§. Emellertid förefinnes ordet handling i det förevarande kapitlet på några ställen, där det ej med tydlighet framgår, huruvida det skall tagas i den vidsträcktare eller den inskränktare betydelsen. Detta är fallet i § 7 mom. 2 och § 8 mom. 1 och mom. 5, 2:dra och 3:dje styckena. Då det är af synnerlig vikt, att äfven vederbörande myndigheters protokoll, hvilka i de förevarande afseendena kunna vara lika upplysande som de öfriga handlingarna, i samma mån som dessa äro undandragna offentligheten, synes det vara önskvärdt, att de här berörda stadgandena genom inskjutande äfven i dessa af orden "och protokoll" eller på annat lämpligt sätt förtydligas.

I § 8 förekommer på flera ställen ett stadgande, som åtminstone för de kommunala handlingarnas vidkommande torde, om det oförändradt kommer att

N:o 64
ang. yttrande öfver förslag till ny tryckfrihetsförordning.

upptagas i den blifvande lagen, komma att vålla betydande svårigheter i tillämpningen. Det stadgas nämligen i mom. 1, 2, 3 och 4 att vissa handlingar icke få utlämnas eller i tryck offentliggöras "i vidare mån än för ärendets pröfning erfordras" eller som det heter i mom 2 "än för pröfningen befinnes nödvändigt". Det är just det här citerade uttrycket eller uttrycken, som synas vara i särskild grad svårtydda. Förslagets motivering ger icke häller någon vägledning härutinnan. För en fullständig och allsidig pröfning af ett föreliggande ärende synes otvifvelaktigt samtliga handlingar i deras helhet vara erforderliga; och är detta riktigt synas de ifrågavarande i § 8 förekommande undantagsbestämmelserna vara ändamålslösa, då det förbehåll, som de citerade uttrycken innebära, fullständigt eluderar undantagsbestämmelserna. Lagförslagets mening kan naturligtvis icke vara att gifva detta förbehåll en så vidsträckt omfattning, som här antydts, och är det därför i hög grad önskvärdt, att ett förtydligande i detta afseende sker. Emellertid synes det, då ett förbehåll af dylikt slag, hvilket i hvarje fall torde komma att medföra stora svårigheter i tillämpningen, öfver hufvud taget torde kunna undvaras, lämpligast, om de här berörda uttrycken helt och hållet kunna få utgå.

Det i början af § 8 mom. 2: "I stadgad ordning infordrade skriftliga anbud etc." förekommande uttrycket "i stadgad ordning" torde jämväl i fråga om de kommunala handlingarne med hänsyn till bestående förhållanden vara ägnadt att framkalla svårigheter vid stadgandets tillämpning. I de allra flesta kommuner torde nämligen icke alls finnas någon stadgad ordning för infordrande af skriftliga anbud, och det kommunala lifvet torde icke i den öfvervägande delen ens af stadskommunerna vara utveckladt så, att någon dylik ordning är af behofvet påkallad eller öfver hufvud taget lämplig. Det blir då fråga om hela den i mom. 2 föreslagna undantagsbestämmelsen icke skall kunna tillämpas i dessa af de flesta af landets kommuner eller om lagförslaget skall kunna tillämpas så, att det ifråga om kommunala handlingar må bortses från det förbehåll som måste anses ligga i uttrycket "i stadgad ordning".

Ett förtydligande för de kommunala handlingarnes del, hälst gående i den senare riktningen, synes vara synnerligen behöfligt i det nu ifrågavarande afseendet.

Västerås den 15 Maj 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ehrnfrid Browaldh.

Till Konungen.

Sedan Eders Kungl. Maj:t genom nådig remiss den 24 sistlidne januari lämnat Svenska Stadsförbundet tillfälle att före den 1 juni d. å. inkomma med underdånigt yttrande öfver kap. 2 af särskilda kommitterades den 20 december

1912 afgifna förslag till tryckfrihetsordning, får Stadsförbundets styrelse, som hänskjutit ärendet till Förbundets representantförsamling, i anslutning till hvad vid representantförsamlingens sammanträde förekommit och enligt dess uppdrag härmed i underdånighet anföra följande.

N:o 64 *ang. yttrande öfver förslag till ny tryckfrihetsförordning.*

Stadsförbundet har af nära till hands liggande skäl ansett sig böra inskränka sin granskning af det remitterade förslaget till hvad detsamma innehåller angående kommunala handlingars offentlighet. Förslaget är i detta afseende grundat på den principen, att äfven de kommunala myndigheternas handlingar af tryckfrihetsordningen uttryckligen böra erkännas såsom offentliga. Behofvet af sådan kontroll från allmänhetens sida öfver handhafvandet af offentliga angelägenheter, som föreskrifterna om allmänna handlingars offentlighet närmast torde hafva afsett att möjliggöra, föreligger enligt Förbundets mening i lika hög grad på det kommunala området som i fråga om statsförvaltningen. Mot självfa offentlighetsprincipen, sådan densamma uttryckts i förslaget, synes därför intet vara att erinra från kommunal synpunkt.

Såsom äfven af kommitterade framhålles, är det emellertid klart, att principen om kommunala handlingars offentlighet icke alltid utan skada kan upprätthållas i hela sin stränghet. Därest vissa kommunala åtgärder på grund af handlingarnas offentliggörande komma till allmän kännedom på ett alltför tidigt stadium, kunna härigenom uppenbarligen särskilt kommunens ekonomiska intressen tillfogas betydande olägenheter, vida öfverstigande det gagn offentliggörandet kan tänkas medföra ur allmän kontrollsynpunkt. Att för alla förekommande fall afgöra hvilkendera synpunkten, som bör ha företräde — affärssekretessen eller offentlighetsprincipen — är naturligtvis förenadt med stora svårigheter. Detta viktiga afgörande har nu enligt Förbundets uppfattning i förslaget träffats på ett i stort sedt lyckligt sätt. Mot åtskilliga af de stadganden angående undantag från regeln om kommunala handlingars offentlighet, som innehållas i kap. 2 § 8, torde likväl vissa erinringar kunna göras.

I mom. 1, 2 och 3 af ofvannämnda § har rätten och plikten att till allmänheten utlämna vissa kommunala handlingar i större eller mindre grad gjorts beroende däraf, huruvida "bindande aftal" i det ärende, som handlingarna angå, kommit till stånd eller icke. Hvad i detta sammanhang bör förstås med "bindande aftal" kan emellertid vara föremål för någon tvekan. Har en nämnd eller styrelse slutit exempelvis ett köpeaftal under förbehåll af den i sista hand beslutande kommunala myndighetens godkännande, så är aftalet visserligen bindande mellan de ursprungliga kontrahenterna, men det torde ej vara lämpligt och ej heller i förslaget afsedt, att handlingarna i ärendet skola få utlämnas, förrän slutgiltigt aftal åvägabragts genom godkännande från den beslutande myndighetens sida. Ett förtydligande af uttrycket "bindande aftal" synes påkalladt för undanröjande af missförstånd i nu berörda hänseende.

I mom. 3, första stycket, föreslås, att förbehåll om hemlighållande af där angifna handlingar icke skall, sedan bindande aftal kommit till stånd, vara gällande i fråga om handling, som legat till grund för aftalet. Redan vid en tidigare, på kommitterades anmodan verkställd granskning af ett framlagt utkast till lagtext i här berörda delar har Förbundets styrelse framhållit, hurusom det naturligen för en anbudsgifvare mången gång, särskilt i fråga om vidlyftigare tekniska beskrifningar, kan vara af vikt, att dessa hemlighållas, äfven efter det anbudet antagits, hvadan man torde hafva anledning befara, att anbudsgifvarna icke skulle

N:o 64
ang. yttrande öfver förslag till ny tryckfrihetsförordning.

befinnas villiga att underkasta sig de ifrågasatta bestämmelserna och följaktligen underlåta att inkomma med anbud, något som kunde tänkas förorsaka kommunerna olägenheter och dryga kostnader. Härtill komme, att den föreslagna bestämmelsen ur kontrollsynpunkt förefölle skäligen värdelös, då inkomna, med det antagna konkurrerande anbud ju icke skulle få offentliggöras förrän efter 10 år. Då denna enligt Förbundets mening fullt berättigade erinran icke vunnit kommitterades beaktande, får Förbundet under åberopande af styrelsens ofvan anförda motivering hemställa, att stycket i fråga måtte undergå sådan förändring, att däri omförmäldt förbehåll blir gällande äfven beträffande handling, som legat till grund för aftalet. Sista punkten av nyss angifna moments första stycke torde följaktligen böra uteslutas.

Beträffande andra stycket af mom. 3 tillåter sig Förbundet påpeka, att synnerligen stora svårigheter i vissa fall möta att afgöra hvad som för kummunernas del faller under begreppet "tekniskt industriell förvaltning". Städernas aflopps-ledningar, som i första rummet äro afsedda att tillgodose de hygieniska behofven, kunna knappast infogas under denna rubrik. Detsamma synes vara förhållandet med de kommunala vattenledningarna. Osäkerheten i förevarande afseende torde också i framtiden ökas, om de flerstädes föreliggande planerna på upprättande af kommunala mejerier, bagerier o. d. komma till utförande. Någon anledning att från det föreslagna skyddet utesluta anläggningar af ofvan antydd art lärer icke förefinnas. Förbundet anser sig därför böra föreslå, att bestämmelserna i detta stycke måtte utvidgas till att omfatta kommunala anläggningar af alla slag, där handlingar af den beskaffenhet, som i stycket afses, förekomma.

Mot självfva grundtanken i mom. 5, sista stycket, har Förbundet så mycket mindre något att erinra, som detta stycke torde hafva tillkommit med anledning af styrelsens hemställan till kommitterade i samband med ofvan omförmälda granskning af det föreberedande förslaget. Kommitterade hafva emellertid ansett, att sluttiden för sekretessen beträffande här omförmälda handlingar i stadsplaneärenden med nödvändighet måste ansluta sig till den i stadsplanelagstiftningen föreskrifva proceduren för hithörande fall och förty föreslagit, att hemlighållandet ej skulle få sträcka sig längre än till dess planen offentligen framlägges. Denna kommitterades uppfattning torde bero på någon missuppfattning af hithörande stadganden. Dessa äro tillkomna i markägarnas intresse för att lämna dem tillfälle att yttra sig öfver ett uppgjordt stadsplaneförslag, och någon anledning att i detta sammanhang öppna möjlighet för offentliggörande af alla för samhällets räkning upprättade handlingar i stadsplaneärendet förefinnas uppenbarligen icke. Snarare synes det vara af vikt att förhindra offentliggörandet af samhällets egna handlingar i en stadsplanefråga just vid och under den tid, då dessa handlingar bäst kunna tjäna enskilda syften eller under tiden från stadsplaneförslagets bekantgörande för allmänheten till planens genomförande. Såsom styrelsen i sin ofvannämnda hemställan till kommitterade erinrat, förutsätta i regeln de stadsplaneförslag, som af vederbörande myndigheter uppgöras, ganska noggranna och detaljerade utredningar angående värdet af de fastigheter, som samhället för stadsplanens genomförande måste förvärfva, samt om möjligheten att efter planens genomförande genom försäljning af den för genomförandet ej erforderliga marken få en del af kostnaden därför betäckt, och är detta i alldeles särskild grad förhållandet, då det gäller att framdraga en ny trafikled genom ett tätt bebyggdt område. Om nu sådana handlingars offentliggörande kunde påfordras redan på det tidiga

ang. yttrande öfver förslag till ny tryckfrihetsförordning.

stadium, som kommitterade förutsätta, skulle det ju innebära, att samhället finge tillhandahålla fastighetsägarna det meteriel, hvarpå de hade att grunda sina ersättningsanspråk gent emot samhället. För öfrigt torde det, såsom styrelsen redan för kommitterade framhållit, ligga i öppen dag, att ett offentliggörande af ifrågavarande utredningar mången gång kan på ett otillbörligt sätt gynna spekulationen och i vissa fall leda därhän, att ett för samhället önskvärt regleringsarbete blefve fördröjdt eller omintetgjordt. Ur kontrollsynpunkt torde ifrågavarande handlingars offentliggörande icke vara af någon större betydelse. I öfverensstämmelse med ofvan utvecklade uppfattning hemställde också styrelsen hos kommitterade om införande af sådana bestämmelser, att af myndighet uppgjorda af här ifrågasatt art icke finge utan myndighetens samtycke utlämnas. Kommitterade själfva erkänna, att intresset för vederbörande samhälle af viss tids sekretess under den förberedande handläggningen af stadsplaneärenden torde vara densamma som i fråga om fastighetsförvärf. Ett konsekvent vidhållande af denna ståndpunkt synes nu böra föranleda till att sekretessen upphålles, ända till dess de fastighetsförvärf, som föranledas af stadsplanen, blifvit afslutade eller åtminstone till dess frågan om stadsplanen vunnit slutlig handläggning; och får Förbundet på här anförda grunder hemställa om ändring af mom. 5, sista stycket, i detta syfte.

Slutligen anser sig Förbundet böra uttala den förhoppningen, att stadssamhällenas myndigheter måtte lämnas tillfälle att yttra sig, innan de i förslaget förutsatta bestämmelser i fråga om rätt att i afskrift utbekomma kommunala handlingar utfärdas.

Underdånigst för Svenska Stadsförbundets styrelse

A. Borgström.

Yngve Larsson.

Stockholm den 11 mars 1913.

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar.

1913 Den 28 Augusti XII

N:o 65.

Kungl. Maj:ts utslag i fråga om Stadsfullmäktiges beslut rörande anslag till ridande polis.

Kungl. Maj:ts utslag på de besvär, Stadsfullmäktige i Västerås, häradshöfdingen Max. Schenström och stadsombudsmannen Theofil Öberg i underdånighet anfört öfver Kungl. Maj:ts befallningshafvandes i Västmanlands län den 30 december 1912 meddelade utslag i fråga om Stadsfullmäktiges beslut rörande anslag till ridande polis; i anledning af hvilka besvär Kungl. Maj:ts befallningshafvande, efter vederbörandes hörande, den 19 april 1913 afgifvit infordradt utlåtande;

Gifvet i Regeringsrätten den 28 maj 1913.

Magistraten i Västerås hemställde hos Stadsfullmäktige att, därest en för länets landsbygd afsedd, i staden stationerad ridande polisafdelning, till hvilkens uppsättning år 1910 Stadsfullmäktige beviljat medel, komme att bibehållas efter 1912 års utgång, Stadsfullmäktige måtte till densammas underhåll bevilja ett årligt anslag af 1,000 kronor, att utgå under tre år från och med år 1913. Vid ärendets behandling hos Stadsfullmäktige vid sammanträde den 31 oktober 1912 afgåfvos 18 röster för bifall till berörda hemställan samt 10 röster för afslag å densamma.

Stadsfullmäktiges ordförande, som ansåg att för bifall till framställningen, såsom afseende anslag till nytt ändamål eller behof, erfordrades två tredjedelar af de i beslutet deltagandes röster, förklarade emellertid, att Stadsfullmäktige afslagit Magistratens framställning.

Häröfver anförde borgmästaren John Karlsson och stadsfiskalen Erhard Kumlin besvär hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande under yrkande att, enär det begärda anslaget hade till föremål en förstärkning af det utaf Stadsfullmäktige redan förrut bekostade polisskyddet inom staden och således icke afsåge något nytt ändamål, Kungl. Maj:ts befallningshafvande måtte förklara, att för beviljande af anslaget icke erfordrats mer än enkel majoritet, samt att Stadsfullmäktige följaktligen bifallit Magistratens framställning. Därjämte yrkades, att Kungl. Maj:ts befallningshafvande, då Stadsfullmäktige uraktlåtit besluta angående de medel, af hvilka anslaget skulle gäldas, måtte anbefalla stadsfullmäktige att fatta beslut härom.

Genom öfverklagade utslaget utlät sig Kungl. Maj:ts befallningshafvande sålunda. Emedan Stadsfullmäktige vid meddelande af ifrågavarande beslut, som afsåge beviljande af anslag, icke tillika låtit beslutet innefatta, huruvida anslaget

N:o 65
Ang. anslag till ridandepolis.

skulle utgå af tillgängliga medel, eller erforderligt belopp borde uttaxeras, eller upplåning däraf ske;

alltså och då samma beslut stode i strid med bestämmelsen i § 18 mom. 3 förordningen angående kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862,

samt vid sådant förhållande Stadsfullmäktiges ordförande saknat anledning att i ärendets så beskaffade skick meddela yttrande, huruvida den uppnådda röstöfvervikten varit tillräcklig för besluts fattande eller icke,

pröfvade Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som följaktligen icke för det dåvarande hade att ingå i bedömande af sistnämnda fråga, skäligt att, med undanröjande af Stadsfullmäktiges genom omröstning fattade beslut, i anledning af besvären visa ärendet åter till Stadsfullmäktige, som hade att Magistratens ifrågavarande hemställan ånyo till behandling i vederbörlig ordning företaga och därmed vidare lagligen förfara.

Hos Kungl. Maj:t yrka klagandena, att Kungl. Maj:t, med upphäfvande af Kungl. Maj:ts befallningshafvandes utslag, måtte till pröfning upptaga frågan om den i förevarande fall erforderliga majoriteten för bifall till Magistratens framställning.

Kungl. Maj:t har i nåder låtit sig föredragas ofvan berörda underdåniga besvär och finner skäl ej hafva förekommit, som föranleder ändring i Kungl. Maj:ts befallningshafvandes utslag. Det vederbörande till underdånig efterrättelse länder.

Under Kungl. Maj:ts sekret:
(L. S.)

Henrik Nissen.

N:o 66.

Fråga om yttrande öfver Riksdagens skrifvelse till Kungl. Maj:t rörande utseende af suppleanter för stadsfullmäktige.

Resolution.

I anledning af Konungens befallningshafvandes skrifvelse den 30 juni 1913 öfverlämnas härmed för Stadsfullmäktiges yttrande Riksdagens skrifvelse N:o 24 och införväntas yttrande före den 10 nästkommande september.

Västerås Rådhus den 1 juli 1913.

På Magistratens vägnar:

Victor Åsberg.

Helge Cronholm.

Till Konungen.

N:o 66.

Ang. utseende af suppleanter för stadsfullmäktige.

Vid innevarande års riksdag har enskild motionär hemställlt, att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Eders Kungl. Maj:t låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådana ändrade bestämmelser i förordningen om kommunalstyrelse i stad, att vid val af stadsfullmäktige måtte utses suppleanter i samma omfattning och efter samma grunder som vid val af suppleanter i landsting.

Den af motionären föreslagna reformen innebär en viktig förändring i själfva principen för suppleants inträdande i stället för ordinarie ledamot af stadsfullmäktige.

Såsom motionären framhållit, inträder enligt gällande bestämmelser suppleant i ordinarie ledamots ställe endast i det fall, att denne frånträder sin befattning före utgången af den tid, för hvilken han valts. Samma metod tilllämpas sålunda i detta fall, som gäller beträffande suppleanter för riksdagsmän. Motionärens förslag åter åsyftar, att suppleant jämväl vid tillfälligt förfall för ordinarie ledamot skall inträda i dennes ställe för den tid förfallet varar, utan att den ordinarie ledamoten afgår från sin befattning. Denna princip har kommit till tillämpning i gällande förordning om landsting. I den händelse landstingsman anmält förfall, inkallas nämligen en suppleant att tjänstgöra under det möte, för hvilket den ordinarie ledamoten förklarat sig förhindrad, men denne kvarstår dock såsom landstingsman intill utgången af den tid, för hvilken han valts.

Det torde utan tvifvel hafva funnits skäl, som förklara, att i ifrågavarande afseende en enhetlig princip ej genomförts i kommunallagarna. Men de af motionären framhålla olägenheterna med gällande bestämmelser om suppleanter för stadsfullmäktige synas Riksdagen ej kunna förnekas. Särskilt har Riksdagen härvid fäst sin uppmärksamhet vid, hurusum det af motionären påpekade förhållandet, att i händelse af förhinder för en stadsfullmäktig hans plats måste stå tom, kan leda till ett annat resultat vid val eller besluts fattande än om den meningsgrupp, den frånvarande tillhör, varit fulltaligt representerad. Härvid lämnas tydligen ett spelrum åt slumpen, som kan inverka störande på kontinuiteten i stadsfullmäktiges arbete. I de fall, då en stadsfullmäktig t. ex. till följd af riksdagsarbete eller annat offentligt uppdrag för längre tid är förhindrad att deltaga i stadsfullmäktiges sammanträden, framträda bristerna hos det nuvarande systement med särskild skärpa och kunna äfven, såsom motionären framhållit, tvinga en ledamot att afgå, hvarigenom stadsfullmäktige kunna förlora en intresserad och dugande kraft. Då stadsfullmäktige i vissa städer hafva att utse riksdagsmän i Första kommaren, skulle det till och med vara tänkbart, att berörda missförhållanden kunde komma att direkt inverka på denna kammares sammansättning.

Förutom det, att den af motionären föreslagna reformen skulle afhjälpa nämnda brister hos gällande system, synes det Riksdagen, att därigenom äfven i öfrigt skulle vinnas beaktansvärda fördelar, såsom också i motionen framhållits. Särskilt vill Riksdagen påpeka värdet af, att, i de fall då af en eller annan anledning stadsfullmäktig afgår, personer finnas att tillgå, som redan förvärfvat erfarenhet i det kommunala arbetet.

I betraktande af de olägenheter, med hvilka nuvarande system är behäftat, och de fördelar, som skulle vinnas genom den föreslagna reformen, anser sig Riksdagen sålunda böra i princip godkänna motionärens förslag.

N:o 66

Ang. utseende af suppleanter för stadsfullmäktige.

Riksdagen har jämväl tagit i öfvervägande frågan om den tid, för hvilken suppleant bör inkallas i ordinarie stadsfullmäktigs ställe, och har Riksdagen stannat vid att tänka sig ett sammanträde såsom lämplig tidsenhet. Enligt landstingsförordningens bestämmelser inträder suppleant för ett helt landstingsmöte, men den naturliga enhet, detta bildar, har beträffande stadsfullmäktige ingen annan motsvarighet än sammanträdet. Motionären har antydt lämpligheten af, att suppleant skulle kunna inkallas vid behandling af en viss fråga, hvari han kunde äga större erfarenhet eller sakkunskap än en ordinarie ledamot. Oafsett de svårigheter, hvarmed detta skulle vara förenadt, synes det Riksdagen jämväl innebära en icke tillrådlig afvikelse från pricipen om, att förfall för ordinarie ledamot bör vara grunden för suppleants inträdande i tjänstgöring.

Beträffande själfva inkallandet af suppleant, har motionären ej ingått på denna fråga, men synes det Riksdagen, att detta ej bör tillkomma den ledamot, i hvilkens ställe suppleanten skulle inträda, utan åligga stadsfullmäktiges ordförande, hvilket åter nödvändiggör, att förfallet för honom anmäles.

Hvad angår sättet för utseende af suppleanter, synes det Riksdagen självfallet, att den proportionella valmetoden härvid bör bibehållas, helst som det torde vara mest lämpligt att såsom nu utse ordinarie ledamöter och suppleanter genom samma val. Men att i likhet med motionären söka förebilden i gällande lagstadgande om val af suppleanter för landstingsmän, synes Riksdagen mindre välbetänkt. Riksdagen erinrar därom, att då 1911 års riksdag anhöll, att Eders Kungl. Maj:t måtte inkomma med förslag till afhjälpande af bristerna i nu tilllämpade proportionella valmetod. Riksdagen särskilt framhöll, hurusom bestämmelserna om val af suppleanter för landstingsmän vore i behof af ändring. Och därjämte vill Riksdagen påpeka, hurusom enligt förordningen om landsting en suppleant från en viss meningsgrupp kan komma att inträda i stället för en landstingsman, tillhörig en annan grupp, en princip, som, tillämpad på stadsfullmäktige, skulle kunna medföra olägenheter af samma slag som de, mot hvilka den af motionären föreslagna reformen är riktad. Den redan nu gällande regeln, att efterträdare efter stadsfullmäktig, som afgått före den för honom bestämda tjänstgöringstidens slut, skall tillhöra samma meningsgrupp, som den afgångne, synes Riksdagen vara ett uttryck för den princip, som jämväl i ifrågavarande afseende bör följas. Och af motionärens motivering framgår, att äfven han delar denna uppfattning.

Hvad i öfrigt angår sättet för utseende af suppleanter och de grunder som därvid böra komma till tillämpning, synes det Riksdagen, att denna fråga lämpligen bör öfverlämnas åt Eders Kungl. Maj:ts pröfning.

Beträffande slutligen det antal suppleanter, som bör utses, har Riksdagen tagit i öfvervägande lämpligheten af, att för hvarje meningsgrupp funnes lika många suppleanter som ordinarie ledamöter, men finner utskottet, att jämväl denna fråga bör öfverlämnas åt Eders Kungl. Maj:t till närmare utredning.

Då hvad som ofvan anförts gäller lika väl för Stockholm som för öfriga städer, där stadsfullmäktige finnas, synes det Riksdagen af behofvet påkalladt, att den ifrågasatta reformen utsträckes att omfatta jämväl förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm.

På grund af hvad sålunda anförts, får Riksdagen anhålla, det täcktes Eders Kungl. Maj:t låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådana änd-

ringar af gällande bestämmelser i förordningarna om kommunalstyrelse i stad och en kommunalstyrelse i Stockholm, att vid val af stadsfullmäktige må utses suppleanter att inträda såväl vid ordinarie ledamots afgång som vid inträffande förfall.

N:o 66 *Ang. utseende af suppleanter för stadsfullmäktige.*

Stockholm den 13 mars 1913.

Med undersåtlig vördnad.

N:o 67.

Hälsovårdsnämndens förnyade yttrande angående antagande af ny renhållningsstadga.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I anledning däraf att Stadsfullmäktige den 24 sistlidne april till Hälsovårdsnämnden för förnyadt yttrande återremitterat vissa delar af det af särskilda kommitterade uppgjorda förslag till ny renhållningsstadga för Västerås stad får Hälsovårdsnämnden rörande förslaget i återremitterade delar föreslå, *att* 6 § i kommitterades förslag må erhålla följande ändrade lydelse: "Gårdar, smygar och portgångar skola sopas och rengöras minst en gång i veckan, Magistraten och Hälsovårdsnämnden obetaget, att där anledning därtill förekommer förordna, att sådan rengöring skall oftare verkställas", *samt att* förslaget i öfriga återremitterade delar godkännes med de ändringar och tillägg till detsamma, som Hälsovårdsnämnden i sin skrifvelse i ärendet (se Stadsfullmäktiges handlingar N:o 17) den 18 januari 1913 föreslagit.

Västerås den 16 juli 1913.

På Hälsovårdsnämndens vägnar:

John Karlsson.

Ragnar Tenow.

N:o 68.

Drätselkammarens skrifvelse angående inköp af ett område af lägenheten Karlsdal.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I skrifvelse till Drätselkammaren den 22 sistlidne mars, hvilken här bilägges, har Lägenhetsägaren J. V. Eriksson hembjudit staden till inköp efter ett pris af 2 kronor 52 öre pr. kvm. ett från lägenheten Karlsdal i Tegelvreten

N:o 68
ang. inköp af ett område af lägenheten Karlsdal.

afsöndradt område utgörande åker och i areal innehållande 1,385,6 kvm.; och får Drätselkammaren af skäl att vid blifvande reglering af byggnadsområdena Katrinelund och Karlsdal en del af det till staden hembjudna området blir erforderlig för gatas utläggande hemställa, att Stadsfullmäktige ville befullmäktige Drätselkammaren att åt staden för ett pris af 2,100 kronor att utgå af reserverade köpeskillingsmedel inköpa den del af ifrågavarande område, som å en af stadsingeniören under innevarande år upprättad och här bilagd karta öfver byggnadsområdena Katrinelund och Karlsdal är betecknad med gul färg och i areal innehåller 843,1 kvm.

Västerås den 14 juli 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Axel Sundström.

Ragnar Tenow.

Till Drätselkammaren i Västerås.

Undertecknad, ägare till ett från lägenheten Karlsdal i Tegelvreten afsöndradt med åker betecknadt jordområde om 1385,6 kvm., får härmed, då det försports, att en ny gata är planerad öfver området, härmed erbjuda mig att försälja samma område till staden till ett pris af kr. 2,52 pr kvm.

Skulle staden ej reflektera på detta anbud, anhåller jag om besked, huruvida från stadens sida hinder mot områdets bebyggande möter.

Västerås den 22 mars 1913.

J. V. Eriksson.

N:o 69.

Drätselkammarens skrifvelse angående öfverflyttande af en del till begrafningsplatser afsedda områden från den kyrkliga till den borgerliga kommunen.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Genom beslut den 2 januari 1903 hafva Stadsfullmäktige godkänt ett af Drätselkammaren framställdt förslag till utbyre af mark emellan staden och den kyrkliga kommunen sålunda, att staden i och för uppförande af nytt folkskolehus till kyrkokommunen mot vederlag af viss del af det denna tillhöriga om-

rådet mellan nya kyrkogården och Östermalm, som vore afsedt till utvidgning af nya kyrkogården, med äganderätt afstode delar af kvarteren Folke, Fjolner och Gunvald.

N:o 69 *ang. öfverflyttande af en del till begrafningsplatser afsedda områden från den kyrkliga till den borgerliga kommunen.*

Den i anledning af förestående beslut till Västerås stads och S:t Ilians församlingars kyrkostämmor gjorde framställningen har, hvad förstberörda församling beträffar, bifallits, men af S:t Ilians församlings kyrkostämma afslagits, hvarför något markbyte ej kommit till stånd. Af denne orsak har Drälselkammaren, som fortfarande beaktar frågan rörande förvärf till staden af hela det till utvidgning af nya kyrkogården afsedda området med hänvisning till förstberörda stadsfullmäktigebeslut i skrifvelse till kyrkostämman i Västerås och S:t Ilians församlingar den 10 sistlidne april under förutsättning, att Stadsfullmäktige godkände förslaget, hemställt, att kyrkokommunen ville kostnadsfritt till staden öfverlämna berörda område äfvensom ett område om 111,1 kvm. af östra gamla begrafningsplatsen, som Drätselkammaren på grund af Stadsfullmäktiges bemyndigande genom bytesaftal den 31 mars 1906 öfverlåtit till J. R. Keijser m. fl. för reglering af tomten N:o 1 i kvarteret Felix, men hvilket område befunnits tillhöra Västerås och S:t Ilians församlingar, mot förbindelse från stadskommunens sida att utan kostnad för S:t Ilians församling tillhandahålla kyrkokommunen annat för ny kyrkogård lämpligt område.

Enligt hvad Drätselkammaren tillhandakommet och här bilagdt utdrag af protokoll, hållet vid gemensam kyrkostämma med Västerås och S:t Ilians församlingar den 28 maj 1913, utvisar, har Drätselkammarens hemställan bifallits, samt sålunda kyrkostämman medgifvit öfverlåtande på sätt föreslagit dock med det tillägg, att i händelse S:t Ilians församling skulle inom 10 år i kyrkligt hänseende skiljas från Västerås, skulle S:t Ilian äga rätt att för sin andel i de öfverlåtna områdena utfå kontant vederlag efter skiljemäns värdering.

Då Drätselkammaren anser flere skäl tala för att ifrågavarande värdering bör ske, innan aftal definitivt träffas med kyrkokommunen angående öfverlåtande af markområdena, får Drätselkammaren under framhållande af att området vid Östermalm icke bör ligga outnyttjadt och då det såsom numera liggande inom stadsplanen icke får användas för utvidgning af nya kyrkogården, hemställa, att Stadsfullmäktige samtidigt med bemyndigande åt Drätselkammaren att med den kyrkliga kommunen träffa aftal angående öfverlåtelse till staden på ofvan angifna grunder af de ifrågavarande markområdena måtte utse skiljemän med uppdrag att värdera den del af berörda områden, som tillhör S:t Ilians församling och för hvilket församlingen under förut angifven förutsättning fordrar ersättning.

Västerås den 14 juli 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Axel Sundström.

Ragnar Tenow.

N:o 69
ang. öfverflyttande af en del till begrafningsplatser afsedda områden från den kyrkliga till den borgerliga kommunen.

Protokoll, hållet vid gemensam kyrkostämma med Västerås och S:t Ilians den 28 maj 1913.

§ 1.

På grund af från stadens Drätselkammare inkommen framställning om öfverlåtande till den borgerliga kommunen af jord (dels det för utvidgning af kyrkogården afsedda, obebyggda området mellan Östermalm och nya kyrkogården, dels ett område af östra, gamla begrafningsplatsen, stort 111,1 kvm.) på det villkor att stadskommunen förbinder sig att utan kostnad för S:t Ilians församling tillhandahålla kyrkokomunnen annat för ny kyrkogård lämpligt område, beslöt kyrkostämman att medgifva öfverlåtandet, dock med det tillägg, att i händelse S:t Ilians föısamling skulle inom tio år i kyrkligt hänseende skiljas från Västerås, skulle S:t Ilian äga rätt att för sin andel i de öfverlåtna områdena utfå kontant vederlag efter skiljemäns värdering.

Som öfvan

In fidem
Axel Enblom.
V. p.

Rätt utdraget ur det justerade protokollet intygar

Axel Enblom.

N:o 70.

Drätselkammarens skrifvelse ang. lösningsrätt till en del fastigheter på stadens grund.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med öfverlämnande af förteckningar öfver vid Rådstufvu-Rätten i Västerås beviljade lagfarter under april och juni månader å fastigheter belägna helt eller delvis på stadens grund får Drätselkammaren, enär ifrågavarande fastigheter, till hvilka lösningsrätt kan ifrågakomma, icke äro för regleringsändamål eller eljest för staden erforderliga, hemställa,

att Stadsfullmäktige icke måtte på grund af de sålunda lagfarna öfverlåtelserna göra stadens lösningsrätt till fastigheterna ifråga gällande.

Västerås den 14 juli 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Axel Sundström.

Ragnar Tenow.

Förteckning öfver vid Rådstufvu-Rätten i Västerås beviljade lagfarter å fastigheter belägna helt eller delvis på stadens grund under april månad år 1913.

N:o 70 *ang. lösningsrätt till fastigheter på stadens grund.*

Den 7 april:

å gården och tomten N:o 70 a 1 i Västerås stads västra kvarter, som Västerås Mejeriförening, med begränsad personlig ansvarighet, enligt köpebref den 1 januari 1913 af vice auditören Teodor Boethius och landtbrukaren Karl Andersson i Slittsta, Dingtuna socken, såsom förmyndare för änkefru Charlotta Vilhelmina Carlsson, född Forsling, för 32,000 kronor tillhandlat sig;

Den 14 april:

å gården och tomterna N:ris 100 och 101 i stadens södra kvarter, som handlanden Nils Gustaf Bergström, enligt bouppteckningsinstrument den 26 mars 1912 samt ett mellan honom och hans aflidna hustru Augusta Bergström, född Erickson, i lifstiden den 3 februari 1888 upprättadt inbördes testamerte, som af hustruns arfvingar godkänts, i giftorätt och på grund af testamente bekommit;

Den 21 april:

å gården och tomterna N:ris 141 och 146 A i Västerås stads södra kvarter, som aflidne stationsinspektoren Evald Albin Gezelius arfvingar, hans barn Ingrid Gezelius, Erik Ludvig Gezelius samt Alfhild Sigrid Augusta Gezelius, enligt bouppteckningsinstrument den 22—28 januari 1913 i arf bekommit.

Västerås Rådhus den 30 april 1913.

På Borgmästare-Ämbetets vägnar:

John Karlsson.

Förteckning öfver vid Rådstufvu-Rätten i Västerås beviljade lagfarter å fastigheter belägna helt eller delvis på stadens grund under juni månad 1913.

Den 2 juni:

å gården och tomten N:o 76 i Västerås stads södra kvarter belägen inom byggnadskvarteret Lorens, som E. L. Windahl och E. J. Wannberg, enligt köpebref den 14 maj 1913 af delägarne i firman Axel Hygrell & C:o John Hygrell och Casper Frithiof Sandberg för 25,000 kronor tillhandlat sig.

Västerås Rådhus den 4 juli 1913.

På Rådstufvu-Rättens vägnar:

John Karlsson.

N:o 71.

Drätselkammarens skrifvelse ang. försäljning af mark af Munkgatan för reglering af tomten N:o 109 södra kvarteret.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I bilagda skrifvelse till Drätselkammaren den 4 juli 1913 har Grosshandlaren Carl W. Wahlenius härstädes under förmälan att han å sin ägande tomt N:o 109 i stadens södra kvarter hade för afsikt att uppföra en nybyggnad afsedd för biograf och under förutsättning att Byggnadsnämnden lämnade sitt tillstånd till biograflokalens uppförande hemställt, att af staden få inköpa den mark af Munkgatan, som enligt den af Stadsfullmäktige genom särskilda beslut under åren 1910 och 1911 antagna stadsplanen är afsedd att tilläggas tomten ifråga i och för erhållande af rät gränslinie emot nämnda gata utgörande berörda markområdet i areal enligt en å stadsingeniörskontoret upprättad kartskiss ungefär 14,5 kvm.

I anledning häraf får Drätselkammaren, som anser priset å den till försäljning föreslagna marken, hvilken enligt den nyantagna stadsplanen är afsedd att läggas till tomten N:o 109 i södra kvarteret för reglering af denna gränslinie mot Munkgatan böra utgå med 22 kronor per kvadratmeter, hos Stadsfullmäktige anhålla om bemyndigande att till Wahlenius för nämnda pris få försälja ifrågavarande mark.

Västerås den 14 juli 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Axel Sundström.

Ragnar Tenow.

Till Drätselkammaren.

I anledning af att jag ämnar uppföra en byggnad å tomten N:o 109 södra kvarteret, och under förutsättning, att Byggnadsnämnden lämnar sitt bifall, får jag härmed hos Drätselkammaren vördsamt anhålla om medgifvande, att till det pris Drätselkammaren finner skäligt få inköpa den del hvarmed tomten enligt fastställd karta vid bebyggande skall utläggas, för att erhålla rät gränslinie mot Munkgatan, utgörande cirka fjorton och en half 14,5 kvadratmeter, och får jag upplysningsvis meddela, att omskrifna område är beläget innanför trädgårdsstaketet å tomten, som gränsar mot Munkgatan.

Då saken brådskar blefve jag särdeles tacksam för benäget besked snarast möjligt.

Västerås den 4 juli 1913.

Carl W. Wahlenius.

N:o 72.

Drätselkammarens skrifvelse ang. försäljning af mark från Kassörsgatan att läggas till tomten N:o 8 i kvarteret Guttorm.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I anledning af en af Byggmästaren Georg Waldemar Blomqvist hos Drätselkammaren framställd begäran att få af staden inköpa den del af nuvarande Kassörsgatan, som enligt den af Stadsfullmäktige nyantagna stadsplanen skall läggas till tomten N:o 8 inom kvarteret Guttorm såsom förgård, i areal utgörande 192 kvm., får Drätselkammaren, som anser att staden bör förhjälpa sökanden till den ifrågasatta regleringen af hans tomt, hemställa, att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Drätselkammaren att till sökanden försälja berörda markområde för ett pris af fem kronor kvadratmetern.

Västerås den 14 juli 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Axel Sundström.

Ragnar Tenow.

N:o 73.

Drätselkammarens och Hamnstyrelsens utlåtanden ang. fastställande af hamnområdet för Västerås.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I anledning af Stadsfullmäktiges remiss den 27 sistlidne februari rörande af Kungl. Kommerskollegium i skrifvelse till Konungens Befallningshafvande i länet begärd utredning i fråga om fastställande af hamnområde för Västerås stad får Drätselkammaren till alla delar instämma uti hvad Hamnstyrelsen i bilagda skrifvelse anfört i ärendet.

Västerås den 19 augusti 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

N:o 73
ang. fastställande af hamnområdet för Västerås.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan på grund af Konungens Befallningshafvandes i länet resolution den 10 sistlidne februari, hvarigenom Konungens Befallningshafvande anmodat Magistraten att från Stadsfullmäktige och Hamnstyrelsen infordra af Kungl. Kommerskollegium i skrifvelse till Konungens Befallningshafvande begärd utredning i fråga om fastställande af hamnområde för Västerås, Magistraten den 11 i samma månad för den begärda utredningen öfverlämnat handlingarne i ärendet till Stadsfullmäktige samt Stadsfullmäktige den 27 februari 1913 remitterat ärendet till utlåtande af Hamnstyrelsen och Drätselkammaren, får Hamnstyrelsen för sin del i ärendet anföra följande.

Å en ny karta i mindre skala och omfattande större områden af hamnens och stadens omgifningar har Hamnstyrelsen låtit inrita det föreslagna hamnområdet med angifvande af vattendjup och segelrännor m. m.

Det ligger i öppen dag, och har äfven af Kungl. Kommerskollegium framhållits, att hamnområdet bör omfatta tillräckliga och ändamålsenliga *ankarplatser* för de fartyg, som trafikera hamnen. En blick på kartan ger vid handen, att sådana ankarplatser icke finnas annat än inom hamnområdets västliga del, enär vattendjupet öster om segelrännorna öfverallt är otillräckligt. Det är därför för hamnen af stor betydelse att hamnområdets västliga del icke blir alltför knappt tillmätt och detta icke allenast för det just nu föreliggande behofvet utan äfven för några år framåt. Trafiken på Västerås hamn är nämligen i stadig tillväxt, ett förhållande, som framgår af de till Kungl. Kommerskollegium insända rapporterna. Staden har också vidtagit en del anordningar och anstalter för hamnen och dess trafikanters behof, hvilka äro ägnade att framkalla en ytterligare kraftig utveckling. Härutinnan må utöfver den år 1907 beslutade och för ett par år sedan fullbordade hamnutvidgningen österut erinras om Stadsfullmäktiges under den senare tiden fattade beslut om uppsättande af en ny elektrisk svängkran å nya hamnkajen, utförande af moderna malmlastningsanordningar samt förbättrade och utvidgade fyranordningar, hvilka samtliga beslut blifvit verkställda och af hvilket det sistberörda jämväl afser att tillgodose sjötrafiken i den västliga delen af Västeråsfjärden. Härjämte har staden för hamntrafikanternas bekvämlighet låtit uppföra tre större eldfasta hamnmagasin afsedda till uthyrning samt påbörjat omfattande arbeten för ordnande af den s. k. hamnplanen genom utläggande af gator och järnvägsspår samt verkställande af utfyllnader och dräneringar för erhållande af ändamålsenliga magasinstomter och upplagsplatser. Af åtgärder, som sannolikt inom närmaste tid komma att vidtagas för Mälarens öppnande för den större sjöfarten har staden äfven grundad anledning att hoppas på en storartad utveckling för sin hamn.

Förefintligheten af de vid Västerås masugn utförda hamnanläggningarne synes böra vara ett ytterligare skäl att utsträcka hamnområdet åtminstone så långt västerut att dessa anläggningar ingå i detsamma, då det synes synnerligen olämpligt att hafva två hamnar så nära hvarandra, hvilket tvifvelsutan blefve förhållandet, om nu berörda hamnanläggningar icke komme att tillhöra Västerås hamnområde och då, enligt hvad Kommerskollegium påpekat, äganderätten till stranden icke har någon betydelse i fråga om bestämmandet af hamnområdets omfattning.

Hvad särskildt beträffar frågan huruvida hamnområdets västra gräns bör sammanfalla med stadsområdets gräns mot Lundby socken eller fastställas i enlighet med Konungens Befallningshafvandes förslag, så att vattenområdet utanför lägenheterna Carlsberg och Gustafsvik icke kommer att ingå i hamnområdet, erinrar hamnstyrelsen därom, att det här visserligen är fråga om ett jämförelsevis obetydligt område, men att då ägarne af berörda lägenheter icke påvisat några direkta olägenheter eller eljest anfört några afgörande skäl emot hamnområdets utsträckning förbi samma lägenheter, anledning icke synes föreligga att undantaga denna obetydliga del af stadens vattenområde från hamnområdet. Härjämte må påpekas, att de af Hamnstyrelsen i ett tidigare utlåtande omtalade planerna på industriområdens afsättande väster om staden mindre afse området mellan järnvägsverkstaden och hyttan än de väster om hyttan liggande delarne om stadsområdet samt delar af den därintill gränsande Hammarby egendom, som nu äges af Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget. Det synes ligga i sakens natur, att den sjötrafik, som kan betingas af möjligen blifvande industrianläggningar inom nu berörda områden, bör regleras och kontrolleras af stadens hamnmyndigheter och att de hamnanordningar, som för en sådan trafik kunna blifva behöfliga, komma att ligga inom stadens hamnområde.

N:o 73 *ang. fastställande af hamnområdet för Västerås.*

Slutligen må erinras därom, att enligt hvad å den härvid fogade kartan finnes angifvet pågående arbete för utvidgning af Västerås stadsplan, enligt därom af den för detta arbete af Stadsfullmäktige tillsatta kommittén fattadt beslut, omfattar äfven lägenheterna Carlsberg och Gustafsvik.

Kungl. Kommerskollegium har visserligen erinrat, att frågan huruvida staden har äganderätt till de stränder, som ingå i det ifrågasatta hamnområdet, icke är afgörande vid fastställande af hamnområdet, men då det förhållandet, att staden äger vattnet och vattengrunden inom hamnområdet, enligt Hamnstyrelsens förmenande icke saknar betydelse för frågan om införandet af den föreslagna tilläggsbestämmelsen i hamntaxan, då just stadens äganderätt till vattnet och vattengrunden synes utgöra en viktig förutsättning för stadens rätt att uppbära grundpenningar, så tillåter sig Hamnstyrelsen i detta sammanhang till bemötande af en del fastighetsägares nya inlägg mot den af staden häfdade rätten till strand och vatten utom dessa fastighetsägares till arealen exakt bestämda lägenheter, endast framhålla, att hvad dessa fastighetsägare yttrat icke är ägnat att i någon mån förringa, hvad staden till häfdande af sin rätt anfört, samt ytterligare erinra om det af Drätselkammaren i dess handlingarne bilagda, skrifvelse af den 15 februari 1912 härutinnan åberopade prejudikatet.

Västerås den 8 augusti 1913.

På Hamnstyrelsens vägnar:

Wald. Grandinson.

N:o 73

ang. fastställande af hamnområdet för Västerås.

RESOLUTION.

Remitteras till Magistraten i Västerås, som anmodas att från Stadsfullmäktige och Hamnstyrelsen i Västerås infordra den i detta ärende af Kungl. Kommerskollegium, enligt dess bilagda skrifvelse den 6 februari 1913, begärda utredning, hvarefter remissakten jämte den äskade utredningen förväntas.

Västerås slott i landskansliet den 10 februari 1913.

Ex officio:

Georg Enhörning.

Öfverlämnas till Stadsfullmäktige för begärd utredning.

Västerås Rådhus den 11 februari 1913.

På Magistratens vägnar:

J. W. Ödman.

Helge Cronholm.

Stockholm den 6 februari 1913.

Till Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i Västmanlands län.

Genom nådig remiss den 29 mars 1912 har Kungl. Maj:t anbefallt Kungl. Kommerskollegium att afgifva underdånigt utlåtande rörande Stadsfullmäktiges i Västerås beslut angående dels fastställande af hamnområde för staden dels införande i gällande hamntaxa för staden af följande bestämmelse: "för gods, som lossas eller lastas i hamnen eller inom dess område utan att föras öfver stadens kaj eller brygga, erlägges ej mer än 50 procent af annars bestämda afgifter".

Den 1 maj 1912 har Hamnstyrelsen i Västerås till Kollegium inkommit med viss utredning i ärendet.

För att tagas i öfvervägande vid afgifvande af berörda underdåniga utlåtande har Kungl. Maj:t genom särskilda nådiga remisser den 23 april och den 7 oktober 1912 öfverlämnat en skrift af Västerås Masugns aktiebolag äfvensom utredning af ägaren till Carlsbergs gård C. A. Lewenhaupt samt nämnda aktiebolag.

När fråga uppstår om fastställande af hamnområde för en stad, bestämmes områdets storlek just med hänsyn till sitt ändamål eller att tjäna den allmänna sjötrafiken till och från staden.

Till hamnområdet bör därför hufvudsakligen hänföras endast det utrymme, som erfodras för att fartyg, hvilka ankomma till eller afgå från staden, skola kunna där lossa eller lasta och erhålla tjänliga ankar- och förtöjningsplatser samt uppläggningsplatser under vintertiden eller för reparationer. Sedermera kunna på grund af särskilda förhållanden såsom t. ex. om staden bekostat muddringsarbeten och belysningsanordningar i allmänna sjötrafiksleder till staden, dessa åtminstone delvis räknas till hamnområde.

Visserligen bör ett hamnområdes storlek icke beräknas så knappt, att det ej motsvarar behofvet för en ökad trafik under den närmaste framtiden. Men å andra sidan bör området icke angifvas efter framtida förhållanden, beträffande hvilka icke föreligger någon utredning. När sådana förhållanden sedermera uppkomma, står det ju vederbörande stad öppet att begära den utvidgning af det fastställda hamnområdet, som befinnes erforderlig.

N:o 73 *ang. fastställande af hamnområdet för Västerås.*

Huruvida staden har äganderätt eller icke till de stränder, som ingå i det ifrågasatta hamnområdet, är icke afgörande för frågan.

Vid granskning af ifrågavarande förslag till hamnområde från nu angifna synpunkter har Kollegium icke funnit sådan utredning från stadens sida, särskilt angående Västeråsfjärdens intagande i hamnområdet, föreligga, att Kollegium anser sig kunna därå grunda ett förslag hos Kungl. Maj:t beträffande omfattning af hamnområde för staden. Kollegium får därför begära det Ni behagade från vederbörande myndigheter i Västerås infordra sådan utredning samt därmed jämte eget utlåtande till Kollegium inkomma.

Handlingarna i ärendet varda härmed öfverlämnade.

Alfr. Lagerheim.

C. L. Wernstedt. *John Hägglund.*

N:o 74.

Magistratens framställning angående förändrad lönestat för stadsfiskalen och Drätselkammarens yttrande däröfver.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Genom nådigt bref den 26 februari 1909 har Kungl. Maj:t fastställt af Stadsfullmäktige i Västerås genom beslut den 26 november och den 21 december 1908 antagen stat, enligt hvilken stadsfiskalens i staden aflöning skall utgöra tvåtusenåttahundra kronor årligen, hvaraf tvåtusentvåhundra kronor kontant och sexhundra kronor beräknadt värde af fri bostad utan värme och belysning; och skall stadsfiskalen, som dessutom från statsverket åtnjuter ersättning för mistade bötesandelar, tillika vara berättigad till två ålderstillägg hvartdera å femhundra kronor att utgå efter respektive fem och tio års tjänstgöring.

Orsaken till att vid polis och brandstationens uppförande bostad därinom anordnades för stadsfiskalen var gifvetvis att inom polisstationen äfven nattetid ett högre polisbefäl skulle vara tillstädes. Sedan numera äfven för poliskommissarien anordnats bostad inom polisstationen, kan vidare ej anses behöfligt att stadsfiskalen där har sin bostad.

Med föranledande häraf och på grund af hvad kommitterade för utredning af frågan af nybyggnader inom polis- och brandstationen uti bilagda skrifvelse

N:o 74 *ang. förändrad lönestat för stadsfiskalen.*

till magistraten hemställt får magistraten föreslå Stadsfullmäktige att åt en ny innehafvare af stadsfiskalstjänsten efter stadsfiskalen Kumlin, som af magistraten utnämnts till stadsfogde i Västerås, måtte i stället för fri bostad inom polisstationen lämnas motsvarande kontant belopp.

Såsom nämnts har stadsfiskalens förmån af fri bostad inom polisstationen beräknats till värde af sexhundra kronor. Med den stegring hyrorna inom staden numera nått torde dock värdet af denne bostadslägenhet icke kunna beräknas till lägre belopp än åttahundra kronor.

Magistraten hemställer förty, att Stadsfullmäktige måtte besluta,

att grundlönen för stadsfiskalen skall efter den nuvarande innehafvarens af tjänsten afgång utgöra tretusen kronor.

Västerås rådhus den 28 juli 1913.

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

Till Magistraten i Västerås.

På grund af det starka behof af ökadt utrymme i polisstationen, som för närvarande gör sig gällande hos härvarande polispersonal, hafva kommitterade för utredning af frågan om nybyggnader inom polis- och brandstationen tänkt sig de värsta olägenheterna med det för närvarande trånga utrymmet ifråga om tjänstelokaler i polisstationen i någon mån kunna provisoriskt afhjälpas därmed, att i samband med tillsättande af ledigförklarade stadsfiskalstjänsten den lägenhet, som hittills af bemälde tjänstinnehafvare bebotts uti polisstationen, utrymdes och användes för annat ändamål, som det torde tillkomma Magistraten att närmare bestämma.

På grund häraf får kommitterade hemställa, att Magistraten måtte i samband med Stadsfiskalstjänstens besättande med ny innehafvare taga i öfvervägande frågan, huruvida ej den af stadsfiskalen hittills bebodda lägenheten i polishuset borde tagas i anspråk för att afhjälpa olägenheten med nuvarande trånga utrymme i polisstationen ifråga om tjänstelokaler samt att såsom följd häraf nye innehafvaren af tjänsten måtte beredas bostadslägenhet å annat håll eller för den händelse det kan anses lämpligare viss penningsumma måtte bestämmas att till honom utgå såsom hyresersättning.

Västerås den 25 juli 1913.

Enligt uppdrag

R. Tenow.

t. f. ombudsman hos Västerås stad.

Afskrift.

N:o 74 *ang. förändrad lönestat för stadsfiskalen.*

Utdrag ur protokoll fört vid Brandstyrelsens sammanträde i Västerås måndagen den 11 aug. 1913.

§ 1.

Ordföranden i kommitten för byggnaden å polis och brandstationsgården Herr Borgmästar J. Karlsson, hade till Ordföranden i Brandstyrelsen uttalat sig att svårigheter för närvarande förelåge att i den utsträckning som brandstyrelsen begärdt bebygga tomten i fråga.

Herr Borgmästaren hade dock framkastat ett annat förslag, som delvis och tillsvidare skulle afhjälpa de värsta bristerna. Den nuvarande boställsvåningen för stadsfiskalen skulle indragas och poliskommissarien skulle öfverflyttas dit. Den nuvarande poliskommissariens våning bestående af 4 rum och kök skulle öfverlämnas till brandkåren utom d. s. k. "expeditionsrummet" hvilket förhyres af stadsfiskal Kumlin. Detta rum jämte nuvarande brandexpeditionen skulle öfverlåtas till polisen.

Utom denna ändring skulle en ny byggnad uppföras afsedd för smidesverkstad samt de nuvarande verkstäderna ändras till snickareverkstad.

Efter det att ordföranden relaterat ofvannämnda förslag beslöt brandstyrelsen:

att två rum och kök en trappa upp åt gården af poliskommisariens nuvarande våning skulle öfverlämnas till brandmästar Sandberg som boställsvåning;

att stora salen i samma våning, vettande åt torget skulle apteras till Brandexpedition;

att Brandmästarens nuvarande rum skulle upplåtas till en gift brandsoldat;

samt att den nuvarande brandexpeditionen skulle öfverlämnas till polisen så fort brandstyrelsen fått emottaga rummen en trappa upp.

Beträffande verkstäderna ville brandstyrelsen uttala behofvet af dess snara uppförande, på grund af de ständigt ökade beställningar som ingå från stadens olika verk och hvilka beställningar brandkåren inom kort ej kan emottaga på grund af bristande utrymme.

Vid protokollet

A. Danielsson,
v. brandchef.

Västerås den 11 augusti 1913.

Å Brandstyrelsens vägnar:

Petrus Tersmeden.

Vidimeras Västerås Rådhus den 16 augusti 1913.

Ex officio:

Victor Åsberg.

N:o 74
ang. förändrad lönestat för stadsfiskalen.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige har Magistraten härstädes, under hänvisning till ett af kommitterade för utredning af frågan om nybyggnader inom polis- och brandstationen väckt förslag, att den hittills af stadsfiskalen åtnjutna förmånen af fri bostadsvåning i polishuset måtte i sammanhang med besättande af den lediga stadsfiskalstjänsten med ny innehafvare ersättas med viss penningsumma att utgå som hyresersättning, hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att grundlönen för stadsfiskalen skall för ny innehafvare utgöra tretusen kronor, och får Drätselkammaren, som utan remiss anmodats afgifva yttrande i ärendet med öfverlämnande af till ärendet hörande handlingar tillstyrka bifall till hvad Magistraten föreslagit och sålunda hemställa,

att Stadsfullmäktige måtte besluta sådan ändring af den för stadsfiskalen hittills gällande lönestaten att med bortfallande af förmånen att åtnjuta fri bostad grundlönen för ny innehafvare af stadsfiskalstjänten skall utgöra tretusen kronor med det tillägg, att de vid den af Stadsfullmäktige år 1908 antagna allmänna lönestaten för de flesta af stadens befattningshafvare fogade villkor och bestämmelser i alla tillämpliga delar skola fortfarande vara gällande med afseende på stadsfiskalstjänsten.

Västerås den 19 augusti 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

N:o 75.

Drätselkammarens samt Vatten- och Gasverksstyrelsens yttranden ang. utlämnande af elektrisk ström till Hammarby stadshage.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Genom beslut den 24 sistlidne april har Stadsfullmäktige för yttrande till Drätselkammaren och Vatten- och Gasverksstyrelsen remitterat en af Herr Hedin såsom egen motion upptagen af tomtägareföreningen Västra Förstaden gjord framställning om erhållande af elektrisk energi från stadens elektricitetsverk för belysningsändamål å det s. k. Hammarbyområdet, och har Vatten- och Gasverksstyrelsen, enligt hvad bilagda utdrag af styrelsens protokoll för den 10 juni 1913 utvisar, på anförda skäl hemställt om bifall till framställningen under vissa närmare angifna villkor.

Med öfverlämnande af till ärendet hörande handlingar får Drätselkammaren åberopa sitt yttrande den 15 oktober 1912 i anledning af liknande framställning från Vatten- och Gasverksstyrelsen rörande samma område och på samma skäl som däri anförts (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 85 1912) jämväl för förevarande fall hemställa

att Stadsfullmäktige måtte afslå motionen.

Västerås den 20 augusti 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

Utdrag af protokoll, hållet vid Vatten- och Gasverksstyrelsens sammanträde den 10 juni 1913.

§ 93.

Genom protokollsutdrag af den 24 april hade Stadsfullmäktige till Styrelsen för yttrande remitterat följande af Tomtägareföreningen Västra Förstaden inlämnade ansökan om erhållande af elektrisk energi.

N:o 75

Ang. utlämnande af elektrisk ström till Hammarby stadshage.

"Till Herrar Stadsfullmäktige, Västerås.

Under hänvisning till vår föregående ansökan om erhållande af elektrisk energi för belysningsändamål å Hammarbyområdet, får undertecknad Tomtägareföreningen Västra Förstaden härmed vördsamt förnya denna sin anhållan med anförande af följande skäl.

År 1915 kommer Kungl. Vattenfallstyrelsens kraftledning att framdragas till Västerås och omnejd och torde såvida oss är bekant vid denna tidpunkt äfven vårt område beredas möjlighet till erhållande af elektrisk ström från statens ledningar, antingen genom Västerås stads försorg eller direkt genom Kungl. Vattenfallsstyrelsen. Då således de skäl, som i Drätselkammarens utlåtande ifråga om utlämnande af elektrisk ström till Hammarby Stadshage af den 5 oktober 1912 anförts för afslag å vår föregående ansökan ej äga gällande kraft längre tid än ytterligare högst 2 år, hemställa vi, huruvida ej staden skulle finna med sin fördel förenligt att redan nu utlämna ström till vårt område.

I så fall äro vi villiga att på egen bekostnad bygga och underhålla erforderliga strömledningar utanför stadens gräns, hvilka ledningar vi erbjuda oss 10 år efter strömleveransens början kostnadsfritt öfverlämna till staden.

Å en af oss utsänd anteckningslista hafva hittills till anslutning anmälts c:a 600 stycken glödlampor, härtill kommer några småmotorer för hushållsbehof jämte c:a 10 stycken större glödlampor för den gatubelysning, som vid erhållande af ström kommer att anordnas af oss.

På grund af hvad vi sålunda anfört, få vi härigenom vördsamt hemställa om bifall till vår anhållan.

Västerås den 5 april 1913.

Tomtägareföreningen Västra Förstaden.

P. Hierseman,
Ordförande.

Ernst Löf,
Kassör.

Ofvanstående framställning upptager jag som min motion.

Västerås den 24 april 1913.

S. G. Hedin.

Efter föredragning häraf beslöt Styrelsen, då ekonomisk vinst för verken vore att påräkna, hos Stadsfullmäktige förorda bifall till framställningen att gälla tills vidare och under villkor, dels att sökandena garanterade, att de 600 lampor, hvarom ansökan gjorts, vore uppsatta inom ett år räknadt från den dag framställningen beviljades samt på egen bekostnad och under Styrelsens kontroll anlade erforderligt ledningsnät och sedermera bekostade underhållet af detsamma, dels ock att priset pr kwt. för den elektriska strömmen till abonnenter å ifrågavarande område sattes 5 öre högre än för abonnenter inom staden.

Mot detta beslut reserverade sig hrr ordföranden och K. J. Karlsson, den senare åberopande sin reservation den 19 september 1912, som återfinnes i Stadsfullmäktiges handlingar n:r 78 sidan 303.

Västerås som ofvan.

In fidem

Gerh. Gustafson.

N:o 76.

Drätselkammarens yttrande ang. beviljande af pension åt skolföreståndaren Hans Larssons änka.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Genom beslut den 19 juni 1913 har Stadsfullmäktige för yttrande till Drätselkammaren öfverlämnat en af styrelsen för Centralslöjdskolan och Tekniska skolan härstädes gjord framställning, hvilken genom Magistraten till Stadsfullmäktige öfverlämnats, att Stadsfullmäktige måtte bevilja en pension till lämpligt belopp åt aflidne skolföreståndaren Hans Larssons änka Fru Augusta Larsson, och får Drätselkammaren i anledning häraf, med öfverlämnande af till ärendet hörande handlingar, såsom eget yttrande i frågan anföra.

Drätselkammaren har förut innevarande år behandlat en af ofvannämnda skolstyrelse hos Drätselkammaren framställd begäran att ingå till Stadsfullmäktige med förslag, att Stadsfullmäktige måtte bevilja pension till lämpligt belopp åt änkefru Augusta Larsson. Genom beslut den 13 sistlidne mars har emellertid Drätselkammaren förklarat sig icke vilja göra någon dylik framställning i ärendet till Stadsfullmäktige, enär i förevarande fall, några ömmande omständigheter icke förelåge; och anser sig Drätselkammaren af principella skäl icke kunna frångå sin sålunda förut i ärendet uttalade ståndpunkt.

Drätselkammaren vill till en början framhålla, att några bestämmelser icke finnas om rättighet att åtnjuta pension ens för stadens tjänstemän, om ock Magistratens medlemmar äga åtnjuta sådan på grund af särskildt för detta ändamål afsatta medel, af hvilka vid ett par tillfällen äfven änkepensioner utgått.

Stadsfullmäktige får antagas hafva visserligen godkänt den principen, att skyldighet föreligger att sörja för uttjänta befattningshafvare i stadens tjänst, men då den af skolföreståndaren Larsson beklädda befattningen vid slöjd- och tekniska skolan härstädes i intet afseende kan sägas vara att likställa med en kommunal tjänstebefattning, samt här dessutom är fråga om änkepension, skulle bifall af föreliggande framställning innebära ett utvidgande af nämnda princip, som kunde och skulle medföra vidtgående konsekvenser. Härtill kommer att skolföreståndaren Larsson efterlämnat en betydlig förmögenhet och att denna disponerats på sådant sätt, att härigenom fullt betryggande garanti vunnits, att hans efterlefvande änka, som är enda sterbhusdelägaren, kommer att åtnjuta en fullkomligt bekymmerfri ålderdom.

Med lifligt instämmande i hvad skolstyrelsen i sin framställning anfört angående aflidne skolföreståndaren Hans Larssons stora förtjänster såväl ifråga om Centralslöjdskolan och Tekniska skolan som ock i öfrigt, och, då det synes Drätselkammaren, som om hans minne på lämpligare sätt kunde hedras, finner Drätselkammaren på grund af hvad ofvan anförts, sig förhindrad att tillstyrka bifall till skolstyrelsens framställning.

Västerås den 20 augusti 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

N:o 76
Ang. pension åt skolföreståndaren Hans Larssons änka Fru Augusta Larsson.

Till Magistraten i Västerås.

På grund af närslutna protokollsutdrag och med bifogande af protokollsutdrag från Drätselkammaren anhålles härmed vördsamt, att Magistraten ville till Stadsfullmäktige befordra inneliggande skrifvelse.

Västerås den 5 juni 1913.

Claës Wersäll.

Sven Samuelsson.

RESOLUTION.

Magistraten, som icke ansett sig böra vägra bifall till skolstyrelsens därom gjorda framställning, öfverlämnar dessa handlingar till Stadsfullmäktige, som i ärendet behagade fatta beslut.

Västerås Rådhus den 9 juni 1913.

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

Victor Åsberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med lifligt erkännande af de synnerligen stora förtjänster, som direktör Hans Larsson nedlagt först såsom organisatör af Centralslöjdskolan och Tekniska skolan i Västerås och sedan under sitt 31-åriga föreståndarskap, hvarunder han bragt skolan till dess nuvarande höga ståndpunkt samt med all rätt förvärfvat sig Styrelsens och allmänhetens odelade tacksamhet, äfvensom med tanke på den storartade donation, hvarmed makarna Larsson i sitt testamente ihågkommit skolan, hvilken dessutom nu omedelbart får som gåfva mottaga större delen af direktör Larssons rikhaltiga och värdefulla bibliotek, skulle Styrelsen för Centralslöjdskolan och Tekniska skolan i Västerås gärna se, om såsom en ringa gärd af tacksamhet någon pension kunde beredas åt direktör Hans Larssons änka.

Men då Styrelsen själf icke förfogar öfver några medel för ändamålet, och då Drätselkammaren, till hvars bepröfvande Styrelsen först framställde denna anhållan, förklarat sig icke vilja göra någon framställning till Stadsfullmäktige i ärendet, så får Styrelsen härmed hos Stadsfullmäktige anhålla, att Stadsfullmäktige måtte bevilja en pension till lämpligt belopp åt änkefru Augusta Larsson.

Västerås den 5 juni 1913.

Claës Wersäll.

Th. af Billbergh. Gösta Palm. Ernst Björkman. J. O. Bergstrand.

Sven Samuelsson.

N:o 77.

Drätselkammarens förslag angående förlikning af rättegång med f. poliskonstapeln Emil Borg m. m.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Enligt öfverenskommelse den 31 December 1908, hvilken här nedan bilägges, mellan svenska staten och Västerås stad har staden förbundet sig att för ordningens upprätthållande å någon ort inom riket, hvarest oordningar af större omfattning utbrutit, eller väntas komma att utbryta, tillhandahålla staten mot en ersättning från statens sida å 3,150 kronor årligen sex fullt tjänstedugliga och skickliga män af härvarande ordinarie poliskår. De sålunda till tjänstgöring å annan ort utkommenderade åtnjuta enligt bestämmelserna i kontraktet fri resa fram och åter från tjänstgöringsorten samt under tjänstgöringstiden bostad och kost, hvarjämte för hvarje dygn, som helt eller delvis användes till resa eller till tjänstgöring till en hvar af polismanskapet af statsmedel utbetalas ett arvode med fyra kronor pr dag äfvensom slitpengar med 40 öre pr. dag. Arvode för öfver- eller inspektionskonstapel utgår enligt enahanda grunder med 6 kronor pr. dag.

Enligt denna öfverenskommelse utkommenderades till tjänstgöring under storstrejken 1909 sex polismän med placering inspektionskonstapeln Erik Vinroth samt poliskonstapeln Verner Andersson vid Fagersta bruk under tiden 1 augusti till 23 oktober, poliskonstaplarne C. A. Vretlöf och Emil Borg vid Surahammars bruk under tiden 2 augusti till 15 november samt poliskonstaplarne Ivar Löfgren och Erik Jansson vid Norberg, Jansson från den 2 augusti till den 18 september samt Löfgren från 17 september till den 1 oktober nämnda år.

Sedan ofvannämnda polismän framställt begäran, Löfgren hos Drätselkammaren samt de öfriga hos Magistraten om utbekommande af lön af staden för den tid, de af staten tagits i anspråk för tjänstgöring annorstädes, hade Drätselkammaren för sin del efter Magistratens hörande bifallit Löfgrens ansökan så till vida, att Drätselkammaren beslutat af de honom enligt den fastställda och gällande lönestaten tillkommande kontanta aflöningsförmåner utanordna den egentliga lönen eller 70 %, hvaremot den hos Magistraten gjorda framställningen af denna myndighet afslagits. Sedermera har poliskonstapeln Emil Borg uttagit stämning å staden med yrkande om utbekommande af 375 kronor 54 öre, utgörande den honom enligt lönestaten tillkommande lön med däri inberäknade tjänstgöringspenningar för den tid, han under storstrejken tjänstgjort vid Surahammars bruk, äfvensom ränta och rättegångskostnader.

Af det ofvan anförda framgår, att Drätselkammaren vid handläggning af Löfgrens ansökan om utbekommande af aflöningsförmåner ansett honom berättigad uppbära lön men icke tjänstgöringspenningar för ifrågavarande tid, och hyser Drätselkammaren fortfarande den åsikt, att kontraktet mellan staten och staden bör tolkas så, att polismännen under däri omförmäld tjänstgöring äga åtnjuta såväl lön af staden som den ersättning, som enligt kontraktet till dem utgår.

N:o 77

Ang. förlikning af rättegång med f. poliskonstapeln Emil Borg m. m.

Som skäl för denna sin åsikt får Drätselkammaren andraga, att kammaren i löneafseende anser den tid, staden ställer polismän till förfogande för tjänstgöring å annan ort i enlighet med kontraktsbestämmelserna, böra jämställas med tid, då de åtnjuta tjänstledighet, oafsedt huruvida polismännen af annan under nämnda tid uppbära ersättning för af dem utfördt arbete, till följd hvaraf de böra af staden åtnjuta lön men ej tjänstgöringspenningar. Härtill kommer ytterliggare att kontraktsbestämmelserna innebära ett åtagande från stadens sida mot rätt betydlig ersättning, hvilket åtagande icke bör innebära en nackdel i löneafseende för i stadens tjänst anställda personer, samt att den tjänstgöring, till hvilken polismännen i förevarande fall beordrats skett för samhällets bästa och i öfrigt varit af den allvarliga art, att, äfven om annan tolkning af kontraktet vore möjlig, enbart denna omständighet motiverade tillmötesgående af polismännens kraf på ersättning.

På grund af det nu anförda får Drätselkammaren hemställa om Stadsfullmäktiges bemyndigande,

att, hvad poliskonstapel Emil Borg angår, med honom träffa förlikning i det af honom mot staden instämda mål på sådana villkor, att han af staden äger utbekomma 70 % af honom enligt lönestaten tillkommande samtliga aflöningsförmåner i egenskap af ordinarie poliskonstapel i Västerås stad för den tid, han under storstrejken varit kommenderad vid Surahammars bruk, hvilket belopp utanordnas af innevarande års förslagsanslag jämte ränta från de särskilda aflöningsdagarna samt skälig rättegångskostnad, *samt att* af samma anslag i händelse af kraf till öfriga för tjänstgöring annorstädes under storstrejken på grund af kontraktet beordrade polismän, utbetala enligt enahanda grunder dem för nämnda tid tillkommande egentlig lön i deras egenskap af polismän i Västerås stad.

Västerås den 14 Augusti 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

Utdrag af protokoll, hållet vid Magistratens i Västerås sammanträde den 8 juli 1912.

§ 360.

Den 9 sistlidne maj hade från inspektionskonstapeln Erik Vinroth samt poliskonstaplarne C. A. Vretlöf, Verner Andersson, Emil Borg och Erik Jansson inkommit en så lydande ansökning:

N:o 77

Ang. förlikning af rättegång med f. poliskonstapeln Emil Borg m. m.

"Till Magistraten i Västerås.

Undertecknade, anställda vid Västerås poliskår, få härmed vördsamt anföra följande:

På grund af mellan Västerås stad och svenska staten ingången öfverenskommelse, hvarigenom Västerås stad förbundit sig att vid vissa tillfällen tillhandahålla polis för tjänstgöring å landsbyggden, voro vi år 1909, till följd af den så kallade storstrejken, kommenderade till sådan polistjänstgöring under följande tider:

undertecknade, Vinroth och Andersson, vid Fagersta bruk från och med den 1 augusti till och med den 23 oktober,

undertecknade, Vretlöf och Borg, vid Surahammars bruk från och med den 2 augusti till och med den 15 november, samt

undertecknade, Jansson, vid Norberg från och med den 2 augusti till och med den 18 september.

Då vi under dessa kommenderingar ej utfingo något af våra utaf herrar stadsfullmäktige sedan ingången af år 1909 faställda löner, anhålla vi nu vördsamt, att Magistraten måtte till oss utanordna 70 procent af våra ifrågavarande löneförmåner.

Några särskilda skäl för vår anhållan hafva vi ansett onödigt att framhålla, då ju Drätselkammaren nyligen behandlat ett liknande ärende och därvid tillerkänt sökanden, förre konstapeln vid härvarande poliskår Ivar Löfgren, 70 procent af Löfgrens aflöning från staden, för den tid han under samma förhållanden som de af oss angifna varit kommenderad att tjänstgöra i Norberg.

Västerås den 8 maj 1912.

Erik Vinroth
Inspektionskonstapel.

Verner Andersson
Poliskonstapel.

C. A. Vretlöf
Poliskonstapel.

Emil Borg
Poliskonstapel.

Erik Jansson
Poliskonstapel.

I anledning af i ansökningen förekommande uppgift om åtgärd från Drätselkammaren beträffande förre poliskonstapeln Ivar Löfgren hade Magistraten från Drätselkammaren infordrat upplysning; Och hade under den 22 sistlidne maj i anledning däraf från Drätselkammaren inkommit följande utdrag af dess protokoll vid sammanträde den 14 mars innevarande år § 110, så lydande:

"Till Drätselkammarens ordförande hade inkommit en så lydande skrifvelse:

"Till Ordföranden i Drätselkammaren, Västerås.

På grund af kontrakt mellan Svenska staten och Västerås stad, blef undertecknad i egenskap af polisman i ofvannämnda stad, af vederbörande polisbefäl, kommenderad att tjänstgöra som polis i Norberg under storstrejken 1909, f. o. m. den 17 september 1909 t. o. m. den 8 oktober samma år. Då jag hemkom från min kommendering till Västerås, erhöll jag af poliskommissarien C. Fransson därstädes, den upplysningen att under den tid jag tjänstgjordt i Norberg utgick ingen lön från Västerås stad och härmed har saken tills nu fått bero.

N:o 77

Ang. förlikning af rättegång med f. poliskonstapeln Emil Borg m. m.

Emellertid anser jag mig äga skäligt anspråk på att utfå lönen för den här ofvan angifna tiden. Jag erhöll visserligen ersättning som utgick från staten i form af dagtraktamente, men därför anser jag ej, att man ägde laglig rätt att fråntaga mig den af Stadsfullmäktige i Västerås, redan i slutet af 1908 fastställda lönen 1,300 kronor, som skulle utgå med 108,33 kr. pr. månad. Anföras kan, att de polismän från andra städer, som vid ofvannämnda tillfälle tjänstgjorde å annan ort, erhöll sin lön oafkortad från respektive städer. Någon förlust genom att i mitt nummer insätta vikarie, under min tjänstgöring i Norberg, åsamkades icke Västerås stad, på grund af att staten till nämnda stad årligen utbetalar omkrig 2,500 kr.

Jag anhåller härmed att min lön under dessa tjugoen dagar, måtte ofördröjligen till mig utbetalas, i annat fall anser jag mig nödsakad att emot Västerås stad anställa åtal.

Lidingö den 16 februari 1912.

Högaktningsfullt

Ivar Löfgren,

Polisman adr. villa Fornboda Lidingö Villastad.

På uppdrag af ordföranden hade Ombudsmannen anhållit hos Magistraten om dess yttrande öfver berörda skrifvelse; och hade Magistraten såsom sitt yttrande i ärendet åberopat ett utlåtande af stadsfiskalen så lydande:

"Till Magistraten i Västerås.

Af Magistraten anmodad att afgifva yttrande i anledning af förutvarande konstapeln vid Västerås poliskår Ivar Löfgrens här återgående ansökan om utbekommande af lön från Västerås stad för den tid, nämligen 17 september—8 oktober 1909, som han varit kommenderad att tjänstgöra i Norberg i anledning af då pågående strejk får jag härmed vördsamt anföra följande:

År 1908 fastställdes af Stadsfullmäktige ny lönestat för poliskåren härstädes att gälla från 1909 års början, och bestämdes därvid löneförmånerna för ordinarie poliskonstapel i första lönegraden till kronor 1,300 pr. år däraf 70 % skulle utgöra egentlig lön och 30 % tjänstgöringspenningar. Genom särskild bestämmelse har fastställts, att den egentliga lönen får behållas vid tjänstledighet under högst ett år.

I nu ifrågavarande fall torde man emellertid näppeligen kunna anse, att Löfgren i vanlig bemärkelse åtnjutit tjänstledighet från sin anställning vid Västerås poliskår. Snarare kan det anses, att han enligt order fått sin tjänstgöring tillfälligt förflyttad från Västerås till annan plats.

Huruvida en polisman, anställd i stadens tjänst, i ett fall som det nu ifrågavarande fortfarande skall åtnjuta sin lön från staden, därom finnes ej i Stadsfullmäktiges beslut något stipuleradt, och torde orsaken härtill hafva varit, att det nu ifrågavarande förhållandet ej varit vid beslutets fattande förutsedt.

Någon uttrycklig föreskrift har sökanden sålunda ej att åberopa sig på till stöd för sin ansökan.

Ser man sedan till huruvida sökanden genom den tjänstgöring i Norberg, hvartill han blifvit kommenderad, på något sätt, i ekonomiskt eller annat afse-

ende, kommit i sämre ställning, än om han under den ifrågavarande tiden fått tjänstgöra i staden, finner man, såsom af nedanstående framgår, att så ingalunda varit förhållandet.

N:o 77
Ang. förlikning af rättegång med f. poliskonstapeln Emil Borg m. m.

I arvode och klädslitningspenningar har sökanden af staten erhållit 4 kronor 40 öre pr. dag, hvilket gör en inkomst å 132 kronor pr. månad i stället för den månadsaflöning å 108 kronor 33 öre, som han skulle hafva åtnjutit för tjänstgöring i staden. Dessutom har han bekommit fri kost och logis samt fria resor, hvartill kommer, att han fått använda sin i stadens tjänst erhållna uniform utan ersättningsanspråk från stadens sida.

Enligt hvad jag därjämte gjort mig förvissad om, var den tjänstgöring, som af vederbörande ålades sökanden under dennes vistelse i Norberg, afsevärdt lindrigare än den som vanligen kräfves af en polisman här i staden.

Någon nattjänstgöring förekom sålunda endast undantagsvis.

Vidare får jag anföra följande:

Staden Västerås har enligt kontrakt med staten förbundit sig att i händelse af behof tillhandahålla sex polismän, däraf ett underbefäl, och åtnjuter staden härför en ersättning af 3,150 kronor pr. år. För att staden, då staten påfordrar utkommendering af detta manskap, skall kunna i möjligaste mån ersätta detsamma har Magistraten antagit sex man som reservkonstaplar. Dessa åtnjuta i ersättning hvardera 200 kronor pr. år jämte fri uniform och beväpning, och stiga utgifterna för dem till sammanlagdt c:a 1,800 kronor pr. år, hvarför det af ofvannämnda anslag återstår c:a 1,350 kronor. Skulle nu alla sex reservkonstaplarna inkallas till tjänstgöring i 4 månader — den längsta tid, som staten enligt kontrakt under ett år kan påfordra tjänstgöring af sex af Västerås stads polismän å annan ort — skulle utgifterna för staden sagda år stiga till sammanlagdt 4,680 kronor, det vill säga, staden skulle göra en förlust å öfver 1,500 kronor. Härvid har jag beräknat dagsersättning för reservkonstaplarne till 4 kronor i ett för allt, hvilket torde få anses rätt lågt, och det är inglunda visst, att de för framtiden gå in på att tjänstgöra för detta arvode.

Låter man de utkommenderade polismännen behålla själfva lönen och de få vidkännas afdrag endast för tjänstgöringspenningarna, räcker den sålunda gjorda besparingen ändå ej att fylla bristen.

Jag anser det emellertid orimligt, att staden skall för staten göra så afsevärda uppoffringar som här äro i fråga, och sedan riskera att blifva ekonomiskt lidande på saken.

Att staden genom kontrakt åtagit sig verkliga uppoffringar, framgår däraf, att den skall vid behof tillhandahålla staten dels ett befäl och dels fem andra fullt tjänstdugliga och skickliga ordinarie polismän. Till sagda tjänstgöring måste uttagas personer bland kårens bästa och mest öfvade medlemmar. I dessas ställe finnas nu visserligen de ofvan omnämnda reservkonstaplarne att tillgå, men deras tjänstduglighet och vana är naturligtvis långt mindre än en tränad polismans.

Under åberopande af hvad jag ofvan anfört, hemställer jag vördsamt, att ansökningen icke måtte bifallas.

Skulle Magistraten emellertid icke anse sig böra afslå ansökningen, torde Löfgren emellertid icke under några förhållanden kunna göra anspråk på mer än själfva lönen för den ofvannämnda tiden. Denna utgör för tiden 17—30 september kronor 35: 38.

N:o 77
Ang. förlikning af rättegång med f. poliskonstapeln Emil Borg m. m.

För tiden 1—8 oktober har Löfgren fått uppbära både lön och tjänstgöringspenningar af staden med kronor 28: 88. Häraf bör sålunda återbäras tjänstgöringspenningarne kronor 8: 66. Löfgrens hela återstående tillgodohafvande skulle i sådant fall belöpa sig till kronor 26: 72.

Västerås i stadsfiskalskontoret den 7 mars 1912.

Erhard Kumlin.“

Efter föredragning af berörda handlingar beslöt Drätselkammaren till Löfgren utbetala honom tillkommande lön för tiden 17—30 september 1909 kronor 35: 38 med afdrag af, af Löfgren jämte lönen uppburna tjänstgöringspenningar under tiden 1—8 oktober samma år kronor 8: 66 eller kronor 26: 72.

Som ofvan

In fidem
Theofil Öberg.

Sedan Magistraten härefter anmodat stadsfiskalen att inkomma med yttrande i ärendet samt utredning angående de begärda ersättningarnes storlek hade från Stadsfiskalen inkommit en så lydande skrift:

"Till Magistraten i Västerås.

Af Magistraten anmodad att afgifva yttrande i anledning af inspektionskonstapeln P. E. Vinroths samt poliskonstaplarne C. A. Vretlöfs, Verner Anderssons, Emil Borgs och Erik Janssons här återgående ansökan att utbekomma lön för den tid de under den s. k. storstrejken år 1909 varit kommenderade att tjänstgöra å olika platser inom Västmanlands län, får jag härmed vördsamt anföra följande:

År 1908 fastställdes af Stadsfullmäktige ny lönestat för poliskåren härstädes att gälla från 1909 års början, och bestämdes därvid löneförmånerna för ordinarie poliskonstapel i första lönegraden till kronor 1,300 pr. år, däraf 70 % skulle utgöra egentlig lön och 30 % tjänstgöringspenningar. Genom särskild bestämmelse har vidare fastställts, att den egentliga lönen får behållas vid tjänstledighet under högst ett år.

I nu ifrågavarande fall torde man emellertid näppeligen kunna anse, att sökandena i vanlig bemärkelse åtnjutit tjänstledighet från sin anställning vid Västerås poliskår. Snarare kan det anses, att de enligt order fått sin tjänstgöring tillfälligt förflyttad från Västerås till andra platser.

Huruvida en polisman, anställd i stadens tjänst, i ett fall som det nu ifrågavarande fortfarande skall åtnjuta sin lön från staden, därom finnes ej i Stadsfullmäktiges beslut något stipuleradt, och torde orsaken härtill hafva varit, att det nu ifrågavarande förhållandet ej varit vid lönereglerингens bestämmande förutsedt.

Någon uttrycklig föreskrift hafva sökandena sålunda ej att åberopa sig på till stöd för sin ansökan.

Ser man sedan till, huruvida sökandena genom den tjänstgöring å landet, hvartill de blifvit kommenderade, på något sätt, i ekonomiskt eller annat afseende, kommit i sämre ställning, än om de under den ifrågavarande tiden fått

N:o 77
Ang. förlikning af rättegång med f. poliskonstapeln Emil Borg m. m.

tjänstgöra i staden, finner man, såsom af nedanstående framgår, att så ingalunda varit förhållandet.

I arvode och beklädnadspenningar fick Vinroth, som tjänstgjorde vid Fagersta bruk från och med den 1 augusti till och med den 23 oktober 1909, af staten uppbära 6 kronor 40 öre pr dag, hvilket gör en inkomst å 192 kronor pr månad i stället för 150 kronor, som han skulle fått i månadsaflöning för tjänstgöring i staden.

Andersson — som tjänstgjorde vid Fagersta under samma tid som Vinroth — Vretlöf och Borg — hvilka tjänstgjorde från och med den 2 Augusti till och med den 15 november 1909 vid Surahammars bruk — samt Jansson — som tjänstgjorde vid Norberg från och med den 2 Augusti till och med den 18 september 1909 — hafva i arvode och beklädnadspenningar fått af staten uppbära hvardera 4 kronor 40 öre pr dag, hvilket utgör en månadsaflöning af 132 kronor i stället för 108 kronor 33 öre för Andersson, 120 kronor 83 öre för Vretlöf, 108 kronor 33 öre för Borg och 120 kronor 83 öre för Jansson, om de tjänstgjort i staden.

Dessutom hafva de samtliga under den tid de tjänstgjort å landet åtnjutit fri kost och logis samt fria resor, hvartill kommer, att de fått använda sina i stadens tjänst erhållna uniforms- och vapenpersedlar utan ersättningsanspråk från stadens sida.

Enligt hvad jag därjämte gjort mig förvissad om, var den tjänstgöring, som af vederbörande ålades sökandena under deras tjänstgöring å landet, afsevärdt lindrigare än den som vanligen kräfves af en polisman här i staden. Någon nattjänstgöring förekom sålunda endast undantagsvis.

Vidare får jag anföra följande:

Staden Västerås har enligt kontrakt med staten förbundit sig att i händelse af behof tillhandahålla sex polismän, däraf ett underbefäl, och åtnjuter staden härför en ersättning af 3,150 kronor pr år. För att staden, då staten påfordrar utkommendering af detta manskap, skall kunna i möjligaste mån ersätta detsamma, har Magistraten antagit sex man som reservkonstaplar. Dessa åtnjuta i ersättning hvardera 200 kronor pr år jämte fri uniform och beväpning, och stiga utgifterna för dem till sammalagdt c:a 1,800 kronor pr år, hvarför det af ofvannämnda anslag återstår c:a 1,350 kronor. Skulle nu alla sex reservkonstaplarne inkallas till tjänstgöring i 4 månader — den längsta tid, som staten enligt kontraktet under ett år kan påfordra tjänstgöring af sex Västerås stads polismän å annan ort — skulle utgifterna för staden sagda år stiga till sammanlagdt 4,680 kronor, det vill säga, staden skulle göra en förlust å öfver 1,500 kronor. Härvid har jag beräknat dagsersättning för reservkonstaplarne till 4 kronor i ett för allt, hvilket torde få anses rätt lågt, och det är ingalunda visst, att de för framtiden gå in på att tjänstgöra för detta arvode.

Till och med om man låter de utkommenderade polismännen behålla själfva lönen och få vidkännas afdrag endast för tjänstgöringspenningarne räcker den sålunda gjorda besparingen ändå ej att fylla bristen.

Jag anser det emellertid orimligt, att staden skall för staten göra så afsevärda uppoffringar, som här äro ifråga, och att staden sedan skall riskera att blifva ekonomiskt lidande på saken,

Att staden genom kontraktet åtagit sig verkliga uppoffringar, framgår bland annat däraf, att den skall vid behof tillhandahålla staten dels ett befäl

N:o 77
Ang. förlikning af rättegång med f. poliskonstapeln Emil Borg m. m.

och dels fem andra fullt tjänstdugliga och skickliga ordinarie polismän. Till sagda tjänstgöring måste uttagas personer bland kårens bästa och mest öfvade medlemmar. I dessas ställe finnas nu visserligen de ofvan omnämnda reservkonstaplarne att tillgå, men deras tjänstduglighet och vana är naturligtvis långt mindre än en tränad polismans.

Under åberopande af hvad jag ofvan anfört, hemställer jag vördsamt, att ansökningen icke måtte bifallas.

Hvad beträffar de af polismännen begärda ersättningarnas storlek, utgöra dessa:

För	Vinroth	kr.	292: 16
„	Andersson	„	207: 25
„	Vretlöf	„	293: 51
„	Borg	„	262: 87
„	Jansson	„	132: 29
	Summa	kr.	1,188: 29

Västerås i stadsfiskalskontoret den 10 juni 1912.

Erhard Kumlin.“

Vid denna skrifvelse fanns fogadt ett från Centralafdelningen vid Stockholms polis till Stadsfiskalen aflåtet bref af följande lydelse:

“Herr Stadsfiskal Erhard Kumlin, Västerås.

Rörande poliskommenderingar som begäres af staten för landsbygdens behof, får meddelas.

Kommenderade polismän åtnjuta alla kommenderade dagar eller delar däraf lön och tjänstgöringspengar till det belopp, som en hvar är berättigad till samt 50 % därutöfver i arfvode. Vidare erhålla de fria resor och dagtraktamente under resorna enligt resereglementets 5:te klass (det har varit omtvistat om denna klass är den rätta, men våra poliskonstaplar ha vid senaste kommenderingar fått tillämpa den) samt på kommenderingsplatsen mat och logi fritt.

Aflöningsmedel, arvode, reseersättning och dagtraktamente tillhandahålles förskottsvis af Ö. Ä:t som sedermera, efter kommenderingens slut, erhåller godtgörelse af staten. Kost och logi på kommenderingsplatsen ombestyres af K. B. genom vederbörande länsman eller kronofogde.

Aflöning och arvode få de kommenderade kvittera på särskilda listor. För öfriga utgifter lämnar befälhafvaren för kommenderingen räkning för alla. De uppbära således icke något på våra vanliga aflöningslistor, utan sättas här kommenderade och utgående medel sparade.

Som dessa kommenderingar hittills varit mycket eftersökta, har polisbefälet ständigt haft god tillgång på lämpliga polismän vid dylika tillfällen.

Stockholm den 8 juni 1912.

A. E. Carlsson.

Vid företagande till afgörande denna dag af förestående ansökning beslöt Magistraten att i dess protokoll skulle intagas in extenso det mellan Svenska Staten och Västerås stad upprättade kontraktet angående tillhandahållande af reservpolisstyrka så lydande:

"1. Västerås stad förbinder sig härmed att, där för ordningens upprätthållande å någon ort inom riket, hvarest oordningar af större omfattning utbrutit eller hota att utbryta, chefen för civildepartementet så pröfvar nödigt och finner det kunna ske utan fara för säkerheten inom Västerås stad, tillhandahålla sex fullt tjänstedugliga skickliga män af sin ordinarie poliskår, hvaraf en öfver- eller inspektionskonstapel. N:o 77 *Ang. förlikning af rättegång med f. poliskonstapeln Emil Borg m. m.*

Vid fall af sådana oordningar, som nyss nämnts, eller fara därför inom Västmanlands län, åligger det staden att ställa nämnda polisstyrka till förfogande, så snart Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet, jämväl med hänsyn till hvad säkerheten fordrar inom staden, beslutat dess tillkallande.

Den ifrågavarande polisstyrkan skall dock icke utan stadens samtycke kunna af staten tagas i anspråk under längre tid än högst fyra månader för hvarje år.

Den personal, som sålunda för hvarje fall påkallats, skall, försedd med nödig beklädnad och öfrig erforderlig utrustning och beväpning, inställas till tjänstgöring, där så af chefen för civildepartementet eller Kungl. Maj:ts befallningshafvande pröfvas erforderligt, genom stadens försorg å tid och ort, som för tillfället blifvit af chefen för nämnda departement eller Kungl. Maj:ts befallningshafvande bestämd; och skall personal under tjänstgöringen ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som lämnas af polismyndigheten i tjänstgöringsorten.

2. Såsom ersättning härför förbinder sig staten att årligen till Västerås stad erlägga tretusenetthundrafemtio (3,150) kronor att lyftas hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västmanlands län efter ingången af hvarje kalenderår, för hvilket beloppet skall utgå.

3. Staten förbinder sig härjämte att bekosta den för hvarje fall utgående polisstyrkans transport till och från tjänstgöringsorten samt bostad och kost för densamma under tjänstgöringstiden. Härutöfver utgår för hvarje dygn, som helt eller delvis användes till resa till eller från tjänstgöringsorten eller till tjänstgöring, hvarom är fråga, till hvar och en af polismanskapet af statsmedel särskildt arvode af fyra kronor samt slitpenningar af persedlar med 40 öre. Till öfver- eller inspektionskonstapel utgifves, förutom reseersättning, vivre och slitpenningar med nyssnämnda belopp, arvode af statsmedel med 6 kronor för dygn.

Inträffar under tjänstgöringen skada å persedlar, hvilken ej är att hänföra till slitskada, ersättes densamma med statsmedel efter värdering.

Har någon eller några af personalen af staden försetts med häst eller utrustning för sådan, ersättes kostnaden därför af statsmedel.

4. Staten förpliktar sig vidare att, om någon af polispersonalen under tjänstgöringen ifråga drabbas af sjukdom eller olycksfall eller eljest ådrages kroppsskada, hvartill han ej genom grof vårdslöshet själf är vållande, bekosta hans vård å lämplig anstalt, eller, om anstaltsvård icke ifrågakommer, hans underhåll, under den tid han af sjukdomen eller skadan är oförmögen till tjänstgöring, äfvensom i anledning däraf erforderlig läkarvård och medikamenter. Därest omständigheterna sådant påkalla, kan därjämte den sjuke eller skadade, under den tid han till följd af sjukdomen eller skadan är oförmögen till tjänstgöring, af statsmedel tillerkännas helt eller afkortadt dagarvode, efter som af statens vederbörande myndighet för särskildt fall pröfvas skäligt.

N:o 77

Ang. förlikning af rättegång med f. poliskonstapeln Emil Borg m. m.

Medför skada, som nyss nämnts, för framtiden bestående förlust eller minskning af arbetsförmågan, utgifver staten till den skadade en ålig lifränta från och med dagen, efter hvilken denne upphört att åtnjuta såväl underhåll och vård genom statens försorg som dagarvode af statsmedel, eller från den senare tidpunkt, då skadan medfört för framtiden bestående förlust eller minskning af arbetsförmågan, dock att lifräntan icke utgifves i fall, där ej arbetsförmågan blifvit nedsatt med minst en tiondel. Har skadan medfört döden och har den skadade ingått äktenskap, innan skadan inträffade, utgifves lifräntan till änkan från dödsdagen och så länge hon lefver ogift, samt till hvarje minderårigt barn, som födts, innan skadan inträffade, eller födes efter densamma i ett därförut slutet äktenskap. likaledes från dödsdagen och tills barnet fyllt femton år. Lifräntans belopp bestämmes för hvarje fall med hänsyn till arbetsförmågans minskning och öfriga förekommande omständigheter af Kungl. Maj:t eller på sätt Kungl Maj:t bestämmer.

5. Detta aftal mellan staten och Västerås stad skall gälla från och med den 1 januari 1909 och tills det å någondera sidan uppsäges. Det kan upphöra att att gälla endast vid kalenderårsskifte. Uppsägning skall för att vara giltig, hafva skett före den 1 september före det årsskifte, hvarvid aftalet önskas häft.

Västerås den 31 december 1908.

För Västerås stad

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

Stockholm den 5 februari 1909.

Å Kungl. Maj:t och Kronans vägnar,
enligt nådigt bemyndigande:

Hugo Hamilton."

I den af Stadsfullmäktige den 26 november 1908 antagna lönestaten för de flesta af stadens tjänstemän och betjänte finnas intagna följande bestämmelser, hvilka skulle här inflyta:

"Alla löneförmåner såväl kontant lön och ålderstillägg som ock beräknadt värde af naturaförmåner uppdelas för hvarje befattningsinnehafvare i lön 70 % och tjänstgöringspenningar 30 %. Härifrån göres likväl undantag för de vid polis- och brandkårerna anställda befattningshafvare tillkommande beklädnadsersättningarne och beklädnad in natura. Ofvan omförmälda fördelning af löneförmånerna gäller i fråga om tjänstledighet under högst ett år, hvaremot vid fall af tjänstledighet för längre tid det ankommer på Stadsfullmäktige att för hvarje särskildt fall härutinnan bestämma."

Sedan dessa handlingar föredragits anförde samtlige ledamöter i Magistraten att de ansågo den mellan statsverket och staden ingångna öfverenskommelsen icke kunna så tolkas att polismännen skulle äga rätt att uppbära såväl sin lön eller del däraf som ock ersättning enligt nyssnämnda öfverenskommelse.

Borgmästaren anförde särskildt.

"Det förefaller mig anmärkningsvärdt att Drätselkammaren, hvilket dess beslut beträffande förre poliskonstapeln Löfgren utvisar, ansett sig befogad att

förordna om utbetalning af någon del utaf det af Stadsfullmäktige beviljade anslag till uppehållande af polisstyrka inom staden eller af den utaf Statsverket staden lämnade ersättning för tillhandahållande af reservpolisstyrka. Då emellertid Drätselkammarens förfarande kan förklaras däraf att, sedan förre poliskonstapeln Löfgrens till Drätselkammaren ställda ansökning lämnats till Magistraten för yttrande, Magistraten icke för Drätselkammaren uttryckligen påpekat, att Magistraten uti ifrågavarande fall och ej Drätselkammaren hade beslutanderätt, finner jag Drätselkammarens beslut i denna del icke böra till någon Magistratens åtgärd för upphäfvande af Drätselkammarens beslut föranleda.

N:o 77 *Ang. förlikning af rättegång med f. poliskonstapeln Emil Borg m. m.*

Vidkommande därefter ansökningen af polismännen Vinroth, Vretlöf, Andersson, Borg och Jansson, så enär dessa under tid, de tjänstgjort såsom polismän å annan ort, ostridigt fått åtnjuta hela de arvodesbelopp, som enligt den emellan Statsverket och staden beträffande tillhandahållande af reservpolisstyrka ingångna öfverenskommelse, polismännen tillförsäkrats samt dessa polismän, hvilka ej under sin tjänstgöring å ort utom staden, haft tjänstledighet, icke kunna anses berättigade att samtidigt åtnjuta aflöning eller arvode för två särskilda befattningar, nämligen såsom ordinarie polisman inom Västerås stad samt såsom från Västerås poliskår utsände reservpolismän för tjänstgöring å annan ort, finner jag den ifrågavarande ansökningen icke böra af Magistaten bifallas."

I detta yttrande förenade sig äfven öfrige närvarande ledamöter af Magistraten.

Och beslöt Magistraten förty afslå Vinroths, Vretlöfs, Anderssons, Borgs och Janssons ansökning med hänvisning till dem att, därest de ej åtnöjdes med Magistratens beslut däruti söka ändring genom besvär, som skulle till Konungens Befallningshafvande i Västmanlands län ingifvas sist innan klockan tolf å trettionde dagen från delfåendet af detta beslut.

Som ofvan.

In fidem

Helge Cronholm.

N:o 78.

Drätselkammarens samt Vatten- och Gasverksstyrelsens utlåtande ang. medgifvande för Allm. Svenska Elektr. Akt.-bol. att nedlägga vissa ledningar m. m. i stadens gator.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige genom beslut den 19 sistlidne juni för yttrande af Drätselkammaren samt Vatten- och Gasverksstyrelsen remitterat en af Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget i skrifvelse till Magistraten den 12 sistlidne juli gjord och till Stadsfullmäktige öfverlämnad framställning att i vissa af

N:o 78

Ang. medgifvande för Allm. Svenska Elektriska A.-B. att nedlägga vissa ledningar m. m. i stadens gator.

stadens gator få nedlägga elektriska ledningar samt vidtaga andra anordningar för begagnande under 40 års tid, får Drätselkammaren, med öfverlämnande af Vatten- och Gasverksstyrelsens i ärendet afgifna utlåtande jämte karta med därå utmärkta lägen för jordledningarna och de tilltänkta öfriga anordningarna, hemställa,

att Stadsfullmäktige måtte på de af Vatten- och Gasverksstyrelsen föreslagna villkor tillstyrka bifall till sökandebolagets framställning under förutsättning, att bolaget i ersättning för det genom ledningarnas framdragande samt öfriga anläggningar förorsakade intrång förbunde sig att till staden under nämnda 40 år erlägga en årlig afgift af 500 kronor.

Västerås den 19 augusti 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med återställande af Stadsfullmäktiges remiss den 26 sistlidne juni till Vatten- och Gasverksstyrelsen samt Drätselkammaren rörande af Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget gjord ansökan om erhållande af tillstånd att i vissa af stadens gator få nedlägga i ansökningen närmare omförmälda ledningar samt vidtaga andra anordningar får Vatten- och Gasverksstyrelsen såsom begärdt utlåtande anföra följande.

Styrelsen anser att begärda tillstånd kan beviljas på följande villkor, nämligen

dels att för de elektriska ledningarna stadgas, att dessa skola utföras och förläggas i enlighet med gällande författningar och i öfrigt de anvisningar, som lämnas af stadens vederbörande myndigheter med skyldighet för bolaget ej mindre att gälda alla genom dess åtgöranden samt ledningarnas begagnande och förekomst för staden blifvande kostnader utan äfven att framdeles på egen bekostnad vidtaga de ändrings- och ombyggnadsarbeten å sagda ledningar, som kunna af stadens myndigheter begäras,

dels att samma stadganden göras beträffande den begärda tunneln, hvilka dessutom skall utföras vid och på sådan tid, att gatutrafiken i minsta möjliga mån störes,

dels ock att den bestämmelsen göres, att de i stadens mark lagda ledningarna skola öfvergå i stadens ägo, för den händelse de framdeles ej komma att användas för sökandens behof.

Västerås den 19 augusti 1913.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

Martin Jonsson.

Gerh. Gustafson.

N:o 78

Ang. medgifvande för Allm. Svenska Elektriska A.-B. att nedläggavissaledningar m. m. i stadens gator.

Till Magistraten i Västerås.

RESOLUTION.

Öfverlämnas till Stadsfullmäktige, som behagade i ärendet afgifva yttrande samt därmed jämte de remitterade handlingarne skyndsamt hit inkomma.

Västerås Rådhus den 12 juni 1913.

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

Victor Åsberg.

Härmed få vi vördsamt anhålla om tillstånd att å nedan stående villkor, få i stadens mark och gator nedlägga följande ledningar:

1:o) Jordkabel för elektrisk kraftöfverföring från Kgl. Vattenfallsstyrelsens planerade transformatorstation vid Viksäng, afsedd att förlägges i viksängsvägen och Pilgatan fram till å bifogade karta antydd plats A eller annan lämplig plats inom industrikvarteret Emaus.

Kabeln, som är afsedd för en driftspänning af c:a 6600 volt, är blyarmerad och förlägges i sand c:a 800 m/m under markytan samt skyddas ofvanpå af ett lager tegelsten.

2:o) Jordkabel från ofvannämnda punkt A, afsedd att förläggas i Östra Ringvägen och Kopparbergsvägen fram till industrikvarteret norr om Korsängsgatan. Utförande för öfrigt som ofvan och enligt bifogade karta.

3:o) Jordkabel från ofvannämnda punkt A att förläggas i Stora gatan (alternativ I) eller också Stora gatan, Kungsängsgatan, Södra Esplanaden (alternativ II) fram till industrikvarteret "Mimer." Utförande för öfrigt som i 1:o) sägs och enligt bifogade karta.

4:o) Jordkabel från skärningspunkten af Stora gatan och Kungsängsgatan. afsedd att förläggas i Kungsängsgatan, Södra Esplanaden, Lillån och Östra Järnvägsgatan fram till Mekaniska Verkstadens område. Utförande i öfrigt som i 1:o) sägs och enligt bifogade karta.

5:o) Tunnelbyggnad mellan tomten N:o 3 kvarteret Nore och industrikvarteret Mimer afsedd att förläggas under Karlsgatan i enlighet med hvad å bifogade karta utmärkts. Tunnelbyggnaden afser att bereda plats för alla slag af ledningar mellan den planerade kontorsbyggnaden å kvarteret Nore och Mimerverkstäderna, äfvensom att eventuellt användas till personbefordran mellan sagda byggnader.

6:o) Ledningar för s. k. rörpost, afsedda att förläggas i samma grafvar som jordkablarne för kraftöfverföringen. Dessa ledningar utföras af smalare järnrör.

7:o) Kablar för bolagets privata telefonnät, afsedda att förläggas i samma grafvar som jordkablarna för kraftöfverföringen.

Arbetet med nedläggningen af kraft- och telefonkablarna skall påbörjas under år 1914 och beräknas vara slutfördt i maj 1915.

N:o 78
Ang. medgifvande för Allm. Svenska Elektriska A.-B. att nedlägga vissa ledningar m. m. i stadens gator.

Då det för bolaget är af mycket stor betydelse att kunna afsluta kontrakt angående köp af energi från Kgl. Vattenfallsstyrelsens kraftledningar från Elfkarleby och dylik uppgörelse måste träffas för en tidsperiod af 40 år, få vi härmed vördsamt anhålla att Magistraten måtte bevilja oss ofvan begärda koncessioner å en tid af 40 år.

Västerås den 12 juni 1913.

Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget.
J. S. Edström.

N:o 79.

Drätselkammarens skrifvelse med öfverlämnande af Vatten- och Gasverksstyrelsens förslag ang. vissa ledningar väster om stadsplanen.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

På framställning af Vatten- och Gasverksstyrelsen får Drätselkammaren härmed till Stadsfullmäktiges pröfning och afgörande öfverlämna närlagda skrifvelse från styrelsen af den 14 innevarande augusti angående anslag till vissa ledningar å stadens område väster om stadsplanen samt därvid för egen del anföra följande.

Af de ledningar, som här föreslagits till utförande, torde hufvudintresset från allmän synpunkt knyta sig till den stora afloppsledningen från stadsområdets gräns mot Jakobsberg till Mälaren. Det torde vara en för Stadsfullmäktige känd sak, att spillvattensförhållandena å det västra stadsområdet under de senaste åren vållat afsevärda olägenheter och vid upprepade tillfällen varit föremål för åtgöranden af Hälsovårdsnämnden och Drätselkammaren. De öppna diken, i hvilka spillvattnet genom enskilda små ledningar utsläppes från de bebyggda fastigheterna inom ofvanberörda område samt inom det tätt bebyggda Jakobsbergsområdet i S:t Ilians socken och nu senast äfven inom den för byggnadsverksamhet exploaterade delen af Hammarby stadshage i Lundby socken, sprida kring sig en synnerligen vidrig stank samt äro i andra sanitära hänseenden till våda och olägenhet för de kringboende och äfven för hela samhället. Efter framställningar af Hälsovårdsnämnden och Drätselkammaren vid upprepade tillfällen låtit upprensa dessa afloppsdiken för att i den mån på detta sätt kunnat ske afhjälpa de värsta olägenheterna. Då dessa arbeten emellertid endast vore att betrakta som provisoriska åtgärder anhöllo Hälsovårdsnämnden och Drätselkammaren under år 1911 hos Vatten- och Gasverksstyrelsen om utredning i ändamål att få ifrågavarande förhållanden på ett fullständigt och för framtiden betryggande sätt ordnade. Det förslag, som nu af Vatten- och Gasverksstyrelsen framlagts och som närmast betingats af ansökningar från några enskilda fastighetsägare, hvilka hafva under utförande en del större nybyggnader inom kvarteren Jenny

och Jeanette, utgörande nyligen reglerade delar af lägenheten Almelund, torde få anses som en del af den af Drätselkammaren och Hälsovårdsnämnden begärda utredningen. Drätselkammaren har därför all anledning att med tillfredsställelse hälsa detta förslag, i hvad detsamma afser att lösa frågan om ordnande af afloppsförhållandena å västra stadsområdet. Enligt hvad Drätselkammaren — utöfver hvad Vatten- och Gasverksstyrelsens skrifvelse innehåller — erfarit, har inom styrelsen uppgjorts en fullständig plan och beräkning för ordnande af afloppsledningarne inom hela västra området. Hufvudafloppen, som utom den nu föreslagna stora ledningen, skulle omfatta en ledning från Köpingsvägen något väster om Hammarby smedja ned till Mälaren vid Gästgifvarevreten samt en förbindelseledning mellan denna och den nu till utförande föreslagna ledningen, skulle draga en sammanlagd kostnad af 121,500 kronor. Ledningarne äro då beräknade af sådana dimensioner, att de kunna emottaga afloppen från Jakobsberg och Hammarby stadshage. Skulle ledningarne utföras endast med hänsön till stadens eget område, minskas denna kostnad med 32,000 kronor och blir då 89,000 kronor. Kostnaden för fördelnings- och servisledningar inom stadens eget område är beräknad till 97,000 kronor. Till ifrågavarande ledningssystem äro beräknade att kunna anslutas tomter med en sammanlagd areal: inom stadens område af 300,000 kvm., inom Jakobsberg af 280,000 kvm. — däraf 140,000 kvm. till den nu föreslagna ledningen — och inom Hammarby stadshage af 60,000 kvm. N:o 79 *Ang vissa ledningar väster om stadsplanen.*

Hvad sättet för utförandet af den föreslagna afloppsledningen och sträckningen för densamma angår har Drätselkammaren för sin del intet att erinra mot Vatten- och Gasverksstyrelsens förslag. Likaledes anser Drätselkammaren, att de enskilda, som erhålla anslutning till ledningen böra, i likhet med hvad fallet är med öfriga utsträckningar af ledningar utom stadsplanen, bidraga till kpstnaden för densamma; och har Drötselkammaren funnit det vara lämpligt att, såsom styrelsen föreslagit, detta bidrag uträknas i förhållande till hvarje tomts areal. Hvad bidragets storlek däremot angår har Drätselkammaren ej samma uppfattning som Vatten- och Gasverksstyrelsen. I det här föreliggande fallet anser Drätselkammaren nämligen, att det onekligen stora allmänna intresset för afloppsledningens tillkomst utgör ett afgörande skäl, att staden icke af de enskilda bör utkräfva fullt så stort bidrag, som för vanliga fall af Stadsfullmäktige fastställts eller två tredjedelar af anläggningskostnaden, från hvilken beräkningsgrund Vatten- och Gasverksstyrelsen utgått, då den beräknat de enskildas bidrag till 41 öre pr kvm. tomtareal, i förslaget höjdt till 50 öre pr kvm. Drätselkammaren har i detta hänseende funnit sig böra föreslå ett bidrag af endast 30 öre pr kvm.

Vidkommande öfriga föreslagna ledningar och de enskildes bidrag till desamma har Drätselkammaren ingen erinran att framställa emot Vatten- och Gasverksstyrelsens förslag.

Genom den ofvan antydda ändringen skulle bidragen från nu ifrågasatta anslutningar minskas med 1,900 kronor och stadens anslag behöfva höjas med samma belopp eller från 74,700 kronor till 76,600 kronor.

På grund af det anförda får Drässelkammaren sålunda föreslå,

att Stadsfullmäktige ville för utförande af en hufvudafloppsledning å stadsområdet väster om stadsplanen, mellan stadens gräns mot Ja-

N:o 79
Ang. vissa ledningar väster om stadsplanen.

kobsberg vid lägenheten Almelund och Mälaren äfvensom en del vatten-, aflopps-, gas- och elektriska ledningar såväl inom som utom stadsplanen hufvudsakligen till byggnadskvarteren Jenny och Jeanette, allt i öfverensstämmelse med Vatten- och Gasverksstyrelsens förslag och därtill hörande karta, bevilja ett anslag af lånemedel å 76,600 kronor,

att Stadsfullmäktige måtte uppdraga åt Drätselkammaren att i och för ledningarnes framdragande å staden icke tillhörig mark träffa uppgörelse om erforderlig marköfverlåtelse,

samt att Stadsfullmäktige ville bestämma, att bidraget från enskilda för rätt till anslutning till ifrågavarande ledningar skall tills vidare utgå efter 90 öre pr kvm. tomtareal för anslutning till samtliga ledningar och efter 30 öre pr kvm. tomtareal för anslutning till endast afloppsledning.

Emot Drätselkammarens berörda förslag hafva kammarens ledamöter Herrar Grandinson, Jonsson och Håkansson reserverat sig, i det de uttalat sig för bifall till Vatten- och Gasverksstyrelsens förslag jämväl i fråga om storleken af bidraget till afloppsledningen. I samma uttalande har byggnadschefen Smitt instämt.

I sammanhang härmed får Drätselkammaren erinra därom, att någon bestämmelse lämpligen bör träffas, huru med de medel, som i form af enskildas bidrag till ledningars anläggningskostnad framdeles komma att inflyta såväl i detta som i andra liknande fall. Kostnaderne för ledningarne bestridas i regel af lånemedel, hvilka förräntas och amorteras efter fastställd plan. Det synes därför mindre lämpligt, om bidrag af nu ifrågavarande slag redovisas som vanlig inkomst, och ej heller är det lyckligt, om dessa bidrag direkt användas till ränta och amortering, då planen härför därigenom lätt skulle förryckas. Bäst synes därför vara, om inkomsterna af sådana bidrag användas till bekostande af sådana ledningar, för hvilka staden eljes skulle anslå lånemedel.

Drätselkammaren hemställer alltså,

att Stadsfullmäktige ville bestämma, att från enskilda personer eller andra inflytande bidrag för framtida anslutningar till stadens allmänna ledningar skola afsättas till en fond, af hvilken efter Stadsfullmäktiges bepröfvande skola utgå anslag till bekostande af nya ledningar, till hvilka lånemedel eljes skolat användas.

Slutligen får Drätselkammaren, med ytterligare understrykande af den omständigheten, att den nu föreslagna och af Drätselkammaren förordade nya afloppsledningen är betingad till stor, om icke till hufvudsaklig del af byggnadsverksamheten inom en främmande kommun, anhålla,

att Stadsfullmäktige måtte lämna Drätselkammaren i uppdrag att vidtaga erforderliga åtgärder i ändamål att från S:t Ilians socken

eller tomtägarne inom byggnadsområdet Jakobsberg i sagda socken utbekomma ersättning för kostnaderna för ifrågavarande afloppsledning, till den del dessa kostnader skäligen må anses kunna belöpa å Jakobsbergsområdet.

N:o 79
Ang. vissa ledningar väster om stadsplanen.

Västerås den 20 augusti 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I skrifvelser till Vatten- och Gasverksstyrelsen ha en del tomtägare gjort framställning om utsträckning af stadens allmänna ledningar till de väster om stadsplanen belägna kvarteren Jeanette och Jenny jämte en del till dessa angränsande, inom staden belägna områden. Sedan förslag till gator upprättats öfver byggnadsområdena väster om stadsplanen har med tillhjälp häraf plan öfver ledningarnas sträckning kunnat utarbetas. Då kvarteren Jeanette och Jenny jämte angränsande områden äro så belägna, att aflopp ej kan beredas till i närheten befintliga afloppsledningar i Västmannagatan och Stora gatan, måste nytt hufvudaflopp anläggas till Mälaren. Denna ledning kräfver visserligen rätt betydande anläggningskostnader, men då stora områden därigenom komma att beredas aflopp, torde den få anses högst nödvändig. Under dylikt förhållande kunna kostnaderna för denna ledning ej uteslutande läggas på nuvarande sökande, utan böra gifvetvis fördelas på hela det område, för hvilket ledningen kommer att tjänstgöra. På grund häraf har dels kostnaden för fullständigt afloppsledningssystem inom hela västra området mellan stadens planlagda område och Gästgifvarevreten beräknats och dels den tomtaria, som inom detta område kan anslutas, uppmätts. Det har då visat sig, att den andel, $^2/_3$ af kostnaden, som skall erläggas af de enskilda motsvarar cirka 41 öre pr kvm. tomtarea för ledningar af för enbart detta område erforderlig dimension. Då vid utbyggandet af dylika ledningar anslutning ej genast kan påräknas från samtliga tomter, måste staden förskottera en stor del af de medel, som skola erläggas af enskilda, och har styrelsen därför ansett lämpligt höja bidraget till 50 öre för att därigenom i viss mån godtgöra staden ränta för utlagdt kapital. Styrelsen får i samband härmed omnämna, att i föregående beräkning ingår staden tillhörig mark, omfattande närmare $^1/_3$ af hela området.

Af afloppssystemet inom västra området skulle till en början en hufvudledning anläggas till Mälaren. Sträckningen af ledningen, som visas å bifogade karta, skulle, om styrelsens förslag godkännes, komma att passera gatorna i kvarteren Jeanette och Jenny, sedermera fortsätta i Köpingsvägen västerut till Annedalsgatan och därefter följa denna samt fortsätta nära nog i rak riktning till järnvägsöfvergången, här viker den åt öster för att vid Fridnäs västra gräns korsa järnvägsspåren och utmynna i Mälaren. Stadens byggnadschef anser, att led-

N:o 79. ningen å ett kortare stycke bör följa en annan sträckning, nämligen den å kartan med blått angifna. Skall ledningen dragas i den af byggnadschefen föreslagna sträckningen, ökas kostnaden med 3,000 kronor.

Ang. vissa ledningar väster om stadsplanen.

Hälsovårdsnämnden har i skrifvelse till Vatten- och Gasverksstyrelsen och Drätselkammaren påpekat en del sanitära missförhållanden å byggnadsområdena väster om stadsplanen, nämligen dels vid det större till Mälaren gående aflloppsdiket från området Almelund, inom hvilket kvarteren Jeanette och Jenny äro belägna, dels vid afloppsdiket från Annedal öfver västra utmarken, dels ock diket från Lindero söder om och utmed Köpingsvägen. Genom den föreslagna afloppsledningen kunna de från Almelund och Annedal äfvensom från en del af Jakobsberg härrörande missförhållanden helt och hållet afhjälpas samt från Lindero till stor del genom utsträckande af en mindre sidoledning.

Till afloppsledningen, hvars längd motsvarar cirka 1,310 met., skulle 1,0, 0,6 och 0,5 m. samt 18 och 15 tums rör användas, och äro kostnaderna inkl. bergssprängning beräknade till 64,500 kronor, däri kronor 16,000 ingår för de större dimensioner m. m., som kräfvas för att ledningen skall kunna mottaga dag- och spillvatten från Jakobsberg, af hvilket område en tomtarea af cirka 140,000 kvm. kan anslutas till ifrågavarande ledning.

I gatorna vid kvarteten Jeanette och Jenny skulle äfven vatten-, gas- och elektriska ledningar framdragas, och erfordras cirka 1,000 m. rör för vatten- och gasledningar samt 2,500 m. tråd till elektriska ledningar. Vid användande af 9, 6 och 5 tums rör till vattenledningen, 7 och 4 tums rör till gasledningen samt 70, 16 och 10 kvmm. tråd till elektriska ledningen belöper sig sammanlagda kostnaden för dessa ledningar på 20,600 kronor, hvaraf för ledningar inom planlagda området kommer 2,900 kronor. Från de enskilda skall bidraget utgå med $^2/_3$ af 17,700 kronor eller 11,800 kronor. Äfven för sistberörda ledningar anser styrelsen, att i förevarande fall bidraget bör utgå efter kvm. tomtaria, enär i annat fall nuvarande sökande, hvilka äga endast cirka hälften af tomtarealen, få alltför dryg lott på sin del. Vid uppdelning af kostnaden per kvm. tomtarea, som kan anslutas — cirk 20,000 kvm. —, blifver afgiften cirka 59 eller i rundt tal 60 öre. Inkl. afgiften för anslutning till afloppet uppgår alltså hela afgiften till 1 kr. 10 öre kvm. De personer, som nu inkommit med ansökan, äga en tomtareal af omkring 9,500 kvm. Bidraget från dessa blifver alltså 10,450 kronor.

Sammandrag af kostnaderna:

Hufvudaflopp till Mälaren		64,500: —
Vatten-, aflopps- och gasledningar inom planlagda området		2,900: —
Vatten-, gas- och elektriska ledningar i gatorna vid kvarteren Jeanette och Jenny		17,700: —
		85,100: —
Bidrag från nuvarande sökande		10,450: —
Erforderligt anslag	Kr.	74,650: —

Då liflig byggnadsverksamhet råder inom stora delar af de områden, där ifrågavarande ledningar skola anläggas, torde inom närmaste framtiden ytterligare bidrag inflyta från enskilda.

Styrelsen får också omnämna, att stadens andel i anläggningen vid kvarteren Jeanette och Jenny är ekonomiskt bärande för staden.

Då med afseende på de sanitära förhållandena å byggnadsområdena väster om stadsplanen det här föreslagna hufvudafloppet till Mälaren är af största betydelse och då det för byggnadsverksamheten inom kvarteren Jeanette och Jenny är ett lifsvillkor, att ledningar snarast möjligt och helst före 1 oktober i år anläggas, får Styrelsen hemställa att Stadsfullmäktige ville

N:o 79 *Ang. vissa ledningar väster om stadsplanen.*

dels för berörda ledningar bevilja ett anslag af 74,700: — kronor att utgå af lånemedel samt uppdraga åt Drätselkammaren att i och för ledningarnas framdragande träffa uppgörelse om erforderlig marköfverlåtelse,

dels ock bestämma, att bidraget från enskilda för rätt till ledningarnas anslutning skall tills vidare utgå efter 1 kr. 10 öre kvm. tomtarea för anslutning till samtliga ledningar, samt efter 50 öre pr kvm. tomtarea för anslutning endast till afloppsledning.

Västerås den 14 Augusti 1913.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

Martin Jonsson.

Gerh. Gustafson.

N:o 80.

Drätselkammarens skrifvelse med öfverlämnande af Vatten- och Gasverksstyrelsens förslag angående ledningar till Svenska Metallverkens bostadsområde vid Emaus.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Vatten- och Gasverksstyrelsen till Drätselkammaren inlämnat bifogade till Stadsfullmäktige ställda framställning från styrelsen rörande en af Aktiebolaget Svenska Metallverken gjord anhållan att på gällande villkor för utsträckning af de allmänna ledningarne till stadens, icke planlagda område få vatten-, aflopps-, gas- och elektriska ledningar utdragna till området Sandgärdet, får Drätselkammaren med öfverlämnande af berörda framställning tillstyrka bifall till hvad Vatten- och Gasverksstyrelsen föreslagit och sålunda hemställa,

att Stadsfullmäktige ville på gällande villkor för ledningars utsträckning till stadens icke planlagda område bifalla Aktiebolaget Svenska Metallverkens begäran och för ifrågavarande ledningars anläggande bevilja ett anslag af 15,300 kronor att utgå af lånemedel.

Västerås den 20 augusti 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

N:o 80

Ang. ledningar till Svenska Metallverkens bostadsområde vid Emaus.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I skrifvelse till Vatten- och Gasverksstyrelsen, har Nya Aktiebolaget Svenska Metallverken anhållit att på gällande villkor för utsträckning af de allmänna ledningarna till stadens icke planlagda område få vatten-, aflopp-, gas- och elektriska ledningar utdragna till området Sandgärdet, beläget å Emaus ägor mellan Malmabergsgatan och järnvägen.

Stadens hufvudledningar för vatten, aflopp och gas i Malmabergsgatan sluta där denna korsar Mälaregatan. Utsträckning af sistberörda slag af ledningar till sökandens område måste ske från denna punkt, af elektrisk ledning däremot från korsningen mellan Malmabergs- och Pilgatorna. Enligt upprättadt förslag följer sträckningen för de projekterade ledningarna Malmabergsgatan till Tegnérgatan, fortsätter i denna åt väster till de inom sökandens område parallellt med järnvägen gående gatorna, hvilka den därefter följer i nordlig riktning. Vid användande af 7 och 5 tums rör till vatten-, 15, 12 och 9 tums till aflopps-, 5 och 4 tums rör till gasledningen samt 95 och 25 kvmm. kopparkabel till elektriska ledningen belöper sig kostnaden för hela sträckningen, som omfattar en längd för de förstnämnda ledningarne af 820, för elektriska ledningen af cirka 1,150 meter, på 37,300: — kronor. Kostnaden för ledningar af de dimensioner, som erfordras ensamt för sökandens behof, uppgår till 33,000: — kronor, hvaraf, jämlikt allmänna bestämmelserna, sökanden skall bidraga med 22,000: — och staden med 11,000: — kronor. Hela kostnaden för staden belöper sig alltså på 15,300: — kronor. Skillnaden, 4,300: — kronor, betingas af ett mindre dagvattenaflopp samt af de gröfre dimensioner, ledningarne i dess sträckning i Malmabergsgatan kräfva för att kunna mata äfven blifvande utsträckningar i dennas fortsättning till nya folkskolan och en del rätt betydande byggnadsområden.

På grund af det här anförda får styrelsen hemställa,

att Stadsfullmäktige ville på gällande villkor för ledningars utsträckning till stadens icke planlagda område bifalla sökandens framställning och för ledningarnas anläggande bevilja ett anslag af 15,300: kronor att utgå af lånemedel.

Västerås den 18 augusti 1913.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

Martin Jonsson.

Gerh. Gustafson.

N:o 81.

Drätselkammarens skrifvelse med öfverlämnande af Vatten- och Gasverksstyrelsens framställning ang. tilläggsanslag till mätare och serviser.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Vatten- och Gasverksstyrelsen till Drätselkammaren inlämnat bifogade till Stadsfullmäktige ställa framställning om beviljande af ett anslag af

16,700 kronor däraf 13,000 kronor för inköp af mätare och 3,700 kronor för inköp af servis m. m., får Drätselkammaren med öfverlämnande af berörda framställning till Stadsfullmäktiges pröfning tillstyrka bifall till densamma samt föreslå, att anslaget måtte beviljas att utgå af besparade lånemedel från år 1912.

N:o 81
Ang. tilläggsanslag till mätare och serviser.

Västerås den 20 augusti 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

På framställning af Vatten- och Gasverksstyrelsen beviljade Stadsfullmäktige vid behandling af budgeten för 1913 18,000: — kronor till inköp af mätare och inventarier vid verken samt 20,000: — kronor till serviser och oförutsedda utsträckningar af allmänna ledningar inom stadens såväl planlagda som icke planlagda område.

Då emellertid de bägge anslagen redan äro för ifrågavarande ändamål förbrukade och nya anmälningar om erhållande af gas, vatten och elektrisk kraft alltjämt inkomma, får Styrelsen härmed anhålla om ett ytterligare anslag af 16,700: — kronor däraf 13,000: — för inköp af mätare och 3,700: — till serviser m. m. att utgå af besparingar från 1912 enligt Styrelsens berättelse uppgående till 16,763: 73 kronor.

Västerås den 16 augusti 1913.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

Martin Jonsson.

Gerh. Gustafson.

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar.

1913 **Den 25 September.** **XIV**

N:o 82.

Vederbörande revisorers berättelse öfver granskningen af stadens räkenskaper från år 1912 jämte däröfver inkomna förklaringar äfvensom Drätselkammarens förvaltningsberättelse.

RESOLUTION.

Öfverlämnas till Stadsfullmäktige med infordrade förklaringar.

Västerås Rådhus den 12 september 1913.

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

Helge Cronholm.

Till Magistraten i Västerås stad.

Den 21 april 1913 har Ni till oss af Stadsfullmäktige i staden utsedda revisorer öfverlämnat Drätselkammarens i Västerås räkenskaper för år 1912, däri inbegripna Vätterås vatten-, gas- och elektricitetsverks, dess fattigvårdsstyrelses och dess folkskolestyrelses räkenskaper för samma år, räkenskapen för Strömsholms våg m. m., antecknadt i § 10 Edert protokoll för den 21 april 1913.

Efter fullbordad revision af oss sålunda tillställda räkenskaper få vi med återställande till Eder af desamma afgifva följande

revisionsberättelse.

Siffergranskningen af samtliga räkenskaper har före eller under revisionen verkställts liksom under en lång följd af föregående år af herr Herman Tersmeden. De därvid iakttagna smärre skrif- och räknefel ha mestadels och nästan alltid, när de vartit staden till förlust, under året vederbörligen rättats.

Det är äfven för årets revisorer angenämt att här få vitsorda och tacksamt erkänna herr Tersmedens vid siffergranskningen af så väl själfva räkenskaperna som de därtill hörande verifikationerna nedlagda synnerliga omsorg och förtjänsfulla arbete.

Enär räkenskaperna äro förda med noggrannhet samt verificerade och det, som vi under revisionens gång antecknadt såsom enligt vårt förmenande oriktigt

eller åtminstone i någon mån anmärkningsvärdt, ej synts oss vid slutlig pröfning vara af den beskaffenhet att föranleda till anmärkning, få vi för alla vederbörande tillstyrka ansvarsfrihet för den tid revisionen omfattat.

På några af de antecknade sakerna vilja vi dock fästa Eder och andra vederbörandes uppmärksamhet, om de ock ej kunna sägas vara af större betydelse.

Vi få sålunda erinra följande:

En del anslag hafva äfven i år öfverskridits, hvarom vederbörande kunna lätt öfvertyga sig genom en blick i den af Drätselkammarens kamrer noggrant uppgjorda och af oss kontrollerade tablå, som är vidlagd Drätselkammarens förvaltningsberättelse, och hvilken vi anhålla må såsom bilaga till förvaltningsberättelsen tryckas, må denna efter vanligheten intagas i Stadsfullmäktiges tryck. Som någon rättelse i detta förhållande synes icke vara möjlig att få, hänvisa vi endast till hvad föregående revisorer härom erinrat.

I staten för folkskoleväsendet är upptaget ett anslag under titel skolmaterial. Detta användes delvis till inköp af skolmateriel, hvilken sedan försäljes eller bortskänkes till barnen. De inflytande försäljningsmedlen godtskrifvas därpå anslaget. För att kunna få en tydlig och hastig öfverblick öfver huru stor del af från anslaget i detta afseende utanordnade medel tillbakaflyta, och huru stor del bortskänkes, anse vi, att ett särskildt konto öfver dessa medel bör uppläggas, som utvisar ofvanstående, och hvartill öfverföres såsom inkomst de från anslaget tagna medel, samt hvarifrån sedermera de för försäljningen influtna medel återföras till det ursprungliga anslagskontot.

Beträffande fattigvårdens räkenskaper ha revisorerna ingenting att erinra, men vid det besök å fattiggården Karlslund, som tre af oss gjort, ha bemärkts, att veden därstädes var af sämre beskaffenhet. Detta bör enligt vår åsikt rättas. Sådant kan dock först ske, sedan den bestämmelse, som, enligt hvad vi upplysts om, vid anbuds infordrande tillämpas, nämligen att veden endast behöfver innehålla minst tre tum i genomskärning öfvergifves såsom enligt hvad vi hålla före olämplig. Bäst vore, att all stadens kommunala bränslebehof inköptes efter infordrade anbud af en och samma myndighet, helst Drätselkammaren.

I detta sammanhang kunna vi icke underlåta att påpeka, att det förefallit oss egendomligt, att vissa af stadens styrelser vid inköp ej använda sig af först och främst stadens egna produkter. Så t. ex. inköptes ej all koks för stadens behof från gasverket. Äfven om gasverkets koks är underlägsen den engelska i frambringad värmemängd per hektoliter, så är priset på gasverkskoksen så lågt i förhållande till priset på den engelska, att besparing vid användandet af gasverkets koks ovillkorligen måste uppstå. Att staden för öfrigt af enskilda köper en sak, som staden själf till billigare pris kan leverera, det förstå vi icke vara öfverensstämmande med god ekonomisk hushållning.

Atergå vi till fattigvården, så ha beträffande Karlslund vidare iakttagits

att vissa reparationer därstädes böra göras, synnerligast oljemålning af tak i korridorer,

att i det mindre huset bredvid sjukhuset målning bör förnyas åtminstone invändigt,

att bättre gårdsbelysning än den genom nuvarande fotogenlampor frambringade bör anskaffas.

Hvad angår renhållningsverket, få vi, såsom någon gång förut af revisorerna efter vår ihågkommelse påpekats, erinra om att gamla fordringar böra efter lag

indrifvas. Två- och treåriga fordringar finnas vid räkenskapsårets slut, som ej inbetalts, ehuru vi ej förstå, att de skuldsatta personerna äro insolventa.

För statens redovisande myndigheter är det föreskrifvet, att de, beträffande donationer, skola till Kungl. Maj:ts och rikes kammarrätt med räkenskaperna insända afskrift af donationsurkunden. Så vidt vi ha oss bekant, tillämpas detta på ett moderat sätt så, att första gången, räkenskap för en ny fond insändes till Kungl. kammarrätten, bifogas donationsbrefvet. Sedermera behöfver det ej afskrifvas.

Vi anse, att vederbörande här i staden borde iakttaga samma praxis. Angående gamla fonder finnes, såsom allmänt bekant, en tillgänglig tryckt bok rörande donationsvillkoren. Sedan dess utgifning har staden emellertid haft glädjen mottaga flera donationer. Om bestämmelserna i dessa äro vi i okunnighet. Vi ha därför ej kunnat granska, om dessa efterföljts. Vi hemställa på denna grund, om icke genom Eder försorg ett supplement till omnämnda bok kunde utgifvas eller, därest detta icke kan ske, Ni ville tillse, att donationsurkunderna, i hufvudskrift eller vederbörligen bestyrkt afskrift, för de nya fonderna tillställas kommande revisorer, på det de må kunna se och pliktmätigt granska, att de donerade medlen blifvit använda efter respektive donatorers vilja. Som det nu är, är det oss omöjligt att därom yttra oss beträffande de efter ofvannämnda boks tryckning tillkomna fonder.

Hvad angår Johanna Fryklunds fond, lägger gåvobrefvet ej hinder i vägen för utdelning därifrån, sedan kapitalet vuxit till 10,000: — kronor. Därtill uppgick detsamma den 1 Januari 1912. Någon utdelning har under 1912 ej skett.

Vi ha fäst vår uppmärksamhet vid att arbetena med rörnedläggningar i stadens gator ej bedrifves, så vidt vi kunna inse, efter någon plan och vilja därför hemställa till Eder, då väl gatornas trafikabla skick ligga främst på Edert ansvar, att Ni ville anmoda Drätselkammaren eller annan vederbörande myndighet att tillse, att alla under ett år förekommande arbeten rörande en gata, vare sig det är fråga om stadens eller statens anläggningar å gatans ytmark eller därunder, må bedrifvas, så vidt möjligt är, så att det afstyres, att gatan efter en upptagning och därpå följande återställning strax ånyo upprifves och återställes. Vi ha ansett oss befogade till denna erinran, då staden utan tvivel måste få en minskad utgift genom ett planmässigt och mellan olika myndigheter öfverenskommet arbete i detta afseende, och på grund däraf tillåta vi oss framhålla, att stadens byggnadschef bör anmodas att uppgöra plan för hvarje års gatuarbeten *i samråd med* ej mindre stadens öfriga härvid behöriga myndigheter än ock det eller de statens verk, som ha rätt att i gatorna nedlägga underjordiska ledningar. Därigenom kunde man slippa se detta upprepade upprifnings- och återläggningsarbete af gatorna. Ifall Ni observerade t. ex. Gåsmyregatan under förra året, fann Ni utan tvivel, hur riktig vår erinran i detta afseende är. Utom det att allmänheten i gemen tillfogades onödigt obehag af planlösheten i fråga, är den för affärsmännen vid de gång efter annan upprifna gatorna till betydlig ekonomisk förlust. Sådant bör undvikas lika väl för de för staden ökade utgifterna som till allmän belåtenhet och trefnad.

Vid läsningen af Drätselkammarens protokoll ha vi i det stora hela funnit allt i sin ordning.

Paragraferna 30 och 89 innefatta uppgifter om hvilka som antagits till

utförande af tryck och till leverans af ved. Då de infordrade anbuden ej äro som bilagor vidlagda protokollet, kunna vi ej yttra oss om huruvida de för staden fördelaktigaste anbuden antagits. Vi betvivla ej att så i detta fall skett, men intyga det kunna vi icke. De till Drätselkammaren i hvarje entreprenadsfråga inkomna anbuden anse vi böra vidläggas protokollet för den dag, då ärendet slutligen afgöres. Är, som under räkenskapsåret i ofvannämnda afseende, detta ej fallet, kunna revisorerna ej förskaffa sig någon insikt om att stadens bästa iakttagits.

I paragraferna 110 och 387 äro antecknade tvenne med hvarandra sammanhängande ärenden, som äro af säregen beskaffenhet, och som Ni äfven helt eller delvis haft att behandla. Vi kunde därför låta oss nöja med att återkalla Eder uppmärksamhet därpå, men då vår revisionsberättelse skall enligt gällande lag framläggas till granskning hos Stadsfullmäktige, vilja vi under hänvisning till protokollsparagrafen med dess bilagor för dem, som önska närmare undersöka ärendena, dock i korthet anföra, som följer:

År 1909 var s. k. storstrejk i Norberg m. fl. orter i länets bergslag. Enligt kontrakt mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Västerås stad, dagtecknadt Västerås den 31 december 1908 och Stockholm den 5 februari 1909, är staden mot en årlig ersättning af 3,150 kronor skyldig att ställa till statens förfogande sex fullt tjänstedugliga, skickliga män af sin ordinarie poliskår, däraf en öfver- eller inspektionskonstapel.

På grund af detta kontrakt kommenderades till de af storstrejken inom länet berörda orterna under olika tider sex polismän, en inspektionskonstapel och fem poliskonstaplar. Efter kontraktet uppbar hvar och en af dem utaf staten i arvode ett belopp efter 132 kronor pr månad jämte fri transport till och från tjänstgöringsorten samt bostad och kost under tjänstgöringstiden. Han har under kommenderingen fått använda sin för stadens tjänst erhållna uniform utan fordrad ersättning från stadens sida.

Lönestaten för inspektionskonstapel i Västerås är 125 kronor och för ordinarie konstapel 108 kronor 33 öre i månaden utom ålderstillägg och beklädnad in natura. Huruvida någon af de kommenderade polismännen åtnjuter ålderstillägg, upplysa protokollsparagraferna ej om.

Hos Drätselkammaren anhöll en af de kommenderade konstaplarne Ivar Löfgren i skrifvelse den 16 februari 1912 om utbekommande af löneförmåner för den tid, han under år 1909 för storstrejkens skull varit bortkommenderad till Norberg. Drätselkammaren anhöll om Edert yttrande. Ni infordrade stadsfiskalens. Denne afstyrkte på andragna grunder Löfgrens anhållan. Ni instämde däri. Drätselkammaren beslöt utanordna 70 procent af Löfgrens löneförmåner för den tid, hans ansökan omfattade.

I skrifvelse till Eder den 8 maj 1912 anhöllo öfriga för storstrejken utkommenderade konstaplar med stöd af detta Drätselkammarens beslut att utfå 70 procent af sina ordinarie löneförmåner, som belöpte sig på kommenderingstiden. Ni vägrade att utanordna beloppen.

Utan att vilja i *ringaste mån* uttala en åsikt i själfva rättsfrågan, huruvida de ifrågavarande konstaplarne ha rätt eller icke i sin begäran, då till vår kännedom kommit, att rättsfrågan kommer att dragas inför domstols pröfning, ha vi dock funnit saken värd att betänkas i ett par tre hänseenden.

För det första har Drätselkammaren ansett sig kunna disponera öfver ett

anslag och därifrån utanordna medel, hvilket utan tvifvel blifvit ställdt till Edert och ej till Drätselkammarens förfogande.

För det andra gäller det en utgift å 1909 års stat. Möjliga i det årets stat varande besparingar å anslaget till polisen ha redan disponerats af Stadsfullmäktige. Till den ifrågavarande utgiften hade ingen myndighet år 1912 några af Stadsfullmäktige beviljade medel. Drätselkammaren har ej och ej heller kunnat åberope § 10 dess reglemente. För anskaffande af medel till gälldande af Löfgrens anhållan, äfven om denna af rätt myndighet, som vi anse Eder vara, gillats, hade behöfts enligt vårt förmenande hänvisning till Stadsfullmäktige.

För det tredje är det föga tilltalande, att en person, som vänder sig enligt vår åsikt till orätt myndighet, vinner framgång med sin begäran, under det att fem andra, som under liknande omständigheter vändt sig, för så vidt vi kunna förstå, till rätt myndighet, få sin begäran afslagen.

Förra årets revisorer hade den plikten att erinra om att Drätselkammaren beviljat medel till bestridande af utgifterna för en af stadens tjänstemän företagen resa till stadsförbundets kongress i Göteborg. Det årets revisorer uttalade, att beviljandet ej syntes dem falla inom ramen för Drätselkammarens befogenhet enligt § 10 dess instruktion. Drätselkammaren afgaf häröfver en förklaring, som utmynnade i att det var självklart, att staden bekostade denna resa. Det är ej för årets revisorer självklart.

När vi därför finna, att en liknande utbetalning ägt rum år 1912, och vi liksom fjolårets revisorer anse, att Drätselkammaren härutinnan öfverskridit sin befogenhet, få vi erinra därom för möjlig rättelse i framtiden. Staden icke drätselkammarledamöter varande kommunala medlemmar beröras af frågan med hänsikt till sin besvärsrätt.

Det under nu ifrågavarande räkenskapsår förekommande fall är antecknadt i protokollet under § 344. Det är stadens byggnadschef, som jämte anhållan om ledighet för bevistande af kommunaltekniska föreningens årsmöte i Stockholm gör ansökan om att staden ville gällda hans med resan förbundna kostnader. Drätselkammaren beslutar att med bifall till ansökningen för ändamålet anordna ett belopp af 50 kronor.

Anslaget må synas ringa. Dock upprepa vi hvad förra årets revisorer yttrade angående tillämpningen af § 10 Drätselkammarens instruktion samt anse, att denna i detta fall liksom i några andra, som vi uppmärksammat, må tolkas efter ordalydelse och mening. Drätselkammaren är ingen beviljande myndighet utom ramen för dess instruktion.

Vi ha under vårt revisionsarbete i hvilket samtliga revisorer och suppleanter deltagit, fördelat oss på sex afdelningar, så att undertecknad Wetterling och Thyresson, utom ledningen af revisionen, haft på sin del sammandraget, protokollen och Strömsholms våg; Thunholm, Johansson, Öberg och Rosenlund Drätselkammarens hufvudräkenskaper; Andrén och Hult folkskoleväsendets räkenskaper; Beinoff, Hägvall och Malmberg fattigvårdens; Svensson och Robsahm gasverkets; Fröier och Barklund renhållningsverkets, fondernas, skogens och hamnens. Beslut i anledning af afdelningarnas granskning ha sedan fattats vid sammanträde in pleno af revisorerna eller i deras ställe i stadsrevisionen inträdda suppleanter, och ha besluten varit enhälliga. Som jäfviga ha Wetterling och Thunholm ej deltagit uti vare sig revisionen af folkskolestyrelsens räkenskaper eller i beslut, som rört desamma liksom ej heller Hägvall i något, som berört

gasverket. Vid justeringen af denna revisionsberättelse ha undertecknade närvarit. Drätselkammarens berättelse öfver räkenskaperna jämte dess kamrerares ofvannämnda tablå bilgges.

Västerås den 26 juni 1913.

Aug. Wetterling.	*Carl Hägvall.*	*R. Beinoff.*
Joh. Öberg.	*Axel Rosenlund.*	*Carl Malmberg.*
Ivar Andrén.	*Georg Robsahm.*	*Fr. Barklund.*

Till Magistraten i Västerås.

I årets revisionsberättelse heter det bland annat: "I staten för folkskoleväsendet är upptaget ett anslag under titel skolmaterial. Detta användes delvis till inköp af skolmateriel, hvilken sedan försäljes eller bortskänkes till barnen. För att kunna få en tydlig och hastig öfverblick öfver huru stor del af från anslaget i detta afseende utanordnade medel tillbakaflyta, och huru stor del bortskänkes, anse vi, att ett särskilt konto öfver dessa medel bör uppläggas, som utvisar ofvanstående."

Med anledning häraf får folkskolestyrelsen härmed tillkännage, att den är villig att tillmötesgå den af stadsrevisionen gjorda erinran.

Västerås den 11 augusti 1913.

Å folkskolestyrelsens vägnar:

Ernst Björkman,
v. Ordförande.

P. Emil Nohrman.

Till Magistraten i Västerås.

I anledning af infordrad förklaring angående revisionsberättelsen öfver stadens räkenskaper år 1912 får Fattigvårdsstyrelsen för sin del anföra följande.

Vidkommande anmärkningen om behofvet af vissa reparationer å fattiggården Carlslund vill Fattigvårdsstyrelsen meddela att styrelsen haft sin uppmärksamhet riktad å bristerna å husen och har styrelsen för afsikt att så snart anslag till erforderliga medel för repationers verkställande beviljats, gå i författning om bristernas afhjälpande.

Hvad åter angår anmärkningen att gårdsbelysningen å Carlslund vore mindre tillfredsställande på grund af "nuvarande fotogénlampor" kan Fattigvårdsstyrelsen ej underlåta att erinra därom att gården nu är och hela föregående år varit upplyst af tre elektriska lampor.

Beträffande slutligen anmärkningen att den ved, som användes vid Carls-

lund vore af sämre beskaffenhet får Fattigvårdsstyrelsen upplysa att veden inköpes af Drätselkammaren och levereras till Carlslund utan att Fattigvårdsstyrelsen i saken åtgjort annat än uppgifvet det årliga behofvet.

Västerås den 29 juli 1913.

På Fattigvårdsstyrelsens vägnar.

A. Johansson.

Helge Cronholm.

Afskrift.

Till Magistraten i Västerås.

På de af stadens revisorer i revisionsberättelsen för 1912 gjorda anmärkningar, att arbetena med rörnedläggningar i stadens gator ej bedrefves, så vitt de kunde se, efter någon plan, hvilket förorsakade upprepade upprifnings- och återläggningsarbeten af gatorna, därvid revisorerna såsom exempel anföra arbetena i Gåsmyregatan under förra året, får Vatten- och Gasverksstyrelsen på Magistratens anmodan afgifva följande förklaring.

Till en början tillåter sig styrelsen i rent tekniskt hänsende lämna en del upplysningar. När t. ex. en afloppsledning framdrages i gata, lägges dylik ledning numera på rätt stort djup för att därigenom kunna afleda äfven grundvatten ur källrarna, hvilket numera på grund af ökade tomtvärden byggas ganska djupt under marken. Har en dylik ledning framdragits i en trång gata, får ej omedelbart därefter andra ledningar nedläggas, ty dessa, som alltid ligga på mindre djup, skulle då utsättas för sättningar och därigenom taga skada. Är gatan mycket bred, kunna ledningarna nedläggas samtidigt eller åtminstone med korta mellanrum. De ledningar, som fordra litet djup, läggas då på sådant afstånd från afloppet, att sättningar i marken vid detta ej kan förorsaka dem några rubbningar. Såsom exempel får styrelsen anföra, att i Kopparbergsvägen, där för några månader tillbaka en större kulvert nedlades och där äfven gasledning skall framdragas, denna sistnämnda ledning först nu får utföras, enär fyllningen öfver kulverten dessförinnan måste hafva satt sig. Gatans bred är nämligen delvis så liten, att gasledningen måste läggas i kulvertens närhet. Vid nedläggning af en större afloppsledning kan också förekomma, att en och annan servis till gårdarna efter någon tid åter måste blottas, enär, äfven med iakttagande af alla försiktighetsmått, dylikt kan taga skada af sättningar i fyllningen vid hufvudledningen.

Rörande Gåsmyregatan nedlades där under högsommaren 1912 nytt aflopp, enär det gamla visat sig odugligt. Strax efter arbetets början inträffade regnig väderlek, som i hög grad försvårade arbetet, hvilket emellertid bedrefs med den skyndsamhet, som under svår väderlek stod att ernå i en dylik trång gata. I samma gata har också elektrisk jordkabel nedlagts, men just på grund af de i föregående anförda skäl rörande sättning i gata, där aflopp framdragits, och

Gåsmyregatans ringa bredd kunde arbetet med kabeln ej utföras omedelbart efter afloppets nedläggning.

Styrelsen har velat omnämna ofvan angifna förhållanden för att därigenom klargöra, att hurusom rent tekniska skäl kunna lägga hinder i vägen att samtidigt utföra olika ledningsarbeten i en och samma gata.

Västerås den 31 juli 1913.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

Martin Jonsson.

Gerh. Gustafsson.

Rätt afskrifvet betyga:

John Johnsson. *E. Lindeblad.*

Till Magistraten i Västerås.

I anledning af de i berättelsen öfver granskningen af stadens räkenskaper för år 1912 af stadsrevisorerna framställda anmärkningarna får Drätselkammaren rörande desamma, i hvad de angå Drätselkammaren, anföra följande.

I fråga om de anmärkningar, som framställts emot beskaffenheten af veden vid fattiggården Karlslund, finner sig Drätselkammaren böra erinra följande.

Genom annons i ortstidningarna infordrar stadens byggnadschef anbud å erforderlig ved, och afsåg anbudet för nu ifrågavarande vedparti "ved af torr och mogen skog och i öfrigt af prima beskaffenhet" utan angifvande af några dimensioner, som revisorerna förmodat. Dessa anbud underställer sedan byggnadschefen Drätselkammaren för antagande, och antager Drätselkammaren självfallet det, som med stadens fördel är mest öfverensstämmande, hvarefter leverantören hänvisas att fullgöra leveransen hos den stadens inrättning eller verk, för hvilket veden är afsedd. Skulle den af revisorerna gjorda iakttagelsen ifråga om veden vid Karlslund afse annan ved än affallsved från redan förbrukadt vedparti och i öfrigt vara riktig, innebär detta en underlåtenhet från emottagarens i detta fall fattigvårdssysslomannens sida att anmäla för Drätselkammaren, att veden varit af dålig beskaffenhet. Förhållandet torde därför ej kunna läggas vare sig byggnadschefen eller Drätselkammaren till last, då en okulär besiktning från deras sida af de vid olika tillfällen levererade vedpartierna icke lär kunna ifrågasättas, och väl ej heller af stadsrevisorerna ifrågasatts.

I anledning af anmärkningen, att en del anslag öfverskridits, tillåter sig Drätselkammaren åberopa, hvad Drätselkammaren förut gent emot en dylik anmärkning, hvilken är årligen återkommande, anfört, eller att det icke finnes möjlighet att före tiden för bokslutet kunna beräkna eller förutse om behållning eller brist kan komma att uppstå å ett anslag, därur löpande utgifter under året skola bestridas. Revisorerna få jämväl anses hafva insett detta, alldenstund de inskränkt sig till enbart ett påpekande, att anslag öfverskridits.

I den utsträckning, Drätselkammaren finner det vara för staden fördel-

aktigt och i den mån afsedt resultat bäst och billigast kan uppnås, använder sig stadens styrelser och därmed ock Drätselkammaren för stadens inrättningar och verk af produkter, alstrade genom den af staden drifna verksamheten på ena eller andra området. Hvad den i revisionsberättelsen omordade underlåtenheten att för stadens verk inköpa koks från gasverket angår, vill Drätselkammaren under erkännande af anmärkningen, hvad stadens skolor beträffar, anföra, att inköp af engelsk koks för skolornas räkning skett på begäran af skolstyrelsen, som ansett ugnarna och värmeapparaterna i skolorna vara mera lämpade för engelsk koks än för gasverkskoks, i följd hvaraf Drätselkammaren finner sitt åtgörande icke innebära anledning till befogade anmärkningar.

Hvad vidkommer det af revisorerna framställda önskemål, att Magistraten måtte vidtaga åtgärder, afseende möjliggörandet för kommande års revisorer att kontrollera stadens förvaltande myndigheters handhafvande af vissa donerade medel och fonder i enlighet med donationsbestämmelserna, för hvilket ändamål revisorerna föreslagit ett supplement till den tryckta boken rörande donationerna, vill Drätselkammaren meddela, att Drätselkammaren för sin del anser en framställning i detta syfte fullkomligt obehöflig, alldenstund dels donationsurkunderna och bestämmelserna rörande fonderna finnas intagna på respektive ställen i Stadsfullmäktiges tryckta handlingar, dels ock revisorerna i händelse af svårighet att återfinna desamma i kraft af det dem lämnade uppdraget äga hänvända sig till stadens tjänstemän för erhållande af äskade och erforderliga upplysningar rörande donationerna och deras handhafvande. Liknande befogenhet föreligger för revisorerna ifråga om de anbud, som infordrats å leveranser till staden af produkter o. d., hvilka anbud jämte öfriga till Drätselkammarens protokoll hörande handlingar för hvarje år inbindas och förvaras å stadsombudsmansexpeditionen, hvarför någon svårighet icke föreligger för revisorerna att utöfva kontroll i det af dem i berättelsen berörda afseende.

Drätselkammaren anser för sin del olämpligt, att anbuden biläggas protokollen på grund af dessa handlingars i många fall mer eller mindre hemliga karaktär.

Önskemålet af en enhetlig plan för gatuarbetenas bedrifvande beaktar Drätselkammaren lifligt, lika lifligt som Drätselkammaren beklagar, att stora svårigheter ställa sig i vägen för realiserandet af detta önskemål, beroende därpå att ej på förhand kan förutses, hvilka arbeten af dylikt slag komma att utföras, då de ofta äro föranledda af enskilda personers byggnadsverksamhet och därmed i samband stående ansökningar att få ledningar till byggen framdragna.

Vidkommande revisionsberättelsen i den del, den afser erinran emot Drätselkammarens åtgärd att låta utanordna lön åt poliskonstapel Löfgren för den tid, han under den s. k. storstrejken år 1909 varit kommenderad till Norberg, tillåter sig Drätselkammaren påpeka att Magistraten, till hvilken myndighet Löfgrens ansökan remitterats för utlåtande, utan anmärkning emot Drätselkammarens formella befogenhet att utanordna lönen, *hos Drätselkammaren afstyrkt* ansökningen, hvilket afstyrkande måste anses innebära och af Drätselkammaren fattats såsom ett öfverlåtande af beslutanderätt i ärendet till Drätselkammaren, vid hvilket förhållande frågan af hvilka medel utordningen skett, blir af underordnad betydelse. Drätselkammaren har vid beslutets fattande rörande Löfgren haft uppmärksamheten fäst vid själfva rättmätigheten af det af honom framställda anspråket, och vill Drätselkammaren i detta sammanhang erinra, Stadsfullmäk-

tige den 28 innevarande augusti ifråga om liknande anspråk från öfriga under storstrejken på grund af det mellan staden och staten upprättade kontrakt utkommenderade polismän anslutit sig till Drätselkammarens uppfattning ifråga om rättighet för polismännen att under kommenderingstiden uppbära egentlig lön af staden enligt för dem fastställd lönestat som ordinarie polismän.

Såsom skäl för beviljande af ersättning till byggnadschefen för hans bevistande af kommunaltekniska föreningens årsmöte 1912 i Stockholm talade den omständigheten, att vid ifrågavarande möte frågor af stor betydelse i byggnadstekniskt hänseende behandlades, i följd hvaraf byggnadschefens bevistande af mötet måste anses vara till gagn för hans verksamhet i stadens tjänst, och ansåg Drätselkammaren, med afseende fäst vid det förhållandet, att Stadsfullmäktige vid behandling af anmärkning af liknande slag i föregående års revisionsberättelse får anses hafva godkänt befogenheten för Drätselkammaren att utan Stadsfullmäktige beslut utanordna medel för dylika fall intill det fastställda beloppet af 300 kronor, sig icke behöfva för nu ifrågavarande fall ingå med framställning till Stadsfullmäktige.

Under hänvisning till ofvanstående tillåter sig Drätselkammaren hemställa

att Stadsfullmäktige måtte låta bero vid hvad Drätselkammaren anfört till förklaring öfver de af revisorerna i berättelsen framställda anmärkningar, i hvad desamma beröra Drätselkammarens verksamhet.

Västerås den 14 september 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

Berättelse

öfver

Västerås stads Drätselkammares räkenskaper för år 1912.

Sammandrag öfver allmänna utgifter och inkomster.

UTGIFTER:

Ränta och amortering å obligationslån:		
Obligationslånet af den 1/4 1892	20,100: —	
D:o „ „ 15/6 1896	47,528: —	
D:o „ „ 1/8 1902	101,080: —	
D:o „ „ 1/8 1907	108,355: —	
D:o „ „ 1/4 1910	60,225: —	
Provision	389: —	337,677: —
Intresse Konto:		
Ränteskillnad för i 1896 års lån ingående fonder	672: 17	
Ränteafgifter	18,326: 04	
Wallöfska lifräntan	1,100: —	20,098: 22
Magistraten och Rådhusrätten:		
Aflöningar	32,715: 02	
Semesterarvoden	620: —	
För inköp af en räknemaskin	1,300: —	
Brist från år 1910	1,032: 29	
Årskostnader	2,837: 55	
Exekutionsbetjänterna för hållande af velocipeder	75: —	
Olycksfallsförsäkring och läkarearvode för stadsvaktmästaren och exekutionsbetjänterna	76: —	38,655: 86
Poliskåren:		
Årskostnader	64,193: 01	
Afgår reserverade medel m. m.	1,997: 14	62,195: 87
	Transport	458,626: 94

	Transport	458,626: 94
Stadsfullmäktiges och Drätselkammarens expeditioner:		
Aflöningar	27,200: —	
Ombudsmans semesterarvode	200: —	
Arvode för sifferrevision af stadens räkenskaper	500: —	
Tryck- och annonskostnader	3,291: 97	
För skrifmaterialier, bokbinderiarbeten m. m.	916: 08	
Inventarier till stadsingeniörskontoret	312: 03	
Olycksfallsförsäkring och läkarearvode för rådhusvaktmästaren	19: —	
Diverse	106: 35	32,545: 43
Pensioner:		
Pensionstagare	7,808: 33	
Anslag till magistratens ämbets- och tjänstemäns reservfond enligt Kungl. brefven den 11/11 1850 och den 24/2 1868	360: —	8,168: 33
Brandväsendet:		
Årskostnader		36,154: 40
Byggnadsnämnden:		
Utgifter för året		7,210: 72
Hälsovården:		
Enligt budgetförslaget:		
Allmänna hälsovården	14,079: —	
Epipemiska sjukhuset	49,547: 03	
Drätselkammaren förskotteradt	6,759: 20	70,385: 23
Fosterbarnsnämnden:		
Kostnader under året		15: 25
Gatuläggningen:		
Årskostnader	42,818: 79	
Däraf betalt af lånemedel	21,371: 56	21,447: 23
Vägunderhåll:		
Årskostnader	11,265: 07	
Afgår reserverade medel m. m.	6,371: 49	4,893: 58
Gatubelysningen:		
(Efter afdrag af 12 gaslyktor, som bekostas af hamnen).		
Belysning med 352 gaslyktor	25,234: 97	
„ „ 2 luxlampor	250: —	
„ „ 17 elektriska lampor	1,342: 55	
Elektrisk belysning å Norrmalm	150: —	
Transport	26,977: 52	639,447: 11

Transport	26,977: 52	639,447: 11
Kostnader för uppsättning af gaslyktor och elektriska lampor år 1911	3,086: 04	
Kostnader för uppsättning af gaslyktor och elektriska lampor under året	1,633: 68	31,697: 24
Pudrettberedningsanstalten:		
Bidrag genom uttaxering till bestridande af renhållningsverkets utgifter för året		22,778: 86
Stadens parker och planteringar:		
Årskostnader		16,931: 76
Hästholmarne:		
Utskylder och reparationer m. m.		467: 75
Skogarne:		
Skogvaktarens årslön	1,000: —	
För tillsyn af stadens skogar	100: —	
Skogvaktaränkan: vedbränsle, husrum, pension	50: —	
Skogsarbeten m. m.	2,335: 57	
Skogvaktarbostället: brandstodsafgift o. reparationer m.m.	37: 92	3,523: 49
Rådhuset:		
Årskostnader		4,429: 32
Stadshotellet:		
Krono- och kommunalutskylder	2,831: 75	
Brandstodsafgifter	470: 60	
Afgift för vatten och elektrisk belysning	1,422: 64	
Skorstensfejning	127: 40	
Renhållning	60: —	
Kostnad för uppvärmning	6,436: 75	
Hyra för Spritbolagets lägenhet	200: —	
Inköpt inventarier	239: —	
Diverse mindre reparationer m. m.	1,795: 03	13,583: 17
Sundinska huset:		
Afgift till Sundinska fonden för fastighetens öfvertagande af staden	5,000: —	
Utskylder, brandstodsafgift, vattenafgift m. m.	798: 89	
Reparationer under året	3,660: 34	
Rep. under åren 1910 och 1911 utöfver reserverade medel	1,447: 10	10,906: 33
Kallbadhuset:		
Reparationer m. m.		977: 13
Varmbadhuset:		
Årskostnader		22,988: 67
	Transport	767,730: 83

Transport		767,730: 83
Tullhuset:		
Till följd af Stadsfullmäktiges beslut den 31 augusti 1911 angående tullhusbyggnadens öfverflyttande från hamnen skall hamnkassan tillföras ett belopp beräknadt till	6,264: 28	
Diverse kostnader under året	90: 35	6,354: 63
Stallet:		
Aflöning till två körkarlar	2,000: —	
Till brandkåren för utfodring m. m. af stadens hästar	1,100: —	3,100: —
Renhållning:		
S. k. kapitelhjonen för sopning å diverse gator och allmänna platser	1,839: 50	
Vinterunderhåll	1,786: 80	
Sommarunderhåll	1,750: 14	
1 st. sopmaskinsvals	35: —	
Sand, grus och kvastar	318: 67	5,730: 11
Arrenden och afgälder:		
Diverse arrenden och afgälder		1,482: 89
Årliga utgifter:		
Fångars vård och förplägning å länsfängelset	258: 76	
Krono- och kommunalutskylner	1,036: 71	
Brandstodsafgifter för lösören	62: 24	
Telefonafgifter	801: —	
Stadens andel i skarprättarens lön	75: —	
Paviljongen i Stadsparken: reparationer och diverse utgifter	1,178: 88	
För tillsyn af klapphuset	125: —	
Premier för olycksfallsförsäkring af stadens arbetare	603: —	
Arvode till ombuden vid mantalsskrifningen	120: —	
Kostnader vid brandsyn	470: —	
Årsafgift till Svenska stadsförbundet	376: 96	
Prenumerationsafgift för Svenska stadsförbundets tidskrift	150: 75	5,258: 30
Anslag för undervisningsändamål:		
För undervisning i tekniska skolan	3,000: —	
„ Arbetareinstitutets föreläsningsverksamhet	1,600: —	
„ D:o bibliotek	1,500: —	
„ skötsel och vård af sockenbiblioteket	75: —	
Hyresbidrag till rektor vid högre allm. läroverket	1,200: —	
Brandstodsafgift för högre allm. läroverkets byggnader	226: 84	7,601: 84
Diverse särskilda ändamål:		
Anslag för underhållande af arbetsförmedlingsanstaltens verksamhet	2,000: —	
Transport	2,000: —	797,258: 60

Transport		2,000: —	797,258: 60
Anslag till Västerås sjukkassor		5,526: —	
D:o „ stadsplanekommittérade			
Brist från 1910	628: 26		
Beräknad brist för 1911	3,371: 74		
För år 1912	3,313: 37	7,313: 37	
Anslag till renhållningskommittérade		1,000: —	
D:o „ Skridskoklubben		400: —	
D:o „ Sparfboet		300: —	
Hyra för Sundinska huset		800: —	
Anslag för vissa filantropiska ändamål:			
Arbetsstugan	2,500: —		
Barnkrubban	1,000: —		
Barnhemmet	500: —		
Nattherberget	300: —		
	4,300: —		
Afgår Sundinska fondens öfverskottsmedel	3,300: —	1,000: —	15,339: 37
Stadsfullmäktige hafva beslutat följande utgifter, hvilka utgifter af Drätselkammaren bestridts att återgäldas medelst upptagande af lån för amortering på längre tid, nämligen:			
Västerås Vatten- och Gasverks lånemedels konto:			
Till gäldande af anslag å 1910 års obligationslån		198,788: 57	
Lånemedels konto:			
För gatuarbeten	49,979: 82		
Andel i köpesumman:			
för gården N:o 46 och 47 Norra kvarteret	8,000: —		
„ lägenheten Katrinelund	6,000: —	63,979: 82	
Vaktmästarebostaden å Djäkneberget		6,700: —	
Magasinsbyggnaderna å nya hamnen		230,000: —	
Anslag för spår och en svängkran		11,000: —	
Kommittérade för Stadshusbyggnaden		7,281: 61	
Malmlossningsanordningar vid hamnen		25,000: —	542,750: —
Genom förskotterade medel verkställda likvider (att gäldas genom lånemedel eller på annat sätt:)			
Annexbyggnad för elem. läroverket		422: —	
Folkskolebyggnadskommittén		50: —	
Strandskoningen vid järnvägsverkstaden		14,410: 89	
Lån till ränta å Sala—Gysinge—Gefle järnvägsaktiebolags obligationslån		1,182: 69	
Stämplar till 1910 års obligationslån		2,373: —	
Reglering af Ängsgärdet		440: 49	
Kostnader för hamnplanens ordnande		20,787: 73	
Köpesumman för 465 kv.-mtr mark af lägenheten Andersberg		3,000: —	
Transport		42,666: 80	1,355,347: 97

Transport	42,666: 80	1,355,347: 97
Andel af köpesumman för lägenheten Fridsborg	10,000: —	
Köpesumman för gården N:o 5 Njord	50,000: —	102,666: 80
Ångslupen Märta:		
Inköpssumman	2,000: —	
Aflöningar	1,757: 48	
Kostnader vid utrustningen	633: 50	
D:o under sommaren	645: 10	
Transport af Märta till Ekenbergs varf	30: —	5,066: 08
Afkortningar:		
Å kommunalutskylder		38,711: 73
Förslagsanslaget:		
Anslag till matlagningskurser	500: —	
Bidrag till Västerås elem. läroverk för flickor till pensionsafgifter och ålderstillägg under åren 1910—1912	639: 73	
Kostnader för kungabesöket	1,860: 37	
D:o „ taxeringsnämnden	245: 10	
Anslag till bostadsbristtkommittén	2,000: —	
D:o „ lönereglerings- ocs pensionskommittén	500: —	
D:o „ bandage (barnförlamning)	1,000: —	
D:o „ skarpskyttefästen	297: 75	
D:o „ fattigvårdskommittén	2,000: —	
Diverse utgifter enl.: *"Diverse allm. utgifters konto"*	6,755: 25	
	15,798: 20	
Härifrån afgår behållningen å anslaget till idrottsplats	146: 59	15,651: 61
Kyrkokassamedel:		
Uttaxering år 1912 (däraf förskottsmedel 1,500: —, personella afgifter 1,625: —)		33,643: 05
Folkskolemedel:		
Uttaxering år 1912		139,615: 74
Fattigmedel:		
Uttaxering år 1912		95,370: 91
Krono- och tertialtiondemedel:		
af prästerskapet i Västerås å lön anslagen gjord inom stadsområde, lösen för 329,86 hl. spannmål, medelmarkegångspris 8,235 kr. pr hl.		2,716: 40
Saldo till år 1913:		
Behållning, motsvarighet i fordringar		143,479: 91
	Kronor	1,932,270: 20

INKOMSTER.

Saldo från 1911:		
Behållning, motsvarighet i fordringar		90,713: 08
Andelar i ränta och amortering:		
Af Vatten- och Gasverksstyrelsen	86,193: 50	
„ Folkskolestyrelsen	19,726: 65	
„ Fattigvårdsstyrelsen	2,283: 66	
„ Kyrkorådet	1,026: 88	109,230: 69
Intresse Konto:		
Af Vatten- och Gasverksstyrelsen:		
Ränta å rörelsekapitalet	3,637: 41	
Öfriga ränteinkomster	4,597: 14	8,234: 55
Domtören:		
Enligt Uttaxerade medels Konto		559: 73
Till prästerskapet:		
Enligt Uttaxerade medels Konto		4,856: 29
Arrende för diverse jordlägenheter:		
Östra utmarken:		
För diverse jordlägeheter m. m.	4,534: —	
Västra utmarken:		
För diverse byggnadsplatser m. m.	525: 90	
Viksäng:		
För villatomter	250: —	
Koloniträdgårdarne	250: —	
Diverse arrenden	436: —	
Stadskomministerns f. d. lönejord i Kopparbergsvreten	50: —	
Domkyrkosysslomannens f. d. lönejord å Trådarön	7: —	
Fiskvattenarrenden	310: —	6,362: 90
Hyresmedels Konto:		
Paviljongen i Stadsparken	500: —	
Restaurationsbyggnad samt villa med tomt å Elba	600: —	
Platshyror	145: —	
Remontstallarna:		
Nettobehållning genom uthyrning	748: 40	
Upplagsplatser m. m. å Kungs- och Munkängen	655: —	
Stadens andel i plats- och hyresmedel från Strömsholms våg	500: —	
Upplagsplatser å s. k. Sjöhatten	844: 58	
Hyra för Rosenberg	100: —	
„ „ magasin å tomten N:o 75 Södra kvarteret	175: —	
Transport	4,267: 98	219,957: 24

Transport		4,257: 98	219,957: 24
Hyra för köttbesiktningsbyrån		2,000: —	
„ „ vattenkraften i Svartån		3,000: —	9,267: 98
Brandväsendet:			
Diverse inkomster från verkstäderna m. m.			6,031: 22
Byggnadsnämnden:			
Influtna afgifter för af byggnadschefen och stadsarkitekten åt enskilde utförda förrättningar			4,112: 80
Hälsovården:			
Från landstinget		14,859: 54	
Influtna vårdafgifter		319: 50	15,179: 04
Stadens diverse mark och gårdar:			
Behållning för år 1912 af hyror och arrenden			18,606: 52
Stadshotellet:			
Hyresinkomster och värmeafgifter		41,109: 74	
D:o för festvåningen		825: —	41,934: 74
Sundinska huset:			
Hyresinkomster		5,625: —	
Behållning af anslag för nu verkställd reparation af köket		507: 83	6,132: 83
Skogarne:			
Försäljning af diverse skogsprodukter			2,847: 63
Gräs- och sjöslog:			
Diverse grässlog			174: 75
Hamnen:			
Till ränta och amortering:			
För äldre hamnbyggnaden		5,795: 25	
För nu pågående hamnbyggnad:			
Ett års ränta å 211,775: — kr. à $4^1/_2$ %		9,529: 88	
Amortering		5,725: —	
Hamnens andel i stadens allmänna omkostnader för byggnadschef, polis, bokföring m. m.		1,500: —	
=		22,550: 13	
Afgår ett års ränta:			
å behållningen	16,514: 98		
„ byggnadslånet	9,822: 50		
„ tullhusbyggnadsmedlen	6,264: 28		
=	32,601: 76 à 5 %	1,630: 09	20,920: 04
Tullhuset:			
1912 års hyra för hamnkontoret			500: —
		Transport	345,664: 79

Transport		345,664: 79
Vatten-, gas- och elektricitetverken:		
Reserverade vinstmedel	40,827: 89	
Årets d:o	21,171: 89	61,999: 78
Kallbadhuset:		
Behållning å influtna badafgifter sommaren 1912		484: 32
Varmbadhuset:		
Influtna badafgifter		23,346: 18
Utdelning å aktier:		
S. V. B:s Nya Järnvägsaktiebolag: 1911 års utdelning å stadens 10,747 st. aktier à 3: — kr.		32,241: —
Bränvinsmedel:		
Reserverade medel från år 1911	26,148: 81	
För år 1912	150,826: 36	176,975: 17
Diverse inkomster:		
Källarfrihetsmedel	394: 05	
Bötesmedel	250: 25	
Hundskatt för 174 st. hundar	2,610: —	
Auktionsprovision åren 1911—1912	366: 20	
Ränta af Elementarläroverket för flickor	295: 40	
Influtna registreringsafgifter för år 1911	39: 70	
Stadens andel 6/10 af influtna bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter	839: 39	
Platshyror för karuseller m. m.	1,797: 75	
För extra polisbevakning landsbygden	3,150: —	
„ sålda stadgar	11: 70	
„ lån af stadens kranar	303: 14	
Hyra i Sundénska gården	50: —	
Influtna vågafgifter	13: 75	10,076: 33
Å 1910 års lån å 3,000,000: — kr.		
är under året levereradt		542,750: —
Af Drätselkammaren förskotterade medel:		
(Att gäldas genom låndmedel eller på annat sätt)		
Hälsovårdsnämnden	4,080: 16	
Anexbyggnaden för elementarläroverket för gossar	422: —	
Folkskolebyggnadskommittén	50: —	
Kostnader för omläggning af bäcken i norra ringvägen m. m.	947: 23	
Lån till S. G. G. järnvägsaktiebolag	1,182: 69	
Kostnader för strandskoningen	14,410: 89	
Stämplar till 1910 års obligationslån	2,373: —	
Reglering af Ängsgärdet	440: 49	
Transport	23,906: 46	1,193,537: 57

Transport	23,906: 46	1,193,537: 57
Kostnader för hamnplanens ordnande	20,787: 73	
Köpesumman för 465 kvmtr mark af lägenheten Andersberg	3,000: —	
Andel af köpesumman för lägenheten Fridsborg	10,000: —	
Köpesumman för gården N:o 5 Njord	50,000: —	
Förskotterade medel för domprosthusets reparation	1,500: —	109,194: 19
Ångslupen Märta:		
Influtna afgifter		3,066: 08
Att genom uttaxering fyllas		626,472: 36
	Kronor	1,932,270: 20

Debet. **Reserverade köpeskillingsmedel för**

1912			
Dec. 31	An. *Utbetalningar:*		
	Diverse lagfarts- och fastemätningskostnader m. m.		1,767: 42
	Inköpta fastigheter:		
	Köpeskilling för planteringslandet N:o 68 Norra kvarteret	1,500: —	
	Andel i köpesumman för lägenheten Fridsborg	10,000: —	11,500: —
	Saldo till år 1913:		
	Hos stadskassan innestående		92,240: 14
		Kronor	105,507: 56

Debet. **Hamnbyggnadens**

1912			
Jan. 1	An. *Balans från år 1911:*		
	Återstod af andel i stadens obligationslån vid 1911 års slut:		
	för äldre hamnbyggnaden	55,905: —	
	„ yngre D:o	211,775: —	267,680: —
Dec. 31	Ett års ränta å 55,905 kr. à 5 %	2,795: 25	
	D:o å 211,775 kr. à 4½ %	9,529: 88	12,325: 13
		Kronor	280,005: 13

försåld diverse Mark och Byggnader. Kredit.

1912				
Jan. 1	Per *Saldo från år 1911:*			
	Hos stadskassan innestående			44,680: 90
	Inkomster:			
Dec. 31	*Föreningen Karlsson, Enhörning och Hygrell:*			
	Upplupen ränta		195: 83	
	Åkare E. A. Holmberg:			
	Upplupen ränta		38: 83	
	Byggmästaren A. V. Blomqvist:			
	Ett års ränta å 900 kr. à 5 %		45: —	
	Kassören Joh. Wåhlin:			
	Upplupen ränta		68: —	
	Allm. Sv. Elektr. Aktiebolaget:			
	Köpesumman för byggnadskvarteret Josef innehållande i areal 6,660,4 kv.-mtr		16,651: —	
	Metodist Episkopalförsamlingen:			
	Köpesumman för gården N:o 46 och 47 Norra kvarteret	30,000: —		
	Upplupen ränta	250: —	30,250: —	
	Byggmästaren E. V. Larsson:			
	Ett års ränta å 1,300 kr. à 6 %		78: —	
	Gårdsägaren E. A. Eriksson:			
	Köpesumman för tomten N:o 6 i kvarteret Henrik		13,500: —	60,826: 66
			Kronor	105,507: 56

Amorterings Konto. Kredit.

1912				
Dec. 31	Per *Ett års ränta och amortering:*			
	För äldre hamnbyggnaden		5,795: 25	
	„ yngre D:o		15,254: 88	21,050: 13
	Balans till år 1913:			
	Återstod af andel i stadens obligationslån vid 1912 års slut:			
	för äldre hamnayggnaden		52,905: —	
	„ yngre D:o		206,050: —	258,955: —
			Kronor	280,005: 13

Debet. **Hamnafgifters**

1912					
Dec. 31	An. *Af motstående hamnafgifter ingå till stadskassan:*				
	Till ränta och amortering:				
	för äldre hamnbyggnaden		5,795: 25		
	„ yngre D:o		15,254: 88		
	Hamnens andel i stadens allmänna omkostnader: byggnadschef, polis, bokföring m. m.		1,500: —		
			22,550: 13		
	Afgår ett års ränta:				
	å behållningen	16,514: 98			
	å byggnadslånet	9,822: 50			
	å tullhusbyggnadsmedlen	6,264: 28			
		32,601: 76 à 5 %	1,630: 09	20,920: 04	
	Hamnens underhålls- och reparationsfond:				
	Öfverskott af hamnintraden			11,333: 69	
			Kronor	32,253: 73	

Debet. **Hamnens underhålls-**

1912					
Dec. 31	An. **Utgifter:**				
	Hamnuppbördsman: lön såsom uppbördsman	1,800: —			
	Såsom hamnordningsman	150: —	1,950: —		
	Arvode: 6 % intraden å 19,981: 30 kr.		1,198: 88		
	„ 6 % „ å 145: 50 kr. (småbåtar)		8: 73		
	„ 4 % „ å 12,243: 14 kr.		489: 73		
	„ 5 % „ å 12,243: 14 kr. till styrmän		612: 15		
	Ersättning för skrifmaterial		50: —	4,309: 49	
	Ett års hyra för hamnkontoret			500: —	
	Inköpt 5 st. messingsvikter			6: —	
	Hamnunderhållskostnader:				
	Diverse utgifter under året			8,946: 43	
	Behållning till år 1913			20,496: 53	
			Kronor	34,258: 45	

Konto. Kredit.

1913			
Dec. 31	Per	Enl. Hamnuppbördsmans räkning	32,253: 73
		Kronor	32,253: 73

och Reparationsfond. Kredit.

1912			
Jan. 1	Per	*Behållning från år 1911*	16,514: 98
Dec. 31		**Inkomster:**	
		Hamnafgifters Konto:	
		Öfverskott af hamnintraden	11,333: 69
		Båtbryggornas Konto:	
		Influtna afgifter	145: 50
		Enligt Stadsfullmäktiges beslut den 31/8 1911 ang. tullhusbyggnadens öfverflyttande från hamnen, mottager hamnkassan	6,264: 28
		Kronor	34,258: 45

Renhållnings-

Debet. **Sammandrag öfver Utgifter**

1912 Dec. 31	An. **Utgifter under året:**		
	Diverse utgifter		4,148: 41
	Stallet:		
	Utfodring m. m. för 10 hästar		5,805: 21
	Ökning å inventarier:		
	Inköpt en häst	700: —	
	Inköpta latrinkärl	225: 25	
	Inköpt diverse inventarier	352: —	1,277: 25
	Arrenden:		
	Arrende för Nordanby gård	1,500: —	
	„ „ stadens utjord vid Nordanby	300: —	
	„ „ del af Kungsängen	200: —	
	„ „ från Myggbo inköpt mark	100: —	2,100: —
	Aflöningar:		
	Föreståndaren	2,800: —	
	Kontorsbiträde	900: —	
	Ord. arbetare	12,875: —	
	Extra D:o	1,448: 85	
	Gatsoparen	1,000: —	19,023: 85
	Torfmull:		
	För under året använd torfmull		3,815: 52
	Nordanby gård:		
	Aflöningar	3,834: 77	
	Utsäde	900: 80	
	Diverse utgifter	768: 17	
	1,700 hl. pudrett	510: —	
	Reparationer under året	1,068: 21	7,081: 95
	Kapital-Konto:		5,101: 90
	Saldo till år 1913:		
	Behållning i fordringar		1,934: 76
		Kronor	50,288: 85

verket.

och Inkomster år 1912. Kredit.

1912			
Jan. 1	Per *Saldo från år 1911:*		
	Behållning i fordringar		2,425: 50
Dec. 31	**Inkomster under året:**		
	Försäljningar:		
	652 1/2 balar torfmull	1,174: 50	
	24 st. komposter	407: —	
	941 lass sopor	941: —	
	376 „ stallströ	564: —	
	473 hl. D:o	141: 90	
	19,332 hl. pudrett	7,283: 75	
	Sålda latrinkärl	402: 95	10,915: 10
	Diverse inkomster:		
	Platshyra för fotogenupplag	150: —	
	Upplupen ränta	37: 10	
	Grässlog	351: 50	
	För krossning af hafre	23: 60	
	För hämtning af latrinkärl	1,368: 07	1,930: 27
	Nordanby gård:		
	Diverse jordbruksalster		12,239: 12
	Från Drätselkammaren levererade medel af årets uttaxering		22,778: 86
		Kronor	50,288: 85

Debet. **Sammandrag öfver Tillgångar och**

Tillgångar:

Fordringar		1,934: 76
Fastigheter:		
Fabrikens anläggningskostnader	10,039: 24	
Arbetsbyggnaden m. m.	10,540: 01	
Källare och magasinsbyggnader	3,085: 52	
Foderladan	522: 85	24,187: 62
Inventarier:		
10 st. hästar	6,100: —	
Pudrettfabrikens diverse inventarier	3,875: 65	
Stallets „ „	943: 50	
Jordbrukets „ „	1,111: 50	
Diverse inventarier	154: —	
Latrinkärl	701: 30	
Målkärl	21: —	
Fordon	4,000: —	
Nordanby gårds inventarier	5,134: 95	22,041: 90
Förråder:		
Nordanby gård: diverse jordbruksalster	5,116: —	
6,000 hl. pudrett	1,800: —	6,916: —
	Kronor	55,080: 28

Skulder den 31 December 1912. Kredit.

Skulder:

Fabrikens Utgifters och Inkomsters konto:

Motstående fordringar		1,934: 76
Kapital-Konto:		
Tillgångar i fastigheter	24,187: 62	
„ i inventarier	22,041: 90	
„ i förråder	6,916: —	53,145: 52
Kronor		55,080: 28

Drätselkammarens

Debet. **Sammandrag öfver tillgångar och**

Tillgångar:			
Kassabehållning			2,305: 80
Fordringar:			
Af enskilda personer		364,243: 70	
Restantier enligt rästlängd		36,125: 02	400,368: 72
Wallöfska inteckningarne			20,000: —
Allmänna byggnader			1,707,481: 61
Stadens gårdar och tomter			760,979: 76
Jordfastigheter			192,238: —
Egendomen Nordanby			55,000: —
Hästholmarne			20,800: —
Diverse fastigheter			107,900: —
Aktier:			
S.—V.—B:s Nya Järvägsaktiebolag		1,074,700: —	
Sala—Gysinge—Gäfle D:o			
Aktier: åsatt värde	2,500: —		
Lån	13,192: 31		
Upplupen ränta	3,435: 25	19,127: 56	1,093,827: 56
Hamnbyggnadens Amorterings Konto:			
Återstod af andel i stadens obligationslån vid 1912 års slut:			
för äldre hamnbyggnaden:		52,905: —	
„ yngre d:o		206,050: —	258,955: —
Hamnbyggnadens Konto:			
Gamla hamnbyggnaden		127,700: —	
Nya d:o		229,000: —	356,700: —
Vesterås Vatten- och Gasverks Konto:			
Lån af Drätselkammaren			101,875: 05
Köttbesiktningsbyrån:			
Byggnaderna	38,635: —		
Diverse inventarier	1,800: —		
Vågbodens d:o	326: 88	40,761: 88	
Lån af Drätselkammaren		7,003: 84	47,765: 72
Att gäldas genom uttaxering:			
Magistraten för tryck- & annonskostader m. m.			
Brist från 1911		1,061: 46	
Transport		1,061: 46	5,126,197: 22

Räkenskaper.

Skulder den 31 December 1912. Kredit.

Skulder:

Till enskilda personer			12,519: 90
Reserverade medel:			
(Att af Drätselkammaren tillhandahållas för bestämda ändamål)			
För skogsindelning		245: 69	
Firman G. C. Faxe:			
Innestående medel för badhusbygget		609: 49	
Reserverade räntemedel:			
för badhusbygget	380: 87		
„ järnvägsöfvergången till nya hamnen	1,140: 29	1,521: 16	
Anslag för upprättande af karta öfver alla under Västerås stads juridiktion hörande ägor 3,500: — kr. återstod		600: —	
Domkapitlet i Västerås		655: —	
Förslagsanslaget 2,000: — kr. för ordnande af byggnadsområdet Maria, återstod		1,366: 40	
Anslaget för vård af lungsjuka, återstod af 1912 års anslag		373: 45	
Anslaget för järnvägsundersökningar, Västerås—Färnebo—Rosshyttan		2,692: 52	
Anslaget till arbetsförmedlingsanstalten		383: 32	
„ för diverse särskilda ändamål		1,300: —	
„ till bostadsbristskommittén		909: —	
„ „ lönereglerings- och pensionskommittén		500: —	
„ „ bandage (barnförlamning)		1,000: —	
„ „ fattigvårdskommittén		1,274: 85	
„ „ renhållningskommittén		354: 71	
Klapphusets reparation		1,353: 92	
Västerås Vatten- och Gasverks Konto:			
Fonderade medel	24,397: 47		
Lånemedel	18,254: 15	42,651: 62	
Ångslupen Märta		1,147: 60	
Reserverade köpeskillingsmedel		92,240: 14	
Koloniträdgårdarne		382: 29	
Trädplanteringssällskapet		750: —	
Hamnens Underhålls- & Reparationsfond		20,496: 53	
Magasinsbyggnaderna å nya hamnen		13,738: 16	
Anslag för spår och en svängkran		3,593: 18	
Transport		190,139: 03	12,519: 90

Debet. Sammandrag öfver Tillgångar och

Transport		1,061: 46	5,126,197: 22
Pudrettberedningsanstalten:			
Återstod af förskotterade medel		6,000: —	
Hälsovårdsnamnden:			
Brist från 1911	9,523: 36		
D:o för året	4,080: 16	13,603: 52	
Gatuläggningen:			
Kostnad till dato för reglering af bäcken i norra ringvägen och brobyggnad i Allégatan		947: 23	
Reglering af Ängsgärdet		1,882: 77	
Förskotterade medel:			
Kyrkokassamedel	10,522: 80		
Fattigmedel	8,000: —	18,522: 80	42,017: 78
Likvider genom tillfälliga lån:			
(Att gäldas genom obligationslån)			
Annexbyggnaden för elementarläroverket		422: —	
Folkskolebyggnadskommittén		50: —	
Strandskoningen vid järnvägsverkstaden		14,410: 89	
Stämplar till 1910 års obligationslån		6,739: —	
Lånemedels Konto		9,100: 15	
Anslag till hamnplanens ordnande		20,787: 73	51,509: 77
Förråder:			
42 famnar barrved		546: —	
111 tjog stör		222: —	
116 stigar pinnar		580: —	
Inneliggande 200 hl. koks, Rådhuset		200: —	
Byggnadsmaterialier enligt arbetschefens uppgift		727: 61	2,275: 61
Inventarier:			
Stadshotellet		18,815: —	
Rådhuset		24,890: 30	
Epidemisjukhuset		22,382: 07	
Brand- och Poliskåren		40,554: 35	
Marknadsstånden		14: —	
Skogsredskap		161: 45	
Trädplanteringsredskap och trädgårdssoffor		2,567: 25	
Arbetsredskap och verktyg		11,561: —	
Gaslyktor och elektriska belysningsanordningar		16,290: 72	
Stallinventarier		86: —	
Hästars Konto (en häst)		600: —	
Transport		137,922: 14	5,222,000: 38

Skulder den 31 December 1912. Kredit.

Transport		190,139: 03	12,519: 90
Malmlossningsanordningar vid hamnen		17,523: 18	
Hamnbyggnadskommittén		1,918: 90	
Kronon- och tertialtiondemedel		998: 18	
Gatuläggningens Konto		5,000: —	
Järnvägsöfvergång till nya hamnen		20,000: —	
Donationsjordsmedel		136: —	235,715: 29
Tillfälliga lån:			
Sundinska donationsfonden:			
för pauvres honteux m. m.		45,000: —	325: —
beklädnadsfonden		5,000: —	
Fonder stående under Drätselkammaren		261,650: —	311,650: —
Utelöpande obligationer:			
Obligationslånet den 1/6 1892		273,000: —	
D:o den 15/6 1896:			
Stockholms Handelsbank	451,000: —		
Fonder under Drätselkammaren	134,000: —	585,000: —	
Obligationslånet den 1/8 1902:			
Stockholms Handelsbank	1,572,000: —		
Fonder under Drätselkammaren	145,000: —		
Domkapitlet i Västerås	30,000: —	1,747,000: —	
Obligationslånet den 1/8 1907:			
Aktiebolaget Mälarprovinsernas Bank		1,897,000: —	
Obligationslånet den 1/4 1910:			
Aktiebolaget Mälarprovinsernas Bank		1,752,000: —	6,254,000: —
Upplupen ränta			4,050: —
Kapitalet för Wallöfska Lifräntan			20,000: —
Allmänna Utgifters och Inkomsters Konto:			
Behållning, motsvarighet i fordringar			143,479: 91
Kapital Konto			326,099: 26

Transport 7,307,839: 36

Debet. Sammandrag öfver Tillgångar och

Transport		137,922: 14	5,222,000: 38
Tullhuset	1,407: 25		
Hamnen	541: —		
Järn- och metallvågen	180: —	2,128: 25	
Ångslupen Märta		2,000: —	142,050: 39
Fordringar:			
(För andelar i stadens obligationslån vid 1912 års slut.)			
Af Vatten- och Gasverkstyrelsen		1,569,996: 54	
„ Folkskolestyrelsen		324,222: 50	
„ Fattigvårdsstyrelsen		35,749: 55	
„ Kyrkorådet		13,820: —	1,943,788: 59
		Kronor	7,307,839: 36

Skulder den 31 December 1912. Kredit.

Transport 7,307,839: —

Kronor 7,307,839: 36

Verkliga skulder:

Tillfälliga lån	311,650: —
Obligationslån	6,254,000: —
Kronor	6,565,650: —

Fonder och donerade medel som stå under Drätselkammarens förvaltning:

Tillgångar den 31 December 1912:

		Kapital	Ränta
Sundinska donationsfonden för pauvres honteux m. m.			
Västerås stad		45,000: —	
D:o	325: —		
Depositionsräkning	465: 61		
Andel i fondernas gemensamma kassabehållning	1,067: 61		1,858: 12
Sundinska beklädnadsfonden:			
Västerås stad		5,000: —	
Curry Treffenbergs fond:			
Depositionsräkning		2,000: —	
Gustaf Wahlbecks gåfva:			
Västerås stad, mot obligationer	1,000: —		
Depositionsräkning	2,000: —	3,000: —	
Andel i fondernas gemensamma kassabehållning			62: 77
Västerås Gilles donationsfond:			
Depositionsräkning		1,000: —	
Magistratens Ämbets- och Tjänstemäns reservfond:			
Västerås stad, mot obligationer	21,000: —		
„ „ mot gällande depositionsränta	10,000: —		
Depositionsräkning	15,183: 62	46,183: 62	
Engvallska donationsfonden:			
Västerås stad, mot obligationer	25,000: —		
„ „ mot gällande depositionsränta	5,000: —	30,000: —	
Depositionsräkning	1,369: 74		
Andel i fondernas gemensamma kassabehållning	617: 98		1,987: 72
Altinska fonden:			
Västerås stad, mot obligationer	3,000: —		
Depositionsräkning	1,000: —	4,000: —	
	Transport	136,183: 62	3,908: 61

Transport		136,183: 62	3,908: 61
Sundinska donationsfonden:			
Obligationer i S.—V.—B:s Nya Järnvägsaktiebolag		10,000: —	
Senare halfårets ränta 15/7 1912—15/1 1913			200: —
Ol. Norelii testamentsfond:			
Västerås stad, mot obligationer	15,000: —		
„ „ mot gällande depositionsränta	15,000: —	30,000: —	
Depositionsräkning	1,500: —		
Andel i fondernas gemensamma kassabehållning	36: 75		1,536: 75
A. Engströms donationsfond:			
Västerås stad, mot obligationer	9,000: —		
Depositionsräkning	1,000: —	10,000: —	
Zimmermanska slöjdskolefonden:			
Västerås stad, mot obligationer	111,000: —		
„ „ mot gällande depositionsränta	62,000: —		
Depositionsräkning	78,696: 32		
95 aktier i Aktiebol. Mälareprov. Bank	85,500: —		
Fondens fastigheter: gården N:o 1 N. kv.	44,750: —	381,946: 32	
Andel i fondernas gemensamma kassabehållning			1,381: 47
Sundinska donationsfonden för välgörande och allmännyttiga ändamål:			
Västerås stad, mot obligationer	8,000: —		
„ „ mot gällande depositionsränta	95,500: —		
Depositionsräkning	5,500: —		
Fordran mot inteckning m. m.	6,000: —		
Fondens fastighet: gården 146 V. kv.	60,000: —	175,000: —	
Sundinska Nämndens Konto:			
Behållning			7,393: 98
Sundinska donationsfonden för Skarpskytteföreningen:			
Depositionsräkning		500: —	
Bilchierska testamentsfonden:			
Depositionsräkning		327: 34	
Andel i fondernas gemensamma kassabehållning			40: 49
Natalia Anderssons stipendiefond:			
Depositionsräkning		1,000: —	
Wahlbeckska välgörenhetsfonden:			
Västerås stad, mot obligationer	60,000: —		
Kommanditlotter i Stockholms Ensk. Bank	90,000: —	150,000: —	
Andel i fondernas gemensamma kassabehållning			7,951: 85
Transport		894,957: 28	22,413: 15

Transport			894,957: 28	22,413: 15
Bergmanska donationsfonden för Arbetareföreningen:				
Västerås stad, mot obligationer		2,000: —		
Fordran mot inteckning		8,000: —		
Depositionsräkning		1,000: —	11,000: —	
Bergmanska donationsfonden för Nattherberget:				
Depositionsräkning			3,000: —	
Torngrenska fonden:				
Aktier:				
(Af Drätselkammaren åsatt värde)				
S.—V.—B:s Nya Järnv.-aktieb	5,850: —			
Allm. Sv. Elektr. Aktiebolaget	4,500: —			
Aktieb. Sthlms Handelsbank	67,500: —			
Byggnadsaktiebol. Vestmannia	700: —			
Vesterås Varmbadhus Aktiebol.	150: —			
Aktiebol. Mölnbacka—Trysil	600: —			
D:o Mälarprov. Bank	31,500: —	110,800: —		
Teaterobligationer:				
Af år 1889 100 st.	1,000: —			
„ „ 1893 7 „	35: —	1,035: —		
Västerås stad, mot obligationer		15,000: —		
„ „ mot gäll. depositionsränta		41,000: —		
Depositionsräkning		50,920: 94	218,755: 94	
Ålderdomshemmets kapitalmedel:				
Fastighetens bokföringsvärde		14,900: —		
Västerås stad, mot obligationer		9,000: —	23,900: —	
Depositionsräkning		2,000: —		
Andel i fondernas gemens. kassabehålln.		368: 04		2,368: 04
Fru Carolina Hygrells donationsfond:				
Västerås stad, mot gällande depositionsränta		13,000: —		
Depositionsräkning		3,498: 35	16,498: 35	
Mark Modins minne:				
Depositionsräkning			500: —	
Doktor P. O. Linds fond:				
Västerås stad, mot gällande depositionsränta			10,000: —	
Katarina Molls fond:				
Depositionsräkning			1,210: 80	
Andel i fondens gemensamma kassabehållning				75: 29
Transport			1,179,822: 37	24,856: 48

Transport		1,179,822: 37	24,856: 48
Mobergska guldbröllopsfonden:			
Västerås stad, mot gällande depositionsränta	10,150: —		
Fordran mot inteckning	19,850: —	30,000: —	
Depositionsräkning	1,162: 36		
Andel i fondernas gemens. kassabehållning	399: 03		1,561: 39
Orrströms donationsfond:			
Depositionsräkning		6,295: 13	
Kamrer J. G. Berglunds testamentsfond:			
Depositionsräkning		107,618: 75	
Systrarna Sundvalls pensionsfond:			
Depositionsräkning		25,557: 23	
Andel i fondernas gemensamma kassabehållning			473: 27
Abraham Hülphers Abrahamssons testamentsfond:			
Depositionsräkning		1,653: 14	
Änkefru Charlotta Fryklunds fond:			
Depositionsräkning		10,611: 75	
Kronor		1,361,558: 37	26,891: 14

Västerås den 31 Mars 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Bernh. Carlson.

TABLÅ, utvisande stadens utgifter och inkomster under år 1912, jämförda med staten för samma år.

	I staten upptaget belopp		Utbetalt belopp		Minskade utgifter		Ökade utgifter	
Utgifter:								
Räntor och kabitalafbetalningar:								
1892 års lån	20,100	—	20,113	65	—	—	13	65
1896 „ „	47,528	—	47,575	02	—	—	47	02
1902 „ „	101,080	—	101,197	60	—	—	117	60
1907 „ „	108,355	—	108,490	44	—	—	135	44
1910 „ „	60,225	—	60,300	29	—	—	75	29
Räteskillnad till fonderna	750	—	672	17	77	83	—	—
Räntor å lillfälliga lån	16,000	—	18,326	04	—	—	2,326	04
Vallöfska lifräntan	1,100	—	1,100	—	—	—	—	—
Magistraten och rådst.-rätten	38,833	29	38,655	86	177	43	—	—
Poliskåren	67,977	43	64,193	01	3,784	42	—	—
Stadsfullm. och Drätselkammaren	31,999	—	32,545	43	—	—	546	43
Pensioner	8,185	—	8,168	33	16	67	—	—
Brandväsendet	33,460	43	36,154	40	—	—	2,693	97
Byggnadsnämnden	5,600	—	7,210	72	—	—	1,610	72
Hälsovårdsnämnden	63,626	03	70,385	23	—	—	6,759	20
Fosterbarnsnämnden	150	—	15	25	134	75	—	—
Gatuläggningen	20,500	—	21,447	23	—	—	947	23
Vägunderhåll	3,000	—	4,893	58	—	—	1,893	58
Gatubelysningen	29,150	—	31,697	24	—	—	2,547	24
Renhållningsverket:								
Utgifter 50,851: 50	—	—	—	—	—	—	—	—
Inkomster 27,114: 25	23,737	25	22,778	86	958	39	—	—
Parker och planteringar	16,526	95	16,931	76	—	—	404	81
Hästholmarne	400	—	467	75	—	—	67	75
Ångslupen "Märta", se nedan	—	—	—	—	—	—	—	—
Skogarne	2,900	—	3,523	49	—	—	623	49
Rådhuset	4,586	39	4,429	32	157	07	—	—
Stadshotellet	13,254	20	13,583	17	—	—	328	97
Sundinska huset	7,755	—	10,906	33	—	—	3,151	33
Transport	726,778	97	745,762	17	5,306	56	24,289	76

	I staten upptaget belopp		Utbetalt belopp		Minskade utgifter		Ökade utgifter	
Transport	726,778	97	745,762	17	5,306	56	24,289	76
Kallbadhuset	500	—	977	13	—	—	477	13
Varmbadhuset	23,000	—	22,988	67	11	33	—	—
Tullhuset	6,454	28	6,354	63	99	65	—	—
Stallet	3,400	—	3,100	—	300	—	—	—
Renhållning	5,858	—	5,730	11	127	89	—	—
Arrenden och afgälder	1,425	98	1,482	89	—	—	56	91
Årliga utgifter	5,720	—	5,258	30	461	70	—	—
Undervisningsändamål	7,627	04	7,601	84	25	20	—	—
Diverse särskilda ändamål	15,000	—	15,339	37	—	—	339	37
Ångslupen "Märta"	2,000	—	5,066	08	—	—	3,066	08
Afkortningar	30,000	—	38,711	73	—	—	8,711	73
Förslagsanslaget	15,849	40	15,651	61	197	79	—	—
Kyrkliga ändamål, efter bevillning	30,518	05	30,518	05	—	—	—	—
Folkskolorna	139,615	74	139,615	74	—	—	—	—
Fattigvården	95,370	91	95,370	91	—	—	—	—
Uttaxerade medel: för domprosthusets reparation ... 1,500: — pers. afgifter för prästerskapets aflöning ...... 1,625: — 3,125: — krono- och tertialtionde 2,716: 40	—	—	5,841	40	—	—	5,841	40
Summa	1,109,118	37	1,145,370	63	6,530	12	42,782	38

Inkomster:	I staten upptaget belopp		Influtet belopp		Minskade inkomster		Ökade inkomster	
Räntor och kapitalafbetalningar: Vatten o. gasverksstyrelsen .... 86,193: 50 Folkskolestyrelsen.. 19,726: 65 Fattigvårdsstyrelsen 2,283: 66 Kyrkorådet 1,026: 88	109,230	69	109,230	69	—	—	—	—
Ränta å vatten- och gasverkets rörelsekapital	4,500	—	3,637	41	862	59	—	—
Ränteinkomster	—	—	4,597	14	—	—	4,597	14
Tomtören	560	32	559	73	—	59	—	—
För prästerskapet, se nedan	—	—	—	—	—	—	—	—
Arrenden: Östra utmarken	4,534	—	4,534	—	—	—	—	—
Vestra „	529	—	525	90	3	10	—	—
Viksäng	210	—	250	—	—	—	40	—
Diverse arrenden	841	90	743	—	98	90	—	—
Arrende för fiskvatten..................	310	—	310	—	—	—	—	—
Hyresmedel	8,194	—	9,267	98	—	—	1,073	98
Brandväsendet...............................	3,000	—	6,031	22	—	—	3,031	22
Byggnadsnämnden	1,000	—	4,112	80	—	—	3,112	80
Hälsovårdsnämnden.......................	12,500	—	15,179	04	—	—	2,679	04
Stadens gårdar	24,000	—	18,606	52	5,393	48	—	—
Stadshotellet.................................	41,450	—	41,934	74	—	—	484	74
Sundinska huset.............................	5,932	83	6,132	83	—	—	200	—
Skogarne.......................................	1,600	—	2,847	63	—	—	1,247	63
Gräs och sjöslog	100	—	174	75	—	—	74	75
Hamnen	20,513	71	20,920	04	—	—	406	33
Tullhuset..	500	—	500	—	—	—	—	—
Vatten-, gas- o. elektricitetsverken: Inkomster .... 295,975: — Utgifter................ 291,800: —	4,175	—	61,999	78	—	—	57,824	78
Kallbadhuset..................................	500	—	484	32	15	68	—	—
Varmbadhuset	23,000	—	23,346	18	—	—	346	18
Aktier	21,494	—	32,241	—	—	—	10,747	—
Brännvinsmedel	140,808	40	176,975	17	—	—	36,166	77
Diverse inkomster..........................	13,163	65	10,076	33	3,087	32	—	—
Ångsl. "Märta" influtne 4,213: 68 Afgår reserveradt belopp 1,147: 60	—	—	3,066	08	—	—	3,066	08
Uttaxerade medel: efter bevillning.......... 626,472: 36 för prästerskapets aflöning m. m............. 4,856: 29 631,328: 65	626,470	87	631,328	65	—	—	4,857	78
Summa	1,069,118	37	1,189,603	93	9,461	66	129,956	22

Sammanställning af omstående tablå.

			Ökning		Minskning	
Räntor och kapitalafbetaln.	ökade utgifter		—	—	389	—
Ränteskillnad	minskade utgifter		77	83	—	—
Räntor å tillfälliga lån	ökade inkomster...	4,597: 14	—	—	—	—
	„ utgifter	2,326: 04	2,271	10	—	—
Magistraten	minskade utgifter		177	43	—	—
Poliskåren	„ „		3,784	42	—	—
Stadsfullmäktige och Drätselkammaren	ökade utgifter		—	—	546	43
Pensioner	minskade utgifter		16	67	—	—
Brandväsenndet	ökade inkomster...	3,031: 22	—	—	—	—
	„ utgifter	2,693: 97	337	25	—	—
Byggnadsnämnden	„ inkomster...	3,112: 80	—	—	—	—
	„ utgifter	1,610: 72	1,502	08	—	—
Hälsovården	„ utgifter	6,759: 20	—	—	—	—
	„ inkomster...	2,679: 04	—	—	4,080	16
Fosterbarnsnämnden	minskade utgifter		134	75	—	—
Gatuläggningen	ökade utgifter		—	—	947	23
Vägunderhåll	„ „		—	—	1,893	58
Gatubelysningen	„ „		—	—	2,547	24
Renhållningsverket	minskade utgifter		958	39	—	—
Parker och planteringar	ökade utgifter		—	—	404	81
Hästholmarne	„ „		—	—	67	75
Ångslupen "Märta"	„ inkomster...	4,213: 68	—	—	—	—
	„ utgifter	3,066: 08	1,147	60	—	—
Skogarne	„ inkomster...	1,247: 63	—	—	—	—
	„ utgifter	623: 49	624	14	—	—
Rådhuset	minskade utgifter		157	07	—	—
Stadshotellet	ökade inkomster...	484: 74	—	—	—	—
	„ utgifter	328: 97	155	77	—	—
Sundinska huset	ökade utgifter	3,151: 33	—	—	—	—
	„ inkomster...	200: —	—	—	2,951	33
		Transport	11,344	50	13,827	53

			Ökning		Minskning	
		Transport	11,344	50	13,827	53
Kallbadhuset	ökade utgifter...........	477: 13	—	—	—	—
	minskade inkomster...	15: 68	—	—	492	81
Varmbadhuset	minskade utgifter......	11: 33	—	—	—	—
	ökade inkomster	346: 18	357	51	—	—
Tullhuset	minskade utgifter		99	65	—	—
Stallet	» »		300	—	—	—
Renhållning	» »		127	89	—	—
Arrenden	ökade »		—	—	56	91
Årliga utgifter	minskade »		461	70	—	—
Undervisningsändamål	» »		25	20	—	—
Diverse särskilda ändamål	ökade »		—	—	339	37
Afkortningar	» »		—	—	8,711	73
Förslagsanslaget	minskade »		197	79	—	—
Ränta å gasverkets rörelse-kapital	minskade inkomster............		—	—	862	59
Tomtören	» »		—	—	—	59
Västra utmarken	» »		—	—	3	10
Viksäng	ökade »		40	—	—	—
Diverse arrenden	minskade »		—	—	98	90
Hyresmedel	ökade »		1,073	98	—	—
Stadens gårdar	minskade »		—	—	5,393	48
Grässlog	ökade »		74	75	—	—
Hamnen	» »		406	33	—	—
Vatten-, gas- o. elektr.-verken	» »		57,824	78	—	—
Aktier	» »		10,747	—	—	—
Brännvinsmedel	» »		36,166	77	—	—
Diverse inkomster	minskade »		—	—	3,087	32
Uttaxerade medel	ökade utgifter ...	5,841: 40	—	—	—	—
	» inkomster	4,857: 78	—	—	983	62
		Summa	119,247	85	33,857	95
		+	52,713.68			

Ökning .... Kr. 119,247: 85
Minskning .... » 33,857: 95
Återstår behållning .... Kr. 85,389: 90

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

N:o 83.

Nya Aktiebolaget Västerås Automatens ansökan om tillstånd att utskänka öl.

RESOLUTION.

Remitteras till Stadsfullmäktige för utlåtande, därvid iakttages att utlåtandet bör innehålla bestämdt till- eller afstyrkande med angifvande af skälen därför. Remisshandlingarna återförväntas.

Västerås Rådhus den 10 september 1913.

På Magistratens vägnar:

J. W. Ödman.

Helge Cronholm.

RESOLUTION.

Remitteras till Magistraten i Västerås, som äger att, efter Stadsfullmäktiges hörande, afgifva utlåtande i detta ämne, börande därvid iakttagas bestämmelserna i 7 § 3 mom. af Kungl. förordningen angående försäljning af vin och öl den 9 juni 1905; och skola vid ärendets redovisande dessa handlingar återställas.

Västerås slott i landskansliet den 8 september 1913.

Ex officio:

Georg Enhörning.

Till Konungens Befallningshafvande i Västmanlands län.

Härmed få vi vördsamt anhålla, att Konungens Befallningshafvande ville meddela oss tillstånd att genom vår verkställande direktör Grosshandlanden Frithiof Sandberg under tre år, räknadt från och med den 1 januari 1914, uti huset N:o 36 vid Stora gatan här i staden utskänka öl.

Tillika hemställa vi, att Konungens Befallningshafvande, därest ansökningen bifalles, ville medgifva, att utskänkningen må äga rum å följande tider och med nedan angifna inskränkningar:

N:o 83

Ang. tillstånd för Nya A.-B. Västerås Automaten att utskänka öl.

a) *medelst automatiska apparater:*

måndag klockan 1—6 e. m.
tisdag, onsdag och torsdag klockan 9 f. m.—6 e. m.
fredag klockan 9 f. m.—5 e. m.
lördag klockan 9 f. m.—5 e. m.

b) *genom förmedling af den i utskänkningslokalen anställda betjäningen i förening med intagande af spisning till värde af minst trettio öre, därvid tillika iakttages att högst en tredjedels liter öl utlämnas:*

måndag klockan 9 f. m.—1 e. m. och klockan 6—10 e. m.
tisdag, onsdag och torsdag klockan 6—10 e. m.
fredag klockan 5—10 e. m.
lördag klockan 5—10 e. m.

De tidsbestämmelser och inskränkningar i fråga om den sökta utskänkningsrättighetens utöfvande, som ofvan föreslagits, afvika från nu gällande föreskrifter beträffande den af oss för närvarande utöfvade utskänkningsrättigheten allenast därutinnan att för närvarande all utskänkning af öl är förbjuden måndagar kl. 9—11 f. m. och utskänkning af öl lördagar klockan 1—5 e. m. är tillåten endast i förening med mat.

Till stöd för vår framställning om ändring uti sistberörda tvänne hänseenden tillåta vi oss åberopa, att nu gällande bestämmelser vållat oss synnerligt afbräck i vår rörelse. Särskildt gäller detta i fråga om förbudet att alls utskänka öl måndagar klockan 9—11 f. m. i det att det flerfaldiga gånger inträffat, att personer, som förut regelbundet intagit sin frukostmåltid i vår utskänkningslokal, efter förbudets införande öfvergått till andra serveringslokaler, där de till måltiden kunnat erhålla ett glas öl eller pilsenerdricka. Härjämte må framhållas att det med visshet kan antagas, att ett bifall till förevarande framställning ej kommer att föranleda några som helst missbruk, samt att vi allt hitintills utöfvat den af oss innehafda utskänkningsrättigheten på ett sådant sätt att vår verksamhet ej från något håll blifvit föremål för klander eller anmärkning, utan torde det numera vara ett allmänt erkändt förhållande, att densamma fyller ett verkligt behof inom samhället. Ett afslag å vår framställning åter skulle bidraga att undergräfva den ekonomiska grundvalen för vår verksamhet som i allt fall genom de föreslagna inskränkningarna i viss mån äfventyras.

Frejdbetyg för Grosshandlanden Sandberg och registreringsbevis för undertecknade bolag bifogas.

Västerås den 26 augusti 1913.

För Nya Aktiebolaget Västerås Automaten:

Frithiof Sandberg. **John Hygrell.** **Sam. Södergren.**

N:o 84.

Magistratens skrifvelse om val af ytterligare ombud vid mantalsskrifningen och om ökadt anslag för arvode till ombuden.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Till följd af det utaf lag om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913 föranledda ökade arbete med mantalsskrifningen får Magistraten härmed hemställa att utom de af Stadsfullmäktige den 18 december 1912 utsedde ombud vid mantalsskrifningen år 1913 nämligen kontrollören H. Tersmeden, folkskoleläraren J. Valter och exekutionsbetjänten R. Pettersson med fabrikören F. Scherdin och urmakaren A. Ström såsom suppleanter ytterligare måtte till ombud utses filaren Axel Andersson, exekutionsbetjänten G. Richtner, kaptenen Gustaf Halling och sjökaptenen Ivar Örström samt att det enligt innevarande års stat anslagna arvode till ombud vid mantalsskrifningen måtte höjas från 120 till 400 kronor att utgå af förslagsanslaget för diverse utgifter och oförutsedda behof.

Västerås Rådhus den 2 september 1913.

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

N:o 85.

Angående anslag till Centralslöjdskolan och Tekniska skolan.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 28 sistlidne augusti till Drätselkammaren remitterat en af styrelsen för Centralslöjdskolan och Tekniska skolan gjord framställning med begäran, att Stadsfullmäktige måtte för år 1914 dels bevilja Centralslöjdskolan och Tekniska skolan härstädes ett anslag af 3,000 kronor ur Zimmermanska fonden dels anslå likaledes 3,000 kronor till främjande af undervisningen vid Tekniska skolan, dels ock ingå till Kungl. Maj:t med ansökan att Tekniska skolan för år 1914 måtte tilldelas ett belopp af 5,000 kronor från det af Riksdagen lämnade anslaget till lägre tekniska yrkesskolor får Drätselkammaren, under erinran att samma anslag äfven utgått för innevarande år, tillstyrka bifall till framställningen samt hemställa, att anslaget å 3,000 kronor till Tekniska skolan måtte upptagas till uttaxering i 1914 års budget.

Västerås den 11 september 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

N:o 85

Ang. anslag till Centralslöjdskolan och Tekniska skolan.

Till Magistraten i Västerås.

Styrelsen för Centralslöjdskolan och Tekniska skolan i Västerås får härmed vördsamt anhålla, att Magistraten ville till Stadsfullmäktige ingå med framställning om att Stadsfullmäktige måtte för år 1914 *dels* bevilja Centralslöjdskolan och Tekniska skolan härstädes ett anslag af 3,000 kronor ur Zimmermanska fonden, *dels* anslå af uttaxerade medel likaledes 3,000 kronor till främjande af undervisningen i Tekniska skolan, *dels* och ingå till Kungl. Maj:t med ansökan, att Tekniska skolan för år 1914 måtte tilldelas ett belopp af 5,000 kr. från det af Riksdagen lämnade anslaget till lägre tekniska yrkesskolor.

Västerås den 1 augusti 1913.

Claës Wersäll.

Sven Samuelsson.

RESOLUTION.

Öfverlämnas till Stadsfullmäktige för fattande af beslut.

Västerås Rådhus den 7 augusti 1913.

På Magistratens vägnar:

Victor Åsberg.

N:o 86.

Angående anslag till Västerås Arbetareinstitut.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 28 sistlidne augusti till Drätselkammaren remitterat en af Häradshöfdingen Claes Uggla väckt motion att Stadsfullmäktige måtte för år 1914 bevilja Västerås Arbetareinstitut dels 1,600 kronor för anordnande härstädes af populärvetenskapliga föreläsningar i folkbildningssyfte dels 1,500 till institutets biblioteksverksamhet får Drätselkammaren då beloppen äro desamma som Stadsfullmäktige till samma ändamål beviljat för innevarande år tillstyrka bifall till motionen samt föreslå att anslaget måtte upptagas till uttaxering i nästkommande års budget.

Västerås den 11 september 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Undertecknad får härmed vördsamt föreslå, att Stadsfullmäktige måtte, såsom skett under de senaste åren, för år 1914 bevilja Västerås Arbetareinstitut dels 1,600 kronor för anordnande härstädes af populärvetenskapliga föreläsningar

i folkbildningssyfte, dels 1,600 kronor för uppehållande af verksamheten vid institutets offentliga bibliotek. N:o 86 *Ang. anslag till Arbetsinstitutet.*

Västerås den 28 augusti 1913.

Claes Uggla.

N:o 87.

Beredningsutskottets och Drätselkammarens utlåtanden öfver Bostadsbristskommitténs utredning och förslag.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I anledning däraf att Stadsfullmäktige den 24 sistlidne April för utlåtande till Drätselkammaren öfverlämnat af den s. k. Bostadsbristskommittén gjord utredning och förslag angående de åtgärder, som från stadens sida kunna anses erforderliga och lämpliga till afhjälpande och förekommande här i staden af brist på mindre bostadslägenheter, får Drätselkammaren, efter tagen del af utredningen, för sin del förorda bifall till kommitterades förslag med den förändring däri, att den af den föreslagna kommittén organiserade bostadsföreningens ändamål blefve att med ekonomiskt understöd af staden tillgodose föreningsmedlemmarnes behof af tjänliga bostäder genom att å kvarteret Ivar *eller annan lämplig tomt* uppföra det föreslagna byggnadskomplexet.

Västerås den 11 september 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Genom beslut den 24 sistlidne April hade Stadsfullmäktige för yttrande till Beredningsutskottet öfverlämnat af den s. k. Bostadsbristkommittén afgifvet förslag angående de åtgärder, som från stadens sida kunde anses erforderliga och lämpliga till afhjälpande och förekommande här i staden af brist på mindre bostadslägenheter, och får Beredningsutskottet i anledning häraf rörande förslaget för sin del anföra följande.

För afhjälpande af inom kommun förefintlig bostadsbrist i afseende å lägenheter, anpassade för arbetarebehof, kan man inslå på flera vägar. En vore den,

N:o 87
ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

att respektive kommun kraftigt medverkade och underlättade utvecklingen af egnahemsrörelsen dels genom att på goda betalningsvillkor upplåta tomter för bebyggande, dels ock genom att på ena eller andra sättet möjliggöra upptagande af förmånliga egnahemslån. Ett kraftigt understöd från kommunens sida i nu angifna afseenden torde i allmänhet vara tillräckligt att tillgodose behofvet af bostäder, hvarom nu är fråga. En förutsättning för möjliggörande af ett anlitande af den nu omförmälda utvägen är, att mark finnes tillgänglig och kan afstås till billigt pris, i hvilket afseende man kan påstå Västerås vara lyckligt lottadt, ity att staden i sin ägo har områden, synnerligen lämpliga att upplåtas för bebyggande och detta till ett markpris, som ej torde kunna anses för betungande. Kommittén har äfven i sitt utlåtande haft sin uppmärksamhet fäst på dessa områden och förordat deras upplåtande till egna hem.

Kommitterades förslag att utom åtgärders vidtagande i nyss angifven riktning uppföra ett byggnadskomplex af ansenliga dimensioner inom de centralare delarne af staden förutsätter, att genom utredningen en allvarlig bostadsbrist konstaterats föreligga eller hotar att inträda. Emellertid framgår vid en en närmare granskning af utredningen, att något bärande bevis för förefintligheten af bostadsbrist eller hotande sådan af omfattning, som stode i proportion med de föreslagna åtgärderna, icke blifvit af kommittén förebragt.

Kommittén har härutinnan fastmer uttalat att utredningen gåfve vid handen att den enskilda byggnadsverksamheten lyckats följa med folkökningen i samhället, hvarför det är inför en hotande sådan på grund af väntad ökning af stadens arbetare, som staden enligt kommitterades åsikter borde medverka till realiserande af det af kommittén framlagda förslaget. Det torde emellertid vara svårt att på grund af utredningen bedöma, huruvida ej den fortsatta byggnadsverksamheten af enskild natur framdeles liksom hittills varit fallet, kommer att täcka behofvet, i all synnerhet sedan ofvanberörda områden upplåtits för afsedt ändamål. I detta sammanhang torde förtjäna påpekas, att de större industribolagen härstädes, med tanke på förestående ökning i deras arbetspersonal, utveckla en liflig byggnadsverksamhet för mötande af det ökade behofvet af arbetarelägenheter. Som exempel kan nämnas att Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget inköpt ett helt kvarter, kvarteret Josef, afsedt att bebyggas med större hus, enbart innehållande bostadslägenheter för arbetare.

Kommitterades förslag att förlägga det tilltänkta byggnadskomplexet inom byggnadskvarteret Ivar, finner Beredningsutskottet icke vara välbetänkt. Ifrågavarande byggnadskvarter är beläget i omedelbar grannskap af det af Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget inköpta; och skulle förslaget, realiseradt på det sätt kommittén tänkt sig, sålunda innebära, att inom ett relativt litet område i de mera centrala delarna af staden uppstode ett stort arbetarekvarter med hopande af en massa familjer med oftast stort medlemsantal. Att detta dåligt står i öfverensstämmelse med och illa tillvaratager fordringarna på en god samhällshygien, finner Beredningsutskottet vara uppenbart. Emellertid är frågan af den räckvidd och betydelse, att Beredningsutskottet icke anser sig utan vidare böra afstyrka det nu föreliggande förslagets antagande af Stadsfullmäktige. Fastmer finner Beredningsutskottet frågan böra grundligare utredas än som skett i fråga om, huruvida inom närmaste framtiden man kan vänta inträdande af så omfattande bostadsbrist genom ökning af innevånareantalet, att den enskilda byggnadsverksamheten icke kan täcka det härigenom uppkommande behofvet af

N:o 87
ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

bostäder, i följd hvaraf staden på ena eller andra sättet måste träda emellan för afhjälpande häraf.

Beredningsutskottet hemställer alltså, att Stadsfullmäktige måtte återremittera ärendet till Bostadsbristkommittén med uppdrag att inkomma med grundligare utredning i nyss omförmälda afseende, samt, för den händelse genom densamma framgår, att bostadsbrist hotar inträffa af större omfattning än att densamma enbart kan afhjälpas genom åtgärder från stadens sida till underlättande af egnahemsrörelsens utveckling på förut angifvet sätt, — vid hvilket förhållande Beredningsutskottet finner Bostadsbristkommitténs förslag angående uppförande af ett större byggnadskomplex vara befogadt — kommittén måtte erhålla i uppdrag att föreslå om möjligt annan plats för detsammas förläggande än som skett.

Mot förestående beslut af Beredningsutskottet har reservation anförts dels af ordföranden, hvilken reservation finnes intagen i Stadsfullmäktiges handlingar här nedan, dels ock af Viktor Larsson och Huggare, hvilka för sin del yrkat, att Beredningsutskottet måtte förorda bifall till Bostadsbristkommitténs förslag oförändradt.

Västerås den 18 september 1913.

På Beredningsutskottets vägnar:

B. Fjellman.

Ragnar Tenow.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Uppförandet af ett arbetarbostadskomplex, sådant som af bostadsbristkommittén föreslagits, anser jag vara en åtgärd, som endast i yttersta nödfall bör vidtagas, enär sammanförandet af en så stor mängd människor, som här ifrågasättes, på ett jämförelsevis litet område, utan tvifvel skulle komma att medföra olägenheter och otrefnad af många slag.

Mot själfva platsen kan äfven åtskilligt anmärkas, såsom dess läge i stadens centrala del, dess omedelbara närhet till en annan större hyreskasärn samt till kyrkogården.

Af kommitterades utredning framgår, att någon egentlig bostadsbrist, åtminstone för närvarande ej föreligger, och detta bestyrkes äfven af erfarenheten. Väl finnas inom vårt samhälle, liksom i alla, familjer och enskilda personer, som med största svårighet kunna skaffa sig tak öfver hufvudet, men dessa äro ej sådana, som man väntar sig skola ingå i den föreslagna byggnadsföreningen och i hvarje fall utgöra de intet bevis på tillvaron af bostadsbrist.

Kommitterade framhålla, att tillgången på bostäder för mindre bemedlade på de senare åren varit knapp och att det ej funnits något nämnvärdt öfverskott af outhyrda mindre lägenheter, såsom önskvärdt varit. Jag antager, att så äfven varit förhållandet, men häraf kan man dock ej draga den slutsatsen, att man snart står inför en hotande bostadsbrist. Allm. Sv. elektriska aktiebolaget låter

N:o 87
ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

ju för närvarande uppföra en större byggnad, afsedd för arbetarebostäder; det andra stora iudustribolaget härstädes håller ju äfven på att uppföra flera dylika byggnader.

Som bekant pågår ju äfven här i staden för närvarande en byggnadsverksamhet, som är lifligare än den på många år varit. Staden äger dessutom stora områden, som enligt kommittérades eget förmenande kunna och böra upplåtas till byggnadstomter.

Kommittérade påpeka själfva, att äfven i enskild ägo varande obyggda områden, såsom Blåsbområdet, väntas komma att indelas i byggnadstomter.

Det ser sålunda icke ut, som om vi skulle behöfva befara bostadsbrist, åtminstone för den närmaste framtiden.

Kommittérade ha beräknat hyran för en lägenhet om ett rum och kök i det föreslagna byggnadskomplexet till 280 kronor. Denna hyra synes mig vara väl dyr för den mindre bemedlade, och tager man dessutom hänsyn till otrefnaden att bo i en hyreskasärn, vill det synas mig, som skulle det bli ganska svårt att få till stånd en hyresförening för realiserandet af det tilltänkta byggnadskomplexet.

Kommittérade ha emellertid påvisat ett annat sätt att direkt främja byggnadsverksamheten härstädes, i hvad den rör uppförandet af bostäder för de mindre bemedlade, nämligen upplåtandet af lämpliga delar af stadens markområde till byggnadstomter samt framdragandet af vatten- och afloppsledningar, i den mån byggnadsverksamheten fortskrider från stadens förut bebyggda delar. Och detta sätt att främja egnahemsbyggnadsrörelsen samt uppförandet af bostäder för arbetare vill jag för min del gärna biträda.

Direktör Edström har i sin motion närmare angifvit det sätt, hvarpå stadens understödjande och främjande af ifrågavarande byggnadsverksamhet lämpligen torde böra ske, och instämmer jag i syftet med denna motion, men anser att den bör ytterligare utredas

På grund af hvad jag sålunda anfört får jag härmed hemställa

att Stadsfullmäktige måtte afslå bostadsbristkommitténs förslag att uppföra ett byggnadskomplex i byggnadskvarteret Ivar samt

att Stadsfullmäktige ville genom en kommitté eller på annat sätt låta närmare utreda Direktör Edströms förslag.

Västerås den 18 september 1913.

B. Fjellman.

N:o 88.

Drätselkammarens utlåtande i fråga om anslag till ridande polis.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan i anledning af besvär Stadsfullmäktige med flera anfört öfver Konungens Befallningshafvandes i länet den 30 december 1912 meddelade utslag

ifråga om Stadsfullmäktiges beslut den 31 oktober 1912 rörande af Magistraten begärdt anslag till ridande polis Kungl. Maj:t genom nådigt utslag den 28 maj 1913 icke funnit skäl förekomma föranledande ändring i Konungens Befallningshafvandes ofvanberörda utslag, hvilket finnes intaget under N:o 65 i Stadsfullmäktiges tryckta handlingar för den 28 augusti 1913, så hade Stadsfullmäktige den 28 sistlidne augusti till Drätselkammaren jämte öfverlämnande af Kungl. Maj:ts ifrågavarande utslag för utlåtande remitterat Magistratens nämnda framställning om anslag till ridande polis och får Drätselkammaren i anledning häraf hemställa om bifall till Magistratens ifrågavarande framställning samt sålunda föreslå, att Stadsfullmäktige ville till den i staden stationerade ridande polisafdelningen för landsbygden anslå för hvart och ett af åren 1913—1915 ett tusen kronor att utgå för innevarande år af förslagsanslaget för detta år samt för 1914 och 1915 upptagas till uttaxering i dessa års budget.

N:o 88 *ang. ridande polis.*

Emot förestående beslut hafva Herrar Viktor Larsson och Danielsson anfört reservation i det de för sin del hemställt att Drätselkammaren måtte afstyrka ifrågavarande hemställan.

Västerås den 11 september 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

N:o 89.

Drätselkammarens utlåtande ang. anslag till resebidrag för stadens arbetare till Baltiska utställningen.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 28 sistlidne augusti för utlåtande till Drätselkammaren remitterat en af Herrar Direktörerna Edström och Falk såsom egen motion upptagen skriftlig framställning från Baltiska utställningskommitténs för Västmanlands län arbetsutskott, att Stadsfullmäktige måtte till länskommitténs förfogande anslå ett belopp af 175 kronor att ställas till kommitténs förfogande att användas som resebidrag för arbetare och arbetsförmän i stadens tjänst till Baltiska utställningen i Malmö år 1914, får Drätselkammaren med återställande af till ärendet hörande handlingar tillstyrka bifall till motionen samt föreslå, att medlen måtte upptagas till uttaxering i 1914 års budget.

Västerås den 11 september 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

N:o 89

ang. resebidrag för stadens arbetare till Baltiska utställningen.

Till Västerås Stadsfullmäktige.

Som bekant har årets Riksdag såsom understöd åt arbetare eller förmän i de särskilda yrkena för besök vid Baltiska utställningen i Malmö 1914 beviljat 90,000 kronor att fördelas af de i de särskilda orterna för utställningens främjande tillsatta kommittéerna. Såsom villkor för erhållande af statsanslaget har bestämts, att läns- och lokalkommittéerna själfva anskaffa lika stort belopp som det, hvilket begäres af statsmedel. Enligt den fördelning af statsanslaget, kommerskollegium föreslagit, skulle på Västmanlands län komma en anpart af 3,600 kronor. För länskommittén gäller det sålunda att inom Västmanlands län söka åvägabringa motsvarande belopp på frivillig väg för att kunna komma i åtnjutande af statsbidraget. Visserligen är det att förmoda, att de i utställningen deltagande industrierna för länet skola i någon mån bidraga till omskrifna belopp, men dels hafva dessa industrier att ikläda sig betydande ekonomiska uppoffringar i och för deltagande i utställningen, hvarför endast relativt ringa bidrag till arbetares studieresor äro att påräkna, och dels kommer från respektive enskilda bidragsgifvare med rätta att fordras som villkor för lämnade bidrag, att deras egna arbetare i första rummet skola ifrågakomma vid utseende af dem, som erhålla resebidrag.

Då arbetsutskottet inom länskommittén emellertid anser, att städernas och kommunernas arbetare äga samma berättigande som industriarbetarna att med allmänt reseunderstöd besöka Baltiska utställningen, ett besök som tvifvelsutan skulle lända såväl dem som deras arbetsgifvare till nytta, får arbetsutskottet härmed vördsamt hemställa, att Västerås Stadsfullmäktige ville till länskommitténs förfogande ställa ett belopp af 175 kronor att jämte motsvarande belopp af statsmedel tilldelas dem af stadens arbetare eller arbetsförmän, till ett antal af högst 10, hvilka af respektive arbetsgifvare föreslås till erhållande af resebidrag, utgående med 35 kronor pr arbetare eller förman, för besökande af Baltiska utställningen i Malmö 1914.

Västerås den 28 augusti 1913.

Baltiska utställningskommittén för Västmanlands län, Västerås.

För arbetsutskottet:

J. S. Edström. *Erik Falk.*

Förestående anslagsbegäran upptages som egen motion.

Västerås den 28 augusti 1913.

J. S. Edström. ***Erik Falk.***

N:o 90.

Beredningsutskottets och Byggnadsnämndens förnyade utlåtande ang. förslag till särskilda föreskrifter med afseende å byggnadsverksamhetens ordnande utom stadsplanen.

Till Stadsfullmäktige.

Sedan Stadsfullmäktige den 27 mars 1913 beslutat att till Byggnadsnämnden och Beredningsutskottet återremittera 2:dra stycket af 4 §, 4:de stycket af 6 §, tredje att-satsen i 8 §:ens första stycke, 12 §, 16 § och 17 § i det af Stadsfullmäktige sagda dag behandlade och i öfriga delar antagna förslag till särskilda föreskrifter med afseende å byggnadsverksamhetens ordnande utom stadsplanen, samt Byggnadsnämnden till Beredningsutskottet öfverlämnat sitt förnyade yttrande i ärendet af den 11 sistlidne juni, får Beredningsutskottet, med öfverlämnande af berörda utlåtande, för egen del anföra följande:

Beträffande 4 § 2:dra stycket och 6 § 4:de stycket hemställer utskottet, att Stadsfullmäktige ville godkänna Byggnadsnämndens senast afgifna förslag.

I fråga om tredje att-satsen i 1:sta stycket af 8 § föreslår utskottet — som anser, att Byggnadsnämnden, om den så finner nödigt, är oförhindrad att, äfven om ett sådant tillägg, som det nu senast af Byggnadsnämnden föreslagna, ej intages i detta stadgande, inhämta Hälsovårdsnämndens yttrande, men att ett dylikt tillägg möjligen kunde gifva anledning till skriftväxling mellan Byggnadsnämnden och Hälsovårdsnämnden äfven i sådana fall, då ett yttrande af Hälsovårdsnämnden ej vore erforderligt, och sålunda vålla onödig tidsutdrägt för den byggnadssökande — att Stadsfullmäktige måtte antaga ifrågavarande stadgande enligt det ursprungliga förslaget och således utan det af Byggnadsnämnden nu föreslagna tillägget.

I likhet med Byggnadsnämnden föreslår Beredningsutskottet, att 12 § bibehålles i den af Byggnadsnämnden först föreslagna lydelsen.

Vidkommande 16 § instämmer Beredningsutskottet i Byggnadsnämndens senast afgifna ändringsförslag.

Hvad slutligen angår § 17, hvilken § ej förekommer i Byggnadsnämndens ursprungliga förslag utan såsom tillägg förut föreslagits af Beredningsutskottet, anser utskottet, att ett stadgande af det innehåll, som §:en afser är lämpligt såsom öfvergångsbestämmelse. Då emellertid den förra formuleringen kan synas vara mindre lycklig, har Beredningsutskottet omredigerat §:en, och hemställer sålunda, att Stadsfullmäktige måtte såsom § 17 antaga följande stadgande:

"Stadsfullmäktige må kunna för vissa särskilda fall å område, där byggnadsverksamhet i större omfattning ej är att inom närmare tid förvänta, tills vidare lämna anstånd med dessa föreskrifters tillämpning."

Västerås den 12 september 1913.

På Beredningsutskottets vägnar:

B. Fjellman.

Theofil Öberg.

N:o 90

Ang. förslag till särskilda föreskrifter för byggnadsverksamhetens ordnande utom stadsplanen.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I anledning af Stadsfullmäktiges beslut den 27 sistlidne mars att för utlåtande till Byggnadsnämnden återremittera vissa delar af det af Nämnden framlagda förslag till särskilda föreskrifter jämlikt 41 § i lagen angående stadsplan och tomtindelning med afseende å byggnadsverksamheten å stadens icke planlagda område, öfver hvilket förslag Beredningsutskottet afgifvit yttrande, får Byggnadsnämnden rörande förslaget i återremitterade delar föreslå:

att i 4 § 2:dra stycket orden "eller där Hälsovårdsnämnden så pröfvat nödigt blifvit försedd med erforderlig kloakledning" utgå samt ersättas med orden "i afseende hvarå Byggnadsnämnden där så anses erforderligt bör inhämta Hälsovårdsnämndens yttrande".

att 6 § 4:de stycket såsom en omedelbar följd däraf att Stadsfullmäktige godkänt Byggnadsnämndens förslag till lydelse af 2 mom. samma § bibehålles i den af Byggnadsnämnden föreslagna lydelsen samt i följd häraf äfven lydelsen af 12 § i förslaget.

att till tredje attsatsen i 8 § lägges orden "i afseende hvarå Byggnadsnämnden där så anses erforderligt bör inhämta Hälsovårdsnämndens yttrande".

samt *att* i 16 § orden "samt genom stadsingenjörens försorg" utgå.

I fråga om den af Beredningsutskottet ytterligare föreslagna 17 § finner Byggnadsnämnden denna § vara obehöflig och hemställer förty att densamma ej må ingå i de blifvande föreskrifterna.

Västerås den 11 juni 1913.

På Byggnadsnämndens vägnar:

John Karlsson.

Ragnar Tenow.

N:o 91.

Beredningsutskottets utlåtande i fråga om utseende af suppleanter för Stadsfullmäktige.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige genom Magistratens resolution den 30 sistlidne juni förelagts att afgifva yttrande öfver Riksdagens skrifvelse N:o 24 till konungen i anledning af väckt motion om skrifvelse till konungen i fråga om utarbetande och framläggande af förslag till bestämmelser rörande utseende af suppleanter för Stadsfullmäktige, får Beredningsutskottet, som enligt Stadsfullmäktiges beslut den 28 nästlidne augusti anmodats inkomma till Stadsfullmäktige

med förslag till yttrande i ärendet, härmed hemställa, att Stadsfullmäktige ville på de i riksdagsskrifvelsen anförda skäl i underdånighet tillstyrka bifall till riksdagens framställning.

N:o 91
Ang. utlåtande i fråga om utseende af suppleanter för Stadsfullmäktige.

Västerås den 12 september 1913.

På Beredningsutskottets vägnar:

B. Fjellman.

Theofil Öberg.

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

N:o 92.

Hamnstyrelsens för Strömsholms våg anhållan om godkännande af beslut ang. reparation och ombyggnad af ett boningshus vid Borgås udde.

Till Magistraten i Västerås.

RESOLUTION.

Öfverlämnas till Stadsfullmäktige i Västerås som behagade i ärendet fatta beslut.

Västerås Rådhus den 19 september 1913.

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

Helge Cronholm.

Med vördsam anhållan om dess remitterande till Stadsfullmäktige i Västerås öfverlämnas utdrag af protokollet, hållet vid sammanträde med Hamnstyrelsen för Strömsholms våg den 3 innevarande september, § 1.

Köping den 16 september 1913.

På Hamnstyrelsens för Strömsholms våg vägnar:

Per Wilh. Englund,
n. v. ordförande.

Utdrag af protokollet, hållet vid sammanträde med Hamnstyrelsen för Strömsholms våg den 3 september 1913.

§ 1.

Som det städerna Västerås och Köping gemensamt tillhöriga, vid Borgås udde belägna boningshuset befunnits så bristfälligt, att detsamma, för att kunna uthyras, tarfvade en grundlig reparation, därvid jämväl kunde verkställas lämpliga

N:o 92

ang. reparation och ombyggnad af boningshus vid Borgås udde.

ändringar af byggnadens indelning m. m., hade styrelsen vid sammanträde den 13 sistlidne juni uppdragit åt Herrar Kaptenen Grandinson och Landtbruksingeniören Nordin att i sådant afseende söka anskaffa förslag och kostnadsberäkningar.

Då detta ärende nu företogs till vidare behandling, framlades ett af Byggmästaren E. Edv. Karlsson i Västerås upprättadt förslag till byggnadens iståndsättande, hvilket förslag innefattade, förutom reparation af tak och ytterväggar, ändring af huset så till vida, att detsamma — som nu innehöll å nedre botten kontor för vågmästaren, en handelsbod med kontor samt ett rum och kök och i öfre våningen fem boningsrum — skulle inredas till en bostadslägenhet i hvardera våningen, hvardera om fyra rum och kök med jungfrukammare och vanliga bekvämligheter, dock ej vatten- och afloppsledning, hvilka ändringar nödvändiggjorde flyttning af en del innerväggar och kakelugnar, uppförande af spismur i öfre våningen, ombyggnad af trappor m. m.

Kostnaden för samtliga arbeten hade af Byggmästaren Karlsson beräknats till cirka tiotusen kronor.

Det antecknades vidare,

att Vågmästaren O. Möller, som under en följd af år förhyrt huset och i sin ordning till olika personer uthyrt delar däraf, förklarade sig för framtiden icke hågad hyra byggnaden eller någon del däraf, liksom han icke heller för egen del gjorde anspråk på någon expeditionslokal;

att förutvarande hyresgäster afflyttat den ena redan den 1 oktober 1912 och den andra i maj 1913;

att enligt olika personers enstämmiga uttalanden synnerligen ringa utsikt fanns att kunna uthyra någon del af byggnaden, och ännu mindre densamma i dess helhet, till affärslokal, enär för affärsidkare stode till buds lokaler med förmånligare läge;

att, i händelse byggnaden ändrades i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ofvanberörda förslag, de två blifvande bostadsvåningarne, enligt hvad Kamreraren C. Th. Lingmark ansåg såsom säkert, komme att blifva synnerligen eftersökta af till Strömsholms Ridskola kommenderade officerare, något som vann stöd af den omständigheten, att tre officersfamiljer redan anmält sig önska hyra våningarne från den 1 instundande november; samt

att hyran ansågs kunna beräknas till 1,200 kronor om året för bägge våningarne.

Vid företagen granskning af det framlagda ändringsförslaget fann styrelsen detsamma särdeles väl genomtänkt och praktiskt.

Med stöd af föreliggande omständigheter beslöt styrelsen enhälligt att låta verkställa reparations- och ändringsarbeten å ifrågavarande byggnad i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ofvanberörda förslag, hvilka arbeten, i hvad husets yttre angick, lämpligen kunde anstå till nästkommande år, medan alla inre ändringar och reparationer skulle vara utförda till den 1 instundande november.

Till betäckande af kostnaden, beräknad till cirka tiotusen kronor, funnos tillgängliga besparade medel, hvaröfver enligt § 1 i gällande reglemente styrelsen ägde förfoga; men ansåg sig styrelsen, med hänsyn till beloppets storlek, böra till Stadsfullmäktige i Västerås och Köping ingå med anmälan, om hvad i ärendet förekommit och med hemställan om godkännande af styrelsens åtgärder och beslut, därvid tillika skulle meddelas, att styrelsen funnit lämpligt uppdraga arbe-

tenas utförande åt Byggmästaren E. Edv. Karlsson, som åtagit sig desamma mot betalning enligt specificerad räkning.

N:o 92 *ang. reparation och ombyggnad af boningshus vid Borgås udde.*

In fidem:

Per Wilh. Englund.

Justeradt:

Fredrik Holmgren. *Gunnar Hallström.*

Rätt utdraget, betygar

Ex officio:

Per Wilh. Englund.

UTDRAG

af

Hamnstyrelsens för Strömsholms våg räkenskaper för år 1912.

Utgående Balans-Konto.

Debet.

1912 Dec. 31	An. Kassakonto	2	64: 37
	A.-B. Mälareprovinsernas Bank:	3	
	Å Depositionsräkning		2,400: —
	Å Sparkasseräkning		3,003: 60
	O. Möller	4	640: —
	Inventariers Konto	6	741: 44
	Byggnaders Konto	6	18,650: —
	Urm. Ad. Nyman	6	7,247: 92
	Fru Theresia Qvarfott	9	3,050: —
	Banktjänsteman Fr. Fröberg	10	5,000: —
		Kronor	40,797: 33

Kredit.

1912 Dec. 31	Per. Västerås och Köpings städers Expropriationsfond	8	2,196: 43
	Västerås stad	8	500: —
	Köpings stad	8	500: —
	Strömsholms våg och Lastageplats	9	6,402: 34
	Västerås och Köpings städers särskilda fond	10	31,198: 56
		Kronor	40,797: 33

Rätt utdraget betygar

Ex officio:

J. W. Ödman.

N:o 92
ang. reparation och ombyggnad af boningshus vid Borgås udde.

REGLEMENTE

angående

Styrelse, Förvaltning och Ordning vid Västerås och Köpings städers gemensamma Hamn- och Lastage-plats, Strömsholms Våg kallad, å Borgås udde vid Strömsholm;

fastställdt af Konungens Befallningshafvande i Västmanlands län genom resolution den 11 april 1876.

§ 1.

Hamnstyrelse och dess myndighet.

En af tre ledamöter från hvardera staden bestående "Hamnstyrelse vid Strömsholms Våg" tillkommer det att med städernas makt och myndighet besluta i alla de frågor och angelägenheter, som angå denna plats såsom städernas gemensamma hamn- och lastageplats, dock i frågor om anslag och utgifter för densamma ej utöfver de inkomster, som platsen lämnar. Uppstår fråga om utgifter till högre belopp än årsinkomsten, sammanlagd med befintlig besparing, då skall anmälan jämte förslag därom först afgifvas till städernas respektive styrelser.

§ 2.

Val af ledamot.

Dessa ledamöter väljas inom hvardera staden i den ordning, som för val af kommunala förvaltningsmyndigheter där gäller, samt kvarstå vid sin befattning under tre års tid i sänder; dock så att under första valperioden efter lottning, som omedelbart efter valet anställes, afgår vid första årets slut en och vid andra årets utgång en annan, af hvardera stadens ledamöter.

Till afgång berättigad ledamot kan återväljas.

§ 3.

Val af suppleant.

På enahanda sätt utses för hvardera staden lika antal suppleanter att, vid förfall för styrelseledamot inom staden, inträda i styrelsen efter den ordning hvari han är till afgång berättigad.

§ 4.

Ordförande.

Ordförande inom styrelsen utses för år på jämt tal af och ibland Västerås stads ledamöter, och för år med udda tal af och ibland Köpings stads ledamöter.

Ordföranden åligger att själf eller genom antaget biträde ombesörja protokollsföring och öfrig expedition.

§ 5.

Sammanträde Protokoll.

Årligen skall styrelsen vid Strömsholms Våg sammanträda en gång på våren och i öfrigt när för någon, platsen rörande angelägenhet, ordföranden finner nödigt eller eljest minst tre styrelseledamöter det påfordra.

Protokoll för hvarje sammanträde justeras innan sammanträdets upplösning, därest styrelsen anser sådant nödigt, men i annat fall inom 14 dagar därefter inför ledamöterna i den stad, som ordföranden tillhör; och skall en afskrift af det justerade protokollet ofördröjligen därefter tillsändas 2:dra stadens styrelseafdelning, för att bland densammas handlingar förvaras.

§ 6.

Kallelse till sammanträde utfärdas af ordföranden eller, i händelse af hans förfall, den bland öfrige ledamöter inom samma stad, hvilken är till afgång ur styrelsen först berättigad. *Kallelse.*

§ 7.

Ärende må ej inom styrelsen till slutligt afgörande företagas därest icke åtminstone fyra ledamöter äro tillstädes. *Ärendes afgörande.*

Vid lika röstetal för olika meningar gäller den, som ordföranden biträder.

§ 8.

Hamnstyrelsen antager särskild Hamnfogde jämte öfrig betjäning på platsen. *Hamnfogde och öfrig betjäning.*

§ 9.

Hamnfogden tillkommer ordningstillsynen såväl å det städerna upplåtna jordområde på Borgås udde, som inom platsens hamnområde. *Hamnfogdes myndighet.*

§ 10.

Till berörda hamnområde räknas halfva Borgåsund närmast Borgås udde och ömsesides därom liggande delar af Freden och Hammarviken till sexhundra fots utsträckning från stranden. *Hamnområde*

§ 11.

Uppbörd och redovisning af hamn- och öfrige städernas intrader vid platsen tillhör Hamnfogden enligt Hamnstyrelsens närmare bestämmelse; skolande räkenskapen vara till styrelsens vårsammanträde afslutad i tvenne exemplar, för att med sina verifikationer i hufvudskrift och afskrift af styrelsen öfverses och därefter genom dess åtgärd komma med densammas protokoller till hvardera stadens drätselkammare för granskning ibland öfriga räkenskaper af stadens utsedda revisorer. Därjämte åligger det Hamnfogden att meddela de uppgifter angående hamnrörelsen, hvilka äro eller varda föreskrifna, till städernas magistrater, af hvilka magistraten i den stad, som styrelsens ordförande för löpande år tillhör, vidare till vederbörande befordrar samma uppgifter. *Uppbörd och redovisning.*

Västerås slott i landskansliet den 11 april 1876.

Reinhold Charpentier.

C. E. Stålhös.

N:o 93.

Drätselkammarens skrifvelse angående lösningsrätt till fastighet på stadens grund.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med öfverlämnande af förteckning öfver vid Rådstufvurätten i Västerås beviljade lagfarter å fastigheter, belägna helt eller delvis å stadens mark under juli månad 1913, får Drätselkammaren, enär i förteckningen omförmäld fastighet, till hvilken lösningsrätt ifrågakommer, icke är för regleringsändamål eller eljes för staden erforderlig hemställa,

att Stadsfullmäktige icke måtte på grund af den sålunda lagfarna öfverlåtelsen göra stadens lösningsrätt till fastigheten ifråga gällande.

Västerås den 11 september 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

Förteckning öfver vid Rådstufvurätten i Västerås beviljade lagfarter belägna helt eller delvis på stadens grund under juli månad år 1913.

Den 14 juli 1913:

å gården och tomten N:o 63 och 64 i stadens norra kvarter, som byggmästaren Carl Johan Johansson, enligt köpebref den 1 oktober 1912 af handlanden Axel Edvard Johnson för 14,000 kronor tillhandlat sig.

Västerås Rådhus den 31 juli 1913.

På Rådstufvu-Rättens vägnar:

John Karlsson.

N:o 94.

Drätselkammarens förslag angående bidrag till utgifvande af adresskalender för Västerås.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I anledning af bilagda framställning från Boktryckaren Fredrik Andersson härstädes om ett anslag från Stadsfullmäktige å 500 kronor till fortsatt utgifvande af adresskalender för Västerås stad, får Drätselkammaren under framhållande däraf, att ifrågavarande kalender hittills otvifvelaktigt fyllt ett förefintligt behof och detta på ett tillfredsställande sätt, samt att understöd för kalenderns forsatta utgifvande icke synes kunna påräknas från enskildt håll hemställa, att Stadsfullmäktige i så måtto måtte bifalla framställningen, att ett anslag å 250 kronor att utgå af uttaxerade medel i 1914 års stat ställes till Anderssons förfogande för utgifvande under år 1914 af ifrågavarande kalender, under villkor att Andersson kostnadsfritt till stadens myndigheter och verk öfverlämnar 25 exemplar af kalendern för nämnda år.

Västerås den 18 september 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

Till Drätselkammaren i Västerås.

För att fylla ett länge kändt behof har från undertecknads boktryckeri härstädes under de senaste 3 åren utkommit en adresskalender, upptagande register öfver samtliga i Västerås mantalsskrifna personer jämte fullständig förteckning öfver stater och kårer, kommunala styrelser och tjänstemän, vägvisare upptagande alla offentliga institutioners läge och tiden för deras öppethållande samt slutligen yrkes- och affärsregister m. m. Som emellertid den ekonomiska bärkraften för denna kalender är baserad på annonser och företaget tyvärr ej gifvet mig skälig ersättning för mitt arbete, vågar jag härmed, alldenstund kalendern visat sig vara en nödvändighet för ett stort antal af stadens innevånare — cirka 500 årligen försålda — vördsamt hos Herrar Stadsfullmäktige anhålla om ett anslag å 500 kronor, då jag har mig bekant att flera städer fått anslag däribland Örebro och Visby.

Vördsamt

Fred. Andersson.

N:o 95.

Drätselkammarens skrifvelse angående inköp af 3/4 mantal Hofdesta i S:t Ilians socken.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Bankdirektören Axel Sundström härstädes enligt bilagda köpekontrakt af A. Haage för en köpeskilling af 55,000 kronor och villkor i öfrigt inköpt 3/4 mantal N:o 2 Hofdesta i S:t Ilians socken med vissa inventarier samt gröda, har Sundström i skrifvelse till Drätselkammaren den 18 sistlidne augusti erbjudit Västerås stad att för enahanda pris och villkor som för honom öfvertaga köpet ifråga.

I anledning häraf vill Drätselkammaren erinra därom, att Kyrkorådet i Västerås och S:t Ilians församlingar nyligen under framhållande af det snart inträdande behofvet af en begrafningsplats för församlingen hos Drätselkammaren gjort framställning om vidtagande af de åtgärder, som häraf kunde föranledas. Då den egendom, hvarom nu är fråga, äger förutsättningar att kunna erbjuda lämpligt område för begrafningsplats och i öfrigt priset är sådant att inköpet oafsedt till hvilket ändamål egendomen kommer att användas ställer sig mycket förmånligt för staden, hemställer Drätselkammaren, att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Drätselkammaren, att af Direktör Sundström inköpa egendomen 3/4 mantal N:o 2 Hofdesta i S:t Ilians socken jämte de i köpekontraktet omförmälda inventarier m. m. för ett pris 55,000 kronor och på i öfrigt emellan Haage och Sundström aftalade villkor samt därvid bestämma att nämnda köpeskilling skall utgå af lånemedel.

Västerås den 11 september 1913.

På Drätselkammarens vägar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

Till Västerås Drätselkammare.

Härmed får jag erbjuda Västerås stad att öfvertaga det af mig gjorda köpet af egendomen 3/4 mantal N:o 2 Hofdesta enligt bilagda köpekontrakt.

Västerås den 18 augusti 1913.

Axel Sundström.

KÖPEKONTRAKT.

N:o 95 *ang. inköp af ³/₄ mantal Hofdesta.*

Till Direktören Axel Sundström försäljer jag härigenom ³/₄ mantal N:o 2 Hofdesta i S:t Ilians socken i det skick egendomen nu befinnes med alla lefvande och döda yttre inventarier, inneliggande foder och spannmål samt bergad och oinbergard gröda, med undantag för svin, höns och gäss, på följande villkor.

1:o) Tillträdet sker den 1 oktober 1913.

2:o) Köpeskillingen utgör femtiofem tusen (55,000) kronor, däraf 50,000 kronor för fastigheten och 5,000 kronor för inventarierna, hvilken köpeskilling gäldas sålunda:

Kontant vid kontraktets underskrifvande	5,000: —
Å tillträdesdagen återstoden	50,000: —
Kronor	55,000: —

3:o) Säljaren förbinder sig att utan ersättning sköta och bruka egendomen för köparens räkning till tillträdet och bestrida därmed förenade kostnader, mot det att säljaren äger uppbära och behålla inkomsten af mjölkproduktionen under samma tid.

4:o) Säljaren förbehåller sig att kostnadsfritt kvarbo i stora byggnaden till den 1 maj 1914.

5:o) Utskylder och onera för egendomen betalas i hvad de belöpa å tiden efter tillträdet af köparen.

6:o) Vid tillträdet aflämnar säljaren till köparen köpebref, fångeshandlingar och gravationsbevis samt kartor och arealbeskrifning öfver egendomen.

7:o) Stämpel till köpehandlingarne och öfriga lagfartskostnader betalas af köparen ensam.

Förestående i två exemplar upprättade köpekontrakt godkännes å ömse sidor.

Västerås den 14 augusti 1913.

A. Haage.
Säljare.

Axel Sundström.
Köpare.

På en gång närvarande köpevittnen:

Theofil Öberg. *H. Borgström.*

Den ofvan i punkt 2:o) bestämda handpenningen femtusen (5,000) kronor kvitteras.

Västerås som ofvan.

A. Haage.

Bevittnas:

Theofil Öberg. *H. Borgström.*

N:o 96.

Drätselkammarens förslag ang. försäljning af Cronstrandska villan.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 29 sistlidne maj bemyndigat Drätselkammaren att på sätt, Drätselkammaren funne lämpligt, försälja vissa stadens fastigheter, däribland den s. k. Cronstrandska villan med lämpligt tomtutrymme, har efter infordrande af anbud å berörda fastigheter anbud å Cronstrandska villan ingifvits af Bankdirektören Axel Sundström, slutande å 30,000 kronor. Anbudet är emellertid afgifvet och för anbudsgifvaren bindande endast under den förutsättning att till villan lägges det tomtområde, som å bifogade af stadsingeniören i augusti 1913 upprättade karta öfver Mariaberget utmärkts med röda gränser, innehållande nämnda område i areal 1,755 kvm. Tomtområdet sålunda bestämdt öfverskjuter emellertid i norr och väster med sammanlagdt 505 kvm. de gränslinier, som enligt den nyantagna stadsplanen fastställts för kvarteret Neta, af hvilket villatomten utgör en del. Däremot kan för närvarande icke i försäljningen ingå ett område af samma kvarter, som vid den slutliga tomtregleringen rätteligen bör tilläggas tomten, och bilda densammas östra del, och som för närvarande till en del utgör staden tillhörig väg och till återstående del mark, tillhörande hushållningssällskapet. Under förutsättning att den nyantagna stadsplanen blir af Kungl. Maj:t fastställd i hvad den berör detta område, som i areal innehåller 168 kvm., har köparen emellertid förklarat sig villig att för skäligt markpris inköpa detsamma.

Ifrågavarande af Sundström ingifna anbud har af Drätselkammaren antagits.

Då Drätselkammaren anser att den i norr och väster påyrkade utvidgningen af tomten är af behofvet påkallad för att bereda plats för nödiga uthus och ekonomibyggnader till villan, hemställer Drätselkammaren, att Stadsfullmäktige måtte besluta sådan ändring i den nyantagna stadsplanen, att kvarteret Netas gränslinier emot Mariaberget och Gustafsgatan vid kvarterets sydvästra del bestämmes i enlighet med hvad bilagda karta utvisar.

Västerås den 11 september 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

N:o 97.

Drätselkammarens förslag ang. försäljning af tomten N:o 70 b västra kvarteret.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I anledning af bilagda framställning från Stadsarkitekten Erik Hahr med begäran att af Västerås stad för en erbjuden köpeskilling af 21,000 kronor få återköpa

gården, omfattande södra delen af tomten N:o 70 b Västerås stads västra kvarter, hvilken fastighet på grund af staden tillkommande lösningsrätt, staden enligt köpekontrakt den 17 juli 1907 för ofvannämnda summa inlöst af Arkitekten Hahr, får Drätselkammaren, som icke anser det vara antagligt att de genom den nyantagna stadsplanen bestämda gränserna för byggnadskvarteret Neta blifva af Kungl. Maj:t ändrade, i den del de beröra ifrågavarande tomt, hvilken för öfrigt icke är för regleringsändamål vidare för staden erforderlig, hemställa,

N:o 97 *ang. försäljning af tomten N:o 70 b västra kv.*

att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Drätselkammaren att för det af Hahr föreslagna priset, med tillägg af stadens kostnader för fastighetens förvärfvande, till honom försälja gården, omfattande södra delen af tomten N:o 70 b i västra kvarteret, inom de gränser, som enligt den nyantagna stadsplanen bestämts för byggnadskvarteret Neta med skyldighet på köparen att, därest ändringar i tomtgränsen skulle ske vid fastställandet af nya stadsplanen af Kungl. Maj:t eller sådan ändring beslutas af Stadsfullmäktige, inköpa eller afstå tomten därigenom tillagd eller afskild mark för ett pris af 5 kronor pr kvm.

Västerås den 11 september 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

Till Drätselkammaren i Västerås.

Undertecknad får härmed anhålla, att af staden få återköpa gården N:o 70 b västra kvarteret, och erbjuder jag mig att för fastigheten betala samma belopp staden till mig erlagt, då staden inlöste fastigheten af mig.

Västerås den 20 augusti 1913.

Erik Hahr.

N:o 98.

Drätselkammarens förslag angående försäljning af tomter vid Vargbolund.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Som framgår af Stadsfullmäktiges handlingar för innevarande dag N:o 87, har Drätselkammaren efter granskning i hufvudsak tillstyrkt det förslag, som af den af Stadsfullmäktige tillsatta s. k. Bostadsbristkommittén framlagts angående de åtgärder, som från stadens sida kunna anses erforderliga och lämpliga till

N:o 98 *ang. försäljning af tomter vid Vargbolund.*

afhjälpande och förekommande här i staden af brist på mindre bostadslägenheter. Kommittén har i sin motivering framhållit önskvärdheten af att närmare angifna staden tillhöriga områden upplåtes till egnahemsbebyggare.

Kommittén har därvid haft sin uppmärksamhet riktad på ett område mellan tuberkulossjukhusets område och lägenheten Vargbolund, såsom varande synnerligen lämpligt för nämnda ändamål, af den orsak att detsamma utan synnerliga kostnader och olägenheter i öfrigt kunde förses med vatten- och afloppsledningar, stående i förbindelse med tuberkulossjukhusledningarne, hvilket område därför i första hand borde upplåtas till byggnadsplatser.

På grund af de anmärkningar, som emellertid Bostadsbristkommittén framställt emot ett af Stadsingeniören Smitt upprättadt förslag till stadsplan och tomtindelning för ifrågavarande område, har Drätselkammaren låtit omarbeta indelningsförslaget i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Bostadsbristkommittens anvisningar, på sätt bilagda karta utvisar.

Ifrågavarande område såsom utgörande del af stadens östra utmark är af donationsjordsnatur, hvarför nådigt tillstånd af Kungl. Maj:t erfordras för områdets upplåtande till egnahemsbebyggare.

Under hänvisning till Bostadsbristkommitténs utredning hemställer därför Drätselkammaren, *att* Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Drätselkammaren dels att ingå till Kungl. Maj:t med underdånig framställning därom, att staden måtte erhålla nådigt tillstånd att för afhjälpande af förefintlig bostadsbrist afhända sig ifrågavarande emellan tuberkulossjukhusets område och lägenheten Vargbolund å stadens östra utmark belägna markområde, dels ock, att i händelse af nådigt bifall till ifrågavarande framställning sedan försälja området till bebyggande i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det af stadsingeniören upprättade och bilagda förslag till stadsplan och tomtindelning af detsamma.

Västerås den 11 september 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

Utdrag af protokoll, hållet vid Bostadsbristkommitterades sammanträde den 14 april 1913.

§ 38.

Genom utdrag af sitt protokoll för den 12 augusti 1912 hade Drätselkammaren, sedan stadens byggnadschef till Drätselkammaren öfverlämnat ett skisseradt förslag till plan och tomtindelning för den del af Västerås stads mark, som är belägen mellan tuberkulossjukhusets område och lägenheten Vargbolund samt föreslagit, att Drätselkammaren måtte taga under öfvervägande, i hvad mån det kunde vara lämpligt att redan nu försälja tomter å området, hvilket på grund af

de genom detsamma framdragna vatten- och afloppsledningarna borde vara lätt realiserbart, anhållit om kommitterades yttrande öfver detta förslag. N:o 98 *ang. försäljning af tomter vid Vargbolund.*

Efter närmare tagen del af ifrågavarande förslag beslöt kommittén att emot det af byggnadschefen uppgjorda indelningsförslaget göra följande anmärkningar.

Sådan tomtindelning för sammanbyggda hus, som föreslagits för det i nordöstra hörnet af området utmärkta kvarteret, borde icke ske för någon del af området, utan hela området indelas i vanliga tomter. Tomterna borde i allmänhet göras mindre än enligt byggnadschefens förslag och endast undantagsvis upptaga större yta än 1,000 kvm. En tomtstorlek af 800 à 1,000 kvm. torde vara lämpligast. Tomterna blefve nämligen då lättare att afyttra och mera lämpliga för mindre egna hem. Skulle i något fall större tomt önskas, kunde två tomter sammanslås. De upptagna vägarna syntes vara onödigt breda och kunde utan olägenhet minskas med två meter.

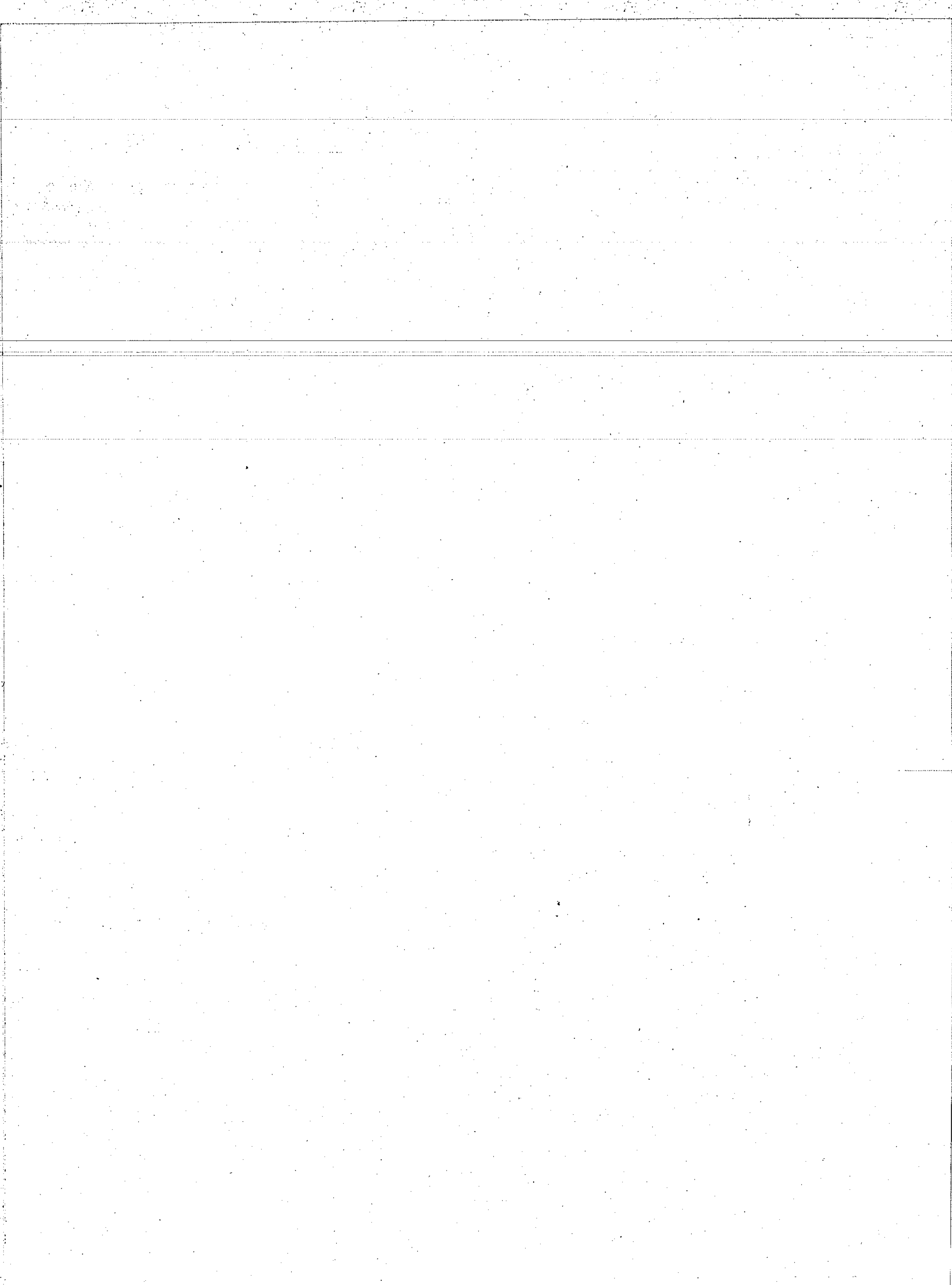
Hvad tomtförsäljningen inom området beträffade beslöto kommitterade uttala, att det på grund af sin lämplighet för bebyggande måste anses böra i första hand bland stadens områden upplåtas till byggnadsplatser, hvarför det vore önskvärdt, att planläggningen för området snarast möjligt blefve omarbetad.

Som ofvan.

In fidem:

Theofil Öberg.

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar.

1913 Den 30 Oktober. XVII

N:o 99.

Hamnstyrelsens förslag ang. ökadt antal ledamöter i Hamnstyrelsen.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Den 30 november 1911 väckte Herr E. Dürango motion, att Stadsfullmäktige ville besluta, att stadens Hamnstyrelse från och med ingången af år 1912 skulle bestå af fem ordinarie ledamöter, af hvilka två böra vara affärsmän.

Sagda motion behandlades den 1 december samma år af Beredningsutskottet, som hemställde:

att Stadsfullmäktige måtte för sin del besluta att § 3 i den af Konungens Befallningshafvande i länet den 17 juni 1875 fastställda Hamnordningen för Västerås stad måtte erhålla följande ändrade lydelse:

"Omförmälda styrelse utses af Stadsfullmäktige bland stadens röstberättigade män och består af fem ledamöter med tre suppleanter.

De ordinarie ledamöterna utses hvar och en för fem år i sänder, så att för hvarje år en är i tur att afgå.

Suppleanterna utser hvar och en för tre år i sänder likaledes i sådan ordning, att för hvarje år en är i tur att afgå.

Vid uppkommen ledighet under löpande mandat anställes fyllnadsval", samt

att Stadsfullmäktige ville äfven antaga följande öfvergångsbestämmelse:

"Den nya bestämmelsen tillämpas från och med kalenderåret näst efter det, under hvilket detsamma vunnit fastställelse, och iakttages första gången val af ordinarie ledamöter enligt denna bestämmelse förrättas, att af de tre ledamöter, som då skola utses, efter genom lottning bestämd ordning skola afgå, en efter 3 år och en efter 4 år."

Vid behandling af denna fråga den 19 december 1911 beslöto Stadsfullmäktige remittera ärendet till Hamnstyrelsen för yttrande äfvensom för förslag till de ändringar af stadens hamnordning i öfrigt, som till äfventyrs kunde anses lämpliga.

Då Styrelsen sedan legat så länge på denna fråga, nu nära två år, har det ej berott på obenägenhet att öka medlemsantalet i styrelsen, utan fastmer på en önskan att få omredigeringen af Hamnordningen så tidsenlig som möjligt. Härvid har styrelsen dock stött på stora svårigheter i det att det befunnits omöjligt att från annat håll få några bestämmelser som kunde utgöra mönster. Styrelsen är därför ej ännu färdig med sitt yttrande i frågan, men då vidare uppskof med frågan om medlemsantalets ökande möjligen kan innebära olägenhet, och då denna fråga kan afgöras utan samband med frågan om ny hamnordning, får styrelsen hemställa

N:o 99
Ang. ökadt antal ledamöter i Hamnstyrelsen.

att Stadsfullmäktige ville besluta i enlighet med Beredningsutskottets ofvanberörda förslag.

Västerås den 29 september 1913.

Å Hamnstyrelsens vägnar:

Wald. Grandinson.

N:o 100.

Drätselkammarens samt Vatten- och Gasverksstyrelsens förnyade yttranden angående tillstånd för Allm. Svenska Elektriska A.-B. att nedlägga vissa ledningar m. m. i stadens gator och vägar.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 28 sistlidne augusti beslutit till Vatten- och Gasverksstyrelsen samt Drätselkammaren återremittera frågan angående medgifvande för Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget att nedlägga en del ledningar m. m. i vissa af stadens gator och vägar, får Drätselkammaren, med öfverlämnande af Vatten- och Gasverksstyrelsens förnyade yttrande, för egen del i ärendet nu anföra följande:

Återremissen synes hufvudsakligen hafva föranledts af de invändningar, som vid frågans senaste behandling i Stadsfullmäktige framställdes mot Drätselkammarens förslag att belägga det sökta tillståndet med viss årlig afgift, afseende ersättning för det intrång i staden tillhöriga trafikleder, som rättighetens utöfvande komme att innebära. Då Drätselkammaren föreslog en sådan afgift, framstod densammas berättigande för Drätselkammaren som en så naturlig sak, att Drätselkammaren icke ansåg sig ens behöfva gifva förslaget härutinnan någon särskild motivering; och tog Drätselkammaren alldeles för afgjordt, att detta äfven skulle inses af bolaget, och att bolaget därför och då det föreslagna afgiftsbeloppet, satt i relation till bolagets fördel af tillståndets beviljande, otvifvelaktigt måste anses mycket lågt, icke skulle hafva något att anmärka mot Drätselkammarens ifrågavarande förslag. Det framgick emellertid under öfverläggningen vid frågans senaste behandling hos Stadsfullmäktige, att bolaget icke räknat med en dylik afgift och icke ansåg rimligt, att en sådan pålades bolaget i förevarande fall. Det gjordes visserligen ingen invändning mot det berättigade i, att staden öfver hufvud betingade sig ersättning för det intrång, som förorsakades af andras ledningar i stadens trafikleder, men anfördes, att sökanden i det nu afsedda fallet borde vara fri från utgifvandet af sådan ersättning, hvarvid såsom skäl härförframhölls, dels att de elektriska ledningarne, hvilka skulle utgå från statensblifvande transformatorstation, delvis komme att nedläggas i samma graf, som stadens egna ledningar från samma transformatorstation, dels att sökandebolaget och staden gemensamt underhandlat med Kungl. Vattenfallssty-

N:o 100

Ang. tillstånd för Allm. Sv. El. A.-B. att nedlägga vissa ledningar m. m. i stadens gator o. vägar.

relsen om erhållande af den elektriska kraft, som skulle öfverföras genom berörda ledningar, och staden därvid såsom den mindre afnämaren haft fördel af de gemensamma underhandlingarne, dels att bolaget till en mycket afsevärd del direkt och indirekt tillförde staden skatter och andra inkomster, dels att någon afgift ej upptogs af staden för bolagets nuvarande kraftledningar ofvan jord öfver stadens mark, och dels slutligen, att staden icke förut betingat sig ersättning i nämnvärd mån för upplåten rätt att nedlägga ledningar i stadens gator.

Vatten- och Gasverksstyrelsen har i sitt senaste utlåtande lämnat utredning i fråga om gemensam sträckning för stadens och bolagets ledningar och instämmer Drätselkammaren i styrelsens uttalande, att gräfnings- och igenfyllningskostnaderna, i den mån gemensam graf kan användas, skola fördelas mellan staden och bolaget, detta dock förutsett att arbetet utföres samtidigt för stadens och bolagets räkning. Detta förhållande — att gemensam graf delvis kan användas — synes dock ej böra inverka på frågan om afgift för tillståndets begagnande, då bolagets ledningar kunna behöfva tillses och däraf föranledas uppbrytning och afstängning af trafiklederna utan att sådan åtgärd erfordras för stadens ledningars vidkommande.

Enligt Drätselkammarens uppfattning har gemensamheten mellan staden och bolaget vid underhandlingarne med Kungl. Vattenfallsstyrelsen varit till fördel icke mindre för bolaget än för staden, hvarför bolaget i detta förhållande icke skäligen synes kunna grunda något anspråk på eftergifter från stadens sida i andra hänseenden, hvarjämte må erinras därom, att det sökta tillståndet utom de elektriska ledningarne afser ledningar för telefon och rörpost samt en tunnelbyggnad.

Det är visserligen odisputabelt, att bolaget med dess omfattande verksamhet såväl direkt som indirekt tillför stadskassan stora inkomster och äfven bidrager till att skapa ökad välmåga för en del af stadens invånare, men detta är ett förhållande, som har sin grund i lag och förordning och för öfrigt ligger i sakens natur, hvartill kommer, att bolagets verksamhet, särskildt med hänsyn till den stora mängd stadsmedlemmar med små skattebidrag, som denna verksamhet tillför staden, i afsevärd grad bidrager till att skapa oproportionerligt stora utgifter för stadskassan.

Det är sant, att staden icke betingat sig någon ersättning för intrång, som föranledes af bolagets nuvarande luftledningar öfver stadens mark, men det förhållandet att staden icke förut och i ett fall, då det var fråga om ett mindre betydande intrång, tillvaratagit sin rätt, torde svårligen kunna anföras såsom bärande skäl för att staden äfven framdeles skall drifva samma politik. Tvärtom synes det nödvändigt, att staden numera, då en af dess största inkomstkällor är ställd på afskrifning, utnyttjar alla sina inkomstkällor, äfven de små.

Hvad nu senast sagts vill Drätselkammaren äfven åberopa i fråga om den anförda omständigheten, att staden förut upplåtit sina gator för ledningars nedläggande utan att betinga sig någon nämnvärd ersättning för det däraf förorsakade intrånget. Detta har varit fallet med Kungl. Telegrafstyrelsen, som erhållit tillstånd att nedlägga telefonkablar i stadens gator. Den enda ersättning staden för denna upplåtelse betingat sig — utöfver kostnaden för gatornas iståndsättande och ersättning för uppkommande skador å stadens egendom — är att staden erhållit befrielse från inträdesafgift för alla af staden abonnerade telefoner.

N:o 100

Ang. tillstånd för Allm. Sv. El. A.-B. att nedlägga vissa ledningar m.m. i stadens gator o. vägar.

Af det ofvan anförda torde framgå, att Drätselkammaren icke anser sig kunna frångå sin förut uttalade uppfattning, att ett beviljande af det begärda tillståndet bör förbindas med en viss årlig afgift till staden för det intrång, tillståndets utöfvande förorsakar.

Hvad storleken af denna afgift och grunden för densammas beräknande beträffar, må det erkännas, att olika uppfattningar lätt kunna göra sig gällande. Emellertid har Drätselkammaren härutinnan och äfven beträffande de villkor i öfrigt, som vid tillståndets meddelande böra uppställas, erhållit en god vägledning från Norrköpings stad, där flere koncessioner, afseende nedläggande af elektriska ledningar i stadens gator, af Stadsfullmäktige beviljats och åtminstone på senare tiden därvid alltid belagts med viss årlig afgift utöfver ersättning för kostnad och skada. I Norrköping meddelas sådana tillstånd för 20 år och erlägges i årlig afgift för tillståndets begagnande 20 öre för hvarje längdmeter graf. Drätselkammaren har funnit detta sätt för afgiftens bestämmande mycket lämpligt äfven här i Västerås och framförallt beträffande det nu förevarande fallet, då det är mycket sannolikt, att alla de ifrågasatta ledningarne icke på en gång komma att utläggas, och då, om så blir händelsen, afgiften gifvetvis ej bör utgå annat än i mån af rättighetens utöfvande. Den för Norrköping gällande afgiften af 20 öre pr längdmeter graf synes äfven vara lämplig för Västerås, såvidt afses gator inom stadsplanen. Däremot torde, då fråga är om ledningars nedläggande i trafikleder utom stadsplanen, en lägre afgift böra bestämmas, och vill Drätselkammaren härutinnan föreslå 10 öre pr längdmeter graf.

Beträffande villkoren i öfrigt har Drätselkammaren i princip ingen anmärkning att framställa mot det af Vatten- och Gasverksstyrelsen senast formulerade förslaget. Drätselkammaren har dock funnit, att dessa villkor borde blifva tydligare genom deras uppställande i särskilda punkter, och har Drätselkammaren därjämte ansett sig böra med ledning af de i Norrköping antagna föreskrifterna tillfoga några förtydligande bestämmelser, hvilka icke afse några nyheter i princip utöfver Vatten- och Gasverksstyrelsens förslag, utan väl öfverensstämma med den mening, som ligger till grund för detsamma.

Då det möjligen af någon skulle kunna anses onödigt att förbinda det ifrågasatta tillståndet med så många och så detaljerade bestämmelser, som här föreslås, anser sig Drätselkammaren böra erinra därom, att tillståndet skall gifvas för den långa tiden af 40 år, och att det är omöjligt att nu förutsäga, att det nuvarande på det hela taget mycket goda samförståndet mellan stadens myndigheter och bolagets ledande personer under hela denna tid skall äga bestånd.

Hvad här förut anförts gäller endast de tilltänkta ledningarne för elektrisk arbetsöfverföring, för telefon och för rörpost.

Framställningen afser emellertid äfven tillstånd att bygga en tunnel under Karlsgatan mellan tomten n:o 3 i kvateret Nore, där bolaget har planer på att i en tilltänkt nybyggnad förlägga sina kontorslokaler, och kvarteret Mimer, där bolagets hufvudverkstäder äro förlagda. Ehuru Drätselkammaren icke vill motsätta sig en dylik anordning, om densamma befinnes vara för bolagets verksamhet nödvändig eller önskvärd och densamma låter sig utföra, utan att stadens berättigade och behöriga intressen i afseende å gatans begagnande för trafikbehof och för ledningars nedläggande behöfva uppgifvas, anser sig Drätselkammaren icke för närvarande böra tillstyrka, att tillstånd till tunnelns utförande lämnas. Nu ifrågavarande byggnad synes ej stå i något som hälst direkt

sammanhang med eller vara beroende af de ledningar, hvarå koncession begäres, hvarför de båda koncessionerna torde väl kunna och lämpligen böra behandlas hvar för sig och oberoende af hvarandra. Tunnelbyggnaden, hvars realiserande för öfrigt, enligt hvad Drätselkammaren erfarit, långt ifrån står för dörren, är ett så allvarligt ingrepp i stadens förfoganderätt öfver gatan och gatumarken, att ett beslut om tillstånd till tunnelbyggnadens utförande enligt Drätselkammarens förmenande bör föregås af en fullständigare utredning om behofvet för bolaget af densamma och om sättet för densammas utförande, än som nu föreligger, samt en grundlig utredning rörande möjligheten och lämpligheten från stadens sida, med hänsyn till stadens gatuläggnings- och ledningsarbeten samt förfogandet äfven i andra hänseenden öfver gatumarken, att lämna tillståndet till tunnelbyggnaden, en utredning, som i hvad på Vatten- och Gasverksstyrelsen ankommer icke alls nu föreligger och som Drätselkammaren för sitt eget vidkommande icke på frågans nuvarande ståndpunkt ansett nödigt förebringa. Drätselkammaren anser därför, att frågan i nu förevarande del bör kunna anstå, till dess de bolagets byggnadsplaner, som stå i samband med tunnelbyggnaden, tagit fastare form.

N:o 100
Ang. tillstånd för Allm. Sv. El. A.-B. att nedlägga vissa ledningar m. m. i stadens gator o. vägar.

På grund af det ofvan anförda får Drätselkammaren föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta:

att meddela Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget tillstånd att nedlägga och under en tid af fyrtio år, räknadt från den 1 januari 1914, bibehålla dels jordkablar för elektrisk kraftöfverföring, dels jordkablar för bolagets privata telefonnät och dels ledningar för s. k. rörpost i följande sträckningar:

a) från Kungl. Vattenfallsstyrelsens planerade transformatorstation vid Viksäng att nedläggas i Viksängsvägen och Pilgatan till lägenheten Bäckbo eller annan plats inom bolaget tillhöriga industriområdet Emaus,

b) från nyssberörda plats i Östra Ringvägen och Bergslagsvägen (Kopparbergsvägens fortsättning utom stadsplanen) till ett bolaget tillhörigt område norr om Korsängsgatan och öster om Bergslagsvägen,

c) från ofvan i punkt a) omförmälda plats inom industriområdet Emaus i Stora gatan eller alternativt i Stora gatan, Kungsängsgatan och Södra Esplanaden till industrikvarteret Mimer, samt

d) från korsningen af Stora gatan och Kungsängsgatan i Kungsängsgatan, Södra Esplanaden, Lillåns västra strand och Östra Järnvägsgatan till bolagets nuvarande mekaniska verkstadsafdelning inom kvarteret Sigurd,

N:o 100
Ang. tillstånd för Allm. Sv. El. A.-B. att nedlägga vissa ledningar m. m. i stadens gator o. vägar.

under villkor att utöfver gällande lagbestämmelser följande föreskrifter skola för tillståndet gälla:

1:o) *att* så vidt ske kan samtliga bolagets ifrågavarande ledningar skola nedläggas samtidigt på samma sträcka och där gemensam graf för stadens ledningar och bolagets ledningar kommer till användning samtidigt med stadens ledningar;

2:o) *att* ledningsgrafvarnes upptagande, där gemensam graf för stadens och bolagets ledningar samtidigt upptages, sker genom stadens försorg med proportionerlig fördelning af kostnaderna mellan staden och bolaget, men där sådan gemensam graf ej förekommer, utföres af bolaget enligt de föreskrifter med afseende å grafvarnes läge och djup samt sättet för arbetets utförande, som efter af bolaget i god tid före arbetets påbörjande gjord anmälan af Magistraten efter Vatten- och Gasverksstyrelsens samt Drätselkammarens hörande meddelas;

3:o) *att* grafvarnes igenfyllande samt återställande af väg- eller gatubeläggning efter lednings nedläggande eller å ledning verkställd reparation skall verkställas genom stadens försorg på bolagets bekostnad, dock att, där sådant arbete sker för stadens och bolagets gemensamma räkning, kostnaden skall proportionsvis fördelas mellan staden och bolaget;

4:o) *att* arbetet med lednings nedläggande skall bedrifvas utan afbrott med största möjliga skyndsamhet och så, att allmän trafik så litet som möjligt däraf störes;

5:o) *att* bolaget är ersättningsskyldigt för all af anläggningarne medelbart eller omedelbart sig härledande kostnad eller skada;

6:o) *att* bolaget är skyldigt att på egen bekostnad vidtaga de ändringar i ledningarnes sträckning eller de ändrings- och ombyggnadsarbeten i öfrigt å ledningarne, som af stadens Vatten- och Gasverksstyrelse eller andra vederbörande myndigheter i följd af stadsplaneändring, annan reglering eller åtgärd med stadens egna ledningar eller annat stadens ändamål påfordras, vid äfventyr, att om sådant arbete icke efter tillsägelse af bolaget verkställes, detsamma kommer att utföras genom stadens försorg på bolagets bekostnad;

N:o 100
Ang. tillstånd för Allm. Sv. El. A.-B. att nedlägga vissa ledningar m. m. i stadens gator o. vägar.

7:o) *att* den medgifna rättigheten icke må utgöra hinder för förändring af läget af väg eller gata eller allmän plats, hvari ledningarna framgå, eller för uppbrytning, afstängning eller annan åtgärd för trafikleds omläggning, nyläggning eller reparation, eller för nedläggning, reparation eller ändring af stadens vatten-, aflopps-, gas- eller elektriska ledningar eller för hvilket annat som hälst stadens ändamål, samt att af nyssnämnda ledningar härrörande skada å eller hinder i begagnande af bolagets ledningar ej må för staden medföra någon som hälst kostnad eller ersättningsskyldighet;

8:o) *att* det åligger sökanden att till stadens Vatten- och Gasverksstyrelse aflämna kartor i storleken 1:200, utvisande de särskilda ledningarnas förläggning;

9:o) *att* såsom godtgörelse för intrång och de olägenheter som för staden kunna uppkomma i följd af tillståndets begagnande, skall af bolaget årligen till stadens kassa erläggas en afgift för hvarje längdmeter af bolaget begagnad ledningsgraf i staden tillhörig mark af 20 öre inom den för hvarje tid gällande stadsplanen och 10 öre utom stadens planlagda område;

10:o) *att* de i stadens mark nedlagda ledningarne skola öfvergå i stadens ägo, för den händelse de framdeles ej komma att användas för bolagets behof, samt

11:o) *att* därest bolaget ej ställer sig till efterrättelse ofvan lämnade föreskrifter, staden förbehåller sig rätt att omedelbart återkalla det gifna tillståndet, i hvilket fall det åligger sökanden att, om staden så påfordrar, genast borttaga ledningarne, vid äfventyr att staden på bolagets bekostnad själf verkställer det härför erforderliga arbetet;

men att icke för närvarande lämna bolaget tillstånd att utföra den ifrågasatta tunnelbyggnaden under Karlsgatan.

Västerås den 9 oktober 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 100

Ang. tillstånd för Allm. Sv. El. A.-B. att nedlägga vissa ledningar m.m. i stadens gator o. vägar.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I anledning af Stadsfullmäktiges förnyade remiss den 28 nästlidne augusti rörande af Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget begärdt tillstånd att i vissa af stadens gator få nedlägga jordkablar m. m. får Vatten- och Gasverks-styrelsen meddela följande:

Samarbete mellan staden och bolaget kan ske därigenom, att jordkablarna i vissa sträckningar, där så ske kan, läggas i gemensam graf, då kostnaden för gräfning gifvetvis fördelas mellan staden och bolaget. Kablarnas sträckning blir densamma mellan stadens transformatorstation och industrikvarteret Mimer samt, för det fall staden kommer att anlägga högspänningskablar till norra stadsdelarna, i Östra Ringvägen och delvis Bergslagsvägen. Genom berörda åtgärd uppstående besparingar kunna beräknas till omkring 600 kronor. Beträffande Stadsfullmäktiges begäran om klarare och noggrannare formulering af de för sökandebolaget uppställda villkoren, får Styrelsen föreslå följande formulering:

För de elektriska ledningarna stadgas, att dessa skola utföras och förläggas i enlighet med gällande författningar och i öfrigt de föreskrifter, som efter af bolaget i god tid före arbetets påbörjande gjord anmälan, af Magistraten efter Vatten- och Gasverksstyrelsens samt Drätselkammarens hörande meddelas, samt att bolaget skall vara skyldigt ej mindre att efter ledningarnas nedläggning och andra arbeten med desamma återställa respektive gator och vägar i samma skick, som före arbetets utförande, samt att i öfrigt gälda alla genom bolagets ifrågavarande åtgöranden samt ledningarnas begagnande och förekomst för staden blifvande kostnader utan äfven att framdeles på egen bekostnad vidtaga de ändrings- och ombyggnadsarbeten å sagda ledningar, som kunna af stadens myndigheter begäras.

Samma stadganden gälla beträffande den begärda tunneln, hvilken dessutom skall utföras vid och på sådan tid, att gatutrafiken i minsta möjliga mån störes.

I stadens mark lagda ledningar skola öfvergå i stadens ägo, för den händelse de framdeles ej komma att användas för bolagets behof.

Västerås den 11 september 1913.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

Martin Johnsson.

Gerh. Gustafson

N:o 101.

Drätselkammarens utlåtande ang. afsättande af plats för nytt gasverk.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 19 sistlidne juni, jämte det Stadsfullmäktige på framställning af Vatten- och Gasverksstyrelsen lämnat styrelsen anslag till vissa anordningar vid stadens nuvarande gasverk, för utlåtande till Drätselkammaren remitterat styrelsens i samma framställning väckta förslag, att Stadsfullmäktige måtte afsätta visst område för uppförande af ett framtida nytt gasverk, får Drätselkammaren, som besökt den af styrelsen föreslagna platsen och funnit densamma såväl till storlek som belägenhet lämplig för det afsedda ändamålet, med tillstyrkande af styrelsens förslag i förevarande del, hemställa, att Stadsfullmäktige måtte besluta

att såsom plats för ett framtida nytt gasverk med därtill hörande byggnader och anordningar afsätta ett område af Kungsängen om cirka 30,000 kvms areal, beläget sydväst om Viksängsvägen omedelbart efter densammas brytning från sydlig till sydostlig riktning och liggande mellan sagda väg och sjön samt utmärkt å en vid Vatten- och Gasverksstyrelsens framställning fogad karta.

Västerås den 9 oktober 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 102.

Drätselkammarens förslag ang. anslag till påbörjande af ny folkskolebyggnad.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I en annan framställning till Stadsfullmäktige denna dag hemställer Drätselkammaren om bemyndigande att hos Kungl. Maj:t söka tillstånd att försälja återstoden af de till 1910 års obligationslån hörande obligationerna. Sådant till-

N:o 103

Ang. anslag till påbörjande af ny folkskolebygnad.

stånd meddelas emellertid ej, utan att Stadsfullmäktige fattat behöriga beslut om anslag af lånemedel, uppgående till sammanlagdt så stort belopp, som motsvarar beloppet af de obligationer, som skola försäljas. 1910 års obligationslån omfattar ett belopp af 3,000,000 kronor. Vid meddelandet af tillstånd till lånets upptagande medgaf Kungl. Maj:t, att af lånet finge försäljas obligationer till ett belopp af 1,214,000 kronor och under år 1912 medgafs staden rätt att af ifrågavarande lån ytterligare försälja obligationer till ett belopp af 791,000 kronor. Genom särskilda beslut hafva Stadsfullmäktige därutöfver beslutat utgifter, afsedda att bestridas genom lånemedel uppgående till ett sammanlagdt belopp af 643,770 kronor. Härtill kommer, att vid utlottningarne för lånets amortering under åren 1911—1913 utfallit en del obligationer, hvilka icke blifvit försålda och som därför måst makuleras. Summan af på detta sätt makulerade obligationer utgör 60,000 kronor.

Af föreståendе redogörelse framgår, att af hela obligationslånet blifvit disponeradt ett sammanlagdt belopp af 2,708,770 kronor och att till försäljning för bestridande af framtida utgifter därefter skulle återstå endast obligationer till 291,230 kronor.

Då det emellertid synes lämpligast, att staden nu på en gång erhåller tillstånd att försälja hela det återstående obligationsbeloppet och då Stadsfullmäktige så godt som redan bundit sig vid en utgift, som säkerligen kommer att uppgå till afsevärdt högre belopp än förenämnda summa 291,230 kronor, och som gifvetvis måste gäldas med lånemedel, nämligen för den afsedda nya folkskolebyggnaden, får Drätselkammaren härmed föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta

att till påbörjande af en ny folkskolebyggnad i stadens östra del å staden tillhörigt område af Myggbo och Malmabergs ägor i enlighet med det närmare förslag, som sedermera kan blifva af Stadsfullmäktige godkändt, af lånemedel anslå ett belopp af 291,230 kronor.

Västerås den 9 oktober 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 103.

Drätselkammarens förslag ang. försäljning af återstående obligationer af 1910 års lån.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Genom nådigt bref den 20 november 1909 medgafs staden rätt att mot tryckta eller graverade obligationer upplägga ett lån å 3,000,000 kronor att åter-

N:o 103

Ang. försäljning af återstående obligationer af 1910 års lån.

betalas inom en tid af högst 40 år från det någon del af de till lånet hörande obligationerna blifvit afyttrad, samt att af detta lån afyttra obligationer till ett belopp af 1,214,000 kronor till bestridande af vissa beslutade, i Kungl. brefvet omförmälda utgifter. Af detta obligationslån, som utgafs år 1910 och som därför benämnes 1910 års obligationslån, har staden genom Kungl. bref den 23 augusti 1912 medgifvits rätt att ytterligare försälja obligationer till ett belopp af 791,000 kronoı till bestridande af sedermera beslutade, i sistberörda nådiga bref omförmälda utgifter. På sätt Drätselkammaren i en annan framställning till Stadsfullmäktige denna dag omförmält, hafva vid utlottningarne för lånets amortering under åren 1911—1913 utfallit obligationer till ett belopp af 60,000 kronor, hvilka ej blifvit försålda och som därför måst makuleras. Till försäljning återstå nu af 1910 års lån obligationer för 935,000 kronor. Sistnämnda summa motsvarar summan af i närlagda förteckning upptagna af Stadsfullmäktige beslutade lånemedelsanslag, för hvilkas bestridande försäljning af obligationer ännu icke medgifvits, däri inbegripet ett af Drätselkammaren samtidigt härmed föreslaget anslag till påbörjande af ny folkskolebyggnad i stadsområdets östra del å 291,230 kronor; och har Drätselkammaren därför nu ansett sig böra framlägga förslag om försäljning af återstående obligationer af 1910 års lån.

I samband härmed får Drätselkammaren erinra därom, att Stadsfullmäktige den 29 december 1910 till uppmuddring af Svartån nedom järnvägsbron och utförande af strandskoning å åns västra sida anslagit 27,000 kronor att utgå af eventuelt blifvande besparingar å det under år 1907 beviljade anslaget till hamnens utvidgning (229,000 kronor) och i den mån dessa besparingar ej försloge, af till nyes upplånade medel, samt anmäla, att öfverskottet å hamnbyggnadsanslaget fullt räckt till att bestrida ifrågavarande uppmuddrings- och strandskoningsarbete.

På grund af det här ofvan anförda får Drätselkammaren, under förutsättning af bifall till Drätselkammarens förslag om anslag till påbörjande af ny folkskolebyggnad, hemställa, att Stadsfullmäktige måtte besluta

att bemyndiga Drätselkammaren att hos Kungl. Maj:t göra underdånig framställning om rätt för Drätselkammaren att af det enligt medgifvande i Kungl. Maj:ts nådiga bref den 20 november 1909 år 1910 upplagda obligationslånet å 3,000,000 kronor till täckande af de i närlagda förteckning upptagna af Stadsfullmäktige beslutade utgifter försälja återstående obligationer, uppgående till ett belopp af 935,000 kronor.

Västerås den 9 oktober 1913.

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 103

Ang. försäljning af återstående obligationer af 1910 års lån.

Förteckning

öfver af Stadsfullmäktige i Västerås beviljade lånemedelsanslag för hvilkas täckande försäljning af obligationer ännu ej medgifvits.

1911.	Dec.	19.	Påbörjande af anläggning för ordnande af Strandvägen och invid liggande strandområde	20,000: —
1912.	Aug.	29.	Uppförande af en ny annexbyggnad för Västerås högre allm. läroverk	150,000: —
1912.	Aug.	29.	Uppförande af en körbro öfver Svartån vid Biskopsgatan	25,000: —
1912.	Aug.	29.	Inköp af ett område af lägenheten Andersberg för gatureglering	3,000: —
1912.	Aug.	29.	Gäldande af en del af köpeskillingen för lägenheten Fridsborg	10,000: —
1912. 1913. 1913.	Okt. Maj Juni	31. 29. 19.	Tecknande af aktier i Västerås teateraktiebolag	55,000: —
1912.	Dec.	18.	Teckning af preferensaktier i Sala—Gysinge—Gefle Nya järnvägsaktiebolag	16,600: —
1912.	Dec.	18.	Omläggning af Västgötegatan mellan Slottsgatan och Hållgatan samt Gåsmyregatan från förutvarande tuktade stenstättningen till Domkyrkoespladens norra gren	19,770: —
1912.	Dec.	18.	Anskaffning af mätare och inventarier för aflopps-, vatten-, gas- och elektriska ledningar, anläggning af serviser och aflopp samt anläggning af ledningar	39,800: —
1913.	Febr.	27.	Upptagande af en ny sugbrunn vid vattenledningsverket vid Hesslö	17,700: —
1913.	April	24.	Anläggande af en kommunal svingård	100,000: —
1913.	Maj	29.	Utsträckning af stadens ledningar till Byggnadsområdet Blåsbo	5,000: —
1913.	Juni	19.	Nyanskaffningar och förbättringar vid gasverket	28,000: —
1913.	Aug.	28.	Utläggande af en större afloppsledning samt en del vatten-, gas- och elektriska ledningar väster om stadsplanen	76,600: —
1913.	Aug.	28.	Utsträckning af stadens ledningar till Nya Aktiebolaget Svenska Metallverkens bostadsområde vid Emaus	15,300: —
1913.	Sept.	25.	Inköp af 3/4 mantal N:o 2 Hofdesta i S:t Ilians socken med inventarier	55,000: —
1913.	Sept.	25.	Inköp af lägenheten Åshagen N:o 1, afsöndrad från 1/2 mantal Hofdesta N:o 4 i S:t Ilians socken	7,000: —
1913.	Okt.	30.	Påbörjande af ny folkskolebyggnad	291,230: —
			Summa kronor	935,000: —

N:o 104.

Drätselkammarens och Beredningsutskottets förnyade utlåtanden ang. åtgärder till förkommande af bostadsbrist.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 25 nästlidne September beslutat att till Drätselkammaren och Beredningsutskottet återremittera frågan om vidtagande från stadens sida af åtgärder till afhjälpande och förekommande här i staden af brist på mindre bostadslägenheter, därvid Drätselkammaren och Beredningsutskottet särskildt skulle taga under öfvervägande ett af vice Häradshöfdingen G. Enhörning vid frågans behandling i Stadsfullmäktige nämnda dag framställdt förslag, att Stadsfullmäktige måtte uppdraga åt en kommitté af tre personer dels att utarbeta förslag till stadgar och bestämmelser samt vidtaga öfriga förberedande åtgärder för organisation af en bostadsförening, som hade till ändamål att med ekonomiskt stöd af staden för tillgodoseende af föreningsmedlemmarnes behof af tjänliga bostäder å kvarteret Ivar eller annan lämplig tomt uppföra större arbetarebostadskomplex, och dels, under förutsättning att tillräckligt antal föreningsmedlemmar under behörigen bindande former komme att anmäla sig, att underställa sitt förslag i ofvannämnda hänseende Stadsfullmäktiges pröfning och afgörande äfvensom att förelägga Stadsfullmäktige förslag till företagets finansiering; samt att Stadsfullmäktige måtte åt samma kommitté därjämte lämna i uppdrag att verkställa utredning och för Stadsfullmäktige framlägga förslag om planmässigt upplåtande af egnahemsområden hälst å staden tillhörig mark samt om understödjande af byggnadsverksamheten å dessa områden genom förmedlande af billiga egnahemslån eller på annat liknande sätt, får Drätselkammaren härmed för sin del till alla delar tillstyrka bifall till ofvanberörda af Herr Enhörning framställda förslag.

Västerås den 9 oktober 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 25 nästlidne September beslutit till Drätselkammaren och Beredningsutskottet återremittera frågan om vidtagande från stadens sida af åtgärder till afhjälpande och förekommande här i staden af brist på mindre bostadslägenheter, därvid Drätselkammaren och Beredningsutskottet skulle hafva att taga under särskildt öfvervägande ett af vice Häradshöfdingen G. Enhörning vid frågans behandling i Stadsfullmäktige framställdt, i Stadsfull-

N:o 104
Ang. åtgärder till förekommande af bostadsbrist.

mäktiges protokoll närmare omförmäldt förslag till beslut, får Beredningsutskottet i likhet med Drätselkammaren tillstyrka bifall till Herr Enhörnings ifrågavarande förslag.

Till ledamöter i kommittén föreslår utskottet vice Häradshöfdingen G. Enhörning, Fabrikören A. Danielsson och Riksdagsmannen Viktor Larsson.

Västerås den 10 oktober 1913.

På Beredningsutskottets vägnar:

B. Fjellman.

Theofil Öberg.

N:o 105.

Drätselkammarens förslag ang. bytesaftal med Allm. Svenska Elektriska Aktiebolaget rörande vissa markområden.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I sammanhang med de underhandlingar, som föregingo den nu skedda uppgörelsen mellan staden och Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget rörande af bolaget innehafda donationsjordar, framställdes från bolagets sida anhållan om uppgörelse af en del öfriga för regleringsändamål eller i andra hänseenden önskvärda fastighetsöfverlåtelser och därmed sammanhängande uppgörelser. Efter fortsatta underhandlingar i dessa hänseenden har enighet nu uppnåtts mellan Drätselkammaren och bolaget, och får Drätselkammaren nu till Stadsfullmäktiges pröfning och afgörande framlägga resultatet af förhandlingarne.

Inom det s. k. Rigärdet hörande till egendomen Emaus, som äges dels af Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget och dels af Nya Aktiebolaget Svenska Metallverken, ligger ett staden tillhörigt område, kalladt stadskassörsåker, af hvilket en areal af c:a 1,960 kvm. faller inom Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolagets ägor. Denna del af stadskassörsåkern önskar bolaget förvärfva.

Vidare skulle bolaget förvärfva ett enligt äldre kartor staden tillhörigt triangelformigt område i Rigärdet, beläget invid och öster om Bergslagsvägen och innehållande i areal c:a 1,340 kvm.

Enligt uppgjordt förslag till planläggning af området norr om Korsängsgatan skulle Kopparbergsvägen förläggas något öster om nuvarande Bergslagsvägen och häraf skulle en del markregleringar blifva en följd. Staden skulle sålunda behöfva förvärfva af Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget, utöfver den hälft af gatumarken, som bolaget enligt uppgörelsen om donationsjordarne skall afstå utan ersättning, ett långsträckt område af Rigärdet om c:a 2,680 kvms. areal, hvaremot bolaget skulle förvärfva af staden ett kilformigt område af Prästgärdet med en areal af c:a 856 kvm.

Enligt Kungl. Brefvet den 21 september 1900 har till staden öfverlåtits bland annat 49,39 ar stadskomministerns förutvarande löningsjord i Kopparbergsvreten mot årlig afgäld i spanmål, motsvarande cirka 50 kronor i penningar.

Detta jordområde, om hvars belägenhet närmare utredning icke kunde åvägabringas, men som ligger någonstädes inom Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolagets arbetarebostadsområde (kvarteret Elektron), har hittills varit upplåtet till bolaget till nyttjande mot en årlig afgäld af 50 kronor, och skulle samma område nu öfverlåtas till bolaget med äganderätt.

N:o 105
Ang. bytesaftal med Allm. Sv. El. A.-B. rörande vissa markområden.

Vidare önskar bolaget, som för närvarande arrenderar den mark, som enligt 1902 års stadsplan utgör den s. k. Sigurdsgatan, hvilken gata genom den nya stadsplanen förlagts och skall ingå i det å ömse sidor därom belägna kvarteret Sigurd, förvärfva ifrågavarande gatumark, utgörande 843,6 kvm. Däremot behöfver staden af bolaget för erhållande af bättre utrymme å hamnplanen förvärfva en ytterligare 9 meter bred afskärning af kvarteret Sigurds sydöstra hörn med areal af 235 kvm., hvaremot en lika stor areal skulle tilläggas kvarteret vid dess östra sida emot hamnplanen.

I uppgörelsen skulle vidare ingå, att staden förvärfvar den bolaget tillhöriga tomten N:o 146 litt. D i södra kvarteret, belägen i vinkeln mellan Östra Järnvägsgatan och järnvägsspåret till gamla hamnen, utgörande 287 kvm.

Och slutligen har staden att af bolaget förvärfva den del af tomten N:o 89 i södra kvarteret, utgörande 172,3 kvm., som erfordras för Stora gatans för öfrigt nu genomförda vidgning vid bolagets nyuppförda stora fabriksbyggnad inom kvarteret Mimer. Vid beräkningen af ersättningen för detta markområde har fråndragits den ersättningsskyldighet, som åligger bolaget enligt stadsplanelagen för gatans vidgning, motsvarande en fjärdedel af markens värde.

Efter beräkning af skäliga markvärden för de områden, som afses i den nu ifrågavarande öfverenskommelsen, och de omständigheter i öfrigt, som böra inverka på priserna, har Drätselkammaren fordrat och bolaget förklarat sig gå in på, att uppgörelsen sker i form af ett bytesaftal därvid bolaget erlägger en kontant mellangift af 2,500 kronor.

Drätselkammaren får alltså hemställa, att Stadsfullmäktige måtte besluta

att bemyndiga Drätselkammaren att å stadens vägnar med Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget träffa bytesaftal af följande hufvudsakliga innehåll:

Staden öfverlåter till bolaget:

1:o) Den del af den s. k. Stadskassörsåkern i Rigärdet, som faller inom bolagets ägor, utgörande i areal cirka 1,960 kvm.,

2:o) Ett triangelformigt område af Rigärdet beläget invid och öster om Bergslagsvägen och innehållande cirka 1,340 kvm.,

3:o) Ett kilformigt område af Prästgärdet för reglering af Kopparbergsvägens fortsättning utom stadsplanen om cirka 856 kvm.,

4:o) Stadskomministerns förutvarande löningsjord i Kopparbergsvreten med en areal af 4,939 kvm.,

N:o 105
Ang. bytesaftal med Allm. Sv. El. A.-B. rörande vissa markområden.

5:o) Den mark, som enligt 1902 års stadsplan upptages af den s. k. Sigurdsgatan, utgörande 843,6 kvm., samt

6:o) Ett markområde om cirka 235 kvm. af hamnplanen att läggas till och ingå i kvarteret Sigurd vid dess östra sida.

Bolaget öfverlåter till staden:

1:o) Ett långsträckt område af Rigärdet innehållande cirka 2,680 kvm., för omläggning af Kopparbergsvägens fortsättning utanför stadsplanen att jämte den del af Kopparbergsvägen invid området, som bolaget i egenskap af markägare skall kostnadsfritt öfverlämna till staden, utläggas till nämnda väg samt ingå i tomt- och gatuområden väster om densamma,

2:o) Ett område om cirka 235 kvm. i kvarteret Sigurds sydöstra hörn att ingå i hamnplanen.

3:o) Tomten N:o 146 litt. D i Södra kvarteret, samt

4:o) Den del af tomten N:o 89 i södra kvarteret, som enligt gällande stadsplan ingår i Stora gatan, utgörande i areal 172,3 kvm.

Bolaget erlägger till staden en kontant mellangift af 2,500 kronor.

Genom detta aftal har bolaget fullgjort sin skyldighet att ersätta staden viss del af kostnaden för markförvärf för Stora gatans vidgning vid tomten N:o 89 södra kvarteret.

Västerås den 9 oktober 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

N:o 112.
Budgetförslag 1914. Kronouppbördskontoret

För att organisationen af arbetet vid kronouppbördsverket må kunna blifva fullt tillfredställande, tillåter jag mig därför föreslå, att en särskild mantalsskrifvare tillsättes, att en ordinarie kvinnlig bokhållare anställes samt att anslag lämnas till extra biträden.

Att jag föreslagit en särskild mantalsskrifvare är beroende därpå, att jag själf svårligen kan medhinna förrätta såväl mantalsskrifningarne som kronouppbördsstämmorna, då mantalsskrifningarne numera på grund af stadgarne i pensionslagen komma att kräfva betydligt längre tid än förut. Mantalsskrifningarne fordra af förrättningsmannen synnerligen noggrannhet, ordning och reda och äro säkert af sådan vikt, att de ej böra öfverlämnas åt extra biträde. I städerna Göteborg och Malmö finnes en mantalsskrifvare för ett innevånareantal af 12,000 till 15,000 personer, hvilket synes vara lämplig norm för mantalsskrifningsdistriktens storlek. Då i Västerås folkmängden nästa år uppgår till omkring 22,000 innevånare, torde tillsättandet tills vidare af en särskild mantalsskrifningsförrättare kunna anses lämpligt och efter det innevånareantalet uppgått till 30,000 ytterligare en o. s. v. På detta sätt skulle kronouppbördsverket utveckla sig i mån af stadens tillväxt och nöjaktigt fungera utan att någon större omreglering behöfde äga rum.

Mantalsskrifvaren skulle hafva till uppgift att under kronouppbördskassörens öfverinseende förrätta mantalsskrifningarne, komplettera mantalslängden, verkställa afskrift af densamma, upprätta de i pensionslagen anbefallda förteckningarne, lämna uppgifter angående värnpliktige samt i öfrigt biträda å kronouppbördskontoret med tillskrift af taxeringslängderna, kronouppbördsböcker, debitering och upprättande af erforderliga röstlängder och måhända äfven i någon mån biträda taxeringsnämndens ordförande med deras förberedande arbeten till taxeringen. Till bokhållarens åligganden skulle höra att å kronouppbördskontoret biträda förutom med ofvannämnda göromål, jämväl vid räkenskapernas afgifvande samt öfriga expeditionsgöromål. Denna arbetskraft torde dock ej, efter hvad som visat sig, vara tillräcklig isynnerhet vid tider då göromålen hopa sig såsom vid taxerings- och mantalslängdens upprättande och afskrifvande samt uppgörande af de i pensionslagen föreskrifna längder, hvarför jag jämväl äskat anslag till extra biträden.

Under förutsättning att denna min framställning kommer att vinna beaktande, får jag vördsamt föreslå följande lönestat för dessa tjänstebiträden.

Mantalsskrifvaren skulle erhålla 1,800 kronor med två ålderstillägg af 300 kronor, samt bokhållaren 1,200 kronor med två ålderstillägg af 150 kronor.

Till bestridande af de i mitt förslag omnämnda extra biträdens aflöning torde lämpligen böra utgå ett belopp af 1,000 kronor att under Magistratens kontroll utbetalas.

Med anledning af den högst väsentliga tillökning i arbete, som under de senare åren inträdt, och som under detta och nästa år ytterliggare stegras, samt med det ansvar, som hvilar på mig genom handhafvande af denna mångfald af arbeten och förrättningar, vågar jag tillika vördsamt hemställa, att Magistraten ville hos Stadsfullmäktige begära en löneförhöjning för mig från 2,000 kronor till 2,500 kronor med två ålderstillägg af 500 kronor samt efter det jag frånträdt min befattning som fattigvårdsstyrelsens kamrerare ytterligare en löneförhöjning af 500 kronor.

Med fästadt afseende vid hvad andra städer utgifva till kronouppbördskassören torde denna aflöning ej vara för högt beräknad.

ligt staten erfordras uttaxering af kronor 116,714: 45 att genom uttaxering fyllas. N:o 112.

Från badhusstyrelsen har inkommit bilagda protokollsutdrag, enligt hvilket inkomster och utgifter balansera å kronor 26,000: —, häri dock ej inberäknadt andel i ränta och amortering å obligationslån. *Budgetförslag 1913. Magistratens förslag.* Badhusstyrelsen.

I afseende å utgifter och inkomster för hamnen hänvisar Magistraten till bilagda skrifvelse och förslag från hamnstyrelsen. Hamnen.

Från Vatten- och Gasverksstyrelsen har ännu ej till Magistraten inkommit något förslag beträffande inkomster och utgifter för de verk som af samma styrelse omhänderhafvas, hvarvid Magistraten anmodar Styrelsen att direkt till Drätselkammaren insända samma förslag. Vatten- och Gasverksstyrelsen.

Likaledes kommer trädplanteringssällskapet att anmodas direkt till Drätselkammaren insända sitt förslag. Trädplanteringssällskapet.

Beträffande inkomster och utgifter i öfriga delar, hvarom Magistraten ej haft tillfälle yttra sig eller inhämta yttrande af särskilda styrelser, får Magistraten anhålla, att Drätselkammaren ville under vanliga titlar beräkna vederbörliga belopp.

Västerås Rådhus dan 21 Oktober 1913.

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

Bil. B 1 b.

Till Magistraten i Västerås.

Då på grund af stadens stora och snabba tillväxt de till kronouppbördskontoret hörande göromål alljämt ökas äfvensom på grund af de mångahanda nya arbeten, som pålagts denna tjänst, sedan jag tillträdde densamma, hvartill kommer den högst betydliga ökning i arbetet som uppstår genom stadgandena i lagen om pensionsförsäkring såväl beträffande själfva mantalskrifningsförrättningarne som upprättandet af i samma lag föreskrifna förteckningar, har jag funnit det önskvärdt att arbetet och lönerna vid kronouppbördsverket ordnas så, som jag här nedan vågar föreslå:

Från rikets samtliga städer med öfver 17,000 innevånare har jag varit i tillfälle inhämta uppgifter om de löneanslag, som åtgå till de olika städernas kronouppbördsverk, äfvensom om de arbeten, som åligga desamma. Häraf framgår, att kronouppbördsverket i Västerås är det i afseende på löneförmåner bland de sämst lottade, ehuru detsamma har att verkställa samma och i åtskilliga fall flera arbeten än de öfriga kronouppbördsverken. Så äro t. ex. uppbördsverken i Malmö, Uppsala och Jönköping befriade från de vidlyftiga bötesredogörelserna. Beträffande de verk, som ifråga om otillfredställande aflöning och organisation äro jämställda med Västerås, äro dessa för närvarande under omreglering. Så är förhållandet t. ex. med Eskilstuna, Linköping och Örebro.

Äfven har jag inhämtat att mantalsskrifningarne ej i regel förrättas af samma person, som har kronouppbörden om hand.

N:o 112. *Butgetförslag 1914. Magistratens förslag.* Poliskåren.

Med skrifvelse till Stadsfullmäktige den 11 sistlidne September har Magistraten öfverlämnat en af härvarande poliskår gjord framställning om löneförbättring från och med år 1914. Denna framställning har af Stadsfullmäktige öfverlämnats till Drätselkammaren för afgifvande af yttrande.

Magistraten får härmed anmoda Drätselkammaren att, vid uppgörande af utgiftsstaten för poliskåren taga samma framställning under öfvervägande.

Emellertid öfverlämnas af tillförordnade stadsfiskalen uppgjorda beräkningar till aflöningar för poliskåren, *dels* enligt nu gällande lönestat, *dels* enligt Stadsfiskalens förslag, *dels ock* enligt den begärda löneökningen.

Med åberopande äfven af de skäl, som i särskild skrifvelse af tillförordnade stadsfiskalen anförts kommer Magistraten att hos Stadsfullmäktige göra framställning om anslag för ytterligare en öfverkonstapel vid poliskåren kr. 2,400: —.

Vidare kommer Magistraten att hos Stadsfullmäktige begära, att åt poliskommissarien beviljas anslag till beklädnad med .... kronor 200: —
samt att anslaget för skurning och städning höjes till .... „ 400: —
och anslaget till oförutsedda utgifter till .... „ 800: —

Af skäl, tillförordnade Stadsfiskalen anfört, begäres anslag till en s. k. politikärra med .... kronor 500: —

I öfrigt påkallar Magistraten icke några förändringar uti hittills utgående anslag till poliskåren.

Brandstyrelsen.

Från brandstyrelsen har till Magistraten inlämnats förslag till utgifts- och inkomststat för år 1914 med därvid fogade utdrag ur protokoll vid brandstyrelsens sammanträde den 23 sistlidne September och en från brandchefen till brandstyrelsen inlämnad skrifvelse.

Vidare har till Magistraten inlämnats en till Stadsfullmäktige ställd af särskilda bilagor åtföljd skrifvelse, innefattande närmare utredning angående det af brandstyrelsen begärda anslag för anskaffande af en brandautomobil.

Enligt brandstyrelsens förslag beräknas dess utgifter till ... kronor 40,485: —
samt inkomster till .... „ 3,500: —
hvadan till uttaxering föreslås .... kronor 36,985: —

Byggnadsnämnden.

För byggnadsnämndens behof bör enligt bilagda protokollsutdrag beräknas utgifter till belopp af .... kronor 6,000: —
hvarifrån dock afgå inkomster beräknade till .... „ 4,000: —
hvadan till uttaxering föreslås .... kronor 2,000: —

I sammanhang härmed erinrar Magistraten, att jämväl för år 1914 för stadsplanekommitterade bör beräknas utgifter till belopp af minst ..... kronor 3,000: —

Hälsovårdsnämnden.

Enligt hälsovårdsnämndens bilagda förslag bör för hälsovården beräknas följande:

a) allmänna hälsovården utgifter			16,455: —
b) epidemiska sjukhuset utgifter		29,510: —	
	inkomster	16,300: —	13,210: —
c) köttbesiktningsbyrån utgifter		11,900: —	
	inkomster	11,900: —	

Fosterbarnsnämnden.

För fosterbarnsnämndens behof bör beräknas enligt bilagda protokollsutdrag .... kronor 150: —

Fattigvården

För fattigvården har fattigvårdsstyrelsen uppgjordt förslag till stat, hvilken jämte reparationsförslag och ett särskildt protokollsutdrag härvid öfverlämnas. En-

kommer att medföra för *personalen å kronouppbördskontoret* samt i anledning däraf hos Stadsfullmäktige anhållit och äfven fått beviljadt ett extra anslag för innevarande år af 1,000 kronor. N:o 112 *Budgetförslag 1914. Magistratens förslag.*

Gifvet är, att detta behof af ökade arbetskrafter blir permanent och med stadens växande folkmängd kommer att ännu mer ökas, likasom ock att öfriga göromål å kronouppbördskontoret äfven med den stigande folksiffran ökas.

Från kronouppbördskontoret har till Magistraten också inkommit från kronouppbördskassören *dels* förslag till omorganisation af arbetet vid kronouppbördsverket härstädes jämte uppgift å därmed förenade kostnader, *dels* en framställning om lönetillägg äfvensom från ordinarie skrifbiträdet å kronouppbördskontoret Fröken Mathilda Hansson en anhållan om lönetillägg.

Under erinran att grundlönen för Stadsfogden, med hvilken Magistraten anser kronouppbördskassören böra vara jämnställd, äfvensom Stadsfogdens ålderstillägg den 19 sistlidne Juni blifvit höjda på sätt här förut angifvits samt under åberopande af hvad kronouppbördskassören anfört, anser Magistraten, att för kronouppbördsverket bör nästkommande år beräknas följande belopp, nämligen:

kronouppbördskassören			
lön	Kr.	2,500: —	
två ålderstillägg	„	1,000: —	
arvode åt vikarie under semester	„	150: —	3,650: —
mantalsskrifningsförrättaren			
lön	Kr.	1,800: —	
två ålderstillägg à 300 kronor under förutsättning att exekutionsbetjänten Reinh. Pettersson erhåller samma tjänst	„	600: —	2,400: —
skrifbiträde eller bokhållare å kronouppbördskontoret			1,200: —
extra skrifhjälp			1,000: —
		Summa Kr.	8,250: —

På grund af Stadsfullmäktiges beslut den 28 Augusti innevarande år som den 10 innevarande Oktober af Kungl. Maj:t fastställts, bör *Stadsfiskalens* lön beräknas till kronor 3,000: — utan förmån af fri bostad.

Stadsvaktmästaren har i ingifven skrift anhållit om ett årligt lönetillskott af 150 kronor. I skrifvelse den 14 Oktober 1912 föreslog Magistraten med afseende å Stadsvaktmästaren V. Clefbergs långvariga anställning i stadens tjänst, att honom måtte tilldelas ett årligt personligt lönetillägg af 200 kronor. Stadsvaktmästaren erhöll i stället ett dyrtidstillägg af 150 kronor.

Magistraten föreslår att utom detta dyrtidstillägg Clefberg erhåller ett personligt lönetillägg af .... kronor 100: —

I afseende å *exekutionsbetjänterne* har Magistraten ingen annan ändring att föreslå än att åt Exekutionsbetjänten Steen, som den 1 Januari 1911 antogs såsom ordinarie exekutionsbetjänt upptages ålderstillägg af .... kronor 150: —
samt att i enlighet med bilagda framställning, anslag för telefon till exekutionsbetjänterna lämnas med tillsammans .... kronor 150: —

I öfrigt har Magistraten icke någon ändring att föreslå beträffande denna hufvudtitel.

N:o 112.

Budgetförslag 1914. Magistratens förslag.

Bil. B 1 a.

Till Drätselkammaren.

Vid uppgörande af inkomst- och utgiftsstat för Västerås stad för år 1914, som Magistraten anhåller Drätselkammaren ville utföra och hvaraf Magistraten förväntar ett exemplar för att med Magistratens yttrande underställa Stadsfullmäktiges pröfning, får Magistraten anhålla, att Drätselkammaren ville iakttaga följande.

Magistraten och Rådstufvu Rätten med underlydande tjänstemän och betjänte.

Uti innevarande års lönestat får Magistraten föreslå följande ändringar.

Brottmålsrådmannens grundlön uppgår enligt nu gällande lönestat till 2,500 kronor. Redan vid denna lönestats antagande yrkade Magistraten af skäl, som Magistraten ansåg borde vara öfvertygande, att denna grundlön måtte upptagas till lika belopp som för Civilrådmannen eller 3,000 kronor. Sedan lönestaten fastställts, hafva brottsmålsrådmannens göromål, hvilka ej medföra några sportelinkomster, ökats till den grad, att brottmålsrådmannen numera måste hålla ett ständigt skrifbiträde. Någon ökning af de göromål, nämligen såsom notarius publicus, hvilka medföra inkomst, har däremot ej ägt rum.

I anledning häraf får Magistraten föreslå, att grundlönen för brottmålsrådmannen höjes med .... Kronor 500: —

Sedan *illiterate rådmannen* F. C. Hennichs aflidit och denna tjänst indragits, erfordras ej vidare något anslag för aflöning åt illiterat rådman.

I sammanhang härmed erinrar dock Magistraten, att af Magistratens Ämbets och Tjänstemäns pensions och reservfond skall enligt Stadsfullmäktiges beslut den 19 sistlidne Juni till Rådman Hennichs änka utgå en årlig pension af 500 kronor.

Enligt Stadsfullmäktiges beslut den 19 sistlidne Juni har bestämts, *dels att* den kontanta aflöningen till stadsfogden i Västerås skall från och med år 1914 utgå med 2,500 kronor för år, *dels* att stadsfogden skall äga åtnjuta två ålderstillägg, hvartdera å 500 kronor efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring, *dels* ock att i öfrigt skall gälla hvad förut föreskrifvits i afseende å rätt för stadsfogden till erhållande af tjänstelokal eller hyresbidrag samt angående löneförmånernas uppdelande i lön och tjänstgöringspenningar. I detta sammanhang hafva äfven Stadsfullmäktige beslutat, att de vid den af Stadsfullmäktige år 1908 antagna allmänna lönestaten för de flesta af stadens befattningshafvare fogade villkor och bestämmelser i alla tillämpliga delar fortfarande skola vara gällande med afseende å stadsfogdetjänsten, äfvensom att stadsfogden skall vara skyldig att i händelse tjänstelokal bereddes honom af staden, vara i densamma tillgänglig i tjänsteärenden på tider, som af Magistraten bestämmes.

I anledning häraf och med tillämpning af de villkor och bestämmelser, som af Stadsfullmäktige godkänts vid antagande af lönestat den 26 November och den 21 December 1908 för bland andra tjänstemän, Stadsfogden, bör för nuvarande *Stadsfogden*, förre Stadsfiskalen i staden Erhard Kumlin beräknas följande belopp:

lön	2,500: —	
två ålderstillägg	1,000: —	
ersättning för tjänstelokal	300: —	
arvode åt vikarie under semester	150: —	3,950: —

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 12 sistlidne Juni har Magistraten påvisat, hvilka ökade göromål tillämpningen af lagen om allmän pensionsförsäkring

N:o 112.
Budgetförslag 1914. Sammandrag af utgift- och inkomststaten

SAMMANDRAG

af utgifts- och inkomststaten.

	Utgifter		Inkomster		Öfverskott		Brist	
Finanser	494,997	32	977,008	59	482,011	27		
Administration	214,553	—	12,550	—			202,003	—
Hälso- och sjukvård	59,015	—	29,350	—			29,665	—
Andra hygieniska inrättningar	81,673	—	51,050	—			30,623	—
Kommunikationsverk	94,870	—	62,570	—			32,300	—
Belysning och renhållning	40,792	50					40,792	50
Fastigheter	74,741	59	124,381	30	49,639	71		
Div. särskilda ändamål	17,870	90					17,870	90
Undervisningsändamål	8,325	—					8,325	—
Div. sociala ändamål	8,450	—					8,450	—
Div. utgifter och inkomster	19,488	38	141,759	05	122,270	67		
Vatten-, gas- och elektr. verken	399,600	—	416,007	—	16,407	—		
Fattigvården	115,644	45					115,644	45
Folkskoleväsendet	177,765	70					177,765	70
Kyrkliga ändamål	42,865	20					42,865	20
Behållning från sist afslutade räkenskapsår			35,976	10	35,976	10		
Kronor	1,850,652	04	1,850,652	04	706,304	75	706,304	75

Västerås den 26 November 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Bernhard Carlson.

N:o 112
Budgetförslag 1914. Inkomster.

		Transport	134,800: —

2. Diverse inkomster.

Källarfrihetsmedel		349: 05	
Bötesmedel		700: —	
Hundskattemedel à 15 kr. pr hund		2,800: —	
Auktionsprovision		100: —	
Behållning af influtna registreringsafgifter af handelsfirmor		10: —	
Stadens andel 6/10 delar af influtna bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter		1,500: —	
Hamnens andel i stadens allmänna kostnader för byggnadschef, polis, bokföring m. m.		1,500: —	6,959: 05
		Summa Kr.	141,759: 05

M. Vatten-, gas- och elektricitetsverken.

Bil. litt. M.

Vattenverket	75,850: —		
Gasverket	168,000: —		
Elektricitetsverket	170,000: —	413,850: —	
Enligt Drätselkammarens förslag tillkommer:			
för gasbelysning	1,702: —		
„ elektrisk belysning	455: —	2,157: —	416,007: —
		Summa kr.	416,007: —

Transport	120: —	11,313: 80	87,362: 50	N:o 112 *Budgetförslag 1914. Inkomster.*
en magasinsplats å tomten N:o 75 Södra kvarteret	175: —			
isupplag å tomten N:o 6 Norra kvarteret	25: —			
„ å Kungs- och Munkängen	145: —			
virkesupplag m. m. å d:o	530: —			
vattenkiosken i Vasaparken	10: —			
fotografiatilier å Viksäng	25: —			
„ å Kungsängen	25: —			
Hyra för				
stallar och bindplatser å kreaturstorget	900: —			
lägenheten Rosenberg	100: —			
köttbesiktningsbyrån	3,000: —			
vattenkraften i Svartån	3,000: —			
karuseller, skjutbanor m. m.	3,000: —			
upplagsplatser å hamnområdet:				
Axel Hygrell & C:o	562: 50			
Tegel- och Murbruks Akt.-Bol.	1,515: —			
Grosshandl. Er. Andersson	650: —			
„ Axel Sundström	562: 50			
Ingeniör Gust. Andersson	183: 75			
tomtplats för cisternstation Krooks petr.- och olje-A.-B.	150: —			
Öfriga platser	1,026: 25			
Hamnmagasinen:				
A.-B. Mårten Perssons valskvarn	375: —			
Grosshandl. Er. Andersson	1,700: —			
Firman Axel Ericson & C:o	5,000: —			
Öfriga utrymmen	2,925: —	25,705: —	37,018: 80	
		Summa Kr.	124,381: 30	

L. Diverse utgifter och inkomster.

1. Bränvinsmedel.

36/100 delar af utminuterings- och utskänkningsafgifter för försäljningsåret 1914: Västerås Spritbolag, ångfartygen Västerås, Aros och Ragvald äfvensom Sällskapet	800: —	
38/100 delar af vinsten å utminuteringen och utskänkningen under år 1913	114,000: —	
Stadens andel af till Statskontoret inlevererade medel	20,000: —	134,800: —
	Transport	134,800: —

N:o 112.
Budgetförslag 1914. Inkomster.

	Transport	9,818: —	87,362: 50
d) Diverse arrenden.			
f. d. stadskassörsjorden i Iggebygärdet (Kristiansborgs gård)	35: —		
D:o i Rigärdet (Svenska Metallverken)	18: —		
Mark af Gideonsberg och Emaus (D:o)	230: —		
f. d. stadskassörsjorden å Trådarön (J. A. Hellman)	30: —		
Jord i Kopparbergsvreten mellan kyrkogården och Östermalm	148: 90		
Domkyrkosysslomannens f. d. lönejord å Trådarön (C. J. Fält)	7: —		
Div. mindre områden utom Gåsmyretullen	60: —		
Mark af Persbo hage (Trångfors Kraftakt.-bol.)	6: 90		
En backe intill ån utom Kvarntullen (J. E. Jansson)	5: —		
Koloniträdgårdarne	250: —		
För mark af Kungsängen (Renhålln.-verket)	200: —		
„ „ upplåten till Sv. Metallverket för kraftledning till Skultuna	10: —		
„ „ af Katrinelundsområdet (Verkm. Strandin)	25: —		
„ „ af Katrinelundsområdet (J. V. Eriksson)	10: —		
„ „ af Siggesborg (Klas Vestman)	50: —		
Grässlog å diverse ställen	100: —	1,185: 80	
e) *Arrende för fiskvatten.*			
I västra Västeråsfjärden från Johannisberg till Gustafsvik samt vid Kattskär och Amundgrund	50: —		
från o. m. Gustafsvik till Stallhagen	25: —		
från Stallhagen till Lillån	25: —		
från Lillån till Viksäng	45: —		
vid Viksäng	15: —		
vid Hästholmarne jämte fiskarstugan med jord å Elba	150: —	310: —	
f) *Hyresmedel.*			
Platshyra för			
pumphus å Kungsängen	50: —		
två magasinsplatser å Södra Skallberget	20: —		
en paviljong å Kreaturstorget	25: —		
en magasinsplats å tomten N:o 38 Västermalm	25: —		
Transport	120: —	11,313: 80	87,362: 50

N:o 112

Budgetförslag 1914. Inkomster.

		Transport	8,687: —	87,362: 50
b) Västra utmarken.				
Arrende för:				
Byggnadsplatser å s. k. Käringberget:				
Erik Andersson	35: —			
Doktor Holm	50: —			
Gust. Laurell	100: —			
G. V. Johansson	50: —			
Åhfeldts sterbhus	25: —			
Rich. Blohm	30: —			
Jenny Lindhagen, f. Blohm	25: —	315: —		
Ett område intill lägenheten Karlsfrid (C. J. Carlsson)		3: —		
Byggnadsplatser å s. k. Ragvaldsbacke:				
J. A. Thelin	10: —			
A. R. Andersson	10: —			
Er. Eriksson	5: —			
Hj. Örtengren	15: —			
S. G. Hedin	10: —			
Gjutmästare S. P. Nilsen	5: —	55: —		
Ett till Hyttan på 50 år för rätt till framdragande af järnvägsspår upplåtet område, 15:de året		25: —		
Mark, upplåten till Trångfors kraftakt.-bol.		35: —		
Ett område intill Ljungstorp (C. A. Törnblom)		3: —		
Ett område af s. k. pistolvreten (J. A. Jansson)		20: —		
Af s. k. gästgifvarevreten i gamla stohagsjorden:				
ägofig. N:o 544 del af 545 (G. M. Vestman)	40: —			
ägofig. N:o 546 (Handl. Belinke)	30: —			
„ „ 512 (G. A. Andersson)	60: —			
i nya stohagsjorden:				
ägofig. N:o 570—573 (C. A. Törnblom)	15: —	145: —		
Ett område vid Valhalla (Sundemans sterbh.)		10: —		
„ inlagdt till lägenhet Solbacken (Ing. Berling)		10: —	621: —	
c) Viksäng.				
Arrende för nio villatomter, utarrenderade till och med år 1944		360: —		
Arrende för ett till Skogsvårdsstyrelsen förut upplåtet område		150: —	510: —	
		Transport	9,818: —	87,362: 50

N:o 112
Budgetförslag 1914. Inkomster.

Transport	35,387: 50	2,550: —
Afgifter för fästvåningens användande	1,000: —	
Hyresgästers andelar i kostnaden för uppvärmning	6,000: —	42,387: 50

6. Sundinska huset.

Hyresinkomster	6,400: —

7. Tullhuset.

Hyror för ett rum (hamnkontoret)	500: —

8. Paviljongen i Stadsparken.

Hyresinkomst	800: —

9. Gårds- och tomtfastigheter.

Bilaga till G 9.

Hyror och arrenden för de i och för stadsplanens genomförande inköpta gårdar och tomter	34,725: —

10. Jordar och andra fastigheter.

a) *Östra utmarken.*

Arrende för

Lägenheten Lilla Stenby (C. A. Johansson)		360: —		
„ Gustafsslätt (F. T. Larsson)		281: —		
„ Andersbo och del af Utmarken (Gust. Andersson)		800: —		
Del af lägenheten Utmarken (E. Nyberg)	192: —			
Del af lägenheten Utmarken (G. Wallberg)	224: —			
Del af lägenheten Utmarken (Kristina Pettersson)	40: —			
Del af lägenheten Utmarken (Renhållningsverket)	300: —	756: —		
Lägenheten Enbacken (E. Nyberg)		160: —		
„ Grönbo (Myggbo sågbolag)		75: —		
Egendomen Nordanby (Renhållningsverket)		1,500: —		
Sundinska utmarken (C. Johansson)		200: —		
Utmarksjord invid Nordanby (Renh.-verket)		500: —		
„ „ Malmaberg, 1½ tunnland (J. A. Andersson)		25: —		
Jakträtten å utmarken (J. V. Ödman och Clas Sundin)		30: —	4,687: —	
Egendomen Kristiansborg		2,900: —		
„ Hofdesta		1,100: —	4,000: —	
Transport			8,687: —	87,362: 50

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Inkomster.*

		Transport	26,500: —

4. Renhållningsverk.

Försäljning af komposter, stallströ och sopor	1,500: —		
„ af torfmullspudrett	9,000: —		
„ af torfmull	1,100: —		
Å auktion försåld skog	450: —		
Hämtning af latrinkärl	1,900: —		
„ „ från regementet	500: —		
Krossning af hafre	100: —	14,550: —	
Jordbruket.			
Försäljning af diverse jordbruksprodukter		10,000: —	24,550: —
		Summa Kr.	51,050: —

E. Kommunikationsverk.

3. Ångtrafiken å Hästholmarne.

Passagerareafgifter m. m.		5,500: —

4. Hamnen.

Bil. litt E 4 b.

Enligt Hamnstyrelsens förslag:		
Hamnbyggnaden	48,070: —	
Svängkran N:o 1	2,700: —	
Malmlossningsanordning N:o 2	6,300: —	57,070: —
	Summa kr.	62,570: 90

G. Fastigheter.

2. Hästholmarne.

Arrende för östra holmen	100: —	
Hyra för restaurations- och andra byggnader å Elba	850: —	950: —

3. Skogarne.

Försäljning af diverse skogsprodukter		1,600: —

5. Stadshotellet.

Hyror:			
Källarmästare Hentzell	15,000: —		
Västerås Spritbolag	14,000: —		
Sällskapet	2,000: —		
Upplands Enskilda Bank	2,800: —		
Krogföreståndare för enskildt rum	200: —		
Barberare Carl Johnsson	600: —		
A.-B. Nya Banken	787: 50	35,387: 50	
Transport		35,387: 50	2,550: —

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Inkomster.*

B. Administration.

2. Poliskåren.

Spritbolagets bidrag till tillsyningsmannens för rusdryckshandteringen aflöning	500: —	
För extra polisbevakning å landsbygden till samma belopp, som beräknats därför i utgifterna	3,150: —	3,650: —

5. Brandväsendet.

Bil. litt. B 5.

Diverse inkomster från verkstäderna m. m.	3,500: —	
Tillkommer enligt Drätselkammarens förslag genom försäljning af 2 hästar	1,400: —	4,900: —

6. Byggnadsnämnden.

Bil. litt. B 6.

Afgifter för af byggnadschefen och stadsarkitekten åt enskilde utförda förrättningar	4,000: —
Summa Kr.	12,550: —

C. Hälso- och sjukvård.

Bil. litt. C.

2. Epidemisjukvården.

a) Beräknade inkomster från landstinget:

Fast årsafgift	2,775: —		
Underhållskostnader	11,000: —		
Extra afgift enligt af 1912 års landsting beslutadt tillägg i kontraktet, förslagsvis	2,300: —	16,075: —	
b) Afgifter af betalande patienter		225: —	16,300: —

3. Köttbesiktningsbyrån.

Besiktnings- och vågafgifter m. m.	11,900: —	
Tillkommer enligt Drätselkammarens förslag	1,150: —	13,050: —
Summa Kr.		29,350: —

D. Andra hygieniska inrättningar.

1. Kallbadhus.

Badafgifter	500: —

2. Varmbadhus.

Bilaga litt. D. 2	26,000: —
Transport	26,500: —

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Inkomster.*

Transport		260: —	170,366: 55	
Ränta å Vatten- och Gasverksstyrelsens rörelsekapital, förslagsvis 114,196: 28 à $4^1/_2$ %		5,138: 84		
Depositions-, upp- och afskrifningsräntor ...		4,000: —		
Ränta å förskotterade medel för reparation af komministergården	685: —			
Ränta å dito för uppförande af kyrkogårdsmur	800: —	1,485: —	10,883: 84	181,250: 39
Enligt särskild amorteringsplan för Vatten- Gas- och Elektricitetsverken samt afloppsledningarna skall till Drätselkammaren inlevereras för att tillgodoföras verkens amorteringsfond		146,004: 38		
från denna fond skall enligt ofvan utbetalas amortering	28,421: 14			
ränta	81,667: 99	110,089: 13		
		35,915: 25		

2. Skatter och liknande afgifter.

a) Utskylder och i samband därmed utdebiterade afgifter:				
1. Utskylder à 6.75 % å upptaxerade inkomstbeloppet kr. 10,919,720: —		737,081: 10		
2. Afgifter för prästerskapets aflöning Personella afgifter	1,625: —			
Krono- och tertialtionde	2,800: —	4,425: —	741,506: 10	
b) *Tomtören* för åtskilliga tomter å stadens grund och för delar af Humlegården, som upplåtits till N:ris 113, 114 och 115 Södra kv.		122: 78		
för magasinsplatser å hamnområdet		360: 32	483: 10	
c) Afgäld för upplåtande af mark till tomten N:o 4 södra kvarteret		10: —		
» » 104 » »		4: —		
» » 133 västra »		10: —		
» » 113 och 114 västra kvarteret		10: —	34: —	742,023: 20

3. Aktier.

Utdelning å aktier i Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg kr. 1,074,700: — à 5 %	53,735: —
Summa Kr.	977,008: 59

N:o 112
Budgetförslag 1914. Inkomster.

Transport		6,179: 60	48,750: 94
1:sta årets dito för uppförande af kyrkogårdsmur, kr. 32,000: —		5,600: —	11,779: 60
b) *Räntor:*			
1. Obligationslån:			
Af Vatten- och gasverkssyrelsen:			
1892 års lån å kr. 35,812: — à 4 %	1,408: 06		
1896 års lån å kr. 118,466: 78 à 3.6 %	4,153: 98		
1902 års lån å kr. 69,425: 28 à 4 %	2,777: 01		
1907 års lån å kr. 646,679: 87 à 4½ %	29,100: 59		
1910 års lån à kr. 988,585: 76 à 4½ %	44,228: 35	81,667: 99	
Af Folkskolestyrelsen:			
1892 års lån à kr. 66,000: — à 4 %	2,595: —		
1902 års lån à kr. 184,470: — à 4 %	7,378: 80		
1907 års lån å kr. 41,500: — à 4½ %	1,867: 50		
1910 års lån å kr. 25,910: — à 4½ %	1,159: 65	13,000: 95	
Af Fattigvårdsstyrelsen:			
1892 års lån å kr. 13,200: — à 4 %	519: —		
1902 års lån å kr. 21,707: — à 4 %	868: 30	1,387: 30	
Af Kyrkorådet:			
1896 års lån å kr. 13,280: — à 3,6 %...		467: 64	
Af Hamnens medel:			
För äldre hamnbyggnaden å ingående balansen den 1/1 1914, kr. 49,905: — à 5 %	2,495: 25		
För senaste hamnbyggnad å kr. 200,375: — 4½ %	9,016: 88		
För svängkran N:o 1 å kr. 11,000: — à 5 %	550: —		
För malmlossningsanordning N:o 2 å kr. 25,000: — à 5 %	1,250: —	13,312: 13	109,836: 01
2. Andra lån och förskott:			
Ränta af Elementarläroverket för flickor å 6,500 kr., lån från stadskassan à 4 %		260: —	
Transport		260: —	170,366: 55

INKOMSTER.

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Inkomster.*

Behållning från sist förflutna räkenskapsår ... 35,976: 10

A. Finanser.

1. Lån:

a) *Kapitalafbetalningar:*

Obligationslån:

Af Vatten- och gasverksstyrelsen:

1892 års lån, hvaraf återstår 35,812 kr.	1,220: 86			
1896 års lån, hvaraf återstår 118,466: 78 kr.	6,156: 88			
1902 års lån, hvaraf återstår 69,425: 28 kr.	1,294: 64			
1907 års lån, hvaraf återstår 646,679: 87 kr.	8,281: 92			
1910 års lån, hvaraf återstår 1,078,253: 23 kr.	11,466: 84	28,421: 14		
Af Folkskolestyrelsen:				
1892 års lån, hvaraf återstår 66,000 kr.	2,250: —			
1902 års lån, hvaraf återstår 184,470 kr.	3,440: —			
1907 års lån, hvaraf återstår 41,500 kr.	600: —			
1910 års lån, hvaraf återstår 25,910 kr.	280: —	6,570: —		
Af Fattigvårdsstyrelsen:				
1892 års lån, hvaraf återstår 13,200 kr.	450: —			
1902 års lån, hvaraf återstår 21,707: 40	404: 80	854: 80		
Af Kyrkorådet:				
1896 års lån, hvaraf återstår 13,280 kr.		580: —		
Af Hamnens medel: (Bil. litt. E. 4. b.)				
För äldre hamnbygder	3,000: —			
För senaste hamnbyggnad	5,725: —			
„ svängkran N:r 1	1,100: —			
„ malmlossningsanordn. n:r 2	2,500: —	12,325: —	48,750: 94	
Andra lån och förskott:				
Af Kyrkorådet:				
4:de årets amortering å af Drätselkammaren förskotterade medel för reparation af domprosthuset		3,488: 60		
1:sta årets amortering för reparation af komministergården, kr. 13,700: —		2,691: —		
Transport		6,179: 60	48,750: 94	

N:o 112
Budgetförslag 1914. Utgifter.

O. Folkskoleväsendet.

Enligt bilaga litt. O 1—7			180,515: 70	
Enligt Drätselkammarens förslag				
Afgår:				
Ett helt ålderstillägg för folkskollärarne Granér och Leontein, 2 personer 300: —	600: —			
småskollärarinnorna A. S. Eriksson, Karlsson, Pettersson, Sevelin och Vahlberg, 5 personer à 100: —	500: —	1,100: —		
Ett halft ålderstillägg för folkskoleläraren Næslund	150: —			
folkskolelärarinnorna Fröman, Bohman och Köhlberg, 3 personer à 100: —	300: —			
småskolelärarinnorna Johansson, Norling och Svensson, 3 personer à 50: —	150: —	600: —		
Småskolelärarinnan Kjellins föreslagna pension		600: —		
å pensionsafgifterna		550: —	2,850: —	
			177,665: 70	
tillkommer:				
skillnaden mellan småskolelärarinnan Kjellins lön, som upptages i likhet med föregående år till		1,000: —		
och det för en ny lärarinna af skolstyrelsen upptagna belopp		900: —	100: —	177,765: 70
			Summa Kr.	177,765: 70

P. Kyrkliga ändamål.

Enligt kyrkostämmans beslut den 29 oktober 1913		42,865: 20
	Summa Kr.	42,865: 20

N:o 112
Budgetförslag 1914. Utgifter.

K. Div. sociala ändamål.

Bil. K. 1—3.

Anslag för uppehållande af arbetsförmedlingens verksamhet		2,000: —	
„ till Västerås sjukkassors centralförsamlings fortsättningsförening		2,600: —	
„ „ Västerås Skridskoklubb		400: —	
„ „ "Sparfboet"		300: —	
„ „ fosterbarnsnämnden		150: —	
„ för vissa filantropiska ändamål:			
Arbetsstugan	2,500: —		
Barnkrubban	1,000: —		
Barnhemmet	500: —		
Nattherberget	300: —		
	4,300: —		
med afdrag af det belopp, som för dessa ändamål anses kunna af Sundinska fondens öfverskottsmedel utgå	3,300: —	1,000: —	
Omkostnader för pensionsnämnden		2,000: —	8,450: —
		Summa Kr.	8,450: —

L. Diverse utgifter och inkomster.

Förslagsanslag för diverse oförutsedda utgifter		19,488: 38
	Summa Kr.	19,488: 38

M. Vatten- gas- och elektricitetsverken.

Bil. litt. M 1—4.

Vattenverket	75,850: —	
Gasverket	149,400: —	
Elektricitetsverket	147,650: —	
Afloppsledningarna	26,700: —	399,600: —
	Summa Kr.	399,600: —

N. Fattigvården.

Enligt bilaga litt N. 1—4		116,714: 45	
Afgår enligt Drätselkammarens förslag:			
För ved till allmänna fattigvården	460: —		
„ „ „ Karlslund	360: —		
„ inköp af en gigg	250: —	1,070: —	115,644: 45
		Summa Kr.	115,644: 45

N:o 112

Budgetförslag 1914. Utgifter.

Transport		2,300: —	
b) Öfriga utgifter.			
Utfodring af två hästar	1,200: —		
Div. utgifter, såsom skoning, försäkring af hästarne	200: —	1,400: —	3,700: —

2. **Diverse behof.**

Fångars vård och förplägning å straffängelset	300: —	
Brandstodsafgifter för materiell och inventarier	100: —	
Stadens andel i lön till skarprättaren $^{12}/_{32}$ af 200 kr.	75: —	
Premier för olycksfallsersättning af stadens arbetare	600: —	
Läkare och sjukvård åt samma arbetare	400: —	
Arvode till mantalsskrifningsombud	400: —	
Kostnader för brandsyn	500: —	
Årsafgift till Svenska Stadsförbundet à 2 kr. för hvarje 100-tal invånare	412: —	
Prenumerationsafgift för Svenska Stadsförbundets tidskrift, 55 ex.	167: 50	
Representationsanslag	1,000: —	
Anslag till kommittén för järnvägsundersökning	2,500: —	
Resebidrag för arbetare till Baltiska utställningen	175: —	
Anslag till adresskalender för Västerås stad	250: —	
Anslag för utgifvande af stadens kommunala historia	2,500: —	
Anslag till staket mellan fängelsets område och järnvägspromenaden	791: 40	
Anslag för inköp af en blandningsmaskin m. fl. inventarier	2,000: —	
Del af köpeskillingen för hus å lägenheten Andersborg	2,000: —	14,170: 90
Summa kr.		17,870: 90

I. Anslag för undervisningsändamål.

För undervisning i tekniska skolan		3,000: —	
„ arbetareinstitutets föreläsningsverksamhet		1,600: —	
„ „ bibliotek		1,500: —	
„ skötsel och vård af sockenbiblioteket		75: —	
Utgifter för högre allm. läroverket:			
Hyresbidrag till rektor	1,200: —		
Underhållskostnader för annexet	250: —	1,450: —	
Bidrag till lärarinnornas vid flickläroverket ålderdomstillägg och pensionering utöfver den enligt Stadsfullmäktiges beslut den 26 September 1912 efterskänkta räntan å läroverkets lån från stadskassan 5 ½ % å 30,000 kr., eller 1,650 kr., förslagsvis		700: —	8,325: —
Summa Kr.			8,325: —

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Utgifter.*

Transport	18: —	211: —	2,073: —	69,897: 61
af straffängelsets område efter medelmarkegångspris	10: —	28: —		
för mark, afsöndrade från straffängelsets område, enligt Kungl. brefvet den 21/11 1873		100: —		
för Vasaparken, lösen för 53,4 hl. spannmål, hälften råg och hälften korn efter medelmarkegångspris		450: —		
för upplåtande enligt Kungl. brefvet den 21/9 1900 till staden af				
1:o) Statskomministerns förut anslagna löningsjordar i Kopparbergsvreten, Ängsgärdet och Herrgärdet, lösen för 20,91 hl. spannmål, hälften råg och hälften korn, efter medelmarkegångspris		175: —		
2:o) Domkyrkosysslomannens förut anslagna löningsjord å Trådarön: lösen för 97,2 liter spannmål, hälften råg och hälften korn, efter medelmarkegångspris		7: 50		
för två fattigvården förut tillhörande planteringsland		50: —		
för mark i Lustigkulls- och Skenvretarne (koloniträdgård)		165: —		
11:te årets afgäld till Badelunda kommun för Hästholmarnes öfverflyttande till staden		124: —		
8:de årets afgäld till S:t Ilians kommun för Klockartorps och Talltorps öfverflyttande till staden		160: 48		
Hyra för f. d. Sundenska gården		800: —		
Omkostnader för stallar och bindplatser å kreaturstorget		500: —	2,770: 98	4,843: 98
			Summa kr.	74,741: 59

H. Diverse särskilda ändamål.

1. Stallet.

a) Löner och arvoden.

Två körkarlar à 1,000 kr.	2,000: —	
Dyrtidstillägg till d:o à 150 kr.	300: —	2,300: —
	Transport	2,300: —

N:o 112.
Budgetförslag 1914.
Utgifter.

Transport				47,852: 61

6. Sundinska huset.

Afgift till Sundinska fonden för fastighetens öfvertagande af staden			5,000: —	
Utskylder			500: —	
Brandstodsafgift			130: —	
Vattenafgift			70: —	
Sotning m. m.			55: —	
Reparationer och underhåll			300: —	6,055: —

7. Tullhuset.

Telefonafgift			50: —	
Vattenafgift			14: —	
Brandstodsafgift			20: —	
Sotning			6: —	
Underhållskostnader			100: —	
Reparationer och anordningar för utvidgning af tullkammarens lokaler			3,150: —	3,340: —

8. Paviljongen i Stadsparken.

Brandstodsafgift, utskylder och underhåll				450: —

9. Gårds- och tomtfastigheter.

(Bil. G 9.)

Kostnad för reparationer samt andra utgifter för de i och för stadsplanens genomförande inköpta gårdar				12,200: —

10. Jordar och andra fastigheter.

Krono- och kommunalutskylder för de af staden exproprierade delarne af Kungsängen		200: —		
för Östra utmarken		320: —		
„ Viksängs villaområde		51: —		
„ diverse jordägor		572: —		
„ hamnmagasinen		930: —	2,073: —	
Arrenden och afgälder för s. k. gästgifvarjorden i gamla och nya stohagsjorden, efter medelmarkegångspris		11: —		
för s. k. Falkenbergska tomten vid kvarntullen		200: —		
för till staden upplåten mark af lasarettets område efter medelmarkegångspris	18: —			
Transport	18: —	211: —	2,073: —	69,897: 61

N:o 112
Budgetförslag 1914. Utgifter.

Transport				400: —	21,190: —
Kostnaden för uppförande å Elba af					
dansbana	2,601: 36				
afträde med urinkurar	1,426: 05	4,027: 41			
Afgår 1 års uttaxering		1,500: —			
Återstår för uttaxering				2,527: 41	2,927: 41

3. Skogarne.

a) *Löner och arvoden:*					
Skogvaktaren, lön		1,000: —			
Dyrtidstillägg för 1914		150: —	1,150: —		
Arvode till jägmästare för tillsyn af stadens skogar			100: —	1,250: —	
b) *Öfriga utgifter:*					
Telefonafgift			80: —		
Skogsarbeten			1,920: —	2,000: —	3,250: —

4. Rådhuset.

Brandstodsafgifter	131: —	
Anskaffning, underhåll och vård af inventarier	300: —	
Underhåll af fastigheten	200: —	
Påläggning af nytt plåttak	3,000: —	
Nya pulpeter i Stadsfullmäktiges sessionsrum	500: —	4,131: —

5. Stadshotellet.

Andelar i obligationslån:				
ett års ränta	26,548: 71			
ett års amortering	12,033: —	38,581: 71		
Kostnad för uppvärmning och varmvatten Häri ingår: aflöning till eldaren 960: —. bostad till d:o 250: —.			7,600: —	
Hyra för spritbolagets lokal i gården N:o 21 Norra kvarteret			200: —	
Kostnad för elektrisk belysning i fästvåningen, trapporna och yttre belysning			1,200: —	
Krono- och kommunalutskylder			3,275: —	
Brandstodsafgifter för fastighet och lösegendom			519: 20	
Renhållning af gården			60: —	
Underhåll af fastigheten			1,000: —	
Diverse reparationer			2,500: —	16,354: 20
			Transport	47,852: 61

N:o 112.
Budgetförslag 1914. Utgifter.

		Transport	27,800: —	
Enligt Drätselkammarens förslag tillkommer:				
Anskaffning af				
25 st. gaslyktor à 135: — ...	3,375: —			
2 „ d:o à 150: — ...	300: —			
3 „ elektr. lampor	385: —	4,060: —		
Flyttning af 2 gaslyktor vid Biskopsbron ...		300: —		
Belysningskostnad för nytillkomna				
gaslyktor	1,702: —			
elektr. lampor	455: —	2,157: —	6,517: —	34,317: —

2. Gaturenhållning.

Bortrensning af ogräs och renhållning (vinterunderhåll och spolning) å gator och allmänna platser		4,000: —	
S. k. Kapitelhjonen för sopning å allmänna platser:			
13 kvinnor à 140 kr.	1,820: —		
för sopning å söndagarna under maj —september mån. = 24 dagar à 7 kr.	168: —	1,988: —	
En sopare för sommaren, 150 dagar à 3: 25		487: 50	6,475: 50
		Summa Kr.	40,792: 50

G. Fastigheter.

1. Parker och planteringar.

(Bil. litt. G 1, a, b. c.)

Årskostnader enligt trädplanteringssällskapets förslag ...		17,690: —	
Enligt Drätselkammarens förslag			
tillkommer:			
Flyttning af hus till Djäkneberget	1,500: —		
Ordnandet af norra ringvägen mellan landsvägen och Blåsbovägen	2,000: —		
Tillsyn och vård af svanorna och änderna i Svartån	200: —	3,700: —	
		21,390: —	
afgår:			
För inplantering af träd i Pilgatan		200: —	21,190: —

2. Hästholmarne.

Utskylder och reparationer å Elba		400: —	
	Transport	400: —	21,190: —

E. Kommunikationsverk.

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Utgifter.*

1. Gatuläggningen.

(Bil. litt. E 1.)

Kostnader för mindre gatuarbeten		6,000: —	
Afgäld för nubbstensbrott		150: —	
„ för grustag å holmen Flaten		200: —	
Kostnader för makadamslagning		4,000: —	
Särskilda mindre gatuarbeten:			
Vasagatan mellan Munkgatan o. Stora gatan	5,500: —		
Blåsbogatan	750: —		
Karlsgatan mellan Kopparbergs- och Ringvägarna	4,000: —		
Allégatan mellan Kopparbergsvägen och Norra ringvägen	5,500: —	15,750: —	26,100: —

2. Vägunderhåll.

(Bil. E 2.)

För grusning och makadamisering af vägar samt erforderliga vägförbättringar närmast tullarne	8,000: —

3. Ångbåtstrafiken på Hästholmarne.

Driftkostnader för ångslupen Märta	3,200: —	
Underhållskostnad för d:o	500: —	3,700: —

4. Hamnen.

(Bil. litt. E 4 a, b.)

Enligt Hamnstyrelsens förslag:			
Hamnbyggnaden	43,632: 63		
Svängkran N:o 1	2,700: —		
Malmlossningsanordning N:o 2	6,300: —	52,632: 63	
Beräknad behållning till år 1915		4,437: 37	57,070: —
		Summa Kr.	94,870: —

F. Belysning och renhållning.

1. Gatubelysning.

(Bil. litt. M.)

Gasbelysning	27,000: —	
Elektrisk belysning	2,100: —	
	29,100: —	
Afgår för belysning å hamnen	1,300: —	27,800: —
	Transport	27,800: —

N:o 112. Budgetförslag 1914. Utgifter.

		Transport	34,510: —	26,725: —
Diverse utgifter.				
Olycksfallsförsäkring		78: —		
Trycksaker och räkenskapsböcker		30: —		
Vattenafgift		50: —		
Sotning		30: —		
Upphämtning af sopor		325: —		
Brandstodsafgifter		60: —		
Komplettering och underhåll af latrinkärl		250: —		
Reparation och underhåll af fordon		700: —		
Beklädnadspersedlar		500: —		
Telefonafgifter		200: —		
Läkarearvode		50: —		
Medicin		200: —		
Drifkraft för blandningsmaskin		800: —		
Oförutsedda utgifter		500: —	3,773: —	
Nyanskaffning.				
50 st. latrinkärl af plåt			395: —	
Reparation af arbetarebostäderna			1,870: —	
Jordbruket.				
Arrenden.				
För del af Kungsängen	200: —			
För stadens utgjordar vid Nordanby (300+500)	800: —			
För Nordanby gård	1,500: —	2,500: —		
Aflöningar till arbetare		5,000: —		
Utsäde af egen skörd		1,200: —		
Stallet.				
Från jordbruket:				
Div. jordbruksprodukter		1,700: —		
Diverse utgifter.				
Komposter, stallströ, sopor och pudrett från renhållningsverket	500: —			
Hästskoning	150: —			
Underhåll af fordon	200: —			
D:o „ hus	500: —			
Krono- och kommunalutskylder	450: —			
Oförutsedda utgifter	200: —	2,000: —		
Anslag för reparation och inventarier vid Nordanby kr. 10,000: — att uttaxeras på 5 år 1911—1915, 4:de årets uttaxering		2,000: —	14,400: —	54,948: —
			Summa Kr.	81,673: —

N:o 112
Budgetförslag 1914. Utgifter.

Transport		5,600: —		26,725: —
Förman och fodermarsken.				
Lön för hvardera	1,100: —			
Två ålderstillägg	200: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —			
Bostad in natura ... 150: —		2,900: —		
G. Malmén, G. Karlsson, Arvid Andersson och K. Sunesson.				
Lön för hvar och en	900: —			
Två ålderstillägg	200: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —			
Bostad in natura ... 150: —		5,000: —		
E. Andersson, S. Lundin, O. Eriksson o. K. Forslund.				
Lön för hvar och en	900: —			
Två ålderstillägg	200: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —			
Hyresersättning	225: —	5,900: —		
G. Vestling.				
Lön	900: —			
Ett ålderstillägg	100: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —			
Hyresersättning	225: —	1,375: —		
K. Kilgren.				
Lön	900: —			
Ett ålderstillägg	100: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —			
Bostad in natura ...... 150: —		1,150: —		
En sopare.				
Lön	900: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —			
Hyresersättning	150: —	1,200: —	23,125: —	
Extra arbetare			1,000: —	
„ körslor			100: —	
Inköp af torfmull			5,600: —	
Stallet.				
Från jordbruket				
Div. jordbruksprodukter		3,835: —		
Hästskoning		300: —		
Underhåll af seldon, filtar och täcken m. m.		400: —		
Försäkring och brandpremier		150: —	4,685: —	
		Transport	34,510: —	26,725: —

N:o 112
Budgetförslag 1914. Utgifter.

		Transport	204,503: —

6. Byggnadsnämnden:
(Bil. B 6.)

a) *Löner och arvoden:*

För uppehåll af stadsarkitektgöromålen	2,000: —		
Ingeniörsbiträde å byggnadskontoret	3,000: —		
D:o för stadsplanekommitténs arbeten	3,000: —	8,000: —	

b) *Öfriga utgifter:*

För anskaffande och underhåll af materiel, skjutsar m. m.	1,000: —		
Handtlangningskostnader	1,000: —		
Telefonafgift	50: —	2,050: —	10,050: —
		Summa Kr.	214,553: —

C. Hälso- och sjukvård.

(Bil. litt. C.)

1. Allmänna Hälsovården		16,455: —
2. Epidemisjukvården		29,510: —
3. Köttbesiktningsbyrån	11,900: —	
Tillkommer enligt Drätselkammarens förslag:		
Dyrtidstillägg åt vaktmästaren för år 1914	150: —	
Ökning i hyran för byrån	1,000: —	13,050: —
	Summa Kr.	59,015: —

D. Andra hygieniska inrättningar.

1. Kallbadhus.

Aflöningar och reparationer m. m.		500: —

2. Varmbadhus.
(Bil. litt. D 2.)

Årskostnader enligt Badhusstyrelsens förslag		26,000: —

3. Klapphus.

Arvode för tillsyn däraf	125: —	
Reparationer och underhåll	100: —	225: —

4. Renhållningsverk.
(Bil. D. 4.)

Löner och arvoden m. m.

Stadsförvaltaren	4,000: —		
Kontorsbiträde	1,200: —		
Hyra för kontorslokal	400: —		
Transport	5,600: —		26,725: —

Transport	30,350: —		117,568: —	N:o 112 *Budgetförslag 1914. Utgifter.*
Arvode för sifferrevision af stadens räkenskaper (utom Vatten- och Gasverkets samt fattigvårdens)	600: —			
Läkarearvode för rådhusvaktmästaren	4: —	30,954: —		

b) *Öfriga utgifter.*

Olycksfallsförsäkring åt rådhusvaktmästaren		15: —		
Skrifmateriell och bokbinderiarbeten		1,000: —		
Tryck- och annonskostnader		5,000: —		
Inventarier å byggnadschefskontoret		200: —		
Telefonafgifter för ledningar till				
Stadsfullmäktiges ordförande	50: —			
Drätselkammarens d:o	50: —			
D:o kontor	50: —			
Ombudsmannens exp. o. bostad	100: —			
Byggnadschefens kontor o. bostad	100: —			
Stadsinspektorens D:o	106: —			
Arbetsförmannens bostad	50: —	506: —		
Andel i kostnaden för				
uppvärmning i rådhuset		700: —		
belysning d:o		400: —		
rengöring m. m. d:o		250: —	8,071: —	39,025: —

4. **Pensioner.**

Förre stadsingeniör Fr. Gewalt		3,000: —		
„ stadsfiskalen Aug. Vesterling		1,500: —		
„ poliskonstapel J. F. Asplund		600: —		
„ „ E. F. Kindblom		500: —		
„ tornväktare C. E. Eriksson		75: —		
„ barnmorskan Lina Närström		400: —		
„ patrullkarl P. E. Löfblad		100: —		
„ syssloman J. E. Pettersson		800: —		
„ städerskan å rådhuset Lovisa Almström, pension	300: —			
hyresersättning	150: —	450: —		
„ sjuksköterskan Karolina Thunell		500: —		7,925: —

5. **Brandväsendet:**

(Bil. litt. B 5 a, b. c.)

Årskostnader enligt Brandstyrelsens förslag	40,485: —	
Afgår från stallets utgifter enligt Drätselkammarens förslag	500: —	39,985: —
Transport		204,503: —

N:o 112.
Budgetförslag 1914. Utgifter.

Transport		3,432: —	66,370: —	40,171: —
Bränsle och lyse		1,400: —		
Ersättning åt Brandkåren				
för eldning af ugnarne	50: —			
för snökörning från gården	50: —	100: —		
Skurning och städning		400: —		
Renhållning af gator och klosetter		70: —		
Brandstodsafgift		50: —		
Vattenafgift		55: —		
Krono- och kommunalutskylder		70: —		
Underhåll af fastigheten		500: —		
Oförutsedda utgifter		800: —		
Extra polisbevakning vid särskilda tillfällen och då en del af polispersonalen är enligt kontrakt beordrad att tjänstgöra å annan ort, beräknas till samma belopp, som ersättningen från statsverket för sådan tjänstgöring eller		3,150: —		
Anslag till ridande polis		1,000: —	11,027: —	77,397: —

3. **Stadsfullmäktiges och Drätselkammarens expeditioner:**

a) *Löner och arvoden.*

Byggnadschefen, lön		8,000: —		
Stadens ombudsman, lön	4,500: —			
Ett ålderstillägg	500: —			
Personligt lönetillägg	1,000: —			
Arvode åt vikarie under semester	200: —	6,200: —		
Stadskamreraren, lön	3,500: —			
Två ålderstillägg	1,000: —	4,500: —		
Räkenskapsföraren och kontrollanten	1,800: —			
Två ålderstillägg	600: —	2,400: —		
Skrifbiträde å ombudsmannaexpeditionen		1,200: —		
„ å drätselkamrerarekontoret		1,000: —		
Stadsinspektoren, lön	2,500: —			
Två ålderstillägg	1,000: —	3,500: —		
Arbetsförmannen, lön	1,300: —			
Två ålderstillägg	300: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,750: —		
Rådhusvaktmästaren, lön	1,200: —			
Ett ålderstillägg	150: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —			
Arvode för hållande af biträde vid städning	300: —	1,800: —		
Transport		30,350: —		117,568: —

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Utgifter.*

Transport		11,400: —			40,171: —
Tre inspektionskonstaplar.					
Lön för hvar och en	1,500: —				
Två ålderstillägg.........	300: —				
Beklädnad in natura	120: —				
Dyrtidstillägg för år 1914..........	150: —	2,070: —	6,210: —		
Nio ord. konstaplar.					
Lön för hvar och en	1,300: —				
Två ålderstillägg	300: —				
Beklädnad in natura	120: —				
Dyrtidstillägg för år 1914......................	150: —	1,870: —	16,830: —		
Fem ord. konstaplar.					
lön för hvar och en	1,300: —				
Ett ålderstillägg.........	150: —				
Beklädnad in natura	120: —				
Dyrtidstillägg för år 1914......................	150: —	1,720: —	8,600: —		
Elfva ord. konstaplar.					
Lön för hvar och en	1,300: —				
Beklädnad in natura	120: —				
Dyrtidstillägg för år 1914......................	150: —	1,570: —	17,270: —		
Tre extra konstaplar med bostad i logementen					
Lön för hvar och en	1,000: —				
Beklädnad in natura	120: —				
Dyrtidstillägg för år 1914.........................	150: —	1.270: —	3,810: —		
En tillsyningsman för handel med brännvin m. m., lön		1,800: —			
Två ålderstillägg		300: —			
Beklädnadsersättning...........		150: —	2,250: —	66,370: —	
b) *Öfriga utgifter:*					
Olycksfallsförsäkring åt polismännen...			600: —		
Läkarearvode, medicin åt poliskårens medlemmar			282: —		
Telegram, telefonafgifter och telefonsamtal			450: —		
Trycksaker och skrifmateriell samt bokbinderiarbeten..................			600: —		
Underhåll och anskaffning af vapenpersedlar och inventarier m. m.			1,500: —		
Transport			3,432: —	66,370: —	40,171: —

N:o 112
Budgetförslag 1914. Utgifter.

		Transport	35,850: —	
b) *Öfriga utgifter:*				
Trycknings- och annonskostnader, skrifmateriell och bokbinderiarbeten		2,500: —		
Anslag till exekutionsbetjänterna för hållande af velocipeder		75: —		
Olycksfallsförsäkring för stadsvaktmästaren och exekutionsbetjänterna		60: —		
Läkarearvode för d:o, 4 personer à 4 kr.		16: —		
Telefonafgifter för ledningar till				
Borgmästarens ämbetsrum o. bostad	70: —			
Civilrådmannen	50: —			
Brottmålsrådmannen	50: —			
Stadsfogden	50: —			
Kronouppbördskassören	50: —			
Rådhusets tambur	50: —	320: —		
Andel i kostnad för uppvärmning i rådhuset		700: —		
„ „ „ „ belysning		400: —		
„ „ „ „ rengöring m. m.		250: —	4,321: —	40,171: —

2. Poliskåren.

Bil. B 2 a, b, c. d, e, f.

a) *Löner och arvoden:*				
Posiskommissarien, lön	2,400: —			
Beklädnadsersättning	200: —	2,600: —		
Dessutom fri bostad utan värme och belysning till beräknadt värde af 600 kr.				
En öfverkonstapel, lön	1,800: —			
Två ålderstillägg	300: —			
Beklädnadsersättning	150: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	2,400: —		
En öfverkonstapel, lön	1,800: —			
Beklädnadsersättning	150: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	2,100: —		
1:ste Detektivkonstapeln, lön	1,600: —			
Två ålderstillägg	300: —			
Beklädnadsersättning	150: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	2,200: —		
2:dra Detektivkonstapeln, lön	1,500: —			
Två ålderstillägg	300: —			
Beklädnadsersättning	150: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	2,100: —		
	Transport	11,400: —		40,171: —

N:o 112.
Budgetförslag 1914. Utgifter.

B. Administration.

1. Magistraten och Rådstufvurätten.

Bil. B. 1 a, b, c, d, e, f, g.

a) *Löner och arvoden.*

Borgmästaren, lön	5,000: —		
Två ålderstillägg	1,000: —	6,000: —	
Civilrådmannen, lön	3,000: —		
Två ålderstillägg	1,000: —	4,000: —	
Brottmålsrådmannen, lön	2,500: —		
ålderstillägg	500: —	3,000: —	
Stadsnotarien, lön		2,500: —	
Anslag för beredande af semester åt borgmästaren, rådmännen och stadsnotarien		700: —	
Stadsfogden, lön	2,500: —		
Två ålderstillägg	1,000: —		
Ersättning för tjänstelokal	300: —		
Arvode åt vikarie under semester	150: —	3,950: —	
Kronouppbördskassören, lön	2,000: —		
Två ålderstillägg	600: —		
För extra skrifbiträden	1,000: —		
Arvode åt vikarie under semester	150: —	3,750: —	
Skrifbiträde å kronouppbördskontoret		1,200: —	
D:o vid mantalsskrifningen		1,000: —	
Stadsfiskalen, lön		3,000: —	
Stadsvaktmästaren, lön	1,200: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,650: —	
En exekutionsbetjänt, Pettersson, lön	1,300: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,750: —	
En exekutionsbetjänt, Richtnér, lön	1,300: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,750: —	
En exekutionsbetjänt, Steen, lön	1,300: —		
Ett ålderstillägg	150: —		
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,600: —	35,850: —
		Transport	35,850: —

N:o 112
Budgetförslag 1914. Utgifter.

			Transport	136,779: 60
b) Räntor.				
1. *Obligationslån.*				
1892 års lån	10,380: —			
1896 „ „	19,566: —			
1902 „ „	68,640: —			
1907 „ „	84,330: —			
1910 „ „	112,392: 50	295,308: 50		
2. *Tillfälliga lån:*				
å upplånade medel från fonder tillhopa 261,650 kr. (dep.-ränta)	11,500: —			
å upplånade medel från Sundinska fonden för pauvres honteux och Sundinska beklädn.-fonden 50,000 kr. à 5 %	2,500: —			
å medel, som i öfrigt behöfva upplånas	5,000: —	19,000: —		
3. *Andra lån och förskott.*				
Ränteskillnad för i 1896 års obl.-lån ingående fonder, 134,000 kr.	700: —			
Vallöfska donationen, 20,000 kr. à $5^1/_2$ %	1,100: —			
Ränta å beräknad behållning i hamnkassan	670: —			
Ränta å förskotterade medel för reparation af komministerträdgården	685: —			
Ränta å dito för uppförande af kyrkogårdsmur	800: —	3,955: —	318,263: 50	
c) *Provision å annuiteten för obl.-lånen*			529: 22	318,792: 72
2. Skatter och liknande afgifter.				
a) *Afkortningar:*				
För debiterade men ej influtna utskylder			35,000: —	
b) *Afgifter för prästerskapets aflöning:*				
Personella afgifter		1,625: —		
Krono- och tertialtionde		2,800: —	4,425: —	39,425: —
			Summa Kr.	494,997: 32

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar.

1913 Den 18 December. XIX

N:o 112.

Förslag

till

Utgifts- och inkomststat för Västerås stad år 1914.

UTGIFTER.

A. Finanser.

1. Lån.

a) Kapitalafbetalningar.

1. *Obligationslån.*

1892 års 4 % lån å 400,000 kr., hvaraf återstår 264,000 kr.	9,000: —		
1896 års 3,6 % lån å 1,000,000 kr., hvaraf återstår 558,000 kr.	29,000: —		
1902 års 4 % lån å 2,000,000 kr., hvaraf återstår 1,716,000 kr.	32,000: —		
1907 års $4^1/_2$ % lån å 2,000,000 kr., hvaraf återstår 1,874,000 kr.	24,000: —		
1910 års $4^1/_2$ % lån å 3,000,000 kr., hvaraf återstår 2,915,000 kr.	31,000: —	125,000: —	

2. *Andra lån och förskott.*

4:de årets amortering å förskotterade medel 17,500 kr. för reparation af domprosthuset	3,488: 60		
1:a årets dito för komministergårdens reparation kr. 13,700 kr.	2,691: —		
1:a årets dito för uppförande af kyrkogårdsmur, 32,000 kr.	5,600: —	11,779: 60	136,779: 60
		Transport	136,779: 60

N:o 111

Ang. iståndsättande af Kvarnbron.

RESOLUTION.

Öfverlämnas till Drätselkammaren, som har att *skyndsammast* låta sätta bron i farbart skick.

Västerås Rådhus den 15 November 1913.

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

Helge Cronholm.

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

Brons betydelse är hufvudsakligen ännu endast att tjäna som infartsväg till staden för de ofvan omförmälda hemmanen och framförallt är den en gen förbindelseled för dessa hemman till Västerås kvarn, hvilken, ehuru liggande helt och hållet omsluten af stadens område, dock i kommunalt och judiciellt hänseende tillhör S:t Ilians socken och Norrbo härad. För samfärdseln inom staden är bron däremot af mycket underordnad betydelse.

N:o 111
Ang. iståndsättande af Kvarnbron.

Ifrågavarande hemman hafva tillgång till andra infartsvägar till staden än öfver Kvarnbron. Vägen öfver och genom Lustigkullaområdet, som ersätter den nedrasade vägen närmare ån, är visserligen backig och besvärlig, men skall densamma enligt i samband med nya stadsplanens antagande af Stadsfullmäktige fattadt beslut omläggas, hvarefter den torde blifva fullt så god som den gamla vägen närmare ån. Härtill kommer att sedan år 1908 såsom allmän väg intagits den s. k. Drottninggatan öfver Jakobsbergsområdet. Visserligen leda dessa infartsvägar icke så gent till Västerås kvarn som vägen öfver Kvarnbron, men å andra sidan synes det vara väl mycket begärdt att fordra, att staden skall ikläda sig kostnader i anledning häraf.

Då Drätselkammaren på grund af ofvan anförda omständigheter icke kan finna tillräcklig anledning, att staden skulle åtaga sig den ombyggnad, som nu erfordras för brons försättande i farbart skick, och då härtill kommer, att en sådan ombyggnad för 2,000 kronor, som af byggnadschefen beräknats, endast kan betraktas som provisorisk, får Drätselkammaren föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta

att icke för närvarande företaga någon åtgärd för iståndsättande af den s. k. Kvarnbron.

Västerås den 17 November 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Västerås den 11 November 1913.

Till Magistraten i Västerås.

Härmed anmäles, att östra landfästet i bron öfver Svartån närmast norr om Västerås Kvarn rasat medtagande den på detsamma hvilande delen af brobanan och att bron sålunda för närvarande är otrafikabel. Tillfartsvägarne till bron hafva genom stadens försorg afstängts, hvarjämte vid afstängningarne nattetid uppsättas lyktor.

Västerås stad har tillsvidare åtagit sig brons underhåll, men torde de väghållningsskyldige böra åläggas att utföra det ombyggnadsarbete, som nu erfordras och för hvilket kostnaden torde böra beräknas till c:a 2,000 kr.

Västerås som ofvan

Gösta Smitt.

N:o 111.

Drätselkammarens skrifvelse ang. iståndsättande af kvarnbron.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Såsom af närlagda handling framgår, har Magistraten genom resolution den 15 innevarande November, sedan östra landfästet till den s. k. Kvarnbron eller Skerikesbron rasat, ålagt Drätselkammaren att skyndsammast låta sätta bron i farbart skick.

Då Magistraten saknar befogenhet att gifva Drätselkammaren ett sådant åläggande, samt Stadsfullmäktige genom beslut den 29 Maj 1908 för stadens räkning endast åtagit sig att *tillsvidare* öfvertaga *underhållet* af bron, men de åtgärder, som nu erfordras för brons iståndsättande, på sätt stadens byggnadschef i sin anmälan till Magistraten påpekat, äro att hänföra till ombyggnad, har Drätselkammaren ansett sig hvarken pliktig eller befogad att ställa sig Magistratens åläggande till efterrättelse, utan får härmed öfverlämna frågan till Stadsfullmäktiges pröfning och afgörande. Drätselkammaren får därvid för egen del anföra följande.

Vid ett sammanträde inför Konungens Befallningshafvande den 20 April 1802 öfverenskommo de dåvarande brobyggnadsskyldige, hvilka utgjorde hemmanen Bäckby, Tjur och Hellby i Lundby socken, Hallsta och Bälby i Dingtuna socken, hemmanen i S:t Ilians sockens västra del, Skerikes sockens hemman samt innehafvaren af Västerås kvarn "i anseende till byggnadssättet och underhållsskyldigheten" af ifrågavarande bro "således: att kvarnägaren hädanefter såsom af fordno, besörjer och underhåller brokistorne och vasarne; allmogen med lika indelning sig emellan, som tillförene, anskaffar och påkostar brolaget och betäckningen samt skäligen pröfvades att staden, hvilken allt deltagande i byggnadsbesväret hitintills bestridt, borde bekosta ledstängerne."

Underhållsskyldigheten af den Skerikes socken tillkommande delen har sedan förflyttats på S:t Ilians sockens östra del och därifrån på Norrbo härad i dess helhet.

I Februari 1903 ingingo Norrbo härads vägstyrelse och de brohållningsskyldige hemmanen till Konungens Befallningshafvande med framställning, att ofvanberörda förening måtte förklaras icke vidare vara för dem bindande och att de således befriades från att underhålla bron samt att Västerås stad måtte åläggas öfvertaga dess byggande och framtida underhåll, eller alternativt att staden måtte åläggas åter iståndsätta den igenrasade öfver Lustigkulla af gammalt gående vägen förbi bryggerierna samt att bron sedermera måtte förläggas.

Sedan denna framställning remitterats till stadens myndigheter, föreslog Drätselkammaren i utlåtande till Stadsfullmäktige af den 14 maj 1908, att Stadsfullmäktige måtte förklara, att staden vore villig att för framtiden öfvertaga byggandet och underhållet af Kvarnbron. Stadsfullmäktige beslöto emellertid, som ofvan nämnts, den 29 Maj samma år förklara, att staden vore villig att tillsvidare öfvertaga underhållet af bron.

Brons underhåll har därefter och hitintills också utförts och bekostats af staden.

Kostnaden för förvärfvande och flyttning af förenämnda uthus torde gå till högst 1,000 kronor; Och får jag härmed anhålla, att Stadfullmäktige ville af utaxerade medel för år 1914 för ändamålet anvisa detta belopp.

N:o 109 *Ang. flyttning af ett äldre hus till Djäkneberget.*

Västerås den 30 Oktober 1913.

John Karlsson.

Förestående framställning upptages af undertecknad såsom egen motion.

Som ofvan.

Claes Uggla.

N:o 110.

Drätselkammarens förslag ang. försäljning af ett förgårdsområde.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med öfverlämnande af närlagda ansökning från Byggmästaren A. V. Blomqvist, får Drätselkammaren under erinran om Stadsfullmäktiges den 28 sistlidne Augusti fattade under § 151 i Stadsfullmäktiges protokoll för sagda dag antecknade beslut i ett liknande ärende härmed hemställa, att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Drätselkammaren att, under förutsättning att den af Stadsfullmäktige genom särskilda beslut under åren 1910 och 1911 nyantagna stadsplanen i nu förevarande del vinner nådig fastställelse, till Blomqvist för ett pris af fem kronor pr kvm. försälja den del af nuvarande Kassörsgatan, som enligt samma nya stadsplan skall såsom förgård tilläggas tomten N:o 7 i kvarteret Gunnar.

Västerås den 17 November 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Drätselkammaren i Västerås.

Undertecknad, ägare af tomten N:o 7 inom kvarteret Gunnar härstädes, anhåller härmed att af staden få inköpa den del af Kassörsgatan, som enligt den af Stadsfullmäktige genom särskilda beslut under åren 1910 och 1911 antagna revisionen af gällande stadsplan tillagts berörde tomt såsom förgård i areal innehållande omkring 180 kvm.

Västerås den 13 November 1913.

A. V. Blomquist.

N:o 109

Ang. flyttning af ett äldre hus till Djäkneberget.

Till Drätselkammare i Västerås.

Undertecknad, A. V. Eriksson åtager mig härmed att mot en ersättning af 1,000 kr. (ettusen) märka ned och på anvisad plats å Djäkneberget å af staden uppförd grund återuppsätta den inne å tomten n:o 9 i kv. Norna nu befintliga äldre timrade byggnaden med därtill hörande eldstad och skorsten samt att vid sagda återuppförande tillhandahålla möjligen erforderligt friskt virke i stället för det som kan vara skadadt. Dessutom bortbyter jag, om detta mitt anbud antages, sagda mindre byggnad mot den af Ing. Smitt vid auktionen för 100 kr. inropade byggnaden vid gatan.

Västerås den 31/10 1913.

A. W. Eriksson.

Med anledning af förestående erbjudande, hvilkets antagande jag för min del tillstyrker, får jag nämna att stadens kostnader för grunden böra beräknas till c:a 250 kr. hvarjämte kostnaden för tillsyn under arbetets gång, genom en af stadens timmermän, bör upptagas med 50 kr. Då härjämte en del oförutsedda kostnader kunna uppstå samt byggnaden bör målas, torde det erforderliga anslaget böra beräknas till 1,500 kr.

Västerås den 31/10 1913.

Gösta Smitt.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Behandlingen inom Stadsfullmäktige af frågan angående ny stadsplan har gifvit vid handen, att hos Stadsfullmäktige finnes stort intresse för att hvad som för staden af gammalt i afseende å byggnader m. m. varit egendomligt så vidt ske kan må bibehållas.

Gifvet är att detta icke kan ske i den utsträckning att samtliga äldre mer egendomliga byggnader böra bibehållas och i all synnerhet icke på den plats, hvarest de ursprungligen uppförts; men en del sådana byggnader äro dock af den ålderdomliga och egna konstruktion, att desamma, flyttade till annan plats, synnerligen om kostnaderna härför icke blifva allt för stora, väl äro värda att bibehållas såsom minnen från en svunnen tid.

Det förefaller mig ock, att stadens vackraste promenadplats Djäkneberget skulle än ytterligare fylla sitt med dess anläggares afsedda mål, att väcka kärlek till fosterlandet och hemorten, om å Djäkneberget bevarades något eller några minnen från det äldre Västerås.

Sedan de flesta husen å tomterna N:ris 9 och 10 i stadens västra kvarter blifvit bortrifna kvarstår där ett uthus af särdeles ålderdomlig och egendomlig beskaffenhet, hvilket jag anser skulle vara af värde att flyttas till Djäkneberget för att vid tillfälle med något äldre boningshus, exempelvis det å stadens tomt N:o 5 i Norra kvarteret belägna, bilda en äldre Västerås gård.

expeditionen i packhuset ofta afbrytas, innan expeditionstiden slutar, en olägenhet för trafikerande, som torde böra och kunna afhjälpas med införande af elektrisk belysning i samtliga lokaler.

N:o 108. *Ang. utvidgning och förändringar i tullkammarens lokaler.*

Markiser i stället för de nuvarande persiennerna till skydd för solvärmen äro äfven behöfliga för att under sommaren kunna hålla temperaturen inom drägliga gränser i på samma gång ljuset icke utestänges från rummen.

Då tullkammaren förutsätter, att Stadsfullmäktige skola finna de nu framställda fordringarna icke obefogade, har tullkammaren härmed äran hemställa, att Stadsfullmäktige ville besluta uppdraga åt vederbörande att uppgöra förslag till ändringarna och förbättringarna samt, om detsamma vinner godkännande, dess verkställande, och får tullkammaren uttala dels önskvärdheten af arbetets utförande under sommaren, då göromålen i packhuset äro af mindre omfång än öfriga tider af året, dels ock, att därest andra smärre förbättringar skulle visa sig behöfliga under den tid arbetet utföres, desamma må vidtagas.

Västerås tullkammare den 22 mars 1913.

I. Andersén.

N:o 109.

Drätselkammarens utlåtande ang. flyttning af ett äldre hus till Djäkneberget.

Till Stadsfullmäktige i Västerås,

Sedan Stadsfullmäktige den 30 nästlidne Oktober till Drätselkammaren för utlåtande remitterat en såsom egen motion af Häradshöfdingen C. Uggla upptagen framställning från Borgmästaren John Karlsson, att Stadsfullmäktige måtte anslå behöfliga medel för förvärfvande samt flyttning till Djäkneberget af ett äldre hus å tomterna N:ris 9 och 10 i stadens västra kvarter, får Drätselkammaren under åberopande af bifogade skrift från husets nuvarande ägare A. W. Eriksson och Byggnadschefen Smitts därå tecknade utlåtande, tillstyrka bifall till ifrågavarande framställning och därvid föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta

att för förvärfvande och flyttning till den mindre öppna plats å Djäkneberget, som är belägen väster om den östra uppfartsvägen till berget från Kristinagatan af en å tomterna N:ris 9 och 10 i stadens västra kvarter kvarstående äldre byggnad anslå ett belopp af 1,500 kronor att upptagas till uttaxering i 1914 års stat.

Västerås den 14 November 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 108

Ang. utvidgning och förändringar i tullkammarens lokaler.

RESOLUTION.

Öfverlämnas till Stadsfullmäktige i Västerås, som behagade i ärendet fatta beslut.

Västerås Rådhus den 26 Mars 1913.

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

Helge Cronholm.

Till Magistraten i Västerås.

Härmed har tullkammaren ären anhålla, att Magistraten behagade öfverlämna närslutna skrifvelse till Stadsfullmäktige för handläggning af dem.

Västerås tullkammare den 22 mars 1913.

I. Andersén.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Under senare åren och isynnerhet under sistförflutna har tullpackhuslokalen visat sig icke kunna motsvara de kraf, som den stigande importen ställt på densamma, enär utrymmet ofta tagits alltför mycket i anspråk, så att nöjaktig plats för självfva tullbehandlingen saknats.

Genom ökningen i göromålen nödgas också tjänstemännen att vistas i packhuslokalen längre tid under dagen än förr.

Under de kallare årstiderna och i synnerhet under vintern är temperaturen i sagda lokal sådan, att vistelsen däri menligt inverkar på tjänstemännens hälsa.

Från trafikerandes sida hafva också klagomål framkommit däröfver, att de måste uppehålla sig i en lokal, där temperaturen ibland går betydligt under fryspunkten, hvarvid framhållits, att vid de flesta tullkamrar denna olägenhet på senare tider undanröjts.

För afhjälpande af såväl ena som andra af nämnda olägenheterna har tullkammaren tänkt sig, att nuvarande packhuslokal ökades med det intill densamma i tullhuset varande nederlagsmagasin, och att det därvid liggande trancitupplagsmagasinet ändrades till uppacknings- och tullbehandlingsrum samt försåges med lämplig värmeinrättning.

Nederlags- och transitupplagsmagasin torde i så fall kunna inredas i ett af stadens nya varumagasin vid hamnen.

Desslikes är behof af ett kassahvalf.

Sådant kunde lätt uppföras i det föreslagna uppacknings- och tullbehandlingsrummet, alldenstund väggarna till rummet äro af eldfast slag.

Under den mörkare årstiden måste — på grund af inträdande mörker —

N:o 108 *Ang. utvidgning och förändringar i tullkammarens lokaler.*

det dock vara lämpligt, att Drätselkammaren erhåller bemyndigande att, om den så finner lämpligt, debitera och uppbära magasinshyra samt bestämma hyresafgifterna.

Drätselkammaren får alltså föreslå, att Stadsfullmäkttge måtte besluta

1:o) *att* till ändrings- och inredningsarbeten i nuvarande tullhuset i enlighet med af stadens byggnadschef uppgjordt kostnadsförslag af uttaxerade medel att upptagas i 1914 års budget anslå 2,800 kronor;

2:o) *att* tillsvidare åt tullverket för nederlags- och transitupplagsmagasin upplåta två s. k. rutor i ett af stadens hamnmagasin samt för deras afskiljande och inredning anslå 350 kronor att upptagas till uttaxering i 1914 års budget;

3:o) samt *att* bemyndiga Drätselkammaren att, om den så finner lämpligt, uppgöra taxa för samt debitera och af vederbörande uppbära hyresafgifter för i de af staden upplåtna nederlags- och transitupplagsmagasinen inlagdt gods.

Västerås den 14 November 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Kostnadsförslag för Ändrings- och inredningsarbeten i nuvarande Tullhuset.

Indragning af elektriskt ljus i samtliga till tullen hörande lokaler	200: —	
Insättning af nya fönster, 4 st. 60: —	240: —	
Järnlucka med inmurning af fästena, 4 st. 50: —	200: —	
Eldstad i nya uppackningsrummet inkl. skorsten	300: —	
Nya dubbeldörrar med beslag	100: —	
Af tegel muradt kassahvalf med kassahvalfsdörr	1,000: —	
Trägolf och hylla i det nya uppackningsrummet	150: —	
Målning	120: —	
Vatten- och kloakledning indrages till uppackningsrummet	225: —	
Afbalkning för tomlårar, papper m. m.	50: —	2,585: —
Diverse och ej specifierade kostnader 10 %		215: —
	Summa kronor	2,800: —

Västerås den 30 Oktober 1913.

Gösta Smitt.

N:o 108.

Drätselkammarens utlåtande ang. utvidgning och förändringar af tullkammarens lokaler.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Magistraten genom resolution den 26 Mars innevarande år till Stadsfullmäktige för besluts fattande öfverlämnat en af föreståndaren för härvarande tullkammare I. Andersén till Stadsfullmäktige aflåten skrifvelse af den 22 i samma månad med begäran om utvidgade lokaler för tullkammarens behof och en del anordningar inom de nuvarande lokalerna samt Stadsfullmäktige den 27 Mars 1913 remitterat framställningen till Drätselkammaren för utlåtande, får Drätselkammaren i ärendet anföra följande.

Vid till en början verkställd utredning i fråga om stadens skyldighet att vidtaga de begärda anordningarna, har det framgått, att staden vid erhållande af stapelstads-, nederlags- och transitorätt åtagit sig att uppfylla de för erhållandet af denna rätt i Kungl. Maj:ts nådiga bref den 1 Februari 1878 uppställda villkor, däribland att åt tullverket anskaffa och underhålla godkända, för tullförvaltningen erforderliga lägenheter jämte nödiga inventarier och möbler samt till förvarande af nederlags- och transitupplagsgods lämpliga och författningsenligt inredda magasiner.

Med anledning häraf beslöt Drätselhammaren den 6 Juni innevarande år uppdraga åt stadens byggnadschef att genast anskaffa markiser för tullkammarens behof samt att verkställa utredning och kostnadsberäkning beträffande framställningen i öfrigt. Markiserna hafva bekostats af i innevarande års budget upptaget anslag för tullhuset.

Byggnadschefen har sedermera till Drätselkammaren inkommit med det begärda kostnadsförslaget, och har Drätselkammaren vidare öfvertygat sig om, att de af tullförvaltaren föreslagna anordningar äro väl behöfliga. Kostnaderna för anordningarna inom tullhuset äro af byggnadschefen beräknade till 2,800 kronor. De utrymmen, som skulle behöfvas i ett af hamnmagasinen för nederlags- och transitupplagsgods, skulle utgöra endast två s. k. rutor; och har kostnaden för dessas afskiljande och inredning beräknats till 350 kronor. Hela kostnaden skulle sålunda utgöra 3,150 kronor. Beträffande utrymmena i ett af hamnmagasinen har tullförvaltaren förklarat sig ej hafva något att erinra emot, att upplåtelsen af dessa utrymmen sker endast tillsvidare, så att staden, om och när tillfälle ges att fördelaktigt uthyra dem, har frihet att på annat håll upplåta nederlags- och transitupplagsmagasin. I fråga om dessa magasin, har Drätselkammaren inhämtat, att staden är berättigad upptaga magasinshyra för inlagdt gods af vederbörande godsägare, och har tidigare sådan hyra af staden upptagits, men har staden sedan flere år tillbaka upphört därmed, då det visade sig, att nederlags- och transitupplagsmagasinen togos i anspråk i så ringa omfattning, att hyresinkomsterna icke ens betäckte kostnaderna för uppbörden och räkenskapsföreningen. Ehuru äfven för närvarande dessa magasin endast till ringa omfattning komma till användning, då de större importörerna hafva sina egna nederlagsmagasin, torde

bör sålunda sortera direkt under Drätselkammaren med en eller flere af dess ledamöter som närmaste rådgifvare.

N:o 107. *Ang. omorganisation af renhållningsföreståndaretjänsten.*

Hvad aflöningen för den nya tjänsten angår, har Drätselkammaren funnit sig med hänsyn till de kvalifikationer, som ansetts böra fordras af tjänstens innehafvare, icke kunna föreslå lägre belopp än 4,000 kronor med två ålderstillägg à 500 kronor efter 5 och 10 år. Tjänsten torde böra tillsättas af Drätselkammaren med 6 månaders ömsesidig uppsägningstid. Någon särskild instruktion har Drätselkammaren icke ansett vara nödigt föreslå, utan böra de med tjänsten förenade skyldigheter och rättigheter i öfverensstämmelse med hvad ofvan anförts fastställas genom kontrakt mellan Drätselkammaren och tjänsteinnehafvaren, därvid denne jämväl bör tillförbindas att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter och utföra de uppdrag, som Drätselkammaren kan finna lämpligt meddela honom.

Drätselkammaren får alltså föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta:

1:o) *att* den nuvarande renhållningsföreståndaretjänsten skall upphöra;

2:o) *att* en ny tjänstebefattning för förvaltningen af stadens renhållningsverk och svingård samt stadens eget landtbruk och skogar äfvensom utarrenderade egendomar och jordlägenheter skall från och med den 1 Januari 1914 inrättas;

3:o) *att* innehafvaren af ifrågavarande tjänst, som bör benämnas stadsförvaltare, skall utses af Drätselkammaren och tillsättas med sex månaders ömsesidig uppsägningstid genom kontrakt;

4:o) samt *att* aflöningen för ifrågavarande tjänst skall utgöra 4,000 kronor med två ålderstillägg à 500 kronor efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring, skolande de vid den af Stadsfullmäktige år 1908 antagna allmänna lönestaten för de flesta af stadens tjänstemän och betjänte fogade villkor och bestämmelser i tillämpliga delar gälla för ifrågavarande nya tjänstebefattning.

Västerås den 13 November 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 107.

Drätselkammarens förslag ang. omorganisation af renhållningsföreståndaretjänsten.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Som bekant har förrståndaren för stadens renhållningsverk Joh. Eriksson för någon tid sedan aflidit. Då det gällde för Drätselkammaren att vidtaga åtgärder för utseende af ny renhållningsföreståndare efter Herr Eriksson, uppstod fråga, om icke dessförinnan en omorganisation och i samband därmed eventuelt löneReglering med afseende å ifrågavarande befattning borde genomföras. Efter verkställd utredning och öfvervägande af denna fråga får Drätselkammaren härmed underställa Stadsfullmäktige nedan omförmälda förslag.

Redan under förutvarande föreståndaren Joh. Erikssons tjänstetid har en utvidgning af dennes göromål ägt rum, i det att, sedan egendomen Nordanby inköpts af staden, denna egendom tagits under stadens eget bruk och landtbruksrörelsen lagts under renhållningsföreståndaren. Genom stadsfullmäktiges under innevarande år i samband med antagandet af ny renhållningsstadga fattade beslut om anläggande af en kommunal svingård kommer renhållningsföreståndarens verksamhet än ytterligare att utvidgas, då svingården gifvetvis måste läggas under samma förvaltning som renhållningsverket. Stadens öfriga utarrenderade jordlägenheter och skogar hafva hittills stått under öfverinseende af en af Drätselkammarens ledamöter. Med de ständigt ökade göromålen inom Drätselkammaren och med hänsyn jämväl därtill, att nya stora jordområden på senare tiden kommit i stadens ägo, torde det få anses vara att ställa allt för stora anspråk på en oaflönad förtroendemans arbetskraft att låta honom ensam handhafva de mångahanda bestyr, som med denna tillsyn äro förenade. Det har därför synts Drätselkammaren lämpligast, om samtliga ofvan omförmälda göromål kunde förenas och tilläggas en tjänsteman. Denne tjänsteman, som bör vara en i landtbruk kunnig och praktiskt erfaren person och på hvilkens omdömes-, organisations- och ledareförmåga bör ställas rätt stora kraf, bör enligt Drätselkammarens förmenande gifvas en mycket själfständig ställning, då åtskilliga affärsangelägenheter och andra afgöranden måste läggas enbart i hans händer, om stadens bästa i de förvaltningsgrenar, som blifva honom anförtrodda, skall kunna på fördelaktigaste sätt tillgodoses.

I samband härmed har Drätselkammaren funnit anledning taga under öfvervägande frågan, om en särskild stadens styrelse borde inrättas för renhållningsverket med svingården samt landtbruket, de utarrenderade jordarne och skogsmarkerna, men har Drätselkammaren funnit, att, då Drätselkammaren väl, äfven om en sådan styrelse inrättades, skulle hafva att yttra sig öfver samtliga dess förslag och framställningar, Drätselkammarens arbete genom en sådan anordning knappast skulle förminskas, och då en ny styrelse alltid kommer att verka tyngande på förvaltningen i dess helhet, ifrågavarande förvaltningsgrenar fortfarande som hittills åtminstone tillsvidare böra tillhöra Drätselkammaren. Den nya tjänsten

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

N:o 106.

Ang. anordningar i stadens hamnmagasin och plan för deras uthyrande.

Enär anordningarne vid stadens nyuppförda, för uthyrning afsedda hamnmagasin äfvensom det hittills tillämpade tillvägagångssättet vid uthyrning af magasinslokaler i vissa afseenden icke kunnat tillfredsställa stadens köpmän, tillåter sig Västerås Köpmannaklubb härmed vördsamt hemställa, att Stadsfullmäktige ville uppdraga åt Drätselkammaren att, efter inhämtande af köpmännens i staden närmare önskemål, uppgöra och till Stadsfullmäktige inkomma med förslag angående lämpliga anordningar i hamnmagasinen och plan för deras uthyrande.

Ett vid sammanträde med köpmannnaklubben den 8 dennes beslutadt uttalande bifogas.

Västerås den 28 maj 1913.

För Västerås Köpmannaklubb

Aug. Nissen,
Ordförande.

Förestående skrifvelse upptages som min motion.

E. Andersson.

Västerås Köpmannaklubb jämte inbjudna intresserade, samlade för diskussion om "Stadens nyuppförda magasiner vid hamnen, deras byggande och handhafvande", uttala härmed sitt beklagande af, att vederbörlig sakkunskap beträffande byggnadssätt och inredning icke blifvit beaktad vid byggandet af dessa magasiner, ehuru flera af stadens köpmän redan vid förslagets och ritningarnes tillhandahållande framhöllo för vederbörande deras opraktiskhet från ev. hyresgästers synpunkt.

Resultatet visar sig också nu, i det att, ehuru stor brist råder på magasinslokaler, ej mera än c:a en tredjedel äro uthyrda af magasinerna, som enligt uppgift kosta staden öfver 200,000 kronor och ringa utsikt förefinnes att få dem uthyrda i det skick de nu befinna sig, i all synnerhet som vederbörande vid underhandling visat sig svåra komma öfverens med.

Ehuru de flesta spekulanter redan vidtagit åtgärder för att på annat sätt förskaffa sig magasiner, synes det dock de närvarande som nödiga åtgärder snarast behöfde vidtagas, så att stadens medel icke onödigtvis på dylikt sätt göras räntelösa.

N:o 106.

Ang. anordningar i stadens hamnmagasin och plan för deras uthyrande.

planläggning, så hade hyresgästerna säkerligen blifvit nöjdare än nu kan bli fallet och äfven Västerås stad kunnat få ökade inkomster, utan nämnvärt ökade byggnadskostnader. Flera af de här ofvan framställda önskemålen äro af den art, att de numera ej gärna kunna realiseras. Så t. ex. torde väl nedre golfvet få bibehålla sitt läge och huset bli i det närmaste oförändradt, men i ändamål att öka magasinernas användbarhet och räntabilitet tillåter jag mig dock föreslå följande ändringar, hvaraf de flesta kunna utföras successivt i mån af hyresgästernas behof.

A. Balkongerna för traverserna borttagas. Traverserna ersättas af dubbla spår och låga trallor på marken.

B. Flera dörröppningar upptagas i nedre våningen i mån af behof.

C. Alla mellanväggar skola utföras af lätt men ej brännbart material gående mellan 2 brandfria bjälklag.

D. Ett bjälklag beräknadt för 700 kg. belastning per kwm upplägges så att mellanvåningen delas i två lika höga våningar.

E. Brandmursglaset borttages och ersättes med fönster. Skulle brandpremien ökas böra fönstren förses med plåtbeslagna luckor. Friskluftsventiler insättas i alla de afdelningar som ej ha fönster.

F. Där ej hyresgästs afdelning sträcker sig genom byggnadens alla våningar bör öppning till vinden igenmuras, ty på grund däraf att taket ej är brandfritt, bör vindsvåningen lämpligen ej afdelas, utan endast stå i förbindelse med *en* hyresgästs afdelning.

G. Därest hyresgäst disponerande olika golf önskar anbringa utvändig gafvelhiss bör vindskupa anordnas, så att direkt kommunikation ernås jämväl med vinden, samt dörrar upptagas i de båda mellanbottnarna.

H. Anbringande af hissar bör tillåtas hvar som helst blott den armerade stommen ej försvagas och det under mom. F. här ofvan angifna förbehållet iakttages.

I. Samma tillstånd bör lämnas för invändiga trappor.

K. Hvarje hyresgästs afdelning bör uppåt afstängas genom brandfritt bjälklag. Undantag enligt mom. F.

Genom iakttagande af hvad här ofvan föreslagits vinnes alltså följande fördelar:

dels ökad golfyta,

dels förbättrad ventilation och hygien,

dels ökad säkerhet mot en eldsvådas spridning och däraf härledda minskade brandpremier,

dels förenklade transportanordningar, hvilka dock medföra en ovärderlig fördel därigenom att hyresgästerna ej gå i vägen för hvarandra, samt

slutligen ökade möjligheter till uthyrning af mindre utrymmen.

Örebro den 24 September 1913.

Carl Engelbrektson.

Rätt afskrifvdt intyga:

W. Erlandsson. *M. Hjorth.*

1. Bottenvåningens golf ligger närmast i nivå med kringliggande gator. Detta medför svåra olägenheter, i det att alla varor som skola lossas och lastas i järnvägsvagn eller fordon måste sänkas, resp. lyftas ungefär en meter. Hade golfvet i stället lagts i vanlig lastkajshöjd, så hade mycket onödigt arbete och stora driftkostnader besparats hyresgästerna. **N:o 106.** *Ang. anordningar i stadens hamnmagasin och plan för deras uthyrande.*

2. I afsikt att kunna afdela magasinen i verkligt brandfria afdelningar hade det varit lämpligt att anordna yttertrappor af sten, samt uppsätta mellanväggar af eldfast material. Nu är byggnaden visserligen möjligast eldsäker, men en utbruten eldsvåda kan ej begränsas, därför att de brandfria bjälklagen genombrutits af invändiga trätrappor, hvarjämte mellanväggarna utförts af trä utan rappning. Härigenom uppstår för hyresgästen ett osäkerhetstillstånd jämte fördyrade brandpremier, och en eventuel eldsvåda skall säkerligen bli till stor olägenhet för alla hyresgästerna.

3. Den kontinuerliga ventilationen hade bort utföras genom anbringande af särskilda ventilationsrör af eldfast konstruktion mynnande öfver taket, samt tillräckligt antal friskluftventiler i ytterväggarna.

4. Det i vissa ljusöppningar insatta brandmursglaset, s. k. flaskglas, har erfarenheten visat ej vara något skydd vid en eldsvåda. I flera Städers B. O. är därför sådant glas förbjudet att använda. Bättre hade varit att välja trådglas, men som magasinerna nu äro byggda hade det varit riktigast att göra vanliga fönster eller event. luckor. Möjligheten till en intensiv luftning af t. ex. löst lagrad spannmål saknas nu alldeles. För sådant ändamål fordras öppningar på båda sidorna, men detta kan ju lätt nog åstadkommas, där så fordras.

5. För magasinsutrymmets utnyttjande är det oriktigt att använda så höga våningar som nu skett. Genom en höjning af nedre våningens golf, som här under n:o 1 förordats, hade betongolfvet i 2:a våningen emellertid kommit att ligga på lagom höjd. Af den höga mellanvåningen hade lämpligare bort göras två våningar utan att husets höjd ökats. Genom användande af lättare ytterväggar och möjligen en förstoring af pålknippena under pelarna hade säkerligen vunnits tillräcklig bärning för ännu ett betonbjälklag samt för något höjda ytterväggar, hvarigenom vindsutrymmet kunnat bättre utnyttjas. Nu gå takstolarna ned till golfvet och det utrymme, som ligger på sidorna om midtelgången blir så lågt, att det endast delvis kan användas till nyttigt ändamål.

6. Vindsvåningen, som under andra förhållanden kunnat bli lika värdefull till lagerlokal som de andra bottnarna, saknar emellertid enligt det nuvarande förslaget äfven kommunikation med den centrala transportanordningen, och är således af ringa värde.

7. Transportanordningen förefaller mig att bli synnerligen långsam och tungskött och bör bli en källa till ständigt besvär och trassel för alla hyresgästerna. Bättre hade varit att endast anordna vanliga spår för trallor efter magasinens långsidor, upptaga dörröppningar i hvarje delning mellan pelarna, samt låta hvarje hyresgäst sköta sig själf med transporten inom magasinet. Gafvelpartierna borde ha försetts med dörröppningar äfven i de öfre bottnarna och vinden för att möjliggöra direkt lastning och lossning af vagnar.

Som jag från början framhöll, är det mycket svårt att göra dylika magasinsbyggnader praktiska och lättskötta för alla slags varor och äfven svårt att på förhand beräkna en hyresgästs verkliga behof af utrymme, ty det vet han i regel knappast själf. Men hade ofvanstående synpunkter iakttagits vid magasinens

N:o 106.

Ang. anordningar i stadens hamnmagasin och plan för deras uthyrande.

Jag tror mig sålunda med ofvanstående bemötande af Ing. E. hafva tydligt klarlagt det oberättigade i det klander, som från köpmännens sida nu förekommit mot hamnmagasinen.

Västerås den 14/10 1913.

Gösta Smitt.

Till Hamnstyrelsen i Västerås.

Härmed öfversändes till ben. betjänande, afskrift af det besiktningsutlåtande å magasinen vid nya hamnen som Ingeniör Carl Engelbrektson afgifvit efter besiktning af desamma.

Samtidigt beder Köpmannaklubben få påpeka, att brist råder i hamnen på underslag att upplägga varor å.

När varor anlända med båtarne måste dessa ofta uppläggas å bara marken, hvarvid de skadas när regnväder är rådande.

Köpmannaklubben får därför anhålla att denna brist afhjälpes.

Västerås den 18 Oktober 1913.

Västerås Köpmannaklubb.

Aug. Nissen,
Ordf.

Hj. Carnell,
Sekr.

Afskrift.

På anmodan af Västerås Köpmannaklubb har undertecknad besiktigat Västerås Stads tre nyuppförda magasin vid hamnen, i ändamål att utröna, huruvida vid byggnadens planläggning och utförande nödig hänsyn tagits till de blifvande hyresgästernas kraf på bekväma lagrings-, lastnings- och lossningsanordningar m. m., som därmed äger sammanhang.

Besiktningen ägde rum på platsen den 18 September, hvarjämte besök gjordes på Stadens Byggnadskontor; hvarest de nu tänkta anordningarna för varutransport demonstrerades af Byggnadschefen.

Till en början får jag då framhålla att det är synnerligen svårt att vid byggnader afsedda för alla slag af varor vidtaga anordningar, som tillfredsställa alla. Till en början är det ej alltid riktigt att uppföra en magasinsbyggnad billigast möjligt. Visserligen är det sant, att en träkonstruktion blir något billigare, men å andra sidan erbjuder den armerade konstruktionen så många fördelar såsom eldfasthet, och däraf härledda billiga brandpremier, sundhet, snygghet, lätthet att rengöra eller eventuellt decinficera m. m., allt förutsatt att planläggningen af det hela är noga studerad och genomförd. De 3 nyuppförda hamnmagasinen anser jag hvad läge, byggnadsmaterial och belastning angår uppfylla alla rimliga fordringar. Dock hade det säkerligen varit riktigare att använda leantegel till ytterväggarna och plåt till taktäckning i stället för tegel, då huset blifvit afsevärdt mycket lättare. Men i afseende på magasinernas planläggning har jag en del allvarliga anmärkningar att framställa:

rätt uppfattat det föreliggande förslaget till transportanordningar, spår emellan magasinen hafva från början föreslagits och äro nu redan delvis utförda.

N:o 106
Ang. anordningar i stadens hamnmagasin och plan för deras uthyrande.

Innan jag öfvergår till att närmare granska de af Ing. E. för anläggningens kompletterande föreslagna åtgärderna, i den mån de ej redan i hvad ofvan sagts blifvit behandlade, vill jag sålunda konstatera, att magasinen uppfylla de önskemål, som framförts i den mån dessas realiserande varit ekonomiskt möjligt och ej uteslutande afse magasinens inrättande för specialändamål.

Traversen skall bära en elektrisk kran och är ej afsedd för transport i horizontal led, sådan förflyttning af godset skall enligt det ursprungliga förslaget ske medelst trallor å marken.

Dörrar. Konstruktionen är särskildt planerad så, att öppningar af hvad slag som hälst kunna hvar som hälst upptagas i magasinens väggar, men naturligen måste man vid uthyrandet söka lämpa utrymmena efter nu utförda fönster och dörrar.

Mellanväggarne kunna såsom nämndt utföras eldfasta där så önskas.

Extra bjälklag. För sådant bjälklag är plats beredd och ett dylikt är nu under inläggande i en del af ett magasin.

Vinden kan genom anbringande af vindskupor öfver trapporna och hissöppningarne samt insättande af branddörrar helt afstängas från nedanför liggande del af magasinet.

Hissar. Sådana kunna anbringas där så önskas, men bör naturligen äfven här vid uthyrningen tillses, att de för hissar afsedda platserna företrädesvis komma till användning, och gäller detta äfven trapporna.

Slutord. I hufvudsak har sålunda Ing. E. ej kunnat framställa någon giltig anmärkning och, där han rätt fattat de föreslagna anordningarne, ej framkommit med förslag om andra anordningar än sådana, som från början afsetts skola vidtagas, ehuru i de flesta fall på hyresgästens bekostnad. Att hyresgästen afsetts skola bekosta sådana ytterligare bekvämligheter och inredningar, framgår tydligt af den förslaget på sin tid bilagda kostnadsberäkningen, däri de olika posterna äro hvar för sig angifna.

Hvad åter beträffar de plattformar, mellan hvilka traverserna löpa vill jag nämna, att desamma bilda ett godt skärmtak till nytta för hyresgästen i nedre våningen, en bekväm lastkaj för den öfre våningens behof samt att de bära den för flera hyresgäster afsedda och i förhållande till invändiga hissar betydligt billigare och utrymmesbesparande kranen. Dessutom kan man, där plattformarne tilläfventyrs ej komma att användas för plattformskran, emellan desamma inbygga en lanternin och på så sätt skaffa sig ökadt utrymme för billig kostnad, att rifva desamma vore därför synnerligen oklokt och i öfrigt svårt, ej minst därför, att armeringarne i bjälklagens balkar då komme att förlora sin förankring och sålunda allvarligt försvagas.

Mig synes, att köpmännens anmärkningar från början och i hufvudsak berört hyrans storlek och att från deras sida ej annat föreslagits, än ett nedsättande af denna eventuellt genom magasinens uppförande i träkonstruktion. Det senare alternativet har nu förkastats af deras egen tillkallade sakkunnige och de anordningar, han i öfrigt föreslagit, äro i hvarje fall ej ägnade att sänka hyresbeloppet. Mot magasinens byggnadskostnad har ej anmärkning kunnat framställas, då denna knappast öfverstiger kostnaden för motsvarande magasin uppfördt af timmer.

N:o 106

Ang. Anordningar i stadens hamnmagasin och plan för deras uthyrande.

och därför måste helt naturligt en del detaljer i inredningen lämnas för att sedan i mån af behof och lämpadt efter detta komma till utförande. Emellertid hafva fönstren med hänsyn till just detta förhållande utförts så att de i sin öfre kant hänga i gångjärn och således utan risk för regnets inträngande kunna ställas mer eller mindre på glänt, hvarigenom de, belägna som de äro, invid taket, mer än väl ersätta de s. k. "friskluftsventilerna", hvilka senare emellertid om de af någon orsak skulle föredragas kunna insättas i väggarna för en så pass obetydlig kostnad som 25 kr. pr styck eller däromkring.

Murglasen. Dessa hafva insatts för att medgifva väggens utnyttjande för upplag, när ett mellanbjälklag icke eller blott till viss del insättes, men utbytas de, där så behöfves, och har detta redan skett i ett par fall. Jag vill dessutom i detta sammanhang påvisa att magasinen ej bygts eller kunnat byggas speciellt för lagrande af spannmål, ehuru de, såsom ing. E. i öfrigt själf påpekat, utan svårighet samt för en ringa kostnad kunna göras synnerligen lämpliga för detta ändamål. I öfrigt finnes intet skäl att insätta en eldfast konstruktion i en vägg genombruten af vanliga fönster, ventiler och dörrar och något sådant har heller aldrig afsetts med "*brandmursglasen*", de bilda snarare en arkitektoniskt berättigad utsmyckning af magasinen och gifva dem ett synnerligen tilltalande utseende.

Våningarnes höjd. Redan vid behandlande af den mot höjdläget hos bottenvåningens golf gjorda anmärkningen har påvisats orsaken till att bottevåningen tagits så pass hög som skett, nämligen att en del hyresgäster möjligen kunde önska och få fördel af dettas höjande till högre nivå, så kan nu ske där så önskas, men hade varit omöjligt om bottenvåningen tagits lägre. Ytterväggarne hade ej med fördel kunnat byggas lättare, de behöfva en viss hållfasthet och magasinen genom sina väggars styrka en viss stabilitet mot ojämna belastningar inom desamma. Bland fackmän torde man vara på det klara med att den nu valda konstruktionen med sina inmurade järn hvad styrkan beträffar är vida öfverlägsen den i öfrigt obepröfvade leantegelkonstruktion, om hvars förträfflighet i öfrigt ingalunda är af den opartiske obestridd.

Grundkonstruktionen under hamnmagasinen har utförts så, att spridd pålning erhållits, pålknippen förefinnas sålunda ej, hvadan den af Ing. E. gjorda anmärkningen beror på en missuppfattning af den begagnade grundkonstruktionen och vill jag dessutom nämna, att man vid friktionspålning ej har nytta af att påla i knippen, då man i hvarje fall ej kan ernå större bärighet hos pålarne än hvad som finnes i den af dem inneslutna delen af marken. Vindsvåningen har ej afsetts skola bilda fullständig magasinsbotten och är därför konstruerad för ringa belastning. Ing. E. torde knappast kunna äga närmare kännedom om markens beskaffenhet å den plats där magasinen äro byggda och hade enligt mitt förmenande därför ej i egenskap af sakkunnig bort yttra sig i den delen af frågan.

Hvad höjden å öfre bottnen beträffar har denna tillkommit på af de blifvande hyresgästerna uttryckt önskan och valts just med hänsyn därtill, att magasinen komma att begagnas för olika ändamål samt för att där så önskas och för en låg kostnad bereda tillfälle till inläggande af en ytterligare mellanbotten hvilken i öfrigt finnes inlagd å de på sin tid af mig upprättade förut omnämnda och för köpmännen tillgängliga ritningarne.

Transportanordningarne. Af hvad Ing. E. anfört synes framgå, att han ej

N:o 106

Ang. anordningar i stadens hamnmagasin och plan för deras uthyrande.

lämnadt uppdrag att såsom *sakkunnig* uttala sig om hamnmagasinens större eller mindre lämplighet för det afsedda ändamålet, får jag härmed till frågans allsidiga belysande och till ledning för ett opartiskt bedömande lämna nedanstående uppgifter.

Först vill jag likvisst påpeka, att köpmännen ingalunda på något sätt förts bakom ljuset beträffande den hyra, som komme att fordras; denna finnes nämligen uträknad *för olika alternativ* uti den af mig gjorda utredningen om byggnadskostnaderna, hvilken för dem varit tillgänglig före inlämnandet af hyresanbud, senare införts i Stadsfullmäktiges tryckta handlingar och hvilken äfven nu, sedan magasinen uppförts, visat sig i alla afseenden öfverensstämma med verkliga byggnadskostnaden. Ej heller hafva köpmännen före byggnadsföretagets realiserande framkommit med framställningar rörande detsamma af sådant slag, att de bort medföra annan magasinskonstruktion än den valda, ehuru flera af dem tagit del af ritningarne, och vill jag framhålla, att jag i min utredning uttalat *"att jag anser staden böra bygga ifrågavarande magasin endast under den förutsättning, att staden på sätt här angifvits kan beräkna full ersättning för sitt utlägg"* (*Sid. 24 i Stadsf. handl. af den 29 Febr. 1912*), samt särskildt begärdt *"att de enskilda spekulanterna å magasinsbyggnaden framlade sina förslag till frågans lösande"*. Staden beslöt bygga magasin först sedan inlämnade ansökningar att få hyra magasinsutrymme enligt uppgjord plan förelågo; några förslag från enskildt håll till magasinsfrågans lösande hafva ej afhörts.

Bottenvåningens golf ligger c:a 10 cm. öfver invidliggande marken och stensättningen lutar på alla sidor från magasinen. Detta medför den fördelen, att man kan dels köra med häst och vagn rätt genom desamma och dels hafva decauvillespår i markens nivå intill magasinen för att sedermera fortsättas i dessa. Som man väl kan efteråt påbygga men svårligen sänka ett bjälklag och magasinen måste kunna anpassas för olika hyresgäster, är redan ofvanstående förhållande tillräckligt bevis för lämpligheten af golfvets höjdläge, men dessutom tillkommer den omständigheten att golfvets förläggande på den begärda högre nivån, utan användande af efteråt utförd träkonstruktion, måst medföra endera en otillåten ökad påkänning å grunden af c:a 2,000 à 3,000 kg. pr m² eller ock en så pass afsevärd ökning i kostnaden pr magasin (c:a 10,000 kr.) att hyran måst afsevärdt höjas.

Magasinens afdelande. Trappornas invändiga läge omöjliggör ingalunda magasinens uppdelande i brandfria enheter och ökar ej kostnaden härför. Det hela är i detta fall en kostnadsfråga, och intet hinder finnes att där så önskas insätta brandfria mellanväggar. Magasinens hufvudbjälklag har konstruerats så kraftigt, att tegelmurar kunna uppsättas direkt å det samma och finnas sådana afdelande tegelmurar insatta i det längst mot väster liggande magasinet där de i viss grad bekostats af hyresgästen. För den händelse de inre väggarne önskas eldfasta och af billigare, samt lättare konstruktion kunna de i likhet med hvad som är fallet med branddörrar utföras af på bägge sidor plåtbeslagen trävägg; att insätta en reveterad trävägg är ej vare sig praktiskt eller effektivt, då denna säkerligen komme att skadas vid transporterna af varor inom magasinet och i öfrigt icke erbjuder full säkerhet vid eldsvåda.

Ventilationen. Vid magasinens byggande hade köpmännen själfva ej i allmänhet klart för sig, hvilken, eller huru stora utrymmen de komme att behöfva,

N:o 106

Ang. anordningar i stadens hamnmagasin och plan för deras uthyrande.

Jämlikt innebörden i motionen hafva vi i första hand vändt oss till Västerås Köpmannaklubb med förfrågan rörande de önskemål i afseende å magasinsbyggnaderna, som förefinnas hos stadens köpmän.

Till svar på denna förfrågan hafva vi emottagit bilagda skrifvelse jämte därtill hörande utlåtande af Ingeniör Carl Engelbrektsson.

Till bemötande af däri gjorda påståenden har Byggnadschefen till oss aflämnat här likaledes bilagda skrift, som mer i detalj behandla de af Ingeniör Engelbrektsson gjorda anmärkningarna.

Under åberopande af dennes sakkunniga utredning tillåta vi oss i korthet framhålla följande:

att Ingeniör Engelbrektsson i hufvudsak ger oss rätt i afseende å magasinens byggnadssätt,

att bland de af Herr Engelbrektsson framställda allvarliga anmärkningarne skulle de under N:ris 1, 2, 3 och 5, därest däri antydt förslag följts, utan tvifvel högst afsevärdt fördyrat magasinsbyggnaderna, och således äfven hyrorna, d. v. s. haft till följd raka motsatsen till det hvaröfver Köpmannaklubben i första hand klagar,

att de under N:ris 4, 5 och 7 framställda anmärkningarne tydligen ådagalägga missuppfattning hos Herr Engelbrektsson i afseende på hvad som åsyftas,

att de af Herr Engelbrektsson under A, C, E och K anbefallda åtgärderna, utan att äga motsvarighet i någon verkligt praktisk vinst, endast skulle föranleda ökad byggnadskostnad, och därigenom ökade hyror, samt

att de under B, C, D, G, H och I förordade åtgärderna äro endast beroende af hvar och en hyresgästs önskan, ifall han vill ikläda sig därmed förenade kostnader.

Som en sammanfattning af det hela, torde kunna sägas, att de klagande köpmännen tydligen missuppfattat hela ändamålet med magasinsbyggnaderna, nämligen:

att magasinen äro afsedda att utgöra en stomme, däri hvarje hyresgäst får själf vidtaga de anordningar, som äro lämpliga och erforderliga för det speciella ändamål, hvartill han förhyr lokalen, samt

att enda villkoret, för att staden skulle inlåta sig på byggandet af dessa magasin, är och måste vara, att hyrorna sättas så, att stadens kostnader blifva betäckta.

I betraktande af det sålunda anförda hemställa vi, att Drätselkammaren ville förklara sig anse motionen ej böra föranleda någon vidare åtgärd.

Västerås den 19 Oktober 1913.

V. Grandinson. A. Sundström. M. Jonsson.
Gust. Anderson. Gösta Smitt.

Västerås Stads Hamnmagasin.

Med anledning af det yttrande, som af Ingeniör Carl Engelbrektsson afgifvits till Västerås Köpmannaklubb på grund af honom från Köpmannaklubben

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar.

1913 Den 27 November. XVIII

N:o 106.

Drätselkammarens utlåtande ang. anordningar i stadens hamnmagasin och plan för deras uthyrande.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Stadsfullmäktige hafva den 29 sistlidne Maj till utlåtande af Drätselkammaren remitterat en såsom egen motion af Grosshandlaren E. Andersson upptagen skrifvelse till Stadsfullmäktige från Västerås köpmannaklubb med hemställan, att Stadsfullmäktige ville uppdraga åt Drätselkammaren att efter inhämtande af köpmännens i staden närmare önskemål uppgöra och till Stadsfullmäktige inkomma med förslag angående lämpliga anordningar i stadens hamnmagasin och plan för deras uthyrande.

Sedan Drätselkammaren den 6 sistlidne Juni uppdragit åt sina ledamöter Herrar Sundström, Grandinson, Jonsson och Gustaf Andersson jämte Byggnadschefen Smitt att närmare utreda den föreliggande frågan, hafva nämnda personer till Drätselkammaren inkommit med bifogade utlåtande af den 19 nästlidne Oktober jämte däri åberopade handlingar, nämligen en utredning af Byggnadschefen Smitt samt en skrifvelse af den 18 i samma månad från Köpmannaklubben och ett af Ingeniören Carl Engelbrektson på klubbens begäran afgifvet besiktningsutlåtande.

Med instämmande i hvad Drätselkammarens ofvannämnda ledamöter anfört får Drätselkammaren hemställa, att Stadsfullmäktige måtte besluta

att ifrågavarande motion icke skall till någon Stadsfullmäktiges vidare åtgärd föranleda.

Västerås den 13 November 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Drätselkammaren i Västerås.

Till fullgörande af oss lämnadt uppdrag att yttra oss öfver Grosshandlaren Erik Anderssons till Drätselkammaren remitterade motion angående uppdrag för Drätselkammaren att efter inhämtande af köpmännens i staden närmare önskemål uppgöra och till Stadsfullmäktige inkomma med förslag angående lämpliga anordningar i hamnmagasinen och plan för deras uthyrande, få vi anföra följande.

lämnadt uppdrag att såsom *sakkunnig* uttala sig om hamnmagasinens större eller mindre lämplighet för det afsedda ändamålet, får jag härmed till frågans allsidiga belysande och till ledning för ett opartiskt bedömande lämna nedanstående uppgifter.

N:o 106 *Ang. anordningar i stadens hamnmagasin och plan för deras uthyrande.*

Först vill jag likvisst påpeka, att köpmännen ingalunda på något sätt förts bakom ljuset beträffande den hyra, som komme att fordras; denna finnes nämligen uträknad *för olika alternativ* uti den af mig gjorda utredningen om byggnadskostnaderna, hvilken för dem varit tillgänglig före inlämnandet af hyresanbud, senare införts i Stadsfullmäktiges tryckta handlingar och hvilken äfven nu, sedan magasinen uppförts, visat sig i alla afseenden öfverensstämma med verkliga byggnadskostnaden. Ej heller hafva köpmännen före byggnadsföretagets realiserande framkommit med framställningar rörande detsamma af sådant slag, att de bort medföra annan magasinskonstruktion än den valda, ehuru flera af dem tagit del af ritningarne, och vill jag framhålla, att jag i min utredning uttalat *"att jag anser staden böra bygga ifrågavarande magasin endast under den förutsättning, att staden på sätt här angifvits kan beräkna full ersättning för sitt utlägg"* (*Sid. 24 i Stadsf. handl. af den 29 Febr. 1912),* samt särskildt begärdt *"att de enskilda spekulanterna å magasinsbyggnaden framlade sina förslag till frågans lösande"*. Staden beslöt bygga magasin först sedan inlämnade ansökningar att få hyra magasinsutrymme enligt uppgjord plan förelågo; några förslag från enskildt håll till magasinsfrågans lösande hafva ej afhörts.

Bottenvåningens golf ligger c:a 10 cm. öfver invidliggande marken och stensättningen lutar på alla sidor från magasinen. Detta medför den fördelen, att man kan dels köra med häst och vagn rätt genom desamma och dels hafva decauvillespår i markens nivå intill magasinen för att sedermera fortsättas i dessa. Som man väl kan efteråt påbygga men svårligen sänka ett bjälklag och magasinen måste kunna anpassas för olika hyresgäster, är redan ofvanstående förhållande tillräckligt bevis för lämpligheten af golfvets höjdläge, men dessutom tillkommer den omständigheten att golfvets förläggande på den begärda högre nivån, utan användande af efteråt utförd träkonstruktion, måst medföra endera en otillåten ökad påkänning å grunden af c:a 2,000 à 3,000 kg. pr m² eller ock en så pass afsevärd ökning i kostnaden pr magasin (c:a 10,000 kr.) att hyran måst afsevärdt höjas.

Magasinens afdelande. Trappornas invändiga läge omöjliggör ingalunda magasinens uppdelande i brandfria enheter och ökar ej kostnaden härför. Det hela är i detta fall en kostnadsfråga, och intet hinder finnes att där så önskas insätta brandfria mellanväggar. Magasinens hufvudbjälklag har konstruerats så kraftigt, att tegelmurar kunna uppsättas direkt å det samma och finnas sådana afdelande tegelmurar insatta i det längst mot väster liggande magasinet där de i viss grad bekostats af hyresgästen. För den händelse de inre väggarne önskas eldfasta och af billigare, samt lättare konstruktion kunna de i likhet med hvad som är fallet med branddörrar utföras af på bägge sidor plåtbeslagen trävägg; att insätta en reveterad trävägg är ej vare sig praktiskt eller effektivt, då denna säkerligen komme att skadas vid transporterna af varor inom magasinet och i öfrigt icke erbjuder full säkerhet vid eldsvåda.

Ventilationen. Vid magasinens byggande hade köpmännen själfva ej i allmänhet klart för sig, hvilken, eller huru stora utrymmen de komme att behöfva,

N:o 106

Ang. Anordningar i stadens hamnmagasin och plan för deras uthyrande.

och därför måste helt naturligt en del detaljer i inredningen lämnas för att sedan i mån af behof och lämpadt efter detta komma till utförande. Emellertid hafva fönstren med hänsyn till just detta förhållande utförts så att de i sin öfre kant hänga i gångjärn och således utan risk för regnets inträngande kunna ställas mer eller mindre på glänt, hvarigenom de, belägna som de äro, invid taket, mer än väl ersätta de s. k. "friskluftsventilerna", hvilka senare emellertid om de af någon orsak skulle föredragas kunna insättas i väggarna för en så pass obetydlig kostnad som 25 kr. pr styck eller däromkring.

Murglasen. Dessa hafva insatts för att medgifva väggens utnyttjande för upplag, när ett mellanbjälklag icke eller blott till viss del insättes, men utbytas de, där så behöfves, och har detta redan skett i ett par fall. Jag vill dessutom i detta sammanhang påvisa att magasinen ej bygts eller kunnat byggas speciellt för lagrande af spannmål, ehuru de, såsom ing. E. i öfrigt själf påpekat, utan svårighet samt för en ringa kostnad kunna göras synnerligen lämpliga för detta ändamål. I öfrigt finnes intet skäl att insätta en eldfast konstruktion i en vägg genombruten af vanliga fönster, ventiler och dörrar och något sådant har heller aldrig afsetts med *"brandmursglasen"*, de bilda snarare en arkitektoniskt berättigad utsmyckning af magasinen och gifva dem ett synnerligen tilltalande utseende.

Våningarnes höjd. Redan vid behandlande af den mot höjdläget hos bottenvåningens golf gjorda anmärkningen har påvisats orsaken till att bottevåningen tagits så pass hög som skett, nämligen att en del hyresgäster möjligen kunde önska och få fördel af dettas höjande till högre nivå, så kan nu ske där så önskas, men hade varit omöjligt om bottenvåningen tagits lägre. Ytterväggarne hade ej med fördel kunnat byggas lättare, de behöfva en viss hållfasthet och magasinen genom sina väggars styrka en viss stabilitet mot ojämna belastningar inom desamma. Bland fackmän torde man vara på det klara med att den nu valda konstruktionen med sina inmurade järn hvad styrkan beträffar är vida öfverlägsen den i öfrigt obepröfvade leantegelkonstruktion, om hvars förträfflighet i öfrigt ingalunda är af den opartiske obestridd.

Grundkonstruktionen under hamnmagasinen har utförts så, att spridd pålning erhållits, pålknippen förefinnas sålunda ej, hvadan den af Ing. E. gjorda anmärkningen beror på en missuppfattning af den begagnade grundkonstruktionen och vill jag dessutom nämna, att man vid friktionspålning ej har nytta af att påla i knippen, då man i hvarje fall ej kan ernå större bärighet hos pålarne än hvad som finnes i den af dem inneslutna delen af marken. Vindsvåningen har ej afsetts skola bilda fullständig magasinsbotten och är därför konstruerad för ringa belastning. Ing. E. torde knappast kunna äga närmare kännedom om markens beskaffenhet å den plats där magasinen äro byggda och hade enligt mitt förmenande därför ej i egenskap af sakkunnig bort yttra sig i den delen af frågan.

Hvad höjden å öfre bottnen beträffar har denna tillkommit på af de blifvande hyresgästerna uttryckt önskan och valts just med hänsyn därtill, att magasinen komma att begagnas för olika ändamål samt för att där så önskas och för en låg kostnad bereda tillfälle till inläggande af en ytterligare mellanbotten hvilken i öfrigt finnes inlagd å de på sin tid af mig upprättade förut omnämnda och för köpmännen tillgängliga ritningarne.

Transportanordningarne. Af hvad Ing. E. anfört synes framgå, att han ej

Ang. anordningar i stadens hamnmagasin och plan för deras uthyrande.

rätt uppfattat det föreliggande förslaget till transportanordningar, spår emellan magasinen hafva från början föreslagits och äro nu redan delvis utförda.

Innan jag öfvergår till att närmare granska de af Ing. E. för anläggningens kompletterande föreslagna åtgärderna, i den mån de ej redan i hvad ofvan sagts blifvit behandlade, vill jag sålunda konstatera, att magasinen uppfylla de önskemål, som framförts i den mån dessas realiserande varit ekonomiskt möjligt och ej uteslutande afse magasinens inrättande för specialändamål.

Traversen skall bära en elektrisk kran och är ej afsedd för transport i horizontal led, sådan förflyttning af godset skall enligt det ursprungliga förslaget ske medelst trallor å marken.

Dörrar. Konstruktionen är särskildt planerad så, att öppningar af hvad slag som hälst kunna hvar som hälst upptagas i magasinens väggar, men naturligen måste man vid uthyrandet söka lämpa utrymmena efter nu utförda fönster och dörrar.

Mellanväggarne kunna såsom nämndt utföras eldfasta där så önskas.

Extra bjälklag. För sådant bjälklag är plats beredd och ett dylikt är nu under inläggande i en del af ett magasin.

Vinden kan genom anbringande af vindskupor öfver trapporna och hissöppningarne samt insättande af branddörrar helt afstängas från nedanför liggande del af magasinet.

Hissar. Sådana kunna anbringas där så önskas, men bör naturligen äfven här vid uthyrningen tillses, att de för hissar afsedda platserna företrädesvis komma till användning, och gäller detta äfven trapporna.

Slutord. I hufvudsak har sålunda Ing. E. ej kunnat framställa någon giltig anmärkning och, där han rätt fattat de föreslagna anordningarne, ej framkommit med förslag om andra anordningar än sådana, som från början afsetts skola vidtagas, ehuru i de flesta fall på hyresgästens bekostnad. Att hyresgästen afsetts skola bekosta sådana ytterligare bekvämligheter och inredningar, framgår tydligt af den förslaget på sin tid bilagda kostnadsberäkningen, däri de olika posterna äro hvar för sig angifna.

Hvad åter beträffar de plattformar, mellan hvilka traverserna löpa vill jag nämna, att desamma bilda ett godt skärmtak till nytta för hyresgästen i nedre våningen, en bekväm lastkaj för den öfre våningens behof samt att de bära den för flera hyresgäster afsedda och i förhållande till invändiga hissar betydligt billigare och utrymmesbesparande kranen. Dessutom kan man, där plattformarne tilläfventyrs ej komma att användas för plattformskran, emellan desamma inbygga en lanternin och på så sätt skaffa sig ökadt utrymme för billig kostnad, att rifva desamma vore därför synnerligen oklokt och i öfrigt svårt, ej minst därför, att armeringarne i bjälklagens balkar då komme att förlora sin förankring och sålunda allvarligt försvagas.

Mig synes, att köpmännens anmärkningar från början och i hufvudsak berört hyrans storlek och att från deras sida ej annat föreslagits, än ett nedsättande af denna eventuellt genom magasinens uppförande i träkonstruktion. Det senare alternativet har nu förkastats af deras egen tillkallade sakkunnige och de anordningar, han i öfrigt föreslagit, äro i hvarje fall ej ägnade att sänka hyresbeloppet. Mot magasinens byggnadskostnad har ej anmärkning kunnat framställas, då denna knappast öfverstiger kostnaden för motsvarande magasin uppfördt af timmer.

N:o 106.
Ang. anordningar i stadens hamnmagasin och plan för deras uthyrande.

Jag tror mig sålunda med ofvanstående bemötande af Ing. E. hafva tydligt klarlagt det oberättigade i det klander, som från köpmännens sida nu förekommit mot hamnmagasinen.

Västerås den 14/10 1913.

Gösta Smitt.

Till Hamnstyrelsen i Västerås.

Härmed öfversändes till ben. betjänande, afskrift af det besiktningsutlåtande å magasinen vid nya hamnen som Ingeniör Carl Engelbrektson afgifvit efter besiktning af desamma.

Samtidigt beder Köpmannaklubben få påpeka, att brist råder i hamnen på underslag att upplägga varor å.

När varor anlända med båtarne måste dessa ofta uppläggas å bara marken, hvarvid de skadas när regnväder är rådande.

Köpmannaklubben får därför anhålla att denna brist afhjälpes.

Västerås den 18 Oktober 1913.

Västerås Köpmannaklubb.

Aug. Nissen,
Ordf.

Hj. Carnell,
Sekr.

Afskrift.

På anmodan af Västerås Köpmannaklubb har undertecknad besiktigat Västerås Stads tre nyuppförda magasin vid hamnen, i ändamål att utröna, huruvida vid byggnadens planläggning och utförande nödig hänsyn tagits till de blifvande hyresgästernas kraf på bekväma lagrings-, lastnings- och lossningsanordningar m. m., som därmed äger sammanhang.

Besiktningen ägde rum på platsen den 18 September, hvarjämte besök gjordes på Stadens Byggnadskontor; hvarest de nu tänkta anordningarna för varutransport demonstrerades af Byggnadschefen.

Till en början får jag då framhålla att det är synnerligen svårt att vid byggnader afsedda för alla slag af varor vidtaga anordningar, som tillfredsställa alla. Till en början är det ej alltid riktigt att uppföra en magasinsbyggnad billigast möjligt. Visserligen är det sant, att en träkonstruktion blir något billigare, men å andra sidan erbjuder den armerade konstruktionen så många fördelar såsom eldfasthet, och däraf härledda billiga brandpremier, sundhet, snygghet, lätthet att rengöra eller eventuellt decinficera m. m., allt förutsatt att planläggningen af det hela är noga studerad och genomförd. De 3 nyuppförda hamnmagasinen anser jag hvad läge, byggnadsmaterial och belastning angår uppfylla alla rimliga fordringar. Dock hade det säkerligen varit riktigare att använda leantegel till ytterväggarna och plåt till taktäckning i stället för tegel, då huset blifvit afsevärdt mycket lättare. Men i afseende på magasinernas planläggning har jag en del allvarliga anmärkningar att framställa:

N:o 106.

Ang. anordningar i stadens hamnmagasin och plan för deras uthyrande.

1. Bottenvåningens golf ligger närmast i nivå med kringliggande gator. Detta medför svåra olägenheter, i det att alla varor som skola lossas och lastas i järnvägsvagn eller fordon måste sänkas, resp. lyftas ungefär en meter. Hade golfvet i stället lagts i vanlig lastkajshöjd, så hade mycket onödigt arbete och stora driftkostnader besparats hyresgästerna.

2. I afsikt att kunna afdela magasinen i verkligt brandfria afdelningar hade det varit lämpligt att anordna yttertrappor af sten, samt uppsätta mellanväggar af eldfast material. Nu är byggnaden visserligen möjligast eldsäker, men en utbruten eldsvåda kan ej begränsas, därför att de brandfria bjälklagen genombrutits af invändiga trätrappor, hvarjämte mellanväggarna utförts af trä utan rappning. Härigenom uppstår för hyresgästen ett osäkerhetstillstånd jämte fördyrade brandpremier, och en eventuel eldsvåda skall säkerligen bli till stor olägenhet för alla hyresgästerna.

3. Den kontinuerliga ventilationen hade bort utföras genom anbringande af särskilda ventilationsrör af eldfast konstruktion mynnande öfver taket, samt tillräckligt antal friskluftventiler i ytterväggarna.

4. Det i vissa ljusöppningar insatta brandmursglaset, s. k. flaskglas, har erfarenheten visat ej vara något skydd vid en eldsvåda. I flera Städers B. O. är därför sådant glas förbjudet att använda. Bättre hade varit att välja trådglas, men som magasinerna nu äro byggda hade det varit riktigast att göra vanliga fönster eller event. luckor. Möjligheten till en intensiv luftning af t. ex. löst lagrad spannmål saknas nu alldeles. För sådant ändamål fordras öppningar på båda sidorna, men detta kan ju lätt nog åstadkommas, där så fordras.

5. För magasinsutrymmets utnyttjande är det oriktigt att använda så höga våningar som nu skett. Genom en höjning af nedre våningens golf, som här under n:o 1 förordats, hade betongolfvet i 2:a våningen emellertid kommit att ligga på lagom höjd. Af den höga mellanvåningen hade lämpligare bort göras två våningar utan att husets höjd ökats. Genom användande af lättare ytterväggar och möjligen en förstoring af pålknippena under pelarna hade säkerligen vunnits tillräcklig bärning för ännu ett betonbjälklag samt för något höjda ytterväggar, hvarigenom vindsutrymmet kunnat bättre utnyttjas. Nu gå takstolarna ned till golfvet och det utrymme, som ligger på sidorna om midtelgången blir så lågt, att det endast delvis kan användas till nyttigt ändamål.

6. Vindsvåningen, som under andra förhållanden kunnat bli lika värdefull till lagerlokal som de andra bottnarna, saknar emellertid enligt det nuvarande förslaget äfven kommunikation med den centrala transportanordningen, och är således af ringa värde.

7. Transportanordningen förefaller mig att bli synnerligen långsam och tungskött och bör bli en källa till ständigt besvär och trassel för alla hyresgästerna. Bättre hade varit att endast anordna vanliga spår för trallor efter magasinens långsidor, upptaga dörröppningar i hvarje delning mellan pelarna, samt låta hvarje hyresgäst sköta sig själf med transporten inom magasinet. Gafvelpartierna borde ha försetts med dörröppningar äfven i de öfre bottnarna och vinden för att möjliggöra direkt lastning och lossning af vagnar.

Som jag från början framhöll, är det mycket svårt att göra dylika magasinsbyggnader praktiska och lättskötta för alla slags varor och äfven svårt att på förhand beräkna en hyresgästs verkliga behof af utrymme, ty det vet han i regel knappast själf. Men hade ofvanstående synpunkter iakttagits vid magasinens

N:o 106.

Ang. anordningar i stadens hamnmagasin och plan för deras uthyrande.

planläggning, så hade hyresgästerna säkerligen blifvit nöjdare än nu kan bli fallet och äfven Västerås stad kunnat få ökade inkomster, utan nämnvärt ökade byggnadskostnader. Flera af de här ofvan framställda önskemålen äro af den art, att de numera ej gärna kunna realiseras. Så t. ex. torde väl nedre golfvet få bibehålla sitt läge och huset bli i det närmaste oförändradt, men i ändamål att öka magasinernas användbarhet och räntabilitet tillåter jag mig dock föreslå följande ändringar, hvaraf de flesta kunna utföras successivt i mån af hyresgästernas behof.

A. Balkongerna för traverserna borttagas. Traverserna ersättas af dubbla spår och låga trallor på marken.

B. Flera dörröppningar upptagas i nedre våningen i mån af behof.

C. Alla mellanväggar skola utföras af lätt men ej brännbart material gående mellan 2 brandfria bjälklag.

D. Ett bjälklag beräknadt för 700 kg. belastning per kwm uppläggеs så att mellanvåningen delas i två lika höga våningar.

E. Brandmursglaset borttages och ersättes med fönster. Skulle brandpremien ökas böra fönstren förses med plåtbeslagna luckor. Friskluftsventiler insättas i alla de afdelningar som ej ha fönster.

F. Där ej hyresgästs afdelning sträcker sig genom byggnadens alla våningar bör öppning till vinden igenmuras, ty på grund däraf att taket ej är brandfritt, bör vindsvåningen lämpligen ej afdelas, utan endast stå i förbindelse med *en* hyresgästs afdelning.

G. Därest hyresgäst disponerande olika golf önskar anbringa utvändig gafvelhiss bör vindskupa anordnas, så att direkt kommunikation ernås jämväl med vinden, samt dörrar upptagas i de båda mellanbottnarna.

H. Anbringande af hissar bör tillåtas hvar som helst blott den armerade stommen ej försvagas och det under mom. F. här ofvan angifna förbehållet iakttages.

I. Samma tillstånd bör lämnas för invändiga trappor.

K. Hvarje hyresgästs afdelning bör uppåt afstängas genom brandfritt bjälklag. Undantag enligt mom. F.

Genom iakttagande af hvad här ofvan föreslagits vinnes alltså följande fördelar:

dels ökad golfyta,

dels förbättrad ventilation och hygien,

dels ökad säkerhet mot en eldsvådas spridning och däraf härledda minskade brandpremier,

dels förenklade transportanordningar, hvilka dock medföra en ovärderlig fördel därigenom att hyresgästerna ej gå i vägen för hvarandra, samt

slutligen ökade möjligheter till uthyrning af mindre utrymmen.

Örebro den 24 September 1913.

Carl Engelbrektson.

Rätt afskrifvdt intyga:

W. Erlandsson. *M. Hjorth.*

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

N:o 106.

Ang. anordningar i stadens hamnmagasin och plan för deras uthyrande.

Enär anordningarne vid stadens nyuppförda, för uthyrning afsedda hamnmagasin äfvensom det hittills tillämpade tillvägagångssättet vid uthyrning af magasinslokaler i vissa afseenden icke kunnat tillfredsställa stadens köpmän, tillåter sig Västerås Köpmannaklubb härmed vördsamt hemställa, att Stadsfullmäktige ville uppdraga åt Drätselkammaren att, efter inhämtande af köpmännens i staden närmare önskemål, uppgöra och till Stadsfullmäktige inkomma med förslag angående lämpliga anordningar i hamnmagasinen och plan för deras uthyrande.

Ett vid sammanträde med köpmannnaklubben den 8 dennes beslutadt uttalande bifogas.

Västerås den 28 maj 1913.

För Västerås Köpmannaklubb

Aug. Nissen,
Ordförande.

Förestående skrifvelse upptages som min motion.

E. Andersson.

Västerås Köpmannaklubb jämte inbjudna intresserade, samlade för diskussion om "Stadens nyuppförda magasiner vid hamnen, deras byggande och handhafvande", uttala härmed sitt beklagande af, att vederbörlig sakkunskap beträffande byggnadssätt och inredning icke blifvit beaktad vid byggandet af dessa magasiner, ehuru flera af stadens köpmän redan vid förslagets och ritningarnes tillhandahållande framhöllo för vederbörande deras opraktiskhet från ev. hyresgästers synpunkt.

Resultatet visar sig också nu, i det att, ehuru stor brist råder på magasinslokaler, ej mera än c:a en tredjedel äro uthyrda af magasinerna, som enligt uppgift kosta staden öfver 200,000 kronor och ringa utsikt förefinnes att få dem uthyrda i det skick de nu befinna sig, i all synnerhet som vederbörande vid underhandling visat sig svåra komma öfverens med.

Ehuru de flesta spekulanter redan vidtagit åtgärder för att på annat sätt förskaffa sig magasiner, synes det dock de närvarande som nödiga åtgärder snarast behöfde vidtagas, så att stadens medel icke onödigtvis på dylikt sätt göras räntelösa.

N:o 107.

Drätselkammarens förslag ang. omorganisation af renhållningsföreståndaretjänsten.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Som bekant har förrståndaren för stadens renhållningsverk Joh. Eriksson för någon tid sedan aflidit. Då det gällde för Drätselkammaren att vidtaga åtgärder för utseende af ny renhållningsföreståndare efter Herr Eriksson, uppstod fråga, om icke dessförinnan en omorganisation och i samband därmed eventuelt lönereglering med afseende å ifrågavarande befattning borde genomföras. Efter verkställd utredning och öfvervägande af denna fråga får Drätselkammaren härmed underställa Stadsfullmäktige nedan omförmälda förslag.

Redan under förutvarande föreståndaren Joh. Erikssons tjänstetid har en utvidgning af dennes göromål ägt rum, i det att, sedan egendomen Nordanby inköpts af staden, denna egendom tagits under stadens eget bruk och landtbruksrörelsen lagts under renhållningsföreståndaren. Genom stadsfullmäktiges under innevarande år i samband med antagandet af ny renhållningsstadga fattade beslut om anläggande af en kommunal svingård kommer renhållningsföreståndarens verksamhet än ytterligare att utvidgas, då svingården gifvetvis måste läggas under samma förvaltning som renhållningsverket. Stadens öfriga utarrenderade jordlägenheter och skogar hafva hittills stått under öfverinseende af en af Drätselkammarens ledamöter. Med de ständigt ökade göromålen inom Drätselkammaren och med hänsyn jämväl därtill, att nya stora jordområden på senare tiden kommit i stadens ägo, torde det få anses vara att ställa allt för stora anspråk på en oaflönad förtroendemans arbetskraft att låta honom ensam handhafva de mångahanda bestyr, som med denna tillsyn äro förenade. Det har därför synts Drätselkammaren lämpligast, om samtliga ofvan omförmälda göromål kunde förenas och tilläggas en tjänsteman. Denne tjänsteman, som bör vara en i landtbruk kunnig och praktiskt erfaren person och på hvilkens omdömes-, organisations- och ledareförmåga bör ställas rätt stora kraf, bör enligt Drätselkammarens fömenande gifvas en mycket självständig ställning, då åtskilliga affärsangelägenheter och andra afgöranden måste läggas enbart i hans händer, om stadens bästa i de förvaltningsgrenar, som blifva honom anförtrodda, skall kunna på fördelaktigaste sätt tillgodoses.

I samband härmed har Drätselkammaren funnit anledning taga under öfvervägande frågan, om en särskild stadens styrelse borde inrättas för renhållningsverket med svingården samt landtbruket, de utarrenderade jordarne och skogsmarkerna, men har Drätselkammaren funnit, att, då Drätselkammaren väl, äfven om en sådan styrelse inrättades, skulle hafva att yttra sig öfver samtliga dess förslag och framställningar, Drätselkammarens arbete genom en sådan anordning knappast skulle förminskas, och då en ny styrelse alltid kommer att verka tyngande på förvaltningen i dess helhet, ifrågavarande förvaltningsgrenar fortfarande som hittills åtminstone tillsvidare böra tillhöra Drätselkammaren. Den nya tjänsten

bör sålunda sortera direkt under Drätselkammaren med en eller flere af dess ledamöter som närmaste rådgifvare. N:o 107.

Ang. omorganisation af renhållningsföreståndaretjänsten.

Hvad aflöningen för den nya tjänsten angår, har Drätselkammaren funnit sig med hänsyn till de kvalifikationer, som ansetts böra fordras af tjänstens innehafvare, icke kunna föreslå lägre belopp än 4,000 kronor med två ålderstillägg à 500 kronor efter 5 och 10 år. Tjänsten torde böra tillsättas af Drätselkammaren med 6 månaders ömsesidig uppsägningstid. Någon särskild instruktion har Drätselkammaren icke ansett vara nödigt föreslå, utan böra de med tjänsten förenade skyldigheter och rättigheter i öfverensstämmelse med hvad ofvan anförts fastställas genom kontrakt mellan Drätselkammaren och tjänsteinnehafvaren, därvid denne jämväl bör tillförbindas att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter och utföra de uppdrag, som Drätselkammaren kan finna lämpligt meddela honom.

Drätselkammaren får alltså föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta:

1:o) *att* den nuvarande renhållningsföreståndaretjänsten skall upphöra;

2:o) *att* en ny tjänstebefattning för förvaltningen af stadens renhållningsverk och svingård samt stadens eget landtbruk och skogar äfvensom utarrenderade egendomar och jordlägenheter skall från och med den 1 Januari 1914 inrättas;

3:o) *att* innehafvaren af ifrågavarande tjänst, som bör benämnas stadsförvaltare, skall utses af Drätselkammaren och tillsättas med sex månaders ömsesidig uppsägningstid genom kontrakt;

4:o) samt *att* aflöningen för ifrågavarande tjänst skall utgöra 4,000 kronor med två ålderstillägg à 500 kronor efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring, skolande de vid den af Stadsfullmäktige år 1908 antagna allmänna lönestaten för de flesta af stadens tjänstemän och betjänte fogade villkor och bestämmelser i tillämpliga delar gälla för ifrågavarande nya tjänstebefattning.

Västerås den 13 November 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 108.

Drätselkammarens utlåtande ang. utvidgning och förändringar af tullkammarens lokaler.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Magistraten genom resolution den 26 Mars innevarande år till Stadsfullmäktige för besluts fattande öfverlämnat en af föreståndaren för härvarande tullkammare I. Andersén till Stadsfullmäktige aflåten skrifvelse af den 22 i samma månad med begäran om utvidgade lokaler för tullkammarens behof och en del anordningar inom de nuvarande lokalerna samt Stadsfullmäktige den 27 Mars 1913 remitterat framställningen till Drätselkammaren för utlåtande, får Drätselkammaren i ärendet anföra följande.

Vid till en början verkställd utredning i fråga om stadens skyldighet att vidtaga de begärda anordningarna, har det framgått, att staden vid erhållande af stapelstads-, nederlags- och transitorätt åtagit sig att uppfylla de för erhållandet af denna rätt i Kungl. Maj:ts nådiga bref den 1 Februari 1878 uppställda villkor, däribland att åt tullverket anskaffa och underhålla godkända, för tullförvaltningen erforderliga lägenheter jämte nödiga inventarier och möbler samt till förvarande af nederlags- och transitupplagsgods lämpliga och författningsenligt inredda magasiner.

Med anledning häraf beslöt Drätselhammaren den 6 Juni innevarande år uppdraga åt stadens byggnadschef att genast anskaffa markiser för tullkammarens behof samt att verkställa utredning och kostnadsberäkning beträffande framställningen i öfrigt. Markiserna hafva bekostats af i innevarande års budget upptaget anslag för tullhuset.

Byggnadschefen har sedermera till Drätselkammaren inkommit med det begärda kostnadsförslaget, och har Drätselkammaren vidare öfvertygat sig om, att de af tullförvaltaren föreslagna anordningar äro väl behöfliga. Kostnaderna för anordningarna inom tullhuset äro af byggnadschefen beräknade till 2,800 kronor. De utrymmen, som skulle behöfvas i ett af hamnmagasinen för nederlags- och transitupplagsgods, skulle utgöra endast två s. k. rutor; och har kostnaden för dessas afskiljande och inredning beräknats till 350 kronor. Hela kostnaden skulle sålunda utgöra 3,150 kronor. Beträffande utrymmena i ett af hamnmagasinen har tullförvaltaren förklarat sig ej hafva något att erinra emot, att upplåtelsen af dessa utrymmen sker endast tillsvidare, så att staden, om och när tillfälle ges att fördelaktigt uthyra dem, har frihet att på annat håll upplåta nederlags- och transitupplagsmagasin. I fråga om dessa magasin, har Drätselkammaren inhämtat, att staden är berättigad upptaga magasinshyra för inlagdt gods af vederbörande godsägare, och har tidigare sådan hyra af staden upptagits, men har staden sedan flere år tillbaka upphört därmed, då det visade sig, att nederlags- och transitupplagsmagasinen togos i anspråk i så ringa omfattning, att hyresinkomsterna icke ens betäckte kostnaderna för uppbörden och räkenskapsföreningen. Ehuru äfven för närvarande dessa magasin endast till ringa omfattning komma till användning, då de större importörerna hafva sina egna nederlagsmagasin, torde

det dock vara lämpligt, att Drätselkammaren erhåller bemyndigande att, om den så finner lämpligt, debitera och uppbära magasinshyra samt bestämma hyresafgifterna.

N:o 108 *Ang. utvidgning och förändringar i tullkammarens lokaler.*

Drätselkammaren får alltså föreslå, att Stadsfullmäkttge måtte besluta

1:o) *att* till ändrings- och inredningsarbeten i nuvarande tullhuset i enlighet med af stadens byggnadschef uppgjordt kostnadsförslag af uttaxerade medel att upptagas i 1914 års budget anslå 2,800 kronor;

2:o) *att* tillsvidare åt tullverket för nederlags- och transitupplagsmagasin upplåta två s. k. rutor i ett af stadens hamnmagasin samt för deras afskiljande och inredning anslå 350 kronor att upptagas till uttaxering i 1914 års budget;

3:o) samt *att* bemyndiga Drätselkammaren att, om den så finner lämpligt, uppgöra taxa för samt debitera och af vederbörande uppbära hyresafgifter för i de af staden upplåtna nederlags- och transitupplagsmagasinen inlagdt gods.

Västerås den 14 November 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Kostnadsförslag för Ändrings- och inredningsarbeten i nuvarande Tullhuset.

Indragning af elektriskt ljus i samtliga till tullen hörande lokaler	200: —	
Insättning af nya fönster, 4 st. 60: —	240: —	
Järnlucka med inmurning af fästena, 4 st. 50: —	200: —	
Eldstad i nya uppackningsrummet inkl. skorsten	300: —	
Nya dubbeldörrar med beslag	100: —	
Af tegel muradt kassahvalf med kassahvalfsdörr	1,000: —	
Trägolf och hylla i det nya uppackningsrummet	150: —	
Målning	120: —	
Vatten- och kloakledning indrages till uppackningsrummet	225: —	
Afbalkning för tomlårar, papper m. m.	50: —	2,585: —
Diverse och ej specifierade kostnader 10 %		215: —
Summa kronor		2,800: —

Västerås den 30 Oktober 1913.

Gösta Smitt.

N:o 108

Ang. utvidgning och förändringar i tullkammarens lokaler.

RESOLUTION.

Öfverlämnas till Stadsfullmäktige i Västerås, som behagade i ärendet fatta beslut.

Västerås Rådhus den 26 Mars 1913.

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

Helge Cronholm.

Till Magistraten i Västerås.

Härmed har tullkammaren ären anhålla, att Magistraten behagade öfverlämna närslutna skrifvelse till Stadsfullmäktige för handläggning af dem.

Västerås tullkammare den 22 mars 1913.

I. Andersén.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Under senare åren och isynnerhet under sistförflutna har tullpackhuslokalen visat sig icke kunna motsvara de kraf, som den stigande importen ställt på densamma, enär utrymmet ofta tagits alltför mycket i anspråk, så att nöjaktig plats för självfva tullbehandlingen saknats.

Genom ökningen i göromålen nödgas också tjänstemännen att vistas i packhuslokalen längre tid under dagen än förr.

Under de kallare årstiderna och i synnerhet under vintern är temperaturen i sagda lokal sådan, att vistelsen däri menligt inverkar på tjänstemännens hälsa.

Från trafikerandes sida hafva också klagomål framkommit däröfver, att de måste uppehålla sig i en lokal, där temperaturen ibland går betydligt under fryspunkten, hvarvid framhållits, att vid de flesta tullkamrar denna olägenhet på senare tider undanröjts.

För afhjälpande af såväl ena som andra af nämnda olägenheterna har tullkammaren tänkt sig, att nuvarande packhuslokal ökades med det intill densamma i tullhuset varande nederlagsmagasin, och att det därvid liggande trancitupplagsmagasinet ändrades till uppacknings- och tullbehandlingsrum samt försåges med lämplig värmeinrättning.

Nederlags- och transitupplagsmagasin torde i så fall kunna inredas i ett af stadens nya varumagasin vid hamnen.

Desslikes är behof af ett kassahvalf.

Sådant kunde lätt uppföras i det föreslagna uppacknings- och tullbehandlingsrummet, alldenstund väggarna till rummet äro af eldfast slag.

Under den mörkare årstiden måste — på grund af inträdande mörker —

expeditionen i packhuset ofta afbrytas, innan expeditionstiden slutar, en olägenhet för trafikerande, som torde böra och kunna afhjälpas med införande af elektrisk belysning i samtliga lokaler.

N:o 108. *Ang. utvidgning och förändringar i tullkammarens lokaler.*

Markiser i stället för de nuvarande persiennerna till skydd för solvärmen äro äfven behöfliga för att under sommaren kunna hålla temperaturen inom dräg-liga gränser i på samma gång ljuset icke utestänges från rummen.

Då tullkammaren förutsätter, att Stadsfullmäktige skola finna de nu framställda fordringarna icke obefogade, har tullkammaren härmed äran hemställa, att Stadsfullmäktige ville besluta uppdraga åt vederbörande att uppgöra förslag till ändringarna och förbättringarna samt, om detsamma vinner godkännande, dess verkställande, och får tullkammaren uttala dels önskvärdheten af arbetets utförande under sommaren, då göromålen i packhuset äro af mindre omfång än öfriga tider af året, dels ock, att därest andra smärre förbättringar skulle visa sig behöfliga under den tid arbetet utföres, desamma må vidtagas.

Västerås tullkammare den 22 mars 1913.

I. Andersén.

N:o 109.

Drätselkammarens utlåtande ang. flyttning af ett äldre hus till Djäkneberget.

Till Stadsfullmäktige i Västerås,

Sedan Stadsfullmäktige den 30 nästlidne Oktober till Drätselkammaren för utlåtande remitterat en såsom egen motion af Häradshöfdingen C. Uggla upptagen framställning från Borgmästaren John Karlsson, att Stadsfullmäktige måtte anslå behöfliga medel för förvärfvande samt flyttning till Djäkneberget af ett äldre hus å tomterna N:ris 9 och 10 i stadens västra kvarter, får Drätselkammaren under åberopande af bifogade skrift från husets nuvarande ägare A. W. Eriksson och Byggnadschefen Smitts därå tecknade utlåtande, tillstyrka bifall till ifrågavarande framställning och därvid föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta

att för förvärfvande och flyttning till den mindre öppna plats å Djäkneberget, som är belägen väster om den östra uppfartsvägen till berget från Kristinagatan af en å tomterna N;ris 9 och 10 i stadens västra kvarter kvarstående äldre byggnad anslå ett belopp af 1,500 kronor att upptagas till uttaxering i 1914 års stat.

Västerås den 14 November 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 109

Ang. flyttning af ett äldre hus till Djäkneberget.

Till Drätselkammare i Västerås.

Undertecknad, A. V. Eriksson åtager mig härmed att mot en ersättning af 1,000 kr. (ettusen) märka ned och på anvisad plats å Djäkneberget å af staden uppförd grund återuppsätta den inne å tomten n:o 9 i kv. Norna nu befintliga äldre timrade byggnaden med därtill hörande eldstad och skorsten samt att vid sagda återuppförande tillhandahålla möjligen erforderligt friskt virke i stället för det som kan vara skadadt. Dessutom bortbyter jag, om detta mitt anbud antages, sagda mindre byggnad mot den af Ing. Smitt vid auktionen för 100 kr. inropade byggnaden vid gatan.

Västerås den 31/10 1913.

A. W. Eriksson.

Med anledning af föreståënde erbjudande, hvilkets antagande jag för min del tillstyrker, får jag nämna att stadens kostnader för grunden böra beräknas till c:a 250 kr. hvarjämte kostnaden för tillsyn under arbetets gång, genom en af stadens timmermän, bör upptagas med 50 kr. Då härjämte en del oförutsedda kostnader kunna uppstå samt byggnaden bör målas, torde det erforderliga anslaget böra beräknas till 1,500 kr.

Västerås den 31/10 1913.

Gösta Smitt.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Behandlingen inom Stadsfullmäktige af frågan angående ny stadsplan har gifvit vid handen, att hos Stadsfullmäktige finnes stort intresse för att hvad som för staden af gammalt i afseende å byggnader m. m. varit egendomligt så vidt ske kan må bibehållas.

Gifvet är att detta icke kan ske i den utsträckning att samtliga äldre mer egendomliga byggnader böra bibehållas och i all synnerhet icke på den plats, hvarest de ursprungligen uppförts; men en del sådana byggnader äro dock af den ålderdomliga och egna konstruktion, att desamma, flyttade till annan plats, synnerligen om kostnaderna härför icke blifva allt för stora, väl äro värda att bibehållas såsom minnen från en svunnen tid.

Det förefaller mig ock, att stadens vackraste promenadplats Djäkneberget skulle än ytterligare fylla sitt med dess anläggares afsedda mål, att väcka kärlek till fosterlandet och hemorten, om å Djäkneberget bevarades något eller några minnen från det äldre Västerås.

Sedan de flesta husen å tomterna N:ris 9 och 10 i stadens västra kvarter blifvit bortrifna kvarstår där ett uthus af särdeles ålderdomlig och egendomlig beskaffenhet, hvilket jag anser skulle vara af värde att flyttas till Djäkneberget för att vid tillfälle med något äldre boningshus, exempelvis det å stadens tomt N:o 5 i Norra kvarteret belägna, bilda en äldre Västerås gård.

Kostnaden för förvärfvande och flyttning af förenämnda uthus torde gå till högst 1,000 kronor; Och får jag härmed anhålla, att Stadfullmäktige ville af uttaxerade medel för år 1914 för ändamålet anvisa detta belopp.

N:o 109 *Ang. flyttning af ett äldre hus till Djäkneberget.*

Västerås den 30 Oktober 1913.

John Karlsson.

Förestående framställning upptages af undertecknad såsom egen motion.

Som ofvan.

Claes Uggla.

N:o 110.

Drätselkammarens förslag ang. försäljning af ett förgårdsområde.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med öfverlämnande af närlagda ansökning från Byggmästaren A. V. Blomqvist, får Drätselkammaren under erinran om Stadsfullmäktiges den 28 sistlidne Augusti fattade under § 151 i Stadsfullmäktiges protokoll för sagda dag antecknade beslut i ett liknande ärende härmed hemställa, att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Drätselkammaren att, under förutsättning att den af Stadsfullmäktige genom särskilda beslut under åren 1910 och 1911 nyantagna stadsplanen i nu förevarande del vinner nådig fastställelse, till Blomqvist för ett pris af fem kronor pr kvm. försälja den del af nuvarande Kassörsgatan, som enligt samma nya stadsplan skall såsom förgård tilläggas tomten N:o 7 i kvarteret Gunnar.

Västerås den 17 November 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Drätselkammaren i Västerås.

Undertecknad, ägare af tomten N:o 7 inom kvarteret Gunnar härstädes, anhåller härmed att af staden få inköpa den del af Kassörsgatan, som enligt den af Stadsfullmäktige genom särskilda beslut under åren 1910 och 1911 antagna revisionen af gällande stadsplan tillagts berörde tomt såsom förgård i areal innehållande omkring 180 kvm.

Västerås den 13 November 1913.

A. V. Blomquist.

N:o 111.

Drätselkammarens skrifvelse ang. iståndsättande af kvarnbron.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Såsom af närlagda handling framgår, har Magistraten genom resolution den 15 innevarande November, sedan östra landfästet till den s. k. Kvarnbron eller Skerikesbron rasat, ålagt Drätselkammaren att skyndsammast låta sätta bron i farbart skick.

Då Magistraten saknar befogenhet att gifva Drätselkammaren ett sådant åläggande, samt Stadsfullmäktige genom beslut den 29 Maj 1908 för stadens räkning endast åtagit sig att *tillsvidare* öfvertaga *underhållet* af bron, men de åtgärder, som nu erfordras för brons iståndsättande, på sätt stadens byggnadschef i sin anmälan till Magistraten påpekat, äro att hänföra till ombyggnad, har Drätselkammaren ansett sig hvarken pliktig eller befogad att ställa sig Magistratens åläggande till efterrättelse, utan får härmed öfverlämna frågan till Stadsfullmäktiges pröfning och afgörande. Drätselkammaren får därvid för egen del anföra följande.

Vid ett sammanträde inför Konungens Befallningshafvande den 20 April 1802 öfverenskommo de dåvarande brobyggnadsskyldige, hvilka utgjorde hemmanen Bäckby, Tjur och Hellby i Lundby socken, Hallsta och Bälby i Dingtuna socken, hemmanen i S:t Ilians sockens västra del, Skerikes sockens hemman samt innehafvaren af Västerås kvarn "i anseende till byggnadssättet och underhållsskyldigheten" af ifrågavarande bro "således: att kvarnägaren hädanefter såsom af fordno, besörjer och underhåller brokistorne och vasarne; allmogen med lika indelning sig emellan, som tillförene, anskaffar och påkostar brolaget och betäckningen samt skäligen pröfvades att staden, hvilken allt deltagande i byggnadsbesväret hitintills bestridt, borde bekosta ledstängerne."

Underhållsskyldigheten af den Skerikes socken tillkommande delen har sedan förflyttats på S:t Ilians sockens östra del och därifrån på Norrbo härad i dess helhet.

I Februari 1903 ingingo Norrbo härads vägstyrelse och de brohållningsskyldige hemmanen till Konungens Befallningshafvande med framställning, att ofvanberörda förening måtte förklaras icke vidare vara för dem bindande och att de således befriades från att underhålla bron samt att Västerås stad måtte åläggas öfvertaga dess byggande och framtida underhåll, eller alternativt att staden måtte åläggas åter iståndsätta den igenrasade öfver Lustigkulla af gammalt gående vägen förbi bryggerierna samt att bron sedermera måtte förläggas.

Sedan denna framställning remitterats till stadens myndigheter, föreslog Drätselkammaren i utlåtande till Stadsfullmäktige af den 14 maj 1908, att Stadsfullmäktige måtte förklara, att staden vore villig att för framtiden öfvertaga byggandet och underhållet af Kvarnbron. Stadsfullmäktige beslöto emellertid, som ofvan nämnts, den 29 Maj samma år förklara, att staden vore villig att tillsvidare öfvertaga underhållet af bron.

Brons underhåll har därefter och hitintills också utförts och bekostats af staden.

N:o 111 *Ang. iståndsättande af Kvarnbron.*

Brons betydelse är hufvudsakligen ännu endast att tjäna som infartsväg till staden för de ofvan omförmälda hemmanen och framförallt är den en gen förbindelseled för dessa hemman till Västerås kvarn, hvilken, ehuru liggande helt och hållet omsluten af stadens område, dock i kommunalt och judiciellt hänseende tillhör S:t Ilians socken och Norrbo härad. För samfärdseln inom staden är bron däremot af mycket underordnad betydelse.

Ifrågavarande hemman hafva tillgång till andra infartsvägar till staden än öfver Kvarnbron. Vägen öfver och genom Lustigkullaområdet, som ersätter den nedrasade vägen närmare ån, är visserligen backig och besvärlig, men skall densamma enligt i samband med nya stadsplanens antagande af Stadsfullmäktige fattadt beslut omläggas, hvarefter den torde blifva fullt så god som den gamla vägen närmare ån. Härtill kommer att sedan år 1908 såsom allmän väg intagits den s. k. Drottninggatan öfver Jakobsbergsområdet. Visserligen leda dessa infartsvägar icke så gent till Västerås kvarn som vägen öfver Kvarnbron, men å andra sidan synes det vara väl mycket begärdt att fordra, att staden skall ikläda sig kostnader i anledning häraf.

Då Drätselkammaren på grund af ofvan anförda omständigheter icke kan finna tillräcklig anledning, att staden skulle åtaga sig den ombyggnad, som nu erfordras för brons försättande i farbart skick, och då härtill kommer, att en sådan ombyggnad för 2,000 kronor, som af byggnadschefen beräknats, endast kan betraktas som provisorisk, får Drätselkammaren föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta

att icke för närvarande företaga någon åtgärd för iståndsättande af den s. k. Kvarnbron.

Västerås den 17 November 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Västerås den 11 November 1913.

Till Magistraten i Västerås.

Härmed anmäles, att östra landfästet i bron öfver Svartån närmast norr om Västerås Kvarn rasat medtagande den på detsamma hvilande delen af brobanan och att bron sålunda för närvarande är otrafikabel. Tillfartsvägarne till bron hafva genom stadens försorg afstängts, hvarjämte vid afstängningarne nattetid uppsättas lyktor.

Västerås stad har tillsvidare åtagit sig brons underhåll, men torde de väghållningsskyldige böra åläggas att utföra det ombyggnadsarbete, som nu erfordras och för hvilket kostnaden torde böra beräknas till c:a 2,000 kr.

Västerås som ofvan

Gösta Smitt.

N:o 111

Ang. iståndsättande af Kvarnbron.

RESOLUTION.

Öfverlämnas till Drätselkammaren, som har att *skyndsammast* låta sätta bron i farbart skick.

Västerås Rådhus den 15 November 1913.

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

Helge Cronholm.

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

N:o 112.

Förslag

till

Utgifts- och inkomststat för Västerås stad år 1914.

UTGIFTER.

A. Finanser.

1. Lån.

a) Kapitalafbetalningar.

1. *Obligationslån.*

1892 års 4 % lån å 400,000 kr., hvaraf återstår 264,000 kr.	9,000: —		
1896 års 3,6 % lån å 1,000,000 kr., hvaraf återstår 558,000 kr.	29,000: —		
1902 års 4 % lån å 2,000,000 kr., hvaraf återstår 1,716,000 kr.	32,000: —		
1907 års 4½ % lån å 2,000,000 kr., hvaraf återstår 1,874,000 kr.	24,000: —		
1910 års 4½ % lån å 3,000,000 kr., hvaraf återstår 2,915,000 kr.	31,000: —	125,000: —	

2. *Andra lån och förskott.*

4:de årets amortering å förskotterade medel 17,500 kr. för reparation af domprosthuset	3,488: 60		
1:a årets dito för komministergårdens reparation kr. 13,700 kr.	2,691: —		
1:a årets dito för uppförande af kyrkogårdsmur, 32,000 kr.	5,600: —	11,779: 60	136,779: 60
		Transport	136,779: 60

N:o 112
Budgetförslag 1914. Utgifter.

			Transport	136,779: 60
b) Räntor.				
1. *Obligationslån.*				
1892 års lån	10,380: —			
1896 „ „	19,566: —			
1902 „ „	68,640: —			
1907 „ „	84,330: —			
1910 „ „	112,392: 50	295,308: 50		
2. *Tillfälliga lån:*				
å upplånade medel från fonder tillhopa 261,650 kr. (dep.-ränta)	11,500: —			
å upplånade medel från Sundinska fonden för pauvres honteux och Sundinska beklädn.-fonden 50,000 kr. à 5 %	2,500: —			
å medel, som i öfrigt behöfva upplånas	5,000: —	19,000: —		
3. *Andra lån och förskott.*				
Ränteskillnad för i 1896 års obl.-lån ingående fonder, 134,000 kr.	700: —			
Vallöfska donationen, 20,000 kr. à $5^1/_2$ %	1,100: —			
Ränta å beräknad behållning i hamnkassan	670: —			
Ränta å förskotterade medel för reparation af komministerträdgården	685: —			
Ränta å dito för uppförande af kyrkogårdsmur	800: —	3,955: —	318,263: 50	
c) *Provision å annuiteten för obl.-lånen*			529: 22	318,792: 72
2. Skatter och liknande afgifter.				
a) *Afkortningar:*				
För debiterade men ej influtna utskylder			35,000: —	
b) *Afgifter för prästerskapets aflöning:*				
Personella afgifter		1,625: —		
Krono- och tertialtionde		2,800: —	4,425: —	39,425: —
			Summa Kr.	494,997: 32

N:o 112.
Budgetförslag 1914. Utgifter.

B. Administration.

1. Magistraten och Rådstufvurätten.

Bil. B. 1 a, b, c, d, e, f, g.

a) *Löner och arvoden.*

Borgmästaren, lön	5,000: —		
Två ålderstillägg	1,000: —	6,000: —	
Civilrådmannen, lön	3,000: —		
Två ålderstillägg	1,000: —	4,000: —	
Brottmålsrådmannen, lön	2,500: —		
ålderstillägg	500: —	3,000: —	
Stadsnotarien, lön		2,500: —	
Anslag för beredande af semester åt borgmästaren, rådmännen och stadsnotarien		700: —	
Stadsfogden, lön	2,500: —		
Två ålderstillägg	1,000: —		
Ersättning för tjänstelokal	300: —		
Arvode åt vikarie under semester	150: —	3,950: —	
Kronouppbördskassören, lön	2,000: —		
Två ålderstillägg	600: —		
För extra skrifbiträden	1,000: —		
Arvode åt vikarie under semester	150: —	3,750: —	
Skrifbiträde å kronouppbördskontoret		1,200: —	
D:o vid mantalsskrifningen		1,000: —	
Stadsfiskalen, lön		3,000: —	
Stadsvaktmästaren, lön	1,200: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,650: —	
En exekutionsbetjänt, Pettersson, lön	1,300: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,750: —	
En exekutionsbetjänt, Richtnér, lön	1,300: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,750: —	
En exekutionsbetjänt, Steen, lön	1,300: —		
Ett ålderstillägg	150: —		
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,600: —	35,850: —
		Transport	35,850: —

N:o 112
Budgetförslag 1914. Utgifter.

		Transport	35,850: —	
b) *Öfriga utgifter:*				
Trycknings- och annonskostnader, skrifmateriell och bokbinderiarbeten		2,500: —		
Anslag till exekutionsbetjänterna för hållande af velocipeder		75: —		
Olycksfallsförsäkring för stadsvaktmästaren och exekutionsbetjänterna		60: —		
Läkarearvode för d:o, 4 personer à 4 kr.		16: —		
Telefonafgifter för ledningar till				
Borgmästarens ämbetsrum o. bostad	70: —			
Civilrådmannen	50: —			
Brottmålsrådmannen	50: —			
Stadsfogden	50: —			
Kronouppbördskassören	50: —			
Rådhusets tambur	50: —	320: —		
Andel i kostnad för uppvärmning i rådhuset		700: —		
„ „ „ „ belysning		400: —		
„ „ „ „ rengöring m. m.		250: —	4,321: —	40,171: —

2. Poliskåren.

Bil. B 2 a, b, c, d, e, f.

a) *Löner och arvoden:*			
Posiskommissarien, lön	2,400: —		
Beklädnadsersättning	200: —	2,600: —	
Dessutom fri bostad utan värme och belysning till beräknadt värde af 600 kr.			
En öfverkonstapel, lön	1,800: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Beklädnadsersättning	150: —		
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	2,400: —	
En öfverkonstapel, lön	1,800: —		
Beklädnadsersättning	150: —		
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	2,100: —	
1:ste Detektivkonstapeln, lön	1,600: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Beklädnadsersättning	150: —		
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	2,200: —	
2:dra Detektivkonstapeln, lön	1,500: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Beklädnadsersättning	150: —		
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	2,100: —	
	Transport	11,400: —	40,171: —

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Utgifter.*

Transport			11,400: —		40,171: —
Tre inspektionskonstaplar.					
Lön för hvar och en	1,500: —				
Två ålderstillägg........	300: —				
Beklädnad in natura	120: —				
Dyrtidstillägg för år 1914................	150: —	2,070: —	6,210: —		
Nio ord. konstaplar.					
Lön för hvar och en	1,300: —				
Två ålderstillägg	300: —				
Beklädnad in natura	120: —				
Dyrtidstillägg för år 1914....................	150: —	1,870: —	16,830: —		
Fem ord. konstaplar.					
lön för hvar och en	1,300: —				
Ett ålderstillägg.........	150: —				
Beklädnad in natura	120: —				
Dyrtidstillägg för år 1914......................	150: —	1,720: —	8,600: —		
Elfva ord. konstaplar.					
Lön för hvar och en	1,300: —				
Beklädnad in natura	120: —				
Dyrtidstillägg för år 1914......................	150: —	1,570: —	17,270: —		
Tre extra konstaplar med bostad i logementen					
Lön för hvar och en	1,000: —				
Beklädnad in natura	120: —				
Dyrtidstillägg för år 1914........................	150: —	1.270: —	3,810: —		
En tillsyningsman för handel med brännvin m. m., lön		1,800: —			
Två ålderstillägg		300: —			
Beklädnadsersättning...........		150: —	2,250: —	66,370: —	
b) *Öfriga utgifter:*					
Olycksfallsförsäkring åt polismännen...			600: —		
Läkarearvode, medicin åt poliskårens medlemmar			282: —		
Telegram, telefonafgifter och telefonsamtal			450: —		
Trycksaker och skrifmateriell samt bokbinderiarbeten...................................			600: —		
Underhåll och anskaffning af vapenpersedlar och inventarier m. m.			1,500: —		
Transport			3,432: —	66,370: —	40,171: —

N:o 112.
Budgetförslag 1914. Utgifter.

Transport		3,432: —	66,370: —	40,171: —
Bränsle och lyse		1,400: —		
Ersättning åt Brandkåren				
för eldning af ugnarne	50: —			
för snökörning från gården	50: —	100: —		
Skurning och städning		400: —		
Renhållning af gator och klosetter		70: —		
Brandstodsafgift		50: —		
Vattenafgift		55: —		
Krono- och kommunalutskylder		70: —		
Underhåll af fastigheten		500: —		
Oförutsedda utgifter		800: —		
Extra polisbevakning vid särskilda tillfällen och då en del af polispersonalen är enligt kontrakt beordrad att tjänstgöra å annan ort, beräknas till samma belopp, som ersättningen från statsverket för sådan tjänstgöring eller		3,150: —		
Anslag till ridande polis		1,000: —	11,027: —	77,397: —

3. **Stadsfullmäktiges och Drätselkammarens expeditioner:**

a) *Löner och arvoden.*

Byggnadschefen, lön		8,000: —		
Stadens ombudsman, lön	4,500: —			
Ett ålderstillägg	500: —			
Personligt lönetillägg	1,000: —			
Arvode åt vikarie under semester	200: —	6,200: —		
Stadskamreraren, lön	3,500: —			
Två ålderstillägg	1,000: —	4,500: —		
Räkenskapsföraren och kontrollanten	1,800: —			
Två ålderstillägg	600: —	2,400: —		
Skrifbiträde å ombudsmannaexpeditionen		1,200: —		
„ å drätselkamrerarekontoret		1,000: —		
Stadsinspektoren, lön	2,500: —			
Två ålderstillägg	1,000: —	3,500: —		
Arbetsförmannen, lön	1,300: —			
Två ålderstillägg	300: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,750: —		
Rådhusvaktmästaren, lön	1,200: —			
Ett ålderstillägg	150: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —			
Arvode för hållande af biträde vid städning	300: —	1,800: —		
Transport		30,350: —		117,568: —

N:o 112
Budgetförslag 1914. Utgifter.

Transport		30,350: —		117,568: —
Arvode för sifferrevision af stadens räkenskaper (utom Vatten- och Gasverkets samt fattigvårdens)		600: —		
Läkarearvode för rådhusvaktmästaren		4: —	30,954: —	

b) *Öfriga utgifter.*

Olycksfallsförsäkring åt rådhusvaktmästaren		15: —		
Skrifmateriell och bokbinderiarbeten		1,000: —		
Tryck- och annonskostnader........................		5,000: —		
Inventarier å byggnadschefskontoret		200: —		
Telefonafgifter för ledningar till				
Stadsfullmäktiges ordförande	50: —			
Drätselkammarens d:o	50: —			
D:o kontor...........	50: —			
Ombudsmannens exp. o. bostad	100: —			
Byggnadschefens kontor o. bostad	100: —			
Stadsinspektorens D:o	106: —			
Arbetsförmannens bostad	50: —	506: —		
Andel i kostnaden för				
uppvärmning i rådhuset...........................		700: —		
belysning d:o		400: —		
rengöring m. m. d:o		250: —	8,071: —	39,025: —

4. Pensioner.

Förre stadsingeniör Fr. Gewalt		3,000: —		
„ stadsfiskalen Aug. Vesterling		1,500: —		
„ poliskonstapel J. F. Asplund		600: —		
„ „ E. F. Kindblom		500: —		
„ tornväktare C. E. Eriksson		75: —		
„ barnmorskan Lina Närström		400: —		
„ patrullkarl P. E. Löfblad		100: —		
„ syssloman J. E. Pettersson		800: —		
„ städerskan å rådhuset Lovisa Almström, pension	300: —			
„ hyresersättning	150: —	450: —		
„ sjuksköterskan Karolina Thunell		500: —		7,925: —

5. Brandväsendet:

(Bil. litt. B 5 a, b. c.)

Årskostnader enligt Brandstyrelsens förslag		40,485: —	
Afgår från stallets utgifter enligt Drätselkammarens förslag		500: —	39,985: —
	Transport		204,503: —

N:o 112
Budgetförslag 1914. Utgifter.

		Transport	204,503: —

6. Byggnadsnämnden:

(Bil. B 6.)

a) *Löner och arvoden:*

För uppehåll af stadsarkitektgöromålen	2,000: —		
Ingeniörsbiträde å byggnadskontoret	3,000: —		
D:o för stadsplanekommitténs arbeten	3,000: —	8,000: —	

b) *Öfriga utgifter:*

För anskaffande och underhåll af materiel, skjutsar m. m.	1,000: —		
Handtlangningskostnader	1,000: —		
Telefonafgift	50: —	2,050: —	10,050: —
		Summa Kr.	214,553: —

C. Hälso- och sjukvård.

(Bil. litt. C.)

1. Allmänna Hälsovården		16,455: —
2. Epidemisjukvården		29,510: —
3. Köttbesiktningsbyrån	11,900: —	
Tillkommer enligt Drätselkammarens förslag:		
Dyrtidstillägg åt vaktmästaren för år 1914	150: —	
Ökning i hyran för byrån	1,000: —	13,050: —
	Summa Kr.	59,015: —

D. Andra hygieniska inrättningar.

1. Kallbadhus.

Aflöningar och reparationer m. m.		500: —

2. Varmbadhus.

(Bil. litt. D 2.)

Årskostnader enligt Badhusstyrelsens förslag		26,000: —

3. Klapphus.

Arvode för tillsyn däraf	125: —	
Reparationer och underhåll	100: —	225: —

4. Renhållningsverk.

(Bil. D. 4.)

Löner och arvoden m. m.

Stadsförvaltaren	4,000: —	
Kontorsbiträde	1,200: —	
Hyra för kontorslokal	400: —	
Transport	5,600: —	26,725: —

Transport		5,600: —		26,725: —
Förman och fodermarsken.				
Lön för hvardera	1,100: —			
Två ålderstillägg	200: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —			
Bostad in natura ... 150: —		2,900: —		
G. Malmén, G. Karlsson, Arvid Andersson och K. Sunesson.				
Lön för hvar och en	900: —			
Två ålderstillägg	200: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —			
Bostad in natura ... 150: —		5,000: —		
E. Andersson, S. Lundin, O. Eriksson o. K. Forslund.				
Lön för hvar och en	900: —			
Två ålderstillägg	200: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —			
Hyresersättning	225: —	5,900: —		
G. Vestling.				
Lön	900: —			
Ett ålderstillägg	100: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —			
Hyresersättning	225: —	1,375: —		
K. Kilgren.				
Lön	900: —			
Ett ålderstillägg	100: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —			
Bostad in natura ...... 150: —		1,150: —		
En sopare.				
Lön	900: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —			
Hyresersättning	150: —	1,200: —	23,125: —	
Extra arbetare			1,000: —	
„ körslor			100: —	
Inköp af torfmull			5,600: —	
Stallet.				
Från jordbruket				
Div. jordbruksprodukter		3,835: —		
Hästskoning		300: —		
Underhåll af seldon, filtar och täcken m. m.		400: —		
Försäkring och brandpremier		150: —	4,685: —	
Transport			34,510: —	26,725: —

N:o 112.
Budgetförslag 1914. Utgifter.

		Transport	34,510: —	26,725: —
Diverse utgifter.				
Olycksfallsförsäkring		78: —		
Trycksaker och räkenskapsböcker		30: —		
Vattenafgift		50: —		
Sotning		30: —		
Upphämtning af sopor		325: —		
Brandstodsafgifter		60: —		
Komplettering och underhåll af latrinkärl		250: —		
Reparation och underhåll af fordon		700: —		
Beklädnadspersedlar		500: —		
Telefonafgifter		200: —		
Läkarearvode		50: —		
Medicin		200: —		
Drifkraft för blandningsmaskin		800: —		
Oförutsedda utgifter		500: —	3,773: —	
Nyanskaffning.				
50 st. latrinkärl af plåt			395: —	
Reparation af arbetarebostäderna			1,870: —	
Jordbruket.				
Arrenden.				
För del af Kungsängen	200: —			
För stadens utgjordar vid Nordanby (300+500)	800: —			
För Nordanby gård	1,500: —	2,500: —		
Aflöningar till arbetare		5,000: —		
Utsäde af egen skörd		1,200: —		
Stallet.				
Från jordbruket:				
Div. jordbruksprodukter		1,700: —		
Diverse utgifter.				
Komposter, stallströ, sopor och pudrett från renhållningsverket	500: —			
Hästskoning	150: —			
Underhåll af fordon	200: —			
D:o „ hus	500: —			
Krono- och kommunalutskylder	450: —			
Oförutsedda utgifter	200: —	2,000: —		
Anslag för reparation och inventarier vid Nordanby kr. 10,000: — att uttaxeras på 5 år 1911—1915, 4:de årets uttaxering		2,000: —	14,400: —	54,948: —
			Summa Kr.	81,673: —

N:o 112.
Budgetförslag 1914. Utgifter.

E. Kommunikationsverk.

1. Gatuläggningen.

(Bil. litt. E 1.)

Kostnader för mindre gatuarbeten		6,000: —	
Afgäld för nubbstensbrott		150: —	
„ för grustag å holmen Flaten		200: —	
Kostnader för makadamslagning		4,000: —	
Särskilda mindre gatuarbeten:			
Vasagatan mellan Munkgatan o. Stora gatan	5,500: —		
Blåsbogatan	750: —		
Karlsgatan mellan Kopparbergs- och Ringvägarna	4,000: —		
Allégatan mellan Kopparbergsvägen och Norra ringvägen	5,500: —	15,750: —	26,100: —

2. Vägunderhåll.

(Bil. E 2.)

För grusning och makadamisering af vägar samt erforderliga vägförbättringar närmast tullarne	8,000: —

3. Ångbåtstrafiken på Hästholmarne.

Driftkostnader för ångslupen Märta	3,200: —	
Underhållskostnad för d:o	500: —	3,700: —

4. Hamnen.

(Bil. litt. E 4 a, b.)

Enligt Hamnstyrelsens förslag:			
Hamnbyggnaden	43,632: 63		
Svängkran N:o 1	2,700: —		
Malmlossningsanordning N:o 2	6,300: —	52,632: 63	
Beräknad behållning till år 1915		4,437: 37	57,070: —
		Summa Kr.	94,870: —

F. Belysning och renhållning.

1. Gatubelysning.

(Bil. litt. M.)

Gasbelysning	27,000: —	
Elektrisk belysning	2,100: —	
	29,100: —	
Afgår för belysning å hamnen	1.300: —	27,800: —
	Transport	27,800: —

N:o 112.
Budgetförslag 1914. Utgifter.

Transport			27,800: —	
Enligt Drätselkammarens förslag tillkommer:				
Anskaffning af				
25 st. gaslyktor à 135: —...	3,375: —			
2 „ d:o à 150: —...	300: —			
3 „ elektr. lampor...........	385: —	4,060: —		
Flyttning af 2 gaslyktor vid Biskopsbron...		300: —		
Belysningskostnad för nytillkomna				
gaslyktor	1,702: —			
elektr. lampor	455: —	2,157: —	6,517: —	34,317: —

2. Gaturenhållning.

Bortrensning af ogräs och renhållning (vinterunderhåll och spolning) å gator och allmänna platser			4,000: —	
S. k. Kapitelhjonen för sopning å allmänna platser:				
13 kvinnor à 140 kr..........................		1,820: —		
för sopning å söndagarna under maj —september mån. = 24 dagar à 7 kr.		168: —	1,988: —	
En sopare för sommaren, 150 dagar à 3: 25			487: 50	6,475: 50
			Summa Kr.	40,792: 50

G. Fastigheter.

1. Parker och planteringar.

(Bil. litt. G 1, a, b. c.)

Årskostnader enligt trädplanteringssällskapets förslag...			17,690: —	
Enligt Drätselkammarens förslag				
tillkommer:				
Flyttning af hus till Djäkneberget..............		1,500: —		
Ordnandet af norra ringvägen mellan landsvägen och Blåsbovägen		2,000: —		
Tillsyn och vård af svanorna och änderna i Svartån		200: —	3,700: —	
			21,390: —	
afgår:				
För inplantering af träd i Pilgatan			200: —	21,190: —

2. Hästholmarne.

Utskylder och reparationer å Elba			400: —	
Transport			400: —	21,190: —

N:o 112
Budgetförslag 1914. Utgifter.

Transport				400: —	21,190: —
Kostnaden för uppförande å Elba af dansbana	2,601: 36				
afträde med urinkurar	1,426: 05	4,027: 41			
Afgår 1 års uttaxering		1,500: —			
Återstår för uttaxering				2,527: 41	2,927: 41

3. Skogarne.

a) *Löner och arvoden:*				
Skogvaktaren, lön	1,000: —			
Dyrtidstillägg för 1914	150: —	1,150: —		
Arvode till jägmästare för tillsyn af stadens skogar		100: —	1,250: —	
b) *Öfriga utgifter:*				
Telefonafgift		80: —		
Skogsarbeten		1,920: —	2,000: —	3,250: —

4. Rådhuset.

Brandstodsafgifter	131: —	
Anskaffning, underhåll och vård af inventarier	300: —	
Underhåll af fastigheten	200: —	
Påläggning af nytt plåttak	3,000: —	
Nya pulpeter i Stadsfullmäktiges sessionsrum	500: —	4,131: —

5. Stadshotellet.

Andelar i obligationslån:				
ett års ränta	26,548: 71			
ett års amortering	12,033: —	38,581: 71		
Kostnad för uppvärmning och varmvatten			7,600: —	
Häri ingår: aflöning till eldaren 960: —. bostad till d:o 250: —.				
Hyra för spritbolagets lokal i gården N:o 21 Norra kvarteret			200: —	
Kostnad för elektrisk belysning i fästvåningen, trapporna och yttre belysning			1,200: —	
Krono- och kommunalutskylder			3,275: —	
Brandstodsafgifter för fastighet och lösegendom			519: 20	
Renhållning af gården			60: —	
Underhåll af fastigheten			1,000: —	
Diverse reparationer			2,500: —	16,354: 20
			Transport	47,852: 61

N:o 112.
Budgetförslag 1914.
Utgifter.

Transport				47,852: 61

6. Sundinska huset.

Afgift till Sundinska fonden för fastighetens öfvertagande af staden			5,000: —	
Utskylder			500: —	
Brandstodsafgift			130: —	
Vattenafgift			70: —	
Sotning m. m.			55: —	
Reparationer och underhåll			300: —	6,055: —

7. Tullhuset.

Telefonafgift			50: —	
Vattenafgift			14: —	
Brandstodsafgift			20: —	
Sotning			6: —	
Underhållskostnader			100: —	
Reparationer och anordningar för utvidgning af tullkammarens lokaler			3,150: —	3,340: —

8. Paviljongen i Stadsparken.

Brandstodsafgift, utskylder och underhåll				450: —

9. Gårds- och tomtfastigheter.

(Bil. G 9.)

Kostnad för reparationer samt andra utgifter för de i och för stadsplanens genomförande inköpta gårdar				12,200: —

10. Jordar och andra fastigheter.

Krono- och kommunalutskylder för de af staden exproprierade delarne af Kungsängen		200: —		
för Östra utmarken		320: —		
„ Viksängs villaområde		51: —		
„ diverse jordägor		572: —		
„ hamnmagasinen		930: —	2,073: —	
Arrenden och afgälder för s. k. gästgifvarjorden i gamla och nya stohagsjorden, efter medelmarkegångspris		11: —		
för s. k. Falkenbergska tomten vid kvarntullen		200: —		
för till staden upplåten mark af lasarettets område efter medelmarkegångspris	18: —			
Transport	18: —	211: —	2,073: —	69,897: 61

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Utgifter.*

Transport	18: —	211: —	2,073: —	69,897: 61
af straffängelsets område efter medelmarkegångspris	10: —	28: —		
för mark, afsöndrade från straffängelsets område, enligt Kungl. brefvet den $^{21}/_{11}$ 1873		100: —		
för Vasaparken, lösen för 53,4 hl. spannmål, hälften råg och hälften korn efter medelmarkegångspris		450: —		
för upplåtande enligt Kungl. brefvet den $^{21}/_{9}$ 1900 till staden af				
1:o) Statskomministerns förut anslagna löningsjordar i Kopparbergsvreten, Ängsgärdet och Herrgärdet, lösen för 20,91 hl. spannmål, hälften råg och hälften korn, efter medelmarkegångspris		175: —		
2:o) Domkyrkosysslomannens förut anslagna löningsjord å Trädarön: lösen för 97,2 liter spannmål, hälften råg och hälften korn, efter medelmarkegångspris		7: 50		
för två fattigvården förut tillhörande planteringsland		50: —		
för mark i Lustigkulls- och Skenvretarne (koloniträdgård)		165: —		
11:te årets afgäld till Badelunda kommun för Hästholmarnes öfverflyttande till staden		124: —		
8:de årets afgäld till S:t Ilians kommun för Klockartorps och Talltorps öfverflyttande till staden		160: 48		
Hyra för f. d. Sundenska gården		800: —		
Omkostnader för stallar och bindplatser å kreaturstorget		500: —	2,770: 98	4,843: 98
			Summa kr.	74,741: 59

H. Diverse särskilda ändamål.

1. Stallet.

a) Löner och arvoden.

Två körkarlar à 1,000 kr.	2,000: —	
Dyrtidstillägg till d:o à 150 kr.	300: —	2,300: —
Transport		2,300: —

N:o 112

Budgetförslag 1914. Utgifter.

Transport		2,300: —	
b) Öfriga utgifter.			
Utfodring af två hästar	1,200: —		
Div. utgifter, såsom skoning, försäkring af hästarne	200: —	1,400: —	3,700: —

2. Diverse behof.

Fångars vård och förplägning å straffängelset	300: —	
Brandstodsafgifter för materiell och inventarier	100: —	
Stadens andel i lön till skarprättaren [12]/32 af 200 kr.	75: —	
Premier för olycksfallsersättning af stadens arbetare	600: —	
Läkare och sjukvård åt samma arbetare	400: —	
Arvode till mantalsskrifningsombud	400: —	
Kostnader för brandsyn	500: —	
Årsafgift till Svenska Stadsförbundet à 2 kr. för hvarje 100-tal invånare	412: —	
Prenumerationsafgift för Svenska Stadsförbundets tidskrift, 55 ex.	167: 50	
Representationsanslag	1,000: —	
Anslag till kommittén för järnvägsundersökning	2,500: —	
Resebidrag för arbetare till Baltiska utställningen	175: —	
Anslag till adresskalender för Västerås stad	250: —	
Anslag för utgifvande af stadens kommunala historia	2,500: —	
Anslag till staket mellan fängelsets område och järnvägspromenaden	791: 40	
Anslag för inköp af en blandningsmaskin m. fl. inventarier	2,000: —	
Del af köpeskillingen för hus å lägenheten Andersborg	2,000: —	14,170: 90
Summa kr.		17,870: 90

I. Anslag för undervisningsändamål.

För undervisning i tekniska skolan		3,000: —	
„ arbetareinstitutets föreläsningsverksamhet		1,600: —	
„ „ bibliotek		1,500: —	
„ skötsel och vård af sockenbiblioteket		75: —	
Utgifter för högre allm. läroverket:			
Hyresbidrag till rektor	1,200: —		
Underhållskostnader för annexet	250: —	1,450: —	
Bidrag till lärarinnornas vid flickläroverket ålderdomstillägg och pensionering utöfver den enligt Stadsfullmäktiges beslut den 26 September 1912 efterskänkta räntan å läroverkets lån från stadskassan 5 ½ % å 30,000 kr., eller 1,650 kr., förslagsvis		700: —	8,325: —
Summa Kr.			8,325: —

K. Div. sociala ändamål.

Bil. K. 1—3.

Anslag för uppehållande af arbetsförmedlingens verksamhet		2,000: —	
„ till Västerås sjukkassors centralförsamlings fortsättningsförening		2,600: —	
„ „ Västerås Skridskoklubb		400: —	
„ „ "Sparfboet"		300: —	
„ „ fosterbarnsnämnden		150: —	
„ för vissa filantropiska ändamål:			
Arbetsstugan	2,500: —		
Barnkrubban	1,000: —		
Barnhemmet	500: —		
Nattherberget	300: —		
	4,300: —		
med afdrag af det belopp, som för dessa ändamål anses kunna af Sundinska fondens öfverskottsmedel utgå	3,300: —	1,000: —	
Omkostnader för pensionsnämnden		2,000: —	8,450: —
		Summa Kr.	8,450: —

L. Diverse utgifter och inkomster.

Förslagsanslag för diverse oförutsedda utgifter		19,488: 38
	Summa Kr.	19,488: 38

M. Vatten- gas- och elektricitetsverken.

Bil. litt. M 1—4.

Vattenverket	75,850: —	
Gasverket	149,400: —	
Elektricitetsverket	147,650: —	
Afloppsledningarna	26,700: —	399,600: —
	Summa Kr.	399,600: —

N. Fattigvården.

Enligt bilaga litt N 1—4		116,714: 45	
Afgår enligt Drätselkammarens förslag:			
För ved till allmänna fattigvården	460: —		
„ „ „ Karlslund	360: —		
„ inköp af en gigg	250: —	1,070: —	115,644: 45
		Summa Kr.	115,644: 45

N:o 112
Budgetförslag 1914. Utgifter.

O. Folkskoleväsendet.

Enligt bilaga litt. O 1—7			180,515: 70	
Enligt Drätselkammarens förslag				
Afgår:				
Ett helt ålderstillägg för folkskollärarne Granér och Leontein, 2 personer 300: —	600: —			
småskollärarinnorna A. S. Eriksson, Karlsson, Pettersson, Sevelin och Vahlberg, 5 personer à 100: —	500: —	1,100: —		
Ett halft ålderstillägg för folkskoleläraren Næslund	150: —			
folkskolelärarinnorna Fröman, Bohman och Köhlberg, 3 personer à 100: —	300: —			
småskolelärarinnorna Johansson, Norling och Svensson, 3 personer à 50: —	150: —	600: —		
Småskolelärarinnan Kjellins föreslagna pension		600: —		
å pensionsafgifterna		550: —	2,850: —	
			177,665: 70	
tillkommer:				
skillnaden mellan småskolelärarinnan Kjellins lön, som upptages i likhet med föregående år till		1,000: —		
och det för en ny lärarinna af skolstyrelsen upptagna belopp		900: —	100: —	177,765: 70
Summa Kr.				177,765: 70

P. Kyrkliga ändamål.

Enligt kyrkostämmans beslut den 29 oktober 1913	42,865: 20
Summa Kr.	42,865: 20

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Inkomster.*

INKOMSTER.

Behållning från sist förflutna räkenskapsår				35,976: 10

A. Finanser.

1. Lån:

a) *Kapitalafbetalningar:*

Obligationslån:			
Af Vatten- och gasverksstyrelsen:			
1892 års lån, hvaraf återstår 35,812 kr.	1,220: 86		
1896 års lån, hvaraf återstår 118,466: 78 kr.	6,156: 88		
1902 års lån, hvaraf återstår 69,425: 28 kr.	1,294: 64		
1907 års lån, hvaraf återstår 646,679: 87 kr.	8,281: 92		
1910 års lån, hvaraf återstår 1,078,253: 23 kr.	11,466: 84	28,421: 14	
Af Folkskolestyrelsen:			
1892 års lån, hvaraf återstår 66,000 kr.	2,250: —		
1902 års lån, hvaraf återstår 184,470 kr.	3,440: —		
1907 års lån, hvaraf återstår 41,500 kr.	600: —		
1910 års lån, hvaraf återstår 25,910 kr.	280: —	6,570: —	
Af Fattigvårdsstyrelsen:			
1892 års lån, hvaraf återstår 13,200 kr.	450: —		
1902 års lån, hvaraf återstår 21,707: 40	404: 80	854: 80	
Af Kyrkorådet:			
1896 års lån, hvaraf återstår 13,280 kr.		580: —	
Af Hamnens medel: (Bil. litt. E. 4. b.)			
För äldre hamnbygder	3,000: —		
För senaste hamnbyggnad	5,725: —		
„ svängkran N:r 1	1,100: —		
„ malmlossningsanordn. n:r 2	2,500: —	12,325: —	48,750: 94
Andra lån och förskott:			
Af Kyrkorådet:			
4:de årets amortering å af Drätselkammaren förskotterade medel för reparation af domprosthuset		3,488: 60	
1:sta årets amortering för reparation af komministergården, kr. 13,700: —		2,691: —	
Transport		6,179: 60	48,750: 94

N:o 112
Budgetförslag 1914. Inkomster.

Transport		6,179: 60	48,750: 94
1:sta årets dito för uppförande af kyrkogårdsmur, kr. 32,000: —		5,600: —	11,779: 60
b) *Räntor:*			
1. Obligationslån:			
Af Vatten- och gasverkssyrelsen:			
1892 års lån å kr. 35,812: — à 4 %	1,408: 06		
1896 års lån å kr. 118,466: 78 à 3.6 %	4,153: 98		
1902 års lån å kr. 69,425: 28 à 4 %	2,777: 01		
1907 års lån å kr. 646,679: 87 à 4½ %	29,100: 59		
1910 års lån à kr. 988,585: 76 à 4½ %	44,228: 35	81,667: 99	
Af Folkskolestyrelsen:			
1892 års lån à kr. 66,000: — à 4 %	2,595: —		
1902 års lån à kr. 184,470: — à 4 %	7,378: 80		
1907 års lån å kr. 41,500: — à 4½ %	1,867: 50		
1910 års lån å kr. 25,910: — à 4½ %	1,159: 65	13,000: 95	
Af Fattigvårdsstyrelsen:			
1892 års lån å kr. 13,200: — à 4 %	519: —		
1902 års lån å kr. 21,707: — à 4 %	868: 30	1,387: 30	
Af Kyrkorådet:			
1896 års lån å kr. 13,280: — à 3,6 %		467: 64	
Af Hamnens medel:			
För äldre hamnbyggnaden å ingående balansen den 1/1 1914, kr. 49,905: — à 5 %	2,495: 25		
För senaste hamnbyggnad å kr. 200,375: — 4½ %	9,016: 88		
För svängkran N:o 1 å kr. 11,000: — à 5 %	550: —		
För malmlossningsanordning N:o 2 å kr. 25,000: — à 5 %	1,250: —	13,312: 13	109,836: 01
2. Andra lån och förskott:			
Ränta af Elementarläroverket för flickor å 6,500 kr., lån från stadskassan à 4 %		260: —	
Transport		260: —	170,366: 55

N:o 112.
Budgetförslag 1914. Inkomster.

Transport		260: —	170,366: 55	
Ränta å Vatten- och Gasverksstyrelsens rörelsekapital, förslagsvis 114,196: 28 à 4½ %		5,138: 84		
Depositions-, upp- och afskrifningsräntor		4,000: —		
Ränta å förskotterade medel för reparation af komminister-gården	685: —			
Ränta å dito för uppförande af kyrkogårdsmur	800: —	1,485: —	10,883: 84	181,250: 39
Enligt särskild amorteringsplan för Vatten- Gas- och Elektricitetsverken samt afloppsledningarna skall till Drätselkammaren inlevereras för att tillgodoföras verkens amorteringsfond		146,004: 38		
från denna fond skall enligt ofvan utbetalas				
amortering	28,421: 14			
ränta	81,667: 99	110,089: 13		
		35,915: 25		

2. Skatter och liknande afgifter.

a) Utskylder och i samband därmed utdebiterade afgifter:				
1. Utskylder à 6.75 % å upptaxerade inkomstbeloppet kr. 10,919,720: —		737,081: 10		
2. Afgifter för prästerskapets aflöning				
Personella afgifter	1,625: —			
Krono- och tertialtionde	2,800: —	4,425: —	741,506: 10	
b) *Tomtören* för åtskilliga tomter å stadens grund och för delar af Humlegården, som upplåtits till N:ris 113, 114 och 115 Södra kv.		122: 78		
för magasinsplatser å hamnområdet		360: 32	483: 10	
c) Afgäld för upplåtande af mark till tomten N:o 4 södra kvarteret		10: —		
„ „ 104 „ „		4: —		
„ „ 133 västra „		10: —		
„ „ 113 och 114 västra kvarteret		10: —	34: —	742,023: 20

3. Aktier.

Utdelning å aktier i Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg kr. 1,074,700: — à 5 %	53,735: —
Summa Kr.	977,008: 59

N:o 112.
Budgetförslag 1914.
Inkomster.

B. Administration.

2. Poliskåren.

Spritbolagets bidrag till tillsyningsmannens för rusdryckshandteringen aflöning	500: —	
För extra polisbevakning å landsbygden till samma belopp, som beräknats därför i utgifterna	3,150: —	3,650: —

5. Brandväsendet.

Bil. litt. B 5.

Diverse inkomster från verkstäderna m. m.	3,500: —	
Tillkommer enligt Drätselkammarens förslag genom försäljning af 2 hästar	1,400: —	4,900: —

6. Byggnadsnämnden.

Bil. litt. B 6.

Afgifter för af byggnadschefen och stadsarkitekten åt enskilde utförda förrättningar	4,000: —
Summa Kr.	12,550: —

C. Hälso- och sjukvård.

Bil. litt. C.

2. Epidemisjukvården.

a) Beräknade inkomster från landstinget:			
Fast årsafgift	2,775: —		
Underhållskostnader	11,000: —		
Extra afgift enligt af 1912 års landsting beslutadt tillägg i kontraktet, förslagsvis	2,300: —	16,075: —	
b) Afgifter af betalande patienter		225: —	16,300: —

3. Köttbesiktningsbyrån.

Besiktnings- och vågafgifter m. m.	11,900: —	
Tillkommer enligt Drätselkammarens förslag	1,150: —	13,050: —
Summa Kr.		29,350: —

D. Andra hygieniska inrättningar.

1. Kallbadhus.

Badafgifter	500: —

2. Varmbadhus.

Bilaga litt. D. 2	26,000: —
Transport	26,500: —

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Inkomster.*

		Transport	26,500: —
4. Renhållningsverk.			
Försäljning af komposter, stallströ och sopor	1,500: —		
„ af torfmullspudrett	9,000: —		
„ af torfmull	1,100: —		
Å auktion försåld skog	450: —		
Hämtning af latrinkärl	1,900: —		
„ „ från regementet	500: —		
Krossning af hafre	100: —	14,550: —	
Jordbruket.			
Försäljning af diverse jordbruksprodukter		10,000: —	24,550: —
		Summa Kr.	51,050: —

E. Kommunikationsverk.

3. Ångtrafiken å Hästholmarne.

Passagerareafgifter m. m.			5,500: —

4. Hamnen.

Bil. litt E 4 b.

Enligt Hamnstyrelsens förslag:			
Hamnbyggnaden		48,070: —	
Svängkran N:o 1		2,700: —	
Malmlossningsanordning N:o 2		6,300: —	57,070: —
		Summa kr.	62,570: 90

G. Fastigheter.

2. Hästholmarne.

Arrende för östra holmen		100: —	
Hyra för restaurations- och andra byggnader å Elba		850: —	950: —

3. Skogarne.

Försäljning af diverse skogsprodukter			1,600: —

5. Stadshotellet.

Hyror:			
Källarmästare Hentzell	15,000: —		
Västerås Spritbolag	14,000: —		
Sällskapet	2,000: —		
Upplands Enskilda Bank	2,800: —		
Krogföreståndare för enskildt rum	200: —		
Barberare Carl Johnsson	600: —		
A.-B. Nya Banken	787: 50	35,387: 50	
Transport		35,387: 50	2,550: —

N:o 112 *Budgetförslag 1914. Inkomster.*

Transport		35,387: 50	2,550: —
Afgifter för fästvåningens användande		1,000: —	
Hyresgästers andelar i kostnaden för uppvärmning		6,000: —	42,387: 50

6. **Sundinska huset.**

Hyresinkomster	6,400: —

7. **Tullhuset.**

Hyror för ett rum (hamnkontoret)	500: —

8. **Paviljongen i Stadsparken.**

Hyresinkomst	800: —

9. **Gårds- och tomtfastigheter.**

Bilaga till G 9.

Hyror och arrenden för de i och för stadsplanens genomförande inköpta gårdar och tomter	34,725: —

10. **Jordar och andra fastigheter.**

a) *Östra utmarken.*

Arrende för

Lägenheten Lilla Stenby (C. A. Johansson)		360: —		
„ Gustafsslätt (F. T. Larsson)		281: —		
„ Andersbo och del af Utmarken (Gust. Andersson)		800: —		
Del af lägenheten Utmarken (E. Nyberg)	192: —			
Del af lägenheten Utmarken (G. Wallberg)	224: —			
Del af lägenheten Utmarken (Kristina Pettersson)	40: —			
Del af lägenheten Utmarken (Renhållningsverket)	300: —	756: —		
Lägenheten Enbacken (E. Nyberg)		160: —		
„ Grönbo (Myggbo sågbolag)		75: —		
Egendomen Nordanby (Renhållningsverket)		1,500: —		
Sundinska utmarken (C. Johansson)		200: —		
Utmarksjord invid Nordanby (Renh.-verket)		500: —		
„ „ Malmaberg, 1½ tunnland (J. A. Andersson)		25: —		
Jakträtten å utmarken (J. V. Ödman och Clas Sundin)		30: —	4,687: —	
Egendomen Kristiansborg		2,900: —		
„ Hofdesta		1,100: —	4,000: —	
Transport			8,687: —	87,362: 50

N:o 112 *Budgetförslag 1914. Inkomster.*

Transport		8,687: —	87,362: 50
b) Västra utmarken.			
Arrende för:			
Byggnadsplatser å s. k. Käringberget:			
Erik Andersson	35: —		
Doktor Holm	50: —		
Gust. Laurell	100: —		
G. V. Johansson	50: —		
Åhfeldts sterbhus	25: —		
Rich. Blohm	30: —		
Jenny Lindhagen, f. Blohm	25: —	315: —	
Ett område intill lägenheten Karlsfrid (C. J. Carlsson)		3: —	
Byggnadsplatser å s. k. Ragvaldsbacke:			
J. A. Thelin	10: —		
A. R. Andersson	10: —		
Er. Eriksson	5: —		
Hj. Örtengren	15: —		
S. G. Hedin	10: —		
Gjutmästare S. P. Nilsen	5: —	55: —	
Ett till Hyttan på 50 år för rätt till framdragande af järnvägsspår upplåtet område, 15:de året		25: —	
Mark, upplåten till Trångfors kraftakt.-bol.		35: —	
Ett område intill Ljungstorp (C. A. Törnblom)		3: —	
Ett område af s. k. pistolvreten (J. A. Jansson)		20: —	
Af s. k. gästgifvarevreten i gamla stohagsjorden:			
ägofig. N:o 544 del af 545 (G. M. Vestman)	40: —		
ägofig. N:o 546 (Handl. Belinke)	30: —		
„ „ 512 (G. A. Andersson)	60: —		
i nya stohagsjorden:			
ägofig. N:o 570—573 (C. A. Törnblom)	15: —	145: —	
Ett område vid Valhalla (Sundemans sterbh.)		10: —	
„ inlagdt till lägenhet Solbacken (Ing. Berling)		10: —	621: —
c) Viksäng.			
Arrende för nio villatomter, utarrenderade till och med år 1944		360: —	
Arrende för ett till Skogsvårdsstyrelsen förut upplåtet område		150: —	510: —
Transport		9,818: —	87,362: 50

N:o 112.
Budgetförslag 1914. Inkomster.

	Transport	9,818: —	87,362: 50
d) Diverse arrenden.			
f. d. stadskassörsjorden i Iggebygärdet (Kristiansborgs gård)	35: —		
D:o i Rigärdet (Svenska Metallverken)	18: —		
Mark af Gideonsberg och Emaus (D:o)	230: —		
f. d. stadskassörsjorden å Trådarön (J. A. Hellman)	30: —		
Jord i Kopparbergsvreten mellan kyrkogården och Östermalm	148: 90		
Domkyrkosysslomannens f. d. lönejord å Trådarön (C. J. Fält)	7: —		
Div. mindre områden utom Gåsmyretullen	60: —		
Mark af Persbo hage (Trångfors Kraftakt.-bol.)	6: 90		
En backe intill ån utom Kvarntullen (J. E. Jansson)	5: —		
Koloniträdgårdarne	250: —		
För mark af Kungsängen (Renhålln.-verket)	200: —		
„ „ upplåten till Sv. Metallverket för kraftledning till Skultuna	10: —		
„ „ af Katrinelundsområdet (Verkm. Strandin)	25: —		
„ „ af Katrinelundsområdet (J. V. Eriksson)	10: —		
„ „ af Siggesborg (Klas Vestman)	50: —		
Grässlog å diverse ställen	100: —	1,185: 80	
e) *Arrende för fiskvatten.*			
I västra Västeråsfjärden från Johannisberg till Gustafsvik samt vid Kattskär och Amundgrund	50: —		
från o. m. Gustafsvik till Stallhagen	25: —		
från Stallhagen till Lillån	25: —		
från Lillån till Viksäng	45: —		
vid Viksäng	15: —		
vid Hästholmarne jämte fiskarstugan med jord å Elba	150: —	310: —	
f) *Hyresmedel.*			
Platshyra för			
pumphus å Kungsängen	50: —		
två magasinsplatser å Södra Skallberget	20: —		
en paviljong å Kreaturstorget	25: —		
en magasinsplats å tomten N:o 38 Västermalm	25: —		
Transport	120: —	11,313: 80	87,362: 50

No 112 *Budgetförslag 1914. Inkomster.*

Transport	120: —	11,313: 80	87,362: 50
en magasinsplats å tomten N:o 75 Södra kvarteret	175: —		
isupplag å tomten N:o 6 Norra kvarteret	25: —		
„ å Kungs- och Munkängen	145: —		
virkesupplag m. m. å d:o	530: —		
vattenkiosken i Vasaparken	10: —		
fotografiatilier å Viksäng	25: —		
„ å Kungsängen	25: —		
Hyra för			
stallar och bindplatser å kreaturstorget	900: —		
lägenheten Rosenberg	100: —		
köttbesiktningsbyrån	3,000: —		
vattenkraften i Svartån	3,000: —		
karuseller, skjutbanor m. m.	3,000: —		
upplagsplatser å hamnområdet:			
Axel Hygrell & C:o	562: 50		
Tegel- och Murbruks Akt.-Bol.	1,515: —		
Grosshandl. Er. Andersson	650: —		
„ Axel Sundström	562: 50		
Ingeniör Gust. Andersson	183: 75		
tomtplats för cisternstation Krooks petr.- och olje-A.-B.	150: —		
Öfriga platser	1,026: 25		
Hamnmagasinen:			
A.-B. Mårten Perssons valskvarn	375: —		
Grosshandl. Er. Andersson	1,700: —		
Firman Axel Ericson & C:o	5,000: —		
Öfriga utrymmen	2,925: —	25,705: —	37,018: 80
		Summa Kr.	124,381: 30

L. Diverse utgifter och inkomster.

1. Bränvinsmedel.

36/100 delar af utminuterings- och utskänkningsafgifter för försäljningsåret 1914: Västerås Spritbolag, ångfartygen Västerås, Aros och Ragvald äfvensom Sällskapet	800: —	
38/100 delar af vinsten å utminuteringen och utskänkningen under år 1913	114,000: —	
Stadens andel af till Statskontoret inlevererade medel	20,000: —	134,800: —
	Transport	134,800: —

N:o 112
Budgetförslag 1914. Inkomster.

		Transport	134,800: —
2. Diverse inkomster.			
Källarfrihetsmedel		349: 05	
Bötesmedel		700: —	
Hundskattemedel à 15 kr. pr hund		2,800: —	
Auktionsprovision		100: —	
Behållning af influtna registreringsafgifter af handelsfirmor		10: —	
Stadens andel 6/10 delar af influtna bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter		1,500: —	
Hamnens andel i stadens allmänna kostnader för byggnadschef, polis, bokföring m. m.		1,500: —	6,959: 05
		Summa Kr.	141,759: 05

M. Vatten-, gas- och elektricitetsverken.

Bil. litt. M.

Vattenverket	75,850: —		
Gasverket	168,000: —		
Elektricitetsverket	170,000: —	413,850: —	
Enligt Drätselkammarens förslag tillkommer:			
för gasbelysning	1,702: —		
„ elektrisk belysning	455: —	2,157: —	416,007: —
		Summa kr.	416,007: —

N:o 112.
Budgetförslag 1914. Sammandrag af utgift- och inkomststaten

SAMMANDRAG

af utgifts- och inkomststaten.

	Utgifter		Inkomster		Öfverskott		Brist	
Finanser	494,997	32	977,008	59	482,011	27		
Administration	214,553	—	12,550	—			202,003	—
Hälso- och sjukvård	59,015	—	29,350	—			29,665	—
Andra hygieniska inrättningar	81,673	—	51,050	—			30,623	—
Kommunikationsverk	94,870	—	62,570	—			32,300	—
Belysning och renhållning	40,792	50					40,792	50
Fastigheter	74,741	59	124,381	30	49,639	71		
Div. särskilda ändamål	17,870	90					17,870	90
Undervisningsändamål	8,325	—					8,325	—
Div. sociala ändamål	8,450	—					8,450	—
Div. utgifter och inkomster	19,488	38	141,759	05	122,270	67		
Vatten-, gas- och elektr. verken	399,600	—	416,007	—	16,407	—		
Fattigvården	115,644	45					115,644	45
Folkskoleväsendet	177,765	70					177,765	70
Kyrkliga ändamål	42,865	20					42,865	20
Behållning från sist afslutade räkenskapsår			35,976	10	35,976	10		
Kronor	1,850,652	04	1,850,652	04	706,304	75	706,304	75

Västerås den 26 November 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Bernhard Carlson.

N:o 112.

Budgetförslag 1914. Magistratens förslag.

Bil. B 1 a.

Till Drätselkammaren.

Vid uppgörande af inkomst- och utgiftsstat för Västerås stad för år 1914, som Magistraten anhåller Drätselkammaren ville utföra och hvaraf Magistraten förväntar ett exemplar för att med Magistratens yttrande underställa Stadsfullmäktiges pröfning, får Magistraten anhålla, att Drätselkammaren ville iakttaga följande.

Magistraten och Rådstufvu Rätten med underlydande tjänstemän och betjänte.

Uti innevarande års lönestat får Magistraten föreslå följande ändringar.

Brottmålsrådmannens grundlön uppgår enligt nu gällande lönestat till 2,500 kronor. Redan vid denna lönestats antagande yrkade Magistraten af skäl, som Magistraten ansåg borde vara öfvertygande, att denna grundlön måtte upptagas till lika belopp som för Civilrådmannen eller 3,000 kronor. Sedan lönestaten fastställts, hafva brottsmålsrådmannens göromål, hvilka ej medföra några sportelinkomster, ökats till den grad, att brottmålsrådmannen numera måste hålla ett ständigt skrifbiträde. Någon ökning af de göromål, nämligen såsom notarius publicus, hvilka medföra inkomst, har däremot ej ägt rum.

I anledning häraf får Magistraten föreslå, att grundlönen för brottmålsrådmannen höjes med .... Kronor 500: —

Sedan *illiterate rådmannen* F. C. Hennichs aflidit och denna tjänst indragits, erfordras ej vidare något anslag för aflöning åt illiterat rådman.

I sammanhang härmed erinrar dock Magistraten, att af Magistratens Ämbets och Tjänstemäns pensions och reservfond skall enligt Stadsfullmäktiges beslut den 19 sistlidne Juni till Rådman Hennichs änka utgå en årlig pension af 500 kronor.

Enligt Stadsfullmäktiges beslut den 19 sistlidne Juni har bestämts, *dels att* den kontanta aflöningen till stadsfogden i Västerås skall från och med år 1914 utgå med 2,500 kronor för år, *dels* att stadsfogden skall äga åtnjuta två ålderstillägg, hvartdera å 500 kronor efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring, *dels* ock att i öfrigt skall gälla hvad förut föreskrifvits i afseende å rätt för stadsfogden till erhållande af tjänstelokal eller hyresbidrag samt angående löneförmånernas uppdelande i lön och tjänstgöringspenningar. I detta sammanhang hafva äfven Stadsfullmäktige beslutat, att de vid den af Stadsfullmäktige år 1908 antagna allmänna lönestaten för de flesta af stadens befattningshafvare fogade villkor och bestämmelser i alla tillämpliga delar fortfarande skola vara gällande med afseende å stadsfogdetjänsten, äfvensom att stadsfogden skall vara skyldig att i händelse tjänstelokal bereddes honom af staden, vara i densamma tillgänglig i tjänsteärenden på tider, som af Magistraten bestämmes.

I anledning häraf och med tillämpning af de villkor och bestämmelser, som af Stadsfullmäktige godkänts vid antagande af lönestat den 26 November och den 21 December 1908 för bland andra tjänstemän, Stadsfogden, bör för nuvarande *Stadsfogden*, förre Stadsfiskalen i staden Erhard Kumlin beräknas följande belopp:

lön	2,500: —	
två ålderstillägg	1,000: —	
ersättning för tjänstelokal	300: —	
arvode åt vikarie under semester	150: —	3,950: —

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 12 sistlidne Juni har Magistraten påvisat, hvilka ökade göromål tillämpningen af lagen om allmän pensionsförsäkring

kommer att medföra för *personalen å kronouppbördskontoret* samt i anledning däraf hos Stadsfullmäktige anhållit och äfven fått beviljadt ett extra anslag för innevarande år af 1,000 kronor. N:o 112 *Budgetförslag 1914. Magistratens förslag.*

Gifvet är, att detta behof af ökade arbetskrafter blir permament och med stadens växande folkmängd kommer att ännu mer ökas, likasom ock att öfriga göromål å kronouppbördskontoret äfven med den stigande folksiffran ökas.

Från kronouppbördskontoret har till Magistraten också inkommit från kronouppbördskassören *dels* förslag till omorganisation af arbetet vid kronouppbördsverket härstädes jämte uppgift å därmed förenade kostnader, *dels* en framställning om lönetillägg äfvensom från ordinarie skrifbiträdet å kronouppbördskontoret Fröken Mathilda Hansson en anhållan om lönetillägg.

Under erinran att grundlönen för Stadsfogden, med hvilken Magistraten anser kronouppbördskassören böra vara jämnställd, äfvensom Stadsfogdens ålderstillägg den 19 sistlidne Juni blifvit höjda på sätt här förut angifvits samt under åberopande af hvad kronouppbördskassören anfört, anser Magistraten, att för kronouppbördsverket bör nästkommande år beräknas följande belopp, nämligen:

kronouppbördskassören		
lön	Kr. 2,500: —	
två ålderstillägg	„ 1,000: —	
arvode åt vikarie under semester	„ 150: —	3,650: —
mantalsskrifningsförrättaren		
lön	Kr. 1,800: —	
två ålderstillägg à 300 kronor under förutsättning att exekutionsbetjänten Reinh. Pettersson erhåller samma tjänst	„ 600: —	2,400: —
skrifbiträde eller bokhållare å kronouppbördskontoret		1,200: —
extra skrifhjälp		1,000: —
	Summa Kr.	8,250: —

På grund af Stadsfullmäktiges beslut den 28 Augusti innevarande år som den 10 innevarande Oktober af Kungl. Maj:t fastställts, bör *Stadsfiskalens* lön beräknas till kronor 3,000: — utan förmån af fri bostad.

Stadsvaktmästaren har i ingifven skrift anhållit om ett årligt lönetillskott af 150 kronor. I skrifvelse den 14 Oktober 1912 föreslog Magistraten med afseende å Stadsvaktmästaren V. Clefbergs långvariga anställning i stadens tjänst, att honom måtte tilldelas ett årligt personligt lönetillägg af 200 kronor. Stadsvaktmästaren erhöll i stället ett dyrtidstillägg af 150 kronor.

Magistraten föreslår att utom detta dyrtidstillägg Clefberg erhåller ett personligt lönetillägg af .... kronor 100: —

I afseende å *exekutionsbetjänterne* har Magistraten ingen annan ändring att föreslå än att åt Exekutionsbetjänten Steen, som den 1 Januari 1911 antogs såsom ordinarie exekutionsbetjänt upptages ålderstillägg af .... kronor 150: — samt att i enlighet med bilagda framställning, anslag för telefon till exekutionsbetjänterna lämnas med tillsammans .... kronor 150: —

I öfrigt har Magistraten icke någon ändring att föreslå beträffande denna hufvudtitel.

N:o 112. *Butgetförslag 1914. Magistratens förslag.* Poliskåren.

Med skrifvelse till Stadsfullmäktige den 11 sistlidne September har Magistraten öfverlämnat en af härvarande poliskår gjord framställning om löneförbättring från och med år 1914. Denna framställning har af Stadsfullmäktige öfverlämnats till Drätselkammaren för afgifvande af yttrande.

Magistraten får härmed anmoda Drätselkammaren att vid uppgörande af utgiftsstaten för poliskåren taga samma framställning under öfvervägande.

Emellertid öfverlämnas af tillförordnade stadsfiskalen uppgjorda beräkningar till aflöningar för poliskåren, *dels* enligt nu gällande lönestat, *dels* enligt Stadsfiskalens förslag, *dels ock* enligt den begärda löneökningen.

Med åberopande äfven af de skäl, som i särskild skrifvelse af tillförordnade stadsfiskalen anförts kommer Magistraten att hos Stadsfullmäktige göra framställning om anslag för ytterligare en öfverkonstapel vid poliskåren kr. 2,400: —.

Vidare kommer Magistraten att hos Stadsfullmäktige begära, att åt poliskommissarien beviljas anslag till beklädnad med .... kronor 200: —
samt att anslaget för skurning och städning höjes till .... „ 400: —
och anslaget till oförutsedda utgifter till .... „ 800: —

Af skäl, tillförordnade Stadsfiskalen anfört, begäres anslag till en s. k. politikärra med .... kronor 500: —

I öfrigt påkallar Magistraten icke några förändringar uti hittills utgående anslag till poliskåren.

Brandstyrelsen.

Från brandstyrelsen har till Magistraten inlämnats förslag till utgifts- och inkomststat för år 1914 med därvid fogade utdrag ur protokoll vid brandstyrelsens sammanträde den 23 sistlidne September och en från brandchefen till brandstyrelsen inlämnad skrifvelse.

Vidare har till Magistraten inlämnats en till Stadsfullmäktige ställd af särskilda bilagor åtföljd skrifvelse, innefattande närmare utredning angående det af brandstyrelsen begärda anslag för anskaffande af en brandautomobil.

Enligt brandstyrelsens förslag beräknas dess utgifter till... kronor 40,485: —
samt inkomster till .... „ 3,500: —
hvadan till uttaxering föreslås .... kronor 36,985: —

Byggnadsnämnden.

För byggnadsnämndens behof bör enligt bilagda protokollsutdrag beräknas utgifter till belopp af .... kronor 6,000: —
hvarifrån dock afgå inkomster beräknade till .... „ 4,000: —
hvadan till uttaxering föreslås .... kronor 2,000: —

I sammanhang härmed erinrar Magistraten, att jämväl för år 1914 för stadsplanekommitterade bör beräknas utgifter till belopp af minst..... kronor 3,000: —

Hälsovårdsnämnden.

Enligt hälsovårdsnämndens bilagda förslag bör för hälsovården beräknas följande:

a)	allmänna hälsovården utgifter		16,455: —
b)	epidemiska sjukhuset utgifter	29,510: —	
	inkomster	16,300: —	13,210: —
c)	köttbesiktningsbyrån utgifter	11,900: —	
	inkomster	11,900: —	

Fosterbarnsnämnden.

För fosterbarnsnämndens behof bör beräknas enligt bilagda protokollsutdrag .... kronor 150: —

Fattigvården

För fattigvården har fattigvårdsstyrelsen uppgjordt förslag till stat, hvilken jämte reparationsförslag och ett särskildt protokollsutdrag härvid öfverlämnas. En-

ligt staten erfordras uttaxering af kronor 116,714: 45 att genom uttaxering fyllas. N:o 112.

Från badhusstyrelsen har inkommit bilagda protokollsutdrag, enligt hvilket inkomster och utgifter balansera å kronor 26,000: —, häri dock ej inberäknadt andel i ränta och amortering å obligationslån. *Budgetförslag 1913. Magistratens förslag.* Badhusstyrelsen.

I afseende å utgifter och inkomster för hamnen hänvisar Magistraten till bilagda skrifvelse och förslag från hamnstyrelsen. Hamnen.

Från Vatten- och Gasverksstyrelsen har ännu ej till Magistraten inkommit något förslag beträffande inkomster och utgifter för de verk som af samma styrelse omhänderhafvas, hvarvid Magistraten anmodar Styrelsen att direkt till Drätselkammaren insända samma förslag. Vatten- och Gasverksstyrelsen.

Likaledes kommer trädplanteringssällskapet att anmodas direkt till Drätselkammaren insända sitt förslag. Trädplanteringssällskapet.

Beträffande inkomster och utgifter i öfriga delar, hvarom Magistraten ej haft tillfälle yttra sig eller inhämta yttrande af särskilda styrelser, får Magistraten anhålla, att Drätselkammaren ville under vanliga titlar beräkna vederbörliga belopp.

Västerås Rådhus dan 21 Oktober 1913.

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

Bil. B 1 b.

Till Magistraten i Västerås.

Då på grund af stadens stora och snabba tillväxt de till kronouppbördskontoret hörande göromål alljämt ökas äfvensom på grund af de mångahanda nya arbeten, som pålagts denna tjänst, sedan jag tillträdde densamma, hvartill kommer den högst betydliga ökning i arbetet som uppstår genom stadgandena i lagen om pensionsförsäkring såväl beträffande själfva mantalskrifningsförrättningarne som upprättandet af i samma lag föreskrifna förteckningar, har jag funnit det önskvärdt att arbetet och lönerna vid kronouppbördsverket ordnas så, som jag här nedan vågar föreslå:

Från rikets samtliga städer med öfver 17,000 innevånare har jag varit i tillfälle inhämta uppgifter om de löneanslag, som åtgå till de olika städernas kronouppbördsverk, äfvensom om de arbeten, som åligga desamma. Häraf framgår, att kronouppbördsverket i Västerås är det i afseende på löneförmåner bland de sämst lottade, ehuru detsamma har att verkställa samma och i åtskilliga fall flera arbeten än de öfriga kronouppbördsverken. Så äro t. ex. uppbördsverken i Malmö, Uppsala och Jönköping befriade från de vidlyftiga bötesredogörelserna. Beträffande de verk, som ifråga om otillfredsställande aflöning och organisation äro jämställda med Västerås, äro dessa för närvarande under omreglering. Så är förhållandet t. ex. med Eskilstuna, Linköping och Örebro.

Äfven har jag inhämtat att mantalsskrifningarne ej i regel förrättas af samma person, som har kronouppbörden om hand.

N:o 112.
Budgetförslag 1914. Kronouppbördskontoret

För att organisationen af arbetet vid kronouppbördsverket må kunna blifva fullt tillfredställande, tillåter jag mig därför föreslå, att en särskild mantalsskrifvare tillsättes, att en ordinarie kvinnlig bokhållare anställes samt att anslag lämnas till extra biträden.

Att jag föreslagit en särskild mantalsskrifvare är beroende därpå, att jag själf svårligen kan medhinna förrätta såväl mantalsskrifningarne som kronouppbördsstämmorna, då mantalsskrifningarne numera på grund af stadgarne i pensionslagen komma att kräfva betydligt längre tid än förut. Mantalsskrifningarne fordra af förrättningsmannen synnerligen noggrannhet, ordning och reda och äro säkert af sådan vikt, att de ej böra öfverlämnas åt extra biträde. I städerna Göteborg och Malmö finnes en mantalsskrifvare för ett innevånareantal af 12,000 till 15,000 personer, hvilket synes vara lämplig norm för mantalsskrifningsdistriktens storlek. Då i Västerås folkmängden nästa år uppgår till omkring 22,000 innevånare, torde tillsättandet tills vidare af en särskild mantalsskrifningsförrättare kunna anses lämpligt och efter det innevånareantalet uppgått till 30,000 ytterligare en o. s. v. På detta sätt skulle kronouppbördsverket utveckla sig i mån af stadens tillväxt och nöjaktigt fungera utan att någon större omreglering behöfde äga rum.

Mantalsskrifvaren skulle hafva till uppgift att under kronouppbördskassörens öfverinseende förrätta mantalsskrifningarne, komplettera mantalslängden, verkställa afskrift af densamma, upprätta de i pensionslagen anbefallda förteckningarne, lämna uppgifter angående värnpliktige samt i öfrigt biträda å kronouppbördskontoret med tillskrift af taxeringslängderna, kronouppbördsböcker, debitering och upprättande af erforderliga röstlängder och måhända äfven i någon mån biträda taxeringsnämndens ordförande med deras förberedande arbeten till taxeringen. Till bokhållarens åligganden skulle höra att å kronouppbördskontoret biträda förutom med ofvannämnda göromål, jämväl vid räkenskapernas afgifvande samt öfriga expeditionsgöromål. Denna arbetskraft torde dock ej, efter hvad som visat sig, vara tillräcklig isynnerhet vid tider då göromålen hopa sig såsom vid taxerings- och mantalslängdens upprättande och afskrifvande samt uppgörande af de i pensionslagen föreskrifna längder, hvarför jag jämväl äskat anslag till extra biträden.

Under förutsättning att denna min framställning kommer att vinna beaktande, får jag vördsamt föreslå följande lönestat för dessa tjänstebiträden.

Mantalsskrifvaren skulle erhålla 1,800 kronor med två ålderstillägg af 300 kronor, samt bokhållaren 1,200 kronor med två ålderstillägg af 150 kronor.

Till bestridande af de i mitt förslag omnämnda extra biträdens aflöning torde lämpligen böra utgå ett belopp af 1,000 kronor att under Magistratens kontroll utbetalas.

Med anledning af den högst väsentliga tillökning i arbete, som under de senare åren inträdt, och som under detta och nästa år ytterligare stegras, samt med det ansvar, som hvilar på mig genom handhafvande af denna mångfald af arbeten och förrättningar, vågar jag tillika vördsamt hemställa, att Magistraten ville hos Stadsfullmäktige begära en löneförhöjning för mig från 2,000 kronor till 2,500 kronor med två ålderstillägg af 500 kronor samt efter det jag frånträdt min befattning som fattigvårdsstyrelsens kamrerare ytterligare en löneförhöjning af 500 kronor.

Med fästadt afseende vid hvad andra städer utgifva till kronouppbördskassören torde denna aflöning ej vara för högt beräknad.

Stadens utgifter nästkommande år för kronouppbördsverket skulle på grund af detta förslag ställa sig sålunda:

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Kronouppbördskontoret.*

1 Kronouppbördskassör, två ålderstillägg inberäknadt	3,500: —
1 Mantalsskrifningsförrättare	2,400: —
1 Bokhållare	1,200: —
Extra biträde	1,000: —
Summa	8,100: —

Västerås Kronouppbördskontor den 2 Oktober 1913.

Axel Eklundh.

Bil. B 1 c.

Till Magistraten i Västerås.

Härigenom får jag vördsamt anhålla, att Magistraten ville gå i författning därom, att jag från och med nästinstundande år tillsvidare och så länge jag kvarstår som fattigvårdsstyrelsens kamrerare får min årliga lön såsom kronouppbördskassör förhöjd med 500 kronor samt att de två för mig bestämda ålderstilläggen måtte höjas från 300 till 500 kronor per år.

Såsom motiv för denna min anhållan ber jag få anföra följande:

Redan efter lönereglerigen år 1908 stod det för mig klart, att lönen till kronouppbördskassören satts för låg och detta i all synnerhet beträffande ålderstilläggen, som bestämdes till 300 kronor per år under det att ålderstilläggen för en kategori af stadens tjänstemän, i hvilken äfven jag bort inräknas, sattes till 500 kronor. Nu, då folkmängden sedan dess vuxit med omkring 5,000 personer och min arbetsbörda därigenom samt genom vissa bestämmelser i den nytillkomna lagen om allmän folkpensionering betydligt ökats, framträder det påpekade missförhållandet ännu bjärtare.

Det måste äfven fästas tillbörligt afseende vid den viktiga omständigheten, att jag är så fullt upptagen med mitt arbete i stadens tjänst, att jag är fullkomligt afstängd från hvarje möjlighet till annan biinkomst; detta i motsats till ett flertal andra stadens tjänstemän. Beträffande min anställning som kamrerare hos stadens fattigvårdsstyrelse, vill jag nämna, att äfven denna tjänst är anmärkningsvärdt lågt aflönad, hvilket bäst framgår däraf att den lön, som för ifrågavarande syssla ansågs skälig för 13 år sedan, fortfarande med en mindre förhöjning anses tillfyllest, ändock det med sysslan förenade arbetet flerdubblats under loppet af sagde antal år. Utgiftssumman för fattigvården har nämligen under denna tid fyrdubblats. Anmärkningsvärdt är äfven att kronouppbördskassörerna i de flesta andra med Västerås jämförliga städer äro högre aflönade än jag och där så ej är fallet pågår för närvarande lönereglering. Likaledes bör det beaktas att jag nödgas decimera mina inkomster af tjänsten med aflöning till ett skrifbiträde.

Af det sagda torde framgå att mina anspårk på löneförbättring ej äro obilliga.

Västerås Kronouppbördskontor den 2 Oktober 1913.

Axel Eklundh.

N:o 112.

Budgetförslag 1914. Kronouppbördskontoret. Stadsvaktmästaren. Exekutionsbetjänterna.

Bil. B 1 d.

Till Magistraten i Västerås.

Som jag å kronouppbördskontoret härstädes nu tjänstgjort i 3 år, efter hvad jag inhämtat till belåtenhet, får jag härmed vördsamt, enär jag med nuvarande aflöning ej kan lifnära mig, anhålla att min aflöning höjes till skäligt belopp.

Min tjänst å kronouppbördskontoret tager nästan all min tid i anspråk, hvadan jag för att något förbättra mina lefnadsvillkor måste sätta till nätterna för hemskrifning.

Västerås den 2 Oktober 1913.

Mathilda Hansson.

Bil. B 1 e.

Till Magistraten i Västerås.

Genom de ständigt ökade lefnadsomkostnadsprisen nödgas äfven jag härmed vördsamt anhålla om ett årligt lönetillskott på Etthundrafemtio kronor på det att jag må kunna nödtorftigt försörja mig.

Västerås den 29 September 1913.

W. Clefberg.

Bil, B 1 f.

Till Herrar Stadsfullmäktige i Västerås.

Sistlidne år inlämnade undertecknade exekutionsbetjänter till Magistraten i Västerås en till Herrar Stadsfullmäktige ställd skrifvelse med begäran om förbättrade löneförmåner och som priserna å lifsförnödenheter ej sjunkit utan tvärtom stigit, detta särskildt hvad hyrorna beträffar, hvilka ansenligt stigit i pris här i staden och få vi härmed vördsamt anhålla att Herrar Stadsfullmäktige ville behjärta vår år 1912 gjorda ödmjuka begäran om löneförbättring och anhålla vi vördsamt att denna måtte komma oss till del från och med nyåret 1914.

Västerås den 15 oktober 1913.

Reinhold Pettersson. **Gust. Richtnér.** **Rich. Steen.**

Bil. B 1 g.

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Exekutionsbetjänterna. Polisen.*

Till Stadsfullmäktige i Västerås,

Undertecknade exekutionsbetjänter i Västerås stad få härmed vördsamt anhålla att staden måtte från och med år 1914 bekosta telefon till våra respektive bostäder.

Såsom stöd för denna vår anhållan få vi härmed anföra följande: Vid vårt arbete med indrifvande af resterande utskylder af stadens innevånare samt nyinflyttade händer vanligen, att vederbörande ej genast kunna betala sin skuld. De kunna i regel ej heller genast bestämma någon viss dag, då vi få återkomma, utan bedja då att få underrätta därom pr telefon. Vi måste då svara, att vi sakna telefon.

Staden ökar hvarje år i storlek och innevånareantal, hvarför vårt arbete blir allt mer och mer betungande. Vi kunna nu mera endast med yttersta ansträngning fullgöra våra åligganden, och vore därför den lättnad vi skulle vinna genom en bekväm tillgång till telefon, mycket välbehöflig och välkommen. Vår öfvertygelse är, att vi härigenom skulle besparas både arbete och tid, som vi kunde använda till andra tjänsteåligganden, och därvid få tillfälle att åt staden taga igen det belopp, sam den komme att kosta på våra telefoner.

Vi vilja äfven erinra, att staden förut bekostar telefon till andra personer i samma tjänsteställning som vi, nämligen detektivkonstapeln Karlsson och hälsovårdspoliserna. Säkert är, att vi äro i minst lika stort behof af telefon som dessa.

Västerås den 11 oktober 1913.

Rich. Steen. Gust. Richtnér. Hugo A. Carlsson.

I ofvanstående skrifvelse får jag härmed vördsamt instämma och sålunda hemställa, att staden måtte bevilja exekutionsbetjänterna förmånen af fri telefon i deras respektive bostäder. Jag är öfvertygad om, att denna förmån skulle medföra en verklig och välbehöflig lättnad i exekutionsbetjänternas arbete, samt sätta dem i stånd att ännu intensivare än nu utöfva sin maktpåliggande verksamhet — till stor nytta och gagn för samhället.

Västerås i Stadsfogdekontoret som ofvan.

Erhard Kumlin.

Bil. B 2 a.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Af detektivkonstapeln Emil Carlsson och poliskonstapeln J. A. Axelsson å härvarande poliskårs vägnar till Stadsfullmäktige gjord framställning om löneförbättring från och med år 1914 med tillhörande bilagor jämte af t. f. stadsfiskalen Emil Ekström infordradt yttrande öfver samma framställning får Magi-

N:o 112
Budgetförslag 1914. Polisen.

straten härhos till Stadsfullmäktige öfverlämna med anmodan att i anledning af framställningen fatta beslut. Såsom eget yttrande öfver framställningen får Magistraten åberopa hvad af Magistraten anförts i anledning af enahanda framställning afgifven af poliskåren under sistlidet år, därvid Magistraten dock anhåller att tillbörlig hänsyn måtte tagas till hvad t. f. stadsfiskalen Ekström särskildt anfört.

Då nu föreliggande frågas afgörande i samband med pröfvande af nästkommande års utgifts- och inkomststat möter svårigheter med afseende å den brådska, som vid denna pröfning alltid är rådande, hemställer Magistraten att frågan dessförinnan måtte komma under Stadsfullmäktiges pröfning.

Västerås Rådhus den 11 September 1913.

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

Bil. B. 2 b.

Till Magistraten i Västerås.

Af Magistraten anmodad afgifva yttrande i anledning af polispersonalens anhållan om ändrade löneförmåner, får jag härmed vördsamt anföra följande:

Då den af polispersonalen nu ingifna anhållan endast är en förnyad framställning om erhållande af de förmåner, hvarom den förra året anhöll, tillåter jag mig att i väsentliga delar instämma i det af stadsfiskalen Erhard Kumlin till Magistraten i saken ingifna yttrandet.

Emellertid har jag ansett mig böra göra följande afvikelser från detsamma.

Sålunda kan jag för min del ej förorda att det nu ifrågavarande ålderstillägget sättes lägre för befälet än för den öfriga personalen. Det kan nämligen ingalunda med rättvisa påstås, att grundlönerna vare sig för närvarande eller i den händelse polispersonalens önskningar skulle blifva uppfyllda, stå oproportionellt i förhållande till hvarandra. En skillnad måste i alla händelser vara, dels för att premiera den större kompetensen och dels för det ytterligare ansvar, som åligger befälet. Härjämte torde böra framhållas, att polisbefälet i alla grader, dock med undantag af inspektionskonstaplarna, ej har någon fastställd turlista att arbeta efter, utan måste utföra allt som på dem ankommer. Följden häraf har blifvit, att polisbefälet härstädes i vanliga fall får för lång tjänstgöringstid, utan utsikt att erhålla någon som helst godtgörelse för den tid som rätteligen bör betecknas såsom öfvertid och jämfört med numera vanligt aflöningsbruk bort såsom sådant betalas. Då emellertid medel därtill ej finnas anvisade, anser jag det endast vara en billig rättvisa som vederfares polisbefälet att framställningen äfven i detta hänseende blifver beviljad, så att ålderstilläggen för alla grader blifva i enlighet med personalens framställning.

Vidare har jag ansett mig böra framhålla det opraktiska uti, att de två detektivkonstapelsbefattningar som finnas härstädes skola indelas i förste och

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Polisen.*

andre. Det är ju ej tu tal om, utan att nuvarande befattningsinnehafvarne besitta ungefärligen samma kompetens, hvarför jag ej kan se något som helst skäl för att de skola hafva olika grundlöner.

Man kan emellertid tänka sig den omständigheten, att bägge dessa befattningar skulle blifva vakanta samtidigt och följaktligen samtidigt återbesättas, då är det väl en stor orättvisa att den ena af de nybefordrade skall hafva 100 kronor mindre grundlön än den andra. Af skäl som jag sålunda framhållit beträffande denna sak, får jag vördsamt föreslå, att bägge detektivkonstaplarne måtte tilldelas en grundlön af 1,800 kronor.

Beträffande till sist personalens begäran om ökning af beklädnadsersättningen med 50 kronor för hvardera af två öfverkonstaplar och två detektivkonstaplar samt med 30 kronor för hvar och en af de öfriga 31 polismännen, måste jag, på grund af ändrade förhållanden på detta område, frångå stadsfiskal Kumlins yttrande i detta hänseende, ehuru jag under fjolårets förhållanden skulle hafva sympatiserat med detsamma.

Under innevarande år har nämligen skrädderiarbetarne fått sina prislistor på utfört arbete höjda med ända till 30 procent. Att detta afsevärdt kommer att inverka på polismännens respektive beklädnadskonton är alldeles uppenbart, hvarför en ändring för närvarande är absolut nödvändig.

Angåe nde beklädnadsersättningen kan det dock sägas, anser jag, hvad stadsfiskal Kumlin i fjol yttrade om befälets grundlöner, dock endast hvad det beträffar öfver- och detektivkonstaplarnes beklädnadsbidrag, nämligen: "att de redan vore tämligen väl tillgodosedda i detta hänseende". Sämre har det däremot varit och ännu sämre är det för närvarande för den öfriga personalen, hvars beklädnadsbidrag jag ej kan inse huru det kan räcka till. Då nu en ändring måste ske kan det visserligen sägas att beklädnadsanslaget blifver tillräckligt bara det höjes så mycket, att det kommer att gå jämnt ihop, men mot detta vill jag emellertid påvisa, att det ställer sig billigare att bekläda en kår, där utsikter till någon ersättning för aktsamhet med persedlarna förefinnes, hvarför jag tillåter mig vördsammast föreslå, att allesammans polismännen erhålla ett årligt beklädnadsbidrag om 150 kronor per man.

För öfrigt anhåller jag att till alla delar få instämma i det af stadsfiskalen Erhard Kumlin den 27 September 1912 till Magistraten i samma sak ingifva yttrandet.

Västerås i stadsfiskalskontoret den 4 September 1913.

e. f.

Emil Ekström.

Bil. B 2 c.

Till Herrar Stadsfullmäktige i Västerås.

Sistlidet år inlämnade Västerås poliskår till Magistraten härstädes genom därtill utsedda kommitterade en till herrar Stadsfullmäktige ställd skrifvelse, med begäran om förbättrade löneförmåner för polispersonalen härstädes.

N:o 112. *Budjetförslag 1914. Polisen.*

Såsom stöd för denna begäran åberopade poliskåren då här i staden rådande dyra lefnadsförhållanden, polismännens löneförmåner i med Västerås jämnställda städer m. m., hvilka alla handlingar i afskrift här närslutas.

Efter anmodan af Magistraten afgaf därpå stadsfiskalen yttrande öfver denna vår lönebegäran, i hvilket han framhöll, att kåren anfört tungt vägande skäl för bifall till framställningen ifråga. Stadsfiskalen ansåg dessutom, att en förbättring i Västeråspolisens aflöningsförhållanden vore af behofvet påkalladt, hvarför han hemställde, att förbättringen gjordes så effektiv som möjligt, samt, så långt sig göra lät, gående personalens önskningar, till mötes. Efter några mindre reduceringar af vår begäran, yrkade stadsfiskalen äfven bifall till densamma.

På de skäl poliskåren och stadsfiskalen sålunda anfört, tillstyrkte Magistraten bifall till vår lönebegäran enligt stadsfiskalens förslag.

När frågan sedermera behandlades af Drätselkammaren, ansåg denna det icke vara lämpligt att vidtaga några rubbningar i den fastställda lönestaten i sammanhang med behandlingen af årets budget. Kammaren tillstyrkte dock, som vi förmoda, på grund af det berättigade i vår blygsamma framställning, ett dyrtidstillägg à 150 kronor till hvar och en af oss, för hvilket vi äro kammaren tacksamma.

Herrar Stadsfullmäktige beslutade sedan i enlighet med detta Drätselkammarens förslag.

Sålunda erhöllo vi sistlidet år en mindre löneförbättring, men anse vi oss ändock fortfarande hafva så låga löner, att de äro otillräckliga till att försörja oss och våra familjer med, synnerligast under de här i staden rådande dyra lefnadsförhållandena.

Särskildt gäller detta för de polismän, som hafva stora familjer. Det finnes nämligen sådana bland oss, som åtminstone tidtals, då inkomsten dividerats med antalet familjemedlemmar, endast fått omkring 75 öre per dygn och person.

Att lefva på denna inkomst, samt däraf betala hyra, mat, kläder och skatter, är, hvilket lätt torde kunna inses, en ren omöjlighet, åtminstone utan att skuldsätta sig.

Vi beklaga emellertid att vi redan i år måst återkomma med begäran om löneförbättring, enär det kan synas såsom om vi vore onöjda, men så är ej förhållandet. Vi eftersträfva endast att få våra aflöningsförhållanden så ordnade, att vi för vårt uppehälle, icke behöfva anlita lånevägen och därmed ställa oss i hög grad beroende af främmande personer.

För att än mera styrka, att så verkligen är förhållandet, vilja vi påvisa, att polismännen i ej mindre än 9 af de af oss 1912 åberopade 15 städerna, sedan dess fått sina löner förbättrade med rätt afsevärda belopp. (Se bilaga I).

Så är nämligen, bland andra städer, förhållandet i Karlskrona, där polismännen i vissa grader, oaktadt deras löneförmåner förut voro högre än våra, sedan dess fått sina årslöner förbättrade med ej mindre än 575 kronor. Detta trots att lefnadsomkostnaderna och särskildt hyror, äro billigare därstädes än i Västerås.

I de städer där polismännen år 1912 endast fingo smärre löneförhöjningar, äro de beredda på att redan i år begära löneförbättring.

I en del af dessa städer hafva polismännen redan gjort framställning i denna angelägenhet.

Så är nämligen förhållandet i Norrköping och Landskrona.

N:o 112 *Budgetförslag 1914. Polisen.*

I Landskrona hafva polismännen begärt grundlön för öfverkonstapel 2,100, detektivkonstapel 1,800 och konstapel 1,600 med fyra ålderstillägg för alla grader, hvart och ett att utgå efter respektive 3, 6, 9 och 12 års ordinarie tjänstgöring och med 150, 150, 100 och 100 kronor.

Dessutom hafva polismännen i ett stort antal af oss ej här åberopade städer under sistlidet år erhållet löneförbättringar, så att de i detta afseende äro bättre lottade än vi äro.

Sedan vi sistlidet år begärde löneförbättring, har ej priserna å lifsförnödenheter sjunkit, utan tvärt om stigit. Detta särskildt hvad hyrorna beträffar hvilka ansenligt stigit i pris här i staden.

I den händelse den tanken skulle komma att uttalas inom herrar stadsfullmäktige, att frågan om löneförbättring för oss ej vore så brådskande, utan den kunde hvila till dess en genomgående lönereglering komme att vidtagas för samtlige stadens tjänstemän, betjänte och arbetare, torde här böra påpekas, att härmed ej afses en lönereglering i egentlig mening, utan fastmera en nödvändig förbättring i de fortfarande otillräckliga lönerna. Detta, dels genom en mindre ökning af grundlönen och dels ytterligare ett ålderstillägg. Det senare visserligen något högre än de nuvarande, men efter samma tidsberäkning som dessa. Dels på grund af hvad vi sistlidet år i vår då till herrar stadsfullmäktige ingifna lönebegäran anfört och dels hvad vi här ytterligare åberopat, få vi vördsamt anhålla, att herrar stadsfullmäktige ville behjärta vår år 1912 gjorda ödmjuka begäran om löneförbättring och anhålla vi vördsamt att denna måtte komma oss till del från och med nyåret 1914.

Västerås den 24 Juli 1913.

På Västerås poliskårs vägnar:

Emil Carlsson. J. A Axelsson.
Kommitterade.

Bil. B 2 d.

Till Magistraten i Västerås.

Härmed har jag äran öfverlämna dels en specifik uppgift å de löneförmåner, som för polispersonalen enligt nu gällande lönestat beräknats skola utgå under år 1914, dels ock ett sammandrag af samma uppgift.

Härjämte får jag vördsamt bifoga liknande uppgifter och sammandrag öfver de löneförmåner, hvarom polispersonalen i en nyligen till Herrar Stadsfnllmäktige ingifven skrifvelse anhållit, äfvensom dylik uppgift och sammandrag i enlighet med det af mig öfver polispersonalens ofvannämnda framställning till Magistraten ingifna yttrande.

Hvad de öfriga anslagen för polisen beträffar, torde någon höjning i desamma för år 1914 icke vara behöflig, hvarför jag vördsammast anhåller, att dessa måtte upptagas till samma beopp som i 1913 års stat. Undantag härifrån måste

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Polisen.*

dock göras beträffande anslagen till skurning och städning samt för gäldande af oförutsedda utgifter, hvilka behöfva höjas, det förra till 400 kronor, enär det från och med den 1 dennes tillkommit tvenne expeditionsrum att städa, samt det senare till följd af att flera nya behof uppstått, från 530 till 800 kronor.

Vidare får jag vördsammast hemställa, att Magistraten måtte begära ett anslag å 200 kronor att per år utgå i beklädnadsersättning åt poliskommissarien.

Till stöd för denna min framställning anhåller få åberopa hvad Stadsfiskalen Erhard Kumlin vid ingifvande af förslag till innevarande års stat i saken anförde. Någon motivering utöfver hvad där anförts har jag ej ansett behöflig, men beder jag att få framhålla, att poliskommissarierna i Stockholm, ehuru de erhålla en årlig lön å öfver 5,000 kronor, dock erhålla ett beklädnadsbidrag å 300 kronor per man och år.

Då polispersonalen äfven i år hos Stadsfullmäktige gjort framställning om en välbehöflig löneförhöjning, torde det väl kunna förväntas att denna blifver beviljad, hvarigenom en gifven följd blifver, att de under detta år utgående dyrtidstilläggen komma att indragas.

Skulle däremot den begärda löneförbättringen ej beviljas, får jag vördsammast hemställa, att Magistraten hos Stadsfullmäktige ville begära, att det nuvarande dyrtidstillägget — 150 kronor — äfven under år 1914 måtte utgå till samtliga vid poliskåren anställde, dock med undantag af Poliskommissarien; men väl Rusdryckskontrollören, hvilken under innevarande år ej åtnjutit dyrtidstillägg.

Västerås i Stadsfiskalskontoret den 5 Oktober 1913.

e. f.

Emil Ekström.

Bil. B 2 e.

Till Magistraten i Västerås.

Under de senaste åren har polisen härstädes vid synnerligen många tillfällen måst omhändertaga människolik, dels efter självspillingar och dels efter personer, som omkommit genom drunkning eller andra olyckshändelser. Vid fraktandet af dessa från platsen där de anträffats till grafkällaren å nya kyrkogården, har polisen emellertid inget för ändamålet afsedt fordon till sitt förfogande, utan har åkare eller andra hästägare därvid anlitats. Dessa hafva därvid vanligen begagnat sig af hvarjehanda fordon, som varit afsedda för att användas vid utförandet af hvarjehanda varutransporter.

Då detta emellertid ej kan anses tillfredsställande, synnerligast som det anträffade liket mången gång varit stadt i stark förruttnelse, får jag härmed vördsamt anhålla, att Magistraten hos Stadsfullmäktige ville begära ett anslag å 500 kronor för inköp af en så kallad politikärra.

Skulle denna framställning blifva af Stadsfullmäktige beviljad, torde fordonet ifråga lämpligen kunna uppställas vid brandstationen, samt brandkåren på begäran verkställa de erforderliga transporterna.

N:o 112 *Budgetförslag 1914. Polisen.*

Västerås i stadsfiskalskontoret den 5 Oktober 1913.

e. f.

Emil Ekström.

Bil. B 2 f.

Till Magistraten i Västerås.

Härmed får jag vördsamt anhålla, att Magistraten måtte hos Stadsfullmäktige göra framställning om anslag till inrättande af en ny öfverkonstapelbefattning vid härvarande poliskår.

Såsom skäl för denna anhållan får jag anföra följande:

För närvarande finnes det tvenne öfverkonstaplar vid poliskåren. Af dessa är emellertid en rusdryckskontrollör, hvilken befattning gifver full sysselsättning för en person, hvarför något arbete därutöfver ej kan affordras denna öfverkonstapel.

Det återstår sålunda endast en öfverkonstapel, och tjänstgör denne å poliskontoret från klockan omkring ½ 9 förmiddagen till klockan 10-tiden på aftonen med 3 timmar till middag — klockan 1—4 eftermiddagen — då detektivkonstaplarne turvis tjänstgöra å poliskontoret.

Öfverkonstapelstjänsten å kontoret omfattar hvarjehanda ansvarsfulla göromål, bland annat:

att i journalen anteckna anhållna personer, öfvervaka kroppsvisitationen å dessa samt omhänderhafva de därvid tillvaratagna föremålen, som vid vederbörandes aflägsnande från polisstationen till dem återlämnas mot kvitto. Äfvenså åligger det öfverkonstapeln, att för hvarje anhållen person efterse i tidningen Polisunderrättelser, huruvida denne förekommer därstädes samt, i sådant fall, handla efter omständigheterna. Härjämte har öfverkonstapeln att tillse, det inspektionskonstaplar och konstaplar i rätt tid infinna sig å kontoret för att utsättas till tjänstgöring samt därefter emottaga rapporter af polismännen, som efter verkställd tjänstgöring infinna sig å kontoret för att afgifva rapport om det, som under tjänstgöringen passerat.

Då utsättningar till tjänstgöring sker hvar fjärde timme — såväl natt som dag — samt anhållna personer införas eller utsläppas å olika tider under dygnet, har det alltid varit en känbar brist, att det under natten ej funnits något befäl å polisstationen, utan ansvaret för tjänstens ordentliga fullgörande under denna tid måst anförtros åt poliskonstaplarne, som i tur bestridt denna tjänstgöring.

Skulle det däremot finnas två öfverkonstaplar, bör, för att alltid få befäl å stationen, tjänstgöringen lämpligen indelas på följande sätt:

N:o 112
Budgetförslag 1914. Polisen.

Första dygnet:

En öfverkonstapel tjänstgör å polisstationen hela dygnet med början och slut klockan 9 förmiddagen; dock med 2 timmar fritt för middag — klockan 1 —3 eftermiddagen — samt en timmes fritt för intagande af kvällsmat klockan 8—9 eftermiddagen.

Andra dygnet:

Den andra öfverkonstapeln samma tjänst, som ofvan angifvits, hvaremot den afgående öfverkonstapeln bör vara fri till påföljande morgon klockan 9, då denne åter emottager vakten å kontoret o. s. v.

Under det tjänstgörande öfverkonstapeln är fri för intagande af måltid, kunna detektivkonstaplarne såsom hittills svara för tjänsten i dennes ställe.

Enligt denna tjänsteindelning komma öfverkonstaplarne att erhålla 21 timmars tjänstgöring under det första och blifva helt fria under det andra dygnet, hvadan de i realiteten få 10 ½ timmars tjänstgöring per dygn.

I sammanhang härmed torde böra framhållas, att Västerås poliskår, i förhållande till folkmängden i Sveriges städer, är mindre än de flesta. Detta i ännu högre grad beträffande antal befäl. Sålunda har Uppsala, som vid sista årsskiftet hade 27,080 innnevånare, förutom stadsfiskalen, som tillika är poliskommissarie, sex öfverkonstaplar, däraf två detektiva-, tre inspektionskonstaplar, två detektivkonstaplar, 36 konstaplar och 3 extra konstaplar. Lund, som vid samma årsskifte hade 22,326 innevånare, har en poliskommissarie, som tillika är t. f. stadsfiskal, fyra öfverkonstaplar, däraf en detektiv-, tre inspektionskonstaplar, tre detektivkonstaplar samt 27 konstaplar. Sundsvall, som vid samma årsskifte hade 16,906 innevånare, har förutom stadsfiskalen, som är chef för detektivpolisen, en poliskommissarie, fyra öfverkonstaplar, däraf en detektiv-, tre inspektionskonstaplar, sex detektivkonstaplar, 18 konstaplar och 6 extra konstaplar.

Hvad kostnaderna för den ifrågasatta öfverkonstapelstjänsten beträffar, skulle dessa, enligt den nu gällande lönestaten, ställa sig sålunda:

Grundlön	Kr.	1,800: —
Två ålderstillägg	„	300: —
Beklädnadsersättning	„	150: —
Dyrtidstillägg	„	150: —
Summa	Kr.	2,400: —

Ålderstilläggen har måst sättas till två, emedan de polismän, som vid eventuell befordran kunna ifrågakomma, redan uppnått för erhållande däraf bestämd ålder.

Västerås i stadsfiskalskontoret den 3 Oktober 1913.

e. f.

Emil Ekström.

Bil. B 5 a.

N:o 112.
Budgetförslag 1914. Brandverket.

Utdrag ur protokollet öfver Brandstyrelsens sammanträde den 23 September 1913.

Närvarande: Herrar Tersmeden, Oest, A. Danielsson, F. Johansson J. Svensson och Brandchefen.

— —

§ 2.

Uppgörandet af bradverkets stat för år 1914 förelåg till behandling.

Den ökning af anslagen som förekom, motiverade Brandstyrelsen sålunda:

Hvad först beträffar det ökade anslaget af *300 kronor* för Brandchefen (se närmare bilaga 1) ansåg styrelsen rättvist och tillbörligt att ersättning utginge åt honom i form af personligt lönetillägg, då han vid lönereglеringen 1908 icke tillerkändes någon ersättning för mistning af värme och belysning, som då fråntogs alla stadens tjänstemän och betjänte, men hvilka i stället erhöllo förhöjda löneförmåner i proportion till bostädernas storlek. Brandchefen erhöll då endast 100 kronor.

Staten upptager äfven en förhöjning af *135 kronor* till olycksfallförsäkring på den grund att styrelsen ansåg, att brandkårens reserv 50 man borde af staden äfven skyddas för eventuellt inträffadt olycksfall, liksom öfriga af brandpersonalen och stadens arbetare.

Under rubriken *nyanskaffning* (se bilaga 2) upptager förslaget till Utgifts- och Inkomststat inköp af en brandautomobil med tillbehör för en sammanlagd summa af *20,000 kronor* att levereras den 1 nästkommande Juli, hvilket skall af Drätselkammaren utbetalas, men påföras Brandverkets stat att af detsamma amorteras under 5 år, hvarvid underhåll af tvänne hästar *(1,000 kronor)* och nettovinsten från verkstäderna *(3,500 kronor)* tillsammans skulle bestrida amortering med ränta.

Som det visat sig erforderligt och nödvändigt att utsträcka brandtelegrafens ledningar till de större nybyggda förstadssamhällena fann styrelsen sig föranlåten föreslå ett belopp af *500 kronor* i och för uppsättning af tvänne nya brandskåp jämte ledningar.

Uppgjordes följande:

Förslag

till Brandverkets Utgifts- och Inkomststat för år 1914.

Utgifter:

Aflöningar och beklädnad:

Brandchefen: lön	2,000: —	
2:ne ålderstillägg à 300: —	600: —	
Personligt lönetillägg	300: —	
Beklädnad	200: —	3,100: —
(Bostad i brandstation utan värme och belysning 800: —)		
Transport		3,100: —

N:o 112
Budgetförslag 1914. Brandverket.

Transport		3,100: —	
Vice brandchefen: lön		500: —	
Brandmästaren: lön	1,400: —		
2:ne ålderstillägg à 150: —	300: —		
Dyrtidstillägg	150: —		
Beklädnad	120: —	1,970: —	
(Bostad i brandstation utan värme och belysning 350: —)			
Stallkorpralen: lön	1,100: —		
2:ne ålderstillägg à 100: —	200: —		
Dyrtidstillägg	150: —		
Beklädnad in natura	120: —	1,570: —	
(Bostad i brandstation utan värme och belysning 200: —)			
Två vice korpraler: lön à 1,000: —	2,000: —		
2:ne ålderstillägg à 100: —	400: —		
Dyrtidstillägg à 150: —	300: —		
Beklädnad à 120: — in natura	240: —	2,940: —	
(Bostad i brandstation utan värme och belysning à 200: —)			
Maskinist: lön	1,000: —		
ett ålderstillägg	100: —		
Dyrtidstillägg	150: —		
Beklädnad in natura	120: —	1,370: —	
(Bostad utan värme och belysning 200: —)			
Verkstadsförman: lön	1,000: —		
ett ålderstillägg	100: —		
Dyrtidstillägg	150: —		
Beklädnad in natura	120: —	1,370: —	
(Bostad utan värme och belysning 200: —)			
Tio brandsoldater: lön à 900: —		9,000: —	
2:ne ålderstillägg à 100: — till 7 st.		1,400: —	
1 „ „ 100: — „ 2 „		200: —	
Dyrtidstillägg „ 150: — „ 10 „		1,500: —	
Beklädnad in natura „ 120: — „ 10 „		1,200: —	
(hvaraf de gifta fri bostad utan värme och belysning à 200: — per man och de ogifta fri bostad i brandstationens logement)			
Reservanslag för sjukdomsfall		200: —	
Skorstensfejaren: lön		25: —	26,345: —

Kol, ved och lyse:	1,000: —

Stallet.:

Utfordring och skoning af 3:ne hästar à 500: —	1,500: —
Transport	28,845: —

N:o 112. Budgetförslag 1914. Brandverket.

		Transport	28,845: —
Diverse utgifter:			
Olycksfallförsäkring för brandchefen och vice brandchefen à 25: —		50: —	
Kollektiv olycksfallförsäkring för brandmästaren och 15 man jämte 50 man tillhörande brandkårens reserv		340: —	
Trycksaker och skrifmaterialier		300: —	
Tvätt, skurning och städning		250: —	
Underhåll af brandtelegrafen och ringledningar till reservkåren		300: —	
Underhåll af brandredskapen		500: —	
Underhåll af inventarier i brandstation och verkstäderna		400: —	
Telefonafgifter och samtal		170: —	
Brandstodsafgifter för inventarier och fastigheter		100: —	
Läkarearvode och medecin		150: —	
Krono- och kommunalutskylder, vattenafgifter m. m.		200: —	
Hyresersättning för 8 st. gifta brandsoldater à 200: —		1,600: —	
Underhåll af brandstationens byggnader		300: —	
Oförutsedda utgifter		500: —	5,160: —
Brandkårens reserv:			
Ångsprutan: 1:ste sprutchefen (vice brandchefen)			
2:dre sprutchefen: lön		20: —	
1:ste maskinisten, tillika extra brandsoldat: lön		120: —	
2:dre maskinisten: lön		50: —	
30 man à 10: —		300: —	
Kol, tomthyra m. m.		150: —	
2:ne slangkärror: 2:ne förmän à 20: —		40: —	
20 man à 10: —		200: —	
Öfningar med manskapet		350: —	1,230: —
Allmänna brandstyrkan:			
Hyra för spruthus		200: —	
Gratifikationer vid eldsvådor och sprutmönstringar		250: —	
Diverse utgifter vid eldsvådor		300: —	750: —
Nyanskaffning:			
Två nya brandskåp med ledning af isoleradt Hackethaltråd att uppsättas 1 å Ängsgärdet och 1 å Almelund vid Köpingsvägen		500: —	
En brandautomobil 50 à 60 hästkrafter försedd med komplett belysningsanläggning	15,000: —		
Chassiets inredning och montering	1,400: —		
Transport	16,400: —	500: —	35,985: —

N:o 112.
Budgetförslag 1914. Brandverket.

Transport	16,400: —	500: —	35,985: —
En 22 meters mekanisk stege i 4 delar med anordning för uppläggning å automobilen	3,600: —		
att fördelas på 5 år—1:sta årets amortering		4,000: —	4,500: —
(För den händelse att automobilen af Stadsfullmäktige beviljas, minskas utgiftsposten å "Stallet" med 500 kronor)			
		Kronor	40,485: —

Inkomster:

Beräknade inkomster från verkstäderna m. m.	3,500: —	
Att genom uttaxering fyllas	36,985: —	
Summa Kronor	40,485: 85	40,485: —

Västerås den 23 September 1913.

På Brandstyrelsens vägnar:

Petrus Tersmeden

C. G. Sjöqvist.

Bil. B 5 b.

Till Herrar Brandstyrelseledamöter i Västerås.

Undertecknad får härmed vördsamt anhålla, att Brandstyrelsen behagade tillstyrka min anhållan om ett lönetillägg af 500 kronor, och att detta belopp må tillerkännas mig från och med den 1 Januari 1914.

Som stöd för denna min anhållan får jag anföra följande:

att år 1908 då härvarande löneregleringskommitté reglerade samtliga stadens tjänstemäns m. fl. löner, åtnjöt jag lön af 1,900 kronor, beklädnadsersättning 200 kronor, familjebostad jämte vedbrand och belysning, hvaraf vedbrand och belysning torde åsättas ett värde af cirka 300 kronor;

att sammanlagda beloppet häraf utgör 2,400 kronor:

att jag efter löneregleringen kom i åtnjutande af lön 2,000 kronor, beklädnadsersättning 200 kronor jämte familjebostad utan värme och belysning;

att sammanlagda beloppet häraf utgör 2,200 kronor;

att jag på detta sätt fick min lön minskad med 200 kronor torde af ingen kunna bestridas;

att jag härofvan ej upptagit 2:ne ålderstillägg å 300 kronor efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring beror därpå, att ej någon annan af stadens befattningsinnehafvare fick sin lön minskad med anledning utaf, att han kom i åtnjutande af ålderstillägg;

att jag vid ett tillfälle fått den af mig innehafda bostadslägenheten af taxeringsnämnden höjd med 100 kronor och ytterligare under detta år med 200 kronor, torde ej få räknas som någon för mig ekonomisk fördel; N:o 112 *Budgetförslag 1914. Brandverket.*

att de flesta af stadens tjänstemän och betjänte redan under innevarande år fått sina löneförmåner höjda med personliga lönetillägg eller dyrtidstillägg, varierande från 150—1,000 kronor; samt

att jag med anledning häraf vågar hoppas att denna min anhållan må tillstyrkas och att Brandstyrelsen med sitt förord afsänder densamma för vidare behandling.

Västerås den 18 September 1913.

C. G. Sjöqvist.
Brandchef.

Bil. B 5 c.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Till närmare utredning af Brandstyrelsens i samband med förslaget till brandverkets stat för år 1914 framställda förslag om anskaffande af en brandautomobil, får styrelsen anföra följande.

Sedan automobilfordon för brandverkens behof numera börjat komma till allmännare användning i vårt land, i det att icke blott de större städerna utan äfven en del mindre sådana såsom Sundsvall, Nyköping och Östersund m. fl. anskaffat dylika fordon och då den hittills vunna erfarenheten bekräftat dessa fordons företräden framför de förut brukliga hästfordonen ej mindre i brandtekniskt än äfven i ekonomiskt afseende, har Brandstyrelsen tagit under öfvervägande frågan om anskaffande af en brandautomobil, närmare bestämdt utryckningsvagn för person- och redskapstransport.

Efter verkställd utredning af denna fråga får styrelsen nu framlägga till Stadsfullmäktiges pröfning förslag i ämnet, Det torde icke vara för Stadsfullmäktige obekant att det hästmateriel, Västerås stad kunnat bestå sitt brandväsende icke, åtminstone på senaste tiden, varit fullt tillräckligt och icke heller i kvalitativt hänseende det allra bästa. Skola hästfordonen fortfarande ensamt användas för brandverkets räkning torde det blifva oundgängligen nödvändigt att under loppet af nästa år anskaffa ytterligare en fjärde häst.

Nu äro emellertid uthusutrymmena vid brandstationen redan ytterst hårdt anlitade och bristande utrymme vid brandstationen var också det måhända mest afgörande skälet, då Stadsfullmäktige för någon tid sedan förklarade sig icke kunna bifalla ett framkommet förslag om anskaffande af en ambulansvagn.

Härtill kommer, dels att den nuvarande utryckningsvagnen, som varit i bruk 15 år, börjar blifva dålig och snart nog måste utbytas mot en ny, och dels att den nuvarande mekaniska stegen, som användts cirka 10 år, visat sig vara mindre tillförlitlig och hållbar samt måste allt som oftast repareras, hvarför

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Brandverket.*

äfven denna inom kort bör utslås. En ny utryckningsvagn kostar 2,000 kronor och en ny stege 3,000 kronor.

En brandautomobil af den typ som skulle kunna komma i fråga till inköp härstädes är försedd med motsvarande utrustning och utrymme som den nuvarande utryckningsvagnen och dessutom en fullt modern mekanisk stege.

Utöfver ofvan anförda skäl som föranledt Brandstyrelsen att taga förevarande fråga under allvarligt öfvervägande har styrelsen funnit följande omständigheter tala för anskaffning af en brandautomobil. Då automobilerna för brandändamål numera äro fullt driftsäkra och gifvetvis framföras med vida större hastighet än hästfordon, kunna utryckningar ske hastigare än förut och äfven säkrare enär det nu icke är ovanligt att hästarna slinta på stenläggningen och stupa. För många torde därjämte ansträngningen af hästarna och de kroppsskador å desamma som mången gång kunna förekomma vid de hastiga utryckningarna, synas stå nära gränsen af djurplågeri, som gifvetvis icke vidare behöfver förekomma om automobil anskaffas.

Kostnaden för en brandautomobil med den effektivitet och utrustning som motsvarar brandverkets behof har af styrelsen beräknats till 20,000 kronor, motsvarande inköpssumman för en dylik af den svenska automobilfirman Skania Vabis fabrikat. Detta fabrikat är enligt inhämtade tillförlitliga uppgifter i alla afseenden fullt jämförbart med bästa utländska och en brandautomobil af detta fabrikat står åtminstone i fråga om effektivitet (maskinstyrka och hastighet) och utrustning framför den enda svenska brandautomobil som i öfrigt skulle kunna ifrågakomma.

Om en brandautomobil sådan som den af styrelsen föreslagna anskaffas komma *två* af brandverkets nuvarande tre hästar att utgå. Vid en jämförande kalkyl öfver årskostnaderna för en brandautomobil å ena och en utryckningsvagn för hästar jämte en stege med dragare å den andra har styrelsen, som vid beräkningen medtagit utom själfva underhålls- och driftkostnaderna äfven ränta och amortering för den fullständiga utrustningen funnit anskaffningen af en brandautomobil vara en för staden ekonomisk fördelaktig affär och om den jämförelsevis stora anskaffningskostnaden, såsom styrelsen i budgetförslaget hemställt, uppdelas på fem år bör utgiften blifva för staden så mycket mindre kännbar, som den summa af 4,000 kronor, som kommer på hvart och ett af de fem (5) åren fullt motsvaras af de minskade utgifterna för anskaffning och underhåll af hästar jämte stadens nettoinkomst från brandkårens verkstäder, en inkomst som förefunnits endast under de senaste åren och som lämpligen synes böra användas till nu ifrågavarande ändamål.

Af nu anförda omständigheter och det förhållande att genom den föreslagna anskaffningen kan utvinnas högst önskvärda och behöfliga ökade utrymmen inom brandstationen torde framgå att styrelsens ifrågavarande framställning är väl grundad.

Västerås den 8 oktober 1913.

På Brandstyrelsens vägnar:

Petrus Tersmeden.

Bil. B 6.

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Byggnadsnämnden Hälsovårdsnämnden.*

Utdrag af protokoll, hållet vid Byggnadsnämndens i Västerås sammanträde den 1 oktober 1913.

§ 214.

Förtogs till behandling frågan om Byggnadsnämndens budget för nästkommande år och uppsattes härvid följande förslag:

Utgifter:

Arvode för uppehållande af stadsarkitektgöromålen	2,000: —
Aflöning till ett ingeniörsbiträde	3,000: —
Telefonafgift för stadsarkitekten	50: —
Förslagsanslag till anskaffande och underhåll af materialier m. m.	1,000: —
Kronor	6,050: —

Inkomster:

Afgifter för af byggnadschefen och stadsarkitekten åt enskilda utförda förrättningar	4,000: —

Ifråga om förestående förslag skulle anmärkas, att förslagsanslaget till materialier m. m. begärts höjdt med 300 kronor på grund af ökade behof främst för anskaffande af särskilda kartonger till förvarande af arkivexemplaren af ritningarna till af Byggnadsnämnden pröfvade och godkända byggnadsföretag, hvilken nyanskaffning Byggnadsnämnden funnit vara påkallad, då därigenom ritningarna blefvo bättre förvarade och lättare tillgängliga, än som hittills varit fallet.

Som ofvan.

In fidem:

Ragnar Tenow.

Bil. C.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Hälsovårdsnämnden får härmed framlägga förslag till utgifts- och inkomststat för nämnden under år 1914.

I fråga om förändringarne i detta förslag i förhållande till budgeten för innevarande år får Hälsovårdsnämnden därvid antöra följande:

1:sta stadsbarnmorskan har hos Hälsovårdsnämnden gjort framställning om erhållande af ett årligt dyrtidstillägg à 150 kronor.

Med anledning af denna framställning har Hälsovårdsnämnden, med hänsyn därtill att nuvarande 1:sta stadsbarnmorskan har endast obetydlig praktik, hvarför

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Hälsovårdsnämnden.*

hennes inkomster äro synnerligen knappa, men då för en innehafvare med normal praktik nuvarande barnmorskelönen torde vara tillräcklig, och formen dyrtidstillägg därför synes vara mindre lämplig för en eventuel löneförbättring i detta fall, för 1:sta stadsbarnmorskan fröken Anna Lindeström uppfört ett personligt lönetillägg af 100 kronor, hvilket belopp Hälsovårdsnämnden för sin del ansett vara tillräckligt.

Stadssjuksköterskan Anna Ekström fick efter fem års tjänstgöring sin lön höjd från 500 till nuvarande lönebeloppet 600 kronor. Den andra stadssjuksköterskan Maria Hellström, som för närvarande åtnjuter en lön af 500 kronor, har nu äfven tjänstgjort i fem år, hvarför hennes aflöning borde höjas till samma belopp som fröken Ekströms. Härtill kommer, att båda sjuksköterskorna gjort framställning till Hälsovårdsnämnden om erhållande af hyresbidrag. Hälsovårdsnämnden anser skäligt, att framställningen från sjuksköterskorna, som ju icke äro så väl aflönade, och hvilka liksom andra inkomsttagare hafva känning af de ökade lefnadsomkostnaderna, bör bifallas och har därför i statförslaget upptagit deras lön med 100 kronor förhöjdt belopp. Inberäknadt den ofvan omförmälda löneförhöjningen för fröken Hellström efter fem års tjänstgöring skulle sålunda lönerna för stadssjuksköterskorna år 1914 utgå med 700 kronor för dem hvardera.[1]

Enligt den nya arbetareskyddslagstiftningen skall Hälsovårdsnämnden tillsätta ett kommunalt tillsyningsorgan för inspektioner och dylikt, och har Hälsovårdsnämnden i anledning häraf i budgeten uppfört ett nytt anslagsbelopp å 150 kronor, utgörande arvode för sådant tillsyningsorgan.

Det i innevarande års stat lämnade anslaget å 2,000 kronor för vård af medellösa lungsjuka visade sig redan under förra hälften af året otillräckligt, hvarför Stadsfullmäktige på Hälsovårdsnämndens framställning för ändamålet beviljade ett fyllnadsanslag å 2,000 kronor. Å detta sammanlagda anslag, 4,000 kronor, synes emellertid komma att uppstå behållning. Hälsovårdsnämnden har i förslaget till nästa års stat därför upptagit ett belopp af 3,000 kronor, hvilket, åtminstone tillsammans med besparingarne å årets anslag synas böra blifva tillräckligt.

Kostnaderna för mathållning vid epidemiska sjukhuset har beräknats såsom för innevarande år. Emellertid förekommer härutinnan i 1913 års års budget ett räknefel, hvarigenom utspisningskostnaderna för personalen upptagits till 2,250 kronor i stället för rätteligen 3,150 kronor, ett fel som nu rättats.

Anslaget till medicin vid epidemiska sjukhuset för innevarande år 1,500 kronor har visat sig otillräckligt. Hälsovårdsnämnden har därför nu nödgats höja denna anslagspost till 2,000 kronor.

Till fortsatt anskaffning och underhåll af sjukhuskläder för patienterna har upptagits en summa af 1,000 kronor.

För anskaffning af madrasser anslogs i 1913 års stat 1,800 kronor. Då fortsatt anskaffning af sängkläder är erforderlig och kostnader för sängklädernas underhåll äro nödvändiga, har för dessa ändamål i förslaget uppförts ett belopp af 800 kronor.

I innevarande års stat anslogs till anskaffning och påläggning af korkmattor i en del lokaler i gamla paviljongen vid epidemisjukhuset 1,000 kronor. Då det är önskvärdt, att återstående lokaler i denna paviljong — två salar och ett mindre rum — äfvenledes förses med sådana mattor, är i det föreliggande förslaget för sagda ändamål insatt ett belopp af 800 kronor.

Herr Reinhold Andersson, hvilken allt sedan köttbesiktningsbyråns inrättande tjänstgjort som bokförare och kassör vid byrån, har anhållit om löneförhöjning.

Med anledning af herr Anderssons visade duglighet för uppdraget och hans nu sjuåriga tjänstgöring samt med hänsyn till det i afsevärd grad ökade arbetet, som numera binder honom i medeltal två timmar hvarje dag vid tjänstgöringen å byrån, har Hälsovårdsnämnden ansett sig böra uppföra arvodet till bokförare och kassör vid köttbesiktningsbyrån med ett från 600 till 900 kronor förhöjdt belopp. **N:o 112.** *Budgetförslag 1914. Hälsovårdsnämnden.*

Såsom en ny post har Hälsovårdsnämnden upptagit ett belopp af 200 kronor till underhåll af köttbesiktningsbyråns byggnader.

Å inkomstsidan förekommer ingen annan förhöjning än att köttbesiktningsbyråns beräknade inkomster höjts med 500 kronor, motsvarande höjningarne i utgifterna för byrån.

Hälsovårdsnämnden hemställer, att Stadsfullmäktige måtte antaga och godkänna följande

Förslag

till utgifts- och inkomststat för Hälsovårdsnämnden år 1914.

Utgifter:

A) *Allmänna hälsovården:*

Aflöningar:

1:ste stadsläkaren: aflöning	3,000: —		
Arvode åt vikarie under semester	250: —	3,250: —	
2:dra stadsläkaren: aflöning	2,000: —		
Arvode åt vikarie under semester	250: —	2,250: —	
1:sta stadsbarnmorskan: lön	600: —		
Personligt lönetillägg	100: —	700: —	
2:dra stadsbarnmorskan: lön		500: —	
En stadssjuksköterska (Anna Ekström): lön		700: —	
En d:o (Maria Hellström): lön		700: —	
En hälsopolis (Berglund): lön	1,500: —		
Två ålderstillägg à 150: —	300: —		
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,950: —	
Anslag till hälsopolisen Berglund för hållande af velociped		25: —	
Arvode för kommunalt tillsyningsorgan enligt lagen om arbetareskydd		150: —	10,225: —

Öfriga utgifter:

Animalvaccin för skyddkoppsympning	100: —	
Bidrag till stadsbarnmorskornas pension	30: —	
Telefonatgifter	350: —	
Desinfektionskostnader	400: —	
Tryck- och annonskostnader	150: —	
Diverse	200: —	
Anslag för vård af medellösa lungsjuka	3,000: —	
Transport	14,455: —	10,225: —

N:o 112
Budgetförslag 1914. Hälsovårdsnämnden.

Transport	14,435: —	10,225: —	
Anslag till Västerås stads förening mot tuberkulos för upprätthållande af föreningens dispensärverksamhet	2,000: —	6,230: —	16,455: —

B) *Epidemiska sjukhuset:*

Aflöningar:

Stadsläkaren för landsbygdens sjuka	1,000: —		
Tre ordinarie sjuksköterskor à 500: —	1,500: —		
Tre sjuksköterskebiträden à 300: —	900: —		
Extra sjuksköterskehjälp, förslagsvis	1,000: —		
En vaktmästare	500: —		
En gårdsdräng utan kost och bostad	960: —		
En köksföreståndarinna	350: —		
Till biträde i köket	350: —	6,560: —	

Mathållning:

Fri kost för 3 sjuksköterskor, 3 sjuksköterskebiträden, 1 vaktmästare, 1 köksföreståndarinna och 1 biträde i köket: 9 personer à 350: —	3,150: —		
Utspisning för patienterna, förslagsvis	10,000: —	13,150: —	

Öfriga utgifter:

Medicin, förslagsvis	2,000: —		
Ved, kol och lyse	3,000: —		
Brandstods-, vatten- och telefonafgifter	400: —		
Anskaffning och underhåll af sjukhuskläder till patienterna	1,000: —		
Anskaffning och underhåll af sängkläder	800: —		
Anskaffning och påläggning af korkmattor i två saler och ett mindre rum i gamla paviljongen	800: —		
Tvätt och rengöring	800: —		
Diverse utgifter	1,000: —	9,800: —	29,510: —

C) *Köttbesiktningsbyrån:*

Aflöningar:

Föreståndaren: lön	2,500: —		
Personligt lönetillägg	500: —	3,000: —	
En hälsoplis (Holtz) aflöning	1,500: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Dyrtidstillägg för 1914	150: —	1,950: —	
Transport		4,950: —	45,965: —

N:o 112 *Budgetförslag 1914. Hälsovårdsnämnden.*

Transport	4,950: —		45,965: —
Bokförare och kassör	900: —		
Vaktmästare	900: —		
Biträden vid trikinundersökningen	1,020: —		
Extra citräde, förslagsvis	600: —	8,370: —	

Öfriga utgifter:

Värme, belysning och vatten	550: —		
Telefonafgift	80: —		
Tvätt	150: —		
Beräknad hyra	2,000: —		
Underhåll af byggnader	200: —		
Diverse oförutsedda utgifter	550: —	3,530: —	11,900: —
		Kronor	57,865: —

Inkomster:

B) *Epidemiska sjukhuset:*

Beräknade inkomster från landstinget:				
Fast årsafgift	2,775: —			
Underhållskostnader	11,000: —			
Extra afgift enligt tillägg i kontraktet	2,300: —	16,075: —		
Afgifter af betalande patienter		225: —	16,300: —	

C) *Köttbesiktningsbyrån:*

Besiktningsafgifter m. m.	11,900: —	28,200: —
Brist att genom uttaxering fyllas		29,665: —
	Kronor	57,865: —

Västerås den 10 oktober 1913.

På Hälsovårdsnämndens vägnar:

John Karlsson.

Theofil Öberg.

N:o 112.
Budgetförslag 1914. Badhusstyrelsen.

Bil. D 2.

Protokollet hållet vid Badhusstyrelsens sammanträde den 29 September 1913.

Närvarande: Herrar Tersmeden, Enhörning, Thunström, Oest, Henning och Öberg.

§ 1.

Uppgjordes förslag till Inkomst- och Utgifsstat för år 1914 som följer:

Inkomster:

Karbad	8,000		8,000: —
1 kl. Badstu	5,600		5,000: —
Simhall med Värmestuga (Sommar)	4,400		1,200: —
Simhall med Värmestuga (Vinter)	7,000		2,200: —
Medicinska bad	2,000		3,000: —
Folkbad	30,000		6,000: —
Skolbad	5,000		600: —
Summa bad	62,000	Summa Kronor	26,000: —

Utgifter:

Andelar i Obligations lån			
Ränta	10,973: 07		
Amortering	2,598: 50	13,571: 57	
1/60 af kostnaden för inledning af åvatten i badhuset enligt Stadsf. beslut den 29/5 1913—1:sta året			500: —
Aflöningar: Föreståndaren, utom bostad, 2 rum och kök jämte värme			1,200: —
Maskinisten, „ „ 1 „ „ „ „ „			1,200: —
Eldaren			1,000: —
Biljettförsäljerskan			720: —
Badbiträdet i Simhallen			720: —
4 Baderskor			1,440: —
2 vakter i Folkbad och simhall			1,200: —
2 tvätterskor			1,440: —
Provision			2,700: —
Skrif- och trycksaker			300: —
Badingredienser			400: —
Förbrukningsartiklar			1,200: —
Kol			8,300: —
Elektrisk belysning med rep. kostnader			1,200: —
Ved			75: —
Telefon			75: —
Kronoutskylder			200: —
Kommunalutskylder			800: —
		Transport	24,670: —

N:o 112
Budgetförslag 1914. Badhusstyrelsen.

	Transport	24,670: —
Läkarearvode		52: —
Olycksfallspremier		103 50
Brandförsäkring		140: —
Underhåll af pannor		500: —
„ „ inventarier och hus		300: —
Oförutsedda utgifter		234: 50
	Summa Kronor	26,000: —

Västerås den 30 September 1913.

Å Badhusstyrelsens vägnar:

Petrus Tersmeden.

Bil. D 4.

Renhållningen.

Kostnadsberäkning

för utförande af nedanstående reparation.

Renhållningsverkets bostadshus:

Oljemålning af dörrar, fönster, väggar och tak i 6 kök à 70 kr.	420: —	
Tapetsering af väggar, oljemålning af dörrar, fönster och tak i 8 rum à 60 kr.	480: —	
Oljemålning i 2:ne förstugor	150: —	
„ af huset utvändigt	370: —	
„ af stuprör och plåtbeslag inberäknadt reparation af plåt	100: —	1,520: —

Renhållningsverkets stall, tvättstuga och skjul:

Rödfärgning och målning af husen utvändigt	150: —	
Elektrisk belysning i stallet, badrummet, tvättstugan å gården tillsammans 11 lampor	200: —	350: —
Summa Kronor		1,870: —

N:o 112.
Butgetförslag 1914. Gatuarbeten.

Bil. E. 1.

Förslag
till gatuarbeten år 1914.

Vasagatan från Smedjegatan till Engelbrektsplanen förses med en tre meter bred körbana af tuktad sten i midten, återstoden af körbanan sättes med fältsten. Västra gångbanan beläggеs med tvenne dubbla rader gångbaneklinker och sättes i öfrigt med liten fältsten.

Schaktning, 750 kbm. à 1: 50	1,125: —
Grusfyllning och underbädd 600 kbm. à 3: 50	2,100: —
Omläggning af kant- och sidsten 232 m. à 1: —	232: —
Tuktad sten incl. sättning 345 kvm. à 10: —	3,450: —
Fältsten incl. sättning 785 kvm. à 3: —	2,355: —
Gångbaneklinker incl. läggning 92 kvm. à 5: —	460: —
Diverse och oförutsedda kostnader	528: —
Summa	10,250: —

Engelbrektsplanen förses med tre meter breda körbanor af tuktad sten äfvensom rännstenar af samma material, men beläggеs i öfrigt med fältsten, Gångbanorna anordnas på samma sätt som vid Vasagatans västra sida.

Schaktning 1,800 kbm. à 1: 50	2,700: —
Grusfyllnad och underbädd 1,500 kbm. à 3: 50	5,250: —
Kant- och sidsten 310 lm. à 11: —	3,410: —
Tuktad sten incl. sättning 1,000 kvm à 10: —	10,000: —
Fältsten å planen 1,000 kvm. à 3: —	3,000: —
d:o i gångbauor 625 kvm à 3: —	1,875: —
Gångbaneklinker 200 kvm. à 5: —	1,000: —
Dagvattenbrunnar 10 st. à 200: —	2,000: —
Diverse och oförutsedda kostnader	1,265: —
Summa	30,500: —

Domkyrkoesplanaden, från Engelbrektsplan till Gåsmyregatan sättes med tuktad sten i körbanan söder om trädraden, hvarjämte gångbanan beläggеs med två dubbla rader klinker.

Schaktning 350 kbm. à 1: 50	525: —
Grusfyllnad och underbädd 270 kbm. à 3: 50	945: —
Omläggning af kant- och sidsten 42 m. à 1: —	42: —
Tuktad sten incl. sättning 420 kvm. à 10: —	4,200: —
Gångbaneklinker incl. läggning	540: —
Diverse kostnader	748: —
Summa	7,000: —

I *Vasagatan* emellan Munkgatan och Stora gatan utlägges den östra gångbanan till större bredd i samband hvarmed gatan i öfrigt omsättes hvarvid gångbanorna beläggas med hvar sin dubbelrad gångbaneklinker samt i öfrigt fältsten.

Schaktning 250 kbm. à 1: 50	375: —
Grusfyllnad och underbädd 250 kbm. à 3: 50	875: —
Omsättning af fältsten 500 kvm. à 2: —	1,000: —
Transport	2,250: —

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Gatuarbeten.*

Transport	2,250: —
Fältstensättning i gångbanorna 400 kvm. à 3: —	1,200: —
Omhuggning och omläggning af kant- och sidsten 160 lm. à 5: —	800: —
Ny kant och sidsten à 11: —	440: —
Gångbaneklinker 80 kvm. à 5: —	400: —
Diverse och oförutsedda kostnader	410: —
Summa	5,500: —

I *Blåsbogatan* sättes den branta backen ned mot Skolgatan med fältsten hvarvid samtidigt gatans rännstenar omläggas .... 750: —

Karlsgatan mellan Kopparbergsvägen och Norra Ringvägen belägges med tjärmakadam på den äldre makadamiseringen i analogi med hvad som utförts vid Källgatan 1,800 kvm. à 2: — .... 3,600: —

Diverse och oförutsedda kostnader	400: —
Summa	4,000: —

Allégatan norr om Kopparbergsvägen förses med rännstenar af fältsten samt dagvattenbrunnar, körbanan fylles med stenskärf och makadam samt afgrusas.

Fyllning 1,500 kbm. 1: 50	2,250: —
Grus 1,000 kbm. à 3: 50	3,500: —
Makadam 360 kbm. à 6: —	2,160: —
Fältstensrännstenar 500 m. à 3: —	1,500: —
Rännstensbrunnar 6 st. à 200: —	1,200: —
Diverse och oförutsedda kostnader	390: —
Summa	11,000: —

Kungsängsgatan mellan Södra Esplanaden och Stora gatan sättes i körbanan med fältsten.

Schaktning 600 kbm à 1: 50	900: —
Brytning af nuvarande makadambeläggningen	300: —
Grusfyllning och underbädd 200 kbm. à 3: 50	700: —
Fältstensättning 1,200 kvm. à 3: —	3,600: —
Diverse och oförutsedda kostnader	500: —
Summa	6,000: —

Allégatan från Stora gatan och upp till Kopparbergsvägen afschaktas till den höjd träden medgifva. Körbanan belägges med fältsten, rännstenar af samma material anordnas utmed körbanan samt emellan gångbanorna och den gräsklädda slänt som lägges emellan dessa och hörbanan.

Schaktning 3,000 kbm. à 1: 50	4,500: —
Grusfyllning 1,000 kbm. à 3: 50	3,500: —
Fältstensättning 3,500 kvm. à 3: —	10,500: —
Gångbaneklinker 620 kvm. à 5: —	3,100: —
Dagvattenbrunnar 8 st. à 200: —	1,600: —
Diverse och oförutsedda kostnader	800: —
Summa	24,000: —

Västerås den 18/11 1913.

Gösta Smitt.

N:o 112.
Budgetförslag 1914.
Gatuarbeten.

Bil. E 2.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Undertecknade, som tänkt sig möjligheten af förbättrad gång- och velocipedtrafik utefter Pilgatan vill härmed framhålla huru denna, en af stadens mest trafikerade gator, större delen af året är för promenad och velocipedåkning i mindre farbart skick.

Visserligen finnes å gatans norra sida en smalare gångbana, men är denna otillräcklig med hänsyn till den stora folkström som där passerar fram, i synnerhet vid gång till och från verkstäderna. Mötande personer måste vid sådana tillfällen antingen armboga sig fram eller också stiga ned på körbanan hvars smuts och damm många gånger, isynnerhet öster om järnvägen, går upp till fotlederna.

För velocipedåkare ställer sig saken ingalunda bättre. De äro uteslutande hänvisade till den smala, vid regnig väderlek ytterst slippriga renen å körbanans södra sida.

Nyttan af velociped för dem som bo utom staden kan ej längre förbigås. En stor del af de arbetare som hafva egna hem eller af billighetsskäl bo utom stadsplanen och hafva sitt arbete i staden begagna sig af velociped för att lättare hinna intaga sina måltider i hemmen.

Regementets officerare, som alla bo i staden, äro äfven i de flesta fall hänvisade till velocipeden vid sina många resor dagligen fram och åter mellan hemmet och kasernen. Tillkommer dessutom en mängd andra, öster om stadsplanen boende personer, som begagna sig af velociped vid sina besök i staden.

Häraf framgår att behofvet af såväl bredare gångbana som äfven en velocipedbana utefter Pilgatans hela sträckning, från huset N:o 27 Östermalm till Myggbo, är synnerligen trängande.

Önskligt skulle vara att Pilgatan, likasom de flesta gatorna i staden, belades med så kallad nubbsten och vi tro äfven att så kommer att ske i en framtid, men dessförinnan skulle mycket kunna afhjälpas med förbättrade gång- och velocipedbanor, som torde bäst kunna utföras genom att fylla det intill gatans norra sida ledande diket och där anordna en gångbana, utsläppa nuvarande gångbanan till körbanan samt utefter gatans södra sida anordna en 2 m. bred velocipedbana.

På grund af det här anförda få vi vördsamt anhålla

att Stadsfullmäktige måtte besluta, att i 1914 års stat anslå behöfliga medel för nämnda arbetes utförande.

Västerås den 20 September 1913.

Georg Björnström.
Kapten, Vargbo.

Matts Fjellman,
Löjtnant, Ekebo.

C. Johansson,
Slaktare, Vargbo.

John Kajerdt,
Löjtnant, Solvik.

Ernst Pettersson,
Ekbacka.

Myggbo Sågbolag Rudén & C:o.
C. J. Petterson.

N:o 112. *Budgetförslag 1913. Hamnen,*

L. W. Fernström,
Ängsgärdet N:o 5.
Sigfrid Zeidlitz,
Ängsgärdet N:o 11.
Ivar Andrén,
Ängsgärdet N:o 11.
C. A. Lindkvist,
Skogvaktare, Grönbo.

I. V. Galon.
För Västmanlands regementes Underofficerskår:
P. Wetterstrand,
Ordförande.
J. A. Larsson,
Pilgatan 6.
Henrik Tham,
Kapten, Sommarro.

Förestående frammställning upptager jag som min motion.
Västerås den 23 September 1913.

Konrad Romé.

Bil. E. 4 a.

Till Magistraten, Västerås.

Härmed får Hamnstyrelsen öfverlämna förslag till utgifts- och inkomststat för år 1914.

I afseende därå får Styrelsen särskildt anföra:

Den under de två senaste åren utförda ombyggnaden af västra kajen till den s. k. Pråmån har visat sig afsevärdt öfverstiga hvad som därför beräknats; på grund häraf har Styrelsen nödgats att för år 1914 upptaga en post på 6,000 kr. för att täcka den sålunda uppkomna bristen, och får Styrelsen, med hänsyn såväl till att arbetet varit nödvändigt för att ej alldeles äfventyra kajens bestånd som till att arbetet blifvit på ändamålsenligt sätt utfördt, hemställa om godkännande däraf.

I öfrigt är intet särskildt att anmärka om själfva hamnens stat, men som ett tillägg därtill har för instundande år upptagits särskild stat för de nya hamnmaskinerna, som under året tillkommit. För dessa saknar dock Styrelsen ännu erforderligt materiel för att framlägga tillförlitliga siffror, men då dessa maskinerier måste betala sig själfva, har Styrelsen upptagit inkomster och utgifter förslagsvis och till samma belopp.

Västerås den 29 September 1913.

Å Hamnstyrelsens vägnar:

Wald. Grandinson.

N:o 112.
Budgetförslag 1914. Hamnen.

Bil. E. 4 b.

Förslag

till utgifts- och inkomststat för Västerås Hamn år 1914.

Utgifter:

Såsom ränta och amortering å kostnaden för hamnbyggnad ingår till stadskassan af inkomsterna för hamnen:			
Enligt af Stadsfullmäktige den 21 November 1900 godkänd plan:			
Ett års ränta å ingående balans den 1 Januari 1914: kr. 49,905 à 5 %	2,495: 25		
Amortering för året	3,000: —	5,495: 25	
För senaste hamnbyggnad, hvartill anslagits 229,000 kr. utgör ingående balansen den 1 Januari 1914 200,375 kr., hvarför till stadskassan ingår:			
ett års ränta å 200,375 kr. à 4 ½ %	9,016: 88		
6:te årets amortering	5,725: —	14,741: 88	20,237: 13
Hamnens andel i stadens allmänna omkostnader (Byggnadschef, polis, bokföring m. m.)		1,500: —	
Hamnuppbördsmannen:			
lön	1,200: —		
första ålderstillägg	300: —		
andra d:o	300: —		
arvode: 4 % af beräknad inkomst för varor med fartyg i regelbunden trafik	480: —		
6 % af beräkn. inkomst af öfrig trafik	1,320: —	3,600: —	
Hamnordningsmannens lön		150: —	
Ersättning till befäl å fartyg i regelbunden trafik för af dem förrättad uppbörd och redovisning af broafgift för varor:			
5 % af uppbörden	600: —		
Skrifmateriel för hamnkontoret	50: —		
Telefonafgifter	85: —	735: —	
Diverse årskostnader.			
Hyra för hamnkontoret	500: —		
Årsafgift till Sv. Hamnförbundet enl. Stadsf. beslut den 19 December 1912	50: —		
Underhåll af kajer, dukdalber, renhållning och grusning af hamn och skötsel af fyren samt städning af hamnkontoret	2,800: —		
Transport	3,350: —	5,985: —	20,237: 13

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Hamnen.*

Transport	3,350: —	5,985: —	20,237: 13
Ombyggnad af återstående del af västra kajen i pråmån	3,000: —		
Öfverskridet anslag från föregående två år	6,000: —		
Belysning å hamnen medelst gaslyktor och elektrisk belysning	1,300: —		
Återstående kostnader för ombyggnad af hamnfyren enl. Stadsf:s beslut af 19 December 1912	1,712: 50		
Återstående kostnad för skärmrak å hamnplan enl. Stadsf:s beslut	2,000: —		
Olycksfallsersättning för F. Svanström	48: —	17,410: 50	23,395: 50
		Summa Kronor	43,632: 63

Inkomster:

Beräknad behållning från år 1913	13,400: —	
Ett års ränta å förestående behållning	670: —	
Hamn- och broafgifter, förslagsvis	34,000: —	48,070: —
	Summa Kronor	48,070: —

Hamnmaskinerier:

Svängkran N:o 1: anläggningskostnad ... 11,000: —

Utgifter:

Ett års ränta à 5 %	550: —	
Amortering	1,100: —	1,650: —
Maskinist, förslagsvis	800: —	
Strömförbrukning	200: —	
Diverse materiel	50: —	1,050: —
	Summa Kronor	2,700: —

Inkomster:

Hyra för kran, förslagsvis	2,700: —
Summa Kronor	2,700: —

Malmlossningsanordning N:o 2 anläggningskostnad ... 25,000: —

Utgifter:

Ett års ränta à 5 %	1,250: —	
Amortering	2,500: —	3,750: —
	Transport	3,750: —

N:o 112

Budgetförslag 1914. Hamnen. Parker och planteringar.

	Transport	3,750: —
Maskinist, förslagsvis	800: —	
Handtlangning	1,200: —	
Strömförbrukning	400: —	
Diverse materiel	150: —	2,550: —
	Summa Kronor	6,300: —

Inkomster:

Hyra för kran		6,300: —
	Summa Kronor	6,300: —

Västerås den 29 September 1913.

Å Hamnstyrelsens vägnar:

Wald Grandinson.

Bil. G 1 a.

Utdrag af protokoll, hållet vid Västerås Trädplanteringssällskaps styrelsesammanträde i Västerås den 25 oktober 1913.

Närvarande: Herrar Uggla, Hahr, Kalén, Floderus, Enhörning. Därjämte tillstädeskom trädgårdsdirektören C. A. Forsberg.

S. D. Föredrogs ett af Trädgårdsdirektören Forsberg uppgjordt utgiftsförslag för stadens parker och planteringar för år 1914 jämte kostnadsförslag för ordnandet af Norra Ringvägen emellan landsvägen vid gamla kyrkogårdarna och Blåsbovägen.

Till ett biträde hade upptagits 1,200 kronor i stället för 960 kronor till en elev föregående år. Förhöjningen vore nödvändig, med hänsyn till omöjligheten att med nuvarande höga lefnadskostnader erhålla dugligt och lämpligt biträde på billigare villkor.

Anslagen till "Stadsparkens vård och underhåll" samt till "planteringar vid esplanader och öfriga gator samt vid högre allmänna läroverket" hade ökats med respektive 100 och 300 kronor. Den sistnämnda höjningen vore föranledd af under året tillkomna planteringar, såsom i Munkgatan och å planen ofvan Oxbacken.

Till omläggning af östra delen af Vasaparken, som icke omlagts under de senaste 30 åren och dessutom under trädgårdsutställningen innevarande år blifvit illa åtgången, hade upptagits 800 kronor.

Vidare hade begärts 250 kronor till en vattenledning å Djäkneberget. Denna ledning, som föranledts af nödvändigheten att hålla den nedre dammen å Djäkneberget i ett vårdadt skick, hade redan på Trädplanteringssällskapets

föranstaltande genom Vatten- och Gasverksstyrelsens försorg utförts men ännu icke betalts.

N:o 112 *Budgetförslag 1914. Parker och planteringar.*

Utgiftsförslaget blef af styrelsen godkändt.

Därjämte beslöt styrelsen hemställa hos Stadsfullmäktige om ett anslag af 2,000 kronor till ordnandet af Norra Ringvägen emellan landsvägen vid gamla kyrkogårdarna och Blåsbovägen enligt ofvanberörda kostnadsförslag. Platsen ifråga befunne sig sedan flera år tillbaka uti ett staden föga värdigt skick.

Som ofvan.

In fidem:

Georg Enhörning.

Bil. G 1 b.

Förslag

till utgiftsstat för Stadens parker och planteringar för år 1914.

Aflöningar:		
C. A. Forsberg	1,800: —	
Två ålderstillägg	600: —	
Personligt lönetillägg	400: —	
Ett Biträde	1,200: —	
Telefonafgift	53: —	
Brandstodsafgift	37: —	4,090: —
För skötsel och underhåll:		
Vasaparken och parken emellan Kopparbergsvägen och Kaserngatan samt trädplanteringar utom stadens tullar	2,500: —	
Stadsparkens vård och underhåll	1,100: —	
Planteringen utmed Hamngatan	800: —	
Planteringar vid Esplanader och öfriga gator samt vid H. Allm. läroverket	1,400: —	
Planteringen framför Stadshuset och parken vid Komministergården	500: —	
Djäknebergets vård och underhåll samt reparation af tempel, flaggstänger och flaggor	1,500: —	
Stallhagen, Mariaberget och s. k. Käringberget	500: —	
För skötsel af planteringen vid folkskolehusen	600: —	
För vård af den naturliga parken Elba	200: —	
330 hektoliter koks till Växthuset	450: —	
För skötsel och vård af Västerås h. allm. lärov. bota-		
Transport	9,550: —	4,090: —

N:o 112.

Budgetförslag 1914. Parker och planteringar. Gårdar m. m.

Transport	9,550: —	4,090: —
niska trädgård	400: —	
Reparation af redskap	300: —	
Grus till alla planteringar	1,000: —	
Oförutsedda utgifter	500: —	11,750: —
Tillfälliga utgifter:		
Omläggning af östra delen af Vasaparken (det område, som upplåtet för trädgårdsutställningen) som gräsmattorna i denna del af parken är af mycket dålig beskaffenhet erfordras en jordpåfyllning af omkring 500 lass matjord	800: —	
Inplantering af 30 st. träd i Pilgatan. Ersättning af de träd, som under de senaste åren dött, dels genom ledningars framdragning och dels ganom gatans påfyllning	300: —	
För gallring och trädplantering på Elba	300: —	
För uppdragning af ett vattenledningsrör till Djäkneberget, enligt Gasverkets beräkning	250: —	1,850: —
	Kronor	17,690: —

Västerås den 24 oktober 1913.

Claes Uggla.

C. A. Forsberg.

Bil. G 1 c.

Kostnadsförslag

för ordnandet af Norra ringvägen emellan landsvägen vid gamla kyrkogårdarne och Blåsbovägen.

Bortsprängning af berg, bortschaktning af pinnmo, påkörning af matjord, plantering af träd samt ordnandet af gräsmattor, förslagsvis ......Kronor 2,000: —

Västerås den 24 oktober 1913.

Claes Uggla.

C. A. Forsberg.

Bil. G 9.

Förslagsvis

beräknade inkomster och utgifter för år 1914 för gårdar och tomter inom stadsplanen.

	Inkomster.	Utgifter.
Gården N:o 93 Västra kvarteret	1,700: —	500: —
» » 94 » »	440: —	200: —
Transport	2,140: —	700: —

N:o 112 *Budgetförslag 1914. Gårdar m. m.*

	Transport		2,140: —	700: —
Gården N:o 99 Västra kvarteret			220: —	100: —
„ „ 109 „ „			2,080: —	800: —
„ „ 116 „ „			1,256: —	500: —
„ „ 119 „ „			345: —	150: —
„ „ 70, 71 Södra „			400: —	200: —
„ „ 73 b „ „			410: —	200: —
„ „ 78 „ „			2,900: —	1,000: —
„ „ 83 „ „			2,100: —	850: —
„ „ 111 „ „			2,050: —	800: —
„ „ 112 „ „			2,170: —	900: —
„ „ 5 Njord „			3,000: —	800: —
„ „ 2 Norra „			2,920: —	1,000: —
„ „ 3 C, 4 „ „			2,700: —	900: —
„ „ 6 „ „			920: —	300: —
„ „ 7 „ „			600: —	200: —
„ „ 21 „ „			1,900: —	600: —
„ „ 43 „ „			945: —	300: —
„ Loviselund			605: —	200: —
„ Nedre Backa			254: —	100: —
„ Adolfsberg			1,035: —	400: —
„ Kristineberg			680: —	200: —
„ N:o 35 Västermalm			300: —	150: —
„ Fridsborg			1,120: —	450: —
„ Smedsbo			500: —	200: —
„ Fridhem			150: —	—
Gamla varmbadhuset			500: —	200: —
Del af Lundahlska tomterna (Ströms stbhs)		10: —		
D:o (C. A. Fredriksson)		40: —		
Del af Gustafsbergsjorden (K. G. Pettersson)		35: —		
Mark mellan Svartån och Nya bryggeriets tomt		10: —		
Ett område af Svantegatan (Bandir. Plantins stbhs)		15: —		
Ett område af Svantegatan (Kapten Schenström)		15: —		
Tomten N:o 84 b Västra kvarteret		10: —		
Mark af Gustafsbergsjorden (Major Knorring)		25: —		
Mark mellan kvarteren Sigvald och Sigurd		50: —		
Mark af Stora gatan, inlagd till tomten N:o 1 i kvarteret Måns		5: —		
Planteringsland af tomten N:o 143 Södra kvarteret:				
Änkan Math. Carlsson	16: —			
Svante Eriksson	16: —			
A. Andersson	18: —	50: —		
Trädgårdarne vid Sofieberg och Loviselund		20: —		
Transport		285: —	34,200: —	12,200: —

N:o 112
Budgetförslag 1914. Gårdar m. m. Sociala ändamål.

Transport	285: —	34,200: —	12,200: —
Mark af lägenheten Smedsbo (Fredrika Andersson)	40: —		
Del af tomten N:o 76 i Södra kvarteret Hygrell & C:o)	25: —		
Planteringslandet litt. b af tomten N:o 119 Norra kvarteret	3: —		
Mark af Norra esplanaden (Gust. Johansson)	15: —		
D:o (A. Hallström)	10: —		
D:o (C. A. Blommé)	20: —		
D:o (G. Th. Sandberg)	25: —		
Mark afsöndrad från Sigridsdal (P. Jakobsson)	25: —		
D:o (Carl Pettersson)	7: —		
Ett område af Knutsgatan å Herrgärdet	45: —		
Ett område af Domkyrkoesplanaden, inlagd till tomten N:o 38 Norra kvarteret	5: —		
Planteringslandet N:o 68 i Norra kvarteret (Nederman)	20: —	525: —	
	Summa	34,725: —	12,200: —

Bil. K 1 a.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Jämlikt "Instruktion för Västmanlands läns arbetsförmedling" öfverlämnar anstalten härmed inkomst- och utgiftsstat (bil. A) för år 1914 med anhållan om bidrag från Västerås stad för nämnda år till enahanda belopp, 2,000 kronor, som staden hittills årligen lämnat.

Afskrift af vederbörande revisorers berättelse öfver granskning af anstaltens räkenskaper och förvaltning under år 1912 bifogas (bil. B).

Västerås den 29 oktober 1913.

Å arbetsförmedlingsstyrelsens vägnar:

Claes Uggla.

J. P. Malmberg.

Bil. K 1 b.

N:o 112
Budgetförslag 1914. Sociala ändamål.

Utdrag ur protokoll vid Styrelsens för Västmanlands läns arbetsförmedling sammanträde den 20 aug. 1913.

§ 8.

Upprättades följande inkomst- och utgiftsstat vid Västmanlands läns arbetsförmedling för år 1914.

Inkomster:

Beräknad behållning från år 1913		1,200: —
Anslag af Västmanlands läns landsting:		
a) för hufvudkontoret i Västerås	4,000: —	
b) för afdelningskontoren i länets öfriga städer	1,000: —	5,000: —
D:o af Västerås stad		2,000: —
D:o „ Arboga „		300: —
D:o „ Köpings „		200: —
D:o „ Sala „		300: —
Kronor		9,000: —

Utgifter:

Aflöningar m. m.		
till föreståndaren vid hufvudkontoret	2,000: —	
„ assistenten „ „	1,200: —	
„ föreståndaren vid afdelningskontoret i Arboga	600: —	
» » » » i Köping	600: —	
» » » » i Sala	700: —	
„ extra biträden	700: —	5,800: —
Lokalhyra för hufvudkontoret		1,500: —
Bränsle, belysning, städning vid hufvudkontoret		600: —
Annonsering		350: —
Reseunderstöd för arbetssökande att utgå enligt grunderna för statsbidrags erhållande för ändamålet		300: —
Diverse och oförutsedda utgifter		450: —
Kronor		9,000: —

Anmärkning. Utgifter för telefoner, postporton, formulär och blanketter hafva icke upptagits i förestående tablå, enär de täckas af statsmedel. Sannolikt erhåller anstalten något statsunderstöd därutöfver, men då beloppet ej är kändt, har det ej heller upptagits i staten.

Rätt utdraget betygar

In fidem

J. P. Malmberg.

N:o 112 — Bil. K 1 c.

Budgetförslag 1914. Sociala ändamål.

Efter verkställd granskning af Arbetsförmedlingsanstaltens i Västerås räkenskaper och förvaltning för år 1912 få vi afgifva följande

Revisionsberättelse.

Vinst- och Förlustkontot utvisar:

Inkomster:

Behållning från föreg. år		1,398: 42
Anslag af Staten	1,144: 72	
„ „ Landstinget	4,600: —	
„ „ Västerås stad	2.000: —	
„ „ Arboga „	300: —	
„ „ Köpings „	200: —	8,244: 72
Räntor		57: 11
	Kronor	9,700: 25

Utgifter:

Aflöningar till föreståndare och assistent vid Västeråskontoret	3,200: —	
Till extra biträden därstädes	290: —	3,490: —
Bidrag till Arboga afdelningskontor	600: —	
D:o „ Köpings „	500: —	1,100: —
Lokalhyra för Västeråskontoret		1,500: —
Städning och uppvärmning		557: 58
Trycksaker och annonser		447: 30
Post- och telefonafgifter		573: 12
Diverse utgifter		237: 24
Behållningar:		
å sparkasseräkning	1,594: 40	
kontant i kassan	196: 61	
osäkra fordringar	4: —	1,795: 01
	Kronor	9,700: 25

Af anstaltens medel har under året inköpts inventarier till ett värde af kr. 26: 55, så att inventarieförteckningens slutsumma utvisar kronor 1,119: 23.

Räkenskaper och förvaltning ha vi funnit utan anmärkning och få vi därför tillstyrka full ansvarsfrihet för den tid revisionen omfattar.

Västerås den 22 maj 1913.

För Landstinget: **J. A. Zander.**

För Hushållningssällskapet: **Aug. Ericsson.**

För Västerås stad: **P. W. Werkelin.**

Bil. K 2.

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Sociala ändamål.*

Till Drätselkammaren i Västerås.

I enlighet med Herrar Stadsfullmäktiges beslut af den 23 December 1909 om bidrag till Västerås sjukkassors Centralförsamlings Fortsättningsförening punkt 4 får undertecknade styrelse för nämnda förening härmed vördsamt anhålla att för år 1914 komma i åtnjutande af sådant bidrag räknadt för inom staden mantalsskrifna medlemmar med en (1) krona person.

Gällande och samma villkor Herrar Stadsfullmäktige vid omnämnda tillfälle behagade förelägga.

De för utfåendet af innevarande års bidrag bifogade handlingarna torde godtagas äfvensom handlingarna för denna vår anhållan.

Västerås i September 1913.

J. S. Edström — *Vice Ordförande.*
G. Fagerman — *Ordförande.*
Ernst E. Lundell — *Kassör.*
Gust. Richtnér — *Sekreterare.*

E. O. Eng. *O. Pettersson.* *J. A. Zander.*

Utdrag.

Bil. K. 3.

Protokoll, hållet vid sammanträde med pensionsnämnden i Västerås stad å Rådhuset härstädes den 19 November 1913.

§ 1.

Beslöt nämnden att uppgöra följande förslag till utgiftsstat för nämnden år 1914.

Okostnader för skrifbiträde, postporto, tryckning och annonsering samt papper och skrifmaterial, förslagsvis	1,600: —
Ersättning (dagtraktamenten) till ordförande och ledamöter enligt Stadsfullmäktiges beslut, efter förslagsvis ett sammanträde i månaden, förslagsvis	400: —
Summa Kr.	2,000: —

Vidare skulle här anmärkas, att de härofvan beräknade utgiftsposter endast vore approximativa, då det för närvarande vore för nämnden omöjligt att beräkna omfattningen och arten af de expeditionsgöromål, som komma att blifva förenade med nämndens verksamhet, hvarför nämnden vill hemställa om rätt att, därest så skulle blifva erforderligt, öfverskrida anslagsbeloppen.

Nämnden ville tillika erinra, att staden icke under nästkommande år torde vara skyldig vare sig att redovisa och utbetala det belopp, motsvarande icke erlagda pensionsafgifter, för hvilket staden jämlikt 14 § af lag den 30 Juni 1913 om allmän pensionsförsäkring har att ansvara, ej heller att till staten gälda den staden

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Sociala ändamål. Vatten- och Gasverksstyrelsen.*

jämlikt 10 § af samma lag åbelöpande andel i pensionskostnaden, då sistnämnda kostnad icke torde kamma af Kungl. Pensionsstyrelsen beräknas förrän vid början af år 1915.

På grund häraf kunde sistnämnda två utgiftsposter icke behöfva upptagas i 1914 års utgiftsförslag.

Som ofvan.

In fidem:

Victor Åsberg.

Bil. M 1.

Till Drätselkammaren i Västerås.

Vatten- och Gasverksstyrelsen får härmed för de under Styrelsen lydande verk öfverlämna förslag till inkomst- och utgiftsstat samt nyanläggningar m. m. för år 1914.

Vinst.

Verkens nettovinst för 1914 är beräknad till:

för gasverket	Kr.	18,600: —
„ elektricitetsverket	„	22,350: —
Summa	Kr.	40,950: —
Efter afdrag af för afloppsledningarna beräknade kostnader	Kr.	26,700: —
Återstår	Kr.	14,250: —

För innevarande år är nettovinsten beräknad till:

för vattenverket	Kr.	665: —
„ gasverket	„	16,810: —
„ elektricitetsverket	„	12,010: —
Summa	Kr.	29,485: —
För afloppsledningarna beräknade kostnader	Kr.	17,850: —
Återstår	Kr.	11,635: —

Med afseende på uppställningen af 1914 års stat har den förändringen vidtagits, att under rubriken aflöningar endast ordinarie löner upptagits, hvaremot öfriga arbetslöner påförts drift eller underhåll.

Förvaltningskostnadernas fördelning.

För erhållande af en rättvis fördelning af förvaltningskostnaderna har i motsats till hvad förut varit fallet en del af dessa kostnader påförts verkens installations- och reparationsarbeten för enskilda.

Löner.

För materialvakten, rörnätsförmannen och justeraren af elektriska mätare anser Styrelsen nödvändigt höja lönerna.

Materialvakten, hvilken benämning Styrelsen med hänsyn till befattningens art utbytt mot benämningen förrådsförvaltare, åtnjuter nu en lön, inkl. 150 kr. i dyrtidstillägg, af 1,450 kronor. Som emellertid denna lön icke motsvarar det med befattningen förenade arbetet och de kvalifikationer, innehafvaren af densamma måste äga, föreslår Styrelsen, att grundlönen höjes till 1,800 kr. med två ålderstillägg à 300 kr. efter resp. 3 och 6 års tjänstgöring.

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Vatten- och Gasverksstyrelsen.* Materialvakt

Befattningen som rörnätsförman är i lönestaten upptagen med en grundlön af 1,300 kr. med två åldertillägg à 150 kronor efter 3 och 6 år. Då denna lön är lägre än lönerna för andra förmansbefattningar vid verken och det visat sig omöjligt att erhålla fullt kompetent person för anslagna lönebelopp, får Styrelsen föreslå, att lönen höjes till 1,800 kr. med två ålderstillägg à 300 kr. efter resp. 3 och 6 år.

Rörnätsförman.

Justeraren af elektriska mätare aflönas f. n. med 1,200 kr. jämte två ålderstillägg à 150 kr. efter resp. 3 och 6 år. Då dylika befattningar vid andra med det härvarande jämnstora elektricitetsverk aflönas bättre och innehafvaren af ifrågavarande befattning måste äga en omfattande praktik på sitt område, anser Styrelsen, att grundlönen bör höjas till 1,500 kr. med bibehållande af nuvarande ålderstillägg oförändrade.

Justerare af elektriska mätare.

Af samma skäl, som anfördes förra året rörande stegrade pris af för verken erforderliga brännmaterialier m. m. har Styrelsen ej kunnat föreslå någon sänkning af prisen för gas och elektrisk ström.

Pris.

Då verkens utställning i gamla stadshuset af allmänheten upptogs med intresse och medförde en tillökning af nya abonnenter, och då det synes vara af vikt att för allmänheten praktiskt förevisa gasens och elektricitetens användning för olika ändamål, har Styrelsen för att blifva i tillfälle härtill i staten upptagit ett belopp af 300 kr. på hvartdera af gas- och elektricitetsverken. Utställning och förevisning skulle äga rum i nuvarande kontorsbyggnaden.

Utställning och demonstration af apparater m. m.

Jämlikt Stadsfullmäktiges beslut den 19 sistlidne Juni har Styrelsen låtit uppsätta ännu en elektrisk gatulykta vid Särlagatan inom området Annedal. Anläggningskostnaden härför uppgick till 125 kr. Årliga driftkostnaden, 80 kr., har Styrelsen upptagit i staten.

Gatubelysning.

I skrifvelse, som här bifogas, hafva husägare å Blåsboområdet hemställt om erhållande af fri ström och fri skötsel för fyra af dem bekostade 200-ljus elektriska lampor för ytterbelysning, hvilka samtliga äro afsedda såsom aftonbrinnare. Årliga kostnaden för denna belysning belöper sig på 325 kr. Då andra områden utom stadsplanen, där gatulyktor finnas, erhålla fri belysning, får Styrelsen förorda bifall till framställningen.

I samband härmed tillåter sig Styrelsen föreslå uppsättning af en elektrisk 100-ljus lampa å området Lugnet, beläget inom den s. k. Kockvreten å stadens västra område. Årliga kostnaden belöper sig på 50- och uppsättningskostnaden på 150 kr.

Å andra platser i staden anser Styrelsen, att belysningen bör utökas med de i bifogade förteckning upptagna lyktor. Förteckningen upptager bl. a. belysning med 5 st. gaslyktor å Akademivreten, hvarom byggmästaren A. Hammer och sågverksägaren A. R. Rudén i en här bifogad ansökan gjort framställning. Anskaffningskostnaden för lyktorna inkl. afståndständare uppgår till 135 kr. per

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Vatten- och Gasverksstyrelsen.*

st. Årliga driftkostnaden för afton- och morgonbrinnare uppgår till i genomsnitt 74 kr. per lykta.

De i närheten af nya bron i Biskopsgatan befintliga tvänne lyktorna anser Styrelsen böra flyttas till brons hörnpelare och placeras så, att desamma intaga diagonal ställning till hvarandra. Härför erforderliga stolpar m. m. torde belöpa sig på en kostnad af omkring 300 kr.

Nya ledningar.

Rörande ledningarna har Styrelsen dels med anledning af att vissa ledningar på grund af ökad anslutning ej mera fylla sitt ändamål, dels ock på grund af gatuomläggningar m. m. föreslagit omläggning af en del gamla ledningar äfvensom vissa nya sådana.

Kopparbergsvägen och Allégatan.

En stor del af stadens norra områden, nämligen Herrgärdet, Karlsdal, Valsborg m. fl. äro anslutna till ett aflopp, som, gående utefter Kyrkogårdsbäcken, utmynnar i Pilgatans ledning. Sistnämnda ledning upptager äfven spill- och delvis dagvatten från områdena utefter hela Pilgatan och Malmabergsgatan, hvilket gör, att denna ledning är öfverbelastad, och medför detta särskildt vid regnflöden en del olägenheter. En aflastning af denna ledning kan ske genom utsträckning af Kopparbergsvägens kulvert från Knutsgatan till Allégatan samt anläggande af ny ledning i Allégatan från Ringvägen till Kopparbergsvägen. Förstberörda ledning från norra områdena, hvilken korsar Allégatan strax söder om Ringvägen, kan då kopplas till Allégatans nya ledning. Äfven nya vatten- och gasledningar erfordras i berörda sträckning i Allégatan. Nu befintliga ledningar, hvilka skola mata stora delar af norra förstaden, hafva på grund af små dimensioner visat sig otillräckliga. Härtill kommer äfven att befintliga ledningar efter skedd gaturegleringi Allégatan numera ligga på enskildt område. Äfven i Kopparbergsvägen böra vatten- och gasledningarna, såsom varande af för ringa dimensioner, omläggas. Kostnaden för nya ledningar å berörda sträcka i Kopparbergsvägen, motsvarande cirka 200 meter, äro, vid användande af 1 m. kulvert, 6″ rör till vatten- och 4″ rör till gasledningen, beräknade till 29,000 kr. samt för 200 meter ledningar i Allégatan vid användande af 18″ aflopps-, 5″ vatten- och 3″ gasrör till 12,000 kr.

Sturegatan.

Under förutsättning att omläggning af Sturegatan mellan Smedjegatan och Stora gatan kommer till utförande nästa år bör dessförinnan gasledning nedläggas. F. n. finnas nämligen endast å kortare sträckor ledningar af ringa dimension. Ny ledning, cirka 200 m. lång, belöper sig vid användande af 4″ rör på 3,000 kr.

Nya folkskolan.

Ledningar till nya folkskolan, hvilka skola dragas i Malmabergsgatan, äro beräknade till 6,800 kr., hvilken kostnad omfattar en utsträckning af 140 meter, räknadt från Tegnérgatan, och afser rör af 12″ dimension för afloppet, 7″ för vatten- och 5″ för gasledningen. Då det i förevarande fall gäller utsträckning till en *stadens* inrättning och verken sålunda ej kunna påräkna någon vinst häraf, enär stadens inrättningar äga utfå verkens produkter till självkostnadspris, bör enligt Styrelsens förmenande verken ej belastas med hela kostnaden för denna utsträckning.

Hufvudvattenmätare m. m.

För att säkrare än hvad nu sker kunna konstatera den vattenmängd, som uppfordras i vattenverket, samt vattenförbrukningen i staden under dygnets olika tider, har Styrelsen för anskaffande af hufvudvattenmätare och registreringsverk, som skulle uppsättas vid vattenverket, samt mätanordningar vid reservoarerna

upptagit härför erforderligt belopp, beräknadt till 5,000 kr. Dylika anordningar äro af stort värde, enär man med tillhjälp däraf bättre kan kontrollera maskinernas arbetsförmåga och lättare än hvad nu är fallet kan uppdaga felaktigheter å ledningarna samt slutligen få en bättre öfversikt öfver vattenåtgången.

N:o 112 Budgetförslag 1914. Vatten- och Gasverksstyrelsen.

Såsom af Styrelsens skrifvelse rörande plats för nytt gasverk framgår, påkallar behofvet anskaffande af ny gasklocka och hufvudledning mellan denna och gamla verket. Enligt vunna erfarenheter skall klockutrymmet motsvara minst 60 % af högsta dygnsproduktionen. Denna kan för nästa år sättas till minst 3,000 kbm. och skulle alltså fordra en klocka som rymde 1,800 kbm. Nuvarande klockan rymmer endast 1,000 kbm. Ledningen mellan gamla verket och klockan, hvilken efter nya verkets uppförande skall tjänstgöra som hufvudledning men intill denna tid måste tjäna som matarledning till och från klockan, måste dragas genom Stora gatan, Pilgatan och den utmed regementets västra gräns gående vägen. I samband med ofvanstående kostnader har Styrelsen upptagit ett belopp af 8,000 kr. till en anläggning för beredande af ammoniaksalt. Dylik anläggning, som kan medflyttas till nya verket, bör lämna god afkastning samt medför den fördelen, att råvattnet från gastillverkningen ej behöfver tillföras afloppsledningen, där detsamma på grund af sin beskaffenhet åstadkommer en stark och besvärande lukt. Enligt här bifogadt kostnadsförslag, i hvilket äfven upptagits kostnaden för kontrollantarvode m. m. med 1,250 kr., belöpa sig kostnaderna för klocka med hufvudledning samt ammoniaksaltfabrik på 122,000 kr.

Ny gasklocka m. m.

Inom hamnområdet äga verken f. n. två upplagsplatser för material. Å den ena af dessa platser är också en mindre byggnad för lufttorkning af gasverkets reningsmassa uppförd. Därjämte förvarar gasverket på en tredje plats en stor del af sitt kolförråd, för hvilket plats ej kan beredas vid gasverket. Då dessa platser numera efter hamnområdets ordnande åtminstone delvis måste utrymmas, har Styrelsen hos Drätselkammaren hemställt om reserverande af lämplig plats för verkens behof strax norr om hamnmagasinen. I och för transporters underlättande bör ett mindre spår anläggas mellan nya kajen och denna plats, hvarjämte inom platsen en del anordningar böra vidtagas. Dessa anordningar jämte uppfyllning af platsen och beredande af erforderlig grund för gaskolen samt anbringande af stängsel äro beräknade till 4,500 kr., som lämpligen bör bestridas af verkens vinstmedel och fördelas med hälften på hvartdera af åren 1915 och 1916.

Förråd.

Under hvartdera af åren 1912 och 1913 erfordrades till nya mätare och inventarier cirka 35,000 kr. På grund af alltjämt ökad anslutning till verken anser Styrelsen att denna summa bör höjas för 1914 till 40,000 kr.

Mätare och inventarier.

Förra året anslogs till serviser och oförutsedda utsträckningar 20,000 kr. Sytrelsen anhåller att för detta ändamål erhålla ett förslagsanslag på 25,000 kr.

Serviser och oförutsedda utsträckningar.

Under åberopande af det i föregående anförda får Styrelsen

dels förorda bifall till:

1:o) framställningen från gårdsägare å Blåsbo om fri gatubelysning därstädes, uppgående till en kostnad af 325 kr. pr år,

2:o) uppsättning af en elektrisk 100-ljuslampa inom området Lugnet med en anläggningskostnad af .... 150 kr.
och en årlig driftkostnad af .... 50 „

N:o 112
Budgetförslag 1914. Vatten- och Gasverksstyrelsen.

3:o) uppsättning af de i bifogade förteckning upptagna gatulyktor, inalles 34 st., som belöpa sig på en anläggningskostnad af .... 4,590: —
samt öka årliga kostnaden för belysningen med i rundt tal .... 2,200: —

4:o) flyttning af lyktorna vid Biskopsbron på sätt i föregående föreslagits, hvartill erfordras ett anslag af........... 300: —

och anser Styrelsen, att för ofvanstående i punkterna 1—4 upptagna kostnader böra utgå af uttaxerade medel;

dels hemställa:

1:o) att lönen för förrådsförvaltarebefattningen vid verken fastslås till en grundlön af 1,800 kr. med två ålderstillägg å hvartdera 300 kr. att utgå efter resp. 3 och 6 års tjänstgöring,

2:o) att grundlönen för befattningen såsom rörnätsförman höjes från 1,300 till 1,800 kr. samt ålderstilläggen från 150 till 300 kr., med bibehållande af de för ålderstilläggens åtnjutande fastställda tiderna 3 och 6 år,

3:o) att grundlönen för justeraren af elektriska mätare höjes från 1,200 till 1,500 kr. med bibehållande af nuvarande ålderstillägg af 150 kr. efter resp. 3 och 6 års tjänstgöring,

och skulle för samtliga dessa befattningar dyrtidstilläggen bortfalla,

4:o) att för praktisk förevisning m. m. af gasens och elektricitetens användning beviljas ett anslag af 600 kr. att utgå af vinstmedel med 300 kr. på hvartdera af gas- och elektricitetsverken,

5:o) att för iordningställande af upplagsplats å hamnområdet beviljas ett anslag af 4,500 kr. att utgå af verkens vinstmedel och fördelas med hälften på hvartdera af åren 1915 och 1916,

6:o) att för inköp af mätare och inventarier beviljas ett förslagsanslag af 40,000 kr. att utgå af lånemedel,

7:o) att för serviser och diverse oförutsedda utsträckningar af ledningar beviljas ett förslagsanslag af 25,000 kr., att äfvenledes utgå af lånemedel;

dels ock föreslå följande nyanläggningar m. m. att utgå af lånemedel:

1:o) aflopps-, vatten- och gasledningar i Kopparbergsvägen mellan Knuts- och Allégatorna, kostnad 29,000 kr.,

2:o) aflopps-, vatten- och gasledningar i Allégatan mellan Norra Ringvägen och Kopparbergsvägen, kostnad 12,000 kr.,

3:o) för det fall Sturegatan skall omläggas, gasledning i denna gata mellan Smedjegatan och Stora gatan, kostnad 3,000 kr.,

4:o) hufvudmätare m. m. vid vattenverket samt mätanordningar vid bassängerna, kostnad 5,000 kr.,

5:o) ny gasklocka att uppföras på platsen för nya verket, hufvudledning mellan klockan och gamla verket samt ammoniaksaltfabrik m. m., kostnad 122,000 kr.,

dels ock slutligen föreslå: N:o 112 *Budgetförslag 1914. Vatten- och Gasverksstyrelsen.*

aflopps-, vatten- och gasledningars utsträckning till nya folkskolan att utgå af medel på sätt Drätselkammaren behagade föreslå, kostnad 6,800 kr.;

och anhåller Styrelsen, att Drätselkammaren ville med förordande af bifall till Styrelsens framställningar och förslag öfverlämda utgifts- och inkomststaten jämte öfriga handlingar till Stadsfullmäktige.

Västerås den 31 oktober 1913.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

Martin Jonsson.

Gerh. Gustafson.

Bil. M 2.

Utgifts- och inkomststat

för

Vatten-, Gas- och Elektricitetsverken samt afloppsledningarna år 1914.

UTGIFTER FÖR VERKENS GEMENSAMMA FÖRVALTNING:

Löner:

Föreståndaren	5,000: —	
ett ålderstillägg	500: —	
personligt lönetillägg	1,000: —	6,500: —
Assistenten		3,000: —
Kamreraren	2,400: —	
ett ålderstillägg	300: —	
personligt lönetillägg	1,000: —	3,700: —
Kassörskan	1,500: —	
två ålderstillägg à 150: —	300: —	1,800: —
Kontorsbiträdet	1,200: —	
två ålderstillägg à 150: —	300: —	1,500: —
Tekniskt biträde		1,800: —
Förrådsförvaltaren	1,800: —	
ett ålderstillägg	300: —	2,100: —
2 mätareafläsare och 1 inkasserare		3,900: —
Siffergranskaren		400: —
Springbiträden		550: —
	Kronor	25,250: —

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Vatten- och Gasverksstyrelsen.*

Hvaraf påföres Vattenverket		5,250: —	
Gasverket		7,950: —	
Elektricitetsverket		7,950: —	
Afloppsledningarna		2,350: —	
Installationsarbetens konto		1,650: —	25,250: —

Diverse utgifter:

Läkarearvode, sjukhjälp, medicin och olycksfallsförsäkring	1,200: —
Böcker, skrif- och ritmaterial, postporto, annonser m. m.	3,000: —
Telefonafgifter	1,000: —
Renhållning, eldning, städning och belysning	2,800: —
Brandstodsafgifter, underhåll af förvaltnings- och förrådsbyggnader samt inventarier och diverse verktyg	2,500: —
Diverse, såsom resor, föreningsafgifter m. m.	500: —
Kronor	11,000: —

Hvaraf påföres Vattenverket	2,700: —	
Gasverket	3,100: —	
Elektricitetsverket	3,100: —	
Afloppsledningarna	1,400: —	
Installationsarbeten	700: —	11,000: —

VATTENVERKET.

Inkomster:

Afgifter för vatten samt hyror för mätare	75,300: —	
Hyra för lägenheter vid gamla vattenverket	550: —	75,850: —

Utgifter:

Driftkostnader			13,500: —	
Underhållskostnader			5,800: —	
Aflöningar och pensioner:				
Förvaltningen, enligt ofvan		5,250: —		
Maskinmästaren	1,400: —			
två ålderstillägg	600: —			
dyrtidstillägg för år 1914	150: —	2,150: —		
(Bostad med vedbrand in natura 300: —)				
En maskinist	1,000: —			
två ålderstillägg	300: —			
dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,450: —		
(Bostad med vedbrand in natura 300: —)				
En extra maskinist sommartid då nattdrift erfordras		700: —		
(Bostad med vedbrand in natura 275: —)				
Transport		9,550: —	19,300: —	75,850: —

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Vatten- och Gasverksstyrelsen.*

Transport		9,550: —	19,300: —	75,850: —
Rörnätsförman		1,800: —		
Vårdaren af vattenborgen	1,000: —			
två ålderstillägg	300: —			
dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,450: —		
Pension till förre assistenten F. G. Lönnqvist		2,500: —	15,300: —	
Diverse utgifter:				
Förvaltningen enligt ofvan		2,700: —		
Brandstodsafgifter och utskylder		750: —		
Afgift till staten för vattenverket i Hesslö	500: —			
Afgift till arrendatorn af Hesslöegendomen	500: —			
Arrende för mark till C. Arv. Andersson i Hamre	150: —			
Arrende för mark till C. Pettersson i Vallby	25: —	1,175: —		
Bränsle till maskinisterna vid Hesslöverket		225: —		
Analyser, skjutsar m. m.		200: —		
Afskrifning af div. fordringar		100: —		
Diverse, utjämning		169: 39	5,319: 39	
Ränta och amortering:				
Enl. särskild plan.				
Ränta		21,700: 17		
Amortering		15,930: 44	37,630: 61	
Kronor			77,550: —	
som minskas med afloppsledningarnas och gasverkets andel i aflöning till förmän:				
Afloppsledningarna 1,000: — och gasverket 700: —			1,700: —	
S:ma Kronor			75,850: —	75,850: —

AFLOPPSLEDNINGARNA.

Utgifter:

Driftkostnader:		
Förvaltningen, enligt ofvan	2,350: —	
Andel i aflöning till förmän vid vattenverket	1,000: —	
Spolning af ledning samt rensning af brunnar	2,800: —	6,150: —
Underhållskostnader:		
Underhåll af ledningsnätet med tillhörande brunnar		2,860: 78
Transport		9,010: 78

N:o 112.
Budgetförslag 1914. Vatten- och Gasverksstyrelsen.

	Transport	9,010: 78
Diverse utgifter:		
Förvaltningen enligt ofvan		1,400: —
Ränta och amortering: Se bil.		
Ränta	11,811: 52	
Amortering	4,577: 70	16,389: 22
	Kronor	26,800: —
som minskas med afgiften för en afloppsbrunn vid egendomen N:o 62 Jakobsberg, S:t Ilians socken		100: —
	S:ma utgifter Kronor	26,700: —

GASVERKET.

Inkomster:

Allmänna belysningen	27,000: —	
Enskild gasförbrukning samt hyror för mätare	97,000: —	
Stenkolstjära och koks	43,000: —	
Installationsarbeten	1,000: —	168,000: —

Utgifter:

Driftmaterial:				
Gaskol		70,000: —		
Öfriga kostnader		10,600: —	80,600: —	
Underhåll:				
af fastigheter, ugnar, ledningar, gatulyktor och gasmätare		8,250: —		
3:dje årets amortering af beslutad reparation		2,900: —	11,150: —	
Aflöningar och pensioner:				
Förvaltningen enligt ofvan		7,950: —		
Gasmästaren	1,500: —			
två ålderstillägg	600: —			
dyrtidstillägg för år 1914	150: —	2,250: —		
(Bostad med värme och belysning in natura 500: —)				
Eldare		9,000: —		
Andel i aflöningen till rörnätsförmannen vid vattenverket		700: —		
Andel i pension till Fröken Anna Gedda		500: —	20,400: —	
		Transport	112,150: —	168,000: —

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Vatten- och Gasverksstyrelsen.*

Transport		112,150: —	168,000: —
Diverse utgifter:			
Förvaltningen enligt ofvan	3,100: —		
Brandstodsafgifter och utskylder	3,300: —		
Bränsle och lyse åt gasmästaren	180: —		
1/3 af anskaffningsfonden för fjärrtändare	1,855: —		
Utställning och demonstration af gasapparater	300: —		
Afskrifning af diverse fordringar	350: —		
Diverse, utjämning	239: 75	9,324: 75	
Ränta och amortering:			
Enl. särskild plan.			
Ränta	13,477: 44		
Amortering	14,447: 81	27,925: 25	
Kronor		149,400: —	
Inkomster utöfver utgifter		18,600: —	
S:ma Kronor		168,000: —	168,000: —

ELEKTRICITETSVERKET.

Inkomster:

Allmänna belysningen	2,100: —	
Enskild belysnings- och kraftström samt hyror för mätare	166,900: —	
Installationsarbeten	1,000: —	170,000: —

Utgifter:

Driftmaterial:				
Brännolja		26,000: —		
Öfriga kostnader för driften		5,350: —	31,350: —	
Underhållskostnader:				
för fastigheter, maskiner, batteri, ledningsnät och mätare			12,500: —	
Aflöningar:				
Förvaltningen enligt ofvan		7,950: —		
Maskinmästaren	1,600: —			
två ålderstillägg	600: —			
dyrtidstillägg för år 1914	150: —	2,350: —		
(Bostad med värme och belysning in natura 500: —)				
Transport	10,300: —		43,850: —	170,000: —

N:o 112.

Budgetförslag 1914. Vatten- och Gasverksstyrelsen.

Transport		10,300: —	43,850: —	170,000: —
En maskinist	1,200: —			
två ålderstillägg	300: —			
dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,650: —		
En maskinist	1,350: —			
ålderstillägg	150: —			
dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,650: —		
Extra maskinhjälp vintertid		1,000: —		
Förste montören	1,500: —			
två ålderstillägg	600: —			
dyrtidstillägg för år 1914	150: —	2,250: —		
Mätarejusterare	1,500: —			
två ålderstillägg	300: —	1,800: —		
Extra montör		1,200: —		
Andel i pension till Fröken Anna Gedda		500: —	20,350: —	
Turbinhusdriften:				
Arrende för vattenfallet i Svartån		3,000: —		
Aflöningar för tillsyn af maskiner och reglering af luckor	2,700: —			
dyrtidstillägg år 1914 för 2 man	300: —	3,000: —		
Öfriga kostnader för drift och underhåll		600: —	6,600: —	
Diverse utgifter:				
Förvaltningen enligt ofvan		3,100: —		
Brandstodsafgifter och utskylder		3,500: —		
Bränsle och lyse åt maskinmästaren		180: —		
Utställning och demonstration af elektriska lampor och apparater m. m.		300: —		
Afskrifning af diverse fordringar		350: —		
Diverse, utjämning		221: 86	7,651: 86	
Ränta och amortering:				
Enl. särskild plan.				
Ränta Elektricitetsverket	32,194: 95			
„ Turbinhuset	2,569: 45	34,764: 40		
Amortering Elektricitetsverket	32,669: 84			
„ Turbinhuset	1,763: 90	34,433: 74	69,198: 14	
		S:ma Kronor	147,650: —	
Inkomster utöfver utgifter			22,350: —	
		S:ma Kronor	170,000: —	170,000: —

Västerås den 31 oktober 1913.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

Martin Jonsson.

Gerh. Gustafson.

N:o 112.
Budgetförslag 1914. Vatten- och Gasverksstyrelsen.

Amorteringsplan
för
vatten-, gas- och elektricitetsverken samt afloppsledningarna år 1914.

VATTENVERKET.

	Anläggningskostnad t. o. m. år 1912	Beräknad kostnad för år 1913	Summa anläggningskostnad vid 1913 års slut	Amorterings %	Amortering år 1914
Tomter	5,647: —		5,647: —		
Maskin- och boningshus	37,471: 28		37,471: 28	2	749: 43
Pumpverk	32,966: 10		32,966: 10	5	1,648: 30
Filter och reservoirer	42,992: 60		42,992: 60	2	859: 85
Kol- och materialbodar samt stängsel	908: 20		908: 20	5	45: 41
Rörnät och brunnar	282,430: 10	43,000: —	325,430: 10	3	9,762: 90
Vattenmätare	16,281: 95	3,500: —	19,781: 95	10	1,978: 20
Instrumentering	2,593: 30		2,593: 30	6	155: 60
Kronor	421,290: 53	46,500: —	467,790: 53		15,199: 69
1/3 af amorteringen för kontors- och förrådsbyggnader samt inventarier					730: 75
				Summa	15,930: 44
Afgår för ränteberäkningen 1912 och 1913 års amortering					
1912 års amortering		11,651: 88			
1913 „ „		12,419: 72	24,071: 60		
		Kronor	443,718: 93		
Ränta härå à 4½ %	19,967: 35				
1/3 af räntan för kontors- och förrådsbyggnader samt inventarier	704: 82				
Ränta å rörelsekapital	1,028: —			S:ma Ränta	21,700: 17
				S:ma Ränta och amortering	37,630: 61

N:o 112
Budgetförslag 1914. Vatten- och Gasverksstyrelsen

GASVERKET.

	Anläggningskostnad t. o. m. år 1912	Beräknad kostnad för år 1913	Summa anläggningskostnad vid 1913 års slut	Amorterings-%	Amortering år 1914
Tomter	6,500: —		6,500: —		
Gasverkets byggnader utom retorthus	6,018: 85		6,018: 85	3	180: 57
Retorthus- kol- och renings-kistor, tjärcistern, kylare och scrubbers	23,249: 18		23,249: 18	5	1,162: 46
Retortugnar	8,299: —	13,000: —	21,299: 30	10	2,129: 98
Gasklocka med tillbehör	19,968: —		19,968: —	4	798: 72
Rörnät	101.161: 03	24,250: —	125,411: 03	3	3,762: 33
Gasmätare	40,329: 98	16,500: —	56,829: 98	10	5,683: —
Kronor	205,526: 84	53,750: —	259,276: 84		13,717: 06
1/3 af amorteringen för förråds- o. kontorsbyggnader samt inventarier					730: 75
				Summa	14,447: 81
Afgår för ränteberäkningen 1912 och 1913 års amortering.					
1912 års amortering		7,114: 84			
1913 „ „		8,326: 21	15,441: 05		
		Kronor	243,835: 79		
Ränta härå à $4^1/_2$ %	10,972: 61				
1/3 af räntan för förråds- och kontorsbyggnader samt inventarier	704: 83				
Ränta å rörelsekapitalet	1,800: —			S:ma Ränta	13,477: 44
			S:ma Ränta och amortering		27,925: 25

ELEKTRICITETSVERKET.

	Anläggningskostnad t. o. m. år 1912	Beräknad kostnad för år 1913	Summa anläggningskostnad vid 1913 års slut	Amorterings %	Amortering år 1914
Tomter	6,500: —		6,500: —		
Byggnader	134,698: 08		134,698: 08	2	2,693: 96
Vämeledning	3,081: 07		3,081: 07	3	92: 44
Dieselmotorer o. el. maskiner	176,059: 30		176,059: 30	4	7,042: 37
Ackumulatorbatteri	37,303: 72		37,303: 72	8	2,984: 30
Transport	357,642: 17		357,642: 17		12,813: 07

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Vatten- och Gasverksstyrelsen.*

Transport	357,642: 17		357,642: 17		12,813: 07
Instrumentering	31,720: 91		31,720: 91	6	1,903: 25
Jordkabelnät	157,353: 58	5,000: —	162,353: 58	4	6,494: 14
Luftledningsnät	83,390: 93	8,600: —	91,990: 93	5	4,599: 55
Elektriska mätare	46,781: 42	10,000: —	56,781: 42	10	5,678: 14
Utbetalning för öfvertagande af kraftabonnenter	18,037: 50		18,037: 50	2½	450: 94
Kronor	694,926: 51	23,600: —	718,526: 51		31,939: 09
⅓ af amorteringen för kontors- och förrådsbyggnader och inventarier					730: 75
				S:ma	32,669: 84
Afgår för ränteberäkningen 1912 och 1913 års amortering:					
1912 års amortering		25,129: 84			
1913 „ „		27,838: 40	52,968: 24		
		Kronor	665,558: 27		
Ränta härå à 4 ½ %	29,950: 12				
⅓ af räntan för förråds- och kontorsbyggnader samt inventarier	704: 83				
Ränta å rörelsekapitalet	1,540: —		S:ma Ränta		32,194: 95
		S:ma Ränta och amortering			64,864: 79

TURBINHUSET.

		Anläggningskostnad t. o. m. 1913 års slut	Amorterings %	Amortering år 1914
Byggnad och dammbyggnad		35,994: 94	2	719: 90
Turbiner		6,600: —	5	330: —
Elektriska maskiner		15,000: —	4	600: —
Instrumentering		1,900: —	6	114: —
S:ma Kronor		59,494: 94		1,763: 90
Afgår för ränteberäkningen 1912 och 1913 års amortering:				
1912 års amortering	632: 12			
1913 „ „	1,763: 90	2,396: 02		
	Kronor	57,098: 92		
Ränta härå à 4 ½ %				2,569: 45
	S:ma Ränta och amortering			4,333: 35

N:o 112.
Budgetförslag 1914. Vatten- och Gasverksstyrelsen.

KONTORS- OCH FÖRRÅDSBYGGNADER SAMT INVENTARIER.

	Kostnad t. o. m. 1912 års slut	Beräknad kostnad för år 1913	Summa kostnad vid 1913 års slut	Amorterings %	Amortering år 1914
Tomter	11,500: —		11,500: —		
Byggnader	20,393: 91		20,393: 91	2	407: 87
Inventarier div.	14,343: 83	3,500: —	17,843: 83	10	1,784: 38
Kronor	46,237: 74	3,500: —	49,737: 74		2,192: 25
Afgår för ränteberäkningen 1912 och 1913 års amortering:					
1912 års amortering		1,229: —			
1913 „ „		1,520: 21	2,749: 21		
		Kronor	46,988: 53		
Ränta härå à 4 ½ %					2,114: 48
		S:ma Ränta och amortering			4,306: 73

Som fördelas:

	Amortering	Ränta
Vattenverket	730: 75	704: 82
Gasverket	730: 75	704: 83
Elektricitetsverket	730: 75	704: 83
Kronor	2,192: 25	2,114: 48

AFLOPPSLEDNINGARNA.

Andelar i obligationslånen		Ränta	Summa ränta	Amortering	Summa ränta och amortering
1896 års lån:					
Kap.-skuld 1/1 1914	36,882: 79				
1:sta ½-årets ränta à 3,6 %		663: 89			
2:dra „ „ „ „ „		629: 39	1,293: 28		
Amortering				1,916: 79	3,210: 07
1902 års lån:					
Kap.-skuld 1/1 1914	28,503: 94				
1 års ränta à 4 %		1,140: 16	1,140: 16		
Amortering				531: 94	1,672: 10
1907 års lån:					
Kap.-skuld 1/1 1914	39,781: 21				
1 års ränta à 4½ %		1,790: 15	1,790: 15		
Amortering				509: 21	2,299: 36
Transport	105,167: 94	4,223: 59	4,223: 59	2,957: 94	7,181: 53

Transport	105,167: 94	4,223: 59	4,223: 59	2,957: 94	7,181: 53
1910 års lån:					
Kap.-skuld den 1/1 1914 enligt följande:					
den 1/1 1912 kvarstående...	64,967: 68				
Under 1912 uttaget (enligt 1912 års H. B. fol. 993	45,344: 88				
Kr.	110,312: 56				
afgår 1913 års amortering	661: 80				
Kr.	109,650: 76				
Tillkommer beräknad kostnad för 1913..............	42,650: —				
Kr.	152,300: 76				
1:a halfårets ränta à 4½ %		3,426: 77			
2:dra „ „ „ „ „		3,390: 32	6,817: 09		
Amortering				1,619: 76	8,436: 85
Summa Kronor	257,468: 70	11,040: 68	11,040: 68	4,577: 70	15,618: 38
Ränta å rörelsekapitalet		770: 84	770: 84		
S:ma ränta och amortering			11,811: 52	4,577: 70	16,389: 22

Beräknande af räntan å verkens rörelsekapital.

Verkens skuld till Drätselkammaren utgjorde den 1/1 1913			1,684,183: 48
Härifrån afgår 1913 års amortering			55,318: 06
Kronor			1,628,865: 42
Beräknadt uttag under år 1913			170,000: —
Summa skuld vid 1914 års början Kronor			1,798,865: 42
Ränta härå à 4½ proc.			80,948: 94
hvaraf påförts verken enligt ofvan:			
Vattenverket, ing. balans den 1/1 1914	443,718: 93	19,967: 35	
Gasverket „ „ „ „ „	243,835: 79	10,972: 61	
Elektr. verket „ „ „ „ „	665,558: 27	29,950: 12	
Turbinhuset „ „ „ „ „	57,098: 92	2,569: 45	
Kontors- o. Förrådsbyggnader „ „ „ „ „	31,164: 51	1,402: 40	
Inventarier „ „ „ „ „	15,824: 02	712: 08	
Kr.	1,457,200: 44		
Aloppsledningarna .... „	257,468: 70	11,586: 09	77,160: 10
Summa Kr.	1,714,669: 14		
I rörelsekapitalet nedlagda Kr.	84,196: 28 à 4½ % =		3,788: 84
Under 1914 beräknadt uttag:			
C:a 60,000 kr. à 4½ % ränta under ett halft år .... = Kr.			1,350: —
Summa ränta å rörelsekapitalet			5,138: 84

Som fördelas med:

20 proc. på Vattenverket	=	Kr.	1,028: —
35 „ „ Gasverket	=	„	1,800: —
30 „ „ Elektr. verket	=	„	1,540: —
15 „ „ Afloppsledningarna	=	„	770: 84

N:o 112.

Budgetförslag 1914. Vatten- och Gasverksstyrelsen.

SAMMANDRAG:

	Räntor	Amortering	Summa räntor och amortering
Vattenverket	21,700: 17	15,930: 44	37,630: 61
Afloppsledningarna	11,811: 52	4,577: 70	16,389: 22
Gasverket	13,477: 44	14,447: 81	27,925: 25
Elektr. verket	32,194: 95	32,669: 84	64,864: 79
Turbinhuset	2,569: 45	1,763: 90	4,333: 35
S:ma Kronos	81,753: 53	69,389: 69	151,143: 22

Västerås den 31 oktober 1913.

Gerh. Gustafson.

Bil. M 3.

Förteckning

öfver föreslagna gaslyktor.

6 st. inom området Almelund, hvaraf 2 st. i Stora gatans fortsättning och 4 st. i den mellan Köpingsvägen och Jakobsbergsgatan gående tvärgatan; afstånd mellan lyktorna c:a 80 m.;

5 „ inom området Akademivreten, hvaraf 3 st. i Arosvägen, 1 st. i korsningen mellan Skerikes- och Skultunavägarna och 1 st. i Skultunavägens fortsättning norr ut; afstånd mellan lyktorna 120—150 m.;

4 „ vid Metallverkens arbetarbostäder inom området Sandgärdet, hvaraf 2 lyktor i hvardera af de parallelt med järnvägen gående gatorna; afstånd mellan lyktorna c:a 100 m.;

1 „ i Gåsmyregetan mellan Rudbecks- och Kyrkobacksgatorna: nuvarande afstånd mellan lyktorna c:a 160 m.;

1 „ vid nordöstra hörnet af Engelbrektsplanen;

1 „ i korsningen mellan Stora gatan och Floragatan, i närheten af telefonkiosken;

1 „ i Herrgärdsgatan mellan Ny- och Rudbecksgatorna;

1 „ i Utanbygatan mellan Nygatan och Kopparbergsvägen; nuvarande afstånd c:a 90 m.;

1 „ Kopparbergsvägen mellan Epedemiska sjukhuset och Utanbygatan; nuvarande afstånd c:a 130 m.;

1 „ i Kopparbergsvägen mellan Allégatan och Ringvägen; nuvarande afstånd c:a 85 m.;

1 „ i korsningen mellan Johanneslunds- och Lovisebergsvägen;

1 „ i Lovisebergsvägen mellan Johanneslunds- och Ringvägarna; afstånd från Johaneslundsvägen c:a 70 m.;

1 „ i korsningen mellan Allé- och Utanbygatorna; nuvarande afstånd c:a 120 m.;

1 st. i Vasaparken i närheten af vattenkiosken;
1 „ i Malmabergsgatan framför Götgatan nuvarande afstånd c:a 170 m.;
1 „ i „ 75 m. söder om Odengatan; nuvarande afstånd c:a 140 m.;
1 „ i „ framför Arosgatan;
1 „ i „ „ Tegnérgatan;

N:o 112 Budgetförslag 1914. Vatten- och Gasverksstyrelsen. Fattigvården.

Då afståndet mellan lyktorna (4 till antalet) i Pilgatan mellan järnvägen och Myggbo såg uppgår till c:a 150 m. böra ytterligare 4 lyktor uppsättas. Nuvarande lyktor hafva hvardera 2 brännare. Insättes en brännare i hvarje lykta, medför utökning med ytterligare 4 lyktor ej någon större driftkostnad.

Västerås i Oktober 1913.

Gerh. Gustafson.

Bil. M 4.

KOSTNADSFÖRSLAG N:o 189.

Å ny gasklocka å Kungsängen, hufvudledning mellan denna och Gasverket samt Ammoniaksaltfabrik vid gamla verket.

1 st. gasklocka för 3,000 kbm., anordnad för senare teleskopering till 6,000 kbm., med plåtbassäng, allt komplett	71,000: —
Ångpanneanläggning: stående ångpanna för 10 kvm. eldyta med tillhörande ledningar för afgifvande af ånga till gasklockan	3,000: —
För pannan erforderlig byggnad	750: —
Hufvudledning från gasklockan till verket	38,000: —
Ammoniaksaltfabrik, komplett	8,000: —
Oförutsedt, kontrollantarvode, m. m., utjämning	1,250: —
Summa Kronor	122,000: —

Västerås den 31 Oktober 1913.

Gerh. Gustafson.

Bil. N 1.

Till Magistraten i Västerås.

Fattigvårdastyrelsen får härmed öfverlämna förslag till utgifts- och inkomststat för fattigvården under år 1914. Ökningarna i de årligenåterkommande posterna samt årets brist äro en naturlig följd af stadens snabba tillväxt och de ständigt stigande priserna på alla förnödenheter.

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Fattigvården.*

För inspektörens öfver utackorde barn resor å länets landsbygd har Fattigvårdsstyrelsen ansett en gigg vara nödig, då den förut begagnade vagnen är utsliten och oduglig

Anslaget till en barnasyl torde tillräckligt motiveras af kommitterades utredning i frågan, som återfinnas i bifogade utdrag af Fattigvårdsstyrelsens protokoll.

Västerås den 30 September 1913.

På Fattigvårdsstyrelsens vägnar:

A. Johansson.

Helge Cronholm.

Bil. N 2.

Förslag

till utgifts- och inkomststat för Västerås fattigvård år 1914.

Inkomster:

För Allmänna fattigvården:

Afgäld för två planteringsland	50: —	
Tillfälliga inkomster och återbetalningar	500: —	
Andelar i böter	50: —	600: —

För fattiggården Carlslund:

För verkställda arbeten	700: —	
För tillfälliga inkomster	1,500: —	2,200: —
Att genom uttaxering fyllas		116,714: 45
Summa Kronor		119,514: 45

Utgifter:

För Allmänna fattigvården:

Beräknad brist för år 1913		4,000: —
Ränta och amortering å 1892 års lån		969: —
„ „ „ å 1902 „ „		1,275: 10
Ordinarie understöd med penningar		32,500: —
Ordinarie understöd in natura:		
Hvetemjöl	1,000: —	
230 famnar ved à 16: 50	3,795: —	4,795: —
Tillfälliga understöd med penningar		15,000: —
Transport		58,539: 10

N:o 112.

Budgetförslag 1914. Fattigvården.

Transport		58,539: 10	
Underhåll och tillsyn af utpensionerade barn		11,500: —	
Utpensionerade fattighjon		400: —	
Diakonissan, årsanslag		1,000: —	
Hospitalskostnader		4,500: —	
Lasarettskostnader		1,500: —	
Återbetalning till främmande kommuner		3,000: —	
Medikamenter		600: —	
Bidrag till kostnader för af barnavårdsnämnden utackorderade barn		2,300: —	
Diverse utgifter		1,000: —	
Barnasylen enligt särskildt kostnadsförslag		4,000: —	
Arvoden, kamreraren	1,000: —		
„ sekteteraren	500: —		
„ vaktmästaren	100: —	1,600: —	89,937: 10

För fattiggården Carlslund:

Rågmjöl	8,000	kg.	à	17	öre	1,360: —
Hvetemjöl	1,800	„	„	26	„	468: —
Korngryn	1,000	„	„	22	„	220: —
Hafregryn (press.)	1,200	„	„	30	„	360: —
Hafregryn (kross.)	400	„	„	30	„	120: —
Ärter	800	„	„	20	„	160: —
Potatis	75	hl.	„	3: 00	„	225: —
Kött, oxbringa	1,200	kg.	„	1: 00	„	1,200: —
„ gödkalfstek	350	„	„	1: 30	„	455: —
„ köttfärs	200	„	„	1: 30	„	260: —
Korf	450	„	„	50	„	225: —
Skummad mjölk	32,000	liter	„	4	„	1,280: —
Oskummad mjölk	12,000	„	„	13	„	1,560: —
Grädde	270	„	„	70	„	189: —
Smör	150	kg.	„	2: 15	„	322: 50
Margarin	650	„	„	1: 15	„	747: 50
Ägg	75	tjog	„	1: 40	„	105: —
Sill	15	tunnor	„	26: —	„	390: —
Kabiljo	500	kg.	„	50	„	250: —
Salt	9	hl.	„	2: 25	„	20: 25
Sirup	270	kg.	„	34	„	94: 50
Kaffe	300	„	„	1: 50	„	450: —
Bitsocker	720	„	„	63	„	453: 60
Strösocker	100	„	„	63	„	63: —
Limpor	10,000	st.	„	10	„	1,000: —
Intubikaffe	300	paket	„	20	„	60: —
Snus	14	fjärd.	„	16: —	„	224: —
Såpa	1,000	kg.	„	40	„	400: —
Fotogén	400	liter	„	15	„	60: —

Transport	12,722: 35	89,937: 10

N:o 112.

Budgetförslag 1914. Fattigvården.

	Transport	12,722: 35	89,937: 10
Elektrisk belysning		500: —	
Barrved 180 famnar à 16: 50 öre		2,970: —	
Koks krossad 200 hl. „ 1: 30 „		260: —	
Grisar 12 st. „ 20: — „		240: —	
Torfmull 50 balar „ 1: 80 „		90: —	
Beklädnadskostnader		1,000: —	
Sjukvårdsartiklar och medecin		400: —	
Begrafningskostnader		350: —	
Reparationer enligt kostnadsförslag		2,965: —	
Diverse utgifter såsom underhåll af sängkläder, linne och materialier		1,800: —	
Extra mat till tjänstepersonalen		600: —	
Extra hjälp till vid tvätt och skurning		300: —	
1 orgel till sjukhuset		100: —	
1 giggkärra		250: —	
Aflöningar: Sysslomannen, lön	1,500: —		
2 ålderstillägg	300: —		
dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,950: —	
(Bostad med värme och belysning in natura 200: —)			
Portvakten, lön	900: —		
2 ålderstillägg	200: —		
dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1.250: —	
(Bostad med värme och belysning in natura 200: —)			
Föreståndarinnan		450: —	
Kokerskan		300: —	
Sjuksköterskan		450: —	
2 pigor á 240 kronor		480: —	
Predikanten		150: —	29,577: 35
		Summa Kronor	119,514: 45

Västerås den 30 September 1913.

På Fattigvårdsstyrelsens vägnar:

A. Johansson.

Axel Eklundh.

Bil. N 3.

N:o 112
Budgetförslag 1914. Fattigvården.

Utdrag af protokoll, hållet vid Fattigvårdsstyrelsens i Västerås sammanträde den 27 maj 1913.

§ 90.

Vice ordföranden ingaf följande skrifvelse:

»Till Fattigvårdsstyrelsen i Västerås.

Sedan vid senaste sammanträde med stadens fattigvårdsstyrelse förslag väckts om inrättandet för stadens räkning af en anstalt, afsedt att, intill dess genom utackordering eller annorledes hem kunde dem beredas, till vård och uppfostran emottaga sådana samhället tillhöriga minderåriga barn, om hvilka detta nödgades taga hand, har Fattigvårdsstyrelsen uppdragit åt undertecknade att inkomma med utredning och förslag i frågan; och få vi, som med anledning häraf haft denna fråga under öfverläggning, afgifva följande yttrande.

Hvad till en början beträffar behofvet af en anstalt af ifrågakomna slag, så äro vi af den meningen, att detta redan gjort sig gällande till den grad, att åtgärder ju förr dess hellre böra vidtagas för detsammas tillgodoseende. Vid sådant förhållande och med hänsyn till samhällets eget intresse att tillse och vid förefallande behof själf draga försorg om det uppväxande släktets fostran till goda och nyttiga samhällsmedlemmar tveka vi ej att föreslå Fattigvårdsstyrelsen att så fort sig göra låter vidtaga åtgärder i nu omförmälda syfte.

I fråga om sättet för sakens ordnande har det naturligen för oss legat nära till hands att taga under öfvervägande möjligheten att åtminstone för närmaste framtiden tillgodose behofvet genom en utvidgning, efter öfverenskommelse med vederbörande, af någon redan i staden befintlig anstalt af hithörande slag Vi hafva emellertid kommit till det resultat att saken knappast på detta sätt skulle låta sig tillfredsställande ordnas, utan att ändamålet bäst skulle vinnas genom upprättande för stadens räkning af en själfständig anstalt. Vi hafva tänkt oss att en sådan lämpligen bör beräknas för mottagning af 10 barn. I förhoppning att staden befinnes villig att för ändamålet upplåta lämplig lägenhet i någon af sina fastigheter, hafva vi såsom en passande sådan velat föreslå lägenheten Adolfsberg vid Bondegatan, där två à tre rum med kök i öfre våningen borde upplåtas. Anstalten torde kunna skötas af en föreståndarinna med tillfällig hjälp vid förefallande behof.

Kostnaderna för en anstalt af nu ifrågasatt omfattning hafva vi beräknat sålunda:

för en första uppsättning med sängar, sängkläder och nödiga husgeråd i öfrigt	1,000: —
driftkostnader för år:	
lön åt föreståndarinnan	300: —
hushåll för 10 personer	2,000: —
hyra	200: —
diverse	500: —

I fråga om kostnaderna bör emellertid tagas i betraktande, att det anslag, som från staden genom Fattigvårdsstyrelsen utgår till barnkrubban med skyldig-

N:o 112 *Budgetförslag 1914. Fattigvården.*

het för denna att emot viss öfverenskommen afgift för dag till underhåll och vård emottaga samhället tillhörande barn, som häraf blifvit i behof, torde kunna indragas liksom äfven att nyss nämnda afgifter för intagna barn komma att besparas.

Västerås den 14 maj 1913.

Wilhelm Lange.

Märta Björkman. ***John Valter.***

Vid skrifvelsen fanns fogadt följande bref:

«Ersta Sthlm den 22. 5. 1913.

Herr J. Valter.

Efter förfrågan här på Ersta får jag meddela att de ej hafva någon lämplig kraft att föreslå för sådant arbete som är ifrågasatt.

De hänvisa till Svenska fattigvårdsförbundet som numera genom sina kurser utbilda unga kvinnor till olika arbetsfält inom fattigvården.

För systrar från anstalten här, anställda å barnkrubbor och barnhem har anstalten i regel 300 kr. lön.

Den sjuksköterska jag nämnde om till herr Valter har svarat på mitt bref, att hon nu ej kunde tänka på någon ny plats, hade anställning på ett sanatorium.

Så får jag nu ej glädjen att kunna föreslå någon men ville ändå meddela hur det var.

Med utmärkt högaktning och tacksamhet

Gerda Nilsson.»

Efter föredragning af dessa skrifvelser beslöt Fattigvårdsstyrelsen gå i författning om en barnassyl inrättande i staden i hufvudsaklig öfverensstämmelse med förslaget från och med den 1 Januari 1914 och skulle sålunda anslag för kostnaderna begäras först i kommande årets stat.

Som ofvan.

In fidem:

Helge Cronholm.

Bil. N 4.

Reparationer vid Karlslund 1913.

1:o) Större byggnaden:

2:ne nya skorstensbeslag	40: —
strykning med asfalttjära å takplåt och rännor	75: —
reparation af sysslomannens lägenhet	150: —
Transport	265: —

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Fattigvården. Folkskolan.*

	Transport	265: —
	lagning af väggar och oljemålning i trenne logement	325: —
	hyfling af golfvet i kyrksalen	50: —
2:o)	Sjukhuset:	
	strykning af yttertaket	200: —
	reparation af nordöstra rummet i öfre våningen	200: —
	reparation och målning i sjuksalarna å nedre botten	400: —
	hyfling af golf i sjuksalen	100: —
	målning och fernissning af samma golf 364 kvm. à 1:50 c:a	550: —
3:o)	Röda stugan:	
	diverse lappning och målning	100: —
4:o)	Lilla byggningen:	
	reparation och målning af verandan	100: —
	ny dörr med karm och foder	75: —
	reparation af vaktmästarens kök	75: —
5:o)	Uthusen:	
	ny trappa till afträdena	75: —
	ny panel i svinhuset	200: —
6:o)	För diverse reparationer torde böra beräknas en summa af	250: —
	Kronor	2,965: —

Västerås den 29 september 1913.

Gösta Smitt.

Bil. O 1.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Folkskolestyrelsen får härmed öfverlämna uppgjordt förslag till utgifts- och inkomststat för Västerås folkskolor för år 1914 jämte det vid ärendets behandling i Folkskolestyrelsen förda protokollet.

Västerås den 14 Oktober 1913.

Å Folkskolestyrelsens vägnar:

Fredr. Fåhraeus.
Ordförande.

P. Emil Nohrman.

N:o 112.
Budgetförslag 1914. Folkskolan.

Bil. O. 2.

Förslag

till

Utgifts- och Inkomststat för Västerås folkskolor för år 1914.

Utgifter:

Aflöning till

1 folkskoleinspektör (Nohrman)			4,500: —

Aflöning till folkskolelärare:

1 ord. lärare (Valter)	lön	1,700: —	
	Tre ålderstillägg	900: —	2,600: —
1 „ „ (Alm)	lön	1,700: —	
	Däraf bostad in natura 300		
	Tre ålderstillägg	900: —	2,600: —
1 „ „ (Bohlin)	lön	1,700: —	
	Tre ålderstillägg	900: —	2,600: —
1 „ „ (Fröier)	lön	1,700: —	
	Däraf bostad in natura 300		
	Tre ålderstillägg	900: —	2,600: —
1 „ „ (Dahlberg)	lön	1,700: —	
	Två ålderstillägg	600: —	2,300: —
1 „ „ (Næslund)	lön	1,700: —	
	Två ålderstillägg	600: —	2,300: —
1 „ „ (Andrén)	lön	1,700: —	
	Ett ålderstillägg	300: —	2,000: —
1 „ „ (Rudqvist)	lön	1,700: —	
	Ett ålderstillägg	300: —	2,000: —
1 „ „ (Krantz)	lön	1,700: —	
	Däraf bostad in natura 300		
	Ett ålderstillägg	300: —	2,000: —
1 „ „ (Granér)	lön	1,700: —	
	Ett ålderstillägg	300: —	2,000: —
2 „ „ (Leontein)	lön	1,700: —	
	Ett ålderstillägg	300: —	2,000: —
1 „ „ (Lindberg)	lön		1,700: —
1 „ „ (Norman)	lön		1,700: —
1 „ „ (Olsson)	lön		1,700: —
1 „ „ (Sjöholm)	lön		1,700: —
		Transport	36,300: —

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Folkskolan.*

Transport		36,300: —	
1 ord. lärare (Pettersson) lön		1,700: —	
1 „ „ (Johansson) lön		1,700: —	
1 „ „ (ej tillsatt) lön		1,700: —	
1 e. o. „ (Karlfors) lön		1,400: —	
1 „ „ „ (Wallström) lön		1,400: —	
1 „ „ „ (ej tillsatt) lön pr ½ år		700: —	44,900: —

Aflöning till folkskolelärarinnor:

1 ord. lärarinna (Stenström) lön	1,500: —		
Däraf bostad in natura 200			
Tre ålderstillägg	600: —	2,100: —	
1 „ „ (Svanholm) lön	1,500: —		
Tre ålderstillägg	600: —	2,100: —	
1 „ „ (Hammarskiöld) lön	1,500: —		
Tre ålderstillägg	600: —	2,100: —	
1 „ „ (Fröman) lön	1,500: —		
Däraf bostad in natura 200			
Tre ålderstillägg	600: —	2,100: —	
1 „ „ (Bohman) lön	1,500: —		
Däraf bostad in natura 200			
Tre ålderstillägg	600: —	2,100: —	
1 „ „ (Fernqvist) lön	1,500: —		
Två ålderstillägg	400: —	1,900: —	
1 „ „ (Svanbom) lön	1,500: —		
Två ålderstillägg	400: —	1,900: —	
1 „ „ (Holmer) lön	1,500: —		
Två ålderstillägg	400: —	1,900: —	
1 „ „ (Kolmodin) lön	1,500: —		
Ett och ett halft ålderstillägg	300: —	1,800: —	
1 „ „ (Köhlberg) lön	1,500: —		
Två ålderstillägg	400: —	1,900: —	
1 „ „ (Månsson) lön	1,500: —		
Ett ålderstillägg	200: —	1,700: —	
1 „ „ (Hellman) lön	1,500: —		
Ett ålderstillägg	200: —	1,700: —	
1 „ „ (Maunsbach) lön		1,500: —	
1 „ „ (Häggroth-Pihl) lön		1,500: —	
1 „ „ (Bostrand) lön		1,500: —	
1 „ „ (Svensson) lön		1,500: —	
1 „ „ (Arvedsson) lön		1,500: —	
Transport		30,800: —	44,900: —

N:o 112.

Budgetförslag 1914. Folkskolan.

Transport			30,800: —	44,900: —
1 ord. lärarinna (Norelius) lön			1,500: —	
1 e. o. „ (Pettersson) lön			1,300: —	
1 „ „ „ (Bohlin) lön			1,300: —	
1 „ „ „ (Karlsson) lön			1,300: —	
1 „ „ „ (ej tillsatt) lön pr ½ år			650: —	36,850: —
Aflöning till småskolelärarinnor:				
10 ord. lärarinnor (H. Törngren, O. Berg, A. Lennmalm, E. Eriksson, J. Johansson, O. Norling, A. S. Eriksson, E. Karlsson, A. Pettersson, och E. Sewelin) lön	900: —			
Däraf för O. Berg bostad in natura 200. Tre ålderstillägg	300: —	1,200: —	12,000: —	
4 ord. lärarinnor (M. Ahlström, T. Österberg, E. Svensson och G. Wahlberg) lön	900: —			
Två ålderstillägg	200: —	1,100: —	4,400: —	
8 ord. lärarinnor (M. Vahlberg, E Fogelberg, K. Isacsson, S. Söderholm, T. Morberg, S. Boije, G. Almberg och M. Lagrelius) lön	900: —			
Ett ålderstillägg	100: —	1,000: —	8,000: —	
2 ord. lärarinnor (A. E. Pettersson och Sara Eriksson) lön	900: —		1,800: —	
4 ej tillsatta; lön 2 á kr. 900 och 2 pr ½ år à kr. 450			2,700: —	28,900: —
Aflöning till lärare i slöjd och huslig ekonomi:				
1 lärare i slöjd (Brandt) lön		1,700: —		
Däraf bostad in natura 200: —				
Tre ålderstillägg		900: —	2,600: —	
1 lärare (F. Ljung) lön			1,800: —	
1 lärare i skomakerislöjd (Hammarsten) lön			1,500: —	
1 lärarinna i slöjd (Emma Vahlbäck) lön		1,000: —		
Tre ålderstillägg		300: —	1,300: —	
1 lärarinna (Molander) lön		1,000: —		
Två ålderstillägg		200: —	1,200: —	
1 lärarinna (Lindqvist) lön		1,000: —		
Ett ålderstillägg		100: —	1,000: —	
3 lärarinnor (Vahlström, Hahr och Schenström) lön för hvardera		1,000: —	3,000: —	
1 lärarinna (ej tillsatt) lön pr ½ år			500: —	
1 bitr. lärarinna i slöjd (Vimnell) lön för 410 timmar (ungefär)			350: —	
Transport			13,250: —	110,650: —

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Folkskolan.*

Transport		13,250: —	110,650: —
1 lärarinna i huslig ekonomi (Tunell) lön	1,200: —		
Ett ålderstillägg	100: —	1,300: —	
1 „ „ (Granér) lön	1,200: —		
Ett ålderstillägg	100: —	1,300: —	
1 „ „ (af Billberg) lön		1,200: —	
Fiverse folkskollärare, förslagsanslag		1,600: —	
För slöjdlärarinnor för öfvertidsundervisning		500: —	19,250: —
Dyrtidstillägg för år 1914:			
Till 20 folkskolelärare à kr. 150 och en à kr. 75		3,075: —	
„ 21 folkskolelärarinnor à kr. 100 och en à kr. 50		2,150: —	
„ 26 småskolelärarinnor à kr. 150 och två à kr. 75		4,050: —	
„ 3 slöjdlärare à kr. 150		450: —	
„ 6 slöjdlärarinnor à kr. 150 och en à kr. 75		975: —	
„ 3 skolkökslärarinnor à kr. 100		300: —	11,000: —
Vikariehjälp:			
För sjuka lärare och lärarinnor			2,000: —
Fortsättningsskolan:			
Arvode till lärare och lärarinnor			3,000: —
Privatläsning:			
Förslagsanslag			500: —
Aflöning till vaktmästare, eldare och städerskor:			
Vaktmästaren vid Herrgärdsskolan (Ekman) lön	950: —		
Två ålderstillägg	300: —	1,250: —	
Bostad, ved och lyse in natura 250 kr.			
Eldaren m. m. vid Herrgärdsskolan (Sahlqvist) lön	800: —		
Två ålderstillägg	200: —	1,000: —	
Bostad, ved och lyse in natura 250 kr.			
Vaktmästaren vid Djäknebergsskolan (Andersson) lön	950: —		
Två ålderstillägg	300: —	1,250: —	
Bostad, ved och lyse in natura 250 kr.			
Tilläggsarvode för vaktmästaren i Herrgärdsskolan		75: —	
Städerskan i Herrgärdsskolan (Maria Johansson) lön incl. bostad, ved och lyse in natura 75 kr.		525: —	
„ i Herrgärdsskolan (Hulda Ekman) lön		325: —	
„ i Herrgärdsskolan (Anna Sahlqvist) lön		325: —	
„ i Norra slöjdskolan (Lovisa Andersson) lön incl. bostad, ved och lyse in natura 75 kr.		200: —	
Transport		4,950: —	146,400: —

N:o 112

Budgetförslag 1914. Folkskolan.

	Transport	4,950: —	146,400: —
Städerskan i Djäknebergsskolan (Märta Andersson) lön		400: —	
„ i Norra slöjdskolan för flickslöjd i Skepparbacksskolan (Augusta Sundell) lön		120: —	
„ i Skepparbacksskolan (Emma Johansson) lön		450: —	
Hjälp vid fönsterinsättning		14: —	
Städerskan i Mariebergsskolan (Vilhelmina Torell) lön		300: —	
Hjälp vid fönsterinsättning		14: —	
Städning af nya lokaler		500: —	6,748: —

Dyrtidstillägg för år 1914:

Till 2 vaktmästare och 1 eldare, 3 personer à 150 kr.	450: —

Pensionsafgifter:

Till folkskolelärarnes pensionsinrättning, cirka	4,000: —	
„ „ änke- och pupillkassa, cirka	950: —	
„ småskolelärarnes m. fl. ålderdoms understödsanstalt	600: —	5,550: —

Pensioner:

Till f. folkskoleläraren	C. L. Lindqvist	800: —	
„ „ „	S. W. Werkelin	800: —	
„ „ „	J. P. Malmberg	800: —	
„ „ småskolelärarinnan	L. Melin	500: —	
„ „ „	M. Holm	100: —	
„ „ „	E. Hallin	390: —	
„ „ „	J. Kjellin	600: —	
„ „ slöjdlärarinnan	E. Hellström	910: —	
„ „ vaktmästaren	K. G. Lönnborgs änka	200: —	
„ „ städerskan	änkan Lovisa Pettersson	200: —	
„ „ „	Charlotta Svedin	300: —	
„ „ „	Edla Froberg	300: —	5,900: —

Skolträdgårdarna:

Trädgården vid Västgötegatan: omkostnader	200: —		
arvode till I. Fröier	150: —	350: —	
„ „ Herrgärdsskolan	500: —		
arvode till H. Dahlberg (bostad)	300: —	800: —	1,150: —
Täckdikning af trädgården vid Västgötegatan			300: —
Skolköket (driftkostnad)			2,000: —
Inventarier (incl. 50 nya skolbänkar)			2,500: —
Skolmateriel			2,000: —
Slöjdmateriel			2,800: —
		Transport	175,798: —

N:o 112
Budgetförslag 1914. Folkskolan.

Transport		175,798: —
Tandklinik (lokalhyra)	500: —	
Tandläkare lön 2,000 kr. och kvinligt biträde 400 kr.	2,400: —	
Förbrukningsaritklar (förslagsvis)	100: —	
Ljus, bränsle och städning	250: —	3,250: —
Arvoden:		
Arvode till skolläkaren	800: —	
„ „ simläraren (10 mån. à 100 kr.)	1,000: —	
„ „ simlärarinnan (10 mån. 75 kr.)	750: —	
„ för hämtning af skolbarn	200: —	2,750: —
Trycknings- och annonskostnader		1,000: —
Lärare- och lärjungebiblioteken:		
Lärarepersonalens bibliotek	300: —	
Lärjungebiblioteket	200: —	500: —
Stipendier:		
Bidrag till studieresor för lärarepersonalen	500: —	
„ „ skolresor för lärjungarna	350: —	850: —
Skomakerislöjd och skolkängor: omkostnader		700: —
Vatten, värme och belysning:		
Vattenafgifter	300: —	
Koks, förslagsvis 2,500 hl.	4,000: —	
Ved, förslagsvis 110 famnar	2,000: —	
Vedhuggning	300: —	
Kol och antracit till ångpannor och kaminer	1,250: —	
Diverse utgifter för uppvärmningen	100: —	
Belysning, elektrisk och gas	2,000: —	9,950: —
Skolbad:		
Aflöning till baderskor	500: —	
Handdukstvätt och tvål	300: —	800: —
Reparationer:		
Årskostnader, förslagsvis		3,000: —
Anskaffande af en ny varmvattencistern		1,000: —
Renhållning:		
Skurning och rengäring samt tvätt	2,800: —	
Transport	2,800: —	199,598: —

N:o 112

Budgetförslag 1914. Folkskolan.

Transport			2,800: —	199,598: —
Renhållning af gårdar			155: —	
Sotning			100: —	3,055: —
Diverse utgifter:				
Hyra för slöjdlokal i f. d. Sundinska huset			300: —	
Brandstodsafgifter			400: —	
Telefonafgifter			270: —	
Hyra för 5 lokaler (4 lässalar 1,700 kr. ungefär, 1 skolkök 300 kr.			2,000: —	
Skötsel af ur			30: —	
Smärre reparationer å materiel och inventarier m. m.			1,200: —	
Årsafgift till sjuk- och begrafningskassan för två lärarinnor			16: —	
Böcker till fattiga skolbarn			600: —	
Barnbespisning, förslagsanslag			1,200: —	
Oförutsedda utgifter			1,500: —	7,516: —
Barnavårdsnämnden:				
För 11 barn vid Hall			1,650: —	
För utackordering i enskilda hem			1,700: —	
Diverse oförutsedda utgifter			500: —	3,850: —
Ränta och amortering å obligationslån:				
a) *För andel i 1892 års obligationslån,* kr. 100,000, hvaraf återstår den 1/1 1914 kr. 66,000: —.				
Ett års ränta	2,595: —			
Ett års amortering	2.250: —	4,845: —		
b) *För andel i 1902 års obligationslån,* kr. 215,000, hvaraf återstår den 1/1 1914 kr. 184,470: —.				
Ett års ränta	7,378: —			
Ett års amortering	3,440: —	10,818: 80		
c) *För andel i 1907 års obligationslån,* kr. 44,500, hvaraf återstår den 1/1 1914 kr. 41,500: —.				
Ett års ränta	1,867: 50			
Ett års amortering	600: —	2,467:50		
d) *För andel i 1910 års obligationslån:* kr. 26,650, hvaraf återstår den 1/1 1914 kr. 25,910: —.				
Ett års ränta	1,159: 65			
Ett års amortering	280: —	1,439: 65		19,570: 95
			Summa kronor	233,589: 95

N:o 112 (Budgetförslag 1914. Folkskolan.)

Inkomster:

Statsbidrag:

Till Folkskolan:				
För 4 lärare	à kr. 950: —	3,800: —		
„ 5 lärarinnor	à „ 800: —	4,000: —		
„ 2 lärare	à „ 833: 33	1,666: 66		
„ 4 lärarinnor	à „ 733: 33	2,933: 32		
„ 5 lärare	à „ 716: 67	3,583: 35		
„ 3 lärarinnor	à „ 666: 67	2,000: 01		
„ 9 lärare	à „ 600: —	5,400: —		
„ 9 lärarinnor	à „ 600: —	5,400: —		
„ 1 lärare och 1 lärarinna à kr. 300: —		600: —	29,383: 34	
Till Småskolan:				
För 12 lärarinnor	à kr. 453: 33	5,439: 96		
„ 3 lärarinnor	à „ 413: 33	1,239: 99		
„ 7 lärarinnor	à „ 373: 33	2,613: 31		
„ 4 lärarinnor	à „ 333: 33	1,333: 32		
„ 2 lärarinnor för ½ år tillsammans		333: 33	10,959: 91	
Till fortsättningskolan			375: —	
Till slöjdskolan:				
För gossar 34 grupper	à kr. 81: —	2,754: —		
„ flickor 46 „	à „ 40: 50	1,863: —	4,617: —	
Till undervisning i huslig ekonomi:				
18 kurser à kr. 100: —			1,800: —	47,135: 25
Arrendemedel:				
För jord i Iggebygärdet och äng å Trådarön (Staubska fonden			37: —	
Hyresmedel:				
För lärare- och städerskebostäder			2,400: —	
Skolköket:				
Beräknade afgifter			1,000: —	
Barnavårdsnämnden:				
Af fattigvårdsstyrelsen för 11 barn vid Hall		1,100: —		
„ „ „ 12 utackorderade barn		1,200: —		
Statsbidrag för 11 barn		202: —	2,502: —	5,939: —
			Transport	53,074: 25

N:o 112.

Budgetförslag 1914. Folkskolan.

	Transport	53,074: 25
Att genom uttaxering fyllas:		
För folk- och småskolor		159,296: 75
„ barnavårdsnämnden		1,348: —
„ ränta och amortering		19,570: 95
	Summa Kronor	233,589: 95

Bil. O 3.

Utdrag ur prot. vid Folkskolestyrelsens i Västerås sammanträde den 2 Oktober 1913.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

§ 150.

Togs förslaget till utgifts- och inkomststat för Västerås folkskolor för år 1914 under behandling och uppgjordes det i enlighet med bifogad bilaga (4) för att i vederbörlig ordning ingifvas till Stadsfullmäktige. Såsom förklaring till de ökade anslagskrafven ville Styrelsen anföra följande:

Efter pröfning af inkomna ansökningar (bil. 5—10) fann Styrelsen följande lärare och lärarinnor, J. Naeslund, Elin Köhlberg, Ester Kolmodin, Unda Bohman, Emma Fröman, Jenny Johansson, Olga Norling, Elin Svensson, Tyra Österberg och Sigrid Molander enligt gällande bestämmelser berättigade att till eller under nästa år blifva uppflyttade i högre lönegrad; och beslöt Styrelsen att förklara ofvannämnda lärare och lärarinnor berättigade till sådan uppflyttning i lönegrad och å tid, som för hvar och en öfverensstämmer med gällande föreskrifter.

Vid sammanträde den 19 December 1912 beslöt Västerås Stadsfullmäktige att till Folkskolestyrelsen återremittera samma styrelses hemställan om rätt för lärare och lärarinnor att vid uppflyttning i högre lönegrad få räkna väl vitsordad tjänstetid, högst 5 år, i motsvarande anställning inom annat skoldistrikt. Folkskolestyrelsen, som med anledning häraf tagit ärendet under förnyad behandling, vill äfven detta år göra en sådan hemställan. Det synes nämligen Styrelsen ligga i öppen dag, att härvarande skolväsen måste hämta fördel af äfven annorledes förvärfvad erfarenhet; äfvenledes måste en sådan rättighet, hvarom här är fråga, locka både flera och bättre kvalificerade sökande än hittills, hvarjämte rättvisa och billighet synes tala för den af Styrelsen förordade beräkningsgrunden vid uppflyttning i högre lönegrad. Att icke Västerås Folkskolestyrelse är ensam om denna sin mening torde framgå af bifogade tablå (bil. 11), af hvilken det framgår att bland 31 större och medelstora städer förmånen i fråga är medgifven i ej mindre än 28. Under förutsättning af att denna framställning beviljas, skulle folkskollärarne Joh. Naeslund, Georg Leontein och Nils E. Granér, folkskollärarinnorna Unda Bohman, Emma Fröman och Elin Köhlberg samt småskollärarinnorna Jenny Johansson, Olga Norling, Anna S. Eriksson, Ester Karlsson, Agnes Pettersson, Ebba Sewelin, Tyra Österberg, Elin Svensson och Gunhild Vahlberg anmälas till uppflyttning i högre lönegrad från eller under nästkommande år.

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Folkskolan.*

Innevarande höst finnas i folkskolans klass I barn till ett antal af omkring 400, hvilket vid lika fördelning mellan 10 lärarekrafter ger 40 barn i hvarje klass. I småskolans 2:dra klass, d. v. s. den till nästa år blifvande klass I i folkskolan, finnes ungefär samma antal barn, men till undervisningens bestridande bland dessa barn finnas endast 8 lärarekrafter tillgängliga. Med tanke härpå beslöt Styrelsen anhålla, att från den 1 juli 1914 ytterligare en manlig ock en kvinnlig extra ordinarie folkskollärarebefattning måtte få tillsättas.

I småskolans 1:sta klass finnas för närvarande inemot 450 barn, hvilket vid lika fördelning mellan 13 lärarinnor framtvingar klasser på 34 à 35 barn. Då inga utsikter till nedgång i barnantalet förefinnas, och då enligt Folkskolestyrelsens en gång fattade beslut barnantalet i småskolans klasser ej bör öfverskrida 30-talet, har Styrelsen sett sig nödsakad att äfvenledes anhålla, att från den 1 Juli 1914 ytterligare två småskollärarinnebefattningar måtte få tillsättas.

Från och med vårterminen 1903 har småskollärarinnan Jenny Kjellin åtnjutit tjänstledighet på grund af sjukdom, och har hon under tiden bekommit ett årligt arvode af kronor 600: —. Sedan åtskilliga år tillbaka har intet statsbidrag till hennes aflöning kunnat erhållas. Och då Folkskolestyrelsen är öfvertygad om att Jenny Kjellin både är och blir oförmögen till vidare tjänstgöring vid Västerås småskolor, har Styrelsen ansett sig böra hemställa, att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Styrelsen att bevilja Jenny Kjellin afsked efter vederbörlig ansökan med bibehållandet af 600 kronor pr år såsom pension. Jenny Kjellin, som är född den 17 December 1862, fick anställning i Västerås den 1 Januari 1895.

I förslaget är dessutom begärt anslag för två ej tillsatta småskollärarinnebefattningar fr. o. m. den 1 Januari 1914. Härvid är att märka att det här icke är fråga om nya befattningar, utan är den ena af dessa ledig efter småskollärarinnan Ester Wimnell, som på egen begäran fått afsked fr. o. m. den 1 sistlidne September och den andra skulle bli ledig fr. o. m. den 1 Januari 1914, om Stadsfullmäktige beslutar i enlighet med Styrelsens hemställan rörande småskollärarinnan Jenny Kjellin.

Äfvenledes har Styrelsen ansett nödigt att hemställa om anslag till en fast aflönad slöjdlärarinnebefattning att tillsättas den 1 juli 1914. Från och med nästa läsår får nämligen den nu biträdande slöjdlärarinnan full tjänstgöring, och enligt tidigare Stadsfullmäktigebeslut skall, då så är förhållandet, tillfälle beredas vederbörande att vinna fast anställning.

Då under det gångna året intet inträffat, som tyder på nedgång i lefnadsomkostnaderna, vill Styrelsen lifligt förorda dyrtidstillägg för år 1914 efter samma normer, som varit gällande innevarande år.

Helt naturligt måste, i samma mån som de slöjdande gruppernas antal ökas, äfven arbetet med städning i vederbörande slöjdlokaler ökas. Och då en sådan ökning af arbetet i synnerlig grad drabbat städerskan vid norra slöjdskolan, Lovisa Andersson, vill Styrelsen äfvenledes lifligt förorda hennes anhållan om att få sitt arvode ökadt med 25 kronor eller från 175 till 200 kronor pr år.

Vidare har det enligt inkomna uppgifter visat sig nödvändigt att låta täckdika skolträdgården vid Västgötegatan. Med tanke härpå beslöt Styrelsen hemställa om anslag till en sådan täckdikning att utföras i enlighet med bifogade kostnadsberäkning. (Bil. 12.)

N:o 112

Budgetförslag 1914. Folkskolan.

Föreslaget är äfvenledes en ökning af anslagen till skolkök, skol- och slöjdmateriel, bidrag till skolresor för lärjungar, skomakerislöjd och renhållning, hvilket allt visat sig nödvändigt eller önskvärdt på grund af den stora ökningen i barnantalet.

Och med anledning af väsentligen ökadt behof af kol, koks och ved ansåg sig Styrelsen böra i sitt utgiftsförslag under rubriken «vatten, värme och belysning», upptaga ett belopp af 1,500 kronor mer än förra året.

Enligt gjord beräkning blir det, såsom förut är nämnt, nödvändigt att till nästa läsår upprätta fyra nya klasser — 2 i folkskolan och 2 i småskolan. — Redan arbetar folkskolan under ganska svåra förhållanden till följd af brist på utrymme. Denna brist måste ett följande år göra sig än mera gällande, om ytterligare fyra klasser skola trängas in i folkskolans nuvarande lokaler. I hopp om att kunna få hyra lämpliga lokaler och dymedelst i någon mån lindra bristen på utrymme, vill Styrelsen hemställa om ett anslag å 2,000 kronor till hyra af 5 lokaler, däri inberäknadt redan förhyrda 2 lässalar och ett skolkök.

Och då äfven barnavårdsnämndens utgifter blifvit större dels genom att flera barn måst intagas å uppfostringsanstalt eller utackorderas, dels genom vederbörandes ökade fordringar på ersättning vid utackordering, föreslås en höjning af utgiftsstaten af kronor 250 äfven i denna del.

— —

§ 153.

En från vederbörande besiktningsmän af Västerås folkskolor inkommen skrifvelse (bil. 13) med förslag till reparationer å samma skolor beslöt Styrelsen godkänna.

In fidem

P. Emil Nohrman.

Rätt ur det justerade protokollet betygar i tjänsten

P. Emil Nohrman.

Bil. O 4.

Enligt i staden gällande bestämmelser hafva följande lärare och lärarinnor rätt till uppflyttning i högre lönegrad å tider, som här nedan anges för hvar och en.

Elin Köhlberg	fr. o. m. den 1/7 1914
J. T. Næslund	» » » » 1/7 1914
Ester Kolmodin	» » » » 1/7 1914
Emma Fröman	» » » » 1/7 1914
Unda Bohman	» » » » 1/7 1914
Sigrid Molander	» » » » 1/1 1914

N:o 112
Budgetförslag 1914. Folkskolon.

Elin Svensson	fr. o. m. den 1/7 1914
Olga Norling	„ „ „ „ 1/7 1914
Jenny Johansson	„ „ „ „ 1/7 1914
Tyra Österberg	„ „ „ „ 1/1 1914

Västerås den 13 november 1913.

P. Emil Nohrman.

Bil. O 5.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I enlighet med Folkskolestyrelsens beslut den 6 sistlidne november får jag härmed meddela, att tjänstlediga småskollärarinnan fröken Jenny Kjellin till folkskolestyrelsen inkommit med en vederbörlig ansökan om afsked fr. o. m. den 1 januari 1914 under förutsättning att hon framdeles såsom pension får sig tilldelat sin nuvarande lön 600 kronor.

Västerås den 11 november 1913.

P. Emil Nohrman.

Bil. O 6.

Kostnadsberäkning

för täckdikning i skolträdgården vid Skepparbacksskolan.

Uppgräfning af 118 meter täckdike 6 fot, 5 fot och 4 fots djup	70: —	
410 st. 3 tums tegelrör	41: —	
Nedläggning af rören, skottning m. m.	30: —	
En 3 lass grus för täckning af dikesrören för att förekomma trädrötternas inträngande i rören	10: —	
Troligen förekommande sten, sprängning och diverse arbeten	85: —	
Igenskottning af dikena 118 meter	25: —	261: —
	S:ma Kronor	261: —

J. E. Hallberg.
Dikningsförman.

N:o 112

Budgetförslag 1914. Folkskolan.

Bil. O 7.

Kostnadsförslag

å reparationer i Västerås folkskolor att utföras år 1914.

Herrgårdsskolan:		
Ytterdörrarna, 8 st., ommålas i ek à 10 kr. pr st.	80: —	
Golfven i gymnastiksalen och 2 lärosalar omfernissas . .	75: —	
En trappstege anbringas från gymnastiksalen till flaggstången	30: —	
En del af väggarna i trappuppgången till gymnastiksalen ommålas i oljefärg	15: —	
Dörrarna vid afträdena repareras och målas	100: —	
Kring trappingångarna (4 st.) anbringas stensättning med tuktad sekunda sten e. d.	450: —	
Likaså kring de tvänne på gården befintliga dricksposterna	150: —	
Uthuset vid vaktmästarebostaden ommålas med oljefärg och och rödfärg	75: —	875: —
Norra Slöjdskolan:		
Nya golf inläggas i båda slöjdsalarna 95 kv.-meter à 3: 50	332: 50	
och i samband härmed indrages vattenledning i östra slöjdsalen	40: —	
Uthuset ommålas	50: —	422: 50
Djäknebergsskolan:		
Nytt golf inlägges i slöjdsalen 70 kv.-meter	245: —	
Fönsterbågar och karmar repareras och målas	100: —	
Fönsterna målas utvändigt	125: —	
Köket i vaktmästarebostaden ommålas	75: —	545: —
Skepparbacksskolan:		
Yttertaket skrapas och målas	250: —	
Tamburen 1 tr. upp (Fröken Köhlbergs) ommålas	45: —	
Fönsterkarmar och bågar repareras och målas	55: —	350: —
Mariabergsskolan:		
Uthuset ommålas		60: —
	Kronor	2,252: 50
Till ommålning af div. skolmöbler samt till oförutsedda utgifter . .		747: 50
	Summa Kronor	3,000: —

Västerås den 30 september 1913.

Joh. Fr. Brandt. ***A. Eriksson.*** ***E. A. Thunholm.***

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Drätselkammarens förslag.*

Drätselkammaren får härmed till Stadsfullmäktiges pröfning öfverlämna af kammaren med ledning af stadens räkenskaper samt inkomna specialförslag uppgjordt förslag till Västerås stads utgifts- och inkomststat för år 1914 och får Drätselkammaren därvid afgifva följande betänkande:

Statens uppställning.

För något år sedan publicerades ett genom Svenska Stadsförbundet uppgjordt förslag till bokförings- och statuppställningssystem för stad. Berörda förslag har inom Drätselkammaren varit föremål för en ingående pröfning i ändamål att undersöka, huruvida förslaget vore ägnadt att oförändradt eller i mer eller mindre modifierad form läggas till grund för Drätselkammarens räkenskapsföring. Frågan har behandlats af en särskild af Drätselkammaren tillsatt kommitté, och finnes det hufvudsakliga af denna kommittés förslag återgifvet i häft. V af Svenska stadsförbundets tidskrift för innevarande år i en där införd uppsats af en af kommitténs ledamöter Ingeniören H. Håkansson. Kommitteförslaggt är visserligen icke ännu slutbehandlat inom Drätselkammaren, men har Drätselkammaren, som funnit detta förslag innebära åtskilliga reformer, ägnade att åstadkomma större reda, klarhet och öfverskådlighet i bokföringen samt framförallt större öfverstämmelse i afseende på uppställningen mellan räkenskaperna och budgeten, än hvad hittills varit fallet, ansett sig böra vid den föreliggande statens uppställning tillvarataga de viktigaste af de nya uppslagen i förslaget. De förändringar i afseende å statens uppställning, som sålunda företagits, afse till det mesta anslagens gruppering under vissa hufvudtitlar. Den nya uppställningen innebär dock icke större olikheter mot senaste budgetuppställning, än att de årligen återkommande anslagen utan större svårigheter kunna återfinnas. I öfrigt skall här nedan vid respektive anslagsposter, där Drätselkammaren ansett erforderligt, en kort förklaring i hvarje särskildt fall meddelas.

UTGIFTERNA.

Amorteringar och räntor å obligationslån

Utgifterna för amorteringar och räntor å stadens obligationslån äro beräknade till sammanlagdt 420,308 kronor 50 öre eller något mer än 41,000 kronor högre belopp än förra året. Anledningen till ökningen är den, att beslut nu fattats om utsläppande af återstående obligationer af 1810 års lån, nominellt 935,000 kronor.

Räntor å tillfälliga lån.

Då redan nu i samband med budgetförslaget föreligga framställningar om lånemedelsanslag till afsevärda belopp, har Drätselkammaren icke ansett sig kunna underlåta att äfven för år 1914 beräkna upplåning från en del under Drätselkammarens förvaltning ställda fonder mot gällande depositionsränta.

Dessa räntor hafva upptagits till 11,500 kronor mot 13,500 kr. i 1913 års stat.

Därjämte har uppförts ett belopp af 5,000 kronor såsom ränta å öfriga lån, som kunna behöfva upptagas.

Amortering å till kyrkokassan förskotterade medel.

Drätselkammaren har på framställning till kyrkokassan förskotterat behöfliga medel till gäldande af en del af kyrkostämman beviljade anslag till fördelning på ett flertal år. De årliga beloppen förekomma visserligen såsom utgifter i kyrkans stat, men då desamma ingå såväl som inkomster i som utgifter äfven i Drätselkammarens räkenskaper, har Drätselkammaren ansett det lämpligt att för öfver-

N:o 112.
Budgetförslag 1914. Drätselkammarens förslag.

ensstämmelsens skull upptaga beloppen i stadens budget på både utgifts- och inkomstsidan.

Afkortningar.

Afkortningarne hafva af Drätselkammaren beräknats till 35,000 kronor mot 30,000 kronor enligt 1913 års stat.

Afgifter för prästerskapets aflöning.

Dessa afgifter uppdebiteras särskildt för sig af Drätselkammaren i samband med kommunaluppbörden samt redovisas sedan till kyrkokassan. Då afgifterna i fråga sålunda ingå i Drätselkammarens räkenskaper, har Drätselkammaren ansett sig böra för erhållande af öfverensstämmelse mellan räkenskaperna och budgeten uppföra dem i den senare till samma belopp på såväl utgifts- som inkomstsidan.

Ränta å hamnkassans behållning.

Hamnens budget har hittills icke på annat sätt upptagits i stadens allmänna budget, än att hamnens utgifter för ränta och amortering förekommit som en inkomstpost. Det har nu ansetts lämpligt vidtaga förändring härutinnan, så att hamnens samtliga utgifter och inkomster på behöriga ställen uppföras i stadens allmänna budget. Då stadskassan enligt tidigare Stadsfullmäktigebeslut har att till kamnkassan betala ränta å sistnämnda kassas ingående behållning, har denna räntepost under hufvudtiteln finanser här upptagits med beräknade 670 kronor.

Provisioner.

En helt och hållen ny post, ehuru visserligen ej någon ny utgift förekommer under nu förevarande hufvudtitel. Staden måste nämligen till vederbörande banker utbetala provisioner för inlösen af förfallna räntekuponger och utlottade obligationer å obligationslånen. Dessa provisioner hafva förut bestridts af förslagsanslaget, men har Drätselkammaren ansett riktigast att nu vid den nya statuppställningens genomförande upptaga denna utgift under hufvudtiteln finanser.

Brottmålsrådmannens grundlön.

Då de af Magistraten anförda skälen för den af Magistraten begärda höjningen i brottmålsrådmannens grundlön, hvilken blifvit så nyligen som den 18 Juli 1912 af Kungl. Maj:t fastställd, icke enligt Drätselkammarens förmenande kunna utgöra tillräcklig grund för bifall till framställningen, får Drätselkammaren afstyrka Magistratens berörda anhållan; och har Drätselkammaren därför upptagit brottmålsrådmannens grundlön med samma belopp som för innevarande år.

Anslag för tillfälliga biträden åt Magistraten.

Genom nyssberörda Kungl. bref den 18 Juli 1912 har det tidigare Kungl. bref af den 27 Februari 1868, hvarigenom Magistratens förutvarande organisation varit fastställd, blifvit uttryckligen upphäfdt. Af denna anledning har Drätselkammaren i nu föreliggande förslag icke upptagit det enligt sistberörda Kungl. bref förut förekommande reservationsanslaget för tillfälliga biträden å 200 kronor.

Stadsfogden.

Stadsfogdens lön är, på sätt Magistraten erinrat, upptagen i enligt med den under innevarande år fastställda nya lönestaten.

Kronouppbördskontoret.

I öfverensstämmelse med kronouppbördskassörens framställning har Magistraten framlagt förslag afseende dels inrättandet af en helt och hållet ny jämförelsevis högt aflönad tjänst å kronouppbördskontoret och dels en afsevärd lönereglering för kronouppbördskassören. Förslaget skulle, om det bifölles medföra nära nog en fördubbling af stadens utgifter för kronouppbördskontoret.

Beträffande först frågan om inrättande af en ny tjänst — mantalsskrifningsförrättare — får Drätselkammaren erinra därom, att Stadsfullmäktige den 19 sistlidne Juni på Magistratens framställning för ökade göromål med mantalsskrifningen

i följd af den nya pensionsförsäkringen för innevarande år beslutit lämna Magistraten ett särskildt anslag å 1,000 kronor, samt vidare framhålla, att i allmänhet omorganisationsfrågor icke böra behandlas i samband med budgeten, att Drätselkammaren icke af den anförda motiveringen är öfvertygad om behofvet af den nya tjänsten och detta så mycket mindre, som kronouppskassören med sitt arbete som sådan ännu kan förena det enligt hans egen uppgift allt mer maktpåliggande och tidsödande uppdraget som fattigvårdsstyrelsens kamrerare, samt att det ofvan omförmälda anslaget å 1,000 kronor synes Drätselkammaren vara, med hänsyn tagen till de ökningar i förrättningsmannens mantalsskrifningsgöromål — Stadsfullmäktige hafva äfven höjt anslaget till mantalsskrifningsombuden och ökat dessas antal — som föranledes af pensionslagens bestämmelser, rätt rikligt tilltaget. Drätselkammaren får på dessa grunder i denna del hemställa, att Stadsfullmäktige ville, med afslag å Magistratens framställning om inrättande af en ny tjänst å kronouppbördskontoret, såsom för innevarande år för erforderligt biträde vid mantalsskrifningen särskildt med anledning af den ökning i dessa göromål, som betingats af pensionslagen, lämna Magistraten ett fast anslag af 1,000 kronor att upptagas till uttaxering i 1914 års budget.

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Drätselkammarens förslag.*

Hvad angår den begärda löneförhöjningen för kronouppbördskassören, har Drätselkammaren ansett sig äfven böra afstryka framställningen i denna del. Med kronouppbördskassörstjänsten följa nämligen rätt afsevärda sportelinkomster, hvilka öka med stadens tillväxt i folkmängd, och ökningen i bevillningstaxeringen. En så betydande lönereglering, som den föreslagna, erfordrar enligt Drätselkammarens förmenande äfven en grundligare pröfning, än som kan gifvas en dylik fråga i samband med budgetbehandlingen. Till jämförelse må slutligen nämnas, att de inkomster, som äro förenade med stadskamreraretjänsten, hvilken hvad göromålens art och myckenhet beträffer är fullt jämförbar med kronouppbördskassörstjänsten och som i fråga om göromålens omfattning äfven röner inflytande af pensionslagen, med omkring 1,000 kronor understiga kronouppbördskassörens inkomster af arbete i stadens tjänst. Drätselkammaren hemställer alltså, att kronouppbördskassörens löneförmåner för år 1914 måtte utgå i likhet med innevarande år eller i öfverensstämmelse med gällande lönestat.

Magistraten har slutligen i förevarande sammanhang hemställt, att arvodet för det af staden aflönade skrifbiträdet å kronouppbördskontoret måtte höjas från 1,000 till 1,200 kronor och anslaget till extra skrifhjälp från 600 till 1,000 kronor. Emot dessa framställningar har Drätselkammaren intet att erinra, och får Drätselkammaren därvid påpeka, att sistberörda anslagsökning, då anslaget utgår till kronouppbördskassören utan redovisningsskyldighet — det var från början beviljadt till registrering af mantalslängden — är att betrakta som en löneförhöjning för kronouppbördskassören.

Stadsfiskalens lön har upptagits i enlighet med den i år nyantagna lönestaten. Stadsfiskalen.

Drätselkammaren har ej funnit skäl biträda Magistratens förslag om beviljande af ett personligt lönetillägg åt stadsvaktmästaren å 100 kronor utan upptagit dennes aflöningsförmåner i likhet med budgeten för innevarande år, således med bibehållande af det vid fastställandet af nämnda budget beviljade dyrtidstillägget å 150 kronor. Stadsvaktmästaren.

Äfven från exekutionsbetjänterna har inkommit en framställning om löneförhöjning, hvilken framställning genom särskild resolution af Magistraten öfver- Exekutionsbetjänterna.

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Drätselkammarens förslag.* lämnats till Drätselkammaren, utan att Magistraten dock förordat densamma. Drätselkammaren har ej heller ansett sig böra göra någon förändring i dessa tjänstemäns aflöningsstater med undantag dock för exekutionsbetjänten Steen, som från och med 1914 är berättigad till det första ålderstillägget, hvilket ock blifvit för honom upptaget.

Hvad beträffar exekutionsbetjänternas af Magistraten framförda begäran om erhållande af bostadstelefoner finner Drätselkammaren för sin denna framställning synnerligen svagt motiverad. Det verkar knappast öfvertygande, då det i exekutionsbetjänternas skrifvelse framhålles, att de försumlige skattskyldige skulle vara benägna att självmant per telefon meddela viss tid, då de äro beredda att hemma hos sig till exekutionsbetjänterna erlägga sina restantier. Finge man förutsätta en sådan god vilja hos dessa skattskyldige, vore det väl naturligast, att de hemma hos vederbörande exekutionsbetjänt — som för öfrigt alltid borde vara tillgänglig i sin bostad vissa bekantgjorda tider — eller hälst å stadsfogdekontoret erlade sina utskylder. Stadsfullmäktige afslogo förlidet år på de skäl, som Drätselkammaren då anförde, en liknande framställning, och intet nytt skäl har sedan dess tillkommit, som nu skulle kunna motivera ett bifall till densamma. Exekutionsbetjänternas tjänst är icke af den art — deras hufvudsakligaste arbete förrättas ju utom hemmet — att densamma betingar telefon i deras bostäder. Drätselkammaren får alltså afstyrka ifrågavarande framställning.

Expeditionskostnader. En del förut under rådhusets stat upptagna kostnader för uppvärmning, belysning och rengöring m. m., hvilka egentligen äro att hänföra till expeditionskostnader, har Drätselkammaren i det nu föreliggande föreslaget, utan förändring af kostnadssummorna öfverfört till Magistratens och Rådstufvurättens samt Stadsfullmäktiges och Drätkammarens stater med lika fördelning af beloppen å hvardera af dessa stater.

Poliskommissariens beklädnadsersättning. Drätselkammaren har ansett sig icke böra motsätta sig poliskommissariens begäran om beklädnadsersättning och därför upptagit det föreslagna beloppet i staten.

Ny öfverkonstapel. Magistratens framställning om inrättande af en ny öfverkonstapelsbefattning vill Drätselkammaren förorda. Emellertid hafva bland löneförmånerna för denna befattning icke af Drätselkammaren upptagits några ålderstillägg, då, om så är att till denna tjänst skall befordras en äldre polisman, som förut är berättigad till ålderstillägg, dessa ålderstillägg ju redan äro beräknade för den af honom förut innehafda tjänsten. Ålderstilläggen för öfverkonstapeln äro nämligen af samma storlek som för poliskårens medlemmar i öfrigt.

Poliskårens lönereglering. Den 25 nästlidne September remitterade Stadsfullmäktige till Drätselkammaren för utlåtande en af Magistraten till Stadsfullmäktige öfverlämnad framställning från härvarande poliskår om lönereglering från och med år 1914. Denna framställning utgör ett återupprepande af en liknande ansökning, som förelåg vid senaste bndgetbehandling. På förslag af Drätselkammaren beviljade Stadsfullmäktige då till såväl polispersonalen som de flesta öfriga med denna jämställde befattningshafvare ett dyrtidstillägg å 150 kronor. I motiveringen till sitt förslag härutinnan förklarade sig Drätselkammaren förutse, att, då den år 1909 genomförda lönereglering syntes i det stora hela vara för stadens förhållande väl afvägd, de befattningshafvare, som komme i åtnjutande af det föreslagna dyrtids-

tillägget, några år läte sig nöja med denna löneförbättring. Under erinran om denna af Drätselkammaren uttalade uppfattning, som väl får anses vara af Stadsfullmäktige godtagen, hemställer Drätselkammaren, att Stadsfullmäktige ville med afslag å polispersonalens framställning äfven för år 1914 bevilja denna personal samma dyrtidstillägg som för år 1913. N:o 112. *Budgetförslag 1914. Drätselkammarens förslag.*

Skulle t. f. Stadsfiskalens förslag eller poliskårens egen framställning antagas, föranledes däraf en utgiftsökning utöfver Drätselkammarens förslag af 5,030 resp. 5,130 kronor.

Med åberopande af hvad Drätselkammaren i betänkandet till innevarande års budget anförde och då tillsyningsmannen för handeln med brännvin m. m. icke bör aflönas högre än 1:ste detektivkonstapeln, har Drätselkammaren icke heller för år 1914 uppfört något dyrtidstillägg för denne tillsyningsman. Dyrtidstillägg för tillsyningsmannen.

Under antagande att förslaget om tillsättande af ytterligare en öfverkonstapel bifalles, har Drätselkammaren, ehuru ingen framställning härom gjorts af Magistraten, ansett sig böra föreslå anslaget till olycksfallsförsäkring åt polismännen höjdt från 580 till 600 kronor. Olycksfallsförsäkring åt polismännen.

Anslaget till skurning och städning har uppförts med det af Magistraten äskade förhöjda beloppet. Skurning och städning.

Då från polisen hos Drätselkammaren begärts en del behöfliga ändrings- och reparationsarbeten inom polisstationen, för hvilka det nuvarande anslagsbeloppet 300 kronor är otillräckligt, har Drätselkammaren höjt denna anslagspost från 300 till 500 kronor. Underhåll af fastigheten.

I enlighet med Magistratens begäran har anslaget för oförutsedda utgifter höjts från 530 till 800 kronor. Oförutsedda utgifter.

Vid behandlingen hos Stadsfullmäktige under innevarande år af fråga om anskaffande af en ambulansvagn anfördes såsom ett bland de viktigare skälen mot förslaget härom, att plats för densammas uppställande vid brand- och polisstationen saknades. Detta skäl gäller äfven i fråga om Magistratens nu framställda förslag om anskaffande af en s. k. politikärra. Då härtill kommer, att behofvet af en dylik onekligen måste anses ytterst ringa och att de transporter, som med densamma skulle verkställas, utan större olägenhet kunna ske på annat sätt, får Drätselkammaren afstyrka bifall till berörda förslag. Politikärra.

Det af Stadsfullmäktige den 25 sistlidne September beviljade anslaget för år 1914 såsom bidrag för upprätthållande af en ridande polisafdelning för länets landsbygd har Drätselkammaren, ehuru Stadsfullmäktiges beslut blifvit öfverklagadt och klagomålen ännu äro på vederbörlig myndighets pröfning beroende, ansett sig böra upptaga i budgeten. Ridande polis.

Under denna hufvudtitel ser sig Drätselkammaren nödsakad föreslå rätt afsevärda ökningar i anslagen dels till skrifmaterialier och bokbinderiarbeten m. m. och dels till tryck- och annonskostnader nämligen från resp. 500 och 3,500 kronor till resp. 1,000 och 5,000 kronor. Ökningarna äro beräknade efter innevarande års verkliga utgifter och äro betingade af den starka stegringen till såväl antal som omfattning af de ärenden som handläggas af Stadsfullmäktige och Drätselkammaren. Stadsfullmäktiges och Drätselkammarens expeditioner.

N:o 112.

Budgetförslag 1914. Drätselkammarens förslag.

Pensioner.

Då såsom ofvan nämnts genom Kungl. brefvet den 18 Juli 1912 angående Magistratens och Rådstufvurättens omorganisation och lönereglering äldre stadganden härutinnan blifvit uttryckligen upphäfda och då för öfrigt fråga om införande af allmän pensionering för stadens befattningshafvare är under utredning, har Drätselkammaren i det föreliggande förslaget ej uppfört något anslag till Magistratens ämbets- och tjänstemäns reservfond.

Brandväsendet.

Brandstyrelsens förslag om beviljande af ett personligt lönetillägg af 300 kronor åt brandchefen får Drätselkammaven tillstyrka.

Brandstyrelsen har uppfört brandpersonalens bostadsförmåner med förhöjda belopp. Denna åtgärd inverkar visserligen ej på budgeten, men då bostadsförmånerna till bestämdt belopp enligt den fastställda lönestaten ingå i vederbörande befattningshafvares grundlöner, får Drätselkammaren hemställa, att desamma måtte upptagas i enlighet med lönestaten, eller för brandchefen med 600 kronor samt för brandverkets öfriga befattningshafvare, som åtnjuta bostadsförmån, med 150 kronor för hvar och en.

På de skäl Brandstyrelsen anfört får Drätselkammaren tillstyrka styrelsens framställning om att anslag å 20,000 kronor till anskaffande af en brandautomobil att fördelas till uttaxering på fem år. Med anledning häraf föreslår Drätselkammaren i enlighet med hvad Brandstyrelsen erinrat, att utgifterna för stallet upptagas till 1,000 kronor i stället för 1,500 kronor.

I öfriga delar tillstyrker Drätselkammaren Brandstyrelsens förslag oförändradt hvad utgifterna beträffar.

Byggnadsnämnden.

Emot Byggnadsnämndens förslag till höjning af förslagsanslaget till materialier m. m. från 700 till 1,000 kronor har Drätselkammaren intet att erinra.

Till Byggnadsnämndens utgiftsförslag vill Drätselkammaren emellertid föreslå ett par tillägg. Under rubriken Diverse särskilda ändamål har under de senaste åren funnits upptaget ett anslag till stadsplanekommitterade, för innevarande år å ett belopp af 3,500 kronor. Af detta anslag har dels utgått aflöning till ett ingeniörsbiträde (Ingeniör Heldt) med 3,000 kronor och dels bestridts utgifter för handtlangning. Drätselkammaren är af den uppfattningen, att utgifterna för stadsplanearbeten böra uppföras under Byggnadsnämndens stat. För alla handtlangningskostnader vid mätningar och dylikt har emellertid icke stadsplanekommitterades anslag utöfver Ingeniör Heldts aflöning räckt till, utan torde dessa kostnader kunna beräknas uppgå till omkring 1,000 kronor. Drätselkammaren föreslår alltså, att under Byggnadsnämndens stat ytterligare upptagas två anslag sålunda:

Aflöning till ett ingeniörsbiträde för stadsplanekommiténs arbete	3,000: —
Handtlangningskostnader	1,000: —

Hälso- och sjukvård.

Hvad de under rubikerna allmänna hälsovården och epidemiska sjukhuset antecknade utgiftsposterna i Hälsovårdsnämndens förslag beträffar får Drätselkammaren tillstyrka desammas godkännande.

I fråga återigen om utgifterna för köttbesiktningsbyrån vill Drätselkammaren framställa två ändringsförslag.

Efter det Hälsovårdsnämnden upprättat sitt budgetförslag har byråns vaktmästare gjort framställning om erhållande af dyrtidstillägg i likhet med hvad som förra året beviljades för de flesta med honom jämställde befallningshafvare, och får Drätselkammaren, som anser denna anhållan skälig, hemställa att köttbesikt-

ningsbyråns vaktmästare utom sin nuvarande lön för år 1914 tilldelas ett dyrtidstillägg å 150 kronor. N:o 112

Budgetförslag 1914. Drätselkammarens förslag.

Med hänsyn till det ökade värdet af den till köttbesiktningsbyrån upplåtna byggnaden samt af den numera betydligt utökade tomt, som för byråns räkning tages i anspråk föreslår Drätselkammaren, att hyran höjes från 2,000 till 3,000 kronor.

Kallbadhuset.

Utgifterna för Kallbadhuset äro beräknade till samma belopp som för innevarande år.

Varmbadhuset.

Emot Badhusstyrelsens förslag till stat för stadens varmbadhus har Drätselkammaren intet att erinra.

Renhållningsverket.

Jämlikt Drätselkammarens framställning till Stadsfullmäktige af den 13 innevarande November är förvaltarens (föreståndarens) lön här upptagen med 4,000 kronor.

Biträdet å renhållningsverkets kontor har förut åtnjutit ett årligt arvode af 900 kronor. Att Drätselkammaren kunnat erhålla denna arbetskraft så billigt har berott därpå, att som biträde tjänstgjort en den numera aflidne renhållningsföreståndaren Erikssons dotter. Under nuvarande förhållanden och jämväl med hänsyn till den ökning i göromålen, som uppkommit äfven å renhållningsverkets kontor, har Drätselkammaren icke ansett sig kunna sätta arfvodet lägre än hvad i allmänhet de å stadens expeditioner anställda skrifbiträdena erhålla eller 1,200 kronor.

Renhållningsverkets kontor har förut varit förlagdt till föreståndarens bostad och har denne därför åtnjutit en årlig ersättning af 400 kronor. Samma belopp har Drätselkammaren nu uppfört såsom hyra för kontorslokal.

Hvad aflöningarna för renhållningsverkets ordinarie arbetspersonal angår, äro desamma upptagna i enlighet med gällande lönestat och med bibehållande af det förra året beviljade dyrtidstillägget. En nyantagen renhållningsarbetare K. Kihlgren har Drätselkammaren upptagit till erhållande af det första ålderstillägget, räknadt från och med år 1914, detta enär han såsom arbetare vid Nordanby redan, om ock ej direkt, under flera år varit anställd i stadens tjänst i nära beröring med dess renhållningsverk, vid hvilket jordbruksarbetarne vid Nordanby, när det så behöfs och lämpar sig, beordras tjänstgöra. Vidare har Drätselkammaren ansett sig nödsakad höja hyresersättningen till de renhållningsarbetare, som ej åtnjuta fri bostad från 175 till 225 kronor, detta enär det visat sig omöjligt att under sistnämnda belopp förhyra bostad om ett rum och kök så nära renhållningsverket, som ifrågavarande arbetare böra bo.

Hyresersättningen för en vid renhållningsverket — ehuru ej på ordinarie stat — året om anställd sopare har Drätselkammaren ansett sig böra på ansökan af denne uppföra med ett belopp af 150 kronor, mot 100 kronor i årets budget.

Den i innevarande års budget å renhållningsverkets stat uppförda ersättningen till en sopare för sommaren kr. 487: 50 har Drätselkammaren i nu förevarande förslag öfverfört till afdelningen *renhållning*.

Anslaget i innevarande års stat till inköp af torfmull 4,320 kronor har visat sig otillräckligt. På grund häraf och äfven med hänsyn till det ständigt ökade behofvet, har Drätselkammaren funnit sig föranlåten upptaga denna utgiftspost till icke mindre än 5,600 kronor.

N:o 112.
Budgetförslag 1914. Drätselkammarens förslag.

Kostnaderna för renhållningsverkets stall äro till följd af låga foderpris beräknade till icke så obetydligt lägre belopp än för innevarande år.

Då renhållningsverket i allt större omfattning anlitas för hämtning från våningsklosetter och för ändamålet erforderliga utbyteskärl måste finnas, har Drätselkammaren för anskaffning af dylika kärl uppfört ett belopp af 395 kronor.

Sedan länge har en reparation af renhållningsverkets bostadshus varit väl behöflig, men har Drätselkammaren hittills dragit i betänkande att begära anslag för ändamålet. Nu torde dock en sådan reparation icke längre kunna undanskjutas. Likaledes är en yttre rödfärgning af uthusen behöflig samt införande af elektrisk belysning, särskildt i stallet samt äfven i badrummet, tvättstugan och å gården synnerligen önskvärd. För dessa arbeten, närmare angifna i ett vid budgeten fogadt kostnadsförslag, har Drätselkammaren upptagit ett anslag å 1,870 kronor.

Utgifterna för jordbruket äro beräknade till något lägre belopp än för innevarande år och äro utförda med sammanlagdt 14,400 kronor mot 16,737 kronor i innevarande års budget.

Gatuläggningen.

Kostnaderna för mindre ej specificerade gatuarbeten hafva upptagits till 6,000 kronor. Beloppet är detsamma som för innevarande år med den skillnaden, att däri i årets stat ingår afgäld för ett nubbstensbrott, hvilken afgäld Drätselkammaren nu ansett lämpligt upptaga särskildt med 150 kronor.

En ny liknande post är arrendeafgift för grustägt å ön Flaten 200 kronor, hvarom Drätselkammaren träffat aftal med Kungl. Domänstyrelsen.

Beträffande särskilda gatuarbeten, afsedda att utföras under nästkommande år och hvilka finnas närmare specificerade i byggnadschefens, budgetförslaget bilagda kostnadsförslag, hemställer Drätselkammaren, att Stadsfullmäktige ville för nedan antecknade arbeten bevilja följande anslag, nämligen:

dels att upptagas till uttaxering i 1914 års budget:		
Vasagatan mellan Munkgatan och Stora gatan, omsättning af körbanan samt breddning och omläggning af östra gångbanan	5,500: —	
Blåsbogatan, omsättning af backen mot Skolgatan	750: —	
Karlsgatan mellan Kopparbergsvägen och Norra Ringvägen, beläggning af körbanan med tjärmakadam	4,000: —	
Allégatan mellan Kopparbergsvägen och Norra Ringvägen, påbörjande af gatans ordnande	5,500: —	15,750: —
dels ock att utgå af lånemedel:		
Vasagatan mellan Smedjegatan och Engelbrektsgatan, stensättning af körbanan och ordnande af Västra gångbanan	10,250: —	
Engelbrektsplan, stensättning och ordnande i öfrigt af planen	30,500: —	
Domkyrkoesplanaden mellan Engelbrektsplan och Gåsmyregatan, stensättning af södra körbanan och ordnande af gångbanan	7,000: —	
Allégatan mellan Stora gatan och Kopparbergsvägen, fullständigt ordnande af gatan	24,000: —	
Kungsängsgatan mellan Södra Esplanaden och Stora gatan, stensättning af körbanan	6,000: —	77,750: —
	Kronor	93,500: —

N:o 112
Budgetförslag 1914. Drätselkammarens förslag.

I fråga om ofvanberörda förslag får Drätselkammaren meddela, att kammarens ledamöter Veterinären M. Jonsson och Fabrikören A. Danielsson reserverat sig emot förslaget, i hvad det afser omsättning af körbanan i Vasagatan mellan Munkgatan och Stora gatan.

Vägunderhåll.

Anslaget till vägunderhåll är upptaget till 8,000 kronor, motsvarande 8,500 kronor i innevarande års budget.

I sammanhang härmed får Drätselkammaren yttra sig i anledning af Fanjunkaren K. Romés till Drätselkammaren för utlåtande den 25 sistlidne September remitterade motion, och får Drätselkammaren härvid meddela, att Drätselkammaren redan under innevarande höst så långt det varit möjligt utan alltför stora kostnader sökt hålla södra kanten af vägen i sådant skick, att densamma skulle lämpa sig för velocipedtrafik och att Drätselkammaren är betänkt på att af det anslag till väghållning, som Stadsfullmäktige torde vid budgetens fastställande bevilja, bredda gångbanan på norra sidan fram till järnvägsöfvergången eller så långt stadens väghållningsskyldighet närmast utom stadsplanen sträcker sig, samt på grund häraf hemställa, att motionen icke måtte föranleda till någon vidare åtgärd från Stadsfullmäktiges sida.

Ångbåtstrafiken till Hästholmarne.

I det föreliggande budgetförslaget har Drätselkammaren vidtagit den förändringen, beträffande ångbåtstrafiken till Hästholmarne, att både utgifter och inkomster upptagits i budgeten, då däremot förut endast å inkomstsidan under rubriken Hästholmarne uppförts den beräknade nettoinkomsten af samma ångbåtstrafik.

Beträffande den till Drätselkammaren remiterade frågan om lägre passagerareafgifter till Östra holmen är Drätselkammaren ännu ej färdig med sin utredning, men kommer att afgifva utlåtande i frågan i början af nästkommande år.

Hamnen.

Emot Hamnstyrelsens förslag till stat för stadens hamn har Drätselkammaren intet att erinra.

Gatubelysningen.

I fråga om gatubelysningen får Drätselkammaren tillstyrka följande anslag för ökad gatubelysning.

	Aläggningskostnad.	Belysningskostnad. Gas.	Belysningskostnad. Elektrisk ström.
4 elektriska lampor å Blåsboområdet (200 nlj) ...			325: —
1 „ lampa å området Lugnet (100 nlj) ...	150: —		50: —
1 „ „ „ Annedal enligt af Stadsfullmäktige förut fattadt beslut ...	125: —		
1 elektrisk lampa vid korsningen af vägarne till hyttan och till Gästgifvarevreten enligt framställning till Drätselkammaren (200 nlj) ...	110: —		80: —
6 gaslyktor å Almelund ...	810: —	444: —	
1 „ i Gåsmyregatan ...	135: —	74: —	
1 „ å Engelbrektsplan ...	135: —	74: —	
1 „ i korsningen mellan Stora gatan och Floragatan ...	135: —	74: —	
1 „ i Utanbygatan ...	135: —	74: —	
Transport	1,735: —	740: —	455: —

N:o 112

Budgetförslag 1914. Drätselkammarens förslag.

	Transport	1,735: —	740: —	455: —
2 gaslyktor	i Kopparbergsvägen	270: —	148: —	
1 „	i korsningen af Johanneslunds- och Lovisebergsvägarne	135: —	74: —	
1 „	i Lovisebergsvägen	135: —	74: —	
1 „	i korsningen af Allé- och Utanbygatorna	135: —	74: —	
1 „	i Vasaparken	135: —	74: —	
4 „	i Malmabergsgatan	540: —	296: —	
4 „	i Pilgatan	540: —		
2 „	äldre flyttade till Biskopsbron	300: —		
2 „	nya å Biskopsbron, då enligt Drätselkammarens åsikt för utseendets skull fyra lyktor å bron äro nödvändiga	300: —	148: —	
1 „	i Vasagatan mellan Handtverkaregatan och Smedjegatan, som Drätselkammaren anser behöflig, men som ej upptagits i Vatten- och Gasverksstyrelsens förslag	135: —	74: —	
	Summa Kronor	4,360: —	1,702: —	455: —

Däremot har Drätselkammaren icke ansett sig för närvarande kunna tillstyrka Vatten- och Gasverksstyrelsens förslag om införande af gatubelysning på stadens bekostnad inom byggnadsområdena å Akademivreten och Sandgärdet, hvarjämte den af styrelsen föreslagna nya gaslyktan i Herrgärdsgatan icke upptagits i Drätselkammarens förslag.

Gaturenhållningen.

I början af innevarande år har Drätselkammaren nödgats redan för detta år höja ersättningen till de s. k. kapitelhjonen med 10 kronor pr. hjon. Under anhållan, att Stadsfullmäktige ville godkänna denna åtgärd får Drätselkammaren hemställa, att ersättningen till dem, på sätt Drätselkammaren i budgetförslaget beräknat. måtte för år 1914 utgå med det sålunda förhöjda beloppet 140 kronor per hjon.

Såsom nämts i samband med renhållningsverkets stat har Drätselkammaren under nu förevarande titel insatt anslaget för en sopare under sommarmånaderna 487 kronor 50 öre.

Parker och planteringar.

Uti Trädplanteringssällskapets förslag till utgiftsstat för stadens parker och planteringar, som Drätselkammaren i öfrigt till alla delar tillstyrker, har Drätselkammaren endast att föreslå den förändringen, att det begärda anslaget till inplantering af träd i Pilgatan 300 kronor nedsättes till 100 kronor. Drätselkammaren anser nämligen, att endast de utgångna träden, som äro omkring 10 stycken böra ersättas med nya.

Trädplanteringssällskapets framställning om ett anslag af 2,000 kronor till ordnandet af Norra Ringvägen mellan landsvägen vid gamla kyrkogårdarne och Blåsbovägen får Drätselkammaren tillstyrka och hemställer alltså, att nämnda belopp såsom tillägg till sällskapets statförslag uppföres till uttaxering i budgeten.

För tillsyn och vård af svanorna och änderna i Svartån hemställer Drätselkammaren om upptagande af ett förhöjdt anslag å 200 kronor, enär det hittills varande anslaget å 100 kronor visat sig otillräckligt.

N:o 112 *Budgetförslag 1914. Drätselkammarens förslag.*

För den händelse Stadsfnllmäktige bifalla det på Stadsfullmäktiges pröfning beroende, af Drätselkammaren tillstyrkta förslaget om flyttning af en gammal byggnad till Djäkneberget, tordet det beräknade kostnadsbeloppet 1,500 kronor böra upptagas under nu förevarande titel.

Hästholmarne

Vid fastställande af innevarande års budget beviljade Stadsfullmäktige anslag till uppförande af en dansbana samt ett afträdeshus å Elba å tillhopa 3,000 kronor, att fördelas på åren 1913 och 1914. I nu förevarande stat skulle sålunda för dessa ändamål upptagas ett belopp af 1,500 kronor. Emellertid hafva kostnaderna vid utförandet särskildt beträffande afträdeshuset med omkring 1,000 kronor öfverstigit de beräknade, hvarför nu måste upptagas en summa af 2,527 kronor 41 öre.

Skogarne.

De beräknade utgifterna för stadens skogar äro i det närmaste desamma, som beräknats för innevarande år.

Rådhuset.

Såsom ofvan nämnts hafva en del under titeln Rådhuset förut uppförda anslag, som egentligen tillhöra expeditionskostnaderna, öfverförts till Magistratens samt Stadsfullmäktiges och Drätselkammarens stater. Här har endast bibehållits de utgifter, som afse fastigheten som sådan.

Då det visat sig behöfligt att emellanåt komplettera inventarierna på rådhuset och kostnader äfven förekomma för reparation af desamma, får Drätselkammaren anhålla, att Stadsfullmäktige måtte för ändamålet till Drätselknmmarens förfogande ställa det i förslaget upptagna beloppet 300 kronor.

Till underhåll af fastigheten har insatts ett belopp af 200 kronor.

Rådhusets tak har länge varit britsfälligt och trots tillfälliga reparationer har det ofta händt, att vid stark nederbörd vatten genom taket nedträngt och anställt skada å murar och innertak. Drätselkammaren anser det därför nödvändigt att helt omlägga yttertaket, och har kostnaden härför, beräknad till 3,000 kronor uppförts i staten.

Med anledning af den beslutade ökningen af Stadsfullmäktiges antal har Drätselkammaren anskaffat 6 st. nya dubbelpulpeter till Stadsfullmäktiges sessionsal för en kostnad af 500 kronor, hvilket belopp Drätselkammaren här uppfört.

Stadshotellet.

Utgifterna för stadshotellet äro uppförda med samma belopp som för innevarande år med undantag för posten diverse reparationer, som upptagits till 2,500 kronor mot 3,500 kronor i innevarande års stat. Anledningen till att denna post nu återkommer är den, att reparationer i större omfattning visade sig nödvändiga än hvad Drätselkammaren förra året beräknade. Det belopp, som i föreliggande förslag upptagits, utgör till större delen brist i 1913 års anslag.

Sundinska huset.

Den enda förändringen i förslaget till Sundinska husets utgiftsstat i förhållande till innevarande års budget är den, att anslaget till reparationer och underhåll å 3,000 kronor ersatts med ett anslag å 300 kronor för reparationer och underhåll af fastigheten.

Tullhuset.

Bland tullhusets utgifter har Drätselkammaren upptagit det anslag å 3,150 kronor för vissa anordningar och lokalutvidgningar för tullkammaren, hvarom Drätselkammaren hos Stadsfullmäktige framställt förslag.

Gårds- och tomtfastigheter.

Stadens gårds- och tomtfastigheter hafva förut i budgeten förekommit endast på inkomstsidan, där den beräknade nettobehållningen af dem uppförts. Drätsel-

N:o 112
Budgetförslag 1914. Drätselkammarens förslag.

kammaren har nu vidtagit den förändringen, att både utgifter och inkomster beräknats i budgetförslaget. Nettobehållningen har emellertid enligt den föreliggande beräkningen nedgått med omkring 2,500 kronor, beroende därpå att stadens gårdar merendels ständigt kräfva reparationer.

Jordar och andra fastigheter.

Under titeln jordar och andra fastigheter hafva sammanförts en del förut under olika rubriker förekommande utgiftsposter.

Bland här uppförda krono- och kommunalutskylder förekommer en ny post nämligen sådana utskylder för hamnmagasinen 930 kronor.

Arrenden och afgälder.

Stadens utgifter för arrenden och afgälder äro med några helt obetydliga förändringar, beroende på ökade markegångspris, uppförda med samma belopp som för innevarande år.

Stallet.

Utgifterna för stadens stall hafva uppförts i likhet med i innevarande års stat, dock att utgiften för inköp af en häst ej nu förekommer.

Diverse behof.

Anslaget till fångars vård och förplägning är upptaget med 50 kronor högre belopp än för innevarande år.

Jämlikt Stadsfullmäktiges beslut den 25 sistlidne September har arvodet till stadens ombud vid mantalsskrifningen höjts från 120 till 400 kronor.

Anslaget till kostnader för brandsyn har visat sig knappt och därför nu uppförts med 50 kronor högre belopp än för innevarande år.

Då Stadsfullmäktiges antal från och med nästkommande år ökas, har Drätselkammaren beräknat prenumerationsafgift å Svenska stadsförbundets tidskrift för 50 exemplar mot hittills 45 exemplar.

Enligt Stadsfullmäktiges beslut den 24 April 1913 har till uttaxering i budgetförslaget uppförts hälften af anslaget till järnvägskommitterade 2,500 kronor.

Det af Stadsfullmäktige den 25 September 1913 beviljade anslaget å 175 kronor till bidrag för arbetare och förmän i stadens tjänst för resa till Baltiska utställningen är här upptaget.

Den 25 September 1913 beslöto Stadsfullmäktige att såsom bidrag till utgifvande af en adresskalender anslå ett belopp af 250 kronor, hvilket anslag är i förslaget uppfördt.

I innevarande års stat hafva Stadsfullmäktige anslagit ett belopp af 2,500 kronor för utgifvande af stadens kommunala historia. Detta anslag har under året användts på så sätt, att däraf utgått arvoden till vikarier för uppehållande af de stadsombudsmannens göromål, från hvilka kan erhållit ledighet för att kunna ägna sig åt uppdraget att författa stadens kommunala historia. Enligt ombudsmannens uppgift, torde detta arbete med liknande anordning som i år taga äfven nästkommande år i anspråk och har därför Drätselkammaren för ifrågavarande ändamål i budgetförslaget uppfört samma anslag som för innevarande år.

Mellan straffängelsets trädgård och järnvägspromenaden har genom fängelsets försorg uppförts ett nytt staket, sedan det gamla blifvit vid syn utdömdt. Sedermera har det emellertid blifvit utrönt, att staden på grund af bestämmelserna i ett Kungl. bref, hvarigenom en del af Stallhagen upplåtits till staden är skyldig att hålla detta staket; och har med anledning häraf fängelsedirektören hos Drätselkammaren anhållit om ersättning för staketets uppförande med 391 kronor 40 öre. Då staden icke kan undandraga sig ersätta sagda belopp och då därjämte i gränsen mellan fängelsets öfriga område och järnvägspromenaden det nuvarande

staketet behöfver ersättas med ett nytt, hvarför beräknats en kostnad af omkring 400 kronor, har Drätselkammaren för ofvanberörda ändamål i budgetförslaget uppfört ett sammanlagdt belopp af 791 kronor 40 öre.

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Drätselkammarens förslag.*

Då diverse betonarbeten alltmera börja förekomma för stadens räkning har Drätselkammaren ansett sig böra föreslå inköp af en betonblandningsmaskin. Kostnaden för en dylik är 1,300 kronor. Dessutom behöfver för stadens arbeten ständigt inköpas en del redskap och iventarier. Förut har för detta ändamål icke begärts några särskilda anslag, utan hafva kostnaderna härför bestridts antingen af anslag till vissa arbeten eller ock af anslaget för diverse utgifter. Som emellertid en del inventarier äro af den beskaffenhet, att de kunna brukas för olika slags arbeten, har Drätselkammaren nu ansett nödigt att för ändamålet begära särskildt anslag. Beräknas för sistberörda ändamål 700 kronor, erhålles det i budgetförslaget upptagna sammanlagda beloppet 2,000 kronor.

På grund af Stadsfullmäktiges beslut den 19 Juni 1913 angående inlösen af byggnader å lägenheten Andersborg eller Andersbo, har härför i staten upptagits ett belopp af 2,000 kronor, motsvarande arrendatorns nuvarande skuld till Drätselkammaren för arrendeafgifter.

Anslag för undervisningsändamål.

Sedan några år tillbaka har staden erlagt brandstodsafgift för Högre Allmänna läroverkets byggnader, under antagande att skyldighet härtill följde med stadens gjorda åtagande att tillhandahålla läroverkshus. Emellertid har Drätselkammaren nu erfarit, att enligt 219 § af läroverksstadgan kostnad för brandförsäkring af läroverkshus skall utgå af läroverkets byggnadsfond, och har Drätselkammaren därför i nu föreliggande stat icke upptagit anslag för ifrågavarande ändamål.

För underhåll af nuvarande annexbyggnaden har Drätselkammaren däremot insatt ett nytt anslag å 250 kronor.

Diverse sociala ändamål.

Sedan Stadsfullmäktige den 30 nästlidne Oktober till Drätselkammaren remitterat en skrifvelse från Arbetsförmedlingsstyrelsen här i staden med anhållan om anslag till arbetsförmedlingsanstalten för år 1914 samt med öfverlämnande af vederbörande revisorers berättelse öfver granskning af anstaltens räkenskaper och förvaltning under år 1912, får Drätselkammaren, som i budgetförslaget uppfört samma anslag till arbetsförmedlingen som för innevarande år, 2,000 kronor, föreslå att Stadsfullmäktige måtte dels bevilja nämnda belopp för år 1914 såsom bidrag till anstaltens verksamhet, dels ock för sin del jämlikt revisorernas för dess räkenskaper och förvaltning tillstyrkan bevilja vederbörande ansvarsfrihet för 1912 års förvaltning och räkenskaper.

Från Västerås Sjukkassors Centralförsamlings Fortsättningsförening har till Drätselkammaren inkommit framställning om bidrag af staden för år 1914, och får Drätselkammaren tillstyrka, att Stadsfullmäktige bevilja sådant bidrag under samma villkor, som af Stadsfullmäktige bestämdes den 23 December 1909, då kommunalt bidrag till föreningen första gången beslutades. Beloppet har Drätselkammaren beräknat till förslagsvis 2,600 kronor eller 100 kronor mer än motsvarande anslag för innevarande år.

Ehuru någon ansökan från Västerås skridskoklubb ej afhörts, förmodar Drätselkammaren dock, att klubben äfven under instundande vinter ämnar begära anslag af staden för sin verksamhet; och får Drätselkammaren, som för ändamålet i sitt förslag upptagit samma belopp som för innevarande år, hemstäla om be-

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Drätselkammarens förslag.*

myndigande att, därest ansökan från skridskoklubben inkommen inkommer, till densamma utanordna bidrag intill nämnda belopp att utgå under enahanda villkor som hittills gällt.

Till barnhemmet sparfboet torde Stadsfullmäktige lämna samma anslag som för innevarande år 300 kronor, hvarom ansökan till Drätselkammaren inkommit.

Fosterbarnsnämndens anslag, som upptagits till samma belopp som för innevarande år, har i det föreliggande förslaget uppförts under nu förevarande hufvudtitel.

Genom särskilda beslut den 25 September och den 30 Oktober innevarande år, hafva Stadsfullmäktige till Drätselkammaren remitterat framställningar från vederbörande om erhållande af bidrag till arbetsstugan, barnkrubban och barnhemmet med samma belopp som för innevarande år. Drätselkammaren tillstyrker dessa anslags beviljande och har äfven uppfört det sedvanliga anslaget till nattherberget 300 kronor. Till gäldande af dessa anslag, sammanlagdt 4,300 kronor, torde såsom för innevarande år användas 3,300 kronor af Sundinska fondens för välgörande och allmännyttiga ändamål öfverskottmedel och återstoden 1,000 kronor uttaxeras.

Pensionsnämnden.

Från den nyinrättade Pensionsnämnden har till Drätselkammaren inkommit ett såsom bilaga vid budgetförslaget fogadt protokollsutdrag, enligt hvilket nämnden afgifvet förslag till utgiftsstat för nämndens behof under år 1914. Drätselkammaren har upptagit förslaget oförändradt, då, såsom Pensionsnämnden själf erinrat, beloppen äro synnerligen approximativa.

Förslagsanslaget.

Innevarande års förslagsanslag har otillräckligt och torde öfverskridas med minst 5,000 kronor. Drätselkammaren har därför ansett sig böra beräkna ett förslagsanslag för år 1914 å omkring 20,000 kronor.

Vatten-, gas- och elektricitetsverken samt afloppsledningarne.

Beträffande den begärda löneförhöjningen för materialvakten har Drätselkammaren intet att erinra. Den af styrelsen föreslagna nya benämnningen förrådsförvaltare finner Drätselkammaren däremot mindre lämplig. Är en ny benämnning nödvändig, vill Drätselkammaren för sin del föreslå benämningen förrådsförman.

Vatten- och gasverksstyrelsens förslag i fråga om ändrade lönestater för rörnätsförmannen och justeraren af elektriska mätare får Drätselkammaren jämväl förorda.

De inom parentes angifna naturaförmånerna för gasmästaren och maskinmästaren vid elektricitetsverket hafva upptagits till 500 kronor. Drätselkammaren föreslår, att desamma uppföras enligt gällande lönestat med 400 kronor.

Beträffande öfriga utgiftsposter för vatten-, gas- och elektricitetsverken samt afloppsledningarne har Drätselkammaren ingen förändring eller tillägg att föreslå.

Däremot anser sig Drätselkammaren böra framhålla önskvärdheten af, att åtminstone för de större kostnadsökningarne, som icke enbart kunna anses föranledda af verkens utvidgning, någon förklaring lämnas öfver anledningen till det ökade behofvet. Det är ju eljest svårt för öfriga myndigheter, som hafva att behandla förslaget, att yttra sig öfver eller fastställa verkens budget, då de sakna hvarje ledning för bedömande af en hel del viktiga anslag. Drätselkammaren vill härutinnan särskildt hänvisa till följande i det nu föreliggande förslaget förekommande kostnadsökningar: vattenverkets underhållskostnader från 4,800 till 5,800 kronor, spolning af afloppsledningar och rensning af afloppsbrunnar från 1,000

till 2,800 kronor, underhåll af afloppsledningarne från 1,358: 96 till 2,860: 78, kostnader (utom gaskol) för gasverkets drift från 4,500 till 10,600 kronor samt underhållskostnader för elektricitetsverket från 4,000 till 12,500 kronor.

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Drätselkammarens förslag.*

Till Vatten- och gasverksstyrelsens hemställan om ett anslag å 4,500 kronor för iordningställande af en upplagspalts å hamnområdet att utgå af verkens vinstmedel och fördelas med hälften på hvartdera af åren 1915 och 1916 får Drätselkammaren förorda bifall.

Beträffande styrelsens förslag till nyanläggningar och nyanskaffningar m. m. för verken får Drätselkammaren tillstyrka, att Stadsfullmäktige måtte besluta att anslå af lånedel:

till aflopps-, vatten- och gasledningar i Kopparbergsvägen mellan Knut- och Allégatorna	29,000: —
till aflopps-, vatten- och gasledningar i Allégatan mellan Norra Ringvägen och Kopparbergsvägen	12,000: —
till hufvudmätare vid vattenledningsverket samt mätanordningar vid bassängerna	5,000: —
till anskaffning af mätare och inventarier	40,000: —
till serviser och diverse oförutsedda utsträckningar af ledningar	25,000: —
Kronor	112,000: —

För aflopps-, vatten- och gasledningars utsträckning till den blifvande nya folkskolan vid Myggbo, hvilka ledningar, på sätt styrelsen erinrat, erfordras uteslutande för folksholans behof, hemställer Drätselkammaren, att Stadsfullmäktige ville af det till påbörjande af folkskolebyggnaden beviljade anslaget anvisa det af Vatten- och gasversstyrelsen uppgifna beloppet 6,800 kronor.

Vidkommande slutligen styrelsens framställning om anslag till ny gasklocka med hufvudledning m. m., har Drätselkammaren icke ansett sig, särskildt med hänsyn till den föreslagna sträckningen af ledningen genom den nyligen stensatta Stora gatan, kunna redan nu yttra sig öfver förslaget, utan har Drätselkammaren för afsikt att framdeles inkomma med utlåtande härom; och hemställer Drätselkammaren därför, att Stadsfullmäktige icke måtte upptaga detta förslag till präfning, förrän Drätselkammarens utlåtande öfver detsamma inkommit.

Fattigvården.

Utgifterna för stadens fattigvård hafva under de senaste åren varit stadda i en särdeles stark tillväxt. Då den fastställda staten för år 1904 upptog en uttaxering för fattigvården å 38,855 kronor 17 öre, är motsvarande siffra för 1914 enligt Fattigvårdsstyrelsens förslag 116,714 kronor 45 öre. Jämföras uttaxeringarne under de olika åren för fattigvårdens behof med invånareantalet i staden den 1 Januari näst föregående år, kom år 1904 på hvarje invånare ett belopp af kronor 3: 09, under det att motsvarande siffra för 1914 är icke mindre än kronor 5: 23. Drätselkammaren, som i hafvudsak icke har någon ändring att föreslå i Fattigvårdsstyrelsens budgetförslag, har dock velat anföra dessa siffror såsom belysande utgifternas stegring på detta område.

Bland fattigvårdens utgifter förekomma två poster (dels under allmänna fattigvården och dels under fattiggården Karlslund) för inköp af ved. Enligt Fattigvårdsstyrelsens förslag är veden beräknad till 16 kronor 50 öre per famn. Då emellertid Drätselkammaren redan upphandlat stadens behof af ved för nästa år, äfven för fattigvården, till ett pris af 14 kronor 50 öre per famn, hemställer Drät-

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Drätselkammarens förslag.*

selkammaren att berörda utgiftsposter minskas med resp. 460 och 360 kronor eller tillhopa 820 kronor.

Enär vid köp af inventarierna vid egendomen Hofdesta för stadens räkning förvärfvats en i godt stånd varande gigg, som kan användas äfven för Fattigvårdsstyrelsens behof, afstyrker Drätselkammaren det af Styrelsen för detta ändamål begärda anslaget 250 kronor.

Beträffande Fattigvårdsstyrelsens framställning om anslag till inrättande af en barnasyl får Drätselkammaren, då behofvet af en sådan synes vara ådagalagdt, tillstyrka framställningen. Emellertid äro kostnaderna för en sådan jämförelsevis betydliga — enligt förslaget skulle de årliga kostnaderna uppgå till öfver 300 kronor per barn — och har Drätselkammaren med anledning häraf ansett lämpligt föreslå Stadsfullmäktige att lämna Fattigvårdsstyrelsen i uppdrag att utreda frågan om och hos Stadsfullmäktige framlägga förslag angående en sammanslutning af de barnavårdsanstalter här i staden, till hvilka anslag af stadskassan lämnas.

I öfriga delar tillstyrker Drätselkammaren Fattigvårdsstyrelsens budgetförslag.

Folkskoleväsendet.

Genom beslut den 30 nästlidne Oktober hafva Stadsfullmäktige till Drätselkammaren för utlåtande remitterat af Folkskolestyrelsen upprättadt förslag till utgifts- och inkomststat för stadens folkskoleväsende under nästkommande år.

Liksom fattigvården har äfven folkskolan att uppvisa en mycket stark utgiftsstegring under de senaste tio åren, och har Drätselkammaren ansett det lämpligt att här anföra motsvarande siffror, som beträffande fattigvårdens stat. Uttaxeringen för folkskoleväsendet utgjorde för år 1904 72,643 kronor 70 öre och blir för år 1914 enligt Folkskolestyrelsens förslag 180,515 kronor 70 öre. Uttaxeringen per innevånare var enligt samma beräkning som för fattigvårdsutgifterna år 1904 kronor 5: 75 och skulle enligt det nu föreliggande förslaget för år 1914 blifva kronor 8: 64.

Folkskolestyrelsen har nu förnyat sin förra året gjorda hemställan, att vid lärares och lärarinnors uppflyttning i högre lönegrad en väl vitsordad tjänstetid, högst fem år, i motsvarande anställning inom annat skoldistrikt, skulle få af dem beräknas, hvilket förslag vid behandlingen af innevarande års budget blef till Folkskolestyrelsen återremitteradt. Drätselkammaren anförde då bland annat, att frågan var af den betydelse, att den icke borde pröfvas i samband med budgeten. Frågan har emellertid nu återkommit och torde böra afgöras. Drätselkammaren har för sin del finner icke förslaget innebära någon reel fördel för staden. Hittills har nämligen icke veterligen rådt någon brist på väl kvalificerade och dugliga sökande till lediga lärarebefattningar. Då härtill kommer att staden slagit in på den vägen att bevilja tilläggspensioner till afsevärda belopp åt afgående lärare och lärarinnor, synes det vara föga förenligt med stadens ekonomiska fördel, att på sätt Folkskolestyrelsen föreslagit, vidtaga en åtgärd, som är ägnad att tillföra stadens folkskolor ett större eller mindre antal äldre lärarekrafter. Att åtgärden icke torde hafva någon verklig betydelse för folkskolan, har Drätselkammaren ofvan framhållit. I hvarje fall har Folkskolestyrelsen icke anfört något skäl, hvarför förslaget skulle tillämpas på redan förut här anställda lärare och lärarinnor, på hvilkas ansökan för öfrigt hela förslaget är tillkommet, utan står hvad Drätselkammaren härom förra året anförde fortfarande oemotsagdt. Drätselkammaren framhöll då såsom alldeles klart, att den föreslagna tjänsteårsberäkningen icke borde tillämpas å de lärare och lärarinnor, som anställts vid stadens folkskolor

före förslagets antagande och tillämpning, då dessa sökt och erhållit sina platser med full kännedom om de härutinnan gällande förhållandena. Att folkskolan skulle hafva någon nytta af en sådan tillämpning torde väl ej kunna påvisas. Drätselkammaren får alltså afstyrka bifall till ifrågavarande förslag. Drätselkammaren har i budgetförslaget angifvit den ändring, som skulle blifva en följd af bifall till Drätselkammarens förslag.

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Drätselkammarens förslag.*

Hvad beträffar frågan om pensionering af småskolelärarinnan Jenny Kjellin, får Drätselkammaren afstyrka bifall till Folkskolestyrelsens förslag. Äfven om icke något statsbidrag erhålles för fröken Kjellins aflöning, så utgår sådant dock för hennes vikarie, om ock till något obetydligt mindre belopp än för en ordinarie lärarinna. Det förefaller riktigare om fröken Kjellin får på sätt hittills skett kvarstå i tjänst — äfven om hon icke skulle kunna vidare tjänstgöra — till dess hon uppnår pensionsålder, då frågan om hennes pensionering kan riktigare behandlas. Drätselkammaren anser det oriktigt att utan tvingade skäl pensionera en befattningshafvare tidigare, än som eljes skulle vara nödvändigt. Och någon fördel för staden af den föreslagna pensioneringen har icke påvisats. Drätselkammaren föreslår alltså att fröken Kjellins aflöning uppföres såsom för innevarande år med — inklusive ett ålderstillägg — 1,000 kronor, att ett af anslagen till en ej tillsatt småskolelärarinna 900 kronor utgår, samt att det af Folkskolestyrelsen uppföra pensionsbeloppet för fröken Kjellin 600 kronor likaledes utgår.

I Folkskolestyrelsens budgetförslag finnes upptaget ett anslag till aflöning af en ny lärarinna i huslig ekonomi (af Billbergh) à 1,200 kronor, utan att något omnämnande härom förekommer i Folkskolestyrelsens protokoll. Vid fastställandet af innevarande års stat beviljades visserligen ett anslag af 450 kronor till utvidgning af undervisningen i huslig ekonomi, men något beslut om fast anställande af en ny lärarinna för denna undervisning har icke af Stadsfullmäktige fattats. Stadsfullmäktige torde nu hafva att bevilja det upptagna anslaget, om behof af den nya befattningen anses föreligga.

Pensionsafgifterna hafva af Folkskolestyrelsen beräknats till sammanlagdt 5,550 kronor mot 4,890 kronor i 1913 års stat. För år 1913 hafva de emellertid utgått endast med 4,432 kronor 50 öre. Med beräkning af den föreslagna ökningen af lärarekåren kunna dessa pensionsafgifter icke för år 1914 uppgå till högre belopp än 5,000 kronor, och vill Drätselkammaren föreslå ändring därhän i denna utgiftspost. Det vore önskvärdt, om såsom i andra städer äger rum pensionsafgifterna i kommande budgetförslag af Folkskolestyrelsen uppföras med exakt uträknade belopp.

INKOMSTER.

Vid uppgörandet af de senaste årens stater har staden haft förmånen att kunna räkna med afsevärda behållningar. Dessa behållningar hafva af Drätselkammaren hittills beräknats för det vid respektive staters uppgörande löpande året. Helt naturligt hafva beräkningarne gjorts med en viss försiktighet. I följd häraf hafva också behållningarne vid räkenskapsafslutningarne visat sig större än de beräknats. Då i början af innevarande år sedan 1912 års räkenskap afslutats en sammanställning af sålunda uppkomna behållningar upprättades, visade det sig, att utöfver det belopp af beräknade behållningar 72,000 kronor som disponerats för reglering af 1913 års budget, förefanns en behållning af 54,579 kronor 62 öre. Af detta belopp hafva Stadsfullmäktige emellertid den 19 Juni 1913 anvisat samman-

Behållning.

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Drätselkammarens förslag.*

lagdt 18,603 kronor 52 öre för Hälsovårdsnämndens behof. Då Drätselkammaren kommit till den uppfattningen, att vid budgetens uppgörande, den behållning eller brist, som exakt framgår af senast afslutade räkenskaper, bör i budgeten upptagas, har Drätselkammaren i enlighet med denna sin uppfattning först bland inkomsterna upptagit resterande behållning från år 1912 med 35,976 kronor 10 öre.

Uttaxeringen. Till fyllande af bristen i 1913 års budget upptogs en uttaxering af 632,296 kronor 12 öre, motsvarande 6,75 o/o af det enligt bevillningsförordningen upptaxerade inkomstbeloppet 9,367,530 kronor eller kronor 6: 75 på en hvar af 93,675: 30 bevillningskronor. Bevillningskronornas antal är i år ökadt med ej minde än omkring 15,500 kronor, motsvarande under förutsättning af oförändrad uttaxeringsprocent en ökad skatteinkomst för staden af nära 105,000 kronor. Drätselkammaren kan detta oaktadt och ehuru en del andra inkomster icke obetydligt stigit, särskildt utdelningen å järnvägsaktierna, icke föreslå någon sänkning af utdebiteringen per bevillningskrona. Att så är fallet har sin orsak i de ständigt stegrade anspråk, som ställas på stadskassan, anspråk hvilka i åtskilliga fall äro allt för stora samt i den tydliga brist på sparsamhet, som i en del förvaltningsgrenar gör sig gällande. Som Drätselkammaren anser, att en höjning af uttaxeringen utöfver den nuvarande nivån bör undvikas och äfven kan undvikas utan att berättigade kraf åsidosättas, om blott alla vederbörande tillräckligt uppmärksamma stadens ekonomiska intressen, har Drätselkammaren redan nu funnit sig böra erinra därom, att då det gäller att bereda 1915 års stat, det är att räkna med, att en af de största inkomstposterna, brännvinsmedlen, på en gång kommer att sjunka med 35,000 à 40,000 kronor och att en så stor stegring i antalet bevillningskronor som i år då med säkerhet icke på långt när torde kunna ifrågakomma. Drätselkammaren föreslår emellertid nu, att för reglering af nästkommande års utgifts- och inkomststat beslutas en uttaxering af 6,75 % å senaste till utgörande af bevillning upptaxerade inkomstbeloppet i staden 10,919,720 kronor med 737,081 kronor 10 öre.

Aktier. Enligt inhämtade upplysningar har Drätselkammaren ansett sig kunna beräkna en utdelning af 5 % å stadens aktier i Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg. I innevarande års stat är samma utdelning beräknad till 3 %. Den utgick emellertid med 4 %.

Brandväsendet. I fråga om brandverkets inkomster vill Drätselkammaren, som tillstyrkt förslaget om anskaffande af en brandautomobil, hvarigenom två af brandverkets nuvarande hästar skulle blifva öfverflödiga, under förutsättning att detta förslag bifalles, föreslå det tillägg, att här upptagas ett inkomstbelopp af 1,400 kronor för försäljning af två hästar.

Byggnadsnämnden. Emot Byggnadsnämndens beräkning af inkomsterna under Nämndens stat har Drätselkammaren intet att erinra.

Hälsovården. Inkomsterna af köttbesiktningen anser Drätselkammaren böra beräknas till 1,150 kronor högre belopp än enligt Hälsovårdsnämndens förslag.

Varmbadhuset. Varmbadhusets inkomster äro uppförda enligt Badhusstyrelsens beräkning.

Renhållningsverket. Försäljningen af komposter, stallströ och sopor inbringar för hvarje år allt mindre belopp, då efterfrågan å dessa slags gödningsämnen minskas. Drätsel-

kaammaren har därför beräknat berörda inkomst till endast 1,500 kronor mot 2,500 kronor i årets budget.

N:o 112. *Budgetförslag 1914. Drätselkammarens förslag.*

Hämtning af latrinkärl däremot har kunnat beräknas till 1,900 kronor mot 900 kronor i 1913 års stat.

Likaså har Drätselkammaren höjt ersättningen för hämtning från regementet från 250 till 500 kronor, enär den förutvarande ersättningen visat sig vara alldeles otillräcklig i förhållande till det med hämtningen förenade besväret.

Den bland inkomsterna för renhållningsverket förut upptagna hyran för en cisternstation, belägen intill renhållningsverket, 150 kronor, har Drätselkammaren öfverflyttat till öfriga stadens arrendeinkomster.

Till följd af afsevärdt lägre pris å jordbruksprodukter är förra året hafva inkomsterna af jordbruket kunnat beräknas endast till 10,000 kronor mot 14,598 kronor i innevarande års stat.

Ångbåtstrafiken till Hästholmarne.

Såsom redan är anmärkt äro samtliga inkomster, ej allenast nettoinkomsten, af ångbåtstrafiken till Hästholmarna i den föreliggande staten beräknade. Efter afdrag af utgifterna blifver nettobehållningen 1,800 kronor mot 1,500 kronor i 1913 år stat.

Skogarne.

Inkomsterna af skogarna äro beräknade till ungefär samma belopp, som i innevarande års stat.

Stadshotellet.

Som en förut under en tid outhyrd butik i stadshotellet numera förhyrts till banklokal samt någon förhöjning kunnat beräknas i inkomsterna för fästvåningens upplåtande, hafva stadshotellets inkomster kunnat uppföras med ett sammanlagdt belopp, som med något öfver 1,000 kronor öfverstiger motsvarande belopp i 1913 års stat.

Sundinska huset.

Äfven hyresinkomsterna för Sundinska huset äro icke obetydligt högre än för innevarande år.

Gårds- och tomtfastigheter.

I motsats mot hvad förut varit fallet hafva i nu föreliggande förslag uppförts bruttoinkomsterna för stadens gårds- och tomtfastigheter. Efter afdrag af utgifterna för dessa fastigheter, upptagna under samma titel å budgetens utgiftssida, är nettoinkomsten 22,525 kronor mot 25,000 kronor enligt 1913 års budget.

Jordar och andra fastigheter.

De inkomster, som motsvara de i nu förevarande förslag under rubriken jordar och andra fastigheter uppförda inkomsterna, återfinnas i innevarande års budget under titeln arrenden för diverse jordlägenheter.

Inkomsterna för Östra utmarken äro upptagna till 4,687 kronor mot 4,534 kronor i innevarande års stat.

Nya inkomster äro arrendena för Kristiansborg 2,900 kronor och för Hofdesta 1,100 kronor.

För Västra utmarken och Viksäng förekomma en del mindre inkomstökningar.

Bland diverse arrenden förekomma nya poster, som medföra en ökning af omkring 500 kronor.

Under rubriken hyresmedel äro att anteckna åtskilliga höjda inkomster såsom för virkesupplag m. m. å Kungs- och Munkängen med 250 kronor, för köttbesiktningsbyrån med 1,000 kronor, för upplåtelser å tivoliplatsen med 1,500 kronor. Sammanlagda beloppet är beräknadt till 25,705 kronor mot 22,019 kronor i 1913 års stat.

N:o 112.

Budgetförslag 1914. Drätselkammarens förslag.

Enligt approximativ beräkning, som verkställts å spritbolaget, skulle stadens andel i bolagets vinst för innevarande år uppgå till omkring 114,000 kronor. Samma vinstandel för år 1912 var i innevarande års budget beräknad till 115,000 kronor men uppgick i verkligheten blott till 111,000 kronor.

Brännvinsmedel.

Öfriga inkomstposter under denna titel äro oförändrade.

Diverse inkomster.

Äfven under denna titel förekomma inkomstökningar. Bötesmedlen äro beräknade till 700 kronor mot 350 kronor i 1913 års stat, hundskattemedlen till 2,800 kronor mot 2,700 kronor samt andel i bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter 1,500 kronor mot 500 kronor.

Vatten-, gas- och elektricitetsverken.

I Vatten- och Gasverksstyrelsens inkomitsberäkningar har Drätselkammaren icke att föreslå andra ändringar, än att till inkomsterna för gas- och elekricitetsverken tilläggas de ökningar, som blifva en följd af Drätselkammarens förslag angående ökad gatubelysning, med 1,702 kronor för gasverket och 445 kronor för elektricitetsverket.

Västerås den 26 November 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Under åberopande af 60 § Kungl. Förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 Mars 1862 får Magistraten härhos öfverlämna bilagda af Drätselkammaren efter Magistratens anhållan upprättade förslag till utgifts- och inkomststat för staden för år 1914 med därtill hörande bilagor samt Drätselkammarens protokoll i ärendet.

Magistraten får till Drätselkammaren uttala sitt erkännande för det arbete, som inom Drätselkammaren nedlagts å uppställningen af staten, hvilken uppställning, utom de fördelar Drätselkammaren framhållit däraf följa, ger en mer öfverskådlig bild af stadens inkomster och utgifter än af föregående års stater kunnat inhämtas. Magistraten kan härvid dock icke undgå att fästa uppmärksamheten å det ringa öfverskott vatten-, gas- och elektricitetsverken beräknats lämna.

Som af handlingarne framgår har Drätselkammaren i vissa delar afvikit från Magistratens i skrifvelse till Drätselkammaren den 21 sistlidne oktober omförmälta framställningar, hvilka Magistraten härmed under åberopande af de skäl Magistraten härför anfört, underställer Stadsfullmäktiges pröfning och afgörande.

Beträffande hittills utgående anslag för tillfälliga biträden vid Magistraten, erinrar Magistraten att särskildt under nästkommande år sådana biträden vid val af riksdagsmän och landstingsmän måste anlitas. Magistraten hyser tvifvel om huruvida Kungl. Brefvet den 12 Juli 1912 kan så tolkas att därigenom upphäfts föregående Kungl. Bref i hvad de innehålla föreskrifter om afsättande af medel till en pensionsfond, jämväl afseende änkor och barn efter Magistratens ämbets-

och tänstemän. I hvarje fall torde det ock vara olämpligt att innan nytt pensionsreglemente blifvit fastställdt indraga nu utgående medel för pensioneringar. N:o 112. *Budgetförslag 1914.*

Sedan utredning verkställts angående tillbyggnad af verkstadshuset å brandstation, hemställer Magistraten att härför beräknas ett belopp af cirka 20,000 kronor att utgå af uttaxerade medel.

Västerås rådhus den 1 December 1913.

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

N:o 112.
Budgetförslag 1914. Register.

REGISTER

öfver

FÖRSLAG

till utgifts- och inkomststat för år 1914.

Sid.

Afkortningar ... 396
Aktier ... 415
Brandväsendet, utgifter ... 401
„ inkomster ... 416
„ styrelsens förslag ... 439
Brännvinsmedel ... 421
Diverse behof ... 410
Diverse inkomster ... 422
Drätselkammarens betänkande ... 503
Fattigvården, utgifter ... 411
„ styrelsens förslag ... 483
Folkskoleväsendet, utgifter ... 412
„ styrelsens förslag ... 489
Förslagsanslaget ... 411
Gatubelysning, utgifter ... 405
„ bilagor ... 467
Gatuläggningen, utgifter ... 405
„ bilagor ... 452
Gaturenhållning ... 406
Gårds- och tomtfastigheter, utgifter ... 408
„ inkomster ... 418
„ bilaga ... 460
Hamnen, utgifter ... 405
„ inkomster ... 417
„ styrelsens förslag ... 455
Hälso- och sjukvård, utgifter ... 402
„ inkomster ... 416
„ nämndens förslag ... 445
Hästholmarne, utgifter ... 406
„ inkomster ... 417
Jordar och andra fastigheter, utgifter ... 408
„ inkomster ... 418
Kallbadhus, utgifter ... 402
„ inkomster ... 416

N:o 112.
Budgetförslag 1914. Register.

	Sid.
Klapphus, utgifter	402
Kyrkliga ändamål, utgifter	412
Lån, utgifter	395
„ inkomster	413
Magistraten, utgifter	397
„ betänkande med bilagor 424 och	522
Paviljongen i stadsparken, utgifter	408
„ inkomster	418
Parker och planteringar, utgifter	406
„ bilagor	458
Pensioner, allmänna	401
„ folkskolans	489
„ vatten-. gas- och elektr. verkens	466
Poliskåren, utgifter	398
„ inkomster	416
„ bilagor	432
Renhållningsverk, utgifter	402
„ inkomster	417
„ bilagor	451
Rådhuset, utgifter	407
Sammandrag	423
Skogarne, utgifter	407
„ inkomster	417
Sociala ändamål, utgifter	411
„ bilagor	462
Stadsfullmäktige och Drätselkammaren, utgifter	400
Stadshotellet, utgifter	407
„ inkomster	417
Stallet, utgifter	409
Sundinska huset, utgifter	408
„ inkomster	418
Tullhuset, utgifter	408
„ inkomster	418
Undervisningsändamål, utgifter	410
Uttaxeringen	415
Varmbadhus, utgifter	402
„ inkomster	416
„ styrelsens förslag	450
Vatten-, gas- och elektricitetsverken, utgifter	411
„ inkomster	422
„ styrelsens förslag	466
Vägunderhåll, utgifter	405
Ångbåtstrafiken till Hästholmarne, utgifter	405
„ inkomster	417

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar.

1913 Den 18 December. XX

N:o 113.

Särskilda kommitterades betänkande ang. nybyggnad för teknisk skola samt omorganisation af nuvarande slöjd- och tekniska skolan m. m.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Den 24 Februari 1910 tillsatte Stadsfullmäktige i anledning af en af undertecknad Edström väckt motion om inrättande af en yrkesskola för elektrotekniker och mekaniker i eventuell kombination med den nuvarande tekniska skolan härstädes, en kommitté bestående af Direktören Hans Larsson samt Herrar Edström, Nordin, Tersmeden, M. Jonsson, Forsstedt och la Cour.

Den 29 Februari 1912 invaldes i kommittén äfven Riksdagsman Viktor Larsson, hvarjämte Stadsfullmäktige sedan Direktören Hans Larsson i slutet af år 1912 aflidit till ledamot i kommittén i hans ställe utsågo Redaktören A. Pers. Kommittén konstituerade sig den 12 April 1910 och valde därvid till ordförande Direktören Larsson samt utsåg inom sig ett arbetsutskott bestående af Herrar H. Larsson, Edström, la Cour och Forsstedt. Sagda utskott utarbetade till en början ett förslag till inträdesfordringar och lärokurser för den ifrågasatta yrkesskolan. Sedan kommitterade för sin del preliminärt godkänt detta förslag sökte kommitterade för att erfara om förslaget stod i öfverensstämmelse med den af Kungl. Maj:t tillsatta kommitténs för den lägre tekniska undervisningens ordnande planer förbindelse med sagda Kungl. Kommitté. Af hvad som därvid inhämtades framgick emellertid, att en del ändringar borde företagas i förslaget, hvarför kommitterade ansågo sig böra afvakta den Kungl. Kommittens utlåtande.

Sedan detta utlåtande i September 1912 blifvit tillgängligt hafva kommitterade återupptagit sitt arbete. Tyvärr afled kommitténs ordförande Direktör Larsson kort därefter eller den 6 November 1912. Till kommitténs ordförande efter Direktör Larsson utsågs undertecknad Edström.

I midten af år 1913 afgick Öfveringeniör Forsstedt ur kommittén på grund af afflyttning från staden. I hans ställe invaldes Direktör E. Falk.

Kommittén har under senare delen af sin verksamhet med sig adjungerat tekniska skolans nya föreståndare Rektor S. Samuelsson och Ingeniören J. Körner.

Efter det kommitterade tagit del af den Kungl. Kommitténs förslag, funno kommitterade mindre lämpligt att inskränka sig till den från början föreslagna yrkesskolan utan ansågo sig böra upptaga frågan om ordnande af den lägre tekniska undervisningen i Västerås i dess fulla omfattning och detta i synnerhet som den nuvarande centralslöjdsskolan och tekniska skolan år från år visat sig alltmer otillräcklig för behofvet.

Centralslöjdskolan och Tekniska skolan i Västerås öppnades den 13 Februari 1882 och har således varit i verksamhet i 31 år. Elevantalet, som under 5-års-

N:o 113 *Särskilda kommitterades betänkande ang. nybyggnad för teknisk skola m. m.*

derioden 1883—87 utgjorde 120, har under perioden 1908—1912 stigit till 290, allt i medeltal pr år. Under vårterminen 1913 voro 327 elever inskrifna, af hvilka de allra flesta, omkring 250 äro anställda i olika yrken och endast bevista skolan på kvällarna. Utom dessa sistnämnda utgöras skolans elever af de manliga och kvinnliga s. k. dageleverna, hvilka deltaga i ett eller flera af ämnena slöjd, räkning, bokföring, ritning och modersmål. Elevafgifterna, som utgingo med en krona 50 öre pr elev och termin i hvardera af slöjd- och tekniska skolan, uppgingo år 1912 till 1,047: — Kr. Samma år uppgingo anslagen till skolan till ett belopp af sammanlagdt 19,200 kronor, hyresvärdet af skolans lokaler 3,200 kronor däri inberäknadt.

Som denna skola grundats på en tid, då ingendera af vår stads stora industrier ännu fattat fot härstädes, kan den numera hvarken med afseende på lokalernas omfång eller undervisningens plan anses motsvara de kraf, man torde hafva rätt att ställa på en modern teknisk undervisningsanstalt i ett samhälle med så omfattande industriell verksamhet som Västerås. Byggandet af en ny skola jämte reformering af undervisningen har därför synts kommitterade vara en fråga, som snarast möjligt kräfver sin lösning. Kommitterade hafva i anledning häraf tagit denna fråga under utredning och uppgjort förslag till en ny teknisk läroanstalt här i staden, omfattande dels

a) fullständig *lärlingsskola* för inom staden företrädda industrier och handtverk, dels

b) en *verkmästare- eller yrkesskola för elektriker och mekaniker,* dels

c) några mera *fristående kurser* i tekniska och med dem besläktade ämnen i likhet med hvad hittills varit fallet och såsom äfven Kungl. Kommittén föreslår, och dels äfven eventuellt

d) *den af Kungl. Kommittén föreslagna elektrotekniska fackskolan.*

De under a) och c) omförmälda afdelningarna skulle utgöra en modernisering och utvidgning af den nuvarande centralslöjdskolans och tekniska skolans kuser. De under b) omnämnda yrkeskurserna skulle fylla det behof som legat till grund för undertecknad Edströms motion af 1910. Slutligen skulle den under d) upptagna elektrotekniska fackskolan afse bibringandet af en högre elektroteknisk bildning för konstruktörer och driftsingeniörer. Denna senare af Kungl. Kom:n föreslagna klass af skolor är afsedd att hufvudsakligen subventionernas af staten.

Vid utarbetandet af tekniska och ekonomiska planer för det nya läroverket har kommittén i allt väsentligt hållit sig till af Kungl. Kommitténs för den lägre tekniska undervisningen förslag. Om ock detta senare ej inom den allra närmaste tiden blir i orubbadt skick af statsmakterna antaget, torde knappast behöfva befaras några alltför genomgripande ändringar. Det innehåller många värdefulla uppslag, tillkomna under medverkan af framstående industrimän och pedagoger på området och hafva kommitterade i allmänhet ej funnit anledning vidtaga andra ändringar i dessa än dem som betingas af rent ekonomiska hänsyn under öfvergångstiden intill dess det Kungl. Kommittéförslaget ledt till lagstiftning.

Kommitterade vilja särskildt framhålla, att frågan om nybyggnad för nuvarande tekniska skolan, som efter hvad kommitterades undersökningar och Tekniska skolans Styrelses skrifvelse till Stadsfullmäktige af den 21 Oktober 1913 gifva vid handen, på grund af nuvarande lokalens knapphet är synnerligen brännande, ej på något sätt vare sig behöfver eller bör kopplas tillsammans med det Kungl. Kommittéförslaget betr. lägre tekniska undervisningens ordnande. Detta blir så

mycket mindre motiveradt, då man betänker, att af det nya läroverkets lärjungeantal c:a 75 % kommer att utgöras af kategorierna a) och c) d. v. s. den nuvarande skolans undervisningsklasser. Nybyggnadsfrågan bör lösas utan afvaktande af det Kungl. Kommittéförslagets behandling och hafva därför kommitterade räknat med ett och samma byggnadsförslag, oafsedt om den under d) upptagna fackskolan kommer att förläggas till Västerås eller ej. Gifvetvis hafva kommitterade vid skolsbyggnadens planerande tagit tillbörlig hänsyn till ett rationellt ordnande af de lokaler som skulle utrymma fackskolan, men dessa lokaler kunna under alla förhållande förr eller senare fullt utnyttjas.

N:o 113 *Särskilda kommitterades betänkande ang. nybyggnad för teknisk skola m. m.*

Huru de olika skolorna tekniskt och ekonomiskt skola ordnas framgår närmare af det följande, hvarvid först lämnas en orienterande framställning af de olika skolafdelningarnas uppgifter och omfattning och därefter en redogörelse öfver det nya byggnadsförslaget jämte ekonomisk utredning af anläggnings- och löpande kostnader. Sist behandlas den elektriska fackskolan och klargöres de ekonomiska konsekvenserna af dess förening med öfriga skolor till ett helt.

A) LÄRLINGSSKOLAN.

För lärlingsundervisningens bedrifvande anse kommitterade lämpligast inrätta hvad den Kungl. Kommittén benämner en *kompletterande lärlingsskola*, hvars ändamål skall vara att i teoretiskt och delvis äfven i praktiskt hänseende fullständiga den lärlingsutbildning, som kan vinnas genom yrkesarbetet i industriens och handtverkets tjänst. Ehuru det torde vara ovisst, huruvida dylika skolor i enlighet med Kungl. Kommitténs förslag kunna göras obligatoriska för *alla* arbetare i åldern 14—18 år, kommer deras elevantal att blifva betydande. Enligt Kungl. Kommitténs förslag bör lärlingsskolan så långt möjligt uppdelas i skilda yrkesafdelningar och undervisningen så nära som möjligt anpassas efter lärjungarnes yrken. Med ledning af Kungl. Kommitténs förslag hafva kommitterade uppgjort en undervisningsplan för en sådan skola, hvilken plan dock endast får betraktas som ett utkast. Den ger emellertid en ungefärlig föreställning om lärlingsskolan till ledning för beräkning af dess kostnader. Ämnesfördelningen skall blifva följande:

	Antal timmar pr vecka första året	andra året	tredje året
Modersmålet	4	—	—
Räkning och geometri	4	4	2
Ritning	2	4	2
Bokföring (yrkesekonomi)	—	2	2
Yrkeslära	—	—	4
Summa	10	10	10

Det antal elever som i nuvarande tekniska skolan åtnjuta sådan undervisning, som närmast motsvarar de nya lärlingsskolornas, utgöra c:a 200. Undervisningen bedrifves eftermiddagar och aftnar. För det fall, att *skoltvång* verkligen införes äfven för lärlingsskolorna eller för någon eller några af dess årskurser, stiger helt visst antalet elever högst väsentligt, enligt kommitterades uppskattning till 500 à 600. Att under några få aftontimmar meddela samtidig undervisning åt ett så stort antal elever skulle medföra ett synnerligen oekonomiskt

N:o 113 *Särskilda kommitterades betänkande ang. nybyggnad för teknisk skola m. m.*

utnyttjande af såväl lokaler som lärarkrafter. Man torde därför i likhet med den Kungl. Kommittén böra räkna därmed att den obligatoriska lärlingsundervisningen bedrifves äfven under förmiddagarna. Härigenom möjliggöres en utökning af befintliga skolors kapacitet utan alltför betydande utvidgning af lokalerna.

För Västeråsskolan hafva kommitterade ansett sig böra räkna med nyssnämnda elevantal af 500 à 600, hvaraf minst en tredjedel samtidigt skall kunna sysselsättas inom skolan. Eleverna uppdelas på klasser à 20 till 30 i hvarje med i medeltal 10 undervisningstimmar pr vecka.

Blir lärlingsundervisningen *icke* obligatorisk kan visserligen elevantalet beräknas lägre, men man måste i stället räkna med, att all dylik undervisning såsom nu förlägges hufvudsakligen till eftermiddagar och kvällar. Erforderligt lokalutrymme torde därför blifva ungefär detsamma.

B) YRKESSKOLOR.

Såsom tidigare omnämts, erhöllo kommitterade redan ett par år innan den Kungl. Kommittén aflämnat sitt förslag till den lägre tekniska undervisningens ordnande i uppdrag att utreda frågan om anordnande af verkmästare eller yrkeskurser för tillgodoseende af den elektriska och mekaniska industriens behof.

Planer för dylika kurser utarbetades äfven af kommittén, men lades sedermera till sidan i afvaktan på den Kungl. Kommitténs förslag i i ämnet.

Enligt detta senare förslag skola på lämpliga orter anordnas *yrkesskolor* i ändamål att gifva arbetare med god yrkeserfarenhet tillfälle att förvärfva den tekniska, yrkesekonomiska och medborgerliga bildning samt om möjligt äfven den ytterligare förkofran i deras yrken, som fordras för att i allmänhet höja deras arbets- och förvärfsförmåga eller för att gifva dem nödiga förutsättningar för vissa mera ansvarsfulla befattningar inom industrien, såsom förmans- och andra därmed jämförliga förtroendeposter eller en mera oberoende ställning såsom självständiga mästare inom handtverket.

Yrkesskolorna lämna undervisning af två slag, dels fullständiga dagkurser à 30 veckor med sammanlagdt 1,320 undervisningstimmar, under hvilkas bevistande arbetaren gifvetvis ej kan ägna sig åt sitt yrke, dels aftonkurser, bestående af tvänne årskurser à 30 veckor med sammanlagdt 720 timmar, under hvilkas bevistande arbetaren fortfarande kan ägna sig åt sitt fack.

Den Kungl. Kommittén har för dessa skolor utarbetat läsplaner hvilka undertecknade anse böra i väsentliga delar följas vid organiserandet af här tilltänkta yrkeskurser och hvilka därför nedan meddelas:

A. **Förslag till program för en yrkesskola för maskinindustri.**

Ändamål. Yrkesskolan för maskindustri har till ändamål att meddela arbetare inom maskinindustrien de yrkesinsikter, som äro ägnade att i allmänhet höja deras arbets- och förvärfsförmåga, och som i förening med praktisk erfarenhet inom yrket erfordras af arbetsförmän och därmed jämförliga vid mekaniska verkstäder.

Inträdesfordringar. För tillträde till kurserna erfordras en ålder af minst 17 år, samt att den inträdessökande styrker, att han dels under minst tre år med

goda vitsord deltagit i yrkesmässigt arbete inom den mekaniska verkstadsindustrien, dels med goda resultat genomgått en lärlingsskola eller visar sig vara i besittning af nödiga förkunskaper i läsning, skrifning, räkning och ritning.

N:o 113 *Särskilda kommitterades betänkande ang. nybyggnad för teknisk skola m. m.*

Lärokursens längd. Undervisningen fördelas på en hösttermin om 10 veckor (exempelvis $^{10}/_{10}$—$^{20}/_{12}$) och en vårtermin om 20 veckor (exempelvis $^{7}/_{1}$—$^{28}/_{5}$).

Undervisningen bör meddelas i enlighet med nedanstående timplan och läroplan:

TIMPLAN

Läroämnen	Hösttermin (10 veckor) timmar		Vårtermin (20 veckor) timmar		Summa tim. under hela kursen
	i veckan	i termin	i veckan	i termin	
Matematik	10	100	8	160	260
Fysik	4	40	4	80	120
Kemi	4	40	—	—	40
Mekanik	8	80	6	120	200
Beskrifvande maskinlära med ritning	10	100	16	320	420
Mekaniska & maskin-laborationer	4	40	4	80	120
Material- och verktygslära	2	20	2	40	60
Yrkesekonomi	—	—	2	40	40
Modersmålet	2	20	2	40	60
Summa timmar	44	440	44	880	1,320

LÄROPLAN.

Matematik.

Räknelära särskildt med tillämpningar på inom yrket använda mått- och viktsystem. Procent- och ränteräkning. Bokstafsräkning till det omfång, som erfordras för lärokurserna i de tekniska fackämnen. Sifferekvationer af 1:sta graden med en obekant. Planimetri och stereometri till det omfång, som erfordras för inom yrket vanligen förekommande mätningar, yt-, volym- och viktsberäkningar. Tillämpningar efter praktiska räknemetoder från maskinindustrien och lärjungarnas yrken. Öfningar i användning af praktiska formler, tabeller och räknesticka.

Hösttermin: 10 tim. i veckan. Vårtermin: 8 tim. i veckan.

Fysik.

Kropparnas allmänna egenskaper. Läran om värme, ljud, ljus, magnetism och elektricitet med hufvudvikten vid värmeläran och dess tillämpningar inom yrket.

Höst- och vårtermin: 4 tim. i veckan.

Kemi.

De första grunderna af kemien, särskildt förbränningsprocessen och de inom yrket vanliga metallerna.

Hösttermin: 4 tim. i veckan.

N:o 113

Mekanik.

Hösttermin: 8 tim. i veckan. Vårtermin: 6 tim. i veckan.

Läran om jämvikt och rörelse hos fasta, flytande och gasformiga kroppar till det omfång, som är nödvändigt för den facktekniska undervisningen.

Elementär framställning af hållfasthetsläran med tillämpningar på enklare inom yrket förekommande konstruktioner.

Beskrifvande maskinlära med ritning.

Hösttermin: 10 tim. i veckan. Vårtermin: 16 tim. i veckan.

Bedogörelse för de allmänt använda maskinelementens ändamål form, tillverkning och materialet därför. Transmissioner. Blocktyg, domkrafter, vindspel och enklare kranar, pumpar och injektorer.

Beskrifning och skötsel af ångpannor, ångmaskiner, vattenhjul och turbiner, gas- och oljemotorer samt elektriska maskiner. Verktygsmaskiner för bearbetning af metaller och trä.

Krokiteckning och projektionsritning efter modeller, verktyg, enkla maskindelar och enklare maskiner. En del ritningar utföras i blyerts eller med färgpennor och i naturlig storlek såsom allmänt brukliga arbetsritningar, andra utföras i naturlig storlek eller i mindre skala dels i blyerts, dels i tusch, allt med fullständig utsättning af mått och andra för tillverkningen erforderliga uppgifter.

Mekaniska- och maskin-laborationer.

Höst- och vårtermin: 4 tim. i veckan.

Experiment och försök med instrument och apparater afsedda att åskådliggöra och förtydliga undervisningen i fysik och mekanik. Materialprofning och enklare hållfasthetsundersökningar. Maskinlaborationerna böra afse att bibringa lärjungarna insikt om en del förhållanden, som hafva inflytande på maskinella anläggningars ekonomiska drift och skötsel, och böra sålunda omfatta motorers effekt och arbetsmaskiners kraftförbrukning, uppmätning af den tids- och arbetsbesparing, som kan vinnas genom olika slag af arbetsmaskiner och verktyg m. m.*)

Material- och verktygslära.

Höst- och vårtermin: 2 tim. i veckan.

Redogörelse för de inom maskinindustrien använda råmaterialierna, deras härkomst, framställning och egenskaper samt för de metoder, verktyg och arbetsmaskiner, som användas vid deras bearbetning.

Yrkesekonomi.

Vårtermin: 2 tim. i veckan.

Förandet af aflönings- och ackordslistor samt uppläggandet och förandet af de för kontroll öfver driften erforderliga fabriksböckerna.

Modersmålet.

Höst- och vårtermin: 2 tim. i veckan.

Skriftliga uppsatser i anslutning till den öfriga undervisningen i skolan; beskrifningar öfver maskiner och arbetsmetoder.

---

*) De yrkesskolor för maskinindustri. som komma att förläggas till orter, där tekniska fackskolor finnas, torde få begagna sistnämnda skolors laboratorieutrustning. Vid öfriga yrkesskolor för maskinindustri torde åtminstone en del af laborationsöfningarna kunna utföras å enskilda verkstäder.

B) **Förslag till program för en yrkesskola för elektroteknik.**

N:o 113 *Särskilda kommitterades betänkande ang. nybyggnad för teknisk skola m. m.*

Ändamål. Yrkesskolan för elektroteknik har till ändamål att meddela arbetarne inom den elektrotekniska industrien de yrkesinsikter, som äro ägnade att i allmänhet höja deras arbets och förvärfsförmåga, och som i förening med praktisk yrkeserfarenhet fordras af elektromontörer, förmän och innehafvare af andra därmed jämförliga befattningar inom den elektriska industrien.

Inträdesfordringar. För tillträde till skolan fordras en ålder af minst 17 år samt att den inträdessökande styrker, att han dels under minst tre år med goda vitsord deltagit i yrkesmässigt arbete inom elektrotekniskt yrke, dels med godt resultat genomgått en lärlingsskola eller visar sig vara i besittning af nödiga förkunskaper i läsning, skrifning, räkning och ritning.

Lärokursens längd. Undervisningen ordnas så, att fullständig lärokurs kan genomgås på 30 veckor, fördelade på en hösttermin om 10 veckor (exempelvis $^{10}/_{10}$—$^{20}/_{12}$) och en vårtermin om 20 veckor (exempelvis $^{7}/_{1}$—$^{28}/_{5}$) med 44 undervisningstimmar i veckan.

Undervisningen meddelas i enlighet med följande timplan och läroplan:

TIMPLAN

Läroämnen	Hösttermin (10 veckor) timmar		Vårtermin (20 veckor) timmar		Antal timmar i hela kursen
	i veckan	i termin	i veckan	i termin	
Fysik och elektroteknik	12	120	14	280	400
Elektrotekniska laborations- och monteringsöfningar	4	40	10	200	240
Fackritning	6	60	6	120	180
Beskrifvande maskinlära	—	—	4	80	80
Kemi- och materiallära	6	60	—	—	60
Matematik	12	120	6	120	240
Yrkesekonomi	2	20	2	40	60
Modersmålet	2	20	2	40	60
Summa timmar	44	440	44	880	1,320

LÄROPLAN.

Fysik och Elektroteknik.

Kroppars allmänna egenskaper. Läran om värme. Ljud och ljus. Grunddragen af läran om magnetism och elektricitet. Hösttermin: 12 tim. i veckan. Vårtermin: 14 tim. i veckan.

Apparater och metoder för elektriska mätningar. Generatorer för likriktad ström samt för en och flerfasig vexelström, motorgeneratorer, omformare, en- och flerfasiga transformatorer, ackumalotorer, elektrisk arbetsöfverföring för lik- och växelström, jordlinor och jordplåtar. Elektricitetsverk för likström samt en- och flerfasig växelström. Strömfördelningssystem, luft- och jordledningssystem, led-

N:o 113

ningars förläggning, undersökning och beräkning. Elektrisk belysning, elektriska smält-, svetsnings-, värme och kokapparater.

Förordningar och säkerhetsföreskrifter för elektriska anläggningar.

Svagströmsteknik: signalanläggningar, telefon och telegrafi.

Elektrotekniska laborations- och monteringsöfningar.

Hösttermin: 4 tim. i veckan. Vårtermin: 10 tim. i veckan.

Montering, undersökning och inkoppling af likström- och växelströmsmaskiner, transformatorer, ackumulatorbatterier, öfverspännings- och åskskydd, apparater, instrument, ledningar af olika system och strömart, båg- och glödlampor, koppling, skarfning, afgrening. Öfningar i att uppsöka och afhjälpa fel på hög- och lågspänningskablar samt telefonkablar. Isolationsmätningar på kabelnät för hög- och lågspänning samt luft och jordledningar för telefon. Justering af mätinstrument.

Fackritning.

Höst- och vårtermin: 6 tim. i veckan.

Krokiteckning och projektionsritning efter modeller, maskindelar, maskiner och apparater, företrädesvis hämtade från det elektrotekniska området.

Framställning af de inom elektrotekniken förekommande beteckningssätten. Inritning på af skolan tillhandahållna byggnadsplaner af ledningar för lik- och växelström med därtill hörande belysningsapparater, motorer, instrument m. m. Beskrifning och kostnadsförslag öfver mindre elektriska kraft- och belysningsanläggningar. Ritningar till en kraft- och belysningsstation med därtill hörande luft- och kabelnät samt kopplingsschema. Detaljritningar till apparater och instrument.

Beskrifvande maskinlära.

Vårtermin: 4 tim. i veckan.

Kort beskrifning öfver vatten-, ång-, olje- och explosionsmotorer samt deras användning och skötsel. Transmissioner.

Kemi och materiallära.

Hösttermin: 6 tim. i veckan.

Kemiens grundbegrepp, Förbränning, oxidation och reduktion. Elektrolyter och elektrolys.

De inom elektrotekniken vanliga förekommande metallernas egenskaper och användning. Löd- och isoleringsmaterial.

Matematik.

Hösttermin: 12 tim. i veckan. Vårtermin: 6 tim. i veckan.

Räknelära: ekvationer af 1:a graden, potenser och rötter, de första grunderna af den plana trigonometrien, allt med tillämpningar på lärjungarnas yrke under användning af praktiska räknemetoder, tabeller och räknesticka.

Yrkesekonomi.

Höst- och vårtermin: 2 tim. i veckan.

Aflönings- och ackordslistor. Uppläggningen och förandet af de rapporter och böcker, som fordras för kontrollen vid elektriska arbeten samt driften i ett elektricitetsverk.

Modersmålet.

Höst- och vårtermin: 2 tim. i veckan.

Skriftliga uppsatser i anslutning till den öfriga undervisningen, beskrifningar öfver utförda arbeten. Öfningar att uppsätta arbetsbetyg, kontrakt och inlagor till myndigheter.

N:o 113

Särskilda kommitterades betänkande ang. nybyggnad för teknisk skola m. m.

Kommitterade anse att behofvet af yrkesundervisning i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ofvanstående program är synnerligen trängande. Genomförandet af den Kungl. Kommitténs fullständiga förslag medför emellertid större kostnader än dem kommitterade tänkt sig i samband med sitt eget tidigare förslag. Dessa kostnader skola emellertid — såväl de fasta som de årliga — till en väsentlig del bestridas af staten. Då det är osäkert, om Kungl. Maj:t beviljar de af den Kungl. Kommittén föreslagna understöden förrän lagstiftning i ärendet kommit till stånd hafva undertecknade ansett lämpligt som alternativt provisorium föreslå en kombination af den elektriska och den mekaniska kursen med totala elevantalet minskadt till hälften. En jämförelse mellan elektriska och mekaniska skolans läsplaner visar, att en del ämnen, såsom matematik, modersmål, yrkesekonomi m. fl. hafva i båda skolorna ungefär samma antal undervisningstimmar. Undervisningen i dessa ämnen kan därför upp till ett totalt elevantal af 30 anordnas gemensamt, medan differentiering sker i de egentliga hufvudämnena, maskinlära, elektroteknik, mekanik. Härigenom får man en mindre kombinerad elektrisk och mekanisk yrkesskola för ej väsentligt högre kostnad än för en enda af skolorna enligt den Kungl. Kommitténs förslag.

Ehuru kommitterade anse, att det kungl. förslaget innefattar en fullständigare och i alla afseenden bättre lösning af yrkesskoleproblemet, torde dock inga allvarligare olägenheter vara att vänta, om dessa kurser på grund af tvingande ekonomiska omständigheter under något år ordnas efter det sista förslaget.

C) FRISTÅENDE KURSER.

Nuvarande Centralslöjdskolan anordnar en del kurser i fristående ämnen utan samband med lärlingsundervisningen. Dylika ämnen äro slöjdmönsterritning, teckning, af olika slag, perspektivlära, textning, bokföring m. fl. Den Kungl. Kommittén har i sitt förslag förordnat inskränkning af dylika kurser vid de allmänna tekniska skolorna under den motivering att en del af detta slags undervisning lämpligen borde centraliseras hufvudsakligen vid Tekniska skolan i Stockholm. Undertecknade kunna emellertid ej helt dela denna Kungl. Kommitténs åsikt. Dessa kurser äro otvifvelaktigt af rätt stor betydelse för den ungdom inom länet som ej direkt arbeta inom verkstadsindustri och handtverk, men för hvilken en vidare utbildning i praktiska ämnen är önskvärd. Dylika kurser kunna bl. a. anordnas, som i viss mån lämna en ersättning för den undervisning enklare handelsskolor kunna lämna. Då kostnaderna för deras hållande blir jämförelsevis ringa, förutsatt tillräckliga lokaler äro för handen, har det synts kommitterade rimligt att sådana kurser anordnas till ungefär samma omfattning som hittills, hvarigenom äfven andra samhällslager än arbetsklassen få direkt valuta för de rätt betydande utgifter som förenas med det nya tekniska läroverket. Härtill kommer, att den nuvarande tekniska skolan och centralslöjdskolan erhåller ej oväsentliga understöd från hushållningssällskap och landsting, hvilka korporationer gifvetvis hafva största intresset af dessa kurser, hvarför, under förutsättning att dessa bidrag fortfarande komma att utgå, ingen kostnadsökning härför behöfver sättas i fråga. Äfven underlättas det ekonomiska ordnandet af dessa kurser därigenom, att elevafgifter kunna npptagas, hvilket ej är afsedt vid lärlingsskolan, åtminstone ej, om den göres obligatorisk.

N:o 113
Särskilda kommitterades betänkande ang. nybyggnad för teknisk skola m. m.

De fristående kurserna äro afsedda att anordnas dels på förmiddagar, dels mellan kl. 7 och 9 på aftnarna.

BYGGNADSFÖRSLAGET.

Vid uppgörande af byggnadsplaner utgingo kommitterade därifrån, att förslaget borde kunna realiseras inom ramen af kommunens för dylikt ändamål tillgängliga medel för så vidt ej den noggrannare utredningen visade så ej längre vara möjligt. Dessa medel utgöras af den s. k. Zimmermanska fonden, som innefattar dels värdet af den nuvarande tekniska skolans fastighet, dels 95 aktier i Mälarbanken och dels kontanta medel. Fastigheten har sedan 1881 upptagits till 44,750 kr. men torde f. n. kunna uppskattas till minst kr. 50,000:—. Räknas Mälarbanksaktierna efter nu rådande kurs 1,050 kr. pr st., kommer fonden 1:a jan. 1914 att uppgå till c:a 410,000 kr.

Då kommittén först skred till utarbetande af planer för skolan, ansågs önskvärdt utröna i hvad mån den *elektrotekniska fackskolans* inrymmande skulle komma att fördyra byggnaden. Kommittén uppdrog därför åt arkitekten, prof. Ch. Lindholm, att utarbeta tvänne förslag, det ena med, det andra utan fackskola, men i öfrigt lika och afsedda att inrymma

dels a) lärlingsskola för 200—300 samtidigt undervisade elever,
b) yrkesskola för mekaniker i en alternativt två årskurser om 30 elever,
c) yrkesskola för elektriker i en alternativt två årskurser om 30 elever,
d) erforderliga lokaler för fristående kurser.

Det visade sig emellertid vid närmare undersökning, att byggnadens grundplan för båda alternativen med största fördel anordnades i hufvudsak lika. Bestämmande för denna plan voro anordnandet af lärlingsskolans slöjdrum och verkstäder samt yrkesskolornas laboratorier. Dessa laboratorier afsågos till gemensamt bruk för yrkesskolorna och fackskolan, hvarvid för tillgodoseende af fackskolans behof hufvudsakligen inträdde den skillnad, att den maskinella utrustningen blef rikhaltigare och dyrbarare. De båda alternativen kommo därför med afseende på planering att väsentligen skilja sig endast därutinnan, att vid det större förslaget en lokal i bottenvåningen, förut afsedd till skolverkstad, slogs tillsammans med det elektriska laboratoriet för att bereda detta bättre utrymme, hvarjämte tillkommo några rit- och läsrum. De aktiva utrymmena i båda fallen åskådliggöras af följande tablå:

	Hörsalar	Läsrum	Ritsalar	Laboratorier	Verstadsrum
Stora förslaget	3	6	9	1 elektr. & fysiskt	3
				1 mekaniskt	
				1 kemiskt	
Lilla „	2	5 (6)	6 (7)	1 elektr. & fysiskt	3
				1 mekaniskt	

De för lilla förslaget inom parantes angifna siffrorna gälla för det fall den i öfversta våningen tilltänkta föreståndarebostaden slopas för beredande af plats för skollokaler. Äfven för stora förslaget tänktes som alternativ föreståndarebostaden förlagd i skolan, nämligen i en fjärde våning, som i öfrigt skulle inredas med skollokaler för samlingar och framtida behof. I denna extra våning ligger

N:o 113 *Särskilda kommitterades betänkande ang. nybyggnad för teknisk skola m. m.*

en väsentlig fördel hos det större förslaget, då skolans expansionsmöjligheter genom densamma blifva betryggande för lång tid framåt. Det mindre förslaget har emellertid ordnats på sådant sätt, att tillbyggnad af en dylik vindsvåning utan svårighet senare kan ske.

Af hvad i det föregående anförts torde framgå att de båda byggnadsförslagen kunna betraktas antingen som tvänne olika vidtgående lösningar af lokalfrågan för det fullständiga läroverket *med* elektroteknisk fackskola, hvarvid det större gifvetvis kommer att fylla behofvet en längre tid framåt, eller som speciella lösningar för de båda alternativen *med* och *utan* dylik skola, hvarvid föreslagen hvar för sitt ändamål torde besitta ungefär lika expansionsmöjligheter.

Beträffande platsen för skolan hafva kommitterade ansett det sedan åtskilliga år som tomt för denna skolbyggnad tilltänkta kvarteret Justus vara för ändamålet lämpligt och väl beläget. Kvarteret äges redan nu till större delen af staden. Af kvarteret bebygges från början högst hälften, men bör återstoden reserveras för framtida utvidgningar.

I öfrigt hänvisas beträffande byggnadsförslagens detaljer till prof. Lindholms ritningar och byggnadsbeskrifning.

KOSTNADSBERÄKNINGAR.

A. Fasta kostnader för byggnad och inredning.

Prof. Lindholms olika förslag hafva kostnadsberäknats af E. & A. Rignér i Stockholm med undantag för grundläggning, hvars kostnader uppgifvits af stadens byggnadschef Löjtnant G. Smitt.

Härtill komma kostnader för bord, bänkar och öfrig skolinredning med undantag af demonstrationsmateriel, hvilka kostnader uppskattats till 6 % af byggnadssumman. Tages i beräkning att den nuvarande skolans inredning och materiel äfven kommer till utnyttning i den nya, torde detta belopp kunna anses tillräckligt.

Sammandragas dessa kostnader erhålles för

	Stora förslaget.		Lilla förslaget.
	Med förestånd. bostad och museum.	Utan förestånd. och museum.	
Grund	58,000	58,000	50,000
Byggnad	412,000	360,000	333,300
Inredning	28,000	25,000	23,000
Summa	498,000	443,000	406,300

Oberäknade äro ännu utgifter för laboratorier och samlingar. Den nuvarande tekniska skolan äger visserligen en del demonstrationsmateriel, men är i fullständig afsaknad af laboratorier och verkstadsinredning. Bortsedt från ökade behof vid inrättande af yrkeskurserna måste räknas med nyanskaffning af en del materiel för att kunna hålla *lärlingsundervisningen* å måttlig nivå. Härvid erfordras i främsta rummet en del materiel för skolverkstäderna. *Yrkeskursernas* införande medför kraf på inredning af mekaniskt och elektriskt laboratorium. De första kostnaderna för dessa torde i viss mån få rättas efter förhållandena, beroende af

N:o 113 *Särskilda kommitterades betänkande ang. nybyggnad för teknisk skola m. m.*

huruvida påräknade statsunderstöd kunna erhållas, eller ej. Den Kungl. Kommittén har beträffande *lärlingsskolorna* föreslagit, att vid inrättande af nya skolor eller mera väsentliga utvidgningar af äldre skolor skulle staten bidraga med två tredjedelar af kostnader för den härför erforderliga första uppsättningen af undervisningsmateriel efter af vederbörande skolstyrelse uppgjordt förslag, på villkor att den återstående tredjedelen tillskjutes af vederbörande kommun. För *yrkesskolorna* har föreslagits samma procentuella statsbidrag. För båda skoltyperna förutsättes härvid, att *kommunerna* tillhandahålla ändamålsenliga lokaler med inredning och möblering samt ansvara för alla kostnader för skolornas underhåll, i den mån dessa ej bestridas genom statsanslagen.

Beträffande totalkostnaderna för undervisningsmaterialen, inclusive laboratoriernas utrustning med maskiner och instrument, hafva kommitterade med ledning af Kungl. Kommitterades utredning ansett sig lämpligen kunna insätta följande:

	Lärlingsskolan.	Elektr. yrkesskolan.	Mek. yrkesskolan.
Skolverkstäder	10,000	—	—
Maskinlaboratorium	—	20,000	20,000
Materialprofning	—	—	5,000
Modeller och samlingar	5,000	5,000	5,000
Summa	15,000	25,000	30,000

Totalt 70,000 kronor.

Häraf skulle enligt det Kungl. Kommittéförslaget staten bidraga med ²/₃. 70,000 = rundt 46,500 kronor och Västerås stad med resten eller 23,500 kronor.

Kommitterade hafva tänkt sig, att staden ingår till Kungl. Maj:t med anhållan om statsunderstöd i öfverensstämmelse med ofvanstående. Beviljas ej sådant alls eller blott i mindre omfattning anse kommitterade, att skolorna höra på stadens bekostnad utrustas med enklare materiel för en sammanlagd kostnad af minst 35,000 kronor, intill dess det Kungl. Kommittéförslaget blifvit af statsmakterna i en eller annan form antaget och erforderligt understöd kan erhållas för undervisningsmaterielens och laboratoriernas utvidgning enligt föregående förslag.

De fristående kursernas öfningar utföras med öfriga skolors materiel och kräfva inga extra kostnader.

Kommittén föreslår, att staden bör under afvaktan af resultatet af en anhållan om statsunderstöd i enlighet med föregående för utrustning af laboratorier och undervisningsmateriel bevilja ett anslag af 23,500 kronor.

B. Löpande kostnader för lärarlöner och underhåll.

I det föregående har angifvits, att *lärlingsskolans* beräknade 500 à 600 elever böra uppdelas på 20 klasser med 10 timmars veckoundervisning i hvarje. Den Kungl. Kommittén räknar för dessa skolors lärare en lön af 3 kronor pr. timme eller rundt 150 kronor pr år och undervisningstimme pr. vecka. Med 10 timmars undervisning i veckan, hvilket torde vara ett lämpligt antagande, blir kostnaden för en lärlingskurs följaktligen 1,500 kronor, hvartill kommer andel af föreståndarens lön, som höjer summan till c:a 1,600 kronor. Den 20-klassiga lärlingsskolans drager följaktligen vid hel årsundervisning en årlig kostnad för lärarlöner af 32,000 kronor. Emellertid förutsätter den Kungl. Kommittén att kurserna even-

N:o 113 *Särskilda kommitterades betänkande ang. nybyggnad för teknisk skola m. m.*

tuellt kunna förkortas till 8 månader pr år. Under antagande af 3-årig lärlingskurs torde detta vara fullt tillräckligt och ur viss synpunkt lämpligare, då härigenom lämnas ungdomen en välbehöflig sommarledighet. Undertecknade föreslå därför 8 månaders kurs, hvars kostnader för den 20-klassiga skolan skulle belöpa sig till $^2/_3$. 32,000 kronor eller rundt 21,500 kronor. Nu har af den Kungl. Kommittén föreslagits, att lärarlönerna skola till två tredjedelar bestridas af staten, som därtill skulle bidraga med 5 % af det så beräknade statsanslaget som bidrag till undervisningsmaterielens underhåll och komplettering. Statsanslaget skulle följaktligen uppgå till c:a 14,300 kronor + 5 % af 14,300 d. v. s. 15,000 kronor, medan kommunen skulle hafva att betala 7,200 kronor pr. år.

Jämföres dessa utgifter, som väl att märka, hänföra sig till en fullt utnyttjad lärlingsskola med 600 elever, d. v. s. 3 ggr. så många som nu, med tekniska skolans nuvarande budget finner man, att med genomförande af Kungl. Kommittéförslaget kommunen kommer att ernå ej oväsentliga ekonomiska fördelar. Skolans anslag för år 1912 sammansätter sig af följande poster:

Statsanslag	4,000: —
Understöd från Västerås stad (inclusive bidrag ur Zimmenmanska fonden)	6,000: —
Understöd från landsting och hushållningssällskap	6,000: —
Hyresvärdet af skolans lokaler	3,200: —
Summa Kronor	19,200: —

Beräknar man för lärarlöner c:a 14,000 kronor kommer häraf vid nuvarande antal och fördelning af eleverna på skolans 200 lärlingar c:a 10,000 kronor d. v. s. något högre kostnad pr elev än vid den moderna lärlingsskolan enligt Kungl. Kommitténs förslag. Men statsanslaget utgör häraf allra högst — om det i sin helhet lägges på lärlingsskolan — till c:a 40 % mot 67 % efter omorganisationen och kommunens utgifter för lärarlöner för den fullständiga skolan med 600 elever öfverstiga de nuvarande med endast 1,200 kronor. Häraf framgår med all tydlighet de fördelar som äro att vinna för kommunen vid en modernisering af skolan af sådan omfattning, att Kungl. Maj:t finner statsanslag af den storlek Kungl. Kommittén förutsätter vara berättigade. Och ringa om ens någon risk synes därför förefinnas, att kommunen genom det tekniska skolväsendets utveckling skulle ådraga sig dryga anslagsbördor för skolans vidmakthållande. Det förtjänar f. ö. påpekas, att redan vid tidigare tillfälle satts ifråga nuvarande statsunderstöds indragande på den grund, att skolans sedan många år efterblifva tillstånd ej enligt vederbörandes åsikt rättfärdigade ett dylikt.

Beträffande kostnaderna för lärlingsskolans undervisning under de närmaste åren efter inflyttningen i den nya byggnaden är det tydligt, att dessa kostnader blott successivt komma att växa hän mot den nyss beräknade summan för den 20-klassiga skolan i mån af växande elevantal. Kommitterade hafva därför ej funnit nödigt nu begära ökadt anslag för denna undervisning. Däremot anse kommitterade, att staden bör så snart det nya bygget och skolans omorganisering beslutats, ingå till Kungl. Maj:t med anhållan om ökadt statsanslag i öfverensstämmelse med Knngl. Kommitténs förslag, hvilket anslag därvid torde få anses fullt motiveradt. Beviljas dylikt anslag komma stadens utgifter för ombemälda ändamål under första åren möjligen att *minskas.*

N:o 113

Särskilda kommitterades betänkande ang. nybyggnad för teknisk skola m. m.

Beträffande *yrkesskolornas* löpande kostnader föreslår den Kungl. Kommittén att staten skall bidraga med två tredjedelar af föreståndares och lärares aflöning, dels därutöfver med 10 procent af det sålunda beräknade satsanslaget såsom bidrag till undervisningsmateriellens underhåll och komplettering. Lärarkostnaderna för en fullständig yrkesskola beräknas af Kungl. Kommittén till 5,430 kronor. För de två kurser som i Västerås skulle anordnas blir följaktligen årliga kostnaden 10,960 kr. hvaraf staten betalar två tredjedelar eller 7,307 kr. + 10 % eller 8,100 kr. och Västerås stad en tredjedel eller 3,653 kronor.

Kostnaden för en kombinerad elektro-mekanisk yrkeskurs enligt undertecknades kompromissförslag belöper sig till c:a 6,500 kronor. För täckande af utgifterna för denna senare kurs torde man om intet statsunderstöd erhålles, få räkna med väsentligt högre skolafgifter än för de fullständiga skolorna. (Dessa senare hafva af den Kungl. Kommittén föreslagits till högst 20 kr. pr år).

Som synes ställa sig de *båda fullständiga yrkesskolorna* med statsunderstöd för kommunen *billigare* än den kombinerade yrkeskursen *utan* statsunderstöd. Kommitterade anse därför, att staden bör ingå till Kungl. Maj:t med anhållan om till beloppet nyss angifna statsunderstöd för bedrifvande af undervisningen i de båda yrkesskolorna enligt Kungl. Kommitténs förslag, såsom redan tidigare föreslagits i fråga om deras anläggning. Först om sådant statsunderstöd helt uteblir anser kommittén lämpligt gå in på det provisorium som föreslagits i och med den kombinerade skolan, och anser kommittén därjämte att man i sådant fall så fort ekonomien tillåter bör utvidga och omändra denna till öfverensstämmelse med Kungl. kommittéförslaget.

Kommittén anser, att staden under afvaktan af utgången af en anhållan om statsunderstöd bör bevilja årligen kronor 4,000 som bidrag till täckande af undervisningens löpande kostnader (lärarlöner + underhåll och komplettering af materiel) att utgå från den nya yrkesskolans öppnande.

Kostnaden för *fristående kurser* torde kunna bestridas ur nu från landsting och hushållningssällskap utgående understöd af sammanlagdt 6,000 kronor under ännu några år framåt.

Kostnad för *byggnadens underhåll, uppvärmning, belysning, renhållning* m. m har kommittén uppskattat till kronor 10,000 pr år.

SAMMANDRAG AF KOSTNADERNA.

a) **Fasta kostnader.**

	Alt. I	Alt. II	Alt. III
Byggnad med inredning	498,000: —	443,000: —	406,300: —
Laboratorie- och verkstadsutrustning, undervisningsmateriel	— —	70,000: —	— —
hvaraf räknas			
Statsunderstöd			46,500: —
Af stadens medel			23,500: —

I samband med beslut om byggnaden bör beviljas stadens andel kronor 23,500: —.

N:o 113

Särskilda kommitterades betänkande ang. nybyggnad för teknisk skola m. m.

b) Löpande kostnader.

Lärlingsskolans löner och underhåll:

Vid 600 elever totalt	21,500: —
hvaraf staten bör lämna	14,300: —
och staden	7,200: —
härtill af staten för underhåll	700: —

Tills vidare anses nuvarande anslag från staden af kronor 6,000: — jämte statsanslag kronor 4,000: — jämte statsanslag kronor 4,000: — tillräckligt. Ökade anslag först i mån af ökadt elevantal.

Yrkesskolornas löner och underhåll:

Enligt Kungl. Kommitténs förslag	10,960: —
hvaraf staten	7,307: —
staden	3,653: —
härtill staten för underhåll	793: —
kombinerad yrkesskola enligt undertecknades kompromissförslag	6,500: —
Föreslås, att staden tills vidare beviljar ett årligt anslag af	4,000: —
Fristående kurser: Löner och underhöll bestridas ur nu från landsting och hushållningssällskap utgående medel, som utgöra totalt	6,000: —
Byggnadens underhåll, värme, belysning renhållning etc.	10,000: —

Totala löpande anslag sammansätta sig följaktligen *tills vidare* på följande sätt:

Lärlingsskolan	10,000: —
Yrkesskolorna	4,000: —
Fristående kurser, högst	6,000: —
Byggnaden	10,000: —
Summa kronor	30,000: —

hvaraf kommer på staden 20,000: — under förutsättning att under år 1912 utgående statsanslag af 4,000: — kvarstår.

För yrkesskolans ordnande enligt det billigaste förslaget fattas i denna summa 2,500 kr. Emellertid räknas därmed att staten i hvarje fall beviljar *något* extra anslag hvarjämte någon del kan bestridas ur höjda elevafgifter samt event. äfven ur hushållningssällskapets och landstingets anslag.

Nuvarande anslag från staden utgör (oberäknadt hyresvärdet af skollokalerna) kronor 6,000: —, hvadan inträdande *ökning* belöper sig till kronor 14,000: —. Häraf tages största delen i anspråk för den nya byggnadens underhåll.

DEN ELEKTROTEKNISKA FACKSKOLAN.

a) Allmänt.

Hvad beträffar den elektrotekniska fackskolan, som enligt Kungl. Kommitténs förslag skall vara helt och hållet en statens skola, men till hvilken vederbörande

N:o 113

Särskilda kommitterades betänkande ang. nybyggnad för teknisk skola m. m.

kommun skall tillhandahålla lämplig lokal med inredning ock möblering samt fri bostad eller bostadsersättning åt skolans föreståndare hafva undertecknad i sitt förslag till utlåtande med anledning af Kungl. Kommitténs stora förslag till ordnande af den lägre tekniska undervisningen i riket angifvet de skäl, som tala för att denna skola bör förläggas hit till staden i stället för till det föreslagna Örebro. Som en fördel för staden af denna förläggnig må därjämte framhållas, att skolans elevers vistelse i Västerås kommer att tillföra stadens invånare en direkt inkomst. Kommitterade äro därför af den bestämda åsikten, att såväl vårt samhälles som dess elektriska industris intressen äro väl betjänta af skolans förläggning hit och vilja kommitterade därför föreslå, att staden utöfver den allmänna hemställan om skolans ändrade förläggning, som af kommitterade föreslagits i utlåtandet öfver nyssnämnda Kungl. Kommitténs förslag, i samband med beslutet om nybyggnad för härvarande tekniska skola gör en direkt framställning i frågan till Kungl. Ma:t, understödd af föreliggande byggnadsplaner och utredningar i lämpligt utdrag.

. . . .

b) **Tekniska synpunkter.**

Af hvad i det föregående redan anförts framgår, att samtliga uppgjorda byggnadsförslag äro fullt användbara äfven för fackskolans inrymmande. Någon ökning af byggnaden för inhysande af dess 60 elever (2-årig kurs à 30 elever) är följaktligen ej nödvändig. Visserligen bortgår härvid för öfriga skolafdelningar en del utrymmen, som eljest skulle stått dem till buds; men dels är byggnaden i och för sig ej alltför knappt tilltagen, dels torde vid en utökning af lärlingsskolan, som ju väsentligen bestämmer det erforderliga byggnadsutrymmet, en utvidgning kunna ske för jämförelsevis ringa kostnad. Kommitterade anse emellertid att denna eventualitet t. v. kan läggas helt på framtidens konto.

c) **Ekonomiska synpunkter.**

De väsentligaste kostnaderna för den elektrotekniska fackskolan ligga i den dyrbara undervisningsmaterielen och lärarlönerna. Dessa poster skolla emellertid enligt den Kungl. Kommitténs förslag bestridas af staten.

Enär emellertid den Kungl. Kommittén föreslagit den elektriska fackskolans förläggning till Örebro under motivering, att vissa besparingar i statens kostnader skulle kunna vinnas genom skolans kombination med den därstädes tilltänkta mekaniska fackskolan och det vid bedömmande af lämpligheten af skolans förflyttning hit är naturligt, att dylika ekonomiska synpunkter vinna rättvist beaktande, hafva kommitterade funnit sig föranlåtna närmare granska den Kungl. Kommitténs kostnadsberäkningar. En närmare granskning blir så mycket mer motiverad med hänsyn till Västeråsintresset, som det möjligen låter tänka sig att staden kan blifva förelagd att af egna medel bestrida någon del af statens genom skolans flyttning eventuellt ökade kostnader.

Fasta kostnader.

Dessa utgöras af utgifter för undervisningsmateriel och laboratorieutrustning.

Kostnaderna för det elektriska laboratoriet kunna enligt Kungl. Kommitterades utredning sättas till c:a 40,000 kronor. Samtliga utgifter sammansättas som följer:

Särskilda kommitterades betänkande ang. nybyggnad för teknisk skola m. m.

Fysiskt och elektriskt laboratorium	40,000: —
Modeller och samlingar	10,000: —
Summa Kronor	50,000: —

Nu har Kungl. Kommittén föreslagit, att staten vid den elektrotekniska skolans förläggning till Örebro skall bidraga med kronor 25,000 och förutsättes därför att samma anslag skall komma Västeråsskolan till del. Återstoden, kronor 25,000 föreslå undertecknade till delning mellan staten, som bestrider två tredjedelar och staden, som bestriden den återstående tredjedelen. Kommitterade motivera detta förslag därmed, att ifrågavarande laboratorium och undervisningsmateriel användes äfven af den *elektriska yrkesskolan*, för hvilken Kungl. Kommittén föreslår en dylik uppdelning af anläggningstnaderna. Vid föregående utredning af kostnad för laboratorium och undervisningsmateriel för denna senare skola har beräknats i allt kronor 25,000 d. v. s. samma summa som undertecknad nu kommit till vid kombinerad kostnadsberäkning för båda skolorna. Häraf framgår, att *hvarken för staten eller staden inträder någon ökad kostnad för laboratorier och undervisningsmateriel genom den elektrotekniska fackskolans förläggning till Västerås.*

Löpande kostnader.

Den kungl. kommittén har beräknat de årliga statskostnaderna för elektriska fackskolan vid förläggning i Örebro till 27,475 kronor, medan samma kostnader, om skolan förlades till annan ort torde böra beräknas uppgå till högst 35,875 kronor eller samma belopp, som den kungl. kommittén beräknat för den dyraste af de öfriga fackskolorna eller den mekaniska. Differensen härrör däraf, att i senare fallet en af skolans lektorer skulle bekläda plats som föreståndare med ett lönetillägg à 2,000 kronor, hvarjämte tvänne vaktmästare skulle behöfva anställas (i förra fallet gemensamma med och ensamt bekostade af fackskolan för maskinindustri) och kostnaderna för underhåll af materiel, samlingar och laboratorier skulle ökas. Kostnadsskillnaden uppdelas som följer:

1)	Lönetillägg för föreståndare	2,000: —
2)	Arvode 1:ste vakmästare	1,350: —
3)	„ 2:dre „ (eldare)	1,050: —
4)	Ökning i arvode åt bokföringsbiträde	300: —
5)	Arvode för undervisning i författningskunskap och hygien	400: —
6)	Ökning i underhåll af bibliotek	500: —
7)	„ samlingar och material	1,000: —
8)	„ för laboratorier	1,000: —
9)	„ „ uppvärmning, belysning & renhållning	1,500: —
	Summa kronor	9,100: —
	Bortgår ett af Kungl. Kommittén beräknadt arvode åt extra lärare för bestridande af en del af föreståndarens tjänstgöringsskyldighet	700: —
	Summa kronor	8,400: —

Vid den elektrotekniska fackskolans förläggning till Västerås inom samma byggnad som yrkes- och lärlingsskolor kan emellertid antagas, att åtminstone en af vaktmästarne redan är för handen, hvarjämte kostnaderna för uppvärmning,

N:o 113 *Särskilda kommitterades betänkande ang. nybyggnad för teknisk skola m. m.*

belysning, renhållning sämt underhåll af samlingar bibliotek minskas eller bortfalla.

Undertecknade kommitterade utgå därför från, att i ofvanstående sammanställning posterna 2) och 9) böra bortfalla hvarjämte posterna 6), 7) och 8) kunna minskas till hälften. Den enligt ofvan beräknade merkostnaden af 8,400 kronor reduceras därvid till 4,300 kronor. Under förutsättning att en och samma person är villig och af den Kungl. Öfverstyrelsen för den lägre tekniska undervisningen befinnes lämplig bekläda plats som föreståndare för samtliga skolor, reduceras denna summa med ytterligare ett par tusen kronor. Undertecknade kommitterade hafva emellertid ansett sig tillsvidare ej böra räkna med denna förutsättning, utan stanna vid den angifna skilnaden i statens löpande kostnader af 4,300 kronor. För denna återstående skillnads utjämnade har man anledning hoppas, att enskilda skola befinnas villiga tillskjuta en del af summan, hvadan alltså staden tilläfventyrs skulle nödgas bestrida, återstående 2,000 à 3,000 kronor.

Emellertid äro kommitterade af den åsikt, att denna lilla differens i statens kostnad är af så försvinnande betydelse i jämförelse med fördelarna för landet och industrien af skolans förläggning här, att man med all sannolikhet bör kunna räkna med att staten bestrider densamma.

Till kommunens förpliktelser hör som ofvan nämnts tillhandahållandet af bostad eller hyresersättning åt föreståndare. Af denna orsak har som alternativ upptagits förläggning af en föreståndarebostad i skolhuset. Emellertid anses ej den möjligheten utesluten, att vid en senare tidpunkt då skolan kräfver ökadt utrymme, det kan blifva lämpligt inrätta hela öfre våningen till undervisningslokaler och lämna föreståndaren hyresbidrag.

FÖRSLAG.

Af de i föregående omnämnda byggnadsförslagen är det större förslaget visserligen mer betryggande med hänsyn till framtida utvecklingsmöjligheter, men har den nackdelen att det väsentligen öfverskrider för ändamålet disponibla tillgångar. Det mindre förslaget kräfver inom kortare tid tillbyggnad men, då det i hvarje fall representerar en högst väsentlig ökning af nuvarande skolas lokaler och för de närmaste åren utan svårighet torde fylla behofvet, tveka ej kommitterade att förorda detsamma. Beträffande anslags beviljande tro kommitterade det dock vara lämpligt, att ej hela Zimmermanska fonden tages i anspråk, utan att en mindre del, förslagsvis 150,000 kronor, reserveras för skolans underhåll och eventuella senare tillbyggnad. Härigenom måste visserligen ett motsvarande lån upptagas, men torde detta vara ur alla synpunkter lämpligare än att nu realisera fondens väl räntebärande fastighet och aktier.

Till slut vilja kommitterade ännu en gång betona att enligt deras allvarliga mening i det föregående i mångfaldiga detaljer motiverad, denna byggnadsfråga

nu bör snarast möjligt bringas i verket. Härför tala ej endast hänsyn till vår stads uppväxande industri och handtverk, som behöfva goda och skolade arbetare, hänsyn till dessa arbetare själfva, som genom högre fackutbildning blifva i stånd att höja sitt eget och härmed samhällets välstånd utan ock hänsynen till förpliktelser mot den framsynte donator, genom hvars storartade gåfva staden blifvit satt i det sällsynta tillfället att med relativt ringa utgifter realisera ett för dess utveckling synnerligen betydelsefullt företag.

N:o 113
Särskilda kommitterades betänkande ang. nybyggnad för teknisk skola m. m.

Sammanfattande det ofvan anförda, som i hufvudsak afser att den nuvarande tekniska skolan genom stadens försorg förses med nya och ändamålsenliga lokaler i en för skolan uppförd nybyggnad i kvarteret Justus, samt att skolan i samband härmed utvidgas och omorganiseras, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Kungl. kommitténs för den lägre tekniska undervisningens ordnande förslag, till en teknisk läroanstalt omfattande lärlingsskola, yrkesskolor för elektrotekniker och mekaniker samt fristående allmänna kurser äfvensom eventuellt elektroteknisk fackskola, få undertecknade kommitterade hemställa att stadsfullmäktige måtte besluta att

1:a) dels i kvarteret Justus låta uppföra en byggnad för teknisk skola i hufvudsaklig öfverensstämmelse med prof. Lindholms här bifogade ritningar för det s. k. mindre förslaget, dels förse densamma med laboratorieutrustning m. m. till den omfattning sådant skall enligt Kungl. Kommitténs förslag bekostas af annan än staten, allt för en sammanlagd kostnad af kronor 429,800.

b) att för nyssberörda ändamål dels af den Zimmermanska fonden anslå kronor 259,800, dels af lånemedel anslå kronor 170,000.

c) att omorganisera den härvarande centralslöjdskolan och tekniska skolan till en teknisk skola, omfattande lärlingsskola, yrkesskolor för elektrotekniker och mekaniker samt fristående kurser och för upprätthållande af undervisningen i sagda skolor bevilja ett årligt anslag af kronor 20,000 att från den tid den nya skolan är färdig att tagas i bruk utgå af uttaxerade medel,

d) att ingå till Kungl. Maj:t med underdånig anhållan att staden för de föreslagna lärlings- och yrkesskolornas anläggning och upprätthållande måtte komma i åtnjutande af statsunderstöd i öfverensstämmelse med Kungl. Kommitténs för den lägre tekniska undervisningens förslag, utgörande för anläggning i rundt tal kronor 46,500 samt för underhåll, till yrkesskolorna 8,100 kronor pr år och till lärlingsskolorna i rundt tal 25 kronor pr år och lärjunge,

N:o 113
Särskilda kommitterades betänkande ang. nybyggnad för teknisk skola m. m.

2) dels under åberopande af kommitterades här ofvan verkställda tekniska och ekonomiska utredningar samt med bifogande af skisser och beräkningar för den tilltänkta nybyggnaden för teknisk skola i Västerås ingå till Kungl. Maj:t med underdånig anhållan att få den af Kungl. Kommittén föreslagna elektrotekniska fackskolan förlagd till staden.

Västerås den 26 November 1913.

Å kommitterades vägnar:

J. S. Edström.

Ragnar Tenow.

Till Magistraten i Västerås.

Styrelsen för Centralslöjdskolan och Tekniska skolan i Västerås får härmed vördsamt anhålla att Magistraten ville till Stadsfullmäktige befordra bilagda skrifvelse.

Västerås den 21 Oktober 1913.

Claës Wersäll.
Styrelsens ordförande.

Sven Samuelsson.

RESOLUTION.

Öfverlämnas till Stadsfullmäktige för fattande af beslut.

Västerås Rådhus den 23 Oktober 1913.

Victor Åsberg.

Helge Cronholm.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

N:o 113
Särskilda kommitterades betänkande ang. nybyggnad för teknisk skola m. m.

Styrelsen för Centralslöjdskolan och Tekniska skolan i Västerås får härmed på nedan angifna grunder anhålla att Stadsfullmäktige ville vidtaga skyndsamma åtgärder för den allt mera nödvändiga lösningen af skolans byggnadsfråga.

Skolan har som bekant ända från 1882, då den nybildades, allt fortfarande haft sina lokaler i det s. k. Zimmermanska huset vid Stora torget. Denna byggnad är ju ingalunda byggd till skolhus och, äfven om den, under den tid elevantalet var ringa något så när kunnat uppfylla rimliga krav på hygien och rymlighet, är den nu med det år från år stegrade elevantalet i detta afseende fullständigt oduglig, så att det endast varit med yttersta tvekan som statens inspektör för de lägre tekniska skolorna kunnat tillstyrka statsanslag till skolan. Under kvällarna mellan 7—9, då större delen af eleverna äro nödsakade att besöka skolan, äro förhållandena rent af olidliga för både elever och lärare, och detta tillstånd stegras år för år, som synes af nedanstående tabell, som anger antalet elever, som endast äro lediga denna tid på dagen, under de senaste åren.

År 1911		År 1912		År 1913	
Vår	Höst	Vår	Höst	Vår	Höst (d. 20 okt.)
158	146	158	184	169	205

Af denna tabell framgår med önskvärd tydlighet, hur raskt elevantalet växer, hvilket ju är en naturlig följd af stadens raska tillväxt. En hel del elever ha redan måst afvisas till följd af bristande utrymme och rent af de flesta bland dem kunna ej få undervisning till den utsträckning de själfva önska och som de väl behöfva. På grund häraf sluta också en stor del af eleverna i förtid, därför att de tröttnat på att behöfva utsträcka skoltiden under flera år än som med en rationell skolorganisation i ordentliga lokaler vore nödvändigt, och antalet nykomna elever är hvarje termin oproportionerligt stort.

På dessa grunder får styrelsen därför, som ofvan angifvits, vördsamt anhålla, att Stadsfullmäktige ville påskynda byggnadsfrågans lösning.

Västerås den 21 Oktober 1913.

Claës Wersäll.
Styrelsens ordförande.

Sven Samuelsson.

N:o 114.

Beredningsutskottets betänkande till 1914 års budgetförslag.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Beredningsutskottet, som jämlikt den af Stadsfullmäktige antagna arbetsordningen granskat det uppgjorda förslaget till utgifts- och inkomststat för Västerås stad år 1914 får med anledning däraf afgifva följande utlåtande.

N:o 114

Budget-förslag 1914. Beredningsutskottets betänkande.

Utgifterna.

Afkortningar.

Utan att framställa någon anmärkning mot det af Drätselkammaren till afkortningar beräknade beloppet 35,000 kronor, kan Beredningsutskottet icke underlåta att uttala sitt beklagande, att så stort belopp af kommunalskatterna skola behöfva afkortas samt framhålla önskvärdheten af att någon åtgärd vidtages i ändamål att råda bot på detta missförhållande.

Brottmålsrådmannen.

Beträffande den af Magistraten gjorda framställningen om höjning med 500 kronor af brottmålsrådmannens grundlön, har Magistraten i anledning af Drätselkammarens förslag härom aflåtit en särskild skrifvelse till Beredningsutskottet, som här bifogas. Emot det skäl Drätselkammaren anfört, eller att Magistratens nuvarande lönestat icke längre tillämpats än från och med år 1912, har Beredningsutskottet emellertid icke ansett sig kunna frångå Drätselkammarens uppfattning och ansluter sig alltså till dess förslag.

Anslag för tillfälliga biträden.

Sedan Magistraten i sin skrifvelse den 1 innevarande December påvisat, att behof af anslag till tillfälliga biträden under nästkommande år föreligger, föreslår Beredningsutskottet, att för ändamålet — dock icke på grund af Kungl. brefvet den 27 Februari 1868, hvilket utan tvifvel härutinnan är upphäfdt — för år 1914 upptages ett anslag till Magistratens förfogande å ett belopp af intill 200 kronor.

Stadsfogden.

Vidkommande de i förslaget upptagna ålderstilläggen för den under innevarande år tillsatte Stadsfogden Kumlin på grund af dennes föregående tjänstgöring som stadsfiskal i Västerås torde det vara Stadsfullmäktige förbehållet att pröfva och bestämma, huruvida denna tillämpning af lönestaten skall i förevarande fall äga rum. Med anledning häraf och då en sådan tillämpning i förevarande fall torde vara öfverensstämmande med innebörden i lönestatens bestämmelser, hemställer Beredningsutskottet, att Stadsfullmäktige måtte förklara stadsfogden Erhard Kumlin i denna sin egenskap berättigad att åtnjuta ålderstillägg på grund af sin föregående tjänstgöring som ordinarie stadsfiskal i Västerås.

Kronouppbördskontoret.

Till hvad Drätselkammaren föreslagit beträffande kronouppbördskontoret får Beredningsutskottet förorda bifall. Utskottet hemställer dock, att i budgeten, för att utmärka att anslagen icke äro af permanent natur, vid anslagen "för extra skrifbiträden", "skrifbiträde å kronouppbördskontoret" och "skrifbiträde vid mantalsskrifningen" utsättas orden "för år 1914".

Stadsvaktmästaren. Exekutionsbetjänterna. Poliskåren.

I fråga om stadsvaktmästarens och exekutionsbetjänternas aflöning samt de senares framställning om erhållande af bostadstelefon på stadens bekostnad ansluter sig beredningsutskottet till Drätselkammarens förslag.

Likaledes förordar Beredningsutskottet Drätselkammarens förslag beträffande poliskårens löneförhållanden samt frågan om dyrtidstillägg åt tillsyningsmannen för handeln med brännvin m. m.

Med instämmande i Drätselkammarens motivering får Beredningsutskottet jämväl afstyrka Magistratens anhållan om anslag till en politikärra.

Pensioner.

Ehuru Beredningsutskottet, dock icke utan en viss tvekan, delar Drätselkammarens uppfattning, att hvad i Kungl. brefven den 11 November 1850 och den 27 Februari 1868 i samband med fastställande af lönestater för Magistraten och Rådstufvu-Rätten innehålla angående afsättande af ett årligt belopp af 360 kronor till en reservfond för pensionering af Magistratens ämbets- och tjänstemän samt deras änkor och barn, blifvit genom Kungl. brefvet den 18 Juli 1912 upphäfdt, vill Utskottet likväl icke motsätta sig Magistratens förslag, att afsättning

till denna fond sker i den föreliggande staten och får fördenskull föreslå, att för nästkommande år i budgeten uppföres ett belopp för detta ändamål å 360 kronor med uttryckligt angifvande, att beloppet nu endast beviljas för år 1914. N:o 114 *Budgetförslag 1914. Beredningsutskottets betänkande.*

Brandstyrelsens förslag till utgiftsstat för brandverket får Beredningsutskottet förorda med de af Drätselkammaren föreslagna mindre ändringarne.

Brandväsendet.

I fråga härom hafva utskottets ledamöter Herrar Uggla och Sundström så till vida varit af skiljaktig mening, att de ansett att frågan om anskaffande af en af en brandautomobil ej nu borde afgöras i samband med budgetbehandlingen utan uppskjutas till nästkommande år.

Beträffande Magistratens i skrifvelsen den 1 innevarande December omförmälda förslag, att af uttaxerade medel borde anslås ett belopp af 20,000 kronor för en tillbyggnad af verkstadshuset å brandstationens tomt, får Beredningsutskottet, som erfarit att denna fråga inkommer till Stadsfullmäktige som ett särskildt förslag från kommittén för utredning om nybyggnader för brand- och polisstationen, och som anser, att byggnaden, hvilken skall utföras af sten, bör bekostas af lånemedel, hemställa att förevarande fråga icke af Stadsfullmäktige upptages till vidare behandling i samband med budgetens fastställande.

Byggnadsnämnden och Hälsovårdsnämnden.

I fråga om Byggnadsnämndens och Hälsovårdsnämndens utgiftsstater förordar Beredningsutskottet desammas antagande med de af Drätselkammaren föreslagna tilläggen.

Renhållningsverket.

Beträffande renhållningsverket, emot hvars utgiftsstat Beredningsutskottet ej har något att erinra, får utskottet endast anmärka, att enligt Stadsfullmäktiges beslut den 27 nästlidne November föreståndarens titel är förvaltare och ej stadsförvaltare.

Gatuläggningen.

Till den del Drätselkammarens förslag angående gatuarbeten afser sådana, som skola utföras med uttaxerade medel, tillstyrker Beredningsutskottet förslaget. Hvad däremot angår de gatuläggningsarbeten, för hvilka kostnaderna enligt Drätselkammarens förslag skola gäldas genom lånemedel, föreslår utskottet, att förslaget bordlägges för slutlig behandling i början af nästkommande år. De föreslagna arbetena äro nämligen ovanligt omfattande och kräfva sammanlagdt en afsevärd kostnad, hvartill kommer, att delade meningar möjligen kunna råda, huruvida det föreslagna sättet för arbetenas utförande i alla de delar förslaget omfattar är det fördelaktigaste. Slutligen kan frågan, då densamma icke inverkar på budgetens fastställande utan olägenhet uppskjutas till ett senare tillfälle, då den kan erhålla en grundligare pröfning än hvad fallet kan blifva i sammanhang med budgetbehandlingen.

Gatubelysningen.

Vidkommande anslagen för gatubelysningen ansluter sig Beredningsutskottet helt och hållet till Drätselkammarens förslag.

Parker och planteringar.

Till Trädplanteringssällskapets förslag med den af Drätselkammaren gjorda ändringen beträffande anslag till inplantering af nya träd i Pilgatan liksom ock till de af Drätselkammaren under titeln parker och planteringar framställda tilläggsförslagen får Beredningsutskottet förorda bifall.

Förslagsanslaget.

I händelse de förändringar i Drätselkammarens förslag, som Beredningsutskottet föreslår, skulle vinna Stadsfullmäktiges godkännande, torde jämkning i anledning häraf göras i förslagsanslaget.

Vatten-, gas- och elektricitetsverken.

Beträffande de under Vatten- och Gasverksstyrelsens stat upptagna utgifterna tillstyrker Beredningsutskottet liksom Drätselkammaren styrelsens förslag med instämmande i Drätselkammarens hemställan, att naturförmånerna för gasmästaren

N:o 114 *Budgetförslag 1914. Beredningsutskottets betänkande.* och maskinmästaren vid elektricitetsverket uppföras i öfverensstämmelse med gällande lönestat.

Vidkommande Vatten- och Gasverksstyrelsens framställningar om anslag till nyanläggningar m. m. förenar sig Beredningsutskottet i hvad Drätselkammaren föreslagit.

Fattigvården. Beredningsutskottet tillstyrker Fattigvårdsstyrelsens förslag till stat för stadens fattigvård med de ändringar Drätselkammaren härutinnan föreslagit.

Folkskoleväsendet. I likhet med Drätselkammaren och på de skäl Drätselkammaren anfört afstyrker Beredningsutskottet Folkskolestyrelsens förslag, att lärare och lärarinnor skulle få beräkna äfven tjänstgöring inom annat skoldistrikt för erhållande af ålderstillägg.

Jämväl i fråga om småskolelärarinnan Jenny Kjellins pensionering synes Drätselkammarens förslag vara väl motiveradt; och får Beredningsutskottet tillstyrka detsamma.

I öfriga delar af Folkskolestyrelsens stat ansluta sig Beredningsutskottet till Drätselkammarens uppfattning.

Inkomsterna.

Uttaxeringen. Till Drätselkammarens förslag om en uttaxering af 6,75 % å det till bevillning upptaxerade inkomstbeloppet (motsvarande 6 kronor 75 öre pr bevillningskrona) får Beredningsutskottet förorda bifall.

Brandväsendet. Beredningsutskottet hemställer, att brandverkets inkomster beräknas på sätt Drätselkammaren föreslagit.

Hälsovården. Likaledes tillstyrker utskottet Drätselkammarens förslag beträffande beräkningen af köttbesiktningsbyråns inkomster.

Vatten-, gas- och elektricitetsverken. Magistraten har fäst uppmärksamheten på det ringa öfverskott, de under Vatten- och Gasverksstyrelsen lydande verken beräknats lämna. Denna omständighet har äfven ådragit sig Beredningsutskottets synnerliga uppmärksamhet och vill utskottet i fråga härom uttala sin förvåning öfver, att den enligt 1914 års stat beräknade ökningen af bruttoinkomsterna af öfver 60,000 kronor icke skulle medföra större ökning af nettovinsten än omkring 2,500 kronor, oaktadt förvaltningskostnaderna för verken äro i det stora hela oförändrade.

I alla de delar af det föreliggande budgetförslaget, om hvilka Beredningsutskottet här ofvan icke särskildt utlåtit sig, tillstyrker utskottet antagandet af Drätselkammarens förslag utan förändring eller tillägg.

Västerås den 2 December 1913.

På Beredningsutskottets vägnar:

B. Fjellman.

Theofil Öberg.

Till Beredningsutskottet.

N:o 114. *Budgetförslag 1914. Beredningsutskottets betänkande.* Brottmålsrådmannen.

Såsom tillägg till sin skrifvelse af gårdagen till Stadsfullmäktige rörande inkomst- och utgiftsstaten för år 1914 får Magistraten, beträffande Drätselkammarens beslut att upptaga lönen för brottmålsrådmannen med 500 kronor lägre belopp än hvad Magistraten i sin skrifvelse till Drätselkammaren den 21 oktober 1913 upptagit, anföra följande.

Redan år 1911, då Stadsfullmäktige förehade till ompröfning fastställandet af ny lönestat och arbetsordning för Magistratens och Rådstufvu-Rättens ledamöter, föreslog Magistraten att grundlönen för brottmålsrådmannen skulle upptagas till det belopp som för nästkommande år af Magistraten beräknats. Magistraten framhöll därvid, att begynnelselönen för brottmålsrådmannen jämte beräknad sportelinkomst borde uppgå till 5,000 kronor. Drätselkammaren, som icke syntes hafva någon anmärkning mot att löneinkomsterna beräknades till detta belopp, nedsatte emellertid i sitt förslag den från staden utgående grundlönen med 500 kronor, under framhållande af att sportelinkomsten för brottmålsrådmannen skulle utgå med högre belopp än hvad Magistraten i sitt förslag beräknat, då antagligt vore att inkomsten af växelprotester skulle med stadens ökning i folkmängd öka. Denna Drätselkammarens uppfattning var dock beroende på en missuppfattning, i det Drätselkammaren vid sin beräkning, ej såsom Magistraten gjort, från beloppet af beräknade sportelinkomster afräknat omkostnader för utskrift m. m. till ett af Magistraten beräknat belopp af 500 kronor. I verkligheten uppgå dessa kostnader, sedan brottmålsrådmannen på grund af i öfrigt ökadt arbete anställdt särskildt skrifbiträde, till afsevärdt högre belopp än här ofvan beräknats. Däremot har icke under något af de år lönestaten varit i kraft sportelinkomsten uppgått till det af Magistraten förut beräknade beloppp. I stället för att öka hafva växelprotesternas antal gått ned och öfrigt arbete för brottmålsrådmannen, för hvilket ej sportelinkomst utgår i hög grad ökats.

Magistraten får därför hemställa, att beredningsutskottet i sitt till Stadsfullmäktige ingående förslag till utgifts- och inkomststat för nästkommande år måtte upptaga brottmålsrådmannens grundlön på sätt Magistraten hemställt till ett belopp af 3,000 kronor.

Västerås den 2 December 1913.

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

Folkskolan.

Till förslaget till Utgifts- och Inkomststat för Västerås folkskolor för år 1914 göres härmed följande tillägg.

Till utvidgning af undervisning i huslig ekonomi vid stadens folkskolor innevarande år anslog Stadsfullmäktige hösten 1912 kr. 450. Såsom af bifogade protokollsutdrag framgår beslöt folkskolestyrelsen att anmoda fröken Stanny af Billbergh att

N:o 114. *Budgetförslag 1914. Folkskolan.*

åtaga sig denna undervisning, och har hon äfvenledes ledt densamma innevarande hösttermin. Då ingen lärarinna kan leda undervisningen i mer än 6 grupper (1 grupp pr dag) är det nödvändigt att anställa ytterligare en lärarinna i huslig ekonomi fr. o. m. vårterminens början 1914. Tre af skolans IV flick-klasser komma då att delas i 4 grupper hvardera, hvartill komma två V flick-klasser, fördelade i 3 grupper hvardera, hvilket tillsammans ger 18 grupper eller full tjänstgöring för tre lärarinnor. I förslaget står fröken af Billbergh namngifven, tydligen beroende därpå, att hon hittills innehaft ifrågavarande undervisningsskyldighet. Då platsen helt naturligt måste annonseras ledig, och innehafvare därefter af skolstyrelsen utnämnas, bör fröken af Billberghs namn rätteligen utgå och ersättas med (ej tillsatt).

Västerås den 6 December 1913.

Ernst Björkman.

P. Emil Nohrman.

Utdrag ur protokoll vid Folkskolestyrelsens i Västerås sammanträde den 30 April 1913.

— —

§ 60.

Redogjorde undertecknad för grundtanken i förslaget till schema för skolköket under läsåret 1913—1914 och då det härvid tydligen framgick, att det redan vid läsårets början behöfdes en ny lärarinna för denna art av undervisning, beslöt styrelsen:

1:o) att godkänna nämnda förslag (bil. 2 a och b);

2:o) att anmoda fröken Stanny af Billbergh att åtaga sig denna undervisningsskyldighet — — — — — — — — — — — — — — — — — —

In fidem

P. Emil Nohrman.

Rätt ur det justerade protokollet betygar i tjänten.

P. Emil Nohrman.

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

N:o 115.

Drätselkammarens förslag till förklaring i anledning af besvär öfver Stadsfullmäktiges beslut om anslag till ridande polis.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I anledning af Stadsfullmäktiges remiss den 30 nästlidne Oktober, hvarigenom Stadsfullmäktige till Drätselkammaren för yttrande öfverlämnat af herr K. Kättström anförde besvär öfver Stadsfullmäktiges beslut den 25 sistlidne September angående ett af Magistraten begärdt anslag till ridande polis för länets landsbyggd med uppdrag att afgifva förslag till yttrande öfver besvären får Drätselkammaren härmed framställa, att Stadsfullmäktige måtte afgifva följande förklaring öfver besvären i fråga.

"Till Konungens Befallningshafvande i Västmanlands län.

Sedan Kon. Befallningshafvande genom resolution den 24 sistlidne Oktober infordradt Stadsfullmäktiges yttrande i anledning af Expeditören K. Kättströms besvär öfver Stadsfullmäktiges beslut den 25 September 1913 angående anslag till ridande polis få Stadsfullmäktige anföra följande:

Den 27 Januari 1910 beslöto Stadsfullmäktige att såsom bidrag till bekostande af första uppsättningen af en i Västerås förlagd station ridande polis, till hvars årsunderhåll länets landsting för åren 1910, 1911 och 1912 beviljat erforderligt anslag, för en gång anslå ett belopp af högst 2,000 kronor, under villkor att förmannen för polisafdelningen skulle vara bosatt i Västerås och äga rätt att, där sådant för ordningens upprätthållande inom staden af Magistraten pröfvades nödigt, inställa eller återkalla den ridande polisens patrullering å landsbyggden och öfverlämna chefskapet öfver densamma till stadens polischef.

Efter det 1912 års landsting afslagit en framställning om fortsatt anslag till den ridande polisens upprätthållande, ingick Magistraten i Västerås till Stadsfullmäktige med förslag, däri Magistraten, under förmälan, att en inom länet tillsatt kommitté med uppdrag att bland annat söka från kommuner, industriella verk och enskilda personer utverka erforderliga medel för bibehållande af den i Västerås förlagda polisstationen under tre års tid från och med år 1913, hemställde att Stadsfullmäktige måtte, därest samma polisafdelning komme att bibehållas, därför bevilja ett årligt anslag af 1,000 kronor under sagda tre år.

Vid behandlingen af detta förslag inom Stadsfullmäktige den 31 oktober 1912 framställdes yrkanden dels om bifall och dels om afslag å förslaget. I omröstningen om berörda yrkanden afgåfvos 18 röster för bifall och 10 röster för afslag å Magistratens förslag, hvarefter Stadsfullmäktiges ordförande, som ansåg $^{2}/_{3}$ pluralitet erforderlig för bifall till förslaget, förklarade Stadsfullmäktiges beslut hafva så utfallit, att Magistratens ifrågavarande förslag afslagits.

N:o 115.
Ang. anslag till ridande polis.

Sedan nyssberörda beslut blifvit öfverklagadt och ärendet på grunder, hvarom nu ej är fråga, blifvit genom Kungl. Maj:ts utslag den 28 Maj 1913 återförvisadt till Stadsfullmäktige för förnyad behandling, beslöto Stadsfullmäktige genom nu öfverklagade beslutet den 25 September 1913 med 19 röster mot 12, som voro för afslag, att till den i staden stationerade ridande polisafdelningen för landsbyggden anslå för hvart och ett af åren 1913—1915 1,000 kronor att utgå för år 1913 af förslagsanslaget för detta år samt för åren 1914 och 1915 upptagas till uttaxering i dessa års stater.

Stadsfullmäktige hade före detta besluts fattande likaledes med 19 röster mot 12 vid samma tillfälle förklarat, att för bifall till berörda förslag erfordrades endast enkel pluralitet.

Till närmare utredning af nu berörda förhållanden bifogas ett exemplar af Stadsfullmäktiges tryckta handlingar och protokoll i hvad de röra ifrågavarande ärende.

Af närslutna utdrag af Västerås polisstations tjänstgöringsbok framgår, att den ridande polisafdelningen, som genom förskott af enskilda personer oafbrutet upprätthållits, i afsevärd grad haft tjänstgöring inom Västerås stads område och utgjort en välbehöflig förstärkning af stadens egen polis.

Enär det anslag, hvarom nu är i fråga, med hänsyn till Stadsfullmäktiges beslut den 27 Januari 1910 och ofvanberörda tjänstgöringsboksutdrag icke kan anses afse något nytt ändamål eller behof, och sålunda anslaget kunnat beviljas af Stadsfullmäktige med enkel majoritet, som äfven vid omröstningen uppnåtts, få Stadsfullmäktige hemställa, att de anförda besvären måtte af Konungens Befallningshafvande lämnas utan afseende."

Drätselkammarens ledamöter herrar Larsson, Karlsson och Vennberg hafva, med yrkande, att Drätselkammaren måtte hemställa om utlåtande från Stadsfullmäktiges sida för gillande af besvären, för sin del föreslaget följande förklaring:

"Till Kon. Befallningshafvande i Västmanlands län.

Sedan Konungens Befallningshafvande —

(Lika med Drätselkammarens majoritetens förslag)

— —

hvad berör ifrågavarande ärende.

Af dessa handlingar framgår att Stadsfullmäktige icke förut beviljat anslag af den art hvarom här är fråga nämligen till underhåll af ridande polis för länets landsbyggd.

Genom beslut den 27 Januari 1910 beviljade visserligen Stadsfullmäktige *för en gång* ett belopp af högst 2,000 kr., under uttryckligt betonande af att detta anslag endast utgjorde *"bidrag till bekostande af en första uppsättning"* för en af landstinget beslutad ridande polisstation i Västerås, afsedd att utgöra en förstärkning af polisbevakningen å länets landsbyggd.

Detta anslag kan sålunda icke ha något samband med det nu ifrågavarande, hvilket avser *årsunderhåll* af en af enskilda kommuner, bolag och personer med tillhjälp af statsmedel upprättad och underhållen ridande polisstation.

Detta så mycket mindre som den af landstinget upprättade ridande polisstationen, till hvilken Stadsfullmäktige 1910 lämnat bidrag till upprättningskostnad, numera icke existerar, då landstinget, enligt bifogade protokollsutdrag, genom beslut 1912 ansett densamma obehöflig och indragit sitt anslag.

Då det anslag, hvarom nu är fråga, sålunda afser ett nytt ändamål eller behof och för detsammas beviljande bort erfordras två tredjedels majoritet af de i omröstningen deltagandes röster och då sådan majoritet icke uppnåtts få Stadsfullmäktige hemställa, att de anförda besvären måtte af Konungens Befallningshafvande gillas". **N:o 115.** *Ang. anslag till ridande polis.*

Västerås den 11 December 1913.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

RESOLUTION.

Remitteras till Magistraten i Västerås, som anmodas häröfver höra Stadsfullmäktige där i staden samt med deras yttrande och remissakten därefter hit inkomma.

Västerås slott i landskansliet den 24 Oktober 1913.

Ex officio:

Georg Enhörning.

Till Konungens Befallningshafvande.

Undertecknad får härmed vördsamt anföra besvär öfver Stadsfullmäktiges i Västerås beslut den 25 sept. innevarande år angående ett af stadens Magistrat begärt anslag af 1,000 kronor att utgå under hvart och ett af åren 1913—1915 såsom bidrag till underhåll af ridande polis för länets landsbygd.

Med afseende härpå får jag för det första anföra att jag anser det icke vara öfverensstämmande med andemeningen i 18 § 2 mom. i gällande förordning om kommunalstyrelse i stad, att Stadsfullmäktige, som här skett, beslutar med *enkel* majoritet huruvida det ifrågavande anslaget är af den natur, att för dess beviljande skulle erfordras två tredjedels majoritet.

Det synes mig uppenbart, att ett sådant förfaringssätt icke kan vara i öfverensstämmelse med de nyss åberopade föreskrifterna i förordningen. Ty om delade meningar i dylika fall föreligga och Stadsfullmäktige skola besluta i nämnda afseende ligger däri en fara för att detta afgörande icke alltid sker med hänsyn till anslagets *natur* utan att uppfattningarna om *behofvet* af anslaget på ett otillbörligt sätt komma att inverka.

Oafsedt om en dylik inverkan i detta fall gjort sig gällande eller ej torde anslaget ifråga dock vara af den natur, att för dess beviljande bort erfordras två

N:o 115
Ang. anslag till ridande polis.

tredjedels majoritet i enlighet med 18 § 2 mom. i gällande förordning om kommunalstyrelse i stad.

Af bifogade utdrag af Stadsfullmäktiges protokoll rörande beslutet om anslaget framgår, att detsamma skall utgå till "den i staden stationerade ridande polisafdelningen *för landsbygden*" och då stadsfullmäktige *icke förut* beviljat dylikt anslag till nämnda polisafdelning synes det mig uppenbart att anslaget ifråga afser ett nytt ändamål eller behof.

Då jag sålunda, dels på den grund att Stadsfullmäktige själfva med enkel majoritet beslutat om den för anslagets beviljande erforderliga majoriteten och dels äfven på grund af att för anslagets beviljande bort erfordras två tredjedelar af de i omröstningen deltagandes röster, anser att Stadsfullmäktiges ifrågavarande beslut icke i laga ordning tillkommit, får jag vördsamt yrka att Konungens Befallningshafvande måtte upphäfva beslutet ifråga. Blifvande förklaring anhåller jag att få med påminnelser bemöta.

Västerås den 23 Oktober 1913.

K. Kättström.

RESOLUTION.

Remitteras till Stadsfullmäktige för yttrande, som jämte remissakten införväntas.

Västerås rådhus den 27 oktober 1913.

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

Helge Cronholm.

N:o 116.

Drätselkammarens skrifvelse ang. inlösen af Vahlenii mälthus.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Drätselkammaren får härmed till Stadsfullmäktige öfverlämna Kungl. Maj:ts den 2 innevarande December afsagde dom i mål emellan Grosshandlaren Carl Vahlenius stärbhus delägare samt Västerås stad, hvarigenom Västerås stad med

tillträdesdag den 1 April 1914 förklarats berättigad att för en summa af 5,188 kronor 43 öre af Carl Vilhelm Vahlenius såsom nuvarande innehafvare tillösa sig det s. k. mälthuset jämte den tomt emellan tomterna N:ris 132 och 109 i stadens västra kvarter, hvarå detsamma vore uppfördt; och får Drätselkammaren i anledning af förberörda dom hemställa, N:o 116 *Ang. inlösen af Wahlenii mälthus.*

att Stadsfullmäktige ville besluta, att det belopp 5,188 kronor 43 öre, staden har att erlägga för inlösen af området emellan tomterna N:ris 132 och 109 i stadens västra kvarter meda därå uppfördt mälthus skall utgå af reservarade köpeskillingsmedel.

Västerås den 11 December 1912.

På Drätselkammarens vägnar

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow.

Afskrift.

Kungl. Maj:ts Dom uti ett till Kungl. Maj:ts öfverseende från Dess och Rikets Svea Hofrätt genom ordentligt sökande kommet mål emellan Grosshandlaren Carl Wilhelm Wahlenius' stärbhusdelägare, nämligen Direktören Gustaf Wilhelm Wahlenius, Grosshandlaren Carl Wilhelm Wahlenius, Carolina Gustafva Wahlenius och Katharina Vilhelmina Wahlenius, sökande, samt Västerås stad, svarande.

Af handlingarna i målet inhämtas:

I anledning af en utaf Stadsvaktmästaren Johan Ahlbom gjord ansökning om tillstånd att fylla och bebygga en öde liggande onyttig plats eller däld, belägen vid "åkanten" i närheten af två uppgifna gårdar i Västerås, beslöts den 15 April 1778 af Magistraten med stadens äldstes bifall, att som till platsens fyllning och iståndsättande erfordrades en ansenlig kostnad, platsen skulle, efter behörig mätning till läng och bredd samt för regulariteten, med det villkor upplåtas till Ahlbom, att han på tio års tid skulle å platsen uppföra stenmur vid ån och fylla den djupa dälden samt därpå vidare bebygga platsen, efter hvilken tid honom skulle förunnas femton frihetsår, och att, sedan jämväl dessa förlupit, han borde erlägga skäliga tomtören till staden och

N:o 116

Ang. inlösen af Wahlenii mälthus

tomten betecknas med särskildt nummer. Slutligen föreskrefs att, om Ahlbom under de förstnämnda tio åren eftersatte förberörda honom åliggande skyldigheter, skulle han vara platsen förlustig.

Å ifrågavarande plats, belägen mellan tomterna N:ris 132 och 109 i stadens västra kvarter och enligt den 9 Juni 1779 verkställd uppmätning innehållande i längd fyrtioen och en fjärdedels alnar och i bredd uti norra ändan nitton alnar och i södra ändan sexton alnar, uppfördes sedermera ett mälthus.

Den 1 Juli 1907 har Rådstufvurätten meddelat lagfart å ifrågavarande mälthus och den plats, hvarå mälthuset vore uppfördt, hvilken fastighet jämte nämnda tomt N:o 132 Gustaf Wilhelm Wahlenius och hans medparters fader ofvanbemälde, numera aflidne Grosshandlaren Carl Wilhelm Wahlenius enligt köpebref den 23 November 1866 för fyratusen riksdaler riksmynt tillhandlat sig af P. E. Lundberg.

Staden har efter stämning, som delgifvits Gustaf Wilhelm Wahlenius den 12 December 1907 samt hans medparter den 7 i samma månad, vid Rådstufvurätten i Västerås yrkat dels att som staden ägde lösningsrätt till omförmälda mälthus, som vore uppfördt å stadens grund, Gustaf Wilhelm Wahlenius och hans medparter måtte åläggas att mot utbekommande af en lösesumma af fyratusen kronor, motsvarande den i köpebrefvet den 23 November 1866 betingade köpeskilling, till staden afstå omförmälda mälthus jämte den tomtplats, hvarå huset vore uppfördt, dels ock att instämde Carl Wilhelm Wahlenius, som efter sin faders död genom köpebref den 3 Mars 1906 af sina medparter tillhandlat sig deras ärfda andelar af berörda för aflidne Carl Wilhelm Wahlenius lagfarna fastigheter, måtte förpliktas att vid först inträffande fardag, sedan staden efter laga kraft vunnen dom i målet erlagdt lösesumman för huset i fråga, afträda detsamma jämte den tomtplats, hvarå detsamma vore uppfördt.

Gustaf Wilhelm Wahlenius och hans medparter hafva bestridt, att staden ägde lösningsrätt till mälthuset i fråga, samt yrkat att, därest sådan lösningsrätt skulle staden tillerkännas, staden måtte förpliktas att såsom löseskilling utgifva tjugufemtusen kronor, eller det belopp, hvartill

värdet af mälthuset, den tomtplats, hvarå det vore beläget, samt tomten N:o 132 beräknats i ofvanberörda köpebref den 3 Mars 1906. Instämde Carl Wilhelm Wahlenius har härjämte för egen del förklarat sig villig att till staden afstå ifrågavarande mälthus och tomtplats mot ofvannämnda löseskilling, tjugufemtusen kronor, samt ersättning för utgifterna för lagfart å fastigheten niohundratrettiofyra kronor femtio öre, och för å fastigheten verkställa reparationer, tvåhundrafemtiotre kronor nittiotre öre, äfvensom godtgörelse för kostnaderna å rättegången.

N:o 116
Ang. inlösen af Wahlenii mälthus.

Rådstufvurätten, hvarest Gustaf Wilhelm Wahlenius och hans öfriga medparter likaledes framställde anspråk på ersättning för kostnaderna å målet, har genom utslag den 20 December 1909 utlåtit sig: Enär ostridigt vore, att Gustaf Wilhelm Wahlenius och hans medparters fader, numera aflidne Grosshandlaren Carl Wilhelm Wahlenius, åtkommit i målet omnämnda mälthus med den plats, hvarå detsamma funnes uppfördt, tillika med tomten N:o 132 i stadens västra kvarter enligt köpebref den 23 November 1866 af P. E. Lundberg för en köpeskilling af fyratusen riksdaler riksmynt, samt Gustaf Wilhelm Wahlenius och hans medparter gemensamt, hvilka samtidigt med sin fader eller den 1 Juli 1907 erhållit lagfart å mälthuset och mälthusplatsen, härledt sin rätt till desamma genom arf från fadern och hans hustru Gustafva Maria Wahlenius, född Barklind, och instämde Carl Wilhelm Wahlenius, hvilken jämväl den 1 Juli 1807 erhållit lagfart å mälthuset och mälthusplatsen, för sin rätt till desamma åberopat dels arf efter sina föräldrar, dels ock köp af sina medparter, ty och som styrkt blifvit, att den plats mellan tomterna N:ris 132 och 109 i stadens västra kvarter, hvarå mälthuset blifvit uppfördt, vore belägen å ofria eller stadens grund, samt aflidne Carl Wilhelm Wahlenius och hans hustru därest de vid stämningens delgifvande med Gustaf Wilhelm Wahlenius och hans medparter lefvat, följaktligen varit lagligen pliktiga att, emot det af staden erbjudna beloppet fyratusen kronor för mälthuset och mälthusplatsen, jämte ersättning för därå nedlagda nödiga kostnader, afträda ifrågavarande mälthus och plats till staden, alltså och då hvarken Gustaf Wilhelm Wahlenius och hans medparter gemensamt eller instämde Carl Wilhelm

N:o 116
Ang. inlösen af Wahlenii mälthus

Wahlenius enskildt i berörda hänseende ägde bättre rätt än deras föräldrar, samt beträffande de af Gustaf Wilhelm Wahlenius och hans medparter å mälthuset och mälthusplatsen nedlagda kostnader dels för lagfarter niohundratrettiofyra kronor femtio öre och dels för reparationer med mera tvåhundrafemtiotre kronor nittiotre öre eller sammanlagdt ettusenetthundraåttioåtta kronor fyrtiotre öre, staden icke haft annat att invända, än att en af instämde Carl Wilhelm Wahleuius upptagen post för resor med mera för erhållande af ändring af afslagna lagfartsansökningar, tvåhundrafemtio kronor, vore för högt beräknad, men denna post ej af staden visats vara oskälig, pröfvade Rådstufvurätten, jämlikt 4 kapitlet 6 § Jordabalken, rättvist på så sätt bifalla stadens i målet förda talan, att staden förklarades berättigad att för en summa af femtusenetthundraåttioåtta kronor fyrtiotre öre, med afdrag af gäld, hvarför mälthuset och mälthusplatsen kunde häfta, å näst efter Rådstufvurättens utslag inträffade fardag eller den 31 Mars 1910 af instämde Carl Wilhelm Wahlenius tillösa sig samma mälthus och plats; och skulle Gustaf Wilhelm Wahlenius och hans medparter själfva vidkännas sina kostnader å målet.

Hofrätten, där Gustaf Wilhelm Wahlenius och hans medparter efter vad sökt ändring i Rådstufvurättens utslag, har genom dom den 3 Februari 1911 yttrat: Enär med hänsyn till innehållet i ofvan omförmälda den 15 April 1778 gjorda upplåtelse och hvad för öfrigt i målet förekommit måste anses utredt, att omstämda fastighet vore belägen å ofri eller stadens grund, samt vid sådant förhållande och då, såvidt visadt blifvit, hembud af aflidne Grosshandlaren Carl Wilhelm Wahlenius' fång icke i föreskrifven ordning skett samt stadens ifrågavarande talan blifvit anhängiggjord inom den i Förordningen den 16 Juni 1875 angående upphörande af hembudsskyldighet stadgade tid från det lagfart å samma fång beviljats, fastighetens nuvarande innehafvare Carl Wilhelm Wahlenius, som icke till densamma ägde bättre rätt än sin bemälde fader, vore skyldig att emot den af staden erbjudna löseskilling fyratusen kronor jämte ersättning för å fastigheten nedlaga nödiga kostnader, utgörande enligt Rådstufvurättens dom ettusenetthundraåttioåtta kronor fyrtiotre öre, afträda fastigheten till staden, pröfvade Hofrätten

rättvist fastställda Rådstufvurättens domslut, dock att den tid, då fastigheten skulle till staden afträdas, bestämdes till den fardag, som infölle näst efter Hofrättens doms dag eller den 31 Mars 1911; och skulle Gustaf Wilhelm Wahlenius och hans medparter ersätta staden dess kostnader å målet i Hofrätten med fyrtio kronor jämte hvad staden visade sig hafva utgifvit för stämpel å Hofrättens dom.

N:o 116 *Ang. inlösen af Wahlenii mälthus.*

I Hofrättens dom hafva Gustaf Wilhelm Wahlenius och hans medparter i underdånighet sökt ändring, som staden bestridt med anspråk tillika på ersättning för kostnaderna å målet hos Kungl. Maj:t.

Kungl. Maj:ts dom är med Dess Högsta Domstol besluten; Gifven Stockholms Slott den 2 December 1913.

Kungl. Maj:t har i nåder låtit Sig föredragas handlingarna i detta mål och pröfvar rättvist fastställa Hofrättens dom; dock att den tid, då fastigheten skall afträdas till staden, bestämmes till den fardag, som infaller näst efter Kungl. Maj:ts doms dag, eller den 1 April 1914; skolande Gustaf Wilhelm Wahlenius och hans medparter, en för alla och alla för en, ersätta staden dess kostnader å målet hos Kungl. Maj:t med tvåhundrafemtio kronor jämte hvad som åtgår till lösen af Kungl. Maj:ts dom. Det vederbörande hafva att ställa sig till underdånig efterrättelse.

Under Kungl. Maj:ts Sekret.

P. M. af Ugglas.

Att förestående afskrift är lika lydande med härstädes förvarade koncept-Dom betygar Stockholm och Kungl. Maj:ts Nedre Justitierevision den 4 December 1913.

Ex officio:

F. Peterzens.

N:o 117.

Särskilda kommitterades förslag ang. uppförande af nytt folkskolehus.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Vid sammanträde den 29 Maj 1913 beslöt Stadsfullmäktige att uppdraga åt en särskild kommitté att låta genom arkitekten Erik Hahr uppgöra fullständiga

N:o 117 *Ang. uppförande af nytt folkskolehus*

entreprenadritningar till ny folkskolebyggnad af sten i stadens östra område i hufvudsaklig öfverensstämmelse med folkskolestyrelsens förslag alt. 3, och att sedermera underställa ritningarna med tillhörande kostnadsberäkning Stadsfullmäktiges pröfning och afgörande.

Den sålunda utsedda kommittén, för hvilken det står klart att det nya folkskolehuset bör vara färdigt så snart som möjligt, i bästa fall redan vid början af höstterminen 1915 eller i annat fall vid början af vårterminen 1916, framlägger härmed ett inom kommittén enhälligt godkändt förslag till ny folkskolebyggnad, ehuruväl fullständig arbetsbeskrifning och till följd häraf exakt kostnadsberäkning ännu ej föreligger. Under beaktande af de alltmera ökade arbetsomkostnaderna och med hänvisning till bifogade approxiamativa kostnadsberäkningar anser kommittén sig böra hemställa till Stadsfullmäktige:

att Stadsfullmäktige måtte utöfver de af Stadsfullmäktige vid dess sammanträde den 30 sistlidne oktober anslagna 291,230 kronor af lånemedel ytterligare bevilja ett anslag af kronor 83,770 till uppförande af ett nytt folkskolehus å afsedd plats.

Att stadsfullmäktige måtte för byggnadens uppförande utse en ny kommitté på fem personer.

Västerås den 15 December 1913.

Å Kommitténs vägnar:

John Karlsson.
Ordförade.

P. Emil Nohrman.

Utlåtande öfver kostnaderna för "Korsängsskolan".

På grund af därom erhållet uppdrag få undertecknade lämna nedanstående uppgifter om de grunder på hvilka kostnaden för den senast föreslagna folkskolebyggnaden beräknats. Det senare alternativ, hvilket nu föreslås till utförande, är i det väsentliga en omarbetning af ett äldre sådant öfver hvilket undertecknade för cirka ett år sedan upprättade en detaljerad kostnadsberäkning, den hufvudsakliga skillnaden består däri att salarne minskats med en meter på längden hvarigenom byggnadens kubikmassa nedbringats. Tydligt är dock att salarnes minskande på denna led ej kan motsvaras af proportionell minskning i byggnadskostnaden, utan måste denna senare blifva relativt mindre. Då nu dessutom tvänne år komma att förflyta emellan tiden för det första ofvan nämnda kostnadsförslaget, samt byggnadens utförande anse vi att kostnadssumman bör bibehållas vid de ursprungligen af oss beräknade eller 365,000 kr. men att den i detta belopp ingående posten för oförutsedda utgifter bör ökas till 25,000 kr., hvadan ett anslag af 375,000 kr. kräfves.

N:o 117
Ang. uppförande af nytt folkskolehus.

Kostnadernas fördelning beräknas då på nedanstående sätt:

Grunden för hela byggnadskomplexet	34,000: —
Byggnadens hufvudparti	184,000: —
Flyglarne	63,000: —
Vaktmästarebostaden	7,000: —
Värmeledningen	35,000: —
Gas-, vatten- och afloppsledningar	15,000: —
Elektriska ledningar	5,000: —
Grusning af gårdsplanen, uppförande af staket m. m.	7,000: —
Diverse och oförutsedda kostnader	25,000: —
Summa kronor	375,000: —

Västerås den 13 December 1913.

Gösta Smitt. **E. Edv. Karlsson.**

Stockholm den 8 December 1913.

Herr Arkitekt Erik Hahr.

Här.

Jag har i enlighet med Edert uppdrag approx. beräknat kostaden för värme- och ventilationsanläggning i Västerås blifvande folkskolebyggnad och kommit till det resultatet, att kostnaden för anläggningen inklusive arvoden för ritningar och kontroll men exklusive med värmeledningens installerande sammanhörande byggnadsarbeten bör upptagas till 35,000 kronor. Uppvärmningen är därvid tänkt utförd enligt lågtrycksångsystemet och ventilationen enligt det s. k. skåpsystemet med bästa materialier och enligt modernaste principer.

Högaktningsfullt

F. Oscar Nilsson.

Stockholm den 9 December 1913.

Arkitekten H. Herr Erik Hahr,

Härstädes.

Ang. Västerås nya folkskola.

I enlighet med till mig lämnadt uppdrag har jag approximativt beräknat anläggningskostnaden för gas-, vatten- och afloppsledningarna i ofvannämnda byggnad, och har jag kommit till det resultat, att anläggningen bör upptagas till 15,500 kronor.

N:o 117
Ang. uppförande af nytt folkskolehus

I denna summa är allt medräknadt som erfordras, äfven vattenklosetter. Om dessa icke skola uppsättas, men ledningarne för desamma bibehållas, så skall från ofvannämnda summa 1,300 kronor afdragas.

Högaktningsfullt

Albin Svensson.

Västerås 1913, Westm. Alleh:s Boktryckeri.

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar.

1913. Den 19 December. XXII

N:o 118.

Utgifts- och inkomststat för Västerås stad år 1914.

UTGIFTER.

A. Finanser.

1. Lån.

a) Kapitalafbetalningar.

1. *Obligationslån.*			
1892 års 4 % lån å 400,000 kr., hvaraf återstår 264,000 kr.	9,000: —		
1896 års 3,6 % lån å 1,000,000 kr., hvaraf återstår 558,000 kr.	29,000: —		
1902 års 4 % lån å 2,000,000 kr., hvaraf återstår 1,716,000 kr.	32,000: —		
1907 års 4 1/2 % lån å 2,000,000 kr., hvaraf återstår 1,874,000 kr.	24,000: —		
1910 års 4 1/2 % lån å 3,000,000 kr., hvaraf återstår 2,915,000 kr.	31,000: —	125,000: —	
2. *Andra lån och förskott.*			
4:de årets amortering å förskotterade medel 17,500 kr. för reparation af domprosthuset	3,488: 60		
1:a årets dito för komministergårdens reparation kr. 13,700 kr.	2,691: —		
1:a årets dito för uppförande af kyrkogårdsmur, 32,000 kr.	5,600: —	11,779: 60	136,779: 60
		Transport	136,779: 60

N:o 118.
Budget för 1914.
Utgifter.

			Transport	136,779: 60
b) Räntor.				
1. *Obligationslån.*				
1892 års lån	10,380: —			
1896 „ „	19,566: —			
1902 „ „	68,640: —			
1907 „ „	84,330: —			
1910 „ „	112,392: 50	295,308: 50		
2. *Tillfälliga lån:*				
å upplånade medel från fonder tillhopa 261,650 kr. (dep.-ränta)	11,500: —			
å upplånade medel från Sundinska fonden för pauvres honteux och Sundinska beklädn.-fonden 50,000 kr. à 5 %	2,500: —			
å medel, som i öfrigt behöfva upplånas	5,000: —	19,000: —		
3. *Andra lån och förskott.*				
Ränteskillnad för i 1896 års obl.-lån ingående fonder, 134,000 kr.	700: —			
Vallöfska donationen, 20,000 kr. à 5½ %	1,100: —			
Ränta å beräknad behållning i hamnkassan	670: —			
Ränta å förskotterade medel för reparation af komministergården	685: —			
Ränta å dito för uppförande af kyrkogårdsmur	800: —	3,955: —	318,263: 50	
c) *Provision å annuiteten för obl.-lånen*			529: 22	318,792: 72

2. Skatter och liknande afgifter.

a) *Afkortningar:*			
För debiterade men ej influtna utsklyder		35,000: —	
b) *Afgifter för prästerskapets aflöning:*			
Personella afgifter	1,625: —		
Krono- och tertialtionde	2,800: —	4,425: —	39,425: —
		Summa Kr.	494,997: 32

N:o 118
Budget för 1914.
Utgifter.

B. Administration.

1. Magistraten och Rådstufvurätten.

a) *Löner och arvoden.*

Borgmästaren, lön	5,000: —	
Två ålderstillägg	1,000: —	6,000: —
Civilrådmannen, lön	3,000: —	
Två ålderstillägg	1,000: —	4,000: —
Brottmålsrådmannen, lön	2,500: —	
ålderstillägg	500: —	3,000: —
Stadsnotarien, lön		2,500: —
Anslag för beredande af semester åt borgmästaren, rådmännen och stadsnotarien		700: —
Reservationsanslag för tillfälliga biträden för 1914		200: —
Stadsfogden, lön	2,500: —	
Två ålderstillägg	1,000: —	
Ersättning för tjänstelokal	300: —	
Arvode åt vikarie under semester	150: —	3,950: —
Kronouppbördskassören, lön ...	2,000: —	
Två ålderstillägg	600: —	
För extra skrifbiträden för 1914	1,000: —	
Arvode åt vikarie under semester	150: —	3,750: —
Skrifbiträde å kronouppbördskontoret för 1914		1,200: —
Biträde vid mantalsskrifningen för år 1914		1,000: —
Stadsfiskalen, lön		3,000: —
Stadsvaktmästaren, lön	1,200: —	
Två ålderstillägg	300: —	
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,650: —
En exekutionsbetjänt, Pettersson, lön	1,300: —	
Två ålderstillägg	300: —	
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,750: —
En exekutionsbetjänt, Richtnér, lön	1,300: —	
Två ålderstillägg	300: —	
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,750: —
	Transport	34,450: —

N:o 118.
Budget för 1914. Utgifter.

Transport		34,450: —		
En exekutionsbetjänt, Steen, lön	1,300: —			
Ett ålderstillägg	150: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,600: —	36,050: —	
b) *Öfriga utgifter:*				
Trycknings- och annonskostnader, skrifmateriell och bokbinderiarbeten		2,500: —		
Anslag till exekutionsbetjänterna för hållande af velocipeder		75: —		
Olycksfallsförsäkring för stadsvaktmästaren och exekutionsbetjänterna		60: —		
Läkarearvode för d:o, 4 personer à 4 kr.		16: —		
Telefonafgifter för ledningar till				
Borgmästarens ämbetsrum o. bostad	70: —			
Civilrådmannen	50: —			
Brottmålsrådmannen	50: —			
Stadsfogden	50: —			
Kronouppbördskassören	50: —			
Rådhusets tambur	50: —	320: —		
Andel i kostnad för uppvärmning i rådhuset		700: —		
» » » » belysning		400: —		
» » » » rengöring m. m.		250: —	4,321: —	40,371: —

2. **Poliskåren.**

a) *Löner och arvoden:*				
Poliskommissarien, lön	2,400: —			
Beklädnadsersättning	200: —	2,600: —		
Dessutom fri bostad utan värme och belysning till beräknadt värde af 600 kr.				
En öfverkonstapel, lön	1,800: —			
Två ålderstillägg	300: —			
Beklädnadsersättning	150: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	2,400: —		
En öfverkonstapel, lön	1,800: —			
Beklädnadsersättning	150: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	2,100: —		
1:ste Detektivkonstapeln, lön	1,600: —			
Två ålderstillägg	300: —			
Beklädnadsersättning	150: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	2,200: —		
Transport		9,300: —		40,371: —

N:o 118. *Budget för 1914. Utgifter.*

Transport			9,300: —		40,371: —
2:dra Detektivkonstapeln, lön		1,500: —			
Två ålderstillägg		300: —			
Beklädnadsersättning		150: —			
Dyrtidstillägg för år 1914		150: —	2,100: —		
Tre inspektionskonstaplar.					
Lön för hvar och en	1,500: —				
Två ålderstillägg	300: —				
Beklädnad in natura	120: —				
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	2,070: —	6,210: —		
Nio ord. konstaplar.					
Lön för hvar och en	1,300: —				
Två ålderstillägg	300: —				
Beklädnad in natura	120: —				
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,870: —	16,830: —		
Fem ord. konstaplar.					
Lön för hvar och en	1,300: —				
Ett ålderstillägg	150: —				
Beklädnad in natura	120: —				
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,720: —	8,600: —		
Elfva ord. konstaplar.					
Lön för hvar och en	1,300: —				
Beklädnad in natura	120: —				
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,570: —	17,270: —		
Tre extra konstaplar med bostad i logementen					
Lön för hvar och en	1,000: —				
Beklädnad in natura	120: —				
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,270: —	3,810: —		
En tillsyningsman för handel med brännvin m. m., lön		1,800: —			
Två ålderstillägg		300: —			
Beklädnadsersättning		150: —			
Dyrtidstillägg för år 1914		150: —	2,400: —	66,520: —	
b) *Öfriga utgifter:*					
Olycksfallsförsäkring åt polismännen			600: —		
Läkarearvode, medicin åt poliskårens medlemmar			282: —		
Transport			882: —	66,520: —	40,371: —

N:o 118. *Budget för 1914. Utgifter.*

Transport		882: —	66,520: —	40,371: —
Telegram, telefonafgifter och telefonsamtal		450: —		
Trycksaker och skrifmateriell samt bokbinderiarbeten		600: —		
Underhåll och anskaffning af vapenpersedlar och inventarier m. m.		1,500: —		
Bränsle och lyse		1,400: —		
Ersättning åt Brandkåren				
för eldning af ugnarne	50: —			
för snökörning från gården	50: —	100: —		
Skurning och städning		400: —		
Renhållning af gator och klosetter		70: —		
Brandstodsafgift		50: —		
Vattenafgift		55: —		
Krono- och kommunalutskylder		70: —		
Underhåll af fastigheten		500: —		
Oförutsedda utgifter		800: —		
Extra polisbevakning vid särskilda tillfällen och då en del af polispersonalen är enligt kontrakt beordrad att tjänstgöra å annan ort, beräknas till samma belopp, som ersättningen från statsverket för sådan tjänstgöring eller		3,150: —		
Anslag till ridande polis, reservationsvis		1,000: —	11,027: —	77,547: —

3. **Stadsfullmäktiges och Drätselkammarens expeditioner:**

a) *Löner och arvoden.*

Byggnadschefen, lön		8,000: —	
Stadens ombudsman, lön	4,500: —		
Ett ålderstillägg	500: —		
Personligt lönetillägg	1,000: —		
Arvode åt vikarie under semester	200: —	6,200: —	
Stadskamreraren, lön	3,500: —		
Två ålderstillägg	1,000: —	4,500: —	
Räkenskapsföraren och kontrollanten	1,800: —		
Två ålderstillägg	1,000: —	2,400: —	
Skrifbiträde å ombudsmannaexpeditionen		1,200: —	
„ å drätselkammarekontoret		1,000: —	
Stadsinspektoren, lön	2,500: —		
Två ålderstillägg	1,000: —	3,500: —	
Arbetsförmannen, lön	1,300: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,750: —	
Transport		28,550: —	117,918: —

N:o 118. *Budget för 1914. Utgifter.*

Transport		28,550: —		117,918: —
Rådhusvaktmästaren, lön	1,200: —			
Ett ålderstillägg	150: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —			
Arvode för hållande af biträde vid städning	300: —	1,800: —		
Arvode för sifferrevision af stadens räkenskaper (utom Vatten- och Gasverkets samt fattigvårdens)		600: —		
Läkarearvode för rådhusvaktmästaren		4: —	30,954: —	
b) *Öfriga utgifter.*				
Olycksfallsförsäkring åt rådhusvaktmästaren		15: —		
Skrifmateriell och bokbinderiarbeten		1,000: —		
Tryck- och annonskostnader		5,000: —		
Inventarier å byggnadschefskontoret		200: —		
Telefonafgifter för ledningar till				
Stadsfullmäktiges ordförande	50: —			
Drätselkammarens d:o	50: —			
D:o kontor	50: —			
Ombudsmannens exp. och bostad	100: —			
Byggnadschefens kontor o. bostad	100: —			
Stadsinspektorens D:o	106: —			
Arbetsförmannens bostad	50: —	506: —		
Andel i kostnaden för				
uppvärmning i rådhuset		700: —		
belysning d:o		400: —		
rengörning m. m. d:o		250: —	8,071: —	39,025: —

4. **Pensioner.**

Förre stadsingeniören Fr. Gewalt		3,000: —		
„ stadsfiskalen Aug. Vesterling		1,500: —		
„ poliskonstapeln J. F. Asplund		600: —		
„ „ E. F. Kindblom		500: —		
„ tornväktaren C. E. Eriksson		75: —		
„ barnmorskan Lina Närström		400: —		
„ patrullkarlen P. E. Löfblad		100: —		
„ sysslomannen J. E. Pettersson		800: —		
„ städerskan å rådhuset Lovisa Almström, pension	300: —			
„ hyresersättning	150: —	450: —		
„ sjuksköterskan Karolina Tulnell		500: —		
Anslag till Magistratens ämbets och tjänstemäns reservfond för år 1914		360: —		8,285: —
Transport				165,228: —

N:o 118. *Budget för 1914. Utgifter.*

Transport 165,228: —

5. **Brandväsendet:**

Aflöningar och beklädnad:

Brandchefen: lön	2,000: —		
2:ne ålderstillägg à 300: —	600: —		
Personligt lönetillägg	300: —		
Beklädnad	200: —	3,100: —	
Bostad i brandstationen utan värme och belysning 600: —).			
Vice brandchefen: lön		500: —	
Brandmästaren: lön	1,400: —		
2:ne ålderstillägg à 150 :—	300: —		
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —		
Beklädnad	120: —	1,970: —	
(Bostad i brandstationen utan värme och belysning 150: —)			
Stallkorpralen: lön	1,100: —		
2:ne ålderstillägg à 100: —	200: —		
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —		
Beklädnad in natura	120: —	1,570: —	
(Bostad i brandstationen utan värme och belysning 150: —).			
Två vice korpraler: lön à 1,000: —	2,000: —		
2:ne ålderstillägg à 100: —	400: —		
Dyrtidstillägg à 150: —	300: —		
Beklädnad à 120: — in natura	240: —	2,940: —	
(Bostad i brandstationen utan värme och belysning à 150: —).			
Maskinist: lön	1,000: —		
ett ålderstillägg	100: —		
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —		
Beklädnad in natura	120: —	1,370: —	
(Bostad, utan värme och belysning 150: —)			
Verkstadsförman: lön	1,000: —		
ett ålderstillägg	100: —		
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —		
Beklädnad in natura	120: —	1,370: —	
(Bostad utan värme och belysning 150: —)			
Tio brandsoldater: lön à 900		9,000: —	
2:ne ålderstillägg à 100: — till 7 st.		1,400: —	
1 „ „ 100: — „ 2 „		200: —	
Dyrtidstillägg „ 150: — „ 10 „		1,500: —	
Beklädnad in natura „ 120: — „ 10 st.		1,200: —	
Transport		26,220: —	165,228: —

N:o 118. *Budget för 1914. Utgifter.*

Transport	26,220: —		165,228: —
(hvaraf de gifta fri bostad utan värme och belysning à 150: — pr man och de ogifta fri bostad i brandstationens logement)			
Reservanslag för sjukdomsfall	200: —		
Skorstensfejaren: lön	25: —	26,345: —	
Kol, ved och lyse:		1,000: —	
Stallet:			
Utfordring och skoning af hästar		1,000: —	
Diverse utgifter:			
Olycksfallsförsäkring för brandchefen och vice brandchefen à 25: —	50: —		
Kollektiv olycksfallsförsäkring för brandmästaren och 15 man jämte 50 man tillhörande brandkårens reserv	340: —		
Trycksaker och skrifmaterialier	300: —		
Tvätt, skurning och städning	250: —		
Underhåll af brandtelegrafen och ringledningar till reservkåren	300: —		
Underhåll af brandredskapen	500: —		
Underhåll af inventarier i brandstation och verkstäderna	400: —		
Telefonafgifter och samtal	170: —		
Brandstodsafgifter för inventarier och fastigheter	100: —		
Läkarearvode och medicin	150: —		
Krono- och kommunalutskylder, vattenafgifter m. m.	200: —		
Hyresersättning för 8 st. gifta brandsoldater à 200: —	1,600: —		
Underhåll af brandstationens byggnader	300: —		
Oförutsedda utgifter	500: —	5,160: —	
Brandkårens reserv:			
Ångsprutan: 1:ste sprutchefen (vice brandchefen)			
2:dre sprutchefen: lön	20: —		
1:ste maskinisten, tillika extra brandsoldat: lön	120: —		
2:dre maskinisten: lön	50: —		
30 man à 10: —	300: —		
Kol, tomthyra m. m.	150: —		
2:ne slangkärror: 2:ne förmän à 20: —	40: —		
20 man à 10: —	200: —		
Öfningar med manskapet	350: —	1,230: —	
Transport		34,735: —	165,228: —

N:o 118.
Budget för 1914.
Utgifter.

Transport			34,735: —	165,228: —
Allmänna brandstyrkan:				
Hyra för spruthus		200: —		
Gatifikationer vid eldsvådor och sprutmönstringar		250: —		
Diverse utgifter vid eldsvådor		300: —	750: —	
Nyanskaffning:				
Två nya brandskåp med ledning af isolerad Hackethaltråd att uppsättas 1 å Ängs-gärdet och 1 å Almelund vid Köpingsvägen		500: —		
En brandautomobil 50 à 60 hästkrafter försedd med komplett belysning	15,000: —			
Chassiets inredning och montering	1,400: —			
En 22 meters mekanisk stege i 4 delar med anordning för uppläggning å automobilen	3,600: —			
	20,000: —			
att fördelas på 5 år—1:sta årets amortering		4,000: —	4,500: —	39,985: —
6. **Byggnadsnämnden:**				
a) *Löner och arvoden:*				
För uppehåll af stadsarkitektgöromålen		2,000: —		
Ingeniörsbiträde å byggnadskontoret		3,000: —		
D:o för stadsplanekommitténs arbeten		3,000: —	8,000: —	
b) *Öfriga utgifter:*				
För anskaffande och underhåll af materiel, skjutsar m. m.		1,000: —		
Handtlangningskostnader		1,000: —		
Telefonafgift		50: —	2,050: —	10,050: —
			Summa Kr.	215,263: —

C. Fastigheter.

1. Parker och planteringar.

Aflöningar m. m.			
C. A. Forsberg, lön	1,800: —		
Två ålderstillägg	600: —		
Personligt lönetillägg	400: —	2,800: —	
Ett biträde		1,200: —	
Telefonafgift		53: —	
Brandstodsafgift		37: —	4,090: —
		Transport	4,090: —

N:o 118. *Budget för 1914. Utgifter.*

	Transport	4090: —	
För skötsel och underhåll:			
Vasaparken och parken emellan Kopparbergsvägen och Kaserngatan samt trädplanteringar utom stadens tullar	2,500: —		
Stadsparkens vård och underhåll	1,100: —		
Planteringen utmed Hamngatan	800: —		
Planteringar vid Esplanader och öfriga gator samt vid H. Allm. läroverket	1,400: —		
Planteringen framför Stadshuset och parken vid Komministergården	500: —		
Djäknebergets vård och underhåll samt reparation af tempel, flaggstänger och flaggor	1,500: —		
Stallhagen, Mariaberget och s. k. Käringberget	500: —		
För skötsel af planteringen vid folkskolehusen	600: —		
För vård af den naturliga parken Elba	200: —		
330 hektoliter koks till Växthuset	450: —		
För skötsel och vård af Västerås h. allm. lärov. botaniska trädgård	400: —		
Reparation af redskap	300: —		
Grus till alla planteringar	1,000: —		
Oförutsedda utgifter	500: —	11,750: —	
Tillfälliga utgifter:			
Omläggning af östra delen af Vasaparken	800: —		
Inplantering af träd i Pilgatan	100: —		
För gallring och trädplantering på Elba	500: —		
För uppdragning af ett vattenledningsrör till Djäkneberget	250: —		
Flyttning af ett gammalt hus till Djäkneberget	1,500: —		
Ordnandet af Norra Ringvägen mellan landsvägen och Blåsbovägen	2,000: —		
Tillsyn och vård af svanarna och änderna i Svartån	200: —	5,350: —	21,190: —

2. Hästholmarne.

Utskylder och reparationer å Elba			400: —	
Kostnaden för uppförande å Elba af dansbana ... 2,601: 36; afträde med urinkurar ... 1,426: 05	4,027: 41			
Afgår 1 års uttaxering	1,500: —			
Återstår för uttaxering			2,527: 41	2,927: 41
			Transport	24,117: 41

N:o 118.
Budget för 1914. Utgifter.

Transport				24,117: 41

3. Skogarne.

a) *Löner och arvoden:*				
Skogvaktaren, lön	1,000: —			
Dyrtidstillägg för 1914 ...	150: —	1,150: —		
Arvode till jägmästare för tillsyn af stadens skogar ...		100: —	1,250: —	
b) *Öfriga utgifter:*				
Telefonafgift ...		80: —		
Skogsarbeten ...		1,920: —	2,000: —	3,250: —

4. Rådhuset.

Brandstodsafgifter ...	131: —	
Anskaffning, underhåll och vård af inventarier ...	300: —	
Underhåll af fastigheten ...	200: —	
Påläggning af nytt plåttak ...	3,000: —	
Nya pulpeter i Stadsfullmäktiges sessionsrum ...	500: —	4,131: —

5. Stadshotellet.

Andelar i obligationslån:				
ett års ränta ...	26,548: 71			
ett års amortering	12,033: —	38,581: 71		
Kostnad för uppvärmning och varmvatten ...			7,600: —	
Häri ingår: aflöning till eldaren 960: —. bostad till d:o 250: —.				
Hyra för spritbolagets lokal i gården N:o 21 Norra kvarteret ...			200: —	
Kostnad för elektrisk belysning i fästvåningen, trapporna och yttre belysning ...			1,200: —	
Krono- och kommunalutskylder ...			3,275: —	
Brandstodsafgifter för fastighet och lösegendom ...			519: 20	
Renhållning af gården ...			60: —	
Underhåll af fastigheten ...			1,000: —	
Diverse reparationer ...			2,500: —	16,354: 20

6. Sundinska huset.

Afgift till Sundinska fonden för fastighetens öfvertagande af staden ...	5,000: —	
Utskylder ...	500: —	
Brandstodsafgift ...	130: —	
Vattenafgift ...	70: —	
Sotning m. m. ...	55: —	
Reparationer och underhåll ...	300: —	6,055: —
Transport		53,907: 61

Transport 53,907: 61

N:o 118. *Budget för 1914. Utgifter.*

7. **Tullhuset.**

Telefonafgift	50: —	
Vattenafgift	14: —	
Brandstodsafgift	20: —	
Sotning	6: —	
Underhållskostnader	100: —	
Reparationer och anordningar för utvidgning af tullkammarens lokaler	3,150: —	3,340: —

8. **Paviljongen i Stadsparken.**

Brandstodsafgift, utskylder och underhåll ... 450: —

9. **Gårds- och tomfastigheter.**

Kostnad för reparationer samt andra utgifter för de i och för stadsplanens genomförande inköpta gårdar ... 12,200: —

10. **Jordar och andra fastigheter.**

Krono- och kommunalutskylder för de af staden exproprierade delarne af Kungsängen		200: —	
för Östra utmarken		320: —	
„ Viksängs villaområde		51: —	
„ diverse jordägor		572: —	
„ hamnmagasinen		930: —	2,073: —
Arrenden och afgälder för s. k. gästgifvarjorden i gamla och nya stohagsjorden, efter medelmarkegångspris		11: —	
för s. k. Falkenbergska tomten vid kvarntullen		200: —	
för till staden upplåten mark af lasarettets område efter medelmarkegångspris	18: —		
af straffängelsets område efter medelmarkegångspris	10: —	28: —	
för mark, afsöndrad från straffängelsets område, enligt Kungl. brefvet den 21/11 1873		100: —	
för Vasaparken, lösen för 53,4 hl. spannmål, hälften råg och hälften korn efter medelmarkegångspris		450: —	
för upplåtande enligt Kungl. brefvet den 21/9 1900 till staden af			
Transport		789: —	2,073: —

69,897: 61

N:o 118.
Budget för 1914. Utgifter.

Transport	789: —	2,073: —	69,897: 61
1:o) Statskomministerns förut anslagna löningsjordar i Kopparbergsvreten, Ängsgärdet och Herrgärdet, lösen för 20,91 hl. spannmål, hälften råg och hälften korn efter medelmarkegångspris	175: —		
2:o) Domkyrkosysslomannens förut anslagna löningsjord å Trådarön: lösen för 97,2 liter spannmål, hälften råg och hälften korn, efter medelmarkegångspris	7: 50		
för två fattigvården förut tillhörande planteringsland	50: —		
för mark i Lustigkulls- och Skenvretarne (koloniträdgård)	165: —		
11:te årets afgäld till Badelunda kommun för Hästholmarnas öfverflyttande till staden	124: —		
8:de årets afgäld till S:t Ilians kommun för Klockartorps och Talltorps öfverflyttande till staden	160: 48		
Hyra för f. d. Sundénska gården	800: —		
Omkostnader för stallar och bindplatser å kreaturstorget	500: —	2,770: 98	4,843: 98
		Summa kr.	74,741: 59

D. Hälso- och sjukvård.

1. Allmänna hälsovården:

Aflöningar:

1:ste stadsläkaren: aflöning	3,000: —	
Arvode åt vikarie under semester	250: —	3,250: —
2:dre stadsläkaren: aflöning	2,000: —	
Arvode åt vikarie under semester	250: —	2,250: —
1:sta stadsbarnmorskan: lön	600: —	
Personligt lönetillägg	100: —	700: —
2:dra stadsbarnmorskan: lön		500: —
En stadssjuksköterska (Anna Ekström): lön		700: —
En d:o (Maria Hellström): lön		700: —
En hälsopolis (Berglund): lön	1,500: —	
Två ålderstillägg à 150: —	300: —	
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,950: —
Transport		10,050: —

N:o 118. *Budget för 1914. Utgifter.*

Transport	10,050: —		
Anslag till hälsopolisen Berglund för hållande af velociped	25: —		
Arvode för kommnnalt tillsyningsorgan enligt lagen om arbetarskydd	150: —	10,225: —	

Öfriga utgifter:

Animalvaccin för skyddkoppsympning	100: —		
Bidrag till stadsbarnmorskornas pension	30: —		
Telefonafgifter	350: —		
Desinfektionskostnader	400: —		
Tryck- och annonskostnader	150: —		
Diverse	200: —		
Anslag för vård af medellösa lungsjuka	3,000: —		
Anslag till Västerås stads förening mot tuberkulos för upprätthållande af föreningens dispensärverksamhet	2,000: —	6,230: —	16,455: —

2. Epidemisjukvården.

Aflöningar:

Stadsläkaren för landsbygdens sjuka	1,000: —		
Tre ordinarie sjuksköterskor à 500: —	1,500: —		
Tre sjuksköterskebiträden à 300	900: —		
Extra sjukskötarehjälp, förslagsvis	1,000: —		
En vaktmästare	500: —		
En gårdsdräng utan kost och bostad	960: —		
En köksföreståndarinna	350: —		
Till biträde i köket	350: —	6,560: —	

Mathållning:

Fri kost för 3 sjuksköterskor, 3 sjuksköterskebiträden, 1 vaktmästare, 1 köksföreståndarinna och 1 biträde i köket: 9 personer à 350: —	3,150: —		
Utspisning för patienterna, förslagsvis	10,000: —	13,150: —	

Öfriga utgifter:

Medicin, förslagsvis	2,000: —		
Ved, kol och lyse	3,000: —		
Brandstods-, vatten- och telefonafgifter	400: —		
Anskaffning och underhåll af sjukhuskläder till patienterna	1,000: —		
Anskaffning och underhåll af sängkläder	800: —		
Transport	7,200: —	19,710: —	16,455: —

N:o 118.
Budget för 1914. Utgifter.

Transport	7,200: —	19,710: —	16,455: —
Anskaffning och påläggning af korkmattor i två salar och ett minre rum i gamla paviljongen	800: —		
Tvätt och rengörning	800: —		
Diverse utgifter	1,000: —	9,800: —	29,510: —

3. Köttbesiktningsbyrån.

Aflöningar:

Föreståndaren: lön	2,500: —		
Personligt lönetillägg	500: —	3,000: —	
En hälsopolis (Holtz) aflöning	1,500: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Dyrtidstillägg för 1914	150: —	1,950: —	
Bokförare och kassör		900: —	
Vaktmästare, lön	900: —		
Dyrtidstillägg för 1914	150: —	1,050: —	
Biträden vid trikinundersökningen		1,020: —	
Extra biträde, förslagsvis		600: —	8,520: —

Öfriga utgifter:

Värme, belysning och vatten	550: —		
Telefonafgift	80: —		
Tvätt	150: —		
Beräknad hyra	3,000: —		
Underhåll af byggnader	200: —		
Diverse oförutsedda utgifter	550: —	4,530: —	13,050: —
		Kronor	59,015: —

E. Andra hygieniska inrättningar.

1. Kallbadhuset.

Aflöningar och reparationer m. m.	500: —

2. Varmbadhuset.

Andelar i obligations lån				
Ränta	10,973: 07			
Amortering	2,598: 50	13,571: 57		
1/10 af kostnaden för inledning af åvatten i badhuset enligt Stadsf. beslut den 29/5 1913—1:sta året			500: —	
Transport			500: —	500: —

N:o 118. *Budget för 1914. Utgifter.*

Transport	500: —	500: —
Aflöningar: Föreståndaren, utom bostad, två rum och och kök jämte värme	1,200: —	
Maskinisten, utom bostad, 1 rum och kök jämte värme	1,200: —	
Eldaren	1,000: —	
Biljettförsäljerskan	720: —	
Badbiträdet i Simhallen	730: —	
4 Baderskor	1,440: —	
2 vakter i Folkbad och simhall	1,200: —	
2 tvätterskor	1,440: —	
Provision	2,700: —	
Skrif- och trycksaker	300: —	
Badingredienser	400: —	
Förbrukningsartiklar	1,200: —	
Kol	8,300: —	
Elektrisk belysning med rep. kostnader	1,200: —	
Ved	75: —	
Telefon	75: —	
Kronoutskylder	200: —	
Kommunalutskylder	800: —	
Läkarearvode	52: —	
Olycksfallspremier	103: 50	
Brandförsäkring	140: —	
Underhåll af pannor	500: —	
„ „ inventarer och hus	300: —	
Oförutsedda utgifter	234: 50	26,000: —

3. Klapphus.

Arvode för tillsyn däraf	125: —	
Reparationer och underhåll	100: —	225: —

4. Renhållningsverk.

Löner och arvoden m. m.

Förvaltaren		4,000: —		
Kontorsbiträde		1,200: —		
Hyra för kontorslokal		400: —		

Förman och fodermasken.

Lön för hvardera	1,100: —			
Två ålderstillägg	200: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —			
Bostad in natura 150: —		2,900: —		
Transport		8,500: —		26,725: —

N:o 118.
Budget för 1914. Utgifter.

Transport		8,500: —		26,725: —
G. Malmén, G. Karlsson, Arvid Andersson och K. Sunesson.				
Lön för hvar och en	900: —			
Två ålderstillägg	200: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —			
Bostad in natura .... 150: —		5,000: —		
E. Andersson, S. Lundin, O. Eriksson och K. Forslund.				
Lön för hvar och en	900: —			
Två ålderstillägg	200: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —			
Hyresersättning	225: —	5,900: —		
G. Vestling.				
Lön	900: —			
Ett ålderstillägg	100: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —			
Hyresersättning	225: —	1,375: —		
K. Kilgren.				
Lön	900: —			
Ett ålderstillägg	100: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —			
Bostad in natura .... 150: —		1,150: —		
En sopare.				
Lön	900: —			
Dyrtidstillägg för år 1914	150: —			
Hyresersättning	150: —	1,200: —	23,125: —	
Extra arbetare			1,000: —	
„ körslor			100: —	
Inköp af torfmull			5,600: —	
Stallet.				
Från jordbruket				
Div. jordbruksprodukter		3,835: —		
Hästskoning		300: —		
Underhåll af seldon, filtar och täcken m. m.		400: —		
Försäkring och brandpremier		150: —	4,685: —	
		Transport	34,510: —	26,725: —

N:o 118.
Budget för 1914.
Utgifter.

Transport			34,510: —	26,725: —
Diverse utgifter.				
Olycksfallsförsäkring		78: —		
Trycksaker och räkenskapsböcker		30: —		
Vattenafgift		50: —		
Sotning		30: —		
Upphämtning af sopor		325: —		
Brandstodsafgifter		60: —		
Komplettering och underhåll af latrinkärl		250: —		
Reparation och underhåll af fordon		700: —		
Beklädnadspersedlar		500: —		
Telefonafgifter		200: —		
Läkarearvode		50: —		
Medicin		200: —		
Dfrifkraft för blandningsmaskin		800: —		
Oförutsedda utgifter		500: —	3,773: —	
Nyanskaffning.				
50 st. latrinkärl af plåt			395: —	
Reparation af arbetarebostäderna			1,870: —	
Jordbruket.				
Arrenden.				
För del af Kungsängen	200: —			
För stadens utgjordar vid Nordanby (300+500)	800: —			
För Nordanby gård	1,500: —	2,500: —		
Aflöningar till arbetare		5,000: —		
Utsäde af egen skörd		1,200: —		
Stallet.				
Från jordbruket:				
Div. jordbruksprodukter		1,700: —		
Diverse utgifter.				
Komposter, stallströ, sopor och pudrett från renhållningsverket	500: —			
Hästskoning	150: —			
Underhåll af fordon	200: —			
D:o „ hus	500: —			
Krono- och kommunalutskylder	450: —			
Oförutsedda utgifter	200: —	2,000: —		
Anslag för reparation och inventarier vid Nordanby kr. 10,000: — att uttaxeras på 5 år 1911—1915, 4:de årets uttaxering		2,000: —	14,400: —	54,948: —
			Summa Kr.	81,673: —

N:o 118.
Budget för 1914. Utgifter.

F. Undervisningsväsende.

1. Folkskoleväsendet.

Bil. litt. A			178,265: 70

2. Diverse anslag för undervisningsändamål.

För undervisning i tekniska skolan		3,000: —	
„ arbetareinstitutets föreläsningsverksamhet		1,600: —	
„ „ bibliotek		1,500: —	
„ skötsel och vård af sockenbiblioteket		75: —	
Utgifter för högre allm. läroverket:			
Hyresbidrag till rektor	1,200: —		
Underhållskostnader för annexet	250: —	1,450: —	
Bidrag till lärarinnornas vid flickläroverket ålderstillägg och pensionering utöfver den enligt Stadsfullmätiges beslut den 26 September 1912 efterskänkta räntan å läroverkets lån från stadskassan 5 1/2 % å 30,000 kr., eller 1,650 kr., förslagsvis		700: —	8,325: —
		Summa Kr.	186,590: 70

G. Affärsverk.

Bil. litt. B

Vattenverket	75,850: —	
Gasverket	149,400: —	
Elektricitetsverket	147,650: —	
Afloppsledningarna	26,700: —	399,600: —
	Summa Kr.	399,600: —

H. Kommunikationsverk.

1. Gatuläggningen.

Kostnader för mindre gatuarbeten		6,000: —	
Afgäld för nubbstensbrott		150: —	
„ för grustag å holmen Flaten		200: —	
Kostnader för makadamslagning		4,000: —	
Särskilda mindre gatuarbeten:			
Vasagatan mellan Munkgatan o. Stora gatan	5,500: —		
Blåsbogatan	750: —		
Karlsgatan mellan Kopparbergs- och Ringvägarna	4,000: —		
Allégatan mellan Kopparbergsvägen och Norra Ringvägen	5,500: —	15,750: —	26,100: —
		Transport	26,100: —

N:o 118. *Budget för 1914. Utgifter.*

		Transport	26,100: —

2. Vägunderhåll.

För grusning och makadamisering af vägar samt erforderliga vägförbättringar närmast tullarne			8,000: —

3. Ångbåtstrafiken på Hästholmarne.

Driftkostnader för ångslupen Märta		3,200: —	
Underhållskostnader för d:o		500: —	3,700: —

4. Hamnen.

Bil. litt. C

Hamnbyggnaden	43,632: 63		
Svängkran N:o 1	2,700: —		
Malmlossningsanordning N:o 2	6,300: —	52,632: 63	
Beräknad behållning till år 1915		4,437: 37	57,070: —
		Summa Kr.	94,870: —

I. Belysning och renhållning.

1. Gatubelysning.

Gasbelysning		28,702: —		
Elektrisk belysning		2,555: —		
		31,257: —		
Afgår för belysning å hamnen		1,300: —	29,957: —	
Anskaffning af				
25 st. gaslyktor à 135: —	3,375: —			
2 „ d:o à 150: —	300: —			
3 „ elektr. lampor	385: —	4,060: —		
Flyttning af 2 gaslyktor vid Biskopsbron		300: —	4,360: —	34,317: —

2. Gaturenhållning.

Bortrensning af ogräs och renhållning (vinterunderhåll och spolning) å gator och allmänna platser		4,000: —	
S. k. Kapitelhjonen för sopning å allmänna platser:			
13 kvinnor à 140 kr.	1,820: —		
för sopning å söndagarna under maj—september mån. = 24 dagar à 7 kr.	168: —	1,988: —	
En sopare för sommaren, 150 dagar à 3: 25		487: 50	6,475: 50
		Summa Kr.	40,792: 50

K. Fattigvård.

Enligt bilaga litt. D		115,644: 45
	Summa Kr.	115,644: 45

N:o 118.
Budget för 1914. Utgifter.

M. Kyrkliga ändamål.

Enligt Kyrkostämmans beslut den 29 oktober 1913. Bil. litt. E	42,865: 20
Summa Kr.	42,865: 20

N. Sociala ändamål.

Anslag för uppehållande af arbetsförmedlingens verksamhet		2,000: —	
„ till Västerås sjukkassors centralförsamlings fortsättningsförening		2,600: —	
„ „ underhåll af idrottsplatsen å Herrgärdet		500: —	
„ „ Västerås Skridskoklubb		400: —	
„ „ "Sparfboet"		300: —	
„ „ fosterbarnsnämnden		150: —	
„ „ bostadsräkning		500: —	
„ för vissa filantropiska ändamål:			
Arbetsstugan	2,500: —		
Barnkrubban	1,000: —		
Barnhemmet	500: —		
Nattherberget	300: —		
	4,300: —		
med afdrag af det belopp, som för dessa ändamål skall af Sundinska fondens öfverskottsmedel utgå	3,300: —	1,000: —	
Omkostnader för pensionsnämnden		2,000: —	9,450: —
Summa Kr.			9,450: —

O. Diverse särskilda ändamål.

1. Stallet.

a) Löner och arvoden.			
Två körkarlar à 1,000 kr.	2,000: —		
Dyrtidstillägg till d:o à 150 kr.	300: —	2,300: —	
b) Öfriga utgifter.			
Utfordring af två hästar	1,200: —		
Div. utgifter, såsom skoning, försäkring af hästarne	200: —	1,400: —	3,700: —

2. Diverse behof.

Fångars vård och förplägning å straffängelset	300: —	
Brandstodsafgifter för materiell och inventarier	100: —	
Stadens andel i lön till skarprättaren $^{12}/_{32}$ af 200 kr.	75: —	
Transport	475: —	3,700: —

N:o 118. *Budget för 1914. Utgifter.*

Transport	475: —	3,700: —
Premier för olycksfallsförsäkring af stadens arbetare ...	600: —	
Läkare och sjukvård åt samma arbetare	400: —	
Arvode åt mantalsskrifningsombud..	400: —	
Kostnader för brandsyn...................................	500: —	
Årsafgift till Svenska Stadsförbundet à 2 kr. för hvarje 100-tal invånare	412: —	
Prenumerationsafgift för Svenska Stadsförbundets tidskrif. 55 ex.	167: 50	
Representationsanslag	1,000: —	
Anslag till kommittén för järnvägsundersökning	2,500: —	
Resebidrag för arbetare till Baltiska utställningen	175: —	
Anslag till kommunalteknisk utställning i Malmö 1914	350: —	
Anslag till adresskalender för Västerås stad.................	250: —	
Anslag för utgifvande af stadens kommunala historia	2,500: —	
Anslag till staket mellan fängelsets område och järnvägspromenaden..................................	791: 40	
Anslag för inköp af en blandningsmaskin m. fl. inventarier	2,000: —	
Del af köpeskillingen för hus å lägenheten Andersborg	2,000: —	14,520: 90
	Summa kr.	18,220: 90

P. Diverse utgifter och inkomster.

Förslagsanslag för diverse oförutsedda utgifter..............................	16,928: 38
Summa kr.	16,928: 38

N:o 118
Budget för 1914. Inkomster.

INKOMSTER.

Behållning från sist förflutna räkenskapsår 35,976: 10

A. Finanser.

1. Lån.

a) *Kapitalafbetalningar:*

Obligationslån:

Af Vatten- och gasverksstyrelsen:			
1892 års lån, hvaraf återstår 35,812 kr.	1,220: 86		
1896 års lån, hvaraf återstår 118,466: 78 kr.	6,156: 88		
1902 års lån, hvaraf återstår 69,425: 28 kr.	1,294: 64		
1907 års lån, hvaraf återstår 646,679: 87 kr.	8,281: 92		
1910 års lån, hvaraf återstår 1,078,253: 23 kr.	11,466: 84	28,421: 14	
Af Folkskolestyrelsen:			
1892 års lån, hvaraf återstår 66,000 kr.	2,250: —		
1902 års lån, hvaraf återstår 184,470 kr.	3,440: —		
1907 års lån, hvaraf återstår 41,500 kr.	600: —		
1910 års lån, hvaraf återstår 25,910 kr.	280: —	6,750: —	
Af Fattigvårdsstyrelsen:			
1892 års lån, hvaraf återstår 13,200 kr.	450: —		
1902 års lån, hvaraf återstår 21,707: 40	404: 80	854: 80	
Af Kyrkorådet			
1896 års lån, hvaraf återstår 13,280 kr. ...		580 —	
Af Hamnens medel:			
För äldre hamnbyggnader	3,000: —		
För senaste hamnbyggnad	5,725: —		
„ svängkran N:r 1	1,000: —		
„ malmlossningsanordn. n:r 2	2,500: —	12,325: —	48,750: 94
Andra lån osh förskott:			
Af Kyrkorådet:			
4:de årets amortering å af Drätselkammaren förskotterade medel för reparation af domprosthuset		3,488: 60	
Transport		3,488: 60	48,750: 94

N:o 118.
Budget för 1914.
Inkomster.

Transport		3,488: 60	48,750: 94
1:sta årets amortering för reparation af kom-ministergården, kr. 13,700: —		2,691: —	
1:sta årets dito för uppförande af kyrko-gårdsmur, kr. 32,000: —		5,600: —	11,779: 60
b) *Räntor:*			
1. Obligationslån:			
Af Vatten- och gasverksstyrelsen:			
1892 års lån à kr. 35,812: — à 4 %	1,408: 06		
1896 års lån à kr. 118,466: 78 à 3.6 %	4,153: 98		
1902 års lån à kr. 69,425: 28 à 4 %	2,777: 01		
1907 års lån à kr. 646,679: 87 à 4½ %	29,100: 59		
1910 års lån à kr. 988,585: 76 à 4½ %	44,228: 35	81,667: 99	
Af Folkskolestyrelsen:			
1892 års lån à kr. 66,000: — à 4 %	2,595: —		
1902 års lån à kr. 184,470: — à 4 %	7,378: 80		
1907 års lån à kr. 41,500: — à 4½ %	1,867: 50		
1910 års lån à kr. 25,910: — à 4½ %	1,159: 65	13,000: 95	
Af Fattigvårdsstyrelsen:			
1892 års lån à kr. 13,200: — à 4 %	519: —		
1902 års lån à kr. 21,707: — à 4 %	868: 30	1,387: 30	
Af Kyrkorådet:			
1896 års lån à kr. 13,280: — à 3,6 %		467: 64	
Af Hamnens medel:			
För äldre hamnbyggnaden à ingående balansen den 1/1 1914, kr. 49,905: — à 5 %	2,495: 25		
För senaste hamnbyggnad à kr. 200,375: — à 4 ½ %	9,016: 88		
För svängkran N:o 1 à kr. 11,000: — à 5 %	550: —		
För malmlossningsanordning N:o 2 à kr. 25,000: — à 5 %	1,250: —	13,312: 13	109,836: 01
		Transport	170,366: 55

N:o 118.
Budget för 1914. Inkomster.

		Transport	170,366: 55	
2. Andra lån och förskott:				
Ränta af Elementarläroverket för flickor å 6,500 kr., lån från stadskassan à 4 %		260: —		
Ränta å Vatten- och Gasverksstyrelsens rörelsekapital, förslagsvis 114,196: 28 à 4½ %		5,138: 84		
Depositions-, upp- och afskrifningsräntor		4,000: —		
Ränta å förskotterade medel för reparation af komministergården	685: —			
Ränta å dito för uppförande af kyrkogårdsmur	800: —	1,485: —	10,883: 84	181,250: 39

Enligt särskild amorteringsplan för Vatten- Gas- och Elektricitetsverken samt afloppsledningarna skall till Drätselkammaren inlevereras för att tillgodoföras verkens amorteringsfond		146,004: 38
från denna fond skall enligt ofvan utbetalas		
amortering	28,421: 14	
ränta	81,667: 99	110,089: 13
återstår till afsättning		35,915: 25

2. Skatter och liknande afgifter.

a) *Utskylder* och i samband därmed utdebiterade afgifter:				
1. Utskylder à 6,75 % å upptaxerade inkomstbeloppet kr. 10,919,720: —		737,081: 10		
2. Afgifter för prästerskapets aflöning				
Personella afgifter	1,625: —			
Krono- och tertialtionde	2,800: —	4,425: —	741,506: 10	
b) *Tomtören* för åtskilliga tomter å stadens grund och för delar af Humlegården, som upplåtits till N:ris 113, 114 och 115 Södra kv.		122: 78		
för magasinsplatser å hamnområdet		360: 32	483: 10	
c) *Afgäld* för upplåtande af mark till tomten N:o 4 södra kvarteret		10: —		
„ „ 104 „ „		4: —		
„ „ 133 västra „		10: —		
„ „ 113 och 114 västra kvarteret		10: —	34: —	742,023: 20
			Transport	923,273: 59

N:o 118. *Budget för 1914. Inkomster.*

	Transport	923,273: 59

3. Aktier.

Utdelning å aktier i Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg kr. 1,074,700: — à 5 %		53,735: —
	Summa Kr.	977,008: 59

B. Administration.

2. Poliskåren.

Spritbolagets bidrag till tillsyningsmannens för rusdryckshandteringen aflöning	500: —	
För extra polisbevakning å landsbygden till samma belopp, som beräknas därför i utgifterna	3,150: —	3,650: —

5. Brandväsendet.

Diverse inkomster från verkstäderna m. m.	3,500: —	
Försäljning af 2 hästar	1,400: —	4,900: —

6. Byggnadsnämnden.

Afgifter för af byggnadschefen och stadsarkitekten åt enskilde utförda förrättningar		4,000: —
	Summa Kr.	12,550: —

C. Fastigheter.

2. Hästholmarne.

Arrende för Östra holmen	100: —	
Hyra för restaurations- och andra byggnader å Elba	850: —	950: —

3. Skogarne.

Försäljning af diverse skogsprodukter		1,600: —

5. Stadshotellet.

Hyror:			
Källarmästare Hentzell	15,000: —		
Västerås Spritbolag	14,000: —		
Sällskapet	2,000: —		
Upplands Enskilda Bank	2,800: —		
Krogföreståndaren för enskildt rum	200: —		
Barberare Carl Johnsson	600: —		
A.-B. Nya Banken	787: 50	35,387: 50	
Afgifter för fästvåningens användande		1,000: —	
Hyresgästers andelar i kostnaden för uppvärmning		6,000: —	42,387: 50
		Transport	44,937: 50

N:o 118.
Budget för 1914.
Inkomster.

Transport 44,937: 50

6. Sundinska huset.

Hyresinkomster .... 6,400: —

7. Tullhuset.

Hyra för ett rum (hamnkontoret) .... 500: —

8. Paviljongen i Stadsparken.

Hyresinkomst .... 800: —

9. Gårds- och tomtfastigheter.

Hyror och arrenden för de i och för stadsplanens genomförande inköpta gårdar och tomter .... 34,725: —

10. Jordar och andra fastigheter.

a) *Östra utmarken.*

Arrende för

Lägenheten Lilla Stenby (C. A. Johansson)		360: —		
„ Gustafsslätt (F. T. Larsson) ...		281: —		
„ Andersbo och del af utmarken (Gust. Andersson)		800: —		
Del af lägenheten Utmarken (E. Nyberg)	192: —			
Del af lägenheten Utmarken (G. Wallberg)	224: —			
Del af lägenheten Utmarken (Kristina Pettersson)	40: —			
Del af lägenheten Utmarken (Renhållningsverket)	300: —	756: —		
Lägenheten Enbacken (E. Nyberg)		160: —		
„ Grönbo (Myggbo sågbolag) ...		75: —		
Egendomen Nordanby (Renhållningsverket)		1,500: —		
Sundinska utmarken (C. Johansson)		200: —		
Utmarksjord invid Nordanby (Renh.-verket)		500: —		
„ „ Malmaberg, 1½ tunnland (J. A. Andersson)		25: —		
Jakträtten å utmarken (J. V. Ödman och Clas Sundin)		30: —	4,687: —	
Egendomen Kristiansborg		2,900: —		
„ Hofdesta		1,100: —	4,000: —	
		Transport	8,687: —	87,362: 50

N:o 118. *Budget för 1914. Inkomster.*

Transport			8,687: —	87,362: 50
b) *Västra utmarken.*				
Arrende för:				
Byggnadsplatser å s. k. Käringberget:				
Erik Andersson	35: —			
Doktor Holm	50: —			
Gust. Laurell	100: —			
G. V. Johansson	50: —			
Åhfeldts sterbhus	25: —			
Rich. Blohm	30: —			
Jenny Lindhagen, f. Blohm	25: —	315: —		
Ett område intill lägenheten Karlsfrid (C. J. Carlsson)		3: —		
Byggnadsplatser å s. k. Ragvaldsbacke:				
J. A. Thelin	10: —			
A. R. Andersson	10: —			
Er. Eriksson	5: —			
Hj. Örtengren	15: —			
S. G. Hedin	10: —			
Gjutmästare S. P. Nilsen	5: —	55: —		
Ett till Hyttan på 50 år för rätt till framdragande af järnvägsspår upplåtet område, 15:de året		25: —		
Mark, upplåten till Trångfors kraftakt.-bol.		35: —		
Ett område intill Ljungtorp (C. A. Törnblom)		3: —		
Ett område af s. k. pistolvreten (J. A. Jansson)		20: —		
Af s. k. gästgifvarevreten i gamla stohagsjorden:				
ägofig. N:o 544 del af 545 (G. M. Vestman)	40: —			
ägofig. N:o 546 (Handl. Belinke)	30: —			
„ „ 512 (G. A. Andersson)	60: —			
i nya stohagsjorden:				
ägofig. N:o 570—573 (C. A. Törnblom)	15: —	145: —		
Ett område vid Valhalla (Sundemans sterbh.)		10: —		
„ inlagdt till lägenhet Solbacken (ing. Berling)		10: —	621: —	
c) *Viksäng.*				
Arrende för nio villatomter, utarrenderade till och med år 1944		360: —		
Arrende för ett till Skogsvårdsstyrelsen förut upplåtet område		150: —	510: —	
Transport			9,818: —	87,362: 50

N:o 118.
Budget för 1914.
Inkomster.

Transport	9,818: —		87,362: 50

d) *Diverse arrenden.*

f. d. stadskassörsjorden i Iggebygärdet Kristiansborgs gård)	35: —		
D:o i Rigärdet (Svenska Metallverken)	18: —		
Mark af Gideonsberg och Emaus (D:o)	230: —		
f. d. stadskassörsjorden å Trådarön (J. A. Hellman)	30: —		
Jord i Kopparbergsvreten mellan Kyrkogården och Östermalm	148: 90		
Domkyrkosysslomannens f. d. lönejord å Trådarön (C. J. Fält)	7: —		
Div. mindre områden utom Gåsmyretullen	60: —		
Mark af Persbo hage (Trångfors Kraftakt.-bol.)	6: 90		
En backe intill ån utom Kvarntullen (J. E. Jansson)	5: —		
Koloniträdgårdarne	250: —		
För mark af Kungsängen (Renhålln.-verket)	200: —		
„ „ upplåten till Sv. Metallverken för kraftledning till Skultuna	10: —		
„ „ af Katrinelundsområdet (Verkm. Strandin)	25: —		
„ „ af Katrinelundsområdet (J. V. Eriksson)	10: —		
„ „ af Siggesborg (Klas Vestman)	50: —		
Grässlog å diverse ställen	100: —	1,185: 80	

e) *Arrende för fiskvatten.*

I västra Västeråsfjärden från Johannisberg till Gustafsvik samt vid Kattskär och Amundgrund	50: —		
från o. m. Gustafsvik till Stallhagen	25: —		
från Stallhagen till Lillån	25: —		
från Lillån till Viksäng	45: —		
vid Viksäng	15: —		
vid Hästholmarne jämte fiskarstugan med jord å Elba	150: —	310: —	

f) *Hyresmedel.*

Platshyra för			
pumphus å Kungsängen	50: —		
två magasinsplatser å Södra Skallberget	20: —		
en paviljong å Kreaturstorget	25: —		
en magasinsplats å tomten N:o 38 Västermalm	25: —		
Transport	120: —	11,313: 80	87,362: 50

N:o 118. *Budget för 1914. Inkomster.*

Transport	120: —	11,313: 80	87,362: 50
en magasinsplats å tomten N:o 75 Södra kvarteret	175: —		
isupplag å tomten N:o 6 Norra kvarteret	25: —		
„ å Kungs- och Munkängen	145: —		
virkesupplag m. m. å d:o	530: —		
vattenkiosken i Vasaparken	10: —		
fotografiatelier å Viksäng	25: —		
„ å Kungsängen	25: —		
Hyra för			
stallar och bindplatser å kreaturstorget	900: —		
lägenheten Rosensberg	100: —		
köttbesiktningsbyrån	3,000: —		
vattenkraften i Svartån	3,000: —		
karuseller, skjutbanor m. m.	3,000: —		
upplagsplatser å hamnområdet:			
Axel Hygrell & C:o	562: 50		
Tegel- och Murbruks Akt.-Bol.	1,515: —		
Grosshandl. Er. Andersson	650: —		
„ Axel Sundström	562: 50		
Ingeniör Gust. Andersson	183: 75		
tomtplats för cisternstation Krook petr.- och olje-A.-B.	150: —		
Öfriga platser	1,026: 25		
Hamnmagasinen:			
A.-B. Mårten Perssons valskvarn	375: —		
Grosshandl. Er. Andersson	1,700: —		
Firman Axel Ericson & C:o	5,000: —		
Öfriga utrymmen	2,925: —	25,705: —	37,018: 80
		Summa Kr.	124,381: 30

D. Hälso- och sjukvård.

2. Epidemisjukvården.

a) Beräknade inkomster från landstinget:			
Fast årsafgift	2,775: —		
Underhållskostnader	11,000: —		
Extra afgift enligt af 1912 års landsting beslutadt tillägg i kontraktet, förslagsvis	2,300: —	16,075: —	
b) Afgifter af betalande patienter		225: —	16,300: —

3. Köttbesiktningsbyrån.

Besiktnings- och vågafgifter m. m.			13,050: —
		Summa Kr.	29,350: —

N:o 118.
Budget för 1914. Inkomster.

E. Andra hygieniska inrättningar.

1. Kallbadhus.

Badafgifter				500: —

2. Varmbadhus.

Afgifter för beräknade bad:

Karbad	8,000	st.	8,000: —	
1 kl. Badstu	5,600	„	5,000: —	
Simhall med Värmestuga (Sommar)	4,400	„	1,200: —	
Simhall med Värmestuga (Vinter)	7,000	„	2,200: —	
Medicinska bad	2,000	„	3,000: —	
Folkbad	30,000	„	6,000: —	
Skolbad	5,000	„	600: —	26,000: —

4. Renhållningsverk.

Försäljning af komposter, stallströ och sopor	1,500: —		
„ af torfmullspudrett	9,000: —		
„ af torfmull	1,100: —		
Å auktion försåld slog	450: —		
Hämtning af latrinkärl	1,900: —		
„ „ från regementet	500: —		
Krossning af hafre	100: —	14,550: —	
Jordbruket:			
Försäljning af diverse jordbruksprodukter		10,000: —	24,550: —
		Summa Kr.	51,050: —

G. Affärsverk.

Bil. litt. B.

Vattenverket	75,850: —	
Gasverket	169,702: —	
Elektricitetsverket	170,455: —	416,007: —
	Summa Kr.	416,007: —

H. Kommunikationsverk.

3. Ångbåtstrafiken å Hästholmarne.

Passagerareafgifter m. m.	5,500: —
Transport	5,500: —

N:o 118. *Budget för 1914. Inkomster.*

Transport		5,500: —

4. Hamnen.

Bil. litt. C.

Hamnbyggnaden	48,070: —	
Svängkran N:o 1	2,700: —	
Malmlossningsanordning N:o 2	6,300: —	57,070: —
Summa Kr.		62,570: —

P. Diverse utgifter och inkomster.

1. Brännvinsmedel.

36/100 delar af utminuterings- och utskänkningsafgifter för försäljningsåret 1914: Västerås Spritbolag, ångfartygen Västerås, Aros och Ragvald äfvensom Sällskapet	800: —	
38/100 delar af vinsten å utminuteringen och utskänkningen under år 1913	114,000: —	
Stadens andel af till Statskontoret inlevererade medel	20,000: —	134,800: —

2. Diverse inkomster.

Källarfrihetsmedel	349: 05	
Bötesmedel	700: —	
Hundskattemedel à 15 kr. pr hund	2,800: —	
Auktionsprovision	100: —	
Behållning af influtna registreringsafgifter af handelsfirmor	10: —	
Stadens andel 6/10 delar af influtna bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter	1,500: —	
Hamnens andel i stadens allmänna kostnader för byggnadschef, polis, bokföring m. m.	1,500: —	6,959: 05
Summa Kr.		141,759: 05

N:o 118.
Budget för 1914.
Sammandrag

SAMMANDRAG
af utgifts- och inkomststaten.

	Utgifter		Inkomster		Öfverskott		Brist	
A. Finanser	494,997	32	977,008	59	482,011	27		
B. Administration	215,263	—	12,550	—			202,713	—
C. Fastigheter	74,741	59	124,381	30	49,639	71		
D. Hälso- och sjukvård	59,015	—	29,350	—			29,665	—
E. Andra hygieniska inrättningar	81,673	—	51,050	—			30,623	—
F. Undervisningsväsende	186,590	70					186,590	70
G. Affärsverk	399,600	—	416,007	—	16,407	—		
H. Kommunikationsverk	94,870	—	62,570	—			32,300	—
I. Belysning och renhållning	40,792	50					40,792	50
K. Fattigvård	115,644	45					115,644	45
M. Kyrkliga ändamål	42,865	20					42,865	20
N. Sociala ändamål	9,450	—					9,450	—
O. Diverse särsk. ändamål	18,220	90					18,220	90
E. Diverse utgifter och inkomster	16,928	38	141,759	05	124,830	67		
Behållning från sist afslutade räkenskapsår			35,976	10	35,976	10		
Kronor	1,850,652	04	1,850,652	04	708,864	75	708,864	75

Bil. litt. A.

N:o 118.
Budget för 1914.
Folkskolan.

Utgifts- och Inkomststat för Västerås folkskolor för år 1914.

Utgifter:

Aflöning till:					
1 folkskoleinspektör (Nohrman)				4,500: —	
Aflöning till folkskolelärare:					
1 ord. lärare	(Valter)	lön	1,700: —		
		Tre ålderstillägg	900: —	2,600: —	
1 „ „	(Alm)	lön	1,700: —		
		Däraf bostan in natura 300			
		Tre ålderstillägg	900: —	2,600: —	
1 „ „	(Bohlin)	lön	1,700: —		
		Tre ålderstillägg	900: —	2,600: —	
1 „ „	(Fröier)	lön	1,700: —		
		Däraf bostad in natura 300			
		Tre ålderstillägg	900: —	2,600: —	
1 „ „	(Dahlberg)	lön	1,700: —		
		Två ålderstillägg	600: —	2,300: —	
1 „ „	(Næslund)	lön	1,700: —		
		Ett och ett halft ålderstillägg	450: —	2,150: —	
1 „ „	(Andrén)	lön	1,700: —		
		Ett ålderstillägg	300: —	2,000: —	
1 „ „	(Rudqvist)	lön	1,700: —		
		Ett ålderstillägg	300: —	2,000: —	
1 „ „	(Krantz)	lön	1,700: —		
		Däraf bostad in natura 300			
		Ett ålderstillägg	300: —	2,000: —	
1 „ „	(Granér)	lön		1,700: —	
1 „ „	(Leontien)	lön		1 700: —	
1 „ „	(Lindberg)	lön		1,700: —	
1 „ „	(Norman)	lön		1,700: —	
1 „ „	(Olsson)	lön		1,700: —	
1 „ „	(Sjöholm)	lön		1,700: —	
1 „ „	(Pettersson)	lön		1,700: —	
1 „ „	(Johansson)	lön		1,700: —	
1 „ „	(ej tillsatt)	lön		1,700: —	
1 e. o. „	(Karlfors)	lön		1,400: —	
1 „ „ „	(Wallström)	lön		1,400: —	
1 „ „ „	(ej tillsatt)	lön pr ½ år		700: —	44,150: —
				Transport	44,150: —

N:o 118.
Budget för 1914.
Folkskolan.

	Transport		44,150: —

Aflöning till folkskolelärarinnor:

1 ord. lärarinna (Stenström lön............	1,500: —		
Däraf bostad in natura 200			
Tre ålderstillägg ...	600: —	2,100: —	
1 „ „ (Svanholm) lön............	1,500: —		
Tre ålderstillägg ...	600: —	2,100: —	
1 „ „ (Hammaskiöld lön............	1,500: —		
Tre ålderstillägg ...	600: —	2,100: —	
1 „ „ (Fröman) lön............	1,500: —		
Däraf bostad in natura 200			
Två och ett halft ålderstillägg	500: —	2,000: —	
1 „ „ (Bohman) lön............	1,500: —		
Däraf bostad in natura 200			
Två och ett halft ålderstillägg	500: —	2,000: —	
1 „ „ (Fernqvist) lön............	1,500: —		
Två ålderstillägg ...	400: —	1,900: —	
1 „ „ (Svanbom) lön............	1,500: —		
Två ålderstillägg ...	400: —	1,900: —	
1 „ „ (Holmer) lön............	1,500: —		
Två ålderstillägg ...	400: —	1,900: —	
1 „ „ (Kolmodin) lön............	1,500: —		
Ett och ett halft ålderstillägg	300: —	1,800: —	
1 „ „ (Köhlberg) lön............	1,500: —		
Ett och ett halft ålderstillägg	300: —	1,800: —	
1 „ „ (Månsson) lön............	1,500: —		
Ett ålderstillägg......	200: —	1,700: —	
1 „ „ (Hellman) lön............	1,500: —		
Ett ålderstillägg......	200: —	1,700: —	
1 „ „ (Maunsbach) lön		1,500: —	
1 „ „ (Häggroth-Pihl lön		1,500: —	
1 „ „ (Bostrand) lön		1,500: —	
1 „ „ (Svensson) lön		1,500: —	
1 „ „ (Arvedsson) lön		1,500: —	
1 „ „ (Norelius) lön		1,500: —	
1 e. o. „ (Pettersson) lön		1,300: —	
	Transport	33,300: —	44,150: —

N:o 118
Budget för 1914.
Folkskolan.

Transport			33,300: —	44,150: —
1 e. o. lärarinna (Bohlin) lön			1,300: —	
1 „ „ „ (Karlsson) lön			1,300: —	
1 „ „ „ (ej tillsatt) lön pr 1/2 år			650: —	36,550: —
Aflöning till småskolelärarinnor:				
4 ord. lärarinnor (H. Törngren, O. Berg, A. Lennmalm och E. Eriksson) lön	900: —			
Däraf för O. Berg bostad in natura 200: – Tre ålderstillägg	300: —	1,200: —	4,800: —	
2 ord. lärarinnor (J. Johansson och O. Norling) lön	900: —			
Två och ett halft års ålderstillägg	250: —	1,150: —	2,300: —	
6 ord. lärarinnor (A. S. Eriksson, E. Karlsson, A. Pettersson, E. Sewelin, M. Ahlström och T. Österberg) lön	900: —			
Två ålderstillägg	200: —	1,100: —	6,600: —	
1 ord. lärarinna (E. Svensson) lön	900: —			
Ett och ett halft ålderstillägg	150: —		1,050: —	
9 ord. lärarinnor (G. Wahlberg, M. Wahlberg, E. Fogelberg, K. Isacsson, S. Söderholm, T. Morberg, S. Boije, G. Almberg och M. Lagrelius) lön	900: —			
Ett ålderstillägg	100: —	1,000: —	9,000: —	
2 ord. lärarinnor (A. E. Pettersson och Sara Eriksson) lön	900: —		1,800: —	
4 ej tillsatta; lön 2 à kr. 900: — och 2 pr 1/2 år à kr. 450: —			2,700: —	28,250: —
Aflöning till lärare i slöjd och huslig ekonomi:				
1 lärare i slöjd (Brandt) lön		1,700: —		
Däraf bostad in natura 200: —				
Tre ålderstillägg		900:—	2,600: —	
1 lärare (F. Ljung) lön			1,800: —	
1 lärare skomakerislöjd (Hammarsten) lön			1,500: —	
Transport			5,900: —	108,950: —

N:o 118. *Budget för 1914. Folkskolan.*

Transport	5,900: —		108,950: —
1 lärarinna i slöjd (Emma Vahlbäck) lön	1,000: —		
Tre ålderstillägg	300: —	1,300: —	
1 lärarinna (Molander) lön	1,000: —		
Två ålderstillägg	200: —	1,200: —	
1 lärarinna (Lindqvist) lön	1,000: —		
Ett ålderstillägg	100: —	1,100: —	
3 lärarinnor (Vahlström, Hahr och Schenström) lön för hvar och en	1,000: —	3,000: —	
1 lärarinna (ej tillsatt) lön pr 1/2 år		500: —	
1 bitr. lärarinna i slöjd (Vimnell) lön för 410 timmar (ungefär)		350: —	
1 lärarinna i huslig ekonomi (Tunell) lön	1,200: —		
Ett ålderstillägg	100: —	1,300: —	
1 „ „ (Granér) lön	1,200: —		
Ett ålderstillägg	100: —	1,300: —	
1 „ „ (ej tillsatt) lön		1,200: —	
Diverse folkskollärare, förslagsanslag		1,600: —	
För slöjdlärarinnor för öfvertidsundervisning		500: —	19,250: —
Dyrtidstillägg för år 1914:			
Till 20 folkskolelärare à kr. 150 och en à kr. 75		3,075: —	
„ 21 folkskolelärarinnor à kr. 100 och en à kr. 50		2,150: —	
„ 26 småskolelärarinnor à kr. 150 och två à kr. 75		4,050: —	
„ 3 slöjdlärare à kr. 150		450: —	
„ 6 slöjlärarinnor à kr. 150 och en à kr. 75		975: —	
„ 3 skolkökslärarinnor à kr. 100		300: —	11,000: —
Vikariehjälp:			
För sjuka lärare och lärarinnor			2,000: —
Fortsättningsskolan:			
Arvode till lärare och lärarinnor			3,000: —
Privatläsning:			
Förslagsanslag			500: —
Aflöning till vaktmästare, eldare och städerskor:			
Vaktmästaren vid Herrgårdsskolan (Ekman) lön	950: —		
Två ålderstillägg	300: —	1,250: —	
Bostad ved och lyse in natura 250 kr.			
Transport		1,250: —	144,700: —

N:o 118. *Budget för 1914. Folkskolan.*

Transport		1,250: —	144,700: —
Eldaren m. m. vid Herrgärdsskolan (Sahlqvist) lön	800: —		
Två ålderstillägg	200: —	1,000: —	
Bostad, ved och lyse in natura 250 kr.			
Vaktmästaren vid Djäknebergsskolan (Andersson) lön	950: —		
Två ålderstillägg	300: —	1,250: —	
Bostad, ved och lyse in natura 250 kr.			
Tilläggsarvode för vaktmästaren i Herrgärdsskolan		75: —	
Städerskan i Herrgärdsskolan (Maria Johansson) lön inc. bostad, ved och lyse in natura 75 kr.		525: —	
„ i Herrgärdsskolan (Hulda Ekman) lön		325: —	
„ i Herrgärdsskolan (Anna Sahlqvist) lön		325: —	
„ i Norra slöjdskolan (Lovisa Andersson) lön inc. bostad, ved och lyse in natura 75 kr.		200: —	
Städerskan i Djäknebergsskolan (Märta Andersson) lön		400: —	
„ i Norra slöjdskolan för flickslöjd i Skepparbacksskolan (Augusta Sundell) lön		120: —	
„ i Skepparbacksskolan (Emma Johansson) lön		450: —	
Hjälp vid fönsterinsättning		14: —	
Städerskan i Mariabergsskolan (Vilhelmina Torell) lön		300: —	
Hjälp vid fönsterinsättning		14: —	
Städning af nya lokaler		500: —	6,748: —

Dyrtidstillägg för år 1914:

Till 2 vaktmästare och 1 eldare, 3 personer à 150 kr.		450: —

Pensionsafgifter:

Till folkskolelärarnes pensionsinrättning, cirka	3,550: —	
„ „ änke- och pupillkassa, cirka	900: —	
„ småskolelärarnes m. fl. ålderdoms understödsanstalt	550: —	5,000: —

Pensioner:

Till f. folkskoleläraren	C. L. Lindqvist	800: —	
„ „ „	S. W. Werkelin	800: —	
„ „ „	J. P. Malmberg	800: —	
„ „ småskolelärarinnan	L. Melin	500: —	
„ „ „	M. Holm	100: —	
„ „ „	E. Hallin	390: —	
„ „ „	J. Kjellin	600: —	
„ „ slöjdlärarinnan	E. Hellström	910: —	
„ „ vaktmästaren	K. G. Lönnborgs änka	200: —	
„ „ städerskan	änkan Lovisa Pettersson	200: —	
„ „ „	Charlotta Svedin	300: —	
„ „ „	Edla Froberg	300: —	5,900: —
		Transport	162,798: —

N:o 118.
Budget för 1914.
Folkskolan.

		Transport	162,798: —
Skolträdgårdarna:			
Trädgården vid Västgötegatan: omkostnader	200: —		
arvode till I. Fröier	150: —	350: —	
„ „ Herrgårdsskolan	500: —		
arvode till H. Dahlberg (bostad)	300: —	800: —	1,150: —
Täckdikning af trädgården vid Västgötegatan			300: —
Skolköket (driftkostnad)			2,000: —
Inventarier (incl. 50 nya skolbänkar)			2,500: —
Skolmateriel			2,000: —
Slöjdmateriell			2,800: —
Tandklinik (lokalhyra)		500: —	
Tandläkare lön 2,000 kr. och kvinnligt biträde 400 kr.		2,400 : —	
Förbrukningsartiklar (förlagsvis)		100: —	
Ljus, bränsle och städning		250: —	3,250: —
Arvoden:			
Arvode till skolläkaren		800: —	
„ „ simläraren (10 mån. à 100 kr.)		1,000: —	
„ „ simlärarinnan (10 mån. 75 kr.)		750: —	
„ för hämtning af skolbarn		200: —	2,750: —
Trycknings- och annonskostnader			1,000: —
Lärare- och lärjungebiblioteken:			
Lärarepersonalens bibliotek		300: —	
Lärjungebiblioteket		200: —	500: —
Stipendier:			
Bidrag till studieresor för lärarepersonalen		500: —	
„ „ skolresor för lärjungarna		350: —	850: —
Skomakerislöjd och skolkängor: omkostnader			700 : —
Vatten, värme och belysning:			
Vattenafgifter		300: —	
Koks, förslagsvis 2,500 hl.		4,000: —	
Ved, förslagsvis 110 famnar		2,000: —	
Vedhuggning		300: —	
Kol och antracit till ångpannor och kaminer		1,250: —	
Diverse utgifter för uppvärmningen		100: —	
Belysning, elektrisk och gas		2,000: —	9,950: —
		Transport	192,548: —

N:o 118. *Budget för 1914. Folkskolan.*

		Transport	192,548: —
Skolbad:			
Aflöning till baderskor		500: —	
Handdukstvätt och tvål		300: —	800: —
Reparationer:			
Årskostnader, förslagsvis			3,000: —
Anskaffande af en ny varmvattencistern			1,000: —
Renhållning:			
Skurning och rengöring samt tvätt		2,800: —	
Renhållning af gårdar		155: —	
Sotning		100: —	3,055: —
Diverse utgifter:			
Hyra för slöjdlokal i f. d. Sundinska huset		300: —	
Brandstodsafgifter		400: —	
Telefonafgifter		270: —	
Hyra för 5 lokaler (4 lässalar 1,700 kr. ungefär, 1 skolkök 300 kr.)		2,000: —	
Skötsel af ur		30: —	
Smärre reparationer å materiel och inventarier m. m.		1,200: —	
Årsafgift till sjuk- och begrafningskassan för två lärarinnor		16: —	
Böcker till fattiga skolbarn		600: —	
Barnbespisning, förslagsanslag		1,200: —	
Oförutsedda utgifter		1,500: —	7,516: —
Barnavårdsnämnden:			
För 11 barn vid Hall		1,650: —	
För utackordering i enskilda hem		1,700: —	
Diverse oförutsedda utgifter		500: —	3,850: —
Ränta och amortering å obligationslån:			
a) *För andel i 1892 års obligationslån,* kr. 100,000, hvaraf återstår den 1/1 1914 kr. 66,000: —.			
Ett års ränta	2,595: —		
Ett års amortering	2,250: —	4,845: —	
b) *För andel i 1902 års obligationslån,* kr. 215,000, hvaraf återstår den 1/1 1914 kr. 184,470: —.			
Ett års ränta	7,378: —		
Ett års amortering	3,440: —	10,818: 80	
Transport		15,663: 80	211,769: —

N:o 118.
Budget för 1914.
Folkskolan.

Transport		15,663: 80	211,769: —
c) *För andel i 1907 års obligationslån,* kr. 44,500, hvaraf återstår den 1/1 1914 kr. 41,500: —.			
Ett års ränta	1,867: 50		
Ett års amortering	600: —	2,467: 50	
d) *För andel i 1910 års obligationslån,* kr. 26,650, hvaraf återstår den 1/1 1914 kr. 25,910: —.			
Ett års ränta	1,159: 65		
Ett års amortering	280: —	1,439: 65	19,570: 95
		Summa kronor	231,339: 95

Inkomster:

Statsbidrag:

Till Folkskolan:

För 4 lärare à kr. 950: —	3,800: —		
„ 5 lärarinnor à „ 800: —	4,000: —		
„ 2 lärare à „ 833: 33	1,666: 66		
„ 4 lärarinnor à „ 733: 33	2,933: 32		
„ 5 lärare à „ 716: 67	3,583: 35		
„ 3 lärarinnor à „ 666: 67	2,000: 01		
„ 9 lärare à „ 600: —	5,400: —		
„ 9 lärarinnor à „ 600: —	5,400: —		
„ 1 lärare och 1 lärarinna à kr. 300: —	600: —	29,383: 34	

Till Småskolan:

För 12 lärarinnor à kr. 453: 33	5,439: 96		
„ 3 lärarinnor à „ 413: 33	1,239: 99		
„ 7 lärarinnor à „ 373: 33	2,613: 31		
„ 4 lärarinnor à „ 333: 33	1,333: 32		
„ 2 lärarinnor för 1/2 år tillsammans	333: 33	10,959: 91	
Till fortsättningsskolan		375: —	

Till slöjdskolan:

För gossar 34 grupper à kr. 81: —	2,754: —		
„ flickor 46 „ à „ 40: 50	1,863: —	4,617: —	

Till undervisning i huslig ekonomi:

18 kurser à kr. 100: —		1,800: —	47,135: 25
		Transport	47,135: 25

N:o 118. *Budget för 1914. Folkskolan.*

		Transport	47,135: 25
Arrendemedel:			
För jord i Iggebygärdet och äng å Trådarön (Staubska fonden)...		37: —	
Hyresmedel:			
För lärare- och städerskebostäder		2,400: —	
Skolköket:			
Beräknade afgifter		1,000: —	
Barnavårdsnämnden:			
Af fattigvårdsstyrelsen för 11 barn vid Hall	1,100: —		
„ „ „ 12 utackorderade barn	1,200: —		
Statsbidrag för 11 barn	202: —	2,502: —	5,939: —
Att genom uttaxering fyllas:			
För folk- och småskolor		157,346: 75	
„ barnavårdsnämnden		1,348: —	
„ ränta och amortering		19,570: 95	178,265: 70
		Summa Kronor	231,339: 95

Bil. litt. B.

Utgifts- och inkomststat

för

Vatten-, Gas- och Elektricitetsverken samt afloppsledningarna år 1914.

UTGIFTER FÖR VERKENS GEMENSAMMA FÖRVALTNING:

Löner:			
Föreståndaren	5,000: —		
ett ålderstillägg	500: —		
personligt lönetillägg	1,000: —	6,500: —	
Assistenten		3,000: —	
Kamreraren	2,400: —		
ett ålderstillägg	300: —		
personligt lönetillägg	1,000: —	3,700: —	
	Transport	13,200: —	

N:o 118.
Budget för 1914.
Vatten- och Gasverksstyrelsen.

Transport		13,200: —
Kassörskan	1,500: —	
två ålderstillägg à 150: —	300: —	1,800: —
Kontorsbiträdet	1,200: —	
två ålderstillägg à 150: —	300: —	1,500: —
Tekniskt biträde		1,800: —
Förrådsförmannen	1,800: —	
ett ålderstillägg	300: —	2,100: —
2 mätareläsare och 1 inkasserare		3,900: —
Siffergranskaren		400: —
Springbiträden		550: —
Kronor		25,550: —
Hvaraf påföres Vattenverket	5,250: —	
Gasverket	7,950: —	
Elektricitetsverket	7,950: —	
Afloppsledningarna	2,350: —	
Installationsarbetens konto	1,650: —	25,250: —

Diverse utgifter:

Läkarearvode, sjukhjälp, medicin och olycksfallsförsäkring		1,200: —
Böcker, skrif- och ritmaterial, postporto, annonser m. m.		3,000: —
Telefonafgifter		1,000: —
Renhållning, eldning, städning och belysning		2,800: —
Brandstodsafgifter, underhåll af förvaltnings- och förrådsbyggnader samt inventarier och diverse verktyg		2,500: —
Diverse, såsom resor, föreningsafgifter m. m.		500: —
Kronor		11,000: —
Hvaraf påföres Vattenverket	2,700: —	
Gasverket	3,100: —	
Elektricitetsverket	3,100: —	
Afloppsledningarna	1,400: —	
Installationsarbeten	700: —	11,000: —

VATTENVERKET.

Inkomster:

Afgifter för vatten samt hyror för mätare	75,300: —	
Hyra för lägenheter vid gamla vattenverket	550: —	75,850: —

Utgifter:

Driftkostnader	13,500: —	
Underhållskostnader	5,800: —	
Transport	19,300: —	75,850: —

N:o 118.
Budget för 1914.
Vatten- och Gasverksstyrelsen.

Transport			19,300: —	75,850: —
Aflöningar och pensioner:				
Förvaltningen, enligt ofvan		5,250: —		
Maskinmästaren	1,400: —			
två ålderstillägg	600: —			
dyrtidstillägg för år 1914	150: —	2,150: —		
(Bostad med vedbrand in natura 300: —)				
En maskinist	1,000: —			
två ålderstillägg	300: —			
dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,450: —		
(Bostad med vedbrand in natura 300: —)				
En extra maskinist sommartid då nattdrift erfordras		700: —		
(Bostad med vedbrand in natura 275: —)				
Rörnätsförman		1,800: —		
Vårdaren af vattenborgen	1,000: —			
två ålderstillägg	300: —			
dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,450: —		
Pension till förre assistenten F. G. Lönnqvist		2,500: —	15,300: —	
Diverse utgifter:				
Förvaltningen enligt ofvan		2,700: —		
Brandstodsafgifter och utskylder		750: —		
Afgift till staten för vattenverket i Hesslö	500: —			
Afgift till arrendatorn af Hesslö-egendomen	500: —			
Arrende för mark till C. Arv. Andersson i Hamre	150: —			
Arrende för mark till C. Pettersson i Vallby	25: —	1,175: —		
Bränsle till maskinisterna vid Hesslöverket		225: —		
Analyser, skjutsar m. m.		200: —		
Afskrifning af div. fordringar		100: —		
Diverse, utjämning		169: 39	5,319: 39	
Ränta och amortering:				
Enl. särskild plan.				
Ränta		21,700: 17		
Amortering		15,930: 44	37,630: 61	
Kronor			77,550: —	
som minskas med afloppsledningarnas och gasverkets andel i aflöning till förmän:				
Afloppsledningarna 1,000: — och gasverket 700: —			1,700: —	
S:ma Kronor			75,850: —	75,850: —

N:o 118.
Budget för 1914.
Vatten- och Gasverksstyrelsen.

AFLOPPSLEDNINGARNA.

Utgifter:

Driftkostnader:

Förvaltningen enligt ofvan	2,350: —	
Andel i aflöning till förmän vid vattenverket	1,000: —	
Spolning af ledningar samt rensning af brunnar	2,800: —	6,150: —

Underhållskostnader:

Underhåll af ledningsnätet med tillhörande brunnar		2,860: 78

Diverse utgifter:

Förvaltningen enligt ofvan		1,400: —

Ränta och amortering:

Se bil.

Ränta	11,811: 52	
Amortering	4,577: 70	16,389: 22
	Kronor	26,800: —
som minskas med afgiften för en afloppsbrunn vid egendomen N:o 62 Jakobsberg, S:t Ilians socken		100: —
	S:ma utgifter Kronor	26,700: —

GASVERKET.

Inkomster:

Allmänna belysningen	28,702: —	
Enskild gasförbrukning samt hyror för mätare	97,000: —	
Stenkolstjära och koks	43,000: —	
Instationsarbeten	1,000: —	169,702: —

Utgifter:

Driftmaterial:

Gaskol	70,000: —		
Öfriga kostnader	10,600: —	80,600: —	

Underhåll:

af fastigheter, ugnar, ledningar, gatulyktor och gasmätare	8,250: —		
3:dje årets amortering af beslutad reparation	2,900: —	11,150: —	
Transport		91,750: —	169,702: —

N:o 118. *Budget för 1914. Vatten- och Gasverksstyrelsen.*

		Transport	91,750: —	169,702: —
Aflöningar och pensioner:				
Förvaltningen enligt ofvan		7,950: —		
Gasmästaren	1,500: —			
två ålderstillägg	600: —			
dyrtidstillägg för år 1914	150: —	2,250: —		
(Bostad med värme och belysning in natura 400: —)				
Eldare		9,000: —		
Andel i aflöningen till rörnätsförmannen vid vattenverket		700: —		
Andel i pension till Fröken Anna Gedda		500: —	20,400: —	
Diverse utgifter:				
Förvaltningen enligt ofvan		3,100: —		
Brandstodsafgifter och utskylder		3,300: —		
Bränsle och lyse åt gasmästaren		180: —		
1/3 af anskaffningsfonden för fjärrtändare		1,855: —		
Utställning och demonstration af gasapparater		300: —		
Afskrifning af diverse fordringar		350: —		
Diverse, utjämning		239: 75	9,324: 75	
Ränta och amortering:				
Enl. särskild plan.				
Ränta		13,477: 44		
Amortering		14,447: 81	27,925: 25	
		Kronor	149,400: —	
Inkomster utöfver utgifter			20,302: —	
		S:ma Kronor	169,702: —	169,702: —

ELEKTRICITETSVERKET.

Inkomster:

Allmänna belysningen		2,555: —	
Enskild belysnings- och kraftström samt hyror för mätare		166,900: —	
Installationsarbeten		1,000: —	170,455: —

Utgifter:

Driftmaterial:			
Brännolja	26,000: —		
Öfriga kostnader för driften	5,350: —	31,350: —	
Transport		31,350: —	170,455: —

N:o 118.
Budget för 1914.
Elektricitets-verket.

		Transport	31,350: —	170,455: —
Underhållskostnader:				
för fastigheter, maskiner, batteri, ledningsnät och mätare			12,500: —	
Aflöningar:				
Förvaltningen enligt ofvan		7,950: —		
Maskinmästaren	1,600: —			
två ålderstillägg	600: —			
dyrtidstillägg för år 1914	150: —	2,350: —		
(Bostad med värme och belysning in natura 400: —)				
En maskinist	1,200: —			
två ålderstillägg	300: —			
dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,650: —		
En maskinist	1,350: —			
ålderstillägg	150: —			
dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,650: —		
Extra maskinhjäp vintertid		1,000: —		
Förste montören	1,500: —			
två ålderstillägg	600: —			
dyrtidstillägg för år 1914	150: —	2,250: —		
Mätarejusterare	1,500: —			
två ålderstillägg	300: —	1,800: —		
Extra montör		1,200: —		
Andel i pension till Fröken Anna Gedda		500: —	20,350: —	
Turbinhusdriften:				
Arrende för vattenfallet i Svartån		3,000: —		
Aflöningar för tillsyn af maskiner och reglering af luckor	2,700: —			
dyrtidstillägg år 1914 för 2 man	300: —	3,000: —		
Öfriga kostnader för drift och underhåll		600: —	6,600: —	
Diverse utgifter:				
Förvaltningen enligt ofvan		3,100: —		
Brandstodsafgifter och utskylder		3,500: —		
Bränsle och lyse åt maskinmästaren		180: —		
Utställning och demonstration af elektriska lampor och apparater m. m.		300: —		
Afskrifning af diverse fordringar		350: —		
Diverse, utjämning		221: 86	7,651: 86	
		Transport	78,451: 86	170,455: —

N:o 118. *Budget för 1914. Vatten- och Gasverksstyrelsen.*

		Transport	78,451: 86	170,455: —
Ränta och amortering:				
Enl. särskild plan.				
Ränta Elektricitetsverket	32,194: 95			
„ Turbinhuset	2,569: 45	34,764: 40		
Amortering Elektricitetsverket	32,669: 84			
„ Turbinhuset	1,763: 90	34,433: 74	69,198: 14	
		S:ma Kronor	147,650: —	
Inkomster utöfver utgifter			22,805: —	
		S:ma Kronor	170,455: —	170,455: —

Bil. litt. C.

Utgifts- och inkomststat för Västerås Hamn år 1914.

Utgifter:

Såsom ränta och amortering å kostnaden för hamnbyggnad ingår till stadskassan af inkomsterna af hamnen:			
Enligt af Stadsfullmäktige den 21 November 1900 godkänd plan:			
Ett års ränta å ingående balans den 1 Januari 1914: kr. 49,905 à 5 %	2,495: 25		
Amortering för året	3,000: —	5,495: 25	
För senaste hamnbyggnad, hvartill anslagits 229,000 kr. utgör ingående balansen den 1 Januari 1914 200,375 kr., hvarför till stadskassan ingår:			
ett års ränta å 200,375 kr. à 4 1/2 %	9,016: 88		
6:te årets amortering	5,725: —	14,741: 88	20,237: 13
Hamnens andel i stadens allmänna omkostnader (Byggnadschef, polis, bokföring m. m.)		1,500: —	
Hamnuppbördsmannen:			
lön	1,200: —		
första ålderstillägg	300: —		
andra d:o	300: —		
arvode: 4 % af beräknad inkomst för varor med fartyg i regelbunden trafik	480: —		
6 % af beräkn. inkomst af öfrig trafik	1,320: —	3,600: —	
Hamnordningsmannens lön		150: —	
Transport		5,250: —	20,237: 13

N:o 118.
Budget för 1914. Hamnen.

	Transport	5,250: —	20,237: 13
Ersättning till befäl å fartyg i regelbunden trafik för af dem förrättad uppbörd och redovisning af broafgift för varor:			
5 % af uppbörden	600: —		
Skrifmateriel för hamnkontoret	50: —		
Telefonafgifter	85: —	735: —	
Diverse årskostnader:			
Hyra för hamnkontoret	500: —		
Årsafgift till Sv. Hamnförbundet enl. Stadsf. beslut den 19 December 1912	50: —		
Underhåll af kajer, dukdalber, renhållning och grusning af hamn och skötsel af fyren samt städning af hamnkontoret	2,800: —		
Ombyggnad af återstående del af västra kajen i pråmån	3,000: —		
Öfverskridet anslag från föregående två år	6,000: —		
Belysning å hamnen medelst gaslyktor och elektrisk belysning	1,300: —		
Återstående kostnader för ombyggnad af hamnfyren enl. Stadsf:s beslut af 19 December 1912	1,712: 50		
Återstående kostnad för skärmtak å hamnplan enl. Stadsf:s beslut	2,000: —		
Olyckfallsersättning för F. Svanström	48: —	17,410: 50	23,395: 50
		Summa Kronor	43,632: 63

Inkomster:

Beräknad behållning från år 1913	13,400: —	
Ett års ränta å förestående behållning	670: —	
Hamn- och broafgifter, förslagsvis	34,000: —	48,070: —
	Summa Kronor	48,070: —

Hamnmaskinerier:

Svängkran N:o 1: anläggningskostnad		11,000: —

Utgifter:

Ett års ränta à 5 %	550: —	
Amortering	1,100: —	1,650: —
Maskinist, förslagsvis	800: —	
Strömförbrukning	200: —	
Diverse materiel	50: —	1,050: —
	Summa Kronor	2,700: —

N:o 118. *Budget för 1914. Hamnen.*

Inkomster:

Hyra för kran, förslagsvis		2,700: —
Summa Kronor		2,700: —

Malmlossningsanordning N: 2 anläggningskostnad		25,000: —

Utgifter:

Ett års ränta å 5 %	1,250: —	
Amortering	2,500: —	3,750: —
Maskinist, förslagsvis	800: —	
Handtlangning	1,200: —	
Strömförbrukning	400: —	
Diverse materiel	150: —	2,550: —
Summa Kronor		6,300: —

Inkomster:

Hyra för kran		6,300: —
Summa Kronor		6,300: —

Bil. litt. D.

Utgifts- och inkomststat för Västerås fattigvård år 1914.

Inkomster:

För Allmänna fattigvården:

Afgäld för två planteringsland	50: —	
Tillfälliga inkomster och återbetalningar	500: —	
Andelar i böter	50: —	50: —

För fattiggården Carlslund:

För verkställda arbeten	700: —	
För tillfälliga inkomster	1,500: —	2,200: —
Att genom uttaxering fyllas		115,644: 45
Summa Kronor		118,444: 45

Utgifter:

För Allmänna fattigvården:

Beräknad brist för år 1913	4,000: —	
Ränta och amortering å 1892 års lån	969: —	
Transport	4,969: —	

N:o 118.
Budget för 1914. Fattigvården.

Transport		4,969: —	
Ränta och amortering å 1902 års lån		1,273: 10	
Ordinarie understöd med penningar		32,500: —	
Ordinarie understöd in natura:			
Hvetemjöl	1,000: —		
230 famnar ved à 14: 50	3,335: —	4,335: —	
Tillfälliga understöd med penningar		15,000: —	
Underhåll och tillsyn af utpensionerade barn		11,500: —	
Utpensionerade fattighjon		400: —	
Diakonissan, årsanslag		1,000: —	
Hospitalskostnader		4,500: —	
Lasarettskostnader		1,500: —	
Återbetalning till främmande kommuner		3,000: —	
Medikamenter		600: —	
Bidrag till kostnader för af barnavårdsnämnden utackorderade barn		2,300: —	
Diverse utgifter		1,000: —	
Barnasylen enligt särskildt kostnadsförslag		4,000: —	
Arvoden, kamreraren	1,000: —		
„ sekreteraren	500: —		
„ vaktmästaren	100: —	1,600: —	89,477: 10

För fattiggården Carlslund:

Rågmjöl	8,000	kg.	à	17	öre	1,360: —	
Hvetemjöl	1,800	„	„	26	„	468: —	
Korngryn	1,000	„	„	22	„	220: —	
Hafregryn (press.)	1,200	„	„	30	„	360: —	
Hafregryn (kross.)	400	„	„	30	„	120: —	
Ärter	800	„	„	20	„	160: —	
Potatis	75	hl.	„	3: 00	„	225: —	
Kött, oxbringa	1,200	kg.	„	1: 00	„	1,200: —	
„ gödkalfstek	350	„	„	1: 30	„	455: —	
„ köttfärs	200	„	„	1: 30	„	260: —	
Korf	450	„	„	50	„	225: —	
Skummad mjölk	32,000	liter	„	4	„	1,280: —	
Oskummad mjölk	12,000	„	„	13	„	1,560: —	
Grädde	270	„	„	70	„	189: —	
Smör	150	kg.	„	2: 15	„	322: 50	
Margarin	650	„	„	1: 15	„	747: 50	
Ägg	75	tjog	„	1: 40	„	105: —	
Sill	15	tunnor	„	26: —	„	390: —	
Kabiljo	500	kg.	„	50	„	250: —	
Salt	9	hl.	„	2: 25	„	20: 25	
Sirup	270	kg.	„	34	„	94: 50	
Kaffe	300	„	„	1: 50	„	450: —	
Bitsocker	720	„	„	63	„	453: 60	
Transport						10,915: 35	89,477: 10

N:o 118. *Budget för 1914. Fattigvården.*

	Transport	10,915: 35	89,477: 10	
Strösocker 100 kg. à 63 öre		630: —		
Limpor 10,000 st. „ 10 „		1,000: —		
Intubikaffe 300 paket „ 20 „		60: —		
Snus 14 fjärd. „ 16: — „		224: —		
Såpa 1,000 kg. „ 40 „		400: —		
Fotogén 400 liter „ 15 „		60: —		
Elektrisk belysning		500: —		
Barrved 180 famnar à 14: 50 öre		2,610: —		
Koks krossad 200 hl. „ 1: 30 „		260: —		
Grisar 12 st. „ 20: — „		240: —		
Torfmull 50 balar „ 1: 80 „		90: —		
Beklädnadskostnader		1,000: —		
Sjukvårdsartiklar och medicin		400: —		
Begrafningskostnader		350: —		
Reparationer enligt kostnadsförslag		2,965: —		
Diverse utgifter såsom underhåll af sängkläder, linne och materialier		1,800: —		
Extra mat till tjänstepersonalen		600: —		
Extra hjälp till vid tvätt och skurning		300: —		
1 orgel till sjukhuset		100: —		
Aflöningar: Sysslomannen, lön	1,500: —			
2 ålderstillägg	300: —			
dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,950: —		
(Bostad med värme och belysning in natura 200: —)				
Portvakten, lön	900: —			
2 ålderstillägg	200: —			
dyrtidstillägg för år 1914	150: —	1,250: —		
(Bostad med värme och belysning in natura 200: —)				
Föreståndarinnan		450: —		
Kokerskan		300: —		
Sjuksköterskan		450: —		
2 pigor à 240 kronor		480: —		
Predikanten		150: —	28,967: 35	
		Summa Kronor	118,444: 45	

N:o 118.
Budget för 1914. Kyrkan.

Bil. litt. E.

Inkomst- och utgiftsstat för kyrkan och kyrkliga ändamål i Västerås stad för år 1914.

(Godkänd å kyrkostämma den 29 Oktober 1913).

Utgifter:

Enl. Kungl. brefvet den 21/10 1896.

Pastor: lön			425: —
Komminister: lön	700: —		
Ränteersättning från Drottn. Kristinas fond	125: —		
Lönetillägg enl. kyrkostämmobeslut den 26/10 1909 cirka	1,000: —		1,825: —
Domkyrkosysslomannen: lön	500: —		
Hyresmedel	277 :50		777: 50
Pastorsadjunkt: lön	3,000: —		
Hyresersättning	500: —	3,500: —	
Domkyrkoorganist: lön	2,000: —		
Lönetillägg	500: —	2,500: —	
Domkyrkoklockaren: lön		1,100: —	
Kyrkovaktaren: lön i ett för allt äfven likvagnens skötsel inbegripen		1,500: —	
Extra kyrkovaktaren: lön		150: —	
Ringare:			
Åldermannen: lön	38: —		
12 man à 100 kr.	1,200: —		
Kostnadsfri begrafningsringning åt obemedlade	100: —		
Olycksfallsförsäkring för 12 man	46: 98	1,384: 98	
Dödgräfvaren: lön		250: —	
Änkefru Maria Bolander: pension		300: —	
Änkan Lovisa Pettersson: „		200: —	
Prestgårdsbyggnadsmedel:			
För oförutsedda behof	700: —		
Brandstodsafgifter, cirka	100: —		
4:de årets amortering å domprosthusets rep.	3,488: 60		
1:sta „ „ å komministergårdens rep.			
Ett års ränta å 13,700: — à 5 % 685: —			
1:sta årets amortering 2,691: —	3,376: —		7,664: 60
Transport		10,884: 98	10,692: 10

N:o 118. *Budget för 1914. Kyrkan.*

		Transport	10,884: 98	10,692: 10
Pastorsexpeditionen:				
Hyra		600: —		
Bränsle och lyse		400: —		
Städning, eldning och skurning m. m.		300: —		
Blanketter m. m.		350: —	1,650:	
Skrifbiträde särskildt vid för- och mantalsskrifning				1,400: —
Kyrkans behof:				
Elektr. belysning samt kraft till orgelmotorn		750: —		
Underhåll af ledningar, lampor m. m.		100: —		
Stearinljusbelysning		30: —		
För reparation och tillsyn af orgeln		200: —		
För tillsyn af den elektriska motorn		150: —		
Bänkhyresersättning		1,600: —		
Klockor		400: —		
Tornurets skötsel		75: —		
Skurning i kyrkan		100: —		
Konsitoriecirkulär och prästänkemedel		2: 50		
Biblar m. m. till nattvardsbarnen		200: —		
Trycknings- och annonskostnader		250: —		
Arvode för kyrkans räkenskaper		250: —		
För utdebitnring af prästerskapets löner				250: —
Kyrkokören		500: —		
Kyrkosalen				1,600: —
För tvätt och oblater		75: —		
Diverse utgifter		150: —	4,832: 50	
Kyrkans och sakristians uppvärmning:				
Koks, 1,500 hl. förslagsvis		2,000: —		
Sotning af värmeapparaten och skorsten		40: —		
Ved med sågning och späntning		30: —		
Lön till eldaren		480: —		
Diverse utgifter		100: —	2,650: —	
Kyrkogårdarna:				
Anslag till trädplanteringssällskapet		1,000: —		
Diverse, såsom snöskottning, sprängning m. m.		200: —		
Sand		300: —		
Andra behof		100: —		
1:sta årets amortering å kyrkogårdsmuren				
½ års ränta å 32,000: — kr. à 5 %	800: —			
1:sta årets amortering	5,600: —	6,400: —	8,000: —	
		Transport	28,017: 48	13,942: 10

N:o 118.
Budget för 1914.
Kyrkan.

	Transport	28,017: 48	13,942: 10
För diakonissorna:			
Afgift till diakonissanstalten	700: —		
Kostpenningar	720: —		
Till biträde vid matlagning	180: —		
Hyresmedel	500: —		
För lyse, bränsle och tvätt	300: —		
Bidrag till hyra för lokal vid Eriksholm	300: —		
» » Aroslund	300: —		
Diverse utgifter	230: —		3,230: —
Arrende:			
Årsafgäld för östra kyrkogården utom kvarntullen, lösen för 13,19 hl. (50,1 kub.-fot) spannmål ½ råg, ½ korn, efter medelmarkegångspris cirka			100: —
Ränta och amortering å obligationslån.			
Andel i 1896 års obligationslån 20,000: — kr.			
Kapitalskuld den 1/1 1914 13,280: — kr.			
Ränta för året	467: 64		
Amortering för året	580: —	1,047: 64	
		29,065: 12	
Däraf stadens andel enl. Kungl. förordningen den 31/5 1901			28,288: 72
		Kronor	45,560: 82

Inkomster:

Försäljning af grafplatser, förslagsvis	500: —		
Afgifter för likvagnens begagnande	100: —		
» » klockor	500: —	1,100: —	
Däraf stadens andel enl. Kungl. förordningen den 31/5 1901		1,070: 62	
Personella afgifter à 1 kr. pr man och 50 öre pr kvinna för prästerskapets aflöning		1,625: —	
Att genom uttaxering fyllas		42,865: 20	45,560: 82
		Kronor	45,560: 82

REGISTER

öfver

Utgifts- och inkomststat för år 1914.

	Sid
Afkortningar	566
Aktier	591
Brandväsendet, utgifter	572
„ inkomster	591
Brännvinsmedel	597
Diverse behof	586
Diverse inkomster	597
Fattigvården	615
Folkskoleväsendet	599
Förslagsanslaget	587
Gatubelysning	585
Gatuläggningen	584
Gaturenhållning	585
Gårds- och tomtfastigheter, utgifter	577
„ inkomster	592
Hamnen	613
Hälso- och sjukvård, utgifter	578
„ inkomster	595
Hästholmarne, utgifter	575
„ inkomster	591
Jordar och andra fastigheter, utgifter	577
„ inkomster	592
Kallbadhus, utgifter	580
„ inkomster	596
Klapphus	581
Kyrkliga ändamål	618
Lån, utgifter	565
„ inkomster	588
Magistraten	567
Paviljongen i stadsparken, utgifter	577
„ inkomster	592
Parker och planteringar	574
Pensioner, allmänna	571
„ folkskolans	603
„ vatten-, gas- och elektr. verkens	609, 611 och 612

Sid.

Poliskåren, utgifter ... 568
„ inkomster ... 591
Renhållningsverk, utgifter ... 581
„ inkomster ... 596
Rådhuset ... 576
Sammandrag ... 598
Skogarne, utgifter ... 576
„ inkomster ... 591
Sociala ändamål ... 586
Stadsfullmäktige och Drätselkammaren, utgifter ... 570
Stadshotellet, utgifter ... 576
„ inkomster ... 591
Stallet ... 586
Sundinska huset, utgifter ... 576
„ inkomster ... 592
Tullhuset, utgifter ... 577
„ inkomster ... 592
Undervisningsväsende ... 584
Uttaxeringen ... 590
Varmbadhus, utgifter ... 580
„ inkomster ... 596
Vatten-, gas- och elektricitetsverken ... 607
Vägunderhåll ... 585
Ångbåtstrafiken till Hästholmarne, utgifter ... 585
„ inkomster ... 596

Västerås 1914, Westm. Allehs Boktryckeri.

Föredragningslista

vid

Västmanlands Skytteförbunds representantmöte i Västerås den 21 Augusti 1915.

Fullmaktsgranskning.

Årsberättelsen föredrages.

Revisionsberättelsen uppläses och fråga om ansvarsfrihet.

Val av ordförande, v. ordförande, två ledamöter i Verkställande utskottet för två år (avgående Löjtnanten G. Robsahm och Veterinären G. Lundevall); val av två suppleanter (avgående Godsägaren Alb. Kantzow Byggmästaren A. J. Svedberg).

Val av två revisorer (avgående Grosshandl. Clas Sundin och Stadsfogden C. Danström); val av två suppleanter (avgående Lantbrukaren Anton Pettersson och Fanjunkaren K. Romé).

Val av suppleant i Skytteförbundens Överstyrelse (avgående Lantbrukaren C. J. Melin).

Vad mera kan förekomma.

ÅGREN & HOLMBERGS BOKTR. A.-B., SALA.

Föredragningslista

vid

Västmanlands Skytteförbunds representantmöte i Västerås den 21 Augusti 1915.

Fullmaktsgranskning.

Årsberättelsen föredrages.

Revisionsberättelsen uppläses och fråga om ansvarsfrihet.

Val av ordförande, v. ordförande, två ledamöter i Verkställande utskottet för två år (avgående Löjtnanten G. Robsahm och Veterinären G. Lundevall); val av två suppleanter (avgående Godsägaren Alb. Kantzow Byggmästaren A. J. Svedberg).

Val av två revisorer (avgående Grosshandl. Clas Simolin och Stadsfogden C. Danström); val av två suppleanter (avgående Lantbrukaren Anton Pettersson och Fanjunkaren K. Rothe).

Val av suppleant i Skytteförbundets Överstyrelse (avgående Lantbrukaren C. J. Molin).

Val som kan förekomma.